

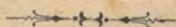
9043

В. М. М. М. М. М.

ЖИТІЯ СВЯТЫХЪ

ВЪ СВЯЗИ ИСТОРИЧНОЇ

для звеличенія Памяти тыхъ Угодникѣвъ Божиихъ,
которыхъ имена въ нашѣмъ грекословенскѣмъ
Календарі записані.

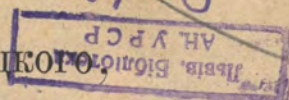
СѢМЬ КНИЖОКЪ ВЪ ДВОХЪ ТОМАХЪ

съ

указательными списками именъ по порядку азбучному и календарному.

Черезъ

Иосифа Мѣльниченко

Доктора св. Богословія, совѣтника гр. к. Митроп. Консисторіи, вѣд.
ректора генеральной семинаріи духовной во Львовѣ.

М. М. М. М. М.

Томъ первый.

Книжки 1—4. Исторіи Житій Святыхъ отъ Сотворенія міра до повной победы Хри-
стіанства въ мірѣ.

ЛВОВЪ 1891.

Накладомъ автора.

Зъ друкарни Товариства имени Шевченка
подъ зарядомъ К. Беднарского.

Ч. 521. орд. изъ 1889.

Позваляеся печатати и препоручаеся яко полезне сочиненье для Душпастьрій, учащоися молодежи и побожныхъ христіанъ, такъ про популярный, занимательный и созидательный выкладъ, якъ и про вычерпуючій рѣкъ церковный добѣръ исторій и благопотребный для ученыхъ примѣчанія.

Львѣвъ дня 29. жовтня 1890.

Отъ гр. кат. Митроп. Ординаріята.

Сильвестеръ,
митрополить.

ВВЕДЕНІЕ.

А) Предословіе.

Исторія вообще, особенно же исторія церковна въ житіи-
сяхъ есть проводникомъ житія, звѣздою проводною совѣтовъ, учи-
тельской добродѣтели. Она по желанію Іисуса, сына Сирахового,
прославляе мужей славныхъ и отцѣвъ нашихъ въ родахъ ихъ
и побуждаючи насъ къ наслѣдованію ихъ справляе то, що премуд-
рость ихъ въ родахъ своихъ повѣдаютъ люди и похвалу ихъ по-
вѣсть церковъ. (Сир. 44, 1, 14.). Якъ Греки, Римляне и инші на-
роды въ пѣсняхъ и прозою украшали житія героѣвъ своихъ, ко-
торіи явилися поборниками отечества и благодѣтелями братіи; якъ
дѣти вѣка сего стосы романсовъ и повѣстей пишуть и оповѣдаючи
житіе и характеръ певныхъ особъ представляютъ способъ мы-
сленія и состояніе товариства рѣжныхъ народѣвъ и временъ тай
роскоши, труды, принады, опасности и бѣды туземного житя: такъ
и мы заступаючи интересы духовніи людій описуемъ и прославля-
емъ житя героѣвъ вѣры нашої, которіи просіяли въ церкви и по-
читаются въ нѣй яко правило обычаюности и образъ побожности
и проводники на дорожѣ до щасливости вѣчнои, и выдаемъ ътъ от-
цѣвъ пріятіи повѣсти, въ которыхъ схарактеризоване е житіе ду-
ховне, небесне на земли со своими ~~трусами опасностями~~ и приви-
теями.

Житія святыхъ угодникѣвъ божіихъ списовалися ътъ найдав-
нѣйшихъ временъ прилѣжно якъ въ Римскѣй церкви, такъ и въ
прочихъ церквахъ въ Европѣ, Азій и Африцѣ. Во временахъ го-
неній христіане за великіи грошѣ куповали протоколы або акта
судовіи составленіи ътъ нотаріѣвъ при переслуханіи мученикѣвъ
и исповѣдникѣвъ Христовыхъ, а въ браку тыхъ актѣвъ письменніи
зъ нихъ сочиняли оповѣданія о св. мученикахъ и исповѣдникахъ

изъ того, чого сами свѣдками були, або ѳъ другихъ слышали. Вчасно заняли ся епископы тымъ дѣломъ и поставили своихъ нотаріѣвъ для описованя дѣвъ св. подвижниковъ божихъ. Не бракло также ученыхъ, которіи бы составили сборники житіеписей святыхъ и предали потомкамъ. Первый бувъ Евсеій, писатель IV. вѣку, который собиравъ акта (дѣѣ) святыхъ и частію принявъ ихъ до своєї исторіѣ церковной а частію выдавъ ихъ въ другѳмъ дѣлѣ, которе назвавъ Сборникомъ Мучениковъ. Тое же друге дѣло не дѳйшло до насъ. Маємъ же ѳъ Евсеіѣ книжечку о мученикахъ палестинскихъ. — Похвальный трудъ Евсеіѣ наслѣдовалъ св. Симеонъ, который бувъ Логоетъ (канцлеръ) палаты Константинопольской, и за свое дѣло описованныхъ Житій святыхъ называеся Метафрастъ. Р. 911. бравъ ѳнъ удѣлъ въ едиѳой военной выправѣ а пѳзнійше (запевне въ цѣсарство Константина Порфирогенета) взявъ собирати и составляти житія святыхъ, коли не тѳлько славнымъ родомъ, но ученостію та богатствомъ отличався. По его смерти (около р. 960) додавано ко его сочиненію житія иншихъ святыхъ и трудно теперъ розпѳзнати, що походить ѳъ самого св. Метафраста. Ко спожалнійю св. Метафрастъ и его послѣдователь приняти безъ критики много изъ давнихъ памятниковъ и не старалися бесѣды св. подвижниковъ такъ ѳтдати якъ сказаній були, но якъ по правиламъ краснорѣчіѣ сказаній бути могли. Они списали такожъ невѳроятне число чудесныхъ наверненій поганъ при подвигахъ святыхъ притомныхъ, многіи надзвычайніи розоренія храмѳвъ и идолѳвъ и смерти гонителей казенныхъ ѳъ Бога при способності мученичихъ подвиговъ; бо якъ то здавало ся имъ ѳтвѣтне святости и всемогуществу божому, то не посуджали ѳ ложъ памятники собѣ предложеніи.

На западѣ рѳвно пильно трудилися многіи собираньемъ и переписованьемъ житій святыхъ. Изъ нихъ естѣ Момбритій, который въ 16. вѣцѣ выдавъ дѣло въ двоухъ томахъ пѳдъ надписомъ Sanctuarium. По нѣмъ Алойсій Липоманъ, епископъ Вероны (ѳтъ р. 1551 до 1558), издалъ житіеписей святыхъ сѣмъ томѳвъ. Осьмый томъ зѳставъ выданный по его смерти р. 1560. Въ то дѣло внійшли житія перетовмаченіи Липоману изъ Метафраста. Дальше ѳтъ р. 1570 до р. 1575 Лаврентій Сурій выдавъ житія святыхъ въ шести томахъ. ѳнъ упорядковавъ житія выданыи черезъ Липомана по календарію Римскому опустивши много не придатного ко своѳй цѣли, додавъ же дуже много достовѣрныхъ исторій угодинокъ божихъ изъ книгъ рукописанныхъ. Друге изданіе выпрацювавъ Мосандеръ въ седми томахъ in folio. (Р. 1581.) Трете

изданіе появилось въ 12 томахъ р. 1618. Найновше изданіе появилось въ Туринѣ р. 1875. — Понеже Сурій не старався вѣрно и неизмѣнно предложить то, що найшовъ въ жерелахъ, то дѣло исторій святыхъ принадлежащихъ до церкви католической упорядкованныхъ по днямъ ихъ памяти пріявъ чинъ Езуитскій въ 17. вѣцѣхъ и послѣдующихъ вѣкахъ. Першій приготованъ походятъ ѿ Езуиты Гериберта Росвейдъ. Властиве выпрацьованье началъ Езуита Іоаннъ Болландъ, который умеръ р. 1665. по выданю 8 томѣвъ начатого дѣла. На мѣстце его и прилученыхъ ему ученыхъ вступали молодшіи и такъ неустанно успѣвало великаньске дѣло. Року 1770. появився бувъ вже 50. томъ его. По знесеню чина Езуитского въ Белгій (р. 1773.) продолжали оно члены тогоже чина въ Белгій подъ покровительствомъ Маріи Тѣресы, ажъ нападъ французскихъ революційныхъ войскъ на Нидерланды положивъ ихъ предпріятію немилу перерву при 15. дню жовтня по выданю 53. тому. ѿ первого дѣятеля все ему послѣдовавшіи называются Болландисты (Болландины.) Допѣро въ р. 1837. поручило правительство белгійске Езуитамъ продолженье дѣла. Року 1883. доведено було дѣло до кѣнца жовтня, тому 60., и нынѣ по выданю першихъ двохъ томѣвъ листопада есть надѣя, що небавомъ обробленъ буде и мѣсяць грудень тай окѣнчится дѣло, которе показуея бути головнымъ жереломъ исторіи.

Що касаея Руси, съ введеньемъ вѣры христіаньской дошли до неи нѣкоторіи житія Святыхъ переведеніи на языкъ старословенскій. Кодексъ Супрасльскій выданный Миклосичемъ въ Вѣднѣ р. 1851. содержитъ ихъ 24 на мѣсяць марець. Онъ написанъ около 11. вѣку еры поспѣльною. Маючи такіи взоры житіеписей иноки печерской лавры Несторъ, Симонъ, Поликарпъ стали описовати житія русскихъ угодниковъ божіихъ и такъ повставъ Патерикъ Кіевскій, который безъ сомнѣнія истновалъ передъ кѣнцемъ 12. столѣтія. Патерикъ состоятъ давнѣйше изъ трехъ частей, изъ которыхъ перша часть содержала письмо бл. Симона епископа Володимирского и Суздальского (1214—1226), передъ тымъ монаха печерского, ко Поликарпу, монаху печерскому, и 12 житіеписей; втора часть содержала письмо тогоже Поликарпа ко игумену печерскому Акидину и 15 житіеписей; третя часть вмѣщала оповѣданье о первыхъ монахахъ печерскихъ выняте изъ лѣтописи Нестора и житія Даміана пресвитера, Матѣея Прозорливого, Іереміи старца и Исаака ѿ демона изкушеннаго. Неизвѣстный писатель изъ тыхъ частей въ 15. вѣцѣ составилъ цѣлу книгу патерикъ, который мае 30 житіеписей. Прочое додано въ пѣзнѣйшихъ време-

нахъ; именно оповѣданье о установленіи монастыря Кіевопечерского и о св. Антонію изъ лѣтописи Нестора, житіе св. Θεодосія отъ тогоже Нестора написаное, оповѣданье о мощахъ св. Θεодосія изъ Нестора, посланіе о религіи Варяговъ або Латинѣвъ ко В. Князю Ярославу отъ нѣкихъ неправо св. Θεодосію приписане. Реценсіѣ патерика можна на четири родины розрѣзнити. Найстарша Арсеніева (Арсенія епископа Тверского) есть зъ р. 1406. Коссовъ, епископъ Могилевскій и Метиславскій. (отъ р. 1635) а потомъ (отъ р. 1647.) митрополитъ православныхъ въ Кіевѣ, выдавъ патерикъ въ языцѣ польскѣмъ р. 1635. Головне изданіе вышло въ Кіевѣ р. 1661. стараньемъ архимандрита Гизеля. Кромѣ житіеписей помѣщенныхъ въ патерику святителѣ рускіи пожелали мати сборники житіеписей сочиненныхъ изъ переводу житій написанныхъ св. Метафрастомъ и св. Отцами або Писателями церковными. Московскій Митрополитъ Макарій, который живъ около 1556 року, будучи еще архіепископомъ въ Новгородѣ занявся матеріаломъ на громадженымъ въ продолженіи вѣковъ, собиравъ житіеписи рѣжныхъ авторѣвъ, переводивъ, скорочовавъ и составилъ такъ четіи минеи, дѣло, которого исправленье зоставивъ послѣдующому роду. Пѣзнійше Варлаамъ, архимандритъ Кіевско-печерской Лавры, и братія поручили игумену Димитрію Туптало нове издавництво житій Святыхъ. Вслѣдствіе того Димитрій собравъ, які мѣгъ жерела и помѣчничіи книги и маючи при рукахъ Четіи минеи Макарія выдавъ вже р. 1689 въ лаврѣ Кіевскѣй першій томъ житій Святыхъ in folio пѣдъ заголовкомъ Книга Житій Святыхъ. Въ слѣдъ за тымъ вышли прочіи три томы. Четвертый печатанъ р. 1705, коли Димитрій бувъ вже митрополитомъ Ростовскимъ. Въ якомъ дуѣ вырѣблявъ онъ житія изъ подлежащихъ книгъ и рукописей показуеся зъ того, що описавши страданія нѣкого мученика прибавивъ описъ иныхъ страданій, который поданъ мавъ бути ему во снѣ тымже святымъ мученикомъ. На конецъ Димитрій Ростовскій посвятивъ 20 лѣтъ и отъ р. 1704. издавъ Четіи Минеи въ 12 книгахъ росположеніи также по мѣсяцамъ и днямъ года. Коротке извлеченіе изъ нихъ въ 3. изданіи вышло въ Москвѣ р. 1864. Ко сожалѣнію тіи изданія не суть критически выпрацьованіи.

Вступаючи въ слѣды такъ многихъ люботрудивыхъ авторѣвъ, взявся и я отъ 8 лѣтъ до сочиненія житій Святыхъ въ порядку хронологичномъ. Въ програму мою входятъ тіи Угодники божіи, которыхъ имена въ нашѣмъ грекословенскѣмъ календаріи писаніи суть. Въ звязи же историчнѣй представляю ихъ житія; календар-

ный бо порядокъ має тую недогодність, що коли лучить имена Святыхъ, которі жили въ рѣжныхъ вѣкахъ и підъ рѣжными обстоятельствами, накладе писателю обовязокъ до кожного святого вступъ историчный творити и часто повтарятися. Такъ на пр. св. Метафрастъ при рѣжныхъ мученикахъ гоненія Діоклитіанового повтаряе обстоятельства времени. Понеже мое дѣло до огромныхъ размѣровъ не має прійти, не мѣгъ емъ рѣшиться ити въ слѣдъ за тыми авторами, що поступають въ порядку календаріомъ; но при кѣнци дѣла по при списѣ заголовкѣвъ въ порядку историчномъ дамъ списъ указательный именъ по порядку азбучному и списъ по порядку календарному, абы читатель легко мѣгъ найти на каждый день року житія почитаныхъ Святыхъ. Въ заключеніе житія кожного слѣдуе коротке поученіе въ цѣли наслѣдованя Святого и коротка молитва по примѣру нашихъ миней въ цѣле почитаня памяти Святого. По можности стараюся популярно писати: но всюды подаю и ученымъ благопріятніи указанія.

Може назве кто мое предпріятіе продерзостнымъ. На то отповѣдаю со св. Августиномъ: не изъ зухвалога нерозсудку, но съ любовію къ Богу на славу Бога ко розширенію хвалы Святыхъ Его пишу сіе дѣло. Изъ самыхъ властивыхъ жерель по вимогамъ нынѣшной науки составляю житія Святыхъ, такъ абы читателя поучити, создати, ободрити, забавити и потѣшати на дорожѣ добродѣтели. Особенно при тыхъ житіяхъ затримуюся, которыхъ исторія добре запоручена есть, но не горджу также повѣстями предаными ѡтъ Отцѣвъ безъ поруки о истинѣ оповѣданя; бо тѣ повѣсти увзглядненій суть въ службахъ церковныхъ и въ браку неоспоримыхъ исторій довжій записаными бути съ указаніемъ степеня ихъ достовѣрности.

Важность и пользу такого литературного дѣла не потребуу долго доказовати. Мы празднуемъ памяти Святыхъ, знаемъ ихъ имена и маемъ ихъ службы въ дванацати книгахъ; чи не було бы то доганы и ганьбы достойнымъ, если бысмо занедбовали пѣзнати исторіѣ и способности тыхъ праздникѣвъ? — Каждый зъ насъ также має во Святыхъ своего патрона, покровителя, которого житіе повиненъ знати и наслѣдовати. Каждый принадлежитъ до церкви католической, которой исторію принаймнѣй въ житіяхъ Святыхъ повиненъ розпамятовати. — Книжокъ до читаня потреба намъ нынѣ такихъ, що величавіи плоды богоугодной жизни проведенной въ вѣрѣ истинной по правиламъ нашей церкви въ занимательной формѣ матернимъ языкомъ описують и представляютъ и умъ тай сердце майже не-

спостережено въ вѣчно краснѣй ученія вѣры и норовственности впроваджують. И такими книжками могутъ стати издаваема нами житія за помощію всемогущаго Бога, предстательствомъ Святыхъ и жичливостію та молитвами о Христѣ отцѣвъ и братіи нашихъ.

Б) Жерела.

1) *Patrologiae cursus completus. Series graeca et orientalis* a Barnaba ad Photium latine edita. Accurante I. P. Migne. Ab. an. 1856—1861.

2) *Series latina a Tertulliano ad Innocentium III.* Accurante I. P. Migne Parisiis. (Въ томъ же времени).

3) *Vitae Patrum. (Patericon.) Libri X.* Cura H. Rosweydi Antverpiae an. 1615. Тамже *Historia Lausiaca* auctore Palladio Helenopoleos episcopo. (Lib. VIII.) Также тамъ *Pratum spirituale (Limonaarium)*, auctore Io. Moscho, Sophronio discipulo dedicatum. Libri X. Въ додатку тамже *Heraclidis Paradisus*.

Idem opus apud Migne in *Patrologiae seriei latinae* tt. 73. et 74. ex editione Rosveydi de anno 1628.

4) *Bibliothek der Kirchenväter. Auswahl der vorzüglichsten Schriften in deutscher Uebersetzung herausgegeben unter der Oberleitung von Dr. V. Thalhöfer. Kemten* 1869.

5) *Nicephori Callisti historia libri 18, opera Ioannis Langi in lat. serm. translata, nuncque denuo editi.* Basileae 1557.

6) *Ecclesiae graecae monumenta. Quatuor tomi* Ed. Cotelierius Parisiis a. 1636. Alia editio 1686.

7) „*Acta Sanctorum*“ собраніи и изъясненіи черезъ Іоанна Болланда и его наслѣдниковъ. Предлежатъ ми въ трехъ изданіяхъ. Венеційскѣмъ, Антверпійскѣмъ и Парижскѣмъ до конца октоврія съ I. томомъ листопада.

8) *Corpus historiae Byzantinae* ed. Venetiis 1729 et Bonnae 1828 auctore Niebuhr in 46 tt.

Писатель исторіи церковной изъ тыхъ дѣлъ жерель занятій и часто споминатися тутъ маючіи суть слѣдующіи.

Евсевій, епископъ Кесаріи, писатель 4. вѣку, отецъ исторіи церковной. Его исторія сягае до р. 324.

Сократъ, котораго прилѣжно и точно написана исторія обнимае лѣта 306—439.

Созоменъ, не во всѣмъ достовѣрный писатель, котораго исторія обнимае лѣта 324—423. Сократъ и Созоменъ жили въ половинѣ V. вѣку.

Θеодоритъ, епископъ Кира въ Сиріи († около 457 р.) Его исторія обнимае лѣта 320—428 и превышаетъ о много праць попереднихъ писателей.

Евагріи, адвокатъ въ Антиохіи, написавъ продолженіе Сократа и Θеодорита (431—594.)

Руфинъ, священникъ зъ Аквилеѣ, написавъ межи иными дѣлами продолженіе исторіи Евсевія (318—395).

По тыхъ писателяхъ Григорій Туронскій († 594), Беда Честный († 735), Анастасій, бібліотекаръ въ Римѣ († 886), Адо Тревирскій, писатель 11. вѣку, на западѣ заслужили на полю исторіографіи церковной.

На востокѣ, где исторію церковную лучено по бѣльшой части съ мірскою, занимали исторіографіею такъ званіи Византійцы въ Константинополю отъ 500—1500. р. Межи ними заслуге на особенну воспоминку хрониконъ пасхальне Александрійске (около 630); Θеофанъ, авторъ поважный и прилѣжный, который продолжавъ свою хронографію до цѣсарства Льва Арменина начавшого владѣти отъ р. 813. Въ 9. вѣцѣ писали Кедренъ и Никита пафлагонскій, противникъ Фотія. Много старшій отъ Никиты бувъ Прокопій исторіографъ. Наконецъ Никифоръ Каллиста, вѣроятно духовный въ Константинополю († 1341.), составилъ исторію церковную, зъ которой остало книжокъ 18 (до р. 610.) Его баданія суть неточны.

В) Помѣчничіи дѣла.

1) *Memoires pour servir à l'histoire ecclesiastique de six premiers siecles*. T. I. — XVI. Par M. Lenain de Tillemont. Sec. edition. Тиллемонтъ есть единъ зъ найславнѣйшихъ изслѣдователей исторіи. Его исторія першихъ 6 вѣковъ выходила въ Парижи отъ р. 1693.

2) *Institutiones Patrologiae*, auctore cl. Ios. Fessler Oenipontense 1850. Duo tomi.

3) *Beredsamkeit der Kirchenväter*. Nach Ios. A. Weissenbach bearbeitet von M. Nickel und Ios. Kehrein IV. Band: *Literaturgeschichte der Kirchenväter*. 1846.

4) *Historia Revelationis Divinae*, scriptore Dr. Ios. Danko. Vindobonae 1862. Tres tomi.

5) *Skarga, Żywoty Świętych*. T. 1 — 2. W Wiedniu 1860.

6) *Les vies des Saints*. Par M. Mesenguy T. 1 — 2. Paris 1826.

7) *Kalendarium Manuale utriusque ecclesiae*. Auctore N. Nilles S. I. Pars I. et II. Oeniponte 1879 — 1881.

8) Книга житій Святыхъ выдана игуменомъ Димитріемъ Туптало отъ р. 1695 — 1705.

9) Прологъ печатанъ р. 1667 въ Москвѣ въ 4 книгахъ. До тыхъ книгъ маемъ у Боландистовъ выпиши изъ греческихъ великихъ миней выданныхъ въ Венеціи р. 1528 и изъ миней Василия императора написанныхъ въ 10 вѣдѣ и изъ синаксаріона рукописаного около 1200 по гречески; который найденъ бувъ Якобомъ Сирмондомъ и зоставленъ въ Парижу въ коллегіи Кларомонтанскѣй.

10) Избранныя житія Святыхъ по руководству четіихъ миней. Трете изд. Москва 1864.

11) Службы Святыхъ. Минія выдана въ Москвѣ въ 12 книгахъ. (1781 — 1782.)

12) *Monumenta lingua palaeoslovenica e codice Suprasliensi*. Edidit F. Miclosich. Vindobonae 1851.

14) *Geschichte der Kirche von de Berault — Bercastel*.

14) *Heiligenlexikon von dr. Io. Stadler fortgesetzt von Ginal*. 5 Bände. Augsburg. 1883.

Книжка перша.

Ветхозавѣтніи Святїи.

„Причастникъ азъ есмь всѣмъ боящимся Тебе и хранящимъ заповѣди Твоя“. (Пс. 118, 36.)

І. Слово въ начало нового лѣта. (Д. 1. вересня.)

По закону природному ума нашего и по закону божому писаному повинни мы мати певні дни посвященїи Богу и почитаню Бога. Длятого назначивъ Богъ въ старѣмъ законѣ певні дни священїи и приказавъ ихъ святити. Передъ всѣмъ благословивъ и освятивъ Господь Богъ каждый семей день въ року, бо въ шести дняхъ сотворивъ свѣтъ и всѣ роды сотворѣнь а сегого дня переставъ творити новїи сотворѣня. Потѣмъ благословивъ и освятивъ Г. Богъ семей мѣсяць въ року, се есть септемврїй (вересень), который раховавши ѿтъ марця есть семей. Ѿтъ того мѣсяца начинали жида свои лѣта суботніи (кожде семе лѣто) и лѣта ювелейніи (кожде по 49. лѣтъ слѣдующе лѣто), въ которїи то лѣта Господь Богъ земли и людемъ также ѿпочинокъ и покій узаконивъ. (Лев. 25, 4, 9.) Кромѣ того обовязавъ Богъ Израилитѣвъ, щобъ празновали первый день каждого мѣсяца, особенно же первый день сегого мѣсяца творячи суботне поминанїе при отгосахъ трубъ. (Лев. 23, 24, 25.) То була память трубъ, которая зывала правыхъ Израилитѣвъ особенно въ 1. день вересня отложить всѣ журбы житейскїи, абы въ начало горожаньского (цивильного) року ѿдаться почитаню единого правдивого Бога. Жида отже обходили дня 1. вересня начало цивильного року, такъ якъ съ мѣсяцемъ марцемъ обходили начало священого року.

Коли христїанство роспространилося, взяла церковь обходити память нового цивильного року по звичаю римлянъ 1. дня мѣсяца сѣчня; бо той день ставъ знаменитымъ черезъ обрѣзанье

Господне, которе 1. сѣчня збулося. Но не залишаючи звичай старозаконный церковъ выбрала также первый день вересня на празднество и здѣлала сей день началомъ церковного року.

Якими же способами стараеся церковъ возвеличити память начала церковного року? Отповѣдаю: чтеніями и пѣснями и воспоминаніемъ индикта цѣсарства римского.

Относительно чтеній, на самъ передъ изъ священного письма старого завѣта читае намъ церковъ въ день 1. вересня слова Исаїѣ пророка, которыми предповѣдаеся Христосъ Спаситель и свята церковъ Его; слова, которіи представляютъ Христа Спасителя въ слѣдующій способъ бесѣдующого ко народамъ: „Духъ Господень на мнѣ; длятого помазавъ мя благовѣстити бѣднымъ, оздоровити сокрушенныхъ сердцемъ, проповѣдати полоненымъ освобожденіе и слѣпымъ прозрѣніе, проповѣдати лѣто Господне пріятне и день вынагородженія Бога нашего, утѣшити всѣхъ плачущихъ“. Словомъ церковъ читае намъ въ день 1. вересня на самъ передъ пророцтво св. Исаїѣ о цѣsarствѣ благодати божои, которое устанавлие Христосъ Спаситель. По пророцтвѣ же тѣмъ читае намъ церковъ тѣ слова пророка Мойсея, которыми сей пророкъ дуже прилѣжно предповѣдае Ираилитамъ, що если будутъ жити по воли божьей и заповѣди божіи творити, то дасть имъ велике богатство дѣбрь земскихъ и глубокий миръ и вывешить ихъ надъ всѣ народы, если же не послушаютъ Бога и не сотворятъ приказанъ божихъ и законъ его переступати будутъ, то наведе Богъ на нихъ крайну скудѣсть и убожество и сокрушитъ рѣжными нещастіями ихъ силу и гордѣсть и сотворитъ ихъ дуже умалеными и низкими и презрѣнными въ народахъ. То читае намъ церковъ въ день 1. вересня изъ старого завѣта. А зъ нового завѣта читае намъ церковъ евангеліе св. Луки, же въ онъ часъ въ день суботный ввійшовъ Іисусъ въ Назаретъ, где бувъ вихованый, и пріявши книгу Исаїѣ пророка перечитавъ зъ неи выше наведено мѣстце, по которому Христосъ помазанъ есть благовѣстити бѣднымъ, оздоровити сокрушенныхъ, просвѣтити заслѣпленныхъ и слѣпыхъ и всѣмъ голосити лѣто Господне ѡтрадне, пріемне. Тѣлько приводжу зъ чтеній, которыми церковъ возбуждае въ насъ мысли и чувства ѡтповѣдній обходу нового церковного року.

Приходимъ теперъ до пѣсній составленныхъ и зложеныхъ на день першого вересня въ начало нового року. Они суть дуже стосовною ѡтповѣдію на промову чтеній. Въ чтеніяхъ промовивъ Богъ до насъ о лѣтѣ Господнѣмъ ѡтраднѣмъ, пріемнѣмъ и веселѣмъ, которе голосить намъ Христосъ Спаситель. Щожъ ѡтповѣдаемъ

ему на ту промову въ пѣсняхъ церковныхъ? Мы благодаримъ Богу за несчислений добродѣйства Его и общаючи съ новымъ рокомъ нове житіе провадити просимъ о помѣчъ божу и благословеніе. Мы мовимъ: „Житіе начати благоугодно Тебѣ, Владыко, съ лѣтымъ начинаніемъ насъ сподоби“. „Дній духовныхъ въ поученіи закона Твоего покажи исполненіи, щедре Спасе, поющія Тя“. „Яко начальнику спасенія, Христе, начатокъ Тебѣ приносить лѣтній честная церковь зовущи: Пойте и превозносите Христа во вѣки“.

Наконецъ въ началѣ нового церковного року споминае церковь, що той самъ день 1. вересня есть заразомъ начало индикта цѣсарского у Римлянъ. Належитъ отже сказати коротко о установленію индикта у Римлянъ и о застосованію его до обходу нового церковного року. — Пишуть, що цѣсарь римскій Августъ, который въ мѣсяцю вересню дня 2. р. 31. передъ Іисусомъ Христомъ звытяживъ властителей Єгипта Антонія и Клеопатру и ставъ единъ владѣти всемірною державою римскою, выдавъ своимъ подданнымъ повелѣніе або индиктъ (индиктіонъ) на 15 лѣтъ, щобы каждого пятого року восдавали дань цѣсарю. По уплывъ же той 15-лѣтної податкової періоды, котора дѣлилася на три пятилѣтія (lustra), мала наступити нова податкова періода. Въ продовженію времени индикты цѣсарскіи употреблялися ко лѣточисленію, въ которѣмъ рѣкъ начинався ѳтъ 1. вересня и кѣчився 31. серпня.*). Понеже церковь святая розсудила рѣкъ церковный начинати ѳтъ 1. вересня, то употребила совпадающе начало индикта цѣсарского въ застосованіѣ змыслѣ ко возбужденію побожности. По толкованію церковному съ началомъ индикта цѣсарского совпадае индиктъ Христовъ, который такъ бренитъ: „Воздадите, яже кесарева кесареви и яже божія Богови“. По ученію церковному отже повинни мы особенно въ день 1. вересня возбуждатися ко побожности и добродѣтелямъ, щобысьмо съ новымъ церковнымъ годомъ були новатварь о Христѣ Іисусѣ и точно выполняючи заповѣди божіи сіяли свѣтломъ добрыхъ дѣлъ.

По индиктамъ цѣсарей римскихъ съ 1. днемъ вересня воздавано скарбу цѣсарскому желѣзо и мѣдь на оружіе для воинства, срѣбло на утриманье войска, золото на украшенье храмѣвъ и бо-

*) На память свободы дарованой христіанамъ черезъ Константина В. названо рѣкъ 313. першимъ рокомъ першого индикта и ѳтъ 1. вересня того то року числятся пятнадцатилѣтні періоды и лѣта индикта, на пр. р. 525. минуло було 14. индиктѣвъ и бытъ 3. рѣкъ 15. индикта.

жищѣ. По индикту же Христовому съ 1. днемъ вересня воздаваймо царю небесному перве вѣру твердшу желѣза и мѣди, котора защититъ нашѣ ряды противъ распаленныхъ стрѣлъ пекельныхъ духовъ; потѣмъ воздаваймо надѣю цѣннѣйшу ѡтъ среббла, котора получаючи ѡтъ Найвысшого временнѣи и вѣчнѣи добра подасть здоровье недужнымъ, свободу невѣльникамъ, сіяніе свѣтла заслѣпленнымъ, приведе намъ нове лѣто Господне пріятне и потѣшне, дни ѡтраднѣи нагороды; по индикту Христовому, мовлю наконецъ, принесѣмъ цѣсарю вѣковъ любовь чистѣйшу ѡтъ золота, котора украситъ душѣ наши, щобы були достойнѣи храмы Духу Святому, святѣи дома пресвятѣи Тройци.

Видите, що съ вчерайшимъ днемъ минувъ старый рѣкъ и за нимъ иде новый, щобы дати мѣстце послѣдующимъ лѣтамъ. Завѣса змѣнного времени спаде несподѣвано скоро и незмѣнна пріиме насъ вѣчнѣсть. Тожъ пожиткуймо сумлѣнно зъ ласки времени. Розважаючи якъ мало добраго и якъ много злого доси здѣлалисмо, стараймося въ слѣдующій рѣкъ богоугодно пожити. Будьмо робами божими вѣрными и добрыми, не будьмо неробами, но орудуймо пильно пріятными талантами, щобы удвоити ихъ и ввійти въ радость Господа своего.

Суть хвилѣ и дни въ житію человѣчѣмъ, въ которѣи мимовольно обертаемся ко ближнимъ и обнимаемся съ ними яко товариши болю и утѣхи. До тыхъ днѣи належитъ по суду всѣхъ народѣвъ новый рѣкъ. Длѣтого заключаючи сіе новорочне поученіе наше выразѣмъ ближнимъ своимъ ѡтъ щирого сердца и любви истинной нашу жичливѣсть и добрый замѣры, умолячи Господа Бога о родичахъ нашихъ и кровныхъ, о домашнихъ и чужихъ, о звѣхрностяхъ и пѣдвладныхъ, о живыхъ и мертвыхъ, о пріятеляхъ и ворогахъ.

О на милости найбогатшій Іисусе Христе, всего сотворѣня творче, що положивъ есь времена и лѣта въ своѣй власти, благоволѣи намъ вѣнокъ лѣта добротливостію Твоею, хоронячи въ мирѣ императора и всѣхъ начальникѣвъ духовныхъ и мірскихъ и города и всѣ люди Твои молитвами Богородицѣи и всѣхъ святыхъ Твоихъ. Аминь.

2. Соборъ св. архангела Гаврііла. (Дня 26. марця.)

Если цѣсарь земскій въ который небудь городъ пѣшле посла своего съ милостивымъ словомъ, то всѣ горожане почитаютъ того посла и пріймаютъ его съ многими почестями. Кѣлько бѣльше годится намъ почитати посланникѣвъ цѣсаря небесного, котрѣи обвѣ-

стили роду чоловічому благодать и милость Его. Еднимъ же посланнымъ къ намъ отъ цѣсаря вѣковъ есть св. архангелъ Гавріілъ. Онъ бувъ посланъ отъ Бога до пресв. Дѣвы Маріѣ, абы принѣсь падшому роду чоловічому благу вѣсть о воплощенію Сына божого въ утробѣ Дѣвы для спасенія всѣхъ. Дятого то празне церковь св. память св. архангела Гаврііла заразъ по торжествѣ Благовѣщенія. — Якъ честенъ есть той ангелъ передъ Богомъ, самъ обвѣстивъ намъ; бо коли явился св. праведному Захарію, абы обвѣстити ему рождество сына, предтечѣ Христового, мовивъ о собѣ такъ: Я есмь Гавріілъ предстоящій передъ Богомъ, то значить единъ съ тыхъ ангеловъ, которіи стоятъ найближе трону божого и лучше другихъ вѣдять тайны божіи. По ученю же св. Іоанна Евангелиста (Въ Апокалипсѣ гл. 1, ст. 4.) есть такихъ ангеловъ сѣмъ и они суть нѣбы завѣдатель Бога, настоятель двору небесного, управитель церкви. Имена же ихъ подаются отъ ученыхъ слѣдующіи: 1. Михаилъ, 2. Гавріілъ, 3. Рафаилъ, 4. Уріилъ, 5. Селатіилъ, 6. Іегудіилъ, 7. Варахіилъ. (Зри Тирина коментаръ до Апокал. 1, 4.)

Первый зъ тыхъ найшаслившихъ духовъ Михаилъ есть воевода небесныхъ силъ. Въ Апокалипсѣ ап. Іоанна творить онъ войну со змѣемъ и скидае его съ высотъ небесныхъ въ пропасть пекла. (Апок. 12.) — Второй ангелъ предстатель есть Гавріілъ, онъ має служенье то, що обвѣщае тайны божіи. Правдоподобно есть онъ единъ отъ первого чина ангеловъ, то есть отъ Серафимовъ, хотъ называеся архангелъ. Имя Гавріілъ означа то щому же ство Боже або крѣпкій Божій. Пѣсля св. Іеронима Гавріілъ поставленный есть надъ битвами и царствъ промѣнами. Третій ангелъ предстатель есть Рафаилъ, которого имя толкуеся лѣкъ Божій. Онъ представился молодому Товію за проводника отбувъ съ нимъ далеку подорожъ и одаровавши старого Товита зрѣніемъ отойшовъ къ Господу. (Тов. 5, 5 и 6 и 12, 12.) Четвертый ангелъ предстатель Уріилъ споминаеся пѣсля старословенского тексту въ 3. Ездр. 4, 1. О прочихъ ангелахъ предстателяхъ зъ особна не знаємъ ничего сказати.

Пишуть, що царь Діоклитіянъ выбудовавъ въ Римѣ працю рукъ христіанскихъ прекрасні оермы т. е. баню або дѣмъ теплыхъ купелей и що той будынокъ, якъ настали царѣ христіанскіи перетворено и посвящено въ церковь пѣдъ призваніемъ семи начальниковъ ангелескихъ силъ. По семъ ставляно иніи церкви въ имя семи тыхъ начальнѣйшихъ ангеловъ.

Поученіе. Богъ удѣливъ семи ангеламъ, межи ними св. Гавріилу наибольшу власть, щобы спѣвѣдали (съ Богомъ) къ нашему спасенію черезъ свои ободренія и свои молитвы. По прикладу св. Евангелиста Іоанна призываймо ихъ и просѣмъ за ихъ причину и молитвами помочи и спасенія отъ Господа и Бога.

Молитва. Архангеле Гавріиле, яко свѣтло сіяющее передъ трономъ Найвысшого Бога, молю Тебе, духовными, причащеніями просвѣти мѡй умъ черезъ молитвы твои и здѣлай мене истиннымъ поклонникомъ величества Бога и почитаемъ Святыхъ Его.

3. Соборъ св. архангела Гавріила. (Д. 13. липня.)

Два разы въ рѣкъ празнуемъ память св. архангела Гавріила. Перве въ попразденство Благовѣщенія пресв. Дѣвы Маріѣ, вторе д. 13. липця. Св. писъмо оповѣдае намъ четьри чудесніи явленія св. архангела Гавріила на земли. Перве читаемъ въ кн. пророка Даніила гл. 8. отъ ст. 15, где той начальнѣйшій ангелъ толкуе про року дивное видѣніе о розрушенію державы персекои и поступакъ цѣсарства греческого. Вторе читается тамже въ гл. 9: архангелъ Гавріиль подае св. пророку Даніилу объявленіе о отбудованіи Іерусалима, о времени пришедствія Христа Спасителя и о опустошеніи Іерусалима, по 70 седмицяхъ лѣтъ. Третій разъ явился тойже архангелъ, коли станувши по правѡй сторонѣ олтара кадильного въ церкви Іерусалимскѡй обвѣстивъ свѣщенику Захарію розрѣшеніе неплодства его жѣнки Елисафѣеы и рождество Іоанна, предтечѣ Христоваго. Четверте найславнѣйше явленіе архангела Гавріила збулося въ Назаретѣ, коли пресв. Дѣва Марія пріяла отъ него радѡстну вѣсть о воплощеніи Сына божого въ ея утробѣ, которе осѣненіемъ Духа Святого совершится мало. Поминувши инше явленіе, которе правдоподобно тому же архангелу Гавріилу приписати треба (Дан. гл. 10 и 11.) скажу еще то, що по старому преданію архангелъ Гавріиль явился пресв. Дѣви Маріи также передъ ея смертію, благовѣствуячи ѣй щасливое переставленіе ея ко Сыну и Богу.

Тѣ то добротинніи явленія споминаючи собираймося набожно два разы въ рѣкъ для почтенія памяти св. Гавріила, князя небесныхъ силъ, щобы молитвами толикого посредника и благодѣтеля пріяти отъ Христа Господа оставленіе грѣхѡвъ и живѡтъ вѣчный.

Архистратиге Божій, служителю божественной славы, св. архангеле Гавріиле! Ты що всеблаженну пренепорочнои панѣ на-

шой Маріѣ душу радѣтнымъ и спасительнымъ наповнивъ звѣствованьемъ и тымъ самымъ падшой Евы смутокъ и плачь промѣнявъ на утѣху и веселіе, та всего человѣчества жалѣбну шату розбравши, убравъ насъ въ весѣльнѣ одежѣ, посреднику и дателю утѣхъ, Тебе еще и еще прошу, молю и благаю, ѡтвѣдай мене многими болѣзнями и бѣдами пригнетеного, наповни божественными добродѣтелями и потѣшеніями тай выбавивши ѡтъ видимыхъ и невидимыхъ вороговъ и злучивши со згромаженіемъ праведныхъ поставъ конечно черезъ Твою помѡчь и посредничество тамъ, где не ма болѣзи и печали, где всѣхъ веселящихся жилище.

4. Соборъ св. архангела Михаила.

(Д. 8. листопада. У латинникѡвъ 29. вересня.)

Понеже въ городѣ Колоссахъ, пѡдвластныхъ митрополіи Лаодикійской, повстало забобонне служеніе ангелѡвъ*), которе многіи въ тайности еще въ IV. столѣтію выповняли, то церковь на помѣстнѡмъ соборѣ въ Лаодикии правиломъ 35. проклѣяла ихъ погане служеніе, вмѣсто же него узаконила достоновѣрное почитанье ангелѡвъ. Въ тѡмже времени установлено торжество св. архистратига Михаила и всѣхъ св. безплотныхъ силъ, которое нынѣ вся церковь обходитъ. Щобы всѣ побудки сего торжества повно выложити, роздѣляю росказы о соборѣ св. архистратига Михаила на слѣдующіи три части:

I. о сотвореніи ангелѡвъ и паденіи многихъ зъ нихъ; II. о соборѣ всѣхъ св. ангелѡвъ пѡдъ начальствомъ св. верховного воеводы Михаила; III. о св. ангелахъ хранителяхъ и ихъ опѣцѣ надъ нами.

I. О сотвореніи ангелѡвъ и упадку многихъ зъ нихъ. На початку сотворивъ Богъ небо и землю; землю пусту еще и безъ мешканцѣвъ а небо найвыше со всѣми совершенствами повне святыхъ и щасливыхъ духѡвъ, которіи яко слуги божіи называются ангелы, послы. Ангелы вже въ хвили сотвореня своего пріяли силы ѡтповѣдніи своѣй природѣ и досконалости надприродніи, такъ що були дѣтьми божими зъ особлившой Бога ласки и наслѣдниками царства небесного. Но Господь Богъ пѡддавъ ихъ пробѡму досвѣдченю, щобы свѡбѡдно заслужили си на вѣчну щасли-

*) Колос. 2, 18.

вѣсть въ небѣ, и многіи зъ ангелѣвъ зъ власной своєї вины ѡтпали ѡтъ Бога въ тѣмъ досвѣдченю. Згордѣвшіи хотѣли рѣвниі бути Богу. Кусителемъ и вождомъ въ бунтѣ ставъ имъ найможѣйшій ангелъ именемъ Денница (Люциферъ). Тогда возникла страшна борба въ небѣ. На чолѣ большинства добрыхъ ангелѣвъ станувъ князь ихъ и возбуждаючи добрыхъ ко ревнованю о славі божѣй воззавъ громкимъ голосомъ слова: Кто яко Богъ! що по еврейски выражаеся: Мі-ха-Илъ. Тѣ слова проникли небеса небесъ и дали знакъ до борбы. Потѣмъ воспріали св. ангелы оружія св. гнѣву и ревности божой, а зліи взяли стрѣлы пекельной злости и ненависти. Сильнѣйше и мѣцнѣйше розлѣгався голосъ добрыхъ: Кто яко Богъ. Наразъ блыснувъ мечъ справедливости божой, который ѡтъ вѣкѣвъ не бувъ еще добытый, и святіи ангелы съ начальникомъ своимъ ободреніи приплывомъ благодати божой розсѣкли, рострѣскали, сокрушили зухвалое повстанье безбожвхъ духѣвъ и скинули ихъ на всѣ вѣки съ неба. Іисусъ Христосъ указуе паденіе Денници, который вже Сатана або Діаволь называеся, коли мовить: „Видѣхъ сатану яко молнію съ небесе спадша“. А св. Іоаннъ евангелистъ описуе повстанье злыхъ духѣвъ въ небѣ сими словами: „И повстала велика борба на небеси. Михаилъ и ангелы его бѣи сотворили со змѣемъ и змѣй боровся и ангелы его. И не змогли и мѣстця не нашлося имъ дальше въ небѣ. И скинений зѣставъ змѣй великій званый діаволь и сатана, который зводитъ всю замешкану землю, и скинений зѣставъ на землю, и ангелы его съ нимъ скинений зѣстали.*) По тѣмъ паденю злыхъ духѣвъ пріавъ начальникъ добрыхъ ангелѣвъ почестіе имя Михаилъ и бувъ съ всѣми святыми ангелами славою вѣчною коронованый. Наконецъ собралися всѣ святіи ангелы воспѣти Богу похвальніи пѣсни за одержану побѣду. Соборъ той архистратига Михаила празднуемъ що року д. 8. листопада.

Удивѣмся тутъ строгости справедливости карающей Бога, въ которой „ангелѣвъ согрѣшившихъ не пощадивъ, но оковами мрака связавши предавъ на судъ мучимыхъ беречи“. (2. Петр. 2, 4.) Почитаймо и величаймо св. архистратига Михаила и весь св. соборъ ангелѣвъ, который въ испытаню на вѣки рѣшилися служити Богу и такъ блискучу ѡтнесли побѣду.

О Вы святіи ангелы, начатки дѣлъ божихъ, сотвореніи въ сумрацѣ міра! хвалѣтъ и прославляйте Бога, который сотворивъ ве-

*) Апок. 12, 7—9.

28738

личиною и красою ѡтзначене небо и даровавъ вамъ тамже вѣчну славу. Хвалѣтъ Ёго неустанно за всѣ добродѣйства и молѣтъ Ёго о насъ, щобысьмо справедливо на земли жили и удостоилися причислитися до Васъ въ небѣ.

II. О св. архистратигу Михаилѣ и о всѣхъ св. безплотныхъ силахъ. Большинство богослововъ по указанію св. церкви въ богослуженію есть того мнѣнія, що св. Михаилъ, хотъ въ посланію св. ап. Юды тѣлько архангелъ зовеса, есть начальникомъ всѣхъ хорѡвъ св. ангелѡвъ. На четырехъ мѣстцахъ св. письма спотыкаемъ имя верховного того ангела. Перве мѣстце есть у Данила пророка (10, 13), где св. Михаилъ оказуеся опѣкуномъ народа еврейского а иный ангелъ вступаеся у Бога за Персами и иный за Греками. Друге мѣсто есть въ посланію св. Юды (1, 9), которе мѣстце правдоподобно такъ толковати надлежитъ, що св. архангелъ Михаилъ спрятавъ тѣло пророка Мойсея, абы Иеранлиты не почитали Мойсея по смерти его якъ Бога, и що противячогося діавола ѡтогнавъ словами: Най погромить ты Богъ хотъ діаволь тогда заслуговавъ услышати ѡтъ архангела слова проклятїя. Трете мѣстце суть выше наведенїя слова Апокалипсы (12, 7—9) о борбѣ св. Михаила и его ангелѡвъ со змїемъ и о отверженю злыхъ духѡвъ. Четверте мѣстце есть Данила пророка (гл. 12) о найзавзятнѡмъ побою, который антихристъ съ діаволомъ воздвигне на вѣрныхъ при кѡнци свѣта. Тогда архангелъ Михаилъ яко предстатель церкви ушিকে вѣрныхъ около патріарха Ёноха и пророка Илїѣ напротивъ всѣмъ насилїямъ и лжамъ и хитростямъ антихриста и буде имъ помагати до конечной побѣды.

Що теперъ касаеся всего воинства св. ангелѡвъ, начальникомъ которыхъ св. архангелъ Михаилъ мае бути, замѣчательне есть ихъ число, чисто духова природа, удивительна есть ихъ сила, мудрость и краса, велика же по чинамъ и ликамъ (хорамъ) рѡжнѡсть. О числѣ ангелѡвъ говоритъ пророкъ Данииль, коли пишучи о Бозѣ, котрого видѣвъ сидячого на престолѣ славы, додае тї слова: „тысяча тысячъ служили Ёму, тмы темъ предстояли ему“. (Дан. 7, 10.) О природѣ духовѡй ангелѡвъ мовить псаломникъ: (Богъ) творяй ангелы своя духи и слуги своя пламень огненный. Но хотъ ангелы суть цѣлкомъ безтѣлеснїи духи и ддятого безплотными силами называются, могутъ однакъ принять на время тѣла и явитися людамъ челоувѣчимъ образомъ, абы совершити то, на що ѡтъ Господа Бога посланїя суть. Крыла, съ которыми выображаются ангелы, означють ихъ готовѡсть служити Богу и швидкѡсть въ выполненю по-

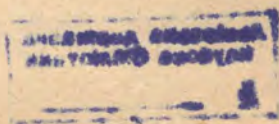
рученого дѣла. Сила, мудрѣсть и красота ангелѣвъ выражаея на многихъ мѣстцахъ св. писма.¹⁾

Но хоть всѣ ангелы высоко поставленіи и несказанною славою ѡтзначеніи суть, то таки рѣзнятея межи собою достоинствомъ и славою. Св. отцѣ послѣдуючи словамъ св. писма роздѣляютъ ихъ на девять чинѣвъ (ликѣвъ або хорѣвъ) а на три іерархіи (священноначалія). Въ найвысшій іерархіи суть Серафимы, Херувимы и Престолы. Серафимы суть огнеобразніи и еврейске имя ихъ означае то що словенске возжегающіи або палающіи. Ихъ видѣвъ пророкъ Исаія предстоящихъ престолу божому шѣсть криль имучихъ, двома крилами лѣтали, двома покрывали лица свои а двома покрывали ноги величаючи трисвятого Бога. Херувимы суть многоочитіи.²⁾ Они ближше оглядають Бога, доскональше пѣзнають Ёго таинства и прѣсвѣщаютъ другихъ пѣзнаньемъ своимъ. Еврейске имя ихъ означае власне повноту умѣнія или пролянье мудрости. Престолы мають ту благодать, що найвысшій Богъ почивае на нихъ неизреченно и выдае ними свои суды. — Въ середній іерархіи суть Господьства, Силы и Власти. Господьства мають ту особенну благодать, що владѣють нижше поставленными ангелами и держать ихъ въ пѣдданьствѣ. Силы зовутся по даній си силѣ, служити неутруждено Богу и частѣйше ѡтъ иныхъ чудеса содѣловати. Власти названіи ѡтъ власти, котору пріяли на діавола и ангелѣвъ его. — Въ найнижшій іерархіи суть начала, архангелы и ангелы. Начала передъ водять нижшимъ ангеламъ и суть правителѣ и хранителѣ цѣсарствамъ и державамъ земнымъ. Архангелы (начальніи або верховніи ангелы) мають служенье открывати знаменитшіи пророчества. Ангелы посылаются хоронити кожного зъ насъ и провадити ко богоугодной жизни. Они держать стоячихъ, абы не упали; поднимають падшихъ, потѣшають скорбячихъ. Всѣ блаженніи небесніи духи зовутся безъ розличія ангелами т. е. послами, но поединокіи чины ихъ рѣзнятея по имени, достоинству и благодати.³⁾

¹⁾ 4. Цар. 19, 35. Дан. 14, 35. — Лук. 15, 10. Мат. 13, 41. — Дан. 10, 5—8. Мате. 18, 3.

²⁾ Иезек. 10, 20—22. Апокал. 4, 6—7.

³⁾ Наука та що до толкованія о поединокіихъ ликахъ взята есть изъ св. Григорія Великого а що до порядку ликѣвъ изъ св. Діонисія Ареопагита, пѣсля которого только архангелы и ангелы посылаются на помѣчь людямъ, однакъ всѣ чины ангелскіи суть служебніи духи посылаеми для спасенія душъ; бо высшіи помагаютъ людямъ черезъ нижшихъ, хоть саміи не отступаютъ ѡтъ престола божого.

Коли прійде сынъ божій въ славѣ своѣй, всѣ тѣ девять чины ангелекии прійдутъ съ нимъ и посланъ съ трубнымъ голосомъ соберутъ избранныхъ отъ всѣхъ концевъ землѣ.¹⁾ Они рѣшатъ остаточно долю нашу на вѣки; однихъ ввергнутъ въ пещь огненную, где плачь и скреготъ зубамъ, а другихъ введутъ въ царствіе небесное, где не ма болѣзни ни печали, но жизнь безконечна.

Господи, Боже неба и землѣ, Боже нашъ, що составилъ есѣ умни и словесни силы Твоею всемогучою волею и здѣлавъ ихъ поклонниками найвысшого величества Твоего и давъ имъ удѣлъ въ управленію свѣта, дай намъ благодать, щобы и мы духомъ та истиною покланялися Тебѣ и съ неуспынною чуйностію творили святую волю Твою. — Св. архістратиже Михаиле, начальниче небесныхъ силъ, буди помощникъ и предстатель святой церкви и провадь ѣе черезъ пустки землѣ сеи до обѣщанной землѣ живыхъ. — Серафимы, Херувимы и Престолы, Господства, Силы и Власти, Начала, Архангелы и Ангелы молѣтъ Господа Бога, щобы при служеніи вашѣмъ воспаливъ въ насъ полонѣнь любви святой, освѣтивъ насъ променями вышней мудрости и давъ владѣтелямъ судити насъ мудро и рядити нами право; щобы научивъ и наставивъ каждого зъ насъ обладати собою по Ёго воли, выповняти законъ, творити добріи дѣла со силою многою и збороти крѣпко нечистыхъ духовъ; щобы провадивъ и привѣвъ всѣ колѣна земскіи ко общій ихъ цѣли, возсіявъ имъ свѣтъ евангелія, ѳкрывъ тайинства вѣры Христовой; щобысьмо св. ополченіемъ Вашимъ стереженіи и ученіи достигли въ покой вѣчный и жизнь безконечную.

III. О святыхъ ангелахъ хранителяхъ и ихъ опѣцѣ надъ нами. Ангелѣвъ называе св. апостоль Павелъ духами посылаемыми во служеніе тымъ, що наслѣдуютъ спасеніе, и святыи отцѣ учать, що всякъ человекъ мае ангела хранителя, который чувае надъ нимъ и стереже его. Наука та опираеся на слѣдующихъ výroкахъ св. письма. Пророкъ Давидъ въ пс. 90., ст. 11. мовить: „Ангеламъ своимъ заповѣсть о тебѣ, сохранить тя во всѣхъ путехъ твоихъ“. Въ пс. же 33., ст. 7. говоритъ такъ: „Ополчится (обозомъ разложится) ангель Господень окрестъ боящихся Ёго и избавить ихъ“. Абысьмо не мыслили, що тѣ слова тычатыся самыхъ праведныхъ, учивъ Іисусъ Христосъ выразно, що и недосконаліи та грѣшныи христіане мають своихъ ангелѣвъ, мовить бо: „Не презирайте одного зъ малыхъ сихъ, говорю бо вамъ, яко

¹⁾ Мат. 24. и 25.

ангелы ихъ на небесахъ завше видять лице Отца моего небеснаго; прійшовъ бо Сынъ Человѣческій взыскати и спасти погибшаго“. До тыхъ словъ выкликае св. Іеронимъ: „Велике достоинство душъ, же кожда ѡтъ початку роду мае ангела хранителя“. Подобно пише тойже св. отецъ на иныхъ мѣстцахъ. Згѡдно съ нимъ о опѣцѣ ангелѡвъ надъ всѣми людьми учать св. отцѣ Иларій, Амвросій, Іоаннъ Златоустъ, Григорій Назіанскій, Василій В., Григорій Нисійскій и богословы новочасніи. Додати належить и то, що св. отцѣ послѣдуючи словамъ св. письма говорятъ не тѣлько о ангелахъ хранителяхъ поединокыхъ людей, але также о ангелахъ цѣсарствъ, областей, городѡвъ и частныхъ церквей.¹⁾ Св. Василій В. подтверджае науку о ангелахъ даныхъ въ охорону народамъ изъ Второзаконія гл. 32., ст. 8.

Слѣдуютеперь привести зъ св. письма приклады, якъ ангелы ѡтъ Г. Бога въ помѡчу людямъ пѡсланіи имъ являлися и свою опѣку оказовали. Изъ пяти книгъ Мойсея знаменитшіи явленія ангелскіи суть сїи: Агаръ пріймае повелѣніе ѡтъ ангела, абы вернула до своей панѣ Сары.²⁾ Лотъ принимае у себе двоухъ ангелѡвъ, которіи выбавляютъ его вразъ съ доньками ѡтъ огня Содомского.³⁾ Иسمайлъ, сынъ Авраама, выбавляеся ѡтъ смерти черезъ ангела, который промовивъ до Агары.⁴⁾ Якову указуеся охорона ангелска черезъ драбину, которою ангелы восходили до неба и сходили съ неба.⁵⁾ Всѣ явленія божїи въ старѡмъ завѣтѣ збулися черезъ служеніе ангелѡвъ и законъ бувъ данъ ихъ служеніемъ.⁶⁾ — По свѣдоцтву книжки Іисуса Навина на полю, коло города Іерихона явився тому то вождю израильскому ангелъ съ добытымъ мечемъ объявляючи, що естъ начальникомъ воинства божого. По мнѣнію многихъ писателей церковныхъ бувъ то св. архистратигъ Михаилъ. Опускаючи многіи иншія явленія ангелскіи въспѡмну полки ангелѡвъ, которіи видѣніи були окрестъ пророка Ёлисея⁷⁾, згадаю ангела, который спасъ трехъ хлопцѡвъ израильскихъ въ печи Вавилонскѡй, и ангела, который доставивъ Да-

¹⁾ Срѡвнай Дан. 10, 12, где е бесѣда о ангелѣ перского цѣсарства, Дан. 10, 20, где о ангелѣ Грековѣ.

²⁾ Быт. 16.

³⁾ Быт. 19.

⁴⁾ Быт. 21.

⁵⁾ Быт. 28.

⁶⁾ Дѣян. 7, 53.

⁷⁾ 4. Цар. 6.

нілу пророку обѣдъ до рова львѣвъ. Тѣ явленія ангелскіи принадлежатъ до старого завѣта. — Изъ новаго завѣта досыть буде вспомнути ангелѣвъ, которіи явилися пастырямъ на поляхъ Виледемскихъ, и ангелѣвъ, що служили Христу Спасу по 40-дневнѣмъ постѣ, и ангелѣвъ, которіи по воскресенію Бѣго проповѣдали воскресеніе, и ангела, що выбавивъ св. Петра изъ темницѣ. Наконецъ книга Товита и апокалипсисъ св. Іоанна увѣряють насъ, що ангелы приносятъ Богу молитвы святыхъ вѣрныхъ.

Хвалѣтъ Господа о тѣмъ всѣ ангелы Бѣго, хвалѣтъ всѣ силы Бѣго! О якъ велика честь дана намъ, и якъ многіи ласки черезъ служеніе ангелѣвъ хранителей! Исповѣмся Тебѣ, Господи, всѣмъ сердцемъ моимъ и передъ ангелами воспою Тебѣ, яко творишь ангелѣвъ Твоихъ духи, которымъ заповѣвъ есь, сохрани мя на всѣхъ дорогахъ моихъ, щобымъ коли не пѣткнувся ногою о камѣнь. Тѣ суть горожане небесного Іерусалима. Тѣ выбавляютъ насъ ѿтъ ворогѣвъ нашихъ чуваючи и стерегучи стражъ нѣчную о овечкахъ божіихъ. Тѣ укрѣпляютъ насъ, напоминають, потѣшаютъ. Тѣ приносятъ молитвы дѣтій божіихъ передъ лицемъ славы величества божого. Великій естъ аффектъ любви ихъ ко намъ; они сожальють со страждучими, тѣшатся и о еднѣмъ грѣшнику, що ся покае. Любятъ тыхъ, которыхъ Господь любитъ, оставляють тыхъ, которыхъ Господь оставляетъ. Дай отже, Отче небесный, щобымо все огороженіи були ихъ охороною и ополченіемъ ихъ наставленіи достигнули въ Твою едину ѡвчарню, вкупѣ исповѣдати ся имени Твоему святому, сотворителю человѣкѣвъ и ангелѣвъ!¹⁾

5. Воспоминаніе бывшаго чудесе въ Колоссаехъ (Хонѣхъ.)

(Д. 6. вересня.)

Въ Колоссахъ фригійскихъ близко Іераполя надъ рѣкою Ликомъ, тамъ где та рѣка въ пропасть поринае, щобы по бѣгу пяти стадій знову выйти на верхъ землѣ и до рѣки Меандеръ плыти, — тамъ, кажу, въ давнихъ временахъ слынувъ храмъ св. архистратига Михаила поставленный надъ источникомъ чудотворной воды, которою исцѣлялася прибѣгаючи больніи. О початку тыхъ чудесныхъ исцѣленій предали намъ старіи слѣдующе оповѣданье. — Коли св. апостолы Іоаннъ и Филиппъ проповѣдали св. еванге-

¹⁾ Кто жаеае больше, най смотрыть Acta SS. Septembris VIII. ad diem 29. p. 4.

ліе въ Малой Азіи, почитали невѣрніи въ городѣ Іераполю нѣкого вужа якъ Бога, и бѣсы хотячи ихъ еще бѣльше обаламутити почали бесѣдовати къ нимъ черезъ тогоже вужа. Св. же апостолы Іоаннъ и Филиппъ достигнули съ проповѣдію евангелскою до тыхъ несчастливыхъ людій, голосили имъ истины вѣры святои, прогнали зневолившихъ ихъ бѣсѣвъ и навернули заблудившихъ людій ко истинной вѣрѣ. По наведенію ихъ прійшли св. апостолы на мѣстце зване Херетопа, где въ пустыни св. архангелъ Михаилъ изъ скалы выпровадивъ жерело воды, и бувъ храмъ во имя его поставленный. Тамъ прибувши св. апостолы здѣлали молитвами своими жерело чудотворнымъ, и чудеснии исцѣленія прибѣгающихъ недужныхъ почали бывать. Чудеса тіи призывали ѿтъ всюды недужныхъ, зъ которыхъ многіи исцѣлившиися навернулися къ вѣрѣ. По гдѣякомъ времени поганинъ нѣкій зъ Лаодикиѣ съ нѣмою своею дочкою прибѣгъ до тои чудотворной воды; понеже дочка его за призываньемъ божого начальства пресвятои Тройцѣ и имене св. архангела Михаила ѿтъ нѣмоты исцѣлѣла, то бнѣ навернувся къ Христу и зъ вдячности поставивъ прекрасну церковь надъ онымъ источникомъ въ имя св. архистратига Михаила. Донѣро въ 90-лѣто потѣмъ приставъ до тои церкви нѣкій Архиппъ, будучи еще хлопцемъ. Той принявъ должнѣсть понамара при церкви,¹⁾ начавъ дуже строге житіе провадити и черезъ 60 лѣтъ служивъ дуже добре христіанскѣй религіи. Погане же не могучи стерпѣти церковь съ чудотворнымъ жереломъ и сѣянне добродѣтелей понамара святого, который многихъ наvertsавъ къ вѣрѣ, умыслили погубити церковь съ понамаремъ. еи черезъ спущенье рѣки Хрисисъ на св. мѣстце и церковь. Коли же выповняли той замѣръ злобный, рѣка противъ ихъ ожиданю роздѣлилася въ двое и поминувши церковь потекла въ правый бѣкъ коло олтаря. Видячи тымъ чиномъ ударемненій найтяжшіи труды свои не ѿстрадашилися ѿтъ злого роботы діавола. Рада въ раду рѣшили они теперъ пустити на св. мужа и церковь двѣ иніи рѣки поблизкіи, которымъ на имя Ликокапръ и Куфъ. Св. Архиппъ неѿступаючи церкви видѣвъ згубніи змаганія ихъ, но не теряючи надѣѣ пробувавъ въ постѣ и молитвѣ бѣльше дній. На рѣшѣ дѣло бѣсовске було окѣнчене, вороги певніи успѣха ѿскочили, а рѣки начали пѣдносити свои голоса, абы якъ громы спасти на святе мѣстце. Въ тѣмъ страшнѣмъ моментѣ, коли св. Архиппъ молячися очи свои къ небу пѣдноситъ, видитъ св. архангела Михаила явля-

¹⁾ Оплъ бувъ тамъ *προσμονάριος* або *παριμονάριος*.

ючогоса на скалѣ, где стоявъ олтареъ, и слышитъ голосъ его повѣдѣваючій выйти и стати при нѣмъ. Архиппъ приближився боязненно ко архангелу и видѣвъ на свои очи чудо выше всякаго ожиданія человѣчюго. Ото хранитель рода христіаньскаго въ полати човѣчѣй сіяючѣй свѣтломъ небеснымъ затримуе самымъ приказомъ навалы водъ; сіи начинаютъ въ высоту поднимати свои нурты, но св. воевода небесныхъ силъ палицею своею показуе имъ сторону, въ которую мають обернутися, и они направляются назадъ ко скалѣ, где находячяся пропасть ихъ принимаетъ. Якъ въ оборотну ту дорогу воды пошли, св. архангелъ назнаменовъ знакомъ креста роздѣвъ землѣ, абы люди на томъ мѣстци чудесніи исцѣленія отримовали. Совершивши тѣ чудеса архангелъ вышовъ на небо оставивши Архиппа воздающю Богу хвалу, честь и благодареніе. Отъ того времени бывали тамъ чудесніи исцѣленія недужныхъ и благодарніи христіане начали съ веселіемъ и утѣхою духовною празновати память чудесе содѣланого св. архистратигомъ въ Колоссахъ. По причинѣ тогоже чудесе дано мѣстцю имя Хони (Χώνη), що значить лѣйка, бо тамъ перелялися воды въ пропасть. Понеже имя Колоссы замѣнено на Хоны межи лѣтами 787 и 692, то полагають, що чудо отвороту водъ збулося въ томъ времени.*) Но въ 7. або 8. вѣцѣ не мали погане власти, такі пакости христіанамъ творити, які тутъ описані суть.

Поученіе. Свѣтъ стоить для праведныхъ почитателей Бога. Беззаконніи розкорѣнилися, успѣвають и плодъ творять только для пробы и духовныхъ корыстей праведныхъ. Въ бѣдахъ и утискахъ праведніи смѣло речи могутъ, що мають оборонцю Бога, который при служеню ангелѣвъ хоронитъ ихъ на всѣхъ дорогахъ.

Молитва. Яко начальникъ чинѣвъ ангелскихъ и вождь небесныхъ силъ, св. архистратиге Михаиле, явивъ ся Ты иногда предводителемъ старыхъ Израилитѣвъ въ пустыни и въ послѣдокъ

*) Маемоу греческіи акта отъ св. Метафраста и старшии отъ нихъ гр. акта, которыхъ употреблявъ св. Метафрастъ пишучи о выше розказанѣмъ чудеси. Старшій тѣ акта написаніи суть нѣкимъ Сисеніемъ въ 8. або 9. вѣцѣ. Есть также греческе оповѣданье тогоже чудесе подъ титуломъ: „Оповѣданье и обявленье отца нашего Архиппа, парамонара „честнаго храма св. Михаила въ Хонахъ“. Сіе же оповѣданье здаеся бути новшимъ отъ рѣчи Сисенія. Акта всѣ тѣ подаютъ Acta SS. Septembris VIII. d. 29. p. 38. Тамже отъ стор. 61. можна читати о церквѣ св. Михаила на горѣ Іарпанъ коло города Сипонта въ Апуліи при морю адриатскѣмъ и якъ то чудесами вславлено мѣстце явлено збѣтало отъ св. Михаила черезъ вола, который станувъ коло печеры на горѣ Іарпанъ.

временъ показався Ты хранителемъ и обороною рода христiанскаго; для того и намъ помагаючи подавай спасительное сіяніе добродѣйствъ Твоихъ, освобождай насъ отъ всякой нужды и смутки и лютыхъ грѣхѣвъ, вѣрно воспѣвающихъ, чудеса Твои и молящихъ Тя, славный воеводо!

6. Слово на недѣлю св. Праотцѣвъ.

(Въ II. нед. передъ праздникомъ Рождества Христоваго.)

Господь Богъ сотворивъ людей добрыми и справедливыми; бо есть жереломъ доброты и святости. Но начальникъ злобы дiаволь звѣвъ людей зъ разуму и правоты черезъ ложь и обманъ привѣвъ прародичій нашихъ до того, що ѣли зъ овочу заказаного и согрѣшили. Той грѣхъ прародичій принѣсъ намъ наибольшу нужду; бо все что родятся отъ Адама наследуютъ его грѣхъ съ всеми сумными послѣдствіями, т. е. родятся въ грѣсѣ мало способніи до добраго, склонніи до злаго и подпадаютъ карѣ смерти и безчисленнымъ нуждамъ. Однакъ заразъ по грѣхопадению первыхъ родичій явивъ Богъ людямъ милосердіе свое; бо обѣщавъ имъ Спасителя, который загладитъ грѣхъ тай надшимъ заслужить на ласку божу и наследіе въ небѣ. Тымъ чиномъ воззвавъ Богъ Адама и Еву съ всеми потомствомъ ихъ, абы вѣрили въ Спасителя обѣщаного, надѣялися отпущения грѣхѣвъ и выполняячи заповѣди божіи за ласкою божою старались о вѣчномъ спасеніи. Для того и тѣ люде, который жили передъ Иисусомъ Христомъ, могли получить животъ вѣчный и многіи зъ нихъ дѣйстно получили отпущеніе грѣхѣвъ и спасеніе вѣчне черезъ вѣру въ Спасителя обѣщаного и праведное житіе. Память праведникѣвъ тыхъ обходитъ церковь св. въ двохъ недѣляхъ передъ праздникомъ Рождества Христоваго, и то во втору недѣлю передъ Рождествомъ празднуемъ особенно память Праотцѣвъ, то есть' особенно память тыхъ праведникѣвъ, который жили передъ закономъ оголошенымъ черезъ Мойсея; въ перву же недѣлю передъ Рѣздвомъ воспоминаемъ особенно св. Отцѣвъ, се есть особенно предкѣвъ Господа нашего Иисуса Христа и св. пророкѣвъ, котріи жили по оголошенію закона божого пѣсля писаного закона.

Розважмо отже нынѣ житія тыхъ старозавѣтныхъ праведникѣвъ, который вгодили Богу немаючи закона писаного, жиючи въ свѣтлѣ разуму по всказѣвкамъ початкового обявленія божого. Заразъ же въ началѣ призовѣмъ на помѣчь милость пресв. Дѣвы, ко-

тора община вже прародичамъ въ раи есть возванье Адама, слезъ Евиныхъ избавленье, заступница всѣхъ вѣрныхъ и владичиця.

1. Адамъ, Авель, Сиѣъ, Ёнохъ. Начальникъ рода чловѣческаго Адамъ и жена его Ева переступили заповѣдь божу дану имъ и заслужили на судъ и осужденье. Но коли наймилосерднѣйшій Богъ общявъ имъ Спасителя, и возвавъ ихъ къ надѣи, вѣрили въ общяного Спасителя надѣялися прощенья грѣхѣвъ и творили достойнѣй плоды покаянїя. Выгнанїй зъ рая зносили они терпѣливо всѣ бѣды, которїи Богъ на нихъ допустивъ, и вгодили Богу. Двохъ же сынѣвъ даровавъ имъ Господь, которымъ дали имена Каинъ и Авель. Оба сїи сыны зъ наставленья божого приносили Богу офѣры; Каинъ принѣсъ ѣтъ плодѣвъ землѣ, а молодой его братъ Авель ѣтъ первенцѣвъ своєї череды. Понеже Авель принѣсъ свою офѣру съ твердою вѣрою въ общяного Спасителя, то подобався Богу; офѣры Каина не прїявъ Богъ, такъ якъ его ласкаво. За то ставъ Каинъ завидовати Авелю, ненавидѣвъ его и выпровадивши на поле убивъ его. Потѣмъ опустивъ дѣмъ родичїй и скитався по землї. Тогда Адамъ и Ева оплаковали смерть молодшого сына Авеля и переверотнѣсть природы чловѣчой, которѣй самїи були виннїи; но не тратили надѣѣ, що Богъ поможе имъ въ тѣй недоли и выбавитъ ихъ.

По смерти Авеля давъ Богъ Адаму иного сына, который звався Сиѣъ. Сиѣъ и его потомки були добрыми, потомки же Каина стали, якъ и ѣтъ, злыми. Понеже Адамъ живъ 930 лѣтъ, то наминавъ и наставлявъ бѣльше поколѣнїе своего потомства до доброго и цнотливого житя; но злїи не слухали его, и грѣхи множилися чимъ разъ бѣльше. — По смерти Адама живъ праведный Ёнохъ. Сей угодивъ Богу вѣрою и добрыми дѣлами такъ дуже, що Богъ взявъ его живого до себе.

2. Ной, Симъ, Яфетъ. Помимо упоминанїй Адама и иншихъ праведникѣвъ, зачали потомки Сїеа лучитися съ потомками Каина и ѣтступали ѣтъ Бога. За часѣвъ Ноя, который бувъ десятый ѣтъ Адама, прїйшло до такого зѣпеутя обычаѣвъ, що тѣлько родина Ноя памятала на Бога и Ёго заповѣди. Щобы злыхъ зле погубити а доброго Ноя съ родиною выбавити, велѣвъ Богъ Ною будовати корабль, на которомъ мѣгъ бы выбавитися ѣтъ предето-ячого потоцу. Сто лѣтъ будовавъ Ной той корабль и наминавъ грѣшникѣвъ, абы калялися. Но никто не хотѣвъ его слухати. Тому приказавъ Богъ Ною внїйти съ родиною въ корабль и давъ на землю великїй дожджъ, который падавъ 40 днїй и ночїй. Вода воз-неслася 15 локоть по надъ найвышшу гору и погубила все, що

жило и двигалось на земли. Единъ только Ной съ женою своею и три его сыны съ жѣнками выбавились отъ загальнаго потопа. Зъ вѣячности за то чудесно выбавленъе принѣсь Ной потѣмъ офѣру Богу и Богъ благословивъ Ноя съ родиною и обѣщая имъ, що не буде вже бѣльше загальнаго потопа. — Сыны Ноя звалися Симъ, Хамъ и Яфетъ; зъ нихъ Хамъ показався злымъ. Еднаго разу Ной напився за много вина и спавъ роскрытый, а Хамъ видѣвши то смѣявся зъ него и призвавъ своихъ братій, чтобы также посмѣялися. Но они жалѣли о его злобѣ и поступаючи въ задъ накрыли отца. Коли Ной потѣмъ пробудився и узнавъ, що ся стало, то проклявъ Хама въ его потомствѣ а благословивъ Сима и Яфета, предповѣдаючи имъ, що зъ потомства Сима прійде обѣщанный Спаситель и що потомки Яфета будутъ мешкали въ наметахъ Сима, т. е. визнавати будутъ правдиву вѣру. — Потопъ, мой миліи, що потопивъ всѣхъ грѣшникѣвъ, предображавъ крещенъе наше, которе гладить грѣхи свѣта. Корабль же Ноя, который безпечно плывавъ по водамъ потопа, знаменовавъ церковь католицку; бо она безпечно переходитъ глубину житейскую и спасаетъ вѣрныхъ отъ згубныхъ згѣршенъ свѣта.

3. Авраамъ, Лотъ, Мелхиседекъ, Исаакъ. Потопъ погубивъ злыхъ; но не знищивъ сѣмя злого. Хамъ бо выбавившися отъ потопа бувъ розсадою злого, его потомки були злі, и люди гѣршилися чимъ разъ бѣльше. Коли дуже розмножилися загадали розойтися и на память свою поставити вежу сягаючу до неба. Но Богъ спротивився гордості ихъ и помѣшавъ ихъ языкъ, абы не окѣнчили начатого дѣла. Дятого розойшлися они передъ окѣнченъемъ вежѣ. Семиты позостали въ Азіи, потомки Хама по бѣльшой части отѣйшли въ Африку, а потомки Яфета удалися до Европы. Чимъ бѣльше потѣмъ множилися люди, тымъ бѣльше ширилися грѣхи межи ними. Въ продовженю времени забули они на едного правдивого Бога, були балвохвальцами, поклонялися уроенымъ богамъ або едні почитали сонце, мѣсяць и звѣзды якъ Бога, другіи молилися людямъ и звѣрятамъ. Ба прійшло до того, що поклонялися идоламъ, т. е. неживымъ образамъ богѣвъ, людій або звѣрятъ. Балвохвальство и идолопоклонство причинилося много до розмноженя грѣхѣвъ, бо люди не боялися богѣвъ, который не видятъ, не слышатъ, ни карати могутъ. Въ шаленьствѣ своемъ убивали они свои дѣти въ честь богамъ або нищили свое власне житъе для переблаганя божища. Въ загальномъ же тѣмъ збѣсутю не бракло и добрыхъ людій. Въ кождѣмъ времени були такі, що творили доброе и видячи заслѣпленъе братій воздыхали до Бога,

абы приславъ общаго Спасителя и выбавивъ людѣй ѿ тяжкой неволѣ грѣха и діавола. Одинъ зъ немногихъ такихъ праведникѣвъ бувъ Авраамъ. Онъ народився 1994. р. передъ Іисусомъ Христомъ. Коли вже и въ родинѣ Авраама поклонялося болванамъ, рѣкъ Богъ ему: „Выйди зъ дому отца своего въ землю, котору ти покажу, ты будешъ отцемъ великого народа, и въ тобѣ почіе благословеніе всѣхъ народѣвъ“, т. е. зъ роду твого прійде Спаситель, що ушасливить всѣ народы. Авраамъ вѣровавъ и вѣрою оставивши дѣмъ отца своего вийшовъ въ безвѣстну землю съ жѣнкою своею Сарою и съ братанкомъ Лотомъ. Коли прійшли въ землю Ханаанъ явився Богъ Аврааму и рекъ: „Сей край дамъ тобѣ и потомкамъ твоимъ. — Понеже повстала суперечка межѣ пастухами Авраама и Лота, то Авраамъ давъ братанку своему до wyboru сторону, въ котору отійти хоче, абы роздѣлитися ѿ него, и Лотъ выбравъ собѣ прекрасну и дуже плодоносну сторону, где були беззаконніи два города Содомы и Гоморы. Погдѣякомъ времени напали противніи царѣ на мѣста Содому и Гомору и ограбивши мѣста межѣ иними забрали Лота въ неволю. Скоро Авраамъ довѣдався о томъ, собравъ 318 служачихъ своихъ погнавъ за неприятелими и напавши на нихъ ноцію ѿтобравъ имъ всю добычу и Лота съ маеткомъ его. Коли потѣмъ Авраамъ повертавъ, вийшовъ ему на встрѣчу, король Салимскій именемъ Мелхиседекъ, принѣсъ за него офѣру Богу хлѣбъ и вино, бо бувъ священникомъ, и благословивъ его (Авраама). По свѣдоцтву св. писъма Мелхиседекъ предображавъ Іисуса Христа, который приносить Богу въ офѣру хлѣбъ и вино черезъ намѣстникѣвъ своихъ священникѣвъ. — Коли Авраамъ мавъ 99 лѣтъ рекъ Богъ къ нему: „Я даю тобѣ завѣтъ (роблю съ тобою угоду), що дамъ ти множество многие потомкѣвъ и буду вами опѣковатися, вы же маєте менѣ вѣрно служити“. На знакъ того завѣта распорядивъ Богъ, щобы кождый хлопецъ въ дому Авраама обрѣзанъ бувъ 8. дня по рождествѣ своѣмъ. Потѣмъ предповѣвъ Богъ Аврааму, що его стара жѣнка породить ему сына, которому дастъ имя Исаакъ. Авраамъ же увѣривъ и вѣрою подобався Богу. Также пріявъ Авраамъ обрѣзанье съ Исмаилемъ, сыномъ своимъ, и мужами служачими въ дому его. Обрѣзанье края встыдливого тѣла означало наше крещенье, которымъ ѿсѣкаются ѿ душѣ соромніи похоти. — Не за довго по обрѣзаню загостивъ Богъ со двома ангелами въ дому Авраама въ видѣ чоловѣчѣмъ и при розстаню освѣдчивъ ему, що за рѣкъ жѣнка его буде мати сына. Авраамъ со страхомъ божимъ ѿпроводжовавъ гостей своихъ на

дорозѣ къ Содомѣ и довѣдався ѿ Господа, що мѣста Содома и Гомора за грѣхи свои будутъ знищені. Тогда показавъ Авраамъ, якъ любивъ ближнихъ своихъ; бо называючи себе порохомъ и поцѣломъ просивъ Бога о помилованье городѣвъ. Но понеже и 10 праведныхъ тамъ не нашлося, то не помогла беззаконнымъ мольба Авраама. Богъ пбславъ заразъ двоухъ ангелѣвъ до Содомы, которіи выбавили зъ ѿттамъ Лота съ обома его доньками, по чѣмъ Содома и Гомора съ прилежащими городами збѣтали знищені огнемъ съ неба. На мѣстци, где стояли нещасніи тѣ города, есть теперь сѣрчане море, которе зовесе мертве море, и смородомъ своимъ здалека перестерѣгае подорожныхъ, щобы помышляючи озеро огненное пекла хоронилися грѣхѣвъ. — За рѣкъ, якъ предповѣвъ Господь, народився Аврааму ѿ старои его жѣнки Сары сынъ, которого обрѣзавъ 8. дня и назвалъ Исаакъ. Коли Исаакъ бувъ вже великимъ хлопцемъ и ставъ Аврааму дуже милымъ, досвѣдчавъ Богъ Авраама; рѣкъ бо ему: „Аврааме, возме сына своего одинака, которого любишь, и иде въ землю видѣнія тай тамъ принесешъ менѣ его въ жертву цѣлопаленя“. Авраамъ отже вставъ съ ночи и выбрався заразъ въ дорогу, абы выполнити повелѣніе божє. Но коли выпровадивъ сына съ дровами на плечахъ на вказану си гору¹⁾ и приготовивъ все, абы заколоти сына на олтари на дровахъ; ангель божій втримавъ его руку, казавъ не дѣяти дитинѣ злого и за послушеньство оказане повторивъ ему обѣтницѣ божіи, которіи ему вже оголошені були. — Исаакъ, любиміи, бувъ образомъ общаго Спасителя, который вынѣсь дерево крестне на гору, абы за насъ на деревѣ умерти. Исаакъ угодивъ Богу, такъ якъ Авраамъ. И Богъ явившися ему едного дня общавъ, що дастъ ему и его потомству землю Ханаанъ и розмножатъ потомкѣвъ его якъ звѣзды неба и благословить въ сѣмени его все народы землѣ.

4. Яковъ и дванацять сынѣвъ его. Патріархъ Исаакъ мавъ двоухъ сынѣвъ: Исава и Якова. Молодшій Яковъ ставъ наслѣдникомъ общованій божихъ даныхъ отцямъ; длятого бувъ зненавидѣнъ ѿ брата и мусѣвъ утѣкати зъ дому родичій. На дорозѣ въ снѣ видѣвъ драбину, котора стояла на земли и верхомъ сягала до неба. Ангелы божіи восходили и низсходили по нѣй, на самѣй же высотѣ утверждався Богъ, который рѣкъ до Якова: „Я

¹⁾ Була то гора Морія, на которой пбзвѣйше збудовавъ Соломонъ Богу церковь.

есть Богъ Авраама и Исаака. Землю на которой спишь, дамъ Тебѣ и твоимъ потомкамъ. Они умножатся якъ порошокъ землѣ, и въ едномъ зъ нихъ будутъ благословеніи всѣ народы землѣ. То видѣніе Якова учитъ насъ, що Богъ оточае праведного опѣкою ангелѣвъ, который всходятъ съ молитвами его до неба и сходятъ съ ласками божими къ нему.

Яковъ оженився въ дому вужа своего Лавана и мавъ 12 сынѣвъ. Повернувши же до дому родичій своихъ живъ еще кѣлька лѣтъ въ земли Ханаанъ. По допусту провидѣнія божого еденъ зъ сынѣвъ Якова именемъ Іосифъ бувъ проданъ въ Египетъ за невѣльника. Его зненавидѣли братья и продали за 20 сѣбениковъ купцямъ въ Египетъ ѣдучимъ. Прійшовши въ Египетъ служивъ Іосифъ довжшій часъ за невѣльника въ дому Пентефрія, старѣйшины стражи королевескои; очерненный же ѣтъ жены Пентефрія бувъ киненый до темницѣ; но строѣмъ божимъ выйшовъ зъ темницѣ и занявъ перше мѣсце по королю въ Египтѣ. Потѣмъ ставъ Іосифъ пѣдпорою дому отца своего; спровадивъ Якова съ всею родиною въ Египетъ, где помѣщено ихъ въ урожайной земли Гессемъ. Тамъ живъ патриархъ Яковъ еще 17 лѣтъ. Умираючи благословивъ 12 сынѣвъ своихъ и межи ними Юдѣ предповѣвъ, що не отымесея берло ѣтъ поколѣнія Юды, доки не прійде ожидаемый Спаситель свѣта. И истинно Христосъ Спаситель народився во время короля идумейчика Ирода, который ѣтобравъ ѣтъ поколѣнія Юды берло и пановавъ надъ народомъ жидѣвскимъ. Потомки Якова жили въ Египтѣ звышъ 200 лѣтъ и розмножилися въ великій иерайскій нарѣдъ. Зъ того времени не маю ничего бѣльше тутъ записати, якъ то що по смерти Іосифа Египтяне скоро забули добродѣянія его и стали Иерайлитѣвъ (потомкѣвъ Якова, що также Иерайль звався) гнобити и угнѣтати. — Тутъ кѣнчитея истѣрія праотцѣвъ, се есть патриархѣвъ, который жили передъ оголошенѣемъ закона божого и не маючи заповѣдій божихъ писанныхъ угодили Богу.

Въ истѣрин праотцѣвъ видимъ, якъ Богъ цѣсарство свое на земли межи грѣшными людьми черезъ ѣбѣтованѣе Спасителя устанавлие и черезъ многократнѣ обявленія данѣ праотцямъ розширяе. Господъ Богъ, нѣбы цѣсаръ земскій уготовавъ велику вечерю, богату на утѣхи духовнѣй, и посылавъ слугъ своихъ патриархѣвъ, абы мовили грѣшникамъ: Ходѣтъ, бо все приготооване до доброго праведного, мирного житя. Но грѣшники зажуренѣ селами, волами, женами не послѣдовали званію божому; они пробували въ грѣхахъ и предалися найтяжшимъ беззаконіямъ и наконецъ балвохвальству. Длятого зѣоставивъ ихъ Богъ на время въ балвохваль-

ствѣ и выбравъ собѣ патриархѣвъ Авраама, Исаака и Якова, щобы ихъ розмножити въ великій нарѣдъ, который бы до пришествія Христа Спасителя переховавъ давнѣйшіи обявленія божіи и пріймавъ новіи для утверждєнія царства божого на земли. — Адамъ, Авель, Сноѣ, Енохъ, Ной, Симъ, Яфетъ, Авраамъ, Лотъ, Исаакъ, Мелхиседекъ, Яковъ, Іосифъ и инші знаеміи и незвѣстніи намъ патриархи передъ закономъ жиючи посередъ рода грѣшного и переротного пѣзнали зѣпеутѣ природы чоловічої, визнавали вѣру въ единого правдивого Бога, почитали его пєтїино, выповняли волю божу, о скѣльки тѣ пѣзнавали, и воздыхали все житїє свое за обѣцянымъ Спасителемъ, абы прійшовъ, поучивъ наставивъ и поратовавъ погибающихъ людїй. Всѣ праведники тї умерли въ щасливѣй надѣи спасєнія. Но по смерти були затриманї въ адѣ до пришествія Христа Спасителя. Ажъ Іисусъ Христосъ загладивъ грѣхи нашїи на крестѣ, снїйшовъ до нихъ въ адъ потѣшити ихъ вѣстїю содѣланого спасєнія и 40. дня потѣмъ возносячися на небо впровадивъ ихъ съ трїумфомъ до царства небесного. Почитаймо набожно память св. Праотцѣвъ въ ихъ недѣлю и якъ они вгодили Богу вѣрою въ спасителя допѣро обѣцяного и выжданого, такъ и мы вгаджаймо Богу вѣрою въ Спасителя вже даного и сидячого о десную Отця небесного.

Праотцѣвъ, вѣрніи, совершаючи память хвалѣмъ пѣнїями Христа избавителя возвеличившого ихъ въ народахъ и преславніи чудеса содѣлавшого съ ними и ѳтъ нихъ показавшого намъ благовѣстїю въ женахъ прєсвятую Дѣву Марїю. Отцѣвъ, що передше закона жили восхвалѣмъ всѣхъ вѣрніи; они бо якъ звѣзды возсїяли въ пѣтѣмѣ поганѣства и землю украсивши свѣтломъ своєю вѣры и добрыхъ дѣлъ, нынѣ злученїи суть съ ангелскими ликами и поють Богу спасаючому вѣрныхъ ѳтъ напастїи.

7. Слово на недѣлю св. Отецъ.

(Въ первую недѣлю передъ Рождествомъ Христовымъ.)

Прїйдѣтъ, кличе нынѣ св. церковь, предпразднуймо вѣрою Рождество Христове. Вкоротцѣ засвїтає намъ празникъ Рождества Христова. Тожъ побожно спѣваймо Ему хвалу предпразденственну, почитаючи память святыхъ праотцѣвъ и отцѣвъ святыхъ, они бо сїяють зорями благодати божїи; они суть честный еоборъ звѣздъ ясныхъ, которїи опередили рождество сонця Христа. Славою украшаймо днесъ Адама яко основанїє и утверждєнїє пра-

отцѣвъ мудрыхъ; почтѣмъ и Авеля, который вчасно пролявъ кровь свою за Христа, и Бноха, который живой съ душею и тѣломъ отбѣшовъ ко Господу и ожидае кѣнця вѣковъ, щобы подвигатися еще за Христа на земли. Хвалѣмъ Сива и Ноя и Авраама съ патриархами и божественного Мелхиседека. Се время приближилось, въ котре пѣти будемъ рождество Спасителя бывше отъ Дѣвы въ вертепѣ Вилеемскѣмъ. Дятого почитаймо и памать отцѣвъ, отъ которыхъ походячи по плоти просіавъ нашъ Спаситель, и памать пророкѣвъ, которіи предпѣждали его пришествіе и переставившися къ небеси радуются, щѣихъ пророчества сповнилися. — Того то содержания суть праздничніи пѣсни, которіи нынѣ св. церковь спѣвае, абы побудити насъ до роспамятаня житій св. праотцѣвъ и св. отцѣвъ тай пророкѣвъ що уготавлиали дорогу Христу царю. Въ мысль тыхъ пѣсней говоривъ емъ попередной недѣлѣ о св. праотцяхъ, которіи жили передъ оголошенемъ закона божого черезъ Мойсея и мужественно подвигалися вѣрою и любовію посередъ розворотного свѣта; нынѣ же переходжу до св. отцѣвъ, отъ которыхъ по плоти походитъ Христосъ Спаситель, и до св. пророкѣвъ, которіи по оголошенію закона божого проповѣдали Бго пришествіе. Понеже о многихъ зъ тыхъ угодинокѣвъ божихъ маю еще зъ особна говорить, то ограничаюся тутъ на загальніи историчніи погляды, которіи придатніи суть приготовить насъ въ ту недѣлю по мысли церкви св. ко гѣдному празднованію рождества Христа Спасителя.

1. О св. пророку Мойсею и Іисусѣ сыну Нивинѣ и о судіяхъ иерасильскихъ.

По смерти патриарха Якова, который съ родиною перепровадився въ Египеть и замешкавъ въ земли Гессемъ, розмножилися его потомки Иерасилиты въ великій нарѣдъ. Понеже Египтяне зачали ихъ угнѣвати и убивали наветъ ихъ новонародженныхъ хлопцѣвъ, то Иерасилиты вzywали до Бога, и Богъ прійшовъ имъ на помѣчь чудеснымъ способомъ черезъ пророка Мойсея. Мойсей народився межи Иерасилитами въ той часъ, якъ убивано хлопцѣвъ иерасильскихъ, но строенѣмъ божимъ выбавився онъ отъ смерти; бо дочка короля египетского приняла его за своего сына и выховала на дворѣ королевскѣмъ. Коли Мойсей возмужавъ, полюбивъ свѣй нарѣдъ, и Богъ покликавъ его на свободителя того народа. Богъ давъ ему власть чуда творити, и Мойсей многими чудами выпровадивъ Иерасилитѣвъ зъ Египта, перепровадивъ черезъ червоное море, оголосивъ имъ законъ божій съ розличными заповѣдями, утвердивъ завѣтъ божій даный Отцямъ ихъ, который называеся старый завѣтъ, и провадивши нарѣдъ въ пустыни 40 лѣтъ привѣвъ

до самыхъ границъ землѣ общяной. Онъ предповѣвъ имъ, що Богъ пошле имъ Христа, которого подъ карою утраты спасенія будутъ мали слухати, и выобразивъ имъ Христа Спасителя въ житю своемъ. За часовъ Мойсея и при служеню Мойсея давъ Богъ Израилитамъ рѣжніи образы новозавѣтныхъ рѣчій, зъ которыхъ пожиткуемъ въ церкви Христовѣй. По смерти Мойсея зѣставъ вождомъ Израилитѣвъ его слуга Іисусъ, сынъ Навинъ. Подъ нимъ ввійшли Израилиты въ землю общяну Ханаанъ, котора теперь Палестина называеся, завоёвали ѣѣ и подѣлилися нею. Іисусъ Навинъ впроваджаючи Израилитѣвъ въ землю общяну представлявъ Христа Спасителя, который ласкою своею впроваждае насъ въ общяне намъ цѣсарство небесне. Въ земли Ханаанъ управляли Израилитами ихъ архіерен и судіи, а Богъ бувъ имъ вмѣсто короля. Якъ часто они ѣтвернулися ѣтъ Господа и переступали заповѣди божіи, то Богъ ѣтдававъ ихъ въ руки иностранныхъ народѣвъ, которіи пустошили ихъ край и угнѣтали ихъ. Въ ѣбдахъ тыхъ наворачталися Израилиты къ Богу, и Богъ выбавлявъ ихъ черезъ сильныхъ мужей, которыхъ призывавъ ѣтъ нихъ, абы поразили ихъ непріятелей и дома судили ихъ sprawy. Судіи управляли ними звышъ 300 лѣтъ.

2. Король Давидъ и его наслѣдники до переселенія Вавилоньскаго. Въ триста лѣтъ по здобутю землѣ Ханаанъ захотѣли Израилиты мати королев и Богъ казавъ про-року Самуилу, абы помазавъ имъ Савла на короля. Савль рядивъ 40 лѣтъ. По его смерти наступивъ Давидъ, который хлопцемъ ѣтзначився великимъ упованьемъ на Бога и убивъ небезпечнаго непріятеля народа божого велита Голиата. Король Давидъ зложивъ пѣсни (псалмы) на хвалу богу, въ которыхъ предповѣвъ Христа Спасителя, що прійде зъ его (Давида) роду, сяде на престолъ его и буде пановати въ вѣки. Дятого коли прійшовъ Христосъ Спаситель, называно его сыномъ Давида, и мы называемъ Давида богоотцемъ, т. е. отцемъ Христа Бога. — По смерти Давида наступивъ его сынъ Соломонъ 1013 р. передъ рожд. Іисуса Христа. Онъ збудовавъ Господу Богу велилѣпну церковь въ Іерусалимѣ и казавъ въ найсвятѣйшѣмъ мѣстци тои церкви поставити кивоть (скриню) завѣта съ таблицями заповѣдей божихъ. Где зберегъ сосудъ съ манною и палицею Аарона, котора чудеснымъ способомъ процвила, не мовить св. писаніе. — До церкви Іерусалимскои ходити обовязаніи були всѣ Израилиты на три головитѣйшіи празники въ року. — По смерти Соломона роздѣлилася держава Израилитѣвъ на два королевства. Поколѣня бо Юда и Веняминъ

позостали вѣрній дому Давида и утворили особне юдеке королевство съ столицею Іерусалимомъ подъ сыномъ Соломона Ровоамомъ. А прочіи 10 поколѣнь Ісраилитѣвъ ѡтступили ѡтъ нихъ и утворили королевство ісраильске съ головнымъ мѣстомъ Самарією подъ панованьемъ Іеровоама. — Юдеи и Ісраилиты въ тыхъ королевствахъ ѡтступили ѡтъ Бога, предавалися балвохвалству и стягали кары божіи на себе. Тогда подносили до нихъ голосъ свѣй пророки, которыхъ Богъ посылавъ. Въ королевствѣ ісраильскѣмъ выступили съ многою силою и славою чудесъ пророки Ілія Елисей и Іона. Но Ісраилиты не поправилися. Длятого ѡтдавъ ихъ Богъ въ руки ассирійскаго короля Салманасара, который забравъ бѣльшу часть ихъ въ неволю, и они не повернули до отчины зъ той неволѣ. Межи полонеными въ ассирійскѣй неволи живъ побожный Ісраилитъ Товитъ съ сыномъ Товією въ Нинивѣ. Той ѡтзначився дѣлами милосердія ко своимъ полоненымъ братьямъ и ставъ потѣхою и подпорою несчастливаго своего народа. — На мѣстце же полоненыхъ въ землю ісраилитеку спровадивъ король Салманасаръ поганьскіи народы, которіи приняли законъ Моисеевъ и змѣшаніи съ останками Ісраилитѣвъ назвались Самарянами. Самаряне придерживовалися рѣжныхъ блудѣвъ поганьскихъ и до часѣвъ Іисуса Христа жили въ враждѣ съ юдеями или жидами. То касаея королевства ісраильскаго. — Щождѣлося въ королевствѣ юдскѣмъ? И Юдеи не були вѣрній Богу. Надармо упоминали ихъ пророки, якъ Ісаія, Іеремія и инніи предзѣщавшіи Спасителя Христа. Они убивали пророкѣвъ посланныхъ ѡтъ Бога. Длятого ѡтдавъ ихъ Богъ въ руки Вавилонскаго короля Навуходносора, который здобувъ ихъ столицю Іерусалимъ, спаливъ церковь и забравъ сильнѣйшихъ народа съ потомками Давида въ неволю Вавилонску. Въ тѣй неволи въ Вавилонѣ ѡтзначилися нѣкоторые полоненіи цвѣтами. Именно Сосанна, котора выбавилася зъ тяжкою покусы и нещастя; три молодцы жидѣвскіи Ананія, Асарія и Мисаиль, которіи не послушали королевскаго приказу кланятися балвану и були киненіи въ печь огненну, но ангелъ божій выбавивъ ихъ зъ огня; и пророкъ Даніиль ѡтзначився съ ними и просіявъ по тѣмъ чудами.

3. Святій отцъ и пророки ѡтъ неволѣ Вавилонскои до рождества Христа Спасителя.

Довго передъ завоеваньемъ Іерусалима черезъ Навуходносора предповѣвъ пророкъ Іеремія жидамъ, що будутъ въ неволю до Вавилоня отведеніи и що та неволя тревати мае тѣлько 70 лѣтъ. И истинно по 70 лѣтахъ неволѣ король перскій Киръ позволивъ

жидамъ повернути до отчины своей и ѡббудовати Іерусалимъ и церковь. Жиды отже повернули и начали ѡббудовувати церковь и городъ Іерусалимъ. Тогда поостряли ихъ прилѣжибѣсть пророки Аггей и Захарія, и Аггей предповѣвъ, що церковь, котору ѡббудовали, прославлена буде явленіемъ и притомностію пожаданого всѣми народами Христа Спасителя. — Пѡзнѣйше выступили межѣ жидами два праведніи мужи Бадра и Неемія (Негемія). Они утверждали нарѡдъ въ вѣрѣ и старались востановити державу юдею. Въ тоже время трудился послѣдній старозавѣтный пророкъ Малахія, который картавъ хибѣ законопреступныхъ и утѣшавъ праведныхъ пророцтвомъ о Христѣ Спасителю и о предтечѣ его, который має уготовати ему дорогу. — Дальше нашли на жидѡвъ переслѣдованія и войны. Король сирійскій Антиохъ старався присилувати ихъ до балвохвальства и умучивъ праведного старця Елеазара и сѣмъ братіи макавейскихъ съ матерію ихъ за то, що не хотѣли отступити отъ правдивои религіѣ. Дѣялося то въ П. вѣцѣ передъ Іисусомъ Христомъ. Тогда ѡтважнѣйшій зъ народа жидѡвского станули въ оборонѣ своей вѣры пѡдъ начальствомъ священника Маттатіи и сынѡвъ его, которіи называются Маккавеями. Они бѣжали въ горы и зачали вооруженою рукою ѡтпирати насилія поганѣ. — По довгихъ войнахъ удалось Маккавеямъ освободити нарѡдъ жидѡвскій ѡтъ ярма сирійского и востановити почитанье правдивого Бога. — Но наслѣдники Маккавеѣвъ забули на добродѣтели предкѡвъ и творячи злое гѡршили нарѡдъ. Тымъ способомъ жиды въ послѣднѣмъ времени передъ Іисусомъ Христомъ значно ѡтступили ѡтъ исповѣданія правдивои религіѣ. Вправдѣ вѣрили они въ правдивого Бога, но гадали, що той Богъ есть тѡлько ихъ Богомъ и не стараеся о спасеніе поганьскихъ народѡвъ. Хотѣ ожидали Спасителя ѡбѣцаного, то таки зле представляли собѣ его спасеніе, бо мыслили, що оно має бути вывышеніемъ жидѡвъ надъ всѣ народы и панованіемъ ихъ надъ всѣми. А о справедливости човѣка судили, що она состоитъ въ захованю обрядѡвъ и приношеню ѡфѣръ, и не потреба чистого сердца и житя доброго. Зъ того прійшло, що жиды въ послѣднѣмъ времени передъ прішествіемъ Спасителя стали дуже злыми и пріяли лукавіи обычаи. — На домѣръ злого безбожніи секты Фарисеѣвъ и Саддукеѣвъ баламутили нарѡдъ. Фарисеи були облудніи, по виду побожніи и справедливи а въ дѣлѣ грабежи и беззаконіямъ ѡтданіи. Саддукеи же були богатіи недовѣрки. — Въ то само время межѣ иншими народами пановало балвохвальство и крайне зѡпсуетье обычаѣвъ.

Но помимо загального того згѣшеня якъ mezi жидами такъ mezi поганами не бракло розумныхъ и добрыхъ, которіи пѣзнавали потребу Спасителя и ожидали его ѡтъ Бога. Mezi поганами жили такіи люде, якъ три волхвы, которіи зъ востока звѣздою веденіи прійшли поклонитися Христу царю. Mezi жидами були люди, якъ Іоакимъ и Анна, родичи пресв. Дѣвы Маріи; Симеонъ и Анна; Іосифъ, обручникъ пресв. Дѣвы и иншіи, которіи потѣмъ здѣлалися учениками Іисуса Христа. Тѣи въздыхали до Бога, абы пѣславъ людямъ погибающимъ Спасителя, которого не тѣлько пророки але и мудрціи поганскіи проповѣдали. Со пророкомъ Ісаіею мовили они: Да возрадуется небо свѣше и облаци да кропятъ правду да прозябнетъ земля и да прораститъ милость. (Ис. 45, 8.)

Желаніе то исполнилося, коли потреба и нужда чоловіча явилася найбільшою. Точно въ то время, когда люде наименше заслуговали, абы Богъ ихъ помиловавъ, выполнилося обѣтованіе обѣтованій, народився Іисусъ Христосъ, Спаситель міра. Всѣ знаки его пришествія, которіи оповѣдали пророки, выповнилися передъ его рождествомъ. Выповнилося и пророцтво патріарха Якова, що ожидаемый Спаситель прійде, коли отъимеся берло и начальство ѡтъ поколѣня Юды. Бо Іисусъ Христосъ народився за короля Ирода, а Иродъ бувъ идомейчикъ, которій за помочию римлянъ завладѣвъ жидами, уничтоживъ всяку ихъ независѣлость и пануючи надъ ними 34 лѣтъ вымордовавъ безчисленне ихъ множество. Въ конецъ такъ окрутного панованія народився цѣсарь міра Христосъ, Спасъ душъ нашихъ, похвала отцѣвъ и пророковъ, которыхъ память нынѣ празднуемъ.

Розваживши житія св. отцѣвъ, ѡтъ которыхъ по плоти походить Христосъ Спаситель, и пророковъ, которіи его предповѣдали, празднуймо ихъ память въ духу и истинѣ. Они посередъ загального зѣпсутія обычаївъ человѣческихъ угодили Богу вѣрою въ обѣцанного Спасителя и праведнымъ житіемъ; тому и мы, коли вже Спаситель Христосъ прійшовъ и цѣсарство лжи тай грѣха збуривъ а на его мѣстце установивъ державу истины и добродѣтели, стараймося бути гѣдными тои благодати откидаючи дѣла тьмы и ходячи въ свѣтлости вѣры и любви божои.

Пѣднеси твоій голосъ, церкви Христова, и проповѣдай память божественныхъ отцѣвъ; съ Авраамомъ, Ісаакомъ, Яковомъ величай и Юду и Левія, и Мойсея великого и Аарона чудного. Почитай съ королемъ Давидомъ Іисуса и Самуила и всѣхъ пророковъ. Хвали и трехъ отроковъ, що чудесно ангела сошествіемъ зъ по-

домене выбавилися. Твори предпразденьство рождеству Христовому, просячи отъ Христа благодати и великои милости.

8. Св. прор. Мойсей Боговидецъ. (Д. 4. вересня.)

І. Рождество, выхованье и дѣѣ ажъ до выходу зъ Египту включно.

По смерти Іосифа, сына патріарха Якова, розмножилися потомки патріарха Якова (Исраиля) такъ дуже, що могли 600.000 воинѣвъ до бою поставити. Дятого король египетскій велѣвъ ихъ всѣми способами угнѣтати и на рештѣ давъ приказъ новородженыхъ хлопцѣвъ пераильскихъ топити въ рѣцѣ Нилу. Въ то время (1569 р. передъ Хр.) певнымъ супругамъ зъ поколѣня Левія маючимъ вже одного сына Аарона и дочку Марію народився хлопецъ, который вже отъ пеленъ сіяючи особливою благодатию полонивъ ихъ сердца. Вѣрою крыли они его у себе три мѣсяцѣ, а коли вже годѣ було дальше таитися съ нимъ, взяла его мати кошикъ зъ тростины, помазала клеємъ и смолою кошикъ и вложивши дитя положила кошикъ въ тростъ на тихой водѣ при березѣ рѣки. Марію же дочку поставила о подаль дивитися, що буде. Провидѣніе боже хотѣло, що дочка короля (Фараона) вышла тогда ко рѣцѣ на проходѣ, узрѣла кошикъ, сказала его выняти зъ воды и видячи милу дитину помиловала ѣѣ. Тогда заразы приступила Марія и запытала, чи не хоче взяти еврейску мамку до дитяте. Королѣвна призолила, и Марія привела матеръ свою, котора пріяла тымъ чиномъ свою дитину на выхованье до себе. Коли дитя поѣросло, було ѣддане дочцѣ Фараона. Сія полюбила его и дала ему имя Мойсей, що означае: зъ воды взятъ. На дворѣ Фараона Мойсей научився мудрости и наукъ египетскихъ; но не привязався до марности свѣта. Ба коли мавъ 40 лѣтъ, рѣшився опустити двѣръ, волѣвъ „страдати съ людьми божими, нѣжъ имѣти временну грѣха сладость“ (Евр. 11.), и пошовъ ко братьямъ своимъ Исраилитамъ. Прийшовши же и видѣвши ихъ недолу зобачивъ разъ Египтянина біючого когось зъ Исраилитѣвъ. Онъ оглянувся тогда на около, поразивъ Египтянина и скрывъ его тѣло въ пѣсцѣ. Чи то учинивъ зъ запальчивости челоуѣческои, чи хотячи тѣлько ѣтперти несправедливе насиліе, не каже св. писаніе. Понеже Фараонъ довѣдався о тѣмъ поступѣ его и шукавъ его, абы смертію казнити, то онъ мусѣвъ утѣкати и прийшовъ въ землю мадіанску коло червоного моря. Тамъ оженився Мойсей съ донькою священника Іоѡора (Ра-

гуила) Сепфорою и провѣвъ 40 лѣтъ. Замѣчательно есть, що Іоворъ бувъ священникъ Бога правдивого, а Мадіаниты були потомки Авраама ѡтъ Кетуры. Оженившись Мойсей съ Сепфорою родивъ двоихъ сыновъ. Часу же одного коли пасучи овцъ тестя своего прійшовъ въ гору Хоривъ, явился ему тамъ Богъ черезъ ангела (Дѣян. 7, 30) въ поломени корча тернового, который горѣвъ а не сгаравъ. Обявившись же Богъ тогда Мойсею повелѣвъ, щобы ишовъ въ Египеть и выпровадивъ зъ неволѣ народъ израильскій, который тяжко страждучи зывае до Бога о помѡчь. Мойсей показався при той способности дуже покрѣпнымъ, зрѣкався того служеня яко неспособный. Но Богъ поучивъ его, яку силу ему поручае, заразъ двома чуждами, и мовивъ абы ишовъ, злучився съ братомъ своимъ Аарономъ, который спѡткае его на дорожѣ, и абы оба безпроволочно начали дѣло выбавленя, такъ якъ Богъ имъ укаже. Мойсей выповнивъ послушно приказъ божій и злучившись съ Аарономъ перше увѣривъ Израилитѡвъ о божественномъ своемъ посольствѣ а потѡмъ удався до Фараона и жадавъ, абы пустивъ народъ. Но Фараонъ съ безприкладною закаменѣлостію сердца опирався тому жаданю. Абы зломати его упертѡсть, поражавъ Богъ Египеть страшными казними. Коли по девяти страшныхъ карахъ Фараонъ повернувъ на становиско своей упертости и ѡтогнавъ Мойсея ѡтъ себе, Мойсей вернувъ и именемъ божимъ заповѣвъ ему казнь десяти: „О пѡвночи, рѣкъ, вымрутъ всѣ первенцѣ египетскіи ѡтъ первенця Фараоноваго, который сидитъ на его тронѣ, до первенця найнижшой служеницѣ и всѣ первенцѣ скотѡвъ; тогда прійдутъ всѣ слуги фараоновіи и будутъ просити мене (Мойсея), абымъ выходивъ со всѣмъ народомъ и тогда выйдемъ изъ Египту.“ Заповѣвши то выйшовъ Мойсей ѡтъ Фараона розгнѣванный дуже. Не заразъ же мало ся то пророцтво словити. Перве велѣвъ Мойсей Израилитамъ, абы выпожичили си ѡтъ Египтянъ сосуды сѣбѣннїи и золотїи и якъ наибѡльше шатъ, щобы передъ выходомъ ограбити Египеть. Такъ бо распорядивъ Найвысшїй всѣхъ Панъ; понеже Израилитамъ належахася заплата за тяжкіи работы и они потребовали въ пустыни дорогихъ рѣчій ко построению и украшеню святинѣ. Потѡмъ розказавъ Мойсей Израилитамъ слѣдующе: „Кождый господарь пѡдъ вечеръ 14. дня первого мѣсяця Нисанъ (марця) заколе баранця, не крушитъ ему костей, кровію же его помаже оба одѣрки и пороги дому своего. И тойже ночи, мовивъ дальше Мойсей, съѣсте ягня упечене съ опрѣсноками пѡдперезавшихся и обувшихся готовїи до дороги, бо ото той ночи ангелъ губитель убіе первенцѣвъ египетскихъ и пощадятся тѡлько дома назначенїи кровію

баранця. И будете мали той день памятный и посвященный Господу въ родахъ вашихъ.“ И такъ дословно сталося. О пѣвночи съ 14. на 15. день мѣсяця Нисанъ zostали погубленіи всѣ первенцы Египтянъ. Фараонъ застрашенный общимъ плачемъ еще въ ночи казавъ пустити нарѣдъ божій и Иеранлиты прошеніи и нагленіи выходили оной ночи рукою високою. Господь провадивъ ихъ днемъ въ столпѣ облачнѣмъ, который засланявъ ихъ отъ вару сонця, а ночью столпомъ огненнымъ, що присвѣчавъ имъ. Було ихъ мужей около 600.000 готовыхъ до бою окрѣмъ молодыхъ, дѣтій, невѣстъ и несчисленого поспѣльства. Коли Иеранлиты такъ вышли и приближившиися до червоного моря вже четвертый разъ обозомъ станули, змінилося сердце Фараона и слугъ его; они погадали, що Иеранлиты заблукали и погнали за ними съ всею силою, щобы ихъ завернути въ неволю. Въ грознѣмъ тѣмъ положенію Мойсей въ духу непрестанно вzywавъ до Бога, и Богъ прославивъ его вѣру чудомъ. Повелѣвъ ему поѣднети палицю и простерти руку на море, абы море роздѣлилося, и Иеранлиты ступали посередѣ моря по суху. Въ тѣмъ поѣднѣся ангелъ божій, который ишовъ попередъ Иеранлитѣвъ, и станувъ со столпомъ облачнымъ межи обозомъ Иеранлитѣвъ и обозомъ Египтянъ, такъ що черезъ цѣлу нѣчь не могли приближитися еднѣ до другихъ. Мойсей по приказу божому роздѣливъ море и отворивъ Иеранлитамъ дорогу, котору горячій вѣтеръ дуючи всю нѣчь высушивъ. Тымъ чиномъ сталося, що Иеранлиты дѣдня могли пуститися въ дальшу дорогу посередѣ моря по суху и заступленіи рукою Найвысшого перейшли море. Египтяне погнали за ними въ море, но були силою божою опрокиненіи и коли очутилися, що Господь поражае ихъ, Мойсей по переходѣ народа своего по приказу божому простеръ руку свою на море и море повертаючи на свое мѣстце потопило Фараона съ его силою. Иеранлиты немаючи межи собою жадного недужного були выбавленіи зъ неволѣ, видѣли трупы своихъ гонителей волнами морскими выкиненіи на берегъ и воспѣли Господевіи пѣснь побѣдну зложену Мойсеемъ. „Поемъ Господевіи, славно бо прославися“.

О дивна сило Божя, который вся тварь служитъ! Мойсея подивляймо не за чудеса содѣланіи имъ, но за любовь ко ближнимъ и за твердѣсть вѣры. Хоть въ палатѣ короля выхованныи змінивъ нѣ въ що богатство и славу свѣта, здѣлався товаришемъ нужды и бѣды межи Евреема и вѣрою выпровадивъ ихъ зъ неволѣ вмѣсто, щобы за марности свѣта ставъ самъ невѣльникомъ. О Фараонъ що скажемъ? Упертѣсть его и нероскаяниѣсть були грѣхъ противъ св. Духу, зачинили сердце его передъ спасительнымъ впли-

вомъ благодати, зробили оно закамѣнѣлымъ на спасительнѣй упоминанія и погубили его въ нуртахъ глубины морекон. Онъ не хотѣвъ ничо слышати о корысти невѣльничѣвъ своихъ Исаилитѣвъ и черезъ самолюбіе знищивъ весь край египетскій и погубивъ себя съ многими.

II. Походъ черезъ пустыню, пришествіе до горы Синай, законъ оголошенный, распорядженія принятіи и дѣла ажъ до дальшого походу.

Выходъ Исаилитѣвъ зъ Египта збуеся р. 1489 передъ Хр. Выбавленыхъ зъ неволѣ провадивъ Господь черезъ непроходну пустыню. Тамъ не мали они хлѣба и нарѣкали на Мойсея. Господь же помиловавъ ихъ и давъ имъ хлѣбъ съ неба. Ото що рана пустыня покрыта була бѣлыми зернятами, що смаковали якъ булка съ медомъ. Исаилиты назвали той хлѣбъ манною и каждый збиравъ си що дня потрѣбну мѣру. Тѣлько въ пятюкъ збирано по двѣ мѣры, бо въ суботы не падала манна. Чудеснымъ тымъ хлѣбомъ живилися они черезъ 40 лѣтъ, доки не ввійшли въ землю обѣцяну. Но Исаилиты не були Богу вдячнѣй. Не довго по тѣмъ, якъ имъ Богъ давъ манну, начали они ѣтказовати на Мойсея за недостатокъ воды. Господь же велѣвъ Мойсею ударити палицею о скалу горы Хоривъ, и коли то сталося потекли потоки воды такъ, що всѣ мали до волѣ. На дальшѣмъ походѣ заступили имъ Амаликиты дорогу уповаючи на свою силу и войско и щиты и колесницѣ и ѣздцѣвъ. Тогды Мойсей выславъ противъ нимъ Исуса Навина на чолѣ выбранныхъ мужей, самъ же вийшовъ на верхъ горы и введнавъ Исаилитамъ побѣду не воюючи желѣзомъ, но подвигаючися молитвами, которѣ творивъ ажъ до заходу сонця маючи руки на образъ креста простертѣй. — Третього мѣсяця по выходѣ зъ Египту прійшли Исаилиты до горы синайскон. Богъ заявивъ имъ тамъ черезъ Мойсея, що будутъ народомъ избраннымъ и жадавъ ѣтъ нихъ вѣрности и послушности. Нарѣдъ обѣцявъ, а Богъ повелѣвъ имъ приступити до горы и по громахъ та блискавицяхъ оголосивъ имъ изъ середъ огня палаючого на горѣ и ажъ до неба восходячого десять заповѣдѣй мовячи: Я есмь Господь Богъ твоѣй, щомъ ты вивѣвъ зъ землѣ египетскон, дому неволѣ и пр. Понеже нарѣдъ боявся дальше слухати Бога зъ посередъ огня бесѣдуючого, то Господь позволивъ имъ повернути въ наметы и бесѣдовавъ потѣмъ съ самымъ Мойсеемъ передаючи черезъ него народу законы горожанскѣй (судейскѣй), норовственнѣй и обрядовѣн. При тѣй способности обѣцявъ Богъ народу черезъ Мойсея, що пошле имъ пророка, якъ Мойсея, кото-

рому по́дъ карою проклятія мають послушній бути. По тѣмъ принесено Богу о́фры и Мойсей окропивши нарѣдъ кровію рѣкъ: „Се кровь за́вѣта, который за́вѣщавъ Господь къ вамъ о вѣхъ словесѣхъ сихъ“ (що ихъ перечитавъ имъ Мойсей зъ книжки за́вѣта.) Тымъ чиномъ ѡновлений бувъ за́вѣтъ даный вже Аврааму. Той за́вѣтъ зовеся старый; бо Іисусъ Христосъ утвердивъ новыи за́вѣтъ кровію своею. По урочистости за́вѣта выйшовъ Мойсей на гору съ Аарономъ и его двома сынами и со сѣмдесятьми старцами и Богъ показавъ имъ нѣкимъ образомъ славу свою. Пбзййше-взышовъ Мойсей на гору тѣлько съ Іисусомъ Навиномъ, постивъ тамъ 40 дній и ночій и бесѣдючи съ Богомъ якъ другъ съ другомъ пріавъ рѣжній обрядовиі распорядження. Межи тымъ нарѣдъ израильскій на долѣ впавъ въ идолопоклонство. Богъ объявилъ то Мойсею и хотѣвъ розъярившися погубити нарѣдъ, а Мойсея размножити въ другій сильнѣйшій; но Мойсей съ безкорыстною любовію умилиствивъ имъ Бога и пріавши ѡтъ Бога двѣ камѣнныи таблицѣ свѣдоцтва, которѣ Богъ записавъ своимъ письмомъ, спѣшивъ до народа. Коли зѣйшовъ съ горы съ Іисусомъ Навиномъ держачи таблицѣ заповѣдій, зобачивъ золотого телця (бычка) и короводы Израильтянъ, которѣ его яко своего Бога почитали. И розгѣбався Мойсей, кинувъ камѣнныи таблицѣ на землю, такъ що розбилися, бычка же сокрушивъ на пороухъ а нарѣдъ укаравъ строго. Около 3000 (пбеля вулаты 23.000) идолопоклонникѣвъ израильскихъ упали того дня, сѣвченій ѡтъ левитѣвъ, которѣ вѣрній оказались Мойсею. Другого дня выйшовъ Мойсей на гору ко Богу и рѣкъ: „Молюся Ти Господи, согрѣшили сѣи люди и сотворили собѣ боги золотѣи. И нынѣ остави имъ грѣхъ той, если же нѣ, то зглади имя мое зъ книжки, въ котору вписавъ есь.“ И рѣкъ Господь Мойсею: „Если кто согрѣшитъ передъ мною, то зглажду его зъ книжки моеи. Нынѣ же иди и провадь людій тыхъ въ землю ѡбѣщану“. Помимо просьбы Мойсея укаравъ Богъ людій за утворенье бычка. И повелѣвъ Богъ Мойсею, чтобы вытесавъ собѣ двѣ таблицѣ, якъ первѣи були, и выйшовъ на гору и предстанувъ тамъ на версѣ горы. Мойсей здѣлавъ по приказу тому и выйшовъ на гору. Господь же снѣйшовъ къ нему въ облацѣ и мимондучи коло него показавъ ему славу свою по силамъ его. Мойсей же славячи Бога поклонився до землѣ. И бувъ тамо Мойсей передъ Господомъ 40 дній и 40 ночій не ѣдячи и не пѣючи ничего. И Господь написавъ ему на камѣнныхъ таблицахъ 10 заповѣдій. Коли потѣмъ съ таблицами повертавъ съ горы, сѣяло его лице небеснымъ свѣтломъ, прославленное ѡтъ бесѣдования съ Богомъ. Понеже Израилиты

той ясности лица Мойсевого не могли знести, то ѡнъ, коли мавъ до нихъ говорити, возлагавъ покровъ на лице свое.

Теперь упорядковавъ Мойсей Иераилитамъ по приказамъ божимъ даннымъ на горѣ набоженство и все сиравы. Передъ всемъ устроивъ имъ скинію завѣта (дѣмъ божій). Скинія складалася зъ позолоченыхъ дощокъ стоячихъ на сѣбныхъ ногахъ и покрытыхъ дорогими оюнами. Она дѣлилася посредствомъ завѣсы на святое и найсвятѣйше. Въ найсвятѣйшѣмъ стояла скриня вызолочена (кивотъ завѣта.) Въ кивотѣ зложено таблицѣ заповѣдій. Коли Иераилиты рушали въ дорогу, то разбираю той дѣмъ божій и переносено на друге мѣстце. Передъ домомъ божимъ приношено Богу звѣрята въ офѣру; кровавіи сіи офѣры предображали кроваву офѣру Иисуса Христа на крестѣ. На памятку добродѣйствъ божихъ установивъ Богъ народу иераильскому три головніи празники: празникъ пасхи на память выбавленія зъ неволѣ египетской; празникъ пятьдесятницѣ (зеленѣ свята) на память заповѣдей оголошенныхъ съ горы синайской; празникъ кучъ на память скитанія ся ихъ въ пустыни. Въ концѣ посвятивъ Мойсей по приказу божому брата своего Аарона на первосвященника (архіерея), а сыновъ его на священниковъ и давъ имъ въ помѣчь прочихъ зъ поколѣнія Левія (левитовъ). И назначивъ имъ утриманье зъ десятины и зъ окупы первородныхъ; на памятку бо первородныхъ въ Египтѣ пощаженныхъ мали Иераилиты свои первородніи Богу посвящати и выкупляти. — Мойсей установивъ Иераилитамъ также ладъ и порядки горожанскіи, научаючи, якъ ся во всехъ свѣтскихъ справахъ судити и рядити и держати мали.

Мойсей творивъ великіи знамена и чудеса; однакъ ничо не творить его такъ великимъ, якъ любовь его ко ближнимъ, въ которой, если бы то возможнымъ було, хотѣвъ для спасенія народа своего все терпѣти и даже съ Богомъ разлученъ бути, мовячи оублаженне слово Богу: „Або имъ той грѣхъ остави або мене вымажи зъ книгъ Твоихъ“. Такъ бувъ безкорыстный, що за труды свои ничего не пріймавъ отъ народа и сыновъ своихъ на жаднѣй достоинства не выносивъ. Яко пророкъ, правитель и ходатай (заступникъ) народа ко Богу образовавъ ѡнъ Господа Иисуса Христа, и самъ Богъ мовивъ черезъ него народу, що понеже на горѣ Хоривъ боялися съ Богомъ розмавати, то по Мойсею пошле имъ пророка зъ братій ихъ, якъ Мойсей, и того будутъ мали слухати. Коли Амалика Мойсей звытяживъ на высоту маючи руки крестообразно простертѣ, образовавъ Христову страсть пречистую. Выхѣдъ Иераилитовъ зъ Египту и переходъ черезъ море означавъ выбавленье

наше зъ неволѣ діавола и крещеніе. Похѣдъ въ пустыни до землѣ обѣцянои представлявъ многотрудну жизнь нашу на земли и подорожанье до царства небесного. Манна, которою живилися Иераилиты въ пущи, ознаменовала найсв. Евхаристію, покармъ нашъ духовный. Вода чудомъ вытѣкаюча изъ скалы образовала струѣ ласки божои текучій зъ пробитого боку Христа Господа. Такъ приготавливъ Найвысшій нарѣдъ иераильскій на обѣцяного ему Спасителя.

III. Дальшій похѣдъ Иераильтянъ въ пустыни, прочіи дѣѣ Мойсееовіи и блаженна кончина его.

Коли пророкъ Мойсей коло горы синайской зъ волѣ божои все Иераилитамъ найлѣпше установивъ, зладивъ и совершивъ, рушили въ дальшій похѣдъ року другого, мѣсяця второго. На дорожѣ забажали Иераилиты мяса ѣсти и начали дорѣкати Мойсею, що выпровадивъ ихъ ѣтъ достаткѣвъ Египта. Мойсей поручивъ рѣчь Богу, а Господъ дивне множество перенелицъ спровадивъ на станъ иераильскій, и мали мяса на мѣсяць, но многіи обѣвшіеся померли нагло, що було прочимъ въ пересторогу. — Потѣмъ мавъ Мойсей досаду ѣтъ своихъ найблизшихъ кривныхъ, брата Аарона и сестры Маріѣ. Въ тѣй то справѣ показавъ неслыхану лагѣднѣсть: не тѣлько не гнѣвався на завидячу сестру, но и умилостививъ ѣи Бога молитвами своими. Тутъ примѣчае св. писъмо: „И человекъ Мойсей лагѣдный дуже, бѣльше всѣхъ людій сущихъ на земли“. (Чис. 13, 3.) — По кѣлькохъ остановкахъ приближилися Иераилиты до землѣ обѣцянои. Мойсей выславъ до неѣ 12 звѣдчѣвъ, межи которыми були Исусъ Навинъ и Халевъ. Повернувши звѣдчѣ мовили, що майже неможлива естъ добувати тѣи землѣ. Для того знову все множество Иераильтянъ зворушилося противъ Мойсея. Исусъ Навинъ и Халевъ стараліся успокоити збунтованныхъ; но глота кинулася на нихъ и хотѣла каменовати. Тогды явилася слава бѣжа надъ скинією завѣта. И осудивъ Господъ воркунѣвъ, що всѣ ѣтъ 20 лѣтъ и выше кромѣ Исуса Навина и Халева не узрѣтъ землѣ обѣцянои. „Сыны вашіи, рѣкъ имъ Господъ, скитатися будутъ въ пустыни 40 лѣтъ, доки не знищатся трупы вашіи въ пустыни“. На знакъ, що тѣи слова выполнятсѣ точно, укаравъ Богъ заразъ наглою смертію звѣдчѣвъ десять, который побудили нарѣдъ до грѣху. Осуженіи на ту кару достали и приказъ повертати въ пущу ко червоному морю. — По рѣжныхъ довжихъ стаціяхъ грозный бунтъ пѣднесли противъ Мойсею и Аарону мужѣ знаменитіи Корей, Дааанъ и Авиронъ съ 250 послѣдователями. Тѣй бунтъ укаравъ Богъ тымъ, що по пророцтву Мойсея земля

розступилася и пожерла трехъ проводирѣвъ съ домами и наметами и всѣмъ маеткомъ. Тѣлько невинный сынове Корея выбавилися чудомъ ѳтъ тои погибели, а на 250 збунтованныхъ левитѣвъ выйшовъ огонь ѳтъ Господа и погубивъ ихъ. (Чис. 26, 9.) Дивно, що на видокъ такъ страшнои кары не змякли противники Мойсея и Аарона. Они дорѣкали имъ мовячи: „Вы убили нарѣдъ Господень“. Коли розрухъ взмагався, Мойсей и Ааронъ прибѣгли до скинии завѣта, и явилася слава божя: гнѣвъ божій возгорѣвъ и начавъ губити збунтованныхъ. Тогда Ааронъ по приказу Мойсея взявъ кадильницу, кинувъ огню зъ олтаря, вложивъ кадило и побѣгши до множества погибающихъ станувъ межи мертвыми и живыми, абы помолитися о народъ. Ангель, который казнивъ, уступивъ его молитвамъ; но ново умершихъ було 14.700. (Чис. 16, 41.) По погибели такъ многихъ подобалося Богу подтвердить первосвященство Аарона чудомъ. Палиця Ааронова внесена въ скинию завѣта зазеленѣлася, зацвила и принесла орѣхи. На памятку потѣмъ хоронилася она съ сосудомъ манны и таблицами завѣта въ св. кивотѣ. (Евр. 9, 4.) — Коли Иераилиты прійшли въ Кадисъ, знову начали нарѣкати за недостатокъ воды. Господь же рѣкъ Мойсею молячомуся о тѣмъ съ Аарономъ: „Возьми палицю, собери нарѣдъ ты и братъ твоѣй Ааронъ и говорѣтъ до скалы, а она дасть воды для всего множества людѣй и скотамъ ихъ. Въ выповненю того приказу согрѣшивъ Мойсей гдеякою недовѣрчивостію. За то заповѣвъ ему Богъ кару, що не вниде въ землю обѣщану, до которой провадитъ нарѣдъ. Мойсей благовъ потѣмъ Бога, чтобы не ѳтмовивъ ему тои ласки; но не отримавъ помилованя. (Второз. 4, 23.) По гдеякомъ времени Иераилтяне начали знову кусити Бога нарѣкаячи на труды подорожи, недостатокъ воды и на манну, що е за легкій покармъ, который ся имъ вже проѣвъ. Тогда пѣславъ имъ Богъ ѣдовитѣ змѣ, и они покаялися, а Мойсей дуфаячи въ раду божу зробивъ имъ змѣю мѣдяну и вывышивъ ю на жердцѣ, чтобы кождый угрызеныи возводячи очи на то знамя спасенія бувъ исцѣленъ. Господь нашъ Іисусъ Христосъ самъ учивъ, що вывышенъе вужа мѣдяного означало его вывышенъе на крестѣ, а взглядъ на вужа вѣру въ Спасителя Христа. — (Іо. 3, 14.) — Послѣдовала побѣда Иераилитѣвъ надъ королемъ аморейскимъ Сиономъ и занятіе его королевства, пораженъе Ога, короля васанского и здобытье его паньства. По занятію тыхъ краѣвъ лежащихъ за рѣкою Іорданомъ прійшли Иераилиты въ землю моабеску и станули обозомъ прѣтивъ Іерихона за рѣкою. Блудодѣянїе и идолопоклонство, въ которе потѣмъ Иераилиты впали, зѣстало дуже строго

казнене, въ еденъ бо день убито 23.000 виноватыхъ. (1. Кор. 10, 8.) — Мѳсей предпріавъ нове численіе народа. По тѣмъ упѣмнувъ его Богъ о близкой смерти и велѣвъ, щобъ на мѣстце свое посвятивъ Іисуса Навина. По освященію Іисуса Навина черезъ возложеніе рукъ велѣвъ Мѳсей Иераилитамъ воевати противъ Мадіанитѣвъ. По пораженію же ихъ надѣливъ занятыми за Іорданомъ землями два поколѣнія и половину и выкладавъ народу законъ. Пріавши же объявленіе бже о вѣроломности, въ котору нарѣдъ впаде, коли посяде землю обѣщану, составивъ пѣснь, котору церковь пріяла въ число девяти утреннихъ пѣсней. (Второз. гл. 32.) Наконецъ приказавъ ему Богъ выйти на гору Небо, видѣти землю обѣщану и закончить житіе. Передъ выповненіемъ того приказу благословивъ Мѳсей Иераилтянъ и пророковавъ денещо о поединчихъ поколѣняхъ. По благословленію тѣмъ допѣро вышовъ на гору и оглянувши съ неі землю обѣщану упокоився по тяжкихъ жизни своихъ трудахъ. Яко рѣчь дивну предае писаніе памяти, що маючи 120 лѣтъ и понесши въ житію найтяжшій труды, до смерти ничего не уронивъ зъ быстрости взроку нѣ зъ здорова зубѣвъ. Гроба Мѳсеового никто зъ людій не видѣвъ, бо похороненъ бувъ черезъ ангелѣвъ. Передъ похорономъ сперечався діаволъ съ архангеломъ Михайломъ о его трупъ. Но архангелъ прогнавъ діавола словами: „Най погромить тя Господь“. Длѣтого архангелъ Михайлъ почитается яко заступникъ умирающихъ и усопшихъ. — Що не Мѳсей, но Іисусъ Навинъ впровадивъ нарѣдъ въ землю обѣщану, сталося то не тѣлько въ кару за грѣхъ овъ Мѳсея, але также для образованя немочи закона Мѳсеового и силы благодати Іисуса Христа. Законъ бо показуе намъ дорогу до царства небесного, а впровадити не має силы, котора застережена благодати Іисуса Христа.

Мѳсей написавъ пять книжокъ, которыхъ имена суть сїи: Бытіе, Исходъ, Левитъ, Числа, Второзаконіе. Въ нихъ маемъ исторію объявленя бжого отъ сотвореня свѣта до смерти Мѳсея. Змысль всѣхъ предображеній закона Мѳсеового и исторій народа иераильского намъ открываеся и ясно являеся въ новѣмъ завѣтѣ, а Жидамъ до нынѣ бесѣдуе пророкъ Мѳсей съ лицемъ покрытымъ; бо не хотятъ увѣрити, що цѣль закона есть Іисусъ Христосъ, которому съ Отцемъ и Духомъ Святымъ слава во вѣки. (Acta SS. Septemb. II. a p. 6.)

Молитва. Въ божественной любви собесѣдовавъ есь, пророче Мѳсею, якъ другъ другу, Богу и лицемъ ко лицу на Творца твоего воззрѣвши видѣвъ есь задное Ёго явно. Длѣтого предидучи передъ богомудрыми людьми спасаешъ вѣрно хвалячихъ тя.

9. Св. и праведный Іовъ многострадальный. (Д. 6. мая.)

Святый сей бувъ зъ роду Нахора, брата Авраамового, живъ въ земли Хузъ (Узъ), котору LXX товмачи Авситисъ называють. Есть то сторона опущенной Аравіѣ. Пбсла LXX товмачѡвъ бувъ ѡнъ 5. отъ Авраама, живъ отже правдоподобно въ часахъ патріархѡвъ. Онъ ѡтзначався побожностію и справедливостію. Коли же мавъ вже сѣмъ сынѡвъ и три дочки и огромный маетокъ (овецъ 7000, вельблюдѡвъ 3000, волѡвъ 500 паръ и ослицъ 500 и слугъ сорозмѣрно много), оскарживъ его діаволъ передъ Господомъ, Богомъ, що тѣлько за то благословеніе Бога любитъ. Тому позволивъ Богъ начальнику злобы, абы простираючи власть свою на всѣ внѣшній его добра досвѣдчавъ его добродѣтели. Діаволъ ѡтойшовъ ѡтъ лица Господняго якъ левъ рыкаючій цевный добычѣ, и одного дня доношено Іову, якъ ударъ за ударомъ, громъ за громомъ, страта за стратою позбавляли его всего маетку и якъ даже наймильшии его дѣти погибли. Іовъ пріявши всѣ тѣ сумніи вѣсти, зъ жалю роздеръ свою одежу, здаючися же на волю божу упавъ на землю, поклонився Господу и рѣкъ: „Нагъ выйшовъ емъ зъ чрева матери моеи и нагъ ѡтѣйду. Господь давъ, Господь взявъ. Якъ угодно Богу, такъ сталося. Буди имя Господне благословене.“ — По тѣмъ клеветавъ еще діаволъ мовячи: „Іовъ любитъ Бога, бо позостало ему еще житѣе и здоровье, которе люди высоко цѣнятъ“. Длѣтого позволивъ Богъ позбавити его и здоровья, и діаволъ поразивъ его лютымъ гноѣмъ ѡтъ головы до нѡгъ. Іовъ мусѣвъ удалитися за мѣсто и сѣвши тамъ на гноищу ѡтъ гнилости чистивъ раны свои черепомъ. — Теперъ вже всю терпѣливѡсть стратила жѣнка Іова, котору діаволъ наумысене збоставивъ, абы черезъ ню кусити праведника. Она прійшла одного дня до Іова и вмѣсто потѣшити его дорѣкала ему и сказала ему нарештѣ: „Благослови вже послѣдній разъ Бога та згинь“. Онъ же спокѡйно глянувъ на ню и отповѣвъ: „Чому говоришь якъ та, що зъ розуму зѡйшла? Если благое принималисмо зъ руки Господа, то и недолю стерпимъ“.

Кромѣ жены мавъ Іовъ еще трѣхъ пріятелей, и тѣ прійшли нещасливого ѡтвѣдати. Они жалѣли его; но думючи, що Богъ тѣльки безбожныхъ навѣщае нещастями, обвиняли Іова о тайній грѣхѣ, которыми стягнувъ на себе такъ явне наказанье. Напротивъ Іовъ утверждавъ, що ѡнъ невиненъ, и що Богъ часомъ невинного (черезъ противности испытуете. Боронячи своей невинности Іовъ заключивъ: „Хоть бы Богъ мене и убивъ, таки уповаю на

него. Знаю бо, що Икупитель мѡй жіе и що воскресну въ послѣдній день. Знову заодягненъ буду въ мою кожу и въ тѣлѣ моѣмъ видѣти буду Бога, свѣдка моеи невинности“.

Упованье Іова не було посоромлене. Не довго потѡмъ Господь оздоровивъ его и даровавъ ему знову сѣмъ добрыхъ сынѡвъ тай три найкрасшій дочки, а маетку давъ ему два разы тѡлько, що впередъ. Коли праведный Іовъ бувъ кушений въ той способъ, якъ мовилисьмо, мавъ 70 лѣтъ. Перебувши же щасливо испытаніе живъ еще 140 лѣтъ дуже щасливо и видѣвъ сыны сынѡвъ своихъ до 4. поколѣня. Правдоподобно умеръ ѡнъ во время пророка Мойсея. (Пѡсля нашего тексту бібліѣ поживъ всѣхъ лѣтъ 248.)

Похвалы св. праведного Іова читаемъ въ книзѣ его имене, котора принадлежитъ до св. письма старого завѣта и по мнѣнію многихъ авторѡвъ составлена есть пророкомъ Мойсеемъ въ то время, коли пасъ стада тестя своего. Латинники празнують память св. Іова дня 10. мая.

Поученіе. Терпѣнія ссылае на насъ Богъ не тѡлько за кару; но также, абы випробовати и очистити нашу добродѣтель. Предаймося ѡму яко найвышшому пану нашему и зносѣмъ, що дасть, терпѣливо въ надѣи будущого воскресенія и нагороды вѣчнои.

Молитва. Удвоивъ ти вѣнци на земли и на небеси подвигоположникъ Богъ, богомудре святыи Іове, длытого молячися о насъ взываешъ священники благословѣтъ, люди превозносѣтъ Господа Бога во всѣ вѣки.

10. Праведный Иисусъ, сынъ Навинъ. (Д. 1. вересня.)

Иисусъ, сынъ Навинъ, (Іосуде, сынъ Нуна) родився въ Єгиптѣ изъ поколѣня Єфремового. Имя Иисусъ, которе означае то що Спаситель Господень, давъ ему Мойсей, якъ здаеся, тогды, коли посылавъ вивѣдачѡвъ въ землю ханааньску, бо передъ тымъ було ему на имя Авенсѣ.¹⁾ Правдоподобно Иисусъ здѣлався слугою и помѡчникомъ Мойсея еще передъ выходомъ Ісраилитѡвъ изъ Єгипта и мавъ тогды 53 лѣтъ. По чудеснѡмъ переходѣ черезъ червоное море заступили Ісраилитамъ дорогу Амалекиты. Видѣвши ихъ Мойсей призвавъ Иисуса и повелѣвъ ему съ добраными мужами

¹⁾ Чис. 13, 9.

ити на нихъ, и Иисусъ при помочи молитвы Моисеовой отнёсь блискучу побѣду надъ ними¹⁾. Коли Господь Богъ оголосивъ народу израильскому 10 заповѣдй, единъ Иисусъ Навинъ удостоився той чести, що вийшовъ съ пророкомъ Моисеемъ на гору синайскую и пробувъ тамъ въ розмовѣ съ Господомъ Богомъ 40 днй и ночй. О Моисею выразно сказано есть въ св. писмѣ, що черезъ 40 тыхъ днй не ѣвъ и не пивъ ничего, а о Иисусѣ можна то по всему правдоподобию утверждати. Когда же по 40 дняхъ пророкъ Моисей съ камѣнными таблицами заповѣдй божихъ сходявъ съ горы синайской, бувъ съ нимъ Иисусъ и звернувъ его увагу на крикъ народа, що повставъ въ обозѣ при способности почитаня золотого ихъ бычка. Пѣзвѣвши вийшовъ Моисей знову на гору синайскую и повертаючи по 40 дняхъ съ новыми таблицами заповѣдй сѣвъ такимъ свѣтломъ, що Ааронъ и Израилиты бѣжали отъ яености лица его и тѣлько ко покрытому взирати могли. Иисусъ же Навинъ здаеся, самъ оглядавъ непокрыте лице Моисея. — Второго року по выходѣ изъ Египта Моисей по желаню народа выславъ 12 вывѣдачѣвъ въ Ханаанею; межи ними бувъ Иисусъ Навинъ и вжився съ Халевомъ дати народу правдиве свѣдоцтво о тѣй землѣ, хотъ нарѣдъ збунтованый черезъ прочихъ вывѣдачѣвъ хотѣвъ обохъ каменовати.²⁾ За ту вѣрнѣсть выбавивъ Господь обохъ зъ рукъ розлюченого народа и даровавши имъ довгй вѣкъ самыхъ ихъ двохъ зъ 600.000 мужй вийшовшихъ изъ Египта сподобивъ внйти въ землю Ханаанъ по 40 лѣтахъ подорожи въ пустыни.

Не довго передъ смертію пророка Моисея при кѣнци р. 1450. передъ Иисусомъ Хр. выбравъ Господь Богъ Иисуса Навина на вождя израильского въ мѣстце Моисея. По приказу божому посвятивъ его Моисей въ чинъ сей возложенъемъ рукъ передъ всѣмъ народомъ и вслѣдствіе того рукоположеня наповнився онъ духомъ розуму.³⁾ И рѣкъ тогда Моисей Иисусу: „Мужайся и крѣпнися; ты бо введешь сынѣвъ израилевыхъ въ землю, котору имъ Богъ обѣцявъ, и Господь буде съ тобою“.⁴⁾ Дѣла Иисусови по смерти Моисея описуе особна книга св. писма, котору правдоподобно онъ самъ написавъ, такъ якъ и послѣдню главу Второзаконія.

Впроваджаючи нарѣдъ израильскій въ землю обѣцяну являеся Иисусъ Навинъ предобразомъ Иисуса Христа. Бо якъ великій мужъ

¹⁾ Исх. 17, 13.

²⁾ Чис. 13, 17.

³⁾ Второз. 34, 9.

⁴⁾ Второз. 31, 23.

бывъ пророкъ Мойсей! не бнѣ, но Ісусъ вводитъ нарѣдъ въ землю обѣцану. Мойсею дана була тѣлько ласка зъ далека видѣти и показати землю Ханаанъ, а Ісусу Навину дана ласка ввести. нарѣдъ въ посѣданье той землѣ. Подѣбно законъ Мойсеевъ зъ далека поглядае на спасеніе вѣчне и показуе оно зъ далека, а Ісусъ Христосъ благодатию своею дѣлае насъ участниками того спасенія, вводитъ въ цѣсарство свое небесне.

Пѣдъ начальствомъ Ісуса Навина великимъ чудомъ перейшовъ нарѣдъ иерасьскій сухою ногою черезъ рѣку іорданску и то въ тѣмъ мѣстци, где пѣзнѣише Ісусъ Христосъ крестився ѡтъ Іоанна. Воды іорданскіи въ переходѣ Израилитѣвъ роздѣлилися на двое и горѣшніи ѡтходили назадъ передъ кивотомъ завѣта, съ которымъ станули священники въ рѣцѣ, а долѣшніи плынули до мертваго моря, доки не зникли. Тогда нарѣдъ иерасьскій маючи ѡтверту дорогу перейшовъ сухою ногою на другій бѣкъ рѣки. Якъ ѡтже пророкъ Мойсей въ выходѣ изъ Египта: такъ Ісусъ Навинъ въ переходѣ черезъ Іорданъ прославився чудеснымъ роздѣленіемъ водъ. — По переходѣ Іордана на поли Іерихонскѣмъ явился Ісусу Навину ангелъ съ обнаженнымъ мечемъ и освѣдчивъ, що естъ начальникомъ воинства Господняго и приходитъ на помѣчь Израилитамъ. — Наступило потѣмъ чудесне здобутье города Іерихон-черезъ Израилитѣвъ и розоренье его. Коли же Израилиты пѣдступили ко городу Гай, zostали пораженіи ѡтъ непріятелей. Зъ того заключивъ св. вождь заразы, що Господь естъ ними прогнѣванный. Тому роздерши одежу свою упавъ лицемъ на землю и лежавъ со старцами иерасьскими передъ Господомъ ажъ до вечера. Господь же выслуhavъ его молитву, открывъ ему грѣхъ содѣланный тай показавъ племя и въ племени громаду и въ громадѣ дѣмъ и въ дому мужа Ахара, который поповнивъ той грѣхъ. Ахаръ съ сынами и дочками и скотомъ по повелѣнію божому бувъ окаменований и спаленый, клятва була ѡтъята ѡтъ Израилитѣвъ и Богъ щастивъ имъ вже неустанно.¹⁾ — По чудеснѣмъ переходѣ Израилитѣвъ черезъ рѣку іорданску многіи зъ Хананеѣвъ на имя Финикійцѣ несмѣючи противостояти народу божому опустили землю ханаанску и бѣжали въ африканскіи стороны, где и поселилися задержуючи финикійску бесѣду. То предае памяти историкъ Прокпій (II о вѣйнѣ вандальскѣй 10). И св. Августинъ потверждае переселеніе Хананеѣвъ; мовить бо що селяне въ его сторонѣ на-

¹⁾ Ис. Нав. гл. 7.

зывались Хананами. Но далеко больша часть мешканцѣвъ землѣ ханаанской соединеными силами старался Иералитѣвъ отогнати. Съ ними отже мусѣвъ Иисусъ Навинъ провадити 6-лѣтну войну, поконявъ ихъ въ той войнѣ и погубивъ и роздѣливъ завоевану землю межъ 12 поколѣнь иералѣскихъ въ той способъ, що поколѣнье Иосифа роздѣлено на потомство Ефрема и потомство Манасія пріяло двѣ части, а поколѣнье Левія пріяло 48 городѣвъ въ посѣлостяхъ всѣхъ прочихъ поколѣнь и мало жити зъ десятинь и жертвъ принесенныхъ.

Иисусъ Навинъ умеръ въ 110. р. житія своего р. 1432 передъ Иисусомъ Христомъ. По всему правдоподобію управлявъ онъ народомъ божимъ 17 лѣтъ. Якъ довго онъ живъ, служили Иералиты Богу вѣрно. Отступлене и безбожнѣсть началась съ вымертѣемъ того рода, которого начальникомъ бувъ Иисусъ Навинъ. По свѣдоцтву св. Іеронима еще въ 4. вѣцѣ знанъ и почитанъ бувъ грѣбъ Иисуса Навина коло Тамнатсары, города въ горахъ Ефраимъ, который выбравъ собѣ святой вождъ въ дѣдицтво. — Писателѣ житія Иисуса Навина величаютъ его високу добродѣтель. Св. о. Игнатій богоносецъ, св. Іеронимъ, св. Златоустъ и инші утверджають, що Иисусъ Навинъ во преки звычаю своего времени бувъ безженный и хоронивъ дѣвство. Велику похвалу дае ему св. письмо въ книжѣ Иисуса, сына Сирахового (46, 1—10), и превозноситъ чудо, которымъ по свѣдоцтву его книги¹⁾ прославивъ его Богъ пѣдъ Габаономъ. Коли бо нашъ святой пѣдъ Габаономъ звытяживъ 5 царей аморрейскихъ и они въ утечку розсыпалися, сѣкли ихъ Иералиты ажъ до Азика по дорожѣ, а Господъ поражавъ ихъ градомъ каменей. Однакъ многіи при заходѣ сонця мали еще надѣю убѣжати. Тогды ревнующи о славѣ божій пѣднѣсь Иисусъ очи свои до неба и рѣкъ: Най стане сонце прямо Габаону и луна прямо дебры Елонъ. И Господъ Богъ послухавъ голосу челоуѣка и затримавъ сонце заходяче, абы освѣчало тріумфъ Иералитѣвъ. Тогды еденъ день мавъ довготу двоухъ днѣй. Подѣбно Иисусъ Христосъ держитъ надъ нами непохитный свѣтъ евангелія и свѣтитъ намъ, абысмо воевали хоробро противъ тѣлу, міру и діаволу.²⁾

Поученіе. Якъ Иералиты по переходѣ черезъ рѣку іорданску съ многими трудностями и противниками боротися мусѣли, абы пріяти въ посѣданье край обѣтованый: такъ и мы по крещеню

¹⁾ Ис. 10, 14.

²⁾ При Acta SS. Septembr. I. pag. 6.

маемъ поконати многіи трудности и перейти черезъ сѣнь смерти, щобы осягнути общіаное намъ цѣсарство небесне. „Цѣсарство небесное мовивъ Христосъ, нудится, и которіи съ нуждою набиваются, похвачають оно“ (Мат. 11, 12.)

Молитва. Крѣпкій въ войнахъ, Іисусе Навине, преемниче Мойсеовъ въ пророчествѣ, который съ Халевомъ старавъ есь ся удержати людій нарѣкающихъ на Господа и самъ единъ съ нимъ изъ шести сотъ тысячъ пѣшцѣвъ выбавився еси, абы ввести ихъ потомство въ землю оплывающую молокомъ и медомъ, поможи и намъ молитвами твоими, добрымъ подвигомъ подвигатися, вѣру хоронити и общіаное намъ цѣсарство небесне наслѣдити.

II. Св. пророкъ Самуиль. (Дня 20. серпня.)

Самуиль, послѣдній зъ судій иеранльскихъ, бувъ сыномъ Елканы, левита въ городѣ Армаеѣмъ або Рамаѣа въ поколѣнью Вениамина.¹⁾ Его мати Анна будучи долгіи лѣта неплодною зачала его вслѣдствіе горячої молитвы и обѣта, що если Господь даруетъ ѣй сына, то посвятить его Господу яко Назорея, и бритва на головѣ его не постоить. Длятого въ обрѣзаню дано ему имя Самуиль, що означае: Отъ Бога жаданый або пѣсля иныхъ Вислухавъ Богъ. Отвѣтно обѣту бувъ Самуиль заразъ по отлученю ѿтъ грудій занесеный матерію къ архіерею Ілію въ Силомъ, где тогды стояла скинія завѣта, и возрастаючи тамъ ставъ милымъ Богу и людямъ. За того сына, Богу дарованого навѣстивъ Богъ Анну и давъ ѣй трехъ сынѡвъ и двѣ дочцѣ. Якого то духа була жена видимъ зъ пѣсни, котору выголосила, коли принесла Самуила въ храмъ Господень.²⁾ Та пѣснь еи поется часто въ церкви и есть побудкою третьѡи пѣсни канонѡвъ утреннихъ. — Самуиль же подрастаючи служивъ Богу въ храмъ одѣтый льняною левитскою одежою Ефудъ (наплечникомъ) и стававъ приходячимъ ко храму учителемъ побожности. Зъ него мавъ самъ архіерей Ілій велику потѣху, зъ сынѡвъ же своихъ власныхъ мавъ великій смутокъ. Було ихъ два именемъ Офи и Финеесъ. Они були зліи, непослушніи, пожирливѣи, блудники и отражали своими поступами людѣ божій ѿтъ офѣръ и почитаня Бога. Ілій напминавъ ихъ;

¹⁾ 1. Цар. 1 и 1. Паралип. 6, 26—28.

²⁾ 1. Цар. 2.

но не укаравъ ихъ, такъ якъ архіерею и судіи пристояло, хотъ Господь Богъ черезъ нѣкого пророка перестерѣгавъ его, що за то укарае его и сынѡвъ его. Грозьбу ту взновивъ Господь еще черезъ Самуила, коли мавъ 12 лѣтъ. Бо часу одного, Илій дрѣмавъ на мѣстци своѣмъ, а Самуиль спавъ въ храмѣ при скрини завѣта и слышавъ еденъ разъ и другій разъ голосъ призывающій его „Самуиле! Самуиле!“ Самуиль и за першимъ и за вторымъ разомъ перерываючи собѣ сонъ милый поспѣшивъ ко Илію и мовивъ: „Ото я, которого призвавъ еси“. Но старый Илій оба разы ѡтославъ его спати мовячи, що не звавъ его. Коли же и третій разъ слышавши той самъ голосъ Самуиль прибѣгъ до архіерея, пѡзнавъ архіерей, що Господь кличе Самула, и рѣкъ ему: Поверни, дитино, спати, а если еще разъ услышишь призывающій тя голосъ, то скажешь: „Говори Господи, слухаю слуга твоѣ“. Самуиль пріявши то наставленье уснувъ, и коли знову Господь закликавъ его, рѣкъ: „Говори Господи, ото слухае слуга Твоѣ“. Господь же объявивъ ему, що укарае проступки сынѡвъ Илія на Илію и дому его. На другій день заклинавъ Илій Самуила, абы не таивъ передъ нимъ того, що Богъ ему объявивъ. И коли ему все росповѣвъ, здався старый Илій покѡрно на волю божу мовячи: „Господь самъ, що добре передъ нимъ, най здѣлае“. — Отъ оногo часу объявлявся Господь Самуилу часто, и его узнавъ весь Израиль за пророка (1. Цар. 3.) Тымъ часомъ скаравъ Господь Илія, такъ якъ загрозивъ. Иераилиты два разы зѡстали звытяженѣ ѡтъ Филистеѣвъ, которѣ другимъ разомъ убили двоухъ сынѡвъ Илія и спѡймали скриню завѣта принесену тымиже до обозу иераильского. Илій же учувши ту сумну пригoду такъ ся вздрогнувъ, що унавъ съ престоломъ своимъ и зломавъ си заразы шію.¹⁾

По смерти Илія вступивъ на его мѣстце Самуиль и пріявъ власть архіерейску тай судейскую. За его зверхности вернулася зъ рукъ непріятельскихъ скриня завѣта чудеснымъ способомъ, нарѡдъ кааяся грѣхѡвъ своихъ, покинувъ балвохвальство и забобоны и удаючися на дорогу добродѣтели служивъ Богу. Но Филистеи черезъ 20 лѣтъ обладали ними. По уплывъ же того времени видячи Самуиль, що весь Израиль возноситъ очи свои ко Господу, собравъ нарѡдъ и рѣкъ имъ: Если всѣмъ сердцемъ наворачаетеся ко Господу, выкиньте чужихъ богѡвъ ѡтъ васъ и уготовайте сердца вашѣ ко Господу и послужѣтъ ему единому. И нарѡдъ загладивъ

¹⁾ Цар. 4.

всѣ останки балвохвальства. Потѣмъ велѣвъ Самуиль собратися всѣмъ въ Массифаѣ на соймъ духовный. Коли згромадилися тамъ, постили всѣ и творили покуту мовячи: „согрѣшилисмо Господу“. И услышавши Филистеи, що Иераилиты собралися въ Массифаѣ, двинулися безпроволочно на нихъ. Ихъ несподѣване явленіе перестрашило не мало Иераилитѣвъ; они рекли Самуилу: не переставай волати за нами до Господа Бога нашего, абы насъ выбавивъ зъ рукъ Филистеѣвъ. Самуиль оправдавъ такъ велике довѣріе народа до него. Коли творивъ офѣры и взывавъ до Господа за людомъ, выслушавъ его Господь. Еще бо взносилъ цѣлопаalenie, якъ Филистеи приблизилися на войну ко Иераилитамъ, и Господь страшно взгремѣвъ на нихъ и такъ ихъ тревоживъ, що заразъ ялися бѣгу и на утѣцѣ безладнѣй ѣтъ переслѣдующихъ Иераилитѣвъ легко убиваніи були. И во всѣ дни Самуиловіи тяжила рука Господня на Филистеяхъ; они мусѣли ѣтдати всѣ завоеваніи города иераильскіи и не смѣли на нихъ нападати. Корыстаючи зъ покою ходивъ Самуиль ѣтъ року до року окрестъ Вевиля, Галгалы и Массифаѣа и судивъ спорніи справы. А дѣмъ его бувъ въ Армаѣемъ, куды вертавъ по залагодженю справъ. (1. Цар. 7.) — Коли же постарѣвся, принявъ за помѣчникѣвъ въ судженю народа своихъ двоихъ сынѣвъ; но несправедливѣсть и продайнѣсть тыхже споводовала нарѣдъ пожадати собѣ короля по прикладу другихъ нарѣдѣвъ. То жаданье засмутило Самуила; бо самъ Богъ державъ власть королевеску надъ Иераилитами и несправедливымъ судамъ можна було иннымъ способомъ зарадити. Длѣтого радився Самуиль на молитвѣ о тѣмъ Господа. И рекъ ему Господь: Услухай люду того; бо не тебе оставили, но мене, абымъ надъ ними не цѣсарествовавъ. Потѣмъ казавъ Господь Богъ оголосити народу право королевеске, якъ королѣ власти своеи надъ ними уживати и надуживати будутъ. Самуиль росповѣвъ народу все; но они не ѣтступили ѣтъ жаданя своего. Длѣтого Самуиль творячи имъ волю обравъ имъ зъ объявленя божого на короля Саула, сына Киса, и помазавши его олѣемъ поцѣловавъ его и рѣкъ ему: „Тебе помазавъ Господь на короля надъ людомъ Господнимъ и выбавишь ихъ ѣтъ ворогѣвъ ихъ“. ¹⁾ Саула узнали всѣ Иераилиты за короля своего, якъ отиѣсь велику побѣду надъ Аммонитами, а Самуиль на собраню народа въ Галгалѣ зложивъ передъ всѣми чинъ судіи и пріявъ ѣтъ собраного люду свѣдоцтво, що яко судія никого не

¹⁾ 1. Цар. 8 и 9 и 10.

скривдивъ, ни насилувавъ, ни взявъ що въ дарунку отъ чієї руки. На тѣмже собраню зганивъ Самуиль то народу, що жадали собѣ короля и на знакъ, що то жаданье не було Богу угоднымъ, спровадивъ молитвою во время дуже погодні великіи громы и дожджъ на землю.¹⁾ — Скоро ся король Саулъ почавъ псовати и переступивъ законъ Господень. Першій грѣхъ поповнивъ, якъ звытяживъ Филистеѣвъ, а сін съ наибѣльшимъ усиліємъ вооружившиися вирушили противъ Иераилитамъ. Перестрашене бо войско Саула начало ростѣкатися и ѡнъ не ожидаючи довжше Самуила присвоивъ си урядъ священничій, приймѣъ Господу всесожженіе. Заледви же скѣнчивъ священнодѣйствіе, прійшовъ Самуиль и заповѣвъ кару, що королевство взате буде отъ него и дасться мужеви по серцю божому. Но помимо того Филистен були знову звытяжені.²⁾ Второй грѣхъ поповнивъ Саулъ черезъ непослушенство. Ѣнъ по приказу божому воевавъ противъ Амаликитамъ; но звытяживши ихъ пощадивъ противъ приказу божому ихъ короля Агага и заховавъ лучшу часть добичѣ. Що гѣрше, ѡнъ складавъ потѣмъ передъ Самуиломъ вину на пѣдданныхъ своихъ, не признаючися до грѣха, и вымавлявся офѣрою, котору хоче принести Богу. И рекъ ему тогды Самуиль памятникъ тѣ слова: „Чи угоднѣй Господу такъ жертвы, якъ абысь слухавъ голосу Господнього? се послушаніе лѣпше ѡтъ жертвы доброй и покоренье лѣпше тука баранього!“ — „Понеже незважавъ есь на слово Господне, то незважати буде тебе Господь, абысь не бувъ королемъ надъ Иераилемъ“. — По тѣмъ выповнивъ Самуиль волю божу, велѣвъ привести передъ себе Агага и рѣкъ ему: „Якъ твѣй мечъ много матерей ѡтъ дѣтій осиротивъ такъ днесъ безъ сынѣвъ zostanie мати твоя“. По тыхъ словахъ розсѣкъ Самуиль Агага въ Галгалѣ и вернувся до дому свого въ Армаѣемъ. А Саулъ отъ того часу не видѣвъ его до смерти. — Однакъ жаловавъ Саула Самуиль и плакавъ о нѣмъ. Господь же рѣкъ одного дня до него: Доки плачешъ о Саулѣ? И пѣславъ его Господь въ дѣмъ Іессея, где по объявленю божому незважавъ на сѣмъ представленныхъ сынѣвъ іессеовыхъ и велѣвши привести осьмого малого именемъ Давида помазавъ того на короля Иераилитамъ.³⁾

Самуиль умеръ въ Армаѣемъ, закимъ Давидъ пріявъ власть королевску, (пѣсля Климента Александрійского) со два лѣта не-

¹⁾ 1. Цар. 11 и 12.

²⁾ 1. Цар. 13 и 14.

³⁾ 1. Цар. 15 и 16.

редъ Сауломъ, отже 1056. р. передъ поспѣльною ерою. Онъ проживъ около 98 лѣтъ.

Коли Саулъ мавъ послѣдній разъ сточити битву съ Филистеями и прійшовъ до волшебницъ въ Аендоръ, абы выкликала ему Самуила, явився усопшій Самуилъ и заповѣвъ королю близку смерть.¹⁾ (1. Цар. 28.)

Похвалы Самуила коротко описуются въ книзѣ Иисуса сына Сирахового (гл. 46 отъ ст. 16.) Пророку Самуилу приписуются св. книжки, и то книжка Судій, книжка Руѣ и почасті 1. книжка Царствъ.

Поученіе. Сыны Самуила не наслѣдовали добродѣтели его; зъ добрыхъ родичій и злиі сыны ся родятъ. Добріи родичи злыхъ дѣтій най потѣшаются свѣдоцтвомъ сумлѣнія, що старалися дати дѣтямъ добре вхованье. — Послушеньство лѣпше, нежели офѣры. Непослушеньство есть якъ балвохвальство; бо непослушный мае свою волю и упоръ за Бога.

Молитва. Самуилъ пѣтъ буди; передъ зачатіемъ данъ бувъ онъ въ даръ Богу найвысшому отъ матери благословленою; яко іерей-пророкъ помазовавъ царей и законнымъ оправданіямъ предстоячи приносивъ царю всѣхъ офѣры прообразующіи Христово зачатіе спасительное.

12. Пророкъ и царь Давидъ.

(Въ недѣлю по Рождествѣ. У латинникѣвъ д. 29. грудня.)

I. Молодѣсть Давида. Вражда короля Саула противъ нему. Помазаніе Давида.

Отецъ Давида бувъ знаменитый мужъ зъ поколѣнія Юды въ Виодеемъ именемъ Иессей.²⁾ Онъ мавъ 8 сынѣвъ, зъ которыхъ Давидъ бувъ наймолодшій, мавъ постать красну и надобну, умѣвъ дуже добре грати на струнахъ, пасавъ стадо отца своего и вчасно выпробовавъ свою отвагу и благоразуміе въ оборонѣ стада противъ лвамъ и медвѣдямъ. Еще юношою маючимъ около 20 лѣтъ бувъ Давидъ отъ пророка Самуила помазанъ на наслѣдника короля Саула, и заразы снѣйшовъ Духъ Господень на помазаного и носився надъ нимъ отъ дня помазанія и потѣмъ. Пізнѣйше коли

¹⁾ О мощахъ пророка Самуила зри Acta SS. August. IV.

²⁾ 1. Цар. 16.

король Саулъ нападанный бувъ отъ злого духа, призвано Давида на двѣрь королевскій, абы граньемъ на арфѣ розбивавъ тоску и тугу короля. Пѣзнавши Саулъ Давида полюбивъ и зробивъ его своимъ оруженосцемъ. Коли же повстала война съ Филистеями, вернувъ Давидъ до дому отца своего. По гдеякомъ времени бувъ онъ посланъ отцемъ въ обозъ иерайльскій до трехъ братій, абы доставити имъ потрібну живнѣсть. Прибывши до обозу трафивъ на то, якъ велитъ Голіаѳъ переражавъ мужей иерайльскихъ вызываньемъ до сточеня бою въ двоухъ въ цѣли рѣшеня войны. Сорокъ днй вызывавъ поганинъ войско бже и никто не важився выйти противъ нему. Заболѣло то дуже Давида, онъ выеднавъ собѣ скоро призволенье короля станути до борбы съ велитомъ и повный надѣѣ бжои выйшовъ на Голіаѳа съ палицею, пращею и кобелею пастырскою, въ котору вложивъ пять гладкихъ камыковъ изъ потока. Великанъ видячи ѳважнаго молодця грозивъ ему страшно. Давидъ же въ отвѣтъ на его грозбы предповѣвъ ему все, що мае съ нимъ статися и вывинувши пращею угодивъ его въ чоло такъ сильно, що велитъ съ каменемъ въ чолѣ повалився на землю. Тогда прискочивши Давидъ добувъ его власный мечъ и ѳтрубавъ ему голову.¹⁾ Отъ того часу завязавъ сынъ Саула Іонаѳанъ сердечну дружбу съ Давидомъ, напротивъ король Саулъ ставъ его подозрѣвати и зненавидѣвъ его. Коли повернули до двору, порывався Саулъ въ нападѣ шаленства копіемъ пробити Давида. Кромѣ того выправлявъ король Давида съ малою силою на войну противъ Филистеѣвъ надѣючися, що онъ скорше або пѣзнѣйше погибне. Но иначе судивъ Г. Богъ. Давидъ громивъ Филистеѣвъ и еднавъ собѣ чимъ разъ бѣльшу славу и любовь у народа. По гдеякихъ выправахъ пріавъ онъ за жену дочку королевску Михоль, котора ему пѣдъ условіемъ богатырекого подвигу ѳбѣяна была. Тогда трусливѣсть и ненависть Саулова перейшла въ мѣры. Давидъ мусѣвъ передъ нимъ утѣкати. Коли на утѣцѣ прійшовъ въ священничій городъ Номву (Нобе), просивъ и пріавъ ѳтъ первосвященника Авимелеха живности. Саулъ же увѣдомленный о тѣмъ велѣвъ призвати Авимелеха со сродниками и неслухаючи извиненія казавъ всѣхъ зарубати. Тогда слуга королевскій Доикъ сеѣкъ Абимелеха съ 85 священниками и вырुшивши противъ ихъ городу Номвѣ поубивавъ мешканцѣвъ съ дѣтьми и скотомъ.²⁾ Убѣжавши Давидъ крився

¹⁾ 1. Цар. 17.

²⁾ 1. Цар. 18. 19. 20. 31.

гдеяке время въ печерѣ Одолламскѣй въ поколѣню Юды. Туды збѣглися до него кривніи его утѣкаючи передъ Сауломъ и иншіи, которыхъ споводовала нужда або довги або якіи журбы, и тѣ числомъ до 400 мужей взяли собѣ его за пана и вожда. — Едного разу захотѣлося ему пити и онъ воззавъ: О кто дастъ ми пити зѣ студнѣ Виелеемскои у брамы! (зъ которой зъ молоду пивавъ.) Хоть тогда Виелеемъ бувъ занятый черезъ Филистевъ, заразъ выбралися три зъ товариства его и дотерши щасливо до студнѣ набрали оной воды и принесли ему. Онъ же поконуючи жажду свою не хотѣвъ пити той воды, але выливъ ѣвъ въ офѣру Богу яко рѣчь дуже дорогу и съ небезпеченствомъ житія чоловічого набуту. — Съ такими товаришами показався Давидъ добротиннымъ народу своему. Онъ освободивъ крѣпость Кейль, которую облягли Филистеи. Но Саулъ не забуваючи вражды своєї хотѣвъ его въ руки свои дѣстати. Длятого по совѣту божому опустилъ Давидъ Кейль и уйшовъ въ пустыню на гору Зифъ а зъ ѡттамъ въ пустыню Маонъ.¹⁾ — Пѣзнѣйше дѣставъ Давидъ гонителя своего Саула два разы въ свои руки; но недѣлаючи ему ничего злого привѣвъ его до признанія своєї (Давида) невинности и несправедливостности его (Саула).²⁾ Пригоду Давида съ Набалемъ и его жѣнкою Абігеею можна читати въ 1. книзѣ Царствъ гл. 25.

Понеже Саулъ помимо хвилѣвого розкаяня не перестававъ переслѣдовати Давида, то сей видѣвся принужденнымъ вступити въ службу филистейского короля Анхуса (Ахиса) и ѡтзначився у него не мало своею хоробростею.³⁾ Межи тымъ Филистеи выдали Израилитамъ вѣйну, въ которѣй вѣйско Саула зѣстало розгромлене и раненый Саулъ кинулся на свѣй мечъ и погибъ люто. (1. Цар. 31.) На початку той вѣйны прійшовъ Давидъ до выначеного си мѣста Сикелагъ и чуючи о бувшѣмъ нападѣ Амаликитѣвъ пѣгнавъ за ними, поразивъ ихъ тяжко и ѡтобравъ имъ всю добычу. То бувъ послѣдній богатырскій его чинъ въ земли филистейскѣй. Не за довго бо приспѣла до него вѣсть о пораженью Израилитѣвъ и смерти Саула тай сына его Ионаѡана. Непамятозлобный Давидъ оплаковавъ щире смерть Саула и объявивъ намъ свѣй жалъ о нѣмъ и его сынѣ въ пѣсни жалобнѣй.⁴⁾ Потѣмъ же приказомъ божимъ опустилъ землю филистейску и прійшовъ съ

¹⁾ 1. Цар. гл. 22, 23. и 2. Цар. гл. 23, 13.

²⁾ 1. Цар. гл. 24 и 26.

³⁾ 1. Цар. 27.

⁴⁾ 2. Цар. 1.

вѣрными си товаришами въ Хевронъ (Гебронъ) и бувъ тамъ узнать королемъ поколѣня Юды тай второй разъ помазанъ, маючи 30 лѣтъ, р. 1053. передъ рожд. Иисуса Христа. По 7 лѣтахъ узнали Давида всѣ поколѣня израильскіи за короля своего и помазали его третій разъ, абы владѣвъ ними.¹⁾

Въ борбѣ съ гордымъ филистеемъ Давидъ подае рыцарству христіанскому хороше поученіе. Онъ вдаея въ небезпеченство той борбы, абы оборонити ѡтчину; абы охоронити имя боже ѡтъ наругъ поганьскихъ; и мае добре сумлѣнье, которе утварило въ нѣмъ неограничену душнѡсть о Бозѣ, и мае велику покору, зъ котори всего доброго успѣха ѡтъ самого Бога ожидавъ, хотъ давно выпробовавъ свою силу на лвъ и медвѣдю. — Въ поведенію Давида ко королю Саулу маемъ науку, прощати ворогамъ ѡтъ сердца и не мститися за кривды свои.

II. Вѡйны провадженъ черезъ короля Давида. Спровадженъ кивота завѣта на гору Сионъ и упорядкованъ богослуженъ. Грѣхопаденіе Давида и послѣдующа кара. Численъ народа и казнъ за то ѡтъ Бога. Послѣдній лѣта и смерть Давида.

Коли Израилиты обще узнали Давида за короля своего, першимъ дѣломъ его було здобути крѣпость Сионъ въ Іерусалимѣ, котору еще завше держали Іебусен. Крѣпость збѣтала приступомъ взята и городъ Іерусалимъ тымъ чиномъ розширенъ выбранный бувъ на столицю королевства Израильтянъ. Потѣмъ провадивъ король Давидъ щасливѣи вѡйны съ Филистеями и побѣдивши ихъ совершенно наложивъ имъ дань. Рѡвно побѣдивъ онъ Моабитѡвъ, Сиріянь и Едомитѡвъ и Аммонитѡвъ, черезъ що прійшовъ весь ѡбщяный край по рѣку Евфратъ пѡдъ его владѣнье.²⁾

По здобутю крѣпости Сионовои розважаючи Давидъ, що скриня завѣта честнѣйшого мѣстця потребовала, спровадивъ тѣ съ великою честію и боязнію въ палацъ свѡй на горѣ Сионѣ. Потѣмъ замыслявъ будовати для неѣ великолѣнну церковь. Но Господь пѡславъ до него пророка Наѡана съ слѣдующимъ объявленіемъ: „Сія говоритъ Господь: не ты збудуешь церковь богу, добра же твоя воля есть Богу пріятна, и за то ѡбщяе ти Богъ наслѣдника на престолѣ твоѣмъ, той (наслѣдникъ) збудуе дѡмъ имени божому“

¹⁾ 2. Цар. 5.

²⁾ 2. Цар. 5. 8. 10. 11.

³⁾ 2. Цар. 5. 8. 10. 11.

и цѣсарству его не буде кѣнця, и престолъ его буде во вѣкъ“. Зъ тыхъ слѣвъ Наѳана зрозумѣвъ Давидъ, що Богъ общае ему зъ роду его Мессію, сына божого. Длѣтого пріѣвъ Давидъ ту обѣтницю съ наибѣльшою вдѣчностію и прославлявъ Бога за его щедроты и милость.¹⁾ Видѣчи же, що не е воля божѣ, абы самъ будовавъ церковъ, взявъ приготавли сину своему потрібный на то матеріалъ: дерева кедровіи, золото, сѣбло, мѣдъ, желѣзо и цѣнный каменѣ. Кромѣ того старався пѣднести лѣноту богослуженія въ притворахъ св. скинїѣ. Онъ поставивъ 4000 пѣвцѣвъ спѣвающихъ Господевѣ въ органы (инструмента), которї сотворивъ ко хваленю Господнѣму. Онъ почисливъ Левитѣвъ и священникѣвъ и роздѣливши ихъ на 24 розрядѣвъ распорядивъ, абы по колѣи служили въ святыни Богу. Также поставивъ 24 ликѣвъ пѣвцѣвъ, абы по очереди въ кимвалахъ, и арфахъ и цитрахъ въ домѣ божѣмъ спѣвали Господевѣ.²⁾

При кѣнци вѣины съ Аммонитами выправився воевода Давидовый Іоавъ добувати столицѣ Аммонитѣвъ, а Давидъ зостаючи въ дому предавався вывчасу. Выдарилося же, що одного дня вставши по спаню обѣднѣмъ и переахаджаючи въ своѣй комнатѣ заглянувъ черезъ ѣкно и зобачивъ Вирсавїю, жену высланого на вѣину воина Уріѣ, которѣ купаласѣ. Полоненый красотою сеѣ невѣсты пѣславъ король по ню и согрѣшивъ съ нею. Коли же учувъ, що зачала, то призвавъ зъ вѣины мужа еѣ Урію и намавлявъ его, абы ишовъ до дому своего ѣтпочати. Но Уріѣ бувъ чоловікъ тоѣ добродѣтели, що ночуючи у дверей королевскихъ съ инными слугами не хотѣвъ вертати до дому, доки скриня завѣта и людѣ иسرائльскїѣ съ своимъ вождемъ въ полю. Давидъ тогды звѣтяженный околичностями своѣи грѣшноѣ любви пѣславъ черезъ Урію самого листъ воеводѣ Іоаву, повелѣваючи выставити Урію пѣдъ стѣнами неприѣтельскими на смерть нехѣбну. И сталося по воли королевскѣѣ. Уріѣ погибъ, а Давидъ взявъ его жену до себе, и она повила ему сына. Господъ же нехотѣчи смерти грѣшника пѣславъ до него пророка Наѳана, который побуджаючи короля къ покаянїю рѣкъ ему: „Нынѣ не ѣтступитъ мечъ ѣтъ дому твоего до вѣка. — Се Господъ воздвигне на тя злая, и возмутся ѣтъ тебе жены твоѣ и дадутся ближнему“. Король слышавши слова пророчѣѣ сокрушився и жалуючи ѣтъ сердца рѣкъ: „Согрѣшивъ емъ ко Господу“. И за

¹⁾ 2. Цар. 6. 7.

²⁾ 1. Паралип. 23. 24. 25.

то слово услышавъ заразы отъ пророка слѣдующе: „И Господь отъявъ согрѣшеніе твое, не умрешь; но сынъ, що народився тобѣ, мае умерти“. По тыхъ словахъ отбѣшовъ Наанъ въ дѣмъ свой, и по его пророцтву вкоротѣ умеръ сынъ рожденный отъ Уринной вдовы. Якъ только сынъ той занедужавъ, Давидъ молился за него Богу и постивъ; покую же не уратовавъ житіе сына. Однакъ за того сына давъ Богъ Давидови отъ Вирсавіи иного сына, котораго назвавъ Соломономъ. Кромѣ того потѣшивъ Богъ каючюся короля завоеваніемъ Раввааы, столицѣ Аммонитѣвъ.¹⁾ — Хотѣ Давидъ по отпущенію грѣхѣвъ тяжкихъ и каръ вѣчныхъ покую часть zagrożенныхъ си каръ часовыхъ отпросивъ у Бога, не здужавъ таки одержати прощеніе всеи часовой кары. Она постигла его со всею строгостію не по многихъ дняхъ. Ото насампередъ первородный сынъ Давидовъ Аммонъ насилувавъ свою двоеродну сестру Тамару и бувъ за то отъ рѣдного ей брата Авессаломъ подступомъ убитый. По трехъ лѣтахъ простивъ Давидъ Авессалому, но лукавый той сынъ задавъ серцю отца своего еще тяжшу рану. Змовившися съ Ахитофелемъ, совѣтникомъ Давида, и нѣкими дворянами зробивъ бунтъ, собравъ велике войско и ишовъ на Іерусалимъ. Давидъ розсудивъ утѣкати и уходивъ пѣшо и то босо яко каючійся чоловѣкъ. На дорожѣ напавъ на него нѣкій мужъ именемъ Семей, проклинавъ его и кидавъ камѣнье и порохъ на него. Каючійся же король зносивъ его съ незвытяженою терпѣливостію и рекъ воинамъ своимъ, що его убити хотѣли: „Оставьте его най проклинае мене по допусту божому. Чей глянє Господь на смиреніе мое и нагородитъ мя добрыми за клятву сію“. Такъ успокобленъ бувъ король Давидъ. А его сынъ Авессаломъ ввійшовши въ Іерусалимъ, вступивъ по совѣту Ахитофеля заразы ко женамъ отца своего и осквернивъ ихъ. Потѣмъ отправився съ великимъ войскомъ въ погоню за отцемъ. Въ дубровѣ Ёфремовѣй прійшло до битвы, въ которой розгромлено войско Авессаломове. Самъ же Авессаломъ утѣкаючи на мулъ увязъ довгимъ своимъ волосемъ въ конарахъ дуба и бувъ отъ воеводы Іоава убитый. Король Давидъ оплаковавъ своего врага сына довго и щире.²⁾ Маючи вже сталый покой ѣдався побожный король богослуженю, молитвѣ и псалмопѣнію. Съмъ разъ на день хваливъ бѣтъ имя божє, о пѣвночи встаючи выславлявъ божій добродѣства.³⁾

¹⁾ 2. Цар. 11. 12.

²⁾ 2. Цар. отъ гл. 13. до 19.

³⁾ Пс. 118.

Видячи же великѣсть и просторѣсть панѣства своего, загадавъ зъ деякои гордости числити мужей способныхъ до бою. И выйшовши Іоавъ съ князями объѣжджавъ землѣ черезъ 9 мѣсяцѣвъ и начислили 800.000 мужей иерайльскихъ сильныхъ до меча и особно зъ поколѣня Юды 500.000. Потѣмъ убоялося сердце Давида и ѡнъ рѣкъ: „Согрѣшивемъ и нынѣ, Господи, отъими беззаконіе роба твоего, бо мы оглуѣвъ дуже“. Господь же черезъ пророка Гада велѣвъ ему выбрать си за кару або три лѣта голоду або три мѣсяцѣ бѣжати передъ врагами або три дни помору въ земли его. Давидъ выбираючи смертельнѣсть въ дни жатвы рекъ, що волить впасти въ руки Господа, котораго щедроты великій. И давъ Господь отъ рана до часа ѡбѣдного въ панѣствѣ его поморъ, которымъ умерло 70.000 люду. Коли же ангелъ біючи людѣй вытягнувъ руку на Іерусалимъ, зобачивъ его Давидъ несподѣвано и рѣкъ Богу: Пощади невинныхъ овецъ, и оберни руку на мене и дѣмъ отца моего; бо я пастырь есмь, що согрѣшивъ. Тогда змиловався Господь и остановивъ поморъ, Давиду же указавъ способъ, якимъ переблагаетъ Бога, велѣвъ поставити олтарь и принести ѡфѣру на тѣмъ мѣстѣ, где затримався ангелъ. Пѣзніѣше создавъ тамъ наслѣдникъ Давида Соломонъ велелѣпну церковь.¹⁾

Въ послѣднихъ лѣтахъ своихъ занимаясь король Давидъ особливо красотою дому божого и порядкомъ богослуженія. Не довго же передъ смертію его, сынъ его Адонія старався безъ вѣдомости отца захватити власть королевску. Увѣдомленный о тѣмъ Давидъ велѣвъ окликати Соломона королемъ и помазати въ той чинъ елеємъ. Коли потѣмъ учувъ, що Соломонъ на общу люду радѣсть засѣвъ на престолѣ, благословивъ Бога мовачи: „Благословенъ Господь Богъ Іерайлевъ, который давъ днесь отъ сѣмене моего сѣдячого на престолѣ моѣмъ“. ²⁾ И призвавши Соломона заповѣдавъ ему збудовати Господу Богу церковь и наминавъ, хоронити заповѣди божіи.³⁾ На послѣдокъ державъ соймъ князѣвъ и начальниковъ, представивъ имъ Соломона яко короля наслѣдника и при всѣхъ поручивъ ему созданіе церкви предаючи на то плянъ начертанный при надвычайной помочи божой и огрѣмкій запасъ дерева кедроваго, золота, сѣбра, мѣди и дорогихъ камней. Прикладъ его наслѣдовали съ великою щедростію князѣ и богатіи паны, що

¹⁾ 2. Цар. 24.

²⁾ 3. Цар. 1.

³⁾ 1. Паралип. 22.

зрѣло всѣмъ велику радѣсть. Всѣ благословили Господа и пожертвахъ тай веселѣмъ обѣдѣ поставляючи вторе Соломона царемъ помазали его Господу въ царя. Давидъ же не довго потѣмъ заслабъ смертельно и заповѣдавъ Соломону мовячи: „Я отходжу въ путь всеи землѣ, ты же крѣпнися и буди мужъ совершенъ и хорони завѣтъ Господа Бога твоего“. Давши ему еще рѣжніи отповѣднїи распорядженя уснувъ въ старости добрѣй, повный днїи духовныхъ въ богатствѣ и славѣ р. 1014. передъ рожд. Христа.¹⁾

Пророкъ и царь Давидъ высоко почитается въ восточной и западной церкви яко богоотець, челоувѣкъ по сердцю божому, который тяжко согрѣшивши достойнии принѣсь плоды покаянія и прикладомъ своимъ учить, що Богъ сердца сокрушенного и смиренного не унижитъ. Зъ 150 псалмѣвъ принадлежащихъ до библіи около 88 сочиненїи суть Давидомъ, невычерпанный скарбъ дѣяній вѣры, надѣй, любви и набожности. Часто въ тыхъ пѣсняхъ пѣдноется богодухновенный пѣвецъ ко проповѣданю великого своего потомка Иисуса Христа.

Поученіе. Зъ исторїи грѣхопаденїя Давида маемъ науку, що Господь Богъ ѡтпустивши грѣхъ и кары вѣчнїи задержуе каранье часове, которе чолоувѣкъ або ту на земли або въ чистилищи терпѣти мусить, но доки живъ покутою, постами, молитвами, алмужнами выплачовати повиненъ. Заразливе повѣтрїе, которымъ укаравъ Богъ численье народа за короля Давида, являє намъ, що Богъ за грѣхъ начальникѣвъ карае пѣдданныхъ; длятого повинни они молитися о ѡтпущенїю грѣхѣвъ князѣвъ и начальникѣвъ своихъ.

Молитва. Господи Боже нашъ, покаяніемъ оставленіе челоувѣкомъ даровавший и въ образъ намъ познанїя грѣхѣвъ и исповѣданя тыхже пророка Давида покаяніе показавшїй, самъ Владыко, помилуй насъ въ многїи и великіи грѣхи падшихъ по великой твоѣй милости и по множеству щедротъ Твоихъ очисти беззаконїя нашїи.

13. Св. славный пророкъ Илія Ѳесвитянинъ. (Дня 20. липця.)

(Потомки патріархѣвъ Авраама, Исаака и Якова розмноженїи въ великій иеранльскїй нарѣдъ прїяли въ посѣданье всю обѣщану

¹⁾ 3. Цар. 2. 1. Паралип. 28. 29.

землю за короля Давида. По смерти же короля Давида наступивъ его сынъ Соломонъ, который помимо великои своеи мудрости отступивъ ѳтъ Бога; бо позволивъ своимъ жънкамъ, абы поклонялися богамъ поганьскимъ. Прото объявился Богъ Соломону и предповѣвъ ему, що въ кару за сіе переступленье закона божого заразъ по его смерти роздѣлится королевство иеранльске на двѣ части. И дѣйстно заледве король Соломонъ замкнувъ очи, повстало забуренье его пѳдданныхъ, и его королевство роздѣлилося на двѣ части, именно на королевство юдске со столицею Іерусалимомъ и королевство иеранльске съ престольнымъ мѣстомъ Сихемъ. Королевство юдске утворили два поколѣня иеранльскіи Юда и Веняминъ, которіи остави вѣрній дому Давида и узнали Робоама, сына Соломона за короля своего. Королевство же иеранльске утворили прочіи десять поколѣня иеранльскіи пѳдъ начальствомъ Іеробоама, слуги Соломона. Понеже въ тѳмъ то королевствѣ выступавъ св. славный пророкъ Ілія, то мусимъ денешо зъ исторіѳ королевства десяти иеранльскихъ поколѣнь помянути.

Першій король ихъ Іеробоамъ оторвавшися съ десятию поколѣнями ѳтъ дому Давида мысливъ о укрѣпленю своего трону. И що вымысливъ? Ото видячи, що пѳдданіи его ходять на головнійшіи праздники въ Іерусалимъ до церкви божои и могутъ колісь поеднатися съ домомъ Давида, зборонивъ имъ ходити въ Іерусалимъ и приказавъ обходити всеъ праздники въ предѣлахъ королевства иеранльского. Въ мѣсто же церкви Іерусалимскои установивъ два церквища, едно въ городѣ Виеиль а друге въ городѣ Данъ, и поставивши тутъ и тамъ золотого бычка мовивъ народу: „Се боги твои, Исаилю, шо тя вывели зъ землѣ египетскои“. Такъ поступивъ першій король новоутвореного королевства десяти поколѣнь иеранльскихъ. Въ его слѣды пѳшли преемники его, а нарѳдъ иеранльскій склонный до балвохвальства повиновался имъ. Наймилосердѣйшій же Богъ неоставляючи нарѳдъ вѣроломный посылавъ имъ пророковъ, абы навернули отступникѳвъ до правдивои религіѳ. Еднымъ зъ тыхъ пророковъ бувъ славный Ілія, мужъ дивный, чудотворецъ и боговидецъ, который доси въ тѣлѣ пребиваетъ и має ити попередъ второго пришествія Господа нашего Іисуса Христа. Пѳсля св. Симеона Метафраста св. пророкъ Ілія бувъ ѳтъ священничого племени Аарона зъ города Ѳесбы, который то городъ по тамтѳй сторонѣ Іордана въ галаадскѳй земли лежавъ. Ѳтъ молодости возлюбивши дѣвичу чистоту живъ ѳнъ якъ ангелъ непорочно, миловавъ самоту, пробувавъ усердно въ молитвѣ и служивъ Богу всеми силами своими. Длятого выбравъ его Господъ Б.

на наказателя вѣроломныхъ людій и оскаржителя беззаконныхъ королей. Въ его время пановаятъ беззаконный израильскій король Ахабъ, который мавъ престолъ свой въ Самаріи. Жена Ахаба була безбожна Іезабель, дочка короля Сидонского. Съ нею водворилася въ Самаріи мерзость балвохвальства. Король збудовавъ церквище идолу Баалу и кланяючися ему якъ Богу горшивъ народъ. (ок. 910.) Прійшовъ же къ нему пророкъ Ілія и вытикавъ ему его безбожіе, а коли король показався глухимъ на спасительніи упоминанія, рѣкъ ему: „Живъ Господь Богъ Израилевъ, передъ которымъ стою, яко не сніде въ сіи лѣта дожджъ ни роса съ небесе на землю кромѣ словомъ устъ моихъ“. Рекши то отойшовъ пророкъ отъ Ахаба. И сталося по словамъ пророцтва. По неже король не наVERTався, то казнъ тревала три лѣта и мѣсяцѣвъ шѣсть. Небо було надъ землею израильскою якъ мѣдяне, и умирали зъ голоду якъ люди такъ скоты и птицѣ. Ілія же пророкъ пѣдчасъ той посухи кривея по приказу божому въ потоцѣ Хорабъ коло Іордана, где прилѣтаючіи вороны приносили ему покармъ, рано хлѣбы, вечеръ мяса, а воду пивъ зъ потока. Но по дняхъ высохъ потѣкъ. Тому пѣславъ Богъ пророка зъ ѳтамъ въ Сарееу, мѣсто межи Тиромъ и Сидономъ. Тутъ приняла его една бѣдна вдовиця и поговодала помимо наибѣльшого убожества своего, за що въ проче время голоду чудеснымъ способомъ прибувала їй мука въ горшку и елей въ збанку, такъ якъ пророкъ їй предповѣвъ. Небавомъ же розболѣвся ей сынъ и умеръ. Она удалася съ вѣрою ко пророку и сподобилася бѣльше чудо видѣти. Ілія взявъ усопшого ей сына, положивъ на ложу своимъ, помолився надъ нимъ и дунувши три разы на него воскресивъ его.

По трѣхъ лѣтахъ допѣро, коли вже змякъ Ахабъ, умилосердився Богъ надъ погибаючими сотворѣнями и велѣвъ пророку Іліи ити въ Самарію, абы словомъ его спавъ дожджъ на высохлу землю. Ілія пѣшовъ отже до царя, выпѣмнувъ ему, що съ домоу отца своего оставивши правдивого Бога иде въ слѣдъ за Бааломъ и рекъ ему сіи слова: Нынѣ пѣшли, собери ко мнѣ десять племенъ израильскихъ на гору кармилъску и приведи 450 живыхъ пророковъ и 400 мерзкихъ жерцѣвъ, щобымо видѣли, который Богъ есть истинный. Король послухавъ. Въ коротцѣ собралося безчисленне множество народа на горѣ Кармилъской и явилнся мерзкіи пророки съ жерцями. Тогда ревнитель божій Ілія выступивъ посередъ и рѣкъ имъ: „Дайте намъ два вола на жертвы, одного всему множеству жерцѣвъ бааловыхъ, другого менѣ, кото-

рый самъ оставъ зъ пророковъ Господнихъ. Котора сторона молитвою спровадить огонь на свою оѳру, той Богъ есть истинный Богъ“. Слышавши люде то предложенье, похвалили всѣ единогласно. Потѣмъ жерцѣ баалови приготавливали все ко жертвѣ своѣй и скачучи окрестъ олтаря еднѣ били себе до пролитія крови, другіи краялися ножами, всѣ же кричали: „Послухай насъ, Баале, послухай“. Но до вечера не маючи жадной отповѣди мусѣли уступити пророку Иліи. Сей же устроивъ заразъ олтарь зъ 12 камней по числу поколѣнъ израильскихъ, здѣлавъ окрестъ олтаря великій ровъ, возложивъ розрубанаго вола на дрова на олтарь и повелѣвъ (зъ поблизкаго моря) пролѣти много воды три разы, на жертву и дрова, такъ що вода сплываючи наповнила ровъ окрестъ олтаря. Потѣмъ сотворивъ коротку молитву и одержавъ на жертву съ неба огонь, который спаливъ жертву, дрова, камень и воду въ ровѣ. Вода наповнявшая ровъ окрестъ олтаря явнымъ всѣмъ здѣлала то, що не було нигде тайно подложенного огня, и що истинно спавъ огонь съ самого неба. Видѣвши чудо всѣ люди упали на землю взываячи: „Воистинну Господь, той есть Богъ единъ и нѣсть инъ Богъ кромѣ него“. А великій пророкъ Илія велѣвъ поймати пророковъ бааловыхъ и запровадивши ихъ на потокъ Киссовъ заколовъ ихъ тамъ власноручно. По смерти же ихъ рѣкъ Ахабу: „Поскори отъѣхати до дому; бо великій дожджъ мае снѣйти“. И дѣйстно на молитву пророка, котору творивъ на горѣ Кармилъ приклонившися къ землѣ и положивши лице свое межъ колѣнами, отворилися спусы неба и снѣгшовъ пожаданный дожджъ на жаждучу землю.¹⁾

Но безбожна Іезабель заклѣлася, що позбавить пророка божого жизни, такъ якъ онъ погубивъ безвѣстныхъ пророковъ. Длятого славный Илія мусѣвъ утѣкати и уходивъ чимъ скорше черезъ пустыню юдеку. На дорожѣ посиливъ его Господь черезъ ангела опрѣсеникомъ и водою, и въ силѣ того покарму шовъ онъ 40 днѣй и ночей, доки не достигнувъ до горы Хоривъ. У той же горы сподобився видѣти Бога въ свѣтлѣ, тонкѣмъ вѣтрѣ. Потѣшаючи его обѣщавъ ему тамъ Богъ, що 7000 выбранныхъ божихъ помежи Израилитами не приклонили Баалу колѣна своего. И пославъ Богъ пророка Илію отъ горы Хоривъ, чтобы поставивъ вмѣсто себе Елисея пророкомъ и помазавъ двоихъ королей маючихъ укарати вѣроломныхъ Израильтянъ. (3. Цар. 19.)

¹⁾ 3. Цар. 16. 17. 18.

Тымъ временемъ приложивъ король Ахабъ до давнихъ беззаконій своихъ еще тое, що позволивъ женѣ своей Іезабели заграбити сусѣдный виноградъ, который бувъ власностію израильянина Набуея. Не перебираючи въ средствахъ королева поставила ложныхъ свѣдковъ, который оскаржили невинного мовячи, що злословивъ Бога и короля. Въ слѣдъ за тымъ бувъ Набуея окаменований а король удавца въ его виноградъ, чтобы взяти его въ посѣданье. Тогда по божому приказу пророкъ Илія вышовъ на встрѣчу короля и предповѣвъ ему, що на томъ самомъ мѣстѣ, на которомъ псы полызали кровь Набуеюву. полижутъ и Ахабову кровь, а домъ его буде выгубленный до послѣднего накоренку. И ко Іезабели рече Господь: „Псы съѣдятъ ѣѣ въ предметю Ізраеля“. Чувши сіе пророцтво Ахабъ каюся, и Богъ объявивъ заразъ пророку Ілію, що предказані бѣды прійдутъ на домъ его ажъ по его смерти. И такъ сталося. — Ахабъ скоро потѣмъ повернувъ до беззаконій своихъ, погибъ люто по трехъ лѣтахъ въ войнѣ, и псы полызали кровь его. Сынъ и наслѣдникъ Ахаба Охозія не бувъ лучший ѳтъ своихъ родичей. Черезъ два лѣта панованя своего творивъ бытъ злое передъ Господомъ служащи Баалу. Тожъ несподѣвано спавъ съ ѳкна горницѣ своей и тяжело занедужавъ. Понеже въ той недузѣ пѣславъ вопрошити мерзкого божка Баала, то ангель Господень рѣкъ Ілію: Иди на встрѣчу посламъ Охозіи и скажешь нмъ: „Чи не ма Бога въ Израили, що идете вопрошати Баала, скверного бога въ Аккаронѣ? И сего ради такъ мовить Господь королю: не злѣзешь съ ложа, на которе взыйшовесь, смертію умрешь на нѣмъ“. Ілія освѣдчивъ то посламъ, и сін вернувшись оповѣди все королю. Допѣро загадавъ король спѣймати пророка немилін рѣчи вѣщающого. Но Ілія укаравъ пѣсланныхъ по него двоухъ зухвалыхъ пятьдесятникѣвъ съ ротами ихъ огнемъ спадающимъ съ неба, удавца самъ добровѣльно до короля и лично повторивъ ему немиле пророцтво. Потѣмъ умеръ король Охозія и наступивъ на его мѣстѣ Іорамъ его братъ, который пановавъ 12 лѣтъ надъ Израилитами.¹⁾ На Іорамъ сповнилося пророцтво Іліѣ о домѣ Ахаба. Инуѣ (Іегу), еденъ зъ князей Іорама, повставъ противъ нему и убивши его велѣвъ его трупъ выкинути на поле Набуеюве, где по пророцтву Іліѣ кровь Ахаба псы мали лизати. Заразъ же потѣмъ ѳтѣравився Инуѣ до дому королевского и велѣвъ Іезабель, мать королеву, зъ ѳкна дому скинути. Она спала

¹⁾ 3. Цар. 21. 23. 4. Цар. 1.

съ высоты палаты своєї и псы розбѣрвали трупъ ея, закимъ Ииуй загадавъ похоронити ѣѣ. Увѣдомленный о томъ рѣкъ Ииуй: „Збулося слово Господне, которе говоривъ черезъ роба своего Ілію Оесвитянина“. Наконецъ абы цѣлкомъ выповнити волю божу выгубивъ Ииуй всѣхъ потомкѣвъ Ахаба и жерцѣвъ Баала съ почитателями его (4. Цар. 9, 10.)

Коли все то дѣялося, св. славный пророкъ Ілія бувъ вже у Бога. Св. письмо оповѣдає ѡтшествіе его ко Господу въ слѣдующій способъ. Не довго по смерти Охозіѣ, короля иераильскаго (который умеръ 895 передъ рожд. Ісуса Христа) ишовъ пророкъ Ілія съ Єлисеємъ ко Вивелю городу, зъ ѡттамъ же до Іерихона а зъ ѡттамъ ко рѣцѣ Іордану. Коли же прійшли на рѣку Іорданъ, взявъ Ілія свѣй плащъ (ѡвчу скѣру) и звинувши его ударивъ нимъ воду; вода роздѣлилася, и оба пройшли по суху. Потѣмъ пророкъ Ілія мовивъ Єлисею: „Проси, що маю ти сотворити, закимъ взятъ буду ѡтъ тебе“. Єлисей же рѣкъ ему на то: „Най почіе двоякій духъ твоѣй (духъ чудотворенія и прозорливости) на менѣ“ И рѣкъ Ілія: „Великого жадаешъ, но если узришь мене взятого ѡтъ тебе, буде тобѣ по прошеню твоєму“. И сталося, коли еще говорили, заѣхала колесница огненна съ кѣньми огненными, роздѣлила обохъ и Ілія пророкъ взятый вихромъ ѡтъ Єлисея вносился на нѣбъ якъ на небо. Єлисей же видячи его ѡтходячого воззвавъ: „Отче, отче, колесница иераилева и конница его“. Въ томъ спала на него милотѣ (ѡвча скѣра) Ілиина. Онъ взявъ ѣѣ и ставши такъ наслѣдникомъ дарованій Ілиіи вернувъ до рѣки Іорданъ, котору перейшовъ якъ впередъ сухою ногою; бо ударявъ милотію Ілиинію воды два разы и роздѣливъ ихъ. — Куда ѡтѣшовъ пророкъ Ілія, никто не знае; но по словамъ Спасителя мае ѡнъ еще прійти на землю въ конецъ свѣта, щобы бувъ предтечою второго пришествія Христа царя. Въ главѣ же 21. второй книги Паралипоменонъ читаемъ, що ко безбожному Іораму, королю юдекому прійшло грозне письмо ѡтъ пророка Іліѣ (Ілія велѣвъ комусь, абы доручивъ Іораму), а письмо сіе предсказовало Іораму згубу и погибель, котора точно збулася потѣмъ.¹⁾

Пѣсля общаго миѣнія ѡтцѣвъ гл. 11. апокалипсы св. апостола Іоанна говорить о патріарху Єноху и пророку Ілиіи, що близко кѣнця міра повернуть на землю, проповѣдати будутъ днѣи 1260 и будутъ мали власть чуда творити, но по тыхъ дняхъ претерпятъ

¹⁾ О возшествію Іліѣ зри 4. Цар. 2.

мученическу смерть, по чѣмъ Богъ прославляючи ихъ возме обохъ на небо

Пророкъ Ілія малюея съ довгимъ волосемъ и съ великою бородою одѣтый въ овчу скѣру, оперезанный поясомъ скѣрянымъ, держачій поломѣнный мечъ, которымъ указуея его поломѣнна ревнѣсть.¹⁾

Поученіе. Господь Богъ взявъ до себе великого ревнителя Ілію, который по духу ветхозавѣтнѣмъ мечемъ и огнемъ губивъ грѣшникѣвъ; вмѣсто же него знійшовъ самъ Господь на землю, щобы шукати насъ погибшихъ и дати намъ Духа своего взывающаго ко Богу Авва, Отче!

Молитва. На огненну колесницу яко на крила вѣтранный взышовши, божественный пророче, къ небесемъ преславное шествіе совершивъ еси и свыше подвійну благодать и милоть Єлиссееви спустивься. Прото моли о насъ, щобысмо богато пріяли благодать и даръ св. и житворящего Духа.

14. Св. пророкъ Єлисей. (Д. 14. червця.)

Єлисей бувъ ученикъ и наслѣдникъ пророка Іліѣ и, якъ сей пророкъ бувъ двѣтвенникъ, такъ и ѣнъ провадивъ житіе въ чистотѣ двѣничѣй. Пророкъ Ілія звавъ его на ученика своего въ той способъ, що на оручого дванацятію парами волѣвъ накинувъ милоть свою (плащъ зъ овчои скѣры.) Єлисей сейчасъ оставивъ волю, побѣгъ за Ілією и просивъ, щобы позволивъ ему перше попрощатися съ отцемъ и знакомыми. Отримавши же позволеніе за-коловъ на учту прощальну пару волѣвъ и по учтѣ заразы отѣйшовъ ко Ілію.²⁾ По кѣлькохъ лѣтахъ взявъ бувъ пророкъ Ілія отъ Єлисея (якъ выше сказано) въ вихрѣ колесницею огненною якъ на небо. Єлисей выдачи его восходячого воззавъ: „Отче, отче колесница израилева и конница его!“ Коли же Ілія зникъ зъ очей его, явся за одежѣ свои и роздеръ ихъ. Потѣмъ взявъ милоть Іліинну падшу на него и вернувся ко іорданскѣй рѣцѣ. Станувши же на березѣ рѣки ударивъ воду два разы милотію, она роздѣлилася и ѣнъ пройшовъ рѣку по суху. Заразы по чудеснѣмъ семъ проходѣ, ученики пророческіи въ Іерихонѣ видѣвши чудо, прійшли и поклонилися ему яко пророку, на которѣмъ почивъ

¹⁾ Acta SS. Julii V. d. 20. Тамже о церквахъ Іліи посвященныхъ.

²⁾ 3. Цар. 19.

духъ Ілїинъ. Отъ того часу началась пророческа дѣятельность Єлисея, котора обнимае около 57 лѣтъ (отъ 896 до 839 р. передъ Хр.), т. е. время израильскихъ королей отъ Іорама, сына Ахабоваго до Іоаса внука Іиуя.

Потѣмъ якъ Єлисей узанный бувъ за пророка отъ учениковъ пророческихъ, прїишли къ нему мужи іерихонскїи и скаржилися на злу воду города своего и на неплоднѣсть землѣ. Тогда велѣвъ Єлисей принести собѣ соли въ збанку и удавшись на жерела водниі оздоровивъ ихъ выпаною солею. — И отти взышовъ въ мѣсто Вїеель. На дорогѣ въ лѣсъ бѣгли за нимъ хлопцы города того и прозывали его мовячи: иди лисый, иди! И оглянувшись святыи проклявъ ихъ именемъ Господнимъ, двѣ же медвѣдицы выпавши выполнили заразъ вырокъ осужденя, роздерли отъ нихъ 42 хлопцевъ. Отъ Вїееля же пошовъ святыи на гору Кармиль а зѣ оттамъ вернувся въ Самарїю.¹⁾

Случилось тымъ временемъ, що израильскїи король Іорамъ съ юдекимъ королемъ Іосафатомъ и едомскимъ королемъ ишли черезъ пустыню едомску противъ Моабитѣвъ и за великій недостатокъ воды були въ крайнѣи опасности, устати отъ жажды и впасти въ руки непрїятелей. Въ бѣдѣ сей шукали король пророка божого и найшовши на щастье свое Єлисея прїишли ко нему. Тогда объявивъ пророкъ Іораму, що если бы не побожный король Іосафатъ, то бы отославъ ихъ ко пророкамъ Баала. И будучи обезпокоенный прїтомностию безбожного Іорама пророкъ казавъ призвати собѣ пѣвця съ арфою. Пѣвецъ начавъ спѣвати псалмы, а пророкъ одушевившись предповѣвъ королямъ, що векорѣ прїйдутъ жаждучимъ ихъ войскамъ прохолоднїи водниі струѣ, и дожджъ не змочитъ ихъ, а Моабиты будутъ на головы розгромленїи. Пророчество сповнилось дословно, бо несподѣвана вода прибула на дорогѣ едомскѣи, Моабиты прїишли самїи до обозу израильского на зарѣзъ, и ихъ земля зѣстала потѣмъ страшно спустошена отъ побѣдителей Израилитѣвъ.²⁾

Слѣдующе чудо здѣлане Єлисеемъ на корысть бѣдной вдовы. Нѣкая вдовица оставша по еднѣмъ зѣ пророческихъ мужей взывала ко Єлисею, що усопшїи ей мужъ не сплативъ вѣрителью довгъ, за который вѣритель возме въ неволю двоихъ сыновъ ея. Єлисей жалѣючи о нѣи велѣвъ, абы напожичала си у сусѣдовъ

¹⁾ 4. Цар. 2.

²⁾ 4. Цар. 3.

порожныхъ сосудовъ не мало и замкнувшися въ хатѣ съ сынами наливала сосуды изъ збанка, въ которѣмъ мала трохи схованой оливы. Жена пошла отже, зрѣла, якъ пророкъ мовитъ, и ото олива такъ умножалася ѿ, що поналивала всѣ сосуды. Потѣмъ устала олива, а она зъ продажѣ оливы въ сосудахъ заплатила довгъ и еще зоставила довольно оливы собѣ и сынамъ на пропитанье. — По семъ въ еденѣ отъ днѣй прѣйшовъ Єлисей въ городъ Соманъ (Сунамъ), и тамъ нѣка богата жена принявши его любезно устроила ему въ домъ своѣмъ горницю, абы кожного разу, коли прѣде до ея дому, мѣгъ и переночовати у неѣ. Жена же та не мала дѣтѣй, и мужъ ея бувъ старый. Зъ вдячности за ея гостиннѣсть выеднавъ ѿ Єлисей ѡтъ Бога сына, и коли сынъ той пѣдрѣши умеръ, воскресивъ его, а то въ той способъ, що прекланявся на него сѣмъ разъ, полагаючи уста на уста, очи на очи, руки на руки. По содѣланю сего чуда повернувъ Єлисей въ Галгалы, где въ часъ голоду ученикамъ пророческимъ смертоносу страву едѣлавъ сѣбною выпаньемъ муки до горшка, и сто мужей насытивъ 20 хлѣбами и смоквами, которѣ нѣкій мужъ принѣсъ.¹⁾ — Въ тожѣ время услышавъ воевода Нееманъ въ Сиріи о чудесахъ нашего пророка и будучи одержанъ неисцѣльною проказою приспѣвъ до дому Єлисея, абы исцѣлится. Коли станувъ передъ дверми пророка, сей пѣславъ до него чоловіка сказати ему, абы ишовъ и сѣмъ разы умывся въ Іорданѣ, бо тымъ чиномъ исцѣлится. Нееманъ бувъ зъ початку тымъ предписомъ ображенный, но его намовлено послухати пророка, и ѡнъ исцѣлився.²⁾ Но служачій Єлисея Гіезій ставъ прокаженнымъ за то, що именемъ Єлисея ѡтъ оздоровленого Неемана взявъ два таланты сребра и двѣ промѣны шатъ.³⁾

Кромѣ тыхъ чудесъ оповѣдає четверта книга царствъ и инші чудесні дѣянія пророка Єлисея та подає приклады его прозорливости. Ђдному зъ ученикѣвъ своихъ, которому съ топорнища выпала сокира въ воду и то сокира чужа, выпожичена, велѣвъ Єлисей кинути за нею въ воду топорнице, и сокира всплынула ко топорищу. — Отдѣлъ войска сирійского обступивъ Єлисея въ Дѡѡимѣ, щобы спѣймати ненавистного старця, который духомъ пророчимъ ѡткрывавъ королю иеранльскому засѣдки сиріянъ: но пророкъ поразивъ воинѣвъ тыхъ слѣпотою и запровадивъ въ Самарію, где велѣвъ ихъ накормити и увѣлѣтити. — Ба цѣле войско сирій-

¹⁾ 4. Цар. 4.

²⁾ 4. Цар. гл. 5.

³⁾ Тамже.

ске облягало Самарію, где бувъ пророкъ Єлисей. Тогда то раздражився до крайности король иерарильскій Іорамъ на пророка Єлисея, же люди зъ голоду умирають, а онъ зводитъ ихъ на дѣю освобожденія. И пославъ король мужа утяти пророку голову. Но пророкъ знаючи, чого посланецъ приходитъ, велѣвъ передъ нимъ двери замкнуты и встѣржавши его на часъ предпавъ освобожденіе города въ слѣдующій день. И дѣйствіе слѣдующаго дня дождалися самаряне, що сирійске войско поражене великимъ страхомъ отъ невидимыхъ силъ бѣжало и зоставило великіи припасы живности и богату добычу.¹⁾ — Дальше голодъ семилѣтній предпавъ пророкъ женѣ Соманскій на передъ и той голодъ бувъ по словамъ его. Азаилу предсказавъ царствованіе надъ Сирією и плачучи оповѣдавъ бѣды, которіи Іерарилиты отъ него претерпѣять, все якъ пѣзнѣйше сталося. — Въ 12. року королевства Іорама, сына Ахабоваго, пославъ нашъ пророкъ одного отъ учениковъ пророческихъ въ землю галаадску, абы тамъ помазавъ князя Ииу на короля иерарильскаго. И дѣйствіе Ииу зоставъ въ коротцѣ королемъ. Выповняючи пророцтво Илиѣ Ииу убивъ короля Іорама и его матеръ, безбожну Іезавель, и погубивъ весь родъ Ахаба.²⁾ — По Ииу пановавъ его сынъ Іоахазъ а по Іоахазу его сынъ Іоасъ. Въ королевство же Іоаса розболѣвся пророкъ Єлисей недугомъ, отъ котораго умеръ. Ко недужному прійшовъ Іоасъ и розплакався надъ нимъ мовячи: „Отче, отче колесниця иерарилева и конѣ его“. Ажъ теперъ возмогъ Єлисей вѣщати Іерарилитамъ щастіе и потѣху. Онъ предпавъ Іоасу три блистательніи побѣды надъ Сирією, которіи въ свое время збулися.³⁾

И по смерти явився пророкъ Єлисей чудотворцемъ. Случило бо ся, що не довго по смерти Єлисея нѣкіи мужи маючи погребати своего мерця увидѣли непріятельскихъ воиновъ и настрашившия кинули трупъ до гробу Єлисеяго а саміи убѣжали. Тѣло же покинене падаючи прикоснулося костіи Єлисея, ожило и станувъ усоншій на ноги свои.⁴⁾ Грѣбъ св. пророка Єлисея знанъ и почитанъ бувъ еще за часѣвъ св. Іеронима.

Поученіе. Религія объявлена Іерарилитамъ черезъ Мойсея була правдива. Истина еи доказана безчисленными чудесами, которыми Богъ уготовлявъ дорогу Христу Спасителю.

¹⁾ 4. Цар. 6. 7.

²⁾ 4. Цар. 8. 9. 10.

³⁾ 4. Цар. гл. 13.

⁴⁾ Тамже отъ ст. 20.

Молитва. Очистивши умъ ѿ страданъ тѣлесныхъ пріявъ есь, о пророче славный, зорѣ духовній и весь явивъ есь ся свѣто-виденъ; тымъ то спровадивъ есь ся ко свѣтлости незаходимой; о насъ всегда моли Бога, которого хвалимъ и благословимъ во святыхъ Его.

15. Св. прѣрокъ Іона. (Дня 22. вересня.)

Пѣсля мыльного твердженя греческихъ миней св. пр. Іона бувъ сынъ тои вдовицы въ Сарееѣ Сидонскѣй, котора накормила пророка Ілію и за то нагороджена була чудеснымъ прибуваньемъ муки и елея, а коли потѣмъ сынъ еи (нашъ пророкъ Іона) умеръ, видѣла чудо его воскресенія. Покидаючи сіе мнѣніе яко великій анахронизмъ подаемъ тутъ тѣлько запорученіи вѣсти. Насампередъ певнымъ естъ, що св. Іона родився въ Геѣ-Оферъ або Геѣ-Ховеръ (а не въ Сарееѣ).¹⁾ Онъ пророковавъ межи лѣтами 802—796, передъ христ. ерою, естъ ровесникъ съ пророками Осією, Іонлемъ, Амсомъ, Абдією и Ісаією. Онъ еденъ зъ всѣхъ пророковъ пѣсланъ бувъ къ поганамъ, що предвѣщало будуче наверненіе поганъ до вѣры. Въ книжцѣ священного писанія, котору маемъ ѿ него, читаемъ о нѣмъ слѣдуючу исторію. Богъ пославъ Іону въ ассирійскій городъ Нинивію голосити тамъ покаянiе, а онъ ухилиючися ѿ того посольства прибувъ въ Іопшію и хотѣвъ моремъ удатися до Фарсисъ (Испаніѣ). Но несподѣвано повстала буря на морю, корабль розбивався и счудованій веслярѣ, кинули льосы (жеребы), абы узнати, кто на кораблѣ естъ виновникомъ бурѣ. Жеребъ павъ на Іону, который передъ тымъ спавъ на днѣ корабля и храпѣвъ, а ѿ кермача обуженый взышовъ до нуждаючихся кораблениковъ. Трафлений жеребомъ Іона признався отверто, що естъ причиною бурѣ и мовивъ: „Возьмѣтъ и вверзѣтъ мене въ море, а море успокоится вамъ“. Тогда корабленики пробовали вернутися до берега, коли же всѣ усилія ихъ показались даремными, кинули пророка въ море. И дѣйстно море утолилося, а Іона не погибъ; бо Богъ надбславъ велику рыбу, котора поголотила его и по чудесному распорядженю божому неушкоджено держала въ своѣмъ черевѣ. Три дни и три ночи пробувъ Іона въ черевѣ рыбы и зложивъ ту пѣснь, котора естъ побудкою 6 пѣсни каноновъ на утрени. Потѣмъ рыба выкинула его на берегъ и онъ пріявъ вто-

¹⁾ 4. Цар- 14, 25.

рично приказъ ѿ Бога, проповѣдати Нинивитамъ покаяніе. Тымъ разомъ послухавъ Іона и ѿправившися въ Нинивію предвѣщавъ руину того города. Но Нинивиты увѣрили проповѣди и покаялися сердечно. Самъ король ихъ вставши ѿ престола одягся въ мѣхъ (одежу роскаяннаго) и казавъ заповѣсти пѣсть якъ людямъ такъ и скотамъ. А Богъ принявъ ласкаво ихъ покуту. Теперъ бувъ Іона крайно огорченный, що пророцтво его о погибели мѣста не выповнилося. Онъ не понимавъ, що то пророцтво було тѣлько условне, т. е. грозило грѣшникамъ карою, если не поправятся. Коли же онъ на смерть згрызеный на горбѣ за городомъ ожидавъ руины мѣста, Господь въ протягу едного дня казавъ вырасти надъ головою его рослинь, котора простиралася надъ нимъ съ найпріятнѣйшою тѣнію, и тогоже дня справивъ Господь, що рослина зсохла и тѣнь зникла. Наконецъ рѣкъ Господь опечаленому пророку: „Ты опечалился о тыквѣ, о которѣй не трудивъ есь ся. А я чи не маю пощадити города, въ которѣмъ жие бѣльше нѣжъ 120.000 людей немовлятъ не пѣзнавшихъ ничего добраго або злого и скота дуже много? — Пѣсля миней Іона доконавъ живота своего съ матерекю своею въ Ассиріи. Но мы можемъ сказати, правдоподобно умеръ онъ и погребенъ зѣставъ въ Геѣъ-Оферъ.

Поученіе. Іона не такъ бесѣдою своею, якъ погребаньемъ въ черевѣ рыбы и освобожденьемъ ѿ него проповѣдавъ смерть и воскресеніе Спасителя. Іисусъ Христосъ мовивъ самъ жидамъ жадающимъ чудесе на увѣреніе божественнаго его посольства: „Якъ Іона бувъ во черевѣ рыбы три дни и три ночи: такъ буде и сынъ Человѣческій въ сердци землѣ три дни и три ночи“. (Мат. 12, 40.)

Молитва. Божественными пѣснями поемъ ты, св. пророче Іоно, яко проображенъ Христового погребенія, и знаменіе Ёго воскресеня, которого въ вѣчности насладятися (заживати) твоими молитвами надѣмся.

Примѣчаніе. По мнѣнію ученыхъ Іона пророковавъ менше бѣльше въ 25. р. Іеробоама II., короля иеранльскаго, т. е. ок. 796. р. передъ рожд. Спасителя. Покаяніе жителей Нинивіѣ, хоть щире було, довго не тревало. Они повернули до беззаконій своихъ и по лѣтахъ р. 604. передъ Хр. зѣстала Нинивія збурена ѿ Киаксара, короля Мидіѣ. Товитъ (14, 5) въ полонѣ предвидѣвъ ту руину зъ пророцтва Іоны. (Acta SS. Sept. VI. d. 21.)

16. Св. прор. Іоиль. (Дн. 19. жовтня.)

Пророкъ Іоиль, якъ здаєся, трудився въ королевствѣ Юда современно, або мало що пѣзнійше, нѣжъ пророкъ Іона. Ёго пророцтво обнимаючи три главы подає двѣ черты о Спасителю: сошествіе св. Духа и послѣдній судъ. Начинаючи Іоиль ѳтъ опису нещастя въ Юдеи, котору пустошила саранча, посуха и страшный голодъ, предновѣдає розореніе Іерусалима и конецъ свѣта, напоминає вѣсѣхъ ко покаянію и ѳбщяє роскаянымъ помилованье черезъ царя Кира а пѳдъ того образомъ черезъ Мессію (Гл. 1. и 2.) Потѳмъ говоритъ о вторѳмъ пришествію Христа Спасителя и о знаменахъ его упереджающихъ (2, 30—32.) Въ главѣ 2 (28—29) мовить о сошествію св. Духа а въ гл. 3. предсказує день Господень, день ѳтмщенія въ долинѣ Іосафата (т. е. правдоподобно въ долинѣ межи Іерусалимомъ и горою оливною), по которѳмъ то дню еднѣ мученію предадутся, а другіи достигнуть въ щасливѳсть, радѳсть и славу нового Іерусалима.¹⁾

Поученіе. Дякуймо Богу, що пролявъ на церковь свою Святого Духа, такъ якъ черезъ пророка своего Іоилья ѳбщявъ, и пріймѣмъ си на пожитокъ пребогатіи средства спасенія уготованѣ въ церкви. Сія глаголетъ Господь черезъ пророка Іоилья: „Будетъ по сихъ излію ѳтъ Духа моего на всяку плоть и прорекутъ сынове ваши, и старци ваши сонія узрять, и юноты ваши видѣнія увидятъ... И будетъ, всякъ иже призоветъ имя Господне, спасется; яко въ горѣ Сіонѣ и во Іерусалимѣ будетъ спасаемый.“²⁾

Молитва. Якъ предсказовавесь, славный пророче, пролявся Духъ Святый на всяку плоть вѣровавшихъ и здѣлавъ ихъ новыми людьми, наслѣдниками царства небесного. Выходячій ѳтъ дому Господнього и напаяющій вѣрныхъ источникъ, якоже прорекъ есь, выйшовъ, пророче, и проходитъ всю землю. Тымже моли о насъ Христа Бога, абысмо були яко дерева насажденѣ при жерелахъ водъ.

17. Св. пророкъ Амосъ. (Дн. 15. червця)

По вѳпѳльному мнѣнію пророкъ Амосъ бувъ молодшій ѳтъ пророка Іоилья. ѳнъ родився въ поколѣнію Юды, городѣ ѳекуи

¹⁾ Acta SS. Iulii III. d. 13.

²⁾ Іоилья 2, 28, 32.

межи Іерусалимомъ и Виноеомомъ. Начавъ пророковати за короля юдского Озіѣ и короля израильского Іеровоама II. (въ 25. роцѣ Осіи р. 783. передъ рожд. Христовымъ) два лѣта передъ земле-трясеніемъ.¹⁾ Станомъ бувъ Амосъ пастырь. Коли ишовъ за чередою своею, звавъ его Господь на пророка и пославъ къ народу израильскому.²⁾

Въ книзѣ пророчтва своего пророкъ Амосъ предповѣдає суспѣднымъ народамъ кары божіи и вытыкаючи десяти израильскимъ поколѣніямъ идолопоклонство предьявляє полонъ ассирійскій. Погрозбѣхъ же тыхъ потѣшає побожныхъ описаніемъ справедливости, мира и утѣхъ цѣсарства Христоваго. „Въ день той, говоритъ Господь черезъ пророка Амоса (9, 11), возставлю падшу скинію (кучу) Давидову и отбудую развалины ея“.³⁾ То значитъ Богъ обѣщає, що возстановитъ тронъ Давидовъ поручаючи его Іисусу Христу и возвеличитъ духовне цѣсарство Христове призваніемъ поганъ на мѣстце невѣрныхъ жидовъ. По утѣшній сей обѣтницѣ кончить пророкъ описаніемъ богатства и мира, которымъ утѣшатися будутъ всѣ народы подъ духовнымъ владѣніемъ Христа Спасителя.

Посля св. оо. Єпифанія и Исидора св. пророкъ Амосъ приходивъ до города Виноель (въ королевство израильске), где отъ чаебъ короля Іеровоама I. поклоняюся золотому бычку. Тамъ ревновавъ нашъ пророкъ противъ тому балвохвалству. Бувъ же тамъ нѣкій жрецъ Амасія, который станувши въ оборонѣ идолопоклонства позывавъ пророка передъ короля Іеровоама II. мовячи „развраты творить на тя Амосъ средѣ дому Израилева“. Но король не важився озлобити пророка. Длѣтого Амасія самъ старався прогнати пророка. Тогда Амосъ предповѣвъ ему: „Жена твоя во градѣ соблудитъ, сынове же твои и дщери оружіемъ падутъ и ты на земли нечистѣй скончаешься и Израиль плѣненъ отведется отъ земли своея“.⁴⁾ Розсердившися тымъ Амасія до крайности кинувся на св. Амоса и бивъ его безъ пощады а сынъ Амасіѣ именемъ Осія ударивъ святого по вискахъ и задавъ ему смертельну рану. Тогда отвезено святого ледви живого до Бекуи, где вкоротцѣ предавъ Богу духъ свѣй.⁵⁾

¹⁾ Амос. 1, 1.

²⁾ Амос. 7, 15.

³⁾ Порѣв. Дѣян. 15. 16.

⁴⁾ Амос. 7.

⁵⁾ Такъ минеи отвѣтно тому, що пишутъ св. оо. Єпифаній и Исидоръ. Acta SS. Mart. III. d. 31.

18. Св. пророкъ Абдій. (Дн. 19. падолиста.)

Св. Абдій (Авдій) після св. Ієронима, Теоодорита и инныхъ бувъ ровесникъ пророкѣвъ Осіѣ, Іоіля, Амоса и Михея. Ёго имя означае роба божого. Нѣкоторі авторы думаютъ, що сей пророкъ есть то овъ домостроитель короля иерайльскаго Ахаба, который передъ королевою Іезабелею укрывъ сто пророкѣвъ и въ часъ голоду кормивъ ихъ хлѣбомъ и водою.¹⁾ Суть также авторы, которі утверждаютъ, що пророкъ Абдій бувъ третимъ пятидесятиникомъ короля Охозіѣ, преемника Ахаба, и по спаленію двохъ пятидесятиникѣвъ съ ротами ихъ умоливъ пророка Ілію ити до короля больного.²⁾ Но оба ті мнѣнія треба оставити яко дуже неправдоподобніи.

Пророцтво Абдіа обнимае тільки 21 стихѣвъ. Оно поважною бесѣдою предповѣдае Идомеямъ, совершенну загладу за суровѣсть ихъ на супротивъ Иерайлитамъ. Жидамъ же предсказуе поворотъ въ отчину и добра цѣсарства Христового.

Св. Ієронимъ пише, що за его часѣвъ грѣбъ пророка Абдіа въ Самаріи слывъ чудесами и ѣтвиданъ бувъ святою Павлою. И латинники почитаютъ св. Абдіа д. 19. листопада.

Поученіе. Въ день суда божого не будемъ пытаніи, якъ много читалисемо, писали, говорили, но що доброго здѣлали, якъ побожно жили.

Молитва. Великій Абдій божественными зорями освѣченъи сказуе будучіи рѣчи, Духомъ св. вѣщае злымъ казни, добрымъ избавленіе; сего днесъ ччучи совершаемъ священну его память, сердца провѣщаючу.

19. Св. пророкъ Осія. (Дня 17. жовтня.)

Св. пророкъ Осія живъ въ панованіе короля юдекаго Озіѣ (Азаріѣ, который началъ владѣти р. 807.) и короля иерайльскаго Ієровоама II. (що владѣвъ до р. 781 передъ Хр.) Зъ житя пророка Осіѣ звѣстно есть тільки то, що по приказу божому въ ознаменованіе невѣрности народа иерайльскаго оженився съ блудницею и мавъ съ нею дѣти.

Книга пророцтва его отъ гл. 1—12 строго ганитъ проступки

¹⁾ 3 Цар. 18. 13.

²⁾ 4. Цар. 1.

Израилитѣвъ, предповѣдає загладу королевству израильскому и юдскому, но раскаятися маючимъ общає поворотъ въ отчину и дни щасливи. Въ гл. 2., ст. 23—25 предсказує наверненіе балвохвалчихъ народѣвъ а заразъ въ гл. 3, ст. 4—5 мовить, що жиды на довге время сядуть безъ королей и князей и жертвы и жертвенника и пророкѣвъ, но въ послѣдній дни навернутся ко Господу. Въ гл. 11. ст. 1. пише, що Мессія яко дитя прійде въ Египетъ и Отець Его призве Его зъ ѡттамъ. Въ гл. 13. ст. 14. пророкує о Мессіи, що черезъ смерть свою потоптає власть пекла и покаянає начальника смерти діавола а освободить тыхъ, що черезъ дѣле житіє свое одержаній бы були страхомъ смерти. Въ гл. 14. наминає Израилитѣвъ до покаянія и общає черезъ Христа Спасителя ѡтпущеніе грѣхѣвъ. — Латинники почитаютъ св. пророка Осію д. 4. лица.

Поученіе. Господь Богъ помиловавъ насъ и черезъ смерть Сына своего выбавивъ насъ отъ смерти и неволѣ діавола; длятого стараймося его пѣзнати та почитати и оказуймо ближнимъ нашимъ любовь и милосердіє, которого ѡтъ насъ жадає Богъ въ замѣнъ за всѣ добродѣйства. „Сія говоритъ Господь (черезъ пророка Осію): Отъ руки адовы избавлю я и отъ смерти искуплю я; гдѣ прѣ (справа) твоя смерть? гдѣ остенъ твой аде?¹⁾ Зане милости хочу а не жертвы и увѣдѣнія божія, нежели всесоженія“.²⁾

Молитва. Судѣи всѣхъ ты предстоячи яко пророкъ божественный молитвами твоими избави мя отъ страстей и зъ неволѣ діавола и приведи ко пристанищу спасенія вѣчного. Свѣтлѣйше и твердѣйше пріятелище Духа божого, молися за воспѣвающихъ тя.

20. Св. прор. Исаія. (Д. 9. мая.)

Св. пророкъ Исаія бувъ сынъ Амоса зъ Іерусалима. Амосъ же по старому преданію походивъ ѡтъ племени королей юдскихъ. Его сынъ Исаія пророковавъ во временахъ королей Озіѣ (Азаріѣ) Іоаѡама, Ахаза и Езекиѣ. Зъ житія Исаіѣ мало що извѣстно. Старе преданіє мовить, що молитвою выпровадивъ жерело воды зъ пѣдъ горы Сіонъ, коли Іерусалимъ обляженъ ѡтъ непріятелей терпѣвъ великій недостатокъ воды. Той источникъ прозвано Силоамъ, т. е.

¹⁾ Ос. 13, 14.

²⁾ Ос. 6, 6.

посланъ, и коло него похоронено нашего пророка. Въ которе время умеръ пророкъ Исаія, съ всею певностію сказати не можна. Очивисто живъ онъ еще въ 14. лѣто короля Езекиѣ. По свѣдоцтву же св. м. Юстина въ діалогѣ съ Трифономъ Исаія проживъ до часу короля Манассѣ (що пановавъ ѿ р. 696. передъ Хр.) и бувъ велѣніемъ тогоже короля (вздовжъ) деревяною пилою розрѣзанный. На таке Исаія есть еденъ зъ найстаршихъ пророковъ и (раховавши отъ 15. року короля Озіѣ) вытрававъ на становиску пророка, если не 74 лѣтъ, то 61.

Книга пророцтва Исаіѣ належить до величественнѣйшихъ священнаго писанія. Въ нѣй представляе пророкъ на сампередъ грѣху жидѣвъ и предповѣдае заслуженій кары. Потѣмъ потѣшае вѣрныхъ обѣцяючи имъ спасеніе и гараздъ черезъ Мессію. (гл. 4.) Въ гл. 6. оповѣдае свое посвященіе въ чинъ пророческій. Въ лѣто смерти короля Озіѣ, пише пророкъ, видѣвъ я Господа Бога на высокомъ престолѣ и окрестъ него Серафимѣвъ, которіи маючи по шѣсть криль двома покрывали свои очи, двома покрывали нозѣ и двома лѣтали мовячи: „Святъ, святъ, святъ Господь Саваоѣ исполнь вся земля славы Его“. Тогда дався чути голосъ Бога пытающій, кого послати до народа юдейского, и Исаія просивъ, чтобы ему поручено было посольство, но выразивъ заразомъ смутѣ, що мае уста нечистіи. Въ тѣмъ еденъ зъ Серафимѣвъ взявъ клѣщами уголь горячій зъ олтаря и коснувшись нимъ устъ пророка рѣкъ ему: „Се прикоснулося устамъ твоимъ и отъиметь беззаконія твои и грѣху твои очиститъ“. По тѣй вѣсти о посвященіи своемъ ѿ гл. 7. говоритъ пророкъ о страшномъ нашествіи сирійскихъ и иерасьскихъ войскъ, которіи зближались къ Іерусалиму, абы опустошити край и погубити родину Давидову. Касательно тои грозы предсказуе пророкъ королю юдейскому Ахазу, що совѣтъ неприятели не стане, бо королевство иерасьске буде векорѣ заглажене а его жителѣ не будутъ дальше народомъ. На подтвержденіе такъ потѣшнаго для Ахаза пророцтва указуе ему два знамена. Перше знамя: ото дѣва (зъ роду Давида) мае родити Мессію который буде Еммануилъ, що значить съ нами Богъ, то есть правдивый Богъ; но и правдивый сынъ челоуѣческій їдячій рѣвно якъ иншіи люди мѣдъ и молоко. Слѣдовательно неприятели наступаючи не погубятъ дому Давидового. Друге знамя приводитъ пророкъ Ахазу се обстоятельство, що за пару лѣтъ король иерасьскій и король сирійскій, запряженіи его неприятели, мають погибнути. По при тѣмъ же потѣшномъ пророцтвѣ предсказуе Исаія также опустошеніе землѣ юдейской черезъ египтянъ и Халдѣвъ.

въ кару за невѣрство жидѣвъ и тяжкіи ихъ грѣхи. — Въ гл. 9. предповѣдае поколѣніямъ Забулонъ и Невалимъ, которіи передъ инными бѣгъ ассиріянъ ограбленіи були, що першіи приймутъ свѣтло евангелія, понеже народится Мессія, великого совѣта ангель, Богъ крѣпкій, князь мира, отецъ будущего вѣка. Въ гл. 11. описуе рождество Мессіа, Его добродѣтели и славніи дѣла. „Изыдетъ, мовитъ, жезлъ изъ корене Іессеоваго, и цвѣтъ отъ него процвѣтетъ и почиетъ на немъ Духъ божій“. — Отъ гл. 13—21 предповѣдае судьбу сусѣднымъ народамъ. Замѣчательно есть, що пѣсля гл. 20. Богъ приказавъ Исаію, абы черезъ три дни босый и нагій (т. е. ничимъ не покрытый, тѣлько гдѣякою нужденною одежою засланиваючою стыдѣніи) ходивъ посередѣ Іерусалима, предсказуючи въ той способъ, що египтяне и люди еѣіопскіи, на которыхъ жида въ вѣйніи съ Саргономъ, королемъ ассирійскимъ, уповали, будутъ звытяженіи и нагій отведеніи въ полонъ ассирійскій. — По тыхъ нещастяхъ, которіи мали найти на народы поганьскіи и самъ Іерусалимъ, въ гл. 24. представляе пророкъ свѣтлѣсть божу на горѣ Сіонъ, где Господь приготуе народамъ духовный обѣдъ, знивечитъ смерть и осушитъ слезы побожныхъ. Въ гл. 25. слѣдуе пѣснь похвальна, котору читаемъ въ Великій пѣстъ на утрениахъ. Въ гл. 28. мовитъ Господь, що полагае Сіону въ основаніе камень многоцѣненъ, краеуголень и що вѣрующій въ него не постыдится. Въ гл. 29. предвѣщае неволю Вавилоцку, но прибавляе потѣшенія. Въ гл. 35. находятся утѣшительніи вѣсти о чудесахъ Христа Спасителя и о Его церкви. Въ гл. 36. говоритъ пророкъ о походѣ Сеннахирима, короля ассирійскаго, противъ Іерусалиму. Король Ёзекія настрашенный его грозьбами просивъ Бога усердно о помѣчъ, и Богъ предсказавъ ему черезъ пророка Исаію, що обуздае короля ассирійскаго якъ дикаго звѣря и заверие на тѣй самѣй дорожѣ, которою прийшовъ. И дѣйстно такъ ся стало. Ангель бо Господень ввійшовъ въ обозъ ассирійцѣвъ облягающихъ Іерусалимъ и убивъ 185 тысячъ, а Сеннахеримъ вставши рано и видѣвши обозъ полный трупѣвъ отбйшовъ поспѣшно назадъ въ Нинивію, где бѣгъ своихъ двоихъ сыновъ свѣченый zostавъ. — Въ гл. 38. предповѣдае Исаія больному королю Ёзекію близку кончину; коли же Ёзекія обернувшись до стѣны помолвился сердечно о тѣмъ Богу, повертае пророкъ и обѣщае королю продовженъе житя о 15 лѣтъ и той ему дае знакъ истины обѣтницѣ, що тѣнь на часосказѣ передъ нимъ въ задъ пѣшла на 10 степеней. По тѣмъ чудеси указавъ

Исаія недужному лѣкъ и король отъ тогоже вкоротцѣ подужавъ.¹⁾ — Въ гл. 39. оповѣдае пророкъ, що король Езекиа по исцѣленю своѣмъ принимавъ благожеланія послѣвъ короля Вавилонскаго, и показавъ имъ всѣ skarбы дому своего; тое же не подобалося Богу и вскорѣ посланъ бувъ Исаія ко Езекии съ слѣдующимъ пророчествомъ отъ Бога: „Се дни идутъ и возьмутъ Вавилоняне все, що оглядали въ дому твоѣмъ... еще же отъ двѣтъ твоихъ поймутъ и отвѣдутъ въ Вавилонъ и здѣлають ихъ каженниками²⁾ въ дому короля Вавилонскаго“. — Наконецъ отъ гл. 40. до 66. предповѣдае пророкъ Исаія освобожденіе народа юдейскаго зъ неволѣ Вавилонской черезъ короля Кира и предвѣщае Христа Спасителя такъ выразно, що заслугоу скорше евангелистъ нежели пророкъ называтися. Замѣтны суть особенно гл. 53, где бесѣда есть о терпѣнію Господа, и гл. 66. где предповѣдаеся судъ божій. „Се Господь, пише пророкъ, яко огнь прійдетъ и яко буря оружіе его, воздати яростию отмщенія своя и прещенія въ пламени огненнѣ, огнемъ бо Господнимъ осудится вся земля“.

Латинники почитаютъ св. пророка Исаію дня 6. липця, подъ которымъ въ томѣ II. пишутъ денешо о нѣмъ Болландисты. Священне умниство представляе св. прор. Исаію яко старця съ свиткомъ въ правици и съ деревяною пилою по боку со взглядомъ на мученическу его смерть.

Поученіе. Основна мысль, которая протягаеся черезъ цѣлу книжку пророка Исаіѣ заслугоу вглубитися въ каждую душу. Бѣтъ же сія: Самому Богу належитися честь и слава, а сотворѣнне должно пѣзнати свою немощь, должно вѣдати, що „всяка плоть сѣно и всяка слава чловѣча яко цвѣтъ травный“ въ свѣдомости тои немочи мае ему покоритися и на него самого уповати. „Нѣсть радоватися нечестивымъ“, говоритъ Господь. Если же будемъ послушати заповѣдій божіихъ, то яко рѣка миръ нашъ, и правда наша яко волна морская. (Ис. 40, 6, 48, 18, 22.)

Молитва. О мой Боже, благодарю Тя, що явивесь ся твоему пророку Исаіи на престолѣ высокомъ и освятивъ его черезъ Серафима углемъ горячимъ зъ олтаря и осіявши его зорями духовными пославъ голосити намъ каменя пречестнаго краеугольнаго Владыку Христа. Дай намъ слухати голосу твоихъ пророковъ и наслѣдити нагороды небесніи, которіи обѣщаны суть всѣмъ любячимъ Тя Бога.

¹⁾ Срѣвн. 4. Цар. 20.

²⁾ Т. е. скопцами, кастратами.

21. Св. пророкъ Михей. (Дн. 19. жовтня.)

Звѣстніи суть намъ два пророки имене Михея. Первый предповѣвъ королю Ахабу готовячомуся на войну съ Сирією нещасливый конецъ.¹⁾ Другій нашъ о якихъ 150 лѣтъ пѣзнѣйшій родився въ Юдеи въ селѣ Морасѣвимъ коло Блевѣерополя. Онъ пророковавъ въ королевство Іоасама, Ахаза и Езекин, слѣдовательно межи р. 755 и 696 передъ поспѣльною ерою. Пророцтво его въ главахъ 1—4 вытыкае Израилитамъ и Юдеямъ грѣхи ихъ, особенно идолопоклонство и облуду; предповѣдае кары королямъ, священникамъ, судіямъ и лжепророкамъ; предвѣщае перве упадокъ королевства иераильского а потѣмъ розореніе Іерусалима съ церквою; нарештѣ додае потѣшительну обѣтницю о поворотѣ полоненныхъ жидѣвъ зъ Вавилона и о цѣсарствѣ Мессіѣ, которе мае установитися на Сіонѣ вывышенѣмъ надъ всѣ горы, такъ що всѣ народы прійдутъ и пріймутъ правдиву религію тай буде згода межи всѣми и общій покій — Въ гл. 5. предповѣдае, що Мессія буде сынъ божій, народится въ Виѣлеемѣ зъ роду Давида. Мовить бо: „И ты Виѣлееме, доме Евфравовѣ, еда малъ еси, еже быти въ тысячахъ юдиныхъ? (т. е. въ головнѣйшихъ городахъ, которіи до 1000 мужей поставити могли) изъ тебе бо мнѣ изыдетъ старѣйшина, еже быти во князя во Іераили, исходы же его изъ начала отъ днѣй вѣка“. По семъ говоритъ пророкъ въ тойже 5. главѣ, що Мессія народившися въ Виѣлеемѣ, прославится до концѣвъ землѣ, а останки Якова (т. е. его апостолы и первіи вѣрніи) будутъ земли, тымъ чимъ оживляюча роса, крѣпкіи якъ левъ посередѣ скотѣвъ въ дубровѣ, покорятъ ю Богу и истинѣ. — Въ гл. 6. выпоминае Господь Юдеямъ черезъ пророка Михея грѣхи ихъ мовячи имъ такъ: „Людіе мои, что сотворихъ вамъ и чимъ оскорбихъ васъ? — Зане изведохъ вы отъ земли египетскія. — Людіе мои помяните убо (чудеса, которыми избавивемъ васъ изъ землѣ египетскои и впровадивъ въ землю обѣцану.) Въ главѣ 3. и 7. представляе пророкъ несправедливости и грабѣжн, которыхъ допускалися князѣ и судіи жидѣвскіи въ народѣ. Мовить: „Вы кривдите невинныхъ убогихъ, шкѣру здираете зъ нихъ и плоти и товчете ихъ кости, якъ колибысте хотѣли вложить въ котель на зладженіе стравы“. — „У люто менѣ! будемъ якъ той, що собирае колосы остаючи по жатвѣ и якъ собираючи малін грона по обраню винограда (Такъ

¹⁾ 3. Цар. 22. 2. Паралип. 18.

мало праведныхъ находивъ я въ множествѣ беззаконникѣвъ.) Всѣ въ крови прятая и кождый на злобу уготовляе руцѣ“. Дальше въ главѣ 7. жалуется пророкъ, що на дармо трудился проповѣданьемъ слова божого межъ жидами, они бо не поправляются. Всѣ уклонилися ѿтъ закона, не ма добрыхъ въ загальномъ збѣсую. „Не вѣрте другомъ, не надѣйтеся на старѣйшины и ѿтъ подруги, що мешкае съ тобою посполу, осторожно хоронися, не повѣри ѣйничого. Понеже сынъ безчестить отца, дщи востае на мать свою, невѣста на свекровь свою, и врази мужа вси домашніи его“. За ту переверотнѣсть предвѣщае пророкъ жидамъ полонъ Вавилонскій; но додае потѣшну звѣстку о освобожденію черезъ Кира и говоритъ въ тогоже образѣ о спасенію черезъ Іисуса Христа. „Той (Богъ) наверне и ущедрить насъ и погрузитъ несправедливости нашѣ и вверже въ глубины морскіи всѣ грѣхи нашѣ. Дастъ истину Якову и милость Аврааму, якоже клялся отцемъ нашимъ во дни первіи“. (Мих. 7, 19—20.)

Пророкъ Михей умеръ правдоподобно своею смертію. Болландисты говорятъ о нѣмъ подъ д. 15. сѣчня въ т. I.

Поученіе. Безчисленніи и неоцѣненіи добра пріялисмо ѿтъ Сотворителя и еще бѣльшихъ ожидаемъ. О тѣмъ свѣдчитъ туга сердца нашего, непокой и желаніе, которе рвесея за чимось великимъ, чого намъ нестаетъ. Будьмо отже вдячній Богу за пріятіи добра и ожидаймо ѿтъ него нестаетого намъ совершенства и щасливости, абы не скаржився на нашу невдячнѣсть и не укаравъ насъ якъ жидѣвъ, до которыхъ мовивъ: Люди мои, що сотворивъ ешь вамъ злого и чимъ оскорбивъ ешь васъ? чому отступилисте ѿтъ мене и служите иннымъ богамъ?

Молитва. Ты св. пророче Михею, предвѣчного, который ставъ чоловікомъ, показавъ есь намъ въ Вилелемѣ, князя всѣхъ и Спасителя и наставника, моли Его о спасенію душъ нашихъ.

22. Св. пророкъ Наумъ. (1. грудня.)

Наумъ, якъ зъ пророцтва его слѣдуетъ, пророковавъ въ королевство Езекиѣ, коли процвитало паньство ассирійске. Его имя означае тѣлько, що потѣшитель. Предповѣдавъ запустѣніе Нинивіѣ, столицѣ ассирійскои державы, котора покаявшися проповѣдію пророка Іоны и узыскавши помилованье ѿтъ Бога повернула до своихъ беззаконій. Пророцтво Наума (Нагума) обнимае три главы и збулося по уплывѣ 70 лѣтъ ок. р. 625. — По свѣдоцтву Діодора

сицилійского (кн. III. и V. ист.) бѣльше нѣжъ 40.000 мужей войска собраного изъ Халдейцѣвъ, Мидѣвъ, Персѣвъ, Арабѣвъ и Бактріанъ пролялися на Нинивію и коли черезъ двурѣчну осаду мало що скористали, рѣка Тигръ двигнулася отъ неустанныхъ дожждѣвъ на той гѣродъ и розбивши стѣны его на 20 стадій далеко, уготавала вхѣдъ непріятелямъ, которіи его безпощадно збурили. — На образахъ св. Наума зримъ зъ заду палающіи дерева и здобутый отъ непріятелей гѣродъ Нинивію. Самъ пророкъ має при собѣ свитокъ книжный и видъ дуже поважный, опечаленый.

Поученіе. Понеже несподѣвано опускае грѣшникѣвъ свѣтъ со славою своею и роскошами, то завчасу презрѣмъ марнѣсть его и не шукаймо въ нѣмъ щастя. Во всѣхъ пригодахъ житя пѣдносѣмъ очи ко Богу, который единъ всѣхъ насъ ушасливити може и хоче, и мовмо: Гдѣ Богъ съ нами, тамъ небо, и тамъ смерть, пекло, гдѣ Богъ противъ насъ.

Молитва. Зорею пресв. Тройцѣ, пророче Науме, просвѣщенный Нинивитянамъ запусѣнія кару предпѣвдавъ есъ; нынѣ же на небесѣхъ со ангелскими ликами близко трисолнечного свѣта стоячи, моли о насъ почитающихъ завше память твою.

23. Св. пророкъ Авакумъ. (Дня 2. грудня.)

Св. пророкъ Авакумъ (Амбакумъ въ переводѣ греческомъ, Аввакумъ въ старословенскомъ, Габакукъ въ латинскомъ, Хабакукъ въ еврейскомъ текстѣ, которе имя означае обдѣманье) пророковавъ на початку панованя Іосіѣ, короля юдского ок. 639. р. передъ поспѣльною ерою або еще вчаснѣйше. Въ пророцтвѣ своѣмъ, которе обнимае три главы, перве оскаржае безправье въ королевствѣ Юда и предсказуе похѣдъ Халдѣвъ на то королевство и розоренье Іерусалима; потѣмъ предвѣщае Халдеямъ кары за ихъ насилія и рабунки и кѣнѣчить (въ гл. 3.) потѣшными представленіями обѣщаного Богомъ освобожденя Іудеѣвъ зъ неволѣ Вавилонскои черезъ Кира, который суть предобразомъ спасенія содѣланого Іисусомъ Христомъ, предсказуютъ его рождество, чудеса и инши дѣла ажъ до послѣднього суда. Пѣсля гр. миней, коли король Набуходносоръ, прійшовъ на Іерусалимъ, Авакумъ бѣжавъ въ землю Острацину на граници египетскѣй, по ѣтходѣ же непріятелей повернувъ назадъ и занимався земледѣльствомъ. Мае бути той, который несучи обѣдъ женцямъ на поле дѣставъ приказъ отъ ангела, занести обѣдъ въ Вавилонъ Даниїлу до львѣои ямы; ѣиъ

ѡтповѣвъ ангелу, що не знае Вавилона и лѣвой ямы, и взятый ѡт ангела за волосѣ шумомъ вѣтра (въ однѡй хвили) поставленъ бувъ (о 300 миль) въ Вавилонѣ надъ лѣвѣмъ ровомъ, где насытивъ пророка Даніила, по чѡмъ ангелъ перенѣсь его на его мѣстце (Дан. 14, 32.) И декоторіи зъ ѡтцѣвъ святыхъ суть того мнѣнія, що пророкъ Авакумъ подавъ ѡбѣдъ Даніилу въ лѣвѣй ямѣ. На таке бувъ тогды вже дуже старый. Умеръ два лѣта передъ поворотомъ жидѡвъ зъ неволѣ Вавилонскои.¹⁾

Поученіе. На стражи моѣй стану и посмотрю, що промовитъ во мнѣ Господь, и що ѡтповѣмъ Ему, пише пророкъ Авакумъ (гл. 2. ст. 1.) И мы повинни уважати, що промавляє къ намъ Господь въ совѣсти нашѡй и якъ Ему ѡтповѣдати маемъ, щобы постигнути цѣль свою.

Молитва. Честную память твою, пророче, совершающихъ благочестно избавъ твоими мольбами ѡтъ бѣдъ и лютыхъ пригодъ и настави на дорогу спасенія.

24. Св. пророкъ Софонія. (Дня 3. грудня.)

Сей святыи по имени своему бувъ зритель тайнствъ божихъ. Пророковавъ за панованія Іосіфъ (639—608.) Въ пророчествѣ, которе обнимае три главы, предвѣщае Юдеямъ кары божіи за грѣхи ихъ, предсказуе розореніе Іерусалима и розсѣяніе жидѡвъ. Вѣрныхъ потѣшае ѡбѣтованьемъ освобожденія зъ неволѣ, повороту до ѡтчины и ѡтбудованія Іерусалима, при чѡмъ описуе добра царства Христоваго, которому пѡддадутся всѣ народы. „Радуйся, дочко Сіонова, взыває наконецъ пророкъ Софонія, проповѣдуй дочко Іерусалимова, веселися ѡтъ всего сердца твоего: ѡтнявъ Господь несправедливости твои, выбавивъ тя зъ руки ворогѡвъ твоихъ, цѣсарствовать буде посередъ тебе, и не узришь злого бѡльше. — И постыдятся (противники) во время оно, коли добро вамъ сотворю и прійму васъ; понеже здѣлаю васъ именитыми и дамъ васъ въ похваленіе межи всѣми людьми землѣ, коли поверну полонъ вашъ передъ вами“.²⁾ На образахъ держитъ сей пророкъ лѣхтарню а передъ нимъ представлено опустошеніе города Іерусалима.

¹⁾ Acta SS. Jan. I. d. 15.

²⁾ Соф. 3, 14, 15, 20.

Поученье. Збъ всѣхъ золъ и всякого лиха наибольше есть грѣхъ, вина. Господь Іисусъ Христосъ, якъ предповѣвъ пророкъ Софонія, выбавивъ насъ отъ грѣхѣвъ нашихъ, отнявъ несправедливости нашѣ и здѣлавъ насъ именитыми, давъ во похваленіе межи всеми людьми землѣ; тому радуймося и веселѣмся и вдячнѣи за такую ласку служѣмъ ему вѣрно.

Молитва. Очистивши отъ грѣхѣвъ умъ и сердце, всемудрый пророче, здѣлавъ еси душу свою зеркаломъ сіяющимъ лучами божественнаго Духа: нынѣ же, коли отойшовъ еси ко жерелу свѣтла, моли о насъ, щобымо здѣлалися участниками спасенія Христоваго; навернулись отъ несправедливости ко добродѣтели, отъ неволѣ грѣховной ко свободѣ сыновъ божіихъ, отъ дѣлъ тмы ко свѣтлости дѣлъ побожности.

25. Св. пророкъ Іеремія. (Дня 1. мая.)

Св. пророкъ Іеремія походилъ зъ роду священническаго, рожденный отъ начальнаго священника Хелкіѣ въ мѣстѣ Анаѳотъ коло Іерусалима. Уже въ черевѣ матери освященъ, званъ бувъ онъ на пророка въ 13 р. королевства Іосіѣ, отже р. 627. передъ посольною ерою,¹⁾ и выповнявъ ревно трудный сей чинъ до временъ перепровадженія короля Седекіѣ въ полонъ Вавилонскій. Св. Іеронимъ пише, що пророкъ нашъ мавъ 15 лѣтъ, коли начавъ пророковати; зъ того слѣдуетъ, що мавъ близко 60 лѣтъ, коли умеръ ок. 587. р. передъ посольною ерою.

Призываючи Господь Іеремію на пророка межи жидами рѣкъ сїи слова: „Мовѣ къ нимъ все, що заповѣдаю тобѣ. — Не убойся отъ лица ихъ. — Ото положивъ емъ ты днесъ якъ гóродъ твердый и въ столицѣ желѣзный и воѣвати будуть на ты, но не перемогутъ, понеже съ тобою я есмь, абымъ выбавивъ ты“.²⁾ И дѣйствительно якъ Іеремія выступивъ съ пророцтвомъ своимъ, заразъ здѣлалися всею непоправнѣю его затятыми ворогами. Особенно въ разворотныхъ часахъ по смерти Іосіѣ мавъ пророкъ нашъ много терпѣти отъ нероскайныхъ лжепророковъ, священниковъ, князей и королей; бо пророковавъ имъ отверто и выразно рунну отчины, розоренье св. города и опустошеніе церкви, а они не хотѣли слу-

¹⁾ Іер. 1, 5. 1, 2.

²⁾ Іер. 1, 17—19.

хати ворожбы нещастье предсказуючої и огорчалися крайню нею, такъ якъ бы она не для ихъ спасенія показовала пропасть отвирающа передъ ними, но наводила на нихъ нещастье и погибель.

Понеже пророкъ Іеремія предповѣдавъ народу жидѣвскому рѣжніи бѣды, которіи потѣмъ въ его (пророка) очахъ збувалися и съ исторією житя его тѣсно вяжутся, то маемъ на самъ передъ оповѣсти ті бѣды и що пророкъ при ихъ способності терпѣвъ, а потѣмъ перейти до любонитѣйшихъ мѣстцъ книжки его про роцтва и до послѣднихъ лѣтъ житя его.

Бѣды пророкованіи Іеремією началися збувати вже въ королевство Іосіфъ. Сей побожный король неслухаючи перестороги пророка вдався порывчо въ войну съ египетскимъ королемъ Нехао и зраненъ въ нещасливѣй битвѣ на поли Магеддонѣ умеръ въ Іерусалимѣ. По смерти его мусѣвъ народъ жидѣвскій платити Нехаю дань 100 талантѣвъ сребра и 100 талантѣвъ золота.¹⁾ По Іосіи наступили королѣ Іоахазъ, Еліакимъ (Іоакимъ), Іехонія, Седекія. Въ 4. рѣкъ Іоакима (605. передъ Хр.) здобувъ король Набуходносоръ Іерусалимъ и отпровадивъ въ полонъ до Вавилона короля Іоакима и съ нимъ пророка Даніяла, трехъ хлопцѣвъ Іеранія Ананію, Асарію и Мисаила и нѣкоторыхъ зъ знакомитыхъ жидѣвъ. Вскорѣ потѣмъ Іоакимъ бувъ выпущенъ зъ неволѣ и пріявъ королевство, обѣцявши Набуходносору дань и послушеньство. Но бнѣ ставъ невѣрный и скѣнчивъ нещасливо. Пророкъ Іеремія²⁾ предповѣвъ бувъ о нѣмъ: „Погребеніемъ ослѣмъ погребитеся, смраденъ и изверженъ виѣ града Іерусалима“. Іосифъ Флавій запевняе, що такъ зробивъ ему Набуходносоръ точно. По смерти Іоакима слѣдовавъ Іехонія, который вже по 3 мѣсяцяхъ, такъ якъ Іеремія ему предповѣвъ, ѳтведенъ зѣставъ въ полонъ Вавилонскій.³⁾ Съ нимъ ѳтведенъ були 10.000 сильныхъ мужей и всѣ художники и изъ знакомитыхъ пророкъ Іезекіиль и Мардохей. На мѣстце же короля Іехоніѣ постановлено Седекію. Въ началѣ королевства Седекіѣ по приказу божому зробивъ си Іеремія рѣжніи колоды (ярма деревянн) и носивъ ихъ попеременно на шнѣ своѣй, предповѣдаючи ярмо халдейске жидамъ и сусѣднымъ племенамъ, которіи готовилися до войны съ Набуходносоромъ.⁴⁾ Седекія же не зважавъ на

¹⁾ IV. Цар. 23, 33, где після Вулгаты стоить тільки єдєнь талантъ золота.

²⁾ Іер. 22, 10.

³⁾ 4. Цар. 24, 8, 15.

⁴⁾ Іер. 27.

всѣ перестороги пророка и выповѣвъ послушаніе и вѣрнѣсть Набуходносору. Тогда въ 10. лѣто его королевства прійшовъ Набуходносоръ съ великимъ войскомъ и облягавъ Іерусалимъ.¹⁾ Іеремія же не переставъ напоминати короля, абы не провадивъ войны на свою згубу. Но король бувъ глухій на всѣ спасительніи упоминанія и уповавъ на помѣчь египтянъ, съ которыхъ королемъ Гофрою заключивъ договоръ. Съ початку щастье здавалося ему прихильне. Египтяне вирушили въ походъ противъ Халдеямъ, а Халдеи отступили на время ѳтъ Іерусалима, щобы пѣти имъ на встрѣчу. Тогда начавъ пророкъ Іеремія по приказу божому предповѣдати королю Седекіи, що порожне уованіе его на Египеть: халдеи повернуть, здобудуть и знищать Іерусалимъ. Видячи же пророкъ, що король не слухае его упоминаній рѣшився опустити Іерусалимъ и ити въ отечество свое Анаѳотъ. Но ворогъ его Саруія (Іерія) представивъ то яко утечку до непріятелей и справивъ, що пророка бичовано и кинено до льоху, въ которѣмъ пробувъ довге время. Халдеи же прогнавши египтянъ повернули и оточили Іерусалимъ на ново. Теперъ змякъ Седекія и велѣвъ пророка дати въ лагѣднѣйше заключеніе въ притворъ вязницѣ.²⁾ Коли же тутъ пророкъ предповѣдавъ народу упадокъ Іерусалима и радивъ здатися халдеямъ, старшій народа подущеній ѳтъ священникѣвъ кидають его пѣвъ нагого въ глубокій багнистый колодязь. Но провидѣніе боже пѣслало ему на помѣчь Абдемелеха, дворянина Седекіѣ. Абдемелехъ уговоривши короля, прибувъ съ 30 мужами до ямы онои и спустивши въ глубину шнуры вытягнувъ пророка ледви живого изъ неи. Освободженный пророкъ предповѣвъ заразъ королю, що если здасть ся халдеямъ порадиť собѣ и городу, якъ лѣйше не може, а если не здасться, то впаде въ ихъ руки, и городъ буде спаленый. Но король не вѣривъ пророку и велѣвъ ѳтставити его на задъ въ притворъ вязницѣ.³⁾ Тамъ пробувъ Іеремія до взятія Іерусалима, которе збулося второго року осады въ 11. лѣто королевства Седекіѣ и положило конецъ королевству юдекому (Р. 587.) Король Седекія видячи близкій упадокъ Іерусалима бѣжавъ ночью зъ города. Но халдеи злапали его съ сынами и князями его и привели ко Набуходносору, который велѣвъ перше передъ очима его убити сынѣвъ его и вельможей а потѣмъ выняти ему очи и ослѣ-

¹⁾ Іер. 32, 1.

²⁾ Іер. 37.

³⁾ Іер. 38.

пленого ѡтпроводити въ Вавилонъ до неволѣ. Абдемелехъ здѣлавшій милосердіе съ Іеремією збѣлавы выбавленъ ѡтъ смерти, Іеремія, котораго слава извѣстна була халдеямъ, бувъ одарованый свободою.¹⁾ Онъ вынѣсь зъ церкви Іерусалимской огонь олтаревый (который за часѡвъ Мойсея спавъ съ неба на жертву и хоронився на олтарю неугасимо) и скрывъ его въ колодезю безводнѡмъ съ тою вѣрою, що той огонь перемѣнившися въ воду тучну колись еще палати буде. И то сталося во время Нееміѣ по поворотѣ Ізраилитѡвъ зъ неволѣ Вавилонской. Неемія бо казавъ шукати на мѣстци, где Іеремія скрывъ бувъ огонь, и найшовши воду тучну, велѣвъ проляти ю на жертву. И о чудо! якъ солнце изъ за хмаръ возсіяло заналилася офѣра и згорѣла въ ясныхъ поломѣняхъ. Іеремія скрывъ также скинію завѣта и кивотъ завѣта; но тыхъ не ѡтшукали жиды по поворотѣ изъ Вавилона.²⁾ Що же здѣлали халдеи Іерусалиму по занятію его и церкви Іерусалимскѡй, по тѡмъ якъ Іеремія вынѣсь зъ неѣ реченій святѣй рѣчи? Ото воевода ихъ Набузарданъ знищивъ городъ и спаливъ церковь а кошовности велѣвъ забрати до Вавилона. Зъ людѣй еднѣ були убитѣ, другѣи взятѣ въ неволю. Тѡлько бѣдныхъ и незаможныхъ zostавили халдеи въ Юдеѣ на мѣстци, абы стерегли и пильновали городѡвъ и винницъ. За начальника дали имъ халдеи Годолію. Іеремія же маючи свободу збѣлавы добровѡльно съ ними въ Іерусалимъ и плакавъ надъ руинами храма и города.

Такъ видѣлисмо колѣѣи, которѣи перейшовъ нарѡдъ жидѡвскѣй за часѡвъ пророка Іереміѣ, и розважалисмо бѣды, которѣи перетерпѣвъ Іеремія проповѣдаючи тому народу слово бже. Для доповненя же образа житя пророка Іереміѣ належитъ еще розважити головнѣйшѣи мѣстця книги его пророцтва.

Пророцтво Іереміѣ обнимае 52 главы и роздѣляеся на двѣ части. Въ першѡй части до гл. 45. предповѣдаеся розореніе Іерусалима и церкви, полонъ Вавилонскѣй, упадокъ королевства юдекого, потѡмже предказуеся и поворотъ зъ неволѣ по ушлывѣ 70 лѣтъ тай описуеся ѡбѣщаного Мессіѣи особа, урядъ, благодѣянїя, царство. — Кары бжїѣи идучѣи на вѣроломный нарѡдъ юдейскѣй представляе пророкъ рѡжными образами. Въ гл. 1. представляе ихъ черезъ палицю чуваючу и горнецъ кипячѣй; въ гл. 13. черезъ поясъ согнилый. Въ гл. 19. по повелѣнію бжюму розбивае про-

¹⁾ Іер. 39 и 52.

²⁾ Левит. 9. и 2. Мак. гл. 1. и 2.

рокъ въ долинѣ коло Іерусалима сосудъ глиняный въ притомности священникѣвъ и старцѣвъ народа и мовить имъ: „Сія глаголетъ Господь, тако сокрушу люди сія и градъ сей, якоже сокрушается сосудъ скудельный, иже не можетъ ктому исцѣлится“. Въ гл. 24. подѣ образомъ двоихъ кошикѣвъ, зъ которыхъ еденъ має добріи смоквы (фиги), а другій зліи, представляе пророкъ юдеѣвъ, которій съ королемъ Іехонією въ Вавилонъ отведенъ вкорѣ повернуть въ отечество, и юдеѣвъ, що отведенъ будутъ съ королемъ Седекією въ полонъ и въ полонъ погибнуть. — Шляхетна свобода, съ которою пророкъ нероскайнымъ предповѣдавъ нещастье и згубу, огорчила ихъ неизреченно. Кромѣ выше сказанныхъ гоненій мавъ пророкъ много терпѣти ѿ начальнаго священника Пасхора. Сей слышачи его пророцтво о розореніи Іерусалима велѣвъ его бити и кинути въ колоду, зъ которой выпровадивъ его на другій день. Пророкъ видячися такъ строго скаранымъ за вѣрне выполненіе посольства своего дае выразъ смутному своему положенію тымъ, що проклиная день рожденія своего и долю свою Въ гл. 36. пророцтва Іереміинога читаемъ, що король Іоакимъ въ 4. роцѣ панованя свого велѣвъ спалити книгу пророцтва Іереміинога, котора написана була рукою знакоmitого его ученика Баруха, и що велѣвъ обохъ пророкѣвъ увязнити; но Господь скрывъ обохъ передъ высланными за ними мужами и приказавъ вторично списати то само пророцтво.

Що касаея теперъ другои части пророцтва Іереміинога, ѿ гл. 46. предкладае сумніи предповѣданя о постороннихъ народахъ. Въ гл. 50—51 дуже виразно бесѣдуе о предстоячѣмъ паденію Вавилона и безотраднѣмъ его розоренію.

Кромѣ пророцтва маемъ плачъ Іереміѣ въ пяти главахъ, въ которѣмъ описуеся розореніе Іерусалима и нещастье народа юдейского. Яко причину всего нещастя ставляе тутъ пророкъ ошуку лжепророкѣвъ и упертѣсть народа. Напоминае же къ терпѣливости, просить ласки божои и поручае покаянiе тай поправу житя яко средство до осягнення прощенья и ласки. Въ товмаченію Вулгаты причинене естъ еще пророцтво Баруха съ посланіемъ Іереміѣ.

О смерти пророка Іереміѣ, ничого не говорить св. писаніе. По старому же преданію оповѣдають слѣдующе. По взятію Іерусалима утѣкла часть жидѣвъ позоставленыхъ въ Юдеи до Єгипта. Пророкъ Іеремія, якъ свѣдчить гл. 42 его пророцтва, противився ихъ начинанію; но они не слухали его пророцтва и, взявши его съ собою въ Єгипетъ, поселилися при городѣ Дафниѣ. Тамъ по 4 лѣтахъ умеръ пророкъ Іеремія мученическою смертію. Коли бо

выпоминавъ соплеменникамъ своимъ идолопоклонство и предпо-
вѣдавъ нашествіе халдеѣвъ на Египетъ и истребленіе тамже жи-
довъ черезъ нихъ, розъяреніи жида окаменовали его. Но по смерти
его претерпѣли все, що имъ предповѣвъ.¹⁾

Жадна бѣда и кривда не возмогла прогнати зъ грудий Іере-
мій любовь ѡтчины и желаніе поспѣльнаго спасенія. Подчасъ осады
Іерусалима и въ его розореніи онъ самъ единъ поддѣржанный упо-
ваніемъ на Бога старався о спасеніе братій. Для того (якъ чита-
емъ въ II. кн. Макк. гл. 15.) и по смерти въ видѣніи божествен-
номъ явился съ Онією Юдѣ Макавею яко мужъ въкомъ и славою
дивный. Юда не познавъ его, Онія же рекъ: Сей есть любитель
братій и народа иשראלскаго, который много молится за народъ
и весь св. гóродъ, Іеремія пророкъ. Тогда простеръ Іеремія дес-
ницу и подавъ Юдѣ золотый мечъ, которымъ бы сокрушивъ силу
противниковъ народа божияго²⁾.

Поученіе. Грѣхи показываются згубою не только поединчихъ
людей, але и цѣлыхъ народѣвъ. Якъ сокрушаеся начинье глиняне,
которые вже исцѣлится не може, такъ сокрушитъ справедливѣсть
божа нероскаянныхъ грѣшниковъ. Розважаймо часто сумніи по-
слѣдствія грѣха, абысмо николи не согрѣшили.

Молитва. Ты, Владыко, освятивъ пророка Твоего передъ
рождествомъ его и пославъ есъ его наставника блудящимъ; спро-
вадь насъ наукою его и молитвами на дорогу заповѣдей Твоихъ.
Зорею свѣтоносною, которою нынѣ утѣшаешся, Іереміе пророче,
просвѣщай всѣхъ воспѣвающихъ память твою.

26. Св. пророкъ Іезекіиль. (Дня 21. липця)

Св. пророкъ Іезекіиль бувъ ѡтъ племени левитскаго свяще-
никъ жидѣвскій. Онъ выповнявъ чинъ пророческій въ земли хал-
дейскѣй мешкаючи при рѣцѣ Хобаръ. Бувъ бо однимъ зъ тыхъ,
которыхъ полонивъ Набуходносоръ съ королемъ Іехонією и съ
всею силою народа юдейскаго и ѡтпровадивъ въ землю халдейску.
Званіе на пророка отримавъ Іезекіиль въ 5. лѣто по ѡтведеніи Іе-
хоніѣ, т. е. р. 593. передъ Христомъ. Онъ мавъ тогды видѣніе че-
тырехъ животныхъ четыролицихъ, четырокрылыхъ, многоочитыхъ

¹⁾ О мощахъ св. Іереміѣ зри Лимонарь 77. Migne P. lat. t. 74.

²⁾ Порбви. и Acta SS. Maji t. I. d. 1.

(Херувимовъ) якбы въ колесницю впряженныхъ, на которыхъ на престолѣ сапфировидномъ почивавъ сынъ чововческій сіяючи свѣтломъ небеснымъ. Було то предображеніе Іисуса Христа и четырехъ евангелистовъ. Іисусъ бо есть сынъ чововческій почивающій на Херувимахъ, а евангелисты суть мовъ четыролиціи животнѣ, зъ которыхъ кождый своимъ способомъ описуе чововчество Христове (лице чововче), божество (лице львоуе), страданіе (лице быка), воскресеніе и вознесеніе (лице орле). Видячи пророкъ надзвычайне то явленіе упавъ на землю, но бувъ ѳтъ сидячого на престолѣ заразъ пѳднѣть и званъ на пророка.¹⁾ По семъ велѣвъ ему Господь, абы предповѣдавъ осаду и утѣсненіе Іерусалима черезъ халдеѣвъ, которе приключилося въ 11. року панованя Седекіѣ. Голодъ пѳдчасъ той осады предповѣдавъ Іезекіиль нужденною ѳдою, котору принимавъ черезъ 390 днѣй (пѳсля тексту старословенского 190 днѣй.) Щобы указати на передъ скудѳсть и убожество жидѳвъ при кѳнци осады (отже передъ завоѣваньемъ и спаленьемъ Іерусалима), мавъ Іезекіиль въ очахъ своихъ соплеменникѳвъ упечи паленицю при употребленіу сушеного калу чововческого, якѳ пального матеріалу и ѳсти той хлѣбъ въ очахъ всѣхъ. Но пророкъ просився усердно, же не може того знести, и Богъ позволивъ ему упечи за помѳчіу лайна рогатой скотины.²⁾ Дальше предповѣвъ Іезекіиль жидамъ, що една часть зъ нихъ въ часть обляжена Іерусалима вымре моромъ, друга паде ѳтъ меча халдейского а третѣ по свѣтѣ розсыпана буде.³⁾ Кромѣ того пророковавъ о совершенѳмъ паденіу королевства юдского.⁴⁾ Коли пророкъ Іезекіиль въ земли халдейскѳй предповѣдавъ жидамъ, що ѳттрученѣй будутъ ѳтъ обручившого си ихъ Бога, такъ якъ прелюбѳдѣйна жена ѳтъ мужа своего ѳттручаеся, въ то само время голосивъ имъ то само пророкъ Іереміа въ Іерусалимѣ. Оба за свои пророцтва були ѳтъ нихъ ненавидженѣй и гоненѣй. Господь же дававъ имъ терпѣливѳсть и вытревалѳсть и ѳткрывавъ имъ новѣй таемности. — Ёдного разу пророкъ Іезекіиль взѣтъ бувъ ѳтъ ангела и поставленъ въ церкви Іерусалимскѳй. Тамъ видѣвъ ѳнъ поганьску переворотнѳсть князѣвъ и священникѳвъ и самыхъ знатнѣйшихъ женъ народа жидѳского. Видѣвъ же и славу божу, якъ готовилася поразити виноватыхъ зъ народа а выбавити невинныхъ. По-

¹⁾ Іезек. 1. 2. 3.

²⁾ Іезек. гл. 4.

³⁾ Гл. 5.

⁴⁾ Гл. 6. и 7.

тѣмъ видѣвъ, якъ всякій чинъ и взрѣтъ Іерусалимлянъ убиваный бувъ безъ милости съ изытіемъ людій назначеныхъ ѿ ангела. Видѣніе се его збулося пѣзнѣйше дословно.¹⁾ Коли халдеи облягали Іерусалимъ, предвидѣвъ и предповѣвъ пророкъ нашъ, пожаръ города того.²⁾ Въ тоже время выдавъ пророцтво о погибели людей позѣстающихъ въ обляженѣмъ Іерусалимѣ съ королемъ Седекією и о поворотѣ тыхъ, що съ Іехонією въ полонѣ ѿведеніи були.³⁾ Иншого разу велѣвъ Господь Іезекіилю зѣбратися и вечеромъ съ накрытыми очима вывандровати, абы на передъ указавъ, що Седекія и его князь будутъ утѣкати зъ Іерусалима черезъ халдѣвъ здобутого, но будутъ схваченіи и князь посѣченъ, а король Седекія ослѣпленъ веденъ буде въ неволю.⁴⁾ На тую тему сходитъ пророкъ и въ гл. 17. своего пророцтва, где (по строго картающій промовѣ къ народу жидѣвскому написаній въ попереднихъ главахъ) орелъ халдейскій воюе противъ орлу египетскому, и предповѣдае, що Седекія тримаючися орла египетского позбавится королевства, ѿчины и даже очій, а Іехонія пѣддаючися орлу халдейскому буде вывышенъ. По рѣжныхъ пророцтвахъ противъ законопреступнымъ Жидамъ, Аммонитамъ, Вавилонянамъ, Моабитамъ, Едомитамъ, Филистеемъ, противъ Тиру и Сидону и Египту ѡбщяе Богъ Набуходносору, который 13 лѣтъ облягавъ Тиръ и здобувши его не найшовъ за такъ великіи труды отповѣднои добычѣ, ѡбщяе ему Богъ, мовлю, що щасливо повоюе Египетъ и буде нагородженъ за войну противъ Тиру проваджену. То въ 29. главѣ пророцтва Іезекіиля. Въ гл. 33. пророцтва тогоже ѡбъяе Богъ Іезекіилю, що поставивъ его сторожемъ дому израильского и буде ѿ него жадати рахунку за душѣ повѣреніи. Въ гл. 34. читаемъ пророцтво на злыхъ пастырей, которіи себе пасли а овцямъ всякіи пакости робили, и пророцтво о пришествіи доброго пастыря Мессіѣ. Въ гл. 36. пророцтва Іезекіиля предповѣдае Богъ поворотъ Израилитѣвъ зъ неволѣ и ѡбщяе очистити ихъ ѿ идолопоклонства, взяти ѿ плоти ихъ камѣнное сердце и дати имъ нове сердце плотяне и духъ свѣй дати имъ и сотворити, абы жили по заповѣдемъ божимъ. Въ гл. 37. пророцтва Іезекіилеваго маемъ красну притчу сухихъ костей, которіи на голосъ пророка силою божюю совокупляються, кожда къ составу своему, и одѣти

¹⁾ Іезек. 8 и 9.

²⁾ Гл. 10.

³⁾ Гл. 11.

⁴⁾ Гл. 12.

тѣломъ stanno на ногахъ своихъ, згромадження велике людій ожившихъ. Притчою сею предображаеся поворотъ Израилитѣвъ зъ неволѣ, повстанье грѣшникѣвъ отъ смерти духовной и также воскресеніе мертвыхъ въ послѣдній день. По тѣмъ подобію представляе пророкъ иншимъ образомъ поновне соединеніе королевствъ юдейского и израильского. Отъ гл. 38 до 39 пророчества противъ сосѣднимъ народамъ. Отъ гл. 40 до послѣдней 48. говоритъ о поворотѣ зъ неволѣ и о ѣтбудованіи Іерусалима и церкви. Предкладае видѣніе о новѣмъ храмѣ и принадлежащихъ до него будинкахъ и о вѣчной его славі и о роздѣленіи землѣ ѣбѣцїио, подаючи до того обрядовіи предписы. Такъ предображае заразомъ возстановленье еократїи (божого правительства) и обновленье набоженства черезъ Іисуса Христа: новый Іерусалимъ, церковь Христа Спасителя. Замѣчательные есь еще пророцтво Іезекїила (30, 10, 18), которымъ предповѣвъ, що египтяне по нещасливыхъ войнахъ еъ Набуходносоромъ не будутъ вже мали князя своего и вѣчно склонять чоло свое пѣдъ чуже берло.

Іезекїиль пророкъ выповнявъ свѣй чинъ черезъ 22 лѣта неумимо. Пѣсля ев. Аѣанасїя закончивъ ѣнъ житїе свое мученическою смертію. Пѣсля миней бувъ ѣнъ роздертый кѣньми на повелѣніе старїйшины жидѣвского за то, що ѣткланявъ жидѣвъ ѣтъ балвохвалства халдейского.¹⁾

Поученїе. Господь Богъ удостовѣвъ пророка Іезекїила великихъ ласкъ на землі, здѣлавъ его провидцемъ будущихъ рѣчїй, проповѣдникомъ царства Христоваго, и совершивши его мученичою смертію прїявъ до хвалы и радости своей въ небѣ. Розваживши житїе святе того пророка, стараймося молитвою и розмышленїемъ о надприроднїи дары божїи; поминаючи же, що не маемъ тутъ пробуваючого города, будьмо готовї черезъ святу смерть перейти до лучшой жизни, де, коли и якъ Богъ хоче.

Молитва. Св. пророче Іезекїиле, кторый чистымъ умомъ прїявъ есь зорю сїянїя найвысшого начальства божого и здѣлавши ся проповѣдникомъ божественныхъ словесъ уста богодвижими явивесь ся, проповѣдаючи и сказуючи вѣмъ народамъ даемое спасенїе и царство Христове, всечестный; моли Христа Бога спасти и просвѣтити душѣ нашї.

¹⁾ У Болландистѣвъ Acta SS. Apr. I. d. 10. p. 848.

27. Св. пророкъ Даніиль

и съ нимъ три св. отроки Ананія, Азарія и Мисаиль. (Д. 17. грудня.)

Въ 4. роцѣ короля Іоакима (605. передъ Христомъ) здобувъ Набуходносоръ Іерусалимъ и ѳтировадивъ въ полонъ Іоакима и съ нимъ межи инными молодого Даніила и трехъ хлопцѣвъ Ананію, Азарію и Мисаила. Прійшовши такъ до Вавилона Даніиль выставъ въ страху божѣмъ межи полонеными жидами и Господь зъ самыхъ раннихъ лѣтъ наповнивъ его сердце мудростію своею. Коли Даніиль мавъ около 24 лѣтъ, выбавивъ побожну жену Сосанну изъ рукъ двоихъ злосливыхъ старцѣвъ жидѣвскихъ. Они засѣли були на ню со соромною пожадливістію, а коли не здужали намовити, свѣдчили противъ неи ложно, що поповнила чужолоство съ нѣкимъ незнаемымъ имъ юношою. Сосанна осужденна за то була вже на смерть ведена, но Даніиль встримавъ нарѣдъ, поставивъ безбожныхъ старцѣвъ на судъ и довѣвши имъ ложъ и клевету ихъ а невинность Сосанны, предавъ ихъ заслуженой казни смерти. Отъ того дня бувъ Даніиль великій передъ людьми.¹⁾

Тымъ временемъ выбравъ король Набуходносоръ изъ полоненныхъ сыновъ израильскихъ благородныхъ хлопцѣвъ, которіи бы живилися стравами и виномъ королевского стола и училися языка халдейского а по трехъ лѣтахъ стояли передъ трономъ короля. Межи wybranymi були Даніиль и три его товаришѣ Ананія, Азарія и Мисаиль. Всѣ они четири упростили пристаивника своего, абы не дававъ имъ покарму изъ королевского стола, но жививъ ихъ яриною и чистовъ водовъ; бояли бо ся осквернити мясомъ изъ королевского стола, на которѣмъ подавано и заказанъ жидамъ мяса. Приставникъ зробивъ съ ними о такихъ стравахъ, якихъ жадали, пробу десяти дній и видячи ихъ сильнѣйшихъ и красшихъ ѳтъ товаришей ѳдячихъ изѣ стола королевского не переставъ кормити ихъ яриновъ и водою. За такъ знамените воздержаніе давъ Богъ добрымъ молодцамъ не только надобность тѣлесну, але и змысль та познанье всякой мудрости книжной. По трехъ лѣтахъ науки найшлися они десять разъ розумнѣйшіи ѳтъ всѣхъ волхвѣвъ и знахорѣвъ королевскихъ.²⁾

По семъ Набуходносоръ король мавъ сонъ дивный, который занепокоивши его сильно, выпавъ ему зъ головы. Длятого призвавъ

¹⁾ Дан. 13.

²⁾ Дан. 1.

король всѣхъ волхвъ и мудрцвъ халдейскихъ та жадавъ, чтобы повѣли ему сонъ и вытолковали. Понеже никто зъ нихъ не мѡгъ того учинити, то велѣвъ всѣхъ убивати. О строгѡмъ тѡмъ выроку довѣдавшися Даніиль поспѣшивъ заразъ до короля и выпросивъ собѣ время къ размышленію. Потомъ молился прилѣжно Богу съ товарищами своими Ананією, Азарією и Мисаилемъ и получивши въ снѣ объявленіе ѡтъ Бога, удався другого дня къ королю звѣстити сонъ и толкованіе его. Король и весь его двѡръ поглядали съ наибѡльшою увагою на молодого пророка, а ѡнъ начавъ оповѣдати сонъ и толковати его, якъ слѣдуетъ. Ото въ снѣ представилися королю цѣсарства земскіи якъ едно тѣло велике. Голова того тѣла была зъ золота и означала цѣсарство Вавилонске. Перси и двѣ руки (долонѣ съ раменами) були зъ сѣрѣбла и означали два народы, перскій и мидійскій, которіи мали захватити цѣсарство Вавилонске. Черевѡ и стегна тѣла були зъ мѣди и означали грецке цѣсарство Александра Великого, що мавъ одержати власть надъ сими народами. Голени (листа) тѣла були зъ желѣза, а ноги его частію желѣзніи, частію глиняніи, и означали четверте цѣсарство Римске, которе роздѣляючися на латинскій западъ и греческій востокъ мало кожде сунротивне панѣство звытяжити и опрокинути, но наконецъ ослабѣти и сокрушится. Кромѣ же тѣла зъ такъ рѡжныхъ частей составленого видѣвъ Набуходносоръ въ снѣ камѣнь, который безъ руки чоловічої ѡторвався ѡтъ горы и ударивши тѣло въ ноги сокрушивъ оно на порошокъ а самъ вырѡсъ въ гору велику и наповнивъ землю. Камѣнь той означавъ Христа Спасителя, що мавъ родитися ѡтъ Дѣвы и установити всемірне и вѣчне цѣсарство духовне, сокрушающее всяку сунротивну силу. Такъ росповѣвъ пророкъ Даніиль королю Набуходносору его забытый сонъ и такъ выложивъ змысль сну. Набуходносоръ же выслухавши бесѣду пророка до кѡнця, ятый бувъ неописанымъ здумѣньемъ. інъ уважавъ Даніила за вышу истоту, поклонився ему низко до землѣ и хотѣвъ ему принести кадило и жертву; но Даніиль взборонивъ ему то, проповѣдаючи єдного Бога, который на небѣ. Потѡмъ вывысшивъ Набуходносоръ Даніила надъ всѣхъ своихъ вельможей поставляючи его надъ всею стороною Вавилонскою. Рѡвно и три други Даніила були поставленіи приставниками королевскими.¹⁾

По 16 же лѣтахъ король Набуходносоръ воздвигъ на поли Деирѣ огрѡмное золоте тѣло и приказавъ всѣмъ вельможамъ и на-

¹⁾ Дан. 2.

родамъ кланятися ему. Понеже три пріятель Даніила Ананія, Азарія и Мисаилъ тамъ притомни не хотѣли кланятися золотому тѣлу, то повелѣвъ ихъ король кинути въ печь огненну. Но Богъ Иераіля снѣйшовъ къ святымъ и поломѣнь выбухнувши пожеръ мужей оклеветавшихъ ихъ, а ихъ не коснувся, спаливъ же имъ узы. Тогда три угодники божіи ходили въ печи хвалячи Бога, и видѣнь бувъ межи ними ангель божій, который ѳттрясъ поломѣнь ѳтъ печи и учинивъ середъ печи нѣбы холодный шумячій вѣтеръ. Король удивившися чуду такъ великому казавъ тремъ юношамъ выйти зъ печи, хваливъ Бога збавившого ихъ и давъ законъ, щобы пѳдъ карою смерти никто не важився хулити ихъ Богу. Три святіи були еще бѳльше почитаніи, нѣжъ впередъ; они пріiali власть надъ жидами въ королевствѣ Вавилонскѳмъ.¹⁾

По не довѳмъ времени розгордѣвся король Набуходносоръ дуже и, якъ ему еденъ сонъ вытолкованный черезъ Даніила предпѳвѣвъ, взяте було ѳтъ него его цѣсарство на сѣмъ временъ. Неспѳдѣвано ставъ ѳнъ подобный до звѣря ѳдячого траву и бѣжавъ ѳтъ людій. По седми же временахъ пріiшовъ до себе, давъ славу Богу, и повернувши на тронъ, славный бувъ бѳльше нѣжъ впередъ²⁾ Поживши въ царствѣ всѣхъ лѣтъ 43 умеръ съ миромъ. По нѣмъ мовять историки пановавъ его сынъ Бвилмеродахъ лѣта два, по Бвилмеродаху же Нериллисоръ лѣтъ пять, по семъ же Набонидъ (Балтасаръ) лѣтъ сѣмнацать. Балтасаръ, здаеся, бувъ внукъ Набуходносора, хотъ пророкъ Даніилъ называе его сыномъ тогоже.³⁾ Въ королевство Балтасара мавъ Даніилъ объявленя божіи, которіи описуе въ гл. 7. и 8. пророцтва своего. Въ гл. 7. представляе намъ четырехъ звѣрѣвъ, которіи предображали цѣсарства халдейске, перске, греческе, Римске и царей по нихъ маючихъ власть пріати. По описаню же того видѣнія являе пророкъ Даніилъ Бога судію, который присуджае цѣсарство цѣлои землѣ Христу и святымъ а осуждае Антихриста и его послѣдователей на огонь вѣчный. Въ гл. 8. представляе розоренъе царства перского (Дарія Кодомана) черезъ царство греческе (Александра В.) и опустошенъе святилища пѳдъ наслѣдникомъ царя греческого (Антиѳомахъ Епифаномъ.)

Въ послѣднѣе лѣто короля Балтасара, послѣднього дня его збулося слѣдующе приключенъе. Король дававъ тысячи вельмо-

¹⁾ Дан. 3.

²⁾ Дан. 4.

³⁾ Дан. 5, 22.

жамъ своего паньства пышный обѣдъ. Упоенный же и нерозумною утѣхою и добрыми винами велѣвъ принести золотѣи и сребрѣи сосуды, которѣ дѣдъ его зъ храма Іерусалимскаго забравъ бувъ, абы ѡнъ и его вельможи и жены зъ нихъ пили. Начали отже гостѣ зухвало пити изъ св. сосудѡвъ и пѣти пѣсни на честь божковъ своихъ. Но несподѣвано видѣна була рука пишуча, котора выписала на стѣнѣ три непонятнѣи слова. Никто зъ волхвѡвъ не здужавъ ихъ перечитати. Призванный же Даніилъ перечитавъ ихъ и выкладаючи змыслъ ихъ заповѣвъ королю, що его паньство подѣлене буде межѣ Мидянъ и Персѡвъ. И такъ сталося. Еще бо тои самои ноци ворвались непріятелѣ, облегаючи столицю Балтасара Вавилонъ, ажъ передъ его палату; Балтасаръ бувъ въ сѣчѣи здѣланѡи ними убитый, а его королевство пріявъ Дарій (Киаксаръ II.), король Мидѡвъ, и Киръ, король перскій, которѣи городъ здобули.¹⁾

Король Дарій (Киаксаръ II.) пановавъ въ Вавилонѣ два лѣта. Онъ поставивъ трехъ найвысшихъ чиновникѡвъ въ королевствѣи своѣмъ и межѣ ними Даніила, который ѡтзначаючися мудростію и вѣрностію, находивъ чимъ разъ болѣе довѣрія и ласки у него. Того позавидѣли вельможи королевскіи и оскаржили Даніила, що три разы на день противъ выразному закону королевскому преклоняючи колѣна, молится къ Богу своему. Король старався выбавити Даніила ѡтъ загроженои закономъ кары, но боячися своихъ князей, судивъ поручити Даніила Богу его и выдати его въ руки ворогѡвъ. Сіи отже кинули Даніила по предпису закона королевского въ яму львѡвъ и привалили до устья еи камѣнь, король же запечатавъ его перстеномъ своимъ и вельможей. На другій день прійшовъ онечаленный король до ямы львѡвъ и воззавъ великимъ голосомъ: О Даніиле, слуго Бога живого, Богъ твоѣи, которому служишь, чи возмогъ выбавити тебе изъ усть львѡвъ? Даніилъ же ѡтповѣвъ: „Королю, во вѣки жій, Богъ мѡѣи пославъ ангела своего и затворивъ уста львѡвъ и не рушали мене“. Тогда возрадовався король, повелѣвъ его выпроводити зъ рова а на его мѣстце кинути мужей оклеветавшихъ его со женами и дѣтьми до львѡвъ, который мгновенно ихъ розшарпали и даже кости сокрушили. Потѡмъ король Дарій писавъ ко всемъ народамъ своимъ, чтобы боялися Бога Даніилового, который має цѣсарство вѣчне и выбавивъ Даніила ѡтъ усть львѡвъ. И мавъ король Даніила въ великѡѣи че-

¹⁾ Дан. гл. 5.

сти: поставивъ его першимъ правителемъ по собѣ поручивши ему всю власть. Почтивъ же ѡтвѣтно и его трехъ другѡвъ Ананію, Азарію и Мисаила.¹⁾

Въ перше лѣто королевства Дарія объявивъ Господь Даніилу черезъ архангела Гавріила, що ѡтъ того часу, коли выйде царскій приказъ ѡтбудовати Іерусалимъ и церковь, до того часу, коли явится Христосъ Господь публично, упыне 69 седмиць лѣтъ, т. е. 483 лѣтъ; що Христосъ буде ѡтъ своего народа ѡтреченый и убитый въ половинѣ 70. седмиць, а городъ и церковь будутъ збурені и послѣдуе опустошеніе ихъ до кѡнца свѣта.²⁾ Пророчство се збулося точно. Церковь и Іерусалимъ zostали збурені ѡтъ Римлянъ. Жиды бо ѡтреклися Мессіѣ, Христа Господа, и то, якъ Даніилъ имъ предповѣвъ, въ половинѣ лѣтної седмиць (за 3½ лѣта) ѡтъ публичного явленія Ёго. Явился же Спаситель во время означене Даніиломъ пророкомъ. Если бо ѡтъ 483 лѣтъ ѡттягнемъ 30 лѣтъ жизни Христа Господа, то маемъ 453. рѡкъ передъ рождествомъ Ёго, ѡтъ котораго начинаются 69. седмиць Даніила прѡрока; а есть то (пѡсля поправленой еры) 7. рѡкъ короля Артаксеркса Довгорукого, выдавшего въ 7. и 20. роцѣ панованія приказъ совершити ѡтбудованіе церкви и Іерусалима.³⁾

Рѡвно якъ Дарій (Кнаксаръ II., сынъ Астіага) почитавъ и Киръ, наслѣдникъ его на тронѣ Вавилонскѡмъ, Даніила пророка дуже высоко и давъ ему велику власть. Вавилоняне же почитали идола, которому на имя Вилъ (Белъ.) Була то велика глиняна статуя одѣта мѣдію, которѡй щодень предкладано 12 великихъ мѣръ пшеничной муки, 40 овецъ и 6 мѣръ вина. Священники бо того балвана съѣдали и выпивали все нощію потайно со женами и дѣтьми своими и повѣдали, що великій Богъ Вилъ ѣсть по всѣ дни такъ много. Даніилъ желаючи ѡтклонити короля ѡтъ балвохвальства ѡткрывъ ему ихъ ошуку, а король розгнѣванный велѣвъ ихъ убити, Вила же съ церквищемъ здавъ на волю Даніила, который разбивъ Вила и розрушивъ церквище.

Вавилоняне почитали также змія великого. Даніилъ заповнявъ короля, що и сей змій не есть Богъ живой, и обѣцаявъ его

¹⁾ Дан. 6.

²⁾ Дан. 9.

³⁾ Иный знаменитіи пророчства Даніила читаемъ въ главахъ 10—12 его книжки. Гл. 10. о Ксерксесѣ воюющѡмъ противъ Еллинамъ и о царствѣ Александра В., которе роздѣлится на 4 вѣтры. Въ гл. 12. предповѣдается, що архангелъ Михаилъ освободитъ народъ божій ѡтъ Антихриста, по чѡмъ наступитъ воскресеніе мертвыхъ.

убити безъ меча и палицѣ. Отримавши же ѿтъ короля власть на него, подавъ ему сѣсти смолу зварену съ жиромъ (тукомъ) и волною. Коли вельдствие тое фды змій погибъ, збунтовалися Вавилоняне на царя и жадали, щобы выдавъ имъ Даниїла на смерть. Царь немогучися имъ оперти выдавъ имъ Даниїла, и они кинули св. пророка до ямы, въ которѣй держано сѣмъ лютыхъ львовъ. Тамъ межи львами пробувъ Даниїль шѣсть днѣй, якъ межи овцями пастырь. Понеже голодъ докучавъ ему, то Богъ пославъ ему пищу чудеснымъ образомъ. Ото въ той часъ въ Юдеи нѣкій Аввакумъ нѣсъ обѣдъ женцямъ на поле. Стрѣтивъ же его ангелъ и повелѣвъ занести обѣдъ въ Вавилонъ Даниїлу до львон ямы. „Господи, ѿповѣвъ Аввакумъ, Вавилоня не видѣвъ емъ и рова не вѣмъ, где есть“. Ангелъ же взявъ Аввакума за волосе и въ единой хвили (шумомъ духа) перенѣсъ его якихъ триста миль въ Вавилонъ и поставивъ его надъ ровомъ, где були львы. И воззавъ Аввакумъ: „Даниїле, возми обѣдъ, который посылаетъ тебѣ Богъ“. На тѣ слова Даниїль благодаривъ Бога и насытився, а ангелъ божій поставивъ Аввакума назадъ на его мѣстце. Сегого дня прійшовъ король жаловати Даниїла, глянувши же до рова, видѣвъ его живого сидячого. И воззавъ король великимъ голосомъ: „Велій еси Господи Боже Даниїловъ, и не ма иного кромѣ Тебе“. Потѣмъ вынято Даниїла зъ рова а на его мѣстце киненіи були тѣ, що его оскаржили, и львы сейчасъ пожерли ихъ.¹⁾

Св. Кирилль Александрійскій въ словѣ на скончаніе св. трехъ отроковъ и наймудрѣйшого Даниїла называетъ ихъ исповѣдниками и мучениками Христа передъ Его пришествіемъ и утверждаетъ, що святіи три отроки совершили исповѣданіе д. 17. грудня, которого то дня до нынѣ греческа церковь память ихъ празднуетъ.²⁾ Пѣсля мнѣй пророкъ Даниїль со трема отроками стятый бувъ за вѣру ѿтъ якогось владѣтеля Аттика.

Поученіе. Пророку Даниїлу, который для Бога и закона божого вздержався наветъ ѿтъ позволенныхъ рѣчій пріятныхъ, удѣливъ Богъ небесніи просвѣщенія и затворивъ львамъ пащѣ, абы не тыкали его. Тремъ пріятелямъ Даниїла давъ Богъ славніи побѣды надъ ворогами и выточивъ имъ росу изъ печи огненной за то, що любили пость и воздержаніе. Ихъ прикладомъ возбужденіи

¹⁾ Дан. 14.

²⁾ Migne t. 40. P. gr. Sermo de obitu s. trium puerorum et sapientissimi Danielis.

заховуймо свято посты церковніи и воздержуймося для Бога даже
 ѳтъ позволенныхъ забавъ и утѣхъ.

Молитва. Пророче Даніиле, ты возвѣщавъ спасительное
 пришествіе Слова божого; ты предвозвѣстивъ розореніе храма Іе-
 русалимскаго, выповненіе закона Мойсеоваго и дарованіе ласкъ
 перевышающихъ умъ нашъ и пѣзнаніе природне! Моли Христа
 Бога, щобымо ѳтрекшися похотій мірекихъ, чисто, справедливо
 и побожно пожили въ вѣку семь, ожидаючи явленія славы вели-
 кого Бога и Спаса нашего Іисуса Христа.

28. Св. прор. Аггей. (Д. 16. грудня.)

Тяжкіи бѣды неволѣ Вавилонскои и напominанія пророковъ
 привели жидѣвъ до покаянія и поправы; длятого точно въ 70 р.
 ѳтъ першого ихъ полоненія (536. р. передъ Хр.), такъ якъ пророкъ
 Іеремія предповѣвъ, давъ Богъ, що король перскій и владѣтель
 Вавилона Киръ, давъ приказъ, которымъ жидаы полоненіи въ пань-
 ствѣ Вавилонскѣмъ пріяли повну свободу повернути въ Юдею, по-
 селитися знову въ Іерусалимъ и ѳббудовати церковь. Мовять, що
 жидаы самі побудили Кира до славного того рѣшенія, коли пока-
 зали ему пророцтво Ісаіѣ пророка, который предповѣвъ Кира
 звышь 200 лѣтъ напередъ. Но по причинѣ рѣжныхъ трудностей
 тѣлько часть жидѣвъ могла пользоваться свободою имъ даною, и та
 часть пѣдъ проводомъ Зоровавеля, князя зъ роду Давидоваго, и ар-
 хіерея Іисуса ѳтиравилася до Палестины. Король Киръ ѳтдавъ имъ
 всѣ св. сосуды забраніи Набухдносоромъ изъ храма Іерусалим-
 ского, срѣбній и золотій числомъ около 5400. Десятого мѣсяця 70
 р. неволѣ выбралися они въ дорогу до землѣ ѳтцѣвъ. По 4-мѣ-
 сячній же подорожи пріѣшли въ Юдею числомъ 42.360 осѣбъ съ
 неволѣниками и маеткомъ своимъ. Въ рѣкъ по тѣмъ поворотѣ по-
 ложено въ Іерусалимъ основаніе храма.¹⁾ Но Іисусъ архіерей, князь
 Зоровавель и особенно старцѣ повернувшіи зъ неволѣ тревожилися
 и заплакали гѣрко, коли видѣли, що новый храмъ лѣпотою буде
 далеко нижшій ѳтъ старого Соломоноваго храма. Повстали также
 могучій непріятель, который дѣло ѳббудованія храма зачате на довге
 время остановить успѣли. Тогда на ободреніе и потѣшеніе жидамъ
 призвавъ Богъ пророка Аггея.

¹⁾ Бѣдр. 2, 64. 3, 8.

Имя сего то пророка толкуеся праздникъ або празднуючий. Онъ выступивъ въ VI. мѣсяцѣ II. р. Дарія Истасписа ок. 520. р. передъ Христомъ. Въ пророцтвѣ его важне есть особенно обѣтованье, що нова церковь перевыситъ Соломонову славою; бо въ нѣй явится ожидаемый всѣми народами и на еи мѣстци дасть Богъ миръ (всѣ добра содержацій и всѣ народы обѣймаючий.) Пророцтвами Аггея и современного Захаріѣ заохоченіи жидаы совершили щасливо будѣвлю храма въ лѣто VI. Дарія Истасписа и наступило торжество посвященія нового храма.¹⁾

Понеже въ старыхъ надписахъ псалмѣвъ приходятъ имена Аггея и Захаріѣ все разомъ, то оба сии пророки мусѣли спѣвѣлати въ возстановленю богослуженія по поворотѣ зъ неволѣ. Латинники празднують память св. Аггея д. 4. липця.

Поученіе. Дѣло предповѣданого пророками Спасителя есть миръ и поеднанье съ Богомъ; миръ и згода межи людъми; миръ и spokій душъ нашихъ. Стараймося здѣлатися участниками того мира, который давъ намъ и оставивъ Спаситель. „Миръ оставляю вамъ, миръ мой даю вамъ; не якоже міръ даетъ, азъ даю вамъ“, рекъ Спаситель.²⁾

Молитва. Оттрясъ есь, пророче, журбы земскіи и Духомъ божимъ просвѣтившися, Слову безначалному въ послѣднихъ временахъ явится и миръ всѣмъ дати провозвѣстивъ есь, и препрославленному Богу достойно предстоячи, молишся о насъ; тымже всѣ ты вѣрнии ублажаемъ.

29. Св. пророкъ Захарія. (Д. 8. лютого.)

Захарія, которого имя означае память Господню, зачавъ проповѣдати въ два мѣсяцѣ по Аггею въ Юдеи. По при Осіи есть онъ наибольшій межи 12 меньшими пророками. Его пророцтво мае 14 главъ. Въ гл. 2., ст. 8. взывае полоненыхъ спастися въ Сіонъ, образъ церкви Христовой. „Въ Сіонъ, мовить, спасайтесь живущіи во дщери Вавилонскѣй (т. е. въ городѣ Вавилонѣ), — зане касаяся васъ, яко касаяся въ зѣницу (ока Господа Вседержителя.) — Красуйся и веселися дщи Сіона, зане се азъ гряду и вселюся посредеъ тебе, глаголетъ Господь. И прибѣгнутъ языци мнози

¹⁾ 1. Ездры 6, 15.

²⁾ Іо. 14, 27.

ко Господу въ той день и будутъ ему во люди и вселятся посредь тебе и уразумѣши, яко Господь Вседержитель посла мя къ тебѣ“. Въ гл. 9. отъ ст. 9. до 17. побуждае жидѣвъ до утѣхи мовячи: „Радуйся дуже дочко Сіонова, проповѣдуй дочко Іерусалимова: се царь твой иде тобѣ праведенъ и спасающій, той лагѣденъ и вѣвши на подяремника и жребя молоде — и обладае водами отъ моря до моря и отъ рѣкъ до кѣнцѣвъ землѣ“. То истинно збулося, коли Спаситель вѣхавши въ Іерусалимъ на осляти черезъ смерть свою заложивъ всемірное свое цѣсарство. Въ гл. 11. предповѣдае пророкъ, що городъ Іерусалимъ и церковь, которіи ѣтбудовувалися тогды черезъ князя Зоробабеля и архіерея Іисуса, знову будутъ збуреніи за грѣхи народа жидѣвского, и не має Богъ дальше ихъ пасти, но ѣтложитъ старанье о нихъ и пастырську опѣку, предасть же ихъ глупому пастырю, абы не такъ управлявъ, якъ губивъ ихъ и убивавъ. Въ тѣйже главѣ читаемъ знаеме пророцтво о 30 сѣбникахъ, що ихъ жиды въ заплату пастырскихъ трудѣвъ Христа Спасителя подали предателю Ёго Юдѣ Искаріотскому, Юда же вернувъ имъ всѣ сѣбники, абы купили за то рѣлю горничара. Въ гл. 12., ст. 10—11 маемъ знамените пророцтво о Христѣ прободеніи на деревѣ крестіиіи и о покаянніи многихъ виновникѣвъ прободенія и проляню Духа благодати и щедротъ на вѣрныхъ въ Іерусалимѣ. Въ гл. 13. ст. 6—8 говоритъ о ранахъ посередъ рукъ Христа и о утечѣ апостолѣвъ въ часъ сѣймання Ёго черезъ невѣрныхъ жидѣвъ. Въ гл. 14. предповѣдае переслѣдованье церкви и еи бѣды та скорбы, но предсказуе ѣй также помѣчь божу, погибель ворогѣвъ, наверненье поганъ.

Поученіе. Богъ має особливше старанье и опѣку пастырську о праведныхъ. Кто ихъ дотыкае, есть якбы дотыкався яблка ока божого. Неправедніи же позбавляються тои опѣки божой и предаются губителямъ. Длятого передъ всѣмъ стараймося о праведне добре житье, которымъ удостоимся особлившой опѣки божой.

Молитва. Пророче, проповѣднице Христовъ, ѣтъ престола величества божого николи не ѣтступаешь и каждому болячому заведе предстоишь; въ вышнихъ служачи, землю замешкану всю благословляешь, всюды прославляемый, проси очищенія душамъ нашимъ.

30. Св. пророкъ Малахія (Д. 3. сѣчня.)

Одушевленій словами Аггея и Захаріѣ пророковъ працювали жиды ревно при ѡтбудованю церкви. Въ семѡмъ же р. Артаксеркса Довгорукого (ок. 457. еры посѡбльнои) пріѣвъ священникъ Ездра, который еще въ Вавилонѣ пробувавъ, призволенье ѡтъ того то короля, выпровадити другій ѡтдѣлъ полоненыхъ жидѡвъ зъ паньства персекого до Палестины. Щобы повертаючій съ нимъ сподобился опѣки и обороны божои на дорожѣ посередѣ непріѣтельскихъ народѡвъ, провели всѣ еденъ день въ постѣ и на молитвѣ. И надѣѣ въ Бозѣ не звела ихъ. Они повернули щасливо и соединилися съ братьями своими. Тогда стѣны Іерусалимскіи лежали ще въ руинахъ. Но въ 20. р. Артаксеркса славный патріотъ жидѡвскій Неемія, чашникъ Артаксеркса, отправився въ Іерусалимъ, и неусыпнымъ трудомъ его зѡстали ѡтбудованіи стѣны Іерусалима. Въ временахъ же Нееміѣ живъ послѣдній пророкъ старого завѣта Малахія. Имя его означае ангела божого. Пѡсля вѣстій рабинѡвъ народився ѡнъ по поворотѣ жидѡвъ изъ неволѣ Вавилонскои въ краю поколѣнія Забулонѣ. Нѣкіи мовять, що ѡнъ бувъ членомъ великои рады, котора въ королевство Дарія Истасписса собралася въ цѣли установленія канона св. книжокъ старого завѣта.

Пророцтво Малахіѣ въ гл. 1. оскаржае нарѡдъ израильскій за невдячнѡсть, що любезному Отцю своему Богу ѡтмавляє довжну любовь и почитанье, оскаржае и священникѡвъ жидѡвскихъ, що маловажать си предписы закона и принимаютъ та приносятъ хибній ѡфѣры, слѣпій або хроміи звѣрята. Длѣтого Богъ не схоче дальше ѡтъ рукъ ихъ жертвы, ѡтставитъ ихъ ѡфѣры и установитъ безкровну ѡфѣру. „Ѳтъ веходу сонця до заходу велике есть имя мое межи народами, и на всѣхъ мѣстцяхъ освящаеся имени моему кадило, и приносится чиста безкровна жертва; бо имя мое велике въ народахъ говоритъ Господь Сабаѡвъ (воинствъ.) — По тѡмъ предсказаню новозавѣтнои ѡфѣры — въ гл. 2. говоритъ противъ легкомысленнымъ розводамъ супружествъ у жидѡвъ и противъ супружествамъ жидѡвъ съ поганками. Въ гл. 3. предновѣдае пришествіе Мессіѣ, найвысшого судіѣ, перве мирне, которе упередитъ Іоаннѣ Креститель, вторе страшне, которого предтеча буде прор. Іліѣ. Въ гл. 4. описуе день суда божого, радѡстный и веселый для праведныхъ, страшный и лютый для беззаконныхъ; напоминае веѣхъ абы хоронили законъ, и ѡбѣѣе, що передъ судомъ прійде Іліѣ навернути заблуджшихъ ко Богу. — На образахъ зрится пророкъ Малахія въ поважнѡй поставѣ, правиця пѡднесена якъ до выкла-

дѣвъ а лѣвиця на дѣль спущена. Малюеся также держачи развитый свитокъ книжный, и передъ нимъ образъ хибныхъ офѣръ: недужна ѡвця лежаща и друга храмаюча. Часомъ изображеній при нѣмъ Іисусъ Христосъ и Іоаннъ Креститель, которыхъ предповѣдавъ. (Болландисты о нѣмъ пишутъ подъ д. 14. сѣчня.)

Поученіе. Поминаймо часто день суда божого, день — говоритъ пророкъ Малахія — горячій якъ печь всѣмъ беззаконнымъ, абы спалити ихъ якъ стебла, въ который однакъ возсіяетъ праведнымъ сонце правды во исцѣленіе, радѣсть и побѣду. Въ приготовленію на той день приносѣмъ Богу офѣру нового завѣта, абы Его хвалити, благодарити, умилоствити и умолити.

Молитва. Ставши пророкомъ, Малахіе блаженный, неизреченное таинство воплощенія слова божого оголосивъ есь всѣмъ народамъ и предповѣвъ чисту, безкровну офѣру, приносимъ имени божому на всѣхъ мѣстцяхъ. Моли Бога о насъ, щобыемо изъ сего падолу выгнанія щасливо достигли въ отчину небесну.

31. Праведный Елеазаръ и святіи мученики Маккавейскіи сѣмь и мати ихъ Соломонія. (Д. 1. серпня.)

Въ борбахъ челоуѣкѣвъ противъ челоуѣкѣвъ звычайно выступаютъ сильніи молодіи борцѣ, поставы которыхъ зрителей удивленіемъ наповняють. Инакше було съ борцами, которыхъ подвиги втора книжка Маккавейска описуе (въ гл. 6. 18. и 7.) Тутъ не була борба челоуѣка съ челоуѣкомъ; но много страшнѣйша борба межи челоуѣками и злыми духами и до той борбы выпровадивъ Господь Богъ сѣмь нѣжныхъ хлопцѣвъ и невѣсту лѣтами скорчену, ихъ матеръ, и старого Елеазара. Тѣ хлопцѣ сѣмь называются Маккавеи. Имя то, якъ здаеся, походженя греческого, властиве було Юдѣ, главному богатырю оныхъ часѣвъ и перейшло не тѣлько на рѣдныхъ его братіи, которіи ѡтважно сражались за законъ божій, але и на сѣмь св. хлопцѣвъ мученикѣвъ, о которыхъ тутъ бесѣда. Чи видишь постарѣвшого лѣтами Елеазара и стару дрѣзачу жену и слабосильніи дѣти исходячіи до борбы, презираючіи встеклѣсть тиранѣвъ и силу злыхъ духѣвъ? Придивѣмся ихъ подвигамъ и подивляймо благодать тай могущество Господа Бога. Они пострадали ок. 166. р. передъ Христомъ правдоподобно въ Антиохіи.

Способнѣсть до мученическаго ихъ подвига дало гоненіе, которе воздвигъ Антиохъ Епифанъ, король Сиріи, на исповѣдникѣвъ

религіи Мойсеевой. Сей безбожный князь покушався почитанье правдивого Бога въ Юдеи выкоренити.¹⁾ Старецъ Елеазаръ есть начатокъ тыхъ, що въ гоненію Антіоха Епифана терпѣли, такъ якъ Стефанъ есть начатокъ мучениковъ по Христѣ пострадавшихъ. Онъ бувъ священникъ, честный старецъ, которого бѣле волосе и розумна, лагодна виѣшнѣсть внушала довѣріе и домагалася почитаня. Противъ тому великому мужеві розлутилася суровѣсть мучителей страшенно. Они силою моцію отворили ему уста и примушали его въ презрѣніе закона ѣсти свинское мясо; онъ же противився всѣми силами и выбравъ умерти за вѣру свою. Коли же весело ишовъ на смерть, намавляли его гдєкоторій зъ давнихъ пріятелей, абы принявъ ѣтъ нихъ гдєякій позволеніи стравы и удавъ, що послѣдѣе повелѣнію короля. Онъ же выбравъ си страшну мученическу смерть понести и зоставити молодѣжи красный примѣръ; не хотѣвъ бо въ 90-лѣтній старости ратоватися облудою и со згѣршеньемъ молодѣжи житіе свое продовжити. Длєтого тѣ, що провадили его на смерть, удвоили свою лютѣсть. Пришедши же на мѣстце казни протягли его обнаженного и били немилосердно. Но св. старецъ звѣтяживши ихъ суровѣсть рѣкъ: „Ты Господи, знаешь, що всѣ тѣ муки охочо терплю Тебе ради“. По тыхъ словахъ (кинений въ поломѣнѣ) ѣтѣйшовъ на лоно Авраама. Перше жертвовавъ и молився за людѣ: теперъ принѣсь себе самого Господєви офѣру совершену въ умилостивленье за нарѣдъ. Офѣровавъ же и сѣмъ дѣтій учениковъ, плодъ своего побожного вихованя.

Смотрѣтъ тыхъ то малыхъ борцѣвъ сражающихся за истину, которыхъ число про тайнство спочинку божого у жидѣвъ святе и пречестне было. Они не устрашаются жадного небезпеченьства зъ любви закона божого. Антіохъ самъ бувъ притомный со всѣми страхами орудій мучительскихъ. Онъ велѣвъ ихъ выпроводити и жадавъ, щобы на мѣстци безъ прекословія ѣли свинное мясо, на перекѣръ закону божому. Коли же противилися, казавъ ихъ въ своѣй притомности розбѣрати и бичами, та жилами воловыми мучити. Тогды найстаршій зъ нихъ отворивъ уста и запевнивъ его, що готові суть умерти а не переступити отеческихъ законѣвъ. Та неустрашимѣсть привела Антіоха до встєклости; онъ повелѣвъ распалити сковороды (пательнѣ) и котлы и розлученный на первого промовившого казавъ ему ѣтрѣзати языкъ, здєрти зъ головы его скѣру, ѣтєѣчи край рукъ и нѣгъ, неключимого же печи на сково-

¹⁾ I. Мак. 1. отъ ст. 21. и II. Мак. гл. 5. отъ ст. 11. и гл. 6. тай 7.

родъ и наконецъ кинути въ печь огненну. Прочіи братья съ матерію дивилися на все то, захохочучися умерти мужественно. По смерти первого второй пріѣвъ радо тѣ самѣ муки, умираючи же съ тою силою, котору тѣлько Богъ мѣгъ ему дати, рѣкъ королю: „Ты окалянный (мизерный) мучишь насъ, а царь свѣта зверне намъ житіе со вѣчною славою“. По его смерти третій прошений смѣло подавъ языкъ и ѳважно простеръ руцѣ мовячи тѣ слова: „Ѳтъ небесъ тѣ члены пріѣвъ я и ѳтъ Бога уповаю знову ихъ вепріяти“. Великодушіе его въ терпѣнію мукъ удивило мучителей, но не стратили надѣи прочихъ исповѣдникѣвъ звытяжити. Длѣтого взяли ихъ поединоко на муки. Що же зыскали? — Четвертый умираючи потѣшався воскресеніемъ живота, которого мучитель царь не улучитъ. Пятый и шестыи предповѣдавъ царю мучителю, що узритъ велику крѣпость Бога и со сѣменемъ своимъ умученъ буде. Семей наймолодшій презрѣвъ зрадливи обѣтницѣ царя и пріймаючи охочо муки предповѣвъ, що самъ царь исповѣсть колісь того Бога, за которого ѳнъ чинѣ умирае. Дивне чудо! сѣмъ братіи порывають муки и смерть якъ дорогіи скарбы и едного тѣлько бояться, абы кто зъ нихъ не ѳтступивъ ѳтъ доброго подвига и не пустилъ вѣнця славы.

Рѣвно незвытяжена ѳтѣйшла и мати ихъ къ Господу. Уломиѣсть природы, мягкѣсть матернього серця и пѣдхожій вѣкъ, все то було ѳй великою перепоною въ мученическѣмъ подвижѣ, который вымагае многи силы и вытревалости. Инни бѣльшии трудности злоба діавола кинула ѳй въ дорогу. И що такого? Ото сатана не заразъ, но на самъ конецъ впровадивъ ю до бою, чтобы видѣ мученій семи сынѣвъ низложивъ ѳй ѳтвагу и зломавъ крѣпость духа. Она же славно звытяжила веѣ тѣ трудности. Понесла муки каждого сына своего и, чтобы такъ сказати, далася убити съ каждымъ сыномъ. Если вже сама вѣсть о недузѣ дитины наповняе мать наибѣльшимъ непокоѣмъ, чоги не претерпѣла мати Маккавеѣвъ, коли цѣлый ликъ дѣтій на смерть мученыхъ видѣла! Пробула же до послѣдньої хвилѣ въ надѣи и любви Бога. „Безмѣрно же мати дивная, мовитъ св. писаніе, и блaгoнъ памяти достойна, которая погибаючи хъ едного дня сынѣвъ видѣчи, благодушно терпѣла упованія ради на Господа“. И то каждого зъ нихъ напoмнѣла отеческою бесѣдою, чтобы не ѳтступили ѳтъ Бога даровавшего имъ сіе часове житіе и хотячoгo дати имъ жертвуючимся Ему живѣтъ вѣчный. При наймолодшѣмъ же посмѣялася твердому мучителю, который жадавъ, чтобы намавляла сына до богоѳтступленя, и приклонившися къ сыну рекла; „Сыну помилуй мя, воз-

зри на небо и землю, дѣла рукъ божихъ, не убойся мучителя сего; но достоинъ буди братій твоихъ и прійми смерть, щобымъ въ милости воспріяла ты съ братьями твоими“. — Гѣрке но и миле зрѣлище! Гѣрке за муки, которѣ дѣти терпѣли, миле за способъ мысленія матери ихъ, которая мусѣлася имъ придивляти. Она не уважала на кровь сынѣвъ плывучу, но на короны справедливости для нихъ уготованѣ; не бачила катѣвъ окрестъ стоячихъ, но ангелѣвъ которѣ окружали дѣтѣй ея. Коли же увидѣла, що все сыны претерпѣли мученичу смерть, не рвалася за волосе, не роздерла одежѣ своен, не заводила, якъ трусливиѣ матери, которымъ умирають дѣти безъ славы и создательной вѣсти; но съ незвытяженнымъ великодушїемъ рекла: „Вы менѣ, наймилѣшїи сыны, не умерли; но пожертвовалистесѣ Богу; вы не погибли; но упередилистесѣ мя въ царствїи божѣмъ. Що позостае менѣ дальше? Очивисто послѣдовати вамъ! — Працайте матери, працайте сыны! Матери, такъ выховуйте сынѣвъ вашихъ. Сыны, тако дайтесѣ выховати. Мы дали вамъ добрый прикладъ послѣдуйте намъ“. Тымъ то торжествовала побѣду удивительна Маккавейска мати межи розшарпаными тѣлами сынѣвъ своихъ; и она пожадала мученичої смерти и хотѣла участь взяти въ славу своихъ сынѣвъ. Антиохъ, незмѣнно той самый, неспособный уступити, повелѣвъ ю соединити съ сынами. По старому преданїю осудивъ ю на сожженїе, и она взышла на стосъ дерева не иначе, якъ до весѣльной комнаты. — Сѣмъ хлопцѣвъ Маккавейскихъ претерпѣли смерть мученичу, и якъ мати ихъ пострадала туюже смерть, то число мученикѣвъ удвоилося, т. е. помножилося на два разы сѣмъ; бо мати ихъ претерпѣла съ каждымъ зъ нихъ мученичу смерть.

Маккавеѣвъ повинниѣ наслѣдовати священники, матери и сыны. Священники, на похвалу ихъ учителя, который учивъ ихъ и словомъ и дѣломъ; матери, на похвалу шляхетной матери, которая истинно любячи сынѣвъ выховала ихъ для Христа; сынове, наслѣдующи крѣпость и вытревалоусть сынѣвъ. — Якъ сѣмъ братїѣ Маккавейскихъ звытяжили суровость Антиоха и поломѣнїѣ огня, такъ звытяжаймо поломѣнїѣ гнѣву, лакомства, гордости, похоти тѣлесной и дїавола, который запаляе ихъ. До того возбуждае насѣ церковъ въ день 1. сеприя, въ память Маккавеѣвъ. „Ни огонь, ни мечъ, спѣвае церковъ, перемѣнити не змѣгъ ѣтваги щасливыхъ мученикѣвъ! Терпѣнїемъ перетерпѣли болѣзни, ворожїи лютиѣ звытяжили пѣдступы. Тыхъ то закону ревнителѣй, единокорныхъ страдальцѣвъ, сѣмъ Маккавеѣвъ съ рождшою ихъ матерею и выховавшимъ ихъ

учителемъ почтимъ достойно, поюще Господа и превозносяще Его во вѣки. Аминь.“¹⁾

ДОДАТОКЪ.

Хронологія біблійна.

Після поспільної ери Римъ збудований 753. року передъ рождествомъ Ісуса Христа. Первий рікъ Ісуса Христа єсть 754. по збудованю Рима. Но то предположеніє єсть мыльне; бо по свѣдоцтву євангелія Ісусъ народився передъ смертію Ирода, Иродъ же, якъ знаємъ зъ исторіѣ, умеръ що найпознѣйше въ марцію р. 753. по збудованю Рима.

Для того повстає вопросъ, коли народився Христосъ Спаситель. Уваги достойні суть тутъ три мнѣнія. Перше єсть мнѣніє нѣкоторыхъ древнихъ писателей, которе держать Болландисты и найновше заступавъ Професоръ Дрѣ Данко въ исторіи откровенія. Они утверждаютъ, що Христосъ родився 25. грудня р. 749. по збудованю Рима, а Иродъ після нихъ умеръ 750. р. — Вторе мнѣніє єсть св. Епифанія, Оросія, Евсевія, Никифора, Коперника, Малдоната, которе найновше въ особнѣй книжцѣ поручає Флоріанъ Ріссъ („das Geburtsjahr Christi“. Ein chronologischer Versuch — von Florian Riess, Priester der Gesellschaft Jesu. — Freiburg in Breisgau 1880.) Після того второго мнѣнія Христосъ родився 752. р. по збудованю Рима, а Иродъ умеръ 753. р. Дня 6. сѣчня р. 1888. по календару Григоріянскому минуло 1888 юліанскихъ лѣтъ ѿтъ рождества Христоваго. — Трете мнѣніє Климента Александрійскаго, Зонара, Кассіодора, Маріяна Скота, кардинала Баронія, Іосифа Скалигера и иныхъ ставляє рікъ 751. яко рікъ рождества Христоваго. — Не мѡгъ ємъ прийняти перше мнѣніє; 1) понеже по выводамъ Рісса увѣривъ ємъ, що Иродъ умеръ р. 753. по збудованю Рима въ марцію; 2) понеже після св. Євангелиста Луки (гл. 3.) св. Іоаннъ Креститель начавъ проповѣдати въ 15. лѣто цѣсарства Тиберія (782. если не 781. Рима), а Ісусъ по крещеню своїмъ въ началѣ євангелскої проповѣди въ тоже время мавъ около 30 лѣтъ, що не зга-

¹⁾ Порѡвн. проповѣдь св. Іоанна Златоуста о семи братяхъ Маккавейскихъ и св. Григорія Назіанзскаго въ похвалу Маккавейєвъ. Болландисты говорятъ о Маккавейєхъ підъ д. 1. августа въ томѣ I.

джаєся съ першимъ мнѣніємъ, по которому Ісусъ Христосъ вже р. 779. по збудованю Рима скѣнчивъ 30 лѣтъ и допѣро въ 32. р. жита начавъ проповѣдати. — Но и выводы Риса не могли мене пересвѣдчити о тѣмъ, що Ісусъ Христосъ родився р. 752., овшѣмъ коли испытывавъ емъ его численъе, выходявъ менѣ постоянно р. 751. Для того оставляючи и второе мнѣніе по третьому мнѣнію р. 751. принимаю за р. рождества Христоваго тымъ радше, же по тому мнѣнію исторія рождества Христоваго и исторія Его представлєня въ храмѣ Іерусалимскѣмъ дуже сходно съ природою рѣчій представляєся. Напротивъ не могу увѣрити Рисови, що слѣдуге: Ісусъ Хр. народився 25. грудня 752. р.; мудрцѣ прибули за 6 днѣй въ Іерусалимъ 1. сѣчня 753.; Иродъ выправляє ихъ до Вилеелема, а самъ хорый отѣжджає до Каллирргоє и не мыслить о нихъ съ мѣсяцьничого; Марія и Іосифъ представляють Ісуса Христа въ Іерусалимѣ д. 2. лютого и хотъ пріяли золото отъ мудрцѣвъ, приносятъ Богу въ офѣру тѣлько двое голубятъ; Симеонъ же и Анна проповѣдають Ісуса свободно въ церкви, и никто зъ тыхъ, що хотѣли убити новорожденного царя, не зважавъ на то; Іосифъ и Марія повертають въ Назаретъ; При кѣнци лютого перепроваджаяются въ Юдею, но заразъ достають небесне повелѣнъе утѣкати въ Египетъ; въ тоже время Иродъ повернувши отъ купелей убиває дѣти Вилеелемскіи отъ двохъ лѣтъ, не дуже по времени, которе напевно выпытавъ ѳтъ волхвѣвъ, бо звѣзда явилася волхвамъ не сповна тѣлько три мѣсяцѣ тому назадъ; кѣлька днѣй пѣзнѣйше о половинѣ марца Иродъ бувъ трупомъ. — Такий роскладъ исторіѣ Ісуса Христа видится менѣ неправдоподобнымъ; предполагаю отже, що Ісусъ Христосъ родився р. 751. и що волхвы, которіи пѣсля того що читаемъ въ пѣсняхъ церковныхъ зъ Вавилона або Персіѣ прійшли, на подорожъ потребовали со 4 мѣсяцѣ. Же волхвы прибули изъ Персіѣ, доказує Патритій. (См. Acta Nov. I. р. 495.) На таке представлєнъе Ісуса въ храмѣ ѳтбулося передъ ихъ пришествіємъ и всѣ иншіи обстоятелства исторіѣ Ісуса Христа съ исторією Ирода лѣпше погодити можна. Избѣненіе бо дѣтій отъ двохъ лѣтъ и нижше случилося може допѣро въ 2. р. жита Христоваго, точно по времени явившоєся звѣзды, Иродъ же умеръ въ марцю р. 753. по збудованю Рима.¹⁾

По тѣмъ введеню приступаемъ до численя лѣтъ ѳтъ Адама до Ісуса Христа и ѳтъ Ісуса Христа по конецъ первого столѣ-

¹⁾ Пѣсля видѣній Катарини Еммеріхъ мудрцѣ выѣхавши зъ Халдеѣ въ день рождества Христа, поклонилися Ему передъ представлєнъемъ Его въ Іерусалимѣ.

тія не тільки після латинської Вулгаты, але и після церковно-словенського тексту (Будинського изданія.) Ріжниця греческого тексту LXX товмачів будуть записані въ примѣчанію.

I. Патріархи жившіи передъ потопомъ.

	Після Вулгаты.	Після ц. словенского т.
1. Адамъ (Быт. 5, 3.)	лѣтъ 130	. . . 230
2. Сифъ (Быт. 5, 6.)	„ 105	. . . 205
3. Енохъ (Быт. 5, 9.)	„ 90	. . . 190
4. Каинанъ (Б. 5, 12.)	„ 70	. . . 170
5. Малеиль (Б. 5, 15.)	„ 65	. . . 165
6. Яредъ (Быт. 5, 18.)	„ 162	. . . 162
7. Енохъ (Быт. 5, 21.)	„ 65	. . . 165
8. Маѳусаль (Б. 5, 25)	„ 187	. . . 187 ¹⁾
9. Ламехъ (Быт. 5, 28.)	„ 182	. . . 188
10. Ной (Быт. 7, 6, 11.)	„ 600	. . . 600
Начало потопа въ р. міра	1656	. . . 2262.

Примѣчаніе. Після Быт. 7, 11. почався потопъ въ 600. р. Ноя II. мѣсяця (вѣроятно въ маю) д. 17. а скончився въ 601. р. II. мѣсяця д. 27. То після лат. тексту. Після словенського же и греческого почався потопъ д. 27. и скончився д. 27. (Быт. 8, 14—16.) Після латинського отже тривав потопъ одинъ рікъ и 10 днів. Коли же Ной бувъ въ ковчезѣ 308 днів, 1. мѣсяця, д. 1. зникла вода. (Быт. 8, 13.)

II. Патріархи жившіи по потопѣ до званія Авраама.

О лѣтахъ сихъ см. Быт. 11, 10—32. Относно же Авраама см. Быт. 11, 31—32 и 12, 4 и Дѣян. 7, 4.

	Після Вулгаты.	р. міра
11. Симъ	умеръ	2158.
12. Арфаксадъ	„	1996.
13. Каинанъ ²⁾		
14. Сала	„	2156.
15. Еберъ	„	2217.
16. Фалекъ	„	2026.
17. Рагавъ	„	2056.

¹⁾ Гр. текстъ выказуе 167.

²⁾ Каинана споминае Вулгата 1. Paral. 1, 18. Лус. 3, 38, то належить ему почислити хоть 30 лѣтъ.

		р. міра
18. Серухъ	умеръ	2079.
19. Нахоръ	"	2027.
20. Өара	"	2113.
21. Авраамъ	"	2213.
роджень 2038.		

Після церковно-словенського т.

	р. міра		р. міра
11. Симъ ¹⁾	родився 2164,		умеръ 2764.
12. Арфаксадъ	" 2264,	поживъ 135+330 л.	" 2729.
13. Каинанъ	" 2399,	" 130+330 л.	" 2859.
14. Сала	" 2529,	" 130+330 "	" 2989.
15. Еберъ	" 2659,	" 134+370 "	" 3163.
16. Фалекъ	" 2793,	" 130+209 "	" 3132.
17. Рагавъ	" 2923,	" 130+207 "	" 3260.
18. Серухъ	" 3053,	" 130+200 "	" 3383.
19. Нахоръ	" 3183,	" 79+129 "	" 3391.
20. Өара	" 3262,	" 130+ 75 "	" 3467.
21. Авраамъ	" 3392,	" 175 "	" 3567.

Примѣчаніе. Після греческого тексту Арфаксадъ поживъ 400 лѣтъ по рождествѣ наслѣдника свого, Еберъ поживъ 270 лѣтъ по рождествѣ наслѣдника; Серухъ родився въ 132. р. отца; Нахоръ умеръ 125 по смерти наслѣдника; Өара родився въ 179. р. отца. — Начинаючи 6тъ Өары словенскій текстъ не р6жнитися 6тъ латиньского; для того, если числимъ лѣта передъ рождествомъ Іисуса Христа, оба тексты згаджаються. На пр. рождество Авраама після обохъ текст6въ р6вно 6тдалене 6тъ рождества Христоваго.

III. Патріархи 6тъ званя Авраама до смерти Мойсея.

Після Вулгаты.

22. Исавъ	роджень 2138,	умеръ 2318.
23. Яковъ	" 2198,	" 2345.
24. Іосифъ	" 2289,	" 2399.
25. Мойсей	" 2463,	" 2583.

Після церковно-словенского т.

22. Исавъ роджень 3492, поживъ 180 л., умеръ 3672. (Быт. 21, 5, 35, 28.)

¹⁾ Живъ 98 лѣтъ до потоцу.

23. Яковъ родженъ 3552, поживъ 147 л., умеръ 3699. (Быт. 25, 26. 47, 9, 28.)
24. Иосифъ родженъ 3643, поживъ 110, умеръ 3753. (Быт. 41, 46, 47. 45, 6. Срѣвн. Быт. 47, 9. и 50, 22.)
25. Мойсей родженъ 3817, поживъ 120 л., умеръ 3937. (Пѣсля Быт. 12, 3, 4. Галат. 3. 17. Мойсей народився року 430—80 по обѣтованію (т. е. 350); бо пѣсля Исход. 7, 7 въ выходѣ зъ Египта мавъ 80 лѣтъ. Обѣтованіе же було 25 лѣтъ по Рожд. Исаака отже 3467. р. О смерти Мойсея см. Второз. 1, 3. и 34, 7.)

Выходъ изъ Египта бувъ пѣсля Вулгаты съ початкомъ р. 2543; пѣсля церковно-словенского тексту съ початкомъ 3897. р. т. е. 80 лѣтъ по рождествѣ Мойсея. (Порѣв. Исх. 13, 18.)

Пѣсля Второзаконія 1, 3. 34, 7. пророкъ Мойсей умеръ при кѣнци р. 40. по выходѣ мѣсяца XII. д. 7., т. е. передъ р. міра 2583. пѣсля Вулгаты, 3937. пѣсля церковно-словенского тексту.

IV. О́тъ смерти пророка Мойсея до основанія храма Іерусалимского 440 лѣтъ.

Пѣсля 3. Цар. 6, 1, въ Вулгатѣ отъ выхода Іеранлитѣвъ изъ Египта до основанія храма Іерусалимского ушло 480 лѣтъ, слѣдовательно отъ смерти Мойсея до основанія храма есть 440 лѣтъ. Въ греческомъ же текстѣ и церковно-словенскомъ отъ выхода зъ Египта до основанія храма читаемъ 440 лѣтъ. Но лекція Вулгаты показуея правою изъ слѣдующаго выказа лѣтъ.

Исусъ Навинъ пѣсля Вулгаты отъ 2583. міра управлявъ лѣтъ 17. (Поживъ 110 лѣтъ, умеръ 2599, родився 2489. Ис. Нав. гл. 24, 30.)	
Овоинилъ (Суд. 3. 11) управлявъ	лѣтъ 40.
Аодъ (Суд. 3, 30)	80.
Баракъ и Деббора (Суд. 5, 32)	40.
Геденъ (Суд. 8, 28)	40.
Абимелехъ (Суд. 9, 22)	3.
Ола (Суд. 10, 2.)	23.
Яиръ (Суд. 10. 3.)	22.
Иеаи (Суд. 12, 7.)	6.
Абесанъ (Суд. 12, 9.)	7.
Елонъ (Суд 12, 11.)	10.
Абдонъ (Суд. 12, 14.)	8.

Сампеонъ (Суд. 15, ст. послѣдній)	20.
Илій (1. Цар. 4, 18.)	40.

Но греческій текстъ выказуе тільки 20 лѣтъ.

Самуилъ и Саулъ (Дѣян. 13, 21.) управляли пѣсля Вулгаты отъ р. 2939., пѣсля нашего тексту отъ 4293. р. міра	40.
Давидъ (2. Цар 5, 4.) пѣсля Вулгаты отъ 2979 а пѣсля нашего отъ 4333. р. міра управлявъ	40.
Соломонъ (3. Цар, 6, 37.) пѣсля Вулгаты отъ 3019 р. міра до основанія церкви управлявъ	4.
	400

Церковь основана пѣсля Вулгаты 3022. р. міра.

Судіи управляли пѣсля Вулгаты отъ 2583. до кѣнця 2938., а пѣсля нашего отъ р. міра 3937. до 4292 черезъ 356 лѣтъ.

Примѣчаніе. Если такъ числячи лѣта поступаемъ ажъ до рождества Христоваго; то якъ нисше видно, отъ Адама до першого року перскаго короля Кира пѣсля Вулгаты е 3495 лѣтъ а пѣсля нашего тексту 4849; монархія перска тревала 205¹¹/₁₂ лѣтъ; монархія греческа тревала 300¹/₁₂; отъ смерти Клеопатры до рождества Христоваго естъ пѣсля поспѣльной еры 29⁵/₁₂ лѣтъ Зъ того слѣдуе, що Іисусъ Христосъ народився пѣсля Вулгаты 4031. р. міра, а пѣсля нашего тексту 5385. р. Теперь вже можемъ означити лѣта передъ рождествомъ Іисуса якъ относительно повысшихъ событій такъ и дотычно послѣдующихъ.

Относительно повысшихъ событій приходимъ до слѣдующаго результату.

Пѣсля Вулгаты.		Пѣсля церк.-словенск. т.	
Адамъ сотворенъ	4031. передъ поспѣльною ерою.	5385.	передъ посп. ерою.
Начало потопа	2375. " " "	3123.	" " "
Авраамъ роженъ	1993 передъ поспѣльною ерою.		
Мойсей "	1568 " " "		
Мойсей умеръ	1449 " " "		
Выходъ изъ Египта	1489 " " "		
Іисусъ Н. управлявъ отъ	1449 " " "		
Самуилъ и Саулъ отъ	1093 " " "		
Давидъ управлявъ отъ	1053 " " "		
Соломонъ " "	1013 " " "		
Соломонъ умеръ	974 " " "		

Бо Соломонъ пѣсля 3. Цар. 11, 42. управлявъ 40 лѣтъ отъ 3019. до кѣнця р. 3058. міра пѣсля Вулгаты, а пѣсля нашего т. отъ 4373. до 4412. включно.

V. Отъ смерти Соломона до збуреня Самаріѣ двѣстѣ пять-десять и шѣсть лѣтъ.

Король юдекин.	Лѣта передъ Ис. Хр.	Лѣта по збудов. Рима.	Король иеранльскін.
Ровоамъ (3. Цар. 14, 21.) пановавъ лѣтъ . . . 17	отъ 973.		А х а б ѣ отъ 916. передъ Хр. (Илія пророкъ до 18. р. Иосафата т. е. 895. передъ Хр.) — О х о з і я умеръ 895. І о р а м ѣ А х а б о в ѣ отъ 18. лѣта Иосафата, І о р а м ѣ И о с а ф а т о в ѣ отъ 5. лѣта тамт. Іорама, который пановавъ 12 лѣтъ и умеръ разомъ съ Охозіею, кор. юдекимъ р. 882.
Абія (3. Цар. 15, 2.) пановавъ лѣтъ . . . 3	" 956		Инуи (Іегу).
Аса (3. Цар. 15, 10.) пановавъ лѣтъ . . . 41	" 953.		Іоахазъ.
Іосафатъ (3. Цар. 22, 42. 4. Цар. 8, 16. и 4. Цар. 3, 1.) пановавъ лѣтъ 22	" 912.		Іоасъ отъ 837. пер. Хр. (Пр. Елис. 894—837.) (Іона прор. 802—796.)
Іорамъ (4. Цар. 8, 16, 17. 9, 29) панов. л. 7	" 890.		Тиглатъ — Пилесаръ (Таглафалласаръ) король ассирійскій ¹⁾ оторвавъ отъ королевства Израил. майже половину (734.)
Охозія (4. Цар. 8. 26.) панов. лѣто . . . 1	" 883.		Посля 4. Цар. 17, 5.
Гоѳолія (Аѳалія) (4. Ц. 11, 1, 4. панов. л. . 6	" 882.		Салманасаръ (его наслѣдникъ) збуривъ Самарію въ 6. р. Езекиѣ. въ 9. Осѣѣ, Израильского Короля, р. міра посла Вуллаты 3314, посла нашего т. 4668., т. е. 718. передъ Хр. Салманасару послѣдовавъ Сеннахиримъ (Сангерибъ), который облягавъ Іерусалимъ. (4. Цар. 18, 13.) Сеннахириму послѣдовавъ Ассорданъ (4. Цар. 19, 37.)
Іоасъ (4. Цар. 12, 1.) пановавъ лѣтъ . . . 40	" 876.		
Амесія (4. Цар. 14, 2.) пановавъ лѣтъ . . . 29	" 836.		
Азарія (Озія) 4. Цар. 15, 2. панов. лѣтъ . 52	" 807.		
(Исаія пр. 771—711.)			
Іоаѳамъ (4. Цар. 15, 33.) пановавъ лѣтъ . . . 16	" 755.		
Дня 21. цвѣтня начався будовати Римъ після поспѣлпои еры р. 753. передъ Хр.			
Ахазъ (4. Цар. 16, 2.) пановавъ лѣтъ . . . 16	" 739.	15	
Езекиа (4. Цар. 18, 1—2. 17, 1. 18, 9—10.) пановававъ самъ всѣхъ лѣтъ 27, до розореня же Самаріѣ 6	" 723.	31	
Езекиа воцарився въ концѣ 3. р. Осѣѣ, въ 14. лѣто Ахаза, пановавъ же съ нимъ два лѣта.			

256

¹⁾ Зри 1. Паралип. 5, 26.

VI. Ôтъ розореня Самаріи до начала неволѣ Вавилонскои 113 лѣтъ.

	Лѣта. передъ Хр.	Лѣта по збудов. Рима.	
Езекиа по розореню Самаріѣ 21.	717	37	Въ лѣто 18. (пѣсля лат. 13) короля Набуход- носора (Ассордана или А- саргаддона) выправа Оло- ферна, которого побѣдила Юдиѣ. (667—663. пе- редъ Хр.) Послѣдній король Ассиріѣ Ассуридилили бувъ осадженъ въ столиці своѣй Нинивіи ôтъ Киа- ксара, короля Мидіѣ, и Набополассара, намѣстника Вавилона. Нинивіа по об- валеню стѣнъ черезъ вы- ливы Тигра здѣстала здо- бута, король же спалився со жѣнками и скарбами своими (625.) Королевство Вавилонске пріявъ сынъ Набополассара Набуходно- соръ (Набукаднѣзаръ) ôтъ р. 605.
Манассія (4. Цар. 21, 1.) 55.	696	58	
Аммонъ (сѣ) (4. Цар. 21, 19.) 2.	641	113	
Іосія (4. Цар. 22, 1.) . 31. (Перемія (1, 2.) званъ въ 13. р. Іосіѣ.)	639	115	
Іоахазъ (4. Цар. 23, 31.) три мѣсяцѣ.	608	146	
Іоакимъ (4. Цар. 23, 36.) до першого полону Іерусалима (4. Цар. 24.) 4.			
113			
Четвертый р. Іоакима пѣ- сля Вулгаты 3427. а пѣ- сля нашего т. 4781. мі- ра, передъ Хр. 605. Сей есть першій р. Набу- ходносора. (Іер. 25, 1.)			

VII. Сѣмдесять лѣтъ неволѣ Вавилонскои.

	Лѣта передъ Хр.	Лѣта Рима.	
Іоакимъ по першихъ 4. лѣтахъ царствовавъ еще лѣтъ 7.	604	150	
Іехонія (4. Цар. 24, 8.) три мѣсяцѣ.	597		
(Іезекиль пророкъ 593—571.)			
Іерусалимъ втор. разъ полонен. съ Іехонією.			
Седекія (4. Цар. 24, 17, 18. 25, 1—10) . . . 10.	597	157	
Іерус. третій разъ по- лоненъ въ 5. мѣсяцю 11. р. Седекіѣ (Іер. 1, 3.) р. міра 3445. послѣ Вулт., передъ Хр. 587.			
Набуходносоръ, кото- рого 19. рѣкъ впадае въ 11. рѣкъ Седекіѣ (4. Цар. 25, 8.) . . 25.	587	167	
Евилмеродахъ (кото- рый 37 лѣтъ по пе- реселенію Іехоніѣ у- вѣдливъ тогоже [та- кже Іоакимъ II. зва- ного] изъ темницѣ, то послѣ 4. Цар. 25, 27) пановавъ 2.	562	192	
Нериглисоръ 5.	560	194	
Набонидъ (Балтасаръ) пановавъ до 10. жов- тня 538 17.	555	199	
Дарій мидяннинъ (Дан. 5) также Киаксерксесъ або Киаксаресъ II. званный 2.	538	216	

Киаксаресъ I., король
Медіѣ, що здобувъ Нини-
вію, умеръ 593. передъ Хр.
По нѣмъ слѣдовавъ Астиа-
тесъ. Послѣ Ксенофонта
по Астиагу слѣдуе его
сынъ Киаксаресъ II., Киръ
женится съ его дочкою, и
есть его наслѣдникомъ въ
Медіи. Передъ тымъ Пер-
сы були піддані Медіи.

Понеже отъ 5. року Іоакима I. до второго р. Киаксара
включно есть 68 лѣтъ, то дораховавши еденъ р. Іоакима I.
(т. е. 4. рѣкъ) и еденъ р. самодержавія Кира маемъ 70 лѣтъ
неволѣ Вавилонскои. Второй же р. Киаксара есть 3495. рѣкъ
міра послѣ Вултаты, а 4849. послѣ нашего текету; 537. пе-
редъ Хр.

VIII. Монархія перска.

Отъ р. 536. до липця 330. т. е. 205¹¹/₁₂ лѣтъ.

	Лѣта передъ Хр.	Лѣта Рима.
Киръ, въ котораго 1. р. Жиды зъ неволѣ повертають (Ездр. 1, 1.) пановавъ лѣтъ 7.	536	218
Въ 2. роцѣ Кира основана нова церковь въ Іерусалимѣ.		
Камбисеъ 77 ⁷ / ₁₂	529	
Псевдо Смердесъ 7 ⁷ / ₁₂	521	
Дарій Истаспсѣъ 36.	521	
Въ 2. р. Дарія по довгѣй перервѣ на упоминаніи про- рокѣвъ Аггея и Захаріѣ Зороабель и Іисусъ взя- лися знову до начатой будовы церкви въ Іеруса- лимѣ, а въ р. 6. Дарія була церковь готова.		
Ксерксѣъ I. 21.	485	
Артаксерксѣъ I. Долгорукій 40.	464	
Семого р. сего короля т. е. 458—457. отправився Е- здра въ Іерусалимъ. Неемія 20. р. — (Ездр. 6, 15. 7, 7. Неем. 2, 1.)		
Ксерксѣъ II. 2 ² / ₁₂	424	
Согдіанъ 7 ⁷ / ₁₂	423	
Дарей Новосъ 19.	423	
Артаксерксѣъ II. Мнемонъ 46.	404	
Артаксерксѣъ III. Охосъ 21.	358	
Арсѣъ 3.	337	
Дарій Кодоманосъ до липця 330. передъ		
Христ. 4.	334	
	205 ¹¹ / ₁₂	

ІХ. Монархія греческа.

Ôтъ лица 330. до 1. августа 30. р. тревала $300\frac{1}{12}$ лѣтъ.

	Лѣта передъ Хр.	Лѣта Рима
Александръ В. (Умеръ въ червцю 323.) . . .	330	423
Наслѣдники Алексиндра В. въ Египтѣ и въ Сиріи.		
Птоломей Лаи (здобувъ и Палестину) . . .	324	
Новшій утверждаютъ, що LXX. товмачѣ переложили старый завѣтъ на греческій языкъ ок. 300 р.		
Птоломей Филадельфъ († 246)	284	
(Иисусъ сынъ Сираховъ ок. 280.)		
Птоломей Еввергетъ † 221.		
Птоломей Филогаторъ † 204.		
Птоломей Епифанъ († 181.)	204	
Р. 30. втѣлений бувъ Египетъ до Римской державы.		
Антиохъ III. Великій (224—187), король Сиріѣ, ôтобравъ Египту Юдею	203	
Антиохъ IV. Епифанъ (175—164) старався погу- бити религію жидôвеку; ему супротивився Маттавія священникъ съ 5 сынами, зъ кото- рыхъ по его смерти Юда Маккавей воевавъ отъ р. 166 до 160. Ôнъ занявъ Іерусалимъ и очистивъ храмъ. Р. 164. принесено тамъ першу офѣрѣ.		
Основаніе 126-лѣтнего асмонейского священства черезъ заключеніе міра межи Юдою Мак. и Антиохомъ Евпаторомъ	161	592

Диметрій Сотиръ ѿтъ 161.

Симонъ, наймолодшій сынъ Маттаѳіѳ (143—135), dokonавъ вы-
свободження Юдеѳ.

Іо. Ирканиъ, сынъ Симона 135—107.

Аристобулъ I. пріѳѳъ титулъ короля юдейского.

Въ спорахъ наслѣдственныхъ межи Ирканоу II. и Аристо-
булемъ II., сынами Александра Іаннеѳ, Фарисеи и Саддукеи при-
звали Римлянъ, а Кней Помпей пѳдступивши изъ Сиріѳ здобувъ
Іерусалимъ и признавъ Иркана II. архіереемъ, но уничтожаючи
королевство пѳддавъ Юдею Римлянамъ. (63 р. передъ Хр. а 690.
по збудованю Рима.) Цезарь звытяживши Помпеѳ, установивъ при
боку Иркана Антипатра Идумейчика прокураторомъ. Коли Анти-
патеръ успѣвъ присвоити си всю власть, бувъ отъ жидѳвъ отрутый;
но его сынъ Иродъ вспоможенный черезъ римскихъ тріумвирѳвъ
принѳѳъ титулъ короля юдейского (39. передъ Хр., 714. Рима.)
Р. 35. передъ Хр. Иродъ положивъ конецъ первосвященству асмонейскому.
Битва пѳдъ Акціумъ ѳтбулася 2. вересня 31. р. передъ
Хр. 722. Рима. Клеопатра умерла 1. августа р. 30. передъ Хр.,
723. Рима.

Х. Монархіѳ Римской 29 лѳтъ.

Августъ тріумфуетъ въ августѳ р. 29. передъ Хр.

Зѳ всѳхъ сихъ хронологическихъ датъ, якъ видѳлимо, слѳ-
дуетъ, що Іисусъ Христосъ родився 4031. р. міра пѳсля Вулгаты,
5385. р. міра пѳсля нашего тексту, если съ поспѳльною ероу пріѳ-
немъ р. 754. Рима яко рѳкъ Его першій; но р. 754. Рима по на-
шому мнѳнію есть 3. по Хр. рождествѳ. Пѳсля Византійской еры
міръ сотворенъ 5508. р. передъ Христомъ. Рѳжниця нашего чи-
сленя 123 лѳтъ дасться вытолковать изъ ѳтмѳнныхъ лекцій библіѳ
и изъ книги Іисуса Навина, въ которѳй певніи лѳта можна два
разы почислити.

ХІ. Выказъ хронологичный ѿтъ Рождества Христова до кѣнца перваго столѣтія.

	Лѣта Рима.	Лѣтъ рожд. Хр.	Пѣсля еры послѣдной.
Рождество Христа Спасителя д. 25. груд.	751	1	3 пер. Хр.
Обрѣзаніе Господне д. 1. сѣчня . . .	752	1	2 "
Представленіе Іисуса въ храмъ Іерус. д. 2. лютого	752	1	2 "
(Іосифъ съ Марією повертають на ко- ротке время въ Назаретъ.)			
Волхвы (мудрцы) приходятъ поклонитися	752	2	2 "
Іродъ велитъ убить дѣтій Вифлеемскихъ.			
Іродъ умирае въ половинѣ марта . . .	753	2	1 "
Іисусъ по смерти Ірода повертае зъ Египта може еще 753. Рима въ осени.			
Четвертый рѣкъ Іисуса	754	4	1 по Хр.
Августъ умирае д. 19. сернія	767	16	14 "
Пилать ставъ прокураторомъ Юдеѣ .			25 "
Іродъ Антипа уводитъ брату жену Іро- діаду			26 "
Іоаннъ Креститель начинае крестити въ 15. р. Тиберія	781	31	28 "
Іисусъ крестится ѿтъ Іоанна д. 6. сѣчня.	782	31	29 "
Пасха I. проповѣди евангелеской по чу- десн въ Канѣ.			
Іродъ Антипа картанный ѿтъ Іоанна за Іродіаду, женику брата своего Филиппа, узвизнявъ Іоанна при кѣнци грудня.			
Пасха II., коли Іисусъ Христосъ исцѣ- ливъ розслабленого	783	32	30 "
Дня 29. сернія Іродъ давъ дочцѣ Іродіады голову Іоанна Крест.			
Пасха III. (Іо. 6, 4.), Іисусъ не ходивъ въ Іер.	784	33	31 "
Пасха IV., Іисусъ Хр. умирае на крестѣ.	785	34	32 "
Св. Стефанъ окаменованный 26. грудня .	786	36	33 "

	Лѣта Рима.	Лѣтъ рожд Хр.	Посля еры поспѣльн. по рожд Христа.
Наверненіе св. Павла д. 25. сѣчня . . .	787	36	34 „
Св. Петръ проповѣдає въ Лиддѣ, Св. Яковъ Зебедеѣвъ въ Испаніи.			
Св. Павелъ по третійтѣй проповѣди при- ходитъ въ Іерусалимъ Петра видѣти .	790	39	37 „
Смерть императора Тиберія въ марцію .	790	39	37 „
Св. Петръ установляє кафедрѣ въ Антіо- хіи д. 22. лютого	790	39	37 „
Пилатъ заточенъ въ Галлію. Императоръ Каллигула Ирода Агриппу, внука Ирода Великого, сына Аристобула убитого мечемъ Ирода Великого, постановляє королемъ Юдеѣ. Коли же Агриппа при- бувъ въ Юдею, заразъ оскарживъ стрія свого Ирода Антипу передъ императо- ромъ и справивъ, що стрій позбавленъ тетрархіѣ галилейскои съ безбожною женою Иродіадою въ всегдашне зато- ченіе отойшовъ. (Еще р. 36. еры по- спѣльнои бувъ Иродъ Антипа звѣтяже- ный въ вѣйнѣ съ Аретою, королемъ А- рабіѣ, которого дочцѣ Иродъ давъ бувъ розвѣдъ, абы взяти си за жену Иро- діаду.) Тетрархію Антипы одержавъ Агриппа.			39 „
Калигула умирає, императоромъ стає Клав- дій, который дає Агриппѣ Самарію въ дарунокъ.	794	43	41 „
Св. Матѣей написавъ евангеліє 8. р. по вознес.	792	41	39 „
Голодъ въ царство Клавдія (предсказанъ прор. Агабомъ)	795	44	42 „
Св. Павелъ захваченъ до неба 14 лѣтъ передъ написаньемъ II. посланія къ Коринѣіаномъ (якъ пише II. Кор. 12, 2.)			43 „
Апостолы розбѣйшлися въ свѣтъ 12. р. по Вознесенію.	796	45	43 „

	Лѣта Рима.	Лѣтъ рожд. Хр.	Посля еры поспѣльн. по рожд. Христа.
Св. Петръ въ Римѣ установляє катедру д. 18. сѣчня			43 по Хр.
Въ тоже время написавъ свое перше по- сланіе.			
Св. Павелъ въ часъ голоду (съ Варна- вою) вторично приходитъ въ Іеруса- лимъ (Дѣян. 11.)			44 "

Л. посля еры
поспѣльной.

Св. Яковъ Зеведеевъ повернувши зъ Испаніѣ пріймае мечну смерть отъ Агриппы			44
Св. Петръ въ тоже время узязненъ, выбавленъ естъ черезъ ангела и правдоподобно повертае въ Римъ			44
Иродъ Агриппа пораженъ отъ ангела люто погибает. (Слѣ- дуетъ по 4 лѣтахъ его сынъ, Агриппа молодой.)			44
Св. Павелъ съ Варнавою посвященъ въ епископы отходятъ зъ Антиохіѣ проповѣдати народамъ;			
I. путешествіе св. Павла			45
Св. Павелъ и Варнава въ Иконіи наворачаютъ св. Феклу, по- томъ въ Листрѣ отъ жидовъ каменованъ и идутъ въ Ико- нію и Антиохію. (Дѣян. 14, 1.)			46
По трилѣтній подорожи повертаютъ въ Антиохію Сиріѣ. (Тамъ пробували оба довге время.) Дѣян. 14, 25—27.			48
Императоръ Клавдій прогнавъ жидовъ и христіянъ изъ Рима. Св. Ап. Петръ отходитъ на востокъ			49
Соборъ апостоловъ въ Іерусалимѣ. (Срѣви. Гал. 1, 18, 2, 2.)			51
Павелъ и Варнава повертаютъ изъ собора въ Антиохію; зъ оттамъ св. Павелъ предпринявъ II. путешествіе со Силою черезъ Сирію, Киликію до Мекедоніѣ и прій- шовъ въ Аѣины. Варнава съ Іоанномъ Маркомъ въ Книрѣ.			51
Въ Аѣинахъ св. Павелъ наворачаетъ Діонисія Ареопагита. Зъ Аѣинъ приходитъ въ Коринѣ, где першого року пише 1. посл. къ Солунянамъ			52
Въ Коринѣ второго року пише св. Павелъ II. посланіе къ Солунянамъ.			53
Павелъ вслѣдствіе обѣта постриженъ отходитъ зъ Коринѣа и звидѣвши Ефезъ приходитъ въ Іерусалимъ (где въ			

Л. після еры
поспѣльной.

то время пресв. Дѣва Марія умерла), зъ ѡттамъ въ Антиохію. Св. Апостоль Филиппъ въ Іераполю претерпѣвъ мученическу смерть на крестѣ. (Старе преданіе мовить, що св. Іоаннъ евангелистъ дѣйствовавъ съ Филиппомъ въ Іераполю.)

Императоръ Клавдій ѡтъ своей жены Агриппины отроенъ . 54

Св. Павелъ предпринимае третє апостол. путешествіе. 55

Пройшовши горѣшній стороны Азіѣ приходитъ въ Ефесъ, где два лѣта и три мѣсяцѣ проповѣдае.

Св. Павелъ въ Ефесѣ передъ праздникомъ пятидесятницѣ пише перше посланіе къ Коринѣіанамъ (и може къ Галатамъ.) 57

Коли встеклѡсть народа зъ Ефеза его прогнала, зѡставивъ тамже Тимофея, першого епископа, а самъ ѡтѡшовъ въ Македонію (зъ ѡтки мѡгъ написати 1. посланіе къ Тимофею и прійти въ островъ Критъ и Тита епископомъ зоставити.) Потѡмъ здаеся, переходивъ Грецію и на зиму прійшовши въ Никополь, писавъ посланія П. ко Коринѣіанамъ и може къ Титу та къ Галатамъ.

Вкоротцѣ ѡтправився въ Коринѡъ и изъ пристанища Кенхрейского написавъ посланіе къ Римлянамъ. 58

Зъ Коринѡа ѡтѡшовъ въ Филиппы и по пасцѣ въ Троаду (где воскресивъ Евтиха). Зъ ѡттамъ прійшовъ въ Милитъ и ѡтплывъ до Кесаріѣ. Около праздника пятидесятницѣ бувъ въ Іерусалимѣ, зъ ѡтки прійшовъ въ двулѣтне увязненіе до Кесаріѣ и вельдствіе ѡтклику ко цѣсарю ѡтосланъ бувъ до Риму. Претерпѣвши кораблекрушеніе, зимовавъ на Малтѣ 60

Св. Павелъ приходитъ въ Римъ 61

Зъ Рима написавъ посланія къ Филипписеямъ, къ Колоссеямъ, къ Филимону (и може къ Ефесеямъ.)

Св. Лука (который ок. 58. написавъ евангеліе) написавъ Дѣянія апостольскія 62

Св. Павелъ выпущенный на волю пише посланіе къ Евреямъ и иде въ Испанію а потѡмъ на востокъ 63

Гоненіе Нерона 64

Л. після еры
попсольной.

Після гдекоторыхъ посланія къ Титу и І. къ Тимоѣю писані св. Павломъ, коли освобожденъ изъ неволѣ Римскои бавивъ на востоцѣ.	
Св. Петръ и Павелъ вертають до Риму, абы по́ддвигнути въ гоненю упадающе христіанство	65
Св. Петръ пише свое вторе посланіе; св. Павелъ второе къ Тимоѣю и може посланіе къ Ефесеямъ.	
Початокъ жидѣвскои вѣйны	66
Мученическа смерть св. верховныхъ апостолѣвъ Петра и Павла	67
Нерона смерть.	68
Веспасіанъ узный цѣсаремъ поручае провадження вѣйны юдейскои Титови	69
Розореніе Іерусалима	70
Веспасіана смерть	79
Тита смерть	81
Домитіанъ управляє до р.	96
Нерва до р.	98
Св. Іоаннъ евангелистъ въ вигнаню на островѣ Патмѣ на- писавъ апокалиписъ	95
Въ слѣдующихъ лѣтахъ три посланія и св. евангеліе. Уми- рае ок. р.	98
Початокъ цѣсарства Траяна	98

Книжка втора.

**Святой Святыхъ Іисусъ Христосъ и найближшіи
Его по плоти сродники и Апостолы Его тай уче-
ники. До р. 117. еры поспѣлной.**

„Дивенъ Богъ во Святыхъ Своихъ Богъ
Израилевъ.“ (Пс. 67, 36.)

**32. Святі праведніи Богоотцѣ Іоакимъ и Анна. (Дня 9. вересня
и 25. липця.)**

Після писателей церковныхъ св. Іоакимъ зъ дому короля Давида, и жена его Анна (Благодать) зъ роду Аарона и Давида жили въ Назаретѣ, городѣ галилейскѣмъ. Но есть также преданіе ине, которе мовить, що обое жили въ Іерусалимѣ и тамже збѣтали похороненій.¹⁾ Касательно Іоакима замѣчательнымъ есть, що св. евангелисты не упоминають то имя въ родословію Іисуса Христа, и що св. евангелистъ Лука называе Іосифа, Обручника пресв. Дѣвы Маріѣ, сыномъ Ілія. Правдоподобно Ілій, писанный у св. евангелиста Луки. есть никто иншій, якъ Іоакимъ, отецъ пресв. Дѣвы Маріѣ; бо у жидѣвъ имена Ілій, Еліакимъ, Іоакимъ суть рѣвного значеня и мѣняются межю собою. Іосифъ же называеся у св. Луки сыномъ Ілія (Іоакима); бо бувъ его зять, мужъ дочки Маріѣ. Относительно св. Анны треба знати, що була сродницею Елисаветы, матери Іоанна Крестителя: бо то

¹⁾ Після виднїй законницѣ Катарины Еммерихъ († 1824) Анна родилася въ Виолемѣ, по ей родичи перепровадилися до Галилеѣ, замешкали коло Назарету и мали посѣлѣть въ долину Завулонъ. Тамъ познавъ св. Анну Іоакимъ, который властиве звався Ілій (згаданный ѿ св. евангелиста Луки въ родѣ Іисуса), и полюбивъ ю.

стоитъ въ св. евангелію. Пѣсля Никифора (П. 3.) священникъ Маѳанъ съ супругою Марією мавъ три дочки: Марію, Собу и Анну; перша Марія выдалася въ Виѳлеемъ и родила Салому, втора Соба выдалася также въ Виѳлеемъ и породила Елисавету, и третя Анна выдалася за Іоакима въ земли галилейскѣй и мала Марію, матеръ божу. — По старому преданію обое Іоакимъ и Анна жили праведно, осторожно хоронячи заповѣди божіи и украшалися всякою добродѣтелію. Будучи же богатыми, ѳтзначалися особливо щедростію ко убогимъ. Но довго Богъ не благословивъ ихъ супружества дѣтьми; бо Анна була неплодна. Понеже зъ тои причины судилися опослѣдженными передъ Богомъ, который Авраама и Исаака и Якова благословивъ въ потомствѣ ихъ, то смутились тымъ дуже. Едного разу св. Іоакимъ прійшовъ въ Іерусалимъ и хотѣвъ принести Богу велику офѣру; но нѣкій священникъ Рувимъ зневаживъ его съ офѣрою за бездѣтнѣсть. Засмученный тымъ Іоакимъ не повернувъ до жены, но удався до своихъ стадъ въ гору. Анна же увѣдомлена о томъ, що ся стало, скорбѣла, плакала, и просила Бога, щобъ ѳтнявъ ѳтъ нен соромъ неплодности. Она молилася въ садѣ, а Іоакимъ тогды на горѣ такожь умолявъ Бога, абы даровавъ имъ дитину. Обѣщали же дитя, которе имъ бы Богъ даровавъ, ѳтдати Богу на службу. По старому побожному преданію Богъ, выслушавши ихъ молитву, обявивъ имъ черезъ архангела Гавріила, що родять дочку преблагословенну, о которой благословятся всѣ колѣна земскіи. За ту милость оказану имъ, благодарили они и прославляли Бога въ церкви Іерусалимскѣй. Коли же повернули до дому (въ Назаретъ), зачала св. Анна (дня 9. грудня) и родила дочку Марію, о рождествѣ которой возрадовалися небеса и земля. Марія веходила и вырастала повна благодати, озаряючи родичій свѣтломъ дарованымъ собѣ. Родичи же еи лелѣяли ѣѣ, хоронячи якъ яблоко ока, любячи яко дитя ѳтъ многихъ лѣтъ выжидане, и почитаючи яко Госпожу свою, о которой славное оголосивъ имъ Ангель божій. — Коли пресв. Дѣва мала три лѣта, впроваджена була ѳтъ нихъ со свѣчами въ церковь Господню и по обѣту ѳтдана Богу въ дарунокъ. — Що до блаженного успенія св. Богоотцѣвъ Іоакима и Анны не згаджаются авторы. Кедринъ пише, що они поумирали, коли пресв. Дѣва мала одинацять лѣтъ. Иншіи же мовятъ що св. Іоакимъ умеръ въ глубокѣй старости, а св. Анна оставивши Назаретъ прійшла въ Іерусалимъ и пробула ту близко дочки и не умерла, доки не оглядала и не взяла на руки свои Спасителя міра.

Латинники празднують память св. Іоакима д. 20. марта а св. Анны д. 26. липця. На образахъ представляется св. Анна яко жена честна въ плащу зеленой барвы, которая означае надѣю, и въ одежи барвы червонной, которая означае любовь, въ рукахъ держачи отверту книжку, при которѣй стоитъ Марія; позаду выобразенъ есть св. Іоакимъ.

Почитанье св. Анны прійшло зъ востока на западъ и зостало также многими чудесными исцѣленіями и ласками нагороджене и утверждено.¹⁾

Поученіе. Св. Богоотцѣ Іоакимѣ и Аннѣ молитвою получили отъ Бога преблагословенный даръ пресв. Дѣву Марію, свѣтло предвѣщающее солнце Христа, славу рода человѣческаго. Бели будемъ праведно жити, то и мы молитвою пріймемъ отъ Бога великіи и богатіи ласки. — Слышачи чудесніи исцѣленія содѣланіи на презваніе св. Іоакима и Анны празднуймо ихъ память такъ усердно, щобымо были участниками чудесной ихъ опѣки.

Молитва. Веселися, Іоакиме, ставши родителемъ Богородительницѣ; жерело жизни отъ неплодной тобѣ ся родило; не есть инъ якоже ты изъ родителей земнородныхъ, о Богу пріятный! Боговмѣстимая бо Дѣвица, боже мешканье тобою намъ даровалася. — Согрѣшеній прощеніе и выбавленье отъ злыхъ и житія поправу нынѣ ми выпроси, Анно всехвальная, почитающему днесь свѣтоносную твою память.

33. Зачатіе пресв. Маріѣ отъ св. Анны. (Д. 9. грудня.)

Св. Іоаннѣ Дамаскинѣ пише, що годилося, абы перше уготовалася палата и потѣмъ прійшовъ цѣсарь, що годилося перше выткаться пеленамъ цѣсарского ложа и тако допѣро родитися цѣсарскому дитяти. Зачалася отже нынѣ непорочно пресв. Дѣва Марія, мати цѣсаря Христа отъ святой и праведной Анны. Начала созидатися нынѣ Христу Богу и царю нашему одушевлена палата

¹⁾ О св. мощахъ и чудесахъ говорятъ Болландисты просторонно (Acta SS. Julii VI. d. 26. p. 244.) Тамже (Mart. III. d. 20.) читаемъ о преданію, що св. Іоакимъ и Анна не въ Іерусалимѣ, но на долиинѣ Іосафата коло села Геесиманьского похороненіи зѣстали. По нихъ похоронено тамъ св. Іосифа Обручника а пѣзійше и пресв. Дѣву Марію. На початку же 5. вѣку перенесено мощи св. Іоакима и Анны въ Іерусалимъ до церкви созданой подъ призваніемъ св. Анны.

и освящене ложе и честне мѣсто, щобы замешкала съ нами Господня Его слава и милость. Той що мудростію утвердивъ небеса, мудростію устроивъ одушевленное небо пресв. Дѣву Марію, такъ що стала прекраснымъ, пресвятымъ прибыткомъ Христа, царя славы. О святости и красотѣ Маріѣ свѣдчить Духъ Святый въ Пѣсни пѣсній мовячи: Вся добрая еси Ближняя моя и порока нѣсть въ тебѣ. (Гл. 4.) Отожъ ѿ самого зачатія до успенія есть пресв. Дѣва вся добра, вся повна ласки, вся близка Богу, вся безъ змазы грѣха. Безгрѣшне есть ея зачатіє, безгрѣшне житіє, свята смерть; бо Господь Богъ наповнивъ ѣѣ вже въ зачатію передъ рождествомъ ласками и она вмагала все ласками, такъ що була достойною матерію Христу Богу. Що пресв. Дѣва ѿ першої хвилѣ житя зостала освященою, о томъ увѣрена була все церковь такъ греческа и латинска.

Греческа церковь ѿ 7. вѣку здѣлала зачатіє пресв. Дѣвы Маріѣ ѿ св. Анны предметомъ праздничного почитаня и до нынѣ выславляє зачатіє пресв. Дѣвы кондакомъ праздника того мовячи: Празднуеть днесъ вселенная (вся замешкана земля) Аннино зачатіє бывшее по Бозѣ, т. е. безгрѣшне, Богомъ освящене. — Церковь же латинска вправдѣ много пѣзнійше запровадила праздникъ зачатія, но рѣвно всегда визнавала таємність непорочного зачатія пресв. Дѣвы. Тому р. 1854. Папа Пій IX. по собраню голосѣвъ епископѣвъ цѣлого свѣта христіанського выдавъ догматичне рѣшеніє, которымъ освѣдчає, що наука мовячая, яко всеблаженна Дѣва Марія въ першій зачатія свого хвилѣ зъ особлившой всемогучого Бога ласки и привилея со взгляду на заслуги Ісуса Христа, Спасителя рода чововчического, зѣстала охороненою ѿ всякой змазы вины первородной, есть ѿ Бога объявлена и має длятого ѿтъ всѣхъ вѣрныхъ твердо и постоянно вѣритися.

Наші предки не мали такого výroку головы церкви, однакъ твердо вѣрили въ непорочное зачатіє пресв. Дѣвы и выкладали науку о томъ же, въ сей способъ. Мовили: Пророкъ Іеремія, якъ свѣдчить писаніє, еще въ чревѣ матери своей освятився¹⁾, а Іоаннъ Креститель, якъ предповѣвъ о нѣмъ архангелъ, еще въ чревѣ матери наповнився Духомъ святымъ.²⁾ Еслижъ Богъ проповѣдникѣвъ слова своего во времени голошеного такъ вчасно собѣ усвоивъ и освятивъ, то чи можемъ сомнѣватися о непорочномъ зачатію

¹⁾ Іер. 1.

²⁾ Лук. 1.

той невѣсты, которая стала матерію предвѣчнаго Слова божого, Господа нашего Іисуса Христа? О нѣй говоритъ Духъ божій въ Пѣсни пѣсней: „Кто сія приникающая яко утро, добра яко луна, избрана яко солнце“? — Якъ раномъ кѡнчится нѣчь, и зачинаеся день: такъ Марією кѡнчится старый законъ, и зачинаеся новая благодать. Якъ луна свѣтитъ посередѣ звѣздъ: такъ Марія посередѣ святыхъ дѣвиць. Въ нѣй якъ въ солнцѣ положивъ Сынъ божій селеніе (мешканье) свое.¹⁾ „О блаженніи чресла Іоакимови, воскликне св. Іоаннъ Дамаскинъ, зъ которыхъ цѣлкомъ непорочне вышлося сѣмя! О блаженна утроба Аннина, въ которѡй тайными вырастаніями умноженъ и воображенъ бувъ святѣйшій плодъ чрева“. Пресв. Дѣва зачалася ѡтъ родичій постарѣвшихъ ся, въ чистотѣ супружеской пожившихъ, похотямъ тѣлеснымъ непѡдданныхъ, и була ѡтъ Бога въ самѡмъ зачатію освящена и украшена въ пречисте мешканье Сыну божому. Она превосходитъ самое небо выотою, широтою и красотою. Выша небесъ есть, бо родивши Христа Бога, вывышена надъ Серафимѡвъ. Ширшая есть небесъ; бо вмѣстила того, котораго небеса небесъ обняти не могутъ. Красота ея неописана; бо о нѣй мовитъ пророкъ: „И видѣхъ и се исполнь славы храмъ Господень“. Таке небо устроилося Творцю и Богу ѡтъ самого зачатія, такъ свѣтла палата царю и Владыцѣ, щобы прійшовъ къ нѣй и выданъ нею на свѣтъ ущедривъ народы чекаючи Его спасительного пришествія. Такъ говорили предки наші о пренепорочнѡмъ зачатію пресв. Дѣвы Маріѣ.²⁾

Розваживши ихъ науку и слышавши вырокъ самои головы церкви Христовои, торжествуймо нынѣ съ ликующимъ веселіемъ таемнѡсть непорочнаго зачатія пресв. Дѣвы Маріѣ, небеснои нашої матери, жичмо ѣй щастя до того внеслаго преимущества и потѣшаймо нашу бѣду тымъ, що она една зъ рода нашего нененарушена ѣдовитымъ зубомъ пекельнаго вужа, коли противно мы всѣ скорше угрызеньемъ его смертоноснымъ убитіи зѡстали, нѣжъ на свѣтъ выйти здужалисмо. Всѣ есмо бѣдніи и нужденніи грѣшники, она же одна вѡльна ѡтъ грѣха и повна ласки, щобы вставлялася за нами ко божественному Сыну своему. Подобалося Богу, абы мы, якъ черезъ Адама и Еву въ грѣхъ и нужду приведніи есмо: такъ черезъ Христа и Марію ѡтъ упадку двигнулися. Черезъ Марію хотѣвъ Іисусъ снійти къ намъ; черезъ ню ѡтже

¹⁾ Пс. 18.

²⁾ Порѡвн. книгу Житій.

маемъ къ Нему восходити. Будучи непорочно зачатою и ѿ чрева матери освященою, жалѣе она о погибели грѣшникѡвъ и рада, ихъ ѿ згубы грѣховной выпровадити. Любѡмъ ѣѣ яко ходатанцу нашу и якъ въ смуткахъ и бѣдахъ житейскихъ часто до неѣ по милость и помѡчь прибѣгаемъ: такъ въ покусакъ и нуждѣ грѣха простираймо къ нѣѣ свои руцѣ. Якъ дѣти надѣются на мать свою, такъ покладаймо надѣю въ помѡчь пресв. Дѣвы Маріѣ. Если же коли за причиною еѣ совершимъ що доброго и избѣгнемъ сѣтѣй непріятельскихъ, то якъ черезъ еѣ руки пріѣлисмо ласки ѿ Бога, такъ руками еѣ приносѣмъ Богу честь, благодареніе и славу.

Молитва. Зачатіє днесъ, богомудрая Анно, твое празднуемъ яко вмѣстившую нигде вмѣстимаго зачала еси, неплодныхъ отрѣшена узъ.

Закона тѣни явно переходять, се бо зоря божественной благодати, показуеся дѣва облакъ, изъ котораго свѣтлое божества возсіяетъ солнце.

Благословено буди святое и непорочное Зачатіє Всеблаженной Дѣвы Маріѣ.¹⁾

Въ Зачатіи твоѣмъ, Дѣво Маріе, непорочна была еси, моли о насъ Бога, котораго Сына Іисуса ѿ Духа Святаго зачатого родила еси.²⁾

34. Рождество пресв. Дѣвы Маріи. (Дня 8. вересня.)

Въ ветхѡмъ завѣтѣ Соломонъ збудовавъ Господу храмъ черезъ найспособнѣйшихъ дѣлателей зъ каменей найвыборнѣйшихъ, ѿ деревъ благовонныхъ, зъ золота чистаго на горѣ высокѣй Моріа. Украсивъ же тотъ храмъ штучными подобіями Херувимѡвъ, деревъ и цвѣтѡвъ, изображенными по стѣнамъ его. И слава Господня прійшовши въ огнѣ и облацѣ, замешкала въ тѡмъ храмѣ; люди же не тѣсно вмѣщались въ притворахъ его. Честнѣйшій храмъ ѿ оногo рукотворенаго Соломоноваго создала собѣ премудрѡсть божя въ новѡмъ завѣтѣ, именно нерукотворенный прибытокъ пресв. Дѣву Марію. Марія показалася палатою и храмомъ Христу Богу созда-

¹⁾ Отпустъ 100 днѣй тѡлько разъ, кѡлько. Душамъ въ чистилищи прилагаемый. Пій VI. 1793.

²⁾ Отпустъ 100 днѣй, тѡлько разъ, кѡлько. Душамъ въ чистилищи прилаг. Пій VI. 1793.

нымъ самою премудростію божою, о которѣмъ писано есть: Премудрѣсть создала собѣ храмъ.¹⁾ Произведена же есть ѡтъ цѣломудренныхъ родичій зъ роду короля Давида и зъ роду архіерея Аарона и поставлена ѡтъ самого зачатія на высотѣ ласкъ божихъ и добродѣтелей, которыми успѣвала все бѣльше, доки не удостоилася слышати голосъ архангелскій, мовячій ѣй: Радуйся благодатная (ласки повна), Господь съ тобою. Красше и просторонѣйше небо мѣгъ Богъ збудовати; но не мѣгъ красной и достойнѣйшой матери собѣ уготовати. „Вся добра еси ближняя. моя и порока нѣсть въ тебѣ“, мовить о нѣй Духъ Святый.²⁾ Для того и церковь свята мовить о нѣй: Воистинну выше всѣхъ еси Дѣво — честнѣйшая Херувимъ и славнѣйшая безъ сравненія Серафимъ, и называе ю пространне селеніе (мешканье) боже, бо Марія вмѣстила Бога, которого небеса небесъ обняти не могутъ, и насъ всѣхъ не тѣсно вмѣщае въ добротливости своѣй. Мовивъ св. Апостоль Павель ко Коринѣянамъ:³⁾ „Сердце наше распространися, не тѣсно вмѣщается въ насъ“. Чи можемъ сомнѣватися, що и Маріѣ сердце роспросторилося и не тѣсно вмѣщаемся въ нѣй? — Якъ корабль Ноя послуживъ яко прибѣжище чистымъ и нечистымъ животнымъ: такъ сердце Маріѣ отворене чистымъ, но и грѣшнѣйшымъ прибѣгающимъ не выключаются. Палаты царей земскихъ осторожно пыльованіи не каждому вступъ дають вѣольный. Палата же одушевлена Христа цѣсаря пресв. Дѣва, хоть и окружена есть ополченіемъ (обозомъ) ангелѣвъ и святыхъ; однакъ отворена, приступна всѣмъ ввійти желаючимъ въ двери еи милосердія. Никто зъ прибѣгающихъ не проганяеся; всякъ входитъ безъ перешкоды и пріймае даръ по мѣрѣ вѣры своєї и росположенія.

Коли отже нынѣ память рождества пресв. Дѣвы Маріѣ торжественно празднуемъ, возносімъ благодарно очи нашѣ къ небу и зъ одной стороны розмышляймо, що найдостойнѣйша палата царю славы, храмъ всечестный, нерукотворенный предвѣчному Богу нынѣ (въ рождествѣ Маріѣ) зиждитеся, строятъ, украшаеся; зъ другой же стороны роззажаймо, що и намъ въ нѣй готовится прибѣжище, до которого маемъ приходити съ вѣрою и любовію, щобымы пріяли благодать и нашли милость въ помѣчь вчасну. Всѣ люди,

¹⁾ Прит. 9.

²⁾ Пѣснь пѣсней 4.

³⁾ 2. Кор. 6.

хоть въ житію много рѣзнятся станомъ, повагою, урядомъ, достоинствомъ, рѣвнѣе суть однакъ въ рождествѣ своѣмъ и смерти, въ колысцѣ и гробѣ. Не тако же Марія. Якъ она въ смерти своѣй и похоронѣ надъ прочихъ смертныхъ людей вывѣшена зѣстала, пѣвнѣе на нѣмъ мѣстци скажу. О рождествѣ же ея вже ту треба повѣсти, що непѣдана була закону рѣвности. Рождество бо ея було бѣльше плодомъ ласки нѣжъ природы, бѣльше ѡтъ неба якъ ѡтъ землѣ, не такъ ѡтъ людей якъ ѡтъ Бога; она родилася вслѣдствіе молитвъ обоупѣльныхъ праведныхъ ея родичей Іоакима и Анны и ѡтличена була въ рождествѣ дорогими ласками ѡтъ Отця Свѣтѣвъ яко всенепорочна невѣста Творця, яко пречиста мати Избавителя, яко святой храмъ Утѣшителя, Духа божого. Церковь свята не звѣкла праздновати земне рождество святыхъ угодинокѣвъ божихъ; но празднуе день щасливой ихъ смерти, которою родилися для неба, ѡтѣйшовши къ Господу. Тѣлько рождество Христа Спасителя, Его пречистой матери и Его предтечѣ, пророка Іоанна, празднуемъ за чудеса и ласки, которыми и въ рождествѣ сіяють.

Касательно рождества пресвятой Дѣвы Маріѣ розважмо еще, якъ въкопомне оно есть. ітъ грѣхопаденія прародичей нашихъ перейшли многіи столѣтія въ ночи и темнотѣ. Вправдѣ являлися праведніи свѣтила Праотцѣ и Отцѣ рода нашего; но они возникали на тверди небесной поединокѣ, розсѣяннѣ, и зникали скоро уступаючи темной мглѣ грѣховѣ людскихъ, котора залегала землю. Ажъ наразѣ по такъ довгѣй ѡтъ побожныхъ въ болю перебѣдованѣй ночи съ рождествомъ Маріѣ просіяла ранна зоря нового дня и звѣстуетъ, що туй-туй являеся праведное солнце Христось, которое начне величавый бѣгъ своѣй ѡтъ края небесе и достигне до края небесе, проливаючи благословенія свѣтлости своей и теплоты на всѣ сотворѣнія. Радуйся, Адаме отче, витаючи новорожденну жену, котора сокрушить голову некельному змѣви. Ево мати, раднѣй при колибели дочки, и то дочки ѡтнимаючи матерню ганьбу; бо ото если мужъ упавъ черезъ жену, то черезъ жену буде пѣднѣтый, мовить св. Беригардъ. Съ радостію и веселіемъ спѣшѣтъ потѣмъ св. Праотцѣ и Отцѣ ко пеленамъ новорожденной своей царицѣ, котора за собою поведе ѡтъ вѣка невиданѣй хоры Апостолѣвъ, Мученикѣвъ, Исповѣдникѣвъ и св. Дѣвицѣ. Дальше съ радостію и духовнымъ ликованьемъ най собираются около колыски пресв. Дѣвы Маріѣ скорбящій, которымъ народилася радѣсть, покривдженѣй, которымъ родилася заступница. Сторонніи най витають свое утѣшеніе, обуреваеміи най поздоровляють свое приста-

нище, больніи свое посѣщеніе (навѣщенье), немощніи покровъ и заступницію. Всѣ возрадуймося и возвеселимся; бо празднуемъ рождество матери Бога вышнього. Она есть Дѣвица, о которѣй пророкъ Исаія вѣститъ: „Се Дѣва во чревѣ прииметь и родить сына и нарекутъ имя ему: Сѣ нами Богъ“. Она есть Дѣвица, которою въ Сіонѣ взросне сила Давиду и дасть ся свѣтлый потомокъ на тронѣ его, абы цѣсарствовать въ дому Якова, то есть въ згромадженію вѣрныхъ на вѣки.¹⁾

Молитва. Поютъ твое рождество, всенепорочная, небесніи Силы; радующися спасеніемъ уготованымъ для всѣхъ тыхъ, которіи истинну тя Богородицу мудрствуютъ.

Пеленамъ покланяемся твоимъ, Богородице, и славимъ давшаго плодъ неплоднѣй праведнѣй Аннѣ, котора тебе повила.

35. Введеніе пресв. Владычицѣ нашої Богородицѣ и присно-Дѣвы Маріѣ въ церковь Господню. (Д. 21. листопада.)

Коли пресв. Дѣва мала три лѣта, помянули св. родичи ея Іоакимъ и Анна слюбѣ свѣй, которымъ обѣщали Богу даровати дитя, если бы розрѣшилися ѿтъ неплодности своен. Щобы дѣломъ выповнити той обѣтѣ, созвали (въ Назаретѣ) сродникѣвъ своихъ зъ королевеского и архіерейского роду, приготовили ѿтѣздъ пресвятой Дѣвы и умовилися со сродниками, що соберутся въ Іерусалимѣ на обхѣдъ посвященія и офѣровація трехлѣтної дѣвицѣ въ церкви. Потѣмъ обое Іоакимъ и Анна ѿправилися съ пресв. Дѣвою въ Іерусалимѣ. Въ Іерусалимѣ злучилися съ ними всѣ кривий съ дѣтьми. По учтѣ убрано маленьку Марію въ святочну сукню и всѣ утворивши урочистый похѣдъ, ишли до святынѣ. Марія въ урочистѣмъ своѣмъ убраню несла свѣчу оздоблену цвѣтами; около неѣ поступавъ хоръ паньенокъ также со свѣчами. Ко дѣвамъ впроваджающимъ Марію со свѣчами во церковь прихилився ангелѣвъ невидимый ликъ и радовався о еѣ пожертвованю. „Ангелы, спѣвае церковь, введеніе Пречистыя зряще, удивившася, како Дѣва входитъ во святая святыхъ“. Святіи же родичи Іоакимъ и Анна по словамъ св. Тарасія мовили до входячої въ храмъ пресв. Дѣвы сію пѣснь праотця Давида: „Слыши дочко, виджь и приклонь ухо твое и забудь люди твои и возжелаетъ царь доброты твоеѣ“. Въ минеяхъ читаемъ, що при введенію притомный бувъ священникъ Захарія, отецъ Іоанна Крестителя, и що ѿнѣ не бувъ простымъ священникомъ, але Архіереємъ. А св. Германъ мовить, що на входѣ

¹⁾ Ис. 131. Порѣвн. Theophilus von Dr. K. Martin и книгу житій.

въ храмъ св. Анна съ Іоакимомъ рекла Захаріи єїї слова: „Прійми, о пророче, Богомъ даровану ми дочку, прійми и впровадивши, насади ю въ горѣ освященя“. Св. Германъ предполагає также, що пресв. Дѣва введена була во Святаю Святыхъ; но тоє треба, якъ здаєся розумѣти тѣлько въ духовнѣмъ змыслѣ, т. є. пресв. Дѣва (може черезъ поученія сродника Захаріѣ) зостала впроваджена въ истинне и глибоке пониманье закона, въ святилище волѣ и уподобаня божого. Минѣѣ же утверджають, що Захарія наученъ ѡтъ Бога давъ Маріи ко молитвѣ мѣстце въ найсвятѣйшѣмъ, позволивъ їй на всякѣ часѣ входити за вѣтору завѣсу и молитися тамъ, где тѣлько Архіерею разъ въ рѣкъ входити було вѣльно. — По поводу введеня пресв. Дѣвы въ церковь и офѣрованя єї св. родичи Іоакимъ и Анна принесли Богу жертвы и благословеніѣ ѡтъ архіерея и собора священникѣвъ повернули до дому со сродниками своїми.

Преблагословена Дѣва Марія ѡтъ тогды пробувала въ мешканю дѣвиць. Бо церковь Іерусалимська ѡтбудована черезъ Зоробабеля мала много прибудованыхъ храминъ, где мешкали розличніи особы, особливо дѣвы до времени на службу Богу даніи и святіи вдовиць, якъ Анна пророчиця, дочка Фануилева (Лук. 2.) и Назорей Богу посвятившійся. Вѣѣ они служили Богу въ церкви, побираючи пропитанье изъ маетку церковного. Пресв. Дѣва Марія вдана була пѣдъ руководство дорослыхъ дѣвиць и училася не тѣлько св. писанія, але и рукодѣлія. Звидовали же вѣѣ и родичи, особливо мати Анна, и поучали ю. Тымъ чиномъ навикла Марія до рукодѣлія и просіяла благорозуміємъ. Дѣлала работы, которіѣ при церкви потребніѣ показались. Напослѣдокъ такимъ рукодѣліємъ занималася при св. обручнику своѣмъ Іосифѣ. Мовять, що нешитый хитонъ (спѣдня одежа) Іисуса Христа, бувъ вытканный єї руками. — О способѣ житя пресв. Дѣвы Маріѣ по введеню єї въ церковь Господню пише св. Іеронимъ слѣдующе: Блаженна Дѣва еще въ молодѣмъ вѣку, коли була въ церкви съ прочими сверстными єї дѣвицами, провадила житіє свое дуже чинно; бо ѡтъ рана до третього часа дня стояла на молитвѣ, ѡтъ 3. до 9. (т. є. ѡтъ 9. рано до 3. по полудню) занималася рукодѣліємъ; ѡтъ девятого же часа начинала знову свою молитву, ѡтъ которой не ѡтступала, доки не явився їй ангель, зъ рукъ которого звыкла була пріймати покармъ, абы тымъ бѣльше въ чинности и любви божѣй взростати могла. Тымъ чиномъ сталося, що она въ чуваню перша, въ умѣню закона божого найученьша, въ покорѣ найсмиреньнѣйша, въ псалмопѣннїи найоздобнѣйша, въ любви найславнѣйша, въ чи-

етотѣ найчистѣйша, въ всякѣй добродѣтели найдоскональша являлася... Никто не видѣвъ, ни слышавъ, щобы коли розгнѣвалася. Кожда бесѣда еи була повна ласки. Старанно занималася товаришками своими, абы жадна зъ нихъ въ якѣмъ словѣ не согрѣшила. — Неустанно благословила Бога и абы, коли поздоровлена была ѣтъ кого, тымъ ѣтъ хвалы божои не сдержалася, ѣтповѣдала на взаимне поздравленіє: Богу благодареніє. — Ѣтъ стравы, котору принимала зъ рукъ ангела, утримовалася; а що пріяла ѣтъ священникѣвъ церкви, роздавала убогимъ. Щодень видѣно, що ангелъ бесѣдовавъ съ нею и ѣй якъ найвыше любленѣй сестрѣ або матери послухъ дававъ. Доти св. Іеронимъ.

Не могу тутъ мовчаніємъ поминути того, що оповѣдає св. Бонавентура зъ объявленя, которе пресв. Дѣва Марія удѣлила еднѣй почитательцѣ своѣй. Мовить же слѣдующе: Коли Іоакимъ и Анна всеблаженну дѣвицю въ церкви оставили, рѣшила она въ своѣмъ сердцю, мати Бога за отця, и розважала часто побожно, якъ угодити Богу може, щобъ удостовѣтъ ѣѣ своихъ ласкъ, и далася обучати въ законѣ божѣмъ. Всегда же о пѣвнѣ вставала, ишла передъ олтарь церкви и просила тамъ съ такъ великимъ желаніємъ, съ такъ великою жаждою, съ такъ великимъ усердіємъ, якъ тѣлько здужала и знала, у всемогучого Бога ласки, абы всѣ повелѣнія закона выповняла. И тако стоячи передъ олтаремъ творила слѣдующихъ сѣмъ прошеній ко Господу:

1. Просила ласки, которою бы выповнила заповѣдь любви: „Возлюбишь Господа Бога твоего всѣмъ сердцемъ твоимъ, всею душею твоею, всею мыслію твоею и всею крѣпостію твоею.

2. Просила ласки, абы любила ближнього по божѣй волѣ и уподобаню, и абы загально любила все, що Богъ самъ любитъ, и що Ему угодне есть.

3. Просила, абы давъ ѣѣ ненавидѣти и уникати всего, що Самъ ненавидить.

4. Просила о покору, терпѣливѣсть, лагѣднѣсть и всѣ добродѣтели, которыми была бы милою передъ Его лицемъ.

5. Просила, абы удостоилася видѣти, хвалити, услугами почитити ту дѣвицю, котора мала породити Сына божого, и щобы енодобилася поклонитися Сыну божому на еи лонѣ.

6. Просила о ласку, абы була послушною повелѣніямъ и роспорядженіямъ священникѣвъ въ церкви.

7. Просила Бога, абы удержавъ церковь и весь нарѣдъ на свою службу.

Тому такъ горячо просила Бога о ласки и добродѣтели, же въ покорѣ своѣй уважалася цѣлкомъ непотрѣбною и благодати божіею негѣдною. Жадною же ласки, дару або добродѣтели не одержала ѿ Бога иначе, якъ черезъ великій трудъ, черезъ неустанну молитву, черезъ горяче пожаданье, черезъ покору, черезъ набожність, черезъ многіи слезы и многу печаль и завше говорила та мыслила то, що кѣлько пѣзнала и здужала, Богу угоднымъ бы было; вынята тѣлько ласка освящаюча, которою вже въ черевѣ матери освящена была. Доти зъ св. Бонавентуры.

По старому преданію въ 14. року жизни була пресв. Дѣва вельдѣствіе божественного обявленя звѣнчана съ Іосифомъ и пѣйшла въ Назаретъ.¹⁾ Св. Германъ пише, що скиненьемъ божимъ и радюю священникѣвъ вержено жребій о нѣй; и Іосифъ, мужъ праведный, жребіемъ одержавши побѣду, пріявъ священну Дѣву по смотренію божому ѿтъ священникѣвъ изъ храма божого²⁾

Поученіе. За певне мусимъ положити, що жадна ласка не сходить въ душу, хіба же душа молится и смиряе свое тѣло. Если же дамо Богу то що мы, хотъ то мало е, черезъ себе здужаемъ, тогды входить Онъ самъ до душъ и приносить съ собою тѣи найвышій дарованя, которыми душа основуеся на истинной покорѣ, себе за ничо мае и правдиве презирае, а хвалы божіею чисто и повно завше шукати рѣшаеся.

Молитва. Радуйся Маріе, скажу нынѣ словами св. Германа, ласки повна, святыхъ святѣйша и небесъ высшая и надъ всяку тварь честнѣйша! Радуйся, ты бо славнымъ и свѣтлымъ входомъ своимъ въ церковь Спасителя намъ звѣствуешь. Но о пречиста и всякой похвалы и службы найдостойнѣйша, подай всему міру помѣчну твою руку, щобысмо въ радости и духовномъ ликованію проводили праздники твои купно съ нынѣшнимъ торжествомъ съ найсвѣтлѣйшимъ успѣхомъ о Христѣ Іисусѣ, всѣхъ царю и истинномъ Божѣ нашѣмъ, которому слава и держава съ безначальнымъ

¹⁾ Есть также старе преданіе, которому послѣдую Катарина Еммерихъ въ своихъ видѣніяхъ, що коли пресв. Дѣва опустити мала церковь Іерусалимску и священники жадали, абы выдалася; архіерей по воли божій скликовавъ молодцѣвъ зъ роду Давида и обявивъ имъ, же которого зъ нихъ галузка положена на олтарь передъ найсвятѣйшимъ мѣстцемъ зацвѣте, той есть назначеный на обручника Маріѣ; Іосифа же галузка выдала цвѣтъ подобный до лиліѣ, и ѡвъ зѣставъ мужемъ Маріѣ.

²⁾ Книга житій. — *Das Leben Christi erzählt und betrachtet von dem h. Bonaventura. Aus dem Lateinischen.* — *Migne Patrologia graeca latine tantum edita tom. 51. S. Germani in ingressum SS. Deipara sermo 1. et 2.*

Отцемъ и соцарствующимъ Духомъ Святымъ во вѣки вѣкѣвъ. Аминь.

Свѣтильникъ многосвѣтлый, Богоневѣсто, ѣднесь возсіяла еси въ дому Господнѣмъ и озаряешь насъ честными дарованиями чудесъ твоихъ, Богородице всепѣтая. — Яко дверь спасительну и гору мысленну, яко драбину одушевлену (до неба возводячу) почтимъ вѣрніи воистинну Дѣву, мать божую, благословенну руками іеревѣвъ. (Изъ миней.)

36. Св. прор. Захарія, отецъ св. Іоанна Крестителя. (Д. 5. вересня.)

Св. Захарія бувъ сынъ Барахїѣ священника. Онъ оженився съ Елисаветою, которая походила зъ роду Аарона и була дочкою Собы, сестры Анны, матери пресв. Дѣвы Марїѣ.¹⁾ Обое жили въ Хебронѣ (Гебронѣ) и були побожніи, справедливи; но до глубокои старости не мали дѣтїй. Коли же одного разу Захарія священнодѣйствующи, ввійшовъ въ церковь Іерусалимску, принести Богу кадило; явився ему архангелъ Гавріїлъ по правѣй сторонѣ олтаря кадильного и звѣстовавъ ему рождество сына, который мае назватися Іоаннъ и буде великій пророкъ, идучій попередъ Господа Бога духомъ и силою Ілиною. Захарія усумнѣвся изъ взгляду на старѣсть свою и жены своей и требовавъ чудесного подтвержденя слѣвъ ангелскихъ. За то заповѣвъ ему архангелъ заразъ кару, що буде нѣмый, доки не народится ему сынъ предсказанный. Захарія ставъ отже нѣмымъ и по уплывѣ днїй службы своей повернувъ нѣмый до дому. По тѣмъ же зачала его жена Елисавета и по девяти мѣсяцяхъ народила сына. Запытанный Захарія, якъ хоче назвати новорождене дитя, написавъ на дощѣлцѣ: Іоаннъ буде имя ему. Отворилися же заразъ уста его и говоривъ, благословячи Бога и предповѣдаючи, що Іоаннъ буде пророкомъ Найвысшого; мае ити передъ Христомъ Спасителемъ, уготовати Ему дороги.

Св. Петръ Александрійскій предає памяти, що пѣсля общого увѣреня Іродъ, шукаючи убити Ісуса, загадавъ и Іоанна, сына Захарїѣ, убити, и то споводовало Елисавету бѣжати окровавленныхъ рукъ тиранна. Далъ повѣдає тойже св. отецъ, що Іродъ видѣвши що Іоанна усунено передъ его лютостію, велѣвъ за то убити отця Іоанна Захарію межи церквію и олтаремъ, то есть въ самѣй цер-

¹⁾ Такъ пише Никифоръ изъ св. Іпполита, Португенского епископа. (II. 3.)

кви, где тільки священники входили. И Господь нашъ Іисусъ говоритъ о Захаріи, котораго убили жиды mezi церквію и олтаремъ. Исторіографъ Никифоръ (І. 14.) пише, що во время то, якъ Христосъ Спаситель бѣжавъ въ Египетъ, Іоаннъ, сынъ Захаріѣ, мавъ второй рѣкъ съ половиною и купно съ матерію Елисаветою въ нѣкѣй печерѣ стороны гористои спасався, бѣжачи либонъ лютого Ирода. Дальше повѣдае преданіе, що Елисавета по 40 дняхъ ѣтъ смерти Захаріѣ умерла въ печерѣ, а оставленный нею Іоаннъ бувъ кормленый ѣтъ ангела и до публичного своего явленія пробувавъ въ пустыняхъ. — Память св. пророка Захаріѣ почитаютъ латинники д. 5. листопада. (Порѣвн. книгу житій и Тиллемонта І.)

Поученіе. Въ церкви Іерусалимскѣй передъ найсвятѣйшимъ еи мѣстцемъ стоявъ четверугольный олтарь, одѣтый золотою бляхою, на которѣмъ поставленъ бувъ позолоченый сосудъ; до него рано и вечеръ въ огонь кидано кадило. Коли Захарія молячися о пришествію Мессіѣ приносивъ въ церкви на томъ олтари Богу кадило, являеся ему Ангелъ, и то еденъ зъ найзнаменитшихъ семохъ (Товит. 12, 15.), и мовить, що услышана есть его (Захаріѣ) молитва. Тутъ примѣчае св. Григорій В. слѣдующе: „Который вѣрный може сомнѣватися, що въ годину жертвы на голосъ священника небеса отвираются, и при онѣй таемности жертвы Іисуса хоры ангелекѣи притомнѣи суть?“ — Згадуймо въ церкви въ часъ найсвятѣйшой офѣры притомнѣеть Господа и Ангелѣвъ Его и молѣмся такъ усердно, чтобы въ совѣсти нашої слышный бувъ голосъ Ангела: Не бойся; понеже услышана есть молитва твоя.

Молитва. Святый пророче Захаріе, житіе твое непорочно найшлося; ты украсился священства одеждою и пророчества свѣтлостію и обагрены кровію яко мученикъ ввійшовъ еси во святая святыхъ, молитися о душахъ нашихъ.

37. Благовѣщеніе пресв. Дѣвы Маріѣ. (Д. 25. марця.)

Коли цѣсарь Римскій Августъ по кровавыхъ войнахъ даровавъ миръ замешканѣй земли, а идомейчикъ Иродъ захвативши берло юдейске, безпощадно мордовавъ своихъ пѣдданныхъ; тогды прійшла кончина лѣтамъ назначенымъ ко приготовленію на обѣщаного Спасителя, и выповнилося пророцтво Исаіѣ: „Се Дѣва во чревѣ пріиметь и родить сына, и нарекутъ имя ему Еммануиль, что означае: Съ нами Богъ“. — Богомъ ѣтъ вѣковъ на то избранна Дѣвица именемъ Марія жила тогды въ Назаретѣ, городѣ

галилейскѣмъ, въ малѣмъ домѣ, послюбивши Іосифа, убогого телю зъ роду Давида. Іосифъ бо по воли божѣй звѣнчався съ нею, абы хоронити еи дѣвство, слюбоване Богу, и служити черезъ то Богу, которому посвящена була. Замешкавши пречистая Д. Марія въ домику Назаретскѣмъ занималася, якъ иногда при церкви Іерусалимскѣй, молитвою, чтеніемъ святымъ и ручною работою. Въ томъ засвѣтавъ нарештѣ вѣкопомный день 25. марця, въ который по совѣту божому Слово плотию статися имѣло. О 25. дню марця начинае рости день ко умаленю ночи; годилося отже, щобы въ той день зачався Христосъ, свѣтъ истинный просвѣщающій всякого чловѣка, приходячого въ міръ. Про то точно д. 25. марця пѣсланъ бувъ съ небесъ архангелъ Гавріилъ въ Назаретъ къ пресв. Дѣвѣ Маріи, щобы принѣсъ ѣй добру вѣсть вочеловѣченя Сына божого ѡтъ св. кровій еи. По свѣдоцтву св. евангелиста Луки ввійшовши архангелъ до комнаты Маріи рекъ ѣй: Радуйся (приношу вѣсть покою и спасенія), благодатная (т. е. повна всякою добродѣтели и благодати), Господь съ тобою (се е Господь, истина предвѣчна, въ памяти твоѣй, свѣтъ правдивый въ умѣ твоѣмъ, полонѣнна любовь въ воли твоѣй; Господь въ тобѣ, якъ въ своѣй церкви и палатѣ, промышляючи о тобѣ и помагаючи тобѣ); благословенна ты въ женахъ (т. е. найщаслившя еси всѣхъ женъ, проливаючи благословеніе божє ѡтъ себе на всѣхъ людій, добрыхъ и злыхъ и за то хвалена и пѣта языками ангелѣвъ и людій.) — Марія розважаючи такъ прехвальне поздоровленье злякалася; бо не мыслила о собѣ николи высоко. Ангелъ же для заспокоеня еи рѣкъ ѣй: „Не бѣйся Маріе; ты бо найшла ласку у Бога. И се зачавши родишь сына и наречешъ имя ему Іисусъ. Онъ буде великій и сынъ Найвышого буде и наречется. И дасть ему Г. Богъ престолъ Давида, отца его, щобы вѣчно цѣсарествовавъ въ згромадженю вѣрныхъ“. Рекла же Марія къ Ангелу: Якъ буде сіє, коли я мужа не знаю. И отповѣдаючи Ангелъ рѣкъ ѣй: „Духъ Святый найдетъ на тя, и сила Найвышого отѣнитъ тя. Въ знаменіе истины словъ твоихъ най ти буде сродничка твоя Елисавета, котора будучи неплодною, въ старости своѣй зачала сына и вже шестый мѣсяць его носить; бо у Бога все возможно есть“. — Совершенно порозумѣвши предложенье Ангела пресв. Дѣва, дала заразъ призволенье свое. Рекла: „Се я служница (робѣтница) Господня, буди менѣ по слову твоему“. Такъ оказала она безусловне послушаніе и правдиве смиреніе свое, Ангелъ отбійшовъ, а она отѣнена силою Найвышого зачала ѡтъ Духа Святого. Тогда то Слово плоть стало и замешкало у насъ. О наймудрѣйша Дѣво, що

умно соединяешь такіи крайности; вѣруешь, що будешь матерію Сына божого, и зовешь себе робѣтницею Господнею: пересвѣдченіе о найвысшѣмъ достоинствѣ лучишь съ певною свѣдомостію твоего униженія!

Зъ прикладу пресв. Дѣвы учѣмся послушанія и смиренія. Якъ пресв. Дѣва съ совершеннымъ зданьемъ ся на волю божу приняла достоинство матери божои и труды нерозлучнѣ ѡтъ того достоинства: такъ и мы пріймѣмъ предложене намъ достоинство сынѣвъ божихъ и труды злученіѣ съ тымъ достоинствомъ. И якъ Марія чуючи, що возвышаеся на достоинство матери Сына божого Месіѣ, назвала себе тѣлько служницею Господнею: такъ и мы, чимъ больше вывысшае насъ Богъ, смиряймося тымъ бѣльше передъ Нимъ, просячи Его милости и благодати.

Отъ архангела Гаврііла, который почтивъ Марію яко благодатную и благословенну въ женахъ, учѣмся достойно хвалити и ублажати пресв. Дѣву. (Порѣвн. Л. де Понте розмышленія II. 6.)

Мо л и т в а. Архангелскій голосъ вопіемъ ти Чистая: Радуйся, Обрадованная, Господь съ тобою, благословенна ты въ женахъ.

Ізсуши и изъ кореня, всенепорочная, исторгни терновніи помыслы сердца моего и плодоносно сіе покажи ходатайствомъ своимъ, Дѣвице всечистая!

38. Зачатіе и рождество св. Іоанна Крестителя. (Дня 23. вересня и д. 24. червця.)

Коли незаходиме сонце Христось Спаситель възсіяти вже мавъ мірови, годилося, абы възійшла звѣзда поранна, звѣстующій Его Іоаннъ Креститель. Изряднымъ же способомъ почтивъ Господь Богъ рождество Іоанна Крестителя и показавъ черезъ то величіе милосердія своего и взнеслѣсть чина (уряду) Предтечѣ, по которому Іоаннъ мавъ попередъ Христа Спасителя течи, бѣчи, абы предуготовати Ему людій сердца. Длятого то ѡтъ найдавніѣйшихъ временъ установила цѣрковь святая два свята, Зачатіе и рождество св. Іоанна Крестителя, и рѣкъ-рѣчне взывае насъ, побожно розмышляти чудеса упередившіи рождество честного и славного пророка, Предтечѣ и Крестителя Іоанна, и розважати чудеса послѣдовавшіи тому рождеству.

І. Слово на Зачатіе св. Іоанна Крестителя.

Що касаеся чудесъ упередившихъ рождество св. Іоанна, во первыхъ хотѣвъ Богъ, абы Предтеча Господень Іоаннъ зачався ѡтъ родичей неплодныхъ, Захаріѣ священника и честной супруги его Елисаветы, и то въ старости ихъ, коли вже минула

имъ пора плотской пожадливости и настигла пора зрѣлой розваги. Чудесному бо зачатію Христа Спасителя ѡтъ Маріѣ Дѣвы безъ мужа мало предѣлти чудесне зачатіє Его Предтечѣ ѡтъ неплодной старицѣ Елисаветы. Во вторыхъ св. Іоаннъ Креститель по смотренію божому зачався велѣдствіє молитвъ и побожныхъ желаній своихъ родичій и звѣствованъ бувъ имъ ѡтъ того самого Ангела, который назначенъ бувъ благовѣстити воплощеніє Сына божого, т. е. ѡтъ архангела Гавріила, предстателя славы божои. Ото коли старецъ, священникъ Захарія въ чинѣ ряду своего (се есть въ тыждню своего предка Абіи, которому по распоряженію короля Давида льосомъ припало держати осьмый рядъ въ 24 клясахъ священникѡвъ) служивъ Богу въ церкви Іерусалимскѡй и по обычаю ввійшовъ въ церковь покадити, явився архангелъ Гавріилъ по правѡй сторонѣ олтаря кадильного и звѣствовавъ ему рождество сына и чинъ Предтечѣ Господнього для сына назначеный. Не бѡйся Захаріє, рѣкъ тогда Ангелъ, понеже выслухана есть твоя молитва (взглядомъ пришествія Мессіѣ), и жена твоя Елисавета родитъ сына тобѣ, и наречешъ ему имя Іоаннъ (котре то имя означає то само, що благодать або милость божя.) Обявивши такъ имя звѣствованого чудесного хлопця архангелъ, предповѣдовавъ также высокіє его свойства и взнеслѡбѣ уряду, который має справовати. Мовивъ бо дальше архангелъ о Іоаннѣ, що буде великій передъ Господемъ (великій покорою, послушаніємъ, терпѣніємъ, молитвою и розмышленіємъ слова божого); що отличаючися наибѡльшимъ воздержаніємъ, не має пити вина и сикера¹⁾ и Духа Святого наповнится изъ черева матери своеи; и що, коли прійме отложеный собѣ чинъ Предтечѣ, то попередъ Господа ити буде духомъ и силою великого пророка Іліѣ и наверне многихъ ѡтъ сынѡвъ Ісраильскихъ ко Господу Богу ихъ.

Захарія чувши добрую вѣсть ѡтъ Ангела усумнѣвся, бо бувъ застарый на то, абы мавъ еще сына, и жѣнка его була застара. За то невѣрствіє зѡставъ Захарія укаранъ нѣмотою до времени рождества чудесного дитяте. Слова же Ангела о рождествѣ и чинѣ Іоанна сповнилися точно. Коли бо Захарія по выповненію днѣй тыждня службы своей повернувъ до дому, зачала его жѣнка Елисавета. Въ мѣсяць же шестый по еи зачатію пріяла пресв. Дѣва Марія ѡтъ архангела Гавріила благую вѣсть, що зачне и родитъ сына, который буде Сынъ Найвышого, Христосъ Спаситель. На подтвержденіє того благовѣстія додавъ архангелъ, що и Елисавета,

¹⁾ Сикеръ було овочове опіяняюче вино, похоже на ваше пиво.

сродничка еи, зачала сына въ старости своѣй; бо у Бога все можливе есть. Дятого воставши Марія поспѣшила въ дорогу 40-годинну до Елисаветы въ Хебронъ и ввійшовши въ дѣмъ Захаріѣ цѣловала (поздоровила) Елисавету. И сталося, пише св. Евангелистъ Лука, якъ услышала Елисавета цѣлованіе Маріѣ, възгрався (радѣстно) блаженный плодъ чрева еи Іоаннъ; онъ зѣставъ освященъ и наповнився Духомъ Святымъ изъ чрева Матери своеи, такъ якъ предсказано было черезъ архангела Гавріїла. О чудо! Захарія ввійшовши въ церковь, иншихъ ѡтъ грѣхѣвъ освободити, зѣставъ самъ осужденъ и онѣмѣвши мовчить. Захарія мовчить, а Елисавета зачинає Іоанна. Захарія мовчить, а Іоаннъ въ чревѣ материнѣмъ зъ радости пѣскакує, такъ якбы хотѣвъ ити вже передъ Господомъ уготовати ему дорогу! Ѳтъ того же то часу дитя Іоаннъ росло и крѣпилось духомъ. Коли же прійшовъ часъ, народився ѡтъ Елисаветы и выхований въ пустыни бувъ самъ совершенъ и занявся спасеніємъ другихъ; предуготовлявъ людій Мессіи. Онъ выступивъ духомъ и силою Іліѣ, ити передъ лицемъ Мессіѣ.

Утѣшмося теперъ добротою Бога, що осыпати зволить св. Іоанна вже передъ рождествомъ такъ многими ласками, и просѣмъ Бога молитвами тогоже св. Іоанна, щобы звытяживъ закамѣнѣлость сердець нашихъ и перше возбуждавъ въ насъ побожніи воздыханя и желаня; вторе здѣлавъ насъ великими покорою, послушаніємъ, терпѣливостію, розмышленьемъ слова божого и воздержаньемъ ѡтъ роскошій свѣта; третє, щобы не отвергъ насъ коли ѡтъ лица своего и не ѡтнявъ ѡтъ насъ Духа Святого.

II. Слово на рождество св. Іоанна Крестителя. Чудеса истинніи дѣялися передъ рождествомъ св. Іоанна Крестителя. Еще чудеснѣйшимъ показуєся то, що збулося по рождествѣ его. Коли осьмого дня по рождествѣ прійшло до обрѣзаня дитяте, освѣдчила мати его Елисавета противъ мнѣнію всѣхъ сродникѣвъ, що дитя не має зватися именемъ отца своего Захарія, но на-имя буде ему Іоаннъ. — Понеже имя Іоаннъ значить то, що Божая благодать, то имя то предвѣщало, що новорожденный хлопецъ, хоть буде обрѣзанъ и пѣдданъ тяжкому ярму закона, прійме однакъ богату благодать для точного выповнення закона. — Сродники же Елисаветы не згаджаючи на предложене имъ имя Іоаннъ, знаками пытали Захарію, якъ бы хотѣвъ наречи народжене дитя. И зажадавши дощѣлки Захарія, написавъ мовячи: Іоаннъ буде имя его. И чудовалися всѣ; бо якъ въ рождествѣ дитяте того розрѣшилося неплодство матери: такъ въ обрѣзаню его розвязалися уста отца. И сейчасъ отворивъ Захарія уста свои и говоривъ,

благословячи Бога. Наповнившись же Духомъ Святимъ, выголо-сивъ знамениту пѣснь, которою хвалить Бога за пѣсланого Христа Спасителя, описуе дѣло спасенія отъ ворогѣвъ духовныхъ, свободу и благодать новозавѣтну и оповѣдае доужнѣсть и чинъ сына своего Іоанна яко Предтечѣ Мессіѣ. — Веѣ притомніи слышачи то, наповнились радостію и страхомъ и удивленіемъ и мовили: „Що отже дитя сіе буде? бо всемогуча сила божая показалася на нѣмъ, наибѣльше же въ рождествѣ его“.

Радуймося и мы та веселѣмся, що Елисавета неплодна породила, и нѣмый Захарія промѣвивъ: що неплодна кормила, и старецъ воззавъ и пророковавъ. Воззываючи же съ старымъ Захаріемъ мовмо: „Благословенъ Господь Богъ Израилевъ, яко ѡтвѣдавъ и здѣлавъ выбавленье людемъ своимъ по словамъ пророкѣвъ, выбавленье ѡтъ ворогѣвъ душъ нашихъ, велѣдствіе клятвы, которою клявся Аврааму, отцю нашему, що дасть намъ выбавленнымъ ѡтъ веѣхъ ворогѣвъ служити Ему съ побожностію и справедливостію во веѣ дни живота нашего“. Такъ воззвати намъ надлежить съ пророкомъ Захарією о пѣсланѣмъ Христѣ Спасителю и благодати новозавѣтнѣй. О Іоаннѣ же Крестителю, которого рождество празднуемъ, що скажу? — Скажу такъ: О свята дитино! тѣшуся любовію и ласкою, которой удостоивъ тебе найвысшій Богъ. Ты еси — имя твое свѣдчить о тѣмъ — дитя благодати, длятого проси Бога, щобы и насъ наповнивъ благодатію и управлявъ нами по воли своѣй. — Но благодати намъ не бракъ; мовить бо писаніе, що Богъ стоитъ съ благодатію передъ дверми нашими и пукае, абысмо отворили и пріяли. Длятого стараймося по прикладу св. Іоанна Крестителя спѣвдѣлати съ благодатію божю, внимаймо божественнымъ вдохновениямъ еи, и послѣдуючи имъ, возрастаймо и крѣпѣмся духомъ.

О дитинствѣ св. Іоанна Крестителя не мае вже ничего бѣльше св. евангеліе, якъ тѣ слова: „Дитя же росло и крѣпилось духомъ и було въ пустыняхъ до дня явленія своего ко Израилю.“ Старое же преданіе мовить, що коли по рождествѣ Іоанна шѣсть мѣсяцѣвъ пѣзнѣйше народився Христосъ Спаситель, и волхвы зѣ всходу прибули въ Іерусалимъ, абы поклонитися ему; то Иродъ старався убити не тѣлько Іисуса Христа, але и Іоанна, о которого чудеснѣмъ рождествѣ оповѣдано ему. Тогды по преданію тому св. Елисавета бѣжала съ малымъ Іоанномъ въ горы и не безъ особлившого чуда утаилася въ печерѣ передъ высланными посѣпками. Иродъ же розгнѣванный тымъ, що его люди повернули, не найшовши Іоанна, пѣславъ заразъ ко Захаріи, который тогды служивъ

Богу въ церкви Іерусалимскѣй, и жадавъ подъ карою смерти, абы Захарія выдавъ сына Іоанна. Захарія отповѣвъ, що не знае, где сынъ есть; Иродъ же пославъ воиновъ второй разъ и велѣвъ Захарію убити межи олтаремъ и церквію, що и сповнилось. Елисавета по смерти мужа жила еще 40 днѣй въ пещерѣ съ Іоанномъ, утримована божимъ промысломъ. Потѣмъ умерла она, а св. Іоаннъ доки не выросъ, бувъ Ангеломъ кормленый и пробувавъ въ пустыняхъ до дня явленія своего къ Ісраилю.

Молитва. Игранія (подскакованя) яко слова употребивши, Христе, великій Предтеча поклонився Тобѣ во чревѣ дѣвственнѣмъ, самъ ношений утробою Елисаветы; Ісусе, отцѣвъ нашихъ Боже, благословенъ еси.

Въ рожденныхъ женами найвысшій пророкъ, великій Предтеча, который проповѣдавъ агнца ѡтнимающаго прегрѣшенія міра, най восхвалится св. пѣснями достойно.

39. Рождество Господа нашего Ісуса Христа. (Дня 25. грудня.)

Рождество Ісуса Христа, пише св. евангелистъ Матѣей, збулося въ сей способъ. Обручниця Іосифа (убогого теслѣ зъ дому Давидового въ Назаретѣ) именемъ Марія найшлася бременною по дѣйствию Духа Святого. Іосифъ же мужъ ея яко праведникъ не хотѣвъ ея оскаржати, но хотѣвъ ѣй тайно (при двоухъ свѣдкахъ) розвѣдъ дати. Коли же то замысливъ, явился ему Ангель Господень во снѣ мовячи: „Іосифе, сыне Давидѣвъ, не убойся, пріяти Маріѣ, жены твоея; бо она зачала ѡтъ Духа Святого. Родить же сына и наречешъ имя ему Ісусъ; той бо спасетъ людей своихъ ѡтъ грѣховъ ихъ. — Воставши же Іосифъ ѡтъ сна сотворивъ по приказу Ангела“. (Мат. 1, 18—25.)

Въ тоже время, оповѣдае дальше св. евангелистъ Лука, вышло повелѣніе ѡтъ цѣсаря Августа, списати всю жидѣвеку землю. Отправився отже съ многими другими и Іосифъ зъ Назарета въ городъ родимый царя Давида Вифлеемъ, абы написатися тамъ съ Марією, обрученою ему женою; бо обое були ѡтъ дому Давидового. Сталось же, коли були въ Вифлеемѣ, выповнились Маріини дни родити, и повивши сына положила его въ яслахъ, бо яко убогіи не

найшли мѣстця въ гостиници.¹⁾ Пастырѣ находилися въ тойже сторонѣ, чуваючи надъ стадомъ своимъ въ ту нѣчь, коли народився Христосъ Спаситель. И ото Ангелъ Господень станувъ межи ними, свѣтлѣсть небесна осіяла ихъ; они убоялися дуже; но рѣкъ имъ Ангелъ: „Не бѣйтеся, се голошу вамъ велику радѣсть, котора буде веѣмъ людемъ, яко родився вамъ днесъ Спаситель, который есть Христосъ Господь во городѣ Давидовѣмъ. Той вамъ знакъ: найдете дитя повите, лежаще въ яслахъ“. И заразъ було со Ангеломъ множество воѣвъ небесныхъ, хвалячихъ Бога и мовячихъ: Слава на высокости Богу и на земли миръ, во людяхъ добра воля. По отшествію же Ангелѣвъ на небо поспѣшили пастырѣ до Вифлеема видѣти то, що сказавъ имъ Господь. И прійшовши найшли Марію и Іосифа и дитя лежаще въ жолобѣ. Коли пастырѣ оповѣдали слова сказаніи имъ о дитяти семъ, слышачи дивовалися, Марія же зъховала веѣ слова тѣ, складаючи въ сердци своемъ. (Лук. 2, 1—19.) То есть все, що знаємъ о рождествѣ Христа Спасителя. По мнѣнію св. Іоанна Златоустого тутъ належитъ еще исторія о волхвахъ (мудрцахъ) зъ восточныхъ сторѣнъ, которіи, якъ оповѣдає св. евангелистъ Матѣей (2, 1—12), прійшли поклонитися народженому царю юдейскому и принесли ему въ даръ золото, кадило и смирну, по чѣмъ оминаючи лютого короля Ирода повернули въ сторону свою. Св. Іоаннъ Златоустъ пише, що волхвы прійшли зъ Персіѣ, видѣли тамъ звѣзду еще передъ рождествомъ Іисуса (може отже въ день Благовѣщеня) и поклонилися Христу въ сповитку, Иродъ же вивѣдавши ѳъ нихъ время явившоися звѣзды, зъ самои встеклости и боязни велѣвъ убивати дѣти ажъ до двохъ лѣтъ. Инші авторы утвѣджають, що волхвы приспѣли зъ Арабіѣ на дромедарахъ, видѣли звѣзду въ день рождества Христоваго и поклонилися Христу дня 6. сѣчня (отже 12. дня по рождествѣ), Иродъ же по времени явившоися звѣзды убивавъ дѣти въ 2. року житя Іисуса. Есть еще трете мнѣніе, до которого мы прихляемся. Оно повѣдає: волхвы прійшли зъ Вавилонской стороны, видѣли звѣзду въ день рождества Христоваго, поклонилися Христу въ рѣкъ по рождествѣ д. 25. грудня, и Иродъ убивавъ дѣти по времени явившоися имъ звѣзды въ 2. роцѣ житя Іисуса. Незапу-

¹⁾ Имя Вифлеемъ означає дѣмъ хлѣба, оно предзнаменовало дуже добре, що тамъ народится Христосъ Спаситель, который есть хлѣбъ спешій съ небесе. Вифлеемъ вже за часѣвъ патриарха Якова назывався также Евфрата ѳъ землѣ того имени. [Быт. 35.] Въ сторонѣ Вифлеема пасъ стада Яковъ, и пѣзнѣйше Давидъ, которого Богъ выбравъ на короля иерайскогого.

екаючися въ глубше баданье того вопроса, приходимъ до науки, котору подае намъ Христосъ Спаситель, лежащи въ вертепѣ Вилеємскѣмъ въ яслахъ.

Поученіе. Тутъ розважити треба, 1) якъ Христосъ Спаситель въ рождествѣ своѣмъ унижаеся; 2) въ якѣй нуждѣ и бѣдѣ родится; 3) якъ посередѣ сєн нужды и бѣды Его божая мудрѣсть и сила объявилася.

1) Христосъ будучи Богомъ, которого престолъ небо и земля підноже, являеся на земли яко дитя съ руками и ногами повите, плачуче, требуюче молока матернихъ грудій. О чудесне зрѣлище! Достойне воистинну, абы Ангелы звѣствовали его пастырямъ, и звѣзда зъ далекого востока провадила ему поклонникѣвъ мудрцѣвъ. Не ѡтступаймо ѡтъ того вертепа, де Слово бже не бесѣдою, но дѣломъ и прикладомъ здаеся учити и мовити: „Учѣтея ѡтъ мене, яко лагѣдный есмь и смиренъ сердцемъ“. (Мат. 11, 29.)

2) Христосъ Спаситель родится въ наибѣльшѣй нуждѣ и бѣдѣ. Ѣмъ родится зъ доброи волѣ по свободному выбору при способности подорожи въ люту зиму, въ темну нѣчь, въ чужбѣмъ вертепѣ, въ крайнѣмъ убожествѣ и совершеннѣмъ занедбаню ѡтъ людій. Ба даже покору, для которой принявъ всю нужду и бѣду ту, кые ѡнъ требованіємъ околичностей, такъ що здаеся, якобы не добровѣльно народився въ крайнѣмъ убожествѣ, але зъ нужды околичностей. Кобы видѣ Христа родившогося въ наибѣльшѣй нуждѣ и бѣдѣ побудивъ насъ до плачу за грѣхи наші, що за марні роскоши тѣлесніи ображалисмо найвышого Бога; що за гдеякіи трудности и невыгоды ухилилисмося ѡтъ стежки заповѣдій божихъ. Если дальше такъ шукати будемъ богатства, почестій и утѣхъ змысловыхъ, очевидно ошукаеся; бо Христосъ, безконечна и неомыльна мудрѣсть, приходячи на свѣтъ, не дармо выбравъ собѣ недостатокъ, убожество, трудъ и презрѣніе.

3) Хотѣ Христосъ Спаситель народився въ крайнѣмъ убожествѣ и наибѣльшѣй нуждѣ, показавъ однакъ заразомъ несказану свою премудрѣсть и незвытяжену силу. Пророкъ Ісаія (гл. 9.) предповѣдаючи Его рождество мовить: „Отроча родися намъ и сынъ дадеся намъ, и нарицаеся имя Его велика совѣта ангель, Богъ крѣпокъ, Отець будущаго вѣка“. Христосъ еще въ целюшкахъ, а вже страшить Ірода и вооруженыхъ его катѣвъ. Христосъ по виду бѣднѣйшій всѣхъ людій; однакъ на вѣсть о нѣмъ потрясаеся весь Іерусалимъ, и книжники слѣдятъ выроки св. письма о пришествію Его. Ісусъ яко малютке дитя плаче; но той плачь есть плачь совершенного мужа, бо лежащи въ яслахъ, мавъ ѡнъ со-

вершене употребленіе розуму. Онъ плакавъ не о тѣмъ, що самъ терпѣвъ, а о тѣмъ, що мы за грѣхи нашѣ терпѣти маемъ; не о темнотѣ ночи, въ котору родився; но о заслѣпленіи душъ нашихъ. Со слезами своими злучивъ маленькій Іисусъ благодаренія приносимъ Отцю небесному за то, що вже успѣвъ пожитися до скотскихъ яселъ, абы насъ выбавити ѿ скотскаго поведенія. Со слезами совокупивъ Іисусъ и молитвы, щобы Его послушаніе и страданіе було намъ въ спасеніе вѣчне. Плачучи въ вертепѣ представився Іисусъ Отцю небесному съ наибольшою любовію и офѣрвався, претерпѣти за насъ всѣ труды и бѣды, которѣ Его ожидали. Длѣтого пише св. Апостоль Павелъ о Іисусѣ слѣдующіи слова: „Тымже входячи въ міръ говорить: Жертвы и приношенія не восхотѣлъ еси, тѣло же совершилъ ми еси.. Тогда рекъ емъ: ото иду, въ главизнѣ книжнѣ писано есть о мнѣ, абы сотворити волю Твою Боже“. (Евр. 10, 5.) На иншѣмъ же мѣстѣ пише тойже Апостоль о Іисусѣ такъ: „Который во дняхъ плоти своей (тѣла своего) моленія же и молитвы — съ болестнымъ крикомъ принесши, бувъ выслуханный за свою побожнѣсть“. (Евр. 5, 7.) — Запевне и пресв. Дѣва злучила свои слезы со слезами сына, коли видѣючи Его плачущаго познала ѿ Духа Святого причину Его плачу. О превознесене дитя! Родившись въ вертепѣ въ часъ подорожи, изъ яселъ запрашаешъ насъ, щобымо уважалися гѣстьми на земли, выбирали собѣ для Бога и спасенія убожество и терпѣнія, плакали за грѣхи свои тай старались творити совершену волю божу. О! сдѣлай насъ по образу Твоему дѣтьми черезъ покору, тихѣсть и чулу любовь. Взурушъ насъ слезами своими ко истинному покаянiю; бо блаженный плачущіи, яко тѣ утѣшатыся. (Порѣвн. Л. де Понте II. Розм. 17.)

40 Соборъ пресв. Богородицѣ. (Д. 26. грудня.)

Въ первый день рѣздвяныхъ святъ представляла намъ церковь святая, якъ Христосъ Спаситель, родячися ѿ пресв. Дѣвы, униживъ себе самого и принявъ всѣ бѣды нашѣ на себе, щобы отворити намъ дорогу до найвысшой славы и истинного вѣчнаго щастя. Въ другій день тыхже святъ ставляе намъ св. церковь передъ очи, якъ пресв. Дѣва Марія и Іосифъ Обручникъ въ рождествѣ Христа Спасителя надъ всѣхъ людій вывышеней збѣтали, но также ѿ самого рождества съ Іисусомъ терпѣти мусѣли. Въ первый день читала намъ церковь на св. литургiи евангеліе о св.

мудрцяхъ, которіи видѣвши звѣзду Христа Спасителя на востоцѣ прійшли поклонитися Ему а по ѳгданію поклона и зложенію дарѡвъ оминаючи лютого Ирода повернули въ отечество свое. Въ сейже второй день рѣзвѣяныхъ святъ читае намъ церковь на литургіи евангеліе о утецѣ св. родины, Маріѣ, Іосифа и Іисуса до Египта, о избітіи дѣтій Виелеемскихъ черезъ Ирода и о поворотѣ св. родины до землѣ жидѡвскои по смерти Ирода. Наша довжнѡсть нынѣ есть отже перве ѳтвидѣти славну Владычицю нашу пресв. Дѣву Марію при яслахъ, поклонитися дитяти Іисусу и Его матери и св. патріарху Іосифу и съ любовію розважити зъ одной стороны ихъ убожество та покору а зъ другой стороны высоке ихъ достоинство. Потѡмъ маемъ со св. пожалѣнемъ послѣдовати нѣжнѡй, дуже молодѡй матери и старому еи обручнику Іосифу и божественному дитяти на непроходнѡй довгѡй дорожѣ въ Египетъ а зъ Египта въ Назаретъ и побожно розважати, якъ Богъ своихъ часомъ пріятными, щасливыми випадками, часомъ же противностями и смутными пригодами навѣщае. Если все то набожно розважимъ то достойно праздновати будемъ соборъ (собранье, згромадження) на честь пресв. Богородицѣ.

I. И сталося, пише св. евангелистъ Лука, коли Марія и Іосифъ були въ Виелеемѣ, исповнилися дни родити Маріи, и родила сына первенца, повила его и положила въ яслахъ, понеже не було имъ мѣсяца въ гостинниці. (Лук. 2, 6—7.) Потѡмъ прійшли пастырѣ поклонитися Христу Спасителю, и всѣ ангелы сиишли съ небесъ, кланятися едиnorodному Слову божому; мовить бо св. Ап. Павелъ: „Коли же (Богъ) знову вводитъ первородного въ замешкану землю, говорить: и най поклонятеся Ему всѣ Ангелы божіи.“ (Евр. 1, 6.) Пѡзвѣйше же прійшли волхвы (царѣ) зъ далекого востока и поклонившися Христу принесли Ему ѳтъ скарбѡвъ своихъ въ даръ золото; смирну и кадило. (Мат. 2, 1—12.) Тутъ розважають св. Отцѣ, перве же пресв. Дѣва родила Христа Спасителя безъ болѣзни. Якъ зачала Его чисто ѳтъ Духа Святого, такъ родила безъ болѣзни и безъ ислѣвнїя, т. е. безъ нарушенїя дѣвства. Дѣва зачала, дѣва родила и по рождествѣ пробула Дѣвою. О чудо вышеннихъ чудесъ! Кто видѣвъ мать безъ мужа родячу! На пресв. Дѣвѣ збувся образъ корча палячогоса и несгараемого, и образъ палицѣ Аароновой, котора зацвила и принесла овочъ. Якъ корчъ на божѡй горѣ Хоребъ палився и не сгаравъ: такъ Дѣва пріяла огонь божества и безъ нарушенїя дѣвства выдала его на свѣтъ, принявшого тѣло и кровь чловѣчу ѳтъ кровій еи. Святый Іосифъ бувъ товаришемъ пресвятой Дѣвы, свѣдкомъ чудесе рождества еи

и участникомъ достоинства божой матери. И якъ иногда Ааронъ пріявъ палицю свою, которая чудесно процвѣла и плодъ принесла: такъ Іосифъ принявъ жену свою дѣву, которая чудесно родила сына и пробудла дѣвою. Потѣмъ розважмо то, що св. Кирилъ Александрійскій пише до словесъ св. евангелія: Родила сына своего первенця и повила его и положила его въ яслахъ. „Виждь таинственное рожденіе Дѣвы. Сама родила, сама повила; въ свѣтскихъ женахъ ина родить, ина повиваетъ, а у Дѣвы не тако. Сама родила, сама повила и положила въ яслахъ“. Подѣбно говорить и св. Кипріанъ. Кто опишетъ, якъ мило пресв. Дѣва божественное дитя обнимала, цѣловала и прикладывала до сосцѣвъ дѣвичихъ! Кто скажетъ, съ якою набожностію пресв. Дѣва положила благословенный плодъ чрева своего до жолобу и перша Ему держателю свѣтѣвъ поклонилася! Поклонився Ему и Іосифъ, который ѣтъ Ангела чувъ, що рождшееся дитя ѣтъ Духа Святого есть и назване Іисусъ спасе людій своихъ ѣтъ грѣхѣвъ ихъ. Тогда то пѣзнавъ Іосифъ, що то о Маріи писавъ пророкъ Ісаія: „Се Дѣва во чревѣ приметъ“. Тожъ поклонившись со страхомъ таинству, благодаривъ Бога, що удостоивъ его бути очевидцемъ и служителемъ такъ взнеслои таемности. Коли такъ Марія и Іосифъ поклонилися Христу Спасителю, приспѣли пастырѣ и поклонившись Ему оповѣдали, якъ свѣтлѣсть небесна осіяла ихъ, и Ангелъ обвѣстивъ имъ рождество Христа Господа, и якъ потѣмъ явилося съ тымже Ангеломъ войско блаженныхъ жителей неба и ѣтепѣвавши пѣсень „Слава во вышнихъ Богу“ ѣтѣйшли на небо, запевне, абы оповѣдати тамъ чудо рождества Дѣвы и призвати на его поклоненіе всѣхъ Ангелѣвъ. Всѣ притомній при яслахъ слухали пастырей оповѣдающихъ то небесне явленіе съ удивленіемъ и страхомъ, Марія же съ Іосифомъ набожно складали тѣ слова въ сердци своѣмъ. Змысленно святая церковь лучить съ поклономъ пастырей заразъ поклонъ волхвѣвъ, хотъ правдоподѣбно волхвы зъ востока прійшли много пѣзнѣйше. (Порѣвн. Лук. 2, 22. и 39. и кн. житій на Соборъ Богородици.)

Недосытъ намъ подивляти высоту таинствъ божихъ о Маріи при яслахъ; придивѣмся еще еи бѣдѣ и убожеству. О! жалѣй о нѣй, взываетъ тутъ св. Бонавентура, жалѣй о нашѣй Владычици и розважай, якъ она нѣжна и молода (бо 15 лѣтъ мала тогды), здорожена о пѣвночи при яслахъ стоитъ и многихъ необходимо потрѣбныхъ рѣчій позбавлена оглядаеся, чимъ бы божественное дитя приѣдѣяти и отулити. Понеже панъ свѣта и найвысша невѣста, Его мати, добровѣльне убожество якъ найсуровше заховали, то мусимъ

встыдаться, що еще воздыхаемъ за богатствами и выгодами свѣта. Прикладомъ ихъ возбужденъ украсѣмъ себе покорою и духовнымъ убожествомъ; то суть пелены, въ которыхъ Сынъ божій, якъ Его рождество свѣдчить, уподобанье мае; то суть дорогіи простирала, которыми хотѣвъ одѣяться, коли намъ народився.

II. Сыну божому такъ убого и покѣрно, якъ кажу, въ яслахъ лежащому поклонилася перша пресв. Дѣва, второй св. Іосифъ, дальше пастырѣ и волхвы. Коли же ѡтѣшли волхвы, пише св. евангелистъ Матѣей, ото Ангелъ Господень въ снѣ явился Іосифу мовячи: „Встань, возьми дитя и мать его и утѣкай въ Египетъ и будь тамо, доки ти не скажу; хоще бо Иродъ дитя погубити.“ Еще въ ночи отже вставъ послушный Іосифъ, появъ дитя и мать и ѡтѣшовъ до Египту. Лукавый же Иродъ ждавъ мудрцѣвъ. А коли не повертали до него, порозумѣвъ, що они ѡтѣшли, и есть поруганъ ѡтъ нихъ. Розгнѣвався отже дуже и давъ лютый приказъ убити дѣти въ Виѣлеемѣ и окрестности ѡтъ двоухъ лѣтъ и нижше, по времени явившоися звѣзды, которе на певно выпытавъ ѡтъ волхвѣвъ. Онъ думавъ, що царь юдейскій не убѣже его рукъ. Но иначе ся стало. Множество многе дѣтій zostало вправдѣ заколене и вѣнчалася мученичествомъ; мешканцѣ Виѣлеемскіи пріяли заслужену кару, за то що пресв. Дѣва струджена зъ дороги напорожно ѡтъ дверей до дверей ходячи просила притулку и уступити мусѣла до вертепа; напротивъ Іисусъ, на которого житѣе чигавъ Иродъ, щасливо уйшовъ съ Іосифомъ и матерію въ Египетъ и пробувавъ тамъ до смерти Ирода. По смерти же Ирода, се Ангелъ Господень явился Іосифу въ Египтѣ мовячи: „Встань, пойми дитя и мать его и иди въ землю Иерасильску, бо вже вымерли шукаючіи житя дитяте“. Тогда Іосифъ вставъ и взявши дитя съ матерію прійшовъ въ землю Иерасильску. Слышавши же, яко Архелай пануе въ Юдеи вмѣсто Ирода, отца своего, убоявся туды ити; вѣсть же пріявши въ снѣ, ѡтѣшовъ въ Галилею и замешкавъ въ Назаретѣ. (Мат. 2, 13—23.)

Тутъ маю насампередъ денещо историчного примѣтити. Пѣсла миней (въ 2. стихирѣ на стиховнѣ вечеръ д. 23. октоврія) св. Іосифъ утѣкаючи съ Іисусомъ и Марією до Египта взявъ съ собою и Якова, що пѣсля твердження миней бувъ старшимъ его сыномъ зъ первого супружества и длятого братомъ Господа называться мае. — Ангелъ въ Египтѣ явившися Іосифу мовивъ: Встань — и иди въ землю Иерасильску, бо вже вымерли шукаючіи житя дитяте. Пѣдъ шукаючими житя дитяте треба розумѣти не тѣлько Ирода, але и жидѣвскихъ книжниківъ и архіерѣвъ, ко-

торѣ згаджалися съ Иродомъ на смерть новорожденного царя юдейскаго. Ихъ выгубивъ Иродъ передъ своею смертію; исторія оновѣдае бо, що той лютый король поубивавъ послѣднихъ потомкѣвъ зъ родины Маккавеѣвъ, т. е. Антигона, Гиркана, Александру и Маріамну (котра була супругою лютого дѣтоубійцѣ), и що коротко передъ смертію своею успѣвъ погубити власныхъ трехъ сынѣвъ своихъ и засѣдателей синедріѣ жидѣвскон и многихъ Фарисеевъ та книжникѣвъ тай брата своего Ферору, участника королевства своего. Тогда погибли отже шукаючи житя божественного дитяте Ісуса. — Коли св. Іосифъ послѣдуючи голосу Ангела повернувъ въ землю Иеранльску, боявся мешкати въ Юдеи пѣдъ панованьемъ Архилая и удався ддятого до Галилеи въ городъ Назаретъ. Треба бо знати, що по смерти Ирода цѣсарь Римскій Августъ подѣливъ его королевство на четири части (тетрархіѣ). Найстаршому сыну Ирода Архелаю давъ Юдею, Самарію и Идомею со титуломъ енарха; Галилею и Перею ѣтдавъ второму сыну Ирода, лагѣднѣйшому Ироду Антипѣ; Трахонитеку землю и Итурею (Батанею и Ауранитиду) давъ третьому сынову Ирода Филиппу; нарештѣ Абнелинѣю давъ нѣкому Лисанію. Св. Іосифъ повернувши зъ Египта заставъ въ Юдеи вже пануючого Архилая и боявся мешкати въ его области, вѣсть же пріявши въ енѣ ѣтѣйшовъ въ предѣлы галилейскіи и замешкавъ въ Назаретѣ, абы збулося о Ісусѣ Христѣ пророцтво, яко Назорей наречется. Архилай управлявъ Юдеєю тѣлько девять лѣтъ, по которыхъ цѣсарь Августъ осудивъ его на заточеніе до Віенны въ Галліи и ѣтдавъ Юдею пѣдъ управленье намѣстникѣвъ Римскихъ. Вторымъ зъ тыхже бувъ Пилать, що осудивъ Ісуса Христа на роспятіе.

По тыхъ поясненіяхъ историчныхъ розважмо о утечѣ Іосифа, Маріѣ и Ісуса въ Египетъ, якъ Отецъ небесный на нихъ то пріятніи то непріятніи пригоды ссылае. Смотрѣмъ въ рождествѣ своѣмъ бувъ Христосъ отъ пастырей яко Богъ почитанный, заразъ потѣмъ же якъ грѣшникъ обрѣзанный. Пѣзнѣйше прійшли три мудрцѣ и оказали ему найвышшу честь; но ѣнъ мешкавъ въ убогѣмъ дому и мавъ видъ бѣднаго дитяте. Теперь же по отшествію мудрцѣвъ мовить Ангелъ, що муситъ утѣкати въ Египетъ. То само видимъ и въ нашѣмъ житію. Если маемъ потѣху и ѣтраду, то мусимъ готовитися на смутокъ; если есмы въ бѣдѣ, то маемъ надѣятися потѣшенія. При кождѣй горѣ находимъ долину; на погоду слѣдье буря. Коли сонце пріятно намъ свѣтитъ, не можемъ возноситися, а въ буряхъ не маемъ упадати на духу; бо Господъ дае намъ ѣтраду, абы возбудити въ насъ надѣю; и ѣнъ посилае печали, абымо

все пробудили въ страхъ Его. Глубоко опечаленный бувъ св. Іосифъ съ пресв. Дѣвою, коли пріявъ вѣсть, що шукають дитини, абы погубити їхъ. Обоє були дуже засмучені, що мусѣли ѡтійти въ край незнаемый, и то на дорогахъ утяжливыхъ. До того мали нести дитя. Но они мусѣлися здати на волю божу; бо Господь не хотѣвъ въ тѣй хвилѣ Ирода погубити; черезъ утечку благоволивъ ухилитися ѡтъ него, щобы и мы лагѡднѣй були ко ворогамъ нашимъ. Коли же святая родина по многихъ трудахъ въ Египетъ прійшла, то по старому преданію упали всѣ ндоны того краю, такъ якъ предповѣвъ пророкъ Исаія. Св. Іосифъ съ Марією и божественнымъ дитятемъ удався потѡмъ до Геліополю. Тамъ наймивъ малый дѡмъ и живъ убого и нужденно якъ чужоземець. Зъ чого же жила св. родина? Св. Іосифъ выдѣловавъ теслярекіи работы. Пресвятая же Дѣва веретенѡмъ и голкою зарабатывала потрѣбное для себе и для сына. Она пряла, и шила, Владычиця міра, любителька убожества, и завѣдовала господарствомъ, не занедбывая однакъ чуваня и молитвы. Пѡзнѣйше святін дѡстали черезъ Ангела позволенье повернути въ землю Израильску и провожаніи ѡтъ лучшихъ жителей оной стороны ажъ поза ворота города отправилася въ отчину свою. Утяжливѣйша, здаеся, була имъ зворотна подорожъ, якъ ѡтшествованье въ Египетъ; бо Іисусъ Христосъ бувъ бѡльшій и тяжшій, не мѡгъ однакъ пѣшо ѡтбувати ту подорожъ и мусѣвъ несеный бути.

Славно сіяе на Іисусѣ, Маріи и Іосифѣ въ подорожи до Египту и на зворотнѡй дорожѣ покура и убожество духовне, и тѣ добродѣтели черезъ нихъ стають намъ милыми и наслѣдованія достойными. Послѣдуймо всегда свѣтлу, которе свыше возсіяло намъ сидячимъ во тмѣ и тѣни смертнѡй. Не тратьмо надѣѣ, коли дорога наша трудною и утяжливою показуеся. Господь нашъ Іисусъ, который вже яко дитя терпѣвъ недостатокъ убожества и гоненя, мало потрудившихся насъ введе въ царство свое небесное и увѣнчае вѣчною славою. Аминь.

Молитва. Пѣснь праздничу да прииѣмаетъ Ти все сотворѣнье рождшомуся передъ денницею ѡтъ Отця и нынѣ неизреченно просіявшому изъ Дѣвы въ Виѡлеемѣ и зорями побыту своего освѣтившому Египетъ за милосердіе многое.

41. Св. Іосифъ, мужъ пресв. Дѣвы Маріѣ. (Д. 26. грудня.)

Щобы похвалити св. Іосифа, досить есть сказати, що бувъ мужемъ пресв. Дѣвы Маріѣ. Но св. Матѳей говорить выразитѣйше о нѣмъ, запевняючи насъ, що бувъ праведнымъ, посѣдавъ всѣ добродѣтели. — Два св. Евангелисты задали си працю, подати его родословіе и поучити насъ, якъ походивъ ѳъ Авраама и Давида. ѳъ послѣднього производять они его рѳдъ черезъ двѣ рѳзніи ѳтрасли, що становить знамениту труднѳсть. Миѣнїе бѳльше обще межи св. Отцями есть, що св. Іосифъ бувъ, якъ евангелистъ Матѳей каже, по природѣ сынъ Якова, внукъ Матѳата, походячи ѳтъ Давида черезъ Соломона и прочихъ королѣвъ жидѳвскихъ; и бувъ якъ св. Лука пише, по закону сынъ Ілія, внукъ Матѳата походячого ѳтъ Наѳана, сына Давида и Биреабѣ. (1. Парал. 3, 5.) Бо Яковъ оженився съ вдовою брата своего Ілія умершого бездѣтно и по закону приписавъ ему Іосифа, который народився ему зъ того супружества. (Срѳви. св. Іоанна Дамаскина о вѣрѣ православной IV; 14. *Migne Patrologiae graecae latine tantum editae t. 47.*) Инше правдоподобне миѣнїе мовить такъ; Св. Матѳей подае родословіе св. Іосифа, а св. Лука родословіе пресв. Дѣвы Маріѣ. Тому пѳсля св. Матѳея Іосифъ походить ѳтъ Давида черезъ Соломона и есть рѳдный сынъ Якова, а пѳсля св. Луки, который выводить родъ пресв. Дѣвы Маріѣ ѳтъ Давида черезъ Наѳана, есть Іосифъ сынъ Іліевъ, се есть зять Ілія, ѳтця Маріѣ; Ілій бо, кажутъ, звався также Еліакимъ або Іоакимъ.¹⁾

Хоть св. Іосифъ походитъ зъ королевского роду, однакъ бувъ бѣдный и зарабатывъ на утриманье працею рукъ въ Галилеи. ѳнъ робивъ плуги, будовавъ дома и занимався подобными дѣлами. Св. Іеронимъ утверждаетъ, що св. Іосифъ пробувавъ въ дѣвствѣ. Но греки²⁾ мовять, що св. Іосифъ мавъ першу жену Соломію и ѳтъ неѣ сынѳвъ Іакова, Симона, Юду, Іосію, тай двѣ дѳньки: Есѳеръ и ѳамаръ. Если такъ було, то Іосифъ будучи праведнымъ употреблявъ того першого супружества яко панъ страстей и есть взорцемъ супружеского цѣломудрія.

¹⁾ То миѣнїе ведли видѣний Катарини Еммерихъ представляея такъ: Іосифъ бувъ сыаъ Якова, внукъ Матѳана походячого черезъ Соломона ѳтъ Давида. Но Матѳана жена по смерти тогожъ выдалася за другого мужа Левіа, потомка Давида черезъ Наѳана, и мала ѳтъ сего то Левіа сына Маѳата, ѳтця Іоакима, который властиве назывався Ілій, бувъ Іосифу по бабѣвъ братъ стрычный и ставъ тесѣмъ.

²⁾ Никиф. II. 3. изъ св. Іполита Портуенского.

Коли приближилось время спасенія нашего, бувъ Іосифъ званъ ѡтъ Бога на товариша пресв. Дѣвы, хоронителя ея чести и питателя Іисуса Христа. Подобалося бо премудрости божѡй утаити передъ невѣрными жидами зачатіе Іисуса ѡтъ Духа святаго. Они мали слухати проповѣдій Іисуса въ тѡмъ увѣренію, що Іисусъ есть сынъ Іосифа, и такъ приготовитися на пѡзнанье воплощенія сына божого ѡтъ ненарушеной Дѣвицѣ. Супружество Іосифа съ Марією было отже всецѣле чисте, духовне; но помимо того было оно истинне супружество, якъ св. Августинъ противъ Пелагіанамъ боронивъ. Бо по суду правникѡвъ згода сторѡнъ есть тымъ, що становить супружество, и сповненье супружества неналежить до истоты его. Дѣйстно во всецѣло чистѡмъ соединенію Іосифа съ Марією находимъ все добра супружества. Вѣра була ненарушено хоронена; тайна найшлася, бо соединеніе то было нерозлучне, и союзъ сердець святой; даже корысти плода не бракло тому супружеству; оно даровало намъ не дитя звычайне, но дитя, которе было Богомъ. Сама пресвятая Дѣва и св. евангеліе называе Іосифа отцемъ Іисуса, чого бы не творили, если бы Іосифъ не бувъ нимъ въ правдивѡмъ змыслѣ.

Духъ Святой не заразъ открывъ св. Іосифу таємнѡсть, котору содѣлавъ о св. Дѣвици. И пресвятая Дѣва не судила оповѣдати обручнику своему о посольствѣ небеснѡмъ, которе пріяла; она мала обавлятися недовѣрчивости Іосифа и смиренно здала цѣлу справу на Бога. Длѣтого коли по тримѣсячнѡмъ побытѣ Маріи у Елисаветы Іосифъ спостерѣгъ, що его свѣта обручница есть бременна, бувъ принужденъ мыслити, що стратила дѣвство. Онъ мѡгъ тогды предати ю суду и законнѡй карѣ каменованя за зломану супружеску вѣрнѡсть. Но яко праведный мужъ, склоннѣйшій себе нѣжъ другихъ обвиняти, рѣшився тайно при двохъ свѣдкахъ дати ѣй розводне письмо. Марія же видѣла его журбу и читала на лицо его глубокоу печаль; однакъ не говорила ничего о величію, которе сотворивъ ѣй Господь, надѣючися на Бога. И Господь, на которого уповала, пѡславъ Ангела, который явившися въ снѣ Іосифу, объявивъ ему чудо зачатія ѡтъ Духа Святого и казавъ родитися маючое дитя назвати Іисусъ, т. е. Спаситель. Іосифъ вставши ѡтъ сну, такъ якъ повелѣно му было ѡтъ тогоже Ангела, принявъ назадъ Марію, котору мыслию бувъ вже покинувъ. Св. Евангелистъ мовить тутъ о Іосифѣ: И не знаяше ея, дондеже, роди сына своего первенца. Обычаемъ бо св. письма слово дондеже выражае время неустаючое. Такъ на примѣръ пророкъ Давидъ мовить: „Рече Господь Господеву моему: сѣди о десную мою,

дондеже положу враги твоя подъ ногами твоими⁴, где очевидно хоче сказати, що Христосъ має сидѣти о десную Отця и передъ покореньемъ ворогѣвъ и по покоренію ихъ. О св. Іосифѣ отже хотѣвъ св. евангелистъ то повѣсти, що пресвяту Дѣву не пѣзнавъ передъ рождествомъ ея первенця и по рождествѣ его. И цѣле преданіе церковне запевняе насъ, що Марія Дѣва пробула дѣвою передъ рождествомъ, въ рождествѣ и по рождествѣ Іисуса. — Около шѣсть мѣсяцѣвъ по поворотѣ Маріѣ ѿ Елисаветы принужденъ бувъ Іосифъ ити во Вифлеемъ, щоби яко потомокъ Давида короля записатися тамже съ обрученою си женою Марією по поводу предпріятого цѣсаремъ Августомъ общаго численія народа жидѣвскаго. При способности же тои подорожи народився цѣсарь небесъ въ убогѣмъ вертепѣ и бувъ положенъ въ ясла. Іосифъ воздававъ Ему всѣ можливѣи услуги и занявся Его вихованьемъ. Четыридесятого дня занѣсъ Его въ Іерусалимъ, где принявъ благословеніе св. Симеона и съ удивленьемъ слухавъ, що св. старецъ той о Іисусѣ пророковавъ. — Потѣмъ повернувъ Іосифъ до Назарета и перепровадився на мешканье въ Вифлеемъ, где небавомъ принимавъ (трехъ) мудрцѣвъ, которіи пріішли зъ востока поклонитися божественному дитяти. Но провидѣніе божє мѣшаючи горести съ солодкостями пѣлало ему ангела, абы уходивъ съ дитятемъ и матерію его въ Египетъ, бо Иродъ мавъ шукати житя дитяте. Дивно то выдатися мусѣло Іосифу, коли чувъ ѿ Ангела, що той, который другихъ спасеть, має спѣшно утѣкати, щоби спастися ѿ Ирода. Тымчасомъ не веколебався вѣрою; но тои самои ночи уходивъ ѿнъ въ Египетъ и пробувъ тамъ, доки Ангелъ не явився ему сказати, щоби вертавъ съ дитиною и матерію ея во землю Іерарильску. Послѣдуючи тому приказу пріішовъ Іосифъ въ Палестину. Тамже пріявши вѣсть во снѣ, удався въ Галилею и замешкавъ въ Назаретѣ, абы збулося реченое пророкомъ, яко (Христосъ Спаситель) Назорей наречется. — Зъ того мѣста ходивъ Іосифъ, що року съ пресв. Дѣвою до Іерусалима на праздины.¹⁾ И коли Іисусъ мавъ 12 лѣтъ, оставивъ его Іосифъ неостережено въ Іерусалимѣ, самъ же съ пресв. Дѣвою вертавъ до дому. Пройшовши дорогу едного дня, обое шукали его межі сродниками и знаемыми и нѣйшли третього дня въ церкви Іерусалимскѣй. Потѣмъ повернули съ Іисусомъ въ Назаретъ, где Іисусъ бувъ имъ пѣдданный. Св. Юстинъ пише о молодости Іисуса: „Коли Іисусъ живъ межі людьми,

¹⁾ Лук. 2, 41.

робивъ снаряды польніи, плуги и ярма, абы черезъ то на бѣжанье лѣнивства учить“. Винценць Феррерій по правдѣ говоритъ, коли пише: „Дѣвица дѣдня бере вѣдро, абы почерпати воды. Іосифъ приходитъ, абы взяти ѿтѣ неѣ вѣдро, Іисусъ же хлопецъ прибѣгае бере вѣдро и мовить: я хочу ити“. — То ёсть все, що изъ св. письма и преданія извѣстно есть о Іосифѣ. Правдоподобно умеръ Іосифъ передъ тымъ, закимъ Іисусъ начавъ учить, бо на весѣлье въ Канѣ запрошенный бувъ Іисусъ тѣлько съ матерію и учениками. Латинская церковь празднуе память св. Іосифа дня 19. марця. Греческая же церковь празднуе его память въ день по Рождествѣ Христовѣмъ и еще торжественнѣйше въ недѣлю по рождествѣ, въ котору совокупляе его память съ памятію царя Давида и св. ап. Якова. Епископа Іерусалимскаго. — Преславной памяти Пій IX., Папа Р., оголосивъ св. Іосифа Патрономъ цѣлон церкви. И истинно св. Іосифъ есть межѣ святыми благодатию и досконалостію найбогатшій. Въ рѣвный способъ перевышае ѿнѣ всѣхъ людій становискомъ своимъ, бо зъ божого розпорядженя бувъ опѣкуномъ Сына божого и уважанъ за отца Его. Яко мужъ Маріѣ и отецъ Іисуса Христа мавъ ѿнѣ правѣ отцѣвску власть надъ ними. — Понеже пресв. Дѣва Марія ласкою и святостію людій всѣхъ и ангелѣвъ переходила, то годилося, щобы и еѣ мужъ святостію всѣхъ людій перейшовъ. Дятого якимъ богатствомъ благодати и добродѣтелей не украсивъ Богъ душу св. Іосифа, щобы гѣдно справовавъ чинъ мужа и товариша пресв. Дѣвы и отца благословенного еѣ плода. Мы мусимъ заключити, що св. Іосифъ постигнувъ за житя своего всю за ласкою божюю возможну чоловікамъ досконалѣсть. Тую то мысль украшае св. церковь, пѣсенно голосячи: „Празднуеъ днесъ веселіемъ церковь память твою цѣломудренный Іосифе, Христу Богу возлюбленне, Матере Его Обручнице, достойна бо тя обрѣте себѣ на земли питателя и хранителя Отчее предвѣчнее Слово. Емуже съ пречистою Его Матерію, твоею же пренепорочною Обручницею, молися, да спасетъ души наши“.

Св. Іосифъ изображаея съ палицею Аарона зазеленѣвшею и процвѣвшею для указанія того, що заслюблена съ нимъ Марія есть по словамъ II-аіѣ пророка жезлъ ѿтѣ кореня Іессея, который процвѣвъ чудесно. (Ис. гл. 11.)

Въ св. Іосифѣ мають отцѣ родинъ найдоскональшій взорець ѿтцѣвскоѣ чуйности и стараня; мужи совершенный образъ любви, згоды и вѣрности супружескоѣ; юноши и дѣвицѣ взѣръ и зарозомъ опѣку дѣвства своего. Зъубожѣла шляхта мае учитися ѿтѣ

него, якъ надлежить свое достоинство піддержати. Бѣднѣй ремѣ-
ники най розважають, що св. Іосифъ, хотя походивъ зъ крови ко-
ролевскои и мавъ за супругу найдостойнѣйшу изъ всѣхъ невѣсть
и бувъ кормитель и опѣкунъ Слова божого, живъ однакъ якъ бѣд-
ный робѣтникъ и здобувавъ працею рукъ своихъ, що було по-
треба для утримання своихъ. Всѣ поручаймося опѣцѣ св. Іосифа,
абысмо охороненіи ѿ всякои нечистоты съ чистымъ сердцемъ Іи-
сусу и Маріи во всѣ дни живота нашего служили.¹⁾

42. Обрѣзанье Господне. (Дня 1. грудня.)

И коли исполнилися ѡсемь днѣй, щобъ обрѣзали Его (новоро-
жденного Христа Спасителя), нарекли имя Ему Ісусъ“, пише св.
евангелистъ Лука. Двѣ великіи рѣчи збулися нынѣ осьмого дня
по рождествѣ Христа Спасителя. Една, коли объявлено зѡстало спа-
сительное имя Ісусъ, наречено черезъ Ангела передъ зачатіемъ
Христа. Друга, що Господь нашъ Ісусъ начавъ нынѣ проливати
кровь свою за насъ.

І. Що касаеся имене Ісусъ даного Христу въ обрѣзанію,
розважмо силу и славу того имене. Имя Ісусъ передъ вѣками
було назначено для спасенія нашего, но хоронилося въ тайности
божимъ совѣтомъ ажъ до пришествія Христа Избавителя. Доперва
коди архангелъ Гавріиль снишовъ съ неба, звѣстувати пресв.
Дѣвѣ Маріи, що родить Сына божого, объявивъ ѣй заразомъ имя
Ісусъ, которе дати Ему мае. Потѣмъ запевне той самъ Ангелъ
явився св. Іосифу во снѣ и мовивъ ему: „Не убойся пріяти Ма-
рію. Рождшее бо ся въ ней ѿ Духа Свята есть. Родить же сына
и наречишь имя ему Ісусъ; той бо спасетъ люди свои ѿ грѣ-
хѡвъ ихъ“. Имя Ісусъ означае отже то, що Спаситель. — „Миро
выляне имя твое“, читаемъ въ св. писанію. Имя Ісусъ якъ най-
дорожше миро нѣбы въ сосудѣ вѣками удержане было, теперъ же
объявлено Маріи и Іосифу зостало оно съ обрѣзаніемъ Христа про-
ляне и благовоніемъ своимъ наповняе весь свѣтъ христіаньскій.
Нынѣ въ обрѣзанію Христа имя то преславне подаеся всѣмъ во
спасеніе. О спасительнѡй силѣ того имене свѣдчить св. апо-
столь Петръ мовячи: „Нѣсть ни о единомъ же иномъ спасенія;

¹⁾ Порѡв. Озружное посланіе Леона XIII., Папы Р. о вызванію М. Б. Маріи
и св. Іосифа зъ р. 1889.

Не слыхана сила и слава имени Ісусѣ черезъ четыре тысячѣ лѣтъ незнана була народамъ. Отъ обрѣзанія же Господняго якъ блисканиця просіавши во всѣмъ свѣтѣ, избавляє укрѣпляетъ, утѣшаетъ, ушасливляетъ каждого съ вѣрою и любовію призывающаго святое то имя. „О томъ имени, каже св. апостолъ Павелъ кланяется всяке колѣно небесныхъ и земныхъ и преисподнихъ“ (Филип. 2.) Скажешь Слава Ісусу Христу, и колеблются найсподнѣйшого царства силы. Всегда біймо невидимаго врага именемъ Ісусѣ. Въ житію и смерти най буде то имя въ устахъ нашихъ. Начинай и кѣни дни твои тымъ именемъ, а лѣта твои сплетутся въ вѣнецъ славы; каждый день буде тобѣ днемъ пріятнымъ, днемъ спасенія; каждый рѣкъ буде новымъ рокомъ, повнымъ плодѣвъ справедливости. (Порѣвн. книгу житій.)

II. Що касаєся обрѣзаня, въ которѣмъ Христосъ прийнявъ имя Іисусъ, видимъ, що съ взятіємъ того имене Христосъ почавъ проливати кровь за насъ; кровію отже написує имя Іисусъ въ сердцахъ нашихъ, дає намъ благодать и силу съ вѣрою и любовію исповѣдати Его. Хотъ Марія и Іосифъ добре знали, що обрѣзанье принесє возлюбленому дитяти бѣль и муку, не залишили однакъ выповнити волю божу. Безъ сомнѣня притомніи були обоє тому священнодѣйствию съ найбѣльшимъ набоженствомъ и почитіємъ. Марія же мусѣла плакати съ плачучимъ дитятємъ, и оплаковати причину болю найдорожшого сына мовячи: „О вино дѣдична, якъ дорого стоишь ты сыну моему! О паденье земского Адама, якъ гѣрке єєь небесному“.

Коли Ісусъ яко дитя, и Марія яко чужа мати такъ плакали, явилосѣ міру чудесне зрѣлище добродѣтелей, которіи Христосъ яко Богчоловѣкъ въ обрѣзанію своїмъ выповнивъ. Насампередъ видимъ въ обрѣзанію Христа совершенно послушаніе. Яко Богъ и най-высшій законодадатель мѣгъ Ісусъ Христосъ себе розрѣшити ѡтъ закона обрѣзаня; ба будучи непорочно зачатимъ не пѣдлѣгавъ тому закону. Но ѡнъ добровѣльно пѣддався тому суровому предпису закона и дѣломъ обов'язався, хоронити цѣлый старій законъ.

— По при послушанію видимъ въ обрѣзанію Христа Спаса найглубшу покору. Иисусъ хоче за грѣшника уважанымъ бути, пріймае пятно, которымъ назначенъ бувъ кождый грѣшникъ. — Дальше Иисусъ показуея терпѣливымъ въ обрѣзанію. Маючи совершенно употребленіе розуму, зная малюткій Иисусъ, що предстоить ему обрѣзание и чувствовалъ природный страхъ отъ ножа. Помимо того бувъ нерухомый и терпѣливый. Хоть плакавъ яко дитя, чтобы оказати найсрочѣй болѣ въ тѣлѣ своѣмъ; въ сердцу однакъ радовался, що выповнивъ волю Отца небесного спасенія нашего ради. — Съ найболѣшою любовію же къ Отцу небесному пролявъ Иисусъ кровь свою въ обрѣзанію своѣмъ.

О безконечна любовь, о непобѣдимая терпѣливость, о найглубше смиреніе, о совершенно послушаніе Спасителя моего! О превознесеній добродѣтели, изъ которыхъ Архіерей нашъ выткавъ собѣ одежу свою священническую, чтобы принести въ нѣй поранну свою офѣру! На крестѣ одягнися знову тоюже одежою ко жертвѣ вечернѣй! — Одѣй и насъ, Господи подобною одежою. Дай, чтобымо послушній твоимъ евангелскимъ повелѣніямъ такъ охочо подалися легкому и благому ярму закона нового, якъ радо Ты за насъ пріявъ майже неznосный тягаръ старого закона. Дай намъ такожь покору, терпѣливость и любовь, чтобымо просвѣщеніи и украшеніи тими добродѣтелями все збыточне отрѣзали отъ душъ и тѣла: чи то утѣхи, чи почести, чи выгоды, чи непорядній склонности. Много бо есть въ насъ до обрѣзанія; но самолюбіе ветримае насъ отъ обрѣзанія сердець нашихъ, если самъ Господь не приложитъ руку, або если по воли Его настоятелѣ нашѣ, або противники нашѣ, або которіи небудь роботы божіи не приложатъ руку, обрѣзати сердца нашѣ отъ зарозумѣлости, сваволья и гордости. (Порѣвн. Понте II., 22.)

43. Стрѣтеніе Господне. (Д. 2. лютого.)

Якъ Господь нашъ Иисусъ Христосъ подался обрѣзанію, до котораго не бувъ обовязанъ: такъ подалася преев. Дѣва Марія закону очищеня, который тычится только грѣшныхъ замужныхъ жѣнокъ. Звыкла невѣста, родившая дитя мужеского пола, перве довжна була уважатися нечистою и черезъ сорокъ днѣй сидѣти въ дому своѣмъ, отдѣлена отъ людѣй. Марія отже, чтобы не ухилитися отъ закона для всѣхъ женъ даного, скрылася на 40 днѣй въ незнакомитѣмъ закутку Юдеѣ и отдѣлена отъ свѣта занималася размышленіемъ святымъ и делѣяла божественного сына своего. Жена

рождающая мужескій полъ, вторе обовязана була по вышовненію 40 дній принести ягня непорочне еднолѣтне во цѣлопаленіе и голубятко або горлицю грѣха ради передъ двери скиніи свѣдоцтва къ жерцю, который мавъ помолитися и ѣѣ очистити. Если же бы яко убога не спомоглася на ягня, то мала взяти двое голубятъ або двѣ туркавки (горлицѣ) и принести едно на цѣлопаленіе, а вторе грѣха ради. (Лев. 12.) И ѿтъ того предпису законного не розрѣшилася прѣсв. Дѣва; но по 4^ю дняхъ удалася поспѣшно съ дитиною въ дорогу до Іерусалима, абы принести двое голубятъ, офѣру предписану убогимъ женамъ очищенія требующимъ. — Понеже другій предписъ закона приказовавъ на память побитыхъ египетскихъ первенцѣвъ и пощадженныхъ Израильскихъ первородныхъ посвятити Богу всѣхъ первенцѣвъ изъ сыновъ Израильскихъ и каждого посвященного первенца выкупити за пять сиклѣвъ, се есть сребрникѣвъ цѣненныхъ по 20 шелюговъ, то Марія и Іосифъ удалася съ дитиною въ Іерусалимъ также въ той цѣли, щобы представити своего первенца Господу и выкупленого взяти на выхованіе до дому.¹⁾ Тутъ маемъ розважити, перве якъ малюткѣй Іисусъ на рукахъ матернихъ входивъ въ Іерусалимъ и представився Отцю небесному въ церкви; вторе якъ стрѣтивъ побожныхъ старцѣвъ Симеона и Анну и бувъ ѿтъ нихъ проповѣданъ народу.

I. Звѣстно есть, що Господъ нашъ Іисусъ ѿтъ зачатія своего мавъ мужеске употребленіе ума. Коди отже несеный матерію входивъ въ Іерусалимъ, поглядавъ на той городъ вѣщими очима. Въ мѣстѣ тѣмъ мавъ онъ прославитися великими чудесами и совершити ѡткупленіе свѣта. Въ мѣстѣ тѣмъ було побоевнско, где мавъ стыкатися съ невѣрными книжниками, Фарисеями и Саддукеями; боротися съ Сатаною мовъ съ велитомъ Голіатомъ и убити его приборомъ пяти камѣнцѣвъ, се есть пяти ранъ и копіемъ честного креста. Онъ соглядавъ отже побоевнско предстоящихъ си стычокъ и мѣривъ довготу его тай широту. Пѣднѣсь также очи на ону гору, где хотѣвъ ѡтдати житіе свое и пріяти побѣду, розорити державу грѣха и прогнати князя тмы. — Потѣмъ несеный найсвятѣйшою матерію внійшовъ Господъ нашъ въ храмъ Іерусалимскій представитися Отцю небесному. „Смотри, такъ мѣгъ мовити, смотри предвѣчный Отче, Единородного Твоего, который зъ любви къ Тобѣ ставшиися човѣкомъ, въ храмъ приходитъ, щобы Тебе почтити. Тутъ жертвуюся Величеству Твоему, абы со-

¹⁾ Чис. 18. 16.

вершену волю Твою всегда творити, и представляюся яко жертва за спасеніе міра. Нехай справедливый твоѣй гнѣвъ кровію моею и смертію примирится и выбавь наконецъ людѣ твоѣй отъ неволѣ грѣхѣвъ“. О якъ любезне мусѣло бути Отцю небесному то приношеніе. — Бывайте отже, мовлю словами Апостола, наслѣдователями (Христу) Богу яко дѣти возлюбленіи и ходѣть въ любви, якоже и Христосъ возлюбилъ есть насъ и предавъ себе за насъ приношеніе и жертву Богу въ воню запаху. (Ефес. 5, 1—2.) Будьте готовѣ душѣ свои за Бога и Его волю положить.

II. Коли вводили Марію и Іосифъ дитя Іисуса въ храмъ Господень, абы сотворити съ нимъ по звичаю законному, живѣ тогда въ Іерусалимѣ чоловікъъ именемъ Симеонъ. Бувъ то праведникъ чекаючій Мессіѣ, потѣхи Израильской, и мавъ даръ мудрости. И було обѣцано ему Духомъ Святымъ, не видѣти смерти, доки не узритъ Христа Господнього. И прійшовъ по вдохновенію божому въ церковь власне тогды, коли Іисуса родичи представили Господу. И той пріяхши Его на руки свои благословивъ Бога мовячи: „Нынѣ отпускаешь роба Твоего Владыко по слову Твоему со миромъ (бо выповнивъ есь желаніе душѣ моеи.) Ото видѣли очи мои спасеніе Твое, которе уготовавъ есь передъ всѣми людьми, свѣтло народѣвъ поганьскихъ и славу Іераиля“ (который въ Бога вѣруе.) Марія и Іосифъ чудовалися о тыхъ словахъ, Симеонъ же, повѣвъ Маріи, що еи сынъ положенный есть на паденіе и на востанье многимъ во Іераилію и въ знамя, которому противорѣчится и що ѣи самѣй пройде душу оружіе болестіи, такъ що открыются ѣмъ многихъ сердець помышленія. — И була Анна пророчица, дочка Фануила, котора постигла высокій вѣкъ; бо живши съ мужемъ ѣмъ дѣвства своего сѣмъ лѣтъ, вдовою пробула около 84 лѣтъ, неотходячи ѣмъ церкви, постомъ и молитвою служащи день и нѣчь Богу. И та въ той часъ прійшовши въ церковь, визнавала Господа и говорила о нѣмъ всѣмъ чекаючимъ выбавленія въ Іерусалимѣ.

Понеже богобойніи старцѣ Симеонъ и Анна не забавилися въ мірѣ, но послѣдуючи швидко вдохновенію божому, прійшли въ самъ часъ до храма, признати Господа; никто зъ насъ нехай не коснетъ, никто най не опѣзняеся. Веѣ визнаваймо вчасно Христа, прійшовшого въ міръ, грѣшникѣвъ спасти. Спѣваймо Господу пѣснь нову, превосходну; бо черезъ притомнѣсть Христа все просвѣщаеся и все обновляеся. Нашіи очи видѣли во Христѣ Іисусѣ свѣтло ѣмъ открыте народамъ и славу обѣцану правымъ Іераилитамъ. Во память свѣтла того, намъ открытого, запалаемъ въ праздникъ Стрѣтенія свѣчки и держачи свѣчки, ступаемъ, знаменуючи Господа,

который есть свѣтъ истинный просвѣщающій всякого чловѣка приходячого во міръ. Свѣтло прійшло во міръ; не будьмо зъ тыхъ, о которыхъ пише Евангелистъ: „И возлюбилѣ люди бѣльше тьму нежели свѣтло; дѣла бо ихъ були злѣ“, (Іо. 3, 19.) (Срѣвн. Acta SS. Febr. I. d. 2. Oratio s. Sophronii Archiep. Ieros.) Праздникъ Срѣтенія установлено праздновати въ цѣлѣмъ свѣтѣ въ цѣсарство Юстиніана, щобы ухилити страшный поморъ, который тогда, т. е. р. 541. въ мѣсяцю жовтню, поражавъ людій Константинополя.

Молитва. Молитвами Твоими, пресв. Дѣво Маріе, углье угаси моихъ страстій и угашеный запали свѣтильникъ сердца моего, золотый свѣтильникъ, непорочная!

44. Св. Богопріимецъ Симеонъ и св. пророчиця Анна.

(Дня 3. лютого.)

Симеонъ по свѣдоцтву св. евангелиста Луки (гл. 2.) бувъ чловѣкъ праведный, который чекавъ на пришествіе Христа Господа, потѣхи Исаила (Якова.) И Духъ Святой бувъ въ нѣмъ, онъ бувъ повный дарѣвъ Духа Святого. Онъ пріявъ отъ Духа Святого обѣтицю, що передъ смертію узритъ Христа Спасителя. Якъ та обѣтиця сповнилася, видѣли мы мало выше. Св. Иреней до стрѣтенія Христа Господа съ старцемъ Симеономъ пише: „Авраамъ поученъ бувъ отъ Бога, що Сынъ божій поже межѣ людьми яко чловѣкъ, черезъ которого пришествіе сѣмя его (Авраама) буде такъ численне, якъ звѣзды неба; возжадавъ видѣти сей день, абы зрѣти Христа и видячи его духомъ пророческимъ возрадовался. Длятого и Симеонъ зъ сѣмени его выповнявъ благодаренье патріарха и (пріявши на руки Христа) мовивъ: „Нынѣ отпускаешъ раба Твоего, владыко, по слову Твоему со миромъ“ (зъ сего свѣта.) Пѣсля миней Симеонъ умеръ д. 3. лютого, то есть дня, который послѣдовавъ Срѣтеню Христа Господа. И то указуютъ слова Симеона: „Нынѣ отпускаешъ раба Твоего, Владыко по глаголу Твоему со миромъ“. — Повѣдають що Симеонъ бувъ еденъ зъ 70 мужей, которіи повелѣніемъ Птолемея, короля египетского, переводили св. письмо старого завѣта на греческій языкъ и що маючи оно обѣтованье проживъ 360 (поправѣйше 300) лѣтъ, абы видѣти Мессію. (Прологъ.)

Георгій Кодинъ пише, що императоръ Юстинъ молодшій (565—578) въ Константинополѣ выбудовавъ церковь св. Якова, где мощи св. Невинныхъ и Симеона Богопріимця и пророка Заха-

ріїв и Якова, брата Господнього, хоронилися въ своихъ сховкахъ. Пізнйше часть моцій перенесена збстала до Аквисграну. (Обширну повѣсть о мощахъ св. Симеона можна читати въ дѣлѣ Acta SS. Oct. IV. d. 8. p. 4.) Латинники празднують память св. Симеона Богопріимця д. 8. жовтня.

Совокупно съ памятію св. Симеона почитаємъ и память св. Анны пророчицѣ, дочки Фануилевои, которая сѣмъ лѣтъ жила въ супружествѣ, а черезъ 84 лѣтъ пробула вдовою, достигла отже до 103. року жизни, если положимъ, що мала 12 лѣтъ, коли пішла заужь. Она не ѳтходила ѳтъ церкви, постами и молитвою день и нѳчь служачи Богу. За то ѳтличалася даромъ пророчества и удостоилася спѳткати въ церкви Христа Спасителя, которого заразъ и проповѣдала всѣмъ ожидающимъ выбавленя въ Іерусалимѣ. Св. Амбросій пише о нѣй такъ: Пророковавъ Симеонъ, пророковала Дѣва Марія, пророковала заужна Елисавета; пророковати мала и вдова Анна, абы ни на еднѳмъ станѣ або полѣ не збувало. (Латинники почитаютъ ея память дня 1. вересня.)

Поученіе. Старець Симеонъ и пророчиця Анна, тѳлько черезъ то удостоилися видѣти Христа Спасителя и пріяти Его благословеніе, що скоро послѣдуючи вдохновению божьому пріішли вчасно въ церковь Господню. Если и мы вчасно ходити будемъ на набоженство и послѣдовати схочемъ вдохновениямъ божимъ, то сподобимся великихъ ласкъ божихъ, которыми легко и весело перейдемъ глубину житейску.

Молитва. Руками держачого всю землю, ношеного на рукахъ дѣвическихъ, видѣвъ есь, св. праведный Симеоне, и чистыми пріявши Его обятій, вышій пророка Мойсея явивъ есь ся, пребогате; моли Христа Бога съ пророчицею Анною спастися и просвѣтитися душамъ нашимъ.

45. Честный и славный пророкъ и предтеча Христовъ Іоаннъ Креститель. (Нед. передъ Просвѣщеніемъ и д. 7. сѣчня.)

Въ пятьнацате лѣто цѣсарства Тиберія при архіерею Аннѣ и Каяфѣ возвавъ Господь Богъ Іоанна, сына Захаріинного пробуваючого въ пустыни, щобы упереджаючи Христа Господа уготовлявъ Ему дорогу. Св. Іоаннъ отже выступивъ заразъ въ сторонѣ іорданскѳй и проповѣдавъ крещеніе покаянія въ оставленіе грѣхѳвъ. Онъ мавъ на собѣ одежу изъ шерсти велблужои и поясъ скѳряный около череслѣ своихъ, живився шаранчею и дикимъ медомъ.

Явленіе Іоанна ѡтновѣдало со всѣмъ пророцтву Ісаіи, который пише: Голосъ зывающаго въ пустыни, уготовайте дорогу Господню зрѣвайте стежки Его. Всяка дебрь (боязливости) най выповнится, и всяка гора або горбъ (гордости) най унижится, и най стануть розворотніи дороги (подступу и обмана) правыми и острѣи (страстїи) дороги гладкими. Бо тогда узритъ всякій чоловікъ спасеніе божє. По тымъ словамъ було явленїе св. Іоанна. Онъ звавъ на голосъ: „Покайтесь, приближило бо ся царство небесное.“ Щобы приходящихъ возбуди́ти до щиро́го пока́янія и пригото́вити на креще́ніе Іисуса, крестивъ онъ на́вертающихся и сповѣ́дающихся въ рѣцѣ́ іорданско́й. До затвердѣ́лыхъ грѣ́шниковъ, которї́ также приходили креститися ѡ́тъ него, мовивъ онъ: „Потомство ящѣ́рче, кто сказа́въ вамъ бѣ́жати ѡ́тъ идучаго гнѣ́ва? Сотворѣ́тъ отже плоды го́дніи по́куты... Вже бо и сокира при корени дерева лежить: всяке отже дерево не творяче плода добра́го посе́кается и во огонь вме́таеся... Коли люди нетерпѣ́ливились и помышляли, чи Іоаннъ не е́сть Христо́съ, мовивъ Іоаннъ всѣ́мъ: Я крещу васъ водою, иде же по мнѣ́ си́льнѣ́йшій, которому не е́смь го́дный розвяза́ти реме́нь сапо́говъ. Той васъ креститъ Духо́мъ Святы́мъ и огне́мъ. Ему́ лопа́та въ руцѣ́, и очисти́тъ гумно́ свое и собере́ пше́ницу свою (добрыхъ) въ житни́цу (стодолу), т. е. до неба, поло́ву же спали́тъ огне́мъ неугасаю́чимъ.“

Въ дняхъ оныхъ прїйшовъ и Іисусъ ѡ́тъ Назарета галилейскаго и крестився ѡ́тъ Іоанна. По́знійше по креще́нію Іисуса ви́дѣвъ Іоаннъ Іисуса, идучаго къ себѣ́ и мовивъ о́нѣ́мъ: „Се бара́нокъ божї́й, который гладитъ грѣ́хи свѣ́та“, що значить: О́то той который предобра́женный баранко́мъ пасхальны́мъ, прї́йме на се́бе грѣ́хи свѣ́та и умираючи очисти́тъ ихъ кро́вію своею. Св. Епифа́ній мовить, що то свѣ́доцтво да́въ св. Іоаннъ о Іисусѣ́ по креще́нію Его́ и по 40-дневи́мъ постѣ́ и по 15 дняхъ, на которї́ Іисусъ по креще́нію поверну́въ до Назарета.¹⁾ (Мат. 3, 1—12 Марк. 1, 1—11. Лук. 3, 1—18. Іо. 1, 18—34.)

Поуче́ніе. Кто́ хоче око́мъ вѣ́ры зрѣ́ти спасе́ніе божє́, ина́кше кто́ хоче прї́яти да́ръ вѣ́ры католическо́й и хоронити его́, му́ситъ старатися о́ чистое сумлѣ́нїе, му́ситъ зрѣ́вати стежки́ Го́сподні́ въ той спосо́бъ, щобы́ всяка дебрь́ нерозу́мно́й боя́зни вы́-

¹⁾ Евангеліе о свѣ́доцтвѣ́ Іоанна Крестителя́ читае́мъ въ Соборѣ́ св. Іоанна Крестителя́ дня 7. свѣ́чня (Іо. 1. 29—34.) „Соборъ“ на́зывается праздни́къ д. 7. свѣ́чня ѡ́тъ собра́ви лю́дїй ко́ праздно́ванію́ па́мяти св. Іоанна Крестителя́.

повнилася и всяка гора и горбъ гордості унижилися, и угладилися розворотніи и остріи дороги лести и обмана и злыхъ склонностей.

Молитва. О святѣйшій и превосходиѣйшій Іоанне Крестителю, предтече Господень! Ты ѡтъ архангела Гавріїла въ церкви божій звѣстованъ, ты въ чревѣ матерѣмъ освященъ, ты полный Духа Святого на голосъ бесѣдующои пречистой Богоматери, пресв, Дѣвы Маріи, въ чревѣ матерѣмъ разыгравъ еси ся. Ты дитя пророкъ Найвысшого названъ еси и нѣмому отцю бесѣду довго утрачену звернувъ еси. Ты яко дитя оставивши дѡмъ отцѣвскій, внишовесъ въ пустыню, где позбавленный человѣчои потѣхи провадивесъ житіе ангелске до дня явленія своего въ Іералии. Ты задоволенъ простѣйшимъ покармомъ и твердымъ одѣньемъ ѡтъ роскоши королей и мягкости богачѣвъ мужески ухилився. Ты по вдохновеню божому многимъ напомниманьемъ возбуждавъ нарѡдъ, творити покаянiе и достойніи покаянiя плоды принести. Ты баранка божого приходячого гурмамъ предповѣвъ и, которого прочіи ѡтъ начала предповѣдали, показавъ вже притомного пальцемъ, мовячи: Се агнецъ божій, который гладитъ грѣхи міра. Ты приходячого ко крещенію твоему Іисуса, сына божого, съ наибѡльшимъ поважаньемъ и страхомъ крестивъ въ Іорданѣ и бувъ свѣдкомъ чудесъ по тѡмъ крещенію бывшихъ. Ты и намъ испроси время покаянiя и оставленіе грѣхѡвъ покаянiемъ, абымо молитвами твоими пріяли велику милѡсть; вѣрно визнавали того, который гладитъ грѣхи міра, и стали участниками спасенiя Нимъ содѣланого.

46. Крещеніе Господне. (Д. 6. сѣчня.)

Господь нашъ Іисусъ Христосъ живъ до 30. року житiя въ дому св. Іосифа въ Назаретѣ. Перве помагавъ Онъ св. Іосифу робити плуги и инші дѣла теслярскіи, а потѡмъ и самъ зарабатывъ дереводѣльствомъ на утриманіе себе и матери. Коли же скѡнчивъ 30 лѣтъ жизни, попрощався съ найсвятѣйшою матерію своею, щобы распочати чинъ Учителя и Спасителя міра, и удався надъ рѣку Іорданъ, где св. Іоаннъ Креститель по приказу божому проповѣдавъ людямъ покаянiе и каючихся крестивъ въ водахъ іорданскихъ. Крещеніе Іоанна було знакомъ и признаньемъ покаянiя и побуждало до творенiя дѣлъ покутныхъ. Въ крещенію тѡмъ визнавали крещаеміи грѣхи свои и, хотъ не словомъ, то дѣйствомъ крещенiя освѣдчали, що хотять змыти душу ѡтъ грѣхѡвъ покаянiемъ, якъ тѣло обмываеся ѡтъ бруду водою. Пришедши Іисусъ до св. Іоанна

Крестителя надъ рѣку іорданску, станувъ межи мытарей и грѣшникѡвъ и жадавъ ѡтъ Іоанна крещенія. Іисусъ мавъ тогда 30 лѣтъ и 13 днѣй. Дѣялося то д. 6. сѣчня въ пятокъ межи Сартан-оу и Іерихономъ, тамъ гдѣ иногда Іераплиты пѡдъ начальствомъ Іисуса Навина перейшли Іорданъ сухою ногою, за помочию кивота завѣта, который священники держали стоячи въ водахъ іорданскихъ. Св. Іоаннъ Креститель пѡзнавъ заразъ духомъ, що той который жадае крещенія, есть Христосъ, крестячій Духомъ Святымъ, и встримовавъ Іисуса Іоаннъ мовячи: „Я требую Тобою креститися, и Ты ли приходишь ко мнѣ? Отповѣдаючи же Іисусъ рѣкъ ему: оставь нынѣ: тако бо надлежитъ намъ выповнити всяку правду, (я маю креститися ѡтъ тебе яко посланника божого, а ты маешь повиноватися менѣ яко Христу и окрестити мене.) Тогда повиновався св. Іоаннъ и крестивъ Іисуса. И крестившись Іисусъ, выйшовъ заразъ зъ воды, бо не мавъ якъ прочіи визнавати грѣхѡвъ, будучи безгрѣшнымъ. — И ото коли Іисусъ, выйшовъ зъ воды, отворилися ему небеса и выдѣвъ Духа божого сходячого яко голуба и идучого на него. И голосъ съ неба давъ ся чути мовячій: „Сей есть Сынъ мѡй возлюбленный, о которѡмъ маю уподобанье“. ¹⁾ Тутъ розважмо, що крещеніемъ Іисуса Христа установлена есть св. тайна крещенія и предображеній ласки подаваемій намъ въ св. крещеню.

Хоть Іисусъ Христосъ не мавъ жадного грѣха и не потребавъ очищенія, станувъ однакъ межи мытарами и грѣшниками и крестився. Онъ хотѣвъ черезъ свое крещеніе освятити воды къ нашему крещенію. И дѣйствию очищеніемъ своимъ въ водахъ іорданскихъ очистивъ Спаситель воды и давъ имъ силу, словомъ божимъ очищати грѣхи. Коли неѡтдѣляючися ѡтъ толпы грѣшникѡвъ Господь нашъ станувъ межи ними якъ еденъ зъ нихъ и пріявъ крещеніе покаянія, тогда визнавъ, що пріявъ цѣлого чоловіка, абы цѣлого выбавити; признавъ, що принявъ на себе грѣхи наші и обтяженъ ними пріймае обовязокъ за нихъ покутовати и задосыть учинити. Позваляючи крестити себе Іоанну Господь позволивъ жидамъ невѣрнымъ, щобъ Его заушено, бичами и тернѣемъ мучено, гвоздями и копіемъ прободено. Крестячися въ водахъ іорданскихъ Господь съобовязався креститися еще кровію своею найсвятѣйшою. (Лук. 12., 50.), съобовязався совершенною скрухою жаловати за грѣхи наші, мерзитися ними, оплаковати ихъ и пожадати очище-

¹⁾ Мат. 3, 13—17.

нія ихъ, якъ еслибы самъ бувъ виновникъ ихъ злобы. Крещеніемъ своимъ показавъ Господь незмѣнну свою волю, перенести на насъ всю безконечну заслугу того исповѣданія, того жалю, тои купели, котору принимавъ и зыскати намъ оздобы ласки освящающои. Якъ взнесе зрѣлище! Панъ передъ слугою, сотворитель передъ сотворѣннемъ прикланяе голову со скрухою въ сердци, съ молитвою въ устахъ и крещаючися очищае и освящае воды. „Единъ врынае (въ воду), пише св. Амбросій, и спасеніе всѣхъ возстановляеся“.

По униженю Іисуса въ крещеню послѣдовало прославленье Его. Бо ото небеса отворилися, и видѣнъ бувъ Духъ Святый, сходящій яко голубъ и идущій на Іисуса, и голосъ съ небесъ давъ ся чути, мовящій всѣмъ: „Сей есть сынъ мой возлюбленный, о котормъ маю уподобанье“. Якъ отже въ сотвореню нашомъ едно дѣйство було всѣмъ тремъ особамъ: такъ въ возстановленю спасенія нашего, едно благодѣланье. Отецъ небесный объявився голосомъ съ небесъ, Сынъ въ видѣ чоловіка, Духъ Святый въ видѣ голуба; длятого и праздникъ нынѣшній называеся св. Богоявленье. Якъ въ дни Ноя голубиця звѣтвовала Ною умаленье водъ потопа на земли, такъ надъ водами іорданскими голубиця обвѣстила умаленье водъ потопа грѣховного. „Гласъ Господень на водахъ: Богъ славы возгремѣ, Господь на водахъ многихъ“.¹⁾ Голосъ Господень на водахъ, абы освятилися ко крещенію нашему, перетворити насъ изъ грѣшникѣвъ въ дѣтій божихъ. Обмытье Христа есть освященіе стихіѣ ко крещенію нашему. Въ крещеню Іисуса була пресв. Троица въ знакахъ чувственныхъ представлена, отже и въ нашомъ крещеню довший всѣ три особы божіи именоватися. Якъ въ крещеню Господа отворилися небеса, такъ и въ нашомъ отвираются намъ; бо дѣлаемся гѣдній неба. Въ крещеню Господа Духъ Св. спочивъ на нѣмъ и въ нашомъ спѣчиваетъ на насъ, обмываючи и освящаючи душѣ наши. Въ крещеню Господа бувъ голосъ слышанъ съ неба, называющій Его Сыномъ божимъ возлюбленнымъ, и мы въ крещенію нарѣкаемся дѣтьми божими и наслѣдниками.

До трицатого року жизни живѣ Іисусъ незнаемый въ незнатномъ мѣстѣ Назаретъ; бувъ триманый за сына Іосифа и покрывавъ бездну своєю мудрости глубокимъ мовчаніемъ. Ажъ доперва по крещенію, коли одержавъ голосъ Отця небесного, позволяющій Ему бесѣдовати и обовязующій людей Его слухати, начавъ Господь нашъ учити. Старе преданіе мовить, що Іисусъ Христосъ заразъ въ на-

¹⁾ Пс. 28, 3.

чалъ своен науки окрестивъ пресв. Дѣву Марію, Іоанна Крестителя и Апостолѣвъ.¹⁾ Потѣмъ выяснивъ Господь словами установленіе Крещенія и наконецъ по Воскресенію своѣмъ, посылаючи Апостолѣвъ въ весь міръ, рѣкъ имъ: „Шедши научѣтъ все народы, крестячи ихъ въ имя Отца и Сына и Святаго Духа, учачи ихъ захватити все, що заповѣдавъ я вамъ, и ото я съ вами есмь во все дни до скончанія вѣка, аминь“. — Понеже Іисусъ съ нами, то будѣмо и мы съ нимъ неустанно, наслѣдуючи образъ добродѣтелей, который намъ давъ будучи намъ Отцемъ небеснымъ представленъ яко Сынъ возлюбленный, о которѣмъ е уподобанье боже. (Срѣвн. Вентуры Гомиліѣ, часть I.)

Молитва. Явивъ есь ся днесъ замешканѣи земли, и свѣтъ Твой, Господи, знаменався на насъ, въ разумѣню поющихъ Тя: прійшовъ есь и явивъ есь ся свѣтъ неприступный.

47. Ускіновеніе честной главы св. Іоанна Крестителя, (Д. 28. серпня.)

Св. Іоаннъ Креститель рождествомъ своимъ опередивъ рождество Христа Спасителя и смертію своею выпередивъ смерть Его вольную, щобы якъ на земли проповѣдавъ людямъ Христа Спасителя, который по нѣмъ приходячи, крестити мае Духомъ Святымъ, рѣвно такъ проповѣдавъ и душамъ въ адѣ пришествіе Господне и избавленіе черезъ Него. Неизреченымъ же совѣтомъ божимъ Предтеча Господень, проповѣдникъ воздержанія, понѣсь страдальческу смерть по поводу блуда и распусты короля Ирода Антипы (сына Ирода убившаго дѣти Виелеемскіи) который бувъ владѣтель Галилеѣ и Переѣ.²⁾ Сталось то въ слѣдующій способъ. Иродъ Антипа ѳогнавъ первую законну свою жѣнку, дочку короля арабского Ареты, и появъ собѣ за жену Иродіаду, жѣнку брата своего Филиппа, чоловіка приватного.³⁾ Беззаконный сей связокъ

¹⁾ Срѣвн. Іо. 3, 26.

²⁾ Иродъ Великій, убійца дѣтѣй Виелеемскихъ, мавъ сына Аристовуля, которого убилъ мечемъ и мавъ трехъ сынѣвъ, который наслѣдили его королевство. Имена ихъ суть: 1) Архелай, тетрархъ Юдеѣ, Самаріѣ и Идумеѣ; 2) Филиппъ, тетрархъ едной части Галилеѣ и Трахонитиды; 3) Иродъ Антипа, о которѣмъ тутъ бесѣда, тетрархъ едной части Галилеѣ и Переѣ.

³⁾ Аристовуль, сынъ Ирода Великаго убитый мечемъ лютого того отця, мавъ едну дочку и едного сына. Дочка выдалася за едного изъ своихъ стрѣльцѣвъ, которого евангеліе называетъ Филиппомъ, а Іосифъ Флавій Иродомъ. Вѣроятно не бувъ то Фи-

осуджавъ ревнитель закона Іоаннъ Креститель мовячи: „Не годится тобѣ мати жѣнку брата твоего“. Иродъ же не терпячи оскарженія того велѣвъ Іоанна всадити въ темницу. А Иродіада гнѣва-лася на Іоанна и бажала его смерти; но Иродъ не хотѣвъ его предати ей пометѣ зъ двоихъ причинъ: перше, же знавъ его святѣсть и праведнѣсть и же хоронячи его въ заключеню, часто съ утѣхою духовною слухавъ его науки и много по его словамъ творивъ; вторе же боявся народа, который поважавъ Іоанна яко пророка. Не такъ отже зѣ страху божого якъ зъ боязни челоувѣческой втримовався Иродъ отъ выдана Іоанна на казнь смерти, и Іоаннъ Креститель пробувавъ довше время въ достъ вѣльнѣмъ заключеню. — До темницѣ приходили къ Іоанну ученики его и слухали его науки. Зъ темницѣ пославъ Іоаннъ разъ двоихъ учениковъ до Іисуса Христа, абы своими очима видѣли чудеса дѣланіи Іисусомъ Христомъ и пересвѣдчилися; що Онъ есть ожидаемый Христосъ, Спаситель міра. При способности того посольства отъ Іоанна говоривъ Іисусъ Христосъ ко народу дуже похвально о Іоаннѣ, назвавъ его пророкомъ и выше пророка ангеломъ посланнымъ уготовати дорогу Мессіи и додавъ тѣ слова: „Аминъ мовлю вамъ не воставъ межи рожденными отъ женъ бѣльшій Іоанна Крестителя, меншій же въ царствіи небеснѣмъ бѣльшій его есть“, т. е. меншій зъ учениковъ Христовыхъ має бѣльше пѣзнанье правдъ религійныхъ, нѣжъ Іоаннъ Креститель.¹⁾

Коли Іоаннъ Креститель удержанъ бувъ такъ въ темници,

лишь, тетрархъ Трахонитиды, але остававъ безъ удѣлу въ королевствѣ жидѣвскѣмъ, ведучи жизнь дома. Кромѣ реченой дочки мавъ Аристовуль также сына, и сей сынъ по выпяну прокуратора Римского Пилата зѣставъ королемъ Юдеѣ подъ пменемъ Ирода Агриппы року 57. еры поспѣльной. Еще же около р. 26. копавъ онъ въ Римъ яму гдѣ стрѣмъ своимъ Иродомъ Антипою; длятого Иродъ Антипа отправился въ Римъ, абы оправдатися. На дорожъ же вступивъ до Ирода (Филиппа), который бувъ его братомъ отъ иншой матери. Будучи же въ дому Ирода полюбивъ его жѣнку Иродіаду, доньку Аристовули, и подмовивъ ю покинути мужа тай прійти до него. Заразомъ обьявъ ей, що выдаить свою законну жѣнку, дочку короля Ареты. Потѣмъ ѣхавъ въ Римъ и такъ щасливо пѣдержывавъ свою справу въ Римѣ, що оскаржитель Иродъ Агриппа, его братанецъ, прійшовъ до визницѣ, а онъ оправданъ вернувъ до дому. По его же поворотѣ довѣдалася его жена о его змѣвѣ съ Иродіадою и подъ добрымъ позоромъ ѣхавши, усунулася до своего отця, короля Ареты, которому оповѣла помыслы мужа Ирода Антипы. Теперь же Иродъ Антипа свободно вступивъ въ беззаконный звязокъ съ Иродіадою. (Срѣвп. Іосифа Флавія Старожитностей XVIII. 4. 7. II. 8.)

¹⁾ Мат. 11.

приспѣвъ день рожества Ирода Иродъ дававъ вечерю князямъ своимъ и тысячникамъ и старѣйшинамъ галилейскимъ, и пришедши дочка Иродіады (она була ѡтъ первого супружества Иродіады съ Филиппомъ), плясаніемъ (таньцемъ) такъ угодила Иродови и всѣмъ гостямъ, що Иродъ рѣкъ дѣвизи: „проси у мене, чого хочешь, и дамъ ти“ и со клятвою обѣцявъ ѣй дати до пѡвъ королевста своего. Она же выйшовши пытала матери, чого просити, и по наущенію матери повернула, мовячи: „Хочу, абысь ми давъ на блюдѣ голову Іоанна Крестителя“. Король засмутився не мало тою просьбою; однакъ судився звязанымъ за слово королевске, при гостяхъ дане, и заразъ пѡславши ката, велѣвъ принести голову Іоанна Крестителя. Принесена потѡмъ на пѡвмиску голова пророка дана була негѡднѡй танечниці, котора ѡтнесла ю къ безбожнѡй своѣй матери. По убитію Іоанна Крестителя поткнувся Иродъ Антипа еще о камѣнь крайугольный зданія церкви божей, поругавъ ся бо Господу Іисусу Христу во время вольного Его страданія. Коли тымъ чиномъ и инными подѡбными доповнивъ мѣру несправедливости своей, постигла его и товаришій заслужена кара. Насампередъ Ареѡа король, мстячи ся за ѡтверженье своей дочки, выдавъ ему войну и побивъ на голову его войско. По свѣдоцтву Іосифа Флавія пораженье и погибель его войска уважали жида за кару божу про усѣченье головы Іоанна Крестителя. Потѡмъ донѣсь Иродъ цѣсарю Тиберію о розгромленію своего войска, и Тиберій приказавъ Вителлію, щобы выдавъ войну Аретѣ и або звязаного до Рима ѡтставивъ, або пѡславъ его голову. Вителлій респочавъ виравдѣ войну противъ Ареты, но вскорѣ умеръ Тиберій (р. 37. д. 20. марца), и Аретѣ дано спокѡй. По смерти же Тиберія зоставъ цѣсаремъ Калигула. Сей увѡльнивъ Ирода Агриппу изъ вязницѣ и желѣзного ланьцуха за давну его прихильнѡсть къ собѣ и вложивъ ему на шію золотый ланьцухъ тон самон ваги и зробивъ его королемъ Юдеѣ. Агриппа отже ѡтправився до Юдеѣ яко король. На дорозѣ въ Александрію зробили ему горожане на сценѣ немиду неспѡдѣванку; поругалися ему, такъ якъ иногда жида Іисусу. Коли потѡмъ прійшовъ въ Юдею, Иродіада завидуючи ему, своему брату, що ѡтъ цѣсаря Калигулы одержавъ достоинство короля, дорадила Антипѣ ѣхати въ Римъ и старатися о рѡвнѣй титулѣ. Но Агриппа пѡславъ къ цѣсарю скаргу на Ирода, вслѣдствіе которои Иродъ Антипа выгнанъ зѡставъ съ Иродіадою на заточеніе въ Галлію до Лугдуна, зъ ѡттамъ же утѣкъ съ нею въ нѣкій городъ Испаніѣ, где въ тѣснѡтѣ и печали закѡнчивъ животъ своѣй. Иродіада дѣлила съ нимъ добровѡльно якъ заточеніе, такъ

и прочіи бѣды и печали. Никифоръ (І, 20.) пише, що дочка Иродіады (Саломія) еще за житя Ирода и Иродіады погибла слѣдующимъ способомъ. Ото коли зимовою порою ишла черезъ замерзлу рѣку, заломався лѣдъ передъ нею и она влетѣла въ воду, но зачѣпилася межи крыгами головою. Тогды же несчастлива плясавиця, не вже въ сали дѣвчатамъ въ танцю передъ водячи, но въ рѣцѣ ногами на порожно грунту шукаючи, доти трѣпала ногами, доки лѣдъ не ѡторвавъ ѣй заморожену голову. Трупъ, розумѣся, поплывъ рѣкою, а голова зѡстала на ледѣ — Ироду и Иродіадѣ въ нагороду за зле вихованье. Пѡзнѣйше и они погибли со шумомъ, а св. Іоанна Крестителя память собирае множества вѣрныхъ ко похваленію чудесъ ласки божой въ житю его и смерти.¹⁾

Чимъ наречемъ ты честный и славный пророче и предтече Христовъ Іоанне? Ангеломъ назовемъ ты; бо передъ довгими вѣками черезъ пророка Малахію назвавъ ты такъ сотворитель неба и землѣ. Пророкомъ наречемъ ты, ба выше пророка, бо не тѣлько предпѡвѣдавъ есь Спасителя міра, но и священными руками своими окрестивъ и пальцемъ показавъ его народамъ, мовячи: Ото агнецъ божій, и бувъ есь другъ жениха Христа. Бо якъ въ свадѣбахъ челоувѣческихъ женихъ самъ за помочию старосты шукае невѣсты и послубивши, приводитъ ю въ домъ свѡй съ веселіемъ: такъ Христосъ снишовъ съ неба ко цѣлкомъ божественному обрученію природы челоувѣческои съ собою, а ты яко другъ посредничивъ есь, уготовати ему людій и привести ихъ къ Нему, якъ ко жениху невѣсту. Чимъ назовемъ дальше св. Іоанна Крестителя? наречемъ его учителемъ и исповѣдникомъ; бо бувъ святымъ Христа исповѣдникомъ и отличнымъ учителемъ, которого даже каменѣлый Иродъ слухавъ съ духовною радостію, такъ що и много творивъ пѡсля его науки; наречемъ св. Іоанна дѣвственникомъ, постникомъ и пустынникомъ, предидучимъ прочимъ строгостію жизни и щиростію совѣсти; наречемъ его мученикомъ, свѣтильникомъ горячимъ, который претерпѣвъ темничное заключеніе, и усѣченъ мечемъ безбожного короля, пріявъ корону дѣвствинника, учителя и страдальца.

Поученіе. Св. Іоаннъ Златоустъ мавъ на день Усѣкновенія ч. главы св. Іоанна Крестителя слово, въ которѡмъ легко конуеся злобы царицѣ своего времени, котора враждовала противъ него (Іоанна Златоустого); мовивъ бо заразъ зъ початку такъ:

¹⁾ Мат. 14. Марк. 6, 9 - 28.

„Знову Иродіада бѣсится, знову тревожится, знову танцюе, знову просить о беззаконіи черезъ Ирода усѣченье головы Іоанна Крестителя“. Въ тѣмже словѣ прикладами біблійными показуе св. Іоаннъ Златоустъ: перве що жена лукава и злоязычна неunosнѣйша показуеся ѡтъ лва и змїя;¹⁾ второе описуе наслѣдованія достойнѣй добродѣтели женъ добрыхъ. Оцѣняймо для того добре зъ одной стороны шкѡды, которѣ злїи жены поспѣльности людскѡй наносятъ, и зъ другой стороны пользу и корысть, котору зъ добрыхъ женъ товариство мае, та и стараймося о образованье и выхованье женъ по примѣрамъ старожитныхъ женъ добродѣтельныхъ.²⁾

Молитва. О знаменоносче мученикѡвъ, честный и славный Іоанне Крестителю, ты ревностію справедливости и любовію чистоты возгорѣвши, безбожнѣйшого Ирода короля кровосмѣшенне огідне словомъ повелительнымъ наказовавъ. И за постояннѡсть въ исповѣданіи истины терпѣливо прїявъ есѣ темничное заключенье и твердѣй кайданы тай наконецъ на просьбу плюгавыхъ двоихъ невѣстъ благословену твою голову добровѡльно склонивъ есѣ пѡдъ мечъ ката. Тымъ чиномъ обогрѣный своею кровію снисховъ ты въ отхлань къ отцямъ святымъ, голосити имъ велику радѡсть явившогося на земли спасенія и приближающагося выбавленія душъ изъ устъ пекла. О мужу святѣйшїй, во всемъ достохвальный, горяча и свѣтяча лѣхтарне всемогучаго Бога! Помяни, молю, мене грѣшного, и твоими св. молитвами ко строгому судїи всехъ грѣхѡвъ моихъ одержи прощенье и добродѣтелїй лѣторосли насади во мнѣ, щобымъ здѣлався достойнымъ, по рѡжныхъ сего мїра буряхъ и опасностяхъ твоимъ предстательствомъ постигнути пристанище вѣчной щасливости. Аминь.³⁾

48. О первѡмъ и вторѡмъ и третѣмъ обрѣтенію честной головы Іоанна Крестителя и о св. мощахъ его.

І. Перве и второе обрѣтеніе головы. (Д. 24. лютого.) По свѣдоцтву Іосифа Флавїя св. Іоаннъ Креститель сидѣвъ въ темници и бувъ стятый въ крѣпости Махерунтѣ въ Перен надъ моремъ мертвымъ. Въ тѣмъ то отже городѣ, якъ здаеся, ѡббуеся

¹⁾ Прит. 21. Сир. 25.

²⁾ Порожд. книгу житїй.

³⁾ Порѣв. Честного Оомы ѡтъ Кемписъ молитвы пѣбожнїхъ V.

ширь въ честь рождества Иродового. Недалеко есть мѣстцевѣсть Вивевара, где св. Іоаннѣ крестивъ людій приходячихъ.¹⁾ Мовить же старе преданіе, що по ѡтсѣченю головы св. Іоанна Иродіада пріяла туюже на пѣвмиску изъ рукъ своей дочки, и поругавшися святой головѣ, похоронила ю на мѣстце, которе було пѣдъ ея ключемъ. Ѳтъ того то похорону не маемъ жадныхъ вѣстій о честной и Ангелами поважаной головѣ св. Іоанна Крестителя ажъ до временъ цѣсаря Константина Великого. Дперва за цѣсаря Константина, коли за проводомъ царицѣ Елены добувано христіанамъ дорогихъ рѣчий и украшано святі мѣстця въ Іерусалимѣ, повстало желаніе ѡткрыти честну голову св. пророка Іоанна. И Господь Богъ заспокоивъ се желаніе. „Честна та и Ангелами поважана голова, читаемъ въ минеи Венеційской²⁾, перве найденую зостала по уподобаню и объявленю св. Іоанна Предтечѣ черезъ двоихъ монаховъ въ домѣ Ирода, коли они прійшли въ Іерусалимъ на поклоненіе живоносного гроба Господнього“. Пѣсля одного синаксара арабского³⁾ голова св. Іоанна Квестителя спочивала закопана въ томъ дому Ирода, въ которѣмъ ѡтѣувся бувъ пророкоубійчий ширъ. Той то дѣмъ зѣставъ вчасно збуреный (може въ вѣйні, котору выдавъ король Арета Ироду) и два подорожніи звидѣвши святі мѣстця въ Іерусалимѣ, пробували въ его руинахъ тай ѡткопали голову св. Іоанна Крестителя по объявленію его самого. По ихъ смерти, мовить дальше синаксарь арабскій, наслѣдила священну голову нѣка жена именемъ Аѡалія и ѡтъ неі переходивъ сей екарбъ зъ еднихъ рукъ до другихъ.

Созоменъ (въ кн. VII. гл. 21.) пише, що въ цѣсарство Валента найшлася св. голова Предтечѣ Господнього у певныхъ монаховъ секты Македоніаньской, которі перве пробували въ Іерусалимѣ, потѣмъ же прійшли до Киликіѣ. Коли Валентъ чувъ о томъ, повелѣвъ перенести св. голову въ Константинополь. Но свята голова положена на публичну колесеницю, не поступила дальше, якъ до города Халкедона. Ѳтъ того города мулы, которі тягли колесеницю

¹⁾ Іо. 1, 28.

²⁾ Кромѣ жерель выказанныхъ выше на стороници 6. употребляю также миней греческіи печатаніи въ Венеціи. (*Μήναιον περιέχον ἁπασιν τῇς ἀρχιεπισκοπῆς ἀκολουθίας*. "Εκδοσις δευτέρα. Βενετία ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ τυπογραφείου. 1884.) Тую книгу въ шести томахъ, содержащу кромѣ службъ и синаксары, спровадивъ ВПреп. О. Исидоръ Дольницкій п пожичае ми ласкаво. Цитую ю именемъ миней Венеційскій.

³⁾ У Болланд. Acta SS. Jun. V. d. 24. p. 612.

не хотѣли дальше ити, хоть тяжку хлосту мусѣли пріяти. Длятого императоръ призвавъ на положеніе святой головы въ мѣсточку Косилаи. Тойже авторъ (тамже) пише, що около 390. р. зъ Коси-лая свята голова Предтечѣ перенесена була въ Константинополь черезъ императора Θεодосіа Великого, который создавъ тѣмъ оказалу церковь на предмѣстію Константинопольскѣмъ, званѣмъ „Седмѣе“. За то почитанье св. Іоанна Крестителя, мовить наконецъ Созоменъ (VII. 24.), року 394. отиѣсь Θεодосій В. блискучу побѣду надъ-тираномъ Евгеніемъ.

Тѣ вѣсти принадлежать до первого обрѣтенія честной головы св. Іоанна Крестителя.

Вторѣ обрѣтеніе збулося въ Сиріи, городѣ Емесѣ. Маркеллиъ Комитъ пише о семъ обрѣтенію такъ: „Та отже честна голова безперечно за Уранія, епископа Емесы, черезъ Маркелла пресвитера естъ найдена“. Якимъ чиномъ перенесена зостала зъ Константинополя въ Емесу, о тѣмъ не маемъ жадной певной вѣсти.

Дѣйшла же до насъ стара греческа повѣсть,¹⁾ которая ничего не споминае о перенесеніи головы св. Іоанна Крестителя въ Константинополь и утверждаетъ, що та голова перенесеною зѣстала зъ Палестины просто въ Емесу сирійску заразы по первѣмъ еи обрѣтенію. Два монахи, читаемъ въ реченій повѣсти, прійшовши въ Іерусалимъ звидѣти священній мѣстця, получили обявленье ѡтъ св. Іоанна Крестителя и вслѣдствіе того обявленя удалися до колишнього дому Ирода и ѡткопали св. голову на тѣмъ самѣмъ мѣстці, на которѣмъ иногда Иродіада похоронену ю пѣдъ ключемъ своимъ держала. Они взявши сей скарбъ съ собою поспѣшали до дому. Но на дорозѣ спѣткавъ ихъ пѣдупалый горничаръ зъ Емесы. Той по обявленію св. Іоанна Крестителя ѡтнявъ имъ тайно сей скарбъ и занѣсь его до себе въ Емесу. Вкоротѣ поблагословивъ Богъ его дѣмъ такъ, що ставъ заможнымъ чоловікомъ. Длятого хоронивъ ѡнъ честну голову св. Іоанна Крестителя осторожно, запечатану въ водоносѣ. Умираючи же спустивъ ѡнъ сей скарбъ запечатанный своѣй сестрѣ, ѡтъ которой переходивъ водоносѣ зъ рукъ до рукъ яко спустизна. Наконецъ одержавъ водоносѣ запечатанный еденъ еретическій священникъ въ Емесѣ. Коли же сей священникъ вслѣдствіе приказу городскои зверхности нагло опускавъ Емесу, зоставивъ водоносѣ запечатанный закопанный въ пещерѣ въ Емесѣ.

¹⁾ См. Acta SS. Jun. V. p. 615.

По ѡтходѣ его заняли ту пещеру правовѣрніи монахи; но черезъ довге время скорбѣ тамъ укрытый никому не бувъ извѣстенъ. Ажъ пѡзнѣйше допѣро, коли вже тамъ монастырь устроився, ѡткрывъ его игумень Маркеллъ, который сіе вторе обрѣтеніе честной головы св. Іоанна Крестителя въ слѣдующій способъ оповѣдае.¹⁾ На початку мѣсяця лютого р 453. въ цѣсарство Маркіана²⁾ видѣвъ Маркеллъ велику рѣку во снѣ; рѣка входила въ монастырь а за нею вѡйшли великіи громады міра, которіи спѣваючи своими языками мовили: Се явится св. Іоаннъ Креститель. И дѣйстно небавомъ вѡйшовъ св. Іоаннъ Креститель въ церковь и всѣ пріймали ѡтъ него благословеніе. Не много дній пѡзнѣйше мавъ игумень Маркеллъ второй сонъ, въ которѡмъ видѣвъ св. Іоанна Крестителя убраного въ бѣлы одежѣ; святой пролявъ на руки его сосудъ меду и упередженный столпомъ огненнымъ вѡйшовъ съ нимъ въ монастырь. Потѡмъ видѣвъ еденъ монахъ тогоже монастыря именемъ Исаакъ огонь въ дверехъ пещеры, котора була коло монастыря; но никто не слѣдивъ причины того зъявіска. Пѡзнѣйше велѣвъ епископъ Ураній ѡтдати речену пещеру въ посѣданье монастыря Маркелла. И то сталося заразъ слѣдующого дня. Коли же по ѡтданю пещеры наступила нѡчь, и игумень Маркеллъ по нѡчныхъ молитвахъ спавъ, збудивъ его голосъ мовячій: „Богъ даруе вамъ мене; послѣдуй звѣздѣ, котора тебе запровадитъ на мѣстце, где прокопавши землю, найдешъ мене“. Одновременно зобачивъ Маркеллъ огненну звѣзду въ дверехъ своей комнаты. Онъ зѡрвався со страхомъ и послѣдующи звѣздѣ черезъ бѡльше дверей прійшовъ до нѣкого склепленя въ пещерѣ. Тамъ станула звѣзда, и онъ упавши на колѣна молився довшій часъ, почѡмъ вернувся до своей целѣ. Коли же бувъ день, удався въ пещеру и начавши валити склепленье найшовъ пѡдъ нимъ пѣсокъ а пѡдъ пѣскомъ плиту мраморову; взявши же съ великимъ трудомъ ту плиту найшовъ водоносъ съ головою св. Іоанна Крестителя (котора мала еще свое волосье а пахла пріятно и сіяла несказанно.) Заразъ потѡмъ запаливъ онъ лампу и кинувши до кадилицѣ кадила поклонився Богу съ радостію и страхомъ божимъ. Выйшовши потѡмъ зъ пещеры утвердився въ вѣрѣ обрѣтенія головы св. Іоанна Крестителя видѣніями другихъ побожныхъ монахѡвъ. То було дня 18. лютого

¹⁾ Acta SS. тамже стор. 623.

²⁾ Болландисты утверждаютъ, що то було р. 452., якъ свѣдчить Ант. Папи по датамъ хроника Александрійской.

въ сredoцѣстье чeтыpидеcятницѣ. По кѣмъ днѣхъ дано знати епископу Уранію о обрѣтенію св. головы, и епископъ прійшовши со священниками и діаконами, перенѣсъ голову до сосудохранительницѣ кафедральной церкви д. 24. лютого, котораго первое и второе обрѣтеніе ч. головы св. Іоанна Крестителя празднуемъ. Вкоротѣ выбудовано церковь въ пещерѣ монастыря въ Емессѣ и перенесено до неѣ торжественно голову св. Іоанна Крестителя дня 26. жовтня тогоже року, а Госп. Богъ подтвердивъ вѣру въ обрѣтеніе еѣ еще иными чудами. Тутъ кончитѣся оповѣданье Маркелла игумена.¹⁾

II. Третье обрѣтеніе. (Д. 25. мая.) Познѣйше р. 760 (по свѣдоцтву Теофана) поставлено величаву церковь св. Іоанна Крестителя въ городѣ Емессѣ и перенесено до неѣ найдену его св. голову. Мовятъ, що коли Емеса (по р. 633.) прійшла въ руки Арабѣвъ, и сѣ въ продовженію времени христіанамъ ярмо отяготили, перенесено голову св. Іоанна Крестителя зъ Емесы до Команъ въ Понтъ, где пробула підчасъ иконоборчихъ розрухѣвъ въ сръбнѣмъ сосудѣ въ земли укрыта и мало кому звѣстна и на рѣшѣ стала цѣлкомъ забутою. Въ цѣсарство же Михаѣла и Теодоры около 850. р. св. Ігнатій въ видѣнію божественнѣмъ познавъ мѣстце, где укrywалася, и постарався о перенесеніи еѣ до Константинополя. Коли высланіи мужи св. скарбъ сѣй піднявши принесли въ Константинополь, тогды императоръ и бояры, патріархъ, весь клиръ и монахи съ лампадами и кадиломъ вышли на встрѣчу и спровадили св. голову въ храмъ палаты цѣсарской. Тамъ зложивъ патріархъ священиу голову дрѣвжачою рукою дня 25. мая. На память того третього обрѣтенія св. головы и перенесенія обходимъ праздникъ третього обрѣтенія головы св. Іоанна Крестителя д. 25. мая.

III. О мощахъ св. Іоанна Крестителя. У Болландистѣвъ маемъ слово стараго автора Теодора Дафнопата о перенесеніи руки св. Іоанна Крестителя. Пѣсля того слова по усѣченію головы св. Іоанна Кр. було тѣло его погребане ѣтъ его ученикѣвъ близко гроба св. пророка Елисея въ городѣ Севастіи (Самаріи.) Св. же Евангелистъ Лука прійшовши до того мѣста, ѣтнявъ ѣтъ тѣла святаго Предтечѣ одну руку и принѣсѣ ю въ городъ Антиохію, где була почитана и чудами прославлена. Въ цѣсарство же багрянородныхъ братіи Константина и Романа, которіи владѣли ѣтъ

¹⁾ Вторе обрѣтеніе головы св. Іоанна Крестителя иначе оповѣдаєся въ житію св. Матроны ѣтъ Метафраста, по оповѣданью Маркелла заслуге на большу вѣру.

р. 948., перенесено тѣ до Константинополя въ храмъ палаты цѣсарской. Перенесеніе то збулося въ навечеріе Богоявленія. Греки обходятъ память того перенесенія въ праздникъ св. Іоанна Крестителя дня 7. сѣчня.¹⁾

Що касаєся тѣла св. Іоанна Крестителя безъ головы и руки въ Севастіи оставшого, въ цѣсарство Юліана отступника погане росконали грѣбъ св. Іоанна Крестителя и пороскидали его кости. Филисторгій пише, що они и собрали тѣи кости, по чѣмъ палили ихъ съ кѣстми звѣрей и, смѣшавши попелы съ порохомъ, розсѣяли по полю. Но нѣкоторіи монахи Іерусалимскіи (по свѣдоцтву Руфина) вмѣшались въ шалѣючу глоту, собрали изъ св. мощій, що тѣлько могли, нѣббы на спаленіе ихъ и уеуваючися щасливо, забрали съ собою дорогій той скарбъ. Потѣмъ принесли они его до своего аввы Филиппа, который пѣславъ его св. Аванасію въ Александрію (р. 362.) Св. Аванасій же при свѣдкахъ сховавъ тѣи св. мощи въ выдовбану стѣну, щобы тамъ хоронилися на лучшіи часы. — Здаєся, що денещо зъ св. мощій Іоанна Кр. зѣстало въ грѣбъ въ Севастіи. Филисторгій пише, що погане то само зробили мощамъ св. Елисея пророка похороненого въ Самаріи.²⁾

Молитва. Радуйся, мати церковь, о славу Іоанна Крестителя. Сей есть Іоаннъ Христовъ предтеча, иповнненный Бога благодатию ѡтъ чрева матери. Сей вже яко малютке дитя оставивши вѣхъ горожанъ, прійшовъ въ пустыню и ставъ отшельникомъ строгимъ. Одежою грубою изъ шерсти вельблужою покрытый, нужденною шаранчою кормленный по тѣснѣи ступаючи дорогѣ къ небеси, осягнувъ корону тройственну; бо бувъ учитель превосходный, дѣвственникъ найчистѣйшій и мученикъ непобѣдимый. Богу Отцю буди слава и Его Сыну со Духомъ Утѣшителемъ и нынѣ и во вся вѣки. Аминь.

49. Преображеніе Господне. (Д. 6. серпня.)

Коли Господь нашъ Іисусъ Христосъ въ послѣднѣмъ роцѣ проповѣди своєї, приближаючи ко вольному за насъ страданю,

¹⁾ Порѣвн. также минѣ Венец. подъ д. 7. сѣчня, где то само оповѣдаєся.

²⁾ См. Тиллем. VII. О мощахъ св. Іоанна Крестителя до рѣжныхъ церквій на западъ перенесенныхъ дуже просторонно пишуть Болландисты также ѡтъ стороны 639—691.

прійшовъ въ сторону Кесаріѣ Филипповой, визнавъ св. апостолъ Петръ божество Его въ имени всѣхъ апостолѣвъ, мовячи Ему: „Ты еси Христосъ, сынъ Бога живого“. Въ нагороду за то красне признанье вѣры обѣцявъ тогда Спаситель св. Петру начальство надъ згромажденіемъ церковнымъ всѣхъ вѣрныхъ и ключъ царства небесного. Заразъ потѣмъ начавъ Спаситель сказовати ученикамъ своимъ вольное за насъ страданіе и смерть свою и славное воскресеніе и додавъ ту науку, що кто хоче съ Нимъ прославится мусить взяти крестъ свѣй и послѣдовати Ему. Также освѣдчивъ имъ, що гдекоторіи изъ слушающихъ Его ученикѣвъ еще въ семь житію увидятъ Его въ блищущей славіи небесного Его царствія. Тыми послѣдними словами предпovѣвъ Господь нашъ Іисусъ Апостоламъ своимъ славное свое преображеніе на горѣ Ѡaborъ. А шѣсть дній пѣзнѣйше прійшовъ Іисусъ Христосъ до тои то горы въ предѣлахъ галилейскихъ, и зѣставивши пѣдъ горою нарѣдъ и девять Апостолѣвъ, взявъ съ собою трехъ выбранныхъ Апостолѣвъ Петра, Іоанна и Якова, щобы выйти съ ними на высоту горы ѳaborекои и въ молитвѣ славно переобразитися передъ ними, такъ акъ передъ шести днями обѣцявъ. Не всѣхъ апостолѣвъ взявъ Господь на гору ѳaborекую; бо Юда Искаріотскій за свое лакѣмство и невѣрство не бувъ гѣдный оглядати Господа преображающагося въ образъ славы небесной, и про Юду выпадало съ народомъ зѣставити Апостолѣвъ у пѣдножа горы. Чому же Спаситель выбравъ на свѣдѣкѣвъ своего преображенія Петра, Іоанна и Якова, брата Іоанна? Причину не трудно угадати; бо св. Петръ передъ шестію днями визнавъ, же Іисусъ есть сынъ Бога живаго, и мавъ за то признанье слышати еще подтверждающей голосъ Отца небесного на горѣ ѳaborекѣй; святой же Іоаннъ ѳтзначився невинностію житія и мавъ приготоватися, ко написаню четвертого евангелія, где найвзнестѣйше говорить о божествѣ Христа Спасителя; а святой братъ его Яковъ першій зъ Апостолѣвъ мавъ за Іисуса понести мученическу смерть и потребовавъ также видѣти славу того, которого чашу хотѣвъ пити. Тыхъ отже трехъ Апостолѣвъ а не иныхъ взявъ Господь съ собою на гору високу Ѡaborъ и молився въ ихъ притомности. Було же то надо днемъ и три апостолы струженіи подорожію уснули. Пробуждаются же и видятъ цѣлкомъ божественне зрѣлище: молячийся Іисусъ перемѣнився передъ ними въ неизречену славу. Лице Его просвѣтилося якъ солнце, абы видѣли, що учитель ихъ есть сонцемъ справедливости; що есть свѣтъ, который просвѣщае всякого човѣка приходячого въ мѣръ. Шаты Его стали бѣлы якъ свѣтъ, такъ бѣлы, якихъ жадентъ блѣ-

харъ не потрафить убѣлѣти на земли. Бѣдѣсть та шатъ Христовыхъ указовала святѣсть Его житія и чистоту душъ Ему послѣдующихъ и съ Нимъ соединеныхъ. И се тремъ апостоламъ захваченымъ ѿтъ такъ чудесного зрѣлища явились пророки Мойсей и Илія, бесѣдуючи съ Іисусомъ о смерти, котору хотѣвъ за насъ пріяти въ Іерусалимѣ. Мойсей явився ѿтъ умершихъ, а Илія яко неумерлый; Мойсей яко законодатель, Илія же яко представитель Пророковъ. Вѣроятно пѣзнали Апостолы обохъ Мойсея и Илію по знакамъ имъ властивымъ: Мойсея по таблицахъ закона въ рукахъ его, а Илію по колесниці огненнѣй, котрою, якъ отѣйшовъ зъ земли на небо, такъ правдоподобно и приспѣвъ на гору ѳаворскую. Апостолы оглядаючи Іисуса въ неизреченнѣй славі и двоухъ пророковъ прославленныхъ при Нимъ и служачихъ Ему, якъ своему пану; могли порозумѣти, що Іисусъ Христосъ есть панъ житя и смерти, и що законъ и пророки дають Ему свѣдоцтво, и Онъ дае закону и пророкамъ свѣдоцтво.

Великѣсть таинствъ, котору Апостолы видѣли и повнота утѣхи, котора ихъ теперъ обняла, були такъ знаменитѣ, що св. Петръ повный пожадания небесныхъ рѣчій воскликнувъ: „Господи! добро намъ тутъ бути; збудуймо три сѣни, тебѣ одну, Мойсеови одну и одну Иліи.“ Онъ не знавъ, що говорить; не розваживъ, що Іисусъ и Апостолы не могутъ остати на горѣ, но мають еще дѣйствовати въ свѣтѣ для спасенія нашего. Онъ потребувавъ поученія и просвѣщенія. Длятого коли еще говоривъ, облакъ такъ свѣтлый освѣтивъ Апостоловъ, що ажъ темно въ очахъ имъ стало, и ото несказанно урочистый голосъ брѣнѣвъ изъ облака, мовячи: „Сей есть сынъ мой возлюбленный, о которѣмъ маю уподобанье, того послушайте.“ И слышавши ученики, упали лицами на землю и убоялися дуже. Іисусъ же приступивши, дѣткнувъ ся ихъ и рѣкъ: „Встаньте и не бѣйтеся.“ Возвѣвши тогды Апостолы очи, никого вже не видѣли кромѣ Іисуса. И коли сходили съ горы приказовавъ имъ Іисусъ, абы никому не говорили о тѣмъ, що видѣли, доки сынъ човѣческій по пріятію смерти изъ мертвыхъ не воскресне. Бо предчасне оповѣданье видѣнія не могло исцѣлѣти сумлѣнія противниковъ Іисусовыхъ, и було бы ихъ тѣлько бѣльше роздражнило.¹⁾

Поученіе. Изъ притомности Апостоловъ Петра, Іоанна и Якова на горѣ ѳаворскѣй учимся, що тѣлько три суть клясы справедливыхъ, которымъ дано Бога оглядати въ небѣ: перша

¹⁾ Мат. 17. Марк. 9. Лук. 9.

кляса тыхъ, которіъ якъ св. Петръ твердо вѣрують и неустрашенно визнають, що Іисусъ есть сынъ Бога живого; втора тыхъ, що якъ Іоаннъ ѓзначаються чистымъ, непорочнымъ житіємъ; третя тыхъ, що якъ св. Яковъ возложили на Бога всю надѣю и терпячи всѣ бѣды житейскіи, готові суть за Іисуса житіе свое офривати. — На горѣ ѓаворекѣй перемѣнився Господь передъ Апостолами не толькѣ, абы ихъ утвердити въ вѣрѣ и любви; но загально и для спасенія всѣхъ насъ, щобы обезпечити насъ о уготованѣй намъ на небесахъ славѣ, яко перемѣнится тѣло униженя нашего по образу славы тѣла Господнього, если земскіи рѣчи оставляючи, просвѣщатися будемъ молитвою и уединятися на горѣ заповѣдѣй божихъ. Тому точно пѣдчасъ молитвы въ ѓтособненю на горѣ ѓаворекѣй преобразився нашъ Господь.

Молитва. Переобразивъ есь ся на горѣ, Христе Боже, показавши ученикамъ Твоимъ славу Твою, якоже пріяти возмогли; най возсіяе и намъ свѣтъ Твѣй завше пребываючій, молитвами Богородици: Свѣтодавче, слава Тобѣ.

50. Нерукотворенный образъ Господа нашего Іисуса Христа.

(Дня 16. серпня).

Пѣсля науки вѣры нашої есть Іисусъ Христосъ едиnorodный Сынъ Бога живого, единой истоты съ Богомъ Отцемъ и съ Богомъ Духомъ Святымъ, рожденный отъ Отца передъ всѣми вѣками безъ матери, воплотившійся, т. е. пріявшій улому природу нашу, дѣйствіємъ Духа Святого отъ Маріѣ Дѣвы и вочеловѣчшійся для насъ людій и нашего спасенія. По словамъ св. евангелиста Іоанна Онъ есть слово, которе въ началѣ (отъ вѣковъ) було у Бога, котрымъ всѣ рѣчи сталися, и безъ которого изъ сотворенныхъ ничего не сталося, и которе плоть сталося, абы яко Богъ -- човѣкъ собравъ рѣсточеныхъ дѣтій божихъ въ одну, святу соборну и апостольску церковь. Его житія исторію повну написати невозможно, мовить тойже Евангелистъ; бо если бы поединчо описались, що Іисусъ Христосъ содѣлавъ на земли въ протягу короткои своєї жизни, то цѣлый свѣтъ не вмѣстивъ бы пишемыхъ книгъ. Длятого описуемъ тутъ по руководству праздниковъ толькѣ найголовнѣйшіи моменты Его жизни: рождество, обрѣзанье, представленье въ церкви, бѣгъ въ Египеть, крещеніе въ рѣцѣ іорданскѣй, преображеніе. Закимъ же прійдемъ до Его смерти, воскресенія и вознесенія,

выпадае подати вѣсти о нерукотворенѣмъ Его образѣ, котораго праздникъ дня 16. септія обходимъ.

Коли Господь нашъ небесною своею наукою и преславными чудотвореніями безчисленныхъ людей зъ найдальшихъ сторонѣ до себе приволѣвавъ, тогда король Абгаръ, владѣтель Осроены въ Месопотаміи (межи Тигромъ и Евфратомъ) будучи низложенъ тяжкою недугою, пославъ ему черезъ посѣщнаго посланца Ананію смиренне письмо, въ которѣмъ просивъ, абы Іисусъ прійшовъ въ головне его мѣсто Едессу и исцѣливъ его. Іисусъ не послѣдовавъ тому желанію; почтивъ однакъ Абгара письменною отвѣдію, въ котрѣй обѣщавъ ему по вознесенію своѣмъ послати одного ученика для исцѣленія недуга и спасенія душъ его и поѣданныхъ его. И дѣйстно обѣщаніе та зостала выповнена. По вознесенію бо Христа Спасителя еденъ зъ 12. Апостолѣвъ Христовыхъ, именно св. Ѳома (по гречески Дидимъ, по руски Близнецъ), котораго властиве имя поѣсла сирійскихъ авторѣвъ було Юда, пославъ въ Едессу Аддея (Ѳаддея), одного изъ 70. ученикѣвъ Христовыхъ, абы выповнивъ обѣтованье Христове Той прибувши въ Едессу затримався у нѣкого Товіѣ, сына Товіѣ, и зачавъ проповѣдати слово бже, творячи въ народѣ чудесніи исцѣленія. Коли о тѣмъ роздѣлилися слухи, помысливъ Абгаръ, що то запевне той ученикъ, котораго Іисусъ Христосъ обѣщавъ ему послати. Дятого призвавши Товію, запросивъ до себе Аддея, который въ притомности вельможей привѣтъ короля до признанія вѣры и вложивши ему руку на голову исцѣливъ его. По тѣмъ исцѣливъ Аддей Абда, сына Абдоваго, и многихъ инныхъ. Слѣдующаго же дня проповѣдавъ Аддей собраному народу публично слово бже. Такъ пише Евсевій (I. 13.) изъ сирійскихъ памятникѣвъ занятыхъ ѳтъ архива Едесскаго и залучае переводъ листу писанаго Абгаромъ къ Іисусу и листу поѣсланого ѳтъ Іисуса Христа къ Абгару черезъ реченаго посла Ананію. Нѣкіи историки усумнѣлися о тѣй исторіи. Но въ новшѣмъ времени В. Куретонъ доказавъ изъ нитрійскихъ рукописей 5. и 6. вѣку, що наверненье короля Едесскаго черезъ св. Аддея есть событіе историчне. Поѣсла Мойсея Хоренейскаго, арменскаго историка зъ 5. вѣку, который повыснѣи листы згадуе, листъ Іисуса къ Абгару написавъ св. апостолъ Ѳома по порученію Христовому, и Іисусъ Христосъ давъ поѣсланцю Абгаровому такожь образъ свѣй чудесно выраженный на убрѣсѣ.

О образѣ же тѣмъ нерукотворенѣмъ находимъ у св. Іоанна Дамаскина и въ минеяхъ слѣдующе оповѣданье. Король Абгаръ пославъ къ Іисусу Христу маляря (именемъ Ананію) и (кромѣ

посланія написаного къ Иисусу) давъ ему приказъ выготовити образъ лица Христоваго (абы если Иисусъ Христосъ не прійде къ нему, лично отвѣдати его, принаймѣй образъ бувъ ему ѡтрадою въ недузѣ). Но маляръ пришедши къ Иисусу, не мѡгъ образа составити по причинѣ сїянїя лица Иисуса. Тогда Иисусъ Христосъ видячи его недоумѣнне приложивъ убрूसъ до божественнаго лица своего¹⁾ и выразивши черезъ то на нѣмъ свѡй образъ, пѡславъ его черезъ Ананїю королю Абгару.²⁾ Миней додають ту, що якъ Абгаръ прїявъ изъ рукъ Ананїѣ посланїе Иисуса Христа и образъ, утѣшився дуже; оцѣловавъ обое и заразъ исцѣлився; но денещо проказы зѡстало на лицю его ажъ до пришествїя ученика Христоваго и принятїя св. крещенїя.

Историкъ Евагрїй (IV, 27) оповѣдає чудо выбавленя Едессы ѡтъ осады короля персего Хосроя за помочїю нерукотворенаго образа Христа Спасителя.

О нерукотворенѡмъ образѣ Христа Спасителя маємъ бесѣду Константина Багрянороднаго, въ цѣсарство котораго р. 944. перенесенъ бувъ той образъ изъ Едессы въ Константинополь. Зъ бесѣды тои подаємъ слѣдующїи вѣсти. Коли король Абгаръ съ пѡдданными своими наверхнуса къ вѣрѣ, стоявъ на воротахъ Едессы нѣкій идолъ, которому всякъ входячїй довженъ бувъ поклонитися. Абгаръ сокрушивъ того идола и въ стѣнѣ каменнѡй надъ воротами устроивши мѣсце ѡповѣдне, положивъ тамъ убрूसъ съ нерукотворенымъ образомъ Христовымъ, осторожно укрѣпленный на досцѣ изъ негнїючого дерева и украшенный дорогимъ способомъ. И повелѣвъ людемъ входячимъ въ городъ, щобы образу тому поклонялися. Многими же лѣтами по смерти Абгара единъ зъ его преемникѡвъ отступивъ ѡтъ вѣры Христовой и хотѣвъ скинути образъ. Но епископъ города увѣдавши то, прїйшовъ ночью съ клиромъ своимъ ко воротамъ и запаливши лампу передъ образомъ, замуrowавъ образъ въ стѣнѣ. Потѡмъ забули люди образъ. Ажъ коли въ цѣсарство Юстинїяна Хосрой съ великимъ войскомъ облежавъ Едессу, епископъ Едесскїй Евлалїй божимъ строемъ найшовъ въ стѣнѣ города нерукотворенный образъ и лампу неугашену. Тогда була велика радѡсть утѣшеннымъ, епископъ обносивъ образъ по стѣнахъ города и Персы, прогнанїи божественною силою, утѣкли.

¹⁾ Пѡсля Константина Багрянороднаго Иисусъ обмывъ лице свое водою и обтерши убрусомъ, выразивъ образъ лица своего на убрусѣ.

²⁾ Св. Іо. Дам. О правосл. вѣрѣ IV, 17.

Многими лѣтами пѣзнійше коли въ Греціи бувъ цѣсарь Константинъ Багрянородный, который оженившись съ дочкою иѣкого Романа, Лакапеносъ прозваного, съ нимъ яко тестѣмъ своимъ пановавъ, перенесенъ бувъ образъ нерукотворенный изъ Едессы занятон черезъ Сарацинѣвъ въ Константинополь слѣдующимъ способомъ. Цѣсарь Романъ давъ Амирѣ владѣтелю Сарацинѣвъ въ Едессѣ 12000 срѣбникѣвъ и увѣльнивъ 200 знаменитыхъ Сарацинѣвъ полоненныхъ Греками и сотворивши съ нимъ миръ, получивъ ѣтъ него нерукотворенный образъ совокупно съ листомъ, который пѣсланъ бувъ ѣтъ Иисуса Христа ко королю Абгару. Тогда архіереи съ клиромъ перенесли святой скарбъ сей въ цѣсарствующій городъ. На дорожѣ и въ Константинополю сталися многіи чудеса ѣтъ образа и посланія листовного. Установлено же и празникъ перенесенія нерукотворенного образа въ 16. день серпня, въ который на велику радѣсть и веселіе Константинополя перенесенъ бувъ нерукотворенный св. образъ совокупно съ листомъ Абгаровымъ въ церковь палаты цѣсарской, Фаросъ звану, р. 944. по Христѣ. Коли передъ конечнымъ положеньемъ въ Фарѣ святости тѣ въ торжественнѣмъ походѣ черезъ улицъ Константинополя несенъ были, еденъ розслабленный возрѣвъ съ вѣрою на образъ Христовъ нерукотворенный и исцѣлився мгновенно. О нерукотворенѣмъ тѣмже образѣ писано есть въ житію св. Павла, который подвигався въ Латрѣ и пріавъ снимокъ образа.¹⁾

Примѣчаніе о образахъ нерукотворенныхъ. Три оповѣдаются образы Христа Господа нерукотвореніи: 1) Едесскій, 2) Камуліанскій, которій соборъ вселенскій второй Никейскій споминае, и 3) Вероника т. е. vera icon Iesu Christi, истинный образъ Христовъ. О Едесскѣмъ образѣ пише Бароній, що ѣтъ перенесенъ зъ Константинополя въ Римъ и почитается тамже въ церкви св. Силвестра. Но новшіи авторы мовятъ, що не той образъ есть подлинный Едесскій, который въ церкви св. Силвестра почитается; бо Едесскій образъ зъ Константинополя увезли Генуейцѣ и перенесли въ храмъ св. Варѣоломея на предмѣстю, где до нынѣ хоронится. — Относительно Камуліанского образа досить тутъ сказати, що ѣтъ перенесенъ изъ города того имене зъ Каппадокіѣ въ Константинополь, що згадуется ѣтъ вселенского собора, вторе въ Никей

¹⁾ См. книгу житій пѣдъ д. 16. серпня. Baronii anneles ad. an. 31. n. 6¹. et ad an. 944. n. 5—16. Ad calcem Georgii Codini Curopalatae de officiis magnae ecclesiae C. Politanæ Iacobi Gretseri syntagma de imaginibus manu non factis et de aliis a s. Luca pictis.

собраного, и що для почитаня его у Грекоѣвъ установленый бувъ особый праздникъ. — Що касаетя образа Вероники, преданіе мовить, що коли Ісуса Христа жида на смерть провадили, подала Ему нѣка побожная жена хустину до обтираня лица и Господь, обтерши лице, выразивъ на хустинѣ образъ лица своего. Преданіе мовить дальше, коли цѣсарь Тиберій пораженный проказою довѣдався (вже по воскресенію Ісуса) о св. Вероницѣ и образѣ у неї хороненѣмъ, завозвавъ ѣѣ въ Римъ, и получивши черезъ нерукотвореный образъ Ісуса исцѣленіе, осудивъ Пилата, несправедливого Его судію, на выгнанье. Вероника же оставила образъ Христовъ св. Клименту. Була же она та сама кровоточива, котору Ісусъ Христосъ, якъ св. евангеліе оповѣдає, чудесно исцѣливъ. Сикстъ IV. папа свѣдчить, що церковь св. Петра въ Римѣ превосходитъ всѣ церкви того города за образъ Спасителя на убрусь Веронику и множайшіи св. мощи тамже хороненіи и почитаніи. Григорій II. папа въ посланію ко Леону исаврійскому р. 726. пише, що Аугаръ подавъ письмо ко Христу, и Ісусъ отписавъ ему власноручно, залучаючи на убрусь выраженный образъ.¹⁾

Молитва. Пречистому образу Твоему покланяемся благій, просящи прощенія прегрѣшеній нашихъ, Христе Боже; волю бо благоволилъ еси плотію взяти на крестъ да избавиши, которыхъ создалъ еси, отъ работы ворожон, тѣмъ благодарственно вопіємъ ти: радости исполнивъ еси всѣхъ, Спасе нашъ, пришедшій спасти міръ.

51. Смерть и погребеніе Господа нашего Ісуса Христа и возшествіе Его на ада. (Великій пятокъ и Велика субота).

І. Хотя Ісусъ Христосъ высвѣдчавъ жидамъ наибольшіи добродѣйства, мавъ однако много ворогѣвъ межи ними. Найзавзятшіи були Фарисеи и книжники; бо Ісусъ вытыкавъ имъ ихъ заблужденія и облуду и не общіювавъ панованя земского, которого ѳтъ Мессіѣ ожидали. Злѣсть ихъ выбухла наибольше тогда, коли Ісусъ Христосъ въ четвертѣмъ роцѣ публичного своего житя въ селѣ Виваніи воскресивъ четверодневного мерця, друга своего Лазаря, и слѣдующого дня вѣѣждаючи на ослати въ Іерусалимъ, принявъ радостніи восклицанія и подданическии ознаки отъ встрѣчающаго Его народа. То торжественне принятіе и ликованье народа

¹⁾ См. росправу Гретсера и Акта Святыхъ, мѣсяцъ лютый д. 4.

огорчило неприятелей до крайности, и они шукали способности, абы Ісуса безъ здвигу народа поймати и на смерть осудити. Ісусъ же вѣхавши въ Іерусалимъ, зносивъ ихъ съ безприкладнымъ милосердіемъ, поучаючи ихъ и наказуючи и творячи чудесніи исцѣленія въ народѣ. Въ тѣмъ приближился праздникъ пасхи, и прійшла середя. Тогда ввійшовъ сатана въ сердце Юды званого Искаріотъ, едного изъ Учениковъ и Апостоловъ Ісуса, и Юда удавшись до архіереѣвъ жидѣвскихъ, рѣкъ имъ: „Що ми дасте? и я вамъ предамъ Ісуса безъ народа.“ Они же поставили ему 30 сребрениковъ, и отъ того часу шукавъ Юда догодного часу предати имъ Ісуса безъ народа. Такий догодный часъ надарився Юдѣ заразъ слѣдующого дня въ четверть вечеръ; бо Ісусъ въ той то вечеръ собравъ всѣхъ 12 своихъ Апостоловъ на вечеру пасхальну. Юда бувъ притомный не яко другъ, но яко ворогъ чигающій на способность, предати наилучшого учителя. Коли же дано вечерю, тѣвъ Ісусъ съ Учениками своими ягня пасхальне и потѣмъ даючи имъ прикладъ покоры и любви умывъ имъ ноги. По умытію же нѣгъ ученическихъ сѣвъ знову до столу и установивъ таинство тѣла своего и крови, найсвятѣйшу Евхаристию. Знаючи же, що намѣрявъ Юда, зносивъ Его терпѣливо и предповѣдаючи его зраду, напоминавъ ласкаво. Но закаменѣле сердце Юды не взрушилося. Онъ вставъ и удавшись до архіереѣвъ и книжниковъ сказавъ имъ, що Ісусъ тойже ночи буде съ Учениками на горѣ оливіѣй, и тамъ предать имъ его. И знакъ имъ давъ ко розпѣзнанію Ісуса, мовячи: „Которого поцѣлю, той есть, того берѣть.“ По ѡтходѣ Юды державъ Ісусъ сердечну бесѣду и напоминавъ Учениковъ, щобы любилися межи собою и предповѣвъ имъ, що еще въ сію нѣчь згѣршатся о нѣмъ и оставятъ Его; но по воскресенію своимъ выпередитъ ихъ (Ісусъ) въ Галилеи. На то мовивъ апостолъ Петръ Ісусу: „Если и всѣ згѣршатся о Тебѣ, я не згѣршуся николи.“ Но Ісусъ предповѣвъ ему, що еще въ сію нѣчь, закимъ когутъ два разы запѣе, три разы вырече ся Ісуса. И такъ ся стало. По вечери бо удався Ісусъ съ Апостолами на гору оливному молитися. Тамъ привѣвъ Юда на Него вооруженныхъ людей и Ісусъ, хотячи за насъ умерти, ѡтдався имъ добровѣльно въ руки, а Апостолы боязливо ѡтступили ѡтъ Него. Потѣмъ бувъ Ісусъ передъ Архіереемъ жидѣвскимъ и найвысшимъ ихъ судомъ оскарженный за то, що нѣбы то хуливъ Бога, коли назвався Сыномъ божимъ. Ісусъ же знову передъ всѣми визнавъ, що истинно есть сыномъ божимъ; но невѣрній непріятель опираючися на фалшивыхъ свѣдоцтвахъ, осудили Его на смерть. При способности того суду

Апостоль Петръ въ дворѣ архіерейскѣмъ ѡтрекъ ся Іисуса три разы, такъ якъ ему предповѣджено було; но выйшовши плакавъ гѣрко. Слѣдующого дня жида ѡтставили звязаного Іисуса до старосты римского Пилата и оскаржили, що бунтуе народъ ѡтъ Галилеи до Іерусалима. Пилать, хотъ пѣзнававъ добре невинность Іисуса, однакъ настрашенный крикомъ народа збунтованого ѡтъ фарисеевъ, и боячися доносовъ противъ себе до императора, выдавъ на Іисуса вырокъ смерти; велѣвъ Его окрутно бичовати и отправадити на смерть на гору Голгоу. Теперь же задано Іисусу тягаръ креста на плечи, падающого по дорожѣ проваджено за ворота Іерусалима и около 11. години передъ полуднемъ роспято на крестѣ межи двома розбѣйниками. Іисусъ терпѣвъ все зъ незвытяженою терпѣливостію, молячися за своихъ вороговъ, обѣцяючи кающомуся розбѣйнику еще тогоже дня утѣхи райскіи и поручаючи свою мать при крестѣ стоячому наймильшому ученику своему Іоанну. Около третьей години по полудню воззвавъ Іисусъ великимъ голосомъ и предавъ Богу духъ свѣй. Тогда вся природа подвиглася; завѣса церковна роздерлася съ вышнього краю до нижнього, указуючи усуненіе обрядового закона Мойсеевого; земля тряслася, скалы распалися и гробы отворилися, и многіи тѣла усопшихъ святыхъ востали и явилися въ Іерусалимѣ на докладъ тои правды, що Іисусъ Христосъ смертію своею потоптавъ смерть и даровавъ намъ животь. Сотникъ же и тѣ, которіи съ нимъ стерегли роспятихъ, видѣвши землетрясеніе и бывшее убоялися дуже, мовячи: „Воистинну божій Сынъ бувъ сей“. И весь народъ притомный видячи, що ся дѣяло, бився въ груди и повертавъ до дому. — Вѣра учитъ насъ, що Іисусъ Христосъ претерпѣвъ смерть за насъ вѣхъ и за каждого зъ особна. Св. апостоль Павелъ мовить: „Вѣрую въ сына божого возлюбившого мя и предавшогося по мнѣ“. Понеже Іисусъ Христосъ есть Сыномъ божимъ и правдивымъ Богомъ, который стався човѣкомъ, т. е. принявъ душу човѣческую и тѣло, соединяючи ихъ съ собою въ еднѣй особѣ, то зъ того слѣдуетъ, що терпѣвъ за насъ природою човѣческою, а божество Его неотступяючи ѡтъ природы човѣчои ни въ житіи ни въ смерти подало Его смерти безконечну вартѣсть, такъ що смертію Его глядятся грѣхи міра. — О мои дорогіи почитаймо раны и терпѣнія Іисуса такъ, щобымо перестали вже грѣшити и служили вѣрно Богу. Якъ Іисусъ Христосъ разъ единъ пострадавъ за грѣхи нашіи и вже не прійде терпѣти: такъ и мы умрѣмъ разъ на завше грѣху и жіймо Богу. На смерть Господню потряслася земля, каменіи распалися, розбѣйникъ покався, сотникъ визнавъ Сына божого, и народъ

бився въ груди. Не будьмы самѣ нечулѣ и не затверджаймо сердце нашихъ; но приносѣмъ достойніи покаянiя плоды.

II. По смерти Иисуса Христа стояли при крестѣ Его пресв. Дѣва Марія, св. апостолъ Іоаннъ и Марія Магдалина, но плачучи и пезнаючи, якъ найдорожше тѣло сняти и похоронити. Ихъ печаль побѣльшилася, коли вооруженіи люди, высланіи на просьбу жидѣвъ по приказу Пилата, прибули на Голгоѣу, абы повѣшеннымъ, если еще не умерли, пребити голени и передъ зачиномъ сабаша погребеніе на мѣстци казни зрѣбити. И сѣи двомъ розбѣйникамъ положили кости а Иисусу, который очевидно вже не живъ, не ломали костей, но единъ зъ нихъ пробивъ Ему ребра копіемъ, и вытекла кровь и вода. То було знакомъ, що Иисусъ пролявъ всю кровь за насъ и бувъ вже умеръ. По семъ вдохнувъ Богъ певному знаменитому мужу Іосифу зъ Аримаѣѣ, щобы сотворивъ Иисусу якъ найчестивѣйше погребанье. Бувъ то по словамъ св. евангелиста Луки мужъ благъ и праведенъ, ожидающій царствiя божого; но збѣ страху передъ жидами тѣлько потайно визнававъ Иисуса. Той дерзнувши теперъ, отримавъ ѿтъ Пилата призволенье, похоронити честно Иисуса, купивъ простирало и поспѣшивъ на лобное мѣсто. На помѣчь прійшовъ ему Никодимъ, также членъ високои рады и потайный ученикъ Иисуса. Онъ мавъ при собѣ со сто фунтѣвъ смѣщеня смиренны и алая. Оба тѣ богобойніи мужи при помочи служачихъ сняли тѣло Иисуса со креста и обвивши оно шатами съ ароматами положили въ гробъ новѣмъ, который Іосифу (на принадокъ смерти его въ Іерусалимѣ) въ поблизкѣмъ городѣ въ скалѣ бувъ высѣченый. Притомна була пресв. Дѣва Марія съ Іоанномъ и побожными женами. Они не мали вже часу помазати тѣло Иисуса, такъ якъ бы хотѣли, и ѿложили ту любезну услугу на пѣзнѣйше время по сабашу. Передъ вхѣдъ гроба привалено камѣнь великій, щобы грѣбъ неприступный здѣлати звѣрятамъ.

О! кто опише чувства состраданя, любви и почитаня, съ которыми Іосифъ съ Никодимомъ сняли тѣло Иисуса со креста и положили до гробу! Со слезами запевне вынимали они гвоздѣ съ рукъ и нѣгъ и сняли вѣнецъ терновый съ головы и оцѣловавши тѣ орудія терпѣня Господнього ѿдали ихъ пресв. Дѣвѣ яко дорогій залогъ и скорбъ многоцѣнный. Потѣмъ обвиваючи сранене тѣло шатами съ ароматами, воспоминали чудеса бывшіи въ смерти Иисуса, уважалися недостойными той услуги, котору творили Иисусу, и просили Бога, абы була Ему милюю.

Учѣмся ѿтъ Іосифа и Никодима и прочихъ, который занялися похорономъ Иисуса Христа, учѣмся, мовлю, любити Иисуса и слу-

жити Ему. Пріймѣмъ чувства состраданія, любви и найглубшого почитанія, коли згадуемъ Іисуса умершого и положенного до гробу. По прикладу Іосифа ѳтложѣмъ боязнь и малодушіе, если предпринимаемъ що трудного для Бога и добродѣтели, и якъ Іосифъ обвинявъ тѣло Іисуса шатами чистыми и ароматами и положивъ оно до гробу нового: такъ и мы стараймоя о чистоту обычаѣвъ и благоуханія добродѣтелей и нове, святе сердце, щобы всегда гѳдно принимати тѣло Христово.

III. О преславнѳмъ снисшествію Христа Господа до ада (пекла.) По ученію св. церкви въ смерти Іисуса Христа божество не розлучилося анѣ съ тѣломъ анѣ съ душою Его, душа же Его человѣческая роздѣлилася ѳт тѣла, и коли тѣло почіло въ гробѣ, снисшла до пекла, щобы задержані тамъ душъ потѣшити и выбавити изъ устъ пекельныхъ а подземного свѣта силы и власти властію своею и славою утѣшити и погромити. Передъ смертію Христа Господа всѣ усопшіи праведніи, начинаючи ѳт Адама и Евы, задержані були въ адѣ (пеклѣ), т. е. въ предадѣ або отхлани. Они не мали тамъ жаднои муки терпѣти; овшѣмъ пробовали спокѳйно въ надѣи откупленія. Однакъ задержані були тамъ якъ въ вязници, доки бы Спаситель ихъ не загладивъ грѣхъ смертію своею. Всегдашне ѳтже занятіе ихъ було въздыхати за Мессією, щобы освободивъ ихъ и привѣвъ къ огляданю Бога: И сей говоривъ къ Богу: Изъ чрева адова крикъ мой, услыши гласъ мой¹⁾); другій же: Изъ глубины возвахъ къ Тебѣ Господи, Господи услыши гласъ мой²⁾); и инній: Воздвигни силу Твою и прїиди, во еже спасти насъ³⁾); и инній: Избави душу мою ѳт ада преисподнїѣшаго⁴⁾); и инній: Не остави душу мою во адѣ⁵⁾); инній: Да въздетъ изъ истлѣнїя животъ мой къ Тебѣ Господи, Боже мой⁶⁾). Коли такъ ѳт вѣковъ многихъ въздыхали, ожидаючи выбавленя, прибувъ къ нимъ претерпѣвшій усеченїе головы Іоаннъ Креститель, и выполняючи тамъ урядъ Предтечѣ, воззавъ громкимъ голосомъ: „Воздвигнѣте главы ваши, зане (понеже) приближается ваше избавленіе.

¹⁾ Іов. 2, 3.

²⁾ Пс. 129, 1.

³⁾ Пс. 79, 3.

⁴⁾ Пс. 85, 13.

⁵⁾ Пс. 15, 10.

⁶⁾ Іов. 2, 6.

Человѣкѣвъ тѣломъ одѣтыхъ Богъ Слово посѣтивъ есть въ смер-
 тельнѣмъ тѣлѣ; вамъ же душамъ отъ тѣлесъ изытымъ явится въ
 адѣ божественною, найчистѣйшою душею своею; не оставитъ васъ
 во адѣ: пріидетъ, во еже спасти васъ отъ ада пренespo-
 днѣйшаго; пріидетъ, во еже возвести отъ истлѣнія
 животъ вашъ“. Проповѣдь та потѣшила много и покрѣпила
 праведникѣвъ овыхъ въ непроходнѣй темниці. На послѣдокъ по дов-
 гѣмъ ихъ ожиданію Христосъ Спаситель загладивши грѣхъ смертію
 своею, удався душею своею въ дорогу до ада; десять тысячъ разъ
 по сто тысячъ Ангелѣвъ, Архангелѣвъ, Властій, Престоловъ небес-
 ныхъ полкѣвъ сопровожали Іисуса яко своего Пана, окружаючи
 Его съ дожными почестями. Поспѣшаючи переходили они всѣ
 подземніи мѣстця, отъ вѣка усопшихъ душъ мешканя. Попередъ
 ихъ шли Архангелы Михаилъ и Гавріилъ и возгремѣли наразъ
 лъвѣмъ голосомъ противнымъ силамъ: „Возмите врата князи вапа,
 и возमितесь врата вѣчная и выидетъ царь славы“¹⁾. Кто опише те-
 перь замѣшательство и пополохъ и страхъ, который обнявъ тогда
 силы и власти пекла! Неподѣвано осіяла ихъ свѣтлѣсть небесна,
 ослѣпляюча ихъ очи. Силою креста въ мигъ ока сокрушилися мѣ-
 днїи ворота и зломалися веренъ желѣзнїи, которыми душѣ правед-
 ныхъ заключенїи були черезъ многїи вѣки, такъ що жадна власть
 человѣческа або ангелска не могла ихъ выбавити. Современно по-
 тряслися основанїя всего подземного свѣта. Содрыглися всѣ про-
 тивнїи силы; дрѣжали, остоупѣли а потѣмъ опамятавшися начали
 втѣкати еденъ другого попыхаючи, еденъ съ другимъ ногами пу-
 таючи. И той возбуждавъ сего втѣкати; овъ стоявъ съ отворе-
 нымъ ротомъ, инъ сидѣвъ сховавши голову межи колѣна, инъ ко-
 стенѣвъ якъ мертвый, инъ бѣжавъ въ внутрь темницъ и мешканъ
 подземныхъ. Межи тымъ ангелы божїи розвязовали отъ вѣка око-
 ванныхъ праведникѣвъ и самъ Христосъ стоявъ передъ ними и звѣ-
 ствовавъ имъ выбавленье мовячи: „Я вашъ Спаситель, время ва-
 шои неволѣ скѣнчилося. Встаньте отъ мертвыхъ и просвѣтѣтся;
 я есмь жизнь усопшимъ. Встаньте выходимъ зъ ѳтти отъ смерти
 до жизни, отъ темноты до вѣчнаго свѣтла, изъ неволѣ въ свободу“.
 Тогда була неописана радѣсть всѣмъ задержанымъ душамъ и они
 вzywали радѣстно тї слова: „Да исповѣдятся Господеви милости
 Его и чудеса Его сыномъ человѣческимъ, яко сокруши врата

¹⁾ Пс. 23, 7.

мѣдная и верей желѣзные сломѣ.¹⁾ Явленіемъ Господа въ отхлани вязниці та перемѣнилася въ небо; бо всѣ задержані тамъ душъ въ свѣтлѣ божѣмъ оглядали истоту божу Спасителя. Прибувъ тамъ также той роскаянный розбѣйникъ, который висѣчи на крестѣ учувъ изъ устъ Спасителя слова: Днесъ будешь со мною въ раи. Прибувши сейчасъ душа его стала оглядати Христа Бога и заживала роскоши райскои. Отъ хвилѣ отже явленя Спасителя въ предадѣ стала отхланъ раемъ повнымъ утѣхи и роскоши; но до неба принятіи zostали душъ праведніи ажъ 40. дня по воскресенію Христа Спасителя, коли Спаситель вознѣсь ся до неба и ихъ съ Собою впровадивъ. Взглядомъ того, що мовимъ о снитію Христа Спасителя до ада и о взятію задержанныхъ тамъ душъ до неба, пишуть досыть выразно св. апостолы Петръ и Павелъ. Св. Петръ пише: Христосъ умерщвленъ плотію оживши же духомъ, о которѣмъ и сущимъ въ темниці духомъ снисовши проповѣдавъ (що совершивъ ѡткупленіе и отворивъ небо.)²⁾ А св. апостолъ Павелъ мовить такъ: (Исусъ Христосъ) змазавъ рукописъ (клятвы законной), котора була намъ противна. . пригвоздивши ю на нѣмъ, т. е. на крестѣ, и роздягнувъ начала и власти тьмы (т. е. позбавивъ ихъ власти и силы панувати надъ людьми, которіи до Бога наворачтаются, и ѡтобразъ имъ миліоны душъ задержанныхъ въ ѡтхлани), выпровадивъ съ великимъ мужествомъ (душъ освободженіи) и посоромивъ ихъ (противніи власти и силы торжествомъ своимъ побѣднымъ) въ собѣ, т. е. черезъ свое дѣло ѡткупленя.³⁾

Поученіе. По прикладу Спасителя, который снисовъ до ада, потѣшити задержанныхъ тамъ праведныхъ, и освободивъ ихъ изъ темницъ, повинніи и мы засмученныхъ и страдающихъ ближнихъ нашихъ словомъ потѣшати и дѣломъ выбавляти. По прикладу же праведныхъ, которіи въ предадѣ тысячѣ лѣтъ ожидали своего выбавленя съ доброю надѣєю, повинниемо съ дуфностію и терпѣливостію носити крестъ свѣй и ніякъ не похитатися въ надѣи спасенія.

Молитва. Коли снисовъ есь къ смерти, животе безсмертнй, тогда ада умертвивъ есь блысканьемъ божества, коли же и умершихъ отъ пѣдземного свѣта воскресивъ есь, всѣ силы небесніи вzywали: жизнѣодавче Христе Боже нашъ, слава Тебѣ.

¹⁾ Пс. 106, 15—16.

²⁾ 1. Петр. 3, 18—20.

³⁾ Кол. 2, 15. Порѣвн. Гомилію св. Епифанія, Migne, Patrologia graeca lat. edita t. 23.

52. Воскресеніе Господне. (Великдень).

Звычай бувъ у жидѣвъ помазovati тѣла усопшихъ благово-
нами, которіи высушають вогкѣсть тѣла и сохраняють оно ѿтъ
гнилости. По звичаю сему уготовили жены ходившіи по Іисусѣ
ѿтъ Галилеѣ, се есть Марія Магдалина, Марія мати Якова (молод-
шого, брата Господняго,) и Іосіѣ и Саломія, мати сынѣвъ Зебе-
деовыхъ, еще въ пятокъ вечеръ ароматы и миро, щобы шедши
помазати Іисуса.¹⁾ По шабасѣ докупили они зъ ароматѣвъ то, чого
имъ еще неставало²⁾. и выбиралися ити до гробу Христоваго³⁾.
Прочихъ, якъ здаєся, випередила Марія Магдалина съ другою
Марією (т. е. пѣсля Никифора историка съ пресв. Дѣвою Марією);
они прійшли ко гробу пѣздно въ суботу, т. е. при кѣнци ночи
съ суботы на недѣлю. И ото землетрясеніе сталося велике; бо
Іисусъ Христосъ воставъ ѿтъ гроба безсмертно и славно, неруша-
ючи печати, которою жидаы утвердили Его грѣбѣ (абы Апостолы
не украли тѣло и не сказали, що Іисусъ воскресъ, такъ якъ обѣ-
цявъ). На доказъ же воскресенія Господа Ангелъ Господень сни-
шовъ съ неба, приступивши отваливъ камѣнь ѿтъ дверей гроба
и сидѣвъ на нѣмъ. Было же воззрѣніе его якъ блискавица и одѣ-
янiе его бѣле якъ снѣгъ. ѿтъ страха его стряслися стрегучіи
и стали мертвіи; опамятавшися же, побѣгли въ городъ, где пѣд-
купленіѣ ѿтъ жидѣвъ, роспустили вѣсть, що тѣло Христова зостало
скрадепе. Обѣ отже Маріѣ пришедши ко гробу, застали камѣнь
ѣтвалений и Ангела сидячого на нѣмъ. И начинаючи бесѣдовати
Ангелъ, рекъ женамъ: „Не бѣйтеся вы (бѣжавшіи сторожѣ най
боятся); шукаете Іисуса роспятого, воставъ, не есть ту, се мѣсто,
где лежавъ Господъ. И скоро шедши скажѣтъ ученикамъ, що
воставъ ѿтъ мертвыхъ, и се упереджае васъ въ Галилеи; тамъ
Его узрите; ото я вамъ рѣкъ.“ И выйшовши обѣ Маріѣ скоро ѿтъ
гробу со страхомъ и радостію великою спѣшили, звѣстовати уче-
никамъ. Коли же ишли, спѣткавъ ихъ Іисусъ мовячи: Радуйтеся.
Они же приступивши, ялися за ноги Его и поклонилися Ему.
Тогда мовивъ имъ Іисусъ: не бѣйтеся, идѣтъ возвѣстѣтъ

¹⁾ Лук. 23, 56. и Мат. 27, 56.

²⁾ Мар. 16.

³⁾ Тутъ розсудивъ емъ покинути мнѣніе Епископа Мартина, по которому
я давнѣйше годивъ мнѣнію суперечки Евангелистѣвъ. Теперъ послѣдую мнѣнію исто-
ріографа Никифора; бо пѣсля его мнѣнія кожде евангеліе воскресне предсталиєся
въ цѣлости. Никифору послѣдує и минея Венеційска пѣдъ д. 22. липци.

братіи моѣй, най идуть въ Галилею и ту мя видятъ.¹⁾ Въ той то способъ явился Іисусъ Христосъ воскресши ѿ гроба Маріѣ Магдалинѣ и другѣй Маріи. Если тутъ подъ другою Маріею не розумѣется пресв. Дѣва Марія, то таки по старому преданію треба положити, що Іисусъ по воскресенію явился найперше пресв. Дѣвѣ Маріи; но св. евангелисты промовчали то явленье, бо не хотѣли воскресеніе сына потверджати свѣдоцтвомъ матери. — Якъ здаєся св. Марко мовить о явленію Іисуса Христа видѣніомъ Маріею Магдалиною и другою Маріею на дорозѣ, коли пише: „Воскресши Іисусъ рано въ первый день суботы (тыжня), явился перве Маріи Магдалинѣ.“²⁾ Онъ додає: Она же шедши возвѣстила тымъ, що съ Нимъ (Іисусомъ) було були, плачучимъ и рыдающимъ. И они слышавши, яко живъ есть и видѣнъ бувъ нею, не яли вѣры. Ба они мусѣли даже збивати то, що имъ сказала и говорити, що духа видѣла на дорозѣ и що належить еще шукати тѣла Христоваго. Тымъ часомъ Марія, мати Якова, и Саломія и Іоанна, жена Хузы, приставника Иродоваго, и прочіи жены ишли до гробу, выбравшиє трохи пѣзнѣйше нѣжъ Марія Магдалина и пресв. Дѣва Марія. Будучи на дорозѣ журились они, кто ѻтвалить имъ камѣнь; бо не знали о печати и стражи и розминулися съ Маріею Магдалиною. Коли же прибули до гробу при виходѣ сонця, воззрѣвши видѣли, яко ѻтваленъ бувъ камѣнь, и вшедши въ притворъ гробу видѣли того самого Ангела, котораго передъ ними видѣла Марія; онъ вже не сидѣвъ на камени, але въ гробѣ по правѣй сторонѣ и выглядавъ, якъ юноша въ бѣлѣмъ одѣянію, и сказавъ имъ майже тѣ самі слова, которі мовивъ передъ тымъ Маріи Магдалинѣ. Понеже показавъ имъ мѣсто, где положено тѣло Христове, то они поступили на передъ въ гробъ и видячи, що истинно тѣла не ма, начали недомышлятися о тѣмъ, що сказавъ юноша: що воставъ Господь, що не есть ту, що зобачуть Его въ Галилен. Коли же не домышлялися, ото два мужи станули передъ ними въ блищащихъ одеждахъ. Перестрашеніи жены поклонили лица на землю, а мужи рекли имъ: „Що шукаете живаго съ мертвыми“ и привели имъ въ память слова Христовіи сказаніи передъ смертію въ Галилен, що має сынъ чоловіческій преданъ бути и пропять, має въ третій день воскреснути. И помянувши жены слова Іисуса выйшли изъ гробу, бѣжали со страхомъ и на дорозѣ никому ничего

¹⁾ Мат. 28, 1—10.

²⁾ Марк. 16. 9.

не говорили; но повернувши, возвѣстили все сіе единомыслиемъ и всѣмъ прочимъ. Но какъ Марія Магдалина такъ, и они не нашли вѣры.¹⁾ Петръ же вставши, бѣжавъ къ гробу; съ нимъ бѣгъ и другій Апостолъ (Іоаннъ). Оба вошли до гробу и вѣровали, що не ма тѣла Іисусоваго. Бо не разумѣли еще писанія, що надлежитъ Ему воскреснути. Марія же Магдалина прійшовши знову до гробу, стояла внѣ гроба и плакала; бо и она не разумѣла еще писанія, що Іисусъ Христосъ має воскреснути и не злучила явленіе Іисуса на дорожѣ съ небытіємъ тѣла въ гробѣ. Коли же плакала, нахилила ся въ гробъ и видѣла двоихъ Ангеловъ въ бѣлыхъ шатахъ сидящихъ, одного у головы и одного у нѣгъ, где было лежало тѣло Іисусово; потѣмъ обернулася и видѣла Іисуса стоячого и не знала, що то Іисусъ бувъ; но тримала Его за огорожника, который спрятавъ тѣло. Рѣкъ їй Іисусъ: „Маріе!“ она же очутилася и рекла Ему: Учителю! Рѣкъ їй Іисусъ не прикасайся мнѣ, бо я еще не възйшовъ къ Отцу моему, и ты будешь мала спосѣбность утѣшатися мною. Иди же ко братіи моїи и скажи имъ: „Восходжу ко Отцу моему и Отцу вашему и Богу Моему и Богу вашему.“²⁾

Въ ту саму недѣлю воскресенія своего явился еще Господъ св. Петру и двоимъ ученикамъ до Еммаусъ идущимъ³⁾ и Апостоламъ заключившимся съ теми же учениками по ѣздѣ Апостола Ѳомы.⁴⁾ Тогда дався имъ осязати и бѣвъ передъ ними, абы увѣрити ихъ о воскресеніи своемъ, и подавъ имъ власть отпускати грѣхи.⁵⁾ По осмохъ дняхъ явился знову Апостоламъ въ той самой комнатѣ заключенымъ и давъ оглядати и осязати раны свои апостолу Ѳомѣ. Осязавши же Ѳома раны Іисуса яко человека, увѣривъ въ воскресеніе Его и исповѣвъ божество Его, мовячи Іисусу: Господъ и Богъ мой. Тогда отворивъ Апостоламъ умъ разумѣти писанія и рѣкъ имъ: „Такъ писано есть, и такъ надлежало пострадати Христу и воскреснути ѣтъ мертвыхъ въ 3. день и проповѣдатися въ имя Его покаянію и ѣтпущенію грѣховъ во всѣхъ народахъ, зачавши ѣтъ Іерусалима. Вы же есте свѣдками симъ. Длятого я пошлю на васъ ѣбѣтованого вамъ Духа Святого; вы же сидѣтъ въ городъ Іерусалимъ, доки не ѣдѣтесе силою свыше.“⁶⁾

¹⁾ Марк. 16, 1—8. Лук. 24. 1—11.

²⁾ Іо. 20, 1—17.

³⁾ Лук. 24, 12—35.

⁴⁾ Лук. 24, 36.

⁵⁾ Лук. 24, 36—43. Іо. 20, 19—24.

⁶⁾ Іо. 20, 24—29. Лук. 24, 44—49.

Пізнѣйше явився Господь семи Апостоламъ дѣдня на березѣ озера Тиберіадского, коли рыбы ловили, и давъ имъ зловити 153 великихъ рыбъ. Коли же съ рыбами приспѣли до берега, велѣвъ имъ обѣдати а по обѣдѣ поручивъ св. Петру найвысшу власть въ церкви и предпovѣвъ ему славу кончину на крестѣ. То бувъ третій день явленій Ісуса по воскресенію¹⁾. Іншого дня явився Господь нашъ Ісусъ Апостоламъ своимъ и ученикамъ своимъ на вказаній имъ горѣ также въ Галилен. Було тамъ собранихъ бѣльше нѣжъ 500 братій. Приступивши до нихъ Спаситель, розрѣшивъ всяке сомнѣніе ихъ а потѣмъ звернувшись до Апостолѣвъ, велѣвъ имъ, шедши научати всѣ народы, крестячи ихъ въ имя Отца и Сына и св. Духа, руководячи ихъ ко дѣланю заповѣдій евангелескихъ, и обѣцявъ съ ними бути до скончанія вѣка. „Кто вѣру име и крестится, рѣкъ тогды Спаситель, спасенъ буде; а кто не име вѣры осужденъ буде. Вѣруючі же и чудеса творити будутъ“²⁾.

На послѣдокъ явився Господь нашъ 40. дня по воскресенію одинацати Апостоламъ возлежащимъ при обѣдѣ и повелѣвъ имъ не отходити ѡтъ Іерусалима, доки не будутъ орошені дарами Духа Святого. Потѣмъ выпровадивши ихъ на гору оливну, вознѣся передъ ними до неба³⁾.

Поученіе. Св. Іоаннъ Златоустъ о воскресенію Ісуса Христа говорить такъ: „Ісусъ Христосъ по воскресенію своимъ не явився юдеямъ невѣрнымъ, но Апостоламъ и ученикамъ; бо якъ видѣвши жиды воскресеніе Лазаря, не увѣрили въ Ісуса: такъ були бы не вѣрили, хотѣбы Ісуса воскресшого увидѣли були. Длѣтого Ісусъ не явився имъ самъ по воскресенію, явивъ же имъ воскресеніе свое черезъ Апостолѣвъ своихъ и потвердивъ свѣдоцтво апостольске о воскресенію безчисленными чудами. Чудеса содѣланіи Апостолами суть и будутъ найсильнѣйшимъ доказомъ того, що Ісусъ Христосъ воскресъ. Если бо Ісусъ Христосъ умеръ и не воскресъ, то оскудѣти мусѣли Его чудеса; чудеса же по смерти Его не оскудѣли; отже воскресъ Господь Ісусъ. Мовлю чудеса по смерти Ісуса Христа не оскудѣли; овшѣмъ помножили и побѣльшилися. Заразъ по сошествію Св. Духа спѣткавши св. Петръ хромого, рѣкъ ему: „Во имя Ісуса Христа востани“ и хромый ищѣлився, и за то чудо бѣльше тысячъ зъ народа увѣрило

¹⁾ Іо. 21.

²⁾ Мат. 28, 16—20. Марк. 16, 15—18.

³⁾ Лук. 24, 50—53. Дѣян. 1, 1—11. Порѣв. Никифора I, 33. и „Рускій Сіонъ“ р. 1875. стор. 713.

въ Иисуса. Послѣдовали потѣмъ черезъ Апостолѣвъ бѣльшіи и многѣйшіи чудеса, такъ що даже тѣнь переходячого св. Петра творила чудесніи исцѣленія въ народѣ, и съ концемъ первого вѣка еры христіанскои вѣра Христова въ цѣлѣмъ тогда знаемѣмъ свѣтѣ розширилася. Зѣ ѡтки же знаемъ, що Апостолы творили такіи чудеса? Отповѣдаю: изъ книжокъ св. писанія, которіи показуются написаными ѡтъ авторѣвъ достовѣрныхъ и досталися неушкодженіи до насъ. Если же кто такіи перечить чудесамъ Апостолѣвъ, то допускае то наибѣльше чудо, що Апостолы безъ чудесъ привели цѣлый обшаръ замешканои землѣ ко пѣзнанію правдивои религіѣ. Истинно то мусить бути наибѣльше чудо, що такъ бѣдній, неученій, незнатній люди, дванацять числомъ, такъ многіи города, народы, князей и царей, ученыхъ и красомовцѣвъ, ба майже цѣлый шаръ землѣ безъ чудесъ послѣдователями своими сдѣлали. Передъ тымъ не уважали люди дерево за дерево, камѣнь за камѣнь, но за Богѣвъ; теперъ же просвѣщеній вѣрою вѣльній суть ѡтъ тои слѣпѣпѣты. Друге чудо и новыи доказъ воскресенія Христоваго есть удивительна змѣна въ душахъ Апостолѣвъ по воскресенію Господа. Передъ воскресеніемъ ѡтбѣгли они ѡтъ Учителя своего а потѣмъ, якъ безчисленній руганія и саму крестну смерть претерпѣвъ, проповѣдають воскресеніе Его, мовячи, що если Иисусъ Христосъ не воскресъ, то у Бога заслугуютъ тѣлько на кару за вымыслене воскресеніе, и такіи радо жертвуютъ за проповѣдь воскресенія житіе свое. Зѣ ѡтки же имъ та ѡтвага? Зѣ ѡтти воистинну, що воскресшаго Господа видѣли, съ нимъ говорили и пересвѣдченій були, що жіе и до скончанія вѣка буде съ ними.“

Молитва. Воскресеніе Твое, Христе Спасе, Ангелы поютъ на небесѣхъ, и насъ на земли сподоби чистымъ сердцемъ Тебе славити.

53. Вознесение Господне.

Четыридесатого дня по воскресенію явился Господь нашъ Апостоламъ своимъ въ Іерусалимѣ, повелѣваячи имъ, абы не ѡтходили еще ѡтъ Іерусалима, но съ горячимъ желаніемъ ожидали ѡбщаного имъ Духа Святого. Они же по мнѣнію тогдашнихъ жидѣвъ, котріи думали, що Мессія возстановитъ королевство земске Израилитамъ и освободитъ ихъ ѡтъ ярма римского, запытали Иисуса, мовячи: „Господи, чи въ лѣто сіе устрояешь цѣсарство Израилитамъ, даруешь имъ могущество земске“? Онъ же рекъ

имъ: „Не есть ваша вникнути въ тайніи рады божіи. Но то потребуєте знати, що приймете силу и крѣпость Духа Святого, который на васъ сниде, и будете ми свѣдками въ Іерусалимѣ и во всей Юдеи и Самаріи ажъ до кѣнцѣвъ землѣ. И сіе рекши, запровадивъ ихъ до Витаніѣ, положенои на спадистости горы оливной, и начавъ возноситься въ ихъ очахъ. Облакъ свѣтлый подъявъ Его и закрывъ отъ очей ихъ. И коли за нимъ отходячимъ на небо взирали, ото два Ангелы въ видѣ мужей станули передъ ними въ бѣлыхъ шатахъ, который рекли имъ: „Мужи галилейскіи, чого стоите зрячи на небо? Сей Іисусъ вознесшійся отъ васъ на небо такъ само видимо со славою прійде на судъ, якъ видѣлисте Его идучого на небо видимо со славою.“ Тогда повернули Апостолы отъ горы оливной, котора отъ Іерусалима отдалена со 2000 кроковъ.¹⁾

Поученіе. Іисусъ Христосъ прійшовъ на землю, чтобы унижиться и смириться даже до смерти крестной во спасеніе душъ нашихъ; но славно отойшовъ на небо, чтобы надъ всѣ престолы ангелскіи возвышенъ сотворивъ насъ участниками цѣсарства небесного. Устремляймося желаніями нашими за Іисусомъ до неба и стараймося пользоваться благодатію, которую подае намъ съ неба.

Молитва. Возшедши на небеса, не остави насъ сиротами, Господи: най прійде Твой Духъ, носячи миръ мірови: покажи сынамъ человѣческимъ дѣла силы твоеи, Господи человѣколюбче!.

54. Сошествіе Св. Духа на Апостолѣвъ и Ученикѣвъ Христовыхъ.

По распорядженію старого закона²⁾ числено отъ 2. дня Пасхи³⁾ съмъ полныхъ седмиць и послѣдующого 50. дня праздновано торжество седмиць, т. е. пятидесятницу. Коли по Вознесенію Господа и поворотѣ Апостолѣвъ до Іерусалима скѣнчились дни седми седмиць по празднику Пасхи, который въ время оно принавъ въ субботу; прійшовъ день пятидесятый недѣля, и всѣ Апостолы съ учениками Христа собраніи були единодушно въ единой свѣтлицы. И повставъ наразъ шумъ съ небесе, якъ бы отъ переходячого вѣяня бурного, и наповнивъ весь дѣмъ, где собраніи сидѣли. И струя огневидна явилася надъ ними, роздѣлена въ видѣ огненныхъ язы-

¹⁾ Дѣян 1, 4—12.

²⁾ 3. Мойс. 23, 15—16.

³⁾ Пасхи первый день бувъ 15. мѣсяца першого Нисанъ (Марця.)

кѡвъ, которій почилъ надъ головами ихъ. Тогда наповнились всѣ дарами Духа Святого и начали говорити чужими языками, якоже Духъ Святой давалъ имъ. Мали же въ Іерусалимѣ stále мешканье побожніи жидаы ѡтъ всякого народа. На голосъ же оногo шуму снисовся нарѡдъ ихъ и затревожился, коли чувъ Апостолѡвъ бесѣдующихъ чужими языками. Дивовалися отже всѣ и чудовали мовячи другъ къ другу: чи не суть то Галилеяне? И якъ слышимъ мы кождый свѡй матерній языкъ? якъ слышимъ ихъ розличными языками бесѣдующихъ о великихъ дѣлахъ божихъ? — Потѡмъ выступивъ св. Петръ и проповѣдію своею наворачнувъ около 3000 душъ, которій крестившися, пробовали въ ученію Апостолѡвъ въ общенію, въ переломленію хлѣба и въ молитвахъ и умножающися кождого дня числомъ своимъ, становили едину, святую соборную и апостольскую церковь Іисуса Христа пѡдъ начальствомъ св. Петра и Апостолѡвъ.¹⁾

П о у ч е н і е. Праздникъ Пятдесятици бувъ у жидѡвъ праздникомъ жнивъ и праздникомъ закона даногo на горѣ синайской; бо въ той день приносилися въ церкви Іерусалимской начатки хлѣбѡвъ жнива пшеничного и въ тойже день въ громахъ и блискавицяхъ оголошенъ бувъ Иеранлитамъ законъ и заключенъ оставъ старый завѣтъ. Коли же въ праздникъ Патдесятици снисовъ Духъ Святой на Апостолѡвъ и ученикѡвъ Христовыхъ перейшла тѣнь законна и наступила предображена истина благодати. Ото три тысячъ людій наворачнувшись принеслися Господеву яко начатки изъ всѣхъ народѡвъ землѣ и во знакахъ шуму бурного та струй огненныхъ оголошенъ оставъ всѣмъ народамъ законъ благодати, заключенъ новый завѣтъ, и церковь исполнилася Духомъ Святымъ, абы непогрѣшимо провадила вѣрныхъ до щасливости вѣчной.

М о л и т в а. Благословенъ еси Христе Боже нашъ: премудрыхъ ловцѣвъ явивши, пѡславъ еси имъ Духа Святого и ними уловивъ еси всю землю, человѣколюбче, слава Тебѣ!

55. Житіе и успеніе пресв. Дѣвы Маріѣ. (Д. 15. септія.)

Якъ зоря поранна передъ свѣтомъ дня, такъ иде пресв. Дѣва Марія попередъ Господа нашогo Іисуса Христа. Вже въ первѡй книжцѣ пророка Мойсея оголошена она яко жена, котора свободна

¹⁾ Дѣян. 2.

отъ власти змія провадитъ до бою противъ нему и сѣмени его шики Святыхъ и одержуючи совершенну побѣду, крушить въдовиту голову его и нивечить пляны пекельніи. Всѣ потѣмъ предображенія и тѣни ветхозавѣтній, предвѣщающіи Іисуса, скажуть и пресв. Его мать впростъ або убочно. Коли же по ветхозавѣтнихъ пророцтвахъ приспѣло время спасенія нашего, народилася пресв. Дѣва зъ роду короля Давида ѡтъ богобойныхъ родичей Іоакима и Анны. Маючи три лѣта, була она ѡтъ нихъ ѡфѣрована Богу въ церкви Іерусалимскѡй и проводячи тамъ молодой свѡй вѣкъ, служила Богу день и нѡчь съ неизреченою ревностію. Тамъ собрала ѡна собѣ скарбъ заслугъ, приготовилася стати матерію Христа царя и пѡднесла штандаръ дѣвства и чистоты совершенной, посвящаючи себе якъ душею такъ и тѣломъ самому Богу. Прикладъ того совершенства найшла въ небѣ; на землі его не мала; бо жадна дѣвица іерайльска не слюбовала передъ нею совершенной чистоты Богу. Но предвѣчна мудрѡсть божя, хотячися народити намъ ѡтсеи Дѣвы, рачила постановити, абы пѡшла замужъ и обезпечилася противъ злосливыхъ языкѡвъ невѣрныхъ жидѡвъ. Длѣтого пресв. Дѣва Марія ѡтдалася за Іосифа, убогого теслю зъ роду Давида, который заключивъ съ нею духовне супружество, абы бувъ опѣкуномъ доброго еи имене. Въсти тѣ предали намъ ѡтцѣ святіи; въ евангелію не читаемъ ничего о еи молодости. Милый еи образъ ставляе намъ евангеліе допѣро въ благовѣщенію рождества Христового, которе отримала черезъ архангела Гавріила съ неба. При способности того благовѣщенія явила пресвятая Дѣва глубоку покору и совершенне послушаніе и, що истинно була благодатною, съ которою Господь. По благовѣщенію поспѣшила пресв. Дѣва въ горы къ Елисаветѣ, своѣй тетцѣ. Елисавета, Духомъ божимъ просвѣщена, назвала ю благословеною межі женами и матерію Господа Бога, а Марія выголосила богодухновенну пѣснь на хвалу божу, котору на утреньхъ спѣваемъ. Въ тѡй пѣсни предповѣдае Марія, що ублажать ю всѣ роды земскіи за благословенный плодъ чрева еи. Коли по трехъ мѣсяцяхъ Марія повернула до Іосифа въ Назаретъ, и Іосифъ незнаючи причины бременности еи, хотѣвъ ю покинути, Марія здала всю справу на Бога, и Господь черезъ Ангела объявивъ Іосифу, що она зачала ѡтъ Духа Святого и родить Спасителя міру. По тѡмъ наступило рождество Христа Спасителя въ вертепѣ Вифлѣемскѡмъ при способности подорожи, котору Іосифъ съ Марією ѡтбули въ Вифлѣемъ, абы тамъ по повелѣнію цѣсаря Августа записатися при численію народа. Ангелы ликовали, коли Марія повила Христа Спасителя, и пастырѣ приспѣли ѡтдати

Ему поклѣнъ довжний. Тутъ примѣчає св. евангеліє, що Марія складала въ сердци своїмъ все, що пастырѣ зъ объявленя божого оповѣдали. Послѣдовало обрѣзанье Господа Ісуса, представленье Его въ церкви, поклоненіє мудрцѣвъ зъ востока, утечка св. родини въ Египетъ и по смерти Ирода поворотъ въ Назаретъ. Во всѣхъ тыхъ пригодахъ сіяла Марія небесными добродѣтелями. Коли 12-лѣтний Ісусъ, будучи на празнику пасхи съ родичами въ Іерусалимѣ, зоставъ неспостережено въ церкви, Марія и Іосифъ уйшовши дорогу одного дня, мали великій смутокъ; но третього дня нашли Ісуса въ церкви и були потѣшені Его заявленьемъ, що ему достойтъ бути въ тѣмъ, що єсть Отця небесного. Потѣмъ повернувъ Ісусъ съ ними въ Назаретъ и бувъ имъ пѣдданный, возрастаючи якъ вѣкомъ, такъ премудростію и благодатію у Бога и людій. Коли же мавъ около 30 лѣтъ и начавъ голосити евангеліє, на просьбу Маріѣ здѣлавъ перве свое чудо въ мѣстѣ Канѣ, перемѣняючи просту воду въ выборне вино. Дальше мало згадується пресв. Дѣва Марія въ евангелію. Встрѣчаємъ же ю по оеужденію Ісуса на горѣ Голгоѣ, прошиту мечемъ болести и треваючи съ незвытяженою терпѣливостію, ажъ до гробу положено Ісуса и привалено камень ко гробу. По вознесенію Ісуса находилася Марія въ крузѣ Апостолѣвъ и святыхъ женъ и збудовала ихъ много побожностію своею.

Изъ послѣднихъ лѣтъ пресв. Дѣвы Маріѣ, певно єсть, що дуже живо и горячо пожадала розлучитися со симъ свѣтомъ и ѣтѣити ко Господу. Сіє не длятого, що збридила собѣ житье на земли, но зъ любви, которою палала ко Сыну Своему. Знаючи же пресв. Дѣва, що еще потрібною була вѣрнымъ на земли, здавалася на волю божу и неѣтказовалася ѣтъ трудѣвъ житя туземного.

На послѣдокъ приспѣвъ часть, щоби пресв. Дѣва, хоть безъ грѣху зачата, довгъ смерти жадною виною не затягла, пріяла смерть и зъ одной стороны пріятіємъ смерти Сыну своему послѣдовала, а зъ другой стороны дѣзнавши горести смерти, стала намъ бѣднымъ умирающимъ рѣдкимъ прикладомъ честности и ходатаицею во смерти. По старому преданію три дни на передѣ пѣсланъ бувъ ко пресв. Дѣвѣ архангелъ Гавріилъ, щоби принієсь ѣй радостну вѣсть, що ѣтходить ко Господу. Марія приняла ту вѣсть съ повнымъ зданьемся на волю божу, мовячи запевне оніи слова: „Ото я раба Господня, буди мнѣ по слову твоему“. И то предали намъ св. Отцѣ, що Апостолы и многіи ученики Христовіи велѣніємъ божимъ ѣтъ кѣнцѣвъ землѣ на облакахъ несені приспѣли въ Іерусалимъ, щоби були при смерти Маріѣ, а она ихъ напониала, плачемъ своимъ

не опечалити їй годину радости, обѣцали же, що буде ходатанцею нашою въ небѣ. Потѣмъ снишовъ Господь Іисусъ Христосъ къ матери своѣй съ небесъ. Безчисленне множество Ангелѣвъ, и запевне также знаменитшіи зъ старозавѣтныхъ пророкѣвъ и праведникѣвъ товаришили Ему. Якъ солодкіи слова пришедшій Сынъ говоритъ ко матери умираючѣй, не може розумъ нашъ поняти, а языкъ сказати. Выслухавши бесѣду Сына, молила пресв. Дѣва Его, чтобы потѣшивъ также Апостолѣвъ и ученикѣвъ своихъ, которіи около ея лежа стоячи просили, абы не оставила ихъ сиротами на земли; она молилася также о всѣмъ мірѣ и рекла на конецъ: „Сыне, въ Твои руцѣ предаю духъ мѣй. Пріими душу мою, которую охоронивъ еси ѣтъ змазы грѣховной. Возми мене до Себе, чтобы где Ты еси, и я була. Я спѣшу до Тебе, который впередъ снишовъ до мене. Будь помочникъ и потѣшитель наймильшимъ моимъ сынамъ, щось ихъ братьями назвавъ. Іисусъ отповѣвъ матери своѣй дуже ласкаво, и она въ руцѣ Его ѣтдала непорочну свою душу. Марія умерла не зѣ слабости тѣлесной, но ѣтъ горячести любви божьей; она умерла безъ болю; бо Іисусъ Христосъ вмѣсто смертныхъ болей принявъ тѣ муки, которіи претерпѣла на горѣ Голгоѣѣ, стоячи пѣдъ крестомъ Его. О якъ дорога була Богу смерть пресв. Дѣвы, коли загально о всѣхъ праведныхъ писано есть: „Честна предъ Господемъ смерть преподобныхъ Его“¹⁾! „Блажени мертвіи умирающіи о Господѣ, дѣла бо ихъ ходять въ слѣдъ съ ними“²⁾.

По смерти пресв. Дѣвы зложили Апостолы богопріятное ея тѣло до гробу въ Геосиманіи со пѣснями и пробували тамъ три дни, слышачи непрестанно бывающіи ангелскіи голоса. Душа же пресв. Дѣвы заразъ по смерти пріійшла до найвысшого неба, оглядати Бога и наслаждатися потоками солодкоостей дому божьего. Ангелы ликовали о тѣмъ и жичили ея щастя и одноголосно воспѣли привитанье ангелске, где коротко собраніи суть похвалы пресв. Дѣвы. И Отецъ предвѣчный радовався, що має у себе найдорожшу дочку свою, и Сынъ тѣшився найсолодшою матерією своею, и Духъ Св. возлюбленною обручницею своею. Тогда zostала пресв. Дѣва вывышнена надъ всѣ девять хоры ангелскіи и заняла велелѣпный престолъ о десную Сына въ небѣ. Тамъ есть она вѣнчана вѣнкомъ силы, се есть має власть надъ всѣми сотворѣнями, и вѣнцемъ мудрости, се есть має ясне пѣзнанье Бога и всѣхъ рѣчій, и короною

¹⁾ Пс. 115, 6.

²⁾ Откров. 14, 13.

любви, с. е. має поломѣнну любовь Бога и наибольшу ревнѣсть о спасенію душъ человѣческихъ.

Коли душа пресв. Дѣвы въ небѣ такъ прославлена была и цѣсарствовала, спочивало тѣло ея во гробѣ; но було свободне ѿ гнилости. Третього же дня по смерти воскресивъ Господь тѣло пресв. Дѣвы и прославивъ оно съ душею. Тысячу разъ яснѣйше ѿ солнца возстало оно изъ гроба безсмертне, нетлѣнне, славне духовне и взяте съ душею до неба, есть тамъ найславнѣйшою оздобою. О якою роскошію наполнилася пресв. Дѣва, коли съ душею и тѣломъ изъ глубины землѣ на найвысше мѣстце въ небѣ вывышеною зѣстала!

Тѣшуся, о найсв. Мати, прославленіемъ душъ твоихъ и тѣла. Тѣшуся властію своею; бо можешь предстательствомъ твоимъ помочи моѣй бѣдѣ. Тѣшуся мудростію своею; бо нею познаешь всѣ потребности мои, желанія и молитвы. Тѣшуся любовію своею; бо нею хочешь бѣльше добраго для мене здѣлати, нѣжъ я могу поняти или просити. Тѣшуся нетлѣнностію тѣла Твоего въ смерти и славою въ воскресеніи. Глянь, о Мати милосердія, съ высоты престола Твоего на нашу наготу и бѣду, зыскай намъ весѣлье одѣнне любви и помози молитвами Твоими, щобысмо въ житію семъ мужественно сражался и въ будущѣмъ ликовали о побѣдѣ и вѣнцахъ славы.

Поученіе. Въ трехъ маемъ наслѣдовати Марію, перве въ ревнѣмъ творенію дѣлъ добрыхъ и въ желанію умерти въ означеный намъ часъ ѿ Бога и соединитися съ Богомъ въ небѣ; вторе въ здѣванію ся на волю бо жую; третє въ умноженію ревности и любви, коли предчуемъ, що приближилася година смерти нашей. Понеже Богъ поставивъ Марію заступницею умирающихъ, то молюсь до неѣ, щобы помогла намъ въ годинѣ смерти. Воспоминаючи наконецъ, якъ пресв. Дѣва передъ смертію своею обѣщала молитися за насъ, воскликнемъ до неѣ: О найсододша мати! ты осирочаешь насъ въ усеніи твоѣмъ! Вниди щасливо въ радость Сына твоего; но о мати, якъ обѣщалася, молися о насъ. Зыскай намъ ласку, щобы смерть наша гдеякимъ способомъ до твоеѣ подобною була, щобысмо Тобѣ во всѣмъ послѣдуючи, колись утѣшались Сыномъ твоимъ въ небѣ. Аминь.

Примѣчаніе. Повыше оповѣданье о усеніи пресв. Дѣвы зложено есть изъ преданія старого и побожныхъ догадокъ богомудрыхъ писателей. Св. Іоаннѣ Дамаскинѣ въ гомиліи II. на Усеніе пресв. Дѣвы Маріѣ изъ нѣкои исторіѣ житія св. Евѣмїя (кн. III. гл. 40.), котора такъ була обширна, що не тѣлько на главы,

но и на книжки подѣлена була, предає памяти слѣдующе: „Ювеналій архієпископъ Іерусалимскій съ епископами палестинскими по причинѣ собору Халкидонского пробуваючи въ Константинополю, ѡтповѣвъ св. Пулхеріи, котора запытала о мощахъ пресв. Дѣвы въ Геѡсиманіи похороненои, изъ старого и найправдившого преданія въ сей способъ. Веѣ Апостолы на воздухъ поднятїи прибули въ Іерусалимъ, щобы при смерти пресв. Дѣвы притомнїи були, и она со святою и небесною славою поручила Богу всесвятую свою душу. Тѣло же еи було вынесене съ ангелскимъ и апостольскимъ пѣніємъ ѡтъ Апостолѡвъ и похоронене въ трунѣ въ Геѡсиманіи, где Ангелы цѣлїи три дни лики водили и спѣвати непереставали. По трехъ же дняхъ уставъ спѣвъ св. Ангелѡвъ, и св. Ѳома, которого еще не було, приспѣвъ та хотѣвъ поклонитися тѣлу. Тогды отворили Апостолы грѡбъ и труну и не нашли тѣла, но тѣлько простираля дышущїи несказанными благовонїями; бо Господь почтивъ тѣло препорочнои матери своеи нетлѣнностію во смерти и перенесенїемъ до неба по смерти еще передъ общимъ тѣлѣ воскресенїемъ. Притомнїи були съ Апостолами св. Тимоѡей, епископъ Ефескій, и Дїонисїй Ареопагитъ, якъ посвѣдчає самъ великій Дїонисїй въ тѣмъ, що о бл. Іероѡею, который также тогды бувъ, до реченого св. Тимоѡея писавъ. — Коли императоры то чули, зажадали ѡтъ Архієпископа Ювеналїя труну ону съ найденными въ нѣй одежами пресв. Дѣвы. Коли же труну съ одежами ѡтъ Архієпископа по ихъ воли запечатану одержали, зложили ю въ честнѡмъ храмѣ св. Дѣвы Марїѣ, который въ Блахернахъ находится“¹⁾. Инше мнѣніє, которе мало посвѣдчене естъ, мовить, що пресв. Дѣва Марїа умерла въ Ефесѣ, и тому то мнѣнію послѣдує Катарина Еммерихъ въ видѣніяхъ своихъ.

56. Покровъ пресв. Владычицѣ нашої Богородицѣ. (Д, 1. жовтня.)

При императорѣ Львѣ философѣ въ р. 903. еры христїаньскои греческе цѣсарство було въ бѡльшой опасности ѡтъ нападеня Сарацинѡвъ. Жителѣ Цареграда молилися въ страхѣ Богу и просили помочи пресв. Дѣвы. На всенощнѡмъ въ недѣлю дня 1. жовтня во Влахернскѡй церкви пресв. Дѣвы було много молячихся, а межи ними два мужи св. Андрей юродивый (глупый), и Епифанїй, его

¹⁾ Migne t. 48. p. 110.

ученикъ. Они узрѣли пресв. Дѣву на воздухѣ съ Ангелами, которіи суть намъ хранителѣ, и со св. Іоанномъ Крестителемъ Предтечою и со св. Іоанномъ Евангелистомъ и съ другими святыми молитвенниками, сіяючу соняичнымъ свѣтомъ и молячуся прилѣжно за весь міръ и бачили, якъ здѣймила съ головы своѣй омофоръ свѣтлѣйшій выше илектра, т. е. ясносвѣтлого золота¹⁾, и покрывала тымже собранихъ людѣй въ церкви, и чули, якъ просила Сына, заступати почитателей Іисуса и Маріѣ. Жителѣ Царгорода услышавши о семъ чудесномъ видѣнію двоухъ св. мужей, наповнились радостію. И дѣйствительно векорѣ послѣ того були Сарацины побѣдженіи, а церковь положила, праздновати то чудо и покровъ, который маемъ у Маріѣ, д. 1. октября, воспѣваючи радѣстно, що мати божая со святыми за христіанъ молится Христу, помиловати градъ и людѣй славящихъ Тои покрова праздникъ.²⁾

Що св. Андрей и св. Епифаній видѣли въ церкви Влахернскѣй относительно утѣшеного города Константинополя, то видѣвъ вѣками передъ ними св. Евангелистъ Іоаннъ относительно всего міра христіанекого; повѣдае бо (Апок. 11, 19 и 12, 1): „И сталися блысканія и голоса и громы и землетрясѣнье и градъ великій. И знаменіе, великій рѣчи означающе, явилося на небѣ, жена одѣта въ солище, и луна пѣдъ ногами еи, и на головѣ еи вѣнецъ отъ звѣздъ двоюнадесяте“. То есть въ само страшне тревоженіе небесе и землѣ являеся намъ бѣдуючимъ на земли певна и безпечна помѣчь на небѣ пресв. Дѣва Марія, одѣта ясными променами защиты и ласки Христовой, маючи луну и всѣ змѣнній рѣчи пѣдъ ногами яко презрѣнній и звытяженій и на головѣ дванацять найсвѣтлѣйшихъ ласки божой привилеѣвъ, въ вѣнецъ сплетеныхъ, и покрывае насъ ѳтъ блысканія суеты (марности) свѣта, ѳтъ громѣвъ гордостіи челоуѣческой и пустой славы и злыхъ пригодъ и ѳтъ бурѣ страстѣй, землетрясенія тай великихъ бѣдъ. Придивѣмся нынѣ чудесному сему знаменію ближше розважаючи, що есть пресв. Дѣва Марія въ собѣ и для насъ и, якъ почитати ю маемъ.

Марія есть мати Христа Бога. Достоинство еи, ѳтси походяче, жаденъ чолоуѣкъ и жаденъ ангелъ поняти не може. Привилеи съ тымъ достоинствомъ злученіи суть слѣдующій шѣсть: 1) предустановленіе еи передъ всѣми сотворѣніями, 2) непорочное зачатіе въ

¹⁾ Пѣдъ омофоромъ розумѣеся тутъ шаль, покрывающей голову и сплывающей на рамена.

²⁾ Такъ пѣсля миней и актѣвъ св. Андрея юродивого.

чревѣ матери, 3) всегдѣшнее дѣвство, 4) повнота ласкъ, 5) вывышеніе надъ всѣ ангелскіи чины, 6) съ Христомъ владѣніе надъ всѣми сотворѣніями. „О удивительна и всякою чести найдостойнѣйша Дѣвица! Сію певне ни человѣческій языкъ, ни высшій умъ ангелскій по достоинству похвалами величати не може“, мовить св. Бернардь. Къ вычисленнымъ шести привилеямъ приступаютъ инші шѣсть славнѣй, именно 7) Марія сіяе добродѣтелями найсвѣтлѣйшими, которыми якъ наибѣльше перевысшае всѣхъ людій и блаженныхъ духѣвъ, вся красна, едина надобна, едина досконала, такъ що ѣднѣй годилося бути матерію Сыну божому, и одному Сыну божому годилося бути ѣднимъ сыномъ; 8) Марія истинна мученица и истинно называеся царица мучениковъ; стоячи при крестѣ съ горячою любовію претерпѣла смерть крестну со Сыномъ и по смерти еще Сына почувствовала остріе копія пробивающаго сердце; 9) Марія мати Спасителя и спасенія нашего, вина всѣхъ добръ, который подае намъ Богъ для спасенія за заслуги ея Сына; она есть жена предсказана въ книзѣ Бытія, воююча побѣдительно со зміємъ и крушача ему голову; ѣтъ ея призволенія зависѣло було воплощеніе Сына божого; героичною любовію своею принесла она житіе Сына своего за грѣхи міра и спѣвдѣлала ко спасенію нашему любовію своею и болями сердца; 10) Марія есть ходатанца наша, вставляеся за нами до Бога черезъ заслуги Сына, и Богъ подае намъ все потрѣбное и полезне ея руками и за ея причиною; 11) Марія есть мати наша, есть друга Ева, мати живыхъ, востаніе тыхъ, которыхъ Адамъ и Ева перше убили, нѣжъ родили; она стоитъ на чолѣ воинствующей церкви въ бою противъ свѣту и діаволу; 12) Марія и передъ своимъ рождествомъ була каждому роду потѣшеніе и спасеніе. Она предображена черезъ голубицу, котора по потопѣ принесла Ною зелену галузку оливу. Марія предображена Иерусалимамъ черезъ скинію завѣта и рѣчи въ скиніи положеній. Она храмъ Господень, свѣтильникъ золотый, божественна трапеза, урна всезолота, палица Ааронова и кадильница золота, содержаща уголь палающій огнемъ божества. За часѣвъ Ахаза короля звѣствовала ся она нерушимою стѣною дому Давидового яко дѣва родити маюча сына Емманула, се есть Съ нами Богъ. Рождество ея выбавило есть трехъ молодцѣвъ въ печи Вавилонскѣй. Пророкъ Іезекииль назвавъ Марію ворота затворенія, которыми пройде только самъ Господь. Даніиль мужъ желаній, оголосивъ ю яко гору високу, съ которой ѣтрѣшившися камѣнь Христосъ сокрушитъ олтари идоловъ. — Въ новѣмъ же завѣтѣ Христосъ Господь умираючи на крестѣ, поручивъ опѣцѣ Маріин учениковъ своихъ въ особѣ Іоу-

анна, мовячи їй: Жено! ото сынъ твоѣй, и поручивъ намъ почитати Марію яко матеръ, мовячи Іоанну: Ото мати твоя. Марія есть певнымъ ирибѣжищемъ и для грѣшникѣвъ; бо суть бѣднѣй; бо для нихъ стала матерію; бо Сынъ божій миловавъ грѣшныхъ и давъ душу свою за нихъ. Патріархъ Авраамъ принявши Бога пѣдъ стрѣхою своею вставлявся за беззаконными мешканцями Содомы и Гоморры, и Богъ обѣщавъ ему и для десяти праведныхъ пощадити тѣ города; то и пресв. Дѣва, котора девять мѣсяцѣвъ въ храмъ тѣла своего носила Христа Господа и лелѣяла его потомъ руками своими, буде вставлятися за нами и еи молитвами пріймемъ міръ и великое милосердіе. Если Мойсей выпровадивши нарѣдъ Ісраильскій изъ неволѣ египетской, молитвами своими заступивъ той нарѣдъ вѣроломный ѡтъ гнѣва божого, чи можемъ сомнѣватися, що пресвята Дѣва выбавивши насъ рождествомъ своимъ ѡтъ неволѣ грѣха, хоче и може заступати насъ и выбавляти ѡтъ гнѣва божого находячого на грѣшныхъ? — Въ семь свѣтѣ положені есмо якъ знаменіе на стрѣляніе и летятъ на насъ ѡтъ всѣхъ сторонъ распалені стрѣлы діавола, и затрутѣ стрѣлы міра; но могучій покровъ Маріѣ простерты на насъ; во дни сонце не ожже насъ, ни луна ночью; не убоимся ѡтъ страха нѣчного, ни ѡтъ ветрѣчи и бѣса полуденного.

Празднуймо отже съ веселіемъ и радостію покровъ Маріѣ, поручаючися еи ѡпѣцѣ на всѣ дни живота нашего и просячи еи помочи и въ годинѣ смерти. Ко покрову Маріѣ прибѣгаймо пильно убогъ и богатъ, праведникъ и грѣшникъ. Но щобысмо були достойні еи покрова, наслѣдуймо еи добродѣтели и почитаймо їй якъ найлюбезнѣйшу матеръ свою. Способы же почитаня Маріѣ суть слѣдующіи. Першій есть часте ѡтмавлянье привитаня ангелекого, которе складаеся изъ слѣвъ архангела Гаврііла, праведной Елисаветы и святой церкви. Второй есть держати пѣсть на честь пресв. Дѣвы передъ еи св. Успеніемъ, що и узаконила св. Церковь. Третій способъ почитаня Маріѣ состоитъ въ почитаню святыхъ тѣснѣйше связанныхъ съ нею, якъ святыхъ еи родичей Іоакима и Анны, св. обручника Іосифа и прочихъ. Четвертый есть, если подаемъ алмужну бѣднымъ на честь Маріѣ. Пятый есть наслѣдованье добродѣтелій Маріѣ, еи цѣломудрія, покоры, любви, терпѣливости, побожного распамятаня слова божого и послушанія. Шестой есть, если по званію нашему ширимъ почитанье Маріѣ. Семый состоитъ въ ѡтвѣданю образѣвъ пресв. Дѣвы Маріѣ и вознесенію передъ ними духа нашего ко пресв. Троицѣ, котора такъ великими ласками ѡтзначила Марію; и ко Маріи, абы дяковати

ѣй за дотыхчасову опѣку и просити новыхъ ласкъ для себе и ближнихъ, живыхъ и усопшихъ, черезъ ея молитвы.

Почитаймо пресв. Дѣву Марію всѣми способами. Если изрядно, бѣльше нѣжъ иныхъ святыхъ будемъ Марію почитати, то она царица неба приведе насъ до цѣсарства небесного, она мати Бога приведе насъ къ Богу; ба еще въ семъ житію возложитъ искреннѣйшому каждому почитателю своему Іисуса на рамена, якъ иногда старцю Симеону, або якъ тремъ волхвамъ представитъ къ возданю должного поклону. Набожнѣсть къ Маріи пѣсля общаго мнѣнія Отцевъ и учителей церкви есть найпевнѣйшій знакъ спасенія. Въ сей набожности жіе чловѣкъ чистше, падае рѣдше, вѣтае скорше, трудится и спочиваетъ безпечнѣйше, умираетъ душнѣйше, нагороджається богатѣйше.

Молитва. Твои рабы, Владычице, въ церкви вѣрою стоячи, твою ожидаемъ милости, посѣти наше смиреніе и твоимъ св. покровомъ защити императора и людій отъ всякаго зла и бѣды, скорби и печали.

57. Соборъ пресв. Богородицѣ въ Міазинахъ. (Д. 1. вересня.)

Икона пресв. Дѣвы Маріѣ Міазинской обители во время иконоборства зостала кинена въ озеро Газуры коло города Мелитены въ Арменіи; но найшлася неушкоджена въ цѣсарство Михаила и Θεодоры, который востановили почитанье образѣвъ. На память чудотворной той иконы установлено д. 1. вересня празновати собранье пресв. Дѣвы Маріи Міазинской. Церковь умоляетъ едину Матерь и Дѣву, присноблагословенну и препрославлену, чтобы съ началомъ нового церковного року просила Бога, миръ даровати всей замешканѣй земли.

58. Положеніе ризы пресв. Дѣвы во Влахернѣ. (Д. 2. липця.)

Въ дни цѣсаря греческаго Льва I. (457—474) и супруги его Верины два мужи сенаторскаго роду Гальвій (Гальбій) и Кандидъ отправилися въ Іерусалимъ, чтобы поклонитися св. мѣстцямъ. Достигши же Палестины, звидѣли найперше Назаретъ въ Галилеи а въ Назиретѣ св. дѣмъ, въ которѣмъ пресв. Дѣва Марія благовѣщеньемъ Архангела и нашествіемъ Духа Святого зачала неизреченно Іисуса Христа. Тогды прійшли они на спочинокъ въ дѣмъ нѣкои еврейской безмужной старицѣ, у котрой видѣли освѣчену и окажену комнату, а при тѣйже не мало больныхъ нецѣленія ожидающихъ. Удивленій тымъ, начали просити еврейку, абы имъ рѣчь выяснила и привели ю къ вызнаню слѣдующому. „Пречистои

Дѣвы Маріѣ шату скриваю въ особнѣмъ хранилѣ въ тѣй комнатѣ, рекла имъ еврейка. Коли бо Марія переставилася, була при погребенію ея една зъ монахъ прабабокъ, вдовиця станомъ, которѣй досталася шата по завѣщанію самои пречистой Дѣвы. Та вдовиця хоронила шату у себе до своєї смерти, умираючи же вручила ю одній дѣвици зъ роду своего и заповѣдала ѣй, щобы на честь пресв. Дѣвы переховуючи шату, и дѣвство ненарушене хоронила. Дѣва же выповнила желаніє сіє при приближившия къ смерти, передала шату другѣй дѣвици ѣтъ рода свого съ тымъ самымъ условіемъ. Потѣмъ шата ѣтъ дѣвы до дѣвы переходячи, дѣйшла до мене, котора также безмужна постарѣлася и не маю вже въ родѣ моѣмъ повѣрити кому шату“. Гальвій и Кандидъ слышавши тайну, удалися въ Іерусалимъ, посѣтили святін мѣстця и казали си зрѣбити цѣлкомъ подѣбну скриню, якъ она, котору съ св. шатою видѣли у еврейскои старицѣ въ Назаретѣ. Потѣмъ повернули въ Назаретъ и прійшли знову въ дѣмъ еврейки, гдѣ много молившиися, неостережено zostавили порожню свою скриню а оную вмѣщаючи въ собѣ честну ризу пресв. Дѣвы съ собою увезли. Коли приѣхали въ Константинополь, положили скорбѣ своѣй въ домовѣй каплицѣ на предмѣстю Влахернѣ, стараючи ся его укрыти.¹⁾ Но чудесъ ради бываючихъ отъ честной шаты не возмогли тайну укрыти; шедши отже возвѣстили цѣсарю Леону Великому и патріарху Геннадію († 471.) Тогда цѣсарь наповнився неизреченою радостію, велѣвъ тамъ збудовати храмъ и положити въ нѣмъ священну скриню. „Тамъ, пише Никифоръ, честна та шата до нынѣ хоронится нетлѣнна, нѣбы незвытяжена и всегдашна города оборона, котора прогання рѣжний недуги и чудесы нею бываючими природу та силу времени превосходитъ. Пулхерія, славна императрица, подѣ Маркіаномъ (попередникомъ Леона) збудовала величавый храмъ Божои Матери (въ Влахернѣ), гдѣ положили гробовін пресв. Дѣвы обвязки (отъ архієпископа Ювеналія зъ Іерусалима присланы), а Леонъ Великій воздвигъ пыный храмъ, гдѣ торжественно посвятивъ честну Оной шату“. (Зри книгу житій, минею Венеційску и Никифора XV, 23.)

Молитва. Шату нетлѣннѣ, о пресв. Дѣво, подаешъ всѣмъ вѣрнымъ и покрываешъ прибѣгающихъ къ Тебѣ, богоблагодатная, чистая; священную же шату пречистого тѣла Твоего въ оборону

¹⁾ Влахерна въ Царигородѣ була то часть того города на березѣ чорного моря, наречена такъ ѣтъ нѣкого царика той стороны званого Влахерна, або пѣсля инныхъ ѣтъ сиксского воеводы Влаха, который тамъ убитый zostавъ. Въ тѣйже дѣльниці збудовано оказалу церковь пресв. Дѣвы Маріѣ.

Константинополю даровала еси, которой положеніе празднуючи, взываемъ Ти со страхомъ: радуйся Дѣво, христіанъ похвало!

59. Положеніе честного пояса пресв. Богородицѣ. (Д. 31. серпня.)

Великого Θεодосія сынъ Аркадій принѣсъ честный поясъ пресв. Богородицѣ изъ Іерусалима въ Константинополь, а св. царица Пулхерія украсила храмъ пресв. Дѣвы тамже въ халкопратіяхъ (на торжищи (мѣди) ковачѣвъ) и положила въ гробници самого святѣйшого олтаря той поясъ. По многихъ же лѣтахъ Зоя, жена Льва премудрого (который царствовалъ до р. 911.), траплена ѡтъ духа нечистого сподобилася божественного видѣнія, що возложеніемъ честного пояса прійме исцѣленіе. Тогда шукано и найдено честный поясъ якобы нововытканъ съ надписаніемъ лѣта, въ которе принесенъ бувъ въ Константинополь и положенъ та запечатанъ цѣсарскими руками въ золотѣмъ ковчезѣ. Тогдашній патріархъ отже вынявши честный поясъ изъ ковчега, росиростеръ его надъ цѣсаревою Зоею и она пріяла освобожденіе отъ злого духа. Всѣ прославляли за се чудо Христа Бога и пресв. Дѣву, честный же поясъ бувъ назадъ вложенъ въ золотый ковчегъ и запечатанъ въ нѣмъ, и на память бывшего чуда установлено праздникъ богородиченъ. (Зри Синаксаръ въ Трифолою и Никиф. XIV, 49. Згаджаеся минея Венеційска.)

Молитва. Богородице приснодѣво, человекѣмъ покрове, шату и поясъ пресчитого тѣла твоего державное городу твоему обложенье даровала еси; Тобѣ молимся, молися Владычице со св. Апостолами, помиловатися душамъ нашимъ.

60. Св. мирносица и равноапостольна Марія Магдалина.

(Д. 22. липця.)

Господь нашъ Іисусъ Христосъ провожанъ бувъ на подорожи своѣй черезъ Галилею нѣкоторыми женами, которѣ служили ему по звичаю жидѣвскому, доставляючи за свои гроши рѣчи до утриманя потрѣбнѣй. Перва зъ нихъ була Марія Магдалина,¹⁾ Св. Лука и Марко свѣдчатъ, що Іисусъ Христосъ освободивъ Марію ѡтъ семи бѣсѣвъ. Магдалина послѣдовала Іисусу также на послѣдній Его подорожи въ Іерусалимъ и неутомима наслѣдователька терпѣнія Господнього шла въ слѣдъ за Господомъ, двигающимъ крестъ своѣй, черезъ ворота Іерусалимскіи на лобное мѣсто. Она жалѣла

¹⁾ Лук. 8, 2. Мат. 27, 55, 56. Марк. 15, 40, 41

и скорбѣла дуже о Его соромнѣй смерти, немаючѣй жаднои вини змазы, и сострадала съ благословенною матерію Его и ученикомъ Іоанномъ, стоячи на горѣ Голгоѣѣ при повѣшенѣмъ вже на крестѣ Господѣ Іисусѣ. Она вытревала съ ними, ажъ доки не положено тѣло Господне до гробу. Наконецъ по похоронѣ о! якъ великій смутокъ бувъ всѣмъ пріятелямъ Христовымъ! Марія Магдалина и пресв. Дѣва плакала бѣльше другихъ; бо любили Господа сердечнѣйше, нѣжъ другіи. На другій же день съ уготованными ароматы прійшла Марія Магдалина еще въ змроку въ товариствѣ иншої Маріѣ до гробу; тамъ видѣла св. Ангела, свѣдка Господнього воскресенія, и повертаючи спѣткала самого Господа, который здѣлавъ тѣ проповѣдникомъ свого воскресенія. Воставши бо Господь въ недѣлю рано, явився перше Маріи, и она прочимъ оповѣдала славу воскресенія; но збита зъ толку черезъ Апостоловъ пошла знову до гробу, и стоячи при гробѣ плакала; бо еще не розумѣла воскресенія Господа и думала, що тѣло зостало ѣтъ когось забране. Но видѣвши видѣніе Ангелѣвъ и вторично узрѣвши ихъ Господа, здѣлалася Апостоловъ апостоломъ и межи прочими мироносицями свѣтлѣйшою и первою. Утверджають, що св. Магдалина провела цѣлкомъ апостольске житє и то въ сторонѣ Марсиліѣ, черезъ 30 лѣтъ мешкаючи въ печерѣ. Минѣѣ же греческіи, якъ и нѣкаторі старіи авторы, оповѣдають, що пресв. Дѣва, и Марія Магдалина послѣдовали св. апостолу Іоанну въ Ефесѣ; пресв. Дѣва же повернула до Іерусалиму, а Магдалина пробувала въ Ефесѣ, где и умерла. Кедринъ пише, що императоръ Леонъ, который наставъ р. 886, перенѣсъ еи мощи до Константинополя.

Въ св. евангелію єсть бесѣда еще о єднѣй женѣ грѣшници, которая въ Галилеѣ у фарисея Симона помазала ноги Іисусу, и о Маріи, сестрѣ Марты та Лазаря. Поветає вопросъ, чи Марія Магдалина не єсть то та жена грѣшница и сестра Лазаря. О женѣ грѣшници пише св. Лука въ евангелію (гл. 7, ст. 37.) що явилася съ святою смѣлостію въ дому фарисея Симона, припала до нѣгъ Іисуса, зляла ихъ слезами, отерла волосѣемъ, оцѣловала и помазала дорогимъ миромъ, по чѣмъ учула отъ Господа тѣ слова: отпущаются ти грѣхи твои, — вѣра твоя выбавила тебе, иди въ мирѣ. Тойже св. евангелистъ Лука оповѣдає потѣмъ въ гл. 10. о двохъ сестрахъ Марѣѣ и Маріи, который приняли Іисуса въ нѣкомъ селѣ въ дѣмѣ, при которѣй спосѣбности Марѣѣ творила добре, занимаючиcя угощеніемъ Іисуса, Марія же избрала лучшее, слушаючи науки Его. Св. же евангелистъ Іоаннъ въ гл. 11. описує, якъ Іисусъ Христосъ прійшовъ въ село Марѣѣ и се-

стры еи Маріѣ, що то помазала Господа миромъ и отерла ноги Его волосѣемъ своимъ; якъ воскресивъ тамъ брата ихъ Лазаря и бувъ потѣмъ на обѣдѣ у Симона прокаженного. Обѣдъ той по свѣдоцтву св. Матѣея ѣдъся у Симона прокаженного. (Матѣ. 26, 6.) О тѣмъ обѣдѣ мовить св. евангелистъ Іоаннъ въ гл. 12, що шестого дня передъ страстію своею прійшовъ Ісусъ въ Віанію, где воскресивъ Лазаря, и обѣдавъ у Симона прокаженного. Марѣа служила Ему, а Марія занявши свое мѣсце у нѣгъ Его помазала Ему ноги многоцѣннымъ миромъ и отерла ихъ волосѣемъ своимъ. Лазарь бувъ на тѣмъ обѣдѣ, и Фарисеи хотѣли его убить; бо многіи жидаи збѣгалися, видѣти его воскресшого ѣтъ гроба и вѣровали въ Ісуса. И св. евангелистъ Матѣей (въ главѣ 26.) пише о пригодѣ помазанія Ісуса въ Віаніи въ дому Симона прокаженного; оповѣдає, якъ нѣка жена маючи шклянку мира многоцѣнного зливала Ісусу нимъ голову. Тутъ примѣчаю заразъ, що якъ латиники такъ и греки згаджують на то, що жена помазавша Ісуса у Симона прокаженного єсть жена грѣшница помазавша Ісусу иногда ноги въ Галилеи; слѣдовательно сестра Марѣи Марія єсть жена грѣшница зъ Галилеи. (См. службу великон сѣреды въ Тріоди цвѣтній.) Обще мнѣніє отже всѣхъ єсть, що въ наведеныхъ мѣстцяхъ св. Евангелистѣвъ наибѣльше тѣлько двѣ невѣсты розличити можна Марію Магдалину и Марію, сестру Марѣи, и що сестра Марѣи передъ наверненіемъ своимъ була явною грѣшницею. Наконецъ авторитеты такі, якъ св. Амбросій, св. Августинъ, св. Кипріанъ, св. Григорій Великій утверждають, що Марія Магдалина єсть никто инный, якъ Марія сестра Лазаря, и то єсть обще мнѣніє западной церкви. Мовять, що Марія, сестра Лазаря, мешкала въ Галилеи въ замку Магдалы въ захѣдній сторонѣ ѣтъ озера Генесарееского и длятого названа була Магдалина.

Поученіє. Марія Магдалина смѣло грѣшила, но смѣло, не оглядаючися на людей прибѣгла ко лѣкарю душъ и тѣлъ, одержала ѣтъ Него отпущеніє грѣхѣвъ, здѣлалася взорцемъ жены раскаянной и сподобилася великихъ ласкъ. Понеже грѣшилисмо не менше, якъ она, то наслѣдуємо ю въ ревности покаянія въ размышлянію слова божого у нѣгъ Ісуса и въ выповненію добродѣтелей.

Молитва. Свѣтло явилосѣ житіє твоє, св. мироносице Маріє, ты просіяла променями любви, которою распалилась ся ко Сотворителю своему; и нынѣ со Ангелами прославляючи Бога, моли спастися душамъ нашимъ.

Св. м. Лонгинъ сотникъ. (Д. 16. жовтня.)

Коли страхомъ пораженный весь ликъ апостольскій Ісуса Христа оставивъ и многіи инші въ виду креста Господнього вѣры ѿтреклися, тогды Лонгинъ сотникъ, который приставленъ бувъ воинамъ, абы служивъ при страсти Господній, возгремѣвъ въ уши суетной синагоги жидѣвской исповѣданіе истинной вѣры, мовячи: Истинно божій сынъ есть сей. Лонгинъ бо видѣвъ землетрясеніе и чудеса бывающіи и наповнившися страхомъ божимъ, давъ свѣдоцтво вѣрѣ на перекоръ Пилату осудившому Ісуса и на перекоръ безчисленнымъ жидамъ, которіи виновніи були роспятія Ісуса. (Мат. 27, 54.) По смерти же Ісуса, якъ мовить св. евангеліе, Пилать творячи волю жидѣвъ, поставивъ стражъ при гробѣ едиnorodного Сына божого. Пѣсля преданія вождомъ тои стражи бувъ Лонгинъ и здѣлався свѣдкомъ и проповѣдникомъ воскресенія. Коли бо стереженный ѿтъ воиновъ Христосъ Господь воскресъ, и воины бѣжавши ѿтъ гроба, жидамъ бывшіи чудеса оповѣли, тогды жиды подкупили воиновъ, абы таили чудо воскресенія Господнього, и зложили вину на апостоловъ, що украли тѣло учителя своего, Пилату же дали велику силу золота, абы не потягавъ воиновъ до отвѣчательности. Но Лонгинъ не дався подкупити ѿтъ нихъ; ѡнъ ѡтважно визнававъ воскресеніе Господа и постоянноію своею стягнувъ на себе гнѣвъ Пилата и вражду князѣвъ жидѣвскихъ. Велѣдстіе того покинувъ ѡтзнаки цѣсарского войска и усуваючися ѿтъ публичного житія съ двома единомыслными жовиѣрами, предався Христу. Потѣмъ оставивъ Іерусалимъ съ тимиже воинами и ѡтѣйшовъ въ отечество свое Каппадокію, где ставъ найлѣпшимъ проповѣдникомъ вѣры. Найлихшіи же юден, немогучи знести розширеніе вѣры, доти не спочали, доки не справили то, же Пилать выславъ въ Каппадокію воиновъ съ письмомъ, по выроку цѣсаря осуждающимъ Лонгина на смерть и повелѣвающимъ выповненіе казни. Высланіи сѣпаки безпроволочно ѡтправилися въ Каппадокію и допытавшися, где Лонгинъ бавивъ, найшли его на полю ѡтцѣвекѣмъ розмышляючого слово боже. Незнаючи же его особисто, спросили, где есть Лонгинъ. інъ же поучень о нихъ ѡтъ Духа Св., запровадивъ ихъ до своего дому, принявъ гостинно и съ двома воинами товаришами своими принявъ ѡтъ нихъ смерть мечемъ, приклонивши колѣна на мѣстци, которе самъ выбравъ. Мученичество Лонгина и двохъ его товаришей воиновъ збулося д. 16. жовтня по смерти св. первомученика Стефана, которого ко Господу отходячого голосъ Лонгинъ гѣдний бувъ слышати, коли еще

пробувавъ въ Іерусалимѣ. Каты взяли голову св. Лонгина и занесли ю до Пилата, который показавъ ю жидамъ, привычнымъ вже ѡтъ давна куповати кровь невинну. Доставши же Пилатъ много зодота ѡтъ жидѡвъ, велѣвъ выкинути на гноище за ворота Іерусалима голову страшну демонамъ, любезну ангеламъ и удивительну всѣмъ сотворѣнямъ. Довго укрыта була нетлѣнна св. голова Лонгина тамъ въ гною. Наконецъ Господь оказуючи любовь свою вѣрнымъ, открывъ їѣ слѣдующимъ способомъ. Ото вдовиця иѣкая зъ Каппадокіѣ утративши свѣтло очій, прійшла съ одинакомъ сыномъ въ Іерусалимъ, абы поклонитися св. мѣстцямъ и упросити си у Бога исцѣленіе. Тамже проваджена рукою сына сильно приклала порохъ землѣ освященной стопами Христовыми; но не прозрѣла, и на домѣръ болю сынъ еи занедужавъ и умеръ. Коли черезъ ту смерть нещаслива въ наибѡльшій смутокъ погружена была, въ снѣ явився їѣ св. Лонгинъ и оповѣвши исторію мученичества своего повелѣвъ, абы въ гною шукала святу голову его, которою одержить свѣтло очій и прійме потѣху въ скорби и смутку о смерти сына. Укрѣплена тыми словы жена казала вѣрнымъ запровадитися на вказане гноище и шпортаючи руками, отграбала голову, по чѡмъ заразы прозрѣла. Обняла отже св. голову усердно, обмыла и мастями дорогими помазавши, повернула съ нею до дому въ городъ. Въ слѣдуючу же нѡчь явився їѣ св. Лонгинъ знову, маючи побѣчь себе еи сына, радостію и свѣтломъ небеснымъ сіяющего, и обявивъ їѣ, що Господь взявъ его ѡтъ сєи хвилевої и погибающей жизни въ царство свое небесное, и що она має тѣло сына вразъ съ найденою головою въ единой трумнѣ зложити и повертати съ тыми святыми мощами въ отечество свое. Жена зробила по повелѣнію сему и повернувши въ Каппадокію, положила св. голову Лонгина въ селѣ Сандралисѣ; бо зъ ѡттамъ походивъ св. Лонгинъ.

Поученіе. Св. Лонгинъ до нынѣ слышится, якъ голосить побѣдніи слова о роспятѡмъ Іисусѣ: Воистинну Сынъ божій есть сей. Есть истинно и буде сынъ божій, бо що мавъ передъ вѣками, буде мати во всѣ вѣки приходячій; онъ не старѣєся, вѣки же мимондуть; царство его вѣчне, а власть Его не уменьшится во вѣки¹⁾.

¹⁾ Исторію сію по довгѡмъ шуканю найшовъ Пресвитеръ Гесихій, греческій писатель V. вѣка, въ единой рукописи и предавъ ю памяти. Зри Migne t. 49.

Молитва. Копіємъ прободеного въ ребра Христа, блаженнѣйше Лонгине видѣвши и кровь та воду изъ боку Его текущу смотрѣвши, визнавъ есъ неустрашенно передъ всѣми, що есть Сыномъ божимъ, который за милосердіе стався чоловікомъ; и зраненъ Того желаніемъ принѣсь еси себе жертву непорочну радуячися; мечемъ за Христа посѣченъ, досточудне, предстательствомъ твоимъ и опѣкою стережи всѣхъ читающихъ або слушающихъ исторію живота твоего.

62. Св. апостоль и первомученикъ архідіаконъ Стефанъ.

(Д. 27. грудня и 2. серпня.)

І. Исповѣданье и страданье св. Стефана. Апостолы постановили изъ тыхъ, которіи мали добре свѣдоцтво ѡтъ вѣрныхъ, сѣмъ мужей діаконами или служителями, абы справедливо роздѣляли межи вдовицѣмъ выливаючи алмужны. Помолившися Апостолы, возложили на нихъ руцѣ и посвятили ихъ въ той способъ въ чинъ службы той. Першимъ зъ поставленныхъ тогды діаконѡвъ бувъ св. Стефанъ; по свѣдоцтву св. писма бувъ ѡнъ мужъ повный вѣры и ласкъ Духа Св. Дятого св. Отцѣ называютъ его архідіаконѡмъ. Ѳтъ часу рукоположеня своего творивъ ѡнъ великіи чудеса въ народѣ; незадоволяючися бо стареньемъ о тѣлесне утриманье вдовѣ и сирѡтѣ, прикладався также ко проповѣданю слова божого и спасеню душъ. Скоро же ревнисть его проповѣди и блескъ чудесъ обудили противъ него зависть и гнѣвъ та запальчивость сатаны и злыхъ людѣй. Наибольше противилися ему жиды зъ Киренѣвъ въ Ливіи и изъ Александріѣ и Киликіѣ и Азіѣ, которіи перебували въ Іерусалимѣ. Росправляючи съ нимъ, старалися они его зловити въ словахъ; но не могли одолѣти его мудрости и дарованіямъ Духа Святого. Щобы же таки погубити его, пѡдставили ложныхъ свѣдкѡвъ на него, яко бы хулы говорилъ на св. мѣсто Іерусалимъ, на Мойсея и Бога. Забуривши такъ народъ, поставили св. Стефана передъ високу раду и стали свѣдчити, що чули Стефана мовячого, яко Іисусъ Назорей розрушитъ законы даніи Мойсеемъ. Коли же клеветали на него, Господь явивъ невинность его на лиці, проливаючи на него такую благодать и красу, що всѣ взираючи думали видѣти лице Ангела. Тогды предсѣдатель собранія архіерей Каяфа запытавъ св. Стефана, чи правда, що о нѣмъ говорятъ. Святыи же отворивъ уста и съ многю лагѡдностію надобно въ довшѡй бесѣдѣ доказывавъ врагамъ своимъ, що почитае Бога и Его проро-

кѡвъ и не говоритъ хулы; що овшѣмъ Его противники жида, якъ отъ давныхъ давень ихъ отцѣ, противятся Богу и посланымъ отъ Бога; що противъ волѣ божіей не треба привязоватися до церкви Іерусалимскои и до закона Мойсееваго, и що жида не суть въ силѣ знивеличити проповѣдь евангелску. Напоследокъ видячи ихъ закамѣнѣлость и знаючи добре, що буде осужденъ на смерть, воззавъ до нихъ тими словами: „Твердѣй карки! люди необрѣзанныхъ ушей и сердець! вы всегда противитесь Духу Святому, якъ и отцѣ вашѣ. Которого отъ пророковъ не переслѣдовали они? Они уби-вали тыхъ, що звѣстовали пришествіе праведного (Іисуса), а вы убили проповѣданого черезъ нихъ“. Слышачи жида такъ щиро и святои свободы повну бесѣду, ветѣкалися зѡ злости и ненаходячи въ св. Стефанѣ вины до кары смертнои та нехотячи признати истины словъ его, скреготали зубами на него. Св. Стефанъ бувъ отже отъ всѣхъ оставленъ и лишенъ произволу бѣшенства, мавъ першій за имя Іисуса боротися на смерть. Длятого не пославъ ему Іисусъ Ангела на помѡчу, но явился ему самъ, стоячи по правѡй сторонѣ Отца небесного въ ознаменованье того, що хоче ему помогати, абы даровати ему побѣду и вѣнецъ славы. Коли бо св. Стефанъ отъ скреготучихъ жидѡвъ воззвѣвъ очи на небо, узрѣвъ небеса отвертѣ и Іисуса стоячого по правѡй сторонѣ Отца небесного. Видѣніе сіе сказавъ св. Стефанъ заразъ цѣлому собраню, щобы склонити ихъ къ пріятію истины; но жида зажегшіся гнѣвомъ затыкали си уши и съ великимъ крикомъ единодушно кинулися на него. Выволѣкши же за Іерусалимъ, каменовали его яко богохульника. Понеже посля закона свѣдѣки довжній були начати каменованье, то зложили одежъ свои при ногахъ Савла, который бувъ еще ворогомъ Іисуса Христа, но познѣйше подъ именемъ Павла прославився яко апостолъ Христовъ. Коли метано камѣнье, св. Стефанъ стоячи молился и мовивъ: Господи Іисусе прійми духъ мѡй. Упавши же на колѣна, воззавъ великимъ голосомъ: Господи, не поставъ имъ грѣха сего, (побуди ихъ къ покаянію и даруй имъ познанье имени Твоего.) Та молитва помогла Савлу, который вкоротцѣ навернувся и ставъ поборникомъ правдивои вѣры. Святой же Стефанъ молитвою тою закончивъ житье свое. Церковь греческа празднуетъ намять св. Стефана въ третій день рѡздяныхъ святъ, а церковь западная що найменше отъ 4. вѣку празднуетъ его мученичество въ 2. день рождества Христоваго дня 26. грудня; бо якъ пише св. Августинъ николи не мали бы люди силы умерти за Бога, если бы Богъ не стався бувъ чолѡвѣкомъ.

II. Перенесеніе мощій св. первом. Стефана. Архієреи незадовольнячися смертію Стефана, zostавили тѣло его на мѣстци казни въ добычу звѣрѣмъ и птицѣмъ. Но черезъ цѣлый день и нѣчь слѣдуючу жадне животне на важилося тыкати его. Напослѣдокъ Гамаліиль, учитель Савла, о которѣмъ говорятъ Дѣянія апостольскіи (5, 34. 22, 3.), возревновавъ о чести служителя Христоваго и побудивъ ревнѣйшихъ христіанъ, чтобы въ втору нѣчь по мученичествѣ его пѣшли и положивши св. тѣло на колесницю, повезли оно, погребати на его поли Кафаргамала, двацѣть поприщъ ѿтъ Іерусалима. Св. Іеронимъ утверждае, що Апостолы брали участь въ тыхъ похоронахъ. — Пѣзнѣйше велѣвъ Гамаліиль погребати Никодима коло св. Стефана. Никодимъ же, якъ пѣвѣстно изъ св. евангелія, бувъ потайный ученикъ Іисуса Христа а по смерти Спасителя ѿважився прійти съ благовоніями и занявся со Іосифомъ Аримавеемъ похорономъ Избавителя. Онъ принявъ такожъ крещеніе. За исповѣданье Іисуса бувъ онъ выклятый ѿтъ жидѣвъ; но заступанный и удержованный до смерти въ дому Гамаліила, который, якъ сказано, похоронивъ его при св. первомученицѣ Стефанѣ. — По св. Никодимѣ умеръ сынъ Гамаліила Абиѣвъ (Авивъ) и бувъ тамже похороненъ коло Никодима. — Наконецъ умеръ Гамаліиль и по завѣщаню своему похороненъ бувъ въ третій печерѣ при сынѣ Авивѣ. — Довгота лѣтъ забутю предала грѣбъ св. первомученика и святыхъ почившихъ побѣчь него. Но провидѣніе божє ѿкрыло его во время благоугодне и прослало святого первомученика множествомъ чудесъ. — Ото на Кафаргамалѣ була церковь, а приходникомъ тойже бувъ Лукіанъ, пресвитеръ Іерусалимскій, которому объявивъ Богъ скаръ св. мощій въ слѣдуючій способъ. Р. 415. третього грудня явился Лукіану въ снѣ Гамаліиль повѣдаючи, где есть похоронене тѣло его и тѣло сына Авива, и тѣло Никодима, тай тѣло св. Стефана и повелѣвъ имѣти о нихъ старанье та сказати епископу Іерусалимскому Іоанну, чтобы прійшовъ отворити грѣбъ и такъ ѿвернувъ бѣды, которыми загроженный е свѣтъ. На той сонъ послѣдовали иншія обявленя, вслѣдствіе которыхъ Лукіанъ увѣдомивъ о всѣмъ епископа Іоанна и копаючи ѿкрывъ грѣбъ съ надгробнымъ каменемъ и съ еврейскимъ на нѣмъ написомъ Хеліель (Хеліиль) що по гречески толкуеся Стефаносъ, по руски же Вѣнецъ (Корона.) По ѿкрытію св. тѣлєсъ Лукіанъ увѣдомивъ о тѣмъ знову епископа Іоанна, который прибувши съ епископами Севастіѣ и Іерихона и съ многимъ народомъ отворивъ грѣбъ св. Стефана. И потряслася заразъ земля, дався чути запахъ превосходный, и притомніи многіи недужніи

исцѣлилися. Тѣло св. Стефана обернене було въ порошокъ, но кости були цѣлѣ, и то въ положенію природнѣмъ. По ѳткрытію ихъ затворено домовину назадъ и перенесено ю торжественно до церкви Сіона, що була найстарша Іерусалимска церковь. И въ сей самъ часъ упавъ великій дожджъ, хоть передъ тымъ пановала велика посуха. Мощи же св. Никодима, Абиба и Гамаліила положено въ церкви, котору вскорѣ збудовано на поблизкѣмъ холмѣ.

Вынайденье мощій св. Стефана есть едно зъ найславнѣйшихъ событій пятого вѣку. Св. Августинъ мовить о нѣмъ на различныхъ мѣстцахъ. Созоменъ называе оно рѣчію цѣлкомъ надзвычайною и божественною. Маеиъ также у инныхъ авторѣвъ о нѣмъ много подрѣбностей. Найважнѣйше же есть оповѣданье самого Лукіана, которымъ послужився Господь въ семъ дѣлѣ милосердія. Лукіана повѣсть перевѣвъ современный испанскій священникъ Авитъ зъ греческого на латинскій языкъ. Части мощій св. Стефана роздѣлено пѣзнѣйше на рѣжныи церкви, въ которыхъ дѣялися чудеса предстательствомъ св. Стефана. Въ Иппонѣ по свѣдоцтву св. Августина межи иншими чудесами збулися три воскресенія мертвыхъ. Едно зъ тыхъ воскресеній збулося посредствомъ елея выходячого изъ костей св. первомученика; бо тѣло мертвого помазано тымъ елеємъ. Пишуть, що тѣло св. Стефана перенесене було зъ Іерусалима въ Константинополь и положене въ созданѣй тамъ церкви св. Стефана. Но то не есть запоручене жаднымъ достовѣрнымъ свѣдоцтвомъ. Лукіанъ пресвитеръ пише, що обрѣтеніе мощій збулося въ цѣсарство Гонорія. Греки празднують обрѣтенія мощій память д. 2. серпня¹⁾.

Поученіе. Все явленье св. Стефана показуея прикладнымъ, божественнымъ безъ примѣшаня немощи челоѣческой и хибы. Онъ являея повный вѣры и Духа Святого. Коли кѣнчить бѣгъ свѣй проповѣдническій, взираючи на небо, видитъ славу божу и Іисуса, Сына божого стоячого о десную Бога. Камнями побиваемъ за то видѣніе и свѣдоцтво свое о нѣмъ, стоитъ непохитно якъ знаменіе ко стрѣлянню и поручае Богу духъ свѣй. Коли же тѣло зъ всѣхъ сторѣнъ ударяне камнями и кровію обогрене уставало и паденьемъ грозило, не простираеся на землю нечемнымъ способомъ по прикладу иншихъ въ такихъ случаяхъ; не падае на бѣкъ, ни на крижи, ни якъ довгій лицемъ ко земли; но въ оздобнѣмъ уложенію чолоѣвка на колѣнахъ молячогося кѣн-

¹⁾ См. Тиллем. II.

читъ житіе. Его послѣдній воздохъ: „Господи не поставъ имъ грѣха сего“, выслухавши Богъ, по милости своѣй наверхнувъ Савла ко вѣрѣ и покаянію; но по справедливости укаравъ Савла часовыми карами за смерть Стефана и переслѣдованье христіанъ. Бо Савлъ назвавшись Павломъ, претерпѣвъ за вѣру тяжчайшія бѣды, бувъ разъ каменьями наметанный и лежавъ пѣвъ мертвый на земли и на конецъ претерпѣвъ муче усѣченіе. Веѣмъ, которій за вѣру що терпѣти имѣють, давъ св. Стефанъ образъ и угладивъ дорогу. Наслѣдуймо его вѣру, мужество, вытревалоѣсть и любовь, которою даже за ворогѣвъ молился Богу¹⁾.

Молитва. Страдальческій вѣнецъ первострадалицю вѣрніи выплетѣмъ отъ цвѣтѣвъ словесныхъ; той бо мученикамъ проуготовавъ дорогу, въ радости видѣвъ славу божу и пріявши нетлѣнія вѣнецъ и мученичества багряницу, предстоить Господу, молячися о спасеніи нашѣмъ.

63. Св. Филиппъ, единъ отъ семи Діаконѣвъ. (Д. 11. жовтня.)

Святый сей бувъ вторымъ изъ семи Діаконѣвъ, которыхъ поставили св. Апостолы въ Іерусалимѣ, абы мали старанье о вдовахъ и сиротахъ христіанскихъ. Будучи мужемъ повнымъ вѣры и Духа Святого Филиппъ, голосивъ евангеліе въ Самаріи (Севастіи), коли по смерти св. Стефана всѣ вѣрніи кромѣ Апостолѣвъ оставили Іерусалимъ и розбѣйлися во всѣ стороны²⁾. Чудеса, которій творивъ св. Филиппъ справили, щѣ весь наро́дъ горнувся къ нему, и множество мужей и женъ, а межи ними Симонъ волхвъ, приняли крещеніе отъ него. Но они не приняли еще Духа Св. со всѣми дарами, бо св. Филиппъ діаконъ не мавъ власти удѣлити имъ тайны миропомазаня съ возложеніемъ рукъ. Длятого давъ знати о нихъ въ Іерусалимъ Апостоламъ, которіи заразъ послали св. Петра и Іоанна, абы возложеніемъ рукъ крещенымъ удѣлили Духа Святого.

Потѣмъ Филиппу повелѣвъ Ангель ити на полудне дорогою зъ Іерусалима до Газы. Филиппъ непытаючися о причину, поїшовъ тою дорогою и здыбавъ евнуха, надзирателя скарбѣвъ Кандакін, королевы Еѣіопѣвъ, которой край, рѣвно якъ старои онои коро-

¹⁾ См. гомилію св. Астерія о св. Стефанѣ. Migne t. 22.

²⁾ Дѣян. гл. 8.

левы, званой Саба, бувъ по правдоподобнѣйшому мнѣнію въ Арабіи щасливѣй. По приказу божому приближився Филиппъ до колесницъ евнуха и зайшовши съ нимъ въ розмову, навернувъ его ко Христу, по чѣмъ заразъ евнухъ жадавъ крещенія и принявъ оно отъ Филиппа. По крещенію тѣмъ духъ божій, се есть Ангелъ, взявъ Филиппа, и евнухъ не видѣвъ его бѣльше, продолжавъ же съ радостію свою подорожъ и якъ пише св. Іеронимъ, ставъ апостоломъ Еѣіопіѣ Греки споминають его въ календари своѣмъ дня 27. сепня.

Филиппъ же, взявъ отъ ангела, найшовся въ городъ Азотъ. Тутъ проповѣдавъ онъ евангеліе и проходячи города, проповѣдавъ Іисуса, ажъ прійшовъ въ Кесарію. Минѣѣ утврджаять, що онъ тамъ рѣдженъ и ожененъ, мавъ четири доньки, которіѣ потѣмъ отличалися духомъ пророческимъ. И дѣйствию по свѣдоцтву Дѣяній апостольскихъ (21, 9) св. Павелъ повертаючи изъ третього апостольского путешествія; коли прійшовъ въ Кесарію, пробувъ гдѣяке время въ домѣ Филиппа Евангелиста, который бувъ еденъ изъ семи а мавъ сѣмъ дочокъ дѣвицъ пророкуючихъ. Греки въ минеяхъ мовять, що св. Филиппъ зоставъ на конецъ посвященъ отъ Апостолѣвъ на епископа и ѣтѣйшовъ на проповѣдь въ Траллію азійску, гдѣ и упоковся. Латинники празднують его память д. 6. червця, и пѣдъ тымъ днемъ пишуть о нѣмъ Болландисты¹⁾.

Поученіе. Св. апостоль Филиппъ якъ за житя своихъ ровесникѣвъ, такъ по смерти своѣй вѣсѣхъ насъ взывае, щобымо не уважали на обѣтницѣ свѣта, но на обѣтованія Христа; не вбивалися о часовіи добра, но о позысканье живота вѣчного; не вводилися надѣями земными, но держалися непостыднои надѣѣ дѣбръ небесныхъ.

Молитва. Яко рѣка устроивъ есь ся отъ Сіона, апостоле славный, и напоивъ есь дуже струями божественного ученія вѣрныхъ соборы; молитвами твоими ко Богу настави насъ на дорогу спасенія, щобымо съ тобою въ небѣ воспѣвали побѣдную пѣснь Богу.

¹⁾ См. Юнія томъ I.

64. Св. діакони Прохоръ, Никаноръ, Тимонъ и Парменъ.

(Д. 28. лица.)

По сошествію Св. Духа ѡтновѣдно совѣту св. Апостолѣвъ выбрали вѣрніи въ Іерусалимѣ сѣмъ мужей повныхъ св. Духа и мудрости на діаконѣвъ, которіи бы мали старанье о вдовахъ и сиротахъ. Имена тыхъ мужей суть: Стефанъ, Филиппъ, Прохоръ, Никаноръ, Тимонъ, Парменъ и Николай. Помолившися св. Апостолы, положили на нихъ руки и посвятили ихъ.

О св. діаконахъ Стефанѣ и Филиппѣ мовилисмо выше. Прохоръ пѣсля греческихъ извѣстій послѣдовалъ св. Петру и бувъ поставленъ ѡтъ него епископомъ Никоидіѣ въ Виѣннѣ. Въ мартирологіяхъ писано есть, що напослѣдокъ прійшовъ въ Антиохію и претерпѣвъ смерть мученическу д. 9. цвѣтня.

Никаноръ пѣсля латинскихъ жерель проповѣдавъ въ Кипрѣ въ царство Веспасіана и ѡтнѣсь мученическу корону.

Тимонъ пѣсля спису 70 ученикѣвъ извѣстнаго пѣдъ именемъ Дорофея, епископа Тирекого, zostавъ епископомъ Бостра (Востра), въ сторонѣ арабекѣй и скончався въ огню мученическою смертію.

Парменъ по преданію умеръ въ часахъ апостольскихъ яко мученикъ за Іисуса въ цѣсарство Траяна въ городѣ Филиппѣ¹⁾.

Що касаеся Николая, не есть причисленый лику Святыхъ. Онъ бувъ родомъ поганинъ зъ Антиохіѣ, который перше принявъ вѣру жидѣвску а потѣмъ наверхуе ко Христу и ѡтличався побожностію, такъ що Іерусалимскіи христіане выбрали его на діакона. Но пѣзнѣйше, якъ пише св. Епифаній, отступивъ ѡтъ правого визнаваня вѣры и давъ початокъ сектѣ Николаитѣвъ.

Поученіе. Св. діакони Прохоръ, Никаноръ, Тимонъ и Парменъ сѣтію словесъ евангелскихъ возводили людій изъ глубины обманчивой и зрадливой щасливости свѣтовой ко истинной и неложной щасливости неба. Ихъ проповѣдь и житье найнамъ буде побудкою, не зводитися позорнымъ добромъ почестій и роскошій свѣта сего, но старатися о ту славу и щастье, которе добродѣтель подае.

Молитва. Пѣднялистеся ко великѣй, вѣчнѣй славѣ яко ученики божого Слова и со апостольскими лики и безплотныхъ си-

¹⁾ Порѣвнай Acta SS. Aprilis I. d. 9., Januarii d. 10.

лами нынѣ радуется; длятого съ ними завше молѣтъ Бога, помолватися намъ, преславніи.

65. Св. священномученикъ Корнилій. (Д. 13. вересня.)

По вознесенію Господа Ісуса Христа живѣ въ Кесаріи палестинскій Корнилій, сотникъ когорты италійскои. Той будучи въ тѣмъ поганьского невѣрія, почитавъ Бога милостынями, молитвами и добрыми дѣлами. Господь же презираючи его сокрушенного и смиренного сердца, благоволивъ привести его въ познаваніе истинной вѣры. Ото коли Корнилій одного разу около 3. години по полудни молився, явился ему Ангелъ съ неба повелѣваючи ему, призвати зъ Іоппіѣ Симона званого Петра и послушати его. Корнилій пославъ отже до Іоппіѣ трехъ побожныхъ мужей, абы привели до него св. Петра. Коли посланніи прибули въ Іоппію и приблизилися до всказаного си дому, св. Петръ бувъ тогды на горниці того дому, где около 12. години молившиися, ставъ дуже голоднымъ и мавъ оное видѣніе простирала спущеного съ неба со звѣртами, которіи бѣтъ Бога очищеніи не годятся сквернити. Петръ размышлявъ заразъ, щобы видѣніе сіе означало, и не мѣгъ догадатися. Но Духъ Св. объявивъ ему, що прибули до него послы и повелѣвъ ити съ ними та нерозмышляти. Св. Петръ пошовъ отже съ ними до Корнилія, хотъ звичай жидѣвскій заказовавъ ему сообщатися съ поганами. Коли внишовъ въ дѣмъ Корнилія, спѣткавъ его тойже съ всѣми сродниками своими и друзьями и упавши ему до нѣгъ, поклонився. Св. Петръ поднявъ его и запытавъ, чому призвано его. Корнилій же оповѣвъ явленіе Ангела и просивъ голосити имъ спасенія слово. Тогды св. Петръ проповѣдавъ имъ Ісуса Христа, о которѣмъ свѣдчатъ Пророки и вѣруючіи пріймають оставленіе грѣхѣвъ. Еще подчасъ проповѣди тои снйшовъ Духъ Святой въ сердца слышачихъ, они вѣрили и величали Бога чужими языками и св. Петръ окрестивъ ихъ.

Такъ Корнилій съ цѣлымъ домоу бувъ першій зъ поганъ, которіи приняли вѣру Христову. По крещенію своѣмъ Корнилій оставивъ все и послѣдовавъ св. Петру, который посвятивъ его на епископа и пославъ въ Еллиспонтъ до Скепсійского города. Тамъ сотворивъ Богъ велике чудо въ увѣреніе проповѣди Корнилія, и вскорѣ наворачнувся ко Христу весь городъ съ княземъ своимъ Диметріемъ. Корнилій же поживши тамъ довольно лѣтъ, отбйшовъ къ Господу. Тѣло его похоронено въ Скепсійскѣмъ городѣ.

Въ цѣсарство же Θεодосія Малаго епископъ города Троады Силванъ найшовъ нетлѣнный мощи св. Корнилія підъ корчемъ въ Скепсіи и перенѣсь ихъ въ церковь, котору тамъ выбудовавъ підъ призваньемъ св. Корнилія. Богъ же прославлявъ тѣмъ мощи святіи чудами¹⁾. Пѣсля мартирологіѣвъ латиньскихъ св. Корнилій бувъ епископомъ Кесаріѣ и то писано въ Постановленяхъ апостолъ. (VII. 47.) Греки называютъ Корнилія священномученикомъ, хотъ пѣсля актѣвъ тѣлько черезъ одну нѣчь ногами и руками звязанный пробувъ въ заключеню.

Поученіе. Корнилій творивъ, що тѣлько мѣгъ доброго, послѣдуючи свѣтлу розуму своего, и Господь Богъ призываетъ его до вѣры, котора есть свѣтло выше розуму. Дѣлаймо все, що можемъ и Богъ дасть намъ и то, чого не можемъ, а до спасенія потрѣбне есть.

Молитва. Начатокъ святыи тя Церковь ѡтъ народѣвъ поганьскихъ пріяла просвѣщающого насъ добродѣтелями твоими; священный богомудрый Корниліе, моли Христа Бога о душахъ нашихъ.

66. Гоненіе цѣсаря Нерона и его жертвы св. мученики Назарій, Гervasій, Протасій и Келсій. (Д. 14. жовтня.)

Першій изъ цѣсарей Римскихъ, который воздвигъ на христіанъ гоненіе, бувъ Неронъ (54—68.) Изъ сваволѣ велѣвъ ѡнъ підпалити Римъ и знищивъ его страшно, абы новыи, краснѣйшіи выбудовати. Коли же межи Римлянами ходила поголоска, що ѡнъ есть справця пожару, зложивъ вину на христіанъ, которыхъ общененавидѣно за науку креста, осуджаючи роспусту поганьску и загражаючи интересамъ рѣжныхъ станѣвъ поганъ. Въ гоненю тѣмъ кидано христіанъ собакамъ и дикимъ звѣрямъ, распинано на крестахъ, топлено въ рѣцѣ Тиберѣ, або облитыхъ смолою зажжено на рогахъ улицъ и въ цѣсарскихъ городахъ. Головнѣйшій жертвы того гоненія суть верховніи апостолы Петръ и Павелъ и Еводій, по св. Петрѣ епископъ въ Антіохіи, и Процесъ и Мартиніанъ, сторожи взыницѣ.

Въ Медіоланѣ, якъ здаеся, первіи пострадали за Христа въ цѣсарство Нерона св. мученики Гervasій и Протасій а по нихъ пѣзнѣйше св. Назарій и Келсій (Целсъ.)

¹⁾ См. акта ѡгъ Метафраста у Болландистѣвъ Febr. 1. d. 2.

Греческіи минеѣ подають исторію четырехъ тыхъ св. мучениковъ послѣ дѣй ихъ отъ Матафраста; но дѣямъ тымъ не довѣряють ученій. Не много лѣпшіи акта читаемъ у Болландистовъ¹⁾.

Послѣ греческихъ миней св. Гervasій и Протасій зѣтали мечемъ стятіи, и то треба яко истину принять. Въ IV. вѣку не поминала вже церковь Медиоланска тыхъ св. мучениковъ. Но коли (р. 386.) прійшла въ наибѣльше небезпеченство, открывъ Господь Богъ ихъ святіи мощи, и старцѣ начали съ трудомъ пригадовати си, що чули ихъ имена въ своѣй молодости. Обрѣтеніе мощій збулося р. 386. въ тяжкѣй добѣ въ цѣсарство Валентіана II., коли Юстина тогоже мати, вдова по Валентіанѣ I., обаламучена черезъ аріанъ, всѣми силами старалася прогнати св. Амбросіа и утвердити безбожність архіанску въ Медиоланскѣй церкви. Господь промысляючи о св. угоднику своѣмъ Амбросію, объявивъ ему въ соннѣмъ видѣнію забыте мѣстце въ единой церкви, где тѣла святыхъ мучениковъ похороненіи почивали. Св. Амбросій велѣвъ грабати на тѣмъ мѣстци, и найдено кости двохъ мужей дуже великихъ въ природнѣмъ уложенію; но головы були отдѣленіи. Найшлося также много крови въ гробѣ. Святіи мощи сіи були заразъ піднятіи и въ природнѣмъ уложенію на ложа поставленіи. Понеже було вже пѣзно, занесено ихъ до церкви св. Фавета. Слѣдуючого дня (18. червця) при незвычайнѣмъ стеченію народа перенесено ихъ до базилики Амбросіанскои. На дорозѣ же слѣпецъ нѣкій съ вѣрою коснувся оздобъ, которыми мощи покрытіи були, и сейчасъ одержавъ зрѣніе. Зъ вдячности посвятився онъ на услуги церкви Амбросіанскѣй, где найденіи св. мощи зложено. Многіи инші чудеса дѣялися, и демоны черезъ уста бѣснующихъ узнавали святыхъ мучениковъ новоявленныхъ. Кѣлька бѣснующихъ передъ всѣмъ народомъ були освобожденіи отъ мучительства діаволскаго. Чудеса тіи остановили шаленство, съ которымъ Юстина переслѣдовала церковь. Богъ творивъ чудеса также посредствомъ крови св. мучениковъ, которой часть собрано хустками для роздѣленія хустокъ на рѣзніи мѣстця. — Вѣсти сіи собраніи наибѣльшою частію издѣлъ св. Амбросіа и св. Августина²⁾.

Въ цѣсарство Нерона пострадали въ Медиоланѣ также св. мученики Назарій и Целсъ. Послѣ актѣвъ отъ Матафраста въ книзѣ

¹⁾ Acta SS. Julii VI. d. 28. p. 503.

²⁾ См. Тиллем. II. Бѣльше читати можна о св. мм. Гervasію и Протасію у Болл. подъ д. 19. ювія.

житій и актѣвъ у Болландистѣвъ Назарій родився въ Римѣ зъ матери христіанки, котора крещена ѡтъ св. Ап. Петра звалася Перпетуа, ѡтъ отца же поганина, которому на имя було Африканъ. Доставши по родичахъ часть маєтку, обходивъ города Италіѣ, роздавъ все убогимъ и служивъ христіанамъ, которіи тогды ѡтъ цѣсаря Нерона гоненіи були. Нарештѣ прійшовъ до Медіолану. Въ то время заключеніи були тамъ св. подвижники Христовіи Гervasій и Протасій и страдали въ темници. Назарій звидовавъ ихъ и потѣшавъ. Но бувъ за то палицями збитый и выгнанъ скитався довше время, ажъ прійшовъ въ Галлію. Тамъ проповѣдаючи св. евангеліе пріѣвъ до себе дитя Келсіа, которое окрестивъ и взявъ съ собою въ дорогу. Пѣзнѣйше оба за проповѣдь були ѡтосланіи къ Нерону, освобожденіи же чудами изъ рукъ того мучителя, ѡтѣшли до Медіолану, где оба за Христа стятіи zostали. По нихъ допѣро посѣчено мечемъ св. Гervasія и Протасія. Такъ пѣсля актѣвъ. Подѣбніи вѣсти о тыхъ св. мученикахъ маемъ ѡтъ Еннодіа, епископа Павліа жившого въ V. вѣцѣ, и зъ еднои бесѣды, котора вѣроятно въ тѣмъ самѣмъ вѣцѣ въ Римѣ держана была. Пѣсля тыхъ жерелъ св. Назарій похидивъ зъ пресвѣтлого роду ѡтъ отца поганского невѣрія Африкана, который бувъ стану воинского. Мати же Назарія була христіанкою и здѣлала его по желанію его власнѣмъ причастникомъ благодати крещенія. По крещенію Назарій обходивъ рѣжніи стороны и проповѣдавъ евангеліе, подтверждаючи науку свою чудесами и святымъ, взоровымъ житіемъ. Наконецъ достигъ до Медіолана и zostавъ тамъ стятый за имя Христово. Товаришемъ его мученичества здѣлався малый Целсъ, которого взявъ въ дорогу со собою, щобы охоронити его ѡтъ зѣпсутя свѣта. Оба зѣстали похороненіи виѣ Медіолана въ едниѣмъ огородѣ, но на рѣжныхъ мѣстцахъ.

Тѣи исторіи мученичества присовокупляемъ вѣсти о перенесенію моцѣй св. Назарія и Келсіа списаніи по свѣдоцтву наочного свѣдка Павлина, клирика церкви Медіоланской, который ок. р. 411. писавъ житіе св. Амбросія. (Иниѣи Павлинъ бувъ епископомъ Нолѣ.) Ото около р. 395. св. Амбросій найшовъ тѣла св. мм. Назарія и Келсіа вслѣдствіе божого обявленія. Въ грѣбъ св. Назарія находилася еще цѣлкомъ свѣжа кровь, котору собрано по части гипсомъ, по части хустками. Голова ѡтдѣлена ѡтъ тѣла оказалась нетлѣнною съ волосемъ и бородою и выдавала благовонье найпріятнѣйше. На иншѣмъ мѣстци, которе всказавъ св. Амбросій найшлося тѣло св. Келсіа. Оба тѣла перенесено до крестообразной церкви св. Апостолѣвъ, здаеся дня 12. червця. Коли по перене-

сеню тѣла св. Келсія св. епископъ въ церкви пересправлявъ, начавъ еденъ бѣснующій въ народѣ волати, що мученъ есть ѿтъ Амбросія. Онъ же обернувшись до взывающего мовивъ: „Мовчи, діаволе; бо не мучить тебе Амбросій, але вѣра святихъ и твоя зависть, же видишь туда восходячихъ людій, зъ ѿтки ты низверженъ есь; понеже Амбросій надыматися не знае“. По тыхъ словахъ взываючій бѣсноватый замовкши, упавъ на землю.

Зъ гречекоего канона св. мученикѣвъ тыхъ видно, що св. мощи ихъ вчасно перенесено въ Константинополь, где, якъ здаєся, въ цѣсарство Гонорія и Аркадія церковь пѣдъ ихъ призваніємъ создана зостала¹⁾.

Поученіе. Цѣль религіѣ христіанскои есть въ тѣмъ, чтобы чоловікъ презрѣвъ всѣ рѣчи земскіи, желавъ небесныхъ и достигъ къ соединенію съ Богомъ. Ничо же не есть способнѣйше ѿторвати чоловіка ѿтъ любви свѣта и привести ко пожаданію небеснои ѿчины якъ всегдашне небезпеченство и обава утратити все милое въ свѣтѣ и саму дочасну жизнь потерять. Длятого допустивъ Богъ, що церковь Его майже не устанно черезъ три столѣтія ѿтъ Римскихъ императорѣвъ гонена була. Понеже однакъ гоненіе то по божій воли бѣльше разъ ослаблялося, и христіане могли свободнѣйше ѿдохнути, то обще то гоненіе роздѣляєся на частній гоненія, которыхъ наибѣльше десять начислити можна. И всѣ хотящій побожно жити о Христѣ Ісусѣ гоними будутъ. Вооружѣмся отже въ мужество, вытревалоусть, терпѣливоусть и великодушіе, абы щасливо святажити тѣло, свѣтъ и діавола и вѣнецъ вѣчнои славы улучити. — Мужество и вытревалоусть безчисленныхъ мученикѣвъ, которій визнанье вѣры Христовои своею кровію въ трехсотлѣтнѣмъ гоненію запечатали, есть однимъ изъ доказѣвъ божественного початку религіѣ христіанскои.

Молитва. Хвалами украшаймо днесъ память св. мученикѣвъ Назарія, Гervasія, Протасія и Келсія, которій стали свѣдками истины въ душѣ; богатство часове и могутество презрѣли, вѣчнои же славы удостоившиися, молятся о спасенію душъ нашихъ.

67. Иншій жертвы гоненія Нерона, св. мм. Василисса съ Анастасією и Фотинія самарянка.

Св. мм. Василисса и Анастасія, память которыхъ д. 15. цвѣтня празднуємъ, були благородній римлянки, ученицѣ

¹⁾ Бѣльше о мощахъ ихъ зри у Болланд.

св. апостолѣвъ Петра и Павла, которіи по смерти тыхже занялися погребаньемъ ихъ тѣлесъ. Оскарженіи за то передъ цѣсаремъ Нерономъ претерпѣли темничне заключеніе, сосѣвъ и языкѣвъ отрѣзанье, бычованье и опаленье свѣщами заданныхъ имъ ранъ. Наконецъ ѡттыто имъ головы¹⁾.

Св. мученица Фотинія, которой память у грекѣвъ д. 26. лютого а у латинникѣвъ дня 20. марта празнуеся, була пѣсля греческихъ миней та сама жена, котора розмавляла съ Іисусомъ при студни Якова и тамъ навернулаея. Въ миней Венеційскѣй помѣщена есть о нѣй довга исторія. Пѣсля той исторіѣ коли по смерти св. апостолѣвъ Петра и Павла погане вышукowali ихъ ученикѣвъ, Фотинія въ Карѣагинѣ, городѣ Африки, съ сыномъ Іосіємъ проповѣдала евангеліе. Другіи же сынъ еи Викторъ воевода ширивъ вѣру въ Италиі. Слышавши о Викторѣ цѣсарь Неронъ, велѣвъ привести его въ Римъ разомъ съ наверненнымъ дуксомъ Севастіаномъ. Коли же войны обохъ провадили, св. Фотинія съ сыномъ Іосіємъ и товаришами по объявленю божьму опустила Африку и прибула въ Римъ. Тамъ всѣ тѣ святіи злучилися въ признаню вѣры передъ Нерономъ и по рѣжныхъ чудесахъ сыны Фотиніѣ съ товаришами були ссѣченіи мечемъ, а Фотинія умерла въ вязниці. Такъ читаемъ въ миней Венеційскѣй. И мартирологій Римскій повѣдае, що св. Фотинія пострадала въ цѣсарство Нерона съ сынами Іосифомъ и Викторомъ и инными товаришами исповѣданія вѣры Христової. Голова св. Фотиніѣ почитаеся въ Римѣ въ церкви св. Павла.

Молитва. Мученицѣ Христовіи, извѣстно укрѣпленій любовію Сотворителя, союзѣвъ тѣлесныхъ розрѣшилися вѣрою и немощного врага ногами своими потоптали и спровадившися въ чертогъ небесного Обручника, радуются.

68. Св. первомученица Ѳекла. (Д. 24. вересня.)

О св. мученици Ѳеклѣ не подае намъ исторія ничего певного. Житіе написане Василиємъ, епископомъ Селевкійскимъ, около р. 431. украшене есть довгими бесѣдами и представляе невѣроятніи рѣчи. Для того подаю зъ него только головнѣйшіи вѣсти, которіи согласуютъ съ тымъ, що св. Отцѣ о св. Ѳеклѣ зъ преданія

¹⁾ Такъ пѣсля миней императора Василия. См. Acta SS. Aprilis II. d. 15. p. 368.

церковного записали. Насампередъ коротко предложу еденъ уступъ по другомъ изъ Василя Селевкійскаго а потомъ заразъ приточу до него денешо изъ преданія св. Отцѣвъ.

Во первыхъ пише Василій Селевкійскій, що св. Ѳекла навернулася ко Христу въ то время, коли апостоль Павелъ на першомъ путешествію своимъ прійшовъ въ Иконію¹⁾, где пробувавъ въ дому Онесифора²⁾. Св. Меодій, который живъ при концѣ III. столѣтія въ Малой Азій, запевняе насъ, що св. Ѳекла була ознакомлена дуже добре съ философією и литературою и ѳтзначалася красомовствомъ, а св. Павелъ ученіємъ своимъ ознакомивъ ѳѳ съ видѣніємъ Святыхъ.

Во вторыхъ, пише Василій Селевкійскій, св. Ѳекла була високого роду, обручена знаменитому юноши Ѳамиру; но ѳтъ коли слышала науку св. Павла о превосходствѣ стану дѣвочого, оставила обручника и посвятилася Христу. Мати еи зразилася тымъ дуже, а Ѳамиръ видячи незмѣннѳсть еи нового постановленія, возбудивъ въ городѣ розрухъ и напавши съ нѣкоторыми завидѣями на св. Павла ѳтдавъ его суду, судія же всадивъ Павла въ темницю. Коли Ѳекла се учула, ночью пошла до темницѣ и поѳкупивши сторожа, введена була ко св. Павлу, который утѣшавъ ю словомъ божимъ; но на другій день велѣніємъ судіѣ бувъ побитый и выгнанный изъ Иконіѣ. — Пося св. Амбросія св. Ѳекла ѳтъ коли поучена була ѳтъ св. Павла, оставили всѣ мысли о супружествѣ и пріяла житье дѣвоче, хотъ еще молода була на такъ велике предложенье. Св. Григорій Ниссійскій мовить: Отъ поученія, которе пріяла черезъ св. Павла, була мертвою страстемъ молодости, мертвою всѣмъ смысламъ тѣла; ничего не позостало въ нѣй живучого, тѳлько духъ и разумъ, посредствомъ которого весь свѣтъ бувъ мертвый тѳй дѣвици, такъ якъ она всему свѣту мертва була. Еи родичи, говоритъ св. Златоустъ, не знали умовы, которую зъ дѣвствомъ зрѳбила, и держали ѳѳ довгѣи бесѣды, змѣшанѣ зъ суровыми доганами, щобы склонити ю ко супружеству. Мати налѣгала на ню своею повагою; той що старався о еи руку, заклинавъ ѳѳ съ найнишнимъ поѳданьствомъ, сродники наминали милыми словесы, служачѣи молили со слезами, судіѣ пробовали примусити ю страхомъ казнѣи.

¹⁾ Дѣян. 14.

²⁾ 2. Тим. 1, 16.

Во третихъ, пише Василій Селевкійскій, Θεκλα була отречена отъ матери, и судія осудивъ ю на кару огня, но Господь выбавивъ ѿ чудеснымъ способомъ изъ распаленыхъ поломѣней. Потѣмъ опустила она свою мать и городъ и запроваджена ѣтъ служачихъ Онесифора прійшла до св. Павла, который съ Онесифоромъ крывся въ нѣкѣмъ гробѣ коло Иконіѣ и ожидавъ кѣнця судовыхъ допросѣвъ. Видѣвши же ю здорову, хваливъ Бога и взявъ ѿ собою и Варнавою ажъ до Антиохіѣ сирійскои. — Тутъ належають слова св. Златоустого, который мовить: Якъ тѣлько увѣльнена була отъ суду, пошла шукати св. Павла, щобы слухати его рѣчій. Она презрѣла и оставила свою мать, свѣй дѣмъ, свою отчину со всѣми принадами, которыми злый духъ старався ю позыскати, и не мыслила о ничѣмъ иншѣмъ, якъ абы найти Іисуса Христа и заслужити на любовь Его, що бувъ ѿ всѣмъ во всѣмъ. Св. Григорій Назіанскій утверджае, що она освобождена була не тѣлько ѣтъ лѣвъѣвъ, но и отъ огня. Еденъ же мартирологій мовить, що Богъ (въ Римѣ) угасивъ огонь, щобы заховати житіе еи.

Во четвертыхъ, повѣдае Василій Селевкійскій, коли Θεκла съ св. Павломъ прибула до Антиохіѣ, распалився любовію къ нѣй нѣкій знатный юноша Александеръ; но немогучи позыскати собѣ ѿ оскарживъ ю до суду. Судія ѣтославъ ю перве въ дѣмъ знатной жены Трифены а потѣмъ осудивъ ю на жиръ дикимъ звѣрѣямъ. Ко звѣрѣямъ выведена була она разъ въ одежи а другій разъ нага. Но звѣрѣ не тыкали еи и она вернула до дому Трифены. — И св. Амбросій каже, що св. Θεκла вырекшися супружества осуждена була шаленьствомъ жениха, щобы ѣтъ звѣрей роздерта была. Она явилася нага въ театръ, пише св. Златоустъ, абы выставленою бути на лютѣсть звѣрей; но понеже була одѣта своею невинностію, ганѣба наготы имѣла для неи тѣлько вѣнцъ и славу. Львы, додае св. Амбросій, которыхъ выпущено на ню, лѣгли у стѣпъ еи и задоволялися лизати ихъ и якъ зъ поважання цѣловати.

Наконецъ оповѣдае Василій Селевкійскій, св. Θεκла пробувши по освобожденію своѣмъ гдѣяке время у Трифены довѣдалася, що св. Павелъ учить въ Мирахъ ликійскихъ и отправила заразъ въ той городъ къ нему. Потѣмъ за его благословеніемъ пошла въ Иконію, отвидѣти мать и попрощалася съ нею. Тамиръ же, первый женихъ еи, бувъ вже умеръ. Зъ Иконіѣ удалася въ Селевкію, где поселившия на пустинній горѣ, многихъ навернула ко Христу и просіяла чудесами. Богъ прославлявъ ю чудами и по смерти,

которій бывали еще во времени Василия Селевкійского, и тойже авторъ написавъ о нихъ особну книжку.

Св. Исидоръ Пелусіотъ и Евагріій историкъ называютъ св. Оеклу первомученицею, такъ якъ въ календари греческомъ до нынѣ именуется. Зъ того же имени ничего бѣльше не слѣдуетъ якъ то, що понесла за Христа противности и бѣды, которій по порядку природы смерть задають. И св. Іоаннъ Златоустъ пише, що она осягла корону мученичества и дѣвства, никто же не утверждаетъ, що дѣйстно казнъ насильной смерти понесла. — Певно есть, що похороненою зостала въ Селевкіи, котору св. Григорій Назіанскій называетъ Селевкіею св. Оеклы. Межи чудами сдѣланными за ея причиною оповѣдають и то, що явилася императору Зинону, коли прогнанъ бувъ черезъ Василиска, и напоянала его назадъ воспріяти власть цѣсарску, обѣцяючи щасливый выходъ того предпріятія. И та обѣтница выповнилася р. 477. Зинонъ прогнавъ зъ трону Василиска, который вже два лѣта цѣсаретвовавъ. Дятого выбудовавъ Зинонъ въ Селевкіи исаврійскій Богу во честь св. Оеклы найоказальшу церковь, котору отличивъ богатствомъ и оздобами и дарами¹⁾

Поученіе. Богъ вѣнчавъ св. Оеклу короною мученичества за само призволеніе, умерти за вѣру Христову; и насъ нагородитъ Богъ за щирю волю, велике дѣло совершити на Его хвалу, хоть бысмо непредвидѣнными обстоятельствами перешкодженъ были, то дѣло сповнити.

Молитва. Любовію о Христѣ Павлу привязавшись, св. Оекло, обручена Оамиру посвятилася ся жениху небесному. Огъ тогды жадна мысль о земскихъ не возмогла тя зранити. И за Христа на смерть предаючися, огня поломѣнь въ росу преложила еси, быка ярость молитвою умиралась и во звѣряхъ инныхъ неятна пробула еси, рукою хоронена Христа, Спаса душъ нашихъ.

69. Св. верховный апостолъ Петръ. (Д. 29. червця.)

Передъ своимъ званіемъ назывався Симонъ. Родомъ бувъ изъ Виѳсаиды, сынъ Іоны, братъ Андрея. Мавъ жену (котора пѣзнѣйше якъ сестра послѣдовала ему на подорожахъ апостольскихъ и пе-

¹⁾ Евагр. III. 8. Тиллем. II. Migne t. 44. Acta SS. Septembr. VI. d. 21. p. 546. Славна кафедральна церковь въ Медіоланѣ, котора 1386. зъ бѣлого мрамору збудована була, посвящена есть подъ именемъ св. Оеклы, понеже часть ея мощій хоронится въ той церкви.

редъ нимъ въ Римѣ мученичествомъ вѣнчалася.) Тещу апостола Петра исцѣливъ Иисусъ Христосъ, коли другого року проповѣданя своего пробувавъ въ Капернаумѣ. Оба брата якъ Симонъ, такъ и Андрей були побожніи и здѣлалися учениками св. Іоанна Крестителя. Андрей потѣмъ первый по указаню Іоанна пѣзнавъ Иисуса Христа и увѣривши въ Него, привѣвъ Симона къ Иисусу. Возрѣвши же Иисусъ на Симона, рѣкъ ему: Ты назвешся Кифа (по гречески Петръ, по руски Скала.) То есть божественный архитекторъ церкви Иисусъ усмотривъ собѣ Симона, абы бувъ основаніемъ крѣпкимъ церкви, чимъ скала дому бывае. И Симонъ Петръ полюбивши заразы Иисуса Христа, пробувъ съ братомъ Андреемъ цѣлый день съ Иисусомъ. Но оба брата повернули еще до дому и занималися рыболовствомъ при мори Генезаретскѣмъ. Ихъ призванье ко чину апостольскому наступило второго року проповѣди евангелскои, коли на мори Генезаретскѣмъ цѣлу нѣчь ловивши рыбы, ничего не яли. Иисусъ внишовъ въ ихъ корабль и учивъ народы. По науцѣ же велѣвъ имъ закинути сѣти и давъ имъ зловити такъ велике множество рыбъ, що сѣти ихъ рвалася, и рыбами наповнили не только свой корабль але и корабль товаришей Якова и Іоанна. Иисусъ рѣкъ имъ: Ходѣтъ по мнѣ и сотворю васъ ловцями челоувѣкѣвъ. Они же заразы оставивши сѣти, здѣлалися учениками Христовыми¹⁾. Передъ третѣю пасхою (ѣтъ проповѣданя Христоваго) насытивъ Иисусъ около 5000 мужей пятьми хлѣбами и двома рыбами и удалися ѣтъ народа на гору, Апостолы же веѣли на лодѣ, щобы перейти море Генезаретское. Коли же съ волнами и бурей на мори боролися, надѣйшовъ до нихъ Иисусъ Христосъ дѣдня, по водамъ ходячи. Тогды св. Петръ видѣвши Господа просивъ мовячи: Господи, если Ты еси, повели ми прійти къ Тебѣ по водамъ. Господь же рѣкъ; Прійди. И выскочивши Петръ изъ корабля, ишовъ по водахъ, видячи же вѣтеръ крѣпкій, убоявся и начинаючи утопати, воззавъ: Господи спаси мя. Господь же подавъ ему руку и зганивши ему то, що усумнився, внишовъ съ нимъ въ корабль²⁾. -- При кѣнци лица того же року прійшовъ Иисусъ въ стороны Кесаріѣ Филипповои, и св. Петръ въ имени прочихъ Апостолѣвъ вызнавъ Ему праву вѣру ихъ, мовячи: Ты еси Христосъ, Сынъ Бога живаго. Въ нагороду за то обѣцавъ ему Господь, що здѣлае его фундаментомъ своєї церкви

¹⁾ Мат. 4. Лук. 5.

²⁾ Мат. 14, 22.

и поручить ему въ нѣй власть найвышу¹⁾. Дня 6. серпня того самого року удостоился св. Петръ съ апостолами Іаковомъ и Іоанномъ видѣти Господа преображенного на горѣ Фаворскѣй²⁾ и бувъ потѣмъ свѣдкомъ страданя Господняго на горѣ оливиѣ. Коли жиды на тѣйже горѣ хотѣли спѣйсати Господа, Петръ въ своѣй ревности добувъ меча и ѡттявъ архіерейскому слугѣ Малхови ухо, которое слуга сей не приклонивъ ко слышаню пророческихъ голосѣвъ о Христѣ Спасителю. Мало же пѣзвѣвши св. Петръ самъ зъ немочи чловѣчои ѡтрекся Господа три разы. Понеже той грѣхъ заразы истиннымъ и гѣркимъ рыданьемъ очистивъ, то таки первый изъ Апостолѣвъ удостоился видѣти воскресшого Господа³⁾. Пѣзвѣвши явився Господь Іисусъ св. Петру и инымъ шести ученикамъ при озерѣ Генезаретскѣмъ, где цѣлу нѣчь на дармо рыбы ловили. Станувши Іисусъ до свѣта на березѣ велѣвъ имъ закинути мережу по правѣй сторонѣ корабля и давъ имъ тымъ чиномъ 153 великихъ рыбъ зловити. Якъ потѣмъ выволокли мережу на берегъ, казавъ имъ обѣдати а по обѣдѣ пріѣвъ отъ св. Петра за трикратное его отреченье трикратне вызнанье любви и поставивъ его начальнымъ пастыремъ всего стада своего словесного⁴⁾.

По вознесенію Господа св. Петръ яко верховный Апостолъ въ згромадженю Апостолѣвъ и ученикѣвъ, которыхъ було 120 разомъ, занявся выборомъ едного Апостола на мѣстце ѡтпадного Юды Искаріота, и выбрано св. Матѣія на то мѣстце⁵⁾. По сошествію св. Духа св. Петръ первый проповѣдавъ слово божє собранымъ жидамъ и позыскавъ до три тысячи душъ церкви Христовѣй черезъ ту проповѣдь⁶⁾. Мало потѣмъ исцѣливъ св. Петръ у ворѣтъ красныхъ церкви Іерусалимскои хромого, милостынѣ просячого, самымъ призваньемъ имене Христоваго и при способности сего чудесе второю проповѣдію навернувъ 5000 народа. За то съ Іоанномъ мусѣвъ ставати передъ высокою радю и визнавъ неустрашено Іисуса, що кромѣ Того нема иншого, которымъ моглибысмо улучшить спасеніе. Судіи стревоженіи твердостію обохъ исповѣдникѣвъ Христовыхъ ѡтпустили ихъ, задовольючися самою грозьбою. — По кѣлькохъ

¹⁾ Мат. 16.

²⁾ Лук. 22.

³⁾ Лук. 24.

⁴⁾ Іо. 21.

⁵⁾ Дѣян. 1, 12.

⁶⁾ Дѣян. 2.

дняхъ св. Петръ просвѣщенный Духомъ Святымъ вытыкавъ сопругамъ Ананіи и Сапфирѣ, що солгали Духу Святому, и обое зѣстали укараніи наглою смертію. Надъ то творили Апостолы многіи чудеса, и сама тѣнь идучого св. Петра исцѣляла недужныхъ вынесенныхъ на улицѣ. Тогда наповнились архіереи жидѣвскіи завистію и всадили Апостолѣвъ въ темницу; Ангелъ же Господень освободивъ ихъ и велѣвъ дальше проповѣдати слова жизни; длятого поставили жиды Апостолѣвъ на судъ; но Гамалиилъ боронивъ ихъ справу, и Апостолы були только палицами бити; съ грозьбами же отпущеніи, отійшли радуячися, що удостоилися за Іисуса безчестіе пріяти.

Понеже св. Петръ и прочіи Апостолы не перестали учить, то повстало на христіанъ гоненіе, въ которѣмъ св. Стефанъ претерпѣвъ мученичу смерть, и христіане уступали изъ Іерусалима. Савлъ наворачнувшись, проповѣдавъ Христа въ Дамасцѣ. Тымъ временемъ св. Петръ съ Іоанномъ дѣйствовавъ въ Самаріи и смирилъ Симона волхва а потомъ шедши св. Петръ проповѣдавъ въ Лидѣ и оздоровивъ Енея ѡсемъ лѣтъ низложенного недугою. Еще бѣльше чудо сотворивъ онъ въ поблизкѣи Іонніи; бо воскресивъ христіаньску ученицю Тавиѡу. Зъ Іонніи послѣдуючи званію вышнему, св. Петръ отійшовъ въ Кесарію, где окрестивъ Корнилія сотника съ цѣлымъ его домоу. (Дѣян. 10.) — Коли потѣмъ Иродъ Агриппа гонивъ церковь и св. Якова, сына Зебедеоваго, убивъ мечемъ (р. 44.), велѣвъ и св. Петра увязнити. Стерѣгъ же его дуже опасно, чтобы заразъ по пасцѣ жидамъ въ утѣху выпровадити на казнь смерти. Но ангелъ Господень являеся ночью Петру въ темници, опадають желѣзны ланцухи, бездѣльный оказываются два воины въ темници, бездѣльна подвѣйна стражъ при темници, и св. Петръ ступаючи за Ангеломъ, освобожденный выйшовъ на улицѣ Іерусалима, чтобы посоромити все чеканье Ирода и жидѣвъ и знову ѡтважно проповѣдати св. евангеліе¹⁾. Правдоподобно удався теперь св. апостоль Петръ до Риму а около р. 49. поставивши на свое мѣстце Діана, отійшовъ въ восточніи стороны. Року же 51. бувъ въ Іерусалимѣ и державъ начальство на соборѣ Апостолѣвъ, коли раджено о тѣмъ, чи христіане наворачненіи отъ поганъ обовязаніи хоронити обрядовый законъ Мойсея. (Дѣян. 15. Гал. 2, 1.)

Пишуть, що св. Апостоль Петръ еще около 37. року прійшовъ въ Антиохію сирійску, где новонаверненіи найперше назвались

¹⁾ Дѣян. 12

христіанами, и заложивъ тамъ кафедральну церковь, котору черезъ сѣмь лѣтъ, якъ мовять, провадивъ. Потѣмъ поставивъ Еводія епископомъ въ Антиохіи а самъ взявши Марка, ѡтправився въ Римъ, где по́сля Евсевія бувъ 25 лѣтъ епископомъ (43—67.) Около р. 43. написавъ св. Петръ въ Римѣ перве свое посланіе, ко громадамъ въ Понтѣ, Вноніи, Галатіи и Каппадокіи. Посланіе сіе есть такъ взнесле и повне силы, що цѣлкомъ отповѣдае достоинству верховного Апостола. Въ Римѣ не пробувавъ св. Петръ неустанно, але якъ выше сказано предпріявъ апостольску подорожь въ восточній стороны. На тѣй подорожи, здаєся, прійшовъ также въ городъ Коринѣ. — О дѣятельности св. Петра на востоцѣ читаемъ въ книжѣ житій именемъ Метафраста слѣдуюче. Въ Антиохіи пробуваючи апостолъ Петръ поставивъ епископѣвъ и то Маркіана Сиракусамъ въ Сициліи, Панкратія же Тавроменіямъ. Пѣзнѣйше прійшовъ въ Никомидію, где поставивъ Прохора епископомъ; дальше прибувъ въ еллиспонтску сторону, где поставивъ Корнилія сотника епископомъ; дальше повернувъ въ Антиохію, где Урбана поставивъ епископомъ Тарсу а Епафродита епископомъ адріатекѣй Ликіи, и Фиггела Ефесу, Апеллія же Смирнѣ, дальше прійшовъ въ Македонію и поставивъ Олимпа епископомъ Филиппісіямъ, Іассона Тессалоникамъ, Силу Коринѣіанамъ; въ Патры же прійшовши, поставивъ Иродіона и ѡтиплывъ въ Сицилію, зѣ ѡтки удався въ Римъ. — То есть певна, що около р. 65. по довгихъ подорожахъ прійшовъ св. Петръ въ Римъ, где написавъ превосходное свое вторе посланіе и соединився съ надходячимъ св. Павломъ, абы въ лютѣмъ гоненіи Нерона ратовати христіанство упадающее. Преданіе старинне каже, що въ то время зводивъ Римлянъ Симонъ волхвъ чародѣйствомъ своимъ, а св. Петръ положивъ конецъ его зрадамъ; бо коли Симонъ за помочію бѣсѣвъ взлетѣвъ въ высоту воздушну, Петръ молитвою скинувъ его на землю, такъ що Симонъ погибъ люто, и Римляне вѣольніи були ѡтъ его обманѣвъ. Въ то же время св. Павелъ наворачнувъ ко вѣрѣ и цѣломудрію краснѣйшую наложницю Нерона и сей цѣсарь вѣтѣкаючися ѡтъ гнѣву всадивъ обохъ Апостолѣвъ въ тѣсну темницю. Мовять, що оба Апостолы заключеніи були въ мамертинскѣй вязниці и наворачнули тамъ двоухъ сторожѣвъ Процесса и Мартиніана съ 47 увязненными. Найстаршій исторіографъ церковный Гегисиппъ подавъ до памяти слѣдуючу пригиду. Петръ, который по ѡтреченіи Господа, въ день св. его страсти бывшѣмъ, повзявъ велике недовѣріе ко собѣ, дався намовити ѡтъ вѣрныхъ, воспользоватися средствами утечки, которіи ему приготавливали, и ночью выховзнувся изъ темницѣ та утѣкаючи, выходивъ

изъ города поспѣшно; но въ воротахъ стрѣчае его Христосъ Господь и запытанный Петромъ, куда иде, отповѣдае: Иду въ Римъ, чтобы знову роспятися. Св. Петръ познавъ заразы, що Христосъ хотѣвъ ему указати, вернувъ въ городъ и бувъ съ св. Павломъ осужденный. Вырокъ выповнено дня 29. червця на обохъ Апостолахъ. Оба були выпроваджені черезъ браму Остіѣ; Но апостолъ Павелъ яко Римскій мѣщанинъ зѣставъ стятый, и то при купеляхъ Салвинскихъ. Святой же Петръ яко жидовинъ осужденный бувъ на крестъ. Безъ сомнѣнія по порядку карного судового допросу у римлянъ принятого бувъ онъ перше еще бичованный а потѣмъ на горбѣ Яникулѣ роспятый. Коли приготавливано роспятіе, отступили отъ него все страхи смерти, и една любовь божья владѣла нимъ, которою одушевленъ, просивъ распинателей абы обернули его стрѣмголовъ; бо не судився достойнымъ, рѣвнымъ бути въ страсти Господу. Его тѣло похоронили ученики его Маркеллъ и Апулей на дорожѣ Аурелианскѣй, зъ отки перенесено его до поблизкихъ катакомбѣвъ. Святой же Павелъ похороненъ бувъ на гостинцю Остіѣ. Теперь почиваетъ тѣло св. апостола Петра въ ватиканскѣй базилицѣ, а тѣло св. Павла въ Павловѣй церкви на гостинцю къ Остіѣ. Головы же верховныхъ Апостоловъ положены суть въ базилицѣ св. Іоанна на Латеранѣ. Пѣсля миней кромѣ св. Петра и Павла спѣймано многихъ иныхъ вѣрныхъ, зъ которыхъ Иродіонъ и Олимпъ мечемъ убиты суть. — По стариннымъ вѣщаньямъ малюется св. апостолъ Петръ малый съ лисею головою и орлинымъ носомъ.

Поученіе. Св. верховный апостолъ Петръ посѣдавъ все добродѣтели христіанскіи, наибѣльше же красовався любовью Бога и ближнего и, якъ самъ палавъ любовью ко ближнимъ для Бога, такъ и насъ напоминаетъ, щобысмо живили въ собѣ сей полумѣнь святой. Въ першомъ своѣмъ посланію пише такъ: „Со страхомъ проводятъ время подорожованья вашего, знаючи, що не тлѣннымъ (зѣпеутю подпадающимъ) серебромъ или золотомъ искупленіе есте, отъ порожного житя, преданого вамъ отъ отцѣвъ, но дорогоценною кровію Христа“. (1, 17—19.) „Усердно любѣтъ другъ друга отъ чистого сердца якъ отрожденіи... отъ слова божого живого и пребывающого во вѣкъ“. (1, 22—23.) „Будьте все единомысленны, сострадательны, милосердны, дружелюбны, смиренномудры. Не воздавайте зломъ за зло или ругательствомъ за ругательство; напротивъ благословляйте, знаючи, що вы призваны къ тому, щобы наслѣдовати благословеніе“. (3, 7—9.) „Служѣтъ другъ другу, каждый тымъ даромъ, который кто получивъ, яко вѣрный домостро-

ительъ многорозличной благодати божіей... дабы во всѣмъ славился Богъ черезъ Іисуса Христа⁴. (4, 10—11.) „Почитайте братію, бѣйтеся Бога, чтите цѣсаря“. (2, 17.)

Молитва. Петре, Апостолѣвъ основаніе, скало Христовой церкви, ключарю царства небесного, пастырю стада Христоваго, христіанъ начало, кермачу, которому первому Христосъ вручивъ кормила церкви, превеликого города Рима первый Епископе тай слава и похвала, паси овцѣ твоего двора славно, агницѣ твои схорони ѿ зрадливыхъ вовкѣвъ, выбави стадо тобѣ поручене ѿ напастей лютыхъ, настави на пасовиска жизни, провадь до цѣсарства небесного; ты бо молитвенника къ Богу неусыпного разыскалismo воистинну, о тобѣ хвалячися, спасаемся всѣ.

70. Поклоненіе честнымъ веригамъ св. апостола Петра.

(Д. 16. сѣчня.)

По словамъ св. евангелиста Луки (Дѣян. 12.) св. Петръ всаженный бувъ въ Іерусалимъ въ темницю черезъ короля Ирода Агриппу и стереженный тамже въ двоухъ желѣзныхъ ланцухахъ ѿ четырехъ четверицъ воиновъ; но Ангелъ божій выпровадивъ его зъ темницѣ, ланцухи же, которіе еще въ темници зъ него спали, позѣстали въ темници. Старе преданіе мовить, що тѣ ланцухи (вериги) прійшли въ руки вѣрныхъ и прославились межи ними чудами. Въ цѣсарство Константина Великого положено ихъ въ Іерусалимъ въ церкви воскресенія. Патріархъ Ювеналій даровавъ ихъ цѣсаревѣ Евдокіи, супрузѣ Θεодосія молодшого, коли повертала зъ Іерусалима въ Константинополь (ок. 435.) Она же одну часть ихъ зоставила въ Константинополю въ церкви св. Апостолѣвъ, и сія часть хоронилася пѣзнѣйше въ храмѣ св. Петра, каплиці церкви Софійской; другу часть пѣслала въ Римъ Евдокіи, дочцѣ своѣй, котора була за Валентомъ III. (р. 439.) Евдокія же создала на горѣ Есквилинскѣй церковь св. Петра (Basilica St. Pietro in Vincoli) и положила въ нѣй даровану си веригу. Пишуть, що папа Левъ Великій зложивъ ту веригу съ другою, котору св. Петръ носивъ въ Римѣ, въ гоненію Нерона, и обѣ злучилися въ одну, якъ бы ѿ одной руки здѣланіи були. Она має 38 обручѣвъ желѣзныхъ съ двома полукружіеобразными кайданами, которыми обложена була шія Апостола. Память честныхъ тыхъ веригъ празднеу греческа церковь дня 16. сѣчня а латинска д. 1. серпня.

Молитва. Обманы и зрады звязавъ есь о Господѣ, св. апостолѣ Петре, грѣхи же розрѣшавъ есь каючихся вѣрныхъ, и бувъ есь за имя Іисуса въ темници звязанъ и заключенъ; тымже ты любовію почитаемъ, вѣрою вериги твои цѣлуемъ и почерпаючи ѿ нихъ здоровье тѣлесе и душъ спасеніе, восхваляемъ ты боговидця, основаніе церкви, камѣнь вѣры, безплотныхъ собесѣдника.

71. Св. апостолъ міра Павелъ. (Д. 29. червця.)

І. Молодѣсть, наверненіе къ вѣрѣ, дѣятельность въ Дамаску и Антиохіи. Св. апостолъ Павелъ передъ званіемъ своимъ на Апостола назывався Савлъ. Народився въ Тарсѣ киликійскѣмъ зъ жидѣвскихъ родичей, которіи мали право мѣщанства Римского. Закону учився въ Іерусалимѣ совокупно съ Варнавою у Гамаліила, учителя секты фарисейской. По тогдашнему же звычаю по при студіяхъ научныхъ занимався рукодѣліемъ шатерника (ремѣсломъ наметѣвъ), зъ которого ремѣла и яко Апостолъ утримовався, щобы щадити вѣрныхъ. — Въ то время быстро ширилася вѣра Христова; Савлъ же ревнуючи о законѣ Мойсеевѣмъ въ нерозсудный способъ противився вѣи всѣми силами. Коли жиды побивали св. Стефана камнями, Савлъ бувъ участникомъ убійства, бо стерѣгъ одежѣ свѣдкѣвъ біючихъ Стефана¹⁾. Принявши потѣмъ власть ѿ архіереевъ и старцевъ входивъ въ дома вѣрныхъ Христовыхъ и порывавъ мужей и женъ, щобы дати ихъ до темницѣ. Дальше незадовольючися гоненіемъ христіанъ въ Іерусалимѣ, отримавъ письмо архіерейске, ити въ Дамаскъ, щобы тамошнихъ исповѣдникѣвъ Христа звязанныхъ привести въ Іерусалимъ. Но въ подорожи сей, близко Дамаска явився ему прославленный Христосъ, навернувъ его чудеснымъ своимъ явленіемъ и ослѣпленого отбѣславъ въ Дамаскъ, пріяти поученіе христіанске и освященіе св. таинствъ (34. р.) По тѣмъ явленію Христа Спасителя Савлъ утративши свѣтло тѣлесныхъ очій, запровадженный бувъ ѿ товаришей въ Дамаскъ и замешкавъ у нѣкого Юды. Тамъ пробувъ ѿнѣ три дни безъ стравы и питя. И Господъ глянувши на смиреніе его, пославъ ему ученика своего Ананію, который возложеніемъ рукъ ѿтрясъ ѿ него слѣпоту тѣлесну и окрестивши его, здѣлавъ его причастникомъ дарѣвъ Духа

¹⁾ Дѣян. 7.

Святого. Потѣмъ званый свыше на апостола Христоваго Савль, пріявъ проповѣдатися маючое евангеліе не ѡтъ людій, но объявленіемъ Іисуса Христа, и выступавъ въ синагогахъ жидѣвскихъ яко проповѣдникъ Христа Спасителя. Жиды въ Дамаску тревоженіи були не мало несподѣваннымъ наверненіемъ Савла ко Христу; имъ уступаючи, отѣйшовъ наверненный на время въ Арабію, где по всей вѣроятности розмышленіемъ, молитвою и постомъ приготавливаясь до обнятія чина учительскаго. Мало пѣзнѣйше, якъ здаеся, повернувъ въ Дамаскъ и смѣло проповѣдавъ всюды евангеліе. Роздражненіи въ Дамаску жиды рѣшилися его убити и уговорили начальника короля Аревы, же казавъ стеречи ворота Дамаска, абы его яти; но вѣрнии спустили его ночью въ кошу черезъ оконце по стѣнѣ городскѣй, и Савль бѣжавши щасливо, прійшовъ въ Іерусалимъ, три лѣта по своѣмъ наверненію р. 37., абы видѣти голову церкви Петра и ѡтъ него узнаннымъ быти¹⁾. Коли же Савль прійшовши въ Іерусалимъ, хотѣвъ прилучитися ко ученикамъ Христовымъ, сїи стереглися его; но св. Варнава представивъ имъ его наверненіе и познакомивъ его съ апостолами Петромъ и Яковомъ, братомъ Господнимъ, которіи саміи зъ апостолѣвъ тогды въ Іерусалимѣ пробували. Сей побытъ Савла въ Іерусалимѣ тревавъ только 15. день. Коли бо разъ молился въ церкви Іерусалимскѣй, Господь въ видѣнію объявивъ ему, що жиды не пріймуть его свѣдоцтва, и що посылае его далеко межи народы поганьскіи²⁾. Кромѣ того и братья побудили его ѡтъити скоро зъ Іерусалима; ѡнъ бо явно визнаючи Христа и побѣдительно розсправляючи о вѣрѣ съ еллинскими жидами, роздражнивъ жидѣвъ, такъ що сїи хотѣли его убити. Братья отже довѣдавшися о небезпеченствѣ жизни его прискорили его отпѣствіе: ѡтировадили его въ Кесарію и ѡтпустили зъ ѡтамъ ити въ отеческій городъ Тарсъ³⁾.

Межи тымъ въ Антиохіи сирійскѣй утворилася громада вѣрныхъ. Коли то слышано въ церкви Іерусалимскѣй, пѣсланъ бувъ зъ Іерусалима до нихъ Варнава. Варнава же прибувши въ Антиохію и видѣвши поступы христіанскои религіѣ, отѣйшовъ въ Тарсъ и привѣвъ Савла въ Антиохію, где оба цѣлый рѣкъ проповѣдали евангеліе. Антиохійскіи же вѣрнии первіи началися называти христіанами. Вѣроятно въ Антиохіи въ се время (р. 43.) ста-

¹⁾ Гал. 1, 18. Дѣян. 9, 19.

²⁾ Дѣян. 22.

³⁾ Дѣян. 9, 30.

лося то, що Савль захваченъ бувъ до третього неба, се есть до щасливого жилища ангелѣвъ и блаженныхъ душъ и пріавъ тамъ объявленіе несказанныхъ таемностей¹⁾. — Въ вторѣмъ року цѣсаря Клавдія наставъ великій голодъ предповѣдженъ пророкомъ тогдашнимъ Агабомъ, который то голодъ тревавъ до четвертого року Клавдія. Отожь христіяне Антіохійскіи зложили гроши и поѣсали ихъ яко милостыню вѣрнымъ въ Іерусалимѣ черезъ обохъ апостолѣвъ своихъ Савла и Варнаву (р. 44.) То бувъ второй побытъ Савла въ Іерусалимѣ по наверненію къ вѣрѣ²⁾. Сповнивши ту службу Савль и Варнава въ Іерусалимѣ, взяли съ собою Іоанна Марка, который бувъ сестрѣнецъ Варнавы, и повернули съ нимъ въ Антіохію. Потѣмъ одержали христіанскіи пророки въ Антіохіи ѡтъ Духа Святого приказъ, отдѣлити Варнаву и Савла на дѣло апостольства межи поганами. Тогда постившіся, молитвою и возложеніемъ рукъ посвятили ихъ на епископѣвъ. (Дѣян. 13.)

Та есть коротка исторія св. Павла передъ великими его миссійными подорожами. Жіючи пѣдъ закономъ Мойсея по предисамъ секты фарисейской, пресвѣдчився ѡнъ, що бувъ робомъ змысловости запроданымъ грѣху, который желавъ доброго, а творивъ злое. Навернувшись же ко Христу дѣзнавъ благодѣяній ласки Христовои, освободився ѡтъ ярма грѣховного и начавъ добрымъ подвигомъ подвигатися, работаючи Христу на вѣчну свою славу. Всюды дае ѡнъ прикладъ найстрожшого, ѡтреченія своихъ корыстѣй и стараеся якъ наибѣльше трудитися для спасенія душъ. Не хоче ничего знати, тѣлько Христа и того распятого. Свое сумлѣнне очистивъ ѡнъ ѡтъ всего злого; но тымъ не судився еще оправданымъ передъ Богомъ и поручався молитвамъ вѣрныхъ. Свою змысловѣсть съ всѣми злыми страстьми уморявъ ѡнъ неустанно, щобы инымъ проповѣдаючи науку спасенія, самъ не бувъ отверженія достойнымъ.

II. Три великіи апостольскіи подорожи. — Подорожь перва. Высланій ѡтъ Духа Святого зъ Антіохіѣ Варнава и Савль взяли съ собою Іоанна Марка и зъ Селевкиѣ на устью рѣки Оронта ѡтиплыли въ отечество Варнавы, островъ Кипръ. (Р. 45.) Прибувши тамъ проходили весь отокъ ѡтъ веходу до заходу проповѣдаючи евангеліе. Въ Пафѣ навернувъ Савль анеипата (проконсула) Сергія Павла ко вѣрѣ Христовѣй; а ослѣпивъ однимъ

¹⁾ 2. Кор. 12.

²⁾ Дѣян. 11, 27.

словомъ жидѣвскаго волхва Елліма, который противился евангелію. Отъ того часу называеся Савль въ дѣянїяхъ апостольскихъ также Павель; длятого пора вже тѣлько тымъ именемъ его означати¹⁾. Зъ Кипра отъ Пафа отвезшися св. Павель въ товариствѣ Варнавы и Марка, подорожовавъ къ Памфиліи и прїйшовъ въ Пергію, памфилійскій городъ, где молодой Іоаннъ Марко розлучився отъ него, щобы повернути въ Іерусалимъ. Павель же и Варнава идучи сушею, прибыли въ Антиохію, городъ Писидїѣ; тамъ проповѣдали они Христа и наvertsнули многихъ жидѣвъ тай поганъ; но були векорѣ принужденїи уступити враждующимъ невѣрнымъ жидамъ и отойти въ Иконію, столицю Ликаонїѣ. И въ Иконїи проповѣдали Апостолы довше время жидамъ и поганамъ, содѣловуючи знамена и чудеса, такъ що нашли многихъ послѣдователей. (Межи ними св. первомученица Фекла здѣлалася ученицею св. Павла.) Невѣрнии же юдеи забиралися, ихъ каменовати. Апостолы отже опустили Иконію, щобы и въ иныхъ городахъ Ликаонїѣ проповѣдати, именно въ Листрѣ, Дербіи и окрестности. Въ Листрѣ исцѣливъ св. Павель хромого отъ рождества и погане хотѣли за то ему тай Варнавѣ божеску честь отдати; коли же апостолы съ трудомъ ихъ отъ того заблудженія отвели, прїйшли въ Листру ворожосположенїи жиды и подбурили народъ въ той способъ противъ св. Павлу, що его каменовали и мнимого мерця выволѣкли за городъ. Но апостолъ покрѣпленный отъ Бога и окруженный отъ учениковъ подївѣся вернувъ въ городъ а слѣдующаго дня отойшовъ съ Варнавою въ Дербію. Коли и ту собралася громада христіанска, апостолы повертали черезъ Листру, Иконію и Антиохію, возбуждаючи вѣрныхъ къ терпѣнню и рукополагаючи имъ пресвитерѣвъ. И пройшовши Писидію, прїйшли въ Пергію памфилійску, а зъ оттамъ въ Атталію, тай отплыли въ Антиохію сирійску, где оповѣдали, що Богъ сотворивъ съ ними и якъ отворивъ поганамъ дверь вѣры²⁾.

Соборъ Іерусалимскій и вторая подорожъ. Въ Антиохїи же по гдеякомъ времени повставъ вопросъ, чи крещенїи зъ поганъ довшнїи обрѣзоватися и хоронити церемонїи старозавѣтнїи. Длятого вѣрнии послали съ тымъ вопросомъ апостоловъ Павла и Варнаву въ Іерусалимъ къ Апостоламъ и старцамъ (ок. 51. р.) Апостолы же и старцѣ собравшися, дали имъ на пи-

¹⁾ Дѣян. 13, 1—12.

²⁾ Дѣян. 13. и 14.

сьмѣ именемъ Духа Св. единодушне свое рѣшеніе, що обрядовый законъ Мойсеовъ не обовязуе бѣльше, залучили же заразомъ упѣмненье, абы вѣрніи хоронили любовь братню а воздержалися бѣтъ идоложертвенныхъ и бѣтъ крови и бѣтъ одушеного изъ взгляду на юдеохристіанъ, которіи бы инакше збѣршилися. Письмо сіе бѣтнесли въ Антиохію св. апостолы Павелъ и Варнава и бѣсланіи съ ними нарочитіи мужи: Юда призванный Варсава и Сила. — Вскорѣ по оголошенію сего рѣшенія выбирався св. Павелъ съ Варнавою въ второе апостольске путешествіе. Варнава же хотѣвъ взяти съ собою Іоанна Марка, которого не допускавъ Павелъ за то, що вже разъ бувъ ихъ покинувъ. Була отже суперечка и скѣнчилась тѣмъ, що Варнава съ Маркомъ бѣплыли въ Кипръ, а Павелъ съ Силою проходивъ Сирію и Киликію, укрѣпляючи всюды молодіи громады¹⁾. Прійшовши въ Листру Павелъ, зыскавъ доброго сотрудника Тимофея, который бувъ сынъ отца поганьскаго и матери вѣрної жидѣвки Евникиѣ. Щобы ему приступъ ко жидамъ отворити, сповнивъ апостоль Павелъ на нѣмъ обрѣзанія обрядъ. Потѣмъ въ его товариствѣ пройшовъ Фригію и Галатію, оминувъ Азію и Вифинію и черезъ Мисію ввійшовъ въ Троаду. Въ Троадѣ мавъ апостоль Павелъ ночію видѣніе мужа македонскаго, который рѣкъ ему: Прійди въ Македонію и поможи намъ. Подорожъ отже въ Македонію була заразъ предпріята. Св. апостоль тотчасъ отправився туда съ Силою, Тимофеемъ и вѣроятно съ Лукою. Они прійшли въ македонскій городъ Филиппы, где навернулася ко вѣрѣ порцупроцудалница Лидія съ родиною и приняла апостоловъ на мешканье въ дѣмъ свѣй²⁾. Въ тѣмже городѣ нецѣливъ св. Павелъ дѣвицю, котора мучена була отъ духа прозорливаго. Паны же еи, который черезъ освобожденье еи бѣтъ того духа утратили великій заробокъ, зворушили нарѣдъ противъ Апостоламъ и поставили св. Павла и Силу передъ начальниками города. Тогда оба святіи безъ допросу и суду були палицами окрутно битіи и збѣтали заключеніи въ темницю, где ногами въ колодки закутыхъ пильно естережено. Помимо тяжкихъ ранъ пріятыхъ святіи о пѣвночи спѣвали хвалу Богу и для прославленія ихъ потряслася земля, двери темницѣ отворилися, и онаи оковы вязиѣвъ. Пробудившиися сторожъ, прибѣгъ и мысливъ, що вязиѣ убѣжали; длятого добувъ бѣтъ меча и хотѣвъ себе умертвити; но св. Павелъ успокоивъ его, мо-

¹⁾ Дѣян. 15.

²⁾ Дѣян. 16, 1—15.

вячи, що никто не уйшовъ зъ темницѣ. Тогда сторожъ видячи силу божу, тойже ночи слухавъ уважно слово боже, вымывъ Апостолѣвъ отъ ранъ и окрестився со всѣмъ домоу. Слѣдующого дня начальники дали приказъ, выпустити увязненыхъ Апостолѣвъ. Коли же апостолъ Павель не хотѣвъ тайно ѳтоходити, обвиняючи ихъ, що безъ суду мѣщанъ римскихъ публично скарали, прійшли саміи и просили Апостолѣвъ выйти изъ города. Несперекаючиcя дальше Павель и Сила, поішли въ дѣмъ Лидіѣ попрощатися съ вѣрными а потѣмъ отпавилися въ Солунь. Тутъ основали они щасливо церковь, но гостившій ихъ у себе Яссонъ съ нѣкими братьями мусѣвъ за нихъ отповѣдати передъ начальниками города, и Апостолы примушеніи були уступати завистнымъ жидамъ и ити въ Берію. Въ Беріи увѣрили въ Христа многіи жиды и погане. Векоръ же присѣли тамъ завистніи жиды зъ Солуня, которіи ворушили нарѣдъ; длятого св. Павель зоставляючи собраній громадѣ Силу и Тимоѣея, отѣйшовъ на поморіе и отпавився въ Аѣнны. Прибывши же въ Аѣнны, проповѣдавъ слово боже въ сонмищу жидѣвскѣмъ и на ареопагу, где нѣкоторіи зъ поганъ увѣрили, межи ними Діонисій ареопагитскій и жена Дамарь¹⁾. Зъ Аѣннъ прійшовъ св. апостолъ Павель въ Коринѣ, столицю Ахаѣ, и замешкавъ у наверненыхъ черезъ него жидѣвскихъ супругѣвъ Акилы и Прискиллы, которіи якъ ѳнъ зарабатяли выдѣлованьемъ наметѣвъ. Коли св. Павель пробувавъ въ Коринѣ и свою апостольску дѣятельнѣсть розвинувъ, присѣли до него зъ Македоніѣ апостолы Сила и Тимоѣей. На вѣдомости, которіи ему Тимоѣей о Солунянахъ приѣсъ написавъ св. Павель свое перше посланіе къ Солунянамъ, въ которѣмъ находятся нороветвенніи упоминанія противъ нечистоты и лѣности и поученіе о воскресенію мертвыхъ (гл. 4.) По ѳтосланію того посланія пріѣвъ апостолъ вѣсть, що въ Солуню пѣдъ его именемъ въ обѣгу естъ письмо, въ которѣмъ вторе пришествіе Госцода дуже близкимъ представляеся; длятого написавъ Апостолъ второе посланіе къ Солунянамъ съ власноручнымъ пѣдписомъ, щобы ихъ успокоити взглядѣмъ пришествія Господнього и поставити имъ передъ очи славу званія христіянскаго. Помимо тяжкихъ гоненій въ Коринѣ провѣвъ св. Павель тамъ пѣвтора року: бо самъ Господь явився ему въ нѣчнѣмъ видѣнію и укрѣпивъ его, мовячи: „Не бѣйся, но говори безъ обинякѣвъ; бо я съ тобою, и никто не возложитъ на тебе рукъ, абы ты оскорбити; длятого, що много

1) Дѣян. 16. и 17.

людей принадлежит ми въ семь городѣ⁴. Ажь по повторарочнѣмъ пробуваню опустивъ св. Павель съ Акилою и Прискиллою Коринѣъ, щобы отправитися до Сиріѣ. Онъ хотѣвъ ити на праздникъ въ Іерусалимъ и выповнити слюбъ, которымъ обовязався остричься и не пити вина черезъ трицять дній. Остригшися въ Кенхреяхъ коло Коринѣа ѡтплывъ въ Ефесъ а зъ Ефеса составляючи тамъ спутниковъ Акилу и Прискиллу, отправився черезъ Кесарію въ Іерусалимъ. Въ Іерусалимѣ же сповнивъ свой обѣтъ и прійшовъ въ Антиохію сирійску, где провѣвъ нѣкое время¹⁾. — На вторѣмъ своемъ путешествію дѣзнавъ апостоль Павель того, що самъ вѣрныхъ учивъ, яко належитъ намъ черезъ многіи скорбы и бѣды вниити въ царство божє. Якъ діамантъ пѣдъ сильными ударами молотка не сокрушится, но ударяючого изнурить и змучить: такъ и апостоль Павель по неизреченыхъ трудахъ и бѣдахъ, пѣднятыхъ на двоухъ першихъ путешествіяхъ, не бувъ сломанный духомъ, но бодро приготавлився, новін борбы сточити съ міромъ и темнымъ княземъ міра діаволомъ.

Третю миссійну подорожъ предиринявъ апостоль Павель черезъ Галатію и Фригію, утверджаючи всѣхъ учениковъ, и прійшовъ въ Ефесъ. Передъ пришествіемъ же его бавивъ тамъ нѣкій жидъ Александрійскій именемъ Аполлосъ. Той будучи ученымъ въ законъ и знаючи тѣлько о крещенію Іоанновѣмъ, проповѣдавъ ревно Христа Господа. Слышавши же его Акила и Прискилла, пріяли его и поучили точно о Спасителю. Потѣмъ ѡтѣшовъ онъ въ Коринѣъ и черезъ проповѣданье евангелія узыскавъ тамъ такъ велику славу, що многіи въ Коринѣъ назвались Аполлосовыми, коли наиротивъ другіи присвоювались св. Петру а иншіи Павлу. Коли же Аполлосъ бувъ вже въ Коринѣъ, прибывъ св. апостоль Павель въ Ефесъ и окрестивъ та миропомазавъ дванацять учениковъ Іоанна Крестителя. Въ Ефесѣ пробувъ св. Павель близко три лѣта (55—57.) Чудеса же великіи творивъ тамъ Господъ черезъ св. Павла, такъ що его хустины и поясы полагано на недужныхъ, и сіи тымъ исцѣлялися або и освободжались ѡтъ духѣвъ нечистыхъ. Тогда нѣкаторіи невѣрніи жиды пробовали прогнати духа лукавого призываніемъ имене Господа Іисуса проповѣданого Павломъ; но духъ лукавый не стерпѣвъ тои ѡтваги своихъ невѣльничковъ, и чоловікъ опанованный духомъ тымъ скочивъ на двоухъ зъ заклинателей и такъ имъ досадивъ, що тѣлько нагін

¹⁾ Дѣян. 18, 1—23.

и зраненій бѣжати возмогли. Успѣхъ проповѣди апостольскои бувъ черезвычайно великій. Многіи зъ вѣровавшихъ приходили, исповѣдати свои грѣхи. Многіи инші, которіи чародѣянiемъ занималися, собравши чародѣйскіи книги свои, спалили ихъ публично въ вартости около 15.000 зл. Понеже при тыхъ успѣхахъ евангелія храмъ Діаны (Артемиды) тративъ зъ дня на день бѣльше поклонникѣвъ, то среброковачъ Димитрій, который зарабатывъ издѣліемъ сребрныхъ храникѣвъ Діаны, видячи упадокъ своей професіи, воздвигъ грозное повстаніе того рода умникѣвъ и робѣтникѣвъ противъ Павлу и другамъ его Гаю и Архистарху; но благоразуміе нѣкого писмоводителя утишило розрухъ и св. Павелъ еще передъ праздникомъ пятидесятницѣ призвавши ученикѣвъ, попрощався съ ними и отѣйшовъ въ Македонію. — Въ время сего майже трехлѣтнего пробыванія въ Ефесѣ ставятъ многіи авторы сочиненіе посланія св. апостола къ Галатамъ. Лжеучителѣ жидѣвскіи выступили межъ Галатами и учили, що обрядовый законъ Мойсея христіанъ обовязуе, тай понижали повагу апостола Павла. Противъ нимъ написавъ св. Павелъ посланіе къ Галатамъ, въ которѣмъ доказуе, що вѣра оправдае челоуѣка безъ дѣлъ закона благодатию Христа Спасителя. Въ томъ же посланію Апостолъ перестерѣгае Галатѣвъ передъ лжеучителями, которіи наставляли ихъ обрѣзатися, абы похвалитися въ ихъ плоти, и ставляе себе за прикладъ, що вѣрою же Сына божого возлюбившого его и предавшогося по нѣмъ. Кажетъ также тѣ красні слова: „Мнѣ же да не буде хвалитися тѣлько о крестѣ Господа нашего Іисуса Христа, которымъ мнѣ міръ роспявся и я міру“... „Азъ бо раны Господа Іисуса на тѣлѣ моемъ ношу“. (Иншіи авторы пишутъ, що посланіе къ Галатамъ написано пѣзнѣйше, коли Апостолъ вийшовши зъ Ефеса, перейшовъ Грецію и зимовавъ въ Никополію.) Цѣлкомъ певно въ Ефесѣ передъ праздникомъ пятидесятницѣ написавъ апостолъ Павелъ свое посланіе къ Коринѣянамъ которе называемъ першимъ¹⁾. Въ посланію томъ бесѣдуе Апостолъ противъ партіямъ, которіи ширили незгуду межъ Коринѣянами, противъ нечистотъ и доношенію спорныхъ справъ передъ поганьскихъ судіѣвъ. Потѣмъ рѣшае, предложенъ си вопросы о безженствѣ и мясахъ идоложертвенныхъ. Дальше залучае упоминанье о непорядкахъ въ церкѣви возникшихъ при способности братскихъ обѣдѣвъ по св. литургіи, потѣмъ поученіе о дарованіяхъ духовныхъ и воскресенію мертвыхъ. — Коли вельдствіе

¹⁾ Властиве перше посланіе св. Павла къ Коринѣянамъ не дѣйшло къ намъ.

повстаня Димитріємъ возбужденного св. Павель зъ Ефеса уступити мусѣвъ, zostавивъ тамъ на своѣмъ мѣстци Тимоѣея епископомъ и отправився въ Македонію. Пишуть, що зъ Македоніѣ написавъ перше посланіе къ Тимоѣею и прійшовъ въ отокъ Критъ, где Тита поставивъ епископомъ, и що потѣмъ переходивъ Грецію и прійшовъ въ Никополь Епира, где проводивъ зиму и написавъ посланіе къ Титу, призываючи его до себе. (Но инші авторы утверждаютъ, що апостолъ Павель прійшовъ въ Ефесъ и въ Критъ по першій неволи Римскѣй, поставивъ тамъ епископами Тимоѣея и Тита и забавившись на востоцѣ, написавъ перше посланіе къ Тимоѣею и посланіе къ Титу.) Зъ Никополя мѣгъ писати и второе посланіе къ Коринѣіанамъ р. 57. Въ отсемъ посланію читаемъ вѣсти о бѣдахъ и трудахъ понесенныхъ апостоломъ Павломъ, который належать до исторіѣ его житя. Именно пишетъ апостолъ: „Въ трудахъ множайше, въ ранахъ якъ наибѣльше, въ темницяхъ еще бѣльше, въ смертельныхъ опасностяхъ часто. Отъ жидѣвъ доставъ емъ пять разъ по 39 ранъ. Три разы сѣченый бувъ емъ рѣзгами. Еденъ разъ камѣньемъ наметанъ; три разы корабль опровергся со мною, нѣчь и день въ глубинѣ провѣвъ я (по кораблекрушенію безъ лоди), въ подорожахъ часто, въ бѣдахъ отъ розбѣйниковъ, въ бѣдахъ отъ поганъ, въ бѣдахъ въ городѣ, въ бѣдахъ въ пустыни“... „Кромѣ того, пишетъ наконецъ Апостолъ, за премногій обявленя божій, абымъ не выносился, поустивъ Богъ на мя пакостника плоти, ангела сатанинового, абы мене якъ бы паястію бивъ въ лице. О семъ три разы Господа моливъ емъ, чтобы отступивъ отъ мене. Но (Господь) рѣкъ ми: „Довлѣ ти благодать моя; сила бо моя въ немощи совершаеся“¹⁾. — Якъ довго бавивъ Апостолъ въ Македоніи и Греціи неизвѣстно; досытъ, що зъ Македоніѣ прійшовъ второй разъ въ Коринѣи и (ок. 58.) написавъ посланіе къ Римлянамъ, которое діаконисса Фибія зъ Кенхреѣ, куда Апостолу послѣдовала, въ Римъ имъ завезла. Въ посланію тѣмъ бесѣдуе Апостолъ насампередъ о оправданію грѣшника изъ вѣры и черезъ вѣру и о любви божій, котору Духъ Святый въ оправданію розливае въ сердцахъ нашихъ, такъ що стаемъ новымъ сотворѣньемъ о Христѣ. Потѣмъ говоритъ о ѣтпаденію жидѣвъ и заповѣдае ихъ наверненіе при кѣнци свѣта. Дальше дае норевственніи упоминанія, особенно о послушанію довжнѣмъ воздаватися зверхноостямъ. Посланіе то кѣнчится довгимъ рядомъ поздо-

¹⁾ 2. Кор. 11. и 12.

ровленій къ знатнѣйшимъ особамъ громады христіаньскои въ Римѣ. — Якъ довго Апостолъ вторымъ разомъ пробувъ въ Коринѣ, есть незвѣстно. Въмы однакъ зъ Дѣяній апостольскихъ (20, 3.), що въ Греціи бавивъ три мѣсяцъ и оминаючи засѣдки жидѣвъ, не ѡтѣйшовъ, такъ якъ хотѣвъ, кораблемъ впростъ до Сиріѣ, но обернувся назадъ въ Македонію и со св. Лукою зъ Филиппъ ѡтплывъ въ Троаду. Тамъ въ недѣлю державъ Апостолъ собранье вѣрныхъ и продѣлживъ бесѣду до пѣвноти. Юноша же нѣкій Евтихъ, который сидѣвъ въ ѡкнѣ, знуреный сномъ упавъ съ третього поверха на дѣлтъ и найшовся мертвый; но св. Павелъ сншовши до него, нахилился и обявши его поставивъ его живого. По тѣмъ чудеси повернувъ до собраня, совершивъ св. литургію и бесѣдовавъ еще до зорѣ. Наконецъ попрощавшися съ вѣрными, ѡтѣйшовъ въ дальшу дорогу и нею прибувъ въ Милитъ. Въ Милитѣ же собравъ изъ Ефеса и окрестности пресвитерѣвъ церковныхъ и державъ къ нимъ торгательну прощальну бесѣду, котору закончивъ молитвою, упавши на колѣна. По молитвѣ все притомниі начали плакати; бо сказавъ имъ, що бѣльше его не увидятъ. И напавши ему на шію, цѣловали его усердно тай отправадили до корабля, которымъ ѡтвѣзся съ товаришами до Палестины¹⁾. Коли прійшовъ въ Кесарію палестинску, предповѣвъ ему пророкъ Агабъ увязненье его въ Іерусалимѣ. Братя молили тогды Апостола, абы туда не ишовъ; но ѡнъ обявивъ имъ, що есть готовъ за Христа умерти, и безпрочно ѡтправився въ святой городъ. — Такъ скѣнчилась третя апостольска подорожъ св. Павла. Якъ звѣзда ясна ѡтъ веходу на захѣдъ совершивъ ѡнъ бѣгъ проповѣдника св. евангелія, возбуждаючи всехъ до вѣры, надежды и любви. Юдеямъ здѣлався якъ юдей, немѣчнымъ вѣрою якъ немѣчный, всемъ бувъ все, чтобы всехъ спасти. Даже въ виду крайнои закамѣнѣлости множайшихъ людій не тративъ надѣѣ, що Богъ дастъ имъ покаяніе въ розумнѣе истины, и що возникнутъ ѡтъ діаволескои сѣти, хоть очивисто живи уловлені въ діаволеску волю були. Такъ всеми народами занимався, якъ колибъ все были его сынами. Всехъ ѡтже старався выбавити, нецѣлявъ, наминавъ ѡбѣцовавъ, моливъ, просивъ, страшивъ, потѣшавъ, укрѣплявъ и все бувъ всюды, небаячися жадного гоненія и жадной кары.

III. Повстанье жидѣвъ протмъ Павлу въ Іерусалимѣ, неволя въ Кесаріи, подорожъ въ Римъ и

¹⁾ Дѣян. 20.

дальша судьба ажъ до мученической смерти. Коли св. апостоль Павель прибувъ въ Іерусалимъ, бувъ отъ жидѣвъ яко законопереступникъ схваченый и на смерть битый; но заразы освободили его войны римскіи, которіи оковали его и завели перве въ полкъ а потѣмъ въ Кесарію до намѣстника римского Феликса. Феликсъ державъ его два роки (58—60) въ заключенію; бо сподѣвався вынудити ѳтъ него гроши. По двоухъ же лѣтахъ прійшовъ на мѣстце Феликса иншій намѣстникъ именемъ Поркій Фистъ¹⁾. Сей хотѣвъ апостола предати жидѣвскому суду въ Іерусалимѣ, и св. Павель бувъ принужденъ отволатися до цѣсаря Римского. На то ѳтповѣвъ ему Фистъ: „Цѣсаря нарѣкъ есь и къ цѣсарю пойдешь“. Тымъ же временемъ прибывъ въ Кесарію Агриппа II, правнукъ Ірода, избившого дѣти Виолеемскіи, со сестрою своею Берникією, абы поздоровити Фиста. Въ ѳтвѣтъ на ту гречнѣсть ихъ Фистъ поставивъ передъ ними яко знатоками законѣвъ жидѣвскихъ звязаного апостола Павла, абы боронивъ своен справы, и апостоль державъ бесѣду, которою ѳправдався и Агриппу мало що не навернувъ ко Христу. Но понеже ѳткликався вже разъ до цѣсаря, бувъ ѳтосланъ въ супроводѣ своихъ пріятелей Луки и Аристарха до Риму въ пѣзнѣй осени р. 60²⁾. На дорожѣ въ Римъ при островѣ Критѣ повстала велика буря, котора розбила корабль, везучій Павла коло острова Мелиты (Малты.) Всѣ особы числомъ 276, що на кораблю были, спаслися ѳтъ волнъ морскихъ, такъ якъ Павлу ангель въ нѣчнѣмъ видѣнію предповѣвъ. Заразы по выходѣ на берегъ прійшовъ св. Павель въ иншу опаснѣсть смертну; змія вылѣзши изъ згромадженого нимъ прутя, укусила его въ руку; но ѳнъ черезъ чудо боже не потерпѣвъ ничого ѳтъ еи ѣду. Окрестъ же мѣста того на островѣ були добра начальника Поплія, которій пріявъ Павла съ товаришами и угостивъ любезно черезъ три дни. Отець же Поплія недужень лежавъ, терпячи пропастицію и трудъ кровный. Къ нему ѳтже внишовъ Павель и помолившися та возложивши на недужного руки, исцѣливъ его, по чѣмъ приходили до святого и прочіи недужніи острова та исцѣлялися. Провѣвши три зимовіи мѣсяць на островѣ Мелитѣ св. Павель и товариши, ѳтплыли въ дальшу дорогу къ Риму, высѣли на три дни на берегъ коло Сиракусъ, поплыли потѣмъ вузиною морскою межи Сицилією и Калабрією, прійшли въ Ригію а зъ ѳттамъ при догоднѣмъ вѣянію

¹⁾ Дѣян. 21—24.

²⁾ Дѣян. 24—26.

полудневого вѣтра досталися въ Путіоли коло Неаполю. Тамъ пробувъ св. Павелъ съ товаришами у христіанъ сѣмь днѣй, по которыхъ ишовъ въ Римъ. И ѳтамъ братья слышавшіи о нѣмъ и его товаришахъ, вышли въ стрѣчу имъ, часть до Анпіевого торга, часть до трехъ корчемъ. Прибывши въ Римъ апостоль Павелъ, получивъ позволеніе въ домѣ нанятѣмъ съ пильнуючимъ его жовнѣромъ, пробувати. Заразъ по поздоровленю христіанъ спросивъ ѳнѣ знатнѣйшихъ жидѣвъ и назначивши имъ день, диспутовавъ съ ними ѳтъ рана до вечера о Христѣ Спасителю, такъ що нѣкоторі пере-свѣдчилися о истинѣ нѣмъ проповѣданій. Прочимъ освѣдчивъ Апостоль, що оставляе ихъ, ѳткидаючихъ правдиву религію, и обертаеся ко поганамъ, которі приймають его проповѣдь. Пробувъ же Павелъ два лѣта своимъ коштомъ въ нанятѣмъ домѣ и принимавъ всѣхъ приходящихъ къ нему, проповѣдаючи имъ царство боже и учачи ихъ о Господѣ нашѣмъ Іисусѣ Христѣ со всякимъ дерзновеньемъ¹⁾. (Р. 61—63.) Преданіе мовить, що той дѣмъ перемѣнився потѣмъ въ церковь, и що достъ обширна комната понизше церкви св. Маріѣ in via lata есть мѣстцемъ тогдашнього его перебуванія. Въ першѣмъ року неволѣ Римскои написавъ св. Павелъ посланіе къ Филипписіямъ (черезъ Епафродита ихъ епископа занесене) и може посланіе къ Ефесеямъ, которе отнѣсь Тихикъ²⁾. Въ вторѣмъ року першої неволѣ Римскои написані посланія къ Колоссаямъ и Филимону. Пѣдчасъ тоиже неволѣ наворачувъ Апостоль многихъ къ Христу, межи ними нѣкоторыхъ зъ родини цѣсаря Нерона и наложницю Нерона Попею Сабину. И за помѣчу пріятелей зъ дому Нерона по донесенію губернатора Фиста бувъ Апостоль вырокомъ судѣвъ цѣсарскихъ увѣльнений зъ вязницѣ. Скинувши кайданы, проходивъ Італію, Галлію и, якъ пише св. Климентъ Римскій, прійшовъ до границъ запада, т. е. въ Іспанію. Заразъ по освободженю своѣмъ написавъ Апостоль посланіе къ Евреямъ³⁾. Изъ Іспаніѣ вернувъ Апостоль въ Сирію, пройшовъ знову Азію, Македонію и Грецію. Наконецъ ок. 65. р. второй разъ прійшовъ въ Римъ и по ѳтважнѣй борѣбѣ съ Симономъ волхвомъ и иншими ворогами истины за наверненіе наложницѣ Нерона въ товариствѣ св. апостола Петра всадженный зѣставъ въ страш-

¹⁾ Дѣян 27. и 28.

²⁾ Нѣкоторі авторы утверждаютъ, що посланіе къ Ефесеямъ писане, коли Апостоль второй разъ бавивъ въ Римъ ок. 65. р.

³⁾ Но инші авторы мовять, що то посланіе писане пѣдчасъ второго увязненія въ Римѣ.

ную мамертинску темницю, въ которой страдавъ больше якъ рѣкъ. Еденъ ревный ученикъ съ родиною своею именемъ Онисифоръ найшовъ его тутъ по довгѣмъ шуканю и приносивъ ему часто посланки. Підчасъ того увязненія писавъ св. Апостолъ второе свое посланіе къ Тимоѣею, где и сїи слова выповѣдає: „Я бо вже жренъ бываю, и время моего отшествія настало. Подвигомъ добрымъ подвигаємся, бѣгъ скѣпчивъ емъ, вѣру заховавемъ. Впрочѣмъ хоронится для мене вѣнецъ справедливости, который воздасть ми Господь въ день онъ праведный судїя: не тѣлько же мнѣ, но и всѣмъ возлюбившимъ явленіе Его“¹⁾. При кѣнци посланїя сего (въ гл. 4.) мовить Апостолъ, що въ першій допросъ ѣтъ всѣхъ знакомыхъ бувъ оставленъ, Господь же помѣгъ ему избавитися ѣтъ засудженїя и устѣ лѣвовъ въ амфітеатрѣ, абы проповѣдане евангелїе звѣстне было всѣмъ народамъ поганьскимъ. По тыхъ словахъ залучає цѣлованїя къ рѣжnymъ особамъ и призыває Тимоѣея, абы посѣщивъ передъ зимою прїйти въ Римъ. Св. апостолъ Павелъ умеръ со св. Петромъ дня 29. червця мученическаго смертію. По дорожѣ ко мѣстцю казни мавъ трехъ жовнїрѣвъ ко Христу на вернути. По згѣднѣмъ преданїю зоставъ мечемъ ссѣченъ внѣ города *ad aquas Salvias* на дорожѣ Остїйскѣй. Мѣстце спочинку найшло тѣло его въ поблизкѣй посѣлости христїаньскої римлянки Луцины, и то мѣстце стало вскорѣ много посѣщанымъ ѣтъ богомолцѣвъ, особенно коли Константинъ Великій тамъ оказалу церковь побудовавъ. Една часть его тѣла почиває теперъ въ церкви св. Петра, друга въ церкви св. Павла внѣ стѣнъ городскыхъ, голова же въ Латеранѣ. — Церковь католическа почитає его съ апостоломъ Петромъ всюды яко князя Апостолѣвъ и отця вѣрныхъ. Що его одушевляло, то була любовь Бога и ближнього, и въ службѣ ближнихъ вычерпана була вся его дѣятельность. И якъ самъ черезъ любовь старався Христу подѣбнымъ здѣлати, такъ возбуждавъ и другихъ къ любви и наслѣдованю Христа. Къ Ефесеямъ пише: „Бывайте убо подражатели Богу“ и додає заразъ „И ходите во любви“. Якъ желѣзо въ огню стає цѣлкомъ огнемъ, такъ св. Павелъ на скрѣзъ розпаленый бувъ любовію. Не дармо называє ѣтъ любовь союзомъ совершенства (вузломъ совершенымъ, которымъ соединяются сердца людїй такъ совершенно, що миръ божїй въ нихъ водворяєся) и конечною цѣлію заповѣди и выповненїемъ закона и превосходною дорогою прїйти къ Богу. Кромѣ

¹⁾ 2. Тим. 4, 6—8.

любви выступае въ житію Павла сильно также смиреніе, въ которѣмъ признае, що ничимъ есть, хотъ благодать божя не була въ нѣмъ бесплодна; що есть первый отъ грѣшникѣвъ, за которыхъ умеръ Христосъ; що есть колишній гонитель церкви, которого Христосъ для спасенія другихъ помиловавъ.

Молитва. Котора темница не имѣла тебе вязня? котора же церковь не мае тебе красомовцю? Дамаскъ великомудрствуе о тобѣ, Павле. Римъ твою кровь пріѣвшій и той хвалится; но и Тарсъ множайше радуется и любитъ почитати твои пелены. Петре, вѣры каменю. Павле, похвало всеи землѣ, отъ Рима сошедшиися утверждайте насъ въ вѣрѣ и любви.

72. Святый и всехвальный апостолъ Андрей первозванный.

(Дня 30. листопада.)

Св. Андрей бувъ зъ Виѣсанды въ Галилеи, сынъ Іоны, братъ верховного апостола Петра. Они мали домикъ въ Капернаумѣ и занималися рыболовствомъ. Андрей правдоподобно не оженився; презираючи міра сего утѣхи, полюбивъ ѡнъ дѣвство и здѣлався ученикомъ Іоанна Крестителя. Коли Іисусъ Христосъ по крещеню своѣмъ и 40-дневнѣмъ постѣ повернувъ на рѣку Іорданъ, свѣдчивъ Іоаннъ Креститель одного дня при народѣ а слѣдующого дня при двоухъ своихъ ученикахъ, що то агнецъ божій, который гладить грѣхи міра. Оба ученики пѣшли заразы въ слѣдъ за Іисусомъ и пробули съ Іисусомъ, якъ нѣкоторі писатели утверждаютъ, ѡтъ 4. години по полудни до рана. „Якъ славный день и якъ славную нѣчь провели они съ Іисусомъ! Кто скаже намъ, що они тогды ѡтъ Господа чули?“ мовить св. Августинъ. Еднымъ зъ нихъ бувъ св. Андрей нашъ, другимъ, мовить преданіе, бувъ св. апостолъ Іоаннъ. Андрей же найшовши брата своего Симона, рѣкъ ему: Найшлисма Мессію и привѣвъ его ко Іисусу. При кѣнци тогоже року або може въ вторѣмъ року проповѣди евангелскои призвавъ Іисусъ Христосъ обохъ братіи Петра и Андрея второй разъ, коли заняті були рыболовствомъ, и они оставивши сѣти свои, послѣдовали Спасителю вже неѣтступно. — Преданіе старинне мовить, що 12 лѣтъ по Вознесенію Господа Апостолы роздѣливши свѣтъ жеребомъ межи себе, розѣйшлися въ рѣжны стороны. Историкъ Евсеій изъ Оригена о Апостолѣ Андрею предае памяти, що проповѣдавъ въ Скиѣи (въ полудневѣй Руси.) Софроній, писатель ровесный св. Іерониму утверждаетъ, що св. Андрей проповѣдавъ въ

Скиѣи, Согдіанѣ и въ Севастополю (Колхидѣ.) Св. Григорій Назианзскій мовить, що тотъ Апостолъ прийсь свѣтло евангелія до Греціѣ, именно въ Епирѣ. „Греціѣ мудрцѣвъ исправляе Андрей“, проповѣдае св. Іоаннъ Златоустъ. Св. Іеронимъ и св. Григорій Великій пишуть: „Андрей провадить за собою Ахаю“. Новшіи же греки говорятъ, що Апостолъ Андрей первый проповѣдавъ въ Византіи и поставивъ тамъ Стахія епископомъ. Рускіи писателѣ любо оповѣдають, якъ св. Андрей достигъ даже до горъ Кіева и водрузивъ тамъ крестъ, предповѣдаючи христіанське просвѣщеніе той стороны. — Касательно святой кончины первозванного апостола говорятъ писателѣ церковніи, що напоследокъ подтвердивъ истину евангелія мученическою смертію д. 30. листоп. 62. р. въ Патрахъ городѣ ахайскѣмъ, где осужденый бувъ ѡтъ анейпата (проконсуля) Ахайѣ Егея (Егеата) на распятіе. Пѣсля бесѣды св. Хрисолога о апостолѣ Андрею, апостолъ сей бувъ на деревѣ распятый. — Св. Григорій Туронскій пише, що въ день праздника св. апостола Андрея грѣбъ тогоже въ Патрахъ выдававъ родъ елея пахнучого чудесного, скѣлькѣсть которого означала урожай або неурожай лѣта. — Тѣло св. апостола Андрея перенесено изъ Патръ въ Константинополь до церкви св. Апостолѣвъ совокупно съ тѣломъ св. евангелиста Луки р. 357, и великіи чудеса содѣлавъ Господь на всѣхъ мѣстцяхъ, где мимоходомъ остановилося. Тамже въ церкви Апостолѣвъ спочало тѣло св. апостола Тимофея еще р. 356. — Мощи всѣхъ трехъ Апостолѣвъ тыхъ були пѣзнѣйше забыты; но найшлися за часѣвъ Юстиніана въ церкви Апостолѣвъ въ Константинополю. Юстиніанъ велѣвъ ихъ зложити тамже въ сѣвѣнѣй гробниці. Р. 1210. перенесено тѣло св. Андрея въ городъ Амалфи въ королевствѣ неаполитанскѣмъ¹⁾.

Поученіе. Имя Андрей означае то, що наше: мужественный, ѡтважный. Понеже на початку зимы (30. листопада) погане рѣжніи забобонніи обряды сповняли, то по принятію вѣры христіаньскои дѣвицѣ нашѣ навикли въ навечеріе мужественного того Апостола рѣжными забавными способами, глядати собѣ мужа, слѣдити его званіе и характеръ. Найѡтповѣднѣйше есть въ памяти св. апостола Андрея старатися подружити съ Богомъ и честнотою и отложить любовь свѣта и всякое житейске попеченіе. Помнѣмъ

¹⁾ Порѣв. Тиллем. II. Въ книзѣ житій приведене есть пославіе пресвитерѣвъ и діаконѣвъ ахайскихъ о страданіи св. Андрея, которого були они очевидцями. Послаіе то зри въ дѣла Migne, Patrologia graeca latine edita tom. I.

якъ бѣдне щастье земске, кѣлько то треба терпѣти отъ немощи тѣла своего, отъ страстей душѣ, отъ пріятелей своихъ и непріятелей, отъ несчастныхъ выпадковъ и противностей, и о добра часовіи стараймося только по волѣ божій безъ захланности и журбы для Бога и спасенія вѣчнаго. Св. Андрей безъ Іисуса трудился всю нѣчь и не зловивъ жадной рыбы. Колиже Іисусъ ввійшовъ въ его лодь и велѣвъ закинути сѣти зловивъ велике множество рыбъ¹⁾. Подобно и мы безъ Іисуса не зловимъ ничего цѣннаго и утѣшного, а съ Іисусомъ пріймемъ все добро и животъ наслѣдуемъ. — Любѣмъ крестъ якій бы намъ Богъ не пославъ для испытанія терпѣливости нашої. Пишуть, що св. Андрей за имя Іисуса осужденый zostавъ на укосный крестъ зроблений по образу буквы Х. Прибувши на мѣстце казни поздоровивъ крестъ свѣй тыми словами: О добрый кресте, довго пожеланный, старанно любленый! Будьмо и мы готови терпѣти для Бога все, що дастъ.

Молитва. Яко Апостоловъ первозванный, мужеству рѣвноименитый, Владыцѣ всѣхъ, Андрею, молися, миръ всей земли даровати и душамъ нашимъ велику милость.

73. Св. апостолъ Яковъ Зебедеѣвъ. (Д. 30. цвѣтня.)

Яковъ бувъ старшій братъ св. апостола Іоанна. Вже Оригенъ изъ порѣвняннѣ евангелія св. Матѣея и св. Марка вносить, що мати обохъ братіи була Саломія, една изъ тыхъ женъ, которіи послѣдовали Спасителю въ Галилею и служили Ему изъ маютку своего. Пѣзнѣйше послѣдовала она Іисусу съ другими женами изъ Галилеѣ въ Іерусалимъ и була притомною при страданю Его, а по смерти Его въ недѣлю рано прійшла съ другими женами до гробу, помазати Его тѣло уготоваными благовоніями. Коли Іисусъ Христосъ проповѣдавъ евангеліе коло моря Генезаретского, призвавъ сынѣвъ еи Якова и Іоанна на учениковъ своихъ заразъ по призываню Петра и Андрея. Яковъ и Іоаннъ були тогды въ кораблі съ Зебедеемъ, отцемъ своимъ и завязовали сѣти свои. Якъ только призвавъ ихъ Іисусъ, оставили они корабль и отца своего и пошли за Іисусомъ²⁾. За ревнѣсть ихъ и усердіе давъ имъ Іисусъ имя сынове грома. Сынами грома показались они, коли разъ

¹⁾ Лук. 5.

²⁾ Мат. 4, 22. Марк. 1, 19.

хотѣли свести огонь съ неба на невѣрныхъ жителей одного села самарійскаго¹⁾. По при св. Петрѣ були они повѣрнѣйшіи ученики Христа Спасителя, которымъ самымъ дозволивъ, абы були со Нимъ при воскресенію дочки Яира²⁾, потѣмъ при Преображенію на горѣ галилейскѣй³⁾ и наконецъ при подвизѣ на горѣ оливіѣй (Мат. 26. Марк. 14.) Они просили Господа Іисуса передъ страданьемъ Его о первіи сѣдалища въ царствію божѣмъ и оказались готовыми пити чашу Іисуса⁴⁾. — По свѣдоцтву Климента Александрійскаго першіи зъ Апостоловъ Петръ, Яковъ и Іоаннъ були тѣ, которіи обрали св. Якова молодшого Справедливого на епископа Іерусалимскаго. — О дѣятельности св. Якова, старшого, сына Зебедееваго, по Сшествію св. Духа оповѣдають минеѣ просторонно, якъ наворачувъ нѣкого Филиппа, ученика Ермогена философа, и такожь Ермогена учителя самого. Св. Іеронимъ на двоухъ мѣстцяхъ дае зрозумѣти, що св. апостолъ Яковъ Зебедеѣвъ по Сшествію Св. Духа отѣйшовъ въ Испанію и проповѣдавъ тамъ евангеліе. За тымъ есть и преданье церкви испаньскон, которе мовить, що св. апостолъ Яковъ старшій проповѣдавъ въ Испаніи, повернувши же около праздника пасхи въ Іерусалимъ наворачувъ къ вѣрѣ Филиппа и Ермогена и инныхъ, но бувъ за то преданъ Ироду Агриппѣ и мечемъ пріавъ смерть мученичу. Потѣмъ ученики его Ермогенъ и Филетъ и иншіи ухватили св. мощи его и вложивши ихъ на корабль, завезли до Компостеллѣ, столицѣ Галиціѣ, въ Испаніи. Дѣянїя апостольскіи (въ гл. 12.) предають памяти о смерти св. Якова, сына Зебедееваго, тѣлько ту вѣсть, що Иродъ Агриппа, король юдейскій, внукъ дѣтоубійцы Ирода, хотячи угодити жидамъ, велѣвъ стати св. апостола Якова, сына Зебедееваго, въ городѣ Іерусалимѣ и увязнивъ также апостола Петра, абы по пасцѣ на смерть его выпровадити. (Р. 44.) Св. Епифаній пише, що св. Яковъ рѣвно якъ и его братъ Іоаннъ хоронивъ дѣвство и що оба братя тѣ по тяжкихъ борбахъ узыскали вѣнецъ побѣды и неизречену славу. — О мощахъ св. ап. Якова Зебедееваго маемъ слѣдуючу вѣсть въ посланію Леона, папы III. По усѣченю головы бл. Якова апостола и его ученика Іосіѣ въ Іерусалимѣ ученики сего апостола взяли тѣло его и за проводомъ Ангела пріішли до Іосіѣ. Тамъ

¹⁾ Лук. 9, 54.

²⁾ Марк. 5, 37. Лук. 8, 51.

³⁾ Мат. 17.

⁴⁾ Марк. 10, 35. Мат. 20, 20.

всѣли они въ корабль приготованный божимъ скиненьемъ и приплыли до Иріѣ (Гиріѣ.) Выйшовши изъ корабля, зложили тѣло на поли 8 миль ътъ сего города. Тамже збудовали грѣбъ и похоронивши въ нѣмъ Апостола, побудовали надъ гробомъ малу церковь. По времени поучили они тамошній нарѣдъ въ вѣрѣ и отѣйшли на проповѣдь дальше въ Испанію. Но два зъ нихъ, именно Θεодоръ и Αθανασій, zostали при грѣбѣ, щобы пыльовати св. моцій. Вытрававши же тамъ довго, велѣли христіанамъ, щобъ по смерти похоронили ихъ при учителю: одного по правѣй, другого по лѣвѣй сторонѣ. И се сталося по желанію ихъ. Св. апостолъ Яковъ узыскавъ имъ ту ласку, що и въ небѣ и на земли съ нимъ помѣщеніи зѣстали¹⁾. Кромѣ того о мощахъ св. апостола Якова Зебедеевого читаемъ, що Ишпанцѣ забули о нихъ въ тяжкихъ временахъ воинъ съ Маурами, ѡткрыли же ихъ чудеснымъ способомъ въ королевство Алфонса Цѣломудренного. († 842.) Пѣзнѣйше создано надъ мощами св. Якова велѣтѣину церковь, котору посѣщали богомолцѣ зъ цѣлого христіаньскаго запада. Въ буряхъ же реформаціи стало мѣстце тыхъ св. моцій незвѣстнымъ. Допѣро въ нашихъ временахъ велѣвъ испанскій кардиналъ — архіепископъ Михаилъ Пайа и Рико при способности рестаураціи тойже церкви гребсти и найшовъ шукане тѣло св. Апостола съ тѣлами его ученикѣвъ. Подлиннѣсть моцій zostала потѣмъ узнана ѡтъ Згромадженя Обрядѣвъ въ Римѣ д. 19. липця р. 1884., и папа Левъ XIII. по тому поводу оголосивъ повный ѡтпустъ пѣдъ певными условіями²⁾.

Поученіе. Коротке есть житіе наше на земли, и всяке земске щастіе со всею славою своею минаеся якъ блискавица. Заледви народилисемося, и вже перестаемъ жити. Длятого св. апостолъ Яковъ на першій зовъ Іисуса покинувъ ѡтця и сѣти и все въ мѣрѣ и послѣдуючи Спасителю, готовъ пити чашу Его, занимаеся премудростію Его науки. Маючи его прикладъ предъ очима, не ухилаймося ѡтъ премудрости и добродѣтели за добра, которіи скоро минутся и скоро явятся и намъ марностію свѣтовою.

Молитва. Апостолъ Христовъ бувъ есь изрядный, всехвальный Якове, поючимъ тя грѣхѣвъ оставленіе испроси и душамъ нашимъ велію милость.

¹⁾ Acta SS. Nov. I. p. 21.

²⁾ Порѣвн. Тиллем. II Acta SS. Julii d. 25. p. 5., где обширно о мощахъ и чудесахъ ними содѣланныхъ Linzer Quartal — Schrift, J. 1885. I. Heft, S. 194.

74. Святый апостолъ и евангелистъ Іоаннъ Богословъ.

(Д. 26. вересня и 8. мая.)

Св. Іоаннъ, котораго имя значить Божая ласка, бувъ братъ св. Якова, сынъ Зебедея и Соломѣ, и въ молодости занимався рыболовствомъ. Св. Іоаннъ Златоустый пише, що бнть бувъ той ученикъ св. Іоанна Крестителя, который съ Андреемъ услышавъ изъ устъ Крестителя о Іисусѣ свѣдоцтво, що то агнецъ божій и заразы съ Андреемъ пошовъ въ слѣдъ за Іисусомъ¹⁾. Що найменше десять мѣсяцѣвъ потѣмъ давъ Господь нашъ Іисусъ Христосъ св. Петру здѣлати чудесну ловлю рыбъ на озерѣ галилейскѣмъ, и тогда не только св. Петръ съ Андреемъ оставивши все, пошли за Іисусомъ, але и св. Іоаннъ съ Яковомъ, будучи причастниками Петра, оставили отца своего Зебедея и съ сѣтьми корабль и здѣлалися неотступными учениками Христа²⁾. Не много познѣйше оба брата Яковъ и Іоаннъ съ св. Петромъ були при томнѣи при чудеснѣмъ исцѣленію тещѣ Петровои и знову съ св. Петромъ яко повѣриѣйшіи ученики були свѣдками воскресеня дочки Яировои. — По празнику пасхи второго року проповѣди евангелскои выбравъ Іисусъ Христосъ изъ своихъ учениковъ дванацять, абы були апостолами, и тремъ первымъ зъ нихъ давъ почестнѣи имена: Симона назвавъ Петръ (Скала), а Іоанна и Якова назвавъ Боанаргесъ (Сынове грома), якъ пише св. Марко (3, 17.) Имя Боанаргесъ мало означати ревностъ Іоанна и Якова въ исповѣданю и ширеню вѣры. — Пишуть, що св. Іоаннъ бувъ наймолодшій зъ Апостоловъ, немаючи бѣльше якъ 26 лѣтъ. Но добродѣтель его випробована имѣла старческіи заслуги. Іисусъ Христосъ освѣдчавъ ему бѣольшу любовь, нѣжъ другимъ Апостоламъ, такъ що самъ Іоаннъ въ евангелію своѣмъ бѣльше разъ называетъ себе ученикомъ, котораго Господь любивъ. Пѣсля св. Августина Іисусъ Христосъ хотѣвъ черезъ то подтвердить истины, которѣ Іоаннъ мавъ въ евангелію написати, и указавъ любовь дѣвичои чистоты, котору Іоаннъ хоронивъ изряднымъ способомъ ѳтъ дитинства. — По Пасцѣ третього року проповѣди евангелскои дня 6. серпня взявъ Господь нашъ знову Петра, Іоанна и Якова яко повѣриѣйшихъ съ собою на гору Таборску и переобразився передъ ними; објавивъ имъ славу свѣтлости своєї, въ которѣи прійде судити жи-

¹⁾ Іо. 1, 39.²⁾ Мат. 4. Лук. 5.

выхъ и мертвыхъ, но повдержавъ ей яснѣсть, абы отъ зрѣнія еи не умерли. Пѣзнѣйше, о половинѣ вересня ишовъ Іисусъ Христосъ съ Апостолами черезъ Самарію, и самаряне въ еднѣмъ селѣ не хотѣли Его принять. Ревнующи тогды Іоаннъ и Яковъ о славѣ Учителя, пытали Его, чи не мають по прикладу Иліѣ сказати, щобы на невѣрныхъ снисховъ огонь съ неба; но Іисусъ зганизъ имъ то, мовячи: „Не знаете якого духа есте вы“; бо по духу нового закона не повиннисте мыслити о ѣтмщенію кривдъ своихъ, але старатися о спасеніе душъ человѣческихъ. (Дук. 9, 51.)

Не по многихъ дняхъ еще передъ четвертою пасхою ѣтъ крещенія Христоваго оба брата просили Іисуса Христа черезъ свою мать, щобы посадивъ ихъ въ царствію своѣмъ побѣчъ себе, едного по правѣй сторонѣ, другого по лѣвѣй, а Іисусъ ѣтповѣвъ имъ на то, що хотъ чашу терпѣній пити будутъ, не могутъ за то жадати первыхъ мѣстцъ въ царствію божѣмъ, но мають розмышляти высоту смиренія, которымъ самымъ первѣи почести ѣтъ Бога получитьи можна. — Тайную вечерю, на которѣй Іисусъ Христосъ послѣдній разъ ѣвъ съ учениками баранка пасхальнаго, уготовали апостолы Петръ и Іоаннъ, и Іоаннъ, якъ обычно, возлѣгъ на грудяхъ Спасителя. Длѣтого св. Отцѣ называютъ Іоанна наперсникомъ Іисуса и видѣть въ нисходительствѣ тѣмъ Іисуса къ Іоанну ничого иншого, якъ то, що Господь преподавъ Іоанну пѣзнѣнне найвысшихъ правдъ, которѣ потѣмъ Іоаннъ въ св. евангелію и въ Апокалипсѣ и въ трехъ посланіяхъ оголосивъ свѣту. По послѣдній вечери выйшовъ Іисусъ съ Апостолами на гору оливну и здѣлавъ Іоанна съ Петромъ и Яковомъ свѣдкомъ подвига въ городѣ геосиманскѣмъ. — По схватаню Іисуса черезъ Юдеѣвъ св. Іоаннъ самъ не бѣжавъ ѣтъ Него, но послѣдовавъ Ему до двора Каяфы и потѣмъ далъше ажъ на гору Голгоѣу, где богато пивъ отъ чашѣ божественнаго Пріятеля своего. И Іисусъ видѣчи его съ пресв. Дѣвою Марією погруженныхъ въ море болести, поручивъ Марію ученика яко сына а ученику Марію яко мать. Що св. Іоаннъ съ пресв. Марією вытревавъ на горѣ Голгоѣѣ ажъ до похорону Христа Спасителя, не можемъ сомнѣватися.

По воскресенію явився Господь семи апостоламъ на морю Тиберіадскѣмъ, и зъ тыхже першій бувъ св. Іоаннъ, который пѣзнавъ Іисуса стоячаго на березѣ, а по ѣбѣдѣ, который тогды чудесно уготовався Апостоламъ, предпѣвъ Господь св. Петру мученическу смерть на крестѣ, а Іоанну пребывати до смерти природою опредѣленои. Въ послѣдствіи неразъ являеся св. апостолъ Іоаннъ съ св. Петромъ, проповѣдаючи людемъ Христа та ѣтповѣдаючи судіямъ,

и терпѣть хлосту за имя Іисуса. Коли діаконъ Филиппъ навѣрнувъ къ Христу многихъ изъ самарянъ, посланъ бувъ св. Іоаннъ съ св. Петромъ ѡтъ Апостолѣвъ въ Самарію, щобы навѣреннымъ удѣлити св. Духа. Около 37. р. еры христіаньскои прійшовъ навѣренный Савлъ въ Іерусалимъ и не заставъ тамъ Апостолѣвъ кромѣ двухъ: Петра и Якова молодшого. Онъ пробувъ тогда со св. Петромъ 15 день. По 14 же лѣтахъ Савлъ, переименованный Павелъ, прійшовъ знову въ Іерусалимъ, и то съ Варнавою и Титомъ. Тогда Павелъ и Варнава пріяли десницѣ ѡтъ стовпѣвъ церкви Якова молодшого и Кифы (Петра) и Іоанна, абы шли проповѣдати народамъ, и zostавили Якову, Петру и Іоанну попеченіе о жидахъ. Въ тѣмже 51. р. еры христіаньскои бувъ соборъ Апостолѣвъ въ Іерусалимѣ¹⁾.

По успенію пресв. Дѣвы Маріѣ, мовятъ минеѣ, удався св. апостолъ Іоаннъ съ Прохоромъ въ Малу Азію, щобы тамъ проповѣдати слово бже. Нѣкоторіи авторы утверджають, що св. Іоаннъ проповѣдавъ св. евангеліе такожь въ Парѣи, и пѣсля св. Августина перше посланіе св. Іоанна носило написаніе: къ Парѣамъ. Напослѣдокъ выбравъ собѣ сей Апостолъ городъ Ефесъ за мѣсто-пребываніе свое, хотъ тамъ дѣйствовавъ Тимоѣей, поставленный епископомъ ѡтъ св. апостола Павла. По власти апостольскѣй начавъ отже св. Іоаннъ съ Тимоѣемъ въ Ефесѣ трудитися, утверждавъ церкви азійскіи устно и письменно и поставивъ епископѣвъ, якъ на примѣръ въ Смирнѣ, Пергамѣ, Ѡнатирѣ, Сардахъ, Филадельфін и Лаодикен. Сіе же мусѣло збутися ажъ по смерти св. Павла (по 67. р.); бо св. Павелъ не упоминае о св. Іоаннѣ въ посланіяхъ къ громадамъ азійскимъ або ко Тимоѣею. Пѣсля св. Епифанія св. апостолъ Іоаннъ прійшовъ въ Ефесъ смотреніемъ божимъ, щобы побороти ереси Керинеа и Ебіонитѣвъ, которіи сперечили бжество Христа Спасителя и тримали его за простого чоловіка. Св. Иреней же изъ устъ св. Поликарпа оповѣдае, що коли св. апостолъ Іоаннъ прійшовъ разъ въ купальный дѣмъ и чувъ, що Керинеѣ есть тамъ въ купели, то сейчасъ усунувся и не хотѣвъ вже купатися мовячи, що бѣнтся, абы не запався дѣмъ, въ которѣмъ находився непріятель истины и Бога.

По старому преданію въ цѣсарство Домитіана р. 95. бувъ св. Іоаннъ за проповѣданье слова бжого въ Римъ заведений и тутъ, пише св. Іеронимъ, кинено его въ котель (конобъ) елея кипячого;

¹⁾ Гал. 1. и 2.

но ѡнъ вѣйшовъ неушкожденъ и живѣйшій, нѣжъ коли входивъ. Пишутъ также, що въ кипятку елѣя и загоилися ему раны, которі имѣвъ отъ хлосты передъ тѣмъ понесеной. Такъ даровавъ ему Христосъ Господь славу мученичества, а не дозволивъ ѡбратити ему житія. Римляне почтили то чудо церквію поставленою при воротахъ Латинскихъ, где чудо збулося и установили праздникъ д. 6. мая, который обходится въ всей западной церкви подъ именемъ *Johannes ante portam Latinam*. Чудесное выбавленіе Іоанна изъ кипятку елѣя не змягчило сердца поганъ; Домитіанъ заславъ его заразы по тѣмъ на островъ Патмосъ, который е единъ изъ Спорадѣвъ въ морю Егейскѣмъ. На Патмѣ при концѣ цѣсарства Домитіана въ день недѣльный одержавъ св. Іоаннъ откровенія божіи, который списавъ въ книжцѣ Апокалипсисѣ (Обявленіе.) По смерти Домитіана слѣдовавъ добрымъ мыслямъ Нерва, сѣять зиждетъ всѣ постановленія его попередника, и св. Іоаннъ вернувшись въ Ефесъ р. 97. Прибывши тамъ не заставъ въ живыхъ св. Тимофея, который тогоже року д. 22. сѣчня отнѣсь мученичу корону. Пѣсля актѣвъ того то мученика св. Іоаннъ по прошенію епископѣвъ сѣе стороны принявъ управленіе церкви Ефесской и державъ оно ажъ до цѣсарства Траяна. Св. Еуифаній пише, що апостолъ Іоаннъ мавъ тогды около 90 лѣтъ, отправлялся однакъ, коли была потреба, въ поблизкіи провинціи.

Евсевій (Ист. III. 23.) изъ Климента Александрійскаго оповѣдае намъ слѣдующій прикладъ любви и пожертвованія св. Іоанна евангелиста. Св. Іоаннъ будучи въ единомъ городѣ коло Ефеса (въ Смирнѣ) пѣзнавъ нѣкого юношу сильнои будовы тѣла, занимательнаго лица и живого успособленія и поручивъ тогоже епископу тамошнему, заклинаячи того епископа при всѣхъ, абы пильновалъ юношѣ осторожно. И дѣйствіе епископъ по ѡтходѣ Апостола занявся удержаніемъ и поученіемъ юношѣ тай окрестивши его утвердивъ черезъ миропомазаніе. По удѣленію же печати дара Духа Святаго занежавъ трохи свое чваніе надъ юношою. Тогды юноша зазнаѣмився со молодыми людьми злыхъ обычаѣвъ и въ товариствѣ ихъ навывае до кошовныхъ учѣтъ, приглядався нѣчнымъ ихъ разбоямъ и напослѣдокъ и дѣломъ бравъ участъ въ ихъ предпріятіяхъ. И чимъ вышѣи были природніи его здѣбности, тѣмъ ѡвалтовнѣйше подобно сильному, дикому зъ дороги збочившошу коню устремився въ пропасть погибели. Наконецъ стративши надѣю спасенія собравъ шайку разбѣйникѣвъ и переходивъ всѣхъ кровожадностію и лютостію въ разбояхъ. По гдѣякомъ времени призвала знову нѣка справа св. апостола Іоанна до одного города и залаго-

дивши справу, рѣкъ епископу: „Ну-но, о епископе, ѡтдай намъ повѣренное ти назадъ, то щомъ я и Христось передъ лицемъ цѣлои громады тобѣ повѣрилисмо“. Епископъ здумѣвся напередъ, коли же апостолъ ему вытолковавъ, що жадає звороту юношѣ, душѣ братнѣи; то ѡнъ зѡдхнувъ глубоко и сказавъ со слезами; „Той умеръ, се есть умеръ Богу и здѣлався розбѣйникомъ“. На сумну ту вѣсть роздеръ Апостолъ собѣ одежу и жалѣючи юношѣ жадавъ заразы коня и проводника и отправився въ сказану си сторону. Прийшовши же до переднои чаты розбѣйничои бувъ затриманий и отставлений до начальника ихъ. А сей, якъ тѣлько пѣзнавъ Апостола, пораженный встыдомъ начавъ утѣкати; но Апостолъ не помянувши старости своеи, путився за нимъ въ догонь и словами апостольскои ревности и посвященя затримавъ его и такъ взрушивъ, що ѡнъ станувъ якъ врытый, спустивъ очи, ѡткнувъ оружїе и почавъ гѣрко плакати. На послѣдокъ привѣвъ Апостолъ роскаянного до згромадження вѣрныхъ. Тутъ молився о нѣмъ часто, постивъ съ нимъ постоянно, ободрявъ его чулыми словесы и не ѡтступивъ его, доки не поставивъ его образомъ покаянїя и истиннои поправки передъ всею громадою. То дѣялося за певне по поворотѣ Апостола изъ выгнаня.

Тымже временемъ въ Ефесѣ написавъ св. Іоаннъ свое евангелїе на просьбы епископѡвъ стороны оной по постахъ и молитвахъ публичныхъ, абы скуточно спротивитися ересеямъ Керинеа, Ебіона и инныхъ перечившихъ божеству Христовому и абы доповнити оповѣданя написаныхъ вже св. евангелїй Матѣея, Марка и Луки. Коли тѣ св. евангелисты початокъ исторїи публичного житя Христа Спасителя по части опустили и начинали ѡтъ заключенїя Іоанна Крестителя, св. апостолъ Іоаннъ на просьбы ученикѡвъ своихъ написавъ свое евангелїе, где описавъ дѣянїя Христовїи передъ увязненїемъ Крестителя¹⁾. Понеже въ прочихъ евангелїяхъ довольно описане было челоуѣчество Христово, то св. евангелистъ задавъ собѣ працю, ѡткрыти намъ божество Его. Якъ орелъ возносится ѡнъ высоко и пѣднявшися по надъ все сотворѣня, приходитъ къ Богу, у которого предъ вѣками было Слово, которымъ все рѣчи сталися. Для того то св. Іоаннъ на образахъ мае яко символъ орла. Кромѣ объявленя и евангелїя написавъ св. апостолъ Іоаннъ и три посланїя, короткїи и малїи словами, богатїи и великїи що до тайнствъ науки въ нихъ выложенои.

¹⁾ Евс. ист. III. 25.

Св. апостолъ Іоаннъ живъ до глубокой старости. Въ послѣднѣмъ же времени житія, пише св. Іеронимъ, маючи выше 90 лѣтъ и немогучи ходити, бувъ ношенный на згромадження вѣрныхъ черезъ учениковъ и все повтарявъ вѣрнымъ: Дѣтонъки любѣтся межи собою. Коли запытано его, чому то само говоритъ, отповѣвъ: Сіе есть слово Господне, и если его выповните, досытъ есть. Достигши Апостолъ такъ до конца вѣку своего упокоився въ Ефесѣ и бувъ тамже похороненый. Зъ его гробу выходивъ родъ манны, которою всюды дѣялися чудеснія исцѣленія хорыхъ. Св. Августинъ есть першій, который пише о родѣ пороку происходившомъ изъ гробу того св. евангелиста. Чудо манны тои празнично споминають греки д. 8. мая; бо того дня мало оно бывати. Успеніе же св. Іоанна празнують д. 26. вересня. Замѣчательно есть, що не маемъ жадной вѣсти о останкахъ св. тѣла евангелиста Іоанна и що вже св. Іеронимъ и инші знамениті авторы пишуть о небовзятію тѣла Іоаннового заразъ по похоронѣ его.

Поученіе. За взнеслѣсть ученія называеся св. сей евангелистъ отъ латинникѣвъ учителемъ церкви а отъ грековъ богословомъ. Онъ заслуге также зватися Апостоломъ любви; бо любивъ якъ найискрениѣйше Бога и ближнихъ и зываетъ насъ къ любви часто: „Любѣмъ Бога, пише, бо той перше возлюбивъ насъ“ (1. Іо. 4, 19.) „Возлюбленніи, аще сице возлюбилъ есть насъ Богъ, и мы должни есмы другъ друга любити“. (Тамже ст. 11.) То есть содержанье проповѣдій св. Іоанна евангелиста и то въ памяти его повиннисмо вбивати си въ сердце и въ разумъ.

Молитва. Мудрости ты бездну почерпавъ есь, всемудре, возлѣгши богомудрымъ дерзновеніемъ на груди Іисусовѣ, источницѣ премудрости, и сего любви проповѣдникомъ будучи, моли о насъ любовію празднуючихъ память твою.

75. Св. Евтихъ, ученикъ апостола Іоанна и св. мученикъ Евтихій въ Мелитинѣ. (Д. 24. серпня и д. 28. мая.)

Знаменитшіи ученики св. апостола Іоанна були св. Игнатій, епископъ Антиохійскій, св. Поликарпъ рукоположенный отъ самого апостола Іоанна на епископа Смирны, и св. священномученикъ Евтихъ, которого память д. 24. серпня праздуемъ. Св. Евтихъ пѣсля миней бувъ зъ Севастіѣ (Севастополя) въ Палестинѣ, ученикъ апостоловъ Іоанна и Павла, рукоположенъ на епископа. Чу-

десами живой вѣйшовъ зъ рѣжныхъ мученій. Въ темниці затворенъ хлѣбъ пріять жизни съ небесе, вверженъ же въ поломѣнь пробувъ неопаленъ; раны подъявъ люто стружемъ, стремлєня звѣрей полагодивъ св. молитвами своимъ. Наконецъ отсѣчено ему голову, и кровми обливаемый нѣбы божественною колесницею възйшовъ до неба. Такъ мовятъ миней въ службѣ его. Но що до рода смерти служба миней греческихъ и словенскихъ противорѣчатъ вѣстямъ помѣщенымъ въ минеяхъ греческихъ и въ словенскѣмъ прологу. Бо пѣсля тыхъ вѣстій св. Евтихъ умеръ въ Севастіи въ глубокой старости своею смертію.

Греки въ службахъ розрѣзняють отъ сего св. Евтиха другого святого, который звался Евтихій¹⁾, и бувъ въ Мелитинѣ епископомъ; но въ греческой службѣ д. 28. мая и Евтихій Мелитинскій называеся ученикомъ Апостолѣвъ, который дѣйшовъ до глубокой старости, и бувъ потопленый въ глубокой водѣ. Длятого можна сомнѣватися, чи Евтихій Мелитинскій есть рѣжный отъ Евтиха Севастійского. Въ часословахъ нашихъ Евтихій Мелитинскій пишєся пѣдъ днемъ 28. мая, но въ минеяхъ нашихъ не находимъ о нѣмъ жадной споминки. Нема о нѣмъ ничего также въ минеяхъ императора Василія и мартирологию Римскѣмъ. (Acta SS. Maji VI. p. 71. Aug. IV. d. 24. p. 751.)

Молитва. Блаженный Евтихе! Возлюбленого Апостола ученикъ бывши, по прикладу того возлюбивъ есъ Господа и божественніи Его заповѣди выповняючи, страстемъ Его уподобивєся; имѣючи дерзновєніє къ Господу, моли Бога о спасєнію душъ нашихъ.

76. Св. апостолъ Филиппъ, единъ отъ дванацати. (Д. 14. листопада.) И Маріамна сестра его. (Д. 17. лютого.)

Св. Филиппъ бувъ якъ Петръ и Андрей зъ Виссанды. Хоть женатый, розмышлявъ часто законъ и пророкѣвъ и уготовавєся такъ на принятіє Мессіѣ. Господь Іисусъ звавъ его къ собѣ, коли по чєтыридєсятидневномъ постѣ повернувши на рѣку іорданєскую, ишовъ назадъ въ Галилею. Званный Филиппъ не тѣлько самъ послѣдовавъ Іисусу яко Мессіи, але привѣвъ до него и друга своего Наананаила, мовячи ему, що треба тѣлько Его видѣти, абы пѣзнати

¹⁾ *Εὐτύχιος* або *Εὐτυχής*—*οὗς*.

въ Нѣмъ ожидаго Христа (Мессію.)¹⁾ Рѣкъ пѣзнѣйше зѣставъ Филиппъ апостоломъ Іисуса Христа. Коли разъ Іисусъ Христосъ въ 3. року проповѣданя своего на другѣмъ боку моря Тиберіадскаго въ пуци учивъ около 5000 народа самыхъ мужей и чудеснымъ способомъ хотѣвъ ихъ насытити, запытавъ Филиппа, мовячи: „Чимъ купимъ хлѣбы, щобы ѣли сіи?“ Филиппъ въ рѣшенію загадки тыхъ слѣвъ не помысливъ божества Христоваго и давъ маловѣрну отповѣдь, но по чудеснѣмъ насыченію народа прославивъ всемогущество Спасителя съ другими Апостолами²⁾. По послѣднѣй Христа Господа пасхальнѣй вечери Филиппъ дерзнувъ просити Господа, щобы показавъ имъ Отця. Іисусъ же учачи, що есть единой истоты съ Отцемъ, рѣкъ ему: „Видѣвшій мене видѣвъ Отця... чи не вѣруешь, яко я въ Отци и Отець въ мнѣ есть“.

Коли снишовъ Духъ Святый на Апостолѣвъ, и св. Филиппъ наповнився дарами Его. Потѣмъ отѣйшовъ онъ зъ Іерусалима на проповѣдь евангелія. Пѣсля Никифора пріявъ онъ съ апостоломъ Вареоломеемъ жеребомъ Сирію и горѣшну Азію а пѣсля латинскихъ дѣѣвъ (апостола Филиппа) перве черезъ двацять лѣтъ проповѣдавъ въ Скиѣн. Тропарь св. Филиппа въ часословѣ мовить, що Еѣіопія просвѣтилася проповѣдію сего апостола. Св. Іоаннь Златоустъ пише, що св. Филиппъ, погребанъ въ Іераполю, чудесами хоронить той городъ. И св. Іеронимъ подтверждаетъ, що сей апостоль скѣнчивъ бѣгъ свѣй въ Іераполю, додае же, що и двѣ дѣвочки его, старій дѣвицѣ, померли въ Іераполю фригійскѣмъ, и що инша его дѣвочка, котора була повна дарѣвъ Духа Св., спочивае въ Ефесѣ. Пѣсля греческихъ дѣѣвъ св. апостола Филиппа у Боландистѣвъ³⁾ и въ книжѣ житій — апостоль той переходивъ Малу Азію и прійшовъ съ сестрою Маріамною, Богу посвященою дѣвицею, въ городъ фригійскій Іераполь. Тамъ злучилися съ нимъ апостолы Вареоломей и Іоаннь. Въ тойже способѣ городъ онъ преданъ бувъ идоламъ, що и змію (ехидну) ѣдовиту въ храмѣ заключену величавымъ обрядкомъ почитавъ и жертвами плекавъ. Но коли св. Филиппъ со дружиною своею забобонности тѣй задавъ смертельніи удары, повстало (по отшествію св. апостола Іоанна) забуреніе въ городѣ, и св. Филиппъ зѣставъ стрѣмголовъ за пяти повѣшенихъ, а Вареоломей бувъ роспятий на крестѣ. Ка-

¹⁾ Іо. 1, 43—46.

²⁾ Іо. 6, 5.

³⁾ Febr. III. d. 17. p. 4. et Maji I. d. 1. p. 14.

зненій тымъ чиномъ апостолы молилися, и Господь почавъ губити безбожныхъ поганъ, вслѣдствіе чого всѣ въ городъ наворачулися и увѣрили Вареолема тай позволили честно погребати усопшого вже Филиппа. Честъ похорону ѳтдали ему апостолъ Вареоломей и Маріамна сестра со христіанами дня 14. листопада. Подѣбно пише о смерти св. апостола Филиппа и исторіографъ Никифоръ (II. 39.), который додае и то, що св. апостолъ Вареоломей по похоронѣ св. Филиппа и по просвѣщенію всего города вѣроу Христовою ѳтѣшовъ въ Киликію и тамже въ городъ Урбанополю знову на крестѣ вывѣшенный отпраився къ едине пожаданому Христу Богу¹⁾. — Пѣсля миней Венеційскихъ св. Вареоломей ѳтѣшовъ въ Индію Щасливу и на крестѣ роспятий скѣнчивъ тамъ житѣе свое. Свята же Маріамна ѳтѣшла въ Ликаонію, проповѣдала тамъ Христа и наворачуши та окрестивши многихъ, скѣнчила житѣе свое во святѣмъ спокою. — Касательно року смерти св. апостола Филиппа едні пишуть, умеръ 54. р., другіи мовять, въ царство Домитіана р. 90. — Мощи Святого находятся теперъ въ Римѣ. Латинники празднують его память д. 1. мая разомъ съ памятію св. Якова; бо того дня положеніи були мощи обохъ апостолѣвъ черезъ папу Пелагія въ церкви дванацати Апостолѣвъ.

Поученіе. Коли св. Филиппъ добра земскіи имѣвъ въ ужитку, въ желанію мавъ добра небесніи. Тому безпроволочно послѣдовавъ ѳнъ призываючому его Христу Спасителю и здѣлався его ученикомъ и апостоломъ. По примѣру его уважаймося за подорожныхъ въ семъ свѣтѣ и передъ всѣмъ стараймося о спасеніе душъ нашихъ, памятаючи то добре, що свѣтъ со славою своею, богатствомъ и роскошами есть дуже небезпечный душамъ безсмертнымъ, уловляе ихъ и губить сѣтями своими.

Молитва. Ученикъ и другъ Твоѣй, Господи, всей земли проповѣдавъ Тя Бога, доброрѣчивый Филиппъ, того молитвами заховай ѳтъ всѣхъ ворогѣвъ церковь Твою и всякъ городъ Твоѣй Богородицею, многомилостиве!

¹⁾ Пѣсля Мехитариста Аухера треба розрѣжнати двохъ апостолѣвъ Вареолема: едного належачого къ лику дванацати, который умученъ зоставъ въ Арменіи (зри о нѣмъ низше), другого принадлежаго до 70 ученикѣвъ, который бувъ сотрудникъ апостола Филиппа.

77. Св. апостолъ Вареоломей. (Д. 25. серпня и 11. червця.)

Св. евангелисты Матѣей (гл. 10.), Марко (гл. 3.) и Лука (гл. 6.) пишутъ св. Вареоломея въ числѣ 12 Апостолѣвъ и то по Филиппѣ на шестомъ мѣстѣ а не згадуютъ Наѳаніила. Напротивъ св. евангелистъ Іоаннъ молчитъ о Вареоломею а оповѣдае въ гл. 1. своего евангелія, якъ Іисусъ Христосъ по крещенію своѣмъ и 40 дневномъ постѣ, идучи въ Галилею звавъ къ себѣ, перве Филиппа а потѣмъ Наѳаніила, которого привѣтъ Филиппъ. Св. Августинъ и св. Григорій Великій були того мнѣнія, що Наѳаніиль не zostавъ причислений ко лику Апостолѣвъ Христовыхъ и есть единъ зъ 70 Его ученикѣвъ. И греки дотеперь утверждаютъ, що Наѳаніиль не есть Вареоломей, но або Симонъ Зилотъ або единъ зъ ученикѣвъ Христовыхъ и апостолъ въ обширнѣйшомъ змыслѣ, котораго память д. 22. цвѣтня. Нынѣшніи же богословы латиньскіи держать ся того мнѣнія яко правдоподобнѣйшого, же Наѳаніиль есть никто инный, якъ апостолъ Вареоломей; на имя ему Наѳаніиль а на прозвиско Вареоломей, що значитъ сынъ Оломея.

Если такъ есть, то апостолъ Вареоломей званъ Іисусомъ Христомъ въ слѣдующій способъ. Коли Господь нашъ начавши учить и ученикѣвъ собирати переходивъ Юдею и хотѣвъ ити въ Галилею, рачивъ звати и одного св. мужа Филиппа; сей же привѣтъ до него своего пріятеля Наѳаніила Вареоломея, который бувъ зъ Каны галилейской¹⁾. Заразъ на першу стрѣчу назвавъ Іисусъ Вареоломея Израильтяниномъ, въ которѣмъ зрады нѣтъ, и давъ ему такой доказъ божественной своей прозорливости, що Вареоломей воззавъ: „Учителю, Ты еси Сынъ Божій, Ты царь Израилевъ“! Въ нагороду за се вызнание запевнивъ его Іисусъ, що здѣлае его свѣдкомъ великихъ чудесъ, которыми прославится сынъ человѣчскій.

Званный на апостола Вареоломей отрекся посялостей земскихъ и родичій и пріятелей и всего свѣта и навѣтъ душъ свои, щобы досконало пѣзнати и любити Іисуса. По Сшествію же Св. Духа, коли Апостолы росходилися въ свѣтъ проповѣдати евангеліе, и св. Вареоломей выйшовъ якъ баранецъ противъ тысячамъ вѣковъ. Везъ грошій, безъ оружія, безъ припасѣвъ земскихъ иде въ безвѣстну дорогу, вмѣсто всякой зброи несучи дороге имя Христово. По свѣдоцтву греческихъ исторіографѣвъ перве съ апостоломъ Фи-

¹⁾ Іо. 21, 2.

липомъ проходивъ Лидію и Мисію и звидѣвши апостола Іоанна удався до Фригіѣ. Провожала ихъ сестра Филиппова Маріамна со семи доньками того апостола. Коли прійшли въ Іераполь фригійскій, откланяли заслѣпленный нарѣдъ отъ почитаня нѣкои вдовитою зміѣ и претерпѣли за то многіи бѣды и муки. Нарештѣ розъяреніи балвохвалцѣ роспали обохъ мужей удивительною побожности на крестахъ. И св. Филиппъ пріявъ мученичу корону, а св. Вареоломей вслѣдствіе чудесъ бывшихъ бувъ увѣльненный и похоронивъ честно пострадавшего товариша съ Маріамною. Потѣмъ Маріамна ѡтѣйшла въ Ликаонію, где и переставилася. Святый же Вареоломей не опинивея на едномъ мѣстци, но неустанно сѣючи зерна вѣры и полючи кокѣль заблужденій, поступавъ неутомимо напередъ, ажъ зайшовъ въ индійскіи стороны. Тамъ zostавивъ св. евангеліе Матѣея, которе по еврейски написане было. Евсевій (ист. V. 13.) пише о тѣмъ такъ: „Пантенъ (славный учитель школы Александрійской второго вѣку) яко евангелистъ удався ажъ въ стороны Индійцѣвъ, гденайшовъ, якъ говорятъ, евангеліе Матѣея писане по еврейски, которе тамъ zostавлене було черезъ Вареоломея, одного зъ Апостолѣвъ проповѣдавшего св. вѣру“. То само посвѣдчае св. Іеронимъ (въ кн. о церковныхъ писателяхъ гл. 36.) Охочо припускаемъ, що пѣдъ Индією, въ которѣй Пантенъ (ок. 190.) найшовъ еврейскій текстъ евангелія св. Матѣея, треба розумѣти полудневу Арабію або Еѣіопію; бо пѣсля Руфина и Филосторгія въ роздѣленію землѣ межі Апостолѣвъ Вареоломею припала се-гобѣчна Индія або Арабія щаслива. Однакъ Вареоломей проповѣдавъ св. евангеліе правдоподобно и въ Индіи властивѣй¹⁾. Зъ Индіѣ же прійшовъ св. Вареоломей въ Арменію велику. — Що до кончины св. апостола Вареоломея новшіи греческіи и латиньскіи авторы пишуть, що святый сей пріявъ мученическу смерть въ Албанѣ (Албанополю.) Пѣсля св. Θεодора Студита (автора IX. вѣку) здерто ему шкѣру и отесѣчено голову; пѣсля пѣзнѣйшого трохи автора св. Іосифа пѣснописця стрѣмголовъ бувъ на крестѣ роспятий. Пѣсля одного арменского памятника выданого отъ Мехитариста Аухера св. Вареоломей бувъ палицами сукатыми на смерть битый въ городѣ Урбанѣ въ Арменіи, где и похороненъ zostавъ. Θεодоръ Чтець пише, що мощи св. апостола Вареоломея въ цѣсарство Анастасія перенесено въ городѣ Дара въ Месопотаміи. (Ок. 508.) Еще передъ кѣнцемъ 6. столѣтія пѣсля Григорія Туронского прійшли

¹⁾ И то утверждаея въ минеи Венеційской.

они на островъ Липари (межи Сицилією и Италією.) Пишуть бо, що Персы підъ Косроемъ здобули городъ Дару, увезли съ собою св. тѣло въ трумнѣ и кинули въ море, которымъ трумна съ тѣломъ въ чудесный способъ плаваючи пристала до отока Липаръ. Св. Іосифъ пѣснописецъ згѣдно съ св. Θεодоромъ Студитою описуе чудо се слѣдующимъ образомъ. Коли безбожніи видѣли, що трумна св. Вареоломея выдае славніи чудеса, кинули ю съ чтырма трумнами иншихъ св. мученикѣвъ въ (Чорне) море. Мученики же прославленіи маючи посередъ себе дивного апостола Вареоломея, два по правѣй сторонѣ его и два по лѣвѣй, безпроводно проходили море, прійшли въ Боспоръ еракійскій, досталися черезъ тѣсноту илеспонтову на егейске море, переплыли море іонійске, приближилися къ Сициліи и зъ ѡтти на западъ двигнувшися, пристали къ отоку Липару. Тутъ zostавили провожаного Апостола и якъ найскорше вертаючися удалися къ тымъ городамъ, въ которій провидѣніе боже ихъ ѡтправило. Въ Липарѣ же епископъ Аагаеонъ сейчасъ довѣдався черезъ обявленіе боже, що Апостолъ Христовъ приставъ къ берегу острова, и принявъ святого торжественно съ многими свѣчами, кадиломъ и пѣснями. Доти изъ св. Іосифа пѣснописця. — Мощи св. Вареоломея спочивали на отоцѣ Липарѣ до 838. р. ажъ Сарацины нашли на островъ той, ограбили мешканцѣвъ и нарушивши грѣбъ св. Апостола, роскинули его кости. Заразъ же по ихъ ѡтшествію нѣкій греческій монахъ при надзвычайнѣй помочи божѣй позбиравъ ихъ и зложивъ въ сосудъ чистый. Потѣмъ правитель Беневента (839. р.) велѣвъ ихъ привезти до себе въ Беневентъ, где св. Апостолъ знову прославився чудесами. Греки празднують съ нами възгѣіе мощій св. апостола Вареоломея на островъ Липаръ и перенесеніе ихъ въ Беневентъ д. 25. серпня. Кромѣ того празднуемъ еще память св. Вареоломея д. 11. червця, якъ здаеся въ воспоминаніе его смерти¹⁾.

Поученіе. Добра земскіи заслѣняють любителей своихъ такъ, що люди свѣтовіи жѣють въ крайнѣмъ забутію Бога и вѣчности, годують и украшають тѣло а о душу недбають; о выгодахъ житя сего промышляють день и нѣчь а о вѣчну жизнь не журятся. Св. апостолъ Вареоломей прикладами житія своего и проповѣдію взывае насъ, оттрясти таку слѣпоту духовну и старатися

¹⁾ См. минеѣ и бесѣды св. оо. Θεодора Студита и Іосифа пѣснописця и выпиши зъ инныхъ авторовъ, Acta SS. Aug. V. d. 25. a pag. 7.

передъ вѣмъ о правѣ пѣзнанье истины и зысканье мира и радости, котора есть о Бозѣ.

Молитва. Крестомъ Господнимъ огороженный, Вареоломее изрядный, знищивъ есъ лютѣсть и душегубнѣй принады злыхъ духѣвъ. Неутомимо ступаючи на передъ красными ногами, голосивъ есъ найдальшимъ сторонамъ истину, миръ и вѣс добра царства Христоваго. Моли Христа Бога о спасенію душъ нашихъ.

78. Св. апостолъ Ѳома. (Д. 6. жовтня.)

Св. Ѳома, которого имя по гречески Дидимъ по руски Близнецъ товмачатся, есть единъ зъ 12. Апостолѣвъ Христовыхъ. Коли Господь нашъ Іисусъ Христосъ хотѣвъ ити въ Вифанію, абы воскресити усопшого Лазаря, и Апостолы сказали, що та подорожъ небезпечна, бо Юдеи готовѣ Его каменьемъ побити, св. Ѳома объявивъ желаніе ити и терпѣти съ Іисусомъ, мовячи имъ: Идѣмъ и мы, и умрѣмъ со Нимъ¹⁾. Пѣзнѣйше коли Господь въ навечеріе смерти своєї по пасхальнѣй вечери до Апостолѣвъ бесѣдовавъ и слова потѣхи напротивъ смуткамъ свѣта сего вырѣкъъ, запытавъ Его св. Ѳома съ побожною душностію о ѳходѣ Его ко Отцю, мовячи: Господи не вѣми, куды идешъ, и якъ можемъ дорогу вѣдати. Отповѣвъ же ему Господь: „Я есмь дорога и истина и животь; никто не прійде къ Отцю, тѣлько Мною“²⁾. По воскресенію Іисуса Христа захиталася вѣра св. Ѳомы; ѳнъ не дававъ вѣры Апостоламъ, которѣ оповѣдали ему, що видѣли и осязали воскресшого Господа. Длѣтого осмого дня по воскресенію явився Спаситель знову Апостоламъ и мовивъ Ѳомѣ, щобы вложивъ палець въ раны гвоздений и руку въ ребро и не бувъ невѣренъ, но вѣренъ. Св. отцѣ мовѣть, що Ѳома дѣйстно испытывъ раны Господа рукою. Тогды зъ отвореного боку Христоваго просіяла ему певнѣсть прославленого челоувѣчества и вытекла струя божон любви; изъ сомнѣваючогосѣ здѣлався твердымъ вѣрою; изъ слышанѣя слѣвъ Христовыхъ, ученымъ. Коснувшись боку Христоваго визнавъ Бога-челоувѣка Христа, мовячи Ему: Господь мѣй и Богъ мѣй. Тутъ примѣчае св. Григорій Великій, що св. Ѳома своимъ невѣрствіемъ пожиточнѣйшій есть нашѣй вѣрѣ, нѣжъ прочіи Апостолы своею вѣрою. — По осмохъ дняхъ воскресенія Христоваго Апостолы повернули до Галилеѣ, такъ якъ воскресшій Господь имъ заповѣдавъ, и св. Ѳома съ апостолами Петромъ и Іо-

¹⁾ Іо. 11, 16.

²⁾ Іо. 14. 6.

анномъ и инными четырма учениками всѣвъ въ корабль, абы рыбы ловити на морю Тиберіадскѣмъ, и тамже ночью незловивши ничего, рано zobачивъ Господа на березѣ, здѣлавъ приказаное отъ Него и утѣшився съ прочими учениками великою ловлею рыбъ тай покрѣпився изъ хлѣба Христоваго и печеной рыбы, чудесно тамъ уготованыхъ.

Больше изъ отцѣвъ святыхъ мовять, що св. Ѳома по Сошествію Духа Святого сѣявъ слово бже черевъ рѣжніи стороны, бувъ въ Еѳіопіи и прійшовъ до народѣвъ переднійи Индіѣ. Еще нынѣ приходятъ не тѣлько христіане индійскіи, але и гурмы поганѣ, абы звидѣти грѣбъ апостола на приморію Коромандель. Св. Іоаннъ Златоустъ пише, що сей апостоль пройшовъ цѣлу землю и крещеніемъ убѣливъ Еѳіопѣвъ (Муриновѣ.) Стара повѣсть въ минеяхъ мовить, що коли нѣкій купецъ именемъ Аванъ прибувъ въ Кесарію и шукавъ досвѣдченого будовничого для царя индійского Гундафоры, то св. апостоль Ѳома представився ему яко будовничого и принявся, поставити царю велельпну палату. Потѣмъ отправившись въ Индію апостоль взявъ отъ царя гроши на то зданіе; но вмѣсто будовати, мовить повѣсть, роздавъ гроши убогимъ и звышъ два лѣта проповѣдавъ евангеліе. Царь же довѣдавшись, що палата и не начала здатися, кинувъ въ темницю апостола съ Аваномъ. Но вкоротцѣ умеръ возлюбленный цареви братъ. Того души показавъ ангель палату неизреченои красоты въ небѣ и мовивъ, що та палата создана естъ цареви брату черезъ св. Ѳому. По одержанѣмъ тѣмъ объявленію душа повернула назадъ до тѣла своего, и воскреси братъ царевъ оповѣвъ цареви, якъ пышна палата збудована ему естъ въ небѣ. Оба увязненіи вслѣдствіе того були освобожденіи, и св. Ѳома начинаючи отъ палаты созданой въ небѣ, проповѣдавъ обоимъ братьямъ евангеліе и навернувши, окрестивъ ихъ обохъ. Коли же потѣмъ свободно всюды въ окрестности проповѣдавъ св. евангеліе зоставъ прободенный пятьма копіями¹⁾. Тѣло святого похоронено въ Индіи; но часть мощій по свѣдоцтву св. Ефрема перенесена зостала зъ Индіѣ въ Едессу. Св. Григорій Ниссійскій свѣдчить, що жителѣ Месопотаміѣ числятъ того апостола першимъ своимъ епископомъ и почитаютъ свѣтлу его память въ величпной его церкви въ Едессѣ. — Естъ также старе преданіе, що св. апостоль Ѳома проповѣдавъ въ Медіи, Персіи и въ поблизкихъ краяхъ и смотреніемъ божимъ поучивъ трехъ

¹⁾ Такъ читаемъ въ книзѣ житій и въ минеи Венеційскій; но въ сей царь называется Гундіафоръ.

королей волхвовъ, которіи за проводомъ звѣзды Христа родившогося ѡтвѣдали, тай окрестивши ихъ, поставивъ епископами. — Въ Римѣ въ церкви св. Креста зъ Іерусалима почитаеся достопамятнѣйшее изъ св. мощій: палець, который св. Ѳома вложивъ въ бокъ Христовый.

Поученіе. По словамъ св. евангелиста Іоанна¹⁾ міръ весь во злѣ лежитъ. Въ палатахъ князей и хатахъ жебраковъ поповняются безчисленнѣйшіе роды грѣховъ и удивительне есть забутіе Бога и Его заповѣдй. Дятого мовитъ тойже апостолъ Іоаннъ; „Не любѣмъ свѣта, ни рѣчй, що въ свѣтѣ суть. Если кто любитъ свѣтъ не ма любви отчю въ нѣмъ“.

Молитва. Боже, который св. Ѳомѣ, апостолу твоему, по воскресенію явивъ есь ся и подавъ раны твои осязати; ужичь намъ, абысмо отрекшися похоти тѣлесной и похоти очей и гордости житейской свѣта сего праву вѣру завше держали, страданія твоего святія пятна въ мысли постоянно носили и послѣдующи твоими слѣдамъ, къ воскресенія славы прійти удостоилися.

79. Св. апостолъ и евангелистъ Матеей. (Д. 16. листопада.)

Св. Матеей звався также Левій и бувъ сынъ Алфея²⁾. Греки повѣдѣють, що бувъ братъ апостола Якова Алфеевого, и то есть дуже вѣроятно. Св. Матеей передъ званьемъ на ученика Христоваго выповнявъ чинъ мытаря коло Капернаума при морю галилейскомъ и, якъ здаеся, видѣвъ чудеса Христа Спасителя въ Капернаумѣ. Коли потѣмъ одного дня сидѣвъ коло мытницѣ, звавъ его мимоидучій Спаситель къ собѣ и ѡнъ услышавши зовъ той ушами сердечными, заразъ оставивъ все, послѣдовавъ Спасителю, которому сотворивъ велику учту въ дому своѣмъ. Іисусъ Христосъ не замедливъ прійти на ту учту съ учениками своими яко лѣкарь до больныхъ, якъ учитель покаянія ко грѣшникамъ³⁾.

По старинному преданію св. Матеей проповѣдавъ евангеліе многимъ сторонамъ, пройшовъ до Паревъ и Мидовъ и наконецъ отправився въ предѣлы Еѳіопіѣ. Въ актахъ того св. евангелиста отъ св. Метафраста у Болландистовъ читаемъ, що св. Матеей про-

¹⁾ 1. Іо. 5, 19.

²⁾ Мат. 9, 9. Лук. 5, 27. Марк. 2, 13.

³⁾ Марк. 2. Лук. 5, 28, 29.

повѣдавъ насампередъ въ Юдеи и написавъ св. евангеліе, потѣмъ отойшовъ къ Парѳамъ, дальше вернувъ въ Палестину, наворачнувши же тамъ многихъ и утвердивши иныхъ въ вѣрѣ, пошовъ въ предѣлы Еѳіопіѣ, где содѣлавъ много чудесъ, обнявъ многихъ свѣтми проповѣди, поставивъ пресвитерѣвъ и діаконѣвъ и наконецъ претерпѣвъ смерть мученическу. Пѣсля латинскихъ актѣвъ св. Матѳеѣя единъ зъ первыхъ ученикѣвъ того евангелиста въ Еѳіопіѣ бувъ овъ внухъ королевы Кандакѣѣ, которого передъ тымъ окрестивъ діаконъ Филиппъ и отпустивъ въ Еѳіопію со миромъ.

Изъ св. отцѣвъ и писателей церковныхъ св. Амбросій пише, що Богъ отворивъ св. Матѳеѣю край Персіѣ; Руфинъ, Сократъ и инші посвѣдчають, що сей апостолъ проповѣдавъ въ Еѳіопіѣ. Болландисты утверждаютъ, що тутъ не розумѣеся полуднева Арабія, край Гомеритѣвъ, але пѣвночна Еѳіопія (Нубія), где една часть называлася Сеннаръ Въ минеи Венеційскѣй читаемъ, що св. Матѳеѣй скончався огнемъ въ Іераполю сирійскѣмъ.

Св. отцѣ згаджаяются въ тѣмъ, що св. апостолъ Матѳеѣй маючи оставити Юдею, першій зъ евангелистѣвъ написавъ святое евангеліе (се есть добре звѣствованье о отпущенію грѣхѣвъ и оправданю грѣшникѣвъ и о званю ихъ до цѣсарства небесного черезъ заслуги Іисуса Христа) для жидѣвъ палестинскихъ ихъ языкомъ, мѣшаниною халдейского и сирійского. Замѣръ св. евангелиста бувъ пересвѣдчити жидѣвъ въ евангелію, що Іисусъ Христосъ есть сынъ царя Давида и патріарха Авраама, истинный Мессія, на которѣмъ сповнились всѣ пророцтва старозаконніѣ. Евсевій изъ св. Иренеѣ пише, що св. Матѳеѣй у Евреѣвъ выдавъ св. евангеліе въ матернѣмъ ихъ языкѣ написане, коли Петръ и Павелъ въ Римѣ евангеліе проповѣдали и пѣдвалины церкви положили¹⁾. (Ок. 65. р.) Но то мѣстце темне мусимъ оставити и положити пѣсля тогоже Евсевія (Ист. VI. 14.), що евангеліе св. Матѳеѣя написане передъ евангеліями св. Луки и св. Марка, отже передъ 58. р. еры поспѣльнои, около которого св. Лука написавъ свое евангеліе. У тогоже историка Евсевія читаемъ, що при кѣнци второго столѣтіѣ голосивъ св. Пантенъ евангеліе въ Индіѣ и найшовъ тамже еврейскій текстъ евангелія отъ св. Матѳеѣя, который (текстъ) zostавленъ тамъ бувъ черезъ св. апостола Варѳоломеѣя. Св. Іеронимъ повтаряе ту вѣсть и додае, що св. Пантенъ принѣсъ зъ ѣттамъ евангеліе еврейске св. Матѳеѣя до Александріѣ. Коли року 488. (по свѣдоцтву

¹⁾ Ист. V., 10.

вого, мовячи, що Клеопа (у св. Іоанна 19, 25.) есть або та сама особа, що Алфей, або може второй мужъ Маріѣ, за которого она выдалася по смерти Алфея. Чи той Клеопа, есть овъ ученикъ Емаускій, который съ товаришемъ своимъ познавъ Іисуса Христа въ преломленію хлѣба, не маемъ певности. По зрѣломъ розважаню спорного вопроса у Болландистовъ розсудивъ емъ держатися увѣренія греческой церкви, що суть три Яковы апостолы. Именно два старшіи: Яковъ, сынъ Зебедеевъ и Яковъ сынъ Алфеевъ, который суть зъ числа дванацати, и еденъ Яковъ молодшій, сынъ Маріѣ Клеоповой, сестры матери Господньої, братъ Господень, единъ ѿ 70. учениковъ Христовыхъ. Житіе св. Якова Зебедеевого подано выше. О св. Яковѣ, братѣ Господнѣмъ, буде бесѣда ниже. А тутъ представлю житіе св. Якова сына Алфеевого, одного изъ 12 апостоловъ, изъ бесѣды похвальной написаной Никитою пафлагонскимъ, епископомъ Константинопольскимъ, жившимъ въ 9. вѣцѣ, и изъ иншихъ авторовъ.

Яковъ Алфеевъ мае честь бути еденъ изъ 12. Апостоловъ Христовыхъ¹⁾. Понеже и св. ап. Матѣей называея Алфеевъ, то декоторі отцы и писатели церковніи судятъ, що Яковъ и Матѣей були рѣдніи братя. Яко Апостолъ Христовъ Яковъ Алфеевъ видѣвъ щасливими очима своими многіи чудеса, который творивъ Іисусъ Христосъ, и пріявъ ѿ Спасителя власть чудеса творити, немощныхъ исцѣляти, бѣсы выганяти. Онъ оставивши все, горячо ишовъ въ слѣды Іисуса и обѣймавъ охочо его убожество и покору. Доганы жидовъ и ненависть міра ѿ любителей сего вѣка съ Іисусомъ зносивъ терпѣливо и выставляея на опаснѣсть съ Нимъ каменованымъ быти. Онъ видѣвъ Господа Іисуса восходячого на небо и могучою силою на праву сторону Отца небесного поспѣшающого. Онъ въ св. день пятидесятницѣ наповнився Духомъ Святымъ и начазъ святѣйше житіе провадити, перемѣнятися въ образъ Іисуса, мавъ его единого за Учителя, пастыря, цѣсаря; Ему поручивъ душъ своей откупленіе, освященіе, житіе; Его держався неотступно якъ отростокъ лозы, якъ членъ головы своей. Онъ повинуючися вдохновеніямъ божимъ, проповѣдавъ св. евангеліе въ Елевѣрополю, Газѣ и Тирѣ и иншихъ городахъ сусѣднихъ и претерпѣвъ за имя Іисуса многіи бѣды. Онъ съючи словеса св. евангелія, дѣйшовъ до Египта, здѣлавъ тамъ многихъ сынами свѣта.

¹⁾ Мат. 10, 3. Марк. 3, 18. Лук. 6, 15.

и запечатавъ проповѣдь свою въ Остракинѣ городѣ мученическою смертію на крестѣ Яко добродѣйство принимаючи росятіе, промавлявъ лагѣдно къ притомнымъ; напоминавъ, щобы пѣзнали заблужденіе свое, навернулися ко Господу и промышляли о спасеніи душъ своихъ. Провѣвши же довгіи години на крестѣ, умовкъ и мовчаніемъ визнававъ Господа, доки тихо и покѣрно не розлучився съ тѣломъ.

Пѣсля старыхъ мученикословѣвъ св. апостолъ Яковъ Алфевъ проповѣдавъ также въ Персїи. Тѣлько въ минеяхъ императора Василїя Порфирогенита писано есть, що сей апостолъ, братъ св. Матѣея, за проповѣданье слова божого по рѣжныхъ мукахъ палицями отъ Юдеѣвъ бувъ на смерть побитый¹⁾.

Поученіе. Якъ Богъ есть добро найвысше, въ которѣмъ собранъ суть всѣ можливіи совершенства въ безконечнѣмъ степени: такъ добродѣтель есть добро, въ которѣмъ певнымъ способомъ содержатся досконалости дѣбрь человѣческихъ. Но безъ Бога, безъ пѣзнаня Бога черезъ вѣру, безъ надѣѣ и любви божои не ма правдивои добродѣтели, длятого послѣдуємо ревно ученїямъ и примѣрамъ апостольскимъ и стараймося возмгати въ вѣрѣ и надѣѣ и любви. Такъ постигнемъ покой и истинне щастье, и все буде намъ служити къ спасенію вѣчному: радѣсть и смутокъ, спочинокъ и праця, и смерть буде намъ переставленьемъ ко вѣчной и всеблаженной жизни.

Молитва. Оставивши земскїи добра, послѣдовавъ есь Христу, славный апостоле Якове! Наповнишися дарами Духа Святого, пѣсланъ бувъ есь въ народы погибшіи, наvertати людїѣмъ заслѣпленыхъ блудами въ свѣтло пѣзнаня истины и въ покой любви божои. И скѣнчивши подвиги терпѣній и мукъ розличныхъ, предавесь душу твою Христу Богу. Того моли, всеблаженный Апостоле, даровати намъ велику милость.

81. Св. апостолъ Яковъ, братъ Господень.

(Д. 23. жовтня и въ недѣлю по Рождествѣ Христа.)

Въ евангелїяхъ св. Марка (15, 40.) и св. Матѣея (27, 56) читаемъ, що ученики Христовїи Яковъ и Іосїѣмъ были сынами Марїѣ-еднои изъ женъ послѣдовавшихъ Христу отъ Галилеѣ въ Іеруса-

¹⁾ Acta SS. Maji d. 1,

лимъ. У св. Марка (15, 40.) той Яковъ называеся Малый, т. е. молодшій, нѣжъ Яковъ Зебедеѣвъ. У св. Матѳея (13, 55) и у св. Марка (6, 3) называеся онъ братъ Господень; читаемъ бо тамъ Яковъ и Іосій и Симонъ и Юда, братья (Іисуса.) Чи всѣ четыре братья Господніи були едной матери або одного отца, не повѣдають св. евангелисты, св. же евангелистъ Іоаннъ (19, 25.) пише, що при крестѣ Іисуса стояла также сестра матери Іисуса именемъ Марія Клеопова. Отже Марія Клеопова була матерію, если не всѣхъ братій Господнихъ, то бодай двохъ первыхъ Якова и Іосіѣ, и если не була рѣдною сестрою пресв. Дѣвы, то була ѣй сестрою тѣтчною або була сестрою яко жена брата св. обручника Іосифа. И дѣйстно Гегесиппъ, найстаршій историкъ церковный, запевняе насъ, що Клеопа бувъ братъ св. Іосифа Обручника¹⁾, а Θεοδωριτѣ пише: „Яковъ братъ Господень, не бувъ сынъ Іосифа Обручника зъ першого супружества (що нѣкоторіи утверждали), но бувъ сынъ Клеопы и Маріѣ, сестры матери Господньої, братъ же тѣтчный Господа²⁾. Того мнѣнія, держався такожъ св. Іоаннъ Златоустъ, и оно въ греческой церкви есть обще, хотъ св. Метафрастъ тримавъ св. Якова, брата Господнього, за сына святого Іосифа изъ першого супружества. То тычится роду св. Якова молодшого. — Касательно апостольства его Евсевій (Ист. I. 12.) пише, що св. Яковъ, братъ Господень, не належавъ до лика 12 апостолѣвъ, но бувъ одинъ изъ ученикѣвъ Христовыхъ. И въ стародавнѣмъ списѣ 70 ученикѣвъ Христовыхъ (который списъ извѣстенъ есть подъ именемъ св. Дорофея) поставленъ есть св. Яковъ, братъ Господень, на першѣмъ мѣстци.

Що теперъ касаеся житія св. апостола Якова, брата Господнього, маемъ о нѣмъ извѣстія въ св. письмѣ, у Евсевія и въ св. Отцяхъ. Св. апостоль Павелъ³⁾ повѣдае намъ, що Господь Іисусъ по воскресенію своѣмъ удостоивъ его особного явленія. Коли познавши св. Павелъ въ три лѣта по наверненію своѣмъ прійшовъ въ Іерусалимъ видѣти св. Петра и прибувъ у него 15 день, познавъ и Якова, брата Господнього, иншого же отъ апостолѣвъ не видѣвъ⁴⁾. Тутъ примѣтити належить изъ св. Златоустого и Θεодо-

¹⁾ Евсев. III. Ист. 2.

²⁾ Марія могла бути рѣдна сестра пресв. Дѣвы. Катарива Еммерихъ въ видѣніяхъ своихъ мовить, що св. Іоакимъ и Анна въ началѣ своего супружества мали першу дочку Марію, не маючи обѣтованій; потѣмъ же черезъ 19 лѣтъ були неплодній и выпросили си отъ Бога преблагословену Марію Дѣву.

³⁾ 1. Кор. 15, 7.

⁴⁾ Гал. 1, 18.

рита, що св. апостолъ Павелъ называе св. Якова апостоломъ то́лько въ обшири́йшомъ змыслѣ; не длятого, що бувъ зъ числа 12 апостоло́въ, но що видѣвъ и слышавъ Господа и по особенному званю голосивъ Его науку. Потомъ же по 14 лѣтахъ (отже 51. р.) тойже апостолъ Павелъ съ Варнавою и Титомъ прійшовъ въ Іерусалимъ по объявленю божому и предложивъ Апостоламъ евангеліе проповѣдане нимъ народамъ и пише, що заставъ тамъ Якова и Кифу и Іоанна, которіи уважаніи були за стовпѣвъ церкви. (Гал. 2.) Тогоже року торжественанъ бувъ соборъ Апостоло́въ въ цѣли рѣшенія вопроса, чи навертаючіися погане довжніи обрѣзоватися; св. Петръ сформуловавъ рѣшеніе, заперечаючи потребѣ обрѣзанія, а св. Яковъ ѡтвозався съ великою повагою и утверждавъ превосходно рѣшеніе св. Петра словами св. писанія. Онъ бувъ епископомъ Іерусалимскимъ; бо у св. Іеронима и Епифанія читаемъ, що Господь передъ вознесеніемъ своимъ на небо поручивъ нашему св. Якову церковь Іерусалимску, и що св. Апостолы постановили его пѣзнѣйше епископомъ въ Іерусалимѣ а саміи розѣйшлися въ свѣтъ проповѣдати св. евангеліе. — Послѣдня згадка въ св. писемѣ о св. Яковѣ есть та, котору читаемъ въ гл. 21. Дѣяній апостольскихъ. Именно коли св. Павелъ около 58. р. зъ Милета на Кесарію въ Іерусалимъ прійшовъ, удався до Якова и при старцахъ оповѣдавъ успѣхи свои въ проповѣданю слова божого.

Яко епископъ Іерусалимскій св. Яковъ прославився святостію. Онъ живъ такъ строго, що бувъ якъ мертвый въ свѣтъ, а колѣна его ѡтъ кляканя на земли ствердѣли якъ скѣра вельблюжа. Даже жиды называли его сѣраведливимъ за превосходну добродѣтель его. Святѣсть его була такъ поважана, що по словамъ св. Іеронима кождый старався коснути его одежь. Но поступы вѣры христіаньскои въ Іерусалимѣ огорчили на него старшину народа до крайности. Щобы его погубити, пише Евсевій изъ Іосифа Флавія (II. Ист. 1 и 25.), выбравъ архіерей Ананъ, сынъ Анны, то время, коли губернаторъ Фистъ умеръ, а его наслѣдникъ Албинъ еще не обнявъ правленіе. Онъ собравъ судіѣвъ, оскарживъ Якова, брата Іисуса Христа, съ нѣкоторыми иными за переступленіе закона и велѣвъ на каменованье ихъ осудити. Всѣ же добромыслящіи мѣщане Іерусалимскіи були черезъ то крайно роздраженніи, и король Агриппа (II.) зложивъ Анана за то зъ архіерейского достоинства. Иначе оповѣдае о смерти Якова, брата Господняго, Гегесинъ, найстаршій историкъ церковный. Законоучитель и фарисей, мовить Гегесинъ, настрашеній поступами вѣры Христовои прійшли до Якова, Епископа Іерусалимского, въ самъ день пасхи, коли мно-

жество народа собране, було и жадали, абы выйшовши на верхъ церкви, зганивъ народу вѣру Христову. Потѣмъ выпроводили они св. Епископа на верхъ церкви и запытали его, мовячи: „Скажи намъ, о справедливый, що треба вѣрити о Иисусѣ, который бувъ распятый на крестѣ?“ Яковъ же отповѣвъ на голосъ передъ всѣмъ народомъ: „Иисусъ, сынъ человѣческій, о которѣмъ пытаете, сидитъ по правдѣ сторонѣ величества Найвысшого и має прійти на облакахъ неба“. На то свѣдоцтво мпожество вѣрныхъ дали славу Богу, мовячи: Осанна сыну Давидовому. Тогда законники и фарисеи заверещали на долѣ; „О! и справедливый блудомъ зведеный есть“. И възйшовши на церковь скинули его на землю. Коли же святой по тѣмъ паденю не умеръ, но пѣднесшися на колѣна просивъ Бога о прощеніе для ворогѣвъ своихъ, каменовали его. Напослѣдокъ нѣкій бѣлильникъ добивъ св. Якова своимъ дручкомъ. И святой тако умеръ мученическою смертію р. 7. цѣсарства Нерона (60. посѣбной еры.) Поховано его на мѣстци коло церкви. Памятникъ поставленный ему тамъ стоявъ еще за часѣвъ св. Гегесиппа, который живъ въ половинѣ другого вѣку по Христѣ¹⁾. Св. Яковъ отъ вознесенія Господа управлявъ церквою Іерусалимскою 28 лѣтъ. Пѣсля св. Епифанія проживъ ѡнъ 96 лѣтъ. Наслѣдникомъ епископскаго престола его зоставъ его братъ Симонъ (Симеонъ.)

Маемъ едно посланіе св. Якова, написане нимъ ко 12 колѣнамъ иسرائльскимъ межи народами въ розсѣянїю жїючимъ. Оно есть однимъ изъ семи соборныхъ посланій апостольскихъ. Маемъ такожъ литургїю церкви Іерусалимской, которая носитъ имя св. Якова; но не зъ иншой причины, якъ той, що св. Яковъ установивъ певный порядокъ богослуженія въ церкви Іерусалимскѣй²⁾.

Поученіе. Св. Яковъ въ посланїю своѣмъ учитъ, що вѣра безъ добрыхъ дѣлъ мертва есть. Запишѣмъ си то глубоко въ сердца и маймо крѣпке и нерушима предложенье бодай тяжкого грѣха николи бѣльше не содѣлати, завше жити ведля науки и по образу Христа и для Бога та честноты не лякаться жадной страты и жадной муки, котору бы неизбѣжно понести намъ треба было. Св. Яковъ волѣвъ пѣдъ камѣнными ударами положить голову нѣжь ѡтречися Христа Господа, и мы мусимъ за имя Иисуса на щось отважитися и щось потерпѣти.

¹⁾ Никѣфора ист. II. 38.

²⁾ Порѣвп. Acta SS. Maji I. d. 1., где о мощахъ обохъ св. Яковѣвъ читати можна.

Молитва. Чудесъ источникомъ трумна твоя явилася, Якове преблаженный, отъ которой богато все приобщающіи пріймаютъ тѣлесемъ здоровье и душамъ спасеніе; поможи и намъ твоими святыми молитвами, най радуячися прославляемъ Христа дивного во святыхъ своихъ.

82. Св. апостолъ Симонъ Зилоть. (Д. 10. мая.)

Симонъ Кананитъ (Зилоть, Ревнитель) пѣсля Θεодорита походивъ зъ колѣна Забулонъ або Нефѣалимъ и бувъ зъ города Каны галилейскои. Вѣроятно не есть ѡнъ той Симонъ, который межі братьями Господними споминаеся, и слѣдовательно зъ колѣна Юды походивъ. Греки почитаютъ св. апостола Симона д. 10. мая и мовятъ, що ѡнъ, а Наѣанаиль то една особа и есть тымъ женихомъ, на весѣлю которого Господь въ Канѣ воду въ вино перемѣнивъ. Пѣсля Никифора и миней Симонъ проповѣдавъ въ Египтѣ и пѣвнѣчной Африцѣ и скѣнчивъ житіе на крестѣ въ Британіи. Пѣсля иншихъ авторѣвъ проповѣдавъ ѡнъ и умеръ въ Персіи.

Поученіе. Симонъ ревновавъ о славѣ божѣй, выповняючи великіи добродѣтели и терпячи многіи бѣды за имя Іисуса. Наслѣдуймо ревность его, кѣлько можемъ; съ любовію горячою занимаймося молитвою, постомъ и дѣлами милосердія ко ближнимъ, и охочо пріймѣмъ чашу терпѣній, котору приходитъ намъ пити въ выповненію обовязкѣвъ нашихъ.

Молитва. Ревности именникъ, Симоне досточудный, ревностію поревновавъ есь по Бозѣ Вседержителю. Во вышнихъ предстоячи Владыцѣ, просвѣти душу мою, най воespoю божественну твою память.

83. Св. апостолъ Юда Ѳаддей. (Д. 19. червця.)

Сей апостолъ называеся у св. Іоанна (14, 22.) просто Юда, у св. Матѣея має имя Леббей або Ѳаддей (Мат. 10, 3.) у св. Марка (3, 18.) прозванъ тѣлько Ѳаддей. Вѣроятно есть ѡнъ той самъ Юда, который бувъ еденъ зъ братіи Господнихъ (Мат. 13, 55.), братъ Якова молодшого, и той самъ Юда, которого яко нарочитого апостола споминають Дѣянія апостольскіи въ гл. 15, ст. 22. Св. евангелистъ Лука и въ евангелію (6, 16) и въ Дѣянїяхъ (1, 13) дае ему имя Юда Якова, т. е., якъ лучшій товмачи писанія толку-

ють: Юда, братъ Якова. — Передъ своимъ званіемъ св. Юда Өаддей, якъ повѣдають, бувъ ожененый и мавъ дѣти, зъ которыхъ два внуки по свѣдоцтву Гетесиппа у Евсевія визнали вѣру Христову передъ цѣсаремъ Домитіаномъ, но яко убогій и нешкѣдливій були въ мирѣ օтпущеній. Св. Өаддей тѣлько еденъ разъ говорить въ евангелію, пытаючися Господа при тайнѣй вечери, чому изволивъ Апостоламъ явитися, а не міру. На то օтповѣвъ ему Господь, що и міръ не естъ позбавлений Его благодати; бо кто схоче любити Его и заповѣди божіи творити, получитъ потрѣбну благодать, и Отець, Сынъ и Духъ Святый замешкае въ нѣмъ якъ въ своемъ храмѣ¹⁾. Евсевій пише, що по смерти св. Якова, епископа Іерусалимскаго, и по розоренію Іерусалима бувъ св. апостолъ Юда въ Іерусалимѣ съ прочими братьями Господа и сродниками, которіи собравшіся тамъ съ Апостолами выбрали Симеона, брата Юды, абы бувъ епископомъ на мѣстци Якова²⁾.

Никифоръ (II. 40.) называе апостола Юду, братомъ Якова, сыномъ Іосифа Обручника зъ першого супружества, и утверждаетъ, що проповѣдавъ св. евангеліе въ Галилеи, Самаріи, Идумеи, Арабіи, Сиріи, Месопотаміи и прійшовъ на послѣдокъ въ Едессу, городъ Абгара, которому передъ тымъ проповѣдавъ Христа Өаддей еденъ зъ сѣмдесяти учениковъ. Пѣсля тогоже автора Никифора апостолъ Юда Өаддей умеръ въ Едессѣ спокѣйно своею смертію. Въ минеяхъ же писано, що зъ Месопотаміи пѣйшовъ въ Араратъ въ Арменіи и тамъ спѣйманъ, повѣшенъ и стрѣлами сѣоденъ умеръ смертію мученическою. И Армене тримають его за своего Апостола. Но латинскій акта у Болландистѣвъ мовять, що Өаддей пострадавъ въ Персіи со Симономъ дня 28. жовтня.

Маемъ едно посланіе апостола Юды, где пише о собѣ такъ: Юда Іисусу Христу рабъ, братъ же Якову. То посланіе естъ послѣдне межі соборными посланіями. Якъ здаеся, писане було по розоренію Іерусалима до жидѣвъ ко Христу навѣренныхъ въ загалъ³⁾.

Поученіе. Св. Юда въ посланію своимъ сильными словы и живыми образами перестерѣгае насъ передъ лжеучителями и зводителями, которіи захваляють роскоши тѣлесніи, и поважно

¹⁾ Іо. 14, 22—23.

²⁾ Евс. ист. III. 11.

³⁾ Acta SS. Junii III. d. 19. Латинники празднують память св. Юды апостола съ памятію апостола Симона дня 28. жовтня.

напоминае насъ, щобысмы твердо стояли въ вѣрѣ Христовѣй и показали истинно христіанске поведеніе. Если будемъ тверді вѣроу выповняти заповѣди Христа, то обявится намъ Христосъ Господь и замешкае въ насъ съ Отцемъ и Св. Духомъ, такъ якъ обѣцявъ.

Молитва. Юдо всехвальный, твое вѣщаніе вышло, якоже блискавица, въ концѣ всеи землѣ, помороченыхъ здрадоу безбожія ко свѣту наставляючи невечернему, которымъ нынѣ сіяючи, выпроси душамъ нашимъ велику милость.

84. Св. апостоль Матеій. (Д. 9. серпня)

Св. Матеій бувъ единъ зъ 70 учениковъ Христовыхъ, и свѣдокъ Его дѣлъ отъ крещенія Іоанноваго ажъ до вознесенія. Коли Апостолы по вознесенію Господнѣмъ съ горы оливної повернули въ Іерусалимъ, и одного дня передъ Сшествіемъ Св. Духа множество братій собралися съ ними на молитву въ певнѣй горнѣй комнатѣ (около 120 душъ разомъ), повставъ св. апостоль Петръ и зробивъ згромадженію предложеніе постаратися, абы выповнилось пророцтво псаломника, по которому инный має пріяти епископство повѣсившогося и догибшого Юды Искаріота. Тогда собраніи представили Апостоламъ двоухъ мужей такихъ, що отъ крещенія Іоанноваго ажъ до вознесенія Господа завше сходилися съ Его учениками; еденъ зъ нихъ бувъ Іосифъ Варсава призванъ Юстъ, а второй бувъ Матеій, которого имя означае то що Богомданъ. Понеже жребій употреблявся въ роздѣленію службъ церковныхъ, и апостольство мѣгъ тѣлько Іисусъ Христосъ отъ Юды на иншого перенести, то по сердечнѣй молитвѣ кинено жеребы (лысы) и жеребъ павъ на нашего св. Матеія, и онъ зоставъ причисленъ до одинацяти Апостоловъ. Въ день пятьдесятницъ пріявъ св. Матеій съ иншими Апостолами Духа Святого и начавъ проповѣдати св. евангеліе. По свѣдоцтву Исихора Гиспальскаго, писателя сегого вѣку, св. Матеій проповѣдавъ въ Юдеи. Повѣдають, що той самъ архіерей Ананъ, которого справкою св. апостоль Яковъ съ крила церковного зверженный зоставъ, осудивъ и св. апостола Матеія на смерть черезъ каменованье, и св. апостоль запровадженный на мѣсто Виласкила (с. е. дѣмъ побитыхъ камнями) понѣсъ мученическу смерть. На послѣдокъ отрубано ему голову дня 24. лютого. Вѣрніи же погребали тѣло апостола честно. Никифоръ (II. 40) и минеѣ говорятъ, що св. Матеій проповѣдавъ на послѣдокъ въ Евіопіи внѣшнѣй, т. е. въ краю Колхисъ на вхѣдѣ

отъ Чорного моря, и претерпѣвъ тамъ смерть мученичу. Въ Римѣ въ церкви св. Маріѣ Maggiorie подъ великимъ олтаремъ находится гробница того апостола, и що рѣкъ дня 24. лютого въ его праздникъ выставляеся вѣрнымъ его голова къ почитанію¹⁾.

Поученіе. Св. Матѣей услышавши проповѣдь и ученіе Христово, заразъ полюбивъ добродѣтель христіанску, презрѣвъ свѣтъ съ роскошами его и здѣлався не отступнымъ ученикомъ Христа ажъ до вознесенія Господа. По вознесенію Его же и Сомествію Св. Духа бувъ ревнымъ апостоломъ Христовымъ и подъявъ за имя Іисусове мученическую смерть. По примѣру его возлюбимъ добродѣтель христіанску надъ все, що въ свѣтѣ зыскати можемъ и вытравимъ въ нѣй до послѣднього дху нашего. Недостатки и бѣды, которіи и добродѣтельныи на сей земли терпѣти мусять, не повинни насъ зражати; бо якъ Господь Іисусъ пріавъ видъ убогого слуги на земли: такъ и добродѣтель христіанска подъ убогою одежою и строгимъ правиломъ крые великіи богатства и соладкѣи утѣхи.

Молитва. Матѣеіе богодухновенный, коло мірское освѣтили блискавицѣ ученій твоихъ, всѣхъ наставляючи ко божественному пѣзнанію: перше спячихъ въ ночи марницъ свѣтовыхъ и во тмѣ всякого безбожія.

85. Соборъ св. дванацяти Апостолѣвъ. (Д. 30. червця.)

Чудеснѣйша есть память дванацяти оныхъ безсмертныхъ мерцѣвъ, которіи проповѣдію евангелскою весь міръ просвѣтили. Многіи воистинну чудеса видѣли люди на земли. Видѣли корабль Ноя въ потошъ міра безпечно уносячійся на водахъ. Видѣли законодателя Мойсея повелѣвающого волнамъ морскимъ и огустѣлѣи якъ стѣны воды посередъ моря. Видѣли палицю Аарона процвѣвшу. Видѣли манну съ небесе вмѣсто хлѣба падающую. Видѣли солнце молитвою чоловѣка остановлене. И иншіи многіи такъ великіи и удивительніи видѣли чудеса. Ничого же коли нибудь такъ удивительного не видали якъ дванацять убогихъ, неученыхъ презрѣныхъ мужей безъ грошей и припасѣвъ и оружія якъ агнцѣвъ середъ вовкѣвъ высланныхъ и весь міръ ученый и неученый распятому Христу покоряющихъ, до мовчанія же гордыхъ философѣвъ и хитрыхъ закон-

¹⁾ Acta SS. Februarii d. 24.

никѣвъ приводячихъ. Они були самовидцѣ и служителѣ Сына божого, видѣли щасливими очима и слышали блаженными ушима рѣчи и царямъ пожаданій; послѣдовали неотступно Христу Богу, коли всеюдысущій ходивъ зъ мѣстця на мѣстце, обѣдали съ Нимъ, спочивали съ Нимъ, трудилися съ Нимъ. Видѣли славніи рѣчи въ Его смерти, воскресенію и вознесенію. Пріяли въ огненныхъ языкахъ силу Духа Святого, обѣйшли весь міръ красными ногами, проповѣдаючи новую благодать и миръ всякъ умъ переходячій. Свѣяли словеса евангелскіи якъ пшеницю, выкорѣняли блуды якъ кукѣль, проганяли демонѣвъ якъ змѣѣвъ, собирали дѣтій божихъ въ едину церковь, которая вѣки перетрѣває. Сего ради яснымъ словомъ рѣкъ имъ Господь: „Вы есте соль землѣ, вы свѣтъ міра, вы городъ верху горы стоячій“¹⁾.

Но хоть такъ чудесніи люди були Апостолы, то таки, если выйдемъ св. апостолѣвъ Петра и Павла и Іоанна, мало знаемъ о нихъ; бо они не такъ дѣбали о то, щобы дѣянія свои въ памяти человѣческой заховати, якъ старалися о наибѣльше розширеніе евангелія. О бѣльшинствѣ отже Апостолѣвъ досталися до насъ тѣлько оцадніи и не цѣлкомъ певніи вѣсти. Святіи апостолы Петръ и Павелъ проповѣдали въ Римѣ, где св. Петръ установивъ престолъ свѣй епископскій. Св. Іоаннъ голосивъ слова живота въ Малій Азій и умеръ въ Ефесѣ, а его братъ Яковъ Старшій за имя Іисуса въ Іерусалимѣ склонивъ голову пѣдъ мечъ Ирода Агриппы. Святый же Андрей обучавъ довше время мудрцѣвъ греческихъ и наворачнувши много душъ въ Ахаіи ко Христу бувъ на крестѣ роспятъ въ Патарахъ ахайскихъ. Св. Филиппъ²⁾ провѣвъ послѣдній лѣта въ Іераполю, служачи спасенію города и мешканцѣвъ его, а св. Вареоломей³⁾ проповѣдавъ въ Индіи, где по нѣмъ св. Пантенъ найшовъ евангеліе св. Матѣея. Но по словамъ св. Іоанна Златоустого св. Вареоломей еще и Ликаонцѣвъ наставлявъ ко мѣрности. Св. Ѳома проповѣдавъ въ Парѣи, Медіи, Персіи и дѣйшовъ до Египтіи, где муринѣвъ убѣливъ крещеніемъ, а св. Матѣей проповѣдавъ жидамъ и написавши имъ евангеліе, обучавъ народы въ Персіи и Египтіи. Св. Яковъ Алфеевъ, (если не есть той самъ, що Яковъ Молодшій, который яко епископъ Іерусалимскій умученъ бувъ въ Іерусалимѣ) проповѣдавъ въ Египтѣ и умеръ въ городѣ

¹⁾ Порѣвн. св. Іоанна Златоустого въ книѣ житій изъ Метафраста.

²⁾ Пѣсля Евсевія исторіи III. 31.

³⁾ Пѣсля Евс. ист. V. 13.

Остракинѣ, а св. Юда Өаддей проповѣдавъ въ Сиріи и Месопотаміи и Арменіи. Св. Симонъ Зилотъ проповѣдавъ въ пѣвнѣчній Африцѣ а св. Матѣй въ краю Колхисѣ. Всѣ же апостолы съ изъятіемъ св. Іоанна умерли мученическою смертію.

Велѣдствіе проповѣди св. Апостолѣвъ повстали вже въ первѣмъ вѣцѣ еры христіанскои по цѣлѣй замешканѣй земли громады христіанскіи соединеніи въ едину церковь, едину родину, едино цѣсарство духовне пѣдъ верховнымъ начальствомъ св. Петра и его наслѣдникѣвъ папъ Римскихъ и пѣдъ непосреднымъ правленіемъ своихъ Епископѣвъ. Найбѣльше то цѣсарство собране черезъ Апостолѣвъ изъ всѣхъ народѣвъ показалося кругомъ небесне. Оно не взяло си за цѣль добра свѣтскіи и добробытъ земскій, но щасливѣсть вѣчну, небесну. Его средства до тои цѣли явилися визнаваніе единой правдивои вѣры, приниманіе св. таинъ Христовыхъ и повиновеніеся началству св. Петра и его наслѣдникѣвъ папъ Римскихъ. Цѣсарство то духовне ѳтъ временъ апостольскихъ тревает и розширяеся до нынѣ непохитно, хоть змѣняются народы, и Епископы едній по другихъ слѣдуютъ. Освѣчене вѣдомостію найвысшихъ рѣчій, обогачене писаніями Пророкѣвъ и Апостолѣвъ и преданіями апостольскими, рѣшеніямъ соборѣвъ епископскихъ и наукою богомудрыхъ ѳтцѣвъ тревати буде оно до кѣнця вѣкѣвъ, и ворота пекла не одолѣють ему.

Тѣштесь и веселѣтся всѣ що принадлежете до единой, святой, соборной и апостольскои церкви! Дякуйте Богу всѣ дни житя вашого, що въ крещенію просвѣтивъ васъ вѣрою, исповѣдайте твердо все що церковь до вѣреня предкладае и освящайтесь святыми тайнами, повинуючися законамъ церковнымъ. Се женихъ обручившій собѣ васъ Христосъ приходитъ скоро и щасливиіи тѣ, которыхъ найде чувающихъ и украшающихъ свѣтильники свѣтломъ добраго исповѣданя и добрыхъ дѣлъ; они ввійдуть съ Нимъ на вѣчне весѣлье въ двори небесніи.

Молитва. Прехвальніи Апостолы, вселюбезнѣйшіи ученики и пріятель Ісуса Христа! Вы ѳтъ Бога Отця передъ вѣками избраніи, ѳтъ Сына Его Единородного въ доброй вѣрѣ основаніи и словомъ та прикладомъ Его наставленіи и ѳтъ Духа Святого освященіи и утвержденіи, выйшлисте въ цѣлый свѣтъ, собрали Господу найбѣльше живо въ народахъ, проповѣдали ясно святу Троицю, оголосили истину евангелеску, потоптали зрады идолѣвъ и по несказаныхъ трудахъ внишли въ радость Господа своего! Свѣтила міра, наставники нашіи, возсіявшии намъ во тмѣ сего вѣка сидячимъ, молѣтъ Христа Бога о насъ, щобысмо, коли прійдете

єть Христомъ судити дванацати колѣнамъ иераильскимъ, показались наслѣдниками вашихъ добродѣтелей и участниками вашей славы въ небѣ.

86. Св. апостолъ Варнава. (Д. 11. червця.)

Св. Варнава (пѣсля Дѣяній 4, 36.) назывався властиве Іосіа або Іосифъ. Имя Варнава, которе значить то, що сынъ утѣшенія, придане було ему ѡтъ Апостолѣвъ вѣроятно для ѡтрѣженія его ѡтъ другого Іосіа, который мавъ прозвиско В а р с а в а и Ю с т ѣ. (Дѣян. 1, 23.) Очивисто Варнава мавъ особенный даръ, потѣшати скорбячихъ, и ѡтъ того прозвано его такъ, „яко бѣ мужъ благъ и исполнь Духа Свята“¹⁾. Онъ походивъ зъ поколѣнія Левія ѡтъ родини, замешкалон на островѣ Кипрѣ, где и народився.

Относительно житія его единъ монахъ кипрскій именемъ Александеръ, писатель 6. вѣку, зоставивъ намъ два дѣла о нѣмъ: Дѣи и страданіе св. апостола Варнавы пѣдъ именемъ св. Марка и Хваленіе св. апостола Варнавы. Въ Хваленіи св. апостола Варнавы пише той авторъ, що св. Варнава єть Сауломъ учився книжной мудрости ѡтъ Гамаліила въ Іерусалимѣ, близь которого города родичи Варнавы мали село и дѣмъ. Марія, мати Іоанна Марка, пѣсля тогоже автора була тѣткою Варнавы; Іоаннъ, товаришъ его, о которѣмъ читаемъ въ Дѣянїяхъ апостольскихъ, бувъ ему анепсїй, се єсть братъ тѣтчинъ; дѣмъ Маріѣ тѣтки его, удостоився того, що Іисусъ празновавъ тамъ послѣдній разъ пасху и явился по воскресеніи св. апостолу Ѡмѣ, и що Духъ Св. снишовъ тамъ на Апостолѣвъ. Александеръ кипрскій утверждаетъ также, що св. Варнава належавъ до числа 70 ученикѣвъ Христовыхъ. Якъ св. Варнава нищету любивъ, видимъ зъ того, що по Сошествіи Св. Духа продавъ поле свое и положивъ цѣну передъ ноги Апостоламъ, которымъ чиномъ иншіи вѣрніи побудилися подобніи щедроты для убогихъ творити²⁾. Коли св. апостолъ Павелъ три лѣта по наверненіи своѣмъ прїйшовъ въ Іерусалимъ, Варнава представивъ его апостоламъ Петру и Якову и св. Петръ гостивъ Павла черезъ 15 день у себе. — Съ пять лѣтъ пѣзнѣйше нѣкоторїи мужи кипрскїи и киринейскїи проповѣдали евангеліе въ Антиохїи

¹⁾ Дѣян. 11, 24.

²⁾ Дѣян. 4, 36.

съ великимъ успѣхомъ поганамъ, которымъ вже черезъ крещеніе Корнилія сотника дверь спасенія отворена была. Коли о томъ до-вѣдались Апостолы въ Іерусалимѣ, послали въ Антиохію Варнаву, который съ радостию оглядавъ чудеса ласки божіи тамже бываю-чіи. Онъ напоминавъ вѣровавшихъ, щобы тревали въ службѣ Бога и старався Господу новыхъ учениковъ позыскати проповѣданьемъ своимъ. По свѣдоцтву Апостоловъ¹⁾ предавъ онъ душу о имени Господа нашего Іисуса Христа. Видячи же въ Антиохіи, якъ многа жатва и мало дѣлателей, отойшовъ зъ Антиохіѣ въ Кипръ и най-шовши тамъ Павла, которого шукавъ, привѣвъ до Антиохіѣ. Оба пробули черезъ цѣлый рѣкъ въ Антиохіи учачи народъ много въ церкви. Много проповѣдію ихъ наворачнулися, и вѣрніи Антиохійскіи первіи начали зватися христіанами. Року 44. оба святіи опустили Антиохію, щобы занести вѣрнымъ въ Юдеи алмужну отъ христіанъ Антиохійскихъ. Того же року бувъ св. апостоль Яковъ Зебедеѣвъ стятый велѣніемъ Ирода Агриппы, а св. Петръ уйшовъ зъ темницѣ въ дѣмъ Маріѣ, матери Іоанна и выбавився зъ рукъ Ирода. Павелъ же и Варнава доручивши вѣрнымъ въ Іерусалимѣ милостыню Антиохійскихъ христіанъ, повернули до Антиохіѣ, куда съ ними от-правився Іоаннъ прозванный Марко, вѣроятно той самъ юноша, ко-торого св. Павелъ называе сродникомъ Варнавы. Коли були въ Антиохіи, велѣвъ Духъ Святый (черезъ уста тамошнихъ пророковъ) отлучити Павла и Варнаву на дѣло апостольства ко поганамъ и оба святіи по постѣ и молитвахъ пріяли возложеніемъ рукъ по-священіе епископске²⁾. Длятого св. Павелъ и Варнава въ Дѣянїяхъ апостольскихъ (14, 13.) называются апостолами, хотъ не належали до числа дванацяти Апостоловъ. Зъ Антиохіѣ предпріяли оба но-вопоставленіи апостолы путешествіе въ цѣли наворачтаня поганъ, взявши съ собою Іоанна Марка. Отъ того часу уступае св. Вар-нава св. Павлу яко першому, въ чѣмъ св. Іоаннъ Златоустъ по-дивляе его покору. Разомъ святіи путники отойшли въ Селевкію, оттамъ же отплывши, проповѣдали въ Кипръ и знову отвезшися, прійшли въ Пергію памфилійску, где молодой Марко ненаражаю-чися на дальшій небезпеченства, розлучився съ обома апостолами и повернувъ въ Іерусалимъ до матери. Зъ Пергіѣ удаются Апо-столы до Антиохіѣ писидійскои и проповѣдаючи въ рѣжныхъ горо-дахъ повертають на довше время въ Антиохію сирійску. И побѣдѣше

¹⁾ Дѣян. 15, 26.²⁾ Дѣян 13, 1—3.

показуеся св. Варнава неоступнымъ товаришемъ св. Павла. Року 51. ѡтбувся соборъ Апостолѡвъ въ Іерусалимѣ, и св. апостолы Павелъ и Варнава, съ ними же знаменитіи мужи Юда и Сила ѡтправленіи були въ Антиохію съ такимъ посланіемъ Апостолѡвъ, старцѣвъ и братіи: „Подобалося Духу Святому и намъ ничего бѡльше (взглядомъ пытаня, чи повинни христіане заховати обрядовый законъ Мойсеѣвъ) возложити вамъ тягару, кромѣ потрібныхъ сихъ, воздержатися ѡтъ идоложертвенныхъ и крови и удушеного и блуда, и що не хочете вамъ быти, другимъ не творѣтъ. Здравствуйте!“ Повернувши св. Павелъ съ Варнавою въ Антиохію немало утѣшили тымъ письмомъ братіи въ Антиохіи, которыхъ юдеохристіане хотѣли приневолити до обрѣзаня и захованя обрядѡвъ Мойсеовыхъ. — Потѡмъ св. Павелъ предложивъ Варнавѣ, звидѣти установленіи ѡтъ нихъ церкви. Варнава же хотѣвъ взяти съ собою Іоанна Марка, и повстала за то суперечка. Понеже не прійшло до згоды, то оба Апостолы розлучилися, и св. Павелъ отправився до Азіѣ въ Дербію и Листру, а св. Варнава взявши Марка, ѡтплывъ въ островъ Кипръ. Ѣтъ того часу не маемъ жадныхъ певныхъ вѣстій о св. Варнавѣ кромѣ однои вѣдомости, що св. Варнава бувъ еще въ живыхъ около 57. р., коли св. Павелъ пишучи до Коринѣанъ згадавъ о нѣмъ¹⁾.

Θеодоритъ пише, що св. Варнава передъ смертію злучився еще разъ съ св. Павломъ, который пѡславъ его съ Титомъ въ Коринѣ. Дорожею и минеѣ утврджаяють, що св. Варнава проповѣдавъ и въ Римѣ. По старому преданію мавъ проповѣдати также въ Медіоланѣ и основати тамъ церковь.

Взглядомъ кончины св. Варнавы въ минеяхъ читаемъ, що святыи сей зоставъ укаменованыи въ Саламинѣ, городѣ кипрскѡмъ, и тамже черезъ Марка погребанъ съ евангеліемъ св. Матѣея на груди положеныи. Память св. Варнавы и латинники обходять д. 11. червця. Каменованье св. Варнавы черезъ жидѡвъ коло Саламина и погребеніе черезъ Марка посвѣдае также Александеръ кипрскій, который залучае еще слѣдуючу вѣсточку. Грѡбъ св. апостола Варнавы бувъ довго незнаныи по причинѣ послѣдовавшаго гоненя христіанъ. Но пѡзнѣйше пѡдъ царями христіанскими дѣяли ся при нѣмъ чудеса, котрыхъ причины не знали христіане. Напослѣдокъ около р. 478. коли Петръ Кнафей (Fullo, Бѣлильникъ) преданыи сектѣ Монофиситѡвъ захвативши патріаршіи тронъ въ

¹⁾ 1. Кор. 9, 6.

Антиохіи, старався піддати своїй власті церковь кипреку, тогды св. Варнава обявився епископу Саламина Анеимію, що молитвами и постомъ шукавъ помочи божой; явившися же ему св. апостоль велѣвъ ити въ Константинополь и ѳважно боронити независимости своего апостольского престола и ѳкрывъ ему заразомъ, що мѣстце оно слынине чудесами есть мѣстцемъ его ѳпочинку. Велѣдствіе сего обявленя выйшовъ Анеимій съ клиромъ (р. 488.), ѳворено грѣбъ святого и найдено его тѣло съ евангеліемъ св. Матѳея на грудехъ. Евангеліе сіе написавъ бувъ св. Варнава изустъ самого евангелиста Матѳея, который изъ еврейского диктовавъ ему по гречески. Анеимій ѳправився потѣмъ въ Константинополь, оборонивъ независимѣсть престола своего ѳтъ Антиохійской церкви и повернувши въ Кипръ въ дарунку пѣславъ императору Зинону найдене евангеліе, а Зинонъ схоронивъ оно въ своей палатѣ и на грѣбъ св. Варнавы велѣвъ поставити величаву церковь, въ которѣй положено мощи святого по правой сторонѣ олтаря. Александеръ запевняе, що дѣялися тамъ многіи чудеса.

Маемъ едно посланіе приписане св. Варнавѣ, которе хоть не есть Варнавы, походитъ зъ време апостольского и есть пошанованя достойне¹⁾.

Поученіе. Св. Варнава бувъ мужъ добрый, повный Духа Святого, и предавъ душу свою о имени Господа нашего Іисуса Христа. Прикладъ Варнавы побуждае насъ, любити Іисуса Христа надъ все въ свѣтѣ, абысмо якъ Варнава були сынами покою и утѣшенія божого и не упали со падающими сотворѣнями, но мали животъ вѣчный.

Молитва. Якъ сонце перебѣгаючи міра кѣнцѣ, Варнаво всечестный, промѣнистымъ сіяньемъ Павлу послѣдуючи, просвѣщавъ есъ народы словомъ благодати и нынѣ въ небесныхъ мешканяхъ съ Апостолами прославляешся. Моли о спасенію душъ нашихъ.

87. Св. евангелистъ Марко. (Д. 25. цвѣгня.)

Болландисты за Александромъ кипрекимъ утверждаютъ, що Марко евангелистъ, товаришь св. Петра, есть единая и та сама особа, котора Іоаннъ Марко, товаришь св. Павла, и то мнѣніе

¹⁾ См. Acta SS- Junii d. 11. р. 424, где о мощахъ святого Варнавы.

єсть внутренно досыть правдоподобне¹⁾. Но понеже якъ греческіи минеѣ такъ, латиньскіи мартирологіа Марка евангелиста ѡтъ Іоанна Марка ѡтрѡжняють, то приведу тутъ тѡлько такіи вѣсти, котріи безперечно до св. евангелиста Марка ѡносятся а о св. Іоаннѣ Марку низше говорити буду.

Св. евангелистъ Марко по преданію наворачувъ ся ко Христу по воскресенію Господнѣмъ, не бувъ отже еденъ зъ 70 ученикѡвъ Христовыхъ, що минеѣ утврджують. Св. апостоль Петръ въ першѡмъ своѣмъ посланію (гл. 5, ст. 13.) называє его своимъ (духовнымъ) сыномъ и засылає вѣрнымъ цѣлованіє ѡтъ него. Зъ того вносимъ, що около 43. р. св. евангелистъ бавивъ со святымъ Петромъ въ Римѣ. Впрочемъ ничего незвѣстно є намъ зъ житя св. евангелиста Марка якъ то, що бувъ товаришемъ св. верховного апостола Петра и мавъ честь бути его товмачемъ.

Не легко означити можна время, коли св. Марко написавъ евангеліє. Щобы правдоподобного що о тѡмъ сказати, ѡткликуєся на свѣдоцтво Клемента Александрійскогѡ у Евсевія (Ист. VI, 14.), по которому евангелія єъ родословіями перше написаніи суть; евангеліє отже Марка писанє по евангелію св. Луки — по 58 р. поспѡльнои еры. Пѡсля тогоже автора евангеліє Марка имѣло слѣдующій повѡдъ. Потѡмъ якъ св. Петръ въ Римѣ публично оголосивъ слова евангелія Христоваго, упросили численніи его слышатель Марка, который яко довголѣтній товаришъ Петра его выклады добре памятавъ, абы имъ ихъ списавъ. На то прошеніє усильне написавъ Марко свое евангеліє. А св. Петръ довѣдавшися о бывшѡмъ черезъ обявленіє божє, (не бувъ бо въ Римѣ въ лѣтахъ 58—64) тѣпився зъ ревности тыхъ людій и подтвердивъ написанє ко употребленію церквій²⁾.

Пѡсля дѣѣвъ евангелиста Марка святыи сей по написанію евангелія бувъ пѡсланъ ѡтъ св. Петра въ Египетъ, щобы тамъ проповѣдавъ вѣру Христову. И трудами св. евангелиста розширилася вѣра въ Египтѣ, Ѣебаидѣ и Либіи. Напослѣдокъ прійшовъ св. Марко до Александріи и наворачувъ тамъ дуже много къ Христу. Но поганє затревоженій поступами евангелія повстали громадно противъ апостолу и примусили его усунутися. Поставивши на своѣмъ мѣстцє апостоль нѣкого Аніана епископомъ, повернувъ въ

¹⁾ Минєя Венеційска єсть за тымже мнѣніємъ, мовячи, що Марко евангелистъ поспѣдувавъ св. Варнавъ въ Кипръ и похоронивъ его тамо.

²⁾ Срѡвн. Евс. ист. II. 15.

Пентаполь и пробувъ тамъ два лѣта. По уплывъ же того времени прійшовъ знову въ Александрію, где христіане при морю на мѣстцю „Букуль“ церковь собѣ побудовали. Коли же знову начавъ утверждати и ширити вѣру, погане немогучи знести чудесъ, который творивъ, и упрекбъ, который робили имъ вѣрніи за идолопоклонство, шукали за нимъ, щобы его спбѣмати, и кричали, що онъ чародѣй. На конецъ д. 24. цвѣтня въ самъ праздникъ пасхи, коли святой апостоль совершавъ литургію, напали на мѣстце Букула и наложивши ему шнуръ на шію волокли его черезъ мѣсто. Волоченный св. апостоль отъ рана до вечера обагривъ землю кровію своею и о всѣмъ благословивъ Бога. Пѣдъ вечеръ вороги дали его до темницѣ и радили, що съ нимъ робити. Въ ночи св. апостоль въ темници пріавъ потѣшенъ видѣніемъ Ангела и самого Господа Іисуса. На другій же день пѣрвали его знову погане и волокли по городѣ, доки не отдавъ Богу духа въ 14. рѣкъ цѣсаря Нерона (р. 67.) д. 25. цвѣтня, въ который то день обѣ церкви его память празднуютъ. Погане хотѣли спалити его тѣло; но велика туча примусила ихъ ухилитися, и христіане взявши святы останки похоронили при мѣстцю Букуль (Вуколь). — Утверждаютъ, що р. 815. тѣло св. Марка перенесене було въ Венецію, що и вѣроятнымъ оказуеся. Венеціане думаютъ, що до нынѣ мають мощи св. Марка въ пышной церкви св. апостола Марка.

Свята литургія извѣстна пѣдъ именемъ св. евангелиста Марка есть що наибѣльше тѣлько въ головныхъ своихъ обрисахъ отъ него. Выкѣнченъе приналежитъ пѣзвѣйшому времени. На образахъ мае св. Марко при собѣ подобизну льва; понеже начинае свое евангеліе исторією св. Іоанна Крестителя, го лосомъ взывающегоо въ пустыни¹⁾.

Поученіе. Святой апостоль Марко пѣддавъ пожадания свои розуму и розумъ Богу и зыскавши черезъ то внутренній миръ, проповѣдавъ людемъ царствіе бже, которе не есть страва и питіе, но справедливѣсть и миръ и радость о Духу Святомъ. Полюбѣмъ по прикладу того апостола справедливѣсть и миръ и промышляймо о тѣмъ, що ко поспѣльному созиданію служить.

Молитва. Петровъ товаришъ бувши, яко чистая рѣка мира обливаешъ лице землѣ водами евангелскои твоеи проповѣди.

¹⁾ Acta SS. April III. д. 25., где о св. мощахъ обширно.

нынѣ же въ небесныхъ жиєшь мешканяхъ и молишь ся о насъ, Марко апостоле!

88. Св. евангелистъ Лука. (Д. 22. цвѣтня и 18. жовтня.)

Св. Лука походивъ зъ Антиохіѣ сирійскои, бувъ зъ роду поганинъ, по умництву лѣкаръ и живописецъ (маляръ.) До вѣры на-вернувся ѓнъ около р. 43. Греки въ минеяхъ утврджаютъ, що св. Лука научився ѓтъ самого Господа Іисуса Христа, пѣзнати истинного Бога. Но тоє не єсть вѣроятнымъ; бо св. Лука самъ признаєся, въ евангелію своѣмъ, що не бувъ самовидцемъ Господа и (1, 2.) служителемъ. Певно єсть, що бувъ ученикомъ и сотрудникомъ св. Павла. Св. Павелъ называє его врачомъ возлюбленнымъ¹⁾ котрого похвала є въ евангелію по вѣсѣмъ церквамъ, бо ставъ славєнъ черезъ евангеліє²⁾. Коли св. Павелъ по ѓтклику здѣланѣмъ до кесаря роспорядженъємъ губернатора Фиста ведєный бувъ до Рима, щобы тамъ судженый бувъ ѓтъ цѣсаря Нерона, св. Лука послѣдовавъ св. апостолу ажъ до Рима и не покинувъ его ажъ до смерти его; бо бувъ въ Римѣ передъ смертію Павловою³⁾. По смерти св. Павла, пише св. Епифаній (въ ереси 51. гл. 11.), св. Лука проповѣдавъ евангеліє въ Далматин, Италіи и Македоніи.

Найѓбльше прославивъ ся св. Лука тымъ, що написавъ евангеліє и Дѣянія апостольскіи. Же евангеліє перше написанє було, свѣдчить самъ въ началѣ Дѣяній. По нашому мнѣнію написанє оно около 58. р. Но старій писателъ церковній утврджаютъ, що оно написанє zostало по евангеліяхъ св. Маєтея и св. Марка (еще за житя св. Апостолѣвъ). Понеже Дѣянія апостольскіи провадять нитку исторіѣ ажъ до 2. року першого побиту св. Павла въ Римѣ, то здаєся певнымъ, що Дѣянія написані ок. 63. року. Черезъ евангеліє и Дѣянія апостольскіи здѣлався св. Лука изъ лѣкаря тѣлесъ лѣкаремъ душъ.

Подвигавшиєся законно св. Лука противъ властямъ тмы и просвѣтивши церковь струями свѣта небесного, ѓтѣйшовъ къ Господу, пріяти вѣнецъ назначєный его заслугамъ. Минєи повѣдають, що умеръ яко 80 лѣтний старецъ въ Оивахъ виотійскихъ;

¹⁾ Кол. 4, 14.

²⁾ 2. Кор. 8, 18.

³⁾ 2. Тим. 4, 11.

святый же Григорій Назіанскій евангелиста Луку числить межѣ мучениками и дае зрозумѣти, що умеръ въ Патрахъ ахайскихъ. Никифоръ мовить, що св. апостоль Лука умеръ мученичею смертію повѣшенъ на деревѣ, и що Господь Богъ на грѣбъ его съ неба спустивъ спасительніи масти яко знамя оздоровляющей его оцѣки.

Маємъ дѣи св. Луки отъ Метафраста¹⁾. Пѣсля дѣвѣвъ сихъ св. Лука чувши о науцѣ и чудесахъ Христа Спасителя поспѣшивъ до Юдеи и здѣлався ученикомъ Христовымъ. По воскресенію ѡнъ и Клеона були тѣ два ученики, котрыхъ самъ Господь на дорожѣ къ Еммаус-у явленіемъ своимъ и бесѣдою утѣшивъ. По сошествію же Св. Духа св. Лука здѣлався причастникомъ болѣзней и трудовъ св. апостола Павла. Пѣзнѣйше проповѣдавъ словеса живота въ Египтѣ, Либіи и Ѣбаидѣ и закѣнчивъ житіе въ Греціи. О перенесенію мощей св. Луки въ Константинополь повѣдають дѣи слѣдующе. Коли цѣсарь Константій въ Ѣракии бавивъ, донесено ему о мощахъ св. Апостоловъ Андрея и Луки въ Греціи находячихъ ся. Императоръ заразъ поручивъ вожду Египта Артемію (що пѣзнѣйше пѣдъ Юліаномъ отступникомъ пострадавъ за вѣру), абы перенѣсъ святіи тѣ мощи въ Константинополь. И то стало ся. Стараньемъ Артемія дукса перенесеніи zostали мощи св. Андрея зъ Патрѣ ахайскихъ, а мощи св. Луки зъ Ѣнѣвъ Беотійскихъ. (357. р.) Пѣзнѣйше перенѣсъ тойже вождь Артемій мощи св. Тимофея апостола изъ Ефеса въ Константинополь, где въ церкви св. Апостолѣвъ при св. Андрею и Луцѣ положени zostали.

Ѣеодоръ Чтець²⁾ около 550 року пише, що цѣсарева Евдокія будучи въ Іерусалимѣ, пѣслала св. Пулхеріи, сестрѣ Ѣеодосіи цѣсаря, образъ пресв. Дѣвы Богородицѣ Маріи, который намалювавъ св. Апостоль Лука. Никифоръ же историкъ (II. 33.) повѣдає, що по преданію нашъ апостоль умництвомъ малярекимъ изобразивъ Господа нашего Іисуса Христа и пресв. Его Матерь и верховныхъ Апостолѣвъ. „Ѣтки такъ честне дѣло въ цѣлый свѣтъ внесено“. О образѣ пресв. Дѣвы, Матери божіи (XIV. 2.) пише, що св. Пулхерія пріязши его зъ Іерусалима ѡтъ цѣсаревѣи Евдокиѣ дала до церкви ѡтъ себе созданѣи названѣи св. Маріи путивождовъ (ἀπὸ τῶν ὁδηγῶν.)

Нѣкоторіи писателѣ утверждають, що св. евангелистъ Лука есть то Лукій, который якъ единъ отъ еродникѣвъ св. Павла въ

¹⁾ У Болландъ Acta SS. Octobris VIII. d. 18. p. 300.

²⁾ Ист. I. 1.

посланію ко Римлянамъ (16, 21.) тымже засылае свое цѣлованіе. Но греки въ минеяхъ ѡтрѣжняютъ Лукія, сродника св. Павла, ѡтъ евангелиста Луки, и почитаючи Луку, сродника св. Павла, дня 22. цвѣтня, мовятъ що бувъ епископомъ Лаодикіѣ.

Понеже св. евангелистъ Лука начинае евангеліе священно-дѣйствіемъ Захаріѣ и особенно затримуеся при тыхъ рѣчахъ, которіѣ ѡносятся до священства Христоваго, то на образахъ приданъ естъ ему символъ (знамя) оѣръ, именно вѣль, единъ изъ знакоѣвъ, которіѣ представляе пророкъ Іезекіиль (1, 10.) и которіѣ ѡтъ старыхъ о св. евангелистахъ толкуются.

Поученіе. Благодать божя просвѣщае наше невѣжество, дае намъ надприродне пѣзнанье божихъ и чоловѣчихъ рѣчій и возбуждае насъ до всего добраго. Тои благодати шукавъ св. евангелистъ Лука усердно и просвѣтившися нею написавъ намъ Евангеліе и Дѣянія апостольскіи, невычерпанный скарбъ премудрости. По примѣру того св. евангелиста молитвою и прилѣжнымъ поученіемъ стараймося о просвѣщеніи боже и умѣнне Святыхъ Его. Наученіѣ ѡтъ Бога будемъ кожду рѣчь по еѣ вартости оцѣняти и, превозносячи надъ все рѣчи небесніи, достигнемъ до блаженства истиннаго; бо „блаженъ чоловѣкъ, котораго накажетъ и ѡтъ закона своего научитъ Господь“¹⁾.

Молитва. Ѡтъ св. апостола Павла наученъ очистивъ есь, апостоле Луко, все твое сердце осіяніемъ Духа и догматами твоими просвѣтивесь народы. На гору взышовши добродѣтелей, всеблаженне, проповѣдавъ есь всѣмъ евангеліе царствія божого. Яко роса съ небесъ спадаючи, явився ты розоритель обмана свѣтоваго и зрады бѣсовскои премудрыми словесы твоими. Христа Бога завше моли, спастися душамъ нашимъ.

89. Соборъ св. седмицати Апостолѣвъ. (Д. 4. сѣчня.)

Якъ иногда пророкъ Мойсей на початку своего начальства выбравъ дванацать князей и нѣбы ѡцѣвъ дванацати колѣнамъ Исраильскимъ²⁾ и пѣзнѣйше принявъ 70 совѣтниківъ для полагання справъ народа³⁾: такъ и Господь нашъ Іисусъ Христосъ

¹⁾ Пс. 93, 12.

²⁾ Чис. 7, 12.

³⁾ Чис. 11, 16.

2. року проповѣди евангелескои выбравъ 12 Апостолѣвъ а въ 3. року и 70 ученикѣвъ¹⁾, которыхъ посылавъ передъ собою ко народу Израильскому проповѣдати приходящее цѣсарство бже. Евсей (ист. I., 12.) свѣдчитъ, що въ его времени не було жадного спису ученикѣвъ Христовыхъ; но пѣсля преданя, мовить, належать до нихъ слѣдуючіи: Варнава, о которѣмъ писано въ Дѣянїяхъ апостольскихъ; Сосеенъ, который съ св. Павломъ написавъ перве посланїе ко Коринѣіанамъ²⁾; Кифа, которому св. Павелъ сопротивився въ Антіохїи³⁾; Матѣій выбранный на мѣстце отпаднаго Юды Искарїота⁴⁾; Іосифъ Варсава, который съ Матѣіемъ ко выбору Апостоламъ черезъ вѣрныхъ представленъ зѣставъ; и Ѡаддей мавъ належати до 70 ученикѣвъ Христовыхъ. Наконецъ додае Евсей, що Іисусъ Христосъ мавъ бѣльше нѣжъ 70 ученикѣвъ; бо по свѣдоцтву св. Павла⁵⁾ по воскресенїю явився перше Кифъ (Петру), потѣмъ дванацати Апостоламъ а по нихъ бѣльше нѣжъ 500 братїямъ наразъ, и пѣзнѣйше Якову, который бувъ отъ такъ званныхъ братїй Господнихъ (также ученикъ Христовъ.)

Маемъ старинный списъ 70 ученикѣвъ Христовыхъ составленный ѣтъ якогось новшого грека, который сей плодъ не дуже дозрѣлого суду своего приписавъ св. Дорофею, епископу Тира, пострадавшему за вѣру въ цѣсарство Ликинїя. Въ списѣ тѣмъ фигуруютъ и лица отпавшіи отъ вѣры, именно Николай, единъ зъ седми діаконѣвъ, — Фигель, епископъ Ефеса, — и Димасъ, іерей Солунскїй, и споминаеся Ермогенъ, епископъ Магеры ераческои, которого минеѣ до 70 Апостолѣвъ не причисляютъ. Хоть той списъ не мае поваги старого подлинного памятника, содержитъ однакъ впрѣчѣмъ имена Апостолѣвъ, которыхъ по указаню службы 70 Апостолѣвъ д. 4. сѣчня почитаемъ. Не помянувъ тѣлько Акилу, Аханика и Олимпа, которыхъ имена въ службѣ Апостолѣвъ дня 4. сѣчня писанїи суть, а вмѣсто Матѣія поставивъ Онисима.

Понеже сѣмьдесять ученики Христовїи намъ незвѣстнїи суть, то не позостае ничего иного, якъ представити тутъ въ порядку

¹⁾ Въ греческомъ принятѣмъ текстѣ (у Лук. 10, 1.) читаемъ число 70 ученикѣвъ; но по при той лекціи есть ина 72 ученикѣвъ, и латинська Vulgata мае: 72 ученикѣвъ.

²⁾ 1. Кор. 1, 1.

³⁾ 2. Гал. 2, 11.

⁴⁾ Дѣян. 1, 26.

⁵⁾ 1. Кор. 15, 5.

азбучиномъ. 64 Апостолѣвъ писаныхъ въ службѣ дня 4. сѣчня, додаючи Мнасона и Наѳанайла по своему побужденю а Симеона Нигра, Симеона, сродника Господнього, Онесима, раба Филимоного, Епафраса, Архиппа, и Крискента по примѣру книги житій.

Слѣдуютъ отже на самъ передъ имена 70 Апостолѣвъ и короткѣ о нихъ вѣсти.

1. Агабъ, правдоподобно единъ бѣтъ 70 ученикѣвъ Христа. Въ Дѣянїяхъ апостольскихъ (11, 28.) читаемъ, що предповѣвъ въ Антіохїи голодъ, который лютився въ цѣсарство Клавдія 42. р. Пѣсля Дѣянїй (21, 11.) Агабъ, пророкъ отъ Юдеи, приходитъ (ок. 58. р.) въ Кесарїю до дому Филиппа евангелиста, где св. Павелъ повертаючи зъ 3. апостольскаго путешествїя загостивъ, и взявши поясъ Павловъ вяже нимъ свои руки и ноги и мовитъ: „Тако говоритъ Духъ Святый: мужа, котораго поясъ сей, тако звяжутъ его во Іерусалимѣ Юдеи и предадутъ въ руки народамъ“. Пророцтво се збулося небавомъ точно. Пѣсля миней пророкъ Агабъ умученъ едного дня съ инными 5 исповѣдниками вѣры¹⁾. См. низше Продїонъ.

2. Акила (Аквила), котораго память д. 14. липця. Онъ бувъ зъ роду жидъ. Живъ съ женою Прискиллею перве въ Италїи. Коли же цѣсарь Клавдій прогнавъ жидѣвъ зъ Риму, Акила съ супругою бѣтїшовъ въ Коринѣ (ок. 51. р.), где замешкавши яко творецъ наметѣвъ шкѣбрыхъ, утримовався изъ працѣ рукъ своихъ. Тымъ временемъ прибувъ св. Павелъ зъ Аѳинъ (р. 52.) въ Коринѣ и будучи тогоже ремѣсла, що Акила, спровадився до него. Якъ здаеся, допѣро при тѣй способности Акила и Прискилла увѣровали въ Христа и дали окреститися²⁾. Пробувъ же св. Павелъ въ Коринѣ пѣвтора року; потѣмъ въ товариствѣ Акилы и Прискиллы бѣтпльвъ въ Ефесъ, абы повернути до Сирїѣ. Акила же и Прискилла лишилися въ Ефесѣ. По отшествїю св. Павла прїїшовъ въ Ефесъ Аполлосъ, ученый жидъ зъ Александріѣ, который ревно заступавъ вѣру въ Христа; но не знавъ ничего бѣльше, якъ крещенїе Іоанна. Акила же и Прискилла слышавши его ученїе на сонмищахъ, прїяли его до себе и точно веказали ему дорогу Господню. По семъ вернувъ св. Павелъ зъ Іерусалима и Антіохїѣ въ Ефесъ и пробувъ тамъ два лѣта и три мѣсяцѣ. Пишучи зъ бѣт-

¹⁾ Acta SS. Febr. d. 13. p. 644.

²⁾ Дѣян. 18, 2.

тамъ (ок. 57. р.) первое посланіе къ Коринѣянамъ кончивъ словами: „Цѣлуютъ васъ о Господѣ много Акила и Прискилла съ домашнею ихъ церквію“. По смерти Клавдія вернулся Акила съ Прискиллою въ Римъ (58. р.) Коли же св. Павелъ прійшовъ вторично въ Коринѣ и писавъ посланіе къ Римлянамъ, не забывъ въ томъ письмѣ цѣловати своихъ любезныхъ ученикѣвъ Акилу и Прискиллу; говоритъ бо: „Цѣлуйте Прискиллу и Акилу, споспѣшникѣвъ моихъ о Христѣ Иисусѣ, которіи по души моѣй свои шіи положили, которыхъ не я одинъ благодарю, но и всѣ церкви языческіи, и домашнюю ихъ церковь.“ — Пѣсля миней св. Акила и св. Прискилла zostали мечемъ ссѣченъ отъ невѣрныхъ¹⁾.

3. Амплій. Извѣстный есть намъ изъ посланія къ Римлянамъ, где св. Павелъ пишетъ: „Цѣлуйте Амплія возлюбленного ми о Господѣ“²⁾. См. ниже Стахій.

4. Ананія, котораго память дня 1. жовтня, вѣроятно бувъ отъ 70 ученикѣвъ Христовыхъ. Пѣсля миней zostавъ епископомъ въ Дамаску городѣ. Коли Савлъ на дорожѣ къ Дамаску, видѣвши Господа, прійшовъ въ Дамаскъ и ожидавъ дальшихъ велѣній, явився Господь Ананіи и повелѣвъ ему шукати въ домѣ нѣкого Юды човѣка Савла, который молится, и возложити ему руки, абы прозрѣвъ. Ананія поійшовъ и возложеніемъ рукъ здѣлавъ Савла знову видячимъ, по чѣмъ и окрестивъ его. По томъ якъ Савлъ передъ жидами утѣкъ зъ Дамаска, Ананія проповѣдавъ евангеліе въ Елевѣрополю (городѣ, якъ здається, въ Юдеи положенѣмъ ко сторонѣ Филистевъ.) Тамъ то игемонъ Лукіанъ (пѣсля инныхъ Лукилій Бассеусъ, Прокураторъ Юдеѣ) велѣвъ его за вызнанье вѣры бичовати, нѣгтями желѣзными дерти, свѣщами палити и напоследокъ каменовати. Тѣло его отнесли вѣрніи въ Дамаскъ, где сотворили ему честие погребаніе³⁾.

5. Андроникъ съ святою Юніею, помѣчницею своею, почитается у насъ д. 17. мая. По мнѣнію св. Отцѣвъ бувъ онъ отъ 72 ученикѣвъ Христовыхъ. Съ женою своею Юніею, котора отличалася апостольскимъ духомъ, бувъ необычайно ревный въ проповѣданю вѣры, и навернувши многихъ къ вѣрѣ показався истинный Андроникъ, що значить Побѣдитель мужей. Коли св. апостолъ Павелъ писавъ ко Римлянамъ, Андроникъ съ Юніею бувъ въ Римѣ,

¹⁾ Рим. 16, 3—4. См. Acta SS. Jul. II. d. 8. pag. 534.

²⁾ Рим. 16, 8.

³⁾ См. два изъ рукописи гр. Acta SS. Jan. II. d. 25. p. 613.

и св. Павелъ вспоминае ихъ почтительно мовячи: „Цѣлуйте Андроника и Юнію, моихъ сродникѣвъ (т. е. правдоподобно людей жидѣвской народности) и сплѣнникѣвъ (т. е. що рѣвно якъ передъ тымъ разъ апостолъ Павелъ, въ полонѣ находилися), которіи нарочитіи суть межи Апостолами, що такожь передо мною наворачулися до вѣры. Пѣсля спису Апостолѣвъ ѡтъ Дороеа Андроникъ збѣставъ епископомъ Панноніѣ. Пѣсля миней мощи св. Андроника и Юніѣ по откровенію божому найдено въ евгенійскихъ селеняхъ съ иншими мученическими. См. низше Сила.

6. Апеллій въ посланію къ Римлянамъ (16, 10) называеся досвѣдченный о Христѣ. Мавъ належати до 70 ученикѣвъ Христовыхъ. Бувъ епископомъ Смирны.

7. Аполлосъ о которѣмъ читаемъ въ Дѣянїяхъ апостоль- (18, 24.) и въ 1. посланію къ Коринѣіанамъ. Бувъ ученый жидъ зъ Александріѣ, который р. 54. прїйшовъ въ Ефесъ и ревно проповѣдавъ Христа, хотъ не знавъ ничего бѣльше якъ крещеніе Іоанново. Слышавши его св. Акила и Прискилла приняли до себе и поучили его точно въ религіи Христовѣй. Потѣмъ крещенъ прїйшовъ онъ въ Коринѣъ и дѣйствовавъ для утвержденья тамъ насажденной черезъ св. апостола Павла вѣры Христовой. Пѣсля св. Іеронима за незгоды повставшіи въ Коринѣъ опустивъ Аполло на время Коринѣъ, удаючыся на островъ Критъ до законника Зины, и повернувъ въ Коринѣъ ажъ по залагодженію тамошнихъ спорѣвъ межи Христїанами.

8. Аристархъ, которого съ Пудомъ и Трофимомъ дня 15. цвѣтня почитаемъ, пѣсля миней бувъ единъ зъ 70 ученикѣвъ Христовыхъ. Родомъ зъ Македонїѣ¹⁾ Солунянинъ²⁾ бувъ послѣдователь и помѣчникъ св. Павла, который называе его своимъ сплѣнникомъ въ Римѣ³⁾ и споспѣшникомъ⁴⁾. Мартирологій Римскій повѣдае, що св. Павелъ поставивъ его епископомъ Солуньскимъ. Пѣсля миней Аристархъ зоставъ епископомъ Апамеѣ сирїйской. Въ службѣ подѣд. 15. цвѣтня читаемъ, що будучи съ Павломъ славнымъ Аристархъ, Пудъ и Трофимъ, пройшли яко звѣзды съ солнцемъ весь мїръ, свѣтомъ проповѣданы священного тѣму невѣдѣнїя ѡтгоняючи, и со-

¹⁾ Дѣян. 19, 29.

²⁾ Дѣян. 20, 4.

³⁾ Колос. 4, 10.

⁴⁾ Филим. 1, 24.

единеній духомъ въ купѣ съ Павломъ проповѣдникомъ, въ головы усѣченъ были съ нимъ прославляемъ. (Въ цѣсарство Нерона.) Имя Аристархъ означае то само що найлѣпшій владѣтель¹⁾

9. Аристовулъ пѣсля греческихъ миней пѣдъ днемъ 16-марця бувъ еденъ зъ 70 ученикѣвъ Христовыхъ, братъ св. апостола Варнавы. Св. апостолъ Павелъ поставивъ его епископомъ и пѣславъ въ бретаннійску сторону, и тамъ проповѣдавъ Аристовулъ евангеліе, претерпѣвъ многіи бѣды, установивъ церковь, показався истинно Аристовулъ, то есть найлѣпшій совѣтникъ, и мирно скѣнчивъ житіе свое. Св. апостолъ Павелъ въ посланію къ Римлянамъ (16, 11.) засылае домашнимъ нашего св. Аристовула свое цѣлованіе.

10. Артема, которого память дня 30. жовтня празнуемъ, бувъ ученикомъ св. Павла и згадуеся въ посланію къ Титу (3, 12.) Греки пишуть, що зоставъ епископомъ въ Листрѣ въ Ликаоніи, провинціи сосѣдній съ Писидією. См. низше Тертіи.

11. Архиппъ (имя которого значитъ панъ надъ конями) почитаеся у насъ д. 19. лютого. Пѣсля миней бувъ по св. Епафрасѣ епископомъ въ Колоссахъ (Фригій.) Св. Павелъ въ посланію ко Колоссямъ (4, 17.) пише къ нему: „Рцѣте Архиппу блюди служеніе, еже пріялъ еси о Господѣ, да е совершиши“. Замѣчательно есть, що въ тѣмже посланію (4, 12.) св. Павелъ зъ Риму (р. 61.) засылае Колоссямъ цѣлованіе ѡтъ Епафраса, который вѣроятно бувъ тогды съ св. Павломъ увязненный въ Римѣ. Въ посланію къ Филимону (1, 2.) св. Павелъ поздравляе Филимона, возлюбленнаго споспѣшника своего, и Апфію, сестру возлюбленну, (жену Филимона) и Архиппа, своинственника своего. Св. Архиппъ бувъ отже еще ок. 65. р. крѣпкимъ подвижникомъ Христовымъ въ Колоссахъ. Пѣсля миней пострадавъ ѡнь тамъ за Христа въ цѣсарство Нерона вкупѣ съ св. Филимономъ и Апфією. Память всѣхъ трехъ почитаеся д. 22. листопада²⁾.

12. Асинкритъ (значитъ Незрѣванный.) Св. апостолъ Павелъ въ посланію къ Римлянамъ (16, 14.) цѣлуе его съ Флегонтомъ и Ермомъ. См. низше Иродіонъ.

13. Ахикъ, единъ зъ посланникѣвъ Коринѣіанъ къ апостолу Павлу отправленныхъ³⁾.

¹⁾ Acta SS. Aug. I. d. 4.

²⁾ Acta SS. Mart. III. d. 20.

³⁾ 1. Кор. 16, 17.

14. Варнава, которого почитаемъ д. 11. червця. См. о нѣмъ выше ч. 86.

15. Гай (Кай), единъ зъ тыхъ, которыхъ св. апостолъ Павелъ окрестивъ въ Коринѣ¹⁾.

16. Еводій, которого память у Грекоѣвъ почитается д. 7. вересня, бувъ епископомъ въ Антиохіи по св. Петрѣ и споминается ѿт Евсевія яко першій епископъ Антиохіѣ.

17. Епифрастъ, которого св. апостолъ Павелъ въ посланію къ Колоссяамъ (р. 61) называе возлюбленнымъ своимъ спѣвробѣтникомъ. Онъ здѣлаеся основателемъ громады въ Колоссахъ. Добрый робъ Иисуса Христа пѣдчасъ першого уязненія св. Павла въ Римѣ придержанъ бувъ тамже и подвигався завше въ молитвахъ о Колоссяяхъ, абы совершеній були и исповненій во всякой воли божій²⁾.

18. Епифродитъ. Пѣсля нѣкоторыхъ бувъ еденъ зъ 70 ученикоѣвъ Христовыхъ. Заслуживъ си на то, що хваленъ есть ѿт св. апостола Павла яко споспѣшникъ и свинникъ его. Бувъ посланникомъ высланнымъ ѿт Филипписѣѣвъ съ алмужною въ Римъ къ св. Павлу, послуживъ ему въ потребѣ его. За дѣло Христово (абы уязненого св. Павла ѿвидѣти) даже до смерти приближився (бо ѿт трудѣвъ довгои подорожи тяжко занедужавъ, понудивши себе вседушно, послуживъ св. Павлу усердно³⁾).

19. Епенетъ (т. е. хваленый) бувъ начатокъ Ахайѣ въ Христа, т. е. першій увѣровавшій въ Христа тои области⁴⁾. Память его д. 30. липця. См. Сила.

20. Ерастъ (= любезный.) Пѣсля Рим. 16, 23. бувъ икономъ, т. е. завѣдатель Коринѣа. Навернувся къ вѣрѣ вѣроятно тогды, коли св. апостолъ Павелъ пѣвтора року пробувавъ въ Коринѣѣ. Потѣмъ, якъ здаеся, здавъ урядъ свѣй на иншого и занимаеся трудами апостольскими. Въ Дѣянїяхъ апостольскихъ (19, 22.) упоминаеся, що Ерастъ пѣсланъ бувъ св. Павломъ зъ Ефеса въ Македонїю. Въ Коринѣѣ бувъ Ерастъ, коли св. Павелъ писавъ посланїе къ Римлянамъ; и пѣдчасъ второго уязненїя того апостола въ Римѣ⁵⁾. Пѣсля латинскихъ мартирологіонѣвъ св. апостолъ Па-

1) 1. Кор. 1, 14.

2) Колос. 1, 7. 4, 12.

3) Филипп. 2, 25. 4, 18.

4) Рим. 16, 5.

5) 2. Тим. 4, 20.

вель поставивъ Ераста епископомъ въ Филиппахъ, и тамъ умеръ Ерастъ мученическою смертію. Но греки почитаютъ Ераста яко иконома церкви Іерусалимскои и потомъ епископа Панады въ Палестинѣ и исповѣдника. См. Олимпъ¹⁾.

21. Ермій (Ερμῆς, Ермисъ, Hermes.) Пѣсля Дороеа бувъ епископомъ въ Далматин. Память его почитаеся д. 31. мая. Св. Павелъ засылае ему цѣлованіе²⁾.

22. Ермъ (Ερμῆς.) Св. Павелъ³⁾ засылае ему цѣлованіе. Греки причисляютъ его до 70 ученикѣвъ Христовыхъ и мовятъ, що бувъ епископомъ Филиппополя. Оригенъ, пише о нѣмъ, що есть авторомъ книжки Пастыръ. Книжка же сія много цѣнена була ѡтъ Климента Александрійского, св. Иренея, св. Аѳанасія и св. Іеронима. Память св. Ерма д. 8. цвѣтня. См. Иродіонъ.

23. Зина передъ наверненіемъ до вѣры Христовои учитель закона Мойсеового⁴⁾.

24. Іосій або Іосифъ призванный Варсава або Юстъ, о которѣмъ при злучайности выбору апостола Матеія на мѣстце ѡтпадного Юды говорятъ Дѣянія апостольскіи (1, 13.) Онъ належавъ до числа 70 ученикѣвъ Христовыхъ, якъ вже Евсевій вносивъ. Пишуть, що есть той самъ, который съ Яковомъ, Юдою и Симеономъ называеся братомъ Христовымъ⁵⁾ и той самъ, который у св. апостола Павла⁶⁾ называеся Іисусъ нареченный Юстъ, споспѣшникъ во царство бже, бывшій ему утѣшеніе. Греки мовятъ, що Іосій бувъ сыномъ св. Іосифа Обручника и що зѣставъ епископомъ Елевѣрополя, где и мученическу смерть понѣсъ за Христа Спасителя. Св. же Іеронимъ ѡткидае мнѣніе о сынахъ Іосифа Обручника зъ попередного супружества. Память св. Іосія Юста празднуемъ д. 30. жовтня.

25. Иродіонъ, которого св. апостоль Павелъ яко сродника своего споминае⁷⁾, пѣсля миней Василія Порфиrogenета зоставъ епископомъ Новыхъ Патръ и понѣсъ тамъ мученическую смерть. Коли св. Павелъ писавъ посланіе къ Римлянамъ, бувъ онъ въ Римѣ; бо

1) Acta SS. Jul. VI. d. 26. p. 297.

2) Римъ 16, 14

3) Рим. 16, 14.

4) Тит. 3, 13,

5) Марк. 6, 3.

6) Колос. 4, 11.

7) Рим. 16, 11.

св. Павелъ каже его, сродника своего, цѣловати¹⁾. Продіона почитаемъ съ Агабомъ, Руфомъ, Асинкритомъ, Флегонтомъ и Ермомъ д. 8. априля, и въ службѣ ихъ того то дня мовимъ, що Асинкрита найшла Ирканиа рѣку наповнену водами духа, а Мараѳонскіи мешканцѣ Флегонта мають за учителя и свѣтильника и наставника.

26. Карпъ уважаеся за одного изъ 70 ученикѣвъ Христовыхъ. У него zostавивъ св. апостолъ Павелъ фелонъ свѣй въ Троадѣ²⁾. Мовять, що бувъ епископомъ въ Беріи ераческѣй и зѣставъ отъ жидѣвъ убитый. Память его д. 26. мая, пѣдъ котрымъ Болл. о нѣмъ пишуть. Вѣроятнѣ инный е св. Карпъ, що подвигався въ Критѣ и мавъ божественне видѣніе о двохъ грѣшникахъ, которыхъ желавъ казнити³⁾.

27. Кесаръ, о которѣмъ мовять, що бувъ еденъ зъ 70 ученикѣвъ и zostавъ епископомъ въ Дурахіи.

28. Кифа, которому спротивився апостолъ Павелъ въ Антіохіи. Пѣсля Климентѣ Александрійского сей Кифа бувъ еденъ отъ 70 ученикѣвъ.

29. Клеопа (Клеофа), о которѣмъ читаемъ въ евангелію св. Луки (24, 18), почитаетъся ѣтъ грекѣвъ дня 30. жовтня. Бувъ еденъ зъ 70 ученикѣвъ Христовыхъ. По явленюся воскресшого Господа на дорожѣ къ Еммаусъ повернувъ съ товаришемъ своимъ изъ того мѣсточка въ Іерусалимъ и оповѣдавъ Апостоламъ явленье Христово и, здаеся, заразъ удостоився съ Апостолами (съ изъятіемъ апостола Ѳомы) нового явленя Христа Спасителя. Евсевій (ист. III. 11.) пише, що сей „Клопа“ бувъ отецъ Симеона, второго епископа Іерусалимского, отже мужъ Маріѣ, сестры пресв. Дѣвы Маріѣ, и отецъ прочихъ такъ званныхъ братіѣ Господнихъ: Якова Молодшого, першого епископа Іерусалимского, апостола Юды Ѳаддея и Іосіѣ нареченого Юста. (См. ч. 81.) А Гегесиппъ у Евсевія (ист. III. 11.) повѣдае, що нашъ Клопа бувъ братъ Іосіѣ Обручника. Понеже Іосіѣ называеся также Варсава, т. е. сынъ Сабы, то ѣтъ и Яковъ также Справедливый нареченый, якъ здаеся, були сыны Маріѣ не ѣтъ Клеопы але ѣтъ иного мужа Сабы.

¹⁾ Acta SS. Apr. I. d. 8. p. 738.

²⁾ 2. Тим. 4, 15.

³⁾ См. Dionysii Areopag. ep. VIII. Migne Patrologiae series gr latine edit. tom II.

30. Климентъ (Климъ) Не есть то Климентъ Римскій, епископъ Римскій по св. апостолѣ Петрѣ, Линѣ и Клитѣ, о которѣмъ пише св. Павелъ¹⁾, але по увѣреню Дорооея сей Климентъ бувъ епископомъ въ Сардисѣ. Память его дня 22. цвѣтна.

31. Крискентъ споминаеся въ 2. посланію св. Павла къ Тимооею (4, 10.) „Крискентъ (иде) въ Галатію“, читаемъ тамъ. Св. Іосифъ имнографъ пише о нѣмъ, що бувъ епископомъ Халкидонскимъ. Адо, епископъ Віенненскій, повѣдае, що Крискентъ, ученикъ св. Павла, проповѣдавъ евангеліе перше въ Галліи а потомъ отойшовъ къ Галатамъ и до смерти своен укрѣплявъ ихъ о Христѣ Господѣ. А Θεодоритъ и св. Епифаній розумѣють Галлію пѣдъ Галатією, въ котору²⁾ пѣсланъ бувъ Крискентъ³⁾. См. Сила.

32. Криспъ. Пѣсля Дѣяній апостольскихъ (18, 8.) бувъ начальникъ собора жидѣвского и проповѣдію апостола Павла навернувся съ цѣлымъ домомъ до вѣры. Крещеніе принявъ съ Гаіємъ (Каемъ) отъ самого св. апостола Павла⁴⁾.

33. Куартъ споминаеся въ посланію ко Римлянамъ, которымъ св. Павелъ зъ Коринѣа засылае цѣлованіе⁵⁾.

34. Линъ, который въ 2. посланію св. Павла къ Тимооею (4, 21.) засылае Тимооею зъ Риму свое цѣлованіе. Клавдія згадана въ тѣмже посланію мала бути его мати. Онъ зѣставъ въ Римѣ епископомъ по св. Петрѣ и управлявъ церквію 11 лѣтъ, перше яко заступникъ св. Петра, а потѣмъ яко его наслѣдникъ. Пѣсля Римского бревиарія св. Линъ zostавъ стятый за вѣру.

35. Лука, св. евангелистъ. О нѣмъ см. выше ч. 88.

36. Лукій, еродникъ св. Павла. О нѣмъ зри тамже ч. 88 при кѣнци.

37. Марко, св. евангелистъ. О нѣмъ зри выше ч. 87.

38. Іоаннъ Марко. Греки пѣсля Дорооея розрѣжняють трехъ св. апостолѣвъ Маркѣвъ: 1) св. евангелиста; 2) синовця (анеція) св. Варнавы⁶⁾, которого св. Павелъ въ посланіяхъ своихъ споминае, епископа Аполоніады; 3) Іоанна Марка, о которѣмъ читаемъ въ Дѣяніяхъ апостольскихъ, епископа въ Библѣ (Феникіи).

¹⁾ Филип. 4, 3.

²⁾ Пѣсля 2. Тим. 4, 10.

³⁾ Acta SS. Junii V. d. 27.

⁴⁾ 1. Кор. 1, 14.

⁵⁾ Рим. 16 23.

⁶⁾ Пѣсля Евѣимія Варнава бувъ вуй Марка того.

Першого почитаютъ д. 25. цвѣтня, второго дня 30. жовтня а третього дня 27. вересня. Мы, якъ выше сказано, що найбѣльше тѣлько двохъ розрѣжняемъ: св. евангелиста Марка и Іоанна Марка. Св. Іоаннъ Марко, бувъ сынъ Маріѣ, жены Іерусалимскои, въ домѣ которои вѣрніи на молитву собиралися. До того дому удався св. апостолъ Петръ черезъ ангела зъ вязницѣ выбавленный¹⁾. Року 44. св. Варнава и Савлъ доручивши вѣрнымъ Іерусалимскимъ милостыню ѿтъ Антиохіанъ, повернули въ Антиохію и взяли съ собою Іоанна прозваного Марка²⁾. Коли пѣзніѣше св. Павелъ и Варнава на островъ Кипръ проповѣдали, мали тогоже Іоанна служагого³⁾. Потѣмъ Павелъ и тѣ, що съ нимъ були, ѿплывши ѿтъ Кипра прійшли въ Пергію памфилійску, Іоаннъ же ѿступивъ ѿтъ нихъ и повернувъ въ Іерусалимъ. Тымъ зраженный Павелъ не хотѣвъ его съ собою взяти, коли выбирався съ Варнавою на втору подорожъ апостольску⁴⁾. Длѣтого повстала незгода съ Варнавою, и Варнава розлучившися съ Павломъ, взявъ Іоанна Марка съ собою и удався на островъ Кипръ. Тамъ въ городѣ Саламинѣ, мовить старе преданіе, бувъ св. Варнава каменованый за вѣру, а Іоаннъ Марко погребавши его, удався ко св. Павлу и перепросивъ его. Около 61. р. св. Павелъ пишучи зъ Риму къ Филимону мовить: „Цѣлуетья Марко“ (Филим. 24.) и пишучи тымже временемъ къ Колоссямъ (4, 10), говорить: „Цѣлуеть васъ Аристархъ, — и Марко анепсій Варнавинъ, — коли прійде къ вамъ пріймѣтъ его“. Наконецъ въ II. посланію къ Тимофею около 65. р. мовить св. апостолъ Павелъ: „Пойми Марка и приведи съ собою: есть бо ми благопотребенъ въ службу“⁵⁾. Св. Іеронимъ судивъ, що Марко евангелистъ и Марко згаданный въ посланію къ Филимону есть една особа. Іоаннъ Марко въ рѣжныхъ списахъ находится межи учениками Христовыми⁶⁾.

39. Св. Матѣій. Евсевій по преданію старому пише, що Матѣій, который на мѣстце Юды въ число Апостолѣвъ принятый зоставъ, належавъ до числа 70 ученикѣвъ Христовыхъ. И въ службѣ 70 Апостолѣвъ писане есть имя св. Матѣія. О нѣмъ см. выше ч. 84.

¹⁾ Дѣян. 12, 12.

²⁾ Дѣян. 12, 25.

³⁾ Дѣян. 13, 5.

⁴⁾ Дѣян. 13, 13. 15, 37.

⁵⁾ 2. Тим. 4, 11.

⁶⁾ См. Acta SS. Sept. VII. d. 27.

40. Наркиссъ, о которѣмъ Рим. 16, 11. Почитаеся отъ насъ д. 31. жовтня. См. низше Стахій.

41. Никаноръ, единъ зъ семи Діаконѣвъ, о которѣмъ сказалисмо выше (Ч. 64.) Пѣсля латинскихъ жерелъ проповѣдавъ въ островѣ Кипрѣ пѣдъ императоромъ Веспасіаномъ. Дорожей въ списѣ 70 Апостолѣвъ мовить, що Никаноръ умеръ съ 2000 вѣрныхъ въ той день, въ который св. первомученикъ Стефанъ отнѣсъ мученическу корону. Память св. Никанора почитаемя д. 28. липця. См. низше Прохоръ.

42. Олимпъ, которого почитаемя съ Родіономъ Ерастомъ, Сосипатромъ, Тертіемъ и Куартомъ д. 10. листопада. Всѣ тѣ святїи изъѣвши Родіона споминаются въ посланію св. Апост. Павла къ Рим. (гл. 16.) Пѣсля миней Олимпъ, Родіонъ и Иродіонъ послѣдовали св. Петру и въ еденъ день отнесли съ нимъ въ Римъ мученичу корону; були повелѣніемъ Нерона мечемъ сѣвченї. Сосипатеръ и Тертїй були также нѣдъ Нерономъ статїи. Олимпъ въ греческомъ текстѣ называеся Олимпасъ, въ латинскомъ Олимпиадесъ. Ераста, Олимпа и Родіона, мовится въ службѣ д. 10. листопада, пресвѣтлїи зорѣ не вечернього дня, вѣрно прославимъ всѣ.

43. Онисимъ, которого память д. 15. лютого почитаемя, бувъ робѣ Филимона въ Колоссахъ. Бѣжавши ѳъ пана прїйшовъ въ Римъ пѣдчасъ першого тамошнього узавненя св. Павла. Св. Павелъ наворачнувъ его и окрестивъ и ѳтославъ его пану назадъ съ посланіемъ рекомендаційнымъ, которе въ св. писъмъ нового завѣта къ Филимону надписъ носить. Въ посланію тѣмъ называе св. Павелъ Онисима дитятемъ, которое родивъ въ узахъ. А въ посланію къ Колоссямъ, пѣсля которого Онисимъ съ Тихикомъ ѳтосланъ бувъ въ Колоссы, называе его вѣрнымъ и возлюбленнымъ братомъ своимъ. Потѣмъ, якъ повернувъ Онисимъ въ Колоссы, читаемя въ службѣ Онисима, бувъ ѳиъ ѳтъ Филимона увѣльненный, ѳтрѣшившия же ѳтъ временной работы ставъ тымъ вѣрнѣйшїи слуга Христовъ, сосудъ благопотребный Господу. Мовять, що св. Филимонъ увѣльнивши Онисима, ѳтповѣдно желанію св. Павла ѳтославъ его назадъ въ Римъ на услуги св. Павла. Св. Игнатїй богоносець споминае Онисима въ посланію къ Ефесеямъ въ той спѣѣбѣ, що потверджаеся преданіе о епископствѣ Онисима въ Ефесѣ по смерти св. Тимоѳея и св. апостола Іоанна. Пѣсля миней Венеційскихъ св. Онисимъ по смерти св. Апостола Павла бувъ заплаанный и поставленный передъ епарха Тертила, который заславъ его перве въ Потїоли, а потѣмъ побивши его палицами и поломавши голень, переставивъ къ лучшѣи жизни. Декоторїи утверждають,

що св. Онисимъ пострадавъ въ цѣсарство Домитіана. Инші мовять, що въ царство Траяна бувъ въ Ефесѣ злпаний и ѳтведенъ въ Римъ, где претерпѣвъ мученическу смерть р. 108. Тымъ опровергаея мнѣніе, якобы Онисимъ коли бувъ епископомъ Византіѣ¹⁾.

44. Парменъ, единъ ѳтъ семи Діаконѣвъ. Зри выше ч. 64. и низше Прохоръ.

45. Патровъ (Патробъ.) Св. Павелъ въ посланію къ Римлянамъ засылае ему и Ермію и братьямъ, що съ ними, свое цѣлованіе²⁾.

46. Прохоръ, единъ зъ семи Діаконѣвъ. Почитаея съ Никаноромъ, Тимономъ и Парменомъ д. 28. липця. Взаяися ко великѣй славі яко ученики Слова божого и со апостольскими лки и безплотныхъ полками нынѣ радующися славніи, молять, щобы и насъ Богъ помиловавъ. выше См. ч. 64.

47. Пудъ (Пуденсъ, Пудисъ.) Пѣсля миней бувъ побожный сенаторъ въ Римѣ, который пріявъ св. апостолѣвъ Петра и Павла въ дѣмъ свѣй и здѣлавъ дѣмъ свѣй церквію. Въ 2. посланію св. Павла къ Тимоѳею (4, 21.) засылае ѳнъ Тимоѳею свое цѣлованіе. Память его д. 15. цвѣтня. См. Аристархъ.

48. Родіонъ, который пѣсля Дороѳея въ Римѣ стятый зѣставъ. Почитаея д. 10. листопада. См. Олимпъ.

49. Руфъ, которого св. апостолъ Павелъ въ посланію къ Римлянамъ (16, 13.) поздоровляючи, называе избраннымъ о Господѣ, почитаея д. 8. цвѣтня. См. Иродіонъ.

50. Сила. Вѣроятно бувъ единъ зъ 70. ученикѣвъ Христо-выхъ. ѳнъ присутствувавъ на соборѣ Іерусалимскѣмъ и съ Юдою, Варнавою и Варсавою ѳтъ Апостолѣвъ посланный, зашѣтъ посланіе собора апостольского до Антіохіѣ. Пришедши же въ Антіохію Юда и Сила, будучи пророками, утѣшили много тамъ братіѣ³⁾ Пѣзнѣйше св. Павелъ розлучившися ѳтъ св. Варнавы, взявъ Силу зъ Антіохіѣ съ собою на втору свою апостольску подорожъ и путешествовавъ съ нимъ черезъ Сирію и Малу Азію. Въ Листрѣ прилучився до нихъ ново наверненый Тимоѳей, а въ Троадѣ св. Лука. Зъ ѳттамъ ѳтѣйшли въ Македонію. Въ Филиппахъ за исцѣленіе волшебницѣ (ворожки) св. Павелъ и Сила були палицами побитѣ и въ темницю

¹⁾ См. Acta SS. Febr. II. d. 16.

²⁾ Рим. 16, 14.

³⁾ Дѣян. 15, 32.

киней, где Богъ прославивъ ихъ чудомъ. Потѣмъ оба апостолы пѣшли до Солуня и Берин. Тутъ zostавъ Сила съ Тимоѣемъ, а апостолъ Павелъ отправившися, прійшовъ въ Аѳины. Ажъ въ Коринѣ зѣйшлися знову апостолы и проповѣдали Иисуса Христа, сына божого¹⁾. Пѣзнѣйше, якъ здаеся, ѳтѣйшовъ Сила зъ Коринѣа въ Римъ. Св. Іеронимъ, Екуменій и инші утврждають, що нашъ апостолъ Сила есть той самъ, черезъ которого св. апостолъ Петръ (около 44. р.) свое перше посланіе ко розсѣянымъ жидамъ въ Понтъ, Галатіи, Каппадокіи, Азіи и Битиніи ѳтѣславъ. Пѣсля Дороеа св. апостолъ Сила бувъ епископомъ въ Коринѣ. О смерти его не маемъ жадной вѣсти. Память его и Силуана и Крискента и Епенета и Андроника почитаемъ д. 30. липця.

51. Силуанъ, которого память д. 30. липця почитаемъ споминаеся на початку посланія св. апостола Павла ко Солунянамъ и въ першѣмъ посланію св. Петра (5, 11.) Латинскіи богословы за св. Іеронимомъ по правдоподобію тримають Силуана за Силу. Однакъ греки обохъ розрѣзняють и мовять, що Силуанъ бувъ епископомъ Солуня. См. выше Сила.

52. Симеонъ Нигеръ, вѣроятнѣ одинъ ѳтъ 70 ученикѣвъ Христовыхъ, пѣсля Дѣяній апостольскихъ (13, 1.) бувъ пророкомъ и учителемъ въ Антиохіи.

53. Симеонъ, сродникъ Господень, по Яковѣ епископъ въ Іерусалимѣ, которого память дня 27. цвѣтня празнуемъ. См. о нѣмъ низше.

54. Сосипатръ. Св. Павелъ въ посланію ко Римлянамъ (16, 21.) пише: (Цѣлуютъ) „васъ Лукій и Ясонъ и Сосипатръ, сродници мои“. Пѣсля миней Ясонъ и Сосипатръ прійшли на островъ Керкирскій (Corcyra) въ морю іонійскѣмъ, навернули доньку короля той стороны именемъ Керкиру, котора за вѣру свою пріяла муки и ѳтнесла побѣду надъ мучителемъ своимъ отцемъ. Святіи же апостолы пѣзнѣйше, коли наставъ на островъ тѣмъ инный король, проповѣдали успѣшно тамъ слово бже и достигши высокои старости, въ мирѣ закончили животъ свѣй. Св. Сосипатръ почитаетя ѳтъ грекѣвъ д. 10. листоп. См. выше Олимпъ.

55. Сосѣенъ святой, по Криспѣ начальникъ собору жидѣвского, наверненный черезъ св. Павла въ Коринѣ, терпѣвъ бѣенія ѳтъ еллинѣвъ²⁾. Греки мовять, що zostавъ епископомъ Колофона въ Малѣй Азіи.

¹⁾ Дѣян. 16, 17, 18.

²⁾ Дѣян. 18, 17.

56. Стахій, которого св. апостолъ Павелъ поздоровити каже въ посланію къ Римлянамъ (16, 9.), называючи его возлюбленнымъ собѣ. Почитаеся ѡтъ грекѣвъ съ Ампліемъ, Урбаномъ и Наркисомъ д. 31. жовтня. Пѣсля Дороея въ выкладъ о 70 ученикахъ св. апостолъ Андрей поставивъ св. Стахія першимъ епископомъ Византіи и ѡнъ управлявъ тою церквою 16 лѣтъ. Дороеей вычисляетъ также наслѣдникѣвъ Стахія ажъ до св. Митрофана. Но выкладъ Дороея здаеся бути письмомъ пѣдробленнымъ и не мае поваги историчной. Пѣсля хроники пасхальной первымъ епископомъ Византіи бувъ св. Митрофанъ. Папа Левъ В. въ посланію къ императору Маркіану взглядомъ Анатолія патріарха Константинопольского утверждае, що престолъ Константинопольскій не естъ апостольскимъ. Но св. Стахій мѡгъ ѡтъ Апостолѣвъ поставленъ бути епископомъ въ Ѡракін. Изъ поважныхъ памятникѣвъ перша естъ хронографія св. Никифора, патріарха Константинопольского, который умеръ р. 828, що потверждае поставленье св. Стахія епископомъ Византіи черезъ св. апостола Андрея и выказуе его преемникѣвъ. По св. Никифоръ Никита Пафлято также утверждае епископство св. Стахія въ Византіи. Но Кедренъ пише, що св. Митрофанъ бувъ 4. епископъ Византіи поставленъ въ 9. роцѣ Константина В.; не тримаеся отже вѣсти о предшественникахъ Митрофана ѡтъ самыхъ апостольскихъ часѣвъ¹⁾.

57. Св. Стефанъ первомученикъ, единъ ѡтъ семи Діаконѣвъ. О нѣмъ см. выше ч. 62.

58. Св. Тертій, который (пѣсля Рим. 16, 22.) написавъ посланіе св. апостола Павла къ Римлянамъ, почитаеся съ Маркомъ, анепсіемъ Варнавинымъ, съ Юстомъ и Артемою д. 30. жовтня. Инъ день его памяти посвященный естъ 10. листопадъ. См. выше Олимпъ.

59. Св. Тимонъ, единъ отъ семи Діаконѣвъ. См. выше Прохоръ.

60. Тихикъ. Пѣсля заявленія св. Павла²⁾ возлюбленный братъ и служитель о Господѣ. Пѣсланъ отъ апостола Павла къ Ефесеямъ зъ Риму; бо въ 2. посланію къ Тимоѡею (4, 12.) мовить апостолъ: Тихика послахъ въ Ефесъ. Тихикъ бувъ также поручитель посланія къ Колосеямъ³⁾

¹⁾ Acta SS. Aug. I. Octobr. XIII. d. 31. p. 687.

²⁾ Ефес. 6, 21.

³⁾ Колос. 4, 7.

61. Трофимъ ефесіанинъ¹⁾ ставъ поводомъ увязненія св. Павла въ Іерусалимъ²⁾. Въ мартирологію Римскѣмъ мовится, що ѡтъ Павла бувъ поставленъ епископомъ Арелаты (въ Галліи), зъ которого проповѣданія жерела, якъ св. Зосимъ Папа пише, цѣла Галлія потоки вѣры пріяла. Св. Трофимъ почитаеся д. 15. цвѣтня. См. выше Аристархъ.

62. Урбанъ, которого св. Павелъ³⁾ помѣчникомъ своимъ о Христѣ Іисусѣ называе, почитаеся д. 31. жовтня. См. Стахій.

63. Филимонъ, до которого св. апостолъ Павелъ въ справѣ роба Онисима любезне посланіе написавъ, почитаеся съ Архиппомъ, Онисимомъ, Маркомъ, Аполлосомъ и Апфією д. 22. листопада. Якоже звѣзды свѣтлї, читаемъ въ нихъ службѣ того дня, на тверди церкви завше сіяючи, купно Архиппъ чудный, Апфія, Филимонъ и Онисимъ помышленія нашї просвѣщають. — Филимонъ бувъ богатый мѣщанинъ въ Колоссахъ (пѣзнѣйше Іераполь) во Фригїи. Онъ здѣлавъ дѣмъ свѣй церквою. Св. Павелъ хвалить его яко возлюбленого помѣчника своего и потѣшителя братїи христїанъ⁴⁾. Пѣсля миней и Мартирологія Римского Филимонъ съ святою женою своею Апфією и св. Архиппомъ понѣсъ мученичу смерть въ цѣсарство Нерона въ Колоссахъ. Но Дороеей робить его епископомъ Газы. И въ службѣ д. 22. листопада читаемъ: „Городъ Газскїй свѣтъ пѣзнанія тобою (Филимоне) узрѣвъ, Колоссае же божественне твое тѣло маючи исцѣленія прїймають“. На иншѣмъ мѣстци службы называеся Филимонъ города Газского іерархъ, Ученикамъ сочетанъ седмицати. См. выше Онисимъ и Архиппъ.

64. Филиппъ, единъ ѡтъ семи діаконѣвъ. См. выше ст. 216.

65. Филологъ, которого св. апостолъ въ посланію ко Римлянамъ (16, 15.) поздравляе.

66. Флегонтъ, которого д. 8. цвѣтня почитаемъ. См. выше Иродіонъ.

67. Фортунатъ згаданный въ першѣмъ посланію къ Коринѣянамъ (16, 17.)

68. Ѡаддей, которого д. 21. серпня почитаемъ. Пѣсля миней бувъ онъ еврей зъ Едессы. Прїйшовши въ Іерусалимъ, пѣзнавъ св.

¹⁾ Дѣян. 20, 4.

²⁾ Дѣян. 21, 29.

³⁾ Рим. 16, 9.

⁴⁾ Филим. 1, 7.

Іоанна Крестителя и пріявъ ѿ него крещеніе. Потѣмъ слышавши ученіе Іисуса Христа и видѣвши чудеса его, здѣлався однимъ ѿ 70 Ученикѣвъ Христовыхъ. По вознесенію Господа ѿійшовъ въ свѣй городъ Едессу и на вернувъ короля Абгара съ многими подданными тогоже. Зѣ Едесы ѿійшовъ ѡнъ въ Месопотамію и проповѣдаючи евангеліе просвѣтивъ многихъ. Переставився же въ Биритъ Финикіѣ. Пѣсля Никифора по отшествію Ѳаддея, ученика Христоваго, прійшовъ въ Едессу Ѳаддей, единъ ѿ 12. Апостолѣвъ. Пѣсля Мехитариста Аухера св. ученикъ Христовъ Ѳаддей понѣсъ мученическу смерть въ Арменіи.

69. Яковъ, братъ Господень. (Гал. 1, 19.), первый епископъ Іерусалимскій. О нѣмъ см. выше ч. 81.

70. Ясонъ, которого д. 28. цвѣтня почитаемъ. Св. апостолъ Павелъ¹⁾ называе его и Сосипатра сродниками своими. Пѣсля Дѣяній апостольскихъ (17, 4.) св. апостолъ Павелъ съ Силою проповѣдаючи Христа въ Солуню, мешкавъ въ домѣ Ясона и нарѣдъ збутований ѿ жидѣвъ, найшовъ на дѣмъ той, щобы дѣстати Павла съ его товаришемъ. Коли же дармо шукано Павла, пѣрвали Ясона и декоторыхъ братій и ѡтставили до князей города, вносячи скаргу, що робять неспокой въ городѣ. Тогды Ясонъ и братья дали поруку, що не будутъ придержовати Павла и були выпущені. Потѣмъ Ясонъ ѡтославъ св. Павла съ Силою до Береѣ. Пѣсля Дорооея Ясонъ бувъ въ Тареѣ епископомъ. См. выше Сосипатръ.

Замѣчательно есть, що въ службѣ 70 Апостолѣвъ д. 4. свѣчя для одержаня числа 70 по проводу Дорооея Тихикъ, Аристархъ Аполло приходятъ два разы, Марко три разы, а Гай и Лука поваряются и безъ прикладу Дорооея²⁾.

Додаю тутъ еще згадку о св. Мнасонѣ и Наананіѣ.

Мнасонъ въ Дѣяніяхъ апостольскихъ (21, 16.) называея древній ученикъ. Ѣнъ походивъ зѣ Кипра. Съ апостоломъ Павломъ ишовъ зѣ Кесаріѣ въ Іерусалрмъ, абы ему и товаришамъ гостину дати.

Наананіѣ, если не есть той самъ, що апостолъ Симонъ Зилотъ, або той самъ, що Варѣоломей, то есть единъ ѿ 70 ученикѣвъ Христовыхъ. Почитаея нами д. 22. цвѣтня. См. выше ч. 77. Въ минеи Венеційскѣй читаемъ: Симонъ зѣ Каны галилей-

¹⁾ Рим. 16, 21.

²⁾ Въ минеяхъ Венеційскихъ писанъ межи 70 Апостолами и Титъ и Онисифоръ.

скои, званый такожъ Наѳаниль, проповѣдавъ въ Мавританіи и Африцѣ и скончався роспять на крестѣ.

Поученіе. Богъ мае отеческе старанье о тыхъ, которіи стараются Его пѣзнати и вѣрно Ему служатъ. Есть сильный оборонца ихъ, покровъ ѿ вара въ полудне, охорона ѿ претыканія и помѣчь ѿ упадку. Воздвигающій душу и просвѣчающій очи, исцѣленіе дающій животъ и благословеніе. Святіи сѣмдесять Апостолы пѣдъ тымъ покровомъ, тою охороною и тою помощію подвигались добрымъ подвигомъ, бѣгъ жизни славно скѣнчили и собравши много плодѣвъ въ народахъ, поставленіи же князями по всей земли, пріймають нагороды житя вѣчнаго. Стараймося и мы о то, абысмо Бога добре пѣзнали, Его любили и Ему вѣрно служили, то пѣдъ опѣкою божію и охороною здѣлаемъ много добраго на хвалу божу и для спасенія людѣи и улучимъ вѣнецъ жизни вѣчнои.

Молитва. Апостолы Спасовѣ, свѣтила всеи землѣ, благодѣтель рода чловѣческаго преукрашеніи звѣздами чудесъ и знаменіями исцѣленій! Вы пастыря добраго бвѣцѣ, посередѣ вѣковъ посланіи, лагодностію своею улагоджалисте ихъ и приводили ко огородѣ мысленной вѣрою. Прилѣжно молѣтъ Господа о насъ, вѣрно ччучихъ васъ, абысмо удостоилися причастниками быти вѣчнои свѣтлости.

90. Св. апостолъ Тимоѳей. (Д. 22. сѣчня.)

Св. Тимоѳей родився въ городѣ Листрѣ ѿ отца поганина, матери жидѣвки Евникіѣ. Отецъ его умеръ вчасно. Св. Павелъ въ 2. посланіи къ Тимоѳею (1, 5,) хвалить Тимоѳея за необлудну вѣру и дае намъ зрозумѣти, що мати его Евникія и бабка Лоида еще передѣ нимъ (Тимоѳеемъ) навернулись були къ вѣрѣ. Ѳти нихъ пѣзнавъ Тимоѳей вже дитиною священне писаніе. Вѣроятно пріавъ бнѣ религію христіанску тогды, коли св. Павелъ около 46. р. на першій подорожи апостольскѣи переходивъ черезъ Листру и исцѣливъ хромого. (Дѣян. 14, 6.) Коли пѣзнѣйше на вторѣи подорожи ок. 52. р. прійшовъ въ Дервію и Листру бувъ Тимоѳей вже христіаниномъ. Св. Павелъ взявъ его съ собою въ дальшу дорогу, но зѣ взгляду на жидѣвъ, которіи необрѣзного не терпѣли, перше давъ ему обрѣзанье. Ѳтъ того то часу трудився Тимоѳей съ св. Павломъ въ проповѣданю евангелія якъ сынъ съ отцемъ. Тому св. Павелъ въ посланіяхъ своихъ называе его любезнымъ сыномъ своимъ и братомъ и сотрудиномъ и чловѣкомъ божимъ.

Постомъ и трудами Тимоѳей ослабивъ себе такъ, що апостолъ Павелъ видѣвся споводованымъ радити ему, абы жолудка ради за части недуги не пивъ самой воды, но принимавъ мало вина¹⁾. Помимо слабости тѣлесной послѣдовавъ св. Тимоѳей апостолу Павлу ревню и бувъ ему посланникомъ до рѣжныхъ громадъ христіанскихъ. Здаєся, що св. Павелъ мавъ Тимоѳея при собѣ підчасъ дворѣчного увязненія въ Кесаріи и що отправився съ нимъ по тѣмъ на судъ до Рима. Що найменше коли св. Павелъ въ Римѣ писавъ свои листы къ Филимону, Филиппісіямъ и Колоссяамъ бувъ св. Тимоѳей съ нимъ въ Римѣ. Еще передъ тою неволею Римскою св. Павелъ р. 57. принужденъ уступить изъ Ефеса, оставивъ на мѣстци своѣмъ Тимоѳея въ Ефесѣ и не довго по тѣмъ написавъ къ нему первое посланіе; або може написавъ пѣзнѣйше тое посланіе, коли по освобожденю зъ первой неволѣ Римской прійшовъ на востокъ и постановивши Тимоѳея епископомъ въ Ефесѣ, бавивъ въ Македоніи. На соборѣ Халкидонекѣмъ уважано Тимоѳея апостола за першого епископа Ефесского. Коли св. Павелъ прійшовъ вторично до Рима и кѣнчивъ вже бѣгъ житя, бажавъ видѣти передъ смертію еще разъ дорогого своего ученика Тимоѳея. Для того написавъ до него второе посланіе повне любви сердечной и жадавъ, абы прибувъ къ нему въ Римъ еще передъ зимою. Коли св. Іоаннъ евангелистъ по смерти Нерона въ цѣсарство Домитіана выгнанъ зѣставъ на отокъ Патмъ, Тимоѳей управлявъ церквою Ефесскою яко епископъ, и напѣмненіе, которе читаемъ въ Апокалипсѣ на початку главы 2. относится до него. Повернувши св. Іоаннъ зъ Патма не заставъ Тимоѳея въ живыхъ. — Маємъ дѣи св. Тимоѳея изъ сочиненія Поликрата, епископа Ефесского отъ Метафраста, которій подавъ Фотій въ скороченю. Пѣсля тыхъ дѣяній въ цѣсарство Нервы дня 22. сѣчня (р. 97.) погане въ Ефесѣ творили мерзкій празникъ свѣй званый *κτλφύου*, отпровожденье, содѣловуючи безвѣстидности и челоуѣкоубійства. Тогда св. Тимоѳей кинувся межи нихъ и старався ученіемъ и напѣминаніемъ огиднымъ дѣламъ ихъ таму положить. Они же каменями и дручками такъ его побии, що векорѣ умеръ. Христіане похоронили его на мѣстци Піонъ, що значитъ тучи ѣмъ. По смерти его св. Іоаннъ евангелистъ повернувши зъ заточенія, принявъ управленіе церковне и державъ оно ажъ до цѣсарства Траяна. Мощи св. Тимоѳея перенѣсь вождь Артемій въ цѣсарство Константія р. 356. до Кон-

¹⁾ 1. Тим. 5, 23.

стантинополя. На дорозѣ дѣялися чудеса. Въ Константинополю пріятіи були мощи великими почестями 24. червця. Въ слѣдуючѣмъ року 3. марта перенесено въ Константинополь также тѣла св. Андрея и Луки, и всѣ три святіи zostали зложеніи пѣдъ олтаремъ церкви Апостолѣвъ, где демоны, пише св. Іеронимъ, рыканіемъ своимъ свѣдчили, що почувли ихъ притомнѣсть. Тѣло св. Тимоѣея найдено за царя Юстиніана въ церкви Апостолѣвъ, коли сей императоръ перебудововавъ ту церковь, и положено на давнє мѣстцѣ¹⁾.

Поученіе. Св. Тимоѣей освященный, оживленный, украшенный и укрѣпленный благодатию божіею отъ крещенія здѣлався великимъ апостоломъ, сотрудиномъ св. Павла, понѣсь для спасенія душъ многіи бѣды и звытяжаючи демонѣвъ, отнѣсь корону мученическу. Дякуймо Іисусу Христу, що смертію своею заслуживъ на благодать божу; просімъ Бога, абы подававъ намъ завше сей даръ оживляющей, украшающей и укрѣпляющей душѣ наши, щобысмо и мы звытяжили всѣ полки демонѣвъ и сопротивленіе злыхъ людій и щасливо постигнули блаженство вѣчне.

Молитва. Що ты именуемъ, апостоле Тимоѣе! Небомъ назвемъ ты проповѣдающего славу божу; рѣкою напаяющего душъ чловѣческіи; звѣздою озаряющего церковь; другомъ Христовымъ ближнѣйшимъ, собесѣдникомъ святыхъ. Моли о спасеніи душъ нашихъ.

91. Св. апостоль Титъ. (Д. 25. серпня.)

Титъ бувъ зъ роду поганинѣ. Св. Павелъ называе его сыномъ своимъ, т. е. ученикомъ, называе его и братомъ, за которымъ тужитъ; по причинѣ его отшествія не має спокою²⁾, по причинѣ же его повороту посередъ борбъ и боязней покрѣпленный и потѣшенный есть³⁾. Коли св. апостоль Павелъ ишовъ въ Іерусалимъ на соборъ апостольскій, сопровождавъ его Титъ (р. 51.), и въ Іерусалимѣ декоторіи лже-братія, якъ читаемъ въ посланію къ Галатамъ, ну-

¹⁾ О семъ обрѣтенію пише Прокопій І. о зданіяхъ Юстиніана. О перенесенію мощій попереднѣмъ кромѣ Метафраста оповѣдае хроника св. Іеронима и Теодоръ Чтець. См. Тиллем. II. и Acta SS. Jann. II. d. 24.

²⁾ 2. Кор. 2, 13.

³⁾ 2. Кор. 7, 6.

дили Павла, его обрѣзати, но ничего не зыскали: Титъ не дався обрѣзати. При даной способности удався св. Павелъ (если не 58 р., то по 63. р.) на островъ Критъ и голосивъ тамъ св. евангеліе. Коли же отходявъ въ инші стороны поставивъ Тита епископомъ на свое мѣстце. Прийшовши потѣмъ въ Никополь написавъ къ Титу посланіе, въ которѣмъ мовить: „Сего ради оставихъ тя въ Критѣ да недокончаная исправиши и устроиши по всеѣмъ градомъ пресвитеры¹⁾, т. е. епископѣвъ, якъ изъ дальшихъ слѣвъ показуеся. Хотячи апостоль озимѣти (зимовати) въ Никополѣ, призываетъ Тита, абы поспѣшно прийшовъ къ нему въ той городъ. Вѣроятно Титъ ѣдѣдавъ апостола Павла увязненного второй разъ въ Римѣ, и коли апостоль писавъ второй листъ къ Тимоѣею (ок. 65. р.), тогда Титъ (вѣроятно зъ Риму) отбѣшовъ до Далматіи²⁾, щобы (якъ пише Феодоритъ) по приказу св. Павла тамже проповѣдати св. евангеліе. Пѣсля миней Титъ бувъ зъ роду короля критского, zostавъ епископомъ Гортины въ Критѣ и проживши до 94 лѣтъ, умеръ тамже мирно. Кромѣ того оповѣдають минеѣ, що Титъ въ 20. року житя прийшовъ зъ Криты въ Іерусалимъ, здѣлався ученикомъ Христовымъ, пробувъ въ Палестинѣ единъ рѣкъ до вознесенія Господа и 10 лѣтъ по вознесенію Господнѣмъ и зъ Палестины прийшовши въ островъ Криту, проповѣдавъ тамъ и на прилежащихъ островахъ 18 лѣтъ, путешествовавъ за апостоломъ Павломъ черезъ шѣсть лѣтъ, посѣтивъ апостола Павла второй разъ увязненного въ Римѣ и по смерти его повернувъ до стада своего на отокъ Криту где провѣвъ нишихъ 39 лѣтъ³⁾.

Поученіе. Грѣшники судять, що справедливѣ житѣе позбавлене єсть чувственнихъ утѣхъ и предаются законопереступнымъ утѣхамъ и роскошамъ. Тымъ часомъ Богъ потѣшає праведникѣвъ середъ борбъ и трудѣвъ ихъ не тѣлько внутрєннюю ласкою неизреченно, але также черезъ добрыхъ ихъ сынѣвъ и пріятелей. Того досвѣдчавъ св. Павелъ, который пише; „Пришедшимъ намъ въ Македонію, ни единого имѣ покоя плоть наша... Но утѣшаяи смиренныя утѣши насъ Богъ пришествіємъ Тітовымъ“.

Молитва. Исполненъ дарѣвъ духовныхъ Павелъ премудрый на тя рукоположеніе возлагаетъ и служителя и божественного

¹⁾ Тит. 1, 5.

²⁾ 2. Тим. 4, 10.

³⁾ См. Acta SS. Januarii tom. I. d. 4. и минею Венеційску.

ученика и вѣры проповѣдника устрояетъ; Тите пречудный, моли о спасеніи душъ нашихъ.

92. Апостольскіи ученики Никандръ, Ермей, Кириллъ, Панкратій, Аполлинарій, Маркіанъ, Героеей, Вуколь, Ирина и Артемонъ.

Св. Никандра, епископа Мирского и Ермея пресвитера память празднуемъ д. 4. листопада. Пѣсля преданія Никандръ и Ермей рукоположеніи були отъ апостола Тита. Никандеръ бувъ першимъ епископомъ Миръ въ Ликіи. Пѣдъ Либа-ніемъ правителемъ понѣсь ѡнъ купно съ пресвитеромъ Ермеемъ смерть мученическу. Розга Титового сада, читаемъ въ службѣ д. 4. листопада, бувъ есь Никандре! Со Ермеемъ божественнымъ за-каменѣли сердца плодоносными содѣлалисте благодатию. — Привязаніи къ конемъ, лютѣ же волоченіи не отреклистеся Бога. Просвѣтителными духа блистаючи зорями, перейшлисте нѣчь мученій безъ шкоды, рѣшачи мглу безбожія, славни.

Св. Кириллъ, епископъ Катанскій, почитается дня 21. марця, Въ минеяхъ написаныхъ повелѣніемъ цѣсаря Василія порфиrogenита называется Вируллъ. Пѣсля миней походивъ ѡнъ зъ Антіохіѣ, бувъ ученикъ св. апостола Петра и отъ тогоже оставъ поставленъ епископомъ Катаны въ Сициліи, где свѣтивъ чудесами и многихъ навернувъ къ вѣрѣ. ѡнъ пасъ мудро стадо Христове дѣйшовъ глубокою старости, почивши же сномъ праведныхъ, похороненъ естъ въ Сициліи и подае исцѣленія вѣрою притѣкающимъ къ нему.

Въ многихъ рукописяхъ календаря грекословенского читается пѣдъ д. 14. лютого память преп. о. Кирилла, епископа Катанского, учителя Славянъ. Зъ того вносимъ, що сей учитель Славянъ, который на постели смертнѣй, вступаючи въ чинъ монашескій, замѣнивъ имя свое Константинъ на Кириллъ, принявъ имя и покровительство Кирилла Катанского. Но въ нѣкихъ рукописяхъ пѣдъ днемъ 14. лютого учитель Славянъ зовеса Кириллъ, Кананонскій а въ едной Натанскій. Учитель Славянъ Кириллъ умеръ въ Римѣ р. 869. д. 14. лютого.

Св. Панкратій, епископъ Тавроменійскій, почитается д. 9. липця. Пѣсля греческихъ миней родомъ зъ Антіохіѣ еще въ молодости пѣзнавъ св. апостола Петра будучи въ Іерусалимѣ. Зъ ѡтамъ ѡтѣйшовъ въ Понтъ. Коли и св. Петръ на подорожи апостольскѣй прійшовъ въ ту провинцію, найшовъ Панкратія постническе

житѣ провадячого и взявъ его съ собою въ дорогу. Оба прійшли въ Антиохію и переходили потѣмъ Киликію, где нашли св. Павла. Тогда св. верховніи апостолы поставили епископѣвъ Крискента въ Галатію, Маркіана въ Сиракусы и Панкратія въ Тавроменію, городъ сицилійскій. Св. Панкратій потѣмъ вѣвъ въ корабль плывучій до Сициліи, достигнувъ въ Тавроменію и знаменіями прославляемый на вернувшись вкоротѣ той городъ. По лѣтахъ же запечатавъ проповѣдь евангелску мученичою кровію своею¹⁾.

Св. Аполлинарій, епископъ Равенны. Коли св. апостолъ Петръ въ цѣсарство Клавдія зъ Антиохіи въ Римъ прійшовъ, сопровождали его многіи христіане и межи нимиже и нашъ Аполлинарій. Св. Петръ посвятивъ его за царя Клавдія въ Римѣ на епископа и пославъ въ Равенну. Пѣсля миней въ Равеннѣ пробувъ Аполлинарій бѣльше лѣтъ и на вернувшись многихъ до вѣры. Пѣзніише бувъ выгнанный зъ того города, переходивъ рѣжніи стороны и проповѣдаючи евангеліе, претерпѣвъ много мукъ. Наконецъ повернувши въ Равенну, умеръ на раны ѡтъ поганъ заданіи въ глубокой старости въ цѣсарство Веспасіана по 28 лѣтахъ жизни пастырской д. 23. липця (ок. 75. р.) Почитаеся д. 23. липця. Св. Петръ Хрисологъ, писатель 5. вѣка, пише (Sermo 128.) що Аполлинарій въ рѣжныхъ пригодахъ проливавъ кровь за вѣру и ничего усерднѣише не бажавъ, якъ за Христа умерти; но Господь хоронивъ его довго для своєї церкви и не допустивъ, щобы гонителѣ на смерть его осудили²⁾.

Св. Маркіанъ, епископъ Сиракускій. Пѣсля миней Венеційской и книги житій бувъ ѡнъ ученикъ св. апостола Петра, претерпѣвъ черезъ жидѣвъ мученичу смерть и почитаеся дня 30. жовтня. Но въ часословѣ д. 30. жовтня вмѣсто Маркіана читаемъ Петра епископа Сиракуского, ученика апостола Петра. И то мусить бути помылкою.

Героеей почитанный д. 4. жовтня пѣсля миней бувъ ученикъ св. Павла а Діонисія Ареопагита второй въ вѣрѣ учитель, который приготвненъ бувъ на похоронѣ преев. Дѣвы Маріи. Но учении сомнѣваются о истинѣ того тѣлоу; для того що подлинность дѣлъ Діонисія Ареопагита, который черпшій св. Дороеей упоминають, не есть доказана.

¹⁾ Acta SS. April. I. d. 3. p. 237.

²⁾ См. Acta SS. Jul. d. 23.

Вуколъ (Буколъ) почитаемый д. 6. лютого бувъ ученикъ св. евангелиста Іоанна и другихъ Апостоловъ. Св. Іоаннъ евангелистъ который пѣсля хроники Александрійской умеръ р. 104., постановивъ его епископомъ въ Смирнѣ. Може бути, що слова Апокалипсы гл. 2., ст. 8—11. относятся до нашего святого Вукола. Онъ бувъ пріятель и покровитель св. Поликарпа, удѣливъ ему рукоположеніе священническое и передъ смертію своею по откровенію божому назначивъ его на своего наслѣдника. Коли потѣмъ умеръ, бувъ похороненъ на кладбищи церкви Ефеской коло Смирны. Вѣрніи же по его похоронѣ выбрали си св. Поликарпа на епископа¹⁾.

Ирина, которой память д. 5. мая почитается, пѣсля миней навернена була черезъ св. Тимоѳея, ученика апостола Павла, и пріяла мученическу корону въ гоненію Домитіана або Траяна. Що бѣльше о нѣй въ актахъ читается, есть такъ баечне, що Болландисты²⁾ розсудили не выдавати тыхъ дѣяній. Скороченіе ихъ маемъ въ минеяхъ ось таке. Ирина була дочка царика Ликинія зъ города Магедона на граници Македоніѣ; наворачулася къ Христу черезъ апостола Тимоѳея (пѣсля инныхъ черезъ пресвитера Θεотима, ученика апостола Павла.) За вѣру була черезъ отца своего привязана до необузданого коня: но не претерпѣла ничего. Коли отецъ ей потовченый ѣтъ того то коня умеръ, воскресила его молитвами святыми и наворачула къ вѣрѣ съ женою его и иншими числомъ трема тысячами. На послѣдокъ по многолѣтнихъ чудотвореняхъ и апостольскихъ подорожахъ наворачуши много тысячей, упокоилася за городомъ Ефесомъ въ единой пещерѣ, где велѣла заперти себе каменемъ живу. Пѣсля миней Василя императора була она на кѣнци ята велѣніемъ Ампліана и многими муками трапленя. Коли же тревала въ вѣрѣ зостала мечемъ сѣчена. Пѣсля минеѣ Венеційской бувъ то Саворій, король перскій, що велѣвъ ю мечемъ стяти. Коли же то сталося и она до гробу положена була, зостала заразъ воскресена черезъ Ангела. По воскресенію же представилася королю. Сей же наворачуея и бувъ крещенъ ѣтъ пресвитера Тимоѳея. Наконецъ, мовить минея Венеційска, прійшла въ Ефесъ, и скѣнчила житѣе (такъ якъ выше сказано.) Въ службѣ ей читаемъ: Зорею сіяючи твоего дѣвства, Ирино мироименита (которой имя миръ означае), предстоишь жениху твоему украшенна добротою твоего мученія! Ты имѣла Бога по-

¹⁾ Acta SS. Jan. II. d. 26.

²⁾ Acta SS. Maji. II. d. 5. p. 4.

мѣчника во твоихъ подвигахъ; сего ради побѣдила еси мучителя и пріяла вѣнецъ славы.

Артемонъ, епископъ Селеукіѣ (пѣсля часослова нашего Артемій, епископъ Θεσσαλονικей) почитается дня 24. марца. Въ минеяхъ читаемъ о нѣмъ слѣдующе. Артемонъ бувъ зъ города Селеувкіѣ, краю Писидіѣ. Онъ живъ въ часахъ апостольскихъ. Св. апостолъ Павелъ поучивъ и утвердивъ его въ вѣрѣ та поставивъ епископомъ Селевкіѣ. Яко епископъ ставъ Артемонъ для всѣхъ пристанищемъ и прибѣжищемъ, бувъ отличный опѣкунъ сирѣтъ и вдовиць, душъ и тѣлесъ чудотворный лѣкаръ, и проводивъ богоугодно житіе свое до самой смерти, которая наступила въ глубокой старости¹⁾.

Поученіе. Похваленъ нами ученики апостольскіи и проповѣдники истинной вѣры були оскорбленъ въ семь житію и бѣднъ въ свѣтъ; но мали похвалы и утѣхи доброго сумлѣнія и пробувши вѣрнъ до смерти пріяли вѣнецъ живота. Стараймося по ихъ примѣру мати добре и чисте сумлѣнье и будмо вѣрнъ Богу до смерти, то будемъ щасливи. Цнотливе и похвальне житіе зробіть намъ таку утѣху, що смутки и бѣды сеи жизни тѣлько зъ верха прикоснутися насъ змогутъ.

Молитва. Коли верховніи апостолы обходили міръ, тогды нашли васъ, прехвальніи проповѣдники вѣры, яко каменъ честнъ, и положили васъ въ основаніе церкви, блаженніи, идолы опрокидающихъ и храмы ихъ божественною силою розоряющихъ. Прилѣжно молѣть о насъ, абымо пробули вѣрнъ до смерти и улучили вѣнецъ живота.

93. Св. мученикъ Леонтій. (Д. 18. червця.)

Сенаторъ Адріанъ выпросивъ си ѿтъ цѣсаря Веспасіана (69—79) власть на христіанъ, примушати ихъ къ идолопоклонству и отѣйшовъ въ свойствѣ игемона въ Финикію. Коли приближися къ той сторонѣ, слышавъ о воеводѣ Леонтію, который жиючи въ городѣ Триполисъ бувъ вѣрнъ творецъ закона божого, великодушень къ непріятелямъ, милосерденъ для бѣдныхъ и убогихъ, ревнъ почитатель Іисуса Христа. Щобы его достати въ руки, пѣславъ заразъ Адріанъ трибуна Ипатія съ отдѣломъ войска въ го-

¹⁾ Acta SS. Martii d. 24. p. 474.

родъ Триполь, приказавши Леонтія злапати и держати въ заключенію до пришествія его (Адріана.) Ипатій же съ другомъ своимъ Θεодуломъ на дорожѣ черезъ едно чудо, призваніемъ Бога Леонтіевого содѣлане, расположився добре къ вѣрѣ и прійшовши въ Триполь та пѣзнавши Леонтія просивъ, абы обохъ ихъ здѣлавъ христіанами. Тогда Леонтій со слезами помолился о обохъ воинахъ, и облакъ свѣтлый снйшовши, спустивъ на нихъ дожджъ. Леонтій же видячи чудо падающаго дожджу, призвавъ законно надъ покрестниками имя трехъ особъ божихъ, крещеныхъ же тымъ чиномъ одѣявъ въ одежѣ бѣлы и повелѣвъ носити передъ ними палающіи свѣчки. По двохъ дняхъ прійшовъ въ городъ Адріанъ и увѣдомленный о ширеніи вѣры черезъ Леонтія тай наверненію трибуна и другого воина велѣвъ увязнити всѣхъ трехъ: Леонтія, Ипатія и Θεодула. На другій же день поставивъ ихъ на судъ передъ собою и Леонтія палицами побивши, ѳтославъ назадъ въ темницу а Ипатія и Θεодула по довгѣмъ мученію осудавъ на усеѣненіе, которое еще того самого дня претерпѣли. По ихъ смерти Леонтій изведеный изъ темницѣ бувъ бичованный, на мучилищи желѣзомъ строганный и тяжко мученый. Пѣдъ вечеръ дано его до темницѣ, где явился ему ангелъ и потѣшивъ его. Слѣдующаго же дня велѣвъ мучитель знову бичовати святого, видячи же незвытяжену ѳтвагу воина Христоваго и слышачи его исповѣданіе вѣры, выдавъ на него приговоръ смерти тыми словами: „Леонтія, который цѣсарскому повелѣнію повинутися не хотѣвъ и милостивыхъ намъ богѣвъ укоривъ, повелѣваемъ на четырехъ паляхъ протяженного бити, поки злѣ не извержетъ свою душу“. И святой страдалецъ Христовъ бувъ растягнутый и битый до смерти дня 18. червця. Тѣло его виѣ города выкинене взяли вѣрніи и погребали коло пристанища Трипольскаго. Страданіе раба Христоваго списавъ очевидецъ Киръ нотарій (коментарисій) на дошкахъ оловяныхъ, которій зложивъ при мощахъ св. мученика въ гробѣ. (Такъ пѣсля миней и актѣвъ ѳтъ Метафраста у Болланд. пѣдъ д. 18. юнія.) Пѣсля Евагрія въ 5. вѣцѣ була въ Триполю славна церковь св. Леонтія.

Поученіе. Св. мученикъ Леонтій поскромивъ въ собѣ за помощію ласки божои всѣ непорядки движенія природы и ставъ свободникомъ Христовымъ независлымъ ѳтъ химерѣвъ злыхъ склонностей и афектѣвъ, ѳтъ волѣ діавола и переворотныхъ жаданъ свѣта. Дятого утѣшаеся теперь свободою щасливости, которѣй пѣдъ ноги покорится колісь сама смерть. Стараймося и мы за ласкою божою такъ освободитися ѳтъ злыхъ вымаганъ тѣла, свѣта

и діавола, щобысмо постигли свободу дѣтій божихъ теперь и въ будущѣмъ вѣцѣ.

Молитва. Досвѣдченный якъ золото огнемъ и муками, достоинъ явивъ есь ся даръ Бога пайвысшего, всеславный страстотерпче, о насъ нынѣ помолися, абысмо выбавилися ѿтъ лукавого.

94. О гоненію цѣсаря Домитіана та его жертвахъ въ загалѣ и о св. священномученику Антипѣ въ частности. (Д. 11. цвѣтня.)

Цѣсарь Домитіанъ, якъ здаеся, въ предпоследнѣмъ роцѣ панованя (95. р.) воздвигъ противъ христіанъ люте гоненіе. Гдѣ-котрѣ писателѣ судять, що въ то гоненіе кромѣ инныхъ пострадали св. мученики Діонисій Ареопагитъ и Никоимидъ, священникъ Римскій. Въ тѣмже гоненію св. евангелистъ Іоаннъ киненый бувъ въ елей кипячій, но вийшовъ неушкоджений. Наконецъ до времени Домитіана относятъ мученическу смерть св. Антипы, епископа Пергама асійского, которого мученичество споминяе Христось Господь въ объявленю данѣмъ св. апостолу на островѣ Патмосѣ, мовячи о дняхъ, въ которыхъ „убить есть Антипа свѣдокъ вѣрный, тамъ где живеть Сатана“¹⁾ (т. е. въ Пергамѣ.)

Кровь мученикѣвъ не була ѿтъ Домитіана безкарно проляна. Домитіанъ зоставъ убитый въ своѣй комнатѣ д. 18. вересня р. 96.

Относительно мученичества св. Антипы Кедринъ (въ исторіи ч. 116.) вычисляе оздобы внесенѣ въ Константинополь черезъ Феодосія В. и додае: „Вѣль мѣдяный зъ Пергама привезеный; була то печь, въ котроѣ св. мученика Антипу спалено“. Въ нѣкѣмъ синаксаріи греческѣмъ мовится, що св. Антипа молячися передъ смертію отримавъ ѿтъ Бога ласку ту, що почитателѣ его памяти вѣльнѣй будутъ ѿтъ докучливости болѣзній, особенно ѿтъ незноснаго болю зубѣвъ и осягнуть милость въ день суда. Пѣсля тогоже синаксарія и службы св. нашего мученика грѣбъ его въ церкви Пергама точивъ неустанно исцѣляющее миро.

Маемъ дѣи св. м. Антипы²⁾, въ которыхъ мученичество св. Антипы слѣдующимъ способомъ представляеся. Коли Домитіанъ (около 93. р.) отновивъ гоненье, и св. Іоаннъ евангелистъ на островъ Патмъ засланъ бувъ, тогды замешкавъ дѣйстви въ Пер-

¹⁾ Апок. 2, 13.

²⁾ См. Acta SS. Apr. II. d. 11. p. 3.

гамъ Сатана; право бо натуры и всякіи суды були ни по чому: каждый мавъ тѣлько права, кѣлько здужавъ силами; за сильныхъ же и добрыхъ уходили тѣ, що якого христіанина до суду запѣвали. Тымъ нещасливимъ состояніемъ рѣчій не обезпokoився епископъ Пергама, ѡтвaжный и вытревaлый старецъ; но свѣтломъ чистой и широй вѣры просвѣщавъ обаламученыхъ людій и прогонявъ тѣму блудѣвъ поганьскихъ. Длaтого демоны несмѣючи противитися ему явно въ городѣ, являлися въ снахъ жерцямъ своимъ и мовили имъ, що не участвуютъ въ офѣрахъ и не пріймають ихъ вони; бо прогнанныи суть ѡтъ начальника христіанского Антипы. Чуючи о тѣмъ простый нарѣдъ, заразъ напавъ на святого мужа и схватаного привѣвъ на мѣстце жертвъ передъ игемона. Коли игемонъ взявъ накланяти старця святого ко оставленю забобонности христіанской и принесеню офѣры богамъ, святой не дався намовити и перве показовавъ немѣчь богѣвъ, который признаются прогнанными ѡтъ чолѣвка и жадають людской помочи, а потѣмъ проповѣдавъ Христа, найсправедлившого всемъ судію. Игемонъ закинувъ новѣсть религіи христіанской и хваливъ вѣками выпробовану стару вѣру отцѣвъ, ѡтъ которой отступити не есть безпечно. Святой же отповѣвъ, що старѣсть заблужденія и злочинства не робить заблужденіе и збродію пріятія и любви достойными. Но безбожнии неслухаючи его мудрыхъ слѣвъ, пѣрвали его и поволокли до церквѣща Діаны; тамъ бувъ вѣль мѣданный распаленный и въ того кинули святого старця. Святой утвердившись знакомъ креста довго зносивъ муки огня и на конецъ благодарачи Бога за ласку мученичества молился, абы Богъ пріявъ духъ его и давъ у Себе найти ему благодать и милость, чтобы все участники милости божьей хвалили и прославляли имя божье черезъ Христа, которымъ воздаея Богу честь и слава во вѣки вѣковъ, аминь. Скончивши молитву св. Антипы, ѡтдавъ духъ Богу и пріявъ мученичу корону. Похороненъ ѡтъ христіанъ въ Пергамъ слынувъ чудесами исцѣлений, который бывали ва мѣстѣ его мученичества.

Поученіе. Праведный Антипа съ наибѣльшимъ спокоємъ ишовъ на встрѣчу всемъ небезпеченствамъ и посередѣ огня нестративъ спокою. Ведля св. Павла миръ божій, который дае намъ Христосъ, есть такъ высокій и ушасливляющей, що поняти не можемъ, якъ сердце чолѣвче середъ волнъ и буръ глубины житейской спокѣйне остати може. Поступаймо вытревало на стежцѣ заповѣдій божьихъ, щобысемо мали миръ божій превосходячий всякъ умъ и спокѣйно безъ всякой шкоды душевной перейшли воды противностей и терпѣній туземныхъ тай огонь пожадливости тѣлесной.

Молитва. Выточивъ есь рѣки ученія напаяющіи вѣрныхъ и проганявъ есь тьму многобожія. Посередѣ же люто розжженного мѣднаго сосуда стоявъ есь въ мирѣ взываючи: Благословенъ еси въ храмъ славы Твоеи Господи!

95. Св. священномученикъ Діонисій Ареопагитъ. И св. священномуч. Діонисій Парискій со св. Рустикомъ и Елвеверіемъ.

(Дня 3. жовтня.)

Після дѣяній ѿ Метафраста св. Діонисій воспитанъ въ Аѳонахъ отійшовъ въ Египетъ для выдосконаленія своихъ философичныхъ знаній. Коли во время смерти Христа Спасителя въ день распятія Его сонце черезъ три години не давало свѣтла своего, пробувавъ Діонисій въ Египтѣ и удивленъ тымъ чудомъ воскликнувъ: „Или Богъ, всего міра создатель терпѣть, или міръ сей видимый скончивается“. (То оповѣданье взяте изъ одного отъ посланій приписаныхъ нашему Діонисію.) Повернувши въ Аѳины, мовять дальше дѣянія Метафрастові, бувъ Діонисій сенаторомъ Ареопага, т. е. верховного суда, который и въ справахъ религійныхъ выполнявъ справедливѣсть карну и славный бувъ за строгѣсть своихъ вырокѣвъ. Въ року 51. прійшовъ св. апостоль Павелъ въ Аѳины и видѣвши тамъ еденъ жертвенникъ съ надписомъ „Неизвѣстному Богу“ возгорѣвъ духомъ, и выступивъ публично съ проповѣдію евангелскою. Слышавшіи взяли его заразъ на ареопагъ и заво́звали, абы выложивъ имъ свою науку. Тогда св. Павелъ станувши межи невѣрными, спомнувъ видѣный олтарь и проповѣдавъ неизвѣстнаго имъ еще Бога, которого невѣдючи почитали. Его проповѣдь не була безуспѣшною, бо декоторі изъ слышателей увѣрили; межи ними нашъ Діонисій и нѣкая жена Дамара¹⁾. Св. отцѣ Іоаннѣ Златоустѣ, Амбросіи и Астеріи суть того мнѣнія, що Дамара була женою св. Діонисія. Після Діонисія Коринѣйского и після Установленій апостольскихъ нашъ св. Діонисій пізнѣйше поставленъ бувъ черезъ св. Павла епископомъ въ Аѳонахъ. О его послѣдуючій доли не маемъ досыть заporученыхъ вѣстій. Въ нѣкѣмъ греческѣмъ синаксарѣ утверждаеся, що зоставъ спаленый въ Аѳонахъ. Після миней императора Василия бувъ ѡнъ тамже съ двома товаришами стятый. Після новшихъ миней греческихъ

¹⁾ Дѣян. 17, 34.

и латинскихъ актѣвъ у Болландистѣвъ¹⁾ св. Діонисій прійшовъ зъ Аѳинъ до Рима и зъ ѳттамъ посланъ бувъ съ товаришами ѳтъ папы св. Климента до нынѣшньої Франціѣ (давньої Галліѣ) на проповѣдь и проповѣдавъ вѣру съ великимъ успѣхомъ. Коли слава его дійшла до ушъ императора Домитіана, заразъ пославъ Домитіанъ своихъ сѣпакѣвъ въ Галлію, и они найшовши св. Діонисія съ пресвитеромъ Рустикомъ и архидіакономъ Елевѣеріємъ, сѣкли ихъ мечами. Сталося же чудо велике: трупъ св. Діонисія піднявся и взявши руками ѳтрубану свою голову, понісъ ю двѣ милѣ дальше. Казнь смерти по старому преданію претерпѣли святін на горѣ Montmartre (Mons Martyrum), а св. Діонисій занісъ голову свою зъ ѳттамъ на мѣстце, где познѣйше подѣ призваніємъ имене его славный монастырь Saint-Denis повставъ.

Относно року смерти св. Діонисія Ареопагита гдекоторіи ученіи опираючися на книжкахъ ему приписаныхъ, утверждають, що умеръ въ цѣсарство Адріана маючи бѣльше нѣжъ сто лѣтъ. Но новшіи авторы доказують, що книжки приписані Діонисію Ареопагиту вийшли на явъ допѣро р. 532. и не походятъ ѳтъ него (Діонисія.)

Относно мѣстця, где св. Діонисій Ареопагитъ мученическу смерть претерпѣвъ, ученіи отмавляють вже вѣру высшеченымъ новшимъ актамъ латинскимъ и актамъ ѳтъ Метафраста посля которыхъ Діонисій нашъ проповѣдавъ и умеръ въ Галліи, и розрѣжняють двохъ св. Діонисіѣвъ: Діонисія Ареопагита, который пострадавъ въ Аѳинахъ въ цѣсарство Домитіана або Адріана и Діонисія Париского пострадавшего съ пресвитеромъ Рустикомъ и діакономъ Елевѣеріємъ въ нынѣшнѣмъ Парижи въ цѣсарство Валеріана р. 272. або въ цѣсарство Максиміана Геркулея около 286. За такимъ бо розрѣженіємъ двохъ Діонисіѣвъ промавляють старшіи Акта св. Діонисія Париского у Болландистѣвъ, хоть и они мовять, що Діонисій посланъ бувъ въ Галлію ѳтъ папы Климента I. (Acta SS. Octobr. IV. d. 9. p. 925.)

О розширенію же вѣры въ нынѣшній Франціїи и о св. Діонисію Парискѣмъ историкъ Тиллемонтъ пише въ слѣдующій способъ. Посля св. Епифанія въ Галліи проповѣдали св. евангеліе ученики св. Павла св. Лука и св. Крискентъ. По свѣдоцтву же папы Інноцента I. епископы поставленіи ѳтъ св. апостола Петра утвердили вѣру въ Галліи, Испаніи и Африцѣ. Церкви въ Ліонѣ и Віеннѣ

¹⁾ Акта тіи не суть старшіи ѳтъ 8. вѣку. (См. Acta SS. Octobr. IV. d. 9. p. 792.)

прославились вже р. 177. великимъ числомъ мученикѣвъ. Тамже просіявъ набожностію и умѣньемъ св. епископъ Иреней, который пострадавъ въ Ліонѣ р. 202. Пізнѣйше (около р. 250.) для утверждения упадающей вѣры послали папы Римскіи до Галліи сѣмъ епископѣвъ, межи которыми по свѣдоцтву св. Григорія Туронского бувъ и св. Діонисій Парискій. Той проповѣдаючи вѣру, прійшовъ въ околицю Парижа, где по преданію установивъ церковь и совокупно съ св. Рустикомъ пресвитеромъ и св. Елєвєріємъ архідіакономъ ятый и по рѣжныхъ мученіяхъ стятый бувъ (коло Парижа на горѣ Монтмартрѣ.) Церковь установлена надъ его гробомъ прославилася чудесами и стягала до себе изъ всѣхъ сторонъ Франціи множество путникѣвъ¹⁾.

Поученіе. Св. Діонисій Ареопагитъ едною проповѣдію св. апостола Павла побужденый ѳткнувъ всѣ заблужденія давнѣйшого житя, не противився вдохновеніямъ благодати божои; но спѣвѣлавъ съ нею всегда вѣрно. По тому примѣру скоро послѣдуймо благодати божѣи и вѣрно трудѣмся съ нею. „Днесъ если услышите его голосъ, не затверждайте сердцеъ вашихъ“. (Пс. 94, 7.) „Се стою при дверехъ и толку; если кто услышитъ голосъ мѣи и отворитъ двери, вниду къ нему и вечераю съ нимъ, и той со мною“. (Апок. 3, 20.)

Молитва. Удицею благодати Павелъ божественный уловивъ тебе, мудрый Діонисіе, коли проповѣдавъ народу евангеліе, и содѣлавъ тя зрителя неизреченныхъ, сосудъ избранный видѣвши; съ нимже моли Бога, доброрѣчивый Діонисіе, спасти любовію поющихъ тя.

96. Св. мученикъ Кононъ Исаврійскій. (Дня 5. марця.)

Пѣсля миней греческихъ св. Кононъ Исаврійскій бувъ изъ села Видана (Бидана) коло города Исавріи; живъ въ часахъ апостольскихъ, хоронивъ дѣвство со обрученою си женою Анною. Онъ наворачнувъ свою мать и отца своего Нестора ко Христу, и сей совершивъ мученичество Христа ради. Пізнѣйше померли св. Конону мати и жена. Достигши до глубокои старости св. Кононъ стараяся, по-

¹⁾ О мощахъ св. Діонисія Ареопагита см. Acta SS. Octobr. IV. d. 9. О мощахъ св. Діонисія Париского и его двоихъ товаришей тамже отъ стороницъ 930.

учити въ день праздника поганьского собранный Исаврійскій нарѣдъ въ правдивѣй религій. И нарѣдъ побужденъ чудами, которіи святыи творивъ въ имени Христа, сокрушивъ кумира своего и давъ окреститися. Св. Кононъ живъ потѣмъ довше въ родимѣмъ селѣ своѣмъ Виданѣ и таку власть пріавъ надъ бѣсами, що мусѣли творити ему рѣжніи услуги. Тымъ временемъ настало гоненіе, и воевода нѣкій Магнъ прійшовши въ Исаврію съ цѣсарскимъ повелѣніемъ, умучивъ св. Нисія и предавъ св. Конона тяжкимъ мукамъ. Но забуреный нарѣдъ освободивъ Конона, и святыи сей живъ еще два лѣта, по которыхъ переставился со миромъ¹⁾.

Поученіе. Черезъ грѣхъ приходимъ въ неволю діавола, который за дробины роскоши грѣшнои спадаючої изъ стола его употребляє насъ ко злодѣяніямъ на згубу нашу и ближнихъ нашихъ. Св. Кононъ не тѣлько свободный показався ѣтъ неволѣ діавола, але пріавъ также власть на злыхъ духѣвъ. Послѣдуймы ему въ добродѣтели, абысмо що найменше свободніи були ѣтъ неволѣ діавола.

Молитва. Простеръ ты, блаженне, злоумный невѣльникъ діавольскій имущого простерть умъ къ Богу, свободный ѣтъ житейского попеченія, и ранами сѣѣае призываючого имя великое вседержителя. Побѣдившій, о св. Кононе, свѣтъ и діавола и одержавшій вѣнецъ побѣды, моли Христа Бога о спасеніи душъ нашихъ.

97. Гоненіе Траяна и его жертвы. Особенно о св. мученикахъ Зосимѣ, Проклу и Иларію.

Цѣсаръ Траянъ, которого лагѣднѣсть хвалена есть въ исторіи Римскѣй, причинивъ много до гоненія жидамъ и поганамъ ненавистныхъ христіанъ. Надутый побѣдами надъ Дацією (р. 101. и 105.) старався утвердити свое цѣсарство почитаньемъ богѣвъ, показавъ самъ много отразы до христіанеской религій и инымъ ненавидячимъ ю позволивъ переслѣдовати и казнити твердыхъ еи исповѣдникѣвъ. Въ его цѣсарство мавъ за вѣру пострадати св. Климентъ, папа Римскій, и святіи мученики Прокль, Иларій, Зосимъ, Иакинѣъ и Евдокія. Пѣдъ его владѣніемъ за подущеніемъ жидѣвъ

¹⁾ См. Monumenta linguae Palaeoslovenicae e codice Supasliensi. Acta SS. Mart. I. d. 5. p. 360.

120 лѣтний Симеонъ, епископъ Іерусалимскій, бувъ распятый на крестѣ, а великодушный Игнатій, епископъ Антіохійскій, zostавъ въ Римѣ лвамъ на жиръ выставлений.

О Зосимѣ (которого память д. 19. червця) повѣдають греки, що бувъ зъ Аполлоніады въ области Созополю и пострадавъ въ Писидіи. Въ минеяхъ Василия императора и въ прологу читаемъ що бувъ вонномъ и пострадавъ отъ игмона Домитіана; бичованный и огнемъ та въ сапогахъ гвоздями вооруженныхъ много мученый претерпѣвъ наконецъ усѣченіе въ голову¹⁾. Книга житій подъ днемъ 19. вересня доносить о иншомъ св. Зосимѣ пустыннику, который ятый бувъ въ Киликіи отъ князя Доментіанія и слугъ его выйшовшихъ на ловы и, коли визнався христіаниномъ, zostавъ отведеный въ Назаретъ, где претерпѣвши тяжкіи муки переставився къ Господу. Въ минеяхъ Венеційскихъ читаемъ подъ днемъ 4. сѣчня о пустыннику Зосимѣ въ Киликіи, который спойманъ бувъ отъ мучителя Домитіана, выбавився изъ рукъ его чудами, наворачнувъ къ вѣрѣ Аванасія и умеръ съ тымже въ мирѣ.

Св. мученики Прокль и Иларій (Гиларій), которыхъ почитаемъ д. 12. липця, жили въ цѣсарство Траяна коло Анкиры и наворачнули черезъ свою проповѣдь много невѣрныхъ къ Христу. Длятого бувъ Прокль отъ идолопоклонникѣвъ злпанный и къ цѣсарю приведеный. Цѣсаръ отдавъ его игмону Максиму, который велѣвъ его повѣсити и желѣзными нѣгтами строгати. Незвытаживши же его вѣры, приказавъ, абы святой исповѣдникъ послѣдовалъ ему ѣдучому въ городъ Калипту. Тамъ казавъ опалати его еще свѣчами. Коли святой непохитно стоявъ въ исповѣданію, давъ на него вырокъ, абы его до дерева привязати и стрѣлами убити. На дорозѣ ко мѣстцю казни спѣткавъ Прокль своего сродника (братанка) Иларія и обѣймавъ его. Велѣдствіе того бувъ и Иларій спойманъ и въ 3. день по смерти св. Прокла по нагу строго битый, нѣгтами мученый и три милѣ отъ города за ноги выволоченъ, где пріавъ мечемъ усѣченіе д. 15. липця²⁾.

Поученіе. „Всякъ творяй грѣхъ рабъ есть грѣха“, рѣкъ Іисусъ Христосъ и додавъ „Аще убо Сынъ вы свободитъ, вонстинну свободній будете“. Во временахъ похваленихъ тутъ св. мученикѣвъ весь міръ бувъ въ неволи грѣха и служивъ идоламъ и не чувство-

¹⁾ Акта его читати можна у Болл. подъ д. 19. юнія.

²⁾ См. книгу житій, минею Венеційску и Acta SS. Julii III. d. 12.

вавъ свого сорому и нещастя. Подѣбно до нинѣ многіи жиють въ неволи грѣха и не чувствуютъ своєї ганьбы. Якъ святіи мученики не далися обаламутити мнѣніємъ гурту людій и за жадну нагороду або кару свѣта не пріяли неволѣ грѣха: такъ и мы не уважаймо на зліи правила свѣта и со свободою дарованою намъ черезъ Іисуса Христа держѣмся во всѣмъ засадѣ вѣры и обычаюности христіаньскої.

Молитва. Желаніємъ Твоимъ божественнымъ, святой Господи, мученики Твої распаленіи легко претерпѣли огонь мученій. Ты Господи, крѣпость мучениковъ и утвержденіе, Ты святой Святыхъ, непоколебима стѣна страждущихъ усердно, даруй намъ свободу духа, которою они ѣдзначилися, порви узы злыхъ склонностей нашихъ, выбави насъ ѣдтъ мучительства страстей и научи носити твое благое ѣго (ярмо) всѣ дни живота твоего.

98. Св. Климентъ, папа Римскій. (Дня 25. листопада.)

Св. Іоаннъ Златоустъ судить, що св. Климентъ бувъ еденъ зъ товаришей путешествій и трудѣвъ св. апостола Павла. И дѣйствно св. Павелъ въ посланію ко Филиппісіямъ числить Климента межи тими, которіи съ нимъ трудилися для евангелія, которыхъ имена записаніи въ книзѣ живота. Оригенесъ бо, Евсевій и многіи старіи писателѣ заповняють насъ, що слова Филип. 4, 3. относятся до св. Климента папы Римского. Иншіи утверждаютъ, що св. Климентъ нашъ бувъ ученикомъ Апостолѣвъ або называютъ его апостоломъ. Тертуліанъ же пише о нѣмъ, що пріявъ рукоположеніе епископске ѣдтъ св. Петра. По свѣдоцтву же св. Иренея и Евсевія св. апостолу Петру въ епископствѣ Римскѣмъ послѣдовали першій Линъ, вторій Анаклитъ (Клитъ), третій же р. 91., т. е. 10. цѣсарства Домитіана, Климентъ.

Коли св. Климентъ управлявъ Римскою церквію, повставъ роздоръ въ церкви Коринѣйскѣй. Пѣдвладній повстали противъ настоятелямъ, юноши противъ старцамъ, нерозумніи противъ мудрымъ, и декоторіи святіи Пресвитеры зѣстали усуненіи. Въ тѣй пригодѣ удалися Коринѣяны до церкви Римскої, сія же ѣтповѣла имъ посланіємъ, которе св. Ирелей называе могущественнѣйшимъ. Оно потѣмъ читалося публично не тѣлько въ церкви Коринѣйскѣй, але и въ декоторыхъ другихъ церквахъ до времени Евсевія и св. Іеронима, написане естъ св. Климентомъ въ имени Римскої цер-

кви и уважаеся за найважнѣйшій по св. писъмъ памятникъ церкви Христовой.

Смерть св. Климента полагаетъ Евсевій въ 3. рѣкъ Траяна, т. е. 100. або 101. р. еры поспѣльной. Папа Зосимъ пише, що Климентъ черезъ мученичество свое освятить вѣру, котору пріять отъ св. Петра и проповѣдавъ народамъ.

Посля старинного преданія записаного св. Метафрастомъ цѣсарь Траянъ заславъ Климента по за чорне море въ Херсонисъ таурійскій (Кримъ.) Тамъ заставъ Климентъ вже бѣльше нѣжъ 2000 христіанъ къ ломаню мрамору осужденыхъ, которыхъ наибѣльшою казнію було то, що на плечахъ носити мусѣли си воду шѣсть миль далеко. Св. Климентъ перебувавъ съ ними одинъ рѣкъ и черезъ чудо жерела воды, которе отворивъ, тай черезъ науку свою наворачувъ мешканцѣвъ того краю. Траянъ же увѣдомленный о тѣмъ пославъ тамтуда одного начальника, который замучивъ многихъ христіанъ и велѣвъ утопити Климента съ котвою до шѣ привязаную. Коли топлено святого, вѣрніи стояли на березѣ скорбячи и плачучи. Потѣмъ ^{од} помилися, и море уступило 3000 кроковъ отъ берега отвираючи имъ дорогу ко мѣстцю, где святой лежавъ. Христіане отже удалися на то мѣстце и нашли тамъ храмъ зъ мрамору нерукотворенный съ гробомъ изъ камня, въ которѣмъ лежало тѣло св. Климента и котва при нѣмъ. Що року потѣмъ въ день мученической смерти Климента повтарялося чудо уступаня моря по за грѣбъ его, и богомолцѣ мали черезъ 7 днѣй вѣльный приступъ до гроба. По семи же дняхъ повертало море до своихъ звичайныхъ предѣловъ. Маемо одну гомилию Ефрема, архієпископа Херсониса, въ которѣй сказано есть, що одного року zostавъ хлопецъ нѣкій во храмѣ при грѣбѣ святого и въ слѣдуючу рѣчницю найденъ бувъ тамже живый.

Св. Метафрастъ оповѣвши чудо уступленя моря, додае слѣдуючу вѣсточку: „Обявлено було ученикамъ св. Климента, абы тѣло его не забирали (изъ гроба середъ моря); бо що рѣкъ въ день подвига его черезъ сѣмъ днѣй уступитъ море и приходячимъ дастъ по суху перейти. И по сему быти подобалося Богу на хвалу имене божого даже до сего дня (до времени Метафраста, который живъ въ десятѣмъ вѣцѣ.) Коли же то сталося всѣ окрестніи племена увѣрили въ Христа... И тамъ многіи благодѣянія подаются, слѣпїи просвѣщаются въ его праздникъ, бѣсы выганяются и исцѣляются всѣ недужніи“. Посля миней допѣро въ цѣсарство Никифора перестало море уступати въ памяти св. Климента; но о полночи свѣтъ возсіявъ отъ моря и св. мощи выринули изъ моря

и були перенесені въ Константинополь до церкви Апостолѣвъ, где многіа чудеса збулися молитвами св. Климента. Но иначе читаемъ въ житію св. апостолѣвъ славянскихъ Кирилла и Методія о мощахъ св. Климента. Тѣло св. Климента, писано есть тамъ, було въ Хрсонисѣ до р. 850, въ которѣмъ св. Кириллъ (философъ Константинъ) найшовъ оно отличающеея своимъ запахомъ и кота була при нѣмъ. Константинъ взявъ св. мощи съ собою. Напослѣдокъ прибувшу р. 867. або трохи пізнійше до Риму принѣсъ ихъ съ собою и при способности торжественного ихъ принятія въ Римѣ збулися многіа чудеса. — Р. 872. папа Адріанъ II. даровавъ мощи св. Климента Людовику Побожному, который отступивъ ихъ монастырю Кава. Після лѣтописця Нестора св. Володомеръ по крещенію своѣмъ въ Корсуню пріявъ царицю и Настаса и попы Корсунскіа съ мощами св. Климента и Фифа, ученика его. У Боландистѣвъ¹⁾ находятся довѣльно вѣроятніа свѣдоцтва, що часть мощей св. Климента збѣтала въ Херсонисѣ, зъ ѣтки Ярослава, князь рускій, ѣтъ нихъ перенѣсъ голову до Кіева р. 1040²⁾.

Поученіе. Святій Климентъ вже въ молодости ѣтличався подвигами апостольскими, такъ що св. апостоль Павелъ числитъ его до тыхъ, которыхъ имена записаніа въ книзѣ живота. Стараймося и мы добрыми дѣлами и вытревалостію въ добрѣмъ избраніе наше извѣстнымъ здѣлати и просѣмъ Бога о ласку вытревалоости въ добрѣмъ до кѣнця.

Молитва. Петра верховного ученикъ, Отче, на камени того создалъ еси тебе самого яко камѣнь честный, всехвальне; твердостію словесъ твоихъ розрушивъ есъ зданіе многобожное въ Херсонисѣ храмы же воздвиглъ еси божественный въ честь Троицы, о которѣй подвигавесь ся, блаженне, и мученія вѣнецъ пріялъ еси.

99. Св. Симонъ, епископъ Іерусалимскій. (Дня 27. цвѣтня.)

Бувъ сыномъ Клеопы, брата св. Іосифа Обручника, и Маріѣ, сестры пресв. Дѣвы, и запевне еднымъ зъ 70 ученикѣвъ Христовыхъ. Писатель церковніа судять, що есть той самъ Симонъ, ко-

¹⁾ Acta SS. Mart. II. d. 9.

²⁾ См. Martyrium s. Clementis Papae Romani ex Simone Metaphr. d. 24/11, Migne gr. Patrologia lat. ed. tom. I. p. 1139. Sermo Ephreми archiepiscopi ibidem tom. I. p. 1142.

тогого евангеліе лучить съ Яковомъ молодымъ, Юдою и Іосіею яко братьями Христа Спасителя. (Мат. 13, 55.) По смерти св. Якова Молодшого, брата Господняго, Апостолы собравшія въ Іерусалимѣ выбрали нашего св. Симеона на епископа и наслѣдника Якова. (Около 61. року.) Коли Римляне въ кѣлька лѣтъ пѣзнѣйше мали наступити на городъ Іерусалимъ, тогды христіане по розпорядженю Господа за проводомъ своего епископа Симеона уступили зъ Іерусалима до города Пелла. По збуреню же Іерусалима и законченю вѣины повернули назадъ и церковь Христова процвѣтала въ ново побудованѣмъ Іерусалимѣ до времеи второго розоренія Іерусалима черезъ цѣсаря Адріана. Святый же Симеонъ совершивъ свой подвигъ мученичествомъ вже за цѣсаря Траяна, попередника Адріана. Коли бо Траянъ по прикладу своихъ попередникѣвъ Веспасіана и Домитіана велѣвъ шукати потомкѣвъ короля Давида, донесено губернатору Палестины Аттику, що Симеонъ есть зъ роду Давида и то христіанинъ. Тогды святый нашъ маючи 120 лѣтъ терпѣвъ великіи муки черезъ бѣльше днѣй и напоследокъ осужденъ на крестъ скѣнчивъ житіе свое тымъ самымъ способомъ, которымъ Христосъ Господь (р. 107.) (То пѣсля Евсевія, Епифанія и Іеронима.) Онъ управлявъ церковь Іерусалимску съ 43 лѣта. Латинники празднують его память 18. лютого.

Поученіе. Св. Симеонъ, вѣрный ученикъ Христовъ, не пѣддався злѣй похоти тѣла и не позволявъ, щобы похоть тѣла съ похотію очей и гордостію житейскою пановали надъ его умомъ; но умомъ своимъ и свободою возносился все ко Сотворителю и найшовъ утѣху и миръ въ истинѣ и честности. По его примѣру стараймося освободити ѳтъ неволѣ тѣла и взглядѣвъ челоѱческихъ, щобысмо и тутъ мали спокѣй и задоволеніе и въ будущѣмъ вѣку вѣнченосно торжествовали побѣду.

Молитва. Яко звѣзду велику церковь позыскала днесъ богоголосного Симеона, который яко побѣдитель тѣла, міра и діавола на крестъ воздвигся. Въ того памяти къ свѣтлости приводимся, зовучи: Радуйся мученикѣвъ честный вѣнче!

100. Св. священномученикъ Игнатій, епископъ Антіохіѣ.

(Д. 20. грудня и 29. сѣчня.)

Пѣсля миней св. Игнатій, призванный Теофоръ (Богоносецъ), бувъ тымъ дитятемъ, которе Іисусъ Христосъ взявши на руки поставивъ за примѣръ покоры христіаньскои. Но то предположеніе

показуєся неосновнымъ изъ слѣвъ св. Іоанна Златоуста, который утверждаетъ, що Игнатій николи Господа не видѣвъ. По свѣдоцтву св. отцѣвъ бувъ онъ ученикомъ св. апостолѣвъ Петра и Іоанна; по свѣдоцтву св. Іоанна Златоустого бувъ онъ ѡтъ самыхъ Апостолѣвъ поставленъ епископомъ въ Антіохіи, где передъ нимъ управляли церквію св. Петръ и св. Еводій. Никифоръ (ист. XII. 8.) пише, що св. Игнатій одного разу въ возторзѣ видѣвъ св. ангелѣвъ попеременно и взаимно собѣ ѡтповѣдающими пѣснями выхваляющихъ пресв. Троицу и первый давъ церкви Антіохійскѣй ту форму пѣнія роздѣляючи пѣвцѣвъ на два лики; установивъ антифоны. — Антіохія числила 20.000 людѣй, коли св. Игнатій ставъ тамъ управляти.

Маємъ рѣзніи дѣянїя св. Игнатія; межи ними ѡтзначаються тѣ, который подавъ Руинартъ по гречески, а Уссерій перевѣвъ на латинскій языкъ. Они показываются списані ѡтъ діаконѣвъ, который провожали св. Игнатія до Риму. То есть найдавніѣша исторія въ церкви по св. писанію и ѣй хочемъ дальше тутъ послѣдовати, додаючи въ скобкахъ денецо зъ инныхъ авторѣвъ.

Пѣдчасъ гоненія Домитіана св. Игнатій запобѣгавъ молитвою, постомъ, упоминаніями и вытревалымъ усяліємъ духовнымъ, чтобы слабшіи не улегли въ тѣй бури. Коли же на время гоненіе устало, тѣшився покоемъ дарованымъ церкви; но за свою особу смутився, що не удостоився умерти за Господа; думавъ бо, що коли не исповѣвъ Господа черезъ мученичество, то и не узыскавъ еще истинной любви къ Нему и повне достоинство Его ученика. По кѣлькохъ же лѣтахъ постигъ онъ въ цѣсарство Траяна вѣнецъ, который бувъ его желаніємъ. — Императоръ надутый побѣдами надъ Дакками, Скиѣами и инными варварами судивъ, що до повноты его щастя не стае ему еще покоренія христіанъ, который не почитали отеческихъ его богѣвъ. Дятого грозивъ христіанамъ муками, если не схотятъ съ инными народами бути балвохвальцами и поставивъ богобоязненныхъ въ конечнѣсть умерти або богамъ жертвувати. (Въ тѣмъ настроеніи отправився онъ зъ Риму еще въ жовтню 106. р. противъ Арменамъ и Парѣамъ, въ мѣсяцю же грудню приставъ до Селевкїѣ и въ четверъ 7. сѣчня 107. р. внишовъ въ Антіохію.) Тогды то шляхетный воинъ Христовъ Игнатій боячися о свою церковь, добровѣльно дався ѡтпроводити до прибувшаго цѣсаря. Якъ тѣлько станувъ передъ нимъ, рекъ ему Траянъ: „Кто ты, какодемонъ (злый духу), що съ всею розвагою переступаешь повелѣнія нашѣ и еще другихъ зводишь зъ розуму, чтобы ишли въ погибель нещасно!“ Игнатій ѡтповѣвъ: „Никто не зове Теофора (Богоносца)

какодемономъ; бо чей же утѣкають демоны передъ служителями божими. Если же называешь мя злымъ противъ демонѡвъ, по той причинѣ, що есмь непріятель злымъ духамъ, то згаджаюся на се имя; маючи бо Ісуса Христа, цѣсаря небесъ, (въ сердци своѣмъ) нѣвечу все засѣдки ихъ и усилія“. Траянъ же рече: „И кто есть Теофоромъ?“ Игнатій ѡтповѣвъ: „Той що носитъ Ісуса Христа, въ сердци своѣмъ“. На то ему Траянъ: „Чи мыслишь, же мы не маемъ розумно богѡвъ, хотъ помагають намъ воевати противъ непріятелямъ нашимъ?“ „Мылишь ся, ѡтповѣвъ Игнатій, если поганьскіи демоны богами называешь. Бо только единъ есть Богъ, который сотворивъ небо и землю, море и все що въ нихъ есть; и единъ есть Ісусъ Христосъ, Его сынъ едиnorodный, цѣсарства котораго участникомъ быти желаю“. Потѡмъ Траянъ: „Запевне говоришь о роспятѡмъ при понтіискѡмъ Пилатѣ?“ Святой ѡтповѣвъ: „Того голошу, що роспявъ грѣхи мои и ихъ виновникѡвъ на крестѣ и осудивъ всю зраду демонску и злобу, покоривши ихъ пѡдъ ноги тымъ, которі въ сердцю Его носятъ“. Траянъ рече ему: „Ты отже носишь роспятого въ собѣ?“ Игнатій ѡтповѣвъ ему: „Такъ, ношу его; писано бо есть о нѣмъ: „Мешкати буду и почію въ нихъ“¹⁾. На тѣ слова выдавъ Траянъ приговоръ: „Повелѣваемъ, щобы Игнатій, который предполагае, яко носитъ въ собѣ роспятого, звязанъ бувъ ѡтъ воинѡвъ и заведенъ до великаго Риму, и тамъ бувъ въ добычу дикимъ звѣрямъ и забаву народу.“ Услышавши святой сей вырокъ воскликнувъ съ радостію: „Благодарю Тя, Господи, за то, що рачивъ есь почтити мя симъ свѣдоцтвомъ досконалой любви къ Тебѣ, дозволяючи звязати мя желѣзными ланцухами, якъ святаго Павла, великаго твоего апостола.“ Въ тыхъ словахъ съ утѣхою давъ оковати себе въ желѣзній ланцухи, потѡмъ молився о церкви и поручивши ю со слезами Богу, порванъ бувъ ѡтъ воинѡвъ, которі со звѣрскою лютостію въ Римъ провадити его мали. Зъ Антіохіѣ прійшовъ до Селевкіѣ, где всевъ въ корабль (щобы моремъ по бокамъ Малои Азіѣ ѡбтувати подорожъ). (Сопровожали его, ажъ до самаго Риму діаконы Филонъ и Агаѡподъ, которі вѣроятнo и написали дѣи его мученичества. Десять же воинѡвъ стерегли его день и нѡчь, и помимо рѡжныхъ добродѣйствъ высвѣдченыхъ имъ изъ стороны вѣрныхъ заховалися такъ люто противъ нему, що самъ святой въ посланію къ Римлянамъ называе ихъ леопардами. Св. Іоаннъ Златоустъ пише, що

¹⁾ 2. Кор. 6 16.

помимо ихъ лютости Игнатій по дорожѣ утверждавъ и укрѣплявъ церкви рѣжныхъ городѣвъ, наминаючи ихъ, держати апостольскіи преданія. Вѣрніи же, якъ знову изъ посланія Игнатія къ Тралліанамъ довѣдуемся, прибѣгали ѡтъ всѣхъ сторѣнъ къ нему и одушевляли его вѣрою своею къ предстоящему подвигу; тѣлу его доставляли обильно все потрѣбное, а духъ его потѣшали своею любовію.) Города и церкви азійскіи отпоручали къ нему Епископѣвъ, Священникѣвъ и Діаконѣвъ, мовятъ дѣи; все стѣкалося до него, абы тымъ чиномъ либонъ участь взяти съ нимъ въ дарованіяхъ духовныхъ. (Для того ко Тралліанамъ пише святой: Маю съ собою много церквій.) По многихъ бѣдахъ и трудахъ прибывъ Игнатій до Смирны. Маючи щасливую способність высѣсти, заразъ поспѣшивъ ѡнъ отвидѣти св. епископа того города Поликарпа, который рѣвно якъ ѡнъ бувъ ученикъ св. апостола Іоанна. Съ Поликарпомъ забавлявся духовными розговорами и якъ кожду церковь, такъ и его просивъ усердно, помагати ему, абы чимъ скорше черезъ дикихъ звѣрей взятъ бувъ зъ очій свѣта и мѡгъ явитися передъ лицемъ Христа Бога. Изъ Смирны писавъ ѡнъ отличніи листы. (Именно къ Ефесеямъ, Магнісіанамъ, Тралліанамъ и Римлянамъ, который то посланія перетревали вѣки; Богъ заховавъ намъ ихъ. Цѣле посланіе къ Римлянамъ повне есть напомниманій, щобы дозволили ему умерти за Христа и молитвами не старалися его ѡтъ зубѣвъ дикихъ звѣрей выбавити, що досыть многимъ святымъ приключилося.) Изъ Смирны заведено святого до Троады. (Тутъ пріѣвъ ѡнъ потѣшну вѣсть, що Траянъ звѣтяженный ѡтвагою христіанъ, желаючихъ умирати за Христа, на время остановивъ гоненіе, и писавъ заразъ о тѣмъ къ христіанамъ въ Филадельфіи и Смирні и къ св. Поликарпу.) Зъ Троады приплывъ святой до Неаполя македоньского, зъ ѡттамъ же пѣшо ишовъ до Филиппѣвъ где христіане приняли его по достоинству. (Филипписіи въ посланію къ св. Поликарпу просили тогоже, щобы собравъ и приславъ имъ посланія св. Игнатія, и св. Поликарпъ досыть учинивши ихъ желанію заховавъ намъ ѡтъ гибели сѣмъ посланій Игнатія.) На послѣдокъ зъ Македоніѣ черезъ Епиръ достався нашъ святой на море адріатекѣ, дальше на море тосканскѣ, плывучи же мимо многи острова и города приближився къ Путеоли, городу Кампаніѣ. Понеже сильный вѣтеръ не позволивъ пристати до берега, то тѣлько въ духу благословивъ любовь тамошнихъ братій и маючи за собою спріяючій вѣтеръ черезъ еденъ день и одну нѣчь, скоро по желанію своему прибывъ до Порта Римского (коло нынѣшньої Остіѣ.) Воины наглили его, бо игры були вже на окѣнченю и ѡнъ

радо послѣдовавъ имъ. „Коли вирушилисмо изъ Порта Римского, мовять дѣи, — стрѣтилисмо братій, которіи повніи були радости, совокупно же и боязни. Тѣшилися бо, що удостоилися розмавляти съ Теофоромъ, но zarazомъ и лякалися, що такъ отличного мужа на смерть проваджено. Декоторіи зъ нихъ освѣдчили живо, що треба позыскати нарѣдъ, абы затребувавъ увѣльнити отъ смерти такъ справедливого чоловіка. А святой по привитаню всѣхъ розмавлявъ съ ними еще просторонійше, нѣжъ въ посланію то ся стало, и наминавъ не завидовати тому, который спѣшитъ къ Господу. Успокоивши же ихъ, упавъ на колѣна съ всѣми притомными христіанами и моливъ Сына божого змиловатися надъ церквами, положити гоненію конецъ и даровати вѣрнымъ вытревалу взаимну любовь. Потѣмъ веденъ бувъ хутко до амфітеатру, и понеже игры кѣнчилися, безпроволочно зоставъ втрученый. (Коли святой старецъ учувъ ревъ зголоднѣлыхъ лѣвѣвъ, пише за Ирнеемъ Іеронимъ, вырѣкъ тѣ слова, который написавъ къ Римлянамъ: „Пшениця Господня есмь, потреба менѣ змолотися зубами звѣрей, щобымъ ставъ чистымъ хлѣбомъ Іисуса Христа.) И по желанію въ единой хвили бувъ пожертвыи отъ звѣрей. Позѣстали тѣлько наибѣльшіи и найтвердѣйшіи кости по нѣмъ. Мученичество то приключилося 20. грудня (р. 107, и пѣзнійше тогоже дня голосивъ св. Іоаннъ Златоустъ свою бесѣду о св. Игнатію.)

„Потѣмъ“, читаемъ дальше въ дѣяхъ, „якъ видѣлисмо смутне то зрѣлище, провелисмо въ слезахъ цѣлу нѣчь и благали Господа многократно, щобы скорблячихъ насъ потѣшивъ поданьемъ якого объявленія о славі, котору святой нашъ узыскавъ. Потѣмъ спалисмо трохи и единый зъ насъ видѣли св. Игнатія приходячого до насъ и обѣймаючого насъ, другіи видѣли его за насъ молячогося, иншіи зобачили зѣпрѣвшого яко зъ великого подвига пришедшого держачогося же просто на ногахъ передъ лицемъ Господа. Утѣшившися тыми видѣніями и росповѣвши ихъ межи собою, воздалисмо славу подателю всего доброго и ублажалисмо святого. Теперъ же означемъ вамъ день и время его смерти, щобысмо въ то время (каждого року) собиралися ко почитаню общенія со шляхетнымъ подвижникомъ и мученикомъ Христа, который мудро звытяживъ діавола и совершивъ бѣгъ любячого желанія своего о Христѣ Господѣ нашѣмъ, черезъ которого и съ которымъ честь и держава да будетъ Отцу вразъ со св. Духомъ во вѣки. Аминь“.

Позостали кости св. Игнатія зложеніи въ гробници яко неощѣненный скорбѣ были занесеніи до Антіохіѣ черезъ тыхъ самыхъ, которыйи провожали его до Риму, и похороненіи на кладбищи въѣ

города за брамою Дафнійскою р. 108. О семъ перенесенію мощій св. Игнатія упоминають дѣи того святого и оно празднуется въ греческѣй церкви д. 29. сѣчня. По свѣдоцтву св. Іоанна Златоустого народы звидовали тамже мощи св. Игнатія, щобы собирати ласки, которіи Богъ обильно тамъ подававъ. Второй разъ перенесено мощи св. Игнатія около р. 450 вѣроятно также 29 сѣчня изъ кладбища въ церковь, котора по воли Θεодосія Малаго изъ старого храма Фортуны Богу посвящена была въ Антиохіи. Третій разъ перенесено мощи тѣже въ половинѣ сегого вѣку изъ Антиохіи въ Римъ до церкви св. Климента¹⁾.

Поученіе. Любѣмъ Бога по прикладу св. Игнатія такъ щире, щобысмо радовалися терпѣти Бога ради всеѣ приключаютисѣя намъ бѣды и искренно желали си умерти, коли Богъ хоче, где и якъ хоче.

Молитва. Нынѣ, о св. Игнатіе, лицемъ къ лицу оглядаючи Христа, не переставай молитися о совершающихъ память твою, абы выбавилися напастей лютейшихъ; бо явивъ есь ся священникъ богопріятенъ, ходатай и заступникъ церквей.

101. Св. мученикъ Иакинѣъ. (Д. 3. липця.)

Пѣсля четіихъ миней св. Иакинѣъ живѣ за цѣсаря Траяна. Онъ бувъ изрядный юноша изъ Кесаріи каппадокійской маючий ѡтъ рождества 20 лѣтъ, справовавъ чинъ кубикюларія (постельничого) цѣсарского, въ таемности же служивъ Христу украшаючи житіе свое добродѣтелями. Въ единъ праздникъ поганьскій цѣсарь Траянъ приносилъ публично жертвы идоламъ. Донесено же ему, що Иакинѣъ въ комнатѣ молится къ Іисусу Христу, которого называетъ Богомъ. Цѣсарь слышавши то, велѣвъ его заразъ привести и пришедшему подавъ ѣсти идолжертвеннїи мяса. Понеже святой того не хотѣвъ творити и визнавъ вѣру свою, бувъ по велѣнію царя въ лице битый, на землю киненый и топтанный. Другого дня мучено его еще тяжше и кинено въ темницу, где немаючи иншої стравы якъ идолжертвенное пробувавъ безъ покарму ѡтъ Ангелѣвъ укрѣпляемый. На послѣдокъ повелѣвъ цѣсарь предложити ему чистїи стравы; но коли ему ихъ принесено, святой ѡтдавъ Богу

¹⁾ См. Евсевія ист. III. 22. 37. Bibliothek der Kirchenväter von Dr. Reithmayr I. S. Joannis Chrys. in s. Ignatium, Migne Patrologia graeca latine edita t. 27.

духъ д. 3. лица (около 108. р.) Тѣло его выкинене вѣ города на сѣдѣ звѣрамъ взявъ нѣкій пресвитеръ Тимоѣей, сродникъ его, и положивши въ дому своѣмъ хоронивъ съ почестію. По смерти Тимоѣея взяла оно нѣка вдова до дому своего и держала у себе до смерти своей. По еи смерти занявся нимъ еденъ знаменитый мужъ, который ослѣпнувши исцѣлился черезъ помазанье очій своихъ елеемъ взятымъ зъ лампы палаючої передъ тыми св. мощами. Онъ доставши потѣмъ приказъ въ нѣчнѣмъ видѣнію, отправивъ мощи св. Иакинѣа въ отечество Иакинѣа въ Кесарію каппадокійскую, и въ дому, где святой сей родився, похоронили христіане святіи мощи тѣи, славячи Господа. (См. книгу житій изъ четіихъ миней.) Пѣсля нѣкого синаксарія греческого св. Иакинѣъ провѣвъ въ темници 40 днѣй безъ покарму. Пѣсля миней Василія провѣвъ дуже много днѣй, а бувъ передъ тымъ кубикulario Траяна и служивъ до столу. (См. Acta SS. Julii I. d. 3. p. 556.)

Поученіе. Часто порадно есть межѣ невѣрными таити вѣру. Если особа приватна запытае о вѣрѣ, могу ѡтповѣсти: не скажу. Не грѣшитъ, кто выкупится грѣшми, абы не пытано его о вѣрѣ. Не грѣшитъ противъ вѣрѣ, кто переходячи черезъ стороны еретикѣвъ для уникненія тяжкой шкоды ѣсть мясо въ день заказаный. Св. Иакинѣъ запытанный о вѣрѣ ѡтъ императора не мѣгъ дальше таити еи и по довшности визнававъ ю до смерти.

Молитва. Священне заколеніе принѣсъ ся еси Господеви, мудре, душевною чистотою, взываючи: Отецъ нашъ Боже благовѣнствуй еси. Того моли, абысмо основаніи на камени вѣры чистымъ сердцемъ все Бога визнавали и хвалили.

102. Св. преподобномучениця Евдокія. (Д. 1. марця.)

Св. Евдокія, имя которой означае добру волю або уподобанье, жила во временахъ цѣсаря Траяна въ Илііополі въ Келесиріи. По неже дѣи еи суть обширніи и показуются не со всѣмъ достовѣрніи, то подаю зъ нихъ только головнѣйшіи вѣсти. Св. Евдокія була родомъ и вѣрою самарянка. Отличаючися необычайною красотою тѣла, зѣйшла на бездороже и продавала вѣтъдѣ своѣй за гроши, черезъ що собрала огромніи богатства. Богъ же не допустивъ еи погибели; но давъ їй пѣзнати правдиву религію и побудивъ къ покаянію. Къ сему послуживъ нѣкій начальникъ монаховъ и монахинь Германъ, который ночовавъ одного разу въ помешканію ѡтдѣленѣмъ только тонкою стѣною ѡтъ комнаты Евдокіѣ. Онъ то

побожнымъ своимъ пѣніемъ и голоснымъ чтеніемъ о судѣ божѣмъ возбудивъ въ Евдокіи релігійніи чувства а слѣдующаго дня запрошенный нею поучивъ ѣѣ о вѣрѣ. Потѣмъ Евдокія говорила еще съ нѣкимъ пресвитеромъ о своихъ намереніи и утверждена ѣтъ него въ добромъ постановленіи пробудила сѣмъ днѣи самотно въ мовчаніи и молитвахъ и постахъ. Сего же дня удостоялася она божественнаго видѣнія и еще бѣльше укрѣплена въ добромъ пробудила инныхъ кѣлька днѣи въ постѣ и молитвѣ. По семъ удалася до епископа города Теофота и пріяла ѣтъ него крещеніе. По крещеніи же ѣтдала великій свѣи маетокъ строителю гостинницѣ церковной для убогихъ, освободила рабѣвъ своихъ и рабинѣ и послѣдуючи Герману, здѣлалася инокинею въ женѣскомъ монастыри, который съ иннымъ мужескимъ подчиненѣ бувъ Герману. По 13 же мѣсяцяхъ строгаи жизни буда выбрана на игуменіи того же монастыря. Не довго по семъ посвѣдивъ Богъ чудесами достоинство еи добродѣтели и вслѣдствіе тыхъ чудесъ намернувся князь стороны Авреліанъ съ домомъ своимъ. Авреліанъ не живъ довго по своимъ намереніи. По смерти же его сынъ его, который съ нимъ бувъ намернувся, зѣставъ епископомъ, а дочка Геласія вступила въ монастырь Евдокіѣ и жила тамъ до смерти своеи побожно. Въ то же время въ Геліополіи пріавъ власть нѣкій идолопоклонникъ Діогенъ, который еще за житя Авреліана старався о руку его дочки Геласіѣ. Діогенъ по своимъ возвышеніи довѣдався, що полюблена нимъ Геласія ѣтѣшла въ монастырь Евдокіѣ и либонъ тамъ пробуе. Онъ пѣславъ заразъ 50 воинѣвъ, спѣимати Евдокію и поставивъ ю на судъ передъ собою. Коли св. Евдокія отверто признала вѣру Христову и неизмѣнне ѣъявила свое предложеніе пробудати въ обранѣмъ способѣ житя, велѣвъ ю повѣсѣти на деревѣ мучилищѣмъ и чотыремъ воинамъ бити ѣѣ окрутно. Господъ же для выбавленя еи изъ рукъ катѣвъ содѣлавъ великіи чудеса, которыми Діогенъ намернувся къ вѣрѣ съ цѣлымъ домомъ своимъ и многими инными. Послѣдовали два новіи чудеса, которыми знову многіи намернулися.

Наконецъ умеръ Діогенъ, и на мѣстце его пріишовъ игемонъ Викентій, который въ ненависть вѣры христіаньскои пѣславъ воинѣвъ уѣчи честну голову св. Евдокіѣ. И тако скѣнчивши св. Евдокія бѣгъ житя въ 1. день марта, удучила вѣнецъ преподобномученицѣ. (Р. 114.) См. Acta SS. Martii I. d. 1.

Поученіе. Наслѣдуймо св. Евдокію яко тую невѣсту, котора принесла достойніи плоды покаянія и посвятивши себе всецѣло Богу, ѣъявила надъ все идучую свою любовь къ Нему. Она

зненавидѣла любовь блудодѣйну и зватися удостоила обручницею Христовою. Мѣръ продала и збула, щобы купити си перлу любви Христовой. По блудѣ короткого времени узыскала вѣчнѣсть черезъ покаяніе. Многихъ въ пропасть потягла, но и многихъ позыскала Христу. Еи не заскочила несподѣвано година пришествія Христоваго. Добре чувавши, украшала неустанно свѣтильникъ свѣтъ добрыхъ дѣлъ и нынѣ со мудрыми дѣвами въ свѣтлицы небесного жениха радуется.

Молитва. Возжелавши Христовой красоты, и сего любовію распалена страданіемъ, злучилася еси съ Нимъ, Евдокіе богомудрая и всеславная! Моли о насъ, еще и еще просимъ тя, слуго и пріятелько Бога, помани насъ въ царствію небеснѣмъ.

Содержаніе першого выпуска.

Введеніе

- А. Предословіе.
- Б. Жерела и Пособія.
- В. Помѣчничіи дѣла.

Книжка перша: Ветхозавѣтніи Святїи.

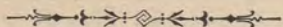
1. Слово въ начало индикта. 2. Соборъ св. архангела Гавріила въ день 26. марта. 3. Соборъ св. арх. Гавріила въ день 13. липця. 4. Соборъ св. архангела Михайла. 5. Чудо бывше въ Хонахъ ѡтъ св. архангела Михайла. 6. Св. Праотцѣ. 7. Св. Отцѣ. 8. Св. пророкъ Мойсей. 9. Св. и праведный Іовъ многострадальный. 10. Праведный Іисусъ, сынъ Навинъ. 11. Св. пророкъ Самуиль. 12. Св. пророкъ и царь Давидъ. 13. Св. Ілія пророкъ. 14. Св. пророкъ Елисей. 15. Св. пророкъ Іона. 16. Св. прор. Іоиль. 17. Св. прор. Амосъ. 18. Св. прор. Авдій. 19. Св. пр. Осія. 20. Св. пр. Исаія. 21. Св. прор. Михей. 22. Св. пр. Наумъ. 23. Св. прор. Авакумъ. 24. Св. пр. Софонія. 25. Св. пр. Іеремія. 26. Св. прор. Іезекіиль. 27. Св. прор. Даніиль и съ нимъ святїи Ананія, Азарія и Мисаиль. 28. Св. прор. Аггей. 29. Св. прор. Захарія. 30. Св. прор. Малахія. 31. Св. мученики Маккавеи съ матерію своею и со старцемъ Елеасаромъ.

Додатокъ. Хронологія библійна.

Книжка втора.

32. Св. правед. Богоотцѣ Іоакимъ и Анна. 33. Зачатіе пресв. Богородицѣ ѡтъ св. Анны. 34. Рождество пресв. Богородицѣ. 35. Введеніе пресв. Дѣвы въ церковь Господню. 36. Св. прор. Захарія, отецъ св. Іоанна Крестителя. 37. Благовѣщеніе пресв. Дѣвы Маріѣ. 38. Зачатіе и Рождество св. Іоанна Крестителя. 39. Рожде-

ство Господа нашего Ісуса Христа. 40. Соборъ пресв. Богородицѣ. 41. Св. Іосифъ Обручникъ. 42. Обрѣзанье Господне. 43. Срѣтеніе Господне. 44. Святый и праведный Симеонъ богопріимецъ и св. Анна пророчица. 45. Соборъ св. Іоанна Крестителя. 46. Крещеніе Господне. 47. Ускновеніе главы св. Іоанна Крестителя. 48. Обрѣтеніе ч. главы св. Іоанна Крестителя. 49. Преображеніе Господне. 50. Нерукотворенный образъ Господа нашего Ісуса Христа. 51. Смерть и погребеніе Ісуса Христа. 52. Воскресеніе Господне. 53. Вознесеніе Господа. 54. Сошествіе Св. Духа. 55. Успеніе пресв. Дѣвы Маріѣ. 56. Покровъ пресв. Владичицѣ. 57. Соборъ преч. Богородицѣ въ Міасинахъ. 58. Положеніе ризы пресв. Дѣвы во Влахернѣ. 59. Положеніе ч. пояса пресв. Дѣвы. 60. Св. Марія Магдалина. 61. Св. Лонгинъ сотникъ. 62. Св. первомученикъ Стефанъ. 63. Св. діаконъ Филиппъ. 64. Св. діаконы Прохоръ, Никаноръ, Тимонъ и Парменъ. 65. Св. Корнилій сотникъ. 66. Гоненіе Нерона и жертвы его Назарій, Гervasій, Протасій и Келсій. 67. Св. мученицѣ Василисса зъ Анастасією и Фотинією самарянка. 68. Св. первом. Ѳекла. 69. Св. верховный апостоль Петръ. 70. Поклоненіе ч. веригамъ св. Петра. 71. Св. апостоль свѣта Павелъ. 72. Св. первозванный апостоль Андрей. 73. Св. ап. Яковъ, сынъ Зеведеѣвъ. 74. Св. ап. Іоаннъ, братъ Якова. 75. Св. Евтихъ, ученикъ апост. Іоанна. 76. Св. ап. Филиппъ съ сестрою Маріамною. 77. Св. ап. Вареоломей. 78. Св. ап. Ѳома. 79. Св. ап. Матѣей. 80. Св. ап. Яковъ Алфеѣвъ. 81. Св. ап. Яковъ, братъ Господа. 82. Св. ап. Симонъ Зилотъ. 83. Св. ап. Юда Ѳаддей. 84. Св. ап. Матѣй. 85. Соборъ св. 12. Апостолѣвъ. 86. Св. ап. Варнава. 87. Св. евангелистъ Марко. 88. Св. евангелистъ Лука. 89. Соборъ 70 апостолѣвъ. 90. Св. ап. Тимоѣей. 91. Св. ап. Титъ. 92. Апостольскіи ученики Никандръ, Ермей, Кириллъ, Панкратій, Аполлинарій, Маркіанъ, Іероѣей, Вуколь, Ирина и Артемонъ. 93. Св. м. Леонтій. 94. О гоненію цѣсаря Домитіана та его жертвахъ въ загаль и о св. священном. Антипѣ въ частности. 95. Св. священном. Діонисій Ареопагитъ. И св. священном. Діонисій Парискій съ св. Рустикомъ и Елѣвѣріємъ. 96. Св. м. Кононъ Исаврійскій. 97. Гоненіе Траяна и его жертвы. Особенно о св. мм. Проклу, Иларію и Зосимѣ. 98. Св. Климентъ, папа Римскій. 99. Св. Симеонъ, епископъ Іерусалимскій. 100. Св. священном. Игнатій, епископъ Антиохіѣ. 101. Св. м. Иакинѣ. 102. Св. преподобномученица Евдокія.

ПОПРАВКИ.

Стороница 4. стрѣчка 10. съ долу вмѣсто Ростовскій треба читати Ростковскій.

Стороница 6. вмѣсто грееса

читай граеса

"	6.	"	Kemten	"	Kempten
"	10.	"	новѣди	"	повѣди
"	10.	"	зложепыхъ	"	зложеныхъ
"	11.	"	лѣтний	"	лѣтний
"	20.	"	Дап.	"	Дан
"	31.	"	Нивинѣ	"	Навинѣ
"	53.	"	довжшій	"	довшій
"	56.	"	хоробростею	"	хоробростію
"	69.	"	олиюы	"	оливы
"	72.	"	матерею	"	матерію
"	76.	"	смерть	"	смерте
"	98.	"	львои	"	львиной
"	112.	"	нише	"	низше
"	114.	"	Набуходносора	"	Набуходносора
"	117.	"	офѣрѣ	"	офѣру
"	119.	"	Исуса	"	Исуса
"	119.	"	Іоапна	"	Іоанна
"	122.	"	епископомъ	"	епископомъ
"	124.	"	поспѣльной	"	поспѣльной
"	124.	"	Аппа	"	Анна
"	124.	"	по	"	но
"	135.	"	Deiraga	"	Deiragaе
"	140.	"	ваше	"	наше
"	167.	"	сынѣвъ	"	сынѣвъ

ДОПОВНЕНЬЕ.

На стороници 205, ч. 57. озеро пѣсля Д-ра Ниллесъ называеся Gazurı; въ минеи же Венеційскѣй называеся оно *ή λίμνη ή Ζηγορѣ*, озеро Загуреке.

ЖИТІЯ СВЯТЫХЪ

ВЪ СВЯЗИ ИСТОРИЧНОЇ

для звеличенія Памяти тыхъ Угодникѣвъ Божихъ,
которыхъ имена въ нашѣмъ греко-словенскѣмъ
Календаріи записаніи.

СѢМЬ КНИЖОКЪ ВЪ ДВОХЪ ТОМАХЪ

съ

указательными списками именъ по порядку азбучному и календарному.

Черезъ

Іосифа Мѣльницкаго,

Доктора св. Богословія, совѣтника гр. кат. Митроп. Консисторіи, вице-
ректора генеральной семинаріи духовной.

ТОМЪ ПЕРВЫЙ.

Книжки 1—4. Исторіи Житій Святыхъ ѿ Сотворенія міра до повной побѣды Хри-
стіанства въ имперіи Римскій.

Выпускъ второй. — Книжка III.

Геройскій вѣкъ церкви Христовой.

У Львовѣ 1892.

Накладомъ автора.

Здѣ друкарнѣ Товариства имени Шевченка

подъ надзоромъ К. Беднарскаго

Ч. 580. орд. изъ 1891. и ч. 6 изъ 1892.

Позволяется печатати и препоручается яко полезне сочиненье для Душпастьрей, учащейся молодежи и побожныхъ христіант, такъ про популярный, занимательный и созидательный выкладъ, якъ и про вычерпуюцій рѣкъ церковный, добѣръ исторій и благо-потребнѣй для ученыхъ примѣчанія.

Львѣвъ, дня 11. счня 1892.

Отъ гр. к. Митроп. Ординаріята.

Сильвестеръ,
Митрополить.

Книжка третя.

Геройскій вѣкъ церкви Христовой.

„Крѣпка яко смергъ любви. Вода многа не можетъ угасити любви, и рѣки не потопятъ ея“. (Пѣснь Пѣсній 8, 6—7).

103. Гоненіе Адріанове и его жертвы св. Симфороса, св. Ерміона, святіи Флоръ и Лавръ и св. Аріадна.

Въ першій книжцѣ житій святыхъ видѣлисмо тѣни и образы церкви Христовой; въ вторій смотрѣлисмо, якъ она изъ ребра до гробу положенного нового Адама взята наша мати церковь стае непохитно на неизмѣнной скалѣ вѣры, одѣваеся сонцемъ истины и справедливости, подъ нозѣ достаетъ мѣсяць яко знамя змѣнной мудрости свѣта сего, голову же свою украшаетъ вѣнкомъ дванацати звѣздъ, т. е. апостолѣвъ Христовыхъ. Мы подивляли также, якъ неустрашені проповѣдники вѣры во всѣхъ сторонахъ свѣта разыскали церкви Христовой потомство, благородныхъ дѣтей, заховующихъ заповѣди божіи и мающихъ свѣдоцтво Іисуса Христа¹⁾. То зажегло ветеклѣсть змѣя великого, змѣя стародавнього, которому на имя діаволь. И розярився змѣй на жену и начавъ войну творити ей дѣтямъ. Десять кровавыхъ гоненій воздвигъ пекельный змѣй на обручницу Христову и ея дѣти. Гоненія тіи вычисляемъ послѣ св. Августина съ тою одною рѣзницею, що вмѣсто гоненія Максимина Трака ставляемъ гоненіе Адріана, а то по тѣй причинѣ, що календарь нашъ не выказуе жертвъ изъ гоненія Максимина Трака, выказуе же ихъ довольно изъ гоненія Адріанового.

Перше загальне гоненіе по наущенію змѣя воздвигъ цѣсарь Неронъ и съ звѣрскою лютостію перепровадивъ оно. Второе воз-

¹⁾ Срѣвн. Апок. 12.

дви́гъ цѣсарь Домитіанъ. Трете, цѣсарь Траянъ. И тѣ гоненія розважалисмо въ вторѣй книжцѣ.

Теперь же хочемъ черезъ дальшій два столѣтія (именно до 313. р. посѣпѣльной еры) послѣдовати кровавымъ слѣдамъ церкви Христовой въ разблеску запаленыхъ на ню стосѣвъ. Нѣжная обручнице Богачеловѣка пѣдпережи твои лядвицѣ сонечкомъ справедливости, обгородися щитомъ правого вызнанія; завзятая вѣйна востае на тебе! сѣмъ разъ еще повстають на тебе народы; владыки свѣта римскіи цѣсарѣ еще сѣмъ разъ уповажняютъ дикихъ людій, абы тебе всюды гонили и загладили память имене твоего.

Могучій гонитель цѣсарь Траянъ умеръ люто, чи то на водну пухлину, чи на течу живота зъ початку р. 117., и хотъ въ житію старався о славу челоувѣческую, и исторія его ѡтъ многихъ писана була, погибла память дѣлъ его непростережено; бо всѣ памятники писаній пропали, и до насъ дѣйшли тѣлько безображеній куснѣ. Но поганьство звытяжено за того то цѣсаря повсталое еще сильнѣйше заразы пѣдъ наслѣдникомъ его Адріаномъ и зажеглося нове гоненіе, которе по словамъ св. Іеронима було дуже строге. Вроджена лютость Адріана и его черезмѣрна забобоннѣсть побудила его ненавидѣти христіанъ, переслѣдовати ихъ и ѡтдати ихъ сваволи необузданного народа. Р. 119. самъ Адріанъ приказавъ Симфороосу за Христа по окрутныхъ мученіяхъ въ рѣцѣ потопити и сѣмъ сынѣвъ еи замучити. Потѣмъ по короткѣмъ спокою начавъ ѡнъ знову воевати противъ христіанъ и та вѣйна устала тѣлько коротко передъ его смертію. Оборонній писѣма двоухъ христіанскихъ мудрцѣвъ Кодрата (Квадрата) и Аристида споводовали цѣсаря остановити гоненіе.

До жертвъ гоненія Адріанового причисляемъ св. Ерміону, святыхъ Флора и Лавра и св. Аріадну.

Св. Ерміона (память которои дня 4. вересня праздуемъ) пѣсля греческихъ миней була една изъ 4 дочокъ діакона Филиппа крестившого евнуха королевы Кандакі¹⁾. Друга изъ тыхъ дочокъ звалася Евтихія. Обѣ Ерміона и Евтихія прійшли въ Ефесъ, ѡтвидѣти св. апостола Іоанна. Но не нашли его въ живыхъ. Въ то же время цѣсарь Траянъ идучи противъ Персамъ, вступивъ въ Ефесъ. Ерміона запѣзвана передъ него за вѣру, терпѣла заушенія, но зѣстала выпущена. — По смерти же Траяна слышавъ о нѣй Адріанъ, зять его и наслѣдникъ, и велѣвъ старушку до себе

¹⁾ Дѣян. 21, 8.

припровадити. Понеже неустрашено визнавала Христа, була по его росказу хлостана и хоть претерпѣвши ту кару прославила ся рѣжними чудесами, Адріанъ осудивъ ю на ѡтсѣченє головы. Коли два каты Θεодуль и Θεотимъ выпровадили ѣѣ за мѣсто и вырокъ выполнити хотѣли, усохли имъ руки. Въ слѣдъ за тымъ на-вернулися они до вѣры, и оба молитвами святои переставилися ко животу вѣчному. По смерти же ихъ и св. Ерміона ѡтѡйшла ко Господу таки на мѣстци казни. Такъ писано естъ въ великихъ минеяхъ греческихъ изданныхъ въ Венеціи. Пѣсля миней Василія императора оба каты съ св. Ерміоною зѡстали мечемъ ссѣченіи¹⁾.

Св. мученики Флоръ и Лавръ почитаются д. 18. сернія. Они були рѣдній братя художествомъ каменосѣяцѣ. Наученіи були того ремѣсла въ Византіи ѡтъ Прокла и Максима, которіи пріяли мученическу смерть за Іисуса Христа. По смерти же тыхъ Флоръ и Лавръ опустили Византію и прійшли въ иллирическу сторону (Дарданію¹⁾, где начали выповняти свое художество, въ цѣсарство Адріана у правителя Ликона. По времени Ликонъ ѡтославъ ихъ ко князю Ликинію, который поручивъ имъ будову храма идольского. Пріявши ту роботу, працювали они въ день пильно, а ноцію занимали ся молитвою. Весь же прибытокъ свѡй роздавали убогимъ. Нѣкого дня, коли тесали камѣнь, уломокъ камня ѡтлетѣвши припадково, выбивъ око сыну жерця поганьского. Святіи же взяли того юношу до себе и поучивши его о вѣрѣ, исцѣлили его силою Христовою. На то чудо не тѡлько сынъ навернувся ко вѣрѣ, але и отецъ его.

Коли же будова храма готова була, Святіи собрали ноцію убогихъ до храма, сокрушили идола и сотворивши нѣчне набоженство, посвятили храмъ Христу Богу. За то князь Ликиній розгнѣвавшись, велѣвъ всѣхъ участникѡвъ св. братіи повязати и въ роспалену пѣчь кинути. По тѡмъ взявъ обохъ братіи ко допросу. Понеже не хотѣли богамъ оффры принести, були ссѣченіи суровыми жилами и ѡтставленіи ко Ликону, который велѣвъ кинути ихъ въ глубокую студню. Тамъ св. братя засынаніи землею предали Богу душъ свои²⁾. Пѣсля Григорія діакона въ житію Василія молодшого найдено мощи св. братіи за часѡвъ Константина В. и перенесено ихъ въ царствующій городъ Константинополь.

Едину зарю трисолнечного божества безбожнымъ радуячися

¹⁾ Acta Sanctorum Septembris II. p. 181.

²⁾ Acta SS. Ang. III.

возвѣстила двойца честная мучениковъ Флоръ и Лавръ и усердно Христа славячи, выхилили мученія чашу. Каменъ досконалі мученіемъ сѣченій и казними тесаній святій создалися въ церковь Господню; тыхъ отже ублажаемъ яко побѣдившихъ невѣріе и о вѣрныхъ молячихся завше.

Аріадна, котрой память дня 17. або 18. вересня почитаеся, пострадала въ цѣсарєво Адріана ок. 130 р. Она була пѣсля миней греческихъ служиниця нѣкого Тертулла въ Фригіи и претерпѣла за Христа тяжке битье и темничное заключеніе съ голодомъ и жаждою. Но успѣла утѣчи ѿтъ мучителей на гору и зѣстала передъ гонителями ѿтъ скалы чудесно растворившоися скритою. Имя Аріадна означае дуже милу, дуже задовольяючу, и святая наша показалася достойною того имени; бо добродѣтелями своими обвеселила ангелѣвъ и наставляе людій.

Поученіе. Времена гоненій були то времена, въ которыхъ заслѣпленій погане думали службу приносить Богу, коли убивали христіанъ. Исповѣдники же Христа даже до смерти твердо визнавали свою вѣру и не далися ѻтвести ѿтъ неи жадными карами або нагородами свѣта. Ихъ незвычайене мужество побужае насъ до твердого визнаваня вѣры нашої.

Молитва. Яко добріи воины твердо вѣруючи неубоялистеся убивающихъ тѣло святій и взявши крестъ честный, усердно прійшлисте ко Христу, Спасителю душъ нашихъ. Слава укрѣпившому васъ, слава вѣнчавшому васъ, слава дѣйствующому вами всѣмъ исцѣленія.

104. Св. Великомученикъ Евстаѣй Плакида и жена его Татіана и дѣти ихъ Агапій и Теописъ. (Д. 20. вересня).

Евстаѣй, воевода римскій, пострадавшій въ цѣсарство Адріана съ женою своею и двома сынами, писанъ есть въ найдавнійшихъ мартирологіяхъ. Писатель же исторіи римской очивисто въ ненависть религіи христіанскѣй не записали его нигде въ своихъ памятникахъ. Тѣлько жидовинъ Іосифъ Флавій въ исторіи о вѣйнь жидѣвскѣй бесѣдує бѣльше разъ о трибунѣ Плакидѣ, который воевавъ дуже щасливо пѣдъ Веспасіаномъ противъ юдеямъ.¹⁾ Но не маемъ певности, що Іос. Флавій пише о нашѣмъ мученику, а не

¹⁾ О брани жид. III, 3, 4, 13. и IV, 2. и V, 3.

о иншѣй особѣ тогоже имене. Если Плакидъ у Іосифа Флавія есть нашъ великомученикъ, то проживъ ажъ до цѣсарства Адріана и пострадавъ, маючи около 80 лѣтъ.

Дѣи св. великом. Евстаѣія представляютъ его исторію украшену рѣжными невѣроятными обстоятельствами. Читаемъ ихъ у Болгандинѣвъ¹⁾ изъ старыхъ рукописей и у Сурія дня 2. листѣ. ѡтъ Метафраста²⁾. Коротке содержаніе дѣвъ тыхъ есть слѣдующе.

Въ цѣсарство Траяна живъ нѣкій воевода именемъ Плакида, мужъ высокаго роду всеми поважаемый, богатый, добротинный, но яко поганинъ ѡтданный службамъ бѣсовскимъ. Онъ ѡтзначався особливо щедростію и милосердіемъ къ убогимъ и бѣднымъ, а мавъ жену поганскои релігіѣ Татіану и ѡтъ неи двоихъ сынѡвъ, которыхъ выхововавъ старанно. На его милосердіе и щедрѡсть къ убогимъ глянувъ Богъ ласкаво и призвавъ его къ истиннѣй вѣрѣ симъ способомъ. Еднаго разу Плакида выходячи на польованье въ горы съ великою свитою, узрѣвъ стадо еленей. Коли все живнѣры его занялися ловами, онъ самъ поскакавъ на кони въ великій лѣсъ за еднымъ найзнаменитшимъ еленемъ. Напруживши же все силы, видѣвся нарештѣ близкимъ гоненого еленя; но о чудо, межѣ рогами еленя являеся найсвѣтлѣйшій крестъ съ образомъ Спасителя, который промавлиючи съ креста рѣкъ: „Плакидо чому гонишь мене? Вѣруй въ мя, который есмь Христосъ и довго гнавъ емъ за тобою; иди къ епископу христіаньскому и проси ѡтъ него крещенія“. Плакида бувъ послушный голосу божому, оставивъ польованье и поучившися въ правдахъ вѣры, принявъ крещеніе и въ крещенію имя Евстаѣій (Евстахій.) Съ нимъ крестилася жена его и пріяла имя „Ѳеописта“, и сыны его, которіи въ крещенію назвались Агапій и Ѳеопистъ.

Но объявляючися Спасисель, предсказавъ Плакидѣ, що многими бѣдами мае бути досвѣдченымъ. Не довго отже по крещенію его зъ допущенію божого померли мало що не все робы его, и скоты погнѣбли, маєтокъ же весь злодѣями розкраденъ зѡставъ. Все то зносивъ святой нашъ, благодарячи Бога по прикладу праведнаго Іова. Незнаючи же, що дальше почати, ѡтѣйшовъ потайно со супругою и дѣтьми въ чужину до Египта. По не многихъ дняхъ пѣшшою подорожи всели на корабль. Коли же хотѣли выѣсти и не мали заплатити наемъ, ѡтобравъ корабельщикъ Евстаѣію жену

¹⁾ Acta SS. Sept. VI. d. 20. pag. 106, 123.

²⁾ Употребляю изданіе Сурія Венеційске изъ р. 1581.

и ѡтпrowадивъ въ незнану сторону. Опечаленый тою потеряю ѡтѡйшовъ Евстаѣій съ сынами въ дальшу дорогу и прїйшовъ на край великой воды. Тутъ взявъ одного хлопця на плечи и перенѣсь его на другу сторону; коли же зѡставивши его тамъ, поспѣшивъ въ воду, абы и другого перенести, одного похвативъ левъ и занѣсь въ пустыню, а другого пѡрвавъ вовкъ и потащивъ въ лѣсъ. Теперь безъ жѣнки и дѣтїй, безъ потѣхи и помочи, но завше Богу благодарный и преданный, пѡйшовъ Евстаѣій дальше и прибывши до мѣсточка Бадисъ наймився селянамъ, пильновати ихъ рѡль и пробувъ въ тѡй службѣ 15 лѣтъ. Тымъ часомъ распорядивъ Богъ все потрѣбне и полезне для потѣшенїя и прославленїя его. Бо ото коли левъ пѡрвавши Евстаѣію сына нѣсь въ пустыню, пастухи прослѣдовали льва, и сей выпустивъ хлопця неущкодженного та здорового изъ пащѣ своеи. Подѡбно и вовкъ гоненъ вѡдъ рѡльникѡвъ, примушенный бувъ другого пустити. Пастухи же и рѡльники були зъ одного села и выховали обохъ сынѡвъ у себе. Що же тычїтся жѣнки Евстаѣія, сїя пѡдъ опѣкою божюю пробула въ чистотѣ и любви божїей ненарушена ѡтъ ового варварского корабельщика, который скоро по ѡтведеню еи умеръ. Выбавившися же ѡтъ него, жила убого въ чужинѣ изъ пращѣ рукъ своихъ. — Пятнацать лѣтъ по розлучѣ Евстаѣія съ женою повстала вѡйна межи римлянами и тымъ народомъ, въ которѡмъ жила жѣнка Евстаѣія, и цѣсарь Траянъ велѣвъ всюды шукати за славнымъ воеводою Плакидою, абы поручити ему проважденье тои вѡйны. Тогда два воины служившіи иногда пѡдъ Плакидою (названнымъ въ крещеніи Евстаѣій) нашли его тамъ, где селянамъ служивъ, пѡзнали по ранѣ на шиї и привели въ Римъ къ Траяну, который заразъ зробивъ его начальникомъ военной выправы. Плакида отже начавъ все готовити ко походу. Приключило ся, що межи новобранцами въ его вѡйску нашлися и два сыны его Агапїй и Теописъ. Плакида не пѡзнавъ ихъ, однакъ полюбивъ ихъ дуже. Съ ними выправився на непрїятеля и звытяживши щасливо супротивнїи вѡйска, мавъ щастье розложитися обозомъ коло того села, въ котрѡмъ его жена пробувала. Она стерегла овочей въ городѣ одного жителя стороны тои, и щасливимъ припадкомъ оба любимцѣ вoждя Агапїй и Теописъ заквартировались въ хатинѣ еи. Добрїи юношѣ въ притомности бѣднои стражнички сѣли собѣ и оповѣдали, що еще памятали о своихъ родичахъ, и якъ еденъ зъ нихъ дитиною ѡтъ вовка похваченъ черезъ рѡльникѡвъ освобожденный бувъ, а другїй ѡтъ львової пащѣ выбавився. И се они пѡзналися яко братья и обнявшия, оцѣловали, а бѣдна стражничка пересвѣдчилася, що есть ихъ матерїю. Уща-

сливлена ихъ стрѣхою постановила послѣдовати имъ на зворотнѣй дорожѣ и посѣѣшила къ ихъ начальнику просити о покровительство, абы могла повернути въ свою отчину, край римскій. Коли же приступила къ Евстаѣію пѣзнала въ нѣмъ своего мужа, и бѣ въ нѣй пѣзнавъ свою любезну подругу. Потѣмъ наступила щаслива година спѣзнанія обоихъ съ сынами, и була велика радѣсть въ вѣйску тай жителямъ въ селѣ.

По окѣнченію вѣйны повернувъ Евстаѣій съ женою и дѣтьми въ Римъ. Но тамъ межи тымъ по смерти Траяна наступивъ цѣсарь Адріанъ. Той принявъ Евстаѣія ласкаво и торжествовавъ ѣтнесену нѣмъ побѣду. Коли же слѣдующого дня ишовъ въ храмъ Аполлона, принести дякцину жертву, а Евстаѣій провожавъ его тѣлько до дверей храма, огорчився черезмѣрно по причинѣ вызнанія христіанскаго Евстаѣія и жены Евстаѣіевои та дѣтій. Тому велѣвъ всѣхъ ихъ звѣрѣямъ на снѣдъ дати. Но звѣрѣ не тыкали святыхъ нашихъ. Адріанъ видѣвши чудо се, не змякъ; але велѣвъ распалити мѣднаго вола и впровадити святыхъ въ него. Тогда святіи прославляючи Бога, внишли въ огонь и упокоилися въ нѣмъ дня 20. вересня. По трехъ дняхъ безбожный императоръ казавъ отворити мѣдну машину и ко своему наибѣльшому удивленію найшовъ ихъ тѣла цѣлы и нетлѣнны. И еденъ волосъ на нихъ не бувъ спаленый. По отшествію же императора христіане похоронили честніи мощи и прославляли Бога дивного во святыхъ.

Поученіе. По прикладу св. Евстаѣія зносѣмъ противности и бѣды житія сего безъ гнѣву и нарѣканя и офѣруймося Богу, за имя Его и вѣру нашу каѣолическу терпѣти все, що на насъ допуститъ.

Молитва. Величаемъ тя, св. страсотерпче Евстаѣіе, и чтимъ честніи терпѣнія твои, котрі мужественно въ житію зносивъ еси и конечно за имя Іисуса подъявъ еси. Воинске достоинство и почести за имя Іисуса презрѣвъ еси, въ правѣмъ вызнанію вѣры еси женою и дѣтьми до послѣднього дху пробувъ еси; нынѣ же еси ними въ царствію небеснѣмъ ликуешь, всеблаженный Евстаѣіе. Тымъ молимъ тя, Господу молися о душахъ нашихъ.

105. Св. священномученикъ Фока епископъ и огородникъ Синопійскій.
(Д. 22. вересня и 22. липця.)

Пѣсля миней св. Фока рожденый бувъ въ Синопіи. Ѡтъ молодости повный Духа Святого зѣставъ епископомъ Синопіи въ Понтѣ,

Яко єпископъ старався дуже ревно о розширенє вѣры. Едного же разу мавъ таке (сонне) видѣніє: Ото голубъ съ высоты прилетѣвъ, положивъ ему цвѣтныи вѣнецъ на голову и промавляючи чловѣчимъ голосомъ, рѣкъ ему: „Вже наповнилася чаша твоя, котору подобаєть тобѣ пити“. Потѣмъ ятый бувъ св. Фока отъ Африкана судіѣ. Пѣсля миней було то въ цѣсарство Траяна, но мы ѣносимъ то въ царство Адріана. Африканъ велѣвъ тѣло св. Фоки розшарповати, а потѣмъ на сковороду распалену положити. Но сковорода чудеснымъ способомъ остуденѣла. Дальше задано св. єпископу многіи еще муки, и ѣнъ помолившися въ розжженѣй бани предавъ Богу духъ. При гробѣ его многіи дѣялися чудеса¹⁾.

Адо въ хроникѣ своѣй до р. 101. пише: „Въ тыхъ временахъ у Понта єпископъ Синопійскій Фока найславнѣйше совершивъ мученичество, которого священнѣйшіи моци перенесені суть въ Галлію въ городъ Віенну и положені тамъ въ церкви Апостолѣвъ“. Но въ Римѣ єсть церковь св. Фоки, котора посѣдає того святого моци. Же тѣлько часть моцѣй св. Фоки могла перенесеною бути въ Галлію, свѣдчить св. Іоаннъ Златоустъ, который около 403. р. въ притомности Аркадія цѣсаря и жены его Евдокіѣ державъ двѣ бесѣды (гомиліи) въ перенесенію моцѣй св. священномученика Фоки изъ Понта въ Константинополь²⁾. Моци тѣ выдавали превосходне благовоніє. Праздникъ д. 22 (23) липця, здаєся, установленъ на память того перенесеня, о которѣмъ св. Іоаннъ Златоустъ говорить. — Греки розрѣзняють двохъ святыхъ имене Фока, єдного єпископа, которого исторію, якъ выше подано, оповѣдають; другого же огородника, о которѣмъ оповѣдають то само, що св. Астерій, єпископъ Амасіѣ понтскои, въ бесѣдѣ похвальнѣй держанѣй коло Синопѣ въ церкви надъ гробомъ св. Фоки голосивъ³⁾. Длятого Баландисты судять, що бесѣда св. Іоанна Златоустого тычилася правдоподѣбно св. Фоки єпископа, и що въ Римѣ єсть церковь и моци св. Фоки огородника. Но якъ ниже будемъ видѣти, службы въ минеяхъ д. 22. вересня и д. 22. липця ѣтносяся до єдного св. Фоки єпископа, который мѣгъ и огородникомъ бути, и не маємъ причины розрѣзняти двохъ св. Фокѣвъ. Если же исторія св. Фоки иначе представляєся въ его дѣяхъ баєчныхъ, а иначе у св. Астерія, то

¹⁾ Акта его у Болландинѣвъ, Acta SS. Iulii III. d. 14. p. 629, суть по части баєчныи, и не можемъ розрѣзнити истинни факта ѣтъ пустыхъ вымыслѣвъ.

²⁾ Migne tom. 57. p. 699.

³⁾ Migne tom. 22. p. 1085.

зъ того заключити можна тільки то, що дуже вчасно повстали два рѣзніи историчніи преданія о св. Фоцѣ.

Що касаєся похвальной бесѣды св. Астерія, епископа Амасіѣ, который живѣ р. 400, она подає до памяти о св. Фоку слѣдующе. Св. Фока бувъ зъ Синоіѣ и занимався тамже управою саду своего при воротахъ мѣста близко моря. Зъ доходѣвъ того саду утримовався онѣ самѣ, дававъ убогимъ милостынѣ и принимавъ въ своѣмъ домику сторонныхъ дуже мило. (Душа его по словамъ пѣсни пѣсней була вертоградъ заключенный; бо насаждена цвѣтами чистыхъ мыслей и приносяча плоды добродѣтелей а невходна діаволу, который перехитрилъ первыхъ родичій въ раи.) Добродѣтели св. Фоки, особенно же гостинность его, приволѣкали людій ко наслѣдованю его и ко принятію вѣры. Длятого вскорѣ зѣставъ онѣ вѣнчанный мученичествомъ; бо въ то время шалѣла буря гоненія на христіанѣ. Межи инными и св. Фока бувъ обжалованный за вызнанье христіанске и сейчасъ послано воиновъ, щобы убити его безъ суда и обороны. Приключилося же, що воины выйшовши шукати его, вступили до его дому и не знали его особы. Святый незнаючи также ихъ замѣру, принявъ ихъ съ обычною сердечностію. Коли живилися, запытавъ ихъ, чого приходять. Тогда воины звѣрилися ему съ таємнымъ своимъ предпріятіємъ и просили, абы помѣгъ имъ оно выповнити. Хоть св. Фока легко мѣгъ теперь ухилити ся ѳъ подозрѣнія ихъ и ѳѣжати, рѣшивъ ѳддатися имъ въ руки. ѳтповѣвъ имъ ѳтже ѳтважно: „Знаю того, которого шукаете; я вамъ его предамъ завтра; ѳтпочивайте длятого безъ журбы“. (И принимавъ ихъ щедро въ домѣ своѣмъ по писаному: Если голодный ворогъ твоѣ, погодуй его и если жажде, напой его.) Потѣмъ (коли воины легли спати распорядивъ маеткомъ своимъ во пользу убогихъ) и выкопавши си грѣбъ въ садѣ, приготоувивъ все на погребъ своѣ. На другій же день освѣдчивъ воинамъ, що самѣ есть Фока, которого шукать, и рѣкъ: „Выповнѣтъ то що вамъ приказано. Если въ тѣмъ що злого, то спаде на тыхъ, которій вамъ приказъ дали“. Яке удивленье ихъ не було на тѣй стрѣчи со шляхетностію христіанскою, и якъ не тяжко имъ стало, омочити руки свои въ крови такъ гостинного чоловіка, однакъ несперечаючи ся съ нимъ довго, ѳтрубали ему голову. Христіане же похоронили его въ приготоуванѣмъ грѣбѣ и часто приходили молитися на то мѣстце. Въ послѣдствіи (за чудеса совершений при мощахъ св. Фоки) той святый уважанный бувъ яко столпъ крѣпкій церкви и единъ зъ найзнаменитшихъ мучениковъ. Та хоть его мощи подѣлено межи розличніи церкви, его слава не дѣлилася, но являлася вся на кождѣмъ мѣстци.

„Сей святой, пише Астерій, почитается ѿт корабельникѡвъ на обохъ моряхъ (Чорнѡмъ и Адріатскѡмъ) и Скиѡы зъ понадъ Чорного моря на грѡбъ его приносятъ ему дары. — По морю плаваючіи часто дѡзнавали его помочи. Часто являвся имъ самъ. Неразъ, коли зволноватися мало море, будивъ кермача спячого при кормилѣ. Иногда видѣно самого простирающого вѣтрила або изъ носа корабля мѣлизну моря усмотрѣвающого. Длѣтого моряки призывали его, почитали и собираючи складки, въ его честь роздавали убогимъ“. Такъ пише св. Астерій о св. Фоку огороднику и пѡсля Астерія Метафрастѣ. — Служба св. Фоки въ минеяхъ злучае то що сказано о епископѣ Фоку и о огороднику Фоку. Читаемъ бо въ службѣ св. Фоки слѣдующе: „Голубъ божій на версѣ твоѣмъ честнѣмъ сѣде, сказа, мудре, страстемъ причастнику быти духомъ“. „Явился еси распляемъ ревностію Владыки, егда, мучениче, въ баню разжженную вшелъ еси“. „Терзаемо ранами тѣло твое“. „Взятся на древѣ раздробляемъ. Посредѣ вапна пламенновиднаго, никако опаляемъ“. „Въ баню разжжену вшелъ еси, въ нейже духъ твой Богу предаль еси“. „Иже въ мори твоею молитвою избавляются“. „Сущимъ въ мори помагаешь Отче“. Есть въ службѣ св. священномученика Фоки также намекъ, що бувъ огородникомъ; бо славится яко огородникъ въ духовнѡмъ змыслѣ.

Поученіє. Св. Фока бувъ городъ заключенный и добре стереженный: приносивъ Богу своему богатіи плоды. Потрудѣмся такъ пильно и чуваймо надъ собою такъ осторожно, абы сѣмена добраго, которій Богъ кинувъ въ сердца нашѣ, приносили сторичный плодъ, и плодъ нашъ пробувавъ во вѣки. Праведникъ яко пальма процвѣте и яко кедръ въ Ливанѣ умножится. Понеже и мы есмо моряки, и житіє наше плаваніє, то молѣмъ св. Фоку, щобы помагавъ намъ на морю житейскѡмъ и управлявъ плаваніє наше ко пристанищу небесному. Щобы удостойтисѣ предстательства и молитовъ того святого. наслѣдуймо его гостиннѡсть и щедрѡсть къ убогимъ.

Молитва. Яко кораблецъ безъ весла и кермача находжуется на морю; Ты же, св. священномучениче, управляй мене посередѣ всѣхъ опасностей къ пристанищу спасенія.

106. Св. священномученикъ Елєвєерій. (Д. 15. грудня.)

Отечество святому Елєвєерію бувъ Римъ, родитель его ѡтзначалися богатствомъ и славою. Отецъ его вчасно умеръ. Мати име-

немъ Еванеія (Антія) навернулася къ вѣрѣ проповѣдію св. апостола Павла. Отъ неѣ бувъ св. Елєвєерій вихованый въ побожности христіаньскѣй и вданый Богу на службу. Папа Аникитъ¹⁾ (пѣсля нѣкихъ рукописей епископъ Динамій) видячи добродѣтель его, принявъ его въ клиръ и по степеняхъ служенія церковного вывѣвъ его въ чинъ епископскій, поставляючи его епископомъ Иллирика (то пѣсля Метафраста, пѣсля инныхъ же въ Апуліи.) Коли выбухло гоненіє цѣсаря Адріана, бувъ св. Елєвєерій приведеный на судъ въ Римъ передъ самого цѣсаря. Цѣсарь велѣвъ его за вѣру христіаньску тяжко мучити; но Богъ славными чудесы выбавлявъ святого своего отъ задаваныхъ ему мукъ и смертіи. Видячи бываючи чудеса епархъ (префектъ) городекій (которому Метафрастъ дае имя Коремонъ) навернувся до вѣры и пріявъ за Христа мечне утѣченіє. Св. же Елєвєерій въ исповѣданю вѣры новыми чудесы прославленъ навернувъ и окрестивъ еще многихъ людій. Невѣдячи мучитель, що съ нимъ зрѣбити, велѣвъ сѣчи его мечемъ. При кончинѣ святого була его мати Еванеія (Антія.) Она съ радостію смотрѣла на послѣдній сына подвигъ и коли потѣмъ мертве его тѣло обнявши цѣловала, зостала сама отъ невѣрныхъ мечемъ убита²⁾.

Память св. Елєвєерія була вчасно славна въ Константинополю, почитана дня 15. грудня; бо свѣдчить Георгій Кординъ, що цѣсарь Аркадій (ок. 400 р.) создавъ тамже церковь св. Елєвєерія, и правдоподобно въ той церкви положено мощи того святого зъ Риму перенесеніи, которіи въ службѣ св. Елєвєерія называются жереломъ чудесъ.

Поученіє. Св. Елєвєерій учитъ насъ прикладомъ своимъ того, щобысмо жили зъ вѣры, цѣлкомъ перенялися правдами вѣры и недаючися обаламутити переворотностію свѣтовыхъ людій, були готовіи за вѣру добро и житіє часове предати.

Молитва. Нї зіянїя лѣвовъ, нї врїнія огня и роспаленя котлѣвъ нї лютыхъ мучителей грозьбы крѣпости твоеї розслабили; муками бо утѣшавъ єсь ся, ревностію вѣры роспалємъ. Зыскавши же дуфнѣсть въ Бозѣ, свободи отъ рѣжныхъ бѣдъ празднующихъ насъ любовію память твою, молячи о всѣхъ неустанно.

¹⁾ То єсть анахронизмъ Метафраста.

²⁾ То изъ малодостовѣрныхъ дѣвъ отъ Метафраста и рѣжныхъ рукописей у Балландистѣвъ, Acta SS. April. II. d. 18. p. 525 et p. 10*, где также о мощахъ святого читати можна.

107. Св. мученица Софія и доньки еи Вѣра, Надежда и Любовь.

(Д. 17. вересня.)

Після св. Метафраста и миней въ цѣсарство Адріана въ Римѣ жила една побожна вдовица именемъ Софія (Мудрость.) Она мала три доньки, которыхъ назвала именами богословскихъ добродѣтелей: Вѣра, Надежда, Любовь. Возрастаючи доньки тѣ, обучалися въ пророческихъ и апостольскихъ письмахъ, занималися молитвою и домашними роботами и поступали въ добродѣтеляхъ ѿтъ силы въ силу, ѿтъ славы въ славу. Красота ихъ тѣлесна и доброта духовна звернула на нихъ увагу Антіоха епарха (начальника) города Рима. Но вѣра ихъ христіаньска не була ему до сподобы; ѿнь донѣсъ о нихъ цѣсарю Адріану. Цѣсарь же видѣвши твердѣсть ихъ вѣры, велѣвъ ѡтировадити ихъ до дому благородной жены Палладіѣ, абы склонила ихъ ко ѡтреченію Христа. Но мати ихъ Софія неоставляючи ихъ, прилѣжно утверждала ихъ въ вѣрѣ и ободряла, щобы на предстоящій подвигъ огородилися вѣроу, укрѣпили надѣєю и розпалили любовію. По трехъ дняхъ знову поставлено три сестры съ матерію ихъ на судъ передъ безбожного цѣсаря. Коли и теперь твердо исповѣдали вѣру свою, велѣвъ цѣсарь обнажити 12 лѣтну Вѣру и строго бити, а потѣмъ выгадовавъ ѣй розличніи муки. По-неже изъ всѣхъ выходила чудесно неушкодженою, мучитель встѣкаючи ѿтъ злости, велѣвъ ю стати. По смерти еи десятилѣтна Надежда въ мученичeskѣмъ своѣмъ подвижѣ була прославлена чудесами и претерпѣла смерть, склонивши голову пѣдъ мечъ ката. И послѣдня Любовь, которѣй було 9 лѣтъ, крѣпка якъ смерть, не далася зрадити ѡбѣтницами свѣта, нѣ потопити рѣками страданій и прославивши ся въ страданію чудесами, склонила пѣдъ мечъ голову, щобы ѡтдати Богу чисту и непорочну душу свою. По славнѣй кончинѣ трехъ сестричокъ мати ихъ, которая съ незвытяженою терпѣливостію предстояла имъ съ радами святыми и упоминаніями, забрала ихъ тѣла и похоронила честно за мѣстомъ. Потѣмъ присѣдячи ихъ гробу три дни, молилася умильно Богу и уснула тамже сномъ праведныхъ. Вѣрніи погребали ѣѣ на тѣмже мѣстци при дочкахъ, съ которыми пріѣла мученичeskій вѣнецъ въ царствіи небеснѣм¹⁾.

¹⁾ Изъ дѣѣвъ нецѣлкомъ истинныхъ ѡтъ Метафраста. См. Acta SS. Ang I. d. 1. p. 16.

Поученіе. Тако скѣнчила премудра Софія бѣгъ материнскій, принесши пресв. Троицѣ въ офѣру благовонну три добродѣтельніи свои доньки Вѣру, Надѣю и Любовь. О памяти достойна и щасливая невѣста, которая заслубила Слову божьму дочки свои, наказуючи ихъ и учачи до смерти и намъ даючи прикладъ, якъ треба хоронити вѣру, надежду и любовь и тревати въ добромъ предложеню до смерти!

Молитва. Дѣвы паньенки вузлами сродства звязаніи и укрѣпленіи любовію Сотворителя отъ вузлѣвъ тѣлесныхъ розрѣшилися вѣрою и немѣчного врага поконавши мужески, побѣдною почестію украсилися и вселившись въ дворы небесніи, утверждаютъ насъ въ вѣрѣ, надѣи и любви; учать истинной мудрости.

108. Св. Александеръ, папа Римскій, и св. апостолъ Кодратъ.

Св. Александра папы память празднуемъ д. 16. марця. Его числятъ св. Иренией пятимъ епископомъ Римскимъ. Пѣсля новшихъ историкѣвъ управлявъ церквію отъ 109. до 119. року, умеръ отже въ цѣсарство Адриана. Жаденъ старый авторъ не дае намъ вѣстій о его житіи и смерти. Посланія его (Migne tom. III.) не суть подлинніи. Беда Честный пише о св. Александрѣ слѣдующе: „Дня 3. мая (р. 117.) въ Римѣ Александра папы и Евантія и Феодула пресвитерѣвъ, изъ которыхъ первый (т. е. Александеръ) по кайданыхъ, арештахъ, мучилищахъ, нѣгтахъ и огняхъ часто густо колень по цѣлыхъ членахъ бувъ убитый; по нѣмъ и прочіи два досвѣдченіи огнями и наконецъ стятіи пѣдъ судією Авреліаномъ въ цѣсарство Траяна князя въ послѣдній его рѣкъ“¹⁾.

Въ канонѣ литургіи Римской причисляеся св. Александеръ св. мученикамъ и во вѣсѣхъ мартирологіяхъ пишесея мученикомъ.

Св. апостола Кодрата память почитаютъ Греки д. 21. вересня. Понеже дуже правдоподобно есть то той самъ святой, о которѣмъ Евсевій пише, то на самъ передъ соберу о нѣмъ вѣсти изъ исторіи Евсевія, а потѣмъ подамъ то, що въ минеяхъ читаемъ о св. апостолѣ Кодратѣ.

Пѣсля Евсевія (ист. III. 38.) Кодратъ (Квадратъ) бувъ еденъ изъ ѣтличныхъ мужей христіанскихъ еще за цѣсаря Траяна и ѣтзначався рѣвно, якъ доньки Филиппа, дарованіемъ пророцтва,

¹⁾ Акта тыхъ мученикѣвъ у Болл.; Acta SS. Maji III. d. 3. p. 371.

а належавъ до евангелистѣвъ, се есть до тыхъ мужей, которіи яко помѣчники апостолѣвъ ѡтрекшися дѣбрь земскихъ, переходили рѣжніи край и голосили св. евангеліе¹⁾. На иннѣмъ мѣстци пише Евсевій, що Квадратъ составилъ письмо, въ которѣмъ содержалася оборона вѣры нашей, и що доручивъ сіе письмо цѣсарю Адріану. Высоку свою старѣсть самъ давъ пѣзнати, коли въ письмѣ тѣмъ слѣдующе дословно выразивъ: „Дѣла нашего Спасителя були завше передъ очима; понеже почивали на истинѣ. Именно тѣ, которіи ѡтъ недугъ освобожденіи або ѡтъ смерти ко житію возставленіи зѣстали, видѣніи були не тѣлько въ хвили оздоровленія своего або воскресенія, але и въ слѣдующѣмъ времени; не тѣлько якъ довго Спаситель нашъ на земли бавивъ, но они були довго по Его сконѣ при житію, и то такъ, що декоторіи зъ нихъ ажъ до нашихъ временъ прожили“²⁾. Наконецъ тойже Евсевій (ист. IV. 31.) изъ Діонисія, епископа Коринѣйского, свѣдчить, що „Кодратъ по мученику Публію зѣставъ епископомъ Аѣинейскимъ и своимъ стараньемъ распорошену (ѡтъ гонителей) ту громаду на ново собравъ и новою ревностію одушевивъ“³⁾. Подобніи рѣчи о св. Квадратѣ пише св. Іеронимъ, изъ которого пересвѣдчаемся, що Евсевій на рѣжныхъ мѣстцяхъ о еднѣмъ и тѣмъ самѣмъ Кодратѣ пише. ітъ св. Іеронима довѣдуемся также, що Квадратъ подавъ свою апологію (оборонну бесѣду) Адріану (р. 126.), коли сей цѣсарь провадивъ зиму въ Аѣинахъ. (Hieron. De vir. ill. с. 19.)

Бѣльше нема ничего у старыхъ авторѣвъ о Кодратѣ евангелистѣ (благѣвѣстнику) и апологитѣ, епископѣ Аѣинейскѣмъ. Но якъ кажу, правдоподобно есть ѡнъ той самъ, который яко святыи апостоль д. 21. вересня ѡтъ насъ почитается. О св. же апостолѣ Кодратѣ пѣдъ тымъ днемъ подають минеѣ слѣдующіи вѣсти. Св. апостоль Кодратъ, едінъ ѡтъ 70 апостолѣвъ, проповѣдавъ въ Аѣинахъ и бувъ тамже епископомъ, зъ ѡттамъ же выгнанъ ѡтъ беззаконныхъ бувъ епископомъ въ Магнисиі⁴⁾. Якъ зоря ранна веде по собѣ сонце: такъ и ѡнъ по собѣ провадивъ свѣтло вѣры евангельской. За то погане гонили его; но ѡнъ спасався ѡтъ рукъ ихъ чудеснымъ способомъ. Наконецъ въ цѣсарство Адріана скѣнчивъ

¹⁾ Срѣвн. Ефес. 4, 11.

²⁾ Евс. ист. IV, 4.

³⁾ Цитата изъ Евсевія поданіи пѣсля изданія іалгофера. См. Migne: Euseb. III. 37. IV. 3. IV. 23.

⁴⁾ Два города того имене знаніи, еденъ въ Каріи, другій въ Лидіи.

подвигъ мученичества. Тѣло его святе положене въ Магнисиі выточило недужнымъ исцѣленія многіи¹⁾).

Поученіе. Св. апостолъ Кодратъ въ житію проповѣдавъ вѣру каѳолическу и въ смерти проливаючи за ню кровь, показавъ ей початокъ божественный. Послѣдуючи его стопамъ, пріймѣмъ вѣру яко тарчу, которою по словамъ св. апостола Павла зможемъ веѣ стрѣлы лукавого роспаленіи угасити.

Молитва. О земскихъ веѣхъ недбаючи и на муки мужескѣи ѡтважившися, не ѡтпалисте ѡтъ блаженныхъ надѣи; но сталисте наслѣдниками царствія небесного. Прехвальніи мученики, маючи душнѣсть въ Бозѣ, міру умиренье выпросѣтъ и душамъ нашимъ велику милѣсть.

109. Гоненіє Марка Аврелія Антонина (загальне IV.) и его жертвы: святіи Фовинъ, Мелетій, стратилатъ Теодоръ въ Пергіи и св. Діонисій, епископъ Коринейскій.

По смерти цѣсаря Адріана (р. 138.) наступивъ Антонинъ такъ званый Побожный. Онъ не выдавъ жадного едикта противъ христіанъ, но не хоронивъ христіанъ ѡтъ встеклости поганьского народа и велѣвъ добродѣтельну Римску неvěсту именемъ Фелицитасть съ еи 7 сынами всякимъ способомъ присиловати, абы богамъ офѣровала. Вслѣдствіе того приказу веѣ понесли мученическу смерть. — Коли Ант. Побожный погибъ (р. 161.), воздвигъ его наслѣдникъ Марко Аврелій Антонинъ дуже люте гоненіе на христіанъ, которе пѣсля св. Августина було четверте загальне. Марко Аврель бувъ то фалшивый, пышний, самолюбъ. По виду оказавася милымъ и умѣвъ даже непріятелямъ прощати, а дѣйстно бувъ заблукавшійся переворотный чоловікъ. Онъ бувъ ворогомъ христіанъ яко философъ и яко заботонный мужъ. Яко философъ предався цѣлкомъ студіюваню и практикованю философій и дався якъ найгѣрше росположити противъ христіанъ ѡтъ завистныхъ философѣвъ, которіи видѣли, якъ черезъ розширеніе вѣры Христовои ихъ повага у народа упадає, и сердечно ненавидѣли за то христіанъ. Кромѣ философій любивъ Марко Аврель также церемоніи поганьскіи и выповнявъ ихъ ревно ѡтъ самого дитинства. Длятого воздвигъ онъ люте гоненіе

¹⁾ Зри книгу Житій и службу св. Кодрата д. 21. вересня. Acta SS. Maji VI. d. 26. p. 181.

на христіанъ. Особенно люте було то гоненіє въ Галліи ок. 175. р. Маємъ посланіє христіанъ города Лугдуна ко вѣрнымъ въ Азіи, которое, безъ слѣзъ читати не можна. Пѣсля того посланія въ гоненію ѳтзначилася тамъ немѳчна невѳльница Бландина терпѣньемъ найвышуканьшихъ мукъ, и навъ офѳрою самъ епископъ Лугдуна Фовинъ, которого епископство пріявъ св. Иреней. Въ продовженю гоненія Марка Авреля числено въ Лугдунъ тысячъ мученикѳвъ. Въ иныхъ провинціяхъ римской имперіѳ було не менше люте гоненіє. Понеже пѳдъ жаднымъ иннымъ Антониномъ такъ много не терпѣли христіане, якъ пѳдъ Маркомъ Авреліемъ Антониномъ, то въ его цѣсарство ѳтносимъ тыхъ св. мученикѳвъ, которіѳ по словамъ миней въ царство Антонина пострадали. Тутъ говорю еще о св. мученикахъ сего гоненія Мелетію воеводѳ, Теоодорѳ въ Пергіи и Діонисію Коринейскѳмъ.

Мелетій воевода почитается нами дня 24. мая. Маємъ о нѣмъ тѳлько баечій дѣи по гречески и латински¹⁾. Въ нашѳмъ часословѳ приданіѳ суть св. Мелетію товариши мученичества Іоаннъ, Стефанъ и 1128 воинѳвъ пострадавшихъ съ женами и дѣтьми въ цѣсарство Антониново р. 154. Но Болландины относятъ мученичество то до р. 167. и числятъ тѳлько 252 воинѳвъ товаришей.

Св. Теоодоръ мученикъ въ Пергіи почитается д. 21. цѣвтня. Пѳдъ игеомомъ Теоодотомъ въ Памфіліи бувъ ѳнъ взятъ до вѳйска. За вызнанье Христа перве бувъ битый, потѳмъ на сковородѳ распаленой люто печень и сѣркою, смолою и воскомъ покропляный. Но Господъ выпровадивши источникъ воды, угасивъ огонь и исцѣливъ св. мученика. Симъ чудомъ наверхнуса жрецъ Діоскоръ и пріявъ мученической вѣнецъ на сковородѳ. По смерти же Діоскора другого дня св. Теоодора привязано до колесницѳ, щобы волочень бувъ необузданными конями по улицяхъ городскихъ. Но ѳнъ зѳставъ чудесно освобожденъ, и наверхнулись два привязавшіѳ его мужи, которіѳ звалися Сократъ и Діонисій. Они признали заразы вѣру и були съ св. мученикомъ заключеніѳ. Потѳмъ кинено св. Теоодора въ пѣчь огненну съ обома наверхненными воинами Сократомъ и Діонисіемъ. Господъ же давъ св. мученикамъ росу духовну, и они начали въ печи собесѣдовати. Св. Теоодоръ оповѣдавъ обѳмъ товаришамъ, якъ его мати передъ трема лѣтами съ иншими людьми ѳтведена зѳстала въ полонъ. Потѳмъ пожелавши ю видѣти, помолився Христу о нѣѳ. И се чудо! Коли огонь печи угасъ,

¹⁾ См. Acta SS. Maji V. p. 429.

и святіи мученики уснули, явився ангель въ снѣ св. Θεодору, обявляючи ему, що прибула мати. Св. Θεодоръ отворивъ очи, и дѣйстно предстояла передъ нимъ мати его, которій на имя було Филиппа. Тогды святой довѣдався отъ неи, зъ ѡтки и якъ прибуває и благодаривъ Богу. Слѣдующого же дня донесено игемону всѣ тѣ чудеса. Но ѡнъ треваючи въ невѣрію, прійшовъ до печи и жадавъ ѡтъ Филиппы, абы намовила сына офѣровати богамъ и не здѣлалася бездѣтною. На то рекла Филиппа: „Сынъ мѡй роспять ѡтъ тебе, принесе Богу истинну офѣру, Господу Іисусу, истинному Богу“. Игемонъ же рѣкъ: „Если найшлась смерть сыну твоему, то най буде“. И заразъ данъ бувъ приказъ, роспяти Θεодора, а жовнѣровъ середъ печи заколоти списами, матеръ же Филиппу стати мечемъ. И такъ всѣ тѣ святі пріяли вѣнецъ мученическій. Св. Θεодоръ роспятий висѣвъ на крестѣ три дни, доки въ руки Бога не предавъ душу свою. Нѣкіи зъ побожныхъ собрали мощи святыхъ и похоронили ихъ честно¹⁾.

Св. Діонисій, епископъ Коринѣійскій, которого память греки почитаютъ д. 29. вересня, живъ въ цѣсарство Марка Аврелія. Онъ не задовлявся наставляти и поучати нарѡдъ собѣ повѣренный; но простиравъ свое старанье на иншіи громады христіаньскіи черезъ поучительніи посланія. Кедринъ утверждае, що претерпѣвъ мученичество (180 р.) и греки почитаютъ его яко мученика, латиники же (д. 8. цвѣтня) яко исповѣдника вѣры.

Поученіе. Св. мученики вѣрою побѣдили лютѡсть гонителей и всѣ покусы свѣта. Если бысмо мали вѣру, якъ зерно гѡрчичне, то на велѣніе наше кожда якъ гора велика покуса уступала бы въ безвѣсти, и не було бы намъ ничего невозможного. (Мат. 17).

Молитва. Молитвами, Господи, св. мученикѡвъ и всѣхъ святыхъ миръ твоій даруй намъ и помилуй насъ яко единъ щедръ.

110. Св. рѡвноапостолный Аверкій, епископъ Іерапольскій.

(Д. 22. жовтня.)

Пѡсля дѣлвъ ѡтъ Метафраста, если опустимъ еденъ очивисто баечный додатокъ и рѡжніи подробности, житіе св. Аверкія (Аберкія) представляеся намъ такъ.

¹⁾ См. Acta SS. Sept. VI. d. 20. p. 137. и минею Венеційску.

Сей святий живъ въ цѣсарство Марка Аврелія и бувъ епископомъ въ Іераполю, где тогды було еще мало христіанъ. Коли разъ невѣрніи собравшіся въ храмъ идолскѣмъ, обходили бѣсовскій празникъ, св. Аверкій замкнувся въ своѣй комнатѣ и молился о наверненію города. По молитвѣ же уснувъ и въ снѣ видѣвъ Господа подающою ему палицю въ руку и повелѣвающою сокрушити начальникѣвъ заблужденія поганьскаго. Святий вставъ отже таки въ ночи, порвавъ якійс дручокъ, побѣгъ въ храмъ Аполлоновъ, въ которѣмъ вчерашній отбывся празникъ поганъ, и однимъ ударомъ сокрошивъ идолы великіи, многоцѣнныи, красныи. На вѣсть о томъ собрався народъ при храмѣ и радивъ, якъ бы укарати Аверкія; онъ же выйшовъ на мѣсто и сѣвши високо, учивъ приходящихъ людей вѣры правдивои. Увѣдомленный о томъ народъ устремився на него занальчиво, скреготаючи зубами. Коли же приближился до святаго, несподѣвано выскочили изъ гурмы три бѣснующіи юноши знаніи отъ давна. Тѣ кусаючи собѣ руки и пѣну точачи изъ устъ, прибѣгли ко Аверкію и кричали страшнымъ голосомъ: „Аверкіе, заклинаемъ тя единымъ истиннымъ Богомъ, котораго проповѣдаешъ, не мучи насъ передъ временемъ“. Народъ застановився, глядаючи, що буде, а св. Аверкій помолившись сердечно на голосъ къ Богу, обернувся къ юношамъ и ударяючи ихъ по маду палицею повелѣвъ бѣсамъ въ имя Христа, чтобы вышли изъ юношей и ніякъ не шкодили имъ. Тогды бѣсы возвали великимъ голосомъ и вышли. Потѣмъ святий піднявъ юношей, которіи лежали якъ мертвіи, беручи каждого за руки, и они вставши, остановилися при нѣмъ. Весь народъ видѣвъ сіе и змінивши запальчивѣсть свою, просивъ св. Аверкія, чтобы учивъ ихъ вѣровати въ одного правдиваго Бога. Аверкій отже отворивши уста, учивъ ихъ до 3. години по полудни и исцѣливъ много недужныхъ, которыхъ принесено. Другого же дня згромадивъ вѣровавшихъ въ церкви и поучивши ихъ довольно, окрестивъ ихъ, числомъ 500 мужей. Вкоротцѣ привѣвъ до вѣры весь городъ и окрестности, творячи исцѣленія межи людьми. — Еднаго разу св. Аверкій изъ нѣкого молодця прогнавъ демона, сей же выходячи изъ молодця возавъ зухвало: „Вкоротцѣ, Аверкіе постараюся о то, абысь и нехотячи прійшовъ до Рима“. Длятого Аверкій повернувши до дому, молился много, чтобы Господь не допустивъ на него такого насилія бѣсовскаго. Но Господь объявивъ ему, що не мае страхатися; бо прійде въ Римъ по роспорядженію божому. И дѣйстно не по многихъ дняхъ завозванъ бувъ святий въ Римъ отъ цѣсаря Марка Аврелія; бо ото дочка цѣсаря мучена була отъ злого духа, который зъ неи

взывавъ, що единъ Аверкій, епископъ Іераполя, може злomu зарадити. Аверкій послѣдовавъ званю цѣсарскому, прогнавъ діавола и исцѣливъ доньку цѣсаря, котора звалася Лукилла. Коли же святий нашъ потѣмъ пробувавъ еще въ Римѣ, явився ему Господь въ видѣнію и велѣвъ ѣхать въ Сирію. Зъ Рима отже удався Аверкій въ Сирію и проходивъ церкви сирійскіи, утѣшаючи ихъ; бо тревоженіи були ѣтъ еретикѣвъ Маркіонитѣвъ. Потѣмъ звидѣвъ церкви Месопотаміѣ, переходивъ яко апостоль Киликію, Писидію и инші околицѣ. Нарештѣ вернувъ до Іераполя, гдѣ прочіи свої лѣта провѣвъ въ мирѣ и ѣтдавъ праведну свою душу въ руцѣ Богу, маючи 72 лѣта. Св. Метафрастъ запевняе насъ, що Господь въ снѣ предпovѣвъ Аверкію близке розстанье со свѣтомъ, и що Аверкій вставши ѣтъ сна, заразъ приготавлявъ собѣ грѣбъ и памятникъ кам'яний, на которѣмъ положивъ довгий написъ. Св. Метафрастъ подае сей написъ, и мы подивляємъ въ нѣмъ мудро потаену згадку о св. Евхаристіи¹⁾.

Поученіе. Св. Аверкій по обавленю божому сокрушивъ идоли поганьскіи въ храмѣ ихъ. Крімъ обявленя божого то учинити не булобы ему дозволеннымъ; бо не вѣльно єсть вызивати гнѣвъ и запальчивѣсть невѣрныхъ. Фалшиву вѣру удавати николи не єсть позволене; но часто порадно єсть межи невѣрними вѣру свою укрѣпити. Если кто ѣтъ особы приватной запытанъ єсть о вѣру, може для уникненя великой шкоды мовити, що не хоче ѣтповѣдати. Можна также окупитися грѣшми, абы невѣрніи не доходили нашої вѣры. Если же судія запитає тебе о вѣру, обовязанъ єсь исповѣсти вѣру; бо кто исповѣсть Іисуса передъ людьми, то Іисусъ исповѣсть его передъ Отцемъ небеснымъ.

Молитва. Житіє на землі имѣвъ єсь, преблаженный Аверкіє, небесное. Въ тѣлѣ яко безтѣлесный поживъ єсь, намѣтности уморивъ єсь и пріявши священства даръ, вѣру розширивъ єсь. Бѣсамъ бувъ єсь страшень; всѣхъ ѣтъ насъ заступай ѣтъ ихъ нападѣвъ.

III. Св. мучениця Гликерія. (Д. 13. мая.)

Маємъ дѣи св. м. Гликеріѣ у Балландистѣвъ²⁾, но изъ нихъ треба тѣлько осторожно черпати. Пѣсля тыхъ дѣѣвъ св. мучениця и дѣвиця Гликерія була зъ города Траянополя въ Фракії ѣтъ

¹⁾ Acta SS. Octobr. IX. d. 22. p. 845.

²⁾ Acta SS. Maji III. d. 13. p. 187.

знатной родини. Коли (въ цѣсарство Антонина) игемонъ Сабинъ въ Траянополю богамъ офѣру приносивъ, она маючи на чолѣ своемъ выражанный крестъ святой, прійшла и вызнала передъ нимъ истинну вѣру. Игемонъ велѣвъ ѣй офѣровати богамъ, она же запроваджена въ церквище, помолилася и молитвою опрокинула статую Ювиша, божка поганого. Тогды погане напали на ню съ каменями, но не могли еи дѣткнути, бо сила божья хоронила ѣе. По даремномъ каменованю ѡтведена була въ темницу, слѣдующого же дня зѣстала повѣшена за волосе на мучилищу и строгана нѣгтями желѣзными. Потѣмъ снято ю и ударяно по лицу. Дальше морено святу голодомъ въ темници черезъ многіи дни. Во всѣхъ тыхъ и иныхъ мукахъ дѣзнала она надзвычайной помочи. Напоследокъ Сабинъ велѣвъ за собою провадити ю въ Ираклію. Тамъ прославилася мученица чудесами, и стражникъ темницъ Лаодикій наворачуясь къ вѣрѣ и за вѣру положивъ голову свою подъ сокирою. Святая же Гликерія була дана на жиръ дикимъ звѣрямъ. Тогды одна лвица припала до нѣгъ святой, а друга задала ѣе смерть — по власному еи желанію — легкимъ тѣлько угрызеньемъ. Епископъ Дометій поховавъ ея тѣло коло Иракліѣ Ѳракійской и цѣлебне миро вытѣкало изъ еи мощій. О тѣмъ олюби пише Никифоръ (ист. XVIII, 32.) Св. Гликерія умерла д. 13. мая р. 162. або пѣсля Болландистѣвъ р. 177. т. е. 17. р. Марка Аврелія. Въ исторіи о мощахъ св. муч. Евфиміѣ, которіи ѡтъ Копронима выкиненіи въ море, чудесно приплыли ко острову Лемну, читаемъ, що тогды (въ VIII. вѣцѣ) почивали на тѣмже островѣ мощи св. мученицъ Гликеріѣ.

Поученіє. Наслѣдуймо великодушіє и терпѣливѣсть св. Гликеріѣ, котора для славы божьей пѣднѣла велике дѣло исповѣданія вѣры межи невѣрными и не уступила жаднымъ мукамъ.

Молитва. Гѣркую ранъ болѣзнь, Слове божій, терпитъ св. мученица Гликерія; дѣлятого ко неболѣзненному переставляется животу яко нетлѣнна дѣвица, чистыхъ подвиговъ войну одолѣвшая.

112. Св. мученикъ Ермей. (Д. 31. мая.)

Дѣи¹⁾, на которіи не во всѣмъ спуститися можна, мовѣють що св. Ермей (Ермії) бувъ воиномъ и потайнымъ христіаниномъ. Вы-

¹⁾ Acta SS. Maji VI. d. 31. p. 773.

служивши въ войску, зрѣлся пенсіѣ доужной выслуженому воину; бо видѣвъ, якъ граблено убогихъ на утриманье войска. Коли судія Себастіанъ зъ Киликіѣ прибывъ въ Коману, городъ Каппадокіѣ, найшовъ тамъ нашего святого и чуючи, що не таится вже съ вѣрою, велѣвъ собѣ его припровадити, чтобы по роспорядженю цѣсаря Антонина, принѣсъ богамъ жертву. Понеже найшовъ его непохитнымъ въ исповѣданю Христа, приказавъ сокрушити ему каменемъ челюсти и выбити зубы и одерти зъ лица кожу. Потѣмъ кинено святого въ пѣчь; но огонь не пошкодивъ ему ничего. Дальше напоено его отравою ѣдкою; но и отрава показалася безсильною противъ святому угоднику божому. На то чудо наворачуясь къ Богу живому волхвъ овъ, который отруту приправивъ; за вызнанье же истинной вѣры зѣставъ обезголовенный. А св. Ермей бувъ еще окрутѣйше мученъ. Вырвано ему жилы, выбодено очи, задавано инші тяжкій муки. Досвѣдчивши же мучитель ѣтъ 27. марця до 31 мая твердости вѣры Ермея, осудивъ его на ѣтѣченье головы, которе святой претерпѣвъ великодушно. Побожніи христіане похоронили его съ почестію въ Команѣ, городѣ Каппадокіѣ.

Поученіе. Подивляймо и наслѣдуймо вытревалоѣсть (постояннѣсть) св. мученика Ермея и просѣмъ Найвысшого, абы давъ намъ поконати смутокъ и омерзѣнье и скучнѣсть, котора трапити насъ може на дорожѣ добродѣтели христіаньскои.

Молитва. Всѣ мысли и движеня сердца ко Богу направивши, всеблаженный мучениче, терпѣвъ есь шарпаня и болѣ божественного тѣла твоего съ незвытяженою вытревалоѣстю; бо прозиравъ еси вѣнцѣ славы небесной. Не пожертвовавши идоламъ, въ огню пробувъ есь неопаленъ; горькими отрутами напоенъ пробувъ есь неушкожденъ. Жилы и зубы и все охочо позбувъ есь будучои ради жизни, зовучи: „Богъ есть со мною и никто противъ мене“.

113. Св. мученики Викторъ и Стефанида. (Д. 11. листопада).

Въ цѣсарство Антонина пѣдъ воеводою Египта Себастіаномъ въ Александрію бувъ нѣкій воинъ зъ Киликіѣ, именемъ Викторъ, который ѣтъ дитиньства боялся Бога. Сего нудивъ воевода, чтобы по повелѣнію цѣсарскому жертвовавъ богамъ. Но на порожню; Викторъ визнавъ ѣтважно Христа и бувъ готовъ за вѣру свою всѣ можливіи муки терпѣти, мовячи Себастіану: „То не смерть, но животъ вѣчный, если вытреваю въ терпѣнію твоихъ мученій“. Тогда воевода велѣвъ сокрушити ему пальцѣ, що святой претерпѣвъ,

благодарячи Бога. Другого дня велѣвъ воевода кинути его въ пѣчь огненну; но святой пробувъ въ нѣй три дни неушкоджений. Воевода же приписуючи чудо волшебництву, велѣвъ нѣкому чародѣю, абы отрутою приправивъ ему мяса и давъ ѣсти. Коли Викторъ не дѣзнавъ жадной шкоды ѣтъ поданого сѣ ѣду, тогды чародѣй видѣвши чудо, навернувся къ вѣрѣ. Но воевода треваючи въ невѣрію, пѣддавъ святого новымъ страшнѣйшимъ мукамъ и на послѣдокъ велѣвъ ему очи выколоти и здерти скѣру зъ тѣла. Коли святой все великодушно терпѣвъ, нѣка жена именемъ Стефанида (Корона), шѣстнадцатилѣтна супруга одного воина, стала благословити терпѣніе св. мученика и нарештѣ възвала: „Виджу двѣ прекраснѣй короны несенѣ сѣ неба руками десяти ангелѣвъ, одну бѣльшу надѣ голову Виктора, другу меншу надѣ голову мою, для мене, котора хотѣ уломна грозбѣ воеводы не боюся и яко ѣтважна цѣсарство Христа наслѣдую“. Воевода же призвавши ю на судъ, велѣвъ ѣй, абы офѣровала богамъ, и коли того учинити не хотѣла, давъ воинамъ приказъ, приклонити до землѣ верхи двохъ пальмовыхъ деревъ, нагинаючи едно ко другому, Корону же привязати къ нимъ на обѣ стороны руками и ногами и наразъ пустити дерева. Тымъ чиномъ тѣло Стефаниды роздѣлено было на двѣ части, душа же не звязана взлетѣла на небеса и найшла покой о Христѣ Господѣ. Викторъ потѣмъ бувъ чи то мечемъ, чи сокирою стятый. Минея Венецїйска допускае, що ѣнтъ пострадавъ въ Италїи со Стефанидою. Пѣсля греческихъ дѣвъ ѣтъ Метафраста Викторъ и Стефанида обое терпѣли въ Дамасцѣ городѣ д. 11. листопада. Пѣсля латинскихъ у Болландистѣвъ, которымъ послѣдуемъ¹⁾, терпѣли д. 24. цвѣтня по полудню въ Шебаидѣ Египта коло Ликополя. Но къ спожалѣню повага дѣвъ не есть велика. О мощахъ зри Болландинѣвъ.

Поученіе. Если прїйде намъ що терпѣти въ признанію вѣры або выповненію обовязкѣвъ, мовмо по прикладу св. Виктора. „То не смерть, но животъ вѣчный, если вытреваю въ терпѣнію бѣдѣ и печали житя сего“. Св. Стефанида яко ѣтважна наслѣдовала животъ вѣчный. И мы мусимъ ѣтважнѣ бути; бо по словамъ Спасителя царствіе боже сѣ нуждою прїймаеся и ѣтважнѣ порывають оно.

Молитва. Очима избоденъ и на деревѣ висячи, свѣчами кругомъ паленъ и лютостію судїѣ жилами перерѣзанъ и мечемъ въ го-

¹⁾ Maji III. d. 14. p. 266.

лову усьмаемый не терявъ есь спокою внутренняго, Виктор е славный, бо предвиджовавъ есь заплату живота вѣчнаго и богатаго заживавъ есь потѣшенія ѿтъ струй Спасителя. — Вѣнчавъ тя, Стефанидо, Господь короною ласкъ; вольно бо, о многострадальна, мукамъ предалась себе самую; привязана же двома пальмами роздѣлилася еси и возлетѣлась ко Богу яко чиста голубица, тѣло зоставивши въ руцѣ мучителей ловцѣвъ.

114. Св. преподобномученица Параскевія. (Д. 26. липця.)

Не маемъ певныхъ историчныхъ вѣстій о тѣй мученицѣ. Пѣсля минѣв Вениційской св. Параскевія була ѿтъ предѣловъ Рима, жила въ цѣсарство Антонина. Понеже народилася въ пятницу, то въ крещенію дано ѣй имя Параскевія, се есть Пятница. По смерти родичій роздавши убогимъ маетокъ, провадила житье апостольске, проповѣдаючи Христа въ рѣжныхъ сторонахъ. Жиды оскаржили ю передъ Антониномъ, но она выбавила ся чудесно ѿтъ двохъ смертныхъ казній, навернула цѣсаря того къ вѣрѣ и ѡнъ дався окрестити. Потѣмъ выйшовши, проповѣдала Христа въ иншѣй сторонѣ, где навернула короля Асклиція. Коли потѣмъ дальше проповѣдала Христа, удостоилася освободитися ѿтъ смертной казни чудеснымъ способомъ. Напослѣдокъ царикъ Тарасій по многихъ мученяхъ мечемъ ѿтъявъ честну ея голову. Подѣбно подаеся ея исторія изъ молитвословѣвъ іерейскихъ сицилійскихъ и галлійскихъ. Пишуть бо, що народжена изъ знатного роду ѿтъ раннихъ лѣтъ визнавала христіанську религію, а по смерти родичій роздавши маетокъ убогимъ, переходила рѣжніи города Сициліѣ, проповѣдаючи евангеліе съ великимъ успѣхомъ. Наконецъ въ Галліи пѣдъ Антониномъ цѣсаремъ и Асклепіадомъ судією претерпѣвши съ наибѣльшою вытревалостію многіи муки, мученичествомъ вѣнчана ѿтѣйшла щасливо ко обручнику небесному. (См. Каллендарь О. Н. Ниллесь Т. I.)

Поученіе. Черезъ свое мужество слаба дѣвица ѡтнесла многіи побѣды надъ невѣріемъ поганьскаго народа и лютостію мучителей, зыскала вже ту велику славу и наслѣдила животъ вѣчный. Наслѣдуймо ея мужество и крѣпость духа, щобы черезъ нашу лѣньбѣсть и боязливѣсть не затворилися намъ добра царства Христоваго. Дороги ледащихъ постеленій терньемъ, мовить писаніе, мужественныхъ же угладженій.

Молитва. Земскои роскоши не любивши свята мученица мно-

гихъ дарованій духовныхъ удостоилася на земли и наслѣдила животь вѣчный. Господи молитвами еи помилуй и спаси насъ.

115. Св. священномученикъ Поликарпъ. (Д. 23. лютого.)

Сей святой бувъ ученикомъ св. евангелиста Іоанна и другихъ апостолѣвъ. По свѣдоцтву св. Іеронима св. апостоль Іоаннъ поставивъ его епископомъ въ городъ Смирнѣ. Коли св. Игнатій, епископъ Антіохійскій, окутый веденъ бувъ до Рима, по дорожѣ вступивъ до него. Пізнѣйше св. Игнатій звидѣвъ Филипписибъ, и сіи ѡтнеслися письменно ко св. Поликарпу, увѣдомляючи его о дальшій подорожи Игнатія и просячи о надослань имъ посланій св. Игнатія, кѣлько бы ихъ не мавъ. Поликарпъ удовлетворивъ ихъ желанію и додавъ власноручне письмо, которе для насъ дуже важне есть. Оно составлене около р. 108. Писатель церковній выражаются о нѣмъ похвально, и св. Іеронимъ свѣдчить, що за его часѣвъ читалося оно въ Азій публично въ церквахъ. Въ житію выданѣмъ ѡтъ Болландистѣвъ (Іап. d 26.) изъ старої греческої рукописи (въ главѣ шестій) оповѣдаются чудеса содѣлані св. Поликарпомъ. Якій мужъ бувъ Поликарпъ, видко изъ свѣдоцтва даного ему поганами. Бо пѣсля Евсевія кричали они на него єдиногласно къ судіи, що есть учитель цѣлої Азій, отецъ христіанъ, розоритель богѣвъ. Св. Иринеѣ, ученикъ Поликарпа, выхваляе святѣсть во всѣмъ его поведенію; величество, которымъ сіяло его поважне лице, постава и уложеніе тѣла; превосходнѣсть науки и напоминій, которыми кормивъ нарѣдъ, покликуючися на устне ученіе самыхъ Апостолѣвъ Христовыхъ. — Коли Аникитъ бувъ папою Римскимъ предпріявъ св. Поликарпъ подорожъ до Рима, и папа такъ поважавъ его, що на мѣстѣ своѣмъ давъ ему св. литургію ѡтслужити (пише св. Іеронимъ.) Рѣжний звичай въ обходѣ праздника пасхи не зробивъ межи ними незгоды. При способности того побыту въ Римъ наворачнувъ Поликарпъ многихъ зъ тыхъ, що пріяли лжеученіе Валентина и Маркіона. Съ Маркіономъ мавъ спѣткатися разъ лично въ Римѣ. Якъ Маркіонъ спытавъ, чи его знае, отповѣвъ Поликарпъ: „Такъ безъ сомнѣнія знаю (тя) первородного Сатаны“. (Оповѣдає Евсевій изъ св. Иринея ист. IV. 21.) Пѣсля житія ѡтъ Піонія у Болландинѣвъ Поликарпъ бувъ наслѣдникомъ св. Вукола на престолѣ епископскѣмъ въ Смирнѣ.

Р. 166 въ цѣсарство Марка Аврелія пѣднялася въ Азій велика буря гоненія на христіанъ, и добродѣтель св. Поликарпа увѣнчалася

короною мученичества. Исторію мученичества того маємъ межидѣлами апостольскихъ отцѣвъ въ посланію церкви Смирнской до церкви Филомилиѣ, города въ великоѣ Фригій, и до прочихъ католицкихъ церквій. Авторомъ того посланія бувъ нѣкій христіанинъ въ Смирнѣ, именованъ Марко, чоловікъ способный, который умѣвъ геройскій подвигъ нашего Святого въ ѡтповѣдноѣй представити формѣ.

На початку посланія ѡтъ имене церкви Смирнской говорить о постоянности мучениковъ и о первыхъ офбрахъ гоненія въ Смирнѣ, которыми Германикъ и десять або одинацять христіанъ були. Коли выпроваджено Германика на жиръ звѣрямъ и анѣнцатъ (проконсулъ, губернаторъ) намовляючи его рѣкъ, що жалуетъ его молодого вѣку, то самъ силою роздражнивъ звѣря противъ себе, абы скорше зѣйти изъ несправедливого свѣта. На видѣ тои шляхетности боголюбивого христіаньского рода не змякъ нарѣдъ, но шалено верещавъ: „Геть взяти безбожныхъ, шукати Поликарпа!“ Св. Поликарпъ не мѣшався тими криками, мовять Смирнскіи христіане въ посланію къ церкви Филомилиѣйскѣй, и хотѣвъ позѣстати въ Смирнѣ; но на просьбы другихъ усунувся до одного дому въ поблизке село и повный ласки божой по звичаю своему день и нѣчь молився Богу о всѣхъ церквахъ на земли. Тымъ часомъ шукали погане за нимъ старанно, щобъ передъ окѣнченьемъ игоръ выставити его звѣрямъ. Три же дни передъ своимъ увязненьемъ Поликарпъ молячися, мавъ видѣніе; видѣвъ свою подушку въ поломѣняхъ, и заразъ рѣкъ до домашнихъ: „Маю живцемъ спалентъ бути“. Потѣмъ зъ сѣльскаго того дому усунувся передъ гонителями въ другій дѣмъ. Гонителѣ же впадаючи на тропъ и не находячи его, злапали двохъ молодыхъ невѣльникѣвъ, зъ которыхъ единъ на мучилищѣ зрадивъ святого. Взявши отже зъ собою зрадника сѣпаки и отдѣль вѣзды, прибули въ пятокъ вечеръ до дому, где св. старецъ бавивъ. Поликарпъ видѣвъ ихъ зъ горньонкомнаты и мѣгъ бѣжати, но не хотѣвъ и сказавъ: Воля божя буди. Потѣмъ снишовши къ нимъ, казавъ дати имъ обѣдъ, а самъ повный благодати творивъ свою молитву черезъ двѣ годянѣ поминаючи всѣхъ, которыхъ знавъ зъ особна, и всю церковь загально. На ѡтѣвздѣ посаджено его на осла и такъ прибувъ ѡнъ слѣдующого дня въ Велику суботу до Смирны. Въ городѣ тѣмъ срътили его два сановники: Иродъ иринархъ съ отцемъ своимъ Никитою и взявши его съ собою на колесницу, наставляли, абы сказавъ Господь цѣсарь, прииѣсь офбру и такъ выбавивъ ся; но ѡнъ по довшѣмъ мовчаню ѡтповѣвъ, що не зробить того. Длятого згань-

били его и столкнули съ колесницъ такъ нагло, що нарушивъ си голень. Тогда незражаючи тымъ святой, ишовъ дальше пѣшки по скору и прійшовъ на торъ гонѣвъ, где собранный бувъ галасуючій нарѣдъ. Коли тамъ явился, дався чути голосъ съ неба мовячій: Крѣпись Поликарпе и мужайся. Той голосъ чули всѣ притомніи тамъ христіане. Якъ потѣмъ представлено Поликарпа губернатору, спытавъ его тойже о имя и повелѣвъ клятися Фортуною цѣсаря, се есть божкою щасливости цѣсарской, и сказати: Прѣчь возьми безбожныхъ; бо такъ звичайно кричавъ нарѣдъ къ суди на христіанъ. На то жаданье святой печально поглядаючи на множество собранныхъ поганъ и двигнувши руку къ нимъ, зѣхнувъ, возрѣвъ на небо и рѣкъ: Возьми безбожныхъ, т. е. наверни ихъ къ истинѣ. Губернаторъ же видячи двузначиѣсть слѣвъ, жадавъ дальше ѡтъ него, щобъ клявся Фортуною цѣсаря и злорѣчивъ Христу. На то ѡтповѣвъ ему святой нашъ мило: „Вже 86 лѣтъ служу Христу, и Онъ ничего злого не зробивъ менѣ, якъ мѣгъ бы я злорѣчити моему царю, который выбавивъ мене“. Губернаторъ не перестававъ нудити его, щобъ клявся Фортуною цѣсаря, а святой ѡтповѣвъ: Понеже говоришь, якъ коли бысь не знавъ, кто я есмь, то услыши отверте мое вызнанье: Я христіанинъ и готовъ есмь вытолковати, що то значить, если ми назначишь на то день. „Толкуй о тѣмъ народу“, рѣкъ ему губернаторъ. Тобѣ хотѣвъ емь оправдатися, ѡтповѣвъ Поликарпъ; понеже научилисмося поважати зверхности ѡтъ Бога установленій; но тѣ люди тамъ не суть гѣдніи, щобымь оправдався передъ ними. И дѣйстно нарѣдъ такъ забуренный бувъ на святого, що даремна була бы его бесѣда була. Губернаторъ грозивъ ему потѣмъ звѣрями, а святой ѡтповѣвъ ему: „Най прійдуть; зъ боязни передъ звѣрятами невозможно ми есть ѡтъ лучшого ко гѣршому навернутися, но добре ѡтъ злого ко доброму перенесеному бути“. Губернаторъ грозивъ дальше огнемъ, а святой рѣкъ: „Грозишь ми огнемъ, который годину горить и угасаетъ; бо не знаешь огню будучого суду и вѣчной муки, который безбожныхъ ожидае. Но що медлишь? твори, що хочешь“. — Теперь губернаторъ выславъ геролда, щобы три разы оголосивъ: Иоликарпъ признався, що есть христіаниномъ. Якъ то оголошено, сразу притомніи жида и погане верещали: То учитель безбожности, отецъ христіанъ, убійця божищъ, который неустанно учитъ не жертвовати и богамъ непокланятися. При тыхъ же словахъ съ великимъ крикомъ требовали, абы льва пустити на Поликарпа. Но коли по ѡкѣнченю игоръ то не було дозволене,

скричали знову мовячи: Да будетъ сожженъ. И сейчасъ приступлено до чину съ наибольшимъ посиѣхомъ. Жиды показали при тѣй способності найбільшу ревнисть и услужнисть. Коли стѣсь бувъ готовъ, святой розбрався самъ. Хотѣли его также пригвоздити; но онъ мовивъ, що Богъ даровавши ему терпѣти смерть огненну, и безъ гвоздей дастъ ему постояти непохитно на кострѣ. Задоволенося отже звязати ему руки на плечи. Наконецъ звязанъ якъ избранный баранецъ Поликарпъ возрѣвъ на небо и мовивъ: „Господи Боже Вседержителю, Отче Твоего возлюбленого и благословенного Сына Іисуса Христа, которымъ пріяли мы знанье Твое, Боже Ангелѣвъ, силъ и всѣхъ сотворѣнь, цѣлого племени Праведныхъ, которіи жиють передъ Твоимъ лицемъ, славлю Тя, що сего дня и въ сію годину удостоивесь мене въ числѣ Твоихъ крови свѣдкѣвъ пити изъ чашѣ страданій Христовыхъ во воскресеніе ко животу вѣчному по души и тѣлѣ въ безсмертіи Духа Святого. Кобымъ днесъ пріять бувъ межи тыхъ крови свѣдкѣвъ яко тучна и благоугодна оффра, такъ якъ Ты, неложный и правдивый Богъ на то мене уготовавъ и менѣ напередъ объявивъ и теперь вышпунивъ. Сего ради и хвалю Тя за все, славлю Тя, величаю Тя со вѣчнымъ и въ небѣ вывышенимъ Христомъ, Твоимъ возлюбленнымъ Сыномъ, съ которымъ Тобѣ и Св. Духу честь най буде теперь и во всѣ вѣки. Аминь“. Якъ Поликарпъ вырѣкъ: Аминь, підпалено костеръ. Могучо выбухъ полонѣнь; тогды, мовять вѣрніи Смирны въ посланію своѣмъ, видѣлисмо, которымъ придивлятися дано було, велике чудо. Бо огонь утворивъ сводъ затоки якъ вѣтромъ надуте полотно вѣтрильне и окруживъ тѣло мученика стѣною. Онъ же стоявъ посередѣ якъ хлѣбъ пекомъ або якъ золотили срібло въ огню палаюче. А такъ пріємный запахъ вѣявъ ко намъ, якъ ѡтъ благовонного кадила або иншого аромата. Коли наконецъ безбожники видѣли, що его тѣло ѡтъ огню не може спалитися, вѣлѣли конфектору (которого дѣломъ було въ театрѣ швидко убити небезпечного зрителямъ звѣря), абы приближився и Поликарпа штилетомъ пробивъ. И якъ то сталося, такъ много крови вытекло изъ св. мученика, що огонь загасъ, и весь згромаженный нарѣдъ здивовався, видячи такъ велику рѣжницю межи невѣрными и wybranymi.

Христіане хотѣли взяти тѣто святого, но жиды клеветали на нихъ, що будутъ почитати его якъ Бога вмѣсто роспятого, и Никита по побужденію ихъ намавлявъ губернатора, щобъ не позволивъ выдати тѣла на погребеніе. Тутъ уболѣвають Смирнскіи христіане невѣрныхъ въ посланію своѣмъ мовячи: „Они не знаютъ,

що мы не можемъ ѳтступити ѳтъ Христа Господа — и иншому воздавати божеске поклоненіе. Бо тому покланяемся яко Сыну божому; мученикамъ же яко ученикамъ и подражателямъ Господа ѳтдаемъ належачу любовь за ихъ незрѣване почитанье ко власному королю и учителю и желаемъ ихъ товаришами и спѣльниками быти Сотникъ ѳтже вслѣдствіе вархолы жидѣвской велѣвъ положити Поликарпа посередъ стоса и спалити; мы же изъ попену собрали кости его, которіи намъ дорожшіи суть ѳтъ многоцѣнныхъ каменей и честнѣйшіи ѳтъ золота, и положилисмо на ѳтповѣднѣмъ мѣстци. Тамъ, дасть Господь, собравшіися, по можности съ радостію и веселіемъ будемъ праздновати день его мученичества въ память тыхъ, которіи вже геройскій подвигъ совершили, и на вправу и приготованье тымъ, що идуть ему на встрѣчу“.

Мученичество збулося д. 26 марца въ велику субботу около другой години по полудни.

Поученіе. Иродъ и Никита вывысили св. Поликарпа на свою колесницу, тѣлько на то, абы его зъ укоризною скинути. Но натрафилі на праведника, который не уносився возвышеніемъ свѣтовымъ и не трапився униженіемъ, исповѣдавъ же вѣру свою до послѣднього дху. Исповѣданье вѣры зложено ѳтъ него на кострѣ свѣдчатъ, що наука о единомъ Бозѣ въ трехъ особахъ зѣстала ѳтъ Апостолѣвъ церкви предана и була визнавана въ 2. вѣцѣ еры христіаньской. — Изъ посланія христіанъ Смирнскихъ видимъ, що по наставленю апостольскихъ мужей покланялися Іисусу яко Богу, а святыхъ угодникѣвъ божихъ почитали яко учиникѣвъ и наслѣдователѣвъ Христа Господа и ихъ мощи уважали дорожшими ѳтъ многоцѣнныхъ каменей, честнѣйшими ѳтъ золота. — Не безъ особенного зарядженя провидѣнія божого досталося до насъ посланіе церкви Смирны; бо на кѣнци того посланія примѣчае Піоній, що довѣдався о рукописи посланія сего изъ обявленя св. Поликарпа и найшовши ю надписовану, переписавъ старанно.

Молитва. Умерши міру всему, св. Поликарпе, живъ есь Христу Господу и къ Нему прійшовесь, наслѣдуючи животъ и нетлѣніе. Священнодѣйствовавши, славне, Христову тайную службу, словесное овча себе привѣвсь Богу, жертву пріятну и благоугодну всецѣлу, Поликарпе преблаженный! Сего ради просвѣтившиися днесъ твоими словесы, воспѣваемъ твою достохвальну память, славячи Господа.

116. Св. Юстинъ апологитъ и другій философъ и мученикъ Юстинъ и св. мученики съ нимъ. Блыскаючій легіонъ. (Д. 1. червця.)

Св. Юстинъ апологитъ по апостолахъ и ученикахъ Іисуса Христа есть найстаршій писатель церковный, который въ оборону вѣры написавъ двѣ апологіѣ и запечатавъ науку свою мученичою смертію. Онъ пострадавъ въ цѣсарство Марка Аврелія около р. 169. Евсеій (ист. IV. 24., изданіе Өалгофера), бесѣдючи о времени, въ которѣмъ пострадавъ св. Поликарпъ, епископъ Смирны, мовить такъ: „Тымже временемъ и Юстинъ, подавши (цѣсарямъ Марку Аврелію Антонину и его брату Лукію) второе свое письмо къ оборонѣ вѣры, зоставъ оздобленный славною мученическою короною. Его кончину споводовавъ циничный философъ Крискентъ. Именно коли Юстинъ того частѣйше въ розмовахъ передъ многими слышателями погромивъ, то наконецъ пріявъ черезъ свое мученичество и заплату побѣды за истину, которой бувъ проповѣдникомъ“.

Житіе св. Юстина апологита извѣстне есть намъ изъ дѣлъ его. Онъ родився около р. 103. ѳтъ поганьскихъ родичей. Родинне мѣсто его було Неаполь Флавіѣвъ, городъ збудованный на мѣстѣ розореного старого Сихемъ прозваного ѳтъ жидѣвъ Сихаръ (Шіанство.) Св. Юстинъ маючи велике желаніе пѣзнати Бога, удавався до рѣжныхъ философѣвъ, которіѣ однакъ не заспокоили его жажды. Коли философія стоикѣвъ и Пнеагореѣвъ ѳпустила умъ его тщимъ, покушався онъ за помочию философіѣ Платона прійти до пѣзнання Бога, но на порожно. Въ тѣмъ возсіяло ему свѣтло вѣры въ способъ, который намъ самъ описуе (въ діалогѣ съ жидовиномъ Трифономъ) слѣдующими словами: „Коли разъ шукавъ я самотного мѣстця, щобы предатися розмышленю, и проходився при морю, зобачивъ емъ за собою особу, котора послѣдовала менѣ. Бувъ то старецъ достойной поставы, въ которѣмъ лагѣднѣсть и строгѣсть соединялися. Обернувшись къ нему, станувемъ и вдививемся въ него. Тогды онъ рече: „Чи знаешь ты мене“? — Я сперечивъ. „Чому отже, повѣвъ, дивишь ся на мя такъ прилѣжно“? Дивуюся, рѣкъ емъ, що дѣгнавесь мене, бо я надѣявся, що буду ту самъ. „Приводить мене сюда неспокѣй“, рѣкъ старецъ; „я зажуренъ нѣкими изъ моихъ, которіѣ ѳтправилися въ подорожъ, и приходжу виглядати ихъ“. По тыхъ словахъ запытавъ старецъ Юстина, що ту робить, и вдавсь съ нимъ въ довгу розмову. Розмавляли о природѣ Бога, о безсмертію душъ, о нагоро-

дахъ добрыхъ, и карахъ злыхъ. Хоть св. Юстинъ еще всю надѣю покладавъ въ суетной философіи, мусѣвъ наконецъ признати ему, що философы не пѣзнали истины, и принужденъ его вопросами, порѣвнаніями, доказами запытавъ: „Що сотворю, понеже дотеперѣшій мои проводники саміи падають въ пропасть? Старець на то пытанье начавъ хвалити пророковъ, которіи святіи въ житіи своѣмъ, справедливіи въ дѣлахъ говорили Духомъ божимъ людямъ щирю правду и зѣоставили намъ письма свои. „Если съ вѣрою будешь ихъ читати, рѣкъ, пѣзнаешь правды философу потрібніи. На вѣру же заслугують они, бо довго на передъ предпověли рѣчи, которіи збулися въ прошедшихъ вѣкахъ и въ семъ вѣцѣ еще збуваются, и содѣлали чудеса, которыми показалися посланниками и пріятелями божими. Они все дѣлали на то, щобы объявити славу и величество боже и подати намъ пѣзнанье Христа Господа, Сына Бога, который ѡтъ Него походить. Потреба отже, щобысь передъ всѣмъ усердно молился къ истинному Богу, абы отворивъ ти двери пѣзнанія и свѣтла; бо рѣчи, о которыхъ я ти говоривъ, суть такіи, що никто не може ихъ поняти, если Богъ и Христосъ не возсіея въ сердци ихъ пѣзнанье“. По тыхъ словахъ, пише далѣ св. Юстинъ, старецъ говоривъ менѣ еще много рѣчій, которіи въ сію годину оповѣсти невозможно. Повелѣвши же выповнити, що сказавъ, пѣшовъ въ свою дорогу, и я бѣльше его не видѣвъ. Кто то бувъ той старецъ, рѣжне можемъ мыслити. Но правдоподобно бувъ то Ангелъ божій, бо не легко вытолковати си явленье старця въ ѡтлюдной сторонѣ, а Господь и черезъ Ангела наставляе къ вѣрѣ чловѣка послѣдующого во всѣмъ свѣтлу розуму и шукающего истины, якъ то въ исторіи Корнилія сотника видимъ. По той розмовѣ св. Юстинъ почувъ заразъ огонь розгнѣчающей въ сердци своѣмъ и роспалился любовію ко пророкамъ. И якъ перше старався пѣзнати философію поганьску, такъ теперь учився христіанскои мудрости. И що особенно его наверненіе довершило, було таемне подивлянье незвытяженои ѡтваги христіанъ посередъ найтяжшихъ мукъ. Не возможно есть, гадавъ ѡнъ собѣ, щобы такіи люди спосѣбніи були содѣлати тѣ мерзости, которіи имъ закидывано; бо якъ бы мѣгъ кто зъ любовникѣвъ роскоши змысловои съ радостію ити на смерть, котора розлучае его съ всѣмъ, що на свѣтѣ щасливе и миле называеся? — Навернувшись къ вѣрѣ, показавъ св. Юстинъ велике замилованье ко св. писанію и зыскавши ѡтъ Бога даръ розуму и вѣдѣнія, составилъ душеспасительніи книжки. Хоть въ цѣли лучшого поученія въ религіи христіанскѣй предпринявъ рѣжній подорожи, однакъ Римъ выбравъ собѣ за мѣсто

пребыванія своего и заложивъ тамъ по прикладу философѣвъ школу, щобы учивъ въ нѣй христіаньскои мудрости всѣхъ, которыхъ розголося имене его до него провадивъ.

Межи дѣлами св. Юстина найславнѣйшій суть двѣ апологіи, т. е. росправы въ оборону вѣры нашої, и діалогъ (розговоръ) съ жидовиномъ Трифономъ. Перша его апологія написана въ Римѣ правдоподобно передъ р. 139. къ императору Антонину Побожному. Заразъ на початку той апологіи обявляє св. Юстинъ имя и рѣдъ свѣй и вставляея за невинными гонеными христіанами съ всею силою вымовы, предивѣдае же императору кары божіи, если буде переслѣдовати христіанъ за имя и религію ихъ. — Якъ довѣдуемся изъ старого автора Оросія, апологія та мала пожаданий успѣхъ. Императоръ въ посланію къ азійскимъ станамъ заказавъ переслѣдовати христіанъ за саму религію. — Недовго по написаню сеи апологіи св. Юстинъ, коли императоръ воевавъ противъ збунтованныхъ жидѣвъ, збѣйшовся въ Ефесъ съ жидовиномъ Трифономъ, который бѣжавши съ Палестины, пробувавъ въ Ефесѣ. Оба начали бесѣдовати о религіи, роспраляли при кѣлькохъ жидѣхъ до вечера и продолжали росправу слѣдующого дня. Той то розговоръ споводовавъ св. Юстина написати славне свое дѣло, которе называея діалогъ (розговоръ въ двоухъ) съ Трифономъ жидовиномъ. Инный диспутъ мавъ св. Юстинъ въ Римѣ съ циничнымъ философомъ Крискентомъ въ цѣсарство Марка Аврелія, и якъ выше сказано, погромивши Крискента, совершенно, черезъ засѣдки тогоже збѣставъ выданный на муки и смерть. Но передъ мученическимъ подвигомъ святой нашъ написавъ вторую свою апологію коротку ко царю Марку Аврелію, которая также причинитися мусѣла до мученичества святого автора. Та втора апологія, якъ здаея, вже за часѣвъ Евсевія въ кодексѣхъ занимала перше мѣсце; но нынѣ печатаея на вторѣмъ мѣстѣ. Св. Юстинъ споминае въ нѣй рѣжныхъ христіанъ, которыхъ мученичество побудило его написати ту апологію, именно нѣкого Птолемея и Лукія и третього. И до оповѣданя о ихъ мученичествѣ додае тѣ слова: „И я ожидаю вже, що (ѣтъ якого демона або несправедливого судіѣ) пѣдступно переслѣдованный и въ колоду забитый буду або певно ѣтъ ового любителя галасу и показности Крискента“. И не помолился св. Юстинъ, бо по свѣдоцтву Евсевія святой нашъ пострадавъ заразъ по выданю второй апологіи по смерти св. Поликарпа около 169. року.

Маеми дѣи мученичества мудрца Юстина замешкалого въ Римѣ

и товаришей, которі вѣроятно були его ученики¹⁾. Поважні авторы утверждаютъ, що то суть акта мученичества нашего св. Юстина апологита. Но після гр. миней св. Юстинъ апологитъ черезъ справки Крискента по шляхетнѣмъ терпѣнію мукъ зоставъ потаємно отрутою страченный, а дѣи реченій ѡносятся до иншого философа Юстина и ученикѡвъ его²⁾. Понеже и то второе мнѣніе есть правдоподобне, то не рѣшаючи вопроса, до которого Юстина ѡносятся акта мученичества, подаю ихъ содержанье.

Юстинъ и святіи исповѣдники съ нимъ ятіи приведеніи були ко Рустикю, префекту Рима (къ тому самому, ѡтъ которого цѣсарь Маркъ Аврелій научився стоичной философїѣ.) Рустикъ жадавъ разъ ѡтъ Юстина, щобъ повиновався воли богѡвъ и роспорядженямъ императора. Юстинъ ѡтповѣвъ, що водить повиноватися роспорядженнямъ „Спасителя нашего Іисуса Христа“. Шукавши бо надармо повсюды истины у философѡвъ, принявъ науку христїаньску, хоть она не подобаеся людямъ заслѣпленнымъ своими думками. — Подобно Харитонъ, Харито (Харита) и невѡльникъ цѣсарскїей Евелпастъ и Гіеракесъ и Пеонъ и Либерїанъ признали, що зъ милости божїей суть христїанами. Коли префектъ пытавъ Гіеракса (Іеракса) о родичей ѡтповѣвъ: Правдивый нашъ отецъ есть Іисусъ Христосъ, и правдива наша мати есть вѣра, которою вѣруемъ въ него. Мѡй же отецъ и мати по плоти (тѣлу) вже померли. — Потѡмъ префектъ озываючися знову до Юстина, рѣкъ ему: Слухай но ты, що зовешъ ся вымовнымъ и думаешь держати истинну философію, если по вѣсѣмъ тѣлѣ выскку ты бичами, чи таки певно и неѡтмѣнно въздешъ черезъ то на небо? Такъ, рече Юстинъ, если претерплю, що кажешъ, надѣюся прїяти нагороду уготовану вѣсѣмъ хоронячимъ заповѣди Іисуса Христа. Бо знаю, що вѣсѣмъ честно пожившимъ и за Бога що потерпѣвшимъ хоронится благодать божїа, доки весь мїръ стоитъ. — На то Рустикъ: Гадаешь ѡтже, що въздешъ на небо и отримаешь тамже яку нагороду? Не гадаю ѡтперъ Юстинъ, но вѣмъ на певно, и неѡтмѣнно того ожидаю. Рустикъ хочачи закончить допросъ, оставмо, рѣкъ, тѣ бочніи рѣчи и прїйдѣмъ до головного: вѣсѣмъ вамъ приказую собратися и единодушно жертвовать богамъ. На то Юстинъ: „Кто право мыслить не покине благочестїя, абы впасти въ блудъ и безбожнѡсть“. Понеже Рустикъ

¹⁾ См. Сурїя пѡдъ д. 1. червця, Болландинѡвъ пѡдъ д. 12. червця, Migne t. IV. p. 866.

²⁾ Служба святого д. 1. червця въ минеяхъ ѡносятся загально до Юстина мудрца и товаришей.

знову грозивъ непослѣдующимъ его приказу муками безъ милосердія, додавъ Юстинъ: „Того чого пожадаемъ есть муки терпѣти за имя Іисуса и спастися; то бо вьєднае намъ спасеніе и дерзновеніе передъ страшнымъ тогоже Господа и Спаса нашего трибуналомъ, передъ которымъ стане весь мѣръ Бога велѣніемъ“. Прочіи мученики мовили то само, додаючи сіи слова: „Швидко дѣлай, що хочешъ, бо мы христіане не жертвуемъ идоламъ“. Видячи ихъ сталѣсть судія, выголосивъ вирокъ сими словы: „Нехотѣвши жертвовати богамъ и повиноватися императорскому едикту най будутъ бичованіи и веденіи на усѣченіе, якоже законъ повелѣвае“. Велѣдствіе того, заключають акта, св. мученики прославляючи Бога, веденіи були на мѣстце казни, где бичованіи и сокирою сѣченіи въ исповѣданію Спаса мученичество совершили. Декоторіи же христіане тайкомъ взяли ихъ тѣла и похоронили ихъ на способномъ мѣстци при помочи благодати Господа нашего Іисуса Христа, которому слава на вѣки вѣковъ. Аминь. Суть то акта щиріи и подлинніи, якихъ мало, составленіи изъ судейскихъ записокъ.

Коли цѣсарь Марко Аврелій въ той способъ своихъ найвѣрнѣйшихъ подданныхъ губивъ, утворили варвары грозный союзъ противъ имперіи Римской, и повстала кровава вѣйна. Въ той вѣйнѣ Марко Аврелій намѣривши сточити битву со Германцами и Сарматами, находився въ великомъ небезпечествѣ; бо его вѣйско мучене було незносною жаждою. Тогда упали войны легіона Мелитинского (изъ Арменіи), исповѣдники Іисуса Христа, якъ вже противъ непріятелю до бою ушикованіи були, на колѣна и молилися къ Богу. Тое зрѣлище показалося непріятелю удивительнымъ, но заразъ послѣдовало щось чудеснѣйшого, именно туча съ громами и блискавицами, котора непріятеля въ утечку и згубу погнала, тай уливный дожджъ, который покрѣпивъ устающе отъ жажды Римске воинство. Тымъ чудомъ оправдавъ легіонъ Мелитинскій свое имя, звався бо вже за часѣвъ Августа *legio fulminatrix*, т. е. легіонъ блискающей. Тертуллианъ въ своѣй апології свѣдчить, що еще въ его времени находилися посланія цѣсаря Марка, въ которыхъ оповѣвъ, що его воинство черезъ недостатокъ воды на край згубы приведене молитвою христіанъ выбавилося. Тойже цѣсарь, мовить дальше Тертуллианъ, загрозивъ потѣмъ каждому смертію, который бы оскаржавъ христіанъ за ихъ религію¹⁾. Щобы память того чудесе заховати поставлено въ Римѣ памятникъ

¹⁾ Евс. ист. V. 7., изд. Фалгофера.

съ образowymъ представленіемъ того событія, которе еще нынѣ зрится. Но поганьска закаменѣлость цѣсаря не могла еще ту ѡтречи себе: ѡнъ приписавъ чудо Ювишови дожджовому (Jupiter pluvius). Три лѣта пѡзднѣйше т. е. р. 177. призоливъ ѡнъ на лютьѣе гоненіе христіанъ въ Галліи, о которѡмъ выше была бесѣда.

Поученіе. Наслѣдуймо вѣру св. мученика Юстина и со-временныхъ ему христіанъ и нильность, съ которою истинны дохо-дили, и геройску ѡтвагу, съ которою увѣривши въ Бога, свою вѣру визнавали до смерти. Стережѣмся закаменѣлости такого Рустика и такого Марка Аврелія, которіи умышенно выключили свѣтло вѣры Христовой ѡтъ очей своихъ и поклоняючися бездушнымъ балванамъ, въ невѣрїи погибли.

Молитва. Тѣло ранамъ великодушніи предавши, радовалися прозячи вѣчну щасливѡсть и будущу славу и свѣтлѡсть: Юстинъ и Харитонъ, Пеонъ, Евелпистъ, Харита и Іеракъ и Либеріанъ (Валеріанъ), свѣтла озаряючіи кѡнцѣ земскіи.

117. Гоненіе Септимія Севира (загальне V.) и его жертвы Леонидъ, Перпетуа и Фелицата, Христіна и Ириней.

Тиранъ Марко Аврелій, на которого роспорядженіе такъ многіи исповѣдники Христовіи найтяжшіи муки претерпѣли, умеръ р. 180. Господь поразивъ его въ 59. року его жизни далеко ѡтъ его прїятелей и сродникѡвъ. Пѡдъ его наслѣдниками Кеммодомъ и Пертинаксомъ було христіанство въ досыть спокѡйномъ станѣ. Но р. 193. прїявъ цѣсарство Римске лютый и крови жадный Септимій Севиръ, и сей ѡтновивъ гонительскіи едикты противъ христіанъ. ітъ р. 202. плыла вже христіаньска кровь всюды потоками. Завзята борба врѣла во вѣхъ сторонахъ межи старою згнилою су-спѡбностью поганьскою и новою животной силы повною христіаньскою. Вѡйску катѡвъ противостояли Христові подвижники всякого возрасту и пола готовіи умерти за свою вѣру. Щобы нелюдскѡй тѡй рѣзни дати видъ слушности, повстали поганьскіи мудрцѣ и старалися Христа и его религію высмѣяти и ругалися вѣрѣ христіаньскѡй. Единъ зъ тыхъ злобныхъ философѡвъ бувъ Целсъ. Провидѣніе же боже возвало на помѡчь воюючѡй церкви Христовѡй двоихъ знаменитыхъ дарованіями мужей Тертулліана и Оригена. Тертулліанъ на западѣ написавъ преславну апологію, т. е. росправу въ оборону христіаньства, (р. 198.), и зъ одной стороны показавъ

невинность христіанъ и взнеслость ихъ религіѣ, а съ другой стороны приложивъ страшный молотъ свѣй до старой будовы поганьства и могучими ударами ѡттрясъ всѣ оздобы ѡтъ неѣ та поставивъ ѣѣ въ соромнѣй наготѣ на укоръ всѣмъ почитателямъ. Онъ громивъ письмами своими также еретикѡвъ, которіѣ много шкодили справѣ христіаньскѡй. На востоцѣ прославився Оригенъ. Въ 18. роцѣ житія пріѣвъши управленіе школы катихитичной въ Александріѣ (р. 203.), просіѣвъ онъ ученостію, впровадивъ своихъ ученикѡвъ въ духовну глубину святого письма, навернувъ безчисленныхъ до вѣры. На просьбу своего пріѣтеля Амбросіѣ сочинивъ онъ опроверженіе книжки написанной Целсомъ на осмѣяніе христіаньской религіѣ. Се опроверженіе удалось совершенно и есть найдоскональшою обороною христіаньства. — Коли ученіи христіане такъ удачно вѣры нашей боронили, не устало гоненіе. Въ Александріѣ и въ Африцѣ проконсуларнѣй въ цѣсарство Септимія было оно такъ люте, що здавалися приходити времена Антихриста. Въ Александріѣ зѡставъ Отецъ Оригена Леонидъ стѣтый. Св. Іеронимъ пише, що то мученичество збулося 10. року цѣсарѣ Северѣ, т. е. 203. р.

Въ Картагинѣ станули въ першѡмъ рядѣ исповѣдникѡвъ Христовыхъ двѣ богатырки св. Перпетуа и свѣта Фелицитасъ съ товаришами¹⁾. Перпетуа сама написала намъ исторію своего мученичества въ навечеріе въ вязниці, закимъ пошла на смерть. Докѡнченъе еѣ оповѣданія написавъ наочный свѣдокъ. Она була женою знакомого мужа и мала доперва 22 лѣта. Нѣ немовля на еѣ рукахъ, нѣ старый отецъ поганьскіѣ, который рвавъ сѣ бороду и упавши до ногъ еѣ лежавъ на лицѣ своѣмъ, проклинавъ свою старость и обявлявъ жалъ незвычайный, не возмogli ю склонити до ѡтреченѣ вѣры. За вѣру свою зѡстала она и еѣ товаришка выставлена дикѡй коровѣ на паству, а потѡмъ була мечемъ посѣчена. >

Имя Перпетуѣ не есть записане въ нашѡмъ календарѣ. За то пѡдъ днемъ 24. лица писана есть св. мученица Христина, которая пѡсля словенорускихъ миней пострадала также въ цѣсарство Севира. Пѡсля тыхъ то миней и пѡсля баечныхъ актѡвъ у Болландистѡвъ²⁾ св. Христина народиласѣ въ Тирѣ. Въ 11. роцѣ житѣя сама ѡтъ себе пѡзнала ложнѡсть религіѣ поганьской, и коли молитвою и постомъ шукала пѡзнати правдивого Бога, удостоиласѣ

¹⁾ Въ миней Венецкѡй ѡбъ св. мученицѣ записаніѣ сущѣ пѡдъ д. 1. лютого.

²⁾ Acta SS. Iul. V. d. 24.

видѣти Ангела. Той научивъ ю Христової релігії и приготовавъ на мученическу смерть, Потѣмъ була за вѣру свою ѡтъ отця своего (игемона Урбана) бичована, до темницѣ кинена, на судъ поставлена, желѣзами строгана (пѣсля актѣвъ палицами бита) и надъ огнемъ колесомъ обертана. Огонь же не коснувся ей. Дальше була по приказу Урбана кинена въ море, но зѣстала чудесно выбавлена. Коли потѣмъ умеръ Урбанъ, була знову мучена ѡтъ его наслѣдника Діона, а по смерти сего ѡтъ игемона Юліана. На конецъ по рѣжныхъ чудесахъ и по наверненю кѣлька тысячей поганъ поражена ѡтъ Юліана двома стрѣлами ѡтѣйшла ко Господу въ цѣсарство Севира¹⁾.

Единъ изъ найзнаменитшихъ мученикѣвъ пострадавшихъ въ цѣсарство Севира есть св. Ириней, епископъ Лугдуна (Діона) въ Галліи, которого память д. 23. сернія празнуемъ. Св. Григорій Туронскій о его мученичествѣ пише слѣдующе: „Блаженнѣйшій Ириней, преемникъ Фотина епископа мученика въ церкви Лугдунскѣй, . . . въ малѣмъ времени проповѣданьемъ своимъ майже всецѣлый городъ (Лугдунъ) здѣлавъ христіанскимъ. Но коли настало гоненіе, таке тамъ множество христіанъ посѣчено за исповѣданье имене Господнього, що улицями рѣки плыли изъ крови христіанскої, которыхъ нѣ числа нѣ именъ повзяти не змоглисмо, Господъ же списавъ ихъ въ книзѣ живота. Блаженного Иринея катъ въ своѣй притомности рѣжными казнями скараного посвятивъ Христу Господу черезъ мученичество“. Болландисты относятъ сіе мученичество до р. 207., коли цѣсарь Сеvirъ бувъ въ походѣ до Британіѣ, абы тамъ войну провадити²⁾.

Изъ житія св. Иринея маемъ слѣдуючіи вѣдомости. Онъ бувъ родомъ зъ Азіѣ ѡтъ города Смирны. Въ молодости здѣлався ученикомъ св. Поликарпа, который слухавъ ученія самого св. апостола Іоанна. Св. Поликарпа дуже уважно слухавъ Ириней, записуючи его слова не на паперѣ, але въ сердци и пильно повтараючи та розмышляючи ихъ благодатію божою. И инныхъ Апостолѣвъ та апостольскихъ мужей слышавъ св. Ириней, такъ що уважаеся за одного зъ первыхъ свѣдкѣвъ апостольского ученія. Коли же такъ занимався вѣдніемъ Святыхъ, не занедбовавъ свѣтскихъ наукъ; не неутомимо читавъ мірскихъ авторѣвъ, абы образовати

¹⁾ Подѣбно оповѣдаеся страданіе сєи мученицѣ въ минєи Венеційскѣй, гдє писано єсть, що св. Христина наконєцъ ѡтъ воиновъ копїями убита була.

²⁾ Acta SS. Iun. V, d. 28.

своѣй умъ и способнымъ бути, збивати заблужденія поганъ и еретикѡвъ: Вѣроятно посланъ бувъ ѡнъ ѡтъ св. Поликарпа до Лугдуна въ Галлію и бувъ тамъ ѡтъ св. Фотина епископа посвященъ на пресвитера. Въ гоненію же Марка Аврелія Фотинъ зѡставъ вѣнчанъ славнымъ мученичествомъ, а св. Поликарпъ на его мѣстце посвященъ бувъ епископомъ (р. 177.) Вкоротцѣ потѡмъ майже цѣлый городъ Лугдунъ навернувся черезъ него къ Христу. Понеже въ то время зъ востока вийшовши ересь Гностикѡвъ, ширилася въ Галліи, то св. Иринеи старався запобѣчи ей згѡршенямъ и написавъ славныхъ пять книжокъ противъ фалшивому узнаню и загально противъ всѣмъ ересямъ. Знакомиту услугу высвѣдчивъ нашъ святой и черезъ то церкви Христовѣй, що коли папа Римскій Викторъ съ епископами азійскими не мѡгъ погодитися взглядомъ време пражнованя Пасхи, благоразуміємъ своимъ и любовію запобѣгъ грозному роздору церквѣй. Наконецъ св. Иринеи пѡдъявши во славу Христа незмѣрніи труды, скараный бувъ рѡжными казнми въ гоненію Севира и пріявъ мученичу смерть майже со всѣмъ народомъ города своего. (См. патрологію Дра Фесслера.)

Поученіе. Една изъ мученикѡвъ выше похваленихъ Фелицитасъ була въ 8. мѣсяцю бременности, коли съ товаришами прійшла въ заключеніе, абы въ день зрѣлищъ звѣрѣмъ на паству послужити. Понеже бременныхъ женъ не вѡльно було передъ положомъ смертію карати, то она молилася сердечно Богу съ товаришами, абы передъ днемъ зрѣлищъ породила и не остала позаду другихъ на дорожѣ надѣѣ христіанскои. И се заразъ по молитвѣ почувла боль породу, котрыхъ сила примусила ю бѡльше разъ скрикнути. Тогда рѣкъъ единъ слуга темницѣ: „Ты скаржишься; що буде, коли выкинуть тя передъ звѣрей“? Она ѡтповѣла: „Теперь терплю я сама, а тамъ другій во мнѣ и за мя буде терпѣти; бо я за него буду терпѣти“. Такъ, Богъ есть той, котрый давъ мученикамъ силу и вытревалость претерпѣти смерть за вѣру христіанську. Уповаймо на Господа, коли намъ приходитъ, що за имя Его терпѣти. Терпячи Господа, мовить св. письмо, измѣняютъ крѣпость, окрылатѣють якъ орлы, потекутъ и не утрудаются.

Молитва. Велика креста твоего, Господи, сила; дѣйствуетъ бо въ мірѣ чудеса и показала ѡтъ рыбарей апостолѡвъ и ѡтъ народѡвъ мученикѡвъ, щобъ молилися о душахъ нашихъ.

118. Св. священном. Харалампій, епископъ Магнисіѣ, и що съ нимъ пострадали. (Д. 10. лютого.)

Въ часахъ безбожного цѣсаря Севира живѣ въ Магнисіи св. старецъ священникъ Харалампій¹⁾. Сего яли погане за проповѣданье слова божого и представили на судъ Лукіану игемону и Лукію дуку (воеводѣ). Понеже святой на судѣ твердо визнававъ Христа Спасителя, то судіѣ розгнѣвавшись, велѣли обжалованого обнажити и тяжко мучити. Два каты повѣсили его на мучилищу и строгали нѣгтами желѣзными, доки не одерли всю кожу ѿтъ головы до нѣгъ. Святой весь зраненъ рѣкъ къ мучителямъ: „Благодарю васъ братія, що острогавши тѣло мое старе, обновилисте духъ мѣй, который жєлає заодягнутися въ нове житье вѣчне“. Каты знемогши въ мученію святого, начали визнавати силу Христову, котора укрѣпляла страдалця (и — добавляютъ минеѣ — оба були посѣчені за имя Христове. Они звалися Порфирій и Бантосъ (Ваптосъ.) Кромѣ нихъ три жены смотрячи на страданіе мученика, увѣровали въ Христа, прославляли Бога и були посѣчені.) Началися же чудеса великіи дѣяти въ страданію св. Харалампія. Велѣдствіе тыхъ чудесъ навернулося къ Христу множество людій и самъ воевода Лукій увѣривъ. Тогда тревоженный губернаторъ Лукіанъ залишивъ допросъ и донѣсъ о Харалампію цѣсарю Севиру, который бавивъ въ Антиохіи писидійскѣй. Цѣсарь же велѣвъ поставити собѣ Харалампія на судъ. Коли приведено святого, цѣсарь неуважаючи на чудеса дѣючіяся, велѣвъ мучити старця страшно, но въ виду новыхъ чудесъ принужденъ бувъ дати ему на время покій. Тогда Галина, дочка цѣсаря, видячи чудеса, которыми Богъ прославлявъ Харалампія, навернулася къ Христу и за еи прикладомъ вѣровали иншіи. Самъ цѣсарь начався колебати въ невѣрію. Но епархъ Криспъ рѣкъ ему: „Господи цѣсарю, если не повелишь убити скоро мечемъ волхва того, то всѣ звєденіи будутъ его чудами и оставивши насъ съ богами нашими, пойдуть въ слѣдъ его“. Тогда цѣсарь выдалъ мечне осужденье на святого. Услышавши то святой, воспѣвъ радостно псаломъ Давидовъ: „Милость и судъ воспою Тебѣ, Господи, пою и разумѣю въ пути непорочиѣ, когда прійдеши ко мнѣ“.... Коли потѣмъ приведенъ бувъ на мѣстце казни,

¹⁾ *Χαράλαμπος* = *χαρῶς καὶ θείας λαμπρότητος πλήρης*, утѣхи и божественной свѣтлости полный,

прійшовъ къ нему Христосъ Господь видно съ ангелами святыми и обѣцявъ ему, що тамъ где его мощи положатся, и память его почитана буде, охоронить людій ѿ голоду, мору, и подѣбныхъ бѣдъ и поблагословить богатыми добрами. Пріавши святой такъ славну обѣтницю, заразъ ѿдавъ Богу душу дня 10. лютого ок. 202. р. Войны же увѣдомили цѣсаря, якъ щасливо святой безъ удару мечного житъя скѣнчивъ. — Блаженна Галина похоронила тѣло святого съ великими почестями, цѣсарь же убоявся судити ю и позволивъ ѣй жити въ побожности христіанскѣй¹⁾.

Поученіе. Св. Харалампій ѿъ молодости возлюбивъ Господа и не пустивъ любви до смерти; длятого жадне небезпеченьсво и жадна мука не ѿторвала его ѿъ Бога. Если и мы щире любити будемъ Бога, то любовь дастъ намъ силу перетерпѣти всѣ бѣды житія сего. Мы скажемъ съ апостоломъ Павломъ: „Кто насъ розлучить ѿъ любви божой?... ни смерть ни животъ, ни ангелы... ни ина тварь яка можетъ насъ розлучити ѿъ любви божой“.

Молитва. Ѿъ молодости стопамъ Владыки послѣдовавъ есь; очистивши же душу божественною благодатію, мученикъ бувъ есь, преславніи чудеса содѣявесь и просіявши сонця свѣтлѣйше ѿгояешь идолскую тьму, мучениче славный, Христа Бога моли о душахъ нашихъ.

119. Гоненье пѣдъ цѣсаремъ Александромъ Севиromъ и св. священном. Ипполитъ епископъ Портуенскій. (Д. 30. сѣчня).

Лютого гонителя Септимія Севира поразила рука Господня посередъ триумфѣвъ. Каракалла, рѣдный сынъ тирана, вооруженый штилетомъ ударивъ на него; ударъ не повѣвся, Севиръ же впавъ въ найчорѣйшу тугу и смертельный недугъ. Ѿъ просивъ отруты, а коли ему не дано, умышленно ѣвъ нестравнй рѣчи, доки не погибъ. (Р. 211.) Пѣдъ чотырма его наслѣдниками ажъ до р. 235. не браковало мученикѣвъ, хоть не повелѣвано гонити исповѣдникѣвъ Христовыхъ. Четвертый изъ тыхъ преемникѣвъ Септимія Севира звався Александеръ Севиръ. Ѿъ мавъ добру мать Маммею, котора слушаючи выклады Оригена, полюбила христіанську релігію. Ѿъ неі научився Александеръ поважати вѣру Христову и, хоть поганьскоі не покинувъ, поставивъ въ своѣй домовѣй идольници

¹⁾ Acta SS. Febr. II. d. 10. p. 382.

(молитвенной комнатѣ) образы Авраама и Христа. Но доброе расположение Александра для христіанъ не заступило ихъ отъ злобы верхностей поганскихъ и народа. Для того въ календари маемъ записанныхъ мучениковъ пострадавшихъ при Александрѣ Севирѣ.

Единъ изъ тыхъ св. мучениковъ есть Ипполитъ, епископъ Порта Римского. Имя его стало голоснымъ въ цѣсарство Александра Севира р. 228. Фотій свидѣтъ, что святой нашъ бувъ ученикомъ св. Иринея, епископа Лугдунского и пріавъ мученичу смерть. Чи дѣйстно бувъ епископомъ Порта Римского або Портуенскій, сомнѣвались ученіи; но безъ основнои причины. Евсевій и св. Иеронимъ не знали, где бувъ епископомъ. Миней и мартирологія пишутъ его мученикомъ. Мартирологія Римскій подъ днемъ 22. серпня говорить о нѣмъ слѣдующе: „Въ Портѣ Римкомъ св. Ипполита найславнѣйшого ученостію, который подъ Александромъ императоромъ руками и ногами связанъ въ глубоку яму водою наповнену киненый мученичества пальму пріавъ“. Миней греческии называютъ св. Ипполита папою Римскимъ и мовять, що пострадавъ въ царство Клавдія (П. около р. 269.); видѣвши бо лютость, съ которою поступано противъ сенатора Кенсорина и умучено Хрисію дѣву и ея раба Савина и навернувшихся воиновъ, поішовъ до игумена и зганивъ его суровѣсть. Тогда тиранъ розгнѣванный велѣвъ мучити его и его товаришей, а потѣмъ со привязанными къ рукамъ и ногамъ камнями кинути въ море. Ученіи приводятъ ту одну пѣснь еѣіопску, котора о св. Ипполитѣ слѣдующе голоситъ: „Радуйся Ипполите, Отче нашъ, который достоинъ бувъ есь называтися Учителемъ, Священникомъ міра, коли тѣло твое надъ тонею плывало неушкождено, соромомъ и наругою надѣлило гонителѣвъ тирановъ, которіи выкинули тебе тамъ, привязавши до ноги камѣнь“. — Св. Ипполитъ прославився великимъ числомъ писемъ, именно толкованьемъ священного писанія (Захаріѣ пророка, Исаіѣ, о Даніилѣ), гомиліями и росправами составленными въ греческомъ языкѣ. Его канонъ пасхальный найдено близко Рима р. 1551. на бокахъ мраморного его трону съ уламкомъ его статуѣ въ сидячѣмъ уложеню. Есть то единственный того рода забытокъ старинной христіанской штуки. Θεодоритъ, св. Иеронимъ и Фотій похвалами выносятъ стиль св. Ипполита, вымову и ученѣсть¹⁾.

Поученіе. Св. священномученикъ Ипполитъ претерпѣвъ

¹⁾ См. Acta SS. Aug. IV. d. 22. Migne Patrolog. graecae latine editae tom. VII., где читати можна и акта св. Ипполита, Хрисіѣ и пр. мм. по гречески и по латинѣ.

за имя Ісуса Христа тяжкіи муки и гѣрку смерть; бо не боявся спротивити безбожнымъ вымаганямъ людій убивающихъ тѣло, но боявся образити Бога, могучого и тѣло и душу погубити въ пеклѣ. Наповнѣмся страхомъ божимъ, то и мы легко претерпимъ бѣды нынѣшняго вѣка и удучимъ нагороды жизни вѣчной.

Молитва. Божественными ученіи просвѣтивъ есь всѣхъ, священномучениче Ипполите, и святыми писѣмами вытовмачивъ есь пророковъ божественніи словеса. Нынѣ же мученичимъ вѣнцемъ сіяючи, моли о вѣрно почитающихъ твою память.

120. Св. мученица Кикилія. (Д. 22. листоп.)

Св. Кикилія (Цицилія), память которой въ канонѣ литургіи Римской съ немногими другими святыми щодень почитается, походила зъ Рима ѣтъ честныхъ и богатыхъ родичей. Она посвятила дѣвство свое Христу. Коли же присилована була ѣтъ родичей выдаться за нѣкого благородного но невѣрнаго мужа именемъ Валеріана и узрѣла себе саму съ нимъ въ еднѣй комнатѣ, ѣткрыла ему ту свою таемнѣсть, що стережена естъ ѣтъ Ангела готового каждого убити, кто бы тѣлько нечисто еи коснувся. Валеріанъ зажадавъ видѣти ангела. Цицилія ѣтослала его до св. папы Урбана, который управляетъ церквою въ цѣсарство Александра Севира (223—230.) Валеріанъ ѣтже поѣшовъ до св. Урбана, и сей поучивъ его въ вѣрѣ тай окрестивъ. По крещенію своѣмъ Валеріанъ повернувъ до Цициліи и найшовши ю молячуся въ комнатѣ, видѣвъ при нѣй свѣтлого Ангела, который державъ двѣ короны въ рукахъ и заразъ едну подавъ Цициліи а другу ему, еи обручнику Валеріану. Кромѣ того Ангелъ ѣбѣцѣвъ Валеріану, що его братъ Тибуртій навернеся и въ купѣ съ нимъ прійде въ мученичій подвигъ. ѣбѣтница сія выповнилася. Тибуртій внимаючи поученіямъ Валеріана и Цициліи, навернувся, крестився ѣтъ папы Урбана и вкупѣ съ Валеріаномъ внишовъ въ мученическій подвигъ. Оба брата по приказу Алмахія, префекта Рима, були за вѣру палками побити и поведѣни къ статуи Іовиша, чтобы принесли ѣфѣру. Тогды нѣкій Максимъ, который провадивъ ихъ, слухаючи ихъ науки навернувся до вѣры. По тѣмъ оба святіи брата прійшли до статуи, и коли не хотѣли принести ѣй кадила, були мечемъ посѣченіи. Максимъ же визнавъ свою вѣру и зѣставъ за то по приказу Алмахія бичами вооружеными оловомъ на смерть побитый. — Свята Цицилія навернула еще 400 душъ до вѣры, которіи окрестилися ѣтъ папы

Урбана. За то велѣвъ епархъ Алмахій мечемъ посѣчи ѣѣ. Коли прійшла на мѣстце казни, була три разы ударена мечемъ въ шію и зѣоставлена на мѣстци жила еще три дни, бесѣдовала поучаючи вѣрныхъ, доки въ молитвѣ не ѡтдала духъ Богу¹⁾.

Поученіе. Св Цицилія посвятивши дѣвство свое Христу мала бѣльшу способнѣсть молитися, добрыми дѣлами заниматься, ближнихъ учить и создати и ко Христу приводить. Длятого вмѣсто тѣлесного потомства, которого зреклася, узыекала много добрыхъ дѣлъ, богатіи заслуги та потомство душъ наверненыхъ къ Христу. Чимъ бѣльше отже ѡтдѣлимся ѡтъ похотій тѣла и журбѣ вѣку сего черезъ чистоту, тымъ способнѣйшій будемъ до доброго, соберемъ заслуги богатіи, и Богъ нагородить ихъ потомствомъ духовнымъ душъ зысканыхъ Христу.

Молитва. Дѣвства красотами и мученій кровми оздобивши душу твою, мученице славная, навернулась многихъ къ Христу и прійшлась ко Сотворителю своему ликовати о семъ со Ангелами, Пророками, Апостолами и Мучениками; съ ними же моли ѡтъ зѣпсутя и бѣдъ выбавитися вѣрою творячимъ всечестную память твою.

121. Св. мученица Татіана дѣва. (Д. 12. сѣчня.)

Св. Татіана родилая въ Римѣ ѡтъ родителей роду высокого. Отецъ еи бувъ три разы анейпатомъ (проконсулемъ) и визнаючи потайно вѣру Христову, поучавъ ѣѣ въ св. писаняхъ та выховывавъ въ страстѣ божѣмъ. Коли Татіана выросла, обручилася Христу и проводила жизнь въ дѣвствѣ. Она удостоилася такожь служити церквѣ за діакониссу и зѣстала наконецъ вѣнчана мученичествомъ въ цѣсарство Александра Севира ѡтъ епарха городского Улпіана. Улпіанъ бувъ лютый гонитель христіанъ и посылавъ именемъ цѣсарскимъ повсюды приказы, щобы муками и смертію принуждено христіанъ ко балвохвальству римскому. Въ то время и св. дѣва Татіана, діаконисса церкви Римскои, була за вѣру Христову ята и на судище поставлена. Коли твердо визнавала вѣру, судія ѡтдавъ ю осьми катамъ на муки; но каты сподобилися видѣти ангелѣвъ окрестъ неи ушикованыхъ и упавши на землю, признали Христа, за що пріяли заразы мученическу смерть черезъ ѡтсѣченье головъ.

¹⁾ Acta SS. April. II. d. 14. p. 203., где о мощахъ святой читати можна.

Въ послѣдующіи дни була св. Татіана еще муками кушена къ отреченію вѣры; но Богъ прославлявъ ю чудами. Судія же приписуючи чудеса чародѣйству, выдавъ приговоръ смерти на святу дѣву, и она була стята. Съ нею стято такожъ и отца ея; бо судія довѣдався, що то христіанинъ, и заграбивши его имѣнне, осудивъ его на посѣченіе съ донькою. Акта св. Татіаны такъ подобні до актѣвъ святой Мартини, дѣвицѣ и мученицѣ Римской пострадавшей підъ Александромъ Севиромъ, що Болландисты підъ д. 12 сѣчня доказують тожсамѣсть Татіаны съ Мартиною.

Поученіе. Въ нагороду за чистѣсть посилае Богъ чистымъ душамъ ангелѣвъ на оборону и помѣчь въ борбахъ духовныхъ, щобы имъ до побѣды и вѣнцѣвъ помагали. Хоронѣмъ стану своему ѡтповѣдну чистоту, то сподобимся и мы той особенной опѣки божой.

Молитва. Страхъ божій въ серцю пріявши, родилась духъ исповѣданія и спасенія и твердымъ страданьемъ сопротивниі начала посоромила еси. По многихъ мукахъ вечнымъ ты судомъ лютый осуждае судія, и ѡтъ кровій твоихъ обагрена яко красна голубиця къ небеси возлетѣлась. Звѣрей дикѣсть тобѣ повинулася, лѣвѣвъ зѣванія не пошкодили ти; бо Богъ прославлявъ тебе такъ, якъ и ты Его прославила. Доповняючи страданій Христовыхъ страданіемъ твоимъ, моли завше за почитающихъ тя.

122. Гоненіе Максимина Өрака (загальне VI.) и гоненіе Декія (загальне VII.) Межи жертвами Декія святіи Галактіонъ и Епистимія, Христофоръ съ Аквилиною и Каллиникію и св. Миронъ.

Ќтъ смерти Септимія Севира (311.), если измемъ немногіи мученичества, христіане утѣшались бѣльшою свободою и спокоемъ и користаючи зъ того спокоемъ въ рѣжныхъ провинціяхъ, ставляли церкви, гдекуды розрушали идольскіи образы, олтарѣ, храмы, и наvertsали многихъ до вѣры. Той покѣй тревавъ 38 лѣтъ, но перерванъ бувъ на два лѣта черезъ Максимина Өрака, который убивши Александра Севира р. 235., переслѣдовавъ христіанъ яко приклонникѣвъ тогоже. Св. Августинъ числитъ гоненіе Өрака яко загальное шесте. И дѣйстно було оно люте, особенно противъ учителямъ церковнымъ скироване. Бо Господь Богъ освѣчавъ въ тыхъ временахъ церковь черезъ великихъ мужей. На западѣ сіяли папы Римскіи Понтіанъ и Фабіанъ и епископъ Карфагенскій Кипріанъ; на востокѣ Діонисій Александрійскій, св. Григорій чудотворецъ, св. Вавила Антіохійскій, св. Фирмилианъ епис. Кесаріѣ Каппадокійской

и св. Александеръ Іерусалимскій. Не дивно отже, що Максиминъ Оракъ, именитый крови жадный звѣрь, розлютившись на христіанъ, інстинктивно кинувся особливо на славныхъ ихъ учителей. Въ бури его гоненія павъ жертвою папа Понтіанъ. По двохъ же лѣтахъ Максиминъ зоставъ отъ своихъ воиновъ убитый. — По его смерти мали христіане подъ его наслѣдниками спокій черезъ кілька лѣтъ. Ба цѣсарь Филиппъ Арабинъ оказавъ имъ таку ласку, що уважано его за христіанина. Понеже подчасъ майже 38 лѣтного спокою визнаванье вѣры не жадало великихъ офѣръ, и добродѣтель яко тако поплачовалася, то число вѣрныхъ множилося, и до церкви вступали многіи незвані, а сіи черезъ свои грѣхи причинялися къ озябленю любви христіаньскои и зѣпсутю норобѣвъ. Помимо змаганъ лучшихъ епископѣвъ карнѣсть церковна упадала, христіане горѣли отъ ненасыченого желанія богатства, священники и даже епископы занедбовали свои довжности и занималися надмѣрно свѣтскими справами; длятого потреба було чистительного и пожирающого огня, и Богъ допустивъ, що „проклятія достойна бестія именемъ Декій“ (пише Лактантій) звытя живши и убивши Филиппа Арабина, захватила цѣсарство, абы пустошити церковь отъ р. 249 до р. 251.

Гоненіе Декія есть загальное семе. Заразъ на початку панования своего Декій творивъ реформы въ войску и сенатѣ, показавъ замѣръ востановити упадающе цѣсарство Римске черезъ востановленье давной религіи и давныхъ звичаѣвъ и выдавъ карніи законы противъ христіанству. Гоненіе отже не повстало черезъ забуреня народа, но черезъ публичніи едикты и приказы дані проконсуламъ, убивати епископѣвъ и мученіями принуждати прочихъ вѣрныхъ до отреченя вѣры. Оголошенье едиктовъ само було такъ страшне, що по славамъ Спасителя саміи избраніи могли отпасти отъ вѣры, если бы не все поконуюча благодать божя. Тогда мала церковь бѣль видѣти, якъ многіи захиталися во вѣрѣ, облудно заховувалися або цѣлкомъ отступили отъ вѣры. Найшлися даже епископы, которіи уступаючи насилію, принесли богамъ офѣру. Изъ падшихъ вѣрныхъ декоторіи принесли идолу кадило; другіи офѣровали; третіи не офѣровали вправдѣ, но купили си у зверхностій свѣдоцтво, що принесли офѣру богамъ; иншіи выдали на огонь святіи книги. Изъ падшихъ декоторіи зѣстали отъ Господа доразно казнени. Св. Кипріанъ оповѣдае бѣльше такихъ исторій. Единъ изъ тыхъ, що ишли на Капитоль отречися вѣры, повернувъ зъ оттамъ нѣмый. Нѣкая жена отречися вѣры и благодати крещенія и внишовши до купѣли була отъ діавола опанована, на землю кинена и такъ окрутно

мучена, що зъѣла си языкъ и умерла на надзвычайній болѣ, которій чувствовала во внутренностяхъ и въ черевѣ. Но дуже многіи вѣрніи запечатали вѣру свою мученическою смертію. Першій павъ офѣрою гоненія Декіаваго папа Фабіанъ д. 20. сѣчня р. 250. По его смерти дня 23. лютого въ Азій схвачано славнаго героя вѣры Піонія пресвитера въ Смирнѣ, коли съ Асклепіадомъ и женою Сабиною праздновавъ память св. Поликарпа. Всѣ трое знаючи изъ объявленія божого, що будуть увязнені, задѣли собѣ на шій желѣзній ланцухи и въ тѣмъ нарядѣ злапаніи, проваджені були на судъ при огромнѣмъ збѣговиску народа. Они визнавали твердо вѣру и анеипать Квинтиліанъ выдавъ на Піонія слѣдуючій вирокъ: „Піоній, презиратель богѣвъ визнавшій, що есть христіаниномъ, мае живцемъ бути спаленъ, щоби ѳтомстити богѣвъ и людемъ страху додати“. Заразъ по перечитаню сего вироку удався Піоній ѳтважно и весело на мѣстце казни, положився на костеръ давъ си ноги и руки прибити и потѣмъ пѣднесеный на палю въ огню предавъ духъ Богу, мовячи на окѣнченю молитвы: Аминь. Господи прійми душу мою. По угашеню костра нашли вѣрніи тѣло его неушкоджене, уши мягкіи, волосѣ неопалене, бороду красну, лице сіяюче. Они ѳтѣйшли утвердженіи въ вѣрѣ, коли погане усунулися повнѣи страху и занепокоеніи въ сумлѣняхъ. Сталосѣ въ Смирнѣ д. 5. марца 250. о 4. годинѣ по полудни¹⁾. — Въ Памфіліи св. муч. Несторъ поставленъ на судъ передъ игемона Пуплія и намавляный ѳтречися вѣры мовивъ: „Съ Христомъ бувъ емъ, емъ и буду“, и осужденый на рѣспятіе умеръ на крестѣ д. 28. лютого, пѣдъ которымъ о нѣмъ минея Венеційска говоритъ. Пѣсля иншихъ св. Несторъ бувъ епископомъ. — Епископъ Антіохійскій Вавила и епископъ Іерусалимскій Александеръ померли въ вязницяхъ, визнаючи Христа твердо. Многіи христіане ухилилися ѳтъ гонителей утечкою, но часть ихъ згинули зъ голоду и жажды або черезъ лютѣсть розбѣйникѣвъ и варварѣвъ. Найславнѣйшимъ изъ нихъ ставъ св. Павелъ въ Египтѣ, который 90 лѣтъ провѣвъ въ пустыни.

Изъ святыхъ записаныхъ въ нашѣмъ календаріи похвалимъ тутъ св. мученикѣвъ Галактіона и Епистимію, св. м. Христофора съ Аквилиною и Каллиникією и св. м. Мирона.

Св. преподобномученики Галактіонъ и Еписти-

¹⁾ Греки почитаютъ память св. свящennom. Піонія д. 11. марца.

мія почитаются нами дня 5. листопада, которого підъяли смерть за Ісуса Христа. Пбсла дѣвѣ отъ Метафраста (у Сурія т. VI. д. 5. листоп.) и пбсла миней Галактіонъ родився въ городѣ финикійскѣмъ Емесіи. Маючи двацять и четири лѣта, заручився онъ съ дѣвицею Епистимією, котору недовго по заручинахъ на-вернувъ до вѣры и окрестивъ самъ (въ рѣцѣ Кифосѣ), понеже изъ служителей церковныхъ еднѣ поубиванѣ были, другіи въ пустыню бѣжали. (Галактіонъ на вернувъ также раба тестя своего именемъ Евтолмія, и сей збоставъ черноризцемъ и написавъ житіе сіе.) Велѣдствіе чудесного видѣнія, которого сподобилася Епистимія, Галактіонъ съ Епистимією постановили хоронити дѣвство и про-вадити житѣе монашеске. Длѣтого роздали убогимъ маєтокъ свѣой и взявши зъ собою найвѣрнѣйшого раба Евтолмія, выбралися ночью въ дорогу, абы выповнити свѣой замѣръ. Коли прійшли въ пустыню къ нѣкѣй горѣ (званѣй Пуслеонъ) коло горы Синайской, замешкали тамъ, и то Галактіонъ въ монастыри мужескѣмъ, а Епистимія въ женскѣмъ. Недовго по тѣмъ напали на монастырѣ тѣ воины высланѣ отъ князя Урса; монахи и монахинѣ бѣжали и скрылися, Галактіонъ же единъ бувъ ятый и отведеный. Видѣвши то Епистимія, и будучи ободреною видѣніемъ попередной ночи, пбшла за своимъ мужемъ и отдалася въ руки жовнѣровъ. Приведенѣ потѣмъ обоє ко безбожному князю були тяжко битѣ и мученѣ въ пазног-тахъ острыми тростями, потѣмъ пріяли отѣсѣченъ рукъ, нѣгъ и языка и були наконецъ стятѣ. Евтолмій, который послѣдовавъ имъ тайкомъ и видѣвъ ихъ страданія тай кончину, похоронивъ ихъ тѣла и написавъ добродѣтельное ихъ житіе. — „Родъ и богатство, мовимъ въ памяти сихъ мученикѣвъ д. 5. листопада, и державу Христа ради оставивши, Галактіоне преподобне, и взявши крестъ, монашествовавъ есъ бжественно оздобно съ Епистимією твоею сопругою, съ которою и пострадавъ есъ законно“. „Чистотою любви одержимъ дѣвествовати научилъ еси съ тобою сопружницу, съ которою пострадавши законно, мучениче Галактіоне, прославилъ есъ ся“. „Животворячѣй Троицы, всеблаженне, предстоячи радостно и свѣтлыми блискавицами просвѣщаемъ, испроси просвѣщеніе со-вершающимъ твою св. память“.

Христофоръ почитается д. 9. мая Пбсла миней Василія императора бувъ онъ сначала поганиномъ, но на вернувшись, крестився въ Антиохіи отъ св. епископа Вавиды и назався Христофоръ. Потѣмъ за вѣру Христову увязненный пострадавъ онъ вѣроятно въ Ликіи. Акта его у Момбритія, Сурія и Болланди-

новъ¹⁾ суть по́дробленіи, непевніи. О мощахъ и чудесахъ можна читати у Болландистовъ по́дъ д. 26. липця. Съ Христофоромъ то-гоже дня почитаютъ греки двѣ жены Акилину (Аквилину) и Каллиникію (Красну-побѣду) або Никію (Никиту, Побѣду.) Сіи жены повелѣніємъ судіи внишли ко Христофору, щобы намовити его до любодѣянiя и идолопоклонства; но збѣтали ѿъ него навораченіи и пострадали за Христа въ тоже время въ цѣсарство Декіа²⁾. „Небесніи сподобавши утѣхи, мовимъ въ день св. Христофора, явно бѣльше ѿъ земскихъ, мудрый Христофоре, претерпѣвъ есь крѣпко болѣзни мученiя крестомъ укрѣпляемый и заживаешь завше пожеланого найвысшого добра, радуючися о вѣщяхъ побѣды“.

Св. м. Миронъ, которого память почитаемъ д. 17. серпня, бувъ пресвитеръ въ Ахаіи изъ честного и богатого роду въ цѣсарство Декіа. Въ день рождества Христоваго внишовъ игемонъ Антипатеръ въ церковь христіанську, где святой нашъ учивъ нарѣдъ. Повный Духа Святого ставъ св. Миронъ выткати ему несправедливости его противъ христіанъ и бувъ за то увязненный. Игемонъ взявши его на судъ, велѣвъ ему, принести жертву богамъ и по́ддавъ его тяжкимъ мученіямъ. Видячи же Мирона чудесно вы-бавленого ѿъ заданныхъ ему смертельныхъ казній безбожный Антипатеръ, впавъ въ розпуку и убивъ себе власноручно. Святой же Миронъ по смерти его ѡтпроваджений бувъ въ Кизикъ, городъ Малои Мисіи, и тамо прiявъ радо за имя Іисуса смерть обезголовленя. „Возвысивши твое желаніе сердечное ко Господу, мовить церковь въ его памяти, вознесенъ былъ еси на древъ стружимъ и терпѣлъ еси кожи отъятіе и стоялъ еси неопалимъ посередъ огня яко три отроки (и побѣдилъ дикость львицы) и конечно прекло-нилъ еси шію и пріялъ мечне усѣченіе, радости исполняючи му-ченикѣвъ полки“³⁾.

Такъ то до смерти визнавали вѣру свою святіи подвижники Христовіи. И не тѣлько мужи тай жены, але и дѣти звытяжили діавола. Кириллъ рожденный въ Кесаріи каппадокійскѣй мавъ тѣлько сѣмь лѣтъ, коли отецъ его поганинъ за вѣру Христову прогнавъ его изъ дому и предавъ нуждѣ. Судія Кесаріи велѣвъ малого исповѣдника увязнити и по даремныхъ намовахъ до идолопоклонства осудивъ его, щобы живцемъ сожженъ бувъ на стосѣ.

¹⁾ Acta SS. Iulii VI. d. 26. p. 139.

²⁾ Acta SS. Iulii V. d. 24.

³⁾ Акта св. Мирона читаемъ у Болл. Acta SS. Aug. III.

Пишуть, що малый мученикъ съ радостію выслухавъ вырокъ и швидко ѡтѡйшовъ ко костру, на которѡмъ и ѡтдавъ духъ Богу.

Що дѣялося за цѣсаря Декія въ имперіи Римскѡй, вносимъ изъ слѣдующаго оповѣданія св. Григорія Ниссійскаго о провинціи Понтъ. Якъ только губернаторъ велѣвъ прибити цѣсарскій едиктъ противъ христіанъ, заразъ покинули зверхности всѣ обычныя свои sprawy и занималися только увязненіемъ и мученіемъ вѣрныхъ. Самъ видъ орудій мучительскихъ, мечей, огнѣвъ, звѣрей, крѣселъ желѣзныхъ розпаленыхъ, стальныхъ ногтей и тысячъ иныхъ орудій бувъ способный и самыхъ ѡтважныхъ изъ христіанъ перестрашити и знеохотити. Сусѣды, пріятель, сродники зраждали себе; отецъ предавалъ сына, сынъ отца, братъ брата; каждая родина була роздѣлена на ся, цѣла провинція въ тревозѣ и розруху. Христіане утѣкали въ пустыни; города вылюднялися, пущѣ залюднялися. Вязницѣ не могли помѣстити всѣхъ за вѣру спѡйманныхъ, и замѣняно въ вязницѣ дома публичныя. Здавалося, що городъ взятый ѡтъ непріятеля; бо во всемъ пановало насиліе. Що найстрашнѣйше, не такъ убивано вѣрныхъ, якъ старанося ихъ звытяжити и склонити ко змѣнѣ. Доти св. Григорій Ниссійскій.

Межи тымъ мусѣвъ и тиранъ, въ котораго имени всѣ тѣ лютоści повнилися, послужити ко прославленію Бога, котораго изъ сердець людскихъ прогнати покусился. Декій выповѣвъ войну Го-еамъ; его войско ѡтъ непріятеля нападене прійшло въ непорядокъ; ѡнъ самъ съ конемъ загнався въ глубокія болота, где по свѣдоцтву Лактантія, якъ пристояло ворогу божому, ставъ добычею дикихъ звѣрей и хищныхъ птицъ въ мѣсяцю жовтню р 251. Исторія съ омерзѣніемъ споминае его чины, а память праведныхъ, которыхъ мучивъ, славится ѡтъ рода въ рѡдъ.

Поученіе. Мученики святіи за жадній нагороды свѣта и жадными казними не далися ѡтвести ѡтъ любви божой и закона божого. Наслѣдуймо ихъ вытревалоість и крѣпкодушіе, коли маемъ уморити яке злое пожаданье, трохи постити, малу алмужну дати ближньому або помимо скучности молитися Богу.

Молитва Господи Іисусе Христе, который прославляешь ся въ памятяхъ святыхъ Твоихъ и ѡтъ нихъ умоленъ бываешь, дай намъ по ихъ примѣрамъ жити и пѡшли намъ велику Твою милѡсть.

123. Св. муч. Трифонъ. (Д. 1. лютого.)

Исторія св. Трифона извѣстна есть намъ изъ актѣвъ ѡтъ Метафраста (которіи читати можна у Сурія пѣдъ днемъ 1. лютого и въ книзѣ Житій пѣдъ тымже днемъ) и изъ актѣвъ трохи лучшихъ, которыхъ употреблявъ Бароній. Подаю ту исторію изъ Баронія, додаючи денещо пѣсля Метафраста.

Св. Трифонъ въ жизни и смерти мавъ за товаришѣ св. Респиція¹⁾. Оба походили изъ Фригій и ѡтъ молодости ѡтзначалися своими добродѣтелями и надзвычайными дарами божими²⁾. За цѣсаря Декія донесено на св. Трифона и Респиція губернатору Виѣніи Тиб. Гракху Клавдію Аквилину, и сейчасъ оба зѣстали обтяженій кайданами и приведеніи къ Аквилину въ Никодимію. (Пѣсля св. Метафраста и миней въ Никею.) Губернаторъ велѣвъ ихъ заразъ заключити, а кѣлька днѣй пѣзнѣйше поставивъ ихъ передъ своимъ трибуналомъ. Коли по вступныхъ питаняхъ грожено имъ огнемъ, ѡтповѣли, що не боятея огня, але пожадають за Христа спалитися. Губернаторъ хотѣи ихъ собѣ уняти, рѣкъ имъ: „Вы маєте той вѣкъ, що можете добре знати, що робити, абысте не були смертію укараніи“. „Такъ есть, ѡтповѣвъ на се Трифонъ, и мы уважаемъ себе мудрыми, бо послѣдуемъ Иисусу Христу“. (Пѣсля св. Метафраста рѣкъ енархъ: О Трифоне, совѣтую тобѣ, офѣруй богамъ, виджу бо тя молодого тѣломъ а совершенного розумомъ и не хочу, щобысь зле умеръ. — Огню предамъ твое тѣло, если не повинешся закону цѣсарскому, душу же твою умучу лютейшими казнями“. — На то ѡтповѣвъ свѣтый: Ты грозишь менѣ огнемъ, котрого конецъ въ попелѣ, а я невѣрнымъ вамъ грожу огнемъ неугасающимъ, вѣчнымъ. Ѡтступи ѡтъ марницѣ и пѣзнай истинного Бога, щобысь не прійшовъ въ той вѣчный огонь“.) Коли потѣмъ Аквилинъ велѣвъ взяти ихъ на мучилище и мучити нѣгтями желѣзными, розѣбралися саміи и терпѣли муки черезъ три години безъ жалобы и нарѣканя. Они не отворили устѣ, хибѣ щобъ призывати имя Господа и щобъ оповѣсти судіи всемогущество боже и тѣ казни, которыми укараніи будутъ балвохвалыцѣ. Губернаторъ

¹⁾ О св. Респицію не упоминаютъ акта ѡтъ Метафраста ни миней греческіи.

²⁾ Пѣсля миней и актѣвъ ѡтъ Метафраста св. Трифонъ бувъ зъ бѣдной родини, пасъ гуси и маючи 17 лѣтъ взятъ бувъ до Рима, где молитвою и постомъ прогнавъ духа нечистого изъ доньки цѣсаря Гордіяна (р. 244.) Мученичество его въ цѣсарствѣ Декія (250 р.) оповѣдає св. Метафрастъ подобно, якъ Бароній.

мало взрушений тими истинами піднісся, щоби отправитися на польованье и приказавъ тымъ часомъ выставити святыхъ на дуже студену снѣжницю, котора тогды приключилася. Вслѣдствіе тои казни попукали имъ ноги на рѣжныхъ мѣстцахъ. (Посля св. Метастаста св. Трифонъ привязанъ ко конямъ Аквиліна мусѣвъ на морозѣ ему послѣдовати, ѳтъ чого ѳтнадали святому пальцѣ нѳгъ, и подошвы розсѣлися.) По поворотѣ велѣвъ губернаторъ въ пѳзній часъ дня привести ихъ до себе и рѣкъ имъ: „Якъ то, не хочете мудрѣйшими бути“? „Воистинну, ѳтповѣвъ Трифонъ, въ тѳй цѣли неустанно трудимся черезъ почитанье, которе воздаемъ Богу“. Губернаторъ же грозивъ имъ много и велѣвъ ихъ ѳтипровадити въ темницю, щоби намыслилися. Но по уплывѣ даного имъ времени запевняли они его знову, що жаденъ чоловікъ не е въ станѣ підкопати ихъ вѣру. „Змилуйтеся надъ своею молодостію и майте старанье о собѣ“, рѣкъ губернаторъ. Трифонъ же ѳтповѣвъ: „Тѳлько черезъ то можемъ спожалѣнье имѣти съ собою, що непохитно пробудемъ въ визнанню Ісуса Христа истинного судіѣ чинѳвъ челоувѣческихъ“. Розгнѣвавшись губернаторъ, велѣвъ вѳбити имъ гвоздѣ въ ноги и провадити, або лучше сказати волѣчи ихъ, по городѣ на морозѣ. Святіи же запевняли, що имъ съ тими гвоздями, якъ въ найвыгоднѣйшѳмъ обувью. Дальше велѣвъ судія неправедный ихъ розѳбрати, звязати и бичовати ажъ до змордованя катѳвъ, а потѳмъ розшарповати ихъ нѳгтями желѣзными и по бокамъ палити горючими походнями. Підчасъ сего мученія явився ангелъ божій, который осіявъ ихъ свѣтомъ небеснымъ и вложивъ имъ найоздѳбнѣйшіи короны на головы. Видѣвши то каты, омертвѣли и упали на землю, а святіи обавляючися пекельнои покусы внесли очи къ небу и мовили: „Господи Ісусе Христе, най діаволь не побѣдитъ насъ; но vysлухай насъ, та дай намъ добре совершити бѣгъ нашъ, побори по насъ и побѣди въ насъ“. Аквилінъ, змій глухій, не чуючій урѣканя, продовживъ имъ мученіе, а они продовжили терпѣти. Слѣдуючого дня ѳтповѣдаючи святіи судіи неправедному мовили: „Еще разъ повтаряемъ, що почитаемъ и боимся тѳлько истинного, живого Бога, который есть на небѣ“. За то були знову дуже довго биті и то бичами оловомъ вооружеными. Наконѣцъ звтыяженный судія выдавъ на нихъ вырокъ, щоби ѳтрубано имъ головы. Тогда радо подали святіи катови свои шіѣ, поручивши Ісусу Христу свои душѣ. Ихъ мощи перенесено перше въ Константинополь, а потѳмъ въ Римъ.

Поученіе. Истинна мудрѳсть есть цѣнити небесніи добра надъ туземніи, предкладати вѣчное надъ мимолуче; презрѣти

свѣтъ и послѣдовати Христу. Та мудрѣсть ѡткрыта була покѣрнымъ Трифону и Респіцію, а утаена передъ гордымъ Аквиліномъ.

Молитва. Ангеламъ единослужитель бувъ есь, о св. мучениче Трифоне, коли пасавесь гуси на лугахъ; тройческою твердостію многобожіе розрушивши, пріявъ есь благодать исцѣленій тай вѣнецъ исповѣданя и мученичества.

124. Св. мученики Өиръ, Левкій и Каллиникъ. (Д. 14. грудня.)

Сіи святіи походячи зъ Виѣнії, пострадали въ цѣсарство Декія. Левкій совершивъ бѣгъ житя въ Кесаріи биѣніійскѣй, Каллиникъ (съ 15 товаришами пѣсла одного екземпляра дѣвѣ) въ Аполлоніи фригійскѣй коло Кесаріѣ, Өирсь вѣнчанъ бувъ послѣднимъ лавромъ въ Милитѣ, приморскѣмъ городѣ Іоніѣ коло Каріѣ. Історія ихъ мученичества не найлучше посвѣдчена, однакъ почитанье заслугъ ихъ въ церкви крѣпко основане. Созоменъ (IX. 2.) пише, що св. Өирсь три разы явився царици Пулхеріи, щобъ ѡткрыти ѣй мощи 40 мученикѣвъ и велѣвъ ѣй, абы положила тѣ мощи при его мощахъ въ его церкви въ Константинополю, що выповнено р. 440. Пѣсла дѣвѣ у Болландистѣвъ¹⁾, у Сурія и въ книзѣ Житій ѡтъ Метафраста св. мученики Өирсь, Левкій и Каллиникъ пострадали въ слѣдуючій способъ. Игемонъ Кумбрикій прійшовши зъ Никомидіѣ черезъ Апамію въ Кесарію биѣніійску занимався усердно балвохвальствомъ и силовавъ безбожно всѣхъ къ единомыслию. Тогды св. Левкій явився добровѣльно передъ нимъ и напминавъ его, чтобы ѡтъ тыхъ марныхъ рѣчій наворачнувся ко истинному Богу. За то святой исповѣдникъ бувъ довго и тяжко мученый, а коли въ терпѣнію его знемогли каты, Кумбрикій шалѣючи зъ гнѣву, давъ на него вырокъ мечной смерти. Ѡтведено отже святого за городъ и ѡтсѣчено ему голову. По щасливѣй его смерти Кумбрикій пробуваючи въ Кесаріи, выйшовъ ко брамѣ города. Тамъ же срѣтивъ его великій подвижникъ Өирсь и представляючи ему нещасне заслѣпленье идолопоклонникѣвъ, напминавъ его, чтобы не ѡтвертавъ людіѣ ѡтъ истинного Бога. Тогды правитель незнаючи уступити истинѣ и побожности, ѡтдавъ святого на мученіе и помимо дѣвѣчихся чудесъ завдававъ ему казнъ на казнъ, муку на муку, ажъ Господь вызволивъ святого изъ неправедныхъ рукъ; бо погубивъ самого

¹⁾ См. Acta SS. Ian. II. d. 28. p. 808.

Кумбрикія съ тогоже товаришемъ Силваномъ въ городѣ Апаміи передъ очима св. мученика. По тѣй погибели двоихъ мучителей наслѣдникъ ихъ Бабдъ (Вавдъ) досвѣдчавъ св. Өирса новыми муками, незвытяживши же его терпѣливости, привѣвъ его изъ Апаміи назадъ въ Кесарію. Тутъ дѣялися знову великіи чудеса въ страданію святого; но Вавдъ постановивъ взяти святого ко допросу еще разъ въ Аполлоніи. Коли святой тамъ станувъ передъ его трибуналомъ, бувъ возванъ оффровати чотыремъ богамъ городскимъ и не ѡтрѣкався оглянути храмы тыхъ Богѡвъ; запровадженъ же на мѣстце розрушивъ молитвою до нащиту всѣ чотыри идола. Тогда признавъ жрецъ идольскій Каллиникъ, що Өирсѣ божественною силою вытерпѣвъ всѣ муки и радивъ Вавду увѣровати въ Бога христіанскаго. Но Вавдъ розъярившись, предавъ его страшнымъ мукамъ и велѣвъ съяти. Наконецъ Өирсѣ бувъ заведенъ въ Милитъ, где призванъ голосомъ божимъ съ неба умеръ въ рукахъ мучителей, которіи на порожно старалися розрѣзати его пилою. Вавда не минула заслужена кара; ѡнъ погибъ люто въ страшныхъ боляхъ. О мощахъ святыхъ мм. Левкія, Каллиника и Өирса читати можна у Болландистѡвъ пѡдъ д. 28. сѣчня.

Поученіе. Св. Левкій и св. Өирсѣ добровѡльно прійшли къ Кумбрикію мучителю, щобы дати ему наставленіе братске, то есть напѡмненіе ѡткланяющее ѡтъ грѣха и его способностей. Каждый зъ насъ обовязанъ дати ближнѣму наставленіе братске пѡдъ слѣдующими условіями: 1.) если певно есть, що ближній согрѣшивъ або есть въ найблизѡмъ небезпеченьствѣ грѣха; 2.) если наставленіе потрѣбне, и есть надѣя, що оно поскуткуе; 3.) если нема другого рѡвно або бѡльше здѡбного, который ближнього наставитъ; 4.) если наставленіе дати можна безъ тяжкои своєї невыгоды ближнѣму, который самъ безъ великои трудности може покаятися. Коли ближній есть въ тяжкѡй потребѣ духовнѡй и безъ чужого наставленія заледви поправится, то душпастырѣ и съ небезпеченьствомъ житя довжній наставляти, если есть надѣя успѣха; прочіи довжній тѡлько съ мѣрною невыгодою своєю. Святіи Левкій и Өирсѣ мали отже надѣю, що напѡмненіе поскуткуе и выставилися на небезпеченьство для добра церкви

Молитва. Многіи муки претерпѣвши, головами же усѣченіи бывши, причислилися чинамъ небеснымъ, которіи удивилися подвигамъ вашимъ, ранамъ, противленямъ и гвалтовнѡй смерти; съ ними живучи, воспоминање сотворѣтъ о совершающихъ вашу память, всехвальніи.

125. Св. великомученикъ Меркурій. (Д. 24. листопада.)

Після миней св. Меркурій бувъ воинъ въ царство Декія и Валеріана, родомъ Скиѣвъ изъ землѣ востока. За хоробрѣсть свою зоставъ воеводою. Но помимо блистательной побѣды (ѣтнесеной нимъ надъ Персами) велѣвъ цѣсарь Декій по рѣжныхъ мукахъ стяти его въ Кесаріѣ каппадокійскѣй за визнање вѣры Христової. Акта его ѣтъ Метафраста у Сурія пѣдъ д. 24. листоп. то само мовять, но не мають жадной вартости, содержачи факта невѣроятнїй. — Після миней Венеційскої св. мученикъ Меркурій бувъ 25 лѣтень, високого взросту, красного лица, русого (бѣлаго) волося и мавъ гожу черу твари.

Въ житію св. Василія В., епископа Кесаріѣ каппадокійскої, оповѣдає Лжеамфилохій слѣдуюче. Цѣсарь Юліанъ ѣтступникъ идучи на вѣйну до Персіѣ, грозивъ городу Кесаріѣ, що по окѣнченю вѣйны збурить его до нащиту. Святїй же епископъ Василій побудивши нарѣдъ Кесаріѣ къ молитвѣ и посту, собравъ въ храмъ пресв. Дѣвы Маріѣ на горѣ Дидима и мавъ тамъ въ снѣ божественне видѣнїе; видѣвъ, якъ пресв. Дѣва посылала св. мученика Меркурія съ оружіємъ убити Юліана. Въ слѣдуючїй же день рано св. Василій пѣйшовъ въ городъ въ храмъ св. Меркурія, гдѣ лежало тѣло сего мученика, и положене було его оружіє, и не заставъ оружія. Зъ того пересвѣдчився заразъ о истинѣ видѣнїя и удався на гору та заповѣвъ народу смерть ѣтступника и гонителя Юліана. — Авторъ книги житіѣй оповѣдає сїю повѣсть (будь то бы изъ книжки св. Іоанна Дамаскина о иконахъ) еще чудеснѣйше. Мовить бо, що одного разу св. Василій Великій молився о умирѣнїи церкви переслѣдованої злочестивымъ цѣсаремъ Юліаномъ ѣтступникомъ. Передъ собою мавъ молячїйся Василій образъ пресв. Богородицѣ, а при тѣмже изображенїе св. Меркурія съ воинскимъ копїемъ. Коли молячїйся глянувъ на тї образы, видѣвъ що обрасъ св. Меркурія на разъ зникъ и по времени показався съ копїемъ окровавленимъ. Въ то же само время Юліанъ ѣтступникъ въ вѣйнѣ перскѣй прободенъ бувъ копїемъ ѣтъ незнаемого воина, который сейчасъ по пораженю ѣтступника зникъ.

Поученїе. Св. Меркурій служивъ вѣрно царю Декію, доки не приказовавъ ему ничого противъ воли божѣй; но якъ повелѣвавъ ему ѣтречися истинної вѣры, мовивъ: „Не есть праведно послушати чоловѣка бѣльше, нѣжь Бога“. И мы стараймо ся воздати цѣсарю, що цѣсаря, а Богу що есть бже.

Молитва. Весь распаленъ божественною любовію, славный

Меркуріе, презрѣвъ есь огонь, узы, мечи и муки якъ сонъ и тѣнь. Съ небесе же посланъ бувъ тобѣ ангелъ, который исцѣливъ тя и укрѣпивъ тебе на подвиги; длѣтого терпѣливо зносивъ есь дальшій муки, розженными рожнами прободенъ и стрѣмголовъ повѣшенъ и каменемъ тяжкимъ привязанымъ до шіѣ протягненъ и потѣмъ люто бичованый та кровію своею обливанъ. Наконецъ мечемъ сѣченый прійшовъ есь ко Христу Господу и пріѣвши отъ Господа вѣнецъ славы, молишься о мирѣ міра и спасеніи душъ нашихъ. (Слова занятіи изъ службы св. Меркурія въ минеяхъ.)

126. Св. мученики Карпъ, епископъ Ѳиатирскій, и Папила діаконъ и Агаѳодоръ и Агаѳоника, сестра Папилы. (Д. 13. жовтня.)

Святіи мученики сіи пострадали вѣроятно р. 251. и то, якъ свѣдчить Евсевій, въ Пергамѣ азійскѣмъ, городѣ Великои Мисіѣ. Житіе ихъ и страданіе подаеся тутъ изъ актѣвъ отъ Метафраста¹⁾.

Св. Карпъ и Папила (Панилъ, Папиръ) родилися въ Пергамѣ отъ родичей христіанскихъ, которіи виховали ихъ въ побожности. Коли Карпъ достигъ мужеского вѣку, зоставъ епископомъ въ Ѳиатирѣ, лидійскѣмъ городѣ, и произвѣвъ Папилу въ діаконы. Въ цѣсарство Декія оба були за имя Іисуса Христа спѣйманіи и предѣставленіи игемону Валерію (Валеріану.) Сей велѣвъ ихъ за тверде вызнанье вѣры опроваджати по мѣстѣ Ѳиатирѣ нагихъ съ ланцухами на шіяхъ. Потѣмъ взявъ ихъ вторый разъ ко допросу и ласкаво намавлявъ ихъ ѳтречися вѣры. Они же вознесши очи ко небу ознаменовалися знакомъ креста, выложили коротко свою вѣру и оевѣдчили, що готовіи за ню умерти. Понеже не ѳтступали ѳтъ того вызнанья, то судія присудивъ мастокъ ихъ тымъ, що оскаржили ихъ; маючи же ѳхати до Сардіѣ, столицѣ Лидіѣ, города ѳтстоячого ѳтъ Пергама около 30 годинъ дороги, велѣвъ привязати ихъ до дуже быстрыхъ коней передъ своею колесницею и немилосердно передъ собою гнати. Гоненіи ѳтже и волоченіи ѳтбули въ еднѣмъ дню безъ ѳпoczynку такъ далеку дорогу. Достигши же вечеромъ Сардіѣ провели бѣльшу часть ночи на молитвахъ и, мало уснувши, були потѣшеніи ангелскимъ видѣніемъ. Слѣдующого дня Валерій взявши ихъ къ допросу, старався то просьбами то грозьбами склонити ихъ до ѳтступництва, видѣючи же незломну ихъ вѣру ѳтославъ ихъ до темницѣ и взявся до ихъ слуги Агаѳодора,

¹⁾ Acta SS. Apr. II. d. 13. p. 121.

который за ними прибувъ въ Сардію и послугуючи имъ, удостоився участь взяти въ ихъ мукахъ и страданю. Розгнѣванный его твердымъ признаньемъ вѣры мучитель велѣвъ катамъ, щобъ немилосердно били его жилами воловыми и предавъ его смерти подъ ударами тыми. Узыскане же такъ тѣло мучениче приказавъ на жиръ выкинути звѣрямъ; но декоторіи изъ жителей города вечеромъ взяли тѣло и похоронили честно.

По смерти св. Агаѳодора Валерій знову испытовавъ вѣру и мужество св. подвижниковъ Карпа и Папила и найшовши ихъ непохитными, приказавъ, чтобы привязанныхъ ихъ до коней пѣшки проваджено до города Пергама, куда самъ ѣхати хотѣвъ. Коли святіи единъ день той дороги зробили, прійшли въ заключеніе; но сила божя посѣтила и исцѣлила ихъ раны. Видячи Валерій слѣдующаго дня ихъ живѣсть и крѣпость приписавъ все волшебництву и велѣвъ имъ рушати въ дальшу дорогу обтяженнымъ вже ланцухами. Прибувши же съ ними въ Пергамъ, взявъ ихъ ко допросу карному. Перве велѣвъ повѣсити св. епископа Карпа и бити терновыми рѣзгами, опалати же его боки походнями а раны обсыпавати солію. Греки въ службѣ святого примѣчаютъ ту, що повѣшенный на мучилищи страждучи, усмѣхнувся. Валерій запытавъ его тогда, чому усмѣхаеся, а св. мученикъ ѳповѣвъ, що видѣвъ небеса отвертїи и Бога на престолѣ славы и наповнився радостію. Коли св. епископъ такъ звытяживъ лютобсть тирана, ѳтпровадженный бувъ въ темницю, и взято Папила къ допросу. <Въ допросѣ семъ Папила визнавъ, що походить ѳтъ свободныхъ родичей и выповняе благодатію божою штуку лѣкарску и обѣщавъ заразъ дати доказъ ей на слѣпѣмъ совѣтнику судіѣ, исцѣлити его призваньемъ имене Христа Господа; но жадавъ, чтобы перве жерцѣ идолскіи именемъ своихъ богѣвъ пробовали здѣлати то чудо. Коли же жерцѣ именемъ своихъ богѣвъ ничего не вдѣяли, Папила просивъ милости Бога и, знаменаючи слѣне око совѣтника знакомъ креста, исцѣливъ его. То чудо привело не тѣлько исцѣленого совѣтника къ пѣзнаню истинной вѣры, але и многихъ притомныхъ; >но Валерій не змякъ тымъ чудомъ и велѣвъ мучити Папила такъ окрутно, якъ Карпа. Коли же вже Валерій струдився, ѳтославъ Папила до Карпа въ темницю. Судія мысливъ, що святіи вязнѣ звытяжені будутъ муками ранъ гніючихъ. Но Господь исцѣливъ своихъ угодниковъ. По немногихъ дняхъ волочено святыхъ еще по ключкахъ желѣзныхъ, розшарповано имъ боки бичами вооружеными бодцями, выкинено ихъ дикимъ звѣрямъ на жиръ и мучено ихъ чоботами, въ которыхъ стерчали гвоздѣ. Коли же очивисто выбавлявъ ихъ Богъ

отъ казнѣй, кинено ихъ въ пѣчь огненну. Тогда св. Агаѳоника, сестра Папила, видячи брата своего звытяжающаго всю злобу мучителя, такъ одушевила ся видомъ его благородности, що молячися кинула ся за нимъ въ поломѣнїѣ огненный. Господь же не хотѣвъ огнемъ совершити трое св. мучениковъ. Огонь — якъ мовять минеѣ — загасъ отъ спавшого дожджу, и судїя нехотячи, осудивъ святыхъ на смерть мечну. Святї Карпъ, Папила и Агаѳоника скѣнчалися отже отъ меча ката д. 13. жовтня.

Поученіе. Вѣрніи служителѣ божїи суть дуже щасливи, хоть передъ людьми муки прїймають; бо утѣшителя мають Бога, который тремъ юношамъ израильскимъ въ печи Вавилонскѣй изъ поломѣня выточивъ росы духъ шумячїй.

Молитва. Похваляючи память Карпа и Павла, Агаѳодора и Агаѳоники, крѣпкихъ истины свѣдковъ, воспоймо оздобно Господа содѣлавшаго ихъ побѣдителями. — И ланцухами вязанї и въ темниці заключенї и звѣрямъ въ снѣдъ выданї, повѣшенї и строганї, во огонь же вметенї Карпъ и Папила прїяли божественну помѣчь, претерпѣти все до кѣнця, и пробули въ любви Владыки Спаса непохитно. Спровадивши же ся въ небеснїи мешканя, и просвѣщенї свѣтлостями небесными и наповненї радостїю всегдашньою, молятся за насъ, почитающихъ ихъ память. (Занято изъ службы тыхъ св. мучениковъ.)

127. Святїи сѣмь отроки въ Ефесѣ. (Д. 4. серпня и д. 22. жовтня.)

Декїй цѣсарь приѣхавши въ Ефесъ, велѣвъ всѣхъ христїанъ спѣймати и розличными муками тратити. Въ то время спѣймано межи инными и сѣмь юношей жовнѣрскаго стану, людїй изъ честныхъ, знатныхъ домовъ, которї готовї були за Иисуса Христа все терпѣти и все стратити. Имена ихъ суть сїи: Максимилїанъ, Дїонисїй, Ямблихъ, Мартинъ, Антонинъ, Іоаннъ, Ексакустадїй (Ексакустадїанъ¹⁾). Сїи юноши поставленї передъ Декїя смѣло визнали имя Христово и жаднымъ способомъ не далися намовити до балвохвальства. Декїй узвглядняючи ихъ молодѣсть и благородство, давъ имъ часъ до намыслу, они же роздали свѣй маетокуъ убогимъ

¹⁾ Такъ поєсля Фотїя и гр. миней. А у св. Григорїя Туронскаго вмѣсто Ямблиха Антонина и Ексакустадія писанїи суть: Малхъ, Серапїонъ и Константинъ. Въ нашѣмъ календарї вмѣсто Ексакустадія писанъ Маркеллъ.

и скрывшися коло Ефеса въ гору, Охлонъ звану, пробували въ еднѣй глубокой пещерѣ. Не по многихъ дняхъ довѣдавшися о томъ цѣсарь, велѣвъ ихъ въ той пещерѣ каменями завалити. И коли той приказъ выповнялся, единъ христїанинъ хотячи память святыхъ мучениковъ тревалою здѣлати, вкинувъ въ ту пещеру табличку оловяну съ написомъ ихъ именъ и року мученичества. Святїи же сѣмь исповѣдники Христовїи затворенї такъ въ пещерѣ послѣ еднихъ авторѣвъ заснули, незнаючи ничего о заваленю входу пещеры; послѣ другихъ авторѣвъ померли они въ щасливѣмъ ожиданю вѣчной жизни. А Господь Богъ давъ имъ тое дивне спанье или ѡтпочинокъ продовжити до цѣсарства Θεодосїа Малаго близко двѣстѣ лѣтъ. Ажъ около р. 425 або послѣ иныхъ около 447 р. отворено припадково пещеру св. семи мучениковъ, и въ то само время Господь хотячи посоромити ерестиковъ и поганъ заперечающихъ воскресенїе мертвыхъ, воставивъ св. мучениковъ неглѣпныхъ и безъ сказы зѡпеутя. Святїи встали отже якъ бы зѡ сну и судячи, що толькѣ едну нѣчь спали, поздоровлялися, якъ були звыкли. Потѣмъ послали Ямблиха въ городъ, купити хлѣба. Велике було здумѣнье Ямблиха, коли идучи по хлѣбъ до мѣста на дорогѣ видѣвъ кресты поставленїи и пришедши въ городъ, слышавъ людїи безъ боязни и безпечно имя Іисуса споминающихъ и нимъ кленучихся. Коли же куповавъ хлѣбъ и дававъ монету изъ часѣвъ Декїи, бувъ затриманый и яко вынаходця скарбу старого къ допросу карному взятый, въ которѣмъ слово по слову визнавъ, що ѡнъ есть единъ изъ семи христїанъ крыючихся въ пещерѣ за городомъ передъ гонителемъ Декїемъ. Тогда епископъ города со всѣми притомными поспѣшивъ за нимъ до горы Охлонъ и внишовши въ пещеру, сразу на входѣ нашли таблицю, на которѣй вычитали имена святыхъ и рокъ мученичества ихъ. Потѣмъ розмавляли со святыми юношами. Дано о томъ знати вскорѣ также цѣсарю Θεодосїю, который не лѣновався приѣхати, черезъ сѣмь днїи сообщався съ ними и бувъ свѣдкомъ, якъ по семи дняхъ уснувши, найшлися мертвыми и со великою почестїю въ онѣй пещерѣ похороненї зѡстали¹⁾.

Но ученїи не довѣряють тымъ оповѣданямъ и мовять, що

¹⁾ Послѣ календаря нашего св. сѣмь отроки воскресши, уснули вторично въ д. 22. жовтня; длитого память ихъ почитаемъ не толькѣ въ д. 4. серпня, але и въ д. 22. жовтня.

Такъ оповѣдаєся исторїя семи св. мучениковъ спячихъ въ Ефесѣ послѣ св. Григорїя Туронского въ кн. 14. гл. 45. и послѣ актовъ приписаныхъ Метафрасту у Сурїи подъ д. 27. липця.

исторія та сама собою мало правдоподѣбна допѣро въ 6. вѣцѣ глосною стала черезъ св. Григорія Турѣнскаго, писателя дуже легковѣрнаго въ такихъ рѣчахъ, который пишучи 120 лѣтъ по смерти Θεодосія, не умѣвъ добре оцѣнити, якій двѣ св. семи мученикѣвъ находивъ. Длятого историкъ Тиллемонтъ есть того мнѣнія, що цѣла повѣсть та повстала по причинѣ найденя мощій святыхъ семи мученикѣвъ коло Ефеса. Обрѣтеніє бо мощій тыхъ представляно на самъ передъ яко воскресеніє мученикѣвъ и самыхъ мученикѣвъ называно по старинному звичаю спячими, особенно коли мощи ихъ найшлися нетлѣнный. Пѣзнѣйше же на тѣмъ основанію виробилася повѣсть выше коротко выложена.

Напротивъ тыхъ толкѣвъ ученый Іос. Ассеманій обстає за истинною воскресенія св. семи отрокѣвъ въ цѣсарство Θεодосія Малаго. Причины его суть: 1.) свѣдоцтво актѣвъ св. семи мученикѣвъ по сирійски написаныхъ черезъ Якова Саруѣнскаго жившого въ времени Θεодосія Малаго; 2.) выразна згадка того нашего чудесе въ коранѣ написана Могаммедомъ (Магометомъ), зъ которой слѣдує, що слава чудесе въ 7. вѣцѣ на востоцѣ розширена була. Относительно лѣта воскресенія Ассеманій стоить за р. 425; бо въ актахъ сирійскихъ писано, що отроки воскресли во время епископа Ефескаго Мареса, которе имя повстало изъ переименованаго греческаго Мемнонъ; Мемнонъ же дѣйстно бувъ епископомъ Ефескимъ ок. р. 425.

Къ тымъ выводамъ прилучити належить еще вѣсти о мощахъ св. семи мученикѣвъ Ефескихъ. Св. Григорій Турѣнскій въ кн. I. о славі Мученикѣвъ, гл. 95. пише, що еще за его време тѣла св. тыхъ мученикѣвъ спочивали на своімъ мѣстци коло Ефеса. Маємъ такожъ одно свѣдоцтво зъ 8. вѣку, що въ тѣмъ вѣцѣ позѣставляли тѣ мощи коло Ефеса на своімъ мѣстци. Наконецъ въ житію св. Едварда авторъ 12. вѣку оновѣдає, якъ сей англійскій король въ день Воскресенія подчасъ обѣду внутреннимъ божимъ свѣтломъ озореный простеръ взоръ очій своихъ мысленныхъ ажъ до города Ефеса и горы Келіонъ и оглядавъ въ печерѣ облича, члены, одежѣ св. семи мученикѣвъ, ажъ раптомъ въ его очахъ св. сѣмь мученики обернулися божою силою зъ правого боку, на которѣмъ спочивали, въ лѣвый бѣкъ и тымъ оберненьемъ дали смертнымъ грозне знамя, предповѣдаючи нещастя ѡтъ нашествія невѣрныхъ варварѣвъ. Коли дворяне короля услышали се видѣніє его, выслали заразъ ко королю греческому посольство, которе подъ покровительствомъ властій греческихъ звидѣло печеру св. мученикѣвъ коло Ефеса и видѣло св. мученикѣвъ тѣла, облича и одежѣ: самыхъ ихъ спочивающихъ на лѣвѣмъ боцѣ. По смерти же св. ко-

роля Едварда збулося пророчество его о нещастяхъ на міръ христіанскій идучихъ¹⁾.

Поученіе. Щобысмо легко въ воскресеніе мертвыхъ вѣрили и часто оно згадовали, поставивъ намъ Богъ межи иными предобразами въ природѣ также спочинокъ сну нашего. Мы идемъ щодень на сонъ, который есть образомъ смерти, и по кѣлькагодиннѣмъ спочинку встаемъ ѿтъ ложъ нашихъ на дѣла званія своего. Подѣбно воскреснемъ изъ гробѣвъ нашихъ во воскресеніе жизни вѣчной або суда вѣчистого. Исторія св. семи отроковъ спячихъ най возбуждае насъ до наибѣльшой ревности въ добрѣмъ, щобысмо удостоилися воскреснути въ животъ вѣчный.

Молитва. Священне товариство явно и числомъ почтенне, седмерицю хлопцѣвъ богобойныхъ, пѣснями похвалѣмъ. Седмочисленный страдалцѣвъ хоръ божественно совокупленный низложивъ ворогѣвъ безбожніи зборы, и славу пріяли правого вызнания и вѣнцѣ чистого страданя. Ихъ молитвами Христе Боже помилуй насъ.

128. Св. мученикъ Кононъ градарь. (Д. 5. марця.)

Пѣсля миней сей святой походивъ изъ Назарета галилейского, а мешкавъ въ Памфилиі, въ сторонѣ города Мандрѣ, где посѣдавъ городъ и обраблявъ его пильно. Онъ бувъ ятый по приказу губернатора Публия (Полліона) въ цѣсарство Декія за исповѣданіе вѣры Христової. Коли не хотѣвъ змѣнити вѣры, прободено гвоздями ему ноги и принуждено въ тѣмъ станѣ бѣчи передъ колесницею губернатора, поки знемогиши, не упавъ на колѣна и молячися, не бѣдавъ Богу духъ²⁾.

Поученіе. Святого Конона набожнѣсть подражаймо. Онъ пожертвовався внутренно ко почитаню истинного Бога, съ дитиннымъ пѣдданьствомъ принявъ чашу терпѣній ему уготованну и молячися, предавъ духъ свѣй Богу.

Молитва. Сердечною правостию пѣзнавши Бога непостижи-

¹⁾ См. Acta SS. Iul. VI. d. 27. p. 375. Тамже оповѣдаєся чудо исцѣленія нѣкого монаха Леодійского живиного въ 12. вѣцѣ, который въ тяжкѣмъ своѣмъ недужѣ дѣзнавъ скорой помочи божои за посредництвомъ св. семи отроковъ спячихъ, исцѣлѣвъ бо въ чудесный способъ.

²⁾ Acta SS. Mart. I. d. 5.

мого, всечестный Кононе, въ того вѣровавъ есь несумнѣнно, блаженне; заховавши же всѣ заповѣди его, пострадавъ есь терпѣливо и воспріявъ есь царство недвижимое.

129. Св. муч. Исидоръ въ островѣ Хіосъ. (Д. 14. мая.)

Посля актѣвъ греческихъ¹⁾, которіи написаніи въ IV. вѣцѣ, а може и пѣзнѣйше, св. Исидоръ взятъ бувъ около 250. р. до войска на островѣ хійскѣмъ. Коли лютилося гоненіе Декіево, святыи нашъ бувъ приставникомъ надъ съѣстными припасами и роздѣлявъ ихъ вѣрно воинамъ. Но вскорѣ оскаржено его передъ вождемъ Нумеріемъ, що есть христіаниномъ и не приносить богамъ офѣры. Вслѣдствіе той скарги бувъ св. Исидоръ пойманъ, визнавъ шляхетно передъ Нумеріемъ вѣру свою, звѣтяживъ его грозбы и ласканя и выповѣвъ отверто, же презирае идолы и мерзится ихъ почитаньемъ. За то вытато ему языкъ. Но мученикъ Христовъ говоривъ и безъ языка, хвалячи Бога. Нумерій же не взрушенный тымъ чудомъ ѡтдавъ его катамъ, абы ѡттали ему голову. Святыи нашъ съ радостію пріявъ ту казнь д. 14. мая. Нѣкій христіанинъ Аммоній съ братами похоронивъ его тѣло съ великою почестію, и при гробѣ святого потѣмъ многіи пріймали чудесніи исцѣленія и благодати ѡтъ Бога — на островѣ Хіосъ, который то островъ есть единъ зъ найзнаменитшихъ въ архипелагу (егейскѣмъ мори.) О мощахъ св. Исидора сего пише Григорій Туронскій, що Исидоръ почивае въ церкви на островѣ Хіосъ, маючи студню, въ которую по преданію бувъ киненый, и що водою изъ той студни дѣялися чудесніи исцѣленя. — Утверджають, що коли св. Маркіанъ, священникъ и икономъ церкви въ Константинополю († около 460), постарався о часть мощей св. м. Исидора, гадавъ такожъ выбудовати храмъ пѣдъ призваньемъ тогоже мученика, щобы положить тамъ святіи его мощи. Но святыи мученикъ объявивъ Маркіану, що не хоче перенесенія своихъ мощей изъ церкви св. Ириніѣ, где тимчасово положеніи були, но задоволится каплицею въ церкви св. Ириніѣ. Св. Маркіанъ отже побудовавъ въ той церкви храмъ пѣдъ призваніемъ св. м. Исидора Потѣмъ св. мученикъ сей объявлявъ тамъ свою притомнѣсть, подаючи прибѣгающимъ все на пользу ихъ. Прочіи части тѣла св. м. Исидора позѣбавали на островѣ Хіосъ

¹⁾ См. Acta SS. Maji III. d. 15. p. 447.

ажъ до 12. вѣку, въ которѣмъ перенесено ихъ въ Венецію до церкви св. Марка.

Поученіе. Св. мученикъ Исидоръ не дався жадными карами свѣта побудити до того, щобы сотворѣню ѡтдавъ поклонъ и честь самому Богу принадлежну. Наслѣдуймо его любовь къ Богу. Въ покусахъ мовмо слова писанія: Господу твоему поклонишися и Тому единому послужишь.

Молитва. Добродѣтелей твоихъ дѣянія уяснили сердца вѣрныхъ; нынѣ же Христу предстоячи, славою вѣнчанный мучениче, моли Бога о спасеніи душъ нашихъ.

130. Св. мучениковъ въ островѣ Критѣ десять. (Д. 23. грудня.)

Исторію ихъ знаємъ изъ греческихъ миней и изъ актовъ ѡтъ Метафраста¹⁾. Пѣсля миней имена ихъ суть: Теодулъ, Саторнинъ, Евпоръ, Геласій, Евникіанъ, Агаѡпусъ, Зотикъ, Помпій, Василидъ и Еварестъ. Пять первіи походили зъ Гортины и могли бути учениками св. Кирилла, архіепископа критского, пострадавшего въ царство Декія. Сей почитается ѡтъ грековъ д. 9. липця. Справовавъ чинъ епископа Гортины въ островѣ критскомъ 50 лѣтъ и бувъ за вѣру осужденъ на смерть огня, а коли огонь ему не пошкодивъ, збѣставъ стятый 84 лѣтний старецъ въ цѣсарство Декія. Касательно нашихъ мучениковъ Зотикъ бувъ зъ Кноса, Агаѡпусъ изъ Панорма, Василидъ изъ Кидоніѣ, Еварестъ и Помпій изъ Иракліѣ. Отожь святіи мученики наші походили зъ рѣжныхъ городѡвъ, но всѣ единодушно спѣшили до вышнього Іерусалима. Передъ губернатора Декія пѡдъ цѣсаремъ тогоже имене були они на судъ поставленіи и завозваніи, оффровати богамъ. Коли же не хотѣли ѡтречися вѣры, були бичованіи, по земли волоченіи, камѣнемъ побиваніи, оплютіи и всякій видъ наруги терпячи, держалися они непостыдно и непохитно вѣры своей. Нарештѣ взявъ ихъ губернаторъ къ послѣднѣму допросу дня 23. грудня. Пѡдъ грозбою всякихъ казній велѣвъ имъ оффровати Іовишови, божку краевому. Они спротивляли ся, епоминаючи проступки и зброднѣ, которіи тому божкови приписуются. Но нарѡдъ верещавъ: „Прѡчь съ тыми богохульниками“. Тогды велѣвъ губернаторъ мучити ихъ люто. Еднихъ пѡднято горѣ и розшарповано желѣзными нѡгтями, дру-

¹⁾ У Сурія пѡдъ д. 23. грудня.

гимъ поранено боки до костей острыми камнями и тернями; тыхъ хлостано бичами заоловленными, иншихъ иначе мучено. Святїи же единомушно визнавали Христа Господа. Коли губернаторъ вырѣкъ на нихъ приговоръ обезголовленя, кождый хотѣвъ першій за Христа умерти. На смерть веденїи молилися за своихъ гонителей и просили Бога о наверненїе своихъ крайнѣвъ и пришедши на мѣстце означене, радѣстно положили головы подъ мечъ катовъ дня 23. грудня. Р. 355 перенесено ихъ мощи въ Константинополь.

Поученіе. Поганьскїи боги представляются збогидженїи рѣжными проступками, а Богъ нашъ найсвятѣйшїй любитъ надъ все доброе, а ненавидитъ надъ все злое. Стараймоя Ему твердою вѣрою и чистотою обычаѣвъ подобати, щобысмо удостоилися съ Нимъ царствовати во вѣки.

Молитва. Мученики твои, Господи, не отверглися Тебе найсвятѣйшого, ни ѡтступили ѡтъ заповѣдїй твоихъ, тыхъ молитвами помилуй насъ.

131. Св. м. Кодратъ со дружиною Кипріаномъ, Анектомъ и Крискентомъ. (Д. 10. марця.)

Въ еднѣмъ изъ лютѣйшихъ гоненїй, которїи христїане претерпѣли ѡтъ князѣвъ нечестивыхъ, бѣжала една бремна христїаньска жена именемъ Руфина зъ города Коринѣа въ пустыню и скитаючися въ пустыни, породила дитя мужеского пола которе назвала Кодратомъ. Мало же днїи по рожденїю переставилася ко Господу. По еи смерти зволивъ Богъ всемогучїй Кодрату заступити отца и мать и пѣстуна и питателя и кормивъ сіе дитя черезъ облаки, которїи собиралися надъ нимъ, доки не пѣросло и не здужало старатися о утриманьїе житїя. Кодратъ живъ отже въ пустыни ѡтъ дитиньства, якъ Іоаннъ Креститель. Коли же постигъ вѣкъ юношескїй, нашли его вѣрнїи и запровадили въ городъ. Тамъ ѡдався наукамъ, зѣставъ лѣкаремъ и исцѣлявъ недуги, не такъ хитростїю природною, якъ свѣсше даною благодатїю. Но въ городѣ не пробуваючи довго, повернувъ въ пустыню, где приближился до старости. Его ученики Кипріанъ, два Дїонисїи, Анектъ, Павелъ и Крискентъ выходили до него въ пустыню, щобъ пользовалися его наукою. По времени же зѣстали за свою вѣру всѣ съ учителемъ увязненїи и въ Коринѣа на судъ ѡтставленїи въ цѣсарство Декїя подъ игемономъ Ясономъ. На судѣ Кодратъ короткими словы а многимъ розумомъ выложивъ судїи вѣру хри-

стіанську и бувъ за то обнаженъ та крѣико палицами побитый; потѣмъ повѣшено его стрѣмголовъ, строгоно нѣгтями желѣзными и опалано по бокамъ подложеннымъ огнемъ. Онъ же терпѣвъ все великодушно и заохочовавъ товаришей къ подвигу. Коли и сіи съ рѣвнымъ мужествомъ подбѣнни муки подняли, игемонъ осудивъ всѣхъ на усѣченіе. Вслѣдствіе того выроку святія страдалцѣ були припѣти за ноги, выволочені за мѣсто и стѣти д. 10. марта. Богъ прославивъ ихъ источникомъ чистой воды, который вытѣкъ Коринѣйскому городу на мѣстці ихъ казни. По ихъ смерти претерпѣли многіи иншіи христіане мученическую смерть за имя Іисуса, рѣзными казними гублені¹⁾.

Поученіе. Богъ стараеся о житіе и щасливѣсть сотворѣнь своихъ и керуе всѣмъ, що приключаетъ по порядку природы або изъ волѣ людѣй, и то такъ, абы конечно сповнилася Его найсвятѣйша воля, освященіе и спасеніе вѣрныхъ, и абы прославлялося имя Боже. То видимъ въ исторіи св. Кодрата и прочихъ мучениковъ. Понеже провидѣніе боже чуває надъ нами, стараймося передъ всѣмъ о захованіе заповѣдѣй божихъ и о справедливѣсть божу и не журѣмся нѣ убоймося, хотѣбы наибѣльше нещастіе на насъ спало.

Молитва. Яко сонце свѣтлое возсіявъ есь намъ добродѣтелями, тѣму многобожія ѳганяючи и просвѣщаючи вѣрныхъ згромадження. Шесточисленный страдалцѣвъ хоръ якоже звѣзды намъ возсіявъ на честнѣй церковнѣй тверди, вѣрныхъ просвѣщаючи и принадъ свѣтекихъ тѣму розгоняючи и о спасеніи душъ Бога умоляючи.

132. Св. мученики Кодратъ, Саторнинъ и Руфинъ. (Д. 10. марта.)

Въ гоненію Декія многіи христіане полапані и заведені въ Никомидію, городъ Виѳиніѣ, страдали тамъ въ заключенію. Коли анеипатъ Переніѣ взявъ ихъ на судъ и запытовавъ каждого о имя, санъ и отечество, стоявъ сзади нѣкѣй христіанинъ великого роду

¹⁾ Такъ послѣ миней и актѣвъ у Болл. подъ д. 10. марта въ II томѣ того мѣсяця. Порѣв. также книгу Житій.

Никифоръ Грегора дае св. Кодрату за учениковъ и послѣдователей св. Викторина, Виктора, Никифора, Клавдія, Діодора, Серапіона и Папію, которіи въ то же время пострадали въ Коринѣѣ подъ анеипатомъ Терентіемъ и ѳтъ грековъ дня 5. цвѣтны почитаются. Мартирологія же латинскія ставятъ ихъ въ Египтъ, и декоторіи додають, що пострадали подъ императоромъ Нумеріаномъ и воеводою Сабиномъ.

именемъ Кодратъ и немаючи жадной потребы озыватися, рѣкъ великимъ голосомъ: „Христіане наречемся, се добродѣство наше, рабы есмо Іисуса Христа“. Переній велѣвъ отже его заразъ привести передъ себе. Онъ же неожиданно слугъ, самъ прискочивъ изъ народа и станувши посередъ судища перекрестився и рѣкъ: „Самъ приходжу, анеипате, передній борець дружинѣ свойѣ противу отцю твоему дияволу, вскорѣ же твори, що хочешъ, абысь знавъ, що Христовіи есмы войны и непобѣдиміи зъ ласки Владыки нашего“, Анеипатъ здумѣвъ и начавъ его ласканьми уымати собѣ, щобы благодаривъ богамъ. Преблагословенный же мученикъ такъ смѣло ставъ визнавати вѣру свою, що анеипатъ нетерпячи дальше его сопротивленя, пѣдавъ его мученю. Вскорѣ приступивши каты, обнажили святого, протягнутого же на дощцѣ били суровыми жилами довге время съ малою перервою, въ которѣй анеипатъ намавлявъ страдалца ѡтречися вѣры. Всю казнь ту терпѣвъ Кодратъ и молився горячо; тымъ часомъ біючіи измѣнялися пятькратъ и кровь текла потоками. Понеже битье не помагало, анеипатъ ставъ знову намавляти, а якъ и намова не пользовала, анеипатъ нагрозивши ему, велѣвъ всѣхъ пѣсудныхъ ѡтвести въ темницу, а Кодрату пѣсыпати въ темници черепы товченіи пѣдъ плечи, и камѣнь великій возложити на груди и въ колоду вбити ноги и кругомъ желѣзами оковати. Коли такъ здѣлано святому, недбано о нѣмъ много дній. Идучи же анеипатъ въ Никейскій городъ велѣвъ святымъ мученикамъ, абы послѣдовали. Въ Никее св. Кодратъ по желаню своему первый взятый бувъ къ допросу и то въ поганьскѣмъ храмѣ. Святый же не тѣлько освѣдчивъ становчо, що яко робъ Христовъ идоламъ не принесе жертвы, але побѣгши повергъ идола на землю. Тогда повелѣвъ анеипатъ повѣсити его строгати и опаляти ему боки. Въ тѣмъ страданю покаялися декоторіи христіане ѡтступившіи ѡтъ вѣры и признали имя Христово. Тогда анеипатъ велѣвъ ихъ и Кодрата кинути въ темницу, а слѣдующого дня покаявшихся тыхъ ѡтправивъ въ свои землѣ и города, щобы тамъ живіи спаленіи були, блаженного же Кодрата купно съ инными выславъ напередъ къ Еллиспонту. Коли же прійшовъ въ Анамійскій городъ и ѡфѣровавъ кумирамъ, велѣвъ привести св. мучениковъ, абы также ѡфѣровали. Св. Кодратъ бувъ знову люто мученъ и того и слѣдующого дня; но благословивъ Бога. Коли же скѣнчивъ хваленье, множество притомныхъ братій ѡтповѣди: аминь. Розгнѣванный тымъ анеипатъ оставивъ Кодрата и спѣймавши двоухъ мужей изъ притомныхъ христіанъ, именно Саторнина и Руфина, взявъ ихъ къ допросу та по тяжкихъ мукахъ велѣвъ

имъ отрубати головы. Блаженного же Кодрата съ иными взявъ въ Аполлонію и поставивъ ихъ тамже въ церквищу Аполлона, абы примусити ихъ пожертвовать бѣсамъ. Св. Кодратъ бувъ знову страшно мученый и на другій день отставленъ ко еллиспонтекому острову. Въ селѣ Серукоминѣ на судищу передъ многими поставленными тамъ балванами погаными знову запевнявъ анеипата, що не отступитъ отъ вѣры, а положеный на распалену сковороду (пательню) лежавъ двѣ годины славячи Бога и наконецъ начавъ ругатися анеипату мовячи: „Огонь сей твоій студеныи есть и желѣза сковороды мягчѣйшій суть твоего сердца“. Коли много часу минуло и огонь не касався святого, анеипатъ приписуючи чудо чарамъ, повелѣвъ мученика выпроводити на холмъ тамошній и сѣчи мечемъ. Св. Кодратъ пріявъ радѣсно той вырокъ и мовивъ: „Благословенъ Господь, иже не давъ насъ на уловленіе зубамъ ихъ“¹⁾. Память сего св. мученика и товаришій Саторнина и Руфина почитается въ латиньскѣй церкви дня 9. мая.

Поученіе. Въ першихъ вѣкахъ творивъ Господь Богъ многіи чудеса для розширенія и утвержденія вѣры. Нынѣ, коли вѣра розширена и утверждена есть, не жадаймо чудесъ для наверненія нашего и поправы; но просѣмъ неустанно Бога о ласку, которая сама може звытяжити всяку закаменѣлость сердець нашихъ.

Молитва. Мученики Господніи всяке мѣсто освящаютъ и всякъ недугъ улѣчаютъ, и нынѣ молятся, выбавитися отъ свѣтій ворожихъ душамъ нашимъ.

133. Св. мученики Петръ, Діонисій, Андрей, Павелъ и Христина. Ираклій, Павлинъ и Венедимъ. (Д. 18. мая.)

Городъ Лампсакъ, единъ зъ найзнаменитшихъ въ Еллиспонтѣ, бувъ почтенъ въ царство Декія многими мучениками, и маемъ о нихъ одну поважну исторію. котору подали Болландисты подъ д. 15. мая (Tom III. pag. 450) и по нихъ Руинартъ изъ своихъ рукописей. Пѣсля греческихъ актѣвъ имена мученикѣвъ, о которыхъ въ тѣй исторіи бесѣда, суть: Петръ, Діонисій, Андрей, Павелъ и Христина. Но ученіи судятъ, що треба держатися латиньскихъ актѣвъ изъ стародавнихъ рукописей поданныхъ отъ Болландистѣвъ,

¹⁾ См. Кодексъ Супрасльскій.

где замѣсть мученицъ Христіны именуеся Діонисія мученица, и нема згадки о Діонисію и Христинѣ.

Исторія сія начинаеся мученичествомъ св. Петра, юношѣ крѣпкого и красного тѣломъ и ѳличного твердостію вѣры. Ятый бувъ ѳнѣ коло Лампсака и приведенъ въ сей городъ на судъ ко игемону (проконсулу) Оптиму. По звыхлыхъ вопросахъ судіѣ вызнавъ Петръ, що естъ христіаниномъ, судія же Оптимъ представивъ ему цѣсарскіи едикты и приказавъ жертвовати Венерѣ. Тогда запытавъ Петръ, чи годится поклонати такоѣ богини, якъ Венера, которая ославлена естъ черезъ постоѣвъ яко безвѣстыдниця допустившаяся ганебныхъ чинѣвъ, за которіи и поганьскіи судіѣ, хоть суть ей почитателями, виновникамъ тяжкіи кары накладываютъ. „Менѣ, заключивъ Петръ, годится поклонатися истинному и живому Богу, царю вѣкѣвъ, Господу моему Іисусу Христу, та приносити Ему жертву моленя, скрухи и хваленя“. Прогнѣванный тымъ отвѣтомъ судія велѣвъ взяти его на коло и ломати ему кости. Но рабъ божій чимъ бѣльше бувъ мученъ, тымъ мужественнѣйшій являеся. Онѣ осмѣявъ глупѣсть тирана и возвѣвши очи на небо благодаривъ Іисусу Христу за даровану си крѣпость и просивъ, щобъ дарована была ему ѳтвага къ узысканю конечной побѣды. И дѣйстви одержавъ святыи пожадану побѣду. Судія бо видячи незвытяжену его вытревалоѣсть, повелѣвъ ѳтняти ему мечемъ голову. (Тымъ временемъ, мовять акта греческіи, увязнено христіаньского мужа Діонисія.) Дальше представлено судіи, который выбиравеся въ Троаду, трехъ иншихъ христіанъ Андрея, Павла и Никомаха. Сей послѣдній же верещавъ на цѣле горло: „Я христіанинъ“. Судія запытавъ и двоихъ, що съ Никомахомъ были, о вызнание религіѣ и доставши въ ѳповѣдь, що суть Христіанами, приказавъ насампередъ Никомаху, жертвовати богамъ. Никомахъ ѳповѣвъ заразы, що христіанинъ не жертвуетъ демонамъ. За то велѣніемъ судіѣ бувъ повѣшенный и люто мученый. Коли же приближався ко смерти, заволавъ нагло, що николи не бувъ христіаниномъ и готовъ естъ жадану жертву принести. Увѣльноено его отже и ѳнѣ ѳфрѣвовавъ бѣсамъ; но сейчасъ опанованныи ѳтъ демона упавъ на землю и кусаючи въ страшныхъ боляхъ языкъ своѣй, выѣгнувъ виновату душу.

Коли то дѣялося, нѣкая 16 лѣтна дѣвица Діонисія (пѣсля греческихъ актѣвъ Христіна) заводала изъ народа великимъ голосомъ: „О несчастный, чому для ухиленя еднои години мукъ стягнувъ ты на себе вѣчнии и неизреченіи казни“? Слышачи то судія, велѣвъ ѣѣ припровадити и запытавъ, „чи естъ христіанкою“. „Такъ, ѳповѣла, я христіанка и для того оплакую того несчастного, що не претер-

пѣвъ кары одной хвилѣ и стративъ поклѣпъ вѣчный“ > Судія ѡтповѣвъ ѣй, що великіи богинѣ Діана и Венера взяли его до себе, щобъ не терпѣвъ ѡтъ христіанъ доганы, и додавъ сіи слова: „Ты отже жертвуй, если же не жертвуешь, то на соромъ обругану, живцемъ спалю тебе“. Ѳтповѣла: „Не боюся твоихъ грозбъ; бо мой Богъ есть высшій ѡтъ тебе и дасть ми силу претерпѣти все, що хочешь“. Судія велѣвъ потѣмъ ѡтвести Андрея и Павла до вязницъ (къ Діонисію — пѣсля греческихъ актѣвъ) и не вѣтыдався ѡтдати чисту дѣвицю звѣрскѣй похоти двоухъ молодикѣвъ, которіи запровадили ѣѣ заразъ до своего мешканя. Но Богъ не дозволивъ имъ выповнити злого ихъ замѣру; огонь похоти угасъ въ нихъ, о пѣвночи же явився пресвѣтлый юноша, который блистаніемъ своимъ найяснѣйшимъ наповнивъ дѣмъ темноты. Оба любодѣи настрашеніи пали до нѣгъ святой и молили ю, щобъ предстательствомъ еи не сталося имъ ничего злого. Свята дѣвица ѡтповѣла имъ: „Не мається ничего бояти, знайте же, що отсея есть мой покровитель и хранитель“.

На другій день весь нарѣдъ подбужженный ѡтъ двоухъ священникѣвъ Діаны прійшовъ до проконсуля просити съ великимъ крикомъ, щобъ выдано имъ (Діонисію), Павла и Андрея. Проконсуль велѣвъ отже припровадити собѣ ихъ и жадавъ, чтобы жертвовали Діанѣ. Они ѡтповѣли: Не знаемъ ни Діаны, ни иныхъ демонѣвъ, которымъ поклоняетесь, и николи не поклонялисмося кромѣ одному правдивому Богу“. Проконсуль за ту смѣлѣсть велѣвъ ихъ бичовати и по тѣй карѣ предавъ ихъ народу, который сейчасъ звязавши имъ ноги, поволѣкъ за городъ, чтобы каменовати ихъ. Тогда св. Діонисія (Христина) выхватившиися изъ рукъ тымъ, що ѣѣ держали, зываючи и плачучи бѣгла на мѣстце, где каменовано двоухъ святыхъ и достигши тамъ кинулася на землю на ихъ тѣла мовячи: „Хочу тутъ съ вами умерти, щобъ жити съ вами въ небѣ“. Судія же Оптимъ увѣдомленный о томъ, якъ Богъ охоронивъ чистоту сен дѣвицѣ, и якъ она выхопившиися изъ затвора хоче съ Андреемъ и Павломъ умерти, распорядивъ ѡтдѣлити ѣѣ ѡтъ двоухъ мученикѣвъ и ѡтрубати ѣй голову. И такъ сталося. Въ той то способъ, мовятъ акта, подвигалися чѣтыри честніи мученики совокупно противъ вѣку сему и діаволу и Оптиму игемону и удостоилися ѡтнести надъ ними побѣду благодатію и милостію Іисуса Христа. Сталося въ Лампсаку дня 15. мая въ царство Декія. Память ихъ празднуемъ д. 18. мая.

Въ тойже день 18. мая почитаемъ память св. мученикѣвъ Ираклія, Павлина и Венедима. Пѣсля миней императора

Василія були то горожане Аѳинейскіи и проповѣдали тамъ вѣру Христову съ многимъ дерзновеньемъ. Дятого були злapani, рѣжними способами мученi и наконецъ съ учениками своими киненi въ пѣчь огненну. Но пѣсля одной рукописи въ огню пробули не-ушкоджени и зѣстали дятого мечемъ стятi.

Поученіе. Богъ есть найсправедлившій; нагороджае за доброе по заслугамъ и карае за злое цѣлкомъ по провинамъ. Онъ воздасть каждому по дѣламъ его, не узгядняючи достоинства нi особы. Гордый Никомахъ улѣгъ бури мученi и прiйшовъ во руки діавола, которому здавався противити. Святiи же мученики ѡтнесли славу побѣду надъ тѣломъ, міромъ и діаволомъ и царствуютъ съ Христомъ на вѣки.

Молитва. Яко пречестнии и божественнии каменѣ положенi Словомъ божимъ въ основаніе храма божого мысленного Андрей, Павелъ и Діонисій уморенi були камѣньемъ и сподобившися вѣчнои жизни, молятеся о душахъ нашихъ. — Шалено пожелавши тѣла твоего, Христіно, солодкимъ твоимъ словомъ навернулися къ Богу и пострадали крѣпко. (Порѣвн. службу св. тыхъ мм. д. 18. мая.)

134. Св. священномученикъ Вавила, архієпископъ великои Антіохіѣ, и три хлопцѣ, ученики его. И св. священном. Вавила Никомидійскій и съ нимъ 84 дѣтiй. (Д. 4. вересня.)

Св. Іоаннъ Златоустъ описавъ намъ житіе и побѣды св. Вавилы всѣми блискавицями краснорѣчія своего въ росправѣ противъ поганамъ и въ гомилиі выголошенѣй въ день праздника святого сего въ Антіохіи¹⁾. Розрѣжняемъ же трехъ священномученикѣвъ именованыхъ Вавила. Первого, о которѣмъ пише Евсевій, пострадавшего въ цѣсарство Декія; второго, о которѣмъ маемъ акта Меттафраста, пострадавшего въ цѣсарство Нумеріана, третього пострадавшего въ царство Максиміана Галерія. Найславнѣйшій есть второй, о которѣмъ св. Іоаннъ Златоустъ такъ говоритъ, що не сказуе, коли пострадавъ, и чи одинъ или бѣльше було священномученикѣвъ того имене.

Первый Вавила зѣставъ єпископомъ въ Антіохіи по смерти Зебина около 237. р. и управлявъ тою церквою черезъ 13. лѣтъ. Онъ мавъ той бѣлъ, що видѣвъ Антіохію заняту ѡтъ Персѣвъ въ цѣсарство

¹⁾ См. Migne Patrolog. gr. latine editae tom. 27.

Гордіана. До него то ѳтносится поголоска, котора ходила за чаебѣ Евсевія, сказуючи о цѣсарю Филиппѣ Арабинѣ ось таке. „Филиппъ бувъ христіанинъ и въ св. велику суботу хотѣвъ съ народомъ (Антіохіѣ) участвовати въ молитвахъ; но приступъ не бувъ ему доти позволенный ѳтъ тогдашняго епископа, доки не визнавъ грѣхѣвъ своихъ и не поставився въ рядъ публично покутуючихъ грѣшникѣвъ; бо за многу вину его (именно за то, що убивъ цѣсаря Гордіана и присвоивъ си его тронъ) не хотѣвъ его епископъ прияти инакше въ церковь“. Около р. 250 въ цѣсарство Декія совершивъ святой сей епископъ мученичество; бо по свѣдоцтву многихъ авторѣвъ бувъ увязненный за признанье вѣры и умеръ въ вязниці.

Вторый и третій св. священномученикъ почитается ѳтъ грекѣвъ дня 4. вересня. Ученіи обохъ уважають за одного. Но греки въ мінеяхъ оповѣдають, що третій рѣжнй єсть ѳтъ второго; мовять бо о третѣмъ, що бувъ учителемъ Антіохійскимъ, а учивъ въ Никомидіи и бувъ тамъ сѣченъ съ 84 дѣтьми, учениками своими обоєго пола, въ цѣсарство Максиміана Галерія, который пробувавъ тогды въ Никомидіи. Аммоній и Донатъ мали бути вѣкомъ найстаршіи изъ ученикѣвъ св. Вавилы пострадавшаго въ Никомидіи. Мінея Венеційска говорить о нихъ досыть обширно.

Що касаєся св. Вавилы пострадавшаго въ цѣсарство Нумеріана, той єсть найславнѣйшій. Маємъ о нѣмъ акта ѳтъ Метафраста¹⁾. Пѣсля тыхъ актѣвъ страданіє св. Вавилы совершилося въ слѣдуючій спосѣбъ. Цѣсаръ Нумеріанъ пріявши власть императора (р. 282.), выдавъ христіанамъ тяжку войну. Будучи одного разу въ Антіохіи, жертвовавъ бѣсамъ и здѣлавъ мерзкое убійство, закалаючи одного королевскаго сына заложника, а потѣмъ внишовъ въ церковь божу, щобы зневажити святости христіанскіи. Тогды св. епископъ Вавила вийшовъ ему на стрѣчу, скартавъ проступокъ входячого и приближивъ десницю до его грудій гнѣвомъ и здѣланнымъ убійствомъ дышущихъ. Нумеріанъ же удивлений сею свободою епископа на-разѣ змѣнивъ свое постановленіє и уступивъ зъ церкви. Слѣдуючого же дня велѣвъ святого поставити на судъ и запытавъ, якъ важився затримовати его на входѣ въ церковь. Потѣмъ узнаваючи мудрѣсть ѳвѣтѣвъ его, жадавъ, щобы принѣсъ ѳфѣру богамъ. Коли же св. Вавила не хотѣвъ того здѣлати и визнавъ свою вѣру, приказавъ Нумеріанъ вложити тяжкіи желѣзніи

¹⁾ См. Acta SS. Ian. II. d. 24. p. 576.

оковы на его шію и ноги и такъ запровадити его посередѣ города въ темницю. На тѣй дорогѣ послѣдовали святому епископу три хлопцѣ братья, которыхъ выховавъ. Тыхъ видѣвши цѣсарь, велѣвъ призвати передъ себе. Першій мавъ 12 лѣтъ, второй 9 лѣтъ, третій 7 лѣтъ. Въ минеяхъ называются они Урванъ, Прилидіанъ и Енолоній. Каждый зъ нихъ за вызнанье вѣры по повелѣнію тирана бувъ простертый и пріявъ тѣлько ранъ, кѣлько мавъ лѣтъ. Потѣмъ були съ св. епископомъ Вавилою повѣшеніи на деревѣ и шарпаніи желѣзными нѣгтами. На-послѣдокъ зѣстали всѣ стятіи, остатный Вавила, который роспорядивъ, щобъ похоронено его съ оковами.

Св. Іоаннъ Златоустъ въ росправѣ противъ поганамъ пише, що св. Вавила взборонивъ вступъ до церкви императору належавшому до вѣрного стада и бувъ за то ѣтъ тогоже императора заключенъ и напослѣдокъ стятій. Тойже св. Іоаннъ повѣдає о св. Вавилѣ бѣльше разъ, що блискій смерти роспорядивъ, щобъ похоронено его съ ланцухами, которіи двигавъ. Въ Антіохіи, где ѣтихъ корону мученичества, поставлено пѣдъ именемъ его церковь, въ которѣй и иншіи мученики съ нимъ почивали. Св. Златоустъ пише, що за его време св. Вавила почитанъ бувъ съ трема хлопцями, которіи пѣсля Θεодорита съ нимъ пострадали. Филосторгъ потверджаючи то мовить, що дѣти тѣ були братьями. Суида додає, що були учениками Вавилы. Мелетій, епископъ Моисевстійскій (ок. р. 432.) пише, що не хоче мати менше ѣтваги, якъ семилѣтне дитя, которе пострадало со св. Вавилою и стяте було. Добре отже посвѣдчена єсть исторія страданія св. Вавилы и трехъ дѣтій съ нимъ; но не знаємъ на певно сказати, коли пострадавъ, и чи єдинъ бувъ священномученикъ того имене или бѣльше ихъ було. Тиллемонтъ (въ VII. томѣ исторіи) относить все що св. Іоаннъ Златоустъ о св. Вавилѣ пише, до св. Вавилы пострадавшего въ царство Декія.

Маємъ любопытнїи вѣсти о мощахъ св. Вавилы, епископа Антіохійского собранїи изъ исторіи Созомена (V. 18.), Θεодорита (III. 6, 7, 9) и изъ св. Іоанна Златоуста. Именно коли Галлъ, братъ Юліана отступника, именованъ ѣтъ цѣсаря Константія Кесаремъ (р. 351.), замешкавъ въ Антіохіи, постановивъ яко ревнїи христїанинъ очистити предмѣстье Дафнію ѣтъ поганьскихъ сквернъ. Для того збудовавъ тамъ на противъ храма божка Аполлона церковь божу и перенѣсъ до неї гробницю св. свящм. Вавилы, епископа Антіохійского. И ѣтъ того то часъ демонъ пробуваючїи въ храмъ Аполлона онѣмѣвъ и не дававъ жадныхъ вырочень. Пѣзнїйше показалося, що мученикъ въ сусѣдствѣ наложивъ ему то мовчанье.

Бо ото Юліанъ ѡтступникъ пріявши власть цѣлои римской державы, прійшовъ р. 362. до Антіохіѣ, щобы поспытати Аполлона о выходѣ вѣины съ Персами, и Богъ дозволивъ демону въ Дафніи промовити и сказати причину, длячого помимо многихъ жертвъ Юліаномъ си принесенныхъ мовчить и не ворожитъ ничего. Встыдаючися же демонъ вызнати, що поблизкіи мощи св. Вавилы налагають ему мовчанье, зложивъ вину на множество трупѣвъ поблизо похороненыхъ. Императоръ же розумѣючи волю демона, не рушавъ жадныхъ гробѣвъ, но приказавъ христіанамъ вынести мощи св. Вавилы (и пострадавшихъ съ тымже трехъ дѣтій) изъ поблизкои церкви. И вѣрніи собравшія въ церкви перенесли мощи побѣдоносныхъ мученикѣвъ черезъ 40 стадій въ Антіохію на давне мѣстце и положили при мощахъ почивающихъ тамъ мученикѣвъ. Пишуть, що мужи и жены, юношѣ и дѣвицѣ, старцѣ и хлопцѣ провожали гробницю мученическу спѣваючи псалмы и до каждого стиха приспѣвовали слова (псалма 96, ст. 7.) „Да постыдятся вси кланяющіися истуканымъ (зъ дерева вырѣзанымъ балванамъ), хвалящіися о идолѣхъ своихъ“¹⁾. Императоръ розгнѣванный тымъ поступкомъ христіанъ велѣвъ ихъ строго казнити, и Салустій, начальникъ прибочной сторожѣ цѣсарской, заразъ слѣдующого дня положивъ многихъ христіанъ въ оковы и велѣвъ одного христіаньского юношу именемъ Θεодора повѣсити на шибеници, ремнями по плечахъ бичовати и по бокахъ нѣгтями розшарповати. Ѳтъ рана до 4. години по полудни добрый юноша, якбы тѣлько зрителемъ бувъ казній ему задаваныхъ, выдержавъ всѣ муки и спѣваючи той самъ псаломъ, що вчера, показавъ, що не дбае о гнѣвъ тиранѣвъ. Начальникъ подивляючи вытревалоѣсть юношѣ, коли прійшовъ къ императору, просивъ его, абы давъ спокѣй христіанамъ, если не хоче, щобъ христіане здѣлалися славными, а ихъ мучитель были смѣшными. Его рады послухавши императоръ, выпустивъ заразъ слѣдующого дня Θεодора и увязненныхъ христіанъ. Св. Θεодоръ живъ довго по выдержанныхъ пыткахъ. Кѣлька же лѣтъ пѣзнѣйше историкъ Руфинъ прибувши до Антіохіѣ, мавъ щастье его видѣти и пыталъ его, чи чувствовалъ всю силу мученій. Ѳтповѣвъ же ему св. исповѣдникъ, що зъ початку чувъ болѣ, но потѣмъ явився ему единъ юноша, который стоячи при нѣмъ, тонкою, мягкою, чистою и прохолоджающею хустиною сушивъ неустанно на лиці его поты, скраплявъ его свѣжою водою и напоминавъ не теряти ѡтваги. И то

¹⁾ Пѣзнѣйше перенесено мощи св. Вавилы по за рѣку Оронть.

наповнило его такою радостію, що не мило були ему, коли устали каты; бо рѣвночасно усунувся и юноша, который принѣсь ему потѣху духовну. Такъ то поступивъ цѣсарь Юліанъ съ христіанами, который переносили мощи св. Вавилы.

Що же вдѣявъ съ Аполлономъ, своимъ богомъ въ Дафніи? — По свѣдоцтву Либанія, писателя поганьского, коли Юліанъ увѣльнивъ своего Аполлона отъ злого сусѣдства одного мерця, оцѣловавъ ему нозѣ и старався жертвами вынагородити ему за его неприѣмности. Но огонь спадаючи съ неба, пише иншій авторъ поганьскій Амміанъ Марцеллинъ, обернувъ балвана въ поцѣлъ и опустошивъ его храмъ. Сталося то д. 22. жовтня. То само записують Евагрій и Феодоритъ. Феодоритъ пише такъ: „Вирочѣмъ явивъ обманчивый злый духъ такъ само свою власну немѣчь, якъ славу мученика увеличивъ. Именно грѣмъ спавъ съ неба, который цѣлый храмъ идольскій запаливъ и статую Пиеія цѣлковито на поцѣлъ спаливъ; бо она була зъ дерева и поверху позолочена“. Пожаръ той збувся по свѣдоцтву св. Іоанна Златоустого заразъ слѣдуючої пѣвноти по перенесенію мощій св. Вавилы: молитвами Святого спавъ огонь съ неба на храмъ Аполлона въ Дафніи, спаливъ цѣле его покритѣе, обернувъ въ порошокъ самъ идолъ со всѣми статуями и оздобами храма, зоставляючи чотири стѣны и колюмны зъ изъятіємъ одной, котора въ двое зломалася. Феодоритъ и св. Іоаннъ Златоустъ оповѣдають дальше, що вуй императора Юліанъ, который для сестрѣнця-императора вырѣкся Іисуса, чуючи о пожарѣ храма вставъ зъ лѣжка и удався сейчасъ до Дафніи, щоби остановити огонь. Коли же зобачивъ тамъ бога своего оберненого въ порошокъ, взявъ священника храма къ допросу и велѣвъ его бичувати. Ято отже поганого іерея со сторожами храма и мучено строго, вмавляючи въ нихъ, що огонь підложили люди съ долу; но они немогучи жадного виновника выкрыти, постоянно говорили, що огонь спавъ съ неба. И погане изъ поблизкихъ иѣлъ посвѣдчали, що видѣли блискавицю спадаючи съ неба. Юліанъ же. вуй императора, въ день по пожарѣ храма казавъ довго мучити и потѣмъ стати св. пресвитера Антіохійского Феодорита. Но недовго потѣмъ впавъ въ тяжку недугу, въ которой про боляки въ жолудку калъ ѣхидивъ ему губою, и червы формально его загрызли.

Опустошенный черезъ пожаръ храмъ Аполлона императоръ неважився покрити и отновити; боявъ бо ся казни божой, якою поражені зѣстали Максиміанъ и иншій гонитель вѣры Христовой. Руины храма стояли въ безладѣ 20 лѣтъ и бѣльше, доки не зѣстали знесені.

Такъ то прославивъ Господь св. священномученика по смерти его и посоромивъ шатанье поганьске.

Поученіє. Богъ есть по словамъ св. ап. Павла (2. Кор. 1, 21, 22.) той, который утверждаетъ насъ въ Христа и который помазавъ насъ и запечатавъ насъ и давъ заставъ Духа въ сердца нашѣ (черезъ тайну миропомазанія). Для того многіи христіанскіи дѣти крѣпко страдали и умерли за Христа съ отвагою старыхъ випробованныхъ воиновъ. Инша же религія не може повеличатися дѣтьми-мучениками, бо не має тайны миропомазанія.

Молитва. Дѣтій несталобѣ мудро утвердивъ Христосъ черезъ тайну миропомазанія и черезъ твои страданія, Вавило славный, и бѣгъ землѣ вкушѣ прійшлисте къ жизни небесной, завше памятни; но маючи дерзновенье къ Господу молѣтся. абы стерѣгъ насъ въ мирѣ, величающихъ и восхваляющихъ васъ, о многострадальніи.

135. Св. мученикъ Полиевктъ. (Д. 9. сѣчня.)

Болландисты¹⁾ подають двоякіи дѣи сего св. мученика, едніи довшіи приписаніи Метафрасту, которіи подавъ Сурій підъ д. 9. сѣчня; другіи латиньскіи коротшіи, но сходніи съ тамтѣми изъ греческаго переведеными. Пѣсля тыхъ дѣвъ бѣбулося страдѣніє св. Полиевкта слѣдующимъ образомъ. Св. Полиевктъ служивъ въ Мелитинѣ, городѣ малои Арменіи, въ рядахъ войска Римскаго. Тестъ его звався Феликсъ, жена Павлина. съ которою мавъ одного сына. Онъ посѣдавъ значне богатство и многихъ имѣвъ пріятелей. Наибѣльше сирѣявъ ему изъ пріятелей одинъ воинъ, который звався Неархъ, а визнававъ христіаньску вѣру, коли напротивъ Полиевкта бувъ еще поганинъ. — Наразъ повстала нова буря гоненія на исповѣдникѣвъ Христа Господа. Неархъ готовився пострадати за вѣру Христову; но болѣло его, що zostавляє улюбленого Полиевкта въ пѣтмѣ поганьства. Для того прійшовъ одного дня со слезами прашатися съ нимъ и мовивъ, що не за довго скѣнчится ихъ дружба; бо онъ яко христіанинъ надѣеся пострадати за вѣру свою. Та бесѣда тронула незвычайно Полиевкта который добре успособленный бувъ для вѣры черезъ одно небесне видѣніє. Явивъ бо ся ему бувъ Христосъ Господь и здѣймаючи зъ него плащъ войсковый и одежу спѣдную, котора була дуже брудна, даровавъ ему

¹⁾ Acta SS. Febr. II. d. 13. p. 650.

дуже оздобне одѣнє и коня крылатого. Сіє видѣнє оповѣдавъ теперь Полиевктъ Неарху, Неархъ же поучивъ его о религіи христіанської и крещеню и одушевивъ его, приняи вѣру нашу. Потѣмъ Полиевктъ не пожадавъ вже бѣльше ничего, тѣлько мученичества, и онъ та Неархъ обѣцали си взаимно не забувати послушанія довного Богу и своеи пріязни. — Не по многихъ дняхъ при данѣй способности визнавъ Полиевктъ публично вѣру Христову и зганивъ балвохвальство. За то бувъ придержаний и осужденый на довгий страданія. Каты змордовавшися при бичованю его, наминали его надармо ѡтречися вѣры. Жена его прибѣгла съ сыномъ и старалася взрушити его болеснымъ крикомъ и заклинаніями. Тестъ его причинивъ побудку своеи поваги и поводы чести та взглядовъ челоувѣческихъ. Но Полиевктъ тыми взглядами не давъ ся розлучити ѡтъ любви Христовои и усердно возбуждавъ свою жену ко послѣдованю его прикладѣмъ. Его бесѣда навернула не мало притомныхъ поганъ. Сностерегши (Полиевктъ) межи притомными Неарха, рѣкъ ему: Прощай и наминавъ наслѣдовати его прикладъ и споминати то, що обѣцали собѣ взаимно. На послѣдокъ склонивъ свою голову пѣдъ мечъ и совершивъ мученичество. Метафрастъ пише, що ѡтъ навернення его до смерти ушлыло тѣлько четири дни и що тѣлько кровію своею окрѣсився. Греки повѣдають, що св. Полиевктъ бувъ першій, который освѣтивъ Мелитину арменьску страданіями своими, и въ минеяхъ ѡносятъ страданіє его въ лѣто 255., въ царство Декія и Валеріана. То есть, якъ здаєся, хотять сказати, що св. Полиевктъ пострадавъ пѣдъ цѣсаремъ Валеріаномъ, третімъ наслѣдникомъ Декія, который ѡтъ р. 254. продолжавъ гоненіє Декієво. — По мученичѣй смерти св. Полиевкта найревнѣйшии изъ христіанъ взяли его тѣло и похоронили въ Мелитинѣ. Неархъ пріявъ кровь святого сего мученика хустиною, котору зложивъ потѣмъ въ городъ Кананею д. 25. грудня. Утверждаютъ, що той самъ Неархъ написавъ сію исторію св. Полиевкта и ѡтдавъ ѣѣ нѣкому Тимоѣю, Тимоѣей же по его желанію подавъ копіѣ исторіѣ церквамъ, который читали ю д. 10. сѣчня и 25. грудня.

Въ житію св. Евѣимія, читаемъ, що св. Полиевктъ мавъ въ Мелитинѣ церковь, до которой ходили родичи св. Евѣимія (около р. 377.)

Св. Григорій Туронскій пише, що въ Константинополѣ почитано св. Полиевкта яко ѡтметителя клятвопереступленія; бо злодѣи приведені въ его церковь визнавали свѣй грѣхъ, если же важилися ложно сперечити, були сейчасъ казнені ѡтъ Бога. Въ Франціи

король въ договорахъ вzywали имя св. Полиевкта совокупно съ именами св. Иларія и Мартина въ судъ и кару тому, который переступить условія договору.

Греки пріятелю Полиевкта Неарху даютъ имя мученика, почитаютъ же одного Неарха д. 22. цвѣтня, мовячи о нѣмъ, що огнемъ окѣнчивъ свое мученичество.

Поученіє. Св. Полиевкту явився Христось Господь и промѣнявъ плащъ его войсковый та брудну спѣдню одежу на найоздобнѣйшу шату, но чѣмъ даровавъ ему крылатого коня способного вознести его къ небесамъ. Виднѣнемъ тымъ ознаменовъ Спаситель ласки, которій получилисмо въ крещенію: именно очищеніє грѣхѣвъ, освященіє душъ и добродѣтели надироднѣй, которыми возносимся до небесныхъ рѣчій. Споминаймо часто даровану намъ шату невинности и крылатого коня, щобысмо не загрязли въ липкѣмъ багнѣ тѣлесныхъ утѣхъ, но свободно возносилися къ небеснымъ.

Молитва. Побожнымъ признаньемъ вѣры, о добрый жовнѣре Христовъ Полиевкте, Владыцѣ самъ себе привѣвъ есь и облянй кровію своею, крещеніемъ, которымъ Спаситель крещався, окрестивъ есь ся; длятого очистившись ѳтъ всякой змазы, взлетѣвъ есь къ мешканямъ небеснымъ и учишь насъ твердо визнавати вѣру и неутомимо выповняти дѣла любви христіаньскои.

136. Св. мученица Агаѳія дѣва. (Д. 5. лютого.)

Маємъ дѣи сеи святои мученицѣ ѳтъ Метафраста и ѳтъ одного безименного автора по гречески и досыть схѣднѣй съ ними акта латиньскѣй. Болландисты цѣнятъ латиньскіи акта яко лучшіи ѳтъ греческихъ, написанѣй ѳтъ наочного свѣдка. Кромѣ тыхъ актѣвъ дѣсталася до насъ о св. Агаѳіи похвальна бесѣда св. Меѳодія, который ѳтъ р. 842. бувъ патріархомъ Константинопольскимъ. Изъ тыхъ жерель представляеся намъ житіє и страданіє св. Агаѳіи въ слѣдуючій способъ.

Въ островъ Сициліи, городъ Панормъ (Палермо) жила молода дѣвица звана Агаѳія (т. е. Добра.) Она ѳтзначалася знакомитымъ родомъ, красотою тѣла, богатствомъ, вымовою и будучи христіанкою ѳтъ дитинства, служила ревню Богу, просвѣчаючися добродѣтелями. Коли настало гоненіє цѣсаря Декія, Квинтиліанъ правитель Сициліи, слышавши о нѣй, уважавъ тѣ за властивый предметъ готовый заспокоити его сребролюбіє и соромну пожадливість.

Вскорѣ отже поѣславъ по нѣмъ воинѣвъ, которіи позволивши ѣй помолитися Богу въ комнатѣ, отпrowадили ѣѣ въ городъ Катану. На дорогѣ свята дѣвица со слезами возбуждала въ собѣ надѣю божю, благодарила Богу за отриманіи ласки и одушевлялася терпѣти за Іисуса Христа все, що Богъ допустить. Коли була въ Катанѣ, правитель помѣстивъ ю у єднои богатой жены Афродисіѣ, которая съ девятьма доньками вела безвѣстныя, роскошныя житіе. Тамъ пробыла свята черезъ мѣсяць и була кущена вѣсьми способами, щобъ отрѣклася вѣры и предалася роскошамъ свѣта. Но она середъ вѣсѣхъ забавъ устроєныхъ въ дому Афродисіѣ хоронила чистоту душъ, выповняла любовь христіаньску и неустанно молячися Богу, пожадала усовершитися мученичествомъ.

Коли учувъ правитель, що вѣсѣ старанія и намовы Афродисіѣ показались даремными, призвавъ святую Агаѳію на тайный судъ до себе. На вопросъ его, чому Агаѳія убираєся такъ бѣдно, якъ слуга, коли єсть славного и богатого роду, отповѣла свята, що єсть служница Христова и покладаетъ въ тѣмъ свою свободу и благородство. На дальшіи вопросы высказала Агаѳія правителю нечестіє его, що покланяєся безвѣстнымъ божкамъ Іовишу и Венерѣ, и за то була бита по лицю по приказу его. Но она и въ послѣдующей розмовѣ съ правителемъ не перестала оскаржати поганьску религію и показовала глупѣсть поганъ, которіи покланяются божкамъ ославленнымъ за скверныя житіе и ненавистныи проступки. Правитель немаючи ѣй ничего разумного отповѣсти, велѣвъ, абы отпrowаджена була до темницѣ. (Еще до нинѣ показываютъ два каменѣ, о которіи, якъ повѣдає св. Меѳодій, спѣткнулася свята Агаѳія, гвалтовно кинена до землѣ отъ воинѣвъ, и якъ на мягкомъ воску зѣставила образъ ногъ своихъ. Сама темница єсть теперь змѣнена въ славный храмъ.)

На другій день повелѣвъ Квинтиліанъ знову привести Агаѳію на судъ и запытавъ, чи обдумала добре средство и способъ, вырывать житіе свое. Святая отповѣла ему: „Іисусъ єсть мой животъ и спасеніє“. Правитель же поступаючи отъ словъ до дѣлъ, повелѣвъ повѣсити ѣѣ на мучилищныя дерево и тяжко мучити. „Лагодятся походни, мовить св. Меѳодій, бичами хлостаєся дѣвическѣ тѣло, по чѣмъ желѣзными ногтями тай мотузами боки бороздкуются и дальше розженными бляхами оналяются“. Святая терпѣла то все съ удивительною вытревалостью и съ радостью духовною. Квинтиліанъ же не сытый єи мукъ велѣвъ мучити ю еще по сосѣцямъ, а потѣмъ отрѣзати ихъ. Тогда озвалася Агаѳія въ слѣдующи слова до него: „Окрутныи и безбожныи єси, понеже не встыдаєшься

ôтрѣзати дѣвѣи сосца, що ссавъ есь ихъ у матери своей“. Незвытяжена ôтведена була до темницѣ. О пѣвночи же явился ѣй тамъ св. ап. Петрѣ въ видѣ честного старця и исцѣливъ ѣѣ именемъ Господнимъ. (О тѣмъ чудеси упоминаеся не тѣлько въ актахъ и у св. Меѳодія, но и въ префациі служебника Медиоланского, который приписанъ естъ св. Амбросію.) Во прочу часть ночи свѣтъ надзвычайный озарявъ темницу, где помѣщена была. То чудо устрашило сторожѣвъ такъ, що утѣкли, зѣоставивши двери темницѣ незамкненными. Вязнѣ напоминали длятого святую, абы спасалася; но она не хотѣла, щобъ не позбавитися вѣнца мученическаго и не ввести въ ôбду сторожѣвъ. — Пятого дня потѣмъ приведено Агаѳію зновъ къ правителю; но онъ не навернувся чудомъ исцѣленія еи и велѣвъ качати ѣѣ по угляхъ жаркихъ и черепцяхъ потовченыхъ горшкѣвъ... Но во время сеи казни потряслася страшно земля, якъ иногда въ роспятію Господа Іисуса Христа; землетрясеніє то далося чути не тѣлько на мѣстци казни, но и въ цѣлѣмъ городѣ, и ôтъ того землетрясенія една стѣна падаючи, убила двоихъ совѣтниківъ, виновниковъ лютоści Квинтиліана. Тогда Квинтиліанъ настрашенный землетрясеніємъ и розрухомъ зволнованого народа приказавъ ôтпроводити Агаѳію въ темницу. Святая же прійшовши въ темницу, пѣдняла руки къ небу и благодарила Бога, що сподобивъ ѣѣ страдати за имя свое святе и ôтнявъ ôтъ неї любовь вѣку сего и житія земского та умоляла Его, чтобы призвавъ ю до Себе. Господь Богъ выслушавъ сію молитву, и свята мученица кѣнчачи молитву, умерла дня 5. лютого р. 251.

Горожане Катанскіи приспѣшивши, похоронили святую съ дожною почестію. Якъ акта утверждаютъ, такъ и св. Меѳодій пише, що похоронъ почтенъ бувъ явленіємъ Ангелѣвъ. Знаменитый Ангелъ въ видѣ незнаного юношѣ, свѣтло одѣтый провожанъ сотнею щасливыхъ духѣвъ въ постати малыхъ дѣтій, приступивъ ко гробу еще отвертому и положивъ у головы тѣла положеной тамъ св. мученицѣ мраморну таблицу съ слѣдующимъ написомъ: „Душе святая, ревнительна, честь Богу и отчинѣ освободженъ“! По запечатанію гроба зникъ Ангелъ съ дружиною, и притомніи христіане уважали его за Ангела св. мученицѣ. Префация приписана св. Амбросію порушає тое ангельское явленье.

Коли Квинтиліанъ учувъ о смерти святой Агаѳіѣ, ôтиправився въ городъ Панормъ, чтобы завладѣти маеткомъ еи, который за то, що не хотѣла жертвовати богамъ, припадавъ фискусови. Но въ перевозованію ся черезъ рѣку Симеѣ (звану теперъ Джаретта) постигла его кара божья. Ото конѣ его несподѣвано зноровилися на

корабли, и единъ угрызъ его въ лице, а другій ударивши копытомъ, скинувъ его въ рѣку, и нѣ тѣла тирана того не видѣно болѣше.

Наслѣдникъ Квинтиліана не важился тревожити сродникѡвъ святой мученицѣ; бо наказаніе боже, которе постигло Квинтиліана, було дуже явне.

Слава мученичества святой Агаѳіѣ рознеслася по всей сторонѣ и по гдѣякомъ времени, пише св. Метафрастъ, построено надъ гробомъ еи въ Катанѣ церковъ, и въ память ей покоры положено на гробъ вельонъ еи, т. е. заслону зъ головы.

Въ рѣкъ по смерти св. Агаѳіѣ огнедышача гора Етна выкинула рѣку огню на Катану и окрестнѡсть и страшный пожаръ начавъ все нищити. Тогда жителѣ стороны утѣкали съ горы и, хотѣ были то погане, прибѣгли къ гробу святой мученицѣ, взяли вельонъ еи тай вынесли на палици повѣшенный противъ поломѣней съ горы проливающихся. И сейчасъ остановилися поломѣнѣ точно въ рѣчицу смерти св. мученицѣ дня 5. лютого. Кромѣ того чудесе приводятъ еще приклады зъ рѣжныхъ вѣковъ, якъ загрожена ѡтъ вулькана Катана спасалася предстательствомъ св. Агаѳіѣ. А одежа святой чудотворна въ Катанѣ звана була *grumpra* або *grumpria*¹⁾. Навѣтъ св. Григорій Великій, который посвятивъ одну церковъ въ Римѣ подъ именемъ св. Агаѳіѣ, оповѣдає въ своихъ діалогахъ болѣше чудесъ збувшихся во время посвященія сѣи церкви причиною св. Агаѳіѣ²⁾.

Поученіє. Св. мученица Агаѳія съ наибольшою твердostí ѡтреклася роскошію свѣта, якъ найвѣрнѣйше хоронила законъ Господень и одержала непобѣдиму побѣду надъ всѣми противностями. Чи стараемся о вѣнецъ той побѣды? Чи выреклемося становчо себе и свѣта и діавола? Чи не даемся николи занепокоити въ любви Бога пожеланьемъ богатства, почестій и роскошію земскихъ? Може противно поклоняємся мамону и инымъ балванамъ почитанымъ ѡтъ свѣта и приносимъ имъ въ жертву найсвятѣйшіи обовязки? Прикладъ св. Агаѳіѣ най насъ опамятає и наверне къ истинному Богу.

Молитва. Всѣми добродѣтелями себе украсила еси, Агаѳіє, о часовыхъ добрахъ недбаючи и боже царство любячи; ясный и краснѣйшій цвѣте божественныхъ мученикѡвъ, душѣ моеи озлобленье (утрапленье) ты исцѣливши, приведи мя ко пристанищу спасенія.

¹⁾ Ѳтъ греческого слова *γομπλάνειν*, звинути.

²⁾ О св. м. Лукіѣ, котора при гробѣ св. Агаѳіѣ одержала ласку исцѣленія матери своей, см. низше ч. 193.

137. Св. священномуч. Никонъ и пострадавшіи съ нимъ ученики его.

(Д. 23. марта.)

Въ городѣ Неаполю, области кампанійскѣй, живѣ едентъ хоробрый жовнѣръ, который отцемъ выхованый бувъ въ поганьскѣй безбожности, но ѡтъ христіаньскои матери научився огороджати себе знакомъ креста яко оружіемъ досвѣдченои силы въ бѣдахъ и войнахъ. Приключилося потѣмъ, що Никонъ со спирою своею, т. е. ѡтдѣломъ числячимъ 500 воинѣвъ, выйшовъ на войну и въ единой битвѣ, коли кругомъ него легли товаришѣ, черезъ призванье силы креста выбавивъ житье свое и прогнавъ непріятелей. То чудо удивило цѣле войско и побудило Никона до вѣры въ Бога христіаньского. Повернувши отже Никонъ въ отчину, запытававъ мать свою, якимъ чыномъ стане досконалымъ христіаниномъ, за порадою же еи и благословеньемъ ѡтѣйшовъ шукати священника христіаньского. Въ то бо время лютилося страшне гоненье и священники христіаньскіи крылися въ горахъ и пустыняхъ. Провидѣніе боже зарядило, що Никонъ на тѣй дорозѣ черезъ Константинополь прійшовъ на островъ Хіосъ въ сторону горы Ганосъ, где укрывався епископъ кизическій Θεодосій съ множествомъ иноковъ (законникѣвъ) передъ гонителями. Коли Никонъ прійшовъ въ Хіосъ, Θεодосій увѣдомленъ о нѣмъ объявленіемъ божимъ выйшовъ ему на стрѣчу, впровадивъ его въ свою пещеру и поучивши окрестивъ его въ имя пресв. Тройцѣ. Никонъ пробувъ потѣмъ въ горѣ тѣй три лѣта, здѣлався монахомъ, учився божественныхъ книгъ, постигнувъ велике совершенство и велѣдствіе объявленя божого бувъ рукоположенъ Θεодосіемъ на епископа, щобы по смерти Θεодосія съ иноками, которыхъ було около 190, переселився на полуденну сторону Сициліѣ. И такъ ся стало. По смерти бо Θεодосія забрався Никонъ съ иноками изъ горы Ганосъ, ѡтплывъ въ островъ Лесвію (Лесбосъ) ко городу Митилинѣ, а ѡттамъ ѡтправився въ Италію. За 24 дни бувъ въ Неаполю и звидавъ мать свою, которая вкоротцѣ потѣмъ умерла и ѡтъ сына при участіи множества вѣрныхъ съ псалмопѣніемъ похована зѣстала. Пѣдчасъ короткого сего побыту въ Неаполю Никонъ наворачувъ до вѣры девять жовнѣрѣвъ, колишнихъ своихъ товаришей. По наверненю же ихъ всѣвъ въ корабль съ ними и съ иноками своими, ѡтплывъ въ стороны сицилійскіи и приставъ тамъ ко высокѣй горѣ Тавроминіумъ (Таурмина.) Ѣттамъ перейшовъ съ товаришами не малу просторонь и найшовши при рѣцѣ Асинѣ велику, стару, камѣнну баню, за-

мешкавъ въ нѣй. Для выживленя своего оцѣвша съ нимъ товариши насадили дерева овочевіи и заложили города съ яриною.

Донѣро по 42 лѣтахъ тамошняго ихъ пробуваня въ царство Декія донесено о нихъ игимону сицилійскоку Квинтіану. Той велѣвъ ихъ спѣимати, по признаню же ихъ вѣры бити нещадно жилими воловыми, а потѣмъ всѣхъ кромѣ Никона при жилищу ихъ постинати, тѣла же ихъ спалити въ замешканѣй ѡтъ нихъ бани. Такъ понесли 199 святыхъ мученичу смерть д. 23. марця около р. 251. По ихъ смерти взято и Никона на муки; но коли Богъ всемогучою силою своею хорнивъ его ѡтъ заданыхъ ему казній, велѣвъ Квинтіанъ по рѣжныхъ мукахъ посѣчи его мечемъ на мѣсци его мешканя. Ту смерть претерпѣвъ святой съ незахвѣяною ѡтвагою, благодарачи о всѣмъ Бога. Тѣло святого Никона лежаще при рѣцѣ Асинъ, и тѣла его учениковъ, который въ палаючу баню киненіи неушкожденіи пробудли въ огню, погребавъ епископъ города Мисинійского, прійшовши со клиромъ своимъ. — Квинтіанъ же мучитель ѡтправився въ городъ Панормскій, абы завладѣти маестностями св. Агаѣй, котору также бувъ умучивъ. Но на сей дорожѣ мерзанный погибъ люто одинацять мѣсяцѣвъ по смерти Агаѣй.

Житіе сіе представляется, якбы написане було ѡтъ одного ученика св. Никона, который то ученикъ звался Хероментъ и служивъ увязненому св. Никону.¹⁾

Поученіе. Св. Никонъ черезъ призванье силы креста выставляетъ житіе свое и проганяе непріятелей. Возбужденій тымъ прикладомъ не забываймо николи, що Иисусъ Христосъ на крестѣ даровавъ намъ богоугодне житіе. Почитаймо крестъ и смерть Господню внутренно черезъ вѣру въ любовь Сына божого предавшагося за насъ на смерть и черезъ крѣпке постановленье, двигати крестъ святой и наслѣдовати Господа. Почитаймо смерть Господню такожъ виѣшно, знаменаючися часто знакомъ креста, поклоняючися образомъ распятого Христа и обходячи дни назначеній ко воспоминаню распятого. Тымъ чиномъ проженемъ непріятелей своихъ и осягнемъ животъ вѣчный.

Молитва. Ѣтъ всходу яко многосвѣтлое сонце прійшовъ есь, богомудрый Никоне, на западъ, приводячи хоръ учениковъ, и западъ зорями добродѣтелій вашихъ просвѣтилисте; мольтъ Христа Бога о спасенію душъ нашихъ.

¹⁾ Acta SS. Mart. III. d. 23. p. 442.

138. Св. преподобномучениця Анастасія римлянка. (Д. 29. жовтня).

Въ дни царства Декія и Валеріана не далеко Рима на устороні бувъ еденъ дѣмъ, въ которѣмъ жило кѣлька постницъ підъ руководствомъ одной старої, побожной жены именемъ Софіѣ. Межи ними ѣтзначала ся свята дѣва Анастасія. Она була незвычайної красоти, походила зъ Рима, и мала близко 20 лѣтъ. Сію не здужавъ діаволь звытяжити внутрєнною, тайною вѣйною; длятого здвигъ на ню лютыхъ мучителей. Донесено о нѣй игемону Пробу, що не хоче выдатися замужъ и вѣрує въ роспятого. Игемонъ пѣславъ отже заразъ воинѣвъ, которіи пѣрвавши вѣвъ, якъ вовки ѣвцю, поставили передъ него на судъ. Понеже лагѣдными словы судіѣ не далася ѣтклонити ѣтъ вѣры Христової, мертвымъ его богамъ и каменямъ кланятися не хотѣла, и готовою оказалась все терпѣти, що лютобѣсть судіѣ скаже; була по лицю бита, потѣмъ же обнажена, ко чєтыремъ стовпамъ привязана и съ долу огнемъ и дымомъ мучена, а сверха въ тылъ рѣзгами сѣчена. Дальше привязали вѣвъ на колесѣ и крушили нимъ кости еї. Коли чудомъ божимъ изъ тої казни выйшла здорова, була повѣшена на деревѣ и строгана. И ѣтрѣзано вѣвъ потѣмъ сосєя, ѣтнимано нѣгтѣ зъ пальцѣвъ, ѣтятю языкъ и выбивано зубы. Въ терпѣнню семъ еденъ христїанинъ Кириллъ напоивъ вѣвъ водою и бувъ за то стятый. По его смерти св. Анастасія була выволѣчена за городъ и мечемъ стята. Тѣло еї на поли лежаче взяла стара Софія ночью при помочи двохъ христїанъ и погребала оно съ побожными пѣсньми на честнѣмъ мѣстци.¹⁾

Поученіє. По словамъ св. письма кого любить Господъ наказує, бѣе же всякого сына, которого прїймає. Длятого повиннисмо покѣрно и терпѣливо прїняти наказанье бже и не предаватися немѣрному смутку, коли насъ Господъ оскаржає и карає. Черезъ терпѣнїє наше зыскаємъ душъ нашѣй, рѣвно якъ св. Анастасія терпѣнїємъ выбавилася ѣтъ всякої болѣзни печали и воздыханія.

Молитва. Всєсвѣтла яко сонце дѣвства красою и мученичества сїянїємъ просвѣтилася мїръ, мученице Анастасіє! Ударяна въ лице ворогѣвъ ѣтразилася мерзкую глупѣсть; протягнена високо на деревѣ, богомудрая, обручника твоего терпѣнїє образовалася. Взираючи ко Христу, обручнику твоему, великодушно претерпѣлася

¹⁾ Такъ читаємъ у Скарги и въ книзѣ житій пѣсля Метафраста. Такъ оповѣдаєся страданіє св. Анастасіѣ и въ мартирологію римскѣмъ пѣдъ днемъ 28. жовтня.

рукъ и нѣгъ отъятіе, зубѣвъ искорененіе, языка же и сосцѣвъ отрѣзанье; ддятого маючи дуфнѣсть о Христѣ, подаешъ сущимъ въ нуждахъ и пристунающимъ усердно недугѣвъ исцѣленіе и спасеніе вѣчне.

139. Св. м. Епимахъ. (Д. 31. жовтня.) **И св. мученики Терентій и Неонила съ семи дѣтьми.** (Д. 28. жовтня.) **И св. Акадій, епископъ Мелитинскій и исповѣдникъ.** (Д. 31. марця.) **И св. Парамонъ со 375 мучениками.** (Д. 29. листопа.)

I. Св. Епимахъ въ Египтѣ маючи родичей христіанськихъ, зъ молоду полюбивъ Бога и ѡтѣйшовъ на гору близко города Пилусіотского, который лежитъ надъ моремъ въ Египтѣ. Тамъ упражнявся онъ молитвою и постомъ, наслѣдуючи св. Іоанна Крестителя. Коли такъ провѣвъ довге время, чувъ о гоненію христіанъ, которе по воли цѣсаря Декія префектъ (игемонъ) Апелліанъ здвигъ въ Александрію. Щобы христіанську религію піддержати, удався нашъ святой заразъ въ Александрію и распалившись тамъ одного дня ревностію божюю, вывернувъ олтарь, до которого потягано христіанъ, абы офѣровали богамъ. За то велѣвъ Апелліанъ его увязнити и по умученію многихъ христіанъ тяжко мучити. Въ страданію семъ кровь его капала на слѣпе око дѣвчины, котора проливала о нѣмъ слезы спожалѣня, и исцѣлила дѣвчину. Тогда розбѣшенный префектъ велѣвъ его стяти¹⁾. (Около 250. р.)

Воспою Тебѣ, Господи, мовить церковь, яко показавъ есь намъ память мученика, который всѣхъ озаряе. Воспою Тебѣ, о единый многомилостивый, яко дарованіями божественными украсивъ есь страдалця твоего Епимаха и честію вѣнчавъ есь его.

II. Въ цѣсарство Декія пострадали также святіи мученики Терентій, жена его Неонилла и дѣти ихъ Сарбилъ, Фокъ (Фотъ), Θεодулъ, Виль (Бель), Іераксъ, Нитъ (Аникитъ) и Евникій²⁾. Всѣ були за вѣру яті, немилостиво строгані, огнемъ піджигані, но освободилися чудесно ѡтъ узъ и исцѣлилися. Потѣмъ новыми чудами божими були выбавлені ѡтъ звѣрей и изъ смолы кипячон. Коли отже видѣли безбожніи,

¹⁾ Акта ѡтъ Метафраста подае Сурій по латинь, по грѣчески Болландисты. См. Acta SS. Ostobr. XIII. d. 31. p. 704, где и о мощахъ свитого читати можна.

²⁾ Въ мипеяхъ Венеційскихъ вмѣсто Виль и Евникій читаемъ женскіи имена Вилія и Евникія.

що муки ихъ не дотыкаются, ѳтняли имъ мечемъ головы. (Изъ миней.)

Поученіе. Смерть праведныхъ есть спокѳйна и радѳстна; бо вѳрують и пересвѳдченї суть, що суть сынами божими и наслѳдниками, и мають явнї доказы любви, котору Богъ мае къ нимъ. Прото жїймо такъ, чтобы смерть наша була смертію праведныхъ, честна передъ Господемъ, начатокъ вѳчного ѳтпочинку и щастя.

Молитва. Въ пѳчь мученїй вверженї, мученики святїи, въ терпѳню своѳмъ найшлисте росу потѳшенїй небесныхъ и набожно зывалисте: „Благословенъ еси, Господи, во храмъ славы твоея“.

III. Св. Акакій, епископъ Мелитинскїй и исповѳдникъ. Въ миней Венецїйскѳй пѳдъ днемъ 31. марця читаемъ о нѳмъ слѳдующїи вѳсти. „Сей св. епископъ проповѳдавъ вѳру Христову въ царство Декїя. Длѳтого бувъ поставленный на судъ передъ ипата Маркїана и запытанный о проповѳданѳй нимъ науцѳ. Коли дуже мудро выложивъ науку Христову (и глупѳсть поганьскои вѳры ясно представивъ), взято его къ допросу на мучилище. Понеже святой и муками не давъ ся ѳтвести ѳтъ исповѳдания истины, судїя перервавъ допросъ и ѳтославши святого епископа въ темницу, написавъ о нѳмъ доносъ до цѳсаря Декїя. Декїй же розваживши доносъ о допросѳ, велѳвъ увѳльнити исповѳдника Христоваго. Потѳмъ живъ святой нашъ еще довше время и носячи на тѳлѳ своѳмъ пятна Христовїи, учивъ многихъ истиннои вѳры; прославившись же чудесами и ученїемъ, почивъ въ мирѳ“. Допросъ, который святой Акакій передъ реченымъ ипатомъ выдержавъ, дѳстався до насъ и свѳдчитъ о мудрости и шляхетнѳй свободѳ сего епископа¹⁾.

Молитва. Премудрости талантъ умноживши, радости сподобивъ есь ся Господа твоего и нынѳ предстоишь передъ нимъ, зарею мысленною сїяючи духовно.

IV. Св. м. Парамонъ. (Д. 29. листопада.) Въ мартирологію Миллера читаемъ о нѳмъ, що претерпѳвъ мученичу смерть въ царство Декїя пѳдъ правителемъ Аквилиномъ съ 375 товаришами въ Толосѳ въ Францїи. Въ миней же Венецїйскѳй такъ писано: „Св. Парамонъ бувъ при царю Декїю и правителю Аквилинѳ. На мѳетци званѳмъ Священнѳмъ (ἐν τόπῳ τῆς Βαλσατίας), где есть богатое жерело теплои воды исцѳляющей недуги, прибывъ правитель вос-

¹⁾ См. Acta SS. Martii III. d. 31.

тока Акилинъ въ цѣли лѣчы тѣла, а провадивъ съ собою зъ Никомидіѣ звязныхъ подвижниковъ Христовыхъ. Прійшовши же въ священный гай Исида (богиня египетской) и совершивши гідкѣ жертвы, повелѣвъ святымъ жертвовати и поклонитися балванамъ. Коли не хотѣли, велѣвъ ихъ посѣчи мечами триста сѣмдесять людѣй числомъ. Тогда видѣвши ихъ св. Парамонъ, воззавъ голосно и зганивъ лютоѣсть безбожного правителя насупротивъ такъ многихъ гостей. Дятого бувъ заразы по повелѣнію правителя коніями и тростями острыми замученъ. Тѣло его зѣстало похоронене съ тѣлами 370 мучениковъ на томъ самѣмъ мѣстѣ“. То само читаемъ и въ книзѣ житій коротше, где число сострадавшихъ съ св. Парамонѣмъ мучениковъ есть также 370; но писано тамъ есть, що правитель велѣвъ офѣровати Посидону (Нептуну), и що святѣ 370 при требищи Посидоновѣмъ посѣченѣ зѣстали. „Яко со седмокружною десятицею, мовимъ въ службѣ св. Парамона, и трегубою сотницею непобѣдимыхъ мучениковъ совоюплемъ, взятъ бувъ есъ отъ земли и почести твоихъ подвиговъ пріавъ еси; нынѣ же рѣки точишь чудесъ намъ ччушимъ тя и память твою торжествующимъ, Парамоне“!

140. Св. мученики Терентій, Африканъ, Максимъ, Помпей (Помпий) и прочіи трицять и шѣсть. (Д. 5. цвѣтня.)

За цѣсаря Декія въ Африцѣ по повелѣнію императора игемонъ Фуртунатъ (Фуртунатіанъ) обовязовавъ весь нарѣдъ пѣдъ загроженѣмъ лютѣйшихъ мукъ, щобы все покланялися и офѣровали богамъ, и многіи христіане ѣтступили ѣтъ вѣры. Тогда найшлося сорокъ вѣрныхъ, которѣ крѣпике повзяли постановленье не боятись тыхъ що убиваютъ тѣло, душѣ же убити не могутъ, и не ѣтречися Христа Бога, абы въ день суда не були ѣтъ Него ѣтреченѣ передъ Отцемъ небеснымъ и Ангелами святыми. Дятого поставленѣ на судъ передъ Фуртунатіана не хотѣли офѣровати богамъ. Розгнѣванный игемонъ велѣвъ розѣбранныхъ ихъ поволѣчи въ храмъ идольскій. Коли и тамъ все держалися крѣпко вызнаня истинной вѣры, то Терентія, Африкана, Максима и Помпея ѣтведено въ темницу, а блаженного Зинона, Александра и Теодора съ трицятьми и трема прочими поставлено коло храма на судище, где сукатыми рѣзгами и жилами воловыми немилостиво битѣ, распалеными рожнами по плечахъ жженѣ, оцтомъ съ роспущеною солію поливанѣ и волохатыми тканинами натиранѣ були. Коли же

всѣ тѣ мученія великодушно перетерпѣли и молитвою своею идольскій храмъ съ идолами до основанія разрушили, розгнѣванный игемонъ велѣвъ ихъ мечемъ посѣчи. Святіи съ радостію пріяли сію казнь и були похороненіи ѿтъ побожныхъ мужей на священномъ мѣстци. По смерти святыхъ трицати и шести вторично взято къ допросу св. Терентія, Африкана, Максима и Помпея. Понеже сіи знову ѿважно вызнали Христа, то пѣсля миней Венеційскихъ мученій були нагѣ надъ огнемъ, а пѣсля актѣвъ киненій до темницѣ на желѣзній колючки; но о пѣвночи (мовять акта) посѣтивъ ихъ Ангелъ съ неба, исцѣливъ и укрѣпивъ. Слѣдующого же дня правитель видячи ихъ душнѣсть о Христѣ велѣвъ ихъ повѣсити и нѣгтями строгати тай пѣсля миней Венеційскихъ кинути въ яму повну вужей и скорпиѣнѣвъ (медведцѣвъ), а пѣсля актѣвъ заключити такихъ повзучихъ звѣрей съ ними въ темницѣ. Господь же и теперь прославивъ своихъ угодникѣвъ чудеснымъ выбавленьемъ ѿтъ смерти. Правитель отже радъ не радъ давъ на нихъ вырокъ мечной смерти, котору святіи съ благодареньемъ перетерпѣли. Мужи побожніи похоронили ихъ 2000 кроковъ ѿтъ города.

Мощи св. Терентія и Африкана по свѣдоцтву Θεодора Чтеца зложено въ царство Θεодосія Великого въ Константинополю въ храмъ св. Евфиміѣ на Скалѣ дня 22. вересня. Св. Іосифъ пѣснописецъ въ службѣ тыхъ св. мученикѣвъ мовить, що гробниця ихъ проливае лѣкки недужнымъ и всѣ побожныхъ сердца орошае благодатию¹⁾.

Поученіе. Коли маемъ для Бога и за вѣру що терпѣти, не уважаймо на зліи приклады множества грѣшникѣвъ, которіи за часовіи выгоды тратять свои душѣ; но на добріи подвиги святыхъ божихъ, которіи черезъ терпѣнія и бѣды входятъ въ царство небесное.

Молитва. Тя Господи крѣпость узыскавши мученики, шарпанія и раны и огонь и смерть мужески звытяжили. Устами священими проповѣдавши Господа страдалцѣ, передъ мучителями, на части себѣлися предали за Христа Господа. О дѣти священніи, о богопріятніи заколенія, о соборе посоромившіи пѣдступы ворогѣвъ зрадливымъ борючихъ вѣру и истину!

¹⁾ См. Acta SS. Aprilis I. d. 10. p. 851, где выданіи суть акта тыхъ Святыхъ по изданіяхъ Липомана и Сурія Порѣви, также Кодексъ Супрасльскій и миней Венеційскій.

141. Гоненіє Валеріана (загальне VIII.) и его жертвы: св. мученики Євгенія, Васиλλα, Протъ и Иакинѣ въ Римѣ. (Д. 24. грудня.)

Именитый гонитель Декій щезъ въ мѣсяцю жовтню р. 251 въ битвѣ сточеной съ Гоеами; его же мѣстце занявъ р. 253. може еще лютьйшій тиранъ именемъ Валеріанъ. Сей въ началѣ цѣсарства своего показався дуже добрый христіанамъ, но одинъ изъ его служителейъ Макріанъ, который выйшовши зъ низкого дому, допався найвысшихъ въ вѣйску достоинствъ, побудивъ его до лютого гоненія р. 257. и споводовавъ пролянье крови христіаньскою рѣками. Щобы череду роспудити, наступивъ Валеріанъ на пастырей. Въ Римѣ р. 257. пострадавъ папа Стефанъ, а р. 258. пострадали папа Сикетъ II, архидіаконъ Лаврентій и св. священникъ Ипполитъ, который по указанію греческого имене своего¹⁾ зѣоставъ розшарпанный необузданными кѣньми въ Остіи або Порто. Въ Кареагинѣ тогоже року 258. пострадавъ єпископъ Кипріанъ передъ всѣмъ народомъ своимъ. До жертвъ гоненія Валеріана причисляеся также свята Євгенія съ товаришами своими.

Акта св. Євгеніѣ написаніи ѡтъ Метафраста подавъ Липоманъ въ томѣ V., Сурій въ т. VI. Згѣдніи съ тими актами латиньскіи дѣи маємъ у Росвейда²⁾, который утверждаетъ, що и сїи и тамтѣи занятїи суть зъ єдного жерела або може св. Метафрастъ перевѣвъ латиньскіи акта на языкъ греческій.

Понеже акта св. Євгеніѣ, якіи опублікованїи суть, не заслужують на повне узнанье и всю вѣру, то принужденїи єсмо, коротко изъ нихъ оповѣдати страданіє тѣи славной мученицѣ.

Св. Євгенія була єдиначка знатного межи поганями римлянина Филиппа, который зѣоставъ правителемъ Єгипта и переселився изъ Рима до Александріѣ (р. 194.) Тамъ то пробувала св. Євгенія до 16. року жизни и вславилася красотою тѣла та дарованиями душѣ. При доброй же способності пѣзнала посланія св. апостола Павла и читаючи ихъ, пересвѣдчилася о истинѣ христіаньскою вѣры. Коли родичи хотѣли ѣѣ выдати за Аквиліина, сына консуля Аквилія, она постановивши хоронити дѣвство и окреститися, неспѣдѣвано опустила дѣмъ родительскій съ двома євнухами Протомъ и Иакинѣомъ, которыхъ до вѣры наклонила. Потѣмъ убралася

¹⁾ Ипполитъ = конѣроздѣленный.

²⁾ Migne, t. 73.

въ мужескѣ одежѣ, и все трое прибули до одного мужеского монастыря коло Александріѣ. Трафилосѣ же, що епископъ Еліополя именовъ Елліѣ (Геленъ) съ множествомъ побожныхъ мужей посѣщавъ монастырь той. Ему представиласѣ Евгенія съ двома евнухами и просила крещенія. Елліѣ познавъ изъ объявленя божого, що то панянка съ двома служачими; однакъ принявъ ихъ въ монастырь и поучивши окрестивъ ихъ. Потѣмъ свѣта Евгенія таячи полъ свѣѣ въ монастыри, такъ ѣтзначаласѣ мудростію и добродѣтелями, що въ 3. роцѣ иночого ей житя по смерти игумена братія поручили ѣѣ управленье монастыря, которое она приняла съ замѣромъ здѣлатисѣ слугою всехъ. По подѣущенію же злого духа закохаласѣ нѣка красна жена въ новопоставленѣмъ игуменѣ, а коли не найшла взаимности, обвинила его передъ правителемъ Филиппомъ мовѣчи, що зѣстала ѣтъ Евгенія насиллована. Тымъ чиномъ принуждена була Евгенія на судѣ ѣткрыти судіѣ отцю свѣѣ полъ и повернула до своихъ родичей, которіѣ тымъ то зарядомъ провидѣнія божого ѣтнайшли ѣѣ по довѣомъ пошукованію. Вкоротцѣ потѣмъ навернулись они съ цѣлою родиною ко Христу. Отецъ Евгениѣ Филиппъ по наверненію своѣмъ оскарженный передъ цѣсаремъ Септиміемъ Северомъ за ширенье вѣры мусѣвъ подѣковати за урядъ епаршіѣ и по зложенію того высокого уряду бувъ выбранныѣ на епископа Александрійскаго (р. 204.) Но вже въ другѣмъ року священства своего бувъ въ ненависть религіѣ христіанскоѣ по повелѣнію Переннія префекта ѣтъ наставленныхъ убійцѣвъ тяжко раненый и закѣчивъ житіе мученичествомъ. По смерти его переселиласѣ жена его Клавдіѣ съ дочкою, нашою святою Евгениєю, съ Протомъ и Иакинѣомъ и съ домашними своими до города Рима. Тамъ св. Евгенія съ евнухами Протомъ и Иакинѣомъ при кождѣѣ способності ширила вѣру и удостоилисѣ вѣнца мученическаго. Въ царство бо Валеріана (253—259) и Галліена (259—268), мовѣтъ дѣѣ, лютилося велике гоненіе и (р. 262.) по приказу Галліена спѣѣмано перве Василлу, знатного роду дѣѣвицю, которѣ черезъ поученія Прота и Иакинѣа ко Христу навернена, не хотѣла за поганина Помпеѣ выдатисѣ. Коли тревала въ своѣмъ постановленію, заразъ ѣтѣчено ѣѣ голову. Потѣмъ спѣѣмано и стѣѣто Прота и Иакинѣа. Наконецъ спѣѣмано св. Евгению и подѣвергано рѣѣжнимъ казнямъ смерти. Коли же Господъ чудеснымъ способомъ выбавлявъ ѣѣ ѣтъ смертіѣ, заключено ю въ темниці и морено голодомъ. Тамъ навѣстивъ Господъ святую и покрѣпивши ю, рѣкъ ѣѣ: „Въ той самъ день пріѣму тебе до неба, въ который я снишовъ на землю“. И дѣѣйстви въ самъ день рождества Христова поѣсланъ бувъ воинъ въ темницю, где

св. дѣва заключена була, и убивъ ю мечемъ своимъ. Похоронена була ѿ матери и иншихъ христіанъ на дорозѣ латиньскѣй за мѣстомъ. Матери плачучѣй надъ нею указалася въ великѣй славі и потѣшаючи оповѣла, якъ великои хвалы и роскоши съ отцемъ своимъ межи мучениками заживае¹⁾).

Поученіе. Хоть много злого дѣсѣя въ свѣтѣ, бо люди надживають свободы своєї ко грѣху; однакъ провидѣніе боже управляє и керує все въ свѣтѣ такъ, що наветь изъ злого доброе выходитъ тымъ, которіи Бога любять. Жена безбожна замыслила Евгенію до нечистоты намовити, а потѣмъ предала ю суду и осужденію; но ничего иншого не зыскала, якъ то, що сама зѣстала укараною за свои грѣхи, а Евгенія повернула до своихъ родичей и обогатившись новыми заслугами, получила вѣнецъ мученичій.

Молитва. Цѣломудрія желаніємъ одержавшись, хоронилась хвалу чистоты и выповнялась премудрѣсть, о свята Евгеньє! Украсившись же благодатію и праведнымъ житіємъ, привелась страдалцѣвъ воинства и дѣвиць соборъ возсіявшому ѿ Дѣвы Христу; нынѣ же съ ними сего умоли, спасти стадо твое.

142. Св. Кипріанъ, єпископъ Карѣагинскій. (Дня 31. серпня.)

Св. Кипріанъ походивъ изъ знатной сенаторской родини. Его поганьскіи родичи въ Карѣагинѣ старалися, дати ему всесторонне вихованье. Коли Кипріанъ съ великою пильностію вдався въ науки мірскіи, усвоивъ си премудрѣсть греческу и латиньску и зѣставъ въ отеческѣмъ своѣмъ городѣ учителемъ вымовництва. — Познакомившись же съ єднимъ пресвитеромъ христіаньскимъ Цециліємъ, научився ѿ него вѣры христіаньской, одолѣвъ щасливо внутренню борбу страстій (намыетностей) повстаючихъ противъ правиламъ розуму и окрестився со всѣмъ своимъ домоу (р. 245.)

По пріятію же крещенія при згодѣ супруги постановивъ хоронити чистоту совершенну и ѿтрѣкся всеї похоти тѣла. До чистоты додавъ скоро убожество духовне, роздаючи нещадно свѣй маєтокъ убогимъ. Освободившись такъ ѿ журбъ свѣта, ѿдався цѣлкомъ читанію св. письма и писателей церковныхъ, межи которыми любивъ особенно Тертулліана, называючи его учителемъ. Въ недов-

¹⁾ Исторію св. Евгеньї представивъ умно Калдеронъ въ своѣй драмѣ: „Іосифъ межи женами“.

гѣмъ времени въ узнанье добродѣтели особлившой поставлено его пресвитеромъ (р. 247.) Пріявши сіе достоинство Тертуліанъ, дуже ревню выповнявъ добродѣтели христіаньскіи и ѳтзначився терпѣливостію, вытривалостію и щедростію. Дѣмъ его отвореный бувъ кождому; жадный бѣдный, убогій або осиротѣлый або угнетеный не выйшовъ ѳтъ него безъ помочи або запомоги. — Длѣтого вже р. 248. выбрано его епископомъ Карѣагинскимъ, и ѳнъ бувъ принужденъ той чинъ принять; бо народъ ходѣчи около дому его, не хотѣвъ ѳтступити.

Яко архіерей Кипріанъ бувъ строгій, но вразъ лагѣдный и милый поправникъ обычаѣвъ, крѣпкій прогонитель ересіи, твердый правовѣрія поборникъ, мудрый прѣсвѣтитель заслѣпленыхъ и украшавъ церковь божу не менше житіемъ своимъ святымъ, якъ високою наукою. — Провѣвши въ спокою еденъ рѣкъ на епископскѣмъ престолѣ, мавъ рѣжніи противности побороти. Погане огорченіи черезъ его навораченіе и вывышеніе на престолъ епископскій, наострили противъ нему свои языки и прозывали его насмѣшливо Копріаномъ (назвою взятою ѳтъ греческого слова копросъ, котре гнѣи означае.) Коли же р. 250. въ царство Декія повстало гоненіе на христіанъ, слышаніи були крики поспѣльства поганьского въ амфитеатрѣ Карѣагинскѣмъ: Кипріанъ впередъ лѣвѣвъ! Кипріанъ впередъ звѣрей! Тогды то святой возбужденый божимъ видѣніемъ усунувся бувъ на мѣстце безпечне, и гонителѣ не могли его найти. Со святымъ нашимъ на усторони бувъ тогды Понтій, пѣзнѣйшій его житиенісець. — И по утецѣ своѣй изъ убѣжища своего Кипріанъ старався неутомимо ѳ спасеніе повѣреной си церкви. Посредниками его въ тѣи справѣ були три пресвитеры и два епископы. Въ то время пресвитеръ Новатъ съ иншими четьрма пресвитерами и съ міряниномъ Фелициссимомъ повставъ противъ святому Кипріану, щобъ тыхъ, которіи пѣдъ натискомъ гоненія ѳтступили ѳтъ вѣры, безъ дѣлъ покаянія принимано до церкви. Святой нашъ старався запѣбѣчи розруху черезъ нихъ повстаючому въ церкви и ѳтлучивъ Новата съ товаришами его ѳтъ общенія.

По пасѣ р. 251. коли гоненіе уставало, повернувъ святой Кипріанъ до Карѣагины. Въ половинѣ тогоже року въ Римѣ выйшовъ на престолъ епископскій св. Корнилій по свѣдоцтву и желанію майже всего клиру и народу притомного. Того не мѣгъ знести пресвитеръ Новатіанъ и старався его усунути. Съ Новатіаномъ же противъ св. Корнилія злучився вскорѣ Новатъ, который прибувъ въ Римъ, шукати помочи противъ святому Кипріану. И Новатъ штучками своими справивъ то, що три епископы ита-

лійскіи посвятили Новатіана на епископа, который тымъ чиномъ ставъ антипапою. Тогда то св. Кипріанъ станувъ рѣшительно по сторонѣ св. Корнилія и старався ухилити роздоръ несчастный. Въ цѣли тѣй написавъ святой нашъ славну свою книжку о единствѣ церкви. Онъ показавъ въ нѣй ясно, що кто не має церковь матерію, не може имѣти Бога отцемъ; такіи естъ выключенъ ѿ струѣ благодати, естъ чужоземель, ворогъ; фундаментъ сего единства церкви положенъ естъ ѿ самого Христа, который здѣлавъ престолъ святого Петра началомъ христіанскаго единства, а церковь Римску главною церквою, початкомъ священническаго единства. Такъ то выступивъ св. Кипріанъ противъ роздору церкви. Рѣвно побѣдительно выложивъ науку церкви въ писемѣ своемъ о падшихъ; зъ одной стороны сиротививъ легкодушному приниманю падшихъ до церкви безъ покаянія, а зъ другой стороны збивавъ строгіи засады Новатіана и его товаришей, которіи перве учили на перекоръ святому Корнилію, що церковь не має власти ѡтпущати падшимъ грѣхъ ѡтступленія ѿ вѣры, а потѣмъ, абы не признатися до блуду своего, утверждали, що церковь загално не має власти, ѡтпущати грѣхи, щонайменше грѣхи тяжкіи.

Р. 252. въ Картагинѣ лютится страшный помѣръ; много умерлыхъ лежало по улицяхъ, каждый утѣкавъ стерегучися заразы, и никто не хотѣвъ того ближнимъ творити, чого собѣ ѿ другихъ желавъ. Но св. Кипріанъ остававъ при своемъ стадѣ словесномъ, готовъ душу положить за ѡвцѣ. Кромѣ того солодкою своею вымовою побудивъ вѣрныхъ, щобы милосердіе творили недужнымъ и умерлымъ и любовь свою простирали на погань, своихъ гонителей. И вскорѣ видѣно торгательный приклады братньої любви, такъ що и погане подивляючи, славили христіанске посвященіе и жертволюбіе.

Въ царство Валеріана ѿ р. 253. до 256. державъ св. Кипріанъ бѣльше соборѣвъ, щобы упорядковати справы церковніи. Но повстала немила суперечка межи нимъ и епископомъ начальной церкви, то естъ съ папою Римскимъ Стефаномъ. Опираючися на 50-лѣтній практицѣ африканьскихъ церквей св. Кипріанъ, старався и зъ розуму и изъ св. писема доказати, що крещеніе удѣлене ѿ еретикѣвъ естъ неважне, и треба ѡткрещовати еретикѣвъ навертаючихся до католицкой вѣры. Напротивъ св. Стефанъ, папа Римскій, жадавъ щобъ заховано преданіе Римской церкви, по которому еретикѣвъ наверненыхъ не можна ѡткрещовати, но принимати належитъ въ церковь возложеніемъ рукъ въ покаяніе. Суперечка та стала досыть живою борбою; бо за святымъ Кипріаномъ були многіи

епископы африканскій, и его предувѣреніе подтвердивъ Фирмилианъ, епископъ Кесаріѣ каппадокійской. Но не прійшло до разрыву общенія церковного. Св. Стефанъ понѣсь мученическу смерть р. 257. въ гоненію Валеріана, и св. Кипріанъ якожь то погодився съ его наслѣдникомъ Сикстомъ II. Еще же 257. року по многихъ трудахъ для часового и вѣчного спасенія ближнихъ поднятыхъ св. Кипріанъ осужденъ бувъ на заточеніе. Въ то время въ Карѣагинѣ выповнявъ гонительскій едиктъ Валеріана игемонъ Патернъ. Сей призвавъ св. Кипріана и представивъ ему цѣсарске повелѣніе, принуждающе почитати римскихъ богѣвъ. Но св. Кипріанъ визнавъ, що есть христіаниномъ и епископомъ и не почитасъ иншихъ богѣвъ кромѣ Сотворителя неба и землѣ. Запевнивъ такожь игемона, що неперемѣнно хоче пробути въ добромъ своѣмъ постановленю. Игемонъ же рѣкъ ему на то: „Маешъ ити до мѣста Курубисъ за повелѣніемъ царей на выгнанье“. И святой епископъ посланъ бувъ на заточеніе въ Курубисъ, городъ положенный коло Карѣагинны надъ моремъ. Коли на мѣстце то приѣхавъ, мавъ видѣніе предповѣдающе ему близке мученичество. Видѣніе то оповѣдавъ товаришу своего выгнанія Понтію діакону слѣдующими словами: „Указався ми, мовивъ, во пѣсенѣ юноша гидкій, который вѣвъ мя до суда правителя; якъ сей узрѣвъ мене, заразъ безъ допросу начавъ писати вырокъ; за нимъ же стоявъ молодой дворянинъ, который перечитавъ его письмо зъ далека, и несмѣючи говорити, знакомъ давъ менѣ знати, що мають мене стяти; и скоромъ то зрозумѣвъ, просивъ емъ дуже сильно о единъ день ѡтволоки, часто повтаряючи просьбу. Судія ничего не мовячи писавъ дальше, а овъ юноша за нимъ стоячи, давъ ми знати о выслуханю просьбы моеи; я бувъ ѡтволоцѣ радъ, но будучи непевнымъ ей, дуже перелякавемся“. То видѣніе було ѡтъ Бога. День же ѡтволоки дарованъ святому показався цѣлымъ рокомъ на явѣ, и за рѣкъ въ самъ день той, которого мавъ видѣніе, зѣоставъ стятый. — Черезъ той рѣкъ проволоки св. Кипріанъ предався розмышляню слова божого, писаню книжокъ, поученю приходячихъ. Римска громада хотѣла за нимъ вставлятися до зверхности; но ѡнъ писавъ ѡтклоняючи: „Въ живыхъ еще пишу вамъ, но пожелаючи умерти; моя любовь есть роспята, въ менѣ нѣтъ огню требующого прохолоды; но во внутрѣ кличе ми голосъ: ходи къ Отцю“. При кѣнци того то року наставъ въ Карѣагинѣ игемонъ Галерій Максимъ. Сей велѣвъ, щобы святой Кипріанъ перепровадженъ бувъ до своихъ огородѣвъ на предмѣстю. Пробуваючи же въ мѣстѣ Утика, хотѣвъ тамъ поставити святого на судъ передъ своимъ трибуналомъ. Но святой судивъ, що свѣдоцтво его

крови належитися его Кареагинскій церкви и крився, доки бы не повернувъ судія до Кареагины. По поворотѣ же его вернувъ въ свои огороды, и Галерій Максимъ посливъ по него двоухъ начальниковъ городскихъ, которіи взяли его на колесницю межі себе и привезли его въ городъ. Понеже Галерій отложивъ судъ на слѣдующій день, то единъ зъ тыхъ двоухъ пановъ пріавъ св. Кипріана до своего дому. — Тымъ часомъ розбѣшлася вѣсть по Кареагинѣ, що приведено святого Кипріана на судъ. Длятого собралися многіи христіаньского народа, которіи съ женами и дѣтьми сидѣли всю нѣчь при дверехъ того дому, боячися, щобъ не позбавлено ихъ послѣднього благословенія пастыря, если бы игемонъ въ ночи взявъ его къ допросу. Святой же Кипріанъ, маючи завтрѣшнього дня умерти, не журився тымъ, що скаже судіи; но промышлявъ о христіаньскихъ панянкахъ, чуваючихъ при дверехъ того дому, и велѣвъ ихъ стеречи, щобъ не впали въ сѣти діавола. Завтрѣшнього же дня вийшовъ зъ оного дому оточений великимъ войскомъ вѣрныхъ, которіи провожали его на судище со слезами. Коли станувъ передъ игемономъ, сей жадавъ, абы принѣсъ офѣру богамъ. Понеже святой не хотѣвъ того учинити и објавивъ готовѣсть умерти за свою вѣру, то игемонъ выдавъ заразъ вирокъ: Оасцій Кипріанъ, епископъ христіанскій, ворогъ богѣвъ мечемъ буде стятый. Святитель же Христовъ, слышавши ті слова, рѣкъ: Богу благодареніє. Нарѣдъ же воззавъ: И мы хочемъ съ нимъ умерти. Многіи вѣрніи ишли потѣмъ за святымъ, проливаючи слезы. Коли же станувъ на мѣстци казни передъ стѣнами города, розбѣрався и преклонивъ колѣна къ молитвѣ. Помолившись же и благословеніє всѣмъ давши, ожидавъ ката, и коли катъ приступивъ, велѣвъ дати ему 25 золотыхъ. Братя постелили коло святого простирала и полотна, абы приняты кровь его. Наконецъ святой самъ завязавъ си очи и склонивши подъ мечъ голову, отиѣсь корону мученическу д. 14. вересня р. 258, першій въ Кареагинѣ мученикъ¹⁾.

По сѣченю головы взяли христіане тѣло мученика и несучи оно нѣчию со свѣчами и кадиломъ и псалмопѣніємъ, похоронили на мѣстци честнѣмъ, прославляючи Бога дивного во Святыхъ. Житіє и страданье св. Кипріана написавъ Понтій діаконъ и оговоривъ св. Августинъ въ проповѣди на его свято. — Въ 9. столѣтію

¹⁾ Болландисты пишуть о немъ д. 14. сентября въ т. IV. отъ стороны 191. и въ додатку с. 769.

(ок. 806. р.) стараньємъ Кароля Великого перенесено мощи св. Кипріана до Франції.

Св. Кипріанъ почитается яко учитель церкви. Письма его були ѡтъ найдавніѣйшихъ временъ дуже поважаніи. Св. Іеронимъ называетъ его чистымъ, солодкимъ жереломъ, найвымовнѣйшимъ мученикомъ. Св. Августинъ пише о нѣмъ: „Люблю его духъ, утѣшаюся его вымовою, подивляю его любовь, почитаю его мученичу смерть“.

Поученіє. Многіи извиняють зле житіє свое тымъ, що на-рѣкають на трудности и горести добродѣтели. Ихъ скарги на добродѣтель збиваются совершенно прикладами св. Кипріана. Святый бо сей въ посланію до Доната пише о собѣ въ слѣдующій способъ. „Колимъ колебався еще въ нѣтъмѣ поганьства въ волнующомъ свѣтѣ, судивъ я неможливымъ, щобы человекъ черезъ крещеніє мѡгъ ѡтложити старый способъ мысленія и родитися въ новую жизнь. Коли то, пыталъ я себе, научитися ошадности человекъ, который навѣкъ къ оказалимъ учтамъ и вымыслимъ стравамъ? Коли задоволитися ѡнъ простымъ одѣньемъ, если убирался въ шаты коштовніи и свѣтився золотомъ и пурпурою? Имѣючи уподобанье въ мірскихъ урядахъ, въ множествѣ повѣренныхъ его опѣцѣ и въ почитателяхъ, не зможе жити безъ достоинства и самотнѡсть буде ему карою. Роспещеного неустанною роскошію мусить принадити пїяннество, надути гордѡсть, запалити гнѣвъ, безпокоити ласкѡмство, поострити суровѡсть, роздражнити честолубіє, опрокинути роспушта. Такъ я гадавъ часто и теряючи надѣю поправки, старавъ емъ ся о мой налоги, якъ о домашню мою челядь. Скоро же черезъ крещеніє сказа давного житя зѡстала знівеченою и въ поеднане серце пролялося свыше чисте и веселе свѣтло; трудное сталося ми легкимъ, невозможне возможнымъ и я здужавъ пѡзнати, що якъ впередъ бувъ емъ земнымъ и зѡпсутымъ, такъ теперь начавемъ божественне и безгрѣшне житье“. Кто отже якъ св. Кипріанъ має побороти грѣхи и налоги давного житя, най не ѡтстрашає ся тымъ ѡтъ добродѣтели, но най стараєся молитвою розмышленьемъ слова божого и святыми тайнами узыскати благодать божу, которою бремя Іисуса стає намъ легкимъ и ярмо его дѣлаєся солодкимъ. „То здѣлає благодать божя, пише св. Амбросій, що воля черезъ грѣхъ зѡпсутя, марницями опїянена, принадами оточена, трудностями спинена не пробуде въ недугахъ своихъ; но исцѣлится помѡчію милующого лѣкаря“.

Молитва. Богомудрый, блаженный Кириане, отъ силы честно въ силу и отъ славы въ славу поступаючи, токами твоеи крови священническу твою одежду уяснивъ есь. И нынѣ предстоячи трону Найвысшего, моли о поющихъ тя.

143. Св. мученица Агриппина. (Д. 23. червця.)

Вѣроятно пострадала въ царство Валеріана. Въ минеи Венеційскої читаемъ о нѣй слѣдующіи вѣсти. „Въ Римѣ родившися, вчасно отъзначалася добродѣтелями, якъ рожда пахуча на лузѣ веселячи сердца вѣрныхъ пріятными вонями. Понеже обручена була Богу черезъ цѣломудріе и дѣвство, мужественно поспѣшила на мученичество и за любовь Христа выдалася на многіи муки. Зъ одежѣ до нага роздѣлана, рѣзгами сѣчена, кайданами стиснена, мученіямъ поддана посоромила вороговъ, звытяжила безбожнѣсть свѣта. И Ангелъ Господень увѣличивъ святую дѣву. Но потѣмъ поддалася за Христа новымъ мукамъ и въ самѣмъ допросѣ отдала духъ Богу. — Васса же и Павла и Агаѣоника тайкомъ взявши еи тѣло, зъ Риму удалися на море и переправившиися черезъ далекій моря, пристали къ Сициліи и положили тамъ тѣло мученицѣ. Якъ тѣлько Сицилія пріяла святыи тѣлѣ, освобожденою зѣстала отъ морочныхъ демонѣвъ. Коли же Агарини покушались ограбити твердиню храма св. мученицѣ, погибли рѣжными смертями. И отъ того то време́не доси очищаються всѣ вѣрою къ нѣй приходячи, и всякіи недуги молитвами еи исцѣляются“.

Канонъ сєи святой мовить, що Васса, Павла и Агаѣоника пѣзнѣйше понесли мученическу смерть. — Маємъ исторію перенесенія тѣла св. Агриппины зъ Риму въ Сицилію. Пѣсля той исторіѣ св. Агриппина въ царство Валеріана по рѣжныхъ мукахъ була мечемъ стята; тѣло же еи черезъ Пармена, Вассу, Павлу и Агаѣонику въ корабль пріате перевезенымъ зѣстало въ Сицилію и було тамже перве въ печерѣ коло твердинѣ Менео положене, а потѣмъ нѣкѣй вдовици Евпраксіи поручене. Васса же, Павла и Агаѣоника отплыли въ Африку, где за Христа мечемъ посѣчено ихъ. Межи тымъ въ Менео бывали чудеса предстательствомъ св. Агриппины, и Евпраксія збудовала церковь, въ которѣй похоронено тѣло святой мученицѣ Агриппины.¹⁾

¹⁾ См. Acta SS. Iunii IV. d. 23.

Поученіє. Святая Агрипина визнавала Христа съ живою, твердою и постоянною вѣрою, объявила вѣру свою дѣлами святыми и не дала ся ѡтъ вѣры ѡтвести жадными хитростями и мученіями. Стараймо ся и мы черезъ молитву и розмышленье сдѣлати вѣру свою живою, твердою и постоянною, щобысмо вѣрою жили и въ вѣрѣ умерли.

Молитва. Свѣтлѣйше сонця возсіяла ты на тверди церкви Христовой и просвѣтила зорями исповѣданя и добрыхъ дѣлъ и чудесъ міра концѣ, мученице славная! Дятого вѣнецъ благодатій положився на версѣ твоѣмъ, и праведныхъ чинове красно пріяли тебе, скѡнчившу бѣгъ житя и вѣру заховавшу. Но, о побѣдоносна, сіяніємъ благодатій, облиставшимъ тебе съ высоты, ѡтжени морокъ невѣдѣнія моего и подай ми молитвами твоими благодать выспѣвовати, мученице, твои чудеса и наслѣдовати приклады твои.

144. Св. мученикъ Никифоръ. (Д. 9. лютого.)

Исторія житя и страданія св. м. Никифора не тѣлько красна и назидательна, но и дуже вѣрна. Акта его и латинскіи и греческіи ѡтличаются простотою и повагою.¹⁾ Онъ живѣ на востоцѣ (въ Антіохіи сирійскѡй); бувъ простымъ міряниномъ и другомъ священника Саприкія, съ которымъ любивъ ся, якъ съ братомъ рѡднымъ. Но ворогъ рода нашего въ той способъ порѣжнивъ обохъ, що посварившися, уникалися взаимно. На послѣдокъ Никифоръ взрушений словами св. апостола Іоанна, который пише, що ненавидячій брата своего челоувѣкоубійця есть, опамятався и пожелавъ поеднатися съ Саприкіємъ. Но твердосердный Саприкій не хотѣвъ помирится съ нимъ и ѡткидаючи всѣ представленя посередникѡвъ, пробувавъ во враждѣ. Навѣтъ коли самъ Никифоръ прійшовъ до него и упавши на колѣна, мовивъ: „Прости ми, Отче, Господа ради прости“, Саприкій не дався змягчити и не хотѣвъ ничего слышати о прощенію и любви. — Пѡзнѣйше (р. 257.) настало тяжке гоненіє на христіанъ черезъ Валеріана (и его сына Галліена) воздвижене. Воины ловили всюды христіанъ, и Саприкій яко священникъ приведенъ бувъ на судъ къ правителю. Въ допросѣ визнавъ онъ ѡтважно свою вѣру, станъ священническій и невиннѡсть христіанъ тай выдержавши тяжкіи муки на пыткахъ. збѣставъ засудженнымъ

¹⁾ См. Acta SS. Febr. d. 9. p. 283.

на мечне усѣченіє. Коли же его ведено на смерть, се увѣдомленный о тѣмъ Никифоръ прибѣгає, припадає къ его ногамъ и мовить: „Мучениче Христовъ! помилуй мя и прости ми вину мою“. Коли же Саприкій ѡтвернувся ѡтъ него и не ѡтповѣдає ему, Никифоръ поспѣшивъ на передъ иншою дорогою и стрѣтивъ его съ тымъ самымъ прошеніємъ, но знову безъ успѣха. Погане дивовалися, що такъ сильно просивъ прощєня у чєловѣка, которого катъ имѣвъ; но святой рѣкъ имъ: „Вы не знаете, чоґо я прошу ѡтъ исповѣдника Христоваго, Богъ же знаетъ добре“. Потѣмъ послѣдовавъ Никифоръ Саприкію ажъ на мѣстце казни и еще разъ просивъ тамъ его о прощєнїє; но завше безъ пожаданого skutku. Саприкій ѡткнувши любовь божу и миръ съ ближнимъ, мѡгъ силою гордости и упору наслѣдовати подвигъ мученичєскій и дати тѣло свое на усѣченїє або сожженїє, що не було бы ему принесло жадной пользы. Но Господь не дозволивъ ему нї того бѣднаго тріумфу, щобъ мало обучєнї христіане не згѣршилися на видокъ священника, умирающоґо за Христа и такъ ворожо ко ближнему расположеноґо. Коли отже каты велѣли Саприкію клекати и наставити каркъ (потылицю) на усѣченїє, неспѡдѣвано затревожилось то сердце тверде и немилостиве и наповнилось страхомъ та малодушіємъ. Онъ дрѡжитъ и лячно пытає: „Щоґо злого я зробивъ“? „Ба! ѡтповѣдають, за Христа своего ты ѡтказався послуханїя, цѣсарю довжного, и не принѣсь ѡфѣры, якъ приказано было“. „О! не убивайте мене, выкрикає къ нимъ Саприкій тепєрь, я вже готовъ приказъ выповнити“. Тѣ слова переразили любовью палающе сердце Никифора неизрєченно. „Що дѣлаєшь, братє“, кликнувъ онъ, и напоминавъ, якъ здужавъ, не теряти короны и душѣ по выдержанныхъ такъ тяжкихъ мукахъ. Но Саприкій, що не послухавъ Бога, не слухавъ и чєловѣка. — Длєтого Никифоръ ревнующи о славѣ божьей, воззавъ, що єсть христіаниномъ, не поклоняєся идоламъ и не повинуется едиктамъ цѣсарєскимъ. Захованїє его такъ незвычайнє удивило всѣхъ притомныхъ. Дано о тѣмъ суди знати, и сей повелѣвъ освободити Саприкія, а Никифору ѡтѣчи голову, если не принесє жертвы богамъ. Понеже святой не змѣнивъ предложенїя своего, бувъ стятый дня 9. лютого. Онъ умеръ въ мирѣ, который возлюбивъ, и взлетѣвъ къ Богу прїяти вѣнецъ заслужєнный вѣрою, покорою и любовью. Священникъ же Саприкій здѣлався негѡднымъ того вѣнца и суетный прїявъ марницю въ заплату за понесєнї муки.

Поучєніє. Служьмъ и помагаймо ближнимъ, прощаймо ѡтъ сердца ненавидячимъ насъ, зносѣмъ кривды и оскорбленя и неуго-

мимо вышновняймо заповѣди божіи. Если такъ докажемъ, що любимъ Бога и ближняго, Богъ видячи вѣру и щирю любовь нашу, дастъ намъ вытревати до кѣнця въ добромъ и увѣнчае насъ короною побѣды и славы. Если же ближняго не будемъ любить, то и Господа Бога не возможемъ любить и пробудемъ въ смерти.

Молитва. Никифоръ, то есть Побѣдоносець, прозванъ бывши, въ дѣлахъ явивъ есь ся побѣдоноснымъ; зрады и обмановъ свѣтовыхъ морокъ благодати свѣтомъ прогнавесь, любовь къ ближнимъ, закона и пророковъ головнѣйшу заповѣдь, выповнивъ есь; длятого и щасливу кончину пріавши, предстоишь нынѣ, о Никифоре, источнику любви и молишь ся о душахъ нашихъ.

145. Св. мученики папы Стефанъ и Сикстъ II. и св. діаконъ Лаврентій. (Д. 2. и 10. сепня.)

Святой Стефанъ зѣставъ напою р. 253. Онъ боронивъ противъ святому Кипріану звычай Римской церкви, по которому принимано еретиковъ наверненныхъ на лоно церкви безъ вторичного крещенія самымъ возложеніемъ рукъ въ покаяніе. Коли многіи погане ок. р. 256. черезъ обученія святого Ипполита наvertsалися до вѣры Христовой, св. Стефанъ удѣлявъ имъ крещеніе и бувъ за то ѡтъ Валеріана на смерть осужденъ. „Св. Стефанъ, мовятъ минеѣ императора Василія, въ часъ гоненія Валеріанового крыючися въ дому передъ гонителями, освящавъ приходячихъ къ нему поганъ черезъ крещеніе, поставлявъ діаконѣвъ и пресвитерѣвъ и поручавъ Богу міра спасеніе въ молитвахъ. Исцѣленіе дочки Немесія трибуна побудило Немесія и многихъ другихъ, принять крещеніе, и они сподобилися потѣмъ вѣнцѣвъ мученическихъ. А св. Стефанъ похоронивъ съ почестію ихъ тѣла. Потѣмъ принужденъ бувъ св. Стефанъ ити въ храмъ божка Марта и опрокинувъ идолъ молитвами своими. Наконецъ правячи св. литургію при олтари, претерпѣвъ ѡтсѣченъе головы (р. 257.) и бувъ на тѣмже мѣстци похороненъ съ ученикомъ своимъ Фарсикіемъ, держачимъ въ рукахъ священный символъ, се есть святѣйшу Евхаристію“. Подѣбно читаемъ въ минеи Венеційскѣй. На мѣстце св. Стефана наступивъ Сикстъ II. (Ксикстъ II.), который пострадавъ заразъ въ слѣдуючѣмъ роцѣ 258. Три же дни по страдальчискѣй кончинѣ Сикста умучено его ученика и діакона Лаврентія.¹⁾

¹⁾ Акта св. папы Стефана, который однакъ не со всѣмъ достовѣрнъ суть, читати можна у Болландистѣвъ. Acta SS. Aug. I. d. 2. p. 139.

Славно извѣстне всюды есть мученичество св. Лаврентія, котораго память д. 10. сернія празнуемъ. Понеже акта его не заслугуютъ бѣлой вѣры, то представляемъ страданіе его изъ св. Августина, который выголосивъ рѣзкіи бесѣды на честь сего святого, изъ св. Амбросія и иныхъ отцѣвъ церковныхъ, що черпали изъ преданія церковного.

Св. Лаврентій бувъ юноша въ цвѣтѣ молодости, убогій на богатства свѣта сего, но богатый добродѣтелями христіанскими. Онъ здѣлался ученикомъ св. папы Сикста (II.), который поставивъ его діакономъ и поручивъ ему зарядъ надъ маеткомъ церковнымъ. По той причинѣ св. отцѣ называютъ Лаврентія архідіакономъ. Коли цѣсарь Валеріанъ здвигъ гоненіе на христіанъ, особенно на ихъ служителей церковныхъ, першій павъ оффрою св. папа Стефанъ, а по нѣмъ вже слѣдующого року послѣдовавъ папа Сикстъ. Коли папу Сикста, пише св. Амбросій, ведено въ темницю (мамертинску), ишовъ въ слѣдъ за нимъ св. Лаврентій, плачучи, що розлучається съ своимъ епископомъ и не має чести за Христа умерти. „Куда идешь, отче, безъ сына, говоривъ Лаврентій, куда, архіерею, безъ діакона своего? Николи же ты безъ мене не приносишь жертвы Богу. Пѣйми мя, отче, съ тобою сына твоего“. Святый же Сикстъ, будучи роспятимъ на крестѣ, пѣсля Прудентія, або простертымъ на мучилищи, пѣсля св. Фулгентія, потѣшавъ его мовячи: „Не оставляю тя, сыну; но тобѣ належатся бѣльшія труды. Мы яко старцѣ пріймаемъ бѣгъ легшой борбы, а тебе юношѣ чекае славнѣйшій тріумфъ надъ тираномъ. Вскорѣ прійдешь, перестань плакати. За три дни послѣдуешь менѣ“. И такъ сталося; бо св. Лаврентій пострадавъ три дни по смерти папы Сикста р. 258. д. 10. сернія. „Коли мавъ тото запевненіе папы, пишуть св. Амбросій, Августинъ, Левъ и инші, згромадивъ изъ всюды убогихъ и роздавъ имъ гроши церковні, которіи бувъ узыскавъ изъ продажи сосудовъ церковныхъ, абы тѣ сосуда не впали въ руки поганъ. Тиранъ же услышавъ, що Лаврентій крѣе дороговѣности церковні и призвавши его, напминавъ, выдати гроши и весь маетокъ церковный. Тогда святой визнавъ ему, що церковь має великіи богатства и обѣцявъ ихъ показати, если дастъ ему три дни проволоки, пѣсля св. Петра Хрисолога; если позже до завтра, пѣсля св. Амбросія. Судія дозволивъ время жадане, и Лаврентій згромадивъ изъ всѣхъ сторонъ убогихъ, которіи живилися изъ щедрости церкви (а р. 251. выше 1500 головъ числили.) Все множество то собралоса коло церкви, и св. Лаврентій приготавливши списъ всѣхъ, въ день означенный показавъ судіи тѣ „скарбы церковні“. Сей жартъ созидаетъ

тельный зоставъ нагородженный мученичествомъ. Судія, пише св. Левъ, немогучи отъ святого отобрати грошей, старается позбавити его вѣры. Перве велѣвъ ему, щобъ вырѣкся вѣры, и силовавъ его до отступленія черезъ строге бичованье; а потѣмъ приказавъ, протягнути его на решѣтку (крату) распалену. <Святой Лаврентій, мовить св. Августинъ, терпѣвъ сіи муки, хвалячи Бога, и „жаръ вѣры дѣлавъ его нечувственнымъ на лютѣсть огню“> Та вытревалѣсть навернула кѣлька знаменитыхъ людей. Вѣровавши, пише Прудентій, видѣли якъ лице святого, на решѣтцѣ лежачого, сіяло незвычайною красою и свѣтлостію, запахъ же тѣла его вѣрнымъ бувъ милымъ, а для безбожныхъ незноснымъ. При кѣнци, каже св. Амбросій, рѣкъ Лаврентій тирану: „Вже упечене есть, оберни въ другу сторону и ѣджь“. Коли каты дѣйствию обернули его на другу сторону, спѣвае Прудентій, отдавъ Богу духа. Прудентій приписуе цѣлковите наверненье города Риму особенно молитвѣ Лаврентія, котору творивъ на решѣтцѣ о наверненію того то города. Пѣсля актѣвъ у Болландистѣвъ св. Лаврентій умученъ бувъ въ царство Декія за епаршества Валеріана по ихъ повелѣнію; но то есть невѣроятне. По смерти св. Лаврентія було его тѣло за городомъ на дорожѣ ко Тиволи (in via Tiburtina) похоронене. Константинъ Великій збудовавъ тамъ церковь, котора въ продовженію времени много змѣнена доси истнуе и называется церквою св. Лаврентія за мурами. Тѣло св. Лаврентія було еще за часѣвъ папы Адріана (около 780) въ тѣй церкви и мае еще завше тамъ бути, и то передъ великимъ олтаремъ въ пѣдземной каплицѣ съ мощами св. первом. Стефана, которі р. 557. зъ Константинополя перенесені зѣстали. Въ тѣй то каплицѣ показываютъ велику мраморну плиту, на которой св. Лаврентій смерть понѣсъ. На нѣй видно шѣсть ровикѣвъ на ноги положенои на нѣй желѣзної решѣтки и чорній отъ капающого товщу жаромъ выпалені знаки. Кромѣ реченои церкви есть въ Римѣ еще шѣсть иншихъ славныхъ церквей, которі подъ призываньемъ св. Лаврентія посвящені, свѣдчатъ о великомъ почитанію, яке отъ найдавнішихъ временъ отдавано святому нашему. Изъ церквей въ иншихъ многихъ городахъ воздвигненихъ въ честь св. Лаврентія заслугою згаданою бути церковь отъ цѣсаревои Евдоксі р. 439. въ Константинополѣ збудована, и найоказальша въ области испанскѣй Авиль черезъ Филиппа II. збудована церковь съ славнымъ кляшторомъ Ескуріаль званымъ. Сей монастырь есть созданъ въ видѣ решѣтки, которой рукоятіе горѣды творять.

Св. Лаврентій за житія своего мало знаній и почитаній по розшарпанію и спаленію тѣла своего хваленъ и славленъ есть во

всѣхъ церквахъ. <Безчисленне множество чудесъ прославило его, такъ що св. Августинъ выкликуе: „Кто молился при его гробѣ и не бувъ выслуханный¹⁾“?>

Поученіе. Хотя св. Лаврентій дуже тяжкіи претерпѣвъ муки за Христа, однакъ муки тѣ ничимъ суть въ порѣвнанію съ нагородами и славою будущою вѣка. „Най возвеселится Израиль о Сотворителю своѣмъ, мовить псаломникъ, и сынове церковнии возрадуются о Царѣ своѣмъ. — Яко благоволилъ Господь въ людехъ своихъ и вознесетъ кроткихъ во спасеніе. Восхваляете побожніи во славу и возрадуются на ложахъ вѣчного спочинку своего. Похвалы божіи въ горлѣ ихъ, и мечи обоюду острѣи въ рукахъ ихъ. (Они сядуть съ Іисусомъ Христомъ, судити безбожный міръ) и мечами слова божого здѣлають ѡтмщеніе въ народахъ, оскаржаютъ всѣхъ виноватыхъ, погромать всѣхъ противникѡвъ истины, предадутъ ихъ съ царями ихъ невѣрными суду вѣчному и осужденію въ пута и оковы желѣзніи, такъ якъ въ евангелію написано есть“.

Молитва. Укрѣпленный божественною силою на распаленій рѣшѣтцѣ лежавъ есь, мучениче, и пѣкъ есь ся, хлѣбъ Христовъ, укрѣпляючи сердце мужествомъ, розжигаючи душу любовію божою и прохолоджаючи росю духовною. Молися о спасенію душъ нашихъ.

146. Святой Отецъ нашъ Григорій, Неокесарійскій чудотворецъ.

(Д. 17. листопада.)

Святой Григорій, прозванный Чудотворецъ, пріявъ ѡтъ Бога кромѣ дару чудотворенія и пророчества такожъ дары вѣдѣнія и краснорѣчія. Его чины описали намъ святіи братя Григорій Ниссійскій и Василій изъ оповѣданія своєї бабки Макрины, которая зъ Неокесаріѣ походила и запевне черезъ наочныхъ свѣдкѡвъ добре поучена була. Маємъ о св. тѡмъ чудотворцю такожъ вѣсти у Сократа, св. Іеронима и у Никифора. — Св. Василій въ трактатѣ о Духу Святѡмъ причисляє св. Григорія къ Апостоламъ и Пророкамъ, называе его яснымъ свѣтломъ, блискучою лампою, чоловікомъ божимъ, пострахомъ демонѡвъ, и пише о нѣмъ въ слѣдующій способъ: „Онъ пріявъ такъ велику ласку для навернення поганъ, що ненайшовши въ Неокесаріи бѡльше якъ 17 христіанъ, позыскавъ Богу весь нарѡдъ города и околицѣ. Онъ змѣнивъ бѣгъ рѣкъ, по-

¹⁾ См. Acta SS. Aug. II. d. 10. p. 485.

вельваючи имъ всемогучимъ именемъ Иисуса. Онъ высушивъ еденъ ставъ, который бувъ предметомъ спорѣвъ межи захланими братами. Предсказанія будучности ѿ него выголошені удивляютъ не меньше, якъ вѣщанія старыхъ Пророковъ. Самій непріятель истины называли его другимъ Мойсеемъ; бо коли сила небесна наповняюча его сердце ѿвнутри простиралася на внѣ, благодать оживляла все, що онъ творивъ и говоривъ, и проливала на все то нѣбы родъ свѣтла. Онъ есть еще удивленьемъ всѣхъ жителей того краю. Память его добродѣтели все еще есть рѣвно жива во всѣхъ церквахъ; бо довгота минувшого времени не могла ю ослабити. Въ листѣ же до церкви Неокесарійской мовить св. Василій, що бувъ обученый черезъ свою бабку въ науцѣ преблаженного Григорія.

Григорій сей родився въ богатѣй, знатнѣй Неокесарійскѣй родинѣ поганьскѣй. Передъ крещеніемъ назывався Θεодоромъ, а мавъ брата Аѣинодора. Оба въ молодѣмъ вѣку зѣстали епископами въ Понтѣ и трималися все разомъ. Бароній утверждае, що св. Аѣинодоръ зѣставъ умученый пѣдъ Авреліаномъ, а греки называютъ его мученикомъ, празднуючи его память 7. листопада. До 14. року житія Григорій выраставъ въ забобонахъ поганьскихъ. Утративши же въ тѣмъ року отца, дивнымъ провадженнямъ провидѣнія божого прійшовъ съ братомъ своимъ къ пѣзнаню правдивои религій. Его мати, назначаючи ему станъ адвоката, хотѣла, щобъ учився реторики и онъ поступивъ много въ тѣй науцѣ; обявивъ однакъ такъ велику любовь истины, що не хотѣвъ похвалами украшати непохвальныхъ рѣчій, и цѣнивъ высоко чистоту житія, которой философы поганьскіи словами учили, а дѣлами ѿтрѣкалися. Охота пѣзнати право римске побудила его удатися до публичной школы правъ въ Веритѣ. До тои подорожи надарилася ему добра спосѣбность; бо мужъ сестры его зѣставъ совѣтникомъ губернатора Палестины въ Кесаріи и пѣславъ по нѣю, чтобы съ братьями своими до него въ Кесарію пріѣхала. Тогды послѣдуючи сестрѣ Григорій съ братомъ, прибули до Кесаріѣ, а зѣ ѿттамъ поѣхали до близкого Верита. Но вкоротцѣ повернули они до Кесаріѣ (около р. 231.) Тамъ застали они славного учителя школы Александрійскѣй Оригена, который въ то время принужденъ обетами опустивъ бувъ Александрію и усунувся до Кесаріѣ. Оригенъ въ коротцѣ пѣзнався съ обома братьями и въ надѣи навернути ихъ до вѣры, споводовавъ ихъ, абы училися философій. Григорій по довшѣй неохотѣ намовився и закидаючи науку правъ, ѿдався цѣлкомъ науцѣ философій и усвоеню добродѣтели пѣдъ управленьемъ Оригена. Сей же старався приготовати его до принятія истины; потѣмъ учивъ

его логики, щобы умѣвъ оцѣнити основнѣсть доказующихъ выводѣвъ; дальше выкладавъ ему физику, щобы яко знатокъ подивлявъ дѣла божія; кромѣ того подававъ ему уроки астрономіи, щобы пѣднати горѣ его мысли; преподававъ и геометрію, щобы доказательствами ея ясными и неоспоримыми положить фундаментъ прочаго ученія. По семъ прійшовъ до норовоченія (моральной), не такъ щобы добре умствовавъ о засадахъ обычаино добраго, якъ щобъ тѣ засады переводивъ въ житіе и дѣло. Всѣ наставленія стремѣли до того, щобы душа свободна ѳтъ журбѣ земскихъ занималася собою и своимъ спасеніемъ, и були тымъ скучотнѣйшій, що учитель самъ такъ живѣ, якъ учивѣ. Коли Григорій добре расположився къ набожности и готовъ бувъ воздати Богу довжне почитанье яко початку и кѣнцю всѣхъ рѣчій и пожадавъ очиститися ѳтъ всякой злобы, абы безконечна та святѣсть не ѳткинула его ѳтъ себе на вѣки, Оригенъ навчавъ его учити всего того, що приналежить до пѣзнанія Бога. Въ сей цѣли казавъ ему читати лучшіи богословскіи писъма старыхъ философѣвъ. Не лишивъ же его тутъ безъ проводу; но показывавъ, що мають фалшиваго, мыльнаго и притворнаго и переконывавъ его, що въ рѣчахъ божіихъ можна вѣрити тѣлько Богу и его пророкамъ. Черезъ таке преподаванье философій впустивъ Оригенъ променѣ вѣры въ душу Григорія и давши ему потѣмъ до читанія св. писаніе, старався усунути всѣ трудности та ѳткрыти змыслъ божественной бесѣды. Якъ перше для философій св. Григорій ѳтрѣкся рѣчій земскихъ, такъ теперъ для Бога покинувъ саму философію. Съ тымъ постановленьемъ ѳткрывся Григорій другу своему св. Фирмилиану, который приѣжджавъ зъ Кесаріѣ каппадокійской, щобы собесѣдовати съ Оригеномъ. Фирмилианъ утверждавъ его бѣльше въ тѣмъ св. предложеню, и Оригенъ мавъ щастье видѣти утѣшительнѣ плоды наставленій преподаваемыхъ Григорію. Коли же Оригенъ по причинѣ повставшаго гоненія за цѣсаря Максимина Трака въ лѣтахъ 235—337 усунулся зъ Кесаріѣ и правдоподобно укрывався въ Каппадокіи, тогды Григорій для продовженія ученій ѳтправився съ своимъ братомъ въ Александрію, где тымъ временемъ учивъ ученикъ Оригена Діонисій. — Хотѣ св. Григорій не бувъ еще окрещенъ, житіе его въ Александріи однакъ було такъ чисте, що гдекоторіи товариши его, оскарженіи его добрыми обычаями, захотѣли на нѣмъ поместитися. Они въ тѣи цѣли побудили нѣку безвстыдницю до того, що прійшла къ нему и жадала заплаты, будь бы то сповнивъ съ нею грѣхъ нечистоты. Святой занятый бувъ тогды философичными вопросами съ товаришами, которіи знаючи его чистоту, обурилися на зухвалу женщину.

Но онъ желаючи чимъ скорше позбутися ей, безъ обуреня просивъ одного друга, абы давъ ѣй жадану квоту. Лукавіи здавалися торжествovati побѣду, Господь же безпроволочно охоронивъ честь святого отъ закидѣвъ злосливыхъ. Якъ только бо нещаслива пріяла жадані гроши, всейчасъ зѣстала опанована отъ демона, и павши на землю страшно мучилася. Тогда святой змиловався надъ нею и помолившися о нѣй, пише св. Григорій Ниссійскій, освободивъ ю отъ бѣсовскаго мучительства. — Чи Григорій съ братомъ своимъ окрестився въ Александрію, чи где инде, не пишуть авторы. Зъ Александріѣ вернувся до Кесаріѣ палестинскои и бувъ еще гдѣяке время подъ управленіемъ Оригена, который бувъ тамтуда повернувъ. При Оригенѣ провѣвъ святой нашъ съ братомъ всего пять лѣтъ. Коли же выбирався назадъ въ отечество свое, городъ Неокесарію, выголосивъ въ притомности много людій и самого Оригена славу бесѣду, которою подяковавъ Оригену за науку и провадження. И зъ той то бесѣды заняте есть майже все, що доси сказалисмо о Григорію.

По поворотѣ своимъ до Неокесаріѣ позбувся св. Григорій, якъ мѣгъ, всѣхъ журбъ земскихъ, чтобы заниматься едине Богомъ и спасеніемъ душъ. Для большои же свободы усунулся зъ города на село. Но въ короткомъ времени бувъ званъ на епископа въ невычайный способъ. Бо ото Федимъ, епископъ Амасіѣ, столицѣ каппадокійскои, знаючи високу добродѣтель молодого Григорія, хотѣвъ поставити его по желанію народа Неокесарійскаго на свѣщникъ въ Неокесарію. Коли же Григорій, уклоняючися отъ небезпеченства и тягару епископскаго достоинства, змѣнявъ часто побытъ свѣй въ пустыни, и Федимъ не мѣгъ его найти; тогда Федимъ по вдохновенію божому поднѣсь очи до неба и освѣдчивъ передъ Богомъ, которому оба предстояли, що посвящае Григорія на службу церковну. Григорій бувъ втогда на три дни дороги отдаленный отъ Федима и несмѣючи дальше противитися ему, дався рукоположити на епископа Неокесаріѣ, города каппадокійскаго, который рѣкою Ликъ отграниченный бувъ отъ Малои Арменіѣ и нынѣ называеся Никсаръ отъ Грековъ, а Токать отъ Турковъ. Всѣ жителѣ того города були втогда (около 240. року) поганями съ изытіемъ 17 головъ христіанскихъ; но по свѣдоцтву св. Григорія Ниссійскаго всѣ навернулися благодатію дѣйствующою черезъ Григорія яко епископа, такъ що святой сей умираючи, зѣоставивъ только 17 поганъ въ тыхъ сторонахъ.

Закимъ начавъ выповняти свѣй чинъ Григорій, просивъ Федима, чтобы дозволивъ ему гдѣяке время ко усвоенію доскональ-

шого пізнання таинствъ вѣры. Удавшись же на самотне мѣстце, сподобився божественного явленія, въ которѣмъ за предстательствомъ пресв. Дѣвы Маріѣ св. Іоаннъ евангелистъ подавъ ему символъ вѣры. Святыи нашъ всейчасъ написавъ той символъ и голосивъ его потѣмъ своѣй церкви, котора якъ его науку, такъ подлинну его рукопись символа хоронила довго дуже старанно. — Коли св. Григорій на своѣй усторонѣ просвѣтився и укрѣпивъ благодатію неба, вийшовъ зъ ѡттамъ, щобы пріяти управленье повѣренои си церкви. На дорозѣ заскочила его нѣчь съ дождемъ и ѡнъ бувъ принужденъ съ товаришами внити въ храмъ идольскій, который слывъ вырочнями демонѡвъ тамъ пробуваючихъ. Григорій внишовъ въ той храмъ, знаменавшися знакомъ креста, и провѣвъ, якъ мавъ звычай, всю нѣчь на молитвѣ и псалмопѣню. На другій же день демоны освѣдчили священнику храма, що уступивши святому, не смѣють вернутися. Втогды розгнѣванный жрецъ бѣгъ за святымъ и грозивъ ему, що донесе о нѣмъ до зверхности. Григорій же ѡтповѣвъ, що має власть демона назадъ призвати и давъ священнику письмо приказуюче демону, щобы повернувъ. Демонъ вернувся и жрецъ вельми здивований прійшовъ знову до Григорія и просивъ поученія. Понеже однакъ чудо се не переконало его еще о истинѣ христіаньскои науки, що Богъ стався чоловѣкомъ, то св. Григорій велѣвъ великому каменю перенестися зъ своего мѣстця на друге, и камѣнь змѣнивъ мѣстце. Втогды священникъ непротивачися дальше, оставивъ жену и дѣти и все, що мавъ, и послѣдовавъ Григорію, который поставивъ его діакономъ. — На розголоств тыхъ чудесъ вийшовъ нарѣдъ Неокесарійскій на встрѣчу святому, щоби его видѣти. Ѣнъ же прійшовъ середъ всего множества того въ удивительнѣмъ скупленю духа. Досыть особъ запрашали святого до себе, и ѡнъ обѣщавъ замешкати у христіанина Мусона, который першій его о то просивъ. Тогоже дня навернулося много поганъ. Коли слѣдующого дня рѣжніи особы собралися при его дверехъ, зъ еднихъ выганявъ ѡсѣбъ, другихъ исцѣливъ ѡтъ недугъ и многихъ споводававъ пріяти религію христіаньску. Видячи же стадо свое чудесно умножене, рѣшився создати имъ церковь, першу, о которой выразно говоритъ исторія. Весь нарѣдъ причинився роботою и грѣшми, и вкортцѣ станула церковь на найзнаменитѣмъ мѣстци. Григорій мавъ честь создати ѣѣ, а еденъ зъ наслѣдникѡвъ его украсивъ ю ѡтповѣдно. Буря Діоклитіанового гоненія перейшла надъ нею щасливо; бо святыи Григорій Ниссійскій запевняе насъ, що неущкоджена стояла еще за его часѡвъ. Святыи же Іеронимъ и Теофанъ записують въ своихъ хроникахъ при

року 344, що коли весь городъ збоставъ зруйнований страшнымъ землетрясеніємъ, тільки той будынокъ устоявъ крѣпкій и непохитаный. Таяже церковь устояла и підъ императоромъ Анастасіємъ р. 499. або 503.

Въ Неокесаріи св. Григорій утѣшався довѣріємъ народа и великимъ миромъ. Коли разъ два братья не моглись погодити взглядомъ спорного ставу и по обохъ сторонахъ хватано за оружіе съ небереженіємъ всѣхъ напоминаній, святый нашъ высушивъ ставъ молитвами своими. Еще выше ста лѣтъ пѣзніѣше видѣно слѣды водъ, которіи колись ту сторону наповняли, мѣстце же найбільше заглублене, где бувъ ставъ, було вже сухе и вмѣсто рыбъ выдавало збѣже. По свѣдоцтву св. Іеронима, коли св. Григорій будовавъ церковь и не мавъ ѡтповѣдного мѣстця, бо гора стояла на завадѣ, провѣвъ одну нѣчь на молитвѣ и повелѣвъ горѣ, абы уснулася, и гора уступивши, зробила ему мѣстце. Св. Василій и св. Григорій Ниссійскій пишуть, що Григорій Неокесарійскій змѣнивъ русло рѣки Ликъ. Коли бо рѣка сія виходячи зъ гѣръ арменськихъ и текучи коло стѣнъ Неокесаріи, въ зимѣ повѣнію городу великіи шкоды робила, святый воткнувъ свою палицю въ землю и заказавъ наводненю, переступити то мѣстце. И дѣйстно вода не перекрочила вказанои си границѣ, палиця же пріявшися, выросла въ велике дерево. Чудо сіе послужило къ наверненю тыхъ, що мешкали вздовжъ Лика и тревало надъ сто лѣтъ, бо еще за часѣвъ Григорія Ниссійского рѣка держалася въ границяхъ, которіи предписавъ їй бувъ Неокесарійскій чудотворецъ. — Розголосъ тыхъ чудесъ росходився по всей окрестности и всюды наvertsалися погане до вѣры, а святый нашъ установлявъ для нихъ священникѣвъ. Едного разу прійшовъ святый Григорій до мѣста Команъ, щобы поставити тамъ епископа. Коли же начальники городекіи представили ему до выбору самыхъ знакомитыхъ мужей, а ѡнъ жадному зъ нихъ не хотѣвъ дати посвященія епископского, ктось зъ начальникѣвъ запытавъ, чи не хотѣвъ бы поставити епископомъ Александра вугляря. Святый всейчасъ велѣвъ представити собѣ его. Небавомъ отже станувъ передъ св. Григоріємъ зачерненный вугляръ Александеръ, который однакъ показався заразъ мужемъ поважнымъ и духа совокупленого. Понеже притомніи начали зъ него покепковатися, святый ѡтдалився съ нимъ ѡтъ нихъ и довѣдався ѡтъ него, що будучи зъ доброго роду и богатимъ, все презрѣвъ, щобы наслѣдовати покору Христа, провадити житіе ѡбдне, працѣвите и хоронити чистоту середъ згѣршенъ и опасностей, на которой выставленъ есть молодой даровитый чоловікъ. „Все що могу працею рукъ зыскати,

рѣкъ наконецъ Александеръ, употребляю по воли божій на потребу ближнихъ“. Святой познавши его добродѣтель, казавъ ему очиститися и змѣнити одежѣ, а самъ выйшовъ выкладати народу довшности христіанина и епископа. Потѣмъ представивъ народу прибраного Александра и оповѣвши его добродѣтель и заслуги, жадавъ, абы таке свѣтло не крыти пѣдъ спудомъ. Коли всѣ згодилися на его выбѣръ, посвятивъ его на епископа. Напослѣдокъ прошено Александра, абы промовивъ до люду, и ѡнъ бесѣдовавъ дуже поважно и розумно. Александеръ той мавъ увѣчатися мученичествомъ въ огню; Бароній ѡтносить его мученичество въ царство Декія. Вертаючися зъ Команы до Неокесаріѣ св. Григорій, подыбавъ на дорожѣ жида, который просивъ его о милостыню для погребаня товариша, що лежавъ нѣбы мертвый, чи то абы высмѣяти, чи абы выкористати простодушіе святого. Святой кинувъ свѣй плащъ на рекомого мерця, но Господь казнивъ притворного заразы смертію. Созоменъ пише о тѣмъ чудеси при способности подѣбного wypadку, который приключився святому Епифанію. По поворотѣ своѣмъ изъ Команы въ Неокесарію св. Григорій исцѣливъ одного бѣснующого и здѣлавъ много иншихъ чудесъ посредствомъ хустокъ освященныхъ своимъ дыханьемъ.

Чудеса и проповѣди св. Григорія справили то, що передъ р. 250. идолопоклонство майже цѣлкомъ устало въ Неокесаріи и окрестностяхъ. Скидано балваны съ храмами ихъ и ставляно церкви христіанскіи. Лѣта панованя Филиппа (244—249) були дуже пріязній тому перевороту рѣчий. — Коли императоръ Декій въ лѣтахъ 150—251 гонивъ церковь, св. Григорій крився въ пустыни, щобы зъ одной стороны пересвѣдчити вѣрныхъ о потребѣ ратоватися утечкою, а зъ другой стороны, щобъ заховати житє свое для добра вѣры христіанскои, котора его проповѣдію и чудами розширена була. Гонителѣ шукали Григорія и въ пустыни; но коли по доносу одного поганина прійшли на мѣстце, где святой епископъ съ діакономъ своимъ пробувавъ, вмѣсто нихъ видѣли тѣлько два дерева. Сіе чудо навернуло поганина того, который веказавъ мѣстце. Гонителѣ же ненайшовши пастыря, кинулися на его стадо и наповнили вязницѣ вѣрными обоого пола и всякого взросту, щобы ѡтдати ихъ на вышукані муки. Тымчасомъ св. Григорій въ пустыни пѣддержывавъ людѣ божій своими молитвами. Въ духу видѣвъ ѡнъ святой подвигъ Троада, знакомого юношѣ, который терпѣвъ за Христа многіи муки и пріявъ вѣнецъ мученичества. Греки празднуютъ память одного св. Троада дня 6. мая, но не пишуть о нѣмъ ничого. — Діаконъ, который бувъ со св. Григоріємъ (булый жрецъ

поганьскій, що навернувся до вѣры и зѣставъ діакономъ), ходивъ до мѣста, щобы довѣдатися о истинѣ мученичества Троида, и святый Григорій оборонивъ его (діакона) бѣт демона, который пробу-вавъ въ еднѣй бани и мучивъ тамъ кожного входячого по заходѣ сонця. По окѣиченю гоненія 251. повернувъ святый до Неокесаріѣ, посѣщавъ христіанъ по всѣмъ краю и установивъ праздники въ память святыхъ мученикѣвъ, тамъ где ихъ тѣла положеніи були. Щобы особы навикшіи до утѣшныхъ праздникѣвъ поганьскихъ охотнѣйше привязалися къ почитаню правдивого Бога, св. Григорій злучивъ праздники тѣ съ публичными увеселеніями.

Много причинилася до навернення остальныхъ поганъ въ Неокесарію морова зараза, котора пустошачи край, не лишила иншого ратунку людемъ, якъ прибѣгати къ молитвамъ святого Григорія. Св. Григорій предповѣвъ народу ту заразу, черезъ своего посла, коли въ единъ праздникъ поганьскій въ театрѣ бувъ великій стиекъ, и люди вzywали до своего божка Говиша, щобы зробивъ имъ мѣстце. Святый чуючи крикъ народа, велѣвъ имъ сказати, що вскорѣ будутъ мати бѣльше мѣстця, нѣжъ хотять. Пророцтво то сповнилось. Морова зараза выбухла, которѣй нѣ лѣкарства, нѣ призыванье божкѣвъ, не могли зарадити, молитвы же св. Григорія пожадану таму полагали, если недужніи тѣлько обѣцали покланятися Іисусу Христу.

Святый Григорій предвидѣвъ время смерти своей; закимъ же прійшло соглядавъ старанно городъ и окрестности и найшовъ тѣлько 17 поганъ ненаверненныхъ. Тогды благодаривъ Бога за розширенье вѣры и молився о наверненю тыхъ 17 душъ и о умноженію благодати во вѣрныхъ. Коли умиравъ заборонивъ вѣрнымъ купити мѣстце на его погребанье; бо не хотѣвъ нѣ пяди землѣ посѣсти на земли, но похоронити ся въ способъ чужоземця, которому даромъ даеся необходимое. Умеръ по р. 270. Пѣсля Θεодора Чтеца похороненъ бувъ въ церкви нимъ созданѣй.

Поученіе. Св. Григорій якъ орелъ высоко пѣднѣсся молитвою и розмышленіемъ слова божого и научився дивныхъ таемностей вѣры; яко левъ безъ боязни сточивъ борбѣ съ поганьствомъ; якъ вѣль працювавъ въ день и ночи около спасенія душъ; яко чоловікъ показався всѣмъ дуже людскимъ и милосерднымъ и наветъ съ овою безвстыдною женою поступивъ дуже лагѣдно. Длятого и въ житію прославився чудами и по смерти вѣичанъ есть славою. Еслибы всѣ душпаствѣры наслѣдовали взнеслу добродѣтель Григорія, то благословене и щасливѣ було бы ихъ житіе, благо-

словена и щаслива ихъ смерть, и вѣчною славою вѣнчали бы ся за множество многе душъ позысканныхъ Богу.

Молитва. Служителя идольскаго выбавивъ есь ѡтъ зѡпеутѣ и обманѡвъ демонскихъ; озеро братоубійственне высушивъ есь, и рѣки стремленѣя уставивъ, палицю свою воткнувши, которѣ заразы выросла; и недуги челоуѣческіи ѡтгнавъ есь, чудеса возсіявши; но молися Христу Богу, ѡтче Григоріе, просвѣтити душѣ наши.

147. Два св. священномученики Өерапонтѣ. (Дня 27. мая.)

Единъ св. Өерапонтъ бувъ священникъ столичнаго мѣста Сардіѣ, гдѣ многихъ поганъ наворачнувъ до вѣры. Потѡмъ бувъ ѡнъ ятый ѡтъ князя Юліана, томленъ многими карами въ рѡжныхъ городахъ. Нарештѣ зѡставъ замученъ въ области еракійскѡй въ Лидіи. Пѡсля часослова пострадавъ ѡнъ въ цѣсарство Валеріана. (Порѡвн. книгу житій.)

Того же дня праздуемъ память иншого св. Өерапонта, епископа въ островѣ Кипрѣ, который пріѣвъ за Христа мученическу смерть. Его святіи мощи перенесено въ Константинополь, здаеся около р. 806, и просіяли тамже многими чудами, которыхъ часть описавъ наочный свѣдокъ¹⁾.

Поученіе. Мощи и останки Святыхъ заслужуютъ на наше почитанье: перве длятого, що тѣла Святыхъ були храмами Духа Святого и воскреснуть до вѣчной славы; вторе длятого, що Господь Богъ дѣлавъ ними чудеса часто.

Молитва. Өерапонтъ чудный, кровію своею окропленъ, внишовъ во святіи мешканя небесні. Того молитвами многіи дѡзнали чудесной помочи божой и все съ вѣрою прибѣгаючи къ его заступничеству пріймаютъ велику милѡсть.

148. Гоненіє Авреліана (загальне IX.) и святіи мученики Лупъ и Мееодій.

Валеріанъ (котораго гоненіє доси розважалиемо) пролявши много крови христіаньскої, ѡтправивъ на востокъ, абы воевати съ Персами; но бувъ запаный на тѡй выправѣ (р. 259.) Король Сапоръ употреблявъ его потѡмъ довго за пѡдноже, чи то вседавъ

¹⁾ Срѡвн. мишею Венеційску пѡдъ днемъ 14. мая и Acta SS. Maji VI. d. 27. p. 25.

на коня, чи до колесницѣ. Нарештѣ велѣвъ ему здерти шкѣру и зафарбовавши ѣѣ на червоно, повѣсивъ въ единомъ храмѣ на ганьбу римлянамъ або радше на пересторогу гонителямъ исповѣдникѣвъ Христовыхъ. На мѣстце Валеріана по 11 лѣтахъ наступивъ Авреліанъ, который вчасно загадавъ переслѣдовати Христіанъ. Року 274. Найвысшій давъ ему упомненіе посредствомъ грома ударяючого побѣчь него. Но гордый императоръ не взявъ си то до сердца и опубликовавъ едиктъ гоненія и убійства противъ христіанамъ. За то постигла его вчасно кара божя. Ледви кровожадный едиктъ его дойшовъ до кѣнцѣвъ державы римскои, а вже лежавъ Авреліанъ въ крови своѣй на земли въ сторонѣ Иракліѣ. (Р. 275.) Мнестеусъ, его секретарь, обавляючися его гнѣву, наслѣдовавъ его письмо и показавъ вождамъ, мовбы то ѣтъ него написаный выказъ ихъ всѣхъ на смерть осужденыхъ. Воеводы увѣрили и напавши на императора, убили его.

До жертвъ гоненія Авреліанового причисляемъ св. мученика Лупа и св. священномученика Меоодія и св. м. Филумена (Филомена.)

Св. Лупъ, которого память дня 23. серпня празнуемъ, бувъ робѣ одного пана. За вызнаніе вѣры Христовои хотѣли его погане убити; но були вепиненіи силою божою. Потѣмъ пріавъ св. Лупъ крещеніе и ѣтдався добровѣльно въ руки гонителей, который завели его до судіѣ. Судія наложивъ ему рѣжніи муки и осудивъ его на мечне сѣченіе. И тымъ чиномъ св. робѣ Лупъ одарованный свободою взлетѣвъ до царства небесного. Въ службѣ сего святого читаемъ, що закимъ преданъ бувъ судіи, погане хотячи его посѣчи, посѣкали другъ друга, и стрѣлы пущаючи, другъ друга зранювали, и хотячи его перерѣзати, дерево рѣзали; бо Господь боронивъ его ѣтъ ихъ запальчивости. Но наконецъ бувъ палицами битый и мечемъ усѣченъ.

Св. Меоодій, епископъ Патарскій, почитается ѣтъ грекѣвъ д. 20. червця, ѣтъ латинникѣвъ же дня 18. вересня. Пѣсля греческихъ миней бувъ днѣ епископомъ Патарскимъ и зѣставъ стягнутый въ цѣсарство Авреліаново. А св. Іеронимъ вѣроятно о тѣмъ самѣмъ Меоодію пише, що „перше бувъ епископомъ Олимпа въ Ликіи, потѣмъ пріавъ управленіе церкви Тира въ Феникіи и умеръ яко мученикъ въ Халкидѣ, городѣ Греціѣ, при кѣнци найновшого гоненія (около 311. року), або якъ инші утверджають, въ царство Декія и Валеріана“ (р. 254.) Меоодій Патарскій и Меоодій Олимпа по всему правдоподобію есть една особа; бо епископства Патаръ и Олимпа могли бути злучені съ собою. — Св.

Епифаній называє св. Меоодія мужемъ дуже ученымъ, который много за истину подвигався (особенно противъ ереси Оригена.) Зъ дѣлъ св. Меоодія, которіи славніи були за надобно зложену бесѣду, едно тільки дойшло до насъ въ цѣлости, именно „Учта весѣльна десяти дѣвъ“, въ которѣмъ выложена есть наука христіаньска о воздержанію и чистотѣ въ формѣ розмовы десяти дѣвъ¹⁾.

Св. м. Филуменъ почитається дня 29. листопада. Пѣсля минеѣ Венеційской походячи зъ Ликаоніѣ, доставлявъ онъ збѣже въ Галатіи. Визнавши же Христа передъ ижемономъ Феликсомъ, бувъ тяжко мученъ и киненъ въ пѣчь огненну, зъ которой однакъ силою божою вийшовъ неушкодженъ. Напослѣдокъ нагвоздили ему мучительъ голову и руки и ноги и тако гнали его 30 стадій, доки не предавъ духъ Богу.

Поученіє. Въ погибели мучителей Валеріана и Авреліана видимъ, якъ люта есть смерть грѣшникѣвъ; муки и смерть заскочили ихъ несподѣвано неприготованыхъ и скинули ихъ въ глубины пекла. Напротивъ святіи мученики, которіи пѣдъ ними пострадали, явили въ борбѣ съ ихъ безбожіємъ силу и крѣпость зносити все, що Богъ допустить, и за помочію божою ѡтнесли побѣду надъ ними и вѣчну славу. Въ ихъ страданію и смерти видимъ, що праведніи приймають въ утискахъ помѣчь ѡтъ Бога, за которою легко звытяжають свѣтъ и діавола и улучають вѣчну славу.

Молитва. Преподобный епископе Меоодіє! твоихъ словесъ блискавицѣ и ученій знамените вѣщанье розбѣшлися по всей земли и призываютъ вѣрныхъ въ участь небесныхъ роскошій.

149. Св. мученикъ Мамантъ. (Д. 2. вересня.)

Христіанскіи родичи сего мученика звалися Теоодотъ и Руфина. Во время гоненія, которе повстало на христіанъ, були они за вѣру свою ѡтосланіи въ Кесарію каппадокійску ко князю Фаусту, который заключивъ Теоодота въ темницу. Руфина же, будучи бременною, послѣдовала мужу своему добровѣльно въ темницу. Вкоротѣ померли они тамъ обое, и то перве Теоодотъ, а потѣмъ Руфина, збѣставляючи межи тѣлами своими предвчасно родженого сына. Тогда една побожна христіанка Амнія, упѣмнена божимъ видѣніємъ, выпросила си у правителя позволенье, погребати тѣла

¹⁾ См. Acta SS. Sept. V. pag. 768. die 18.

уоспихъ, и прійшовши въ сей цѣли въ темницу, взяла плачуче дитя, щобы виховати, якъ своего сына. Дитя тое въ 2. роцѣ житя начало ю мамою называти, промовивши разъ до неѣ „мама“, и ѳтъ тоѣ назвы прозвалося „Мамасъ“ (Мамантъ.) Въ 15. роцѣ житя Мамантъ осиротѣвъ по вторѣй своѣй матери и наслѣдивъ по нѣѣ весь маєтокъ. Було то въ цѣсарство Авреліана, коли выйшовъ строгій приказъ, принуждающій всѣхъ, щобы ѳсамъ ѳфровали, и наставъ въ Кесаріѣ лютый правитель Демокритъ. Межи иншими и Мамантъ бувъ передъ нимъ оскарженный за вѣру, и якъ за жаднѣй грозы и ласканя не дався ѳвести ѳтъ вѣры, бувъ ѳтосланъ къ самому императору Авреліану въ Егею киликійску. Авреліанъ же видѣвши его твердость въ исповѣданію, пѣддавъ его тяжкимъ мукамъ и незвытяженого казавъ потопити въ морѣ. Но Господь черезъ Ангела освободивъ слугу своего изъ моря и повелѣвъ ему ити въ пустыню гору коло Кесаріѣ. Тамъ ѳтже замешкавъ Мамантъ со звѣрами и сѣи, уласкавленѣй ѳтъ него божественною силою, служили ему. ѳнъ доивъ серны и не ѳлько самъ живився молокомъ ихъ и сыромъ, но ходячи до Кесаріѣ помагавъ тымже убогимъ. Въ продовженію бѣльше лѣтъ бувъ ѳнъ такъ помѣчникомъ и наставникомъ многимъ. Ажъ донесено о нѣмъ правителю Александру, который предавъ его тяжкимъ мученямъ. Но Богъ прославивъ святого рѣжными чудами. Наконецъ призванъ бувъ единъ сильный мужъ, который задавъ ему презубцемъ тяжку рану. Святыи же помимо сѣи раны ишовъ еще двѣ стадіѣ и найшовши пещеру малу, вѣйшовъ и упокоився дня 2. вересня (около 274. р.) Такъ оповѣдають исторію св. Маманта его акта у Болландистѣвъ¹⁾ и акта ѳтъ Метафраста²⁾.

Св. Мамантъ прославляеся похвальными бесѣдами ѳтъ св. Григоріѣ Назіанзского и св. Василіѣ, который однакъ мало що подають изъ его житія. Св. Василій Великій мовить о нѣмъ, що бувъ пастыремъ достохвальнымъ за свои добродѣтели, а не за славу або мудрѣсть вѣка сего; посѣдавъ мѣшокъ и палицю и мешкавъ пѣдъ звѣздистымъ небомъ. Св. Григорій Назіанзскій пише: ѳнъ бувъ пастыремъ и перве доивъ серны, которѣ приходили, щобы кормити святого молокомъ своимъ; а теперъ пасе людъ столицѣ и при стиску многихъ тысячъ зъ всюды собранныхъ людѣй ѳтновляе весну. По свѣдоцтву св. Василіѣ (въ тѣйже бесѣдѣ) люди получали

¹⁾ Acta SS. Aug. III.

²⁾ У Суріѣ IV. d. 17. Aug. и въ книзѣ Житій д. 2. вересня.

ласки ѿтъ св. Маманта то черезъ явленя его, то черезъ предствѣтельство въ потребахъ, то черезъ проводъ въ подорожи, то черезъ помѣчь въ недузѣ, то черезъ воскресеніє усопшихъ дѣтій, то черезъ продовженіє житя. „Напоминаемъ кожного, мовить св. Василій, абы пригадавъ собѣ то, що вже знає о св. мученику... Соберѣтъ (вспоминаня чудесъ его) и здѣлайте зъ нихъ похвальну бесѣду“. Въ актахъ св. Даниїла столпника видимъ, що въ цѣсарство Леона еракійского въ Константинополю праздникъ св. Маманта мавъ попередъ идуче всенощне. Около половины 4. столѣтія по свѣдоцтву наочныхъ свѣдкѣвъ збулося слѣдующе чудо, прославляюче святого Маманта. Юліанъ, который пѣзнѣйше збѣставъ цѣсаремъ и ѡтступивъ ѿтъ вѣры, виховався съ братомъ своимъ Галломъ въ Каппадокіи коло Кесаріѣ и займався тамъ украшеніемъ гробѣвъ мученикѣвъ. Потѣмъ оба рѣшилися, побудовати велику церковь надъ гробомъ св. м. Маманта въ Кесаріи. Подѣливши же дѣло то межю собою, старалися еденъ другого перевысшити накладомъ и величиностію. Но ко великому удивленю вѣхъ коли дѣло Галла по звычайному порядку рѣчій успѣвало и совершалосѣ, труды и накладъ Юліана показалися даремными. Бо разъ розсѣдалосѣ то, що збудовавъ, разъ земля выкидала положенный фундаментъ, розрушаючи все що здѣлано. Такъ обявивъ Господь Богъ вѣрнымъ, що набожнѣсть Юліана немала сталон почвы и що изъ украшателя гробѣвъ мученичыхъ стане гонителемъ вѣры. Може бути, що вже тогды носився ѡнъ съ гадками перевероту и удававъ побожного, абы предвчасно не здрадити свой пляны. Чудо тое оповѣдає Созоменъ (ист. V. 2.) изъ свѣдоцтвъ многихъ осѣбъ, а св. Григорій ѿтъ самыхъ наочныхъ свѣдкѣвъ¹⁾. Власне въ тѣй то церкви въ праздникъ св. м. Маманта (съ началомъ церковного року) выголосивъ св. Василій свою бесѣду о мученику нашѣмъ. — Тѣло св. Маманта почивало тамъ въ Кесаріи що найменше до кѣнца 9. столѣтія.

Поученіє. „Вся слава дщери цареви внутрь“, мовить псаломникъ (44, 14.) Слава душъ христіаньской головно состоитъ во внутреннихъ добродѣтеляхъ, вѣрѣ, надѣѣ и любви. Внѣшні добродѣтели якъ пѣсть, алмужна, набоженство повинні виходити зъ внутреннихъ и бути оздобами внѣшними, якъ шаты позолочені и пестро украшені. Стережѣмся ложной справедливости, которая на саміѣ внѣшніѣ рѣчи уважає, а любовь божу занедбує. Ложною була справедливѣсть Юліана ѡтступника. О такѣй справедливости

¹⁾ Бесѣд. 3. противъ Юліана.

мовивъ Богъ черезъ пророка Малахію: „И роскину тельбухи праздникѣвъ вашихъ“. (Мал. 2, 3.) Дятого все, що Юліанъ побудовавъ надъ гробомъ св. Маманта, не мало тревалости.

Моли́тва. Св. Маманте, палицею ѿ́тъ Бога тобѣ даною паси и управляй насъ на пасовискахъ церковныхъ, ѿ́тжени ѿ́тъ насъ звѣрей душегубныхъ и провадь лугами истинной справедливости къ животу вѣчному.

150. Св. мученики Павелъ и Юліанія сестра его.

(Д. 4. марця и 17. серпня.)

Пі́сля мартироло́гія Римского святі́я сіи пострадали въ цѣсарство Валеріана въ Птоломаидѣ палестинскѣй (нынѣшнѣмъ городѣ Акре, стародавнѣмъ Акконѣ.) Акта ихъ малодостовѣрніи ѿ́тъ Метафраста выдали Болландисты изъ Сурі́я¹⁾. Согласно съ тими актами оповѣдає минея Венеці́йска підъ д. 4. марця страданіє св. Павла и Юліані́ѣ въ слѣдуючій способѣ. Св. Павелъ и Юліанія були братами по плоти зъ доброго роду, вихованіи въ городѣ Птоломаидѣ въ побожности. Св. Павелъ ставъ чтецемъ богодухновенныхъ книжокъ и проповѣдникомъ вѣры. Коли цѣсарь Авреліанъ приѣхавъ до Птоломаиды, Павелъ съ сестрою поставленъ бувъ передъ нимъ на судъ за вѣру. За смѣле же вызнанье вѣры велѣвъ Авреліанъ его повѣсити и люто строгати. Видѣвши то Юліанія, оскаржила несправедливѣсть мучителя цѣсаря на голосъ. Цѣсарь же велѣвъ и ѣѣ повѣсити и такъ само мучити. Потѣмъ подвергъ обоє лютымъ казнямъ смерти: казавъ ихъ кинути въ котель кипячої смолы и посадити на розпаленіи желѣзнѣй крѣсла, а коли сила божья выбавила ихъ, велѣвъ ихъ тяжко бити и въ желѣзныхъ оковахъ кинути въ темницю. Два же каты Кодратъ (Квадратъ) и Акакій видѣвши чуда въ ихъ страданію, навернулися до вѣры и були заразъ посѣченіи. И въ темници сподобилися святіи надзвычайной помочи божьей; бо були черезъ Ангела ѿ́тъ оковъ освобожденіи и покармомъ насыченіи. (Третього дня) взятіи були знову къ допросу и, понеже не хотѣли идоламъ оффровати, були на мучилищу тяжко битіи. Тогды еденъ зъ катѣвъ именемъ Стратотоникъ жалѣвъ святои Юліані́ѣ и наворачнувся къ Христу. Тиранъ же шалѣючи зъ гнѣву, повелѣвъ наворачненому голову ѿ́сѣчи, а святыхъ

¹⁾ См. Acta SS. Aug. III. p. 448.

иначе еще мучити. Звытяженный же новыми чудами божими, опаявъ ихъ походами и осудивъ на мечну смерть, котору за городомъ претерпѣли (д. 4. марта). Пѣсля актѣвъ тѣлеса святыхъ лежали сѣмъ днѣй непогребанѣ въ добычу звѣрямъ. Но коли жаденъ звѣрь не смѣвъ касатися ихъ, посоромленный тиранъ приказавъ стерегучимъ воинамъ ночью ѳтступити, и слѣдующого дня христіане забрали св. мощи и похоронили честно, хвалячи Господа.

Поученіе. Хотя исторія святыхъ мученикѣвъ Павла и Юліанѣвъ не есть ѳтъ достовѣрныхъ свѣдѣкѣвъ заporучена, не можемъ однакъ сомнѣватися, що Богъ въ страданію тыхъ мученикѣвъ явивъ всемогучу свою силу такъ, що ажъ три каты ко Христу навернулись. Розважаймо въ памяти св. Павла и Юліанѣвъ всемогущество бже и зъ еднѣи стороны возбуждаймѣся до надѣѣ, що всемогучій Богъ поможе намъ въ бѣдахъ туземной жизни, зъ другой же стороны визнаваймо покѣрно, що во всѣмъ зависимъ ѳтъ єго всемогущества и ѳтъ себе не маемъ ничего доброго.

Молитва. Прославленный въ страданію и смерти святыхъ твоихъ, Христе Бже, молитвами ихъ дай намъ велику милость.

151. Преп. отецъ Харитонъ. (Д. 28. вересня.)

Акта сего святого¹⁾ представляютъ его житіе въ слѣдующій способъ. Въ гоненію цѣсаря Авреліана бувъ св. Харитонъ за вѣру придержанъ въ Иконіи, городѣ ликаонійскѣмъ. Два разы на судъ поставленный визнавъ ѳтъ Христа съ повною свободою и терпѣвъ найтяжшіи муки. Видячи судія его непохитну вытревалоѣсть, ото-славъ его въ темницу. Но небавомъ погибъ цѣсарь Авреліанъ (р. 275), его же наслѣдникъ Тацитъ остановивъ гоненіе во всей имперіи римскѣй. Тогда св. исповѣдникъ Харитонъ бувъ выпущенный зъ темницѣ и носячи на тѣлѣ своѣмъ раны Христовѣи, ѳтправився въ богомольну подорожъ до Іерусалима. Коли же приближався къ Іерусалиму, допався розбѣйникамъ въ руки. Тѣи звязали ему заразъ взадъ руцѣ и запровадили въ свою пещеру. Зоставивши же его тамъ, пѣшли на дальшій розбой. Святый лишився отже самъ въ пещерѣ и приготавливъ ся до новой борбы съ проклятымъ демономъ. Зарядомъ же провидѣнія божого прилѣзъ змѣй до суда, въ которѣмъ розбѣйники вино держали, и опившися тымъ

¹⁾ См. Acta SS. Septembr. VII. d. 28. et apud Surium d. 28. Sept.

виномъ до волѣ, ѡтдавъ имъ его назадъ съ причинкомъ своего ѣду. Потѣмъ повернули розбѣйники и напившіся того вина, потроилися та померли. Святый же Харитонъ освобожденный ѡтъ нихъ, не безъ чуда увѣльнився и ѡтъ вязѡвъ, которіи ослабѣли, и прійшовъ въ посѣданье великого скарбу золота по розбѣйникахъ. Онъ роздавъ много убогимъ и пустынникамъ бѣжавшимъ во время гоненій изъ городѡвъ и пробувавшимъ въ печерахъ коло моря мертвого. А за останокъ золота поставивъ собирающимся коло него братіямъ лавру, котора шѣсть миль ѡтстояла ѡтъ Іерусалима и звалася Фаранъ або Фаръ. Печеру же розбѣйнику перетворивъ въ церковь божу, котору посвятивъ тогдашній патріархъ св. Макарій (около 330. р.) Користолубивіи жида за часѡвъ Спасителя перетворили церковь Іерусалимску въ печеру розбѣйникѡвъ, а духомъ убогій Харитонъ перетворивъ печеру розбѣйнику въ церковь Христову; та слава дѡсталася преподобному исповѣднику Христа. Межи тымъ стало имя его всюды извѣстнымъ, и чудеса дѣланы имъ притягали къ нему множество многие людій. Нетерпячи же преподобный неспокою, который справляли приходячіи и ѡтходячіи люди, давъ собраннымъ братіямъ спасительніи предписы и наставленія и поставивши имъ одного ученика своего начальникомъ, уйшовъ дорогою одного дня до нѣкои печеры коло Іерихона. Тамъ знову благодать божя не була бездѣльною въ нѣмъ; но собрала около него довольне число людій, которымъ создавъ обитель. Обитель ту розширивъ потѣмъ его ученикъ Елпидій. Понеже и тамъ люди не давали святому спокою, то святый поставивъ братіямъ начальника и ѡтѣйшовъ въ иншу пустыню коло Фекуфъ, мѣста рожденя св. пророка Амоса. Но и тамъ спостерегли люди крыючєся его свѣтло и приходили къ нему численно. Еднѣи зъ приходячихъ, которіи не були еще просвѣщеніи, принимали крещеніє, а другіи просвѣщеніи ѡтрѣкалися свѣта и замешковали поблизу святого старця. Тымъ послѣднимъ установивъ св. Харитонъ лавру, которій дано имя „Сука“ и также „стара лавра“. Напослѣдокъ св. Харитонъ усунувся на одну стрѡмку гору и мешкаючи въ тамошній печерѣ, доживъ въ постѣ и молитвахъ глубокои старости. Якъ довго здужавъ, приносивъ собѣ самъ потрѣбну воду; коли же устававъ на силахъ, умоливъ Бога, и той выпровадивъ ему жерело воды изъ скалы, которе текло еще за часѡвъ сочинителя дѣяній Харитоновыхъ. Передъ смертію своею собравъ св. Харитонъ пастырей всѣхъ трехъ лавръ установлєныхъ черезъ него со монахами и прійшовъ съ ними до лавры Фаръ. Тамъ упоминавъ ихъ о короткости роскошій грѣшныхъ и трудѡвъ честныхъ, о вѣчности же каръ пекла,

которій за злое назначеній суть, и о вѣчности нагородъ неба, которій ожидаютъ добрыхъ; поострявъ ихъ до правои и твердой вѣры, къ чистотѣ и воздержаню и къ ширѣй любви, безъ которой никто не буде оглядати сонце правды Бога; поручавъ имъ чужанье надъ собою, захвалявъ имъ поѣсть, молитву, покаяніе, память смерти и пекла, смиреніе, убожество евангелеске, познаванье себе самого черезъ строгій рахунокъ сумлѣнія и милосердїе прощенье провинъ ближнихъ. По той науцѣ положився преподобный до лѣжка и переставився къ лучшей жизни.

Въ дѣяхъ тыхъ ставляеся намъ та труднѣсть, що св. Харитонъ показуеся основателемъ монастырей въ Палестинѣ, коли на-противъ по свѣдоцтву св. Іеронима св. Иларіонъ много познѣйше давъ прикладъ житія монашеского въ Палестинѣ и передъ р. 328. не було тамъ монастырей. Для усуненя тої трудности поѣсля Тиллемонта треба розрѣзнити двохъ св. Харитонѣвъ, зъ которыхъ одинъ бувъ исповѣдникомъ въ цѣсарство Авреліаново и праздуеся у Грекоѣвъ д. 3. и 9. вересня, а другій бувъ основателемъ монастырей около 330. року и праздуеся д. 28. вересня. Авторъ бо актѣвъ св. Харитона живъ въ 6. або 7. вѣку и послѣдуючи самому преданію, мѣгъ легко помылитися та зъ двохъ Харитонѣвъ одного зробити. То есть мнѣніе Тиллемонта. И у Болландистѣвъ въ томѣ III. д. 9. вересня утверждаеся зъ миней, що еденъ Харитонъ за имя Христа бувъ мечемъ стятый. Поѣсля Болландистѣвъ же исповѣданіе нашего преподобного св. Харитона не може ѣтноситися до царства Авреліанового; бо межи исповѣданьемъ вѣры черезъ св. Харитона въ цѣсарство Авреліана и житіємъ монашескимъ былобы около 55 лѣтъ, що противится самымъ актамъ, въ которыхъ по исповѣданю вѣры черезъ Харитона слѣдуе вкоротцѣ и предержанье его черезъ розбѣйникѣвъ. Длятого Болландисты ѣтносятъ исповѣданье Харитоново до времени Галерія або Максимина або Ликинія.

Поученіе. Коли що для Іисуса Христа терпимъ або дѣлаемъ, не уважаймо на трудъ нашъ и страданье, которе мале и коротке есть, але на тяготу вѣчно пробуваючої славы въ небѣ, котора уготована веѣмъ любячимъ Бога.

Молитва. Прийдѣтъ, лѣтнюю память преподобного Харитона совершаючи, братя, по его примѣру шукаймо божественной мудрости; мудрованье плотске яко враждующе Богу поѣддаваймо закону ума и наслѣдуймо добродѣтели преподобного, его твердо вѣру, ширю любовь и ревнованье о славі божѣй, хвалячи съ нимъ и прославляючи Бога.

152. Св. м. Лукилліанъ и тѣ, що съ нимъ пострадали.

(Д. 3. червця.)

Святый сей живъ коло Никоидіѣ въ цѣсарство Авреліана. Передъ тымъ бувъ онъ жрецъ идольскій старый вѣкомъ; но на-вернувся ко Христу, коли благодать божя освѣтила мысленній его очи. Понеже по наверненю своѣмъ приводивъ многихъ ко Христу, то жида наповнилися на него гнѣвомъ и предали его на судъ Силвану (Ливанію) комиту и правителю въ Никоидію. Комитъ старався его до идолослуженія принудити грозбами и мученіями; коли же святой незмѣнно визнававъ вѣру, кинувъ его до темницѣ. Тамъ найшовъ Лукилліанъ четырехъ исповѣдникѣвъ вѣры, именно хлопцѣвъ Клавдія, Ипатія, Павла и Діонисія, которыхъ не залишивъ побожными бесѣдами укрѣпити на предлежацій подвигъ. По дняхъ довольныхъ всѣ съ Лукилліаномъ були мученіи и въ пѣчь огненну киненіи. Но всемогучій Богъ переложивъ имъ въ печи огонь на холодъ и спустивши великій дожджъ, угасивъ пѣчь розпалену. Безбожный же судія, приписуючи чудо то волшебництву христіаньскому, ѡтославъ святыхъ въ Византію, щобы тамъ смертну казнь приняли. Въ Византіи чотири товариши Лукилліана були мечемъ сѣченіи, а онъ самъ бувъ на крестѣ вознѣсений и умеръ на крестѣ. — Въ Византіи була тогды св. дѣвица Павла. Она виховалася въ религіи христіаньскої и осиротѣвши по родичахъ, служила исповѣдникамъ Христовымъ въ темницяхъ въ Никоидіи. Она приходила и къ Лукилліану, коли тамъ увязненый страдавъ съ товаришами хлопцями, и послѣдовала имъ до Византіѣ. По смерти же ихъ повернула до Никодиміѣ, где за исповѣданье вѣры спѣймана, бичована и въ пѣчь кинена зѡстала. Коли же неушкоджена зъ печи вийшла, комитъ выдавъ засудъ, щобы ѡтведена въ Византію мечемъ сѣчена была. Ѡтпроваджено ю отже до Византіѣ и стято на мѣстци, где св. Лукилліанъ съ хлопцями подвигъ окѡнчивъ¹⁾.

Поученіє. Богъ есть всюды притомный. Даремно судія безбожный черезъ змѣну города и мѣстця старався розлучити святыхъ мученикѣвъ съ Богомъ. Они и въ Никоидіи и въ Византіи мали Бога завше и въ собѣ и передъ собою и окрестъ себе и не похиталися. По ихъ примѣру згадуймо всюды притомного Бога; не

¹⁾ Такъ минея Венеційска и книга житій Порѣвн. Acta SS. Iun. I. d. 3.

даймося красными рѣчами до злого намовити, а страшнымъ ѡтъ добраго ѡвести; но жіймо всегда свято передъ лицемъ всюдыпрі- томнаго нашего наибѣльшого пріятеля и найлѣпшого Отця Бога.

Молитва. Словесного раю цвѣтами благовонными явилися днесъ свѣтоносніи мученики, и хвалами величаются. Украсившіся добротою признанія, вѣнцѣ пріяли съ небесе достойно.

153. Св. м. Сава стратилать. (Д. 24. цвѣтня.)

Сей святыи бувъ воеводою въ Римѣ за цѣсаря Авреліана, родомъ гоєинъ. Яко вѣрныи робѣ Іисуса Христа посѣщавъ христіанъ страдающихъ въ темницахъ и служивъ имъ. За свою чистоту и добродѣтель пріявъ власть на бѣсы. За вѣру же Христову бувъ оскарженъ на судъ. Тогда признавъ онъ на судѣ ѡтважно Христа и скинувъ поясъ воинскій. За то бувъ повѣшенъ и по бокахъ опаланныи походнями. Понеже выйшовъ здоровъ изъ того мученія и даже въ котлѣ наповненѣмъ кипячою смолою не ушкодився, то 70 воинѣвъ съ вѣрою признали Христа и були за признанье то посѣченіи. А св. Сава бувъ ѡтосланъ въ темницу, где явивъ ся ему Христосъ и сподобивъ божественнаго потѣшенія и укрѣпленія. Наконецъ коли и при вторѣмъ допросѣ твердо признававъ вѣру, бувъ ссѣченъ и пѣсля синаксарія греческаго киненъ въ воду. Перейшовши отже огонь и воду, достигъ до тихаго пристанища царства небеснаго¹⁾.

Поученіе. Любовь божя соединяе насъ якъ найлѣпшѣе съ Богомъ по словамъ Спасителя: „Любяи мя возлюбленъ будетъ Отцемъ моимъ, и азъ возлюблю его и явлюся ему самъ... и Отецъ мой возлюбитъ его, и къ нему придемъ и обитель у него сотворимъ“. Того досвѣдчивъ на собѣ св. Сава стратилать, коли явился ему Христосъ въ темници. Того досвѣдчимо и мы, если будемъ Іисуса Христа любить и Ёго заповѣди хоронити.

Молитва. Почести свѣта оставивши, Саво всеблаженный, Христа признававъ есъ передъ мучителемъ царемъ; того ради многи страданія пѣднѣвъ есъ и побѣдивши діавола, вѣнецъ славы получивъ есъ. О насъ моли вѣрою почитающихъ тя.

¹⁾ Такъ пѣсля мнѣи. Acta SS. Aprili III. d. 24.

154. Св. мм. Трофимъ, Савватій и Доримедонтъ. (Д. 19. вересня.)

Въ цѣсарство Проба (276—282), коли погане въ Антиохіи писидскій обходили душегубный праздникъ Аполлона, прійшли въ той тамъ городъ два побожніи христіане зъ чужой стороны Трофимъ и Савватій. Видѣвши заслѣпленье и погибель всего множества поганьскихъ душъ, вздохнули они и объявили горяче свое желаніе, щобы Господь помиловавъ и просвѣтитъ заслѣпленыхъ. За тое же були заразъ спойманіи и заведеніи до викарія, начальника областей діецезіи азійской, который звался Атикъ Геліодоръ (Иліодоръ.) Той велѣвъ ихъ розлучити и взявъ перве Трофима къ допросу. Понеже Трофимъ ѿважно визнавъ Христа, бувъ обнаженъ и жилами до крови битый. Потѣмъ повѣшено его на деревѣ и строгано острыми орудіями до внутренностей; онъ же терпячи ту муку непобѣдимо, взывавъ: „Христе Господи, поможи менѣ робу твоему“! Дальше безбожніи забили ему въ колоду нозѣ и рудѣ и шію и кинули его въ темницу. По ѿведеніи его въ темницу повѣшено Савватія на деревѣ и строгано такъ люто, що ѿдавъ Богу духъ. Святый же Трофимъ по смерти Савватія ѿсланъ бувъ съ воинами къ грозному мучителю Діонисію во Фригію. Воины ѣхали на коняхъ, а св. Трофимъ мусѣвъ послѣдовати имъ пѣшо, обутий въ сапоги желѣзні, внутрь заосмотреніи острыми снаряжками. Однакъ вспоможенный благодатію божою, ишовъ весело, ба ступавъ даже попередъ коней ихъ и такъ дѣйшовъ до фригійского города Синады. Тамъ ѿдавъ иринархъ письмо Геліодора мучителю Діонисію, который по перечитанію письма взявъ святого къ допросу и неѣступающо ѿтъ вѣры велѣвъ хлостати жилами воловыми тай страшно мучити. Мученія же всѣ тѣ не склонили Христова подвижника бояться чоловіка; но противно побуждали его до страху божого. Видячи мучитель незвытяжену его вытревальѣсть, ѿтославъ его въ темницу, где забито святого въ четири дѣры колоды. Въ Синадѣ же бувъ нѣкій мужъ именемъ Доримедонтъ, первый сенаторъ, чоловікъ боячийся Бога. Сей приходивъ тайно къ нашому святому мученику въ темницу и мавъ о нѣмъ велике старанье. Но вскорѣ довѣдався о тѣмъ Діонисій, поставивъ Доримедонта на судъ и по короткихъ упоминаніяхъ велѣвъ его обнажити, повѣсити, опалати распалеными рожнями его боки и люто строгати ихъ. Понеже мученый не переставъ визнавати Бога, поставлено его на горюче углѣе и дерто ему волосѣ зъ головы и борода, а незвытяживши его вѣры, ѿведено его въ тем-

ницю. Потомъ бувъ выпровадженъ знову Трофимъ, и строгому ему подошвы ногъ желѣзными ногтями та выбодено ему распалеными рожнами очи, по чомъ кинено его назадъ въ темницю. Слѣдующого дня були оба св. мученики выведеніи на позорище къ голоднымъ звѣрямъ. Коли же звѣрь передъ ними изъ дикихъ лагодными стали, самъ мучитель незабуваючи своеи лютости, велѣвъ отсѣчи святымъ головы. И такъ закончили подвигъ свой славный святіи Трофимъ и Доримедонтъ въ Синадѣ дня 18. вересня. Злучившись со св. Савватіемъ въ небѣ, торжествуютъ непобѣдиму побѣду¹⁾.

Поученіе. Лежить чоловікамъ разъ умерти. Всякъ чоловікъ понуждаєся природою своею умерти. Лѣнностію и малодушіємъ никто не ставъ безсмертнымъ. Но честнымъ трудомъ и великодушнымъ пріятіємъ смерти за Іисуса и евангеліе безчисленніи мученики заслужили собѣ на животъ вѣчный. Наслѣдуймо ихъ. Іже погубить душу свою мене ради и евангелія, той спасеть ю, говоривъ Господь нашъ Іисусъ.

Молитва. Пресвѣтлыми блискавицами духа осіяній, розрѣшѣтъ темніи облаки душѣ моеи, умъ мой освѣчайте, уста ко похвальному о вашихъ подвигахъ спѣву отворѣтъ, мученики Христовіи великоименитіи!

155. Св. мученики Хрисанъ и Дарія. (Д. 19. марця.)

По смерти цѣсаря Проба р. 282. послѣдовавъ ему на престолѣ Каръ. Той маючи вже 60 лѣтъ, пріявъ за товаришей цѣсарского достоинства своихъ сынѣвъ Карина и Нумеріана. Самъ старый предпріявъ походъ противъ Персамъ и погибъ на томъ походѣ по здобутію Селевкіи и Ктесифонта. Онъ зоставъ оголомшєнный громомъ въ своѣмъ наметѣ, и служащіи, зраженіи его суровостію. сналили его съ наметомъ (р. 283.) По его смерти зоставъ императоромъ его сынъ Нумеріанъ и по желанію войска занежавши провадження вѣины, повернувъ назадъ. На отворотнѣмъ же походѣ занедужавъ и бувъ одного дня коло Боспору мертвый найдєнъ въ своѣмъ наметѣ (р. 284.) Его братъ Каринъ позбєставъ въ живыхъ до р. 285., въ которѣмъ бувъ ѣтъ воиновъ посѣченый. Коли старый его отецъ выправляєся на вѣину, выславъ его въ Галлію, щобы тамъ удержавъ порядокъ и потомъ зъ Рима

¹⁾ Acta SS. Sept. VI. d. 19. pag. 9., где поданіи суть дуже старіи акта греческіи.

управлявъ западомъ. Изъ тыхъ датъ историчныхъ слѣдуе, що Нумеріанъ не мавъ способности мучити христіанъ въ Римѣ. Но маемъ ѿ Метафраста дѣи св. мученикѣвъ Хрисанѣа и Даріѣ, въ которыхъ утверждаея, що ихъ мученичество збулося въ Римѣ въ при томности цѣсаря Нумеріана по его повелѣнію. Же дѣйстно въ Римѣ збулося, запевняють насъ мартирологія св. Іеронима, напротивъ неправдоподѣбнымъ естъ, же збулося въ при томности Нумеріана.

Дѣи св. мм. Хрисанѣа и Даріѣ ѿ Метафраста по гречески и латинѣ читати можна у Болландистѣвъ¹⁾. Хоть тіи дѣи очевидно розширеніи сугъ баєчними вѣстями чудесъ, содержатъ однакъ въ основѣ своѣй правдиву исторію; бо въ минеи императора Василія подъ днемъ 17. жовтня подаются тіи саміи головнѣйшіи подробности страданя св. мученикѣвъ Хрисанѣа и Даріѣ. За проводомъ отже минеѣ Василія подаю тутъ коротку выписку изъ дѣѣвъ св. мм. Хрисанѣа и Даріѣ.

Хрисанѣъ бувъ сыномъ нѣкого Полемія зъ Александріѣ, который спровадився до Рима и ѿ цѣсаря Нумеріана межи сенаторами помѣщенъ зѣставъ. Полемій держався крѣпко поганьскон безбожности, его же сынъ перебѣгаючи письма философѣвъ поганьскихъ, дѣставъ въ руки св. евангеліе и такъ полюбивъ оно, що закинувъ письма поганьскіи. Потѣмъ бувъ ѡнъ поученъ въ вѣрѣ Христовѣй (черезъ пресвитера Карпофора) потайно въ еднѣй пещерѣ и принявъ крещеніе та визнававъ Христа. Довѣдавшися о тѣмъ отецъ его, заключивъ его перве въ темници и моривъ голодомъ, а потѣмъ принудивъ за жену взяти Дарію поганку, котора съ философичными ученіями ознакомлена, мала его ѡтвести ѿ вѣры къ идолопоклонству. Но Хрисанѣъ заразъ першого дня, коли внишла до его комнаты, промовивъ до неѣ такъ вымовно, що навернувъ ю до вѣры и намовивъ, хоронити съ нимъ дѣвство. Потѣмъ постарався о крещенъе еѣ въ дому своѣмъ и провадивъ съ нею святу и богоугодну жизнь не въ тѣлеснѣмъ злученю, но въ общенію Духа Святого. Пѣзнѣйше по смерти Полемія, коли побуждали нарѣдъ до чистого и воздержного житя, донесено о нихъ Целерину, префекту города, и сей предавъ ихъ Клавдію трибуну. Клавдій велѣвъ ихъ за вѣру тяжко мучити; но видячи чудеса бываючіи въ ихъ страданю наворачнувся до вѣры съ воинами своими. Довѣдавшися же о тѣмъ цѣсарь Нумеріанъ, велѣвъ утопити Клавдія въ морю, сынѣвъ его и жовнѣрѣвъ визнавшихъ вѣру посѣчи ме-

¹⁾ Acta SS. Octobr. XI. d. 25. pag. 437.

чемъ, а Хрисанеа и Дарію тяжко мучити. Збулися знову великіи чудеса. Межи иншими коли цѣсарь Дарію до блудилища запровадити велѣвъ, то по словамъ службы дня 19. марта Христосъ пославъ ѣй звѣря (льва) сторожа чистоты, который громивъ блудникѡвъ приходящихъ. Но цѣсарь приписуючи все чарамъ, казавъ обое выпроводити за городъ и кинути въ глубоку яму, где засыпанъ и потоптанъ ѡтѡйшли къ Господу. Коли на гробъ ихъ чудесніи исцѣленія бывали, а въ поблизкій печерѣ много христіанъ съ женами и дѣтьми собралосѧ для почтенія памяти ихъ смерти, цѣсарь Нумеріанъ довѣдавшисѧ о томъ, велѣвъ завалити вхѡдъ до печеры и такъ собраніи христіане ѡтнесли корону мученичу.

Св. Григорій Туронскій, писатель VI. вѣку, зъ исторіѣ мученичества св. Хрисанеа и Даріѣ оповѣдае тольکو то, що зѡстали мученичествомъ вѣнчаніи и були похороненіи въ единой печерѣ, где многіи подавалися народамъ исцѣленій добродѣйства. Печера та пѡсля тогоже автора була цѣлкомъ засыпана, и ажъ по совершенѡмъ наверненію Рима объявивъ Богъ христіанамъ мѣстце, где були мощи св. Хрисанеа и Даріѣ; и зроблено вхѡдъ до печеры, мѣстце же то за бываючіи тамъ чудесніи исцѣленія украшено; печеру же роздѣлено на двѣ части; по единой сторонѣ були ѡтдѣленіи гробы св. Хрисанеа и Даріѣ, а по другой сторонѣ лежали тѣла иншихъ святыхъ въ купѣ похороненіи.

Поченіе. Святіи Хрисанъ и Дарія любили Іисуса Христа солодко, бо не далися розлучити ѡтъ него славою и роскошію свѣта; любили мудро, бо не далися обманути духомъ ложи и заблужденя, любили крѣпко, бо не утомилися муками и противностями. Наслѣдуймо ихъ любовь. Іисусъ Христосъ шукае такихъ любителей; бо возлюбивши насъ солодко, мудро и крѣпко, ставъ для насъ чоловікомъ безъ грѣха и пострадавъ за насъ.

Молитва. Волею божою тѣлесніи страсти (намыетности) удержавши, мудростію Христовою розумованя свѣтскіи якъ паутину усунувши и духа рососою огонь мукъ угасивши, въ храмъ небесный перенеслистеся и вѣнцѣ жизни удучилисте, поючи: Благословѣтъ всѣ дѣла Господніи Господа. Зранилистеся, святіи мученики, солодкимъ желаніемъ сотворителя вашего и красоты мірекіи презрѣвши, посвятилистеся всецѣлыхъ Богу.

156. Св. мученикъ Ѡалалей. (Д. 20. мая.)

Пѡсля греческихъ миней св. Ѡалалей бувъ лѣкаремъ и безплатно лѣчивъ недужныхъ. Маемо акта сего святого у Боллан-

дистѡвъ¹⁾). Понеже на тѣ акта не можемъ цѣлкомъ спуститися, то подаемъ зъ нихъ тѡлько головнѣйше, що и въ минеяхъ споминаеся.

Св. Ѡалалей пострадавъ пѡдчасъ консулату (ипатѣ) Нумеріана (около 284. р.) Схватаный въ Аназарбѣ (Азарбѣ), городѣ Киликіѣ, бувъ представленъ губернатору Ѡеодору въ Егеи, городѣ Киликіѣ надъ моремъ. Въ страданію его навернулися два каты Александръ и Астерій и зѡстали мечемъ усѣченіи. Потѡмъ коли Господь черезъ чуда даремными показавъ всѣ попытки сѣпакѡвъ мучити святого, Ѡеодоръ велѣвъ всадити его въ лодь, вывезти на глубину морску и вкинути въ море. Но св. Ѡалалей призвавши имя Христове, выйшовъ зъ волнъ моря на сушу яко побѣдитель невѣрія поганьского. Губернаторъ же, тымъ чудомъ тѡлько бѡльше розлюченый, приказавъ выпровадити его на позорище въ добычу звѣрямъ. Коли же звѣрѣ пощадили святого, припадаючи къ его ногамъ, губернаторъ, наслѣдуючи упорнѡсть діавола, давъ послѣдній вырокъ смерти на святого, По тому выроку скѡнчивъ св. Ѡалалей бѣгъ жизни своеи въ городѣ Егеи на мѣстѣ, которе звалось Едесса. Пѡсля миней бувъ онъ мечемъ стятый.

Изъ исторіѣ св. мм. Вавилы²⁾, Хрисанѡа и Даріѣ и Ѡалалея видко, що императоръ Каръ съ сынами своими Каринѡмъ и Нумеріанѡмъ мусѣли опубліковати едикты противъ христіанъ и хотѣли живитися кровію христіаньскою. Но незглублена премудрѡсть бѡжа не имъ то судила. По короткѡмъ панованію зѡстали они убитіи. Заразъ же по смерти Нумеріана собралося бурливе жовнѣрске вѣче въ Халкидонѣ; воеводы и полковники утворили военну раду, и ихъ голоса означили Діоклитіана, начальника прибочной императорекой гвардіѣ яко наслѣдника и метителя убитого Нумеріана. Діоклитіанъ отже бувъ то той чоловікъ, который якъ вецрѣ дикій мавъ кинутися на виноградъ Господень, абы, такъ якъ пророки предвидѣли, опустошити виноградъ Христовъ.

Поученіе. Богъ есть довготерпѣливый; Онъ ожидае часто довге время покаянія грѣшникѡвъ; не карае ихъ заразъ, чтобы имъ дати время покаянія. Длятого многіи мучитель довго лютилися противъ христіанъ, которіи черезъ ихъ лютѡсть правдивой шкоды не понесли; понеже любячимъ Бога бѣды житейскіи служатъ ко умноженію заслугъ и вѣчной славы.

Молитва. Воображавъ есь, славный Ѡалалее, страданье Пана,

¹⁾ Acta SS. Maji V. d. 20.

²⁾ См. выше ч. 134.

всѣхъ сотворѣнь; воздвиженъ на дерево мучилищне и въ ребра терзанный оскаржаешь суровство мучителей тай укрѣпляешь побожнѣсть христіанську. Матерію тѣлесну ѡтвергъ есь и поживши въ способъ безтѣлесныхъ на земли, причисливесь ся ангелскимъ хорамъ.

157. Цѣсарь Діоклитіанъ и его товариши. Св. мученикъ Александръ Римскій. (Д. 13. мая)

Діоклитіанъ збѣставъ императоромъ дня 17. вересня 284. р. въ Халкидонѣ. Р. 286. дня 1. цвѣтня взявъ онъ Максиміана за товариша пѡдъ именемъ Августа. Діоклитіанъ прозавася Ювишовымъ, а Максиміанъ, Геркулеемъ (Геркуліемъ). Оба же императоры дня 1. марца 292. р. пріяли си на помѡчу Кесарей. Діоклитіанъ пріавъ за Кесаря Галерія, которого прозвано Максиміаномъ; Геркулей же пріавъ Константія Хлора, отца Константина Великого. Теперь же треба знати, що въ то время держава римска роздѣлялася на четири префектуры, которіи содержали 13 діецезіи свѣтскихъ, а 123 провинціи (области.) Діецезіи пѡдданіи были викаріямъ, а провинціи префектамъ провинцій (губернаторамъ, игемонамъ.) Діоклитіанъ обладае въ Никомидіи префектурою востока, которая содержала діецезіи Фракію. Азію, Понтъ, востокъ и Египетъ. Его Кесаръ Галерій резидуетъ въ Сирміи, обладаючи префектурою Иллиріи, которая содержала Дакію, Македонію и Грецію. Геркулей въ Медиоланѣ обладае префектурою италійскою, которая содержала діецезіи Африку, Италію и острова. Его Кесаръ Хлоръ резидуетъ въ Тревирѣ и управляетъ префектурою Галліи, которая содержала діецезіи Британнію, Галлію и Испанію. Кесаръ Констанцій Хлоръ походивъ изъ знатной родины и посѣдавъ свойства великого мужа. Прочіи же реченіи князѣи были карьеристы зъ низкого походження и нечестного успособленія.

По свѣдоцтву Евсевія въ першихъ 18 лѣтахъ Діоклитіана станъ христіанства що найменше на востоцѣ бувъ дуже утѣшний. Діоклитіанъ не выдавъ противъ вѣрнымъ жадныхъ гонительскихъ едиктовъ. Однакъ понеже въ календаріи нашѡмъ записаніи суть мученики зъ того времени, то не можемъ сомнѣватися, що Діоклитіанъ ѡтъ початку своего панованія велѣдствие давнихъ едиктовъ цѣсарскихъ переслѣдовалъ и убивавъ христіанъ прилѣжно. Въ доказъ несправедливон суровости Діоклитіана Ювишоваго и Макси-

міана Геркулея слѣдуетъ заразъ исторія св. м. Александра Римского и иныхъ св. мучениковъ

Св. Александеръ бувъ зъ города Рима въ царство Максиміана воинъ въ сотни Тиберіана комита. Коли комить съ войскомъ идоламъ приносивъ офѣру, Александеръ не хотѣвъ участвовати и назвавъ комита съ прочими дѣтьми нерозумно дѣлающими, що кланялися демонамъ, непочитаючи всѣхъ сотворителя Іисуса Христа. Длятого приведено его на судъ къ императору Максиміану. ангель же божій являючися укрѣпивъ святого. На судищу визнавъ св. Александеръ Христа ѡтважно и бувъ за то люто съчєный. Воззрѣвши же св. исповѣдникъ на небеса, видѣвъ двери ихъ отвертїи и Сына божого сидячого одесную Отця. Тогды возсіяло лице Александра свѣтломъ небеснымъ. Пораженный тымъ видомъ Максиміанъ ѡтдавъ святого Тиберіану комиту и Себастіану игемону, щобъ ѡтправилися съ нимъ въ Византію и въ дорогѣ мучили его и христіанъ. Потѣмъ перве опалено огнемъ Александру боки. Послѣдовала же ему его мати Пименія, возбуждаючи къ терпѣливости. Коли св. Александеръ прибувъ къ Филиппополю, вышли ему на встрѣчу тамошніи христіане, которїи цѣловали его кайданы. Онъ же благодаривъ Бога. Запровадженъ дальше въ Верію бувъ на судъ люто бичованный, укрѣпленный же ѡтъ ангела. Потѣмъ молитвою одержавъ ѡтъ Бога воду, которой неставало. И тымъ чудомъ наворачнувъ многихъ идолопоклонниковъ къ Христу. Наконецъ запровадженъ бувъ въ городъ еракійскій Дризипару и при та-тамошній рѣцѣ пѡддався выроку сказавшому его на усѣченье головы. Коли же катъ пораженный видѣніемъ ангелскимъ не мѡгъ простерти мечъ на него, святой помолився, чтобы ангелы хранители трохи ѡтступили, и ударенный потѣмъ мечемъ совершивъ мученичество д. 13. мая. Тѣло святого похоронила мати его Пименія¹⁾.

Θеофилактъ Симокатта и Θеофанъ споминають нападь Хагана, короля аварского, которого воины здобули городъ Дризипару и спалили церковь св. Александра, ограбивши же памятникъ его, выкинули тѣло изъ гробу. Но Господь укаравъ ихъ за то поморомъ, которымъ едного дня сѣмъ сыновъ Хагана съ безчисленнымъ народомъ погибли. Отожь по пѣсняхъ побѣдныхъ и танцахъ веселыхъ наступивъ смутокъ, плачь и слезы безѡтрадніи. Минєя Венеційска

¹⁾ Такъ та исторія представляется изъ синакеарія старинного рукописаного церкви Константинопольской хороненого въ коллегіи Кларомонтанской оо. Іезуитовъ. См. Acta SS. Maji III. d. 13. pag. 192. Обширнѣйше оповѣдаєся въ актахъ тамже у Болланд.; но акта не со всѣмъ достовѣрный.

о семь св. Александрѣ, который похидивъ изъ города Путіюли, говоритъ дуже коротко дня 25. лютого.

Поученіе. Св. Александеръ змѣннымъ и зникомымъ рѣчамъ не привѣсь божои чести; но служащи единому истинному Богу, уповавъ на Бога, що прибѣжище бувъ намъ въ родъ и родъ и отъ вѣка до вѣка милуе боящихся его. Наслѣдуймо св. Александра и мовмо во всѣхъ пригодахъ житя: Исповѣдайтеся Господеви яко благъ, яко во вѣкъ милость Его.

Молитва. Слава Тобѣ Христе Боже, Апостоловъ похвало и мученикѣвъ веселіе, которіи до смерти визнавали Тебе неизмѣнно.

158. Св. мм. Клавдій, Астерій и Неонъ и Неонилла. (Д. 30. жовтня)

Акта ихъ маемъ у Руинарта и у Болландистѣвъ¹⁾. Суть то подлинніи акта и правдивіи, взятіи зъ протоколу проконсуля. При кѣнці тыхъ актѣвъ сказано есть, що святіи мученики нашіи пострадали дня 23. серпня за консулей Діоклітіана и Аристовуля (р. 285.) Если та дата не есть дописана отъ якого пѣзнѣйшого христіанина зъ невѣжества, то маемъ доказъ, що церковь гонена была отъ першихъ лѣтъ Діоклітіана.

Пѣсля актѣвъ святіи Клавдій, Астерій и Неонъ були три брата, ятіи за вѣру и заключеніи отъ начальника города Егеѣ. Минѣѣ греческіи примѣчаютъ тутъ, що повѣдь до заключения ихъ дала ихъ мачиха, котора по смерти ихъ матери и отца чигала на маестокъ спадаючий на нихъ по отцю и донесла начальству городскому, що суть христіанами. Съ ними ято также двѣ жены Домнину (Донвину) и Феониллу (Неониллу). Коли же проконсуль (анѣипать) Лисія прибувъ до Егеѣ, велѣвъ си представити всѣхъ увязненныхъ христіанъ. Тогды писмоводитель Евлалій (Евѣалій) — мовятъ згѣдно всѣ екземплярѣ актѣвъ — представивъ ему св. трехъ братіи Клавдія, Астерія и Неона. Звернувшись до Клавдія Лисія, наминавъ, щобы жертвовавъ и черезъ свою глупѣсть не потерявъ молодости. На то отповѣвъ Клавдій, що жертвы Богу пріятніи суть милостынѣ съ чистымъ и святымъ житіемъ; боги же поганьскіи суть то бѣсы, которіи на вѣки губятъ душѣ своихъ почитателей. Лисія же роздраженный святымъ признаньемъ велѣвъ бичовати святого исповѣдника, абы, якъ мовивъ, звытяжити его глупѣсть.

¹⁾ Acta SS. Aug. IV. d. 23.

Святый не уважаючи на хлосту, позбѣстивъ непохитный и взираючи на вѣчныя нагороды въ небѣ, шутивъ зъ грозбъ и обѣтницъ нечестивого судіи. По хлостъ же бувъ протягнений на мучилище и судія велѣвъ подложити ему огонь подъ ноги та вырѣзовати ему зъ пять куснѣ тѣла, чтобы представити его очамъ. Святый же мученикъ взираючи на кусники тѣла своего рѣкъ: „То не есть бо-лестною потерей для тыхъ, що Бога любятъ. Мниміи тѣ бѣды суть порукою добрѣ вѣчныхъ“. Потѣмъ приказавъ Лисія розшарповати ему боки желѣзными нѣгтами, натирати его раны острыми чере-пами и прикладати еще горячіи походнѣ. Но все безуспѣшно; свя-тый бо мученикъ говорилъ свое, що тѣ муки для Бога принятѣ, суть истиннымъ зыскомъ; що умерти за Христа, то скорбъ не-оцѣненный. Отрѣшено его отже ѿ мучилища, и по ѡтпровожденю его до темницѣ Евладій представивъ твердосердечному судіи вто-рого брата Астерія. Сей освѣдчивъ по просту, що не жертвуетъ бо-гамъ; бо наученъ есть кланятися единому Богу, сотворителю неба и землѣ, судіи живыхъ и мертвыхъ. За то хороше исповѣданье взято его заразъ на мучилище и розшарповано ему боки нѣгтами желѣзными. Коли Лисія налѣгавъ на него, чтобы жертвовавъ бо-гамъ ѡтновѣвъ: „Братъ есмь того, который ѡтновѣдавъ тобѣ пе-редъ мною. Менѣ и ему единый духъ и едино признанье. Дѣлай, що можешь. Маєте тѣло мое въ своѣй власти, душѣ же моеи не маєте во власти. Глухой, незмысленый по що муками трапишь мене? Чи не уважаешь, що Богъ за то тобѣ ѡтдастъ?“. Положѣтъ ему, заверещавъ Лисія, углѣвъ горячихъ подъ ноги, рѣзгами и найтверд-шими жилами потовчѣте ему живѣтъ! Коли ся стало, рече Астерій ему: „Слѣпый еси во всемъ и того жадаю ѿ тебе, чтобысь жадного члена моего не пустилъ безъ казни“. Рѣкъ Лисія: „Най-стереженъ буде съ прочими“. По ѡтвязаню Астерія представлено Неона. Понеже сей дуже молодой бувъ, то Лисія повзявъ надѣю его позыскати и называючи его сыномъ, наминавъ къ послушаню, чтобы не бувъ скаранъ, якъ братя. Онъ же ѡтновѣвъ: „Покла-няюся Богу неба, а не идоламъ, которіи не суть богами и не мають жадной власти“. Коли его за то дуже сурово бито въ каркъ яко богохульника, мовивъ, що не говоритъ хулы, но саму истину, Протягнуто и его на мучилище, насыпано угля подъ ноги, бичовано жилами. Понеже всѣ тѣ мученія до ничего иншого не придавалися, якъ показати простодушну шляхетность мученика, который ничего бѣльше не говорилъ, якъ що добре знае и понимаетъ пожитокъ и користь душѣ своей; то судія-тиранъ ганьбою покрытый усунулся по за заслону судища и совѣтовался съ радцами. Потѣмъ же

Потѣмъ же повернувши ко пѣсудимымъ братьямъ, которыхъ знову представлено, перечитавъ вырокъ засуджающій трехъ братій на пропятіе вѣ города и предающій ихъ тѣла птицамъ хищнымъ. По перечитаню выроку ѡтпrowаджено святыхъ до вязницъ и еще того самого дня выпrowаджено на пропятіе. При сумнѣмъ зрѣлищу катованыхъ братій притомніи були обѣ увязненіи христіанки, и судія еще передъ выконаньемъ выроку на трехъ братьяхъ взявся до обохъ. Домнина, которой не згадують минеѣ, терпѣла перва. Она освѣдчила Лисію, що боится бѣльше поломѣней пекла, нѣжь того, що три брата ѡтъ катѣвъ пострадали, и що не буде жертвовати богамъ деревянымъ и камѣннымъ, поклоняе ся же Богу и Ёго Христу. Лисія казавъ за то здерти зъ неи одежѣ, протягнути нагу на мучилищи и рѣзгами сѣчи по вѣмъ тѣлѣ. Се выповнено съ такою суровостію, що пѣдъ рѣзгами ѡтдала духъ Богу.

Напослѣдокъ прійшла Феонилла къ допросу. Она була зъ доброго роду перве поганка; но наворачнувшись къ Христу по смерти мужа, провела 23 лѣта вдовства въ постахъ и молитвахъ. Греки въ минеяхъ называютъ ѣѣ Неониллою и мовять, що була сестрою трехъ выше реченыхъ братій. Коли страшено ю муками, рекла, що не боится никого кромѣ Бога, котрый може погубити и душу и тѣло въ пеклѣ, где палитися будутъ особенно поклонники демонѣвъ. Лисія же видячи ся презрѣннымъ въ своихъ просьбахъ и грозбахъ, не посѣдася зѣ злости и крикнувъ до катѣвъ: „Заушайте ю, киньте на землю, звяжѣтъ ноги и мучѣтъ вѣми способами“. Зносячи терпѣливо тѣ муки, рекла она ему: „Суди ся же по вашимъ законамъ; чи вѣльно ти особу знакоmitого роду такъ мучити“? — А ѡнъ еще бѣльше розлютившись, кричавъ: „Повѣсѣтъ за волосье, роздягайте ѡтъ стѣпъ до головы и бійте по вѣмъ тѣлѣ, щобы жадна часть не була безъ раны“. Тогда рекла обнажена: „Не соромишь ся, що поставивъ есь мене нагою? Не мене саму, але и свою матеръ и жѣнку обезчестивъ есь; вѣѣ бо есмы жены одной натуры“. Ѣнъ же все безъ чутя пробуваючи, велѣвъ бритвою оголити ѣѣ голову, обложити терньемъ все тѣло, вытягнути на четырехъ паляхъ, бити ремѣнями по вѣмъ тѣлѣ и насыпати грани пѣдъ чрево, абы такъ умерла. Коли тѣ лютіи приказы выповнилися, приступили два сѣпаки ко проконсулю и рекли: Сударю, она умерла. „Завяжѣтъ, ѡтповѣвъ, еи тѣло въ мѣхъ и киньте въ воду“. И то сталося д. 23. серпня.

Поученіе. Христіанинъ повиненъ себе самого любити. Христіанська же любовь къ собѣ состоитъ въ тѣмъ, що передъ вѣмъ стараемся о спасеніе душъ, а о тѣло и добра часовіи, кѣлько

до спасенія душъ полезно есть. Св. мученики добре понимали пожитокъ и корысти душъ своен; бо якъ не возможно имъ було безъ образы Бога и згубы душъ заховати житъе тѣлесне и добра часовін, то охочо ѳтдали тѣло на муки и смерть, щобы спасти душу и пріяти вѣнецъ мученичества.

Молитва. Мученики Господни, добрая купля, користне купно ваше! Земску жизнь дали вы и пріали небесну; тѣло погубили и выбавили душу; мастокъ потерялисте, который злодѣи крадутъ, и одержалисте почести найвышого судіѣ. Въ небѣ бо съ Христомъ царствуете и на земли всяке мѣсто освящаете, всякъ недугъ исцѣляете и ѳтъ свѣтій ворожихъ выбавляете душъ нашѣ.

159. Св. священномученикъ Артемонъ пресвитеръ.

(Д. 24. марта и 13. цвѣтня.)

Вѣсти о св. священномученику Артемонѣ трохи не баечніи читаемъ въ рукописи Супрасльскѣй и минеи Венеційскѣй. Въ цѣсарство Діоклитіана пѣсланъ бувъ въ Лаодикію (городъ Фригіѣ) комитъ Патрикій, который прибувши, принѣсъ заразъ кадило идоламъ. Сисеній же, епископъ города съ пресвитеромъ Артемономъ и иншими христіанами ночью внишли въ храмъ Артемиды богинѣ, сокрушили идолы и спалили ихъ огнемъ. Слышавши о томъ комитѣ, вырुшивъ за мѣсто, щобы спалити христіанську церковь и казнити епископа Сисенія съ пресвитеромъ Артемономъ; но ѳнъ впавъ заразъ въ необычайный недугъ и вернувшись, мусѣвъ просити епископа о молитвы. Сисеній обѣцявъ ему исцѣленіе, если увѣруе въ истинного Бога. Коли же комитъ вызнавъ вѣру въ Бога Сисеніевого, дѣйстно получивъ исцѣленіе. По исцѣленю же комитъ подорожуючи до Кесаріѣ, спѣткавъ св. пресвитера Артемона провожаного ѳтъ двохъ оленей и 6 онагрѣвъ (дикихъ ослѣвъ) и запытавъ его, якъ злапавъ тѣ звѣрята. Артемонъ рѣкъ ему, що злапавъ ихъ словомъ божимъ и въ дальшій розмовѣ збзнавъ, що есть христіаниномъ ѳтъ молодости. Тогда комитъ велѣвъ его звязати и провадити въ Кесарію. Коли же святого проваджено, добрый звѣрята по приказу Артемона пѣшли къ епископу Сисенію и одна ланя отворивши уста, сказала епископу, що робѣ божій Артемонъ схватанъ ѳтъ безбожного комита веденъ есть въ Кесарію. Здивованный епископъ пѣславъ заразъ діакона Филеаса въ Кесарію, который найшовъ тамъ пресвитера въ вязници. Потѣмъ комитъ взявъ

Артемона къ допросу, въ которѣмъ святой зѣнавъ, що 16 лѣтъ бувъ чтецемъ, 28 діакономъ и 33 пресвитеромъ. Понеже не хотѣвъ офѣровати идоламъ, то заразъ положено его на распаленѣмъ огнищи. Но Господь прославивъ святого чудомъ, и комитъ велѣвъ ѡтпроводити его въ заключеніе. По семъ невѣрный комитъ уготовавъ св. Артемону котелъ клокочучій кипячою смолою; но собѣ самому на безголовье. Бо ото два ангелы въ видѣ орлѣвъ похватили комита и кинули въ котелъ, где зварився люто. Святой Артемонъ бувъ выбавленъ, и идольскій жрецъ Виталій съ многими невѣрными вызнавъ Христа и крестився. Виталій зѣставъ епископомъ, а св. Сисеній найшовся въ приморскѣй сторонѣ Азіѣ, где творивъ чудесніи исцѣленія и просвѣщавъ многихъ, доки зворушеніи погане не задали ему смерть мечемъ, приводячи его ѡтъ земскихъ трудѣвъ къ вѣнцямъ небеснымъ.

Поученіе. Богъ есть найдобротливій; Онъ зъ любви хоче вѣмъ сотворѣнямъ доброго и высвѣдчае намъ дѣйстно безчисленній добродѣйства. Черезъ то же наибѣльше показавъ Богъ свою добротливѣсть и любовь къ намъ, що абы насъ выбавити ѡтъ грѣха, предавъ сына своего едиnorodного на смерть, и абы насъ побудити къ любви, представивъ къ наслѣдованю безчисленныхъ мучениковъ, которіи зъ любви офѣровали житєе свое за Бога и вѣру.

Молитва. Стрѣлою пресолодкии любви Христовои зранивши ся ѡтъ молодости, покинувъ есь тѣлесное пристрастіе и палаючи неустанно любовію божественною, за Бога и вѣру пострадавъ есь. Артемонѣ (що значитъ вѣтрило) славный, моли Христа Бога о спасенію нашѣмъ.

160. Св. мм. Максимъ, Дада и Кинтиліанъ. (Д. 28. цвѣтня.)

Пѣсля актѣвъ святіи сїи пострадали въ царство Максиміана (Геркулея), который наставъ р. 286., ѡтъ анѣипатѣвъ Тарквинія и Гавинія (Габинія.) Максимъ бувъ чтецемъ „каѣолической церкви“. Злапанный съ Дадою и Кинтиліаномъ (Квинтиліаномъ) въ селѣ своемъ Озобіи, приведенъ бувъ съ ними въ поблизкій Доростоль, городъ низшой (второй) Мисіѣ надъ Дунаемъ въ нынѣшній Булгаріи. Потѣмъ всѣхъ трехъ заключено въ темници за вѣру Христову. Въ тѣмъ заключеніи уснувши, видѣли они діавола препоясавшого си оружїе и борючогоса съ ними; но пробудившиися узрѣли Ангела божого, который утвердивъ ихъ въ надѣѣ щасливого выхода предстоячой борбы. Потѣмъ були на судъ къ допросу взятїи и тяжко

биті. Наконецъ засуджено ихъ на смерть мечную, которую претерпѣли въ селѣ своѣмъ Озобін дня 28. цвѣтня¹⁾. Пѣсля греч. миней мощи ихъ були довго незнані; но ѡткрыті зѡстали черезъ Ангела и перенесені въ Константинополь.

Поученіе. Съ умноженъемъ покусъ Господь умножае намъ благодатніи дары, щобысмо могли легко звытяжити, усунути вѣроу якъ горы великіи покусы, и пріяти вѣнецъ побѣды.

Молитва. Побѣдивши щасливо міръ, тѣло и діавола, утѣшайтеся. Но св. мученики, не забувайте насъ еще потыкаючихся съ видимими и невидимими ворогами и ччучихъ васъ все вѣроу.

161. Св. мученикъ Севастіанъ съ дружиною.

(Д. 18. грудня, иншій 26. лютого.)

Св. м. Севастіанъ пострадавъ около р. 287. Онъ есть единъ зъ найславнѣйшихъ мученикѡвъ, досвѣдченый покровитель народѡвъ въ моровыхъ заразахъ, и ѡтъ р. 354. записаный въ найстаршѡмъ календарі св. Амбросія. Св. Августинъ выголосивъ кѡлька рѣчій въ день его праздника. Маемо о нѣмъ дуже довгу исторію, которая дыше знаменитымъ духомъ и великою побожностію. Св. Метастрасть подавъ ю въ скороченію изъ достовѣрнаго письменнаго памятника. Мы же подаемо изъ достовѣрнѣйшихъ подлинникѡвъ²⁾.

Св. Севастіанъ бувъ мѣщаниномъ Нарбонны. Выхованый въ Медіоланѣ прійшовъ въ Римъ, щобы послужити тамъ братьямъ. Принявши же чинъ вѡйсковый, употреблявъ достоинство свое до того, що оборонявъ почитателей правдивого Бога и приводивъ люді къ вѣрѣ. Ѡзначався добротливостію, благоразуміемъ, щиростію и набожностію.

Славнѣйшіи зъ тыхъ, которымъ Богъ черезъ св. Севастіана помагавъ, були два брата ближняки Марко и Маркелліанъ, за вѣру увязнені христіане. Св. Севастіанъ посѣщавъ ихъ щодень въ темници и укрѣплявъ ихъ въ вѣрѣ. Ободреній черезъ него, претерпѣли они за Іисуса Христа хлосту и пріяли засудъ на ѡтсѣченъе головы. Сродники же ихъ одержали ѡтъ префекта Римскаго проволоку 30 дній, щобы склонити ихъ до ѡтреченя вѣры. И мольбы та пред-

¹⁾ См. Akta SS. Apr. II. d. 13. pag. 127.

²⁾ См. Acta SS. Ian. d. 20.

ставленя родичей и сродникѣвъ, начали колебати сердца двохъ проѣвъ вѣры, такъ що хоть черезъ бичи и страхъ смерти не похиталися, мякли на слезы и просьбы сродникѣвъ. Тогда св. Севастіанъ хитаючимся прійшовъ на помѣчь. Для оживленя ихъ вѣры державъ вѣнъ знамениту бесѣду, которая тревала близко цѣлу годину. И Господь пѣднѣсь силу той бесѣды чудомъ. Бо ото коли святой говоривъ, видѣно его лице сіяюче надзвычайнымъ свѣтломъ, и сѣмь Ангелѣвъ убираючихъ его въ бѣлу одежу и юношу, що звѣстовавъ ему миръ и обѣцявъ всегда съ нимъ бути. Дѣялося же то въ дому поганьского писмоводителя Никострата, которому ѣдданіи були св. исповѣдники пѣдъ надсмотръ, и притомна була тамъ Зоя, жѣнка писмоводителя, которая ѣтъ шести лѣтъ черезъ тяжку недугу потеряла бесѣду. Сія жена, коли св. Севастіанъ скѣнчивъ бесѣду, упала ему до нѣгъ и знаками указовала, що видѣла небесне сіяніе лица его и разумѣла слова бесѣды. Святой же Севастіанъ пѣзнавши нѣмоту еи, назнаменаъ еи уста знакомъ креста и пѣднѣвши очи къ небу рѣкъ: „Если все, що я говоривъ, истина естъ, то сподоби, Господи Іисусе Христе, розрѣшити узы еѣ языка“. Словамъ тымъ послѣдовало заразъ чудо исцѣленя жены, и она ублажала святого, визнавала вѣру въ его слова и говорила, що видѣла Ангела шедшого съ небесъ, который передъ очима Савастіана державъ отверту книжку, где написаніи були слова выголошеніи Севастіаномъ. Тогда Никостратъ и сродники святыхъ исповѣдникѣвъ съ прочими свѣдками чудесного исцѣленя жены увѣрили въ Христа, Никостратъ же упавши до нѣгъ Севастіана просивъ о прощеніи, що державъ святыхъ исповѣдникѣвъ связанныхъ. Потѣмъ ѣтнявъ имъ оковы и пустилъ ихъ на волю. Марке же и Маркелліанъ похваливши его вѣру, освѣдчили, що не залишатъ подвигъ вѣры и не оставятъ ему святу борбу о нѣй. Потѣмъ наминали своихъ родичей и сродникѣвъ, чтобы крѣпко держали приняту вѣру. Всѣ притомніи проливали слезы покаяніи за прошле свое невѣріе и благодарили Господа, що освободивъ ихъ ѣтъ тѣмы поганьства. Дальше по совѣту Севастіана собравъ Никостратъ черезъ своего пѣдручного Клавдія всѣхъ переступникѣвъ увязненныхъ у себе пѣдъ предлогомъ, що хоче ихъ приготовить на перше засѣданіе суда. А св. Севастіанъ начавъ проповѣдати имъ евангеліе, видячи же ихъ зрушенныхъ до слезъ, велѣвъ ѣтняти имъ оковы. Потѣмъ призвано священника Поликарпа, который тѣшився зъ ихъ наверненя, велѣвъ имъ надѣятися милосердія божого, постити до вечера и распорядивъ, чтобы кождый зъ нихъ подавъ имя свое, абы окреститися вечеромъ. — Пѣзнѣйше оповѣдавъ Никостратъ Клавдію то, що

у него сталося, и якъ жена его исцѣлѣла. Клавдій взрушенный тымъ привѣвъ заразъ двое недужныхъ своихъ дѣтій и поставивши ихъ передъ святыми, освѣдчивъ вѣру свою въ Христа и просивъ о исцѣленіи ихъ. Тогда святіи выразили певну свою надѣю, що тѣ недужніи исцѣленіи будуть, если стануть христіанами. Въ то же время пріято имена тыхъ що просили крещенія, которыми були родичи Марка и Маркелліана Транквиллинъ и Маркія, шѣсть пріятелей Транквиллина, Никостратъ съ братомъ своимъ Касторомъ и женою своею Зоею и съ всею родиною, числомъ трицять и три особы, Клавдій, надзиратель темницъ, съ женою своею Симфоросою и двома сынками, жены и дѣти св. Марка и Маркелліана и 16 наверненихъ вязнѣвъ, совокупно 68 осібъ. Всѣ зѣстали крещеніи черезъ Поликарпа. Мужамъ бувъ за отца покрестного Севастіанъ, женамъ Бетатриксъ (пѣзнѣйше мучениця) и Лукина були за матери крестнѣй. Двое дѣтій Клавдія були найперше крещеніи и вышли зъ купѣли здоровыми. По нихъ крестився Транквиллинъ, который ѡтъ 11 лѣтъ мавъ подагру въ ногахъ и рукахъ и ѡтъ неі такъ мученъ бувъ, що не мѡгъ своею рукою страву до губы нести и тѡлько съ болемъ мѡгъ ношенымъ бути. Ѣнъ понѣсъ великіи болѣ, коли розбирано его до крещенія. Коли св. Поликарпъ запытавъ его, чи вѣруе ѡтъ всего сердца, що Іисусъ Христосъ, едиnorodный сынъ божій, може его исцѣлити и очистити ѡтъ грѣхѡвъ, ѡтповѣвъ голосно, що вѣруе зъ цѣлого сердца, но просить тѡлько оставленія грѣхѡвъ. Всѣ прітомніи заплакали и молили Бога, щобъ явивъ ему милѡсть свою. Молитва ихъ зѣстала выслухана, бо коли св. Поликарпъ окрестивъ его и миропомазавъ и вторично запытавъ, чи вѣруе въ Отца и Сына и Св. Духа, то ѡнъ ѡтповѣдаючи: „Вѣрую“, исцѣлився и выйшовъ зъ св. купѣли самъ безъ помочи чужоі та воззавъ: „Ты еси единъ и истинный Богъ, которого окаянный сей свѣтъ не знае“. Потѡмъ були всѣ прочіи крещеніи, и черезъ остальныхъ 10 днѣй 30-дневной зволокы дозволеноі Транквиллину новіи христіане ничимъ не занималися иншимъ, якъ хваленьемъ Бога и готовленьемъ ся ко подвигу мученичества.

По окѡнченю срока 30 днѣй префектъ города Рима Агрестій Хроматій призвавъ старого Транквиллина и зажадавъ, чтобы сыны его вже пріішли, принести кадило богамъ. Тогда освѣдчивъ Транквиллинъ, що самъ наворачнувъ ся къ Христу и черезъ вѣру въ Него исцѣлився ѡтъ подагры. Понеже и префектъ Хроматій много терпѣвъ ѡтъ подагры, бувъ тымъ освѣдченьемъ тронутый; но нехотючи при свѣдкахъ объявитися, велѣвъ ѡтпроводити Транквиллина до темницъ. Ночію же призвавъ его потайно до себе и довѣдався,

що истинно жаднымъ иншимъ средствомъ не выльчится ѿ подагры, якъ вѣроу Іисуса Христа и крещеніемъ черезъ Поликарпа. Потѣмъ Транквиллінъ поішовъ до Поликарпа и призвавъ его тайно до префекта. Префектъ обѣцявъ заразь Поликарпу половину маетки, если выльчить его зъ подагры. Поликарпъ же поучивъ его о грѣшности желанія, за гроши купити надзвычайный даръ божій, и проповѣдавши ему Іисуса Христа, лѣкаря душъ и тѣлъ, задавъ ему тридневный пѣстъ, который также самъ со св. Севастіаномъ державъ. Третього же дня прійшли оба святіи до Хроматія и начинаючи ѿ болѣвъ подагры, говорили о казняхъ вѣчныхъ. Тогда Хроматій освѣдчивъ, що съ сыномъ прійме вѣру Христову. Святый же Севастіанъ перестерѣгъ его, щоби не желавъ крещенія для исцѣленя тѣла, но зъ правдивою вѣрою; и жадавъ щоби позволивъ имъ покрушити его идолы, а запевнивъ его, що сейчасъ исцѣленъ буде. Хроматій хотѣвъ то здѣлати черезъ слугъ своихъ; но святый представивъ ему, що діаволь може имъ пошкодити за ихъ недбалѣсть и невѣріе, и що люди потѣмъ скажуть, що скарані зѣстали за сокрушеніе идолѣвъ. Святый Севастіанъ отже самъ со св. Поликарпомъ помолившися, покрушили идолы, выше двохъ сотъ статуй зъ-всѣхъ родѣвъ вещества. Однакъ вернувшися найшли, що Хроматій не бувъ исцѣленъ. Дятого сказали ему, що запевне позѣстало щось до крушеня або его вѣра не есть еще повною. Онъ же признався, що має кабинетъ повный шклянныхъ и кристалльныхъ дѣлъ штуки до астрологіѣ, который дуже много кошовавъ его отця Тарквина, и що радъ бы бувъ той кабинетъ пощадити яко оздобу дому своего. Святіи же выказали ему суету астрологіѣ и всѣхъ предсказаній еи, и онъ позволивъ имъ съ тымъ робити, що хотять. Тогда Тибуртій, сынъ Хроматія жалуючи такъ дорогого кабинету, велѣвъ роспалити въ двохъ печахъ и заявивъ имъ, що исцѣленія ради отця допускае спустошенъе кабинету; но если его отецъ не исцѣлѣе, то каже ихъ въ роспаленій печи кинути. Святіи приняли охочо то условіе, хотъ Хроматій противився. Коли же святіи потовкли всѣ забытки поганьства въ кабинетъ, явився свѣтлый юноша Хроматію и рѣкъ ему, що есть посланымъ ѿ Іисуса Христа, исцѣлити его. И дѣйстно въ тѣмъ самѣмъ моментъ исцѣлѣвъ Хроматій и побѣгъ за юношею, абы оцѣловати ему ноги; но сей взборонивъ ему, бо Хроматій не бувъ еще обмытый и освященъ черезъ крещеніе. Потѣмъ кинувся Хроматій до нѣгъ Севастіана, а одновременно Тибуртій до нѣгъ Поликарпа. Въ послѣдствіи представивъ св. Севастіанъ Хроматію, що ему невозможно дальше справовати урядъ префекта Рима,

и радивъ, абы просивъ о ѡтпустку и ѡторвавшись ѡтъ свѣтскихъ справъ, думавъ тѣлько о спасенію своѣмъ. Хроматій послухавъ и того самого дня пѣславъ до пріятелей своихъ на дворъ, щобы помогли ему одержати ѡтпустку. Святому же Поликарпу освѣдчивъ, що на время ѡткладае свое крещеніе, щобы со всѣми поеднатися, згѣршеня направити, двѣ свои наложницѣ ѡтпустити и ѡтречися всѣхъ роскошіи свѣта. Св. Поликарпъ похваливъ его предложенье и повѣвъ, що кромѣ случая нужды въ тѣй цѣли до крещенія даеся срокъ 40-дневный.

Тибуртій принявъ крещеніе первый, по нѣмъ мало днѣй пѣзнѣйше его отецъ Хроматій. Съ нимъ крещено 1400 его невѣльничѣвъ, которымъ подаровавъ впередъ свободу, мовячи, що кто начинае мати Бога за отца, не повиненъ вже бути невѣльникомъ челоуѣка.

Все то могло збутися при кѣнци р. 284., коли Діоклітіанъ на востоцѣ зѣставъ императоромъ. Съ початкомъ 285. р. по смерти Карина розширилася власть Діоклітіана и на западъ римской державы; но р. 286. подѣлился ѡнъ нею съ Максиміаномъ Геркулеемъ. Оба владѣтель не спріяли христіанамъ и велѣдствіе давнихъ едиктѣвъ продовжалося въ Римѣ гоненіе христіанъ. Понеже св. Севастіанъ не визнававъ Христа публично, то Діоклітіанъ любивъ его и зробивъ его начальникомъ въ своѣй гвардіи преторіанскѣй. Зъ новонаверненихъ нашихъ позѣстали въ Римѣ со св. Севастіаномъ св. Марко и Маркелліанъ, Тибуртій, Транквиллинъ, Никостратъ съ женою своею Зоею и братомъ Касторомъ и Клавдій съ сыномъ Симфоріаномъ и братомъ Викториномъ. Прочіи же усунулися съ Хроматіемъ на село его. Папа Кай поставивъ Транквиллина священникомъ, а его сынѣвъ Марка и Маркелліана діаконами, прочихъ поставивъ субдіаконами кромѣ Севастіана, которого именовавъ защитникомъ (оборонцею) церкви. Понеже не було имъ въ Римѣ безпечного мѣстця, то папа усунувся съ ними до палаты въ дѣмъ христіанина Кастудя. Едного разу оздоровивъ Тибуртій чудесно певного юношу спавшого и поломавшего собѣ члены и навернувъ его съ отцемъ его и матерію ко Христу.

Пѣзнѣйше вѣнчалися святіи нашѣ мученичествомъ. Зоя була схватана, коли въ празникъ св. Апостолѣвъ молилася при грѣбѣ св. апостола Петра. Шѣсть днѣй морена голодомъ въ темници, скѣнчила она житье висячи зачеплена шією и волосѣмъ надъ запаленимъ гноемъ. Тѣло еи съ привязанимъ каменемъ кинули погане до рѣки Тибера; бо боялися, щобы христіане не зробили ю богинею. Она явилася по своѣй смерти св. Севастіану и пред-

вѣстила ему муч. смерть. Коли сей оповѣвъ то братьямъ, вийшовъ поспѣшно Транквиллинъ мовячи, що на вѣстѣ упереджають ихъ невѣсты, и въ ѡтданье праздника Апостолѣвъ молився у гроба св. апостола Павла. Тамъ зѡставъ ятъ и каменованъ ѡтъ народа. Тѣло его кинено также до Тибера. Никостратъ, Клавдій, Касторъ, Викторинъ и Симфоріанъ були запанѣ, коли шукали тѣлъ св. Зѡв и Транквиллина; поставлені передъ префектомъ Рима Фабіаномъ выдержали пытки три разы и вержені були въ море. Тибуртій позваний ѡтъ нѣкого змѣнника Торквата, доставъ приказъ ѡтъ префекта, кинути на огонь божкамъ кадило або ходити по огню босо. Онъ не намыслявся; но зробивши на чолѣ знакъ креста, ходивъ босо по грани безъ болю, а потѣмъ рѣкъ Фабіану: „Ані важь ся, хотьбы тѣлько вложити руку въ кипятѣкъ воды о имени Іовиша своего“. Судія же рече ему: „Кто не знае, що Христѣсъ вашъ научивъ васъ волшебства“? Святій зганивъ ему ту хулу и бувъ осужденъ на усеѣченье головы. По выповненню выроку здѣлавъ Богъ много чудесъ у его гроба. Кастуль, гостепріимецъ христіанъ, бувъ за Христа тричи мученый и въ ямѣ пѣскомъ засыпанный. Дальше привязали невѣрній Марка и Маркелліана до столпа и привоздили имъ до дерева ноги. Святіи освѣдчили свою радѣсть въ тѣй муцѣ, що привоздилися любви Христовѣй; провѣвши же такъ день и нѣчь, були по велѣнію судіѣ Фабіана копіями заколені.

Напослѣдокъ донесено Діоклітіану о вѣрѣ и побожности Севастіана, и цѣсарь той призвавши святого, дорѣкавъ ему, що зле ѡтилачуе за отримані добродѣйства. Святій ѡтповѣвъ, що, коли не може ожидати помочи ѡтъ каменей, прибѣгае къ Богу небесному и къ Господу Іисусу Христу, неустанно творячи молитвы за добродѣя своего царя и за добробытъ государства. За сію мудру ѡтповѣдь приказавъ цѣсарь варварамъ, щобы зъ всѣхъ сторонъ выпустили на него стрѣлы. Коли зѡставлено его якъ мертвого на мѣстци, прійшла Ирина, вдова по св. Кастулю, щобъ его погребати; найшовши же его при житю, завела до себе въ палату, где вѣдзыскавъ повне здоровье. Потѣмъ навѣщаючи его христіане радили ему усунутися; но онъ порадившись Іисуса Христа въ горячѣй молитвѣ, вийшовъ на стрѣчу Діоклітіану и представивъ ему несправедливѣсть, съ которою жрецъ его подуцають нарѣдъ до переслѣдованя христіанъ, що молятся за державу и благоденство арміѣ. Розгнѣванный цѣсарь повелѣвъ заразъ ѡтпроводити его до цирка въ палатѣ и на смерть палицами бити. (Около 287.) Зъ обавы, абы христіане не почитали его яко мученика, кинено тѣло святого до клоаки, где зависѣлося на гаку. Потѣмъ явився святій женѣ

Лукинѣ и сказавши, где его тѣло есть, повелѣвъ взяти оно и похоронити въ катакомбахъ на входѣ до пещеры св. Апостолѣвъ. По похоронѣ явився еще разъ Лукинѣ, котора 30 днѣй пробувала при его гробѣ, и мовивъ їй, щобы умѣрковала строгости житя своего.

Папа Дамасъ построивъ церковь надъ гробомъ св. Севастіана, котора ѳтъ 5. вѣку знатною була. Св. Григорій Великій оповѣдає чудеса збувшіеся за причиною св. Севастіана. По свѣдоцтву Павла діакона р. 680. устала велика зараза, якъ тѣлько вслѣдствіє обьявленя божого поставлено въ церкви св. Петра въ веригахъ (кайданахъ) олтарь св. Севастіану. Противъ джумы призывано его также въ Медіоланѣ за св. епископа Кароля Боромея р. 1575. и въ Лисбонѣ р. 1599. Оповѣдають много чудесъ збувшихъ ся за причиною сего святого, которого память празнуемъ дня 18. грудня. Съ нимъ не треба мѣшати иншого Севастіана, который въ першѣмъ вѣцѣ пострадавъ за вѣру со св. Фотиною Самаританкою, якъ въ житю тѣмже сказано. Память того Севастіана и св. Фотиніѣ дня 26. лютого.

Поученіє. Увязненихъ за имя Іисуса посѣщати, невѣжей поучати, сомнѣвающимъ ся добру раду дати суть дѣла милосердія, которыми по прикладу св. Севастіана повиннисмо ближнимъ нашимъ помагати, щобы найти милость найвышого судіѣ въ день страшного суда.

Молитва. Непобѣдиміи мученики, земли земное оставилисте и къ небеси възійшлисте, вашими ранами украшеніи и честными страданіи приоздобленіи; длятого молѣтся даровати душамъ нашимъ миръ и велику милость.

162. Святіи и чудотворцѣ безсребренники Косма и Даміанъ.

(Дня 1. листопада, 1. липця и 17. жовтня.)

Пѣсля минеѣ императора Василія (порфирогенита) и минеѣ Венеційской розрѣзняти треба три пары святыхъ безсребренникѣвъ (лѣкарей безъ сребла и нагороды лѣчившихъ) имене Косма и Даміанъ. Едній зъ Азіѣ, которыхъ память дня 1. листопада празнуеся; вторіи зъ Рима, дня 1. липця празнуеміи; третіи зъ Арабіѣ, що почитаются д. 17. жовтня. Но ученіи мовять, що нема пѣдстави, розрѣзняти три пары; бо розрѣженне трехъ паръ не почиває на жаднѣмъ памятнику старшѣмъ ѳтъ 9. вѣку. Длятого мовять, що во всѣ три дни почитаются тѣлько святіи Косма и Даміанъ зъ Арабіѣ.

I. Пѣсля миней св. Косма и Даміанъ, що ѡтъ Азіѣ, були сыны Θεодотіѣ, побожной жены въ Азіи. Она повдовѣвши въ молодости, выховала обохъ въ страхъ божіѡмъ. Коли оба брата выучилися всѣхъ вѣдомостіѣй человѣчихъ, посвятилися лѣченю душъ и тѣлъ человѣческихъ, помагали не тѣлько людямъ, але и скотамъ и служили ко доброму всѣмъ, непринимаячи жадной заплаты, за що и безсеребренниками названіѣ суть. Провѣвши же такъ житье въ выповненю всякой добродѣтели, скончалися въ мирѣ. Честніи ихъ мощи положено въ мѣстци званѡмъ Ферманъ. Історія сія въ минеяхъ здаеся бути баечною.

II. Относительно св. безсеребренникѡвъ Космы и Даміана Римскихъ повѣдаютъ минеѣ греческіѣ, що тѣ св. брата жили и пострадали въ Римѣ. Научившіся лѣкарского умничества, при благодати дарованѡй собѣ исцѣляли всякіи недуги людѣѣ и скотѡвъ, нежадаячи ѡтъ исцѣленныхъ ничего кромѣ вѣры въ Христа и исповѣданя тоѣ вѣры и подаваячи щедро милостынѣ зъ маетку, который одѣдичили по родичахъ. Коли цѣсарь Каринъ за ширенье вѣры поставивъ ихъ на судъ, при способности допроса выкрутилося лице его въ задъ ко плечамъ, они же исцѣлили его и навернули съ притомными людѣми. Дятого зѡстали почитательно выпущеніѣ. Пользуячися потѡмъ свободою, по давному исцѣляли недуги и ширили вѣру. Но нѣкій учитель лѣкарской штуки позавидававши имъ ихъ славы, выпровадивъ ихъ на гору для собираня цѣлебного зѣля, и коли на рѡжныхъ мѣстцяхъ збирали, ударивъ на нихъ съ ненацька каменями и позбавивъ жизни. И тѣ вѣсти здаются ученымъ баечными.

III. Що касаеся наконецъ св. Космы и Даміана зъ Арабіѣ, маемъ у Болландистѡвъ¹⁾ троякій акта мѣстцями невѣроятніи и четвертіи почасті баечніи. Зъ тыхъ актѡвъ слѣдую історія наступуюча, котору такожь старіѣ авторы латинскіи Алдгелмъ и Адо, и греческіи минеѣ представляютъ. Коли Діоклітіанъ и Максиміанъ были ипатами (консулями) (ок. 287. р.), поставлено въ городъ Еген, области киликійскѡѣ, на судъ двоухъ братіѣѣ Косму и Даміана. Они були лѣкарѣ изъ знатного роду, походили зъ Арабіѣ. Съ ними приведено на судъ такожь трехъ братіѣѣ ихъ, которіѣ звалися Анѣимъ, Леонтій и Евпреній (Евтропій.) Всѣ пять передъ судією Лисією визнали ѡтважно, що суть христіанами и були мученіѣ тай въ море киненіѣ. Выйшовши же чудесно изъ воды на

¹⁾ Acta SS. Sept. VII. d. 27.

берегъ, зѣстали киненіи въ огонь. Но Господь выбавивъ ихъ и ѡтъ огня. Потѣмъ выбавивъ ихъ ѡтъ казни распятія и ѡтъ стрѣлъ, которіи выпустили на нихъ воины. Наконецъ Лисія видячи себе звѣтяженнымъ, велѣвъ всѣхъ мечемъ убити. И въ той способъ совершили святіи побѣду исповѣданія дня 25 листопада.

Прокопій, писатель VI. вѣку (о зданіяхъ Юстиніана) утверждаетъ, що за часѡвъ того цѣсаря тѣла св. мм. Космы и Даміана, положеніи були въ ихъ церкви коло сирійского города Кира. Тойже писатель оповѣдає, що въ Константинополю була дуже стара церковь св. Космы и Даміана (пѣсля Кодина изъ време́не Θεодосія молодшого), и що цѣсарь Юстиніанъ исцѣлѣвшися ѡтъ тяжкой недуги предстательствомъ св. Космы и Даміана, которіи явились ему въ недузѣ, розширивъ ту церковь и украсивъ величественно. Якъ св. братья Косма и Даміанъ прославленіи були въ Константинополю чудесами, слѣдує изъ того, що мали тамъ еще двѣ инші церкви по́дъ призваніємъ имене своего. О чудесахъ ихъ по смерти свѣдчитъ св. Григорій Туронскій. Суть также зборники о чудесахъ тыхъ Святыхъ. У латинникѡвъ особенно въ церкви въ Римѣ, котора по́дъ ихъ именемъ ѡтъ 6. вѣку вславлена була, оказовано имъ велике почитанье. И зъ ѡтти може пріишло, що розрѣжнено Римскихъ св. мученикѡвъ Косму и Даміана ѡтъ азійскихъ и арабскихъ.

Поученіє. Богъ есть наймилосерднѣйшій. Онъ прощає радо всѣмъ истинно кающимся грѣшникамъ беззаконія ихъ и часто съ ѡтпущеніємъ грѣхѡвъ чудесно увѡльняє грѣшникѡвъ ѡтъ болѣзней и бѣдъ тѣла. Иисусъ Христосъ исцѣляє болѣзнь душъ и тѣлъ въ народѣ и дає тую благодать своимъ угодникамъ Космѣ и Даміану. Стараймося черезъ тверду вѣру, истинне покаянiє и усердну молитву за причиню св. мм. Космы и Даміана увѡльнитися ѡтъ грѣхѡвъ и нуждъ нашихъ.

Молитва. Яко свѣтъ, яко два великіи сонечка украшаєте розумную твердь, безсребренники, и зорями чудєсь просвѣщаєте всѣхъ вѣрныхъ сердца. Тымъ то просячи зовемъ, розрѣшѣтъ тьму страстей нашихъ, исцѣлѣтъ въ нуждахъ зѣстающихъ и болящихъ, съ Θεодотією молячи Бога наймилосерднѣйшого, выбавитися намъ ѡтъ свѣтій ворожихъ.

163. Св. м. Діомидъ. (Д. 16. серпня.)

Св. Діомидъ бувъ ѡтъ Тарса Киликійского, художествомъ лѣ-
карь, вѣрою христіанинъ. Въ времени Діоклітіана прійшовъ ѡнъ
въ Никею виѣинійску, обходивъ сей городъ, лѣчивъ хорыхъ якъ
природными средствами, такъ и призываньемъ имене Іисуса и на-
вертавъ многихъ до вѣры. Кромѣ того посѣщавъ ѡнъ увязненихъ
за имя Христова и служивъ имъ. Дятого казавъ Діоклітіанъ его
спѡймати. Коли же воины схватавши его, провадили звязаного,
святый упросивъ ихъ, щобы позволили ему зѣсти. Они не боро-
нили ему; бо думали, що має потребу. Знетерпѣливлені же че-
каньемъ прійшли до него и нашли, що умеръ на молитвѣ. Тогды
по короткѡй нарадѣ ѡтрубали ему голову, абы занести къ цѣсарю.
Но заразъ були они укарані слѣпотою, а обернувшись къ мо-
литвамъ святого, прозрѣли и навернулися къ вѣрѣ. Такъ читаемъ
въ минеи Венеційскѡй. Константинъ выбудовавъ въ Константино-
полю церковь св. Діоміда, котору Василій Македонянинъ розши-
ривъ, украсивъ и обогативъ. Бувъ тамъ и монастирь, при кото-
рѡмъ находилася вязниця, якъ читаемъ въ исторіи св. Мартина,
папы Римского.

Поученіе. Не знаємъ, коли, где и якъ умремъ. Дятого
будьмо готові умерти коли, где и якъ Богъ дасть, и стараймоя
такъ жити, якими хотѣли бы мы найтися въ смерти. Доброчинне
и побожне житье св. Діоміда, которе скѡнчилось наглою смертію,
най наставляе насъ къ визнаваню вѣры и выповненю добродѣтели.
Се еще маємъ время и дни къ спасенію!

Молитва. Уповаючи на Бога, ѡтважно занимавъ есь ся до-
бромъ душъ и тѣлъ ближнихъ и ширивесь вѣру истинну. Жити
для добра другихъ не ѡтрѣкавъ есь ся, умерти за Христа желавесь.
Нынѣ же вѣнцемъ побѣды красячися въ непрохотиміи вѣки, моли
о спасенію душъ нашихъ.

164. Св. м. Юліанъ Тарсійскій. (Дня 16 марця и 21. червця.)

Св. сей мученикъ бувъ зъ Тарса въ Киликіи; якъ примѣчано
въ календарі нашѡмъ, пострадавъ въ царство Діоклітіана р. 288.
Его прославивъ св. Іоаннъ Златоустъ едною бесѣдою похвальною.
Пѡсля тои то бесѣды св. Юліанъ бувъ служителемъ церкви и впавъ
въ руки дуже сурового судіѣ. Сей, пише дальше Златоустъ, хочачи

звытяжити святого, велѣвъ, щодень ставити его передъ собою, и ѡтсылавъ его по допросѣ кождомъ въ темницю, а старався его позыскати то обѣтниками то грозьбами. Въ продовженю року обводивъ онъ его черезъ цѣлу Киликію; думаючи же, що такъ покрые его ганьбою, умноживъ тільки его славу; бо св. мученикъ мѡгъ сказати съ апостоломъ Павломъ: „Богу благодареніе всегда побѣдители насъ творящему о Христвъ Иисувъ и воюю разума Его являющу нами во всякомъ мѣствъ“. (2. Кор. 2, 14.) Задавано ему страший муки. Каты якъ звѣрѣ розшарповали его тѣло, ѡткрыли его кости и внутренности. Но бушовавши во всѣмъ, не здужали ѡтняти ему скорбу вѣры. Коли сѣкли его бичами, прикладали ему огонь и распалене желѣзо, святой звытяжавъ ихъ лютѡсть святымъ словомъ. Нанослѣдокъ судія признавсѣ побѣдженнымъ и осудивъ его на смерть. Будучи тогды въ Егеи, мѣствъ приморскѡмъ Киликіѣ, казавъ въ мѣху наповненѡмъ пѣскомъ и ѣдовитыми повзучими звѣрями (скорпіями, вужами, зміями и ящѣрками) святого зашити и такъ кинути въ море.

Пѡсля миней св. Юліанъ бувъ зъ Аназарбъ, города головного Киликіѣ, сынъ нѣкого поганьского сенатора и христіаньской матери. Коли его схватано, мавъ 18 лѣтъ. Судія, передъ которымъ визнававъ Христа, называвсѣ Маркіаномъ. Коли въ Егеи святой не хотѣвъ жертвовати, то на силу отворено его уста и вдано ему вино и мясо идоложертвенне. Потѡмъ ѡтослано его въ темницю и призвано къ нему его мать, котора послѣдовала ему ѡтъ Тарса. Сія жадала трехъ днѣй зволокѣ, щобы совѣтовати съ сыномъ. По трехъ же дняхъ коли сынъ освѣдчивъ, що николи не ѡтречесѣ вѣры, и мати признала Христа, ѡттятю ѣѣ пяти нѡгъ. Потѡмъ кинено святого Юліана въ море и мати пріяла также вѣнецъ мученической. Море занесло тѣло св. Юліана до Александріѣ киликійской и една побожна жена взявши похоронила оно честно. Доти минеѣ.

По времени зъ Александріѣ перенесено тѣло святого Юліана въ Антіохію, где за часѡвъ св. Іоанна Златоустого хоронилосѣ на предмѣстѣю Дафнійскѡмъ и прославлене чудами показалосѣ скорбомъ всякихъ дѡбръ, средствомъ противъ недугамъ душъ и тѣла. Тамъ надъ гробомъ святого державъ Златословъ свою красну бесѣду о св. Юліанѣ въ самъ его празникъ¹⁾.

Поученіе. Мученичество св. Юліана пересвѣдчае насъ, що

¹⁾ См. св. Іоанна Злат. Migne tom. 27. Acta SS. Mart. II. d. 16. p. 421.

маємъ свободну волю, котора наспівъ дѣлаючи съ благодатію божою, не дасть ся жадною силою пекла або свѣта наклонити до злого. Если-смо доси ето разъ обѣцяли служити Богу и не дотримали слова, причиною естъ дѣлоу наша, въ которій не хочемъ сповѣдати съ благодатію божою.

Молитва. И битый та раненъ и люто потручованъ и въ темниці затворяный мѣста перемѣняючи, не измѣнивъ есъ вѣры и предложена пoboжності. На послѣдокъ со звѣрми заключаемъ и въ мори потопляемъ не отверглася еси, Владыки всяческихъ; но вызнававъ есъ Его до послѣднього дху, слава мученикѣвъ, пребогатый на добродѣтели!

165. Св. муч. Бонифатій. (Д. 19. грудня.)

Акта сего мученика маемъ у Болландистѣвъ, латиньскіи изъ старыхъ рукописей, и греческіи ѳтъ Метафраста¹⁾. Пѣсля примѣчання въ календари греческомъ св. Бонифатій (Вонифатій) пострадавъ року 290. Исторія его въ актахъ представляеся въ слѣдующій спосѣбъ.

Цѣсарь Діоклітіанъ и Максиміанъ послали въ Тарсъ, столицю Киликіѣ, дуже окрутного и хитрого судію Симплиція, щобы тамъ всякими мученіями накланявъ христіанъ ко идолослуженію. Въ тоже время жила въ Римѣ нѣка знатна жена именемъ Аглайда въ грѣшномъ звязку съ Бонифатіемъ, рабомъ своимъ и приставникомъ дѣбръ своихъ. Бонифатій же сей, хотъ чужоложникъ и шіянція, бувъ гостинный, милосердный и гойный для убогихъ и подорожныхъ. По довгѣмъ гѣршачѣмъ житію съ нимъ Агланда рушена страхомъ божимъ призвала его и упоминаючи о потребѣ покаянія и поправы, выразила свою надѣю, що если послужать святымъ исповѣдникамъ Христовымъ, которіи на востоцѣ потыкаются, и набудуть моцѣй св. мученикѣвъ, то за почитанье тыхже черезъ молитвы св. мученикѣвъ улучать спасеніе. По желанію еи Бонифатій взявъ много золота, 12 конникѣвъ и три носила ѳтъ муловъ на двохъ поперечныхъ дручкахъ ношеніи и ѳтправився на востокъ. Рѣкъ же на розстанюся съ панею: „Панѣ моя, если буде возможно, покуплю моцѣи тыхъ, що за Ісуса Христа терпѣти будутъ, если же инакше, и мое тѣло поверне, чи пріймешъ оно въ имени муче-

¹⁾ Acta SS. Maji d. 14. pag. 279 и 19*.

ника"? Она же скартала его за тѣ слова и велѣла ему ити съ певною надѣєю, що достане тѣлеса св. мученикѣвъ. — Тогда Бонифатій, постановивъ подорожовати съ постомъ ѿтъ мясъ и вина и помолившися, ѡтѣйшовъ въ дорогу. За кѣлька днѣй потѣмъ прибувъ въ городъ Тарсъ и удавшися на позорище, видѣвъ, якъ двадцять мученикѣвъ ѿтъ губернатора Симплиція розличнымъ мученіямъ пѣдданѣ ѡтважно за Іисуса Христа подвигалися и діавола изъ вѣсѣхъ сторонъ поразили. То видовиско вѣтхнуло ему ѡтвагу надзвычайну. Ѣнъ пѣйшовъ обнимати и цѣловати мученыхъ святыхъ, просивъ ихъ молитвы и напоминавъ, абы крѣпко подвигаючися, потоптали діавола. Судія же видячи его, призвавъ заразъ на судъ и запытавъ, кто такіи естъ и зъ ѡтки приходить. „Христіанинъ есмь, ѡтповѣвъ Бонифатій, и презираю тебе разомъ съ трибуналомъ твоимъ за помѣцію Бога моего“. За такъ смѣле признанье вѣры предавъ Симплицій Бонифатія катамъ, и тѣ мучили святого черезъ два дни розличнымъ способомъ. О кто опише, мовимъ въ службѣ святого ѡтвѣтно словамъ актѣвъ, страданія твои, которѣ тогда пѣднѣвъ есъ за имя Христова Вонифатіе! (Стрѣмголовъ) повѣшенъ лютіи бичи терпѣлъ еси, и дертый бувъ ты нѣгтями довго и острѣи трости за нѣгтѣ рукъ (и нѣгтѣ) вбиваеміи благодарно зносивесь! Потѣмъ же летивый ворогъ во уста твои клокочуще олово немилостиво вливаеть. Другого же дня кидае тебе въ котель кипячої смолы, коли же здоровъ выходишь, осудивъ тя на ѡтсѣченье головы, и тако приложился еси лику святыхъ, радующися, многострадильне! — По усѣченю головы св. Бонифатія множество при томныхъ зрителей поплюли мерзости идольскіи и приложилися къ вѣрнымъ.

Товариши же св. Бонифатія, которіи пріѣшли съ нимъ зъ Рима до Тарса, не знали о тѣмъ, що съ нимъ дѣялося, до третього дня ничего. Третьего дня доцѣро очутились и шукали его на мѣстцяхъ ѡтповѣдныхъ любѣдію и пѣяниці, а нашли на мѣстци освященѣмъ кровію св. мученикѣвъ. Они дали чиновнику приставленому 500 золотыхъ, обвини тѣло святого съ вонями и вложивши на носила, привезли до Аглаиды. Аглайда же почтила св. мощи достойно и выбудовавши церковь пѣдъ призваньемъ сего святого, пѣсля актѣвъ латиньскихъ на пять стадій ѡтъ Рима (отже внутрь першої милѣ, бо стадія естъ осѣма часть милѣ), зложила тамъ св. мощи его. Мученичество збулося пѣсля латиньскихъ актѣвъ дня 14. мая.

Додають, що Аглайда ѡтрекшися свѣта, продала свою посьлѣсть, роздала гроши убогимъ и провела пѣсля латиньскихъ актѣвъ 13 прочихъ своихъ лѣтъ, пѣсля греческихъ актѣвъ 15 лѣтъ въ по-

каянню на самотѣ съ малымъ числомъ дѣвчатъ, которіи рѣшилися наслѣдовати еи житіе.

Такъ двоица грѣшникѡвъ милостію божою уллучила добрый конецъ. Овъ кровію своею змывъ свои грѣхи и сподобився вѣнця мученическаго; сіяже очистилася слезами покаянія и явилася оправданою передъ Господомъ Іисусомъ. Пишуть, що тѣло св. Бонифатія перенесене почивае съ тѣломъ преп. о. Алексія въ Римѣ въ церкви на холмѣ Авентинскѡмъ.

Поученіе. Святому Бонифатію и Аглайдѣ оставленіи зѣстали грѣхи многи. Бо по довшѡмъ грѣшнѡмъ житію возлюбили Бога много. Любовь покрывае множество грѣхѡвъ, бо злучена есть съ правдивымъ покаяніемъ.

Молитва. Яко сонце возсіявъ есь, св. Вонифатіе, и достигши города восточного, пострадавъ есь за вѣру Христову. Повернувши же въ Римъ святыми мощами твоими, подаешь ласки почитающимъ святую твою память.

166. Св. мм. Онисифоръ и Порфирій. (Д. 9. листопада.) Св. м. Параскевія (Д. 28. жовтня.)

Пѣсля календаря нашого въ царство Діоклитіана року 290. пострадали такожъ св. мм. Онисифоръ, Порфирій и Параскевія.

О св. мм. Онисифорѣ и Порфирію читаемъ въ минеи Венеційскѡй, що за вѣру Христову були бичованіи и опаленіи и прійшли на розпалене огнище, но пріяли ѡтъ Бога надзвычайне улегченъе. Безбожніи же видячи святыхъ неушкоджеными шалѣли зъ гнѣву и звязавши ихъ ногами, привязали до дикихъ коней, которіи поганяніи ѡтъ воинѡвъ розшарпали и поторощили ихъ тѣла на непроходныхъ дорогахъ. Христіане позбирали потѡмъ останки св. мученикѡвъ и положили въ селѣ, которе пѣсля минеѣ Венеційскои называлося Панкеанскимъ, а въ Московскихъ минеяхъ называеся городъ Пангеановъ.

Св. Параскевія почитана дня 28. жовтня. Пострадала въ цѣсарство Діоклитіана въ Иконіи р. 290. Такъ читаемъ въ часословѣ. Въ службѣ же сеи св. мученицѣ писано есть, що пострадала въ Римѣ. И то повѣдае таяже служба, що родитель Параскевиѣ почитаючи страсти Христовіи молитвами и постомъ (особенно въ пятокъ, который христіане по гречески Параскеви называли), дали ѣй имя Параскевія. Длятого легко можна заключити, що Параскевія почитана д. 28. жовтня есть та сама, котора почитаеся

д. 26. лица. (См. выше ч. 114.) Но синаксарь въ трифолою мовить о св. Параскевіи, котора почитается д. 28. жовтня, слѣдующе. Она була зъ города Иконійскаго. По смерти своихъ родителей оскаржовала поганъ за почитанье идолѣвъ и старалася другихъ ко пѣзнаню Христа привести. Невѣрніи же кинули ю въ темницю. Потѣмъ, коли (въ Иконію) прійшовъ игемонъ, оклеветали ю передъ нимъ, що богѣвъ ихъ хулитъ. Игемонъ же немогучи ю до идолопоклонства наклонити, повелѣвъ роздрати на нѣй одежу, бити ю воловыми жилами по всемъ тѣлѣ и волосяницею натирати раны. Дальше казавъ повѣсити на деревѣ и нѣгтами желѣзными драти ей боки. По семъ кинено святую въ темницю, где ангелъ Господень исцѣливъ ю ѿтъ ранъ. Понеже удивленный князь то чудо богамъ приписовавъ, велѣвъ ю ѡтпровождати въ храмъ идолескій. Тамъ свята дѣва призваніемъ имене Христоваго сокрушила всѣ идолы. За то розгнѣванный князь велѣвъ ю повѣсити и свѣчами опалати ребра и все тѣло ея. Въ той же способѣ мучена, помолилася и ѿтъ свѣчъ выбухъ огонь, который воспалившись въ народѣ, пожигавъ беззаконныхъ. Тогда князь зъ народомъ бѣжавши, повелѣвъ святую стягати. Добра отже дѣвица мечемъ усѣчена пріяла вѣнецъ славы. На другій же день выйшовъ беззаконный судія на ловъ и скинений ѿтъ коня своего въ дебрь сокрушився люто, щобы пріяти кары по дѣламъ своимъ¹⁾.

Поученіе. Богъ хоче, щобы всѣ люди прійшли до пѣзнанія истины и вѣчне спасеніе улучили. Однакъ многіи за безбожнѣсть свою и грѣхи будуть осужденіи до пекла, где житье ихъ буде безъ ласки и потѣхи и повне мукъ.

Молитва. Яко добрій воины, св. мученики Порфиріе и Онисифоре, единомудренно вѣровавши, не убоялистеся безбожныхъ мучителей и усердно взявши честный крестъ прійшлисте ко Христу Господу. Слава укрѣпившому и вѣнчавшому васъ, слава дѣйствующему вами всемъ исцѣленія.

Сія мовила св. Параскева къ мучителю: „Вороже безбожный игемоне, чому шалѣешь на христіанъ? Нѣ царства ѿтъ тебе не ѡтняли, нѣ городѣвъ твоихъ не розорили, и глупыми словы ихъ

¹⁾ Въ службѣ св. Параскевіи д. 28. жовтня читаемъ, що возсіяла изъ Рима; представши игемону, претерпѣла строганія, огнемъ була палена, претерпѣла котла врѣнія, палицами була немилостиво бита, терпячи сокрушеніе голеній. Но Господь подавъ їй въ темниці исцѣленіе. Скончалася же мечнымъ усѣченіемъ. Призваніемъ ея имене испѣляются приходящіи ко ея мощамъ. Разъ ѡтогнала Агарянъ напавшихъ на ея городъ ноцію.

згѣршити хочешъ. Я о тебе не дбаю, нї о твої безумнії слова. Тѣла моего не щаджу за Христа; бо онъ мя любить и царство мнѣ даруетъ. Къ Нему поїду и Того буду невѣста. Молитвами св. м. Параскевіѣ, милостиве, очисти множество согрѣшеній нашихъ.

167. Св. великомучениця Варвара. (Д. 4. грудня.)

Житіє сеї св. великомученицѣ подаю изъ бесѣды похвальної о святѣй и славнѣй мученици Христовѣй Варварѣ написаної ѡтъ св. отця нашого Іоанна Дамаскина пресвитера. Понеже въ тѣй бесѣдѣ и осужденіє св. Юліаніѣ предполагается, а не оповѣдається, то додаю о тѣмъ въ скобкахъ изъ цѣлкомъ згѣдного оповѣданія автора Метафраста, которе положене єсть у Сурія пѣдъ днемъ 4. грудня.

Св. мучениця Варвара прїяла свѣтло вѣры и выполняла прилѣжно заповѣди божїї. Но діаволь жадавъ позволенія, абы кусити праведну душу; отримавши же, употребивъ заразъ въ тѣй цѣли слугъ своихъ. Въ цѣсарство бо Максиміана пѣдъ правителемъ Маркіаномъ (Мартіаномъ) въ Іліюполю коло Еухаиты въ Пафлагонїї живѣ знакомитый и богатый мужъ именемъ Діоскоръ. Онъ бувъ ажъ до безумія побожный почитатель бездушныхъ идолѣвъ, а мавъ єдину дочку Варвару, котора ѡтзначалася красотою тѣла и честностію обычаївъ. Для того (по смерти матери єї) збудовавъ ѣї високу вежу и замкнувъ дѣвицю сїю въ нѣї, абы людскїи очи не дивилися на процвитающую красу. Пробуваючи далеко ѡтъ клетоту свѣта св. Варвара, занималася побожными мыслями, пѣзнавала изъ огляданія сотворѣнїя творця всѣхъ и роспаляла въ серци своѣмъ огонь любви божїї. Понеже никто зъ богомудрыхъ не мавъ приступу до неї, то самъ Духъ Святый ласкою своею учивъ и провадивъ ю ко пѣзнанію истини изъ огляданія будовы свѣта. Освѣчена же свѣтомъ пѣзнанія божого мерзилася блудомъ и почитаньемъ идолѣвъ, що провадить до пекла, и плекала въ серци истинну вѣру христіанську и визнанье св. и єдиносущної Тройцѣ, которе провадить до неба. Росважала несталѣсть рѣчїй свѣта, и представляла сї славу безсмертну и несказане щастье дѣвицѣ, которї со свѣтломъ добрыхъ дѣлъ вийшли Христу на встрѣчу и съ нимъ въ небеснѣмъ невѣстнику соединилися.

Коли мудра и чиста дѣва такими розмышленіями занималася, прїйшовъ отецъ єї и велѣвъ, щобы за єдного зъ князѣвъ старающихся о єї руку выдатися ѡбѣцала. Но она просить отця, щобы бѣльше о тѣмъ не говоривъ; бо смѣшнымъ и глупымъ показалося ѣї по

обрученю съ Ісусомъ Христомъ видатися за безбожного поганина. Розгнѣванный тымъ отецъ умысливъ ѡтѣхати въ далеку дорогу, а ѡтѣжджаючи росказавъ будовати для неѣ баню (лазню) съ двома ѡкнами на полудне. Но св. Варвара по его ѡтѣздѣ выйшовши оглядати будованье то, велѣла рукодѣльникамъ третє ѡкно въ честь пресв. Тройцѣ утворити. Потѡмъ повернула до своеѣ вежѣ и видячи идолы, который отецъ еѣ почитавъ, наповнилася духомъ святымъ и возревновавши, плюнула на нихъ и рекла съ пророкомъ Давидомъ: „Подобніи имъ да будутъ творящіи я и вси надѣющіеся на ня“. (Пс. 113. 16.) О щаслива дѣвица! котора не тѡлько всѣ принады діавола ѡткинула, но и самому злочачальнику сему въ очи наплюла, розумѣся черезъ идолы, подобія, которыми туманивъ людій. Коли повернувъ отецъ и гнѣвно пытавъ дѣвицѣ, длячого третє ѡкно зрѡбити казала, тогды начала она голосити ему пресв. Тройцю. „Истинно, рекла, пресв. Тройця просвѣщае всякого чоловѣка приходячого на свѣтъ, сонце же съ своимъ свѣтломъ и тепломъ есть тѡлько гдєяка тѣнь несотвореноѣ свѣтлости божѣ“. Отецъ св. Варвары выхованный въ безбожію поганьскѡмъ, а теперъ наразъ освѣченый блескомъ тройственнаго свѣтла наповняеся шалєньствомъ, добуває меча и нападає на житье своеѣ единачки. Щожъ найславнѣйша дѣвица Варвара? — Видячи беззаконный нападъ отця и жалѣючи о его лютости, отворила молитвою сосѣдну скалу и перейшла черезъ ню на другу сторону. Дивное чудо! скала рѡступившиєя, пріймає до своего лѡна ягницю, а отецъ твердшій каменя не мякне ѡтъ такъ великого чуда, но выйшовши за гору шукає дѡньки, найдену же и збиту тягне за волосєє съ горы до дому и замыкає въ тѣснѡй комѡрцѣ. Потѡмъ дѡнѣсь о справѣ тѡѣ до судіѣ Маркіана и ѡтдавши свою дочку на муки, на богѡвъ просивъ судію, щѡбы погубивъ ю гѡркими карами. Судія сѣвши на судъ, перве кусивъ святую крєчными и лагѡдными словами. Потѡмъ употребивъ грозьбъ и гнѣву. Видячи же, якъ св. дѣва мерзится принадами свѣта и смѣєся зъ его грозьбъ, запытавъ грозно: Чѡго хочєшь ѡтже, дѣвичино, чи богамъ ѡфѣровати, чи въ тяжкихъ мукахъ погибнути? — Ѡтповѣла: „Я готова жертвѡвати Господу Ісусу Христу, который сотворивъ небо и землю и море и все щѡ въ нихъ есть. А вашимъ богамъ красно пророкъ тыми словами поругався: Уста имуть и не възглаголютъ, очи имуть и не узрять. Уши имуть и не услышатъ, ноздри имуть и не обоняють. Руцѣ имуть и не осяжутъ, нѡзѣ имуть и не пойдуть и не възгласятъ гортанємъ своимъ. Подобніи имъ да будутъ творящіи

я и вси надѣю щіися на ня“. (Пс. 113, 13—16). На ті слова беззаконный судія скреготаючи отъ злости, велить обнажене тѣло дѣвицѣ жилами воловыми строго сѣчи и раны шматами волосяными терти, такъ що тѣло омочилося кровію. Ангелы съ удивленьемъ глядали на подвигъ дѣвицѣ, котора Духомъ Святымъ визнала истинного Бога и непохитно въ признаню своѣмъ пробувала, коли невидима демонѡвъ шайка, и отдѣлъ видимыхъ вороговъ божихъ на противъ неи потыкалися. Звытяжаючи дѣвицю судія неправедный велить кинути въ темницу, чтобы подумати, якими карами мае на ню еще ударити. Тамъ о пѣночи осіявъ ю свѣтъ ясный, въ котормъ являючися Господь, лагодивъ смутокъ и бѡль своей невѣсты и одушевлявъ ю къ предстоячимъ подвигамъ. „Дерзай, рѣкъ, Варваро, зъ подвига которой якъ въ небѣ, такъ на земли наибѡльша радѡсть буде. Не бѡйся грозбъ тирана и не страхайся. Бо я съ тобою и увѡлню тя отъ всѣхъ ранъ которі тебѣ задаются“. Заразъ зникли раны зъ ей тѣла и Господь вернувъ до неба. О истинно щасливій очи твои, свята мученице, же видѣли Господа славы! щасливій уши твои, же приняли голосъ слѡвъ божихъ! щаслива душа, же потѣшена отъ самого Бога рекла: „Кто мя розлучить отъ любви Христа Господа“? (Жена же нѣка побожна именемъ Юліанія, тогды сообщаючися съ мученицею нашою, видѣла чудесне еи исцѣленіе. Длятого якъ сестра привязалася къ нѣй и сама приготавлилася на казни и бичи.) На другій день поведено мученицю до судіѣ. Коли той узрѣвъ ю совершенно исцѣленну, обезумленный рѣкъ: „Видишь? якъ ти боги помагають и любятъ тя; понеже исцѣлили раны твои“. Она же опаматовала его, що боги не могли ю исцѣлити и заявила, що исцѣливъ ю Христось, которого скверными очима и заслѣпленнымъ духомъ видѣти не можна.

Словами тыми найбеззаконнѣйшій судія якъ звѣрь роздраженный велить тяжко строгати (драпати) боки дѣвицѣ желѣзными нѡгтями, приложити къ боку горючіи походиѣ и молоткомъ товчи голову. Она же возвела очи къ небу и рекла: „Господи, который всѣхъ сердець свѣдомый, Ты знаешь, якъ Тебе желаю, не опускай мене до кѡнца. (Потѣшала ю и покрѣпляла Юліанія слезами и вздыханьемъ, що коли зобачивъ судія, велѣвъ и Юліанію мучити, а потѡмъ оттяти обомъ женскіи груди.) Якъ оттято святой Варварѣ груди, она взираючи къ небу мовила: „Не отвержи мене, Господи, отъ лица твоего и Духа твоего Святого не отѣими отъ мене“. Св. мученица отже благодатію божою являла добродѣтель вышу силъ человѣческихъ. (И Юліанія претерпѣла отрѣзанье грудій съ незвытяженою ѡтвагою. Видячи же судія ихъ мужество, вымысливъ на

нихъ щось злобнѣйшого. Велѣвъ бо ихъ заразъ розлучити и Юліанію ѳтипровадити до темницѣ, а Варвару нагу водити черезъ улицѣ и всю сторону и сѣчи бичами.) Судія бо беззаконный съ отцемъ мученицѣ наповнилися шаленьствомъ бѣсовскимъ и перейшли природу человѣческую, щобы сходити до некельной злобы. По приказу судіѣ отже була св. Варвара нага опроваджана черезъ цѣлу окрестнѣсть и сѣчена бичами. Ту ганьбу претерпѣла святая за горячу любовь къ Христу, который насъ ради понѣсъ крестъ недбавши о ганьбѣ. (Евр. 12, 2.) Понеже була вже въ станѣ невинности, не соромилася наготы своей, рѣвно якъ первіи родичи, которіи були въ раю нагіи и не червонѣлися. Щобы же нечистіи люди видячи святе тѣло сюды и туды ходяче, не смѣялися зъ наготы его, взнесла очи до неба и рекла: „Господи Боже, що облаками покрываешь небо, мое покрый тѣло, Тебе ради обнажене, абы не було выставлене на взоры сихъ безбожниковъ“. И Господь выслушавъ ту молитву и пославши ангела, одѣявъ ю свѣтлою одежою. Ходила отже украшена якъ обручница въ увязи мученичества со знаменами подвижницѣ, почтенна багрянницею крови. Коли же такъ опровадили ѣѣ черезъ всю околицю и прійшли въ городъ, где бувъ игемонъ, сей не знаючи, що дальше робити съ нею, казавъ ѣѣ (и одномысленну Юліанію) провадити на усѣченіе головы. Тогды отецъ еи наповнившись шаломъ сатанинымъ, зажадавъ справникомъ бути посѣченя и держачи мечъ въ руцѣ, пѣрвавъ ю на гору. Поспѣшала св. мученица къ нагородѣ вышнього званія и молилася Господу, щобы милостивъ бувъ каждому, кто згадае ѣѣ о имени божьмъ и еи мученичества память творити буде. Сказавши „аминь“, молилася знову за всѣхъ, которіи прійдутъ на мѣстце, где мощи еи полагаются. Коли сказала аминь, давъ ся чути голосъ съ неба, который призывавъ ю до царства небесного и запевнивъ ѣѣ, що молитва еи выслухана. Потомъ пришедши блаженна на мѣстце казни, упала пѣдъ мечемъ отца своего Діоскора. Съ нею казнена була смертію Юліанія. Коли Діоскоръ сходявъ съ горы, огонь грома спавъ на него и спаливъ такъ, що и понѣлу не видано. (Валентіанъ, мужъ побожный, похоронивъ тѣла св. мученицъ на мѣстци званомъ Гелласъ, котре 15 миль було ѳтлегле ѳтъ Евхаиты.)

Ты менѣ, Христова овечко, св. Варваро голубице! радуйся; бо совершилась ѳтважно бѣгъ свѣй и ѳтнеслась нагороды достойніи подвиговъ твоихъ. Радуйся, ѳтъ молодости каравшая чувства тѣлесніи старчимъ розумнымъ обычаемъ. Радуйся, передъ мученичествомъ слюбавша Христу ненарушене дѣвство. Радуйся, визнавшая вѣру въ единосущную Троицю богословскимъ способомъ.

Радуйся, визнавшая вѣру въ единосущную Троицю богословскимъ способомъ. Радуйся, выдавшияся за Христа на всякіи кары и безчестія. Радуйся, бо въ твоѣй купѣли, где я мощи твои положенъ, вытѣкають чудесніи исцѣленія вѣрнымъ приходячимъ, и всѣ, которіи на цѣлѣй земли призываютъ твою сильну помѣчь, выбавляются ѿ недугѣвъ и противностей.

Неустанно отже, чистая дѣвице, призирай милосерднымъ окомъ на тыхъ, що до тебе прибѣгають, и принимай ѿ нихъ прихильно и мале хваленіе, не уважаючи на великѣсть дара, но на чувство дающого. Най всѣ пріймають за твоею причиною добре лѣкарство на раны свои душевніи и тѣлесніи и достигнуть во двѣры небесніи¹⁾.

На образахъ представлена св. Варвара съ чашею, надъ которою зрится видъ хлѣба евхаристичного. Тымъ означаеся вѣра св. мученицѣ и знаменуеся, що она есть патронкою умирающихъ. Оповѣдають²⁾, якъ въ Нидерландахъ р. 1448 единъ рѣзникъ, который почитавъ св. Варвару яко заступницу умирающихъ, ѿ св. Варвары изъ полоумней дому горючого чудесно выведеный, помимо страшныхъ ранъ зайшовъ до своєї дочки и доти не умеръ, поки не пріавъ св. тайны умирающихъ. Имя Варвара означае сторонну, чужиницю, отже христіанку, котора не має ѿчины на земли, но небесной ожидае. Пѣсля гдекоторыхъ авторѣвъ св. Варвара пострадала въ цѣсарство Максимина I. около р. 235. Пѣсля часослова пострадала р. 290.

168. Св. мученикъ Ирinarхъ. (Д. 28. листопада.) И св. мученица Александра. (Д. 18. марця.)

О св. Ирinarху читаемъ въ минеи Венеційскѣй такъ, якъ слѣдуе. Св. Ирinarхъ бувъ молодой катъ, который служивъ къ мученю запозваныхъ христіанъ. Навернувся къ Христу въ страданю св. седми женъ въ царство Діоклитіана при правителю Максимѣ; видѣвъ бо ихъ мужество и чудеса въ ихъ страданю посоромившіи тирана. Коли визнавъ Христа, велѣвъ правитель кинути его въ озеро. Но ѿнъ выйшовъ зъ воды живой. Длятого кинено его въ пѣчь огненну. Понеже и изъ огня выйшовъ живой, то бувъ статыи разомъ съ Акакіемъ пресвитеромъ, который его окрестивъ³⁾.

¹⁾ Св. отця нашего Іоанна пресвитера Дамаскина хваленіе святой и славной мученицѣ Христовой Варвары. Migne tom. 48.

²⁾ Sur. d. 4. Decembr.

³⁾ Пѣсля часослова пострадали р. 292.

Убѣжавши свѣтъ ловачихъ тя, св. Иринархе, ко гнѣзду небесному взлетѣвъ еси и совокупивъ ся воинствомъ небеснымъ. Сопострадавъ съ тобою ликъ женъ и дѣтей божественное собраніе со св. Акакіємъ, крѣпко совершаючи подвигъ. Тымже чтимъ память вашу, прерадостно торжествуючи.

О святѣй Александрѣ мае мартирологій Римскій сіи вѣсти. Св. Александра съ Клаудією, Еуфрасією, Матроною, Юліанією, Евфимією, Θεодосією, Дерфутією и съ послѣдней сестрою претерпѣли за царя Максиміана въ Амисіи нафлагонійскѣй надъ чорнымъ моремъ (въ Миссонѣ) мученическую смерть. За вызнанье вѣры були по нагу рѣзгами сѣченіи, по чѣмъ отъято имъ груди, повѣсивши ихъ розшарповано и наконецъ кинено ихъ тѣла въ пѣчь огненну дня 20. марця.

Моли тва. О добрая купля ваша, святіи! Крови далисте и небеса наслѣдовалисте; и часово искушеній, вѣчно веселитесь. Воистинну добра ваша купля; тлѣнное бо оставивши, нетлѣнное воспріялисте и со ангелами ликуючи, поете непрестано Троицю единосущную.

169. Св. м. Акилина. (Д. 13. червця.)

Маемъ акта сеи св. мученицѣ по гречески и латинѣ у Болландистѣвъ¹⁾. Акта сіи приписані суть Метафрасту; но не заслугуютъ на повну вѣру. Вотъ вамъ коротке ихъ содержанье. Св. Акилина (Аквилина) жила въ Вивлѣ, городѣ феникійскѣмъ. Коли мала девять лѣтъ умеръ ѣй отецъ, мати же воспитовала ѣѣ въ побожности христіанскѣй. Коли же свята мала 10 лѣтъ въ 7 лѣто Діоклітіана (около 291. р.), наставъ въ сторонахъ палестинскихъ лютый гонитель вѣры христіанской анеипатъ Волусіанъ. Тогда св. Аквилина маючи много пѣзнанія божого, часто сходилася съ ровесницами своими, показовала имъ марнѣсть идолѣвъ и призывала ихъ къ вѣрѣ Христовѣй. За два же лѣта донесено анеипату Волусіану, що Аквилина проповѣдає женамъ Христа роснятого и ѣтвертає ихъ ѣтъ религій ѣтцѣвъ. Свята дѣвица була ѣтже пѣймана и судія завозвавъ ю, абы выреклася вѣры. Понеже не хотѣла, була по лицу бита и по нагу бичована. На послѣдокъ велѣвъ Волусіанъ всадити ѣѣ черезъ уши розженій рожны. Она претерпѣла то съ незвытяженою

¹⁾ Acta SS. Iun. II. d. 13.

надеждою о Бозѣ и пѡвмѣртва була вынесена за мѣсто на жиръ собакамъ; но лежавши весь день при дорозѣ, о пѡвночи зѡстала исцѣлена ѡтъ ангела, который поставивши ю здоровою, запровадивъ на судище Волусіана. Безбожникъ же сей незнаючи, що робити, казавъ сѣбѣ фѣ мечемъ яко чародѣйку противну вельніямъ императора. Потѡмъ була св. дѣва выведена за мѣсто. Прійшовши же на мѣстце казни, молилася, щобы Богъ пріявъ въ мирѣ духъ еи и давъ ѣй участіе дѡбрѣ небесныхъ и корону безсмертія. И Господь выслушавши ту молитву, пріявъ духъ св. Аквилины еще передъ усѣченіемъ головы. Но катъ по приказу анепата ѡттявъ ѣй голову, и вмѣсто крови вытекло молоко. Христіане притомніи пріяли тѣло святой и похоронили коло города Вивла. И подавалися ѡтъ гроба святой вѣроу приходячимъ недужнымъ чудесніи исцѣленя.

Поученіе. По семъ житію буде инше вѣчно треваюче, въ которѡмъ праведніи будутъ мали вѣчну несказану щасливѡсть. „Око не видѣ, и ухо не слыша и на сердце челоуѣку, не внидоша, яже уготова Богъ любящимъ его“. Послужѣмъ Богу въ семъ житіи такъ ревню, якъ св. Аквилина, щобы Господь давъ намъ участіе дѡбрѣ вѣчныхъ и корону безсмертія.

Молитва. Выткалась си шату свѣтлу благодатію, славная Акилино, кровію твоею священно обагривши. И нынѣ съ Христомъ царствующи, моли о спасеніи душъ нашихъ.

170. Св. священном. Аѣиногенъ и десять ученикѡвъ его.

(Д. 16. липця.)

Св. Аѣиногенъ совершивъ мученичество черезъ огонь. О тѡмъ свѣдѣчтъ св. Василій В. въ книзѣ о Духу Св. (гл. 29.), коли такъ говоритъ: „Если кто знае пѣснь Аѣиногена, котору яко даръ пращаня ученикамъ своимъ зѡставивъ, спѣшачися вже къ совершенноу черезъ огонь; той знае и мученикѡвъ мысль о Духу“. Мовятъ, що св. Василій тими словами святому Аѣиногену яко автору приписуе пѣснь спѣвану на вечерняхъ: „Свѣте тихій святія славы... Исусе Христе, пришедше солица на западъ,... поемъ Отца и Сына и святаго Духа Бога“...

Маемъ баечніи акта св. священномученика Аѣиногена ѡтъ Метафраста и выписку зъ нихъ въ минеяхъ. Хоть акта тѣ не заслугоють на вѣру, не завадитъ тутъ привести зъ нихъ то, що слѣдуе.

Во время гоненія Діоклитіанового прійшовъ въ Севастію, городъ арменскій, игемонъ Филомархъ и собравши нарѡдъ, жадавъ,

абы всѣ повинующіся повелѣнію цѣсарскому, принесли богамъ жертву. Всѣ же горожане возвали: „Христіане есмы и не поклонимся идоламъ“. Тогда мучитель повелѣвъ воинамъ ихъ избивати, и многіи пріяли вѣнецъ мученичества. По семъ донесено игемону о епископѣ христіанскѣмъ Аѣиногенѣ, который недалеко ѡтъ города малый монастырь имѣвъ, где въ постахъ и молитвахъ служивъ Богу. Игемонъ заразъ пославъ воиновъ, и вкоротцѣ св. учитель съ учениками сидѣвъ въ темниці. Слѣдующого дня сѣвъ мучитель на судищи и велѣвъ представити Аѣиногена съ учениками. Коли прійшли рѣкъ имъ: „Офѣруйте богамъ по цѣсарскому повелѣнію, бо если не послушаете, люто погублю васъ, якъ непокоривыхъ вашихъ попередникѣвъ“. Понеже святіи твердо признали вѣру, були въ дѣлѣ люто мученіи. Десять молодцѣвъ обнаженныхъ повѣшено на мучилищи, бито страшно и строго гребенями желѣзными. Коли все благородно претерпѣли, були на смерть осужденіи и мечемъ ссѣченіи. По смерти ихъ и св. Аѣиногенъ нагій повѣшенъ на мучилищи бувъ тяжко битый и осужденый на вечное посѣщеніе. Тогда же св. мученикъ просивъ игемона мовячи: „Прошу тя, игемоне, вели мене запровадити въ монастырь и тамъ совершити“. Игемонъ повелѣвъ такъ. Проваджано отже святого въ монастырь. А якъ приближився къ монастырю, выбѣгла ему на встрѣчу ланя, котору выкормивъ бувъ своими руками. Сія оцѣловала ему нозѣ, и святой благословивши ю, ѡтпустивъ въ пустыню. Сказавъ же ѣи сіи слова: „Богъ най не допуститъ, щобы кто обладавъ тобою, и сѣмене твоего най не уловятъ мысливцѣ; но сѣмя твое най принесетъ потомство на память нашу, и потребится на хвалу Бога“. Потомъ пришедши святой въ монастырь, помолился и пріявъ ударъ смертный. (Пѣсля молитвослова р. 296.) Тѣло его погребали вѣрніи на тѣмже мѣстци и собираючися щорѣкъ въ день его смерти, празновали святую память его. Бывало же дивное чудо. Ланя, о которой була бесѣда, приходила по заповѣди святого черезъ бѣльше лѣтъ въ день его памяти съ малымъ породженнымъ своимъ и зѣставляла оно собраннымъ вѣрнымъ, который употребляли малого ко заставленю братского стола въ честь св. мученика Аѣиногена и его учениковъ¹⁾.

Поученіе. Богъ истинный, сама правдѣ, обявивъ намъ черезъ пророковъ и Іисуса Христа истины религіиніи. О нихъ мовитъ псаломникъ: „Въ вѣкъ Господи слово твое пребываетъ на небеси, въ родъ и родъ истина твоя“. Однакъ погане черезъ грѣхи

¹⁾ См. кн. житій. Acta SS. Iulii d. 17. pag. 216.

свои заслѣплени не приймали слова божого и истины божої и держалися прадѣдныхъ блудѣвъ. Стережѣмся ихъ грѣхѣвъ и заслѣпленя. Вызнаваймо твердо вѣру свою по прикладу св. Аѣиногена и его ученикѣвъ.

Мо л и т в а. Съ чинами небесными нынѣ ликуючи, достохвальный святителю и мучениче Аѣиногене, спасай вѣрно поющихъ тебе.

171. Св. мм. Трофимъ, Теофилъ и ті що съ ними. (Д. 23. липця.)

Пѣсла миней въ царство Діоклитіана пострадали св. Трофимъ, Теофилъ и другіи христіане числомъ 13. Они були бичовані, потѣмъ повѣшені на мучилищи и желѣзами строгані. Дальше побивано ихъ камѣннемъ и по сокрушеню голени кинено въ огонь. Коли же чудомъ неушкоджени вышли изъ огня, мучитель велѣвъ имъ ѣсть чини головы¹⁾. Страданье ихъ въ молитвословѣ ѣносится до р. 296.

Мо л и т в а. Огнемъ роспалени любви Господньої, огонь презрѣли св. мученики, и неушкоджени пробувши въ огню, попалили хворостъ поганьскаго шатаня. И въ головы устѣчени, посѣкли во рога ополченіе, и кровій пролявши потоки, напоили церковь вѣрою просвѣчену.

172. Св. мм. Сергій и Вакхъ. (Дня 7. жовтня.)

Въ часахъ Θεодорита уважано св. Сергія за одного зъ славнѣйшихъ мученикѣвъ востока. Маємъ также свѣдоцтва, що сей мученикъ бувъ славный въ Египтѣ и на западѣ. Народы почитали его въ той способѣ, що еще передъ V. соборомъ вселенскимъ Сергіополемъ называно городъ той, въ которѣмъ бувъ грѣбъ его. Но Господь не хотѣвъ, щобысмо мали певніи историчніи вѣсти о житію и подвигахъ такъ славного св. мученика Сергія. Дѣи ѣтъ Метафраста (у Сурія пѣдъ д. 7. октября) и старшіи дѣи греческіи св. мм. Сергія и Вакха изъ 5. або 6. вѣку²⁾ не обезпечаютъ насъ ѣтъ помылокъ.

Пѣсла тыхъ дѣвѣвъ св. Сергій и Вакхъ були родомъ римляне, первѣйшіи ѣтъ вельможей въ палатѣ царя Максиміана, и мали

¹⁾ См. Acta Iulii V. d. 23.

²⁾ Acta SS. Octobr. III. d. 7. pag. 833.

у него велику ласку. Понеже про свою вѣру христіаньску не хотѣли съ нимъ вни́ти въ храмъ Діа (Іовиша), принести идоламъ офѣру, то були къ допросу ѡтослані на востокъ въ сирійскій городъ Варвалиссо надъ Еуфратомъ, где пробувавъ лютий мучитель Антиохъ. Тамъ святіи наші були перве заключені, а потомъ взяті къ допросу. Коли же тревали въ исповѣданю вѣры, Антиохъ велѣвъ знову ѡтпроводити Сергія въ темницю, а Вакха обнаженого и простертого такъ люто бити, що умеръ підъ бичами. Потомъ св. Сергій бувъ люто испытаний. Его обули мучитель въ желѣзні сапоги гвоздями заосмотрені и такъ обутого примусили бѣчи 70 стадій (девять миль) до Тетрапергіѣ. Въ Тетрапергіи же бувъ св. мученикъ заключенъ до темницѣ, где ночью посѣтивъ и исцѣливъ его Господь черезъ Ангела. Слѣдуючого дня видячи судія его веселого и здорового, приписавъ все волшебству и продовжаючи по дорожѣ до Росафіѣ велѣвъ святого въ тѣмже сапоги знову обути и (другихъ 70 стадій) гнати до Росафіѣ (Ресафесъ), города въ Сиріи Еуфратесіи. Тамъ доцѣро выданъ бувъ приговоръ смерти и св. Сергій зѡставъ мечемъ стятый.

Мартирологъ Адо († 875.) пише, що не довго по смерти св. Сергія перенесено тѣло св. Вакха изъ города Варвалиссо въ Ресафу и зложено при св. Сергію. Рокомъ мученичества св. Сергія и Вакха есть вѣроятно 296. рѣкъ по Христѣ, коли Максиміанъ бувъ въ Сиріи по поводу вѣйны перекон, або може по р. 305., коли Максиминъ пановавъ въ Сиріи. Епископъ Александеръ въ 5. вѣцѣ выбудовавъ церковь въ Ресафѣ підъ призваньемъ св. Сергія и зложивъ въ нѣй тѣла св. Сергія и Вакха. Пізнѣйше городъ той названо Сергіополемъ и установлено тамъ епископа, а ѡтъ време́не цѣсаря Юстиніана митрополита.

По свѣдоцтву Евагрія (ист. IV. 28.) р. 544. воевавъ Хосроесть съ римскимъ царствомъ и пожелаяючи забрати богатства церкви св. Сергія, оточивъ городъ Сергіополь. Но его воины видѣли стѣны мѣста того покрыті вѣйскомъ готовымъ до бою, и царь уважаячи то за чудо, ѡтѣйшовъ безъ успѣха желаного. Мовятъ также, що тойже царь передъ смертію окрестився. Доти изъ Евагрія.

Изъ чудесъ содѣланныхъ въ користь людіи прибѣгающихъ къ покровительству св. мм. Сергія и Вакха славне есть то, що оповѣдае историкъ Никифоръ (ист. XV., 23.) Року 471. въ Ресафѣ единъ архиепископъ за розрухъ повставшій осужденъ бувъ съ двома хлопцями и мученый публично. Въ мукахъ же своихъ кричавъ постоянно: „О Боже св. Сергія помози менѣ“. „Св. Сергіе ты вѣси“. Судіи взяли то за притворність и осудили жида на огонь.

И ото середъ поломѣней два ѣздцѣ въ бѣлыхъ одеждахъ явившись, черезъ многіи години заховали жиду въ поломѣняхъ неушкодженого, и народъ вынявъ его изъ огня. Жидъ той, потѣмъ крещенъ назвався Сергіемъ и спровадши посѣлости свои, выбудовавъ на мѣстци стоса великій храмъ св. мученику Сергію, где оголивши голову, провѣвъ проче житѣе по воли божѣй. Тоже зробили два его хлопцѣ, назвавши ся Сергій и Вакхъ. Доти изъ Никифора.

Поученіе. Якъ воинъ въ надѣи побѣды смѣло иде на бѣды и опасности вѣйны: такъ святіи мученики Сергій и Вакхъ покрѣпленіи надѣєю божою ѣтважно пошліи на подвигъ мученическій и щасливиіи були, коли сѣяли со слезами. Надѣя божя увѣльняе насъ ѣтъ марныхъ и зводничихъ ѣбѣтницъ свѣта, дае намъ силу подвигатися за истину и честноту и приводитъ насъ къ Богу. Навернѣмся щире ко Богу, оживѣмъ въ собѣ надѣю божу и мовмы къ Господу: Тебѣ оставленъ естъ бѣдний, сирѣтъ Ты буди помочникъ. (Пс. 9, 35.)

Молитва. Міръ весь Христа ради оставилисте и надѣєю Христовою укрѣпленіи, щасливо постигнулисте пристанище спасенія вѣчного. Яко свѣтильники въ мірѣ свѣтятъ славніи страстотерпцѣ Сергій и Вакхъ; сіи прогнавши принады свѣта и мучителей раны крѣико претерпѣвши, одержали побѣду и вѣнцѣ славы. Симъ обернуло плечи лукаве полчище демонѣвъ, имаючися бѣгу; симъ почудилися мучитель и удивилися Ангелы, видячи безтѣлесного во рога ногами ихъ топтаного. Мыже праздики ихъ совершаючи, воіемъ: Молитвами святыхъ твоихъ, Господи, спаси душѣ нашѣ.

173. Св. м. Андрей стратилать и съ нимъ 2593. (Д. 19. серпня.)

Помимо того, що Діоклитіанъ и Максиміанъ Геркулей до послѣднихъ лѣтъ панованія своего не выдали жадныхъ мучительскихъ едиктѣвъ противъ христіанъ, таки многіи изъ христіанъ пострадали за вѣру свою пѣдъ тыми владѣтелями ѣтъ першихъ ихъ лѣтъ вельдѣствіе едиктѣвъ попереднихъ цѣсарей. Теперъ же р. 292. зрѣбивъ Діоклитіанъ кесаремъ на востоцѣ Максиміана Галерія, и сей начавъ повѣли приготавлиати десяте загальне гоненіе христіанъ въ державѣ римскѣй. До того побуджала его природна злоба серця его, и наставляла забобонна мати его Ромуля, котора ненавидѣла христіанъ за то, що воздержалися ѣтъ идоложертвенныхъ учѣ. Нею роздражненій Галерій зачавъ переслѣдовати за вѣру урядникѣвъ дому своего и взявся потѣмъ до воинѣвъ. Гоненіе на воинѣвъ

воздвигъ ѡнъ очевидно въ р. 298. заразъ по побѣдѣ, котору ѡтнѣсь надъ Персами на востоцѣ. Здаєся що въ тѣмъ мавъ за вѣрного служителя едного воеводу, который, якъ пише Евсевій (Ист. VIII. 4.) державъ смотрѣ арміѣ и давъ христіаньскимъ воинамъ до выбору, щобъ або послушній приказамъ царей выреклися вѣры або сопротивившися царямъ и охоронивши вѣру, позбавлені були своего степеня и жовиѣрскои чести. Тогда, пише Евсевій много було такихъ, що съ радостію понесли утрату своихъ чинѣвъ и единъ та другій за свою шляхетнѣсть нагороджені зѣстали мученичествомъ. Бо еще боянося множества христіанъ и не важенося ѡткрыто ихъ переслѣдовати. Доти Евсевій.

Хоть Евсевій говорить, що тѣлько мало мученикѣвъ було въ гоненю, которе vzdигъ Галерій противъ воинамъ, однакъ находимъ велике ихъ число въ актахъ св. Андрея воеводы, который принадлежатъ запевне до сего времени, хоть нашъ часословъ мученичество св. Андрея воеводы до р. 304. ѡтноситъ.

Щожъ оновѣдають акта св. Андрея воеводы? Ото пѣсля нихъ св. Андрей бувъ то хоробрый полковникъ (трибунъ) въ Сиріи, который тайно вѣровавъ въ Христа и не бувъ еще крещенъ. Сего правитель Сиріѣ Антиохъ назначивъ воеводою и ѡтправивъ воевати противъ Персамъ. Тогда св. Андрей съ немногими wybranymi воинами ѡтнѣсь побѣду надъ Персами призываньемъ имене Ісуса Христа, черезъ що навернувъ всѣхъ воинѣвъ своихъ. (Р. 297.) По поворотѣ же гдекоторіи завистніи воины оклеветали его въ Антиохіи передъ Антиохомъ за вѣру Христову. Антиохъ повелѣвъ положить его на лѣжку мѣдяне распалене, и пригвоздити гдекоторыхъ его воинѣвъ къ деревянымъ квадратамъ. Потѣмъ велѣвъ всѣхъ кинути до вязницѣ, зѣставляючи ихъ суду Максиміана Галерія. Галерій же обавляючи розруху, который мѣгъ повстати въ арміи по причинѣ смерти такъ многихъ хоробрыхъ воинѣвъ и ихъ вожда, приказавъ зразу увѣльнити ихъ, пѣзвѣйше же, если не схотятъ ѡтречися вѣры, нѣбы то за якій приступокъ укарати смертію. По освобожденю изъ вязницѣ св. Андрей съ воинами передъ всѣмъ желали принять св. крещеніе. Въ замѣрѣ отже окреститися ѡтправилися они въ киликійскій городъ Тарсъ. Коли о тѣмъ услышавъ Антиохъ, увѣдомивъ заразъ Селевка, начальника Киликіѣ, якобы Андрей съ воинами тайно бѣжавъ, и просивъ, чтобы (Селевкъ) бѣглецѣвъ живыхъ злапавъ, если же то невозможно, всѣхъ погубивъ. И Селевкъ здѣлавъ по воли Антиоха. Отримавши бо посланіе Антиохове, поспѣшивъ заразъ съ wybranymi воинами къ Тарсу. Межи тымъ св. Андрей знаючи, що замѣрило начальство, принявъ съ то-

варишами чимъ скорше крещеніе ѿ епископа Тарсійскаго Петра и епископа Вереѣ Нонна, который тогды бавивъ въ Тарсѣ. По крещенію же св. Андрей послѣдуючи приказу божому, бѣжавъ зъ Тарса. На утѣцѣ провѣдѣніе бже запровадило его въ предѣли Малои Арменіи въ увозъ межи горами. Тамъ дня 19. серпня въ недѣлю о годинѣ 2. коло Мелитены, где Антитавръ роздѣлаея рѣкою Евфратомъ, були святія наши воины Андрей и товариши числомъ 2593 ѿ невѣрныхъ заскоченіи и посѣченіи мечами. Наконецъ мовятъ акта св. Андрея, що на мѣстци мученичества явився источникъ, которого вода мала цѣлебну силу. Тѣла же святыхъ похоронили честно епископы Тарса и Вереѣ¹⁾.

Поученіе. Св. Андрей и товариши явили свою вѣру въ необходимость крещенія, котору Іисусъ Христосъ выложивъ словами: „Аще кто не родится водою и духомъ, не можетъ внити во царствіе божіе“. Пострадавши же святіи наши за вѣру свою, суть нынѣ предъ престоломъ божимъ и служатъ Богу день и нощъ. Не будутъ бѣльше голодовати, ни воды жадати; не має же пасти на нихъ сонце, ни всякъ зной.. и отиметь Богъ всяку слезу ѿ очей ихъ. (Апок. 7, 15—17.)

Молитва. Явився еси яко сонце велике, Андрею, посередъ страждущихъ съ тобою, сихъ къ небесной свѣтлости наставляючи, съ которыми ты вѣрою ублажаемъ. Ты поборника вѣры восхваляемъ, яко страдалца непобѣдимого и небесной свѣтлости причастника и источника выточающаго воды чудесъ всѣмъ вѣрою приходячимъ.

174. Св. мм. Калистратъ и дружина его. (Д. 27. вересня.)

Св. мученики Калистратъ и дружина его 49 воиновъ пострадали правдоподобно не въ (старомъ) Римѣ, якъ акта и минеѣ мовити здаются: но въ новомъ Римѣ еракійскомъ Византіи въ царство Діоклитіана. Маємъ акта ихъ ѿ Метафраста у Болландистовъ¹⁾. Пѣсля тыхъ актовъ св. Калистратъ походивъ зъ Халкидона и взятый до войска бувъ причисленъ до поганьскаго полку воеводы Персентина. Якъ звѣзда въ темной ночи, свѣтився онъ въ томъ полцѣ вѣрою Христовою, которой научився ѿ христіаньскаго отца

¹⁾ См. Acta SS. Aug. III. pag. 720—726.

²⁾ Acta SS. Sept. VII. d. 26.

своего. Коли бувъ въ Римѣ съ воеводою, донесли его товариши воеводѣ, що одного разу спостерегли, якъ въ ночи вставъ и (Христу) Богу молитвы приносивъ. Щобъ испытати вѣру²его, воевода давъ заразъ приказъ, най жертвуеть богамъ и поклонится имъ. Понеже Каллистратъ не послухавъ и словами св. письма доводивъ, що всѣ боги языковъ (поганъ) суть бѣсове, и що одному Богу небесному належится жертва хвалы, то бувъ за то протягнутый и до крови битый. Потомъ волочено его нагого по острыхъ черенахъ и вложивши въ горло лѣйку, лянъ въ него воду якъ въ мѣхъ кожаный. Претерпѣвши тѣ муки, пророковавъ святой, що терпѣніемъ своимъ зъ ласки божои многихъ наверне къ Богу и установитъ церковь Богу въ Римѣ. И дѣйстно въ слѣдъ за тымъ прославивъ Богъ Каллистрата великимъ чудомъ, которымъ навернулися 49 воинѣвъ къ вѣрѣ. Бо ото воевода велѣвъ завязати святого въ мѣхъ и кинути до моря. Но мѣхъ зачепився до скалы и роздерся, а два дельфины вынесли святого на берегъ. Тогда вызнало 49 воинѣвъ вѣру и претерпѣвши хлосту, були съ Каллистратомъ киненіи до темницъ. Тутъ сказавъ имъ Каллистратъ головнѣйшій правды вѣры. Мучитель же велѣвъ тыхъ 49 звязати и кинути до ставу. Коли же Господь чудесно ихъ зъ воды выбавивъ, всѣ съ Каллистратомъ були ѡтъ воинѣвъ посѣченіи мечами д. 27. вересня¹). На друге то чудо выбавленія 49 воинѣвъ изъ воды навернулося еще 135 воинѣвъ. Имъ не важився воевода ничего мовити; бо боявся розруху въ полцѣ. Тѣ воины, которіи напоследокъ навернулися, погребали мощи св. Каллистрата и дружины его честно и создали въ Римѣ церковь надъ ними.

Поученіе. Въ бѣдахъ и покусахъ сего житія повиннисмо по прикладу св. Каллистрата якъ щить поставити передъ собою добру надѣю христіанську и шляхетно терпѣти, що Богъ на насъ допуститъ. Такъ здѣлаемся участниками щасливости вѣчнои.

Молитва. Христу ваши шіѣ преклонивши, мученики, пріятіе за коленье и жертвы совершеннй Богу принеслистеся и украсилисте первородныхъ церковь. Молѣтся о спасенію душъ нашихъ.

175. Св. священном. Иринеи, епископъ Сирмійскій. (Д. 26. марця.)

Св. Иринеи бувъ епископъ Сирмійскій въ Панноніи въ царство Діоклитіана и Максиміана. Онъ бувъ еще въ цвѣтѣ молодости, коли

¹) Единъ зъ 49 воинѣвъ въ службѣ тыхъ святыхъ называеся Гимнасій.

его погане спѣймали и поставили передъ игемономъ Пробомъ. Игемонъ велѣвъ его за вѣру люто мучити. Но нѣ страшніи муки, нѣ заключеніе въ темници, нѣ ласканія и просьбы сродникѣвъ: отца и матери, жены и сынѣвъ и домашнихъ, сосѣдѣвъ и пріятелей не змогли его ѡтвести ѡтъ Бога и закона. Наконецъ тиранъ велѣвъ его нещадно палицяли побити и надъ рѣкою Савою стяти. Коли претерпѣвъ сію казнь, тѣло его кинено до тои то рѣки дня 25. марця¹⁾.

Поученіе. Многіи занедбуютъ свои довжности и грѣшатъ, щобы тѣлько ухилитися ѡтъ наганы злыхъ людій або вгодити своимъ сродникамъ и пріятелямъ. Стараймося сей взглядъ чловѣческій такъ рѣшительно поконати, якъ его поконавъ св. Иринеѣ. Кто бо постыдится Іисуса Христа передъ людьми, и Сынъ божій постыдится его, коли прійде въ славу Отца своего съ Ангелами святыми.

Молитва. Подвиги мудрого епископа и мученика хвалячи по довгу, вѣрній, вzywаймо ко Господу. Того молитвами, Христе Боже, выбави насъ ѡтъ всякои бѣды.

176. Св. мм. Юліанъ и Василисса. (Д. 8. сѣчня.)

Св. Юліанъ походивъ изъ свѣтлой родины. Пѣсля минеѣ Венеційской живѣ ѡнъ въ Антиною (Антинополѣ), городъ египетскѣмъ; пѣсля актѣвъ живѣ въ Антиохіи, и то една лекція мовить въ Антиохіи египетскѣй, а друга въ Антиохіи сирійскѣй. Пѣсля часослова св. Юліанъ пострадавъ въ р. 300.

Маемъ акта св. Юліана ѡтъ Метафраста въ книзѣ житій и до-сыть згѣдній съ ними акта изъ старои рукописи у Болландистѣвъ²⁾. Хоть тѣ акта мало достовѣрній суть, подаю зъ нихъ просторонный вытягъ.

Св. Юліанъ бувъ шляхетного роду. Ѣтъ молодости учився ѡнъ прилѣжно мудрости свѣтской и христіаньской и ставъ великимъ любителемъ истины и чистоты. Коли родичи и сродники на-мавляли его женитися, выпросивъ си до намыслу сѣмъ дній и про-водивъ ихъ въ постъ и молитвѣ, просячи свыше свѣтла для обраня стану, въ которѣмъ служивъ бы Богу. И Господь выслухавши про-

¹⁾ Acta SS. Mart. III. d. 25. p. 556.

²⁾ Acta SS. Ian. tom. I. d. 9.

шенія слуги своего объявился ему въ снѣ и велѣвъ по желанію родичей принять супругу, обѣщавъ же, що съ нею вытревае въ чистотѣ дѣвочѣй и многихъ юношей тай дѣвицъ посвятить Богу. Чудеснымъ тымъ видѣніемъ утѣшенный Юліанъ подався воли родичей и пріявъ за супругу Василиссу, благородну и красну дѣвицу, котору ему выбрали. По весѣльнѣй же учтѣ коли введенъ бувъ съ нею въ сыпальню, склонивъ ю до того, що обѣщала съ нимъ дѣвство хоронити и Богу служити. По семъ обоє удостоилися чудесного видѣнія, которе укрѣпило ихъ въ тѣмъ предложенію и побудило проче время ночи той въ псалмахъ и пѣніяхъ провести. По недогѣмъ времени родичи Юліана и Василиссы померли. Тогда святии получивши повну свободу, употребили свое богате дѣдичтво ко збудованю монастырей для мужей и женъ и пріяли управленіе надъ ними. Господь давъ имъ таку благодать, що якъ до Юліана множество единомыслячихъ братій, такъ до Василиссы много боголюбивыхъ сестръ собралося. Св. Юліанъ бувъ отцемъ и наставникомъ около 10.000 монаховъ. Подобно численніи лики дѣвицъ и женъ провадила Василисса до царства небесного. Коли такъ славно для розширеня царства небесного подвигалися, настигло время послѣднихъ ихъ подвиговъ и заплаты вѣчной.

Царствовали тогда безбожніи царѣ Діоклитіанъ и Максиміанъ; лютилося страшне гоненіе на христіанъ. Въ тѣмъ гоненію за пѣвъ року, такъ якъ объявивъ Іисусъ Христосъ Василисѣ, всѣ сестры собраніи съ нею поумирали и пріишли въ мешканя небесніи. По нихъ умерла и Василисса въ покою и була ѡтъ Юліана похоронена. Вскорѣ потѣмъ пріишовъ игемонъ Маркіанъ зъ Рима въ Антіохію въ Египтъ. Сей велѣвъ на многихъ мѣстцяхъ идола поставити и не позволявъ никому купити або продати, который имъ не принѣсѣ офѣры. Святый же Юліанъ съ товаришами пробувавъ въ вѣрѣ Христовѣй. Едного разу собралося було въ монастырѣ св. Юліана множество служителей церковныхъ (епископовъ съ клиромъ), и пріишли посланники ѡтъ игемона Маркіана, которіи ждали ѡтъ Юліана и его товаришей, абы по законамъ царей принесли жертвы идоламъ. Тогда всѣ собраніи единодушно освѣдчили черезъ Юліана, що поклоняются одному правдивому Богу и готові за него умерти. Розгнѣванный правитель велѣвъ Юліана схватати и въ темницю ѡтвести, а монастырь со всѣми, що тамъ собраніи были спалити. И такъ сталося. На другій день представлено правителю Юліана. Понеже сей твердо визнавъ вѣру, бувъ тяжко битый суковатыми палицами. Подчасъ же казни той единъ зъ біючихъ бувъ припадково ударенъ въ око и стративъ оно. Тогда Юліанъ обѣ-

цѣвъ его исцѣлити призваньемъ имене Господа Іисуса, если не здужаютъ то учинити волхвы именемъ своихъ богѡвъ. И дѣйстно выповнивъ то, що обѣцѣвъ. По даремныхъ бо попыткахъ жерцѣвъ поганьскихъ исцѣлити слѣпного зробивъ Юліанъ надъ пораженнымъ окомъ крестъ и исцѣливъ око призваньемъ имене Господняго. А мужъ ослѣпленный позыскавши око, взывавъ: „Истинно Богъ есть Христосъ; ему самому належитъ почитанье и поклоненіе“. Маркіанъ же роздраженный тымъ велѣвъ его мечемъ убити. Потѣмъ давъ негоdivый приказъ, щобы Юліана розлично мучено и кайданами обтяженого обведено черезъ мѣсто и окликано ворогомъ богѡвъ, приизрателемъ цѣсарей. Дальше певнымъ чудеснымъ выпадкомъ наворачнуся до вѣры сынъ игемона Келсій (Цельзъ.) Довѣдавши ся о тѣмъ игемонъ повелѣвъ, абы Юліанъ и Келсій прійшли до него, и напоминавъ Юліана, щобы розрѣшивъ сына его ѡтъ волшебства своего. Видячи же даремнѡсть напоминаній, велѣвъ ѡтвести святыхъ въ дуже темну и смердячу казнь. Коли святіи внишли въ темницу, темнота обернулася въ свѣтлѡсть, и то чудо наворачнуло до вѣры 20 воинѡвъ, которіи привели ихъ до темницѣ. До громады святыхъ исповѣдникѡвъ прилучилися потѣмъ съмь братій христіаньскихъ, сыны едного первѣйшого зъ горожанъ, съ своимъ надвѡрнымъ пресвитеромъ Антоніемъ, который совершавъ имъ св. таинства. Они внишли до темницѣ за помочию Ангела, и Антоній окрестивъ Келсія и вѣровавшихъ воинѡвъ. Увѣдавши о тѣмъ правитель, дѡнѣсъ рѣчь до царей, которіи скоро дали такое повелѣніе: „Юліана и тыхъ що съ нимъ суть, если въ вѣрѣ пребудутъ, най въ бочкахъ наповненныхъ смолою и сѣркою предасть огню; если же чарами своими ѡтъ огню выбавятся, най ихъ умучить, якимъ способомъ схочетъ“. Маючи такое повелѣніе правитель, уготовавъ судище посередъ города и сѣвши передъ народомъ, поставивъ на судъ Юліана съ дружиною. Коли же напоминавъ ихъ поклонитися идоламъ, по случаю несено мертвого на погребанье. Тогда впало правителю на мысль поругатися воскресеніямъ мертвыхъ, которіи Іисусъ Христосъ совершивъ. Для того казавъ принести мерца передъ трибуналъ и вызвавъ Юліана, щобы воскресивъ мертвого, если правда, що учитель его Іисусъ Христосъ воскрешавъ мертвыхъ. Юліанъ маючи вѣру способну воскрешати мертвыхъ, возвѣвъ очи на небо и голосно молився цѣлу годину, щобы Іисусъ Христосъ показуючи силу свою, воскресивъ мертвого. Потѣмъ обернувся къ мертвому и рѣкъ: „Тобѣ мовлю, земле сухая, о имени того, который воскресивъ Лазаря чetyридневного, воскресни, и стань на твои ноги“. На тѣ слова двигнувся мертвый

и вставши, благословивъ молитвы слуги божого и оповѣдавъ чудуючомуся Маркіану, якъ веденъ бувъ ѡтъ страшныхъ муринѡвъ до пекла, якъ мурины съ нимъ надъ пропастію ожидали, доки тѣло его не ѡтдасться земли, и якъ Богъ ѡтъ высоты престола своего Юліана ради давъ чути голосъ свѡй, который потрясъ пекломъ и велѣвъ души его вернуться до тѣла своего. Судія тревожився тымъ и повелѣвъ, абы воскресшого съ Юліаномъ и прочими ѡтвести въ темницу. Тутъ повелѣвъ Юліанъ Антонію пресвитеру, абы окрестивъ воскрешенного. Антоній же окрестивши его, назвавъ Анастасіемъ, т. е. воскрешенымъ. Судія чудо воскресенія приписавъ волшебству. На другій день отже всаджено увязненныхъ, каждого въ особну бочку смолы и запалено всѣ бочки 31 числомъ. Понеже всѣ 31 муч. зъ того пекельного огня вышли неушкодженіи и веселіи, то були назадъ ѡтведеніи въ темницу. До нихъ въ темницу за згодою правителя прибула на три дни жена правителя Маріонилла, щобы сына своего Келсіа склонити до ѡтреченя вѣры. Но въ темници навернулася она до вѣры молитвами увязненныхъ и чудомъ небесного свѣтла и благовоня. Поучившися потѡмъ въ вѣрѣ, окрестилася и прилучилася до св. исповѣдникѡвъ. Потѡмъ иншого дня игемонъ розяреныи велѣвъ мечемъ посѣчи св. двадцать воинѡвъ и сѣмъ братіи. Юліана же, Келсіа, Антонія, Анастасія и жену свою Маріониллу по гдєякомъ времени взявъ знову на судище. Св. Юліану и Келсію велѣвъ здерти шкѡру съ головы. Антонію и Анастасію выколовъ очи. За помощію божію претерпѣли они радо ту кару. Св. Маріонилла чудомъ божимъ охоронена була ѡтъ рукъ катѡвъ. Наконецъ велѣвъ губернаторъ собрати изъ всѣхъ темницъ преступникѡвъ и посѣчи святыхъ нашихъ съ ними. По усѣченю ихъ казнивъ Богъ бѡльшу часть невѣрныхъ мѣста наглою смертію. Маркіана занедужавшого зѣбли червы.

Мощи святыхъ почтеніи великимъ чудомъ собрали вѣрніи и похоронили въ церкви.

Поученіе. Св. мученикъ Юліанъ молитвами своими воскресивъ мертвого. Загально праведный одержитъ ѡтъ Бога все, о що тѡлько въ имени Ісуса Христа вытревало просити буде. Стараймося отже сумлѣнно выповняти заповѣди божіи, абысмо съ дерзновеніемъ въ молитвахъ приступали ко престолу благодати.

Молитва. Якъ не удивимся вашимъ подвигамъ, святіи мученики? Тѣломъ бо смертельнымъ обложеніи побѣдилисте безтѣлесныхъ ворогѡвъ. Не устрашили васъ мучительскіи грозьбы, не тревожили муки вамъ заданіи. Воистинну достойно ѡтъ Христа прославилистеся: непрестанно молѣтъ спастися душамъ нашимъ.

177. Взрывъ десятого загальнаго гоненія и св. мм. Петръ, Дорей, Горгоній, Мардоній, Мигдоній, Индисъ и Домна и св. мм. 20.000.

(Дня 28. грудня.)

Р. 302. провѣвъ Діоклитіанъ зиму въ Никодиміи. А мавъ побѣчъ себе кесаря Максиміана Галерія. Той палаючи непримиримою ненавистію на христіанъ, старався въ Діоклитіанъ тї самї чувства возбудити. Понеже Діоклитіанъ узнавъ, що христіанство съ римскою державою не погодится, то рѣшився переслѣдовати христіанъ. Нехотячи однакъ лютѣсть гоненія на свою отвѣчательнѣсть взяти, призвавъ юристѣвъ, воеводѣвъ и губернаторѣвъ на раду. Внутренности звѣрятъ були баданї, милетскій Аполлонъ запытанъ. Никто неважився Максиміану противитися. Все говорило противъ христіанамъ. Рѣшено отже переслѣдовати христіанъ, и постановлено начати гоненіє дня 23. лютого (р. 303.), коли погане празновали свои „Terminalia“; и то того то дня по своему мнѣнію на загалу имене христіаньскаго, по истинному же збытію на кончину шасливости цѣсарства Діоклитіановаго. Двѣрь перебувавъ въ Никоидіи. На початку дня того вирушивъ ѡтдѣлъ вѣйска противъ церкви христіанскѣй, которая стояла на горѣ передъ лицемъ палаты; и два тираны стояли при ѡкнѣ приглядитися пріємному имъ зрѣлищу, а воины розрушали и бурили церковь. Галерій хотѣвъ церковь спалити; но Діоклитіанъ не призволивъ на то, обавляючися общаго пожара. Слѣдующаго дня опубликовано першій едиктъ противъ релігійнымъ собраніямъ христіанъ противъ ихъ церквамъ и книгамъ и добрамъ и загално противъ исповѣдникамъ вѣры Христовой. Щобы побудити Діоклитіана до бѣльшой запальчивости, казавъ Максиміанъ Галерій пѣдложити огонь въ палатѣ и споводовавъ пожаръ, который знищивъ часть палаты. Вину зложивъ на христіанъ якобы змовленыхъ съ царскими евнухами, который также въ Христа вѣровали. Діоклитіанъ роздражненный тымъ живо, казавъ своихъ служачихъ мучити; но ничего не ѡткрыто. Дятого старався Максиміанъ нерозважнаго старця Діоклитіана наново розлютити и за 15 днѣй справивъ вторій пожаръ въ палатѣ, а самъ ѡтѣхавъ, будто бы утѣкавъ передъ христіанами, который хотять живцемъ его спалити. Тогды Діоклитіанъ сердився вже на цѣлый свѣтъ. „Не можна, пише Лактантій, представить собѣ звѣрску вестеклѣсть Діоклитіана, который невыходячи зъ своен ямы, дававъ чувствовати всей земли свою лютѣсть и зубы“. Еще въ продовженю р. 303. выйшовъ второй и третій едиктъ противъ христіанъ,

и особенно епископѣвъ тай священникѣвъ вельно заключити и ко жертвоприношеню присиловати.

Въ то время присиловавъ Діоклитіанъ свою жену Приску и дочку Валерію, котора выдана була за Галерія, абы офривали божкамъ. Евнухѣвъ, вельможей палаты своеи, приказавъ убити и людій всякого взросту громадами хватати и въ огонь на спаленье кидати, пише Лактанцій (о смертяхъ гонителей гл. 15.) Евсевій (ист. VIII. 5 и слѣд.) пише: „Иныхъ также безчисленныхъ звязанныхъ (въ Никомидіи) каты саджали въ лоды и отпливши, кидали въ море“. „Я самъ въ Фебаидѣ (полудневѣмъ Египтъ), мовить тойже Евсевій, видѣвъ на еднѣмъ дню черезъ мечъ и огонь такъ многихъ губленыхъ, що було ихъ бѣльше купъ. Остріе меча черезъ тѣлько отрубанныхъ головъ притуплене, отмавляло своеи услуги, и утомленіи каты мусѣли отпочивати, абы отодхнути. И не мыслѣтъ, що тѣ кровавіи сцены були рѣдкіи або заразъ устали: они були дуже частіи и на цѣлу землю розширеніи и съ рѣвною твердостію тревали бѣльше лѣтъ“.

Що касаєся въ подрѣбности св. мученикѣвъ которіи въ началѣ гоненія р. 303. въ Никомидіи пострадали за вѣру, Евсевій поименно приводитъ трехъ изъ палаты цѣсарской: Петра, Дорооея и Горгонія, которіи були камереры (шамбеляны) царскіи. Дорооей и Горгоній наворачули къ вѣрѣ Петра и потѣмъ всѣхъ прочихъ (шамбелянѣвъ.) Перше мали они у Діоклитіана яко христіане любовь и довѣріе; но по пожарѣ впали въ пѣдозрѣніе и подверглися гоненію. По словамъ Евсевія (VIII. 6.) Петръ коли поставленный передъ царей не хотѣвъ жертвовати, бувъ нагъ пѣдтягнутый въ гору и бичованный до обнаженія костіи. Потѣмъ наляно на раны его оцетъ съ солію, протягнуено его на желѣзну кату, пѣдложено повѣльный огонь и мучено такъ, доки умираючи съ пальмою побѣды не отѣйшовъ до царства небесного. Дорооей и Горгоній (пѣсля Никифора и Мигдоній) съ многими иншими цѣсарского дому пѣддалися за Христа рѣвно страшнымъ мукамъ и одушеніи посторонками отнесли побѣду. Всѣ зразу були честно похороненіи. Въ тоже время пѣсля Евсевія стятый бувъ св. Анѣимъ, епископъ Никомидійскій. А по пожарѣ въ палатѣ послѣдовало множество иншихъ мученикѣвъ, которыхъ спалено або потоплено. И тогды отграбано тѣла служителей палаты та кинено ихъ въ море. Минея Венеційска о мученикахъ отъ сената и зъ палаты говоритъ такъ: „Индіе съ морю потопленъ, св. Горгоній и Петръ въ морю потопленъ, Зинонъ воевода мечемъ стятъ, Мардоній въ огню умирае, Дорооей мечемъ усѣченный, св. Феофилъ діаконъ

окаменованъ, Мигдоній въ ровъ засыпанный, Гликерій пресвитеръ въ огню спаленый“.

У Никифора (VII, 6.) читаемъ слѣдующе. „Потѣмъ якъ замучено св. Петра и товаришей его, поставлено на судъ Домну дѣвицю и Индиса найвѣрнѣйшого зъ евнухѣвъ. Они були поученіи ѿ Никомидійскаго епископа Анеима и ѿповѣдно высокимиъ взглядами, которыми на дворѣ ся пользовали, вспомагали убогихъ и служили имъ. Коли Максиміанъ (Галерій) выбрався въ походъ противъ Еѳіопамъ, настоятель евнухѣвъ пріѣвъ начальство въ городѣ и велѣвъ за вѣру до темницѣ кинути Индиса и Домну, котора мала на дворѣ чинъ священника идольскаго. Въ темници удала Домна, що мучена есть ѿтъ демона и зѣстала длятого ѿтъ архіевнуха ѿслана до епископа Анеима, который проганявъ демонѣвъ и тымъ велаився. Царь же повернувши и довѣдавшись о тѣмъ, казавъ стяти архіевнуха и вздвигъ на христіанъ велике гоненіе¹⁾. — Пѣсля минеѣ Венеційскои Домна похоронила мощи св. мученикѣвъ (зъ палаты) и зѣстала мечемъ посѣчена.

Слѣдує подати еще вѣсти о 20.000 мученикѣвъ, которыхъ память д. 28. грудня празнуемъ. О нихъ пише Никифоръ (VII. 6.) въ слѣдующій способъ. Коли наставъ день рожества Христоваго (р. 303.), и множество всякаго взросту собралосѣ въ церковь на той празникъ, тиранъ маючи добру способнѣсть показати свою лютобѣсть, пѣславъ людій, которіи бы церковь замкнули и спалили. Прибувъ тамъ проповѣдникъ, который голосно обвѣстивъ, щобы всякъ хотячий жити вышовъ зъ церкви и на поблизкѣмъ олтари Ювиша принѣсъ кадило. Тогды то въ самѣй церкви единъ за все множество ѿповѣвъ тѣ слова съ великою свободою: „Мы все есмы христіане, вѣруемъ въ единого Бога и царя Христа и тому же и Его Отцю и Святому Духу жертвовати и себе самыхъ принести готовіи есмы“. Ледви той выповѣвъ сїи слова, запалено огонь, который въ моментъ охвативъ церковь и тыхъ всѣхъ двацѣть тысячей

¹⁾ Що Никифоръ тутъ говорить, мусѣло статися р. 303. Пѣсля Лактантія царь Діоклитіанъ по гоненію року 303. ѿправився въ Римъ, где 20. листопада 303. р. обходивъ день 20-лѣтнаго панованія своего. Потѣмъ еще передъ 1. сѣчнемъ р. 304. ѿтѣхавъ зъ Риму и стягнувъ си хворобу, котора до зъумашествія поступала. При конціи лѣта 304. р. повернувъ въ Никомидію, где 20. листопада 304. р. циркъ посвятивъ. Тогды не було кесаря Галерія Максиміана въ Никомидіи; но ѿпъ повернувъ недовго потѣмъ и приготавлявъ цѣсаря Діоклитіана до подякованія. И дѣйстно д. 1. мая р. 305. Діоклитіанъ зложивъ цурпуру.

спопеливъ. Потомъ и св. Домна по многихъ мукахъ мечемъ усьчена. Доти зъ Никифора.

Тое число въ церкви на рождество Христове спаленыхъ подають и минеѣ. Може бути, що то́лько всѣхъ христіанъ р. 303. въ Никомидіи спаленыхъ було двацять тысячъ.

Св. Метафрастъ (у Сурія д. 26. грудня) широко оповѣдає исторію Домны, Индиса, мученико́въ зъ палаты и св. мученико́въ съ церквію спаленыхъ. Онъ мовить такъ. Домна выповняла службу придворного священника идолекого. Но вчасно навернувшись до вѣры, коли мала допѣро 14 лѣтъ, була крещена разомъ съ евноухомъ Индисомъ черезъ епископа Кирилла. По смерти же св. Кирилла провадила съ Индисомъ дуже побожне житіє. За то приставникъ палаты подвѣргъ ихъ мученіямъ и заключивъ ихъ въ темници. Потомъ обоє були выпущені. Домна же по прикладу Давида удала, що зѣйшла зъ ума; длятого була ѳдана на лѣченье св. Анѣиму, преемнику св. Кирилла. Максиміанъ же звытяживши варварѳвъ, повернувъ въ Никомидію и шукавъ за нею и за св. Анѣимомъ. Ненайшовши же ихъ, внишовъ въ церковь христіанську и наставлявъ христіанъ до балховальства. Понеже священникъ Гликерій тогды давъ ему мудру ѳтправу, бувъ взятый къ допросу и по тяжкихъ мученяхъ спаленый внѣ города. По семъ Индисъ бувъ заключенъ въ темници, а архієвнухъ, который Домну выпустивъ зъ палаты, бувъ стятый. Послѣдовало сожженіє 20.000 христіанъ въ церкви. Наконецъ Домна вышла изъ убожища своего на берегъ моря, и коли рыбарѣ съ рыбами зловили тѣла св. евноухѳвъ палаты, занялася похорономъ. Но Максиміанъ довѣдавшись, пѳславъ заразъ катѳвъ, которіѳтрубали ѣи голову и кинули туюже въ огонь. По нѣй бувъ Евѣимій мученъ и стятый.

Поученіє.. Св. мученики благодатію вспоможеніи перейшли щасливо огонь покусь и противностей и уллучили вѣнецъ славы небесной. Длятого не жалуймося на трудности заповѣдій божихъ; но почерпаймо благодать божу изъ жерель властивыхъ, которыми сугъ св. тайны, молитва и розмышленіє слова божого и спѳвдѣлаймо неутомимо съ благодатію божою, мовячи съ псаломникомъ: „Господь просвѣщеніє мое и спаситель, кого убоюся“?

Молитва. Краснѣйше розпаленіи любовію Христовою, всехвалнии, не убоядистесь розпаленого огня; но въ нѣмъ скончавшись разомъ, прославилистесь. Къ Тобѣ, Христе, привязавшись любовію святіи, тебе ради умерщвленіи яко агнцѣ непорочнии, подражателѣ страсти твоеи явилися и истинну на небесахъ жизнь наслѣдили.

178. Св. священном. Анѣимъ. (Д. 3. вересня.)

Св. Анѣимъ ѿъ молодости ѿтличався своими добродѣтелями и по Кириллѣ збѣставъ епископомъ Никомидійскимъ. Коли збравалася страшна буря десятого гоненія, ѿнъ всеми способами побуджавъ христіанъ къ терпѣливости и вытревалости. И мало не все стадо свое привѣвъ ѿнъ въ вѣнцяхъ мученичества къ Богу. Коли Дорооей и инші сидѣли въ темниці, св. Анѣимъ посылавъ имъ тайно посланія, учачи и утверждаючи ихъ, а самъ по божій воли крився въ селѣ Семана. Ѡтъ него утверждѣнъ бувъ нѣкій воинъ Зинонъ, которому Максиміанъ велѣвъ выбити зубы и ѿтяти голову. Въ то время схватанъ бувъ Теофилъ діаконовъ съ писемомъ св. Анѣима данымъ ко Дорооею и прочимъ увязненнымъ христіанамъ. Теофилъ по рѣжныхъ мукахъ бувъ каменованый. Потѣмъ зѣстали замученіи увязненіи: Дорооей (пѣсля Метафра. зѣставъ стятый), Мардоній (спаленъ), Мигдоній (засыпанный въ ровѣ), Горгоній, Индисъ и Петръ (въ морю потопленъ съ каменями привязанными.) Наконецъ ято св. Анѣима, который пробувавъ на селѣ, сѣючи слово истины. Высланный ѣздцѣ звязавши его, поставили передъ Максиміаномъ. Сей тиранъ велѣвъ святого нашего за вѣру каменами въ каркъ бити, потѣмъ ировертѣти ему пѣдошвы нѣгъ розпалеными рожнами, дальше на потовченихъ черепахъ нагого лежачого палицами побити и въ огненній сапоги обути и на колесѣ рѣжными орудіями мучити. Коли же святого положено на колесо и каты съ походными приступили, колесо обертане стануло, и явилися три мужи, передъ которыми каты якъ громомъ пораженіи упали на землю. Максиміанъ казавъ тогды сняти святого съ колеса и ѿтпроводити до темницѣ. Напослѣдокъ неправедный царь велѣвъ ѿтрубати святому голову. Дня 3. вересня р. 303. (вѣроятно передъ сожженіемъ христіанъ въ церкви) склонивъ святой нашъ голову пѣдъ сокиру и ѿтѣйшовъ ко стаду своему, которого знатна часть съ пальмами мученичества предстояла престолу божому. Умираючи мѣгъ св. Анѣимъ сказати: „Се азъ и дѣти, яже ми даль еси Боже“¹⁾.

Имя же Анѣимъ значить цвѣтучій, чоловікъ процвітаючій добродѣтелями.

Поученіе. По милосердію своему оголосивъ намъ Ісусъ Христосъ добру вѣсть о царствіи божѣмъ; по справедливости же

¹⁾ См. Acta SS. April. III. d. 27. p. 483.

своѣй и самъ сточивъ кроваву борбу зъ княземъ міра и насъ не увѣльнивъ ѡтъ подвига и борбы. Длятого якъ тѣ, що на кораблю противъ вѣтру плывуть, не мѡгутъ спочивати, но мусятъ або розбитися або звытяжити бурю и вѣтеръ и пристати до берега утишного : такъ и мы на глубинѣ житейскѡй мусимъ або погибнути або всѣ покусы звытяжити и дѡстатися до щасливости вѣчной. По прикладу отже св. Анеѣма звытяжаймо покусы и противности, которѣ насъ борють.

Молитва. Не бувъ есѣ наемникъ, но вѣрнѣйшій пастырь, преподобне, и кровь твою пролявъ есѣ за стадо твое. Троицы угодника и кровь твоя ради изліявшаго почтимъ, поючи Господа и превозносячи во вѣки.

179. Св. мм. Θεοπεμπт̃ и Θεона. (Дня 5. сѣчня.)

Сии святїи були умученї въ Киликіи. Акта ихъ¹⁾ не суть достовѣрнїи. Минѣе поминають ихъ подвигъ зъ актѡвъ тыхъ въ слѣдующїй способъ. Св. Θεοπεμπт̃ епископъ въ першѡй бури Діоклитіановаго гоненїя пѡиманый и притягнень до императора, зѡставъ кинень въ пѣчь горячу: но силою божю вышповъ изъ огня неушкоджень. Потѡмъ выбодено ему око и дано пити смертну отруту, котора однакъ божю силою стала бездѣльною. Коли то видѣвъ Θεона волхъ, который отруту приправивъ, принявъ вѣру христїанську. Въ крещенїю приняѡмъ ѡтъ Θεοпемпта въ вязници назався Синесїемъ. Θεοпемпт̃ же бувъ еще иными муками и казнями досвѣдчаный и наконецъ мечемъ посѣченый. Θεона же бувъ спущень въ выкопанный рѡгъ и накиненою съ верха землею удушень. Пѡсля актѡвъ у Болландистѡвъ²⁾ по смерти св. Θεοпемпта и Θεоны здѣлалися мучениками св. Петр̃, епископъ Александрїйскїй, и четири протекторы (прибѡчнїи сторожи императора), ѡтъ которыхъ по повелѣнїю императора Петр̃ бувъ ятый, и цѣла ихъ родина и служащїи ихъ числомъ 1003. съ женами и дѣтьми. За исповѣданье вѣры передъ Діоклитіаномъ поставленї, зѡстали осужденї и ѡтъ воинѡвъ посѣченї д. 7. лютого въ Никоидїи.

Поученїе. На святыхъ мученикахъ подивляемъ цноту христїанську, се есть пробувающїй добрый способъ мысленя ѡтъ Бога въ сердци выкликанный, которымъ докладно и радо и посто-

¹⁾ См. Acta SS. d. 3. Ian. I. App. ad. I. tom. p. 1087.

²⁾ Febr. II. d. 7. p. 19.

янно выповняли заповѣди Ісуса Христа до самой мученической смерти. Стараймося черезъ покаяніе сей даръ божій на ново позыскати, щобысмо проче время житя нашего по воли божѣй провели.

Молитва. Конєць мученія пріялисте купно мечемъ умерщвляемй, съ женами и дѣтьми Христу спѣваючи: „Благословєнь єси Господи Боже отцѣвъ нашихъ“.

180. Св. мм. Елєвєрій съ Леонидомъ, св. м. Василисса и св. м. Евфрасія. (Д. 8. серпня, 3. верєся и д. 19. сѣчня).

Межи тыми, що пострадали въ Никомидіи за царя Діоклитіана, именуєся св. Елєвєрій съ Леонидомъ, которій огнемъ за Христа сожженъ скончалися. Тамже пострадала св. Дѣва Василисса, о которѣй мартирологіонъ Баронія подає слѣдующіи вѣсти: „Въ Никомидіи терпѣньє св. Василиссы дѣвы и мученицѣ, котора маючи 9 лѣтъ, въ гоненію Діоклитіана подѣ Александромъ губернаторомъ звытяжила божою силою бичи, огонь и звѣрей и въ молитвѣ отдала духъ Богу“. Обширнѣйше читаемъ єи исторію въ минєи царя Василія и въ минєи Вєниційскѣй, гдє оповѣдаются чудеса єи. Тыми чудесы, мовятъ минєѣ, наворачуєся Александръ и умеръ въ признанію вѣры, а св. Василисса по єго похоронѣ выйшла изъ города, станула на скалѣ и молитвою выпровадила воду исцѣляющую недуги. Потомъ благодаривши Бога, рекла: „Господи, прійми духъ мѣй!“ и приклонивши колѣна, упокоилася. Епископъ Антоній похоронивъ тѣло єи коло скалы, гдє потѣмъ чудесніи исцѣленія бывали.

Що касаєся св. дѣвицѣ и мученицѣ Евфрасіѣ, сїя була зъ Никомидійского города въ ц. Максиміаново рода знаменитого красна тѣломъ, добра обычаями, вѣрна слуга Ісуса Христа. Ята ѳтъ поганъ, силована була принести бѣсамъ ѳфру, коли не повиновалася, бита була тяжко и ѳдана на оскверненіє єдному варвару. Молилася про то неустанно ко Христу обручнику своему, щобы охоронивъ дѣвство єи. Коли же прійшла въ дѣмъ оногo мужа, просила, щобы не зневажавъ єи и ѳбѣцала въ нагороду дати єму средство, которє въ вѣйнѣ охоронить єго ѳтъ разѣвъ непріятельского оружія. Додала же и тѣ слова: „Дѣльнѣсть средства можєшь заразъ досвѣдчити на мѣмъ тѣлѣ“. Новостію рѣчи зайнятый, варваръ позволивъ уготовати средство. Тогды зробила она масть зъ воску и оливы, помазала єи шію и нѣбы вже забезпечена противъ ударамъ меча, позволила вонну, абы рубавъ въ шію єи со

всею силою. И ѡнѣ замахнувши сильно, ѡтѣкъ честну еи голову. Такъ мудра дѣва ѡтѣйшла незмазана ко обручнику своему Христу¹⁾.

Поученіе. Коли св. Ефрасія ишла съ варваромъ, спѣткала епископа Никоимидійскаго и пытала, которе зъ двоухъ золь мае vybrати. Св. же Анѡимъ ѡтповѣвъ: Дочко, красный есть даръ дѣвства; но бѡльша заповѣдь вѣры. Если не есть ти дано обоє заховати, то хорони принаймиѣй чистѡсть душѣ и вѣру истинну. Въ столкновеніи заповѣдѣй треба бѡльшу выповнити.

Вопросъ. Чи Евфрасія позволено поступила, коли тымъ чиномъ свое дѣвство выбавила? — **Отвѣтъ.** Непозволено въ собѣ, т. е. безъ взгляду на небесне вдохновенье або добру вѣру; бо ни-коли не вѡльно впрость себе убити або впрость спѡвѣдати ко убійству себе самого. Вѣроятно Евфрасія дала себе убити або зъ небеснаго натхненія або зъ мыльнаго сумлѣнія въ найлѣпшѣй вѣрѣ. Длѣтого не согрѣшила, но дѣлала заслужно. Очевидно если бы була претерпѣла утрату дѣвства, таки не ухилила бы [се] була ѡтъ смерти, котора ожидала еи за исповѣданье вѣры. Впрочѡмъ порядочно дѣвиця, котора насилowana виѣшно, умомъ неустанно противится грѣху, умножає собѣ заслугу дѣвства своего.

Молитва. Господи, въ память святыхъ твоихъ вся тварь празднуєтъ, небеса радуются со Ангелами, и земля веселится съ людьми; тыхъ молитвами помилуй насъ.

181. Св. славный великом. и побѣдоносецъ и чудотворецъ Георгій и св. м. Александра, жена Діоклитіана.

(Д. 23. цвѣтня и 3. листопада).

Житіе св. великомученика Георгія извѣстне есть намъ изъ похвальной бесѣды св. Андрея Критскаго, который живъ при кѡнцѣ 7. и на початку 8. вѣку, и ссылаєся на дѣи мученичества св. Георгія²⁾. Маємъ также акта св. Георгія у Болландистѡвъ³⁾. Акта тѣ списаніи запевне въ V. вѣцѣ изъ преданія або може изъ якого старшого памятника, въ головныхъ рѣчахъ заслугуютъ на вѣру тымъ бѡльше, що Греки ѡтъ сего вѣку уважали ихъ правдивыми и въ минеяхъ то само оповѣдаютъ, якъ видѣти можна въ минеи Венеційскѣй пѡдъ днемъ 23. цвѣтня и 3. листопада

¹⁾ См. Acta SS. Jan II. d. 19. Никиф. VII. 13.

²⁾ См. Migne t. 48. pag. 978.

³⁾ Acta SS. April III. d. 23. pag. 117.

Св. Георгій мавъ родичей христіанських, ѡтъ которыхъ научився побожности правдивои. Закимъ же дѡйшовъ до дозрѣлого вѣку, умеръ ему отецъ въ подвижѣ за вѣру. Тогды забрався ѡнъ съ матерію зъ Каппадокіѣ и переселився до Палестины; бо зъ ѡттамъ походила его мати и тамъ мали многіѣ посѣлости. За благороднѡсть свою и красоту и понеже ѡтъ молодости володавъ добре оружіемъ, Георгій вчасно зѡставъ въ войску трибуномъ (тысячоначалникомъ) и ѡтзначившися въ тѡмъ чинѣ мужествомъ, получилъ ѡтъ Діоклитіана достоинство комита. Въ тое время умерла мати Георгія и ѡнъ взявши съ собою много маетки, ѡтправився на двѡръ императора, абы дослужитися бѡльшого начальства. інъ мавъ тогды 20 лѣтъ. Коли же прійшовъ на двѡръ императора, видѣвъ, що люди презирають Бога и почитаютъ демонѡвъ. Наповнившися отже ревностію божою, постановивъ визнати свою вѣру и начався приготавливати на мученическій подвижъ тымъ, що роздававъ убогимъ богатство свое. Коли же такъ приговорився, найшовъ на певнѡмъ мѣстѣ императорѡвъ и голосно назвавши себе христіаниномъ наминавъ, щобы ѡтъ нерозумного почитаня баечныхъ богѡвъ навернулися ко единому правдивому Богу. Власне тогды Діоклитіанъ на собраню сената и мѣщанъ римскихъ совѣтовавъ о тѡмъ, якбы задати религій христіанскѡй смертоносный ударъ. Георгій явився на тѡмъ собраню и озвався смѣло въ оборонѣ невинныхъ христіанъ. Смѣлѡсть св. Георгія наповнила императорѡвъ гнѣвомъ. Они перве то ѡбѣтниками то грозьбами старалися склонити его до ѡтреченя вѣры. Потѡмъ коли твердо визнававъ вѣру, предали его мукамъ. Именно сѣчено его на мучилищи рѡзгами и заключено черезъ нѡчь въ темниці, где камѣнь великій положенъ бувъ ему на черево. Такъ пѡсля св. Андрея Критского. Пѡсля актѡвъ камѣнь положено на груди. Слѣдуючого дня вынесено святого на колесо и поломано его тымже совершенно. Но Христосъ исцѣливъ св. мученика; пѡславъ ангела, который ѡтрѣшивъ мученика зъ машины и поставивъ здорового. Тымъ чудомъ навернулися многіѣ ко Господу и були посѣченіѣ. Межи навернеными була и Александра, жена императора Діоклитіана, котора въ исторіѣ не згадується. Пѡсля актѡвъ коли Александра, жена Діоклитіанова, навернувшись начала свободно о вѣрѣ говорити, начальникъ городскій (ипатъ) взявъ ю за руку и ѡтпровадивши, ѡтославъ до дому. Святой же нашъ Георгій киненый бувъ въ рѡвъ негашеного вапна и засыпанъ вапномъ. Но 3. дня высланіѣ воины нашли его тамъ неушкодженого, сіяючого радостію и благодарячого Бога. Тогды закамѣнѣлый Діоклитіанъ велѣвъ св. побѣдоносця обути въ сапоги,

въ которыхъ гвоздѣ стерчали. Обутой отже и поганянь отъ мучителей ступавъ на передъ, надѣючися постигнути цѣль подорожи своеи. Потѣмъ по желанію волхва Аѳанасія и совѣтника царскаго Магнентія св. Георгій воскресивъ одного чоловѣка зъ гробу и тымъ чудомъ знову наверхулися многіи къ вѣрѣ, межи ними и Аѳанасій волхвъ. Тѣ за признанье вѣры пріяли мученическу смерть. По ихъ смерти св. Георгій сидячи въ темници, мавъ сонне видѣніе, въ которомъ Господь звѣстовавъ ему близке переставленье ко животу вѣчному. Длѣтого Георгій просивъ сторожа темницѣ, абы впустивъ до него служаго, который ожидавъ передъ вязницею. Сторожъ призовивъ, и св. Георгій вѣйшовшому служѣ распорядивъ, щобы по смерти его взявъ тѣло и увѣзъ оно съ собою въ отечество его Палестину.

Слѣдующаго дня бувъ св. Георгій еще разъ къ допросу взятый. Поставленъ передъ Діоклитіаномъ визнавать ѳважно Господа. Коли Діоклитіанъ намавлявъ его поклонитися божкамъ, святой удався съ цѣсаремъ въ храмъ идольскій и знаменемъ креста сокрушивъ статуѣ идольскіи. Погане зробили длѣтого великій розрухъ. Цариця же Александра довѣдавшися о тѣмъ, вышла зъ дому и пришедши на судъ, ганила суровѣсть мужа своего и припала къ ногамъ св. мученика. Тогды Діоклитіанъ выдавъ на обохъ вырокъ смерти, щобы мечемъ посѣченіи були. Коли ихъ изъ города проваджено, Александра знемогла на дорожѣ и ѳпочиваючи, ѳдала духъ Богу. Св. же Георгій утѣшенный блаженною еи кончиною ишовъ радостно на мѣстце казни и по короткоіи молитвѣ преклонивши! пѣдъ мечъ голову, бувъ усѣченъ дня 23. цвѣтня р. 303. Изъ тыхъ которіи наверхулися въ его страданію поименно споминаются слѣдующіи: Анатолій и Протоліонъ, воеводы наверненіи чудеснымъ выбавленьемъ св. Георгія ѳтъ колеса; Аѳанасій волхвъ наверненный чудомъ воскресенія мертвого и Гликерій селянинъ наверненный иншимъ чудомъ. Всѣ чѣтыри зѳстали за вѣру посѣчени мечемъ. Дня 18. цвѣтня почитаютъ Греки св. мм. Виктора, Зотика, Акиндина, Зинона, Кесарія и Северіана, которіи видячи чудеса въ страданію св. Георгія, наверхулися и пріяли мученическу смерть.

По смерти св. Георгія его слуга завѣзъ святіи его мощи до Палестины и похоронивши ихъ честно съ другими христіанами, выповнивъ точно послѣдню волю святого, котору святой вручивъ ему на писъмѣ еще передъ своимъ увязненіемъ. Пѣсля минѣи Венеційской въ цѣсарство Константина В. создали христіане св. Георгію величавый храмъ въ Лиддѣ (Діосполю) и перенесли въ той храмъ

св. его мощи. И въ послѣдующихъ вѣкахъ вѣрено, що св. мощи тѣ тамъ почивали. Перенесеніе мощей св. Георгія въ его храмъ въ Лидѣ и обновленіе храма того збудуся д. 3. листопада; для-того въ той день щорочне празднумъ память обновленія храма св. Георгія въ Лидѣ.

Имя св. великом. Георгія есть дуже славне въ народахъ. Fortunatъ пише, що хотъ тѣло св. Георгія було на востоцѣ, однакъ слава его сіяла на западѣ (въ VI. вѣцѣ), где много чудесъ содѣлавъ. Въ житію св. Феодора Сикеота, который живъ въ 6 вѣцѣ по Христѣ, читаемъ, що сей святой мавъ особлившу набожнѣсть ко св. Георгію, который бувъ ему заступникомъ отъ молодости его и явился ему разъ въ видѣ юношѣ вооруженного мечемъ, отражаючи отъ него злыхъ духѣвъ.

Св. Георгій обычно малюется сидячій на кони топчучѣмъ ногами смока, а при нѣмъ представлена дѣвица, котора на колѣнахъ молится. Въ минеяхъ толкуеся такой образъ св. Георгія въ слѣдующій способъ. Въ сторонѣ сиропиникійской коло Вирита було езеро велике, въ которѣмъ живъ страшный змій. Змій той не тѣлько людій загрызавъ, але дыханьемъ своимъ смертоноснымъ губивъ. Житель же города всѣ съ владѣтелемъ своимъ були поганами и по совѣту бѣсовъ жиющихъ въ идолахъ узаконили, чтобы для ублаганія змія всѣ по черзѣ, не вынявши царя, давали на всякъ день дѣтей своихъ, сына или дочку на зѣдженъе змиеви. И змій пожиравъ щодень одну офѣру. Коли же по черзѣ царь офѣровавъ змиеви свою одиначку, и сія при березѣ плачучи, выглядала змія, явился св. великом. Георгій на кони їдучій и поспытавши дѣвицы. чого плаче, ударивъ коніемъ на змія выходячого и поразивши его, потоптавъ конемъ и убивъ мечемъ. Тымъ чудомъ наворачуся царь съ людьми своими къ вѣрѣ. Но правдоподобно есть, що образъ св. Георгія поражающаго змія треба толковати иносказательно въ томъ змыслѣ, що св. Георгій побѣдивъ твердымъ исповѣданьемъ змія и всѣхъ ворогѣвъ вѣры и причинився до освобожденія обручницъ Христовой церкви.

Поученіе. Коли всѣ згодилися на гоненіе христіанъ, и никто не важився за ними озвати ся, являеся св. Георгій въ радѣ цѣсарской и промавляе за невинными Мы не повинны рѣвнодушно дивитися на бѣды церкви, но если въ дѣлѣ не можемъ ничего на пользу ея здѣлати, молимся о благостояніи св. божихъ церквей и соединеніи ихъ.

Молитка. Яко левъ уповаючи, судищу предсталъ есь, возвѣщаючи явно воплощеніе Христово, которымъ міръ выбавився

отъ унадку старого. — Весна намъ возсіяла, которою сіяетъ память всеславного мученика Георгія; собравшись отже совершаймо ю свѣтло, щобымо сподобилися божественной благодати отъ Христа Спаса.

182. Св. великом. Евфимія всехвальная. (Д. 16. вересня и 11. липня.)

Маемъ акта сеи святой, которыхъ вѣсти подтверженіи суть повагою латиньскихъ писателей св. Еннодія, св. Беды и Адона¹⁾. Но гдекоторіи писателѣ отмавляють вѣру актамъ; бо держатся иншой исторіи св. Евфиміѣ, котору подавъ св. Астерій, епископъ Амасіѣ въ Понтѣ, жившій при кѣнцѣ 4. вѣку. Его оповѣданье есть тѣлько описъ образа, который видѣвъ въ притворѣ одной церкви²⁾. Онъ мовить, що св. Евфимія посвятила Богу дѣвство свое. Ея красота являлася на образѣ; одежда сѣра означала то, що отреклася оздобъ свѣтовыхъ. Два же воины привели ю на судъ, зъ которыхъ еденъ на образѣ тягне ю съ переду а другій попыхае съ заду. Она же скромно спустила очи на землю; но не являе жадной боязни. Трохи дальше на передѣ образъ представлявъ катѣвъ занятыхъ дѣломъ своимъ. Еденъ имае тѣ и нахиляє голову еи въ задъ, подаючи другому губу еи на казнъ; другій же молоткомъ выбивае їй зубы, и кровь капаюча изъ устъ, выобразена пинзлѣмъ превосходно, взрушае зрителя до слезъ. Слѣдовало изобразенье заключенія, въ которомъ чиста дѣвица въ сѣрѣй одежи підносить руки до неба и въ бѣдѣ призывае помѣчника Бога. И коли молится, являеся їй надъ головою то знамя, которе навиклимо поклономъ почитати и на собѣ означати, очевидно въ ознаменованье мученичества, которого бажала. На иншѣмъ мѣстѣ не далеко отъ того живописецъ представляе великій огонь и на обѣ стороны червоною краскою отдае жаръ полѣмѣней, посередъ которыхъ помѣщена свята простирае къ небу свои руки, не являючи на лицѣ болю, но противно оказуючи радѣсть, якъ пристояло тѣй, которашла къ животу духовному, найщаслившому. Напоследокъ додае св. Астерій, що образъ ничего бѣльше не представлявъ, и що для того кѣнчить бесѣду.

Понеже то оповѣданье св. Астерія не згаджае ся съ актами

¹⁾ См. Acta SS. Sept. V. pag. 252.

²⁾ Въ которомъ городѣ, не пише; но примѣчае, що образъ бувъ въ церкви, а коло той церкви бувъ грѣбъ св. сеи мученицѣ. См. Migne t. 22. pag. 1100.

нашої Халкидонської Евфиміѣ, то мусимъ ѳтнести оно до иншої незвѣстної намъ св. Евфиміѣ, о Халкидонскѣй же подати перве вѣсти изъ актѡвъ, а потомъ прочіи историчніи вѣсти, которіи написали поважніи авторы. Пѡсля актѡвъ була св. Евфимія въ царство Діоклитіана придержана съ 49 христіанами и мученіямъ предана черезъ анепата Приска въ Халкидонѣ, городѣ виенійскѡмъ при морю чорнѡмъ. Двацятого дня по сѡйманю святіи за визнање вѣры були въ лица битіи и потѡмъ заключеніѣ. Коли ихъ заключено, прійшовъ Прискъ, якъ вовкъ, и пѡрвавъ св. Евфимію думаючи, що найде слабе орудіе. Но любителька Христа призвавши свого обручника на помѡчь, не похиталася въ вѣрѣ. Тогды Прискъ велѣвъ кинути їхъ въ машину колесами осмотрену. Коли же служачіи обертали колеса и ломали ей члены, снисшовъ ангелъ до молячоися мученицѣ и поломавши колеса, служачихъ поразивъ до не пѡзнанія ихъ обличъ, а св. дѣву выпустивъ живу и здорову. Потѡмъ була св. Евфимія кинена до печи; но вийшла неущкоджена. Дальше ѳтведено ю до темницѣ, а вѣнчано мученичествомъ двохъ слугъ Сосѡена и Виктора, которіи мали небесне видѣніе и навернулися. Наконецъ другого дня по рѡжныхъ чудесахъ, которыми выбавлялася ѳтъ казни смертної, закончила святая житіе свое въ амфитеатрѣ черезъ угрызенье дикого звѣря дня 16. версеня. Но тѣло ей взяли родичи и похоронили честно коло Халкидона, где нѡзднѣйше въ IV. вѣцѣ збудовано ѣй церковь. — Евагрій (ист. II. 3.) описуе ту церковь, въ которѣй собрався соборъ Халкидонскій, и свѣдчить о крови чудесно витѣкаючѣй изъ мощій св. мученицѣ, котору добувано въ великѣй скѡлькости за помѡчію спущенои губки, и о надзвычайнѡмъ запаху всегдашнѣмъ при ей гробниці. По свѣдоцтву Никифора тѣло св. Евфиміѣ пробувало не тлѣнне. — Въ церкви св. Евфиміѣ згромадженъ бувъ соборъ вселенскій Халкидонскій, который приписавъ молитвамъ ей свои успѣхи. Коли на 6. засѣданю опредѣленіе вѣры зѡстало ѳтчитане и пѡдписане ѳтъ всѣхъ епископѡвъ, ѳтцѣ собраніѣ признали церкви Халкидонскѣй достоинство Митрополіѣ на просьбу императора Маркіана и въ честь св. Евфиміѣ.

Константинъ епископъ Тіѣ въ Понтѣ, который державъ красну бесѣду надъ мощами св. Евфиміѣ, а писавъ около р. 796. по перенесенію мощій ей зъ Лемна въ Константинополь, оповѣдае слѣдующе. Коли Отцѣ собора Халкидонского прокляли Діоскора и утвердили вѣру церкви, видѣли, що декоторіи противятея ихъ опредѣленію; длятого рѣшилися положить свое исповѣданіе вѣры на чудесныхъ мощахъ св. Евфиміѣ, щобы черезъ ей молитвы узис-

кати ђть Бога яке чудо, которе потвердило бы вѣру католицку. И ото коли приближено до тѣла св. мученицѣ папѣрѣ, на которѣмъ написане було освѣдченєе собора, вытягнула она руку, щобы оно взяти, и поцѣловавши, ђтдала правовѣрнымъ епископамъ. То чудо славится также ђтъ новшихъ историкѣвъ Никифора и Зонары; но они не згаджають ся межи собою и съ Константиномъ Тійскимъ що до обстоятелствъ. Дятого новшій писателѣ тому чудеси не дають вѣры, мовячи, що єсть то сказка, котора повстала, коли св. отцѣ собора Халкидонского приписали успѣхи собора предстательству Евфиміѣ. Дя почтенія того предстательства праздуємъ дня 11. липця память св. м. Евфиміѣ, предѣла отцѣвъ.

Мощи св. Евфиміѣ були еще въ Халкидонѣ, коли въ царство Ираклія Персы здобули сіє мѣсто (617. р.) Они хотѣли мощи тѣ спалити; но ихъ усилія показали ся даремными. Напады варварѣвъ були причиною, що дя бѣльшой безпечности перенесено тѣло св. Евфиміѣ до Константинополя (ок. 620 р.) и положено въ церкви, збудованѣй пѣдъ призваніємъ єи имене коло ипподрома, въ олтари пѣдъ св. трапезою. Нарѣдъ царьгородскій за чуда, которіѣ творили ся, мавъ особлившу набожнѣсть къ св. Евфиміѣ. Но Левъ исаврійскій (пѣсля Теофана Константинъ Копронимъ), хотячи скасовати почитанєе образѣвъ и мощій святыхъ, велѣвъ мощи св. Евфиміѣ въ деревянѣмъ ковчегу выкинути на море, а церковь єи въ Ипподромѣ предавъ страшнѣй зневажѣ. Помимо того по свѣдоцтву Константина Тійского хотѣвъ Богъ, що єи мощи волнами несеніѣ, були ђтъ двохъ братіѣ на корабль взятіѣ, перевезеніѣ и въ малѣй на се созданѣй церкви на островѣ Лемнѣ положеніѣ, гдє почивали вже мощи св. м. Гликеріѣ. Оба брата служили потѣмъ Богу при тѣй церкви св. Евфиміѣ до своєи смерти. Наконецъ пише Константинъ Тійскій, по иконоборныхъ царяхъ Львѣ исаврянинѣ, Константинѣ Копронимѣ и Львѣ IV. пріявъ царство Константинъ съ матерію Ириною, которіѣ гоили раны заданіѣ правовѣрнымъ черезъ иконоборцѣвъ. Ирина повелѣла очистити церковь св. Евфиміѣ въ Константинополѣ коло ипподрома и украсити ю величѣнно. Тогды шукано вѣстій о мощахъ св. Евфиміѣ и довѣдавши ся о нихъ, перенесено ихъ съ почетомъ великими въ Константинополь и положено ихъ въ церкви єи на то мѣстцє, зъ которого еретики ихъ взяли були. Константинъ Тійскій видѣвъ въ молодости своѣй церковь св. Евфиміѣ въ Константинополѣ еще зневажену и описує просторонно перенесенєе мощій сей св. мученицѣ назадъ въ Константинополь, которє збулося р. 796. пѣсля Теофана, наочного свѣдка перенесеня, цѣловавшего перенесеніѣ мощи съ императорами Ириною и Константиномъ

и съ св. патріархомъ Тарасіємъ. Но тогды не зложено зъ тѣла св. Евфиміѣ назадъ до еи церкви ничего бѣльше, якъ гдекотрі кости зъ головы. Прочое розбѣрали могучіи дворяне, а часть лишилася на островѣ Лемносѣ. Бѣльше о мощахъ св. Евфиміѣ можна читати у Болландистѣвъ (Septembris V.)

Поученіе. Святая Евфимія свѣтилася добродѣтелями; бо мала вѣру католицку тверду и живу, которая подавала ѣй праве пѣзнанье Бога и его волѣ и потрѣбну силу до доброго и побудки. Длятого стараймося оживити въ собѣ вѣру, щобысмо змогли скинути съ себе ярмо грѣха и ѣтложити дотеперѣшню нашу лѣнѣсть и недбалѣсть въ добрыхъ дѣлахъ.

Молитва. Рано чувалася къ Христу и булася свѣтлѣсть яснѣйша ѣтъ сонця; длятого мя просвѣти, взываю, Евфиміе славна, спомороченого демонскими лукавыми нападами.

183. Св. м. Неофитъ. (Д. 21. сѣчня.)

Греки въ минеяхъ оповѣдають о св. Неофитѣ рѣжніи чудеса. Именно зъ дитинства наповнився Неофитъ благодатію божою; въ ознаменованье того злетѣвъ на него голубъ и кружачи коло лѣжечка его, бесѣдовавъ по человѣчески. Потомъ святой за проводомъ голуба внишовъ въ печеру горы Олимпа и мешкавъ тамъ, кормленый ѣтъ Ангела. Въ царство же Діоклитіана и Максиміана, мовять минеѣ, коли св. Неофитъ мавъ 15 лѣтъ, ставився въ Никеи виѣинійскѣй передъ губернаторомъ Декіємъ, визнавъ вѣру съ незвычайною свободою и бувъ перве бичованный, а потомъ киненый въ пѣчь распалену. Коли же огонь не опаливъ его, и звѣрѣ, котрымъ потѣмъ доставленъ бувъ, не тыкали его, тогды по повелѣнію судіѣ единъ звѣрообразный варваръ устремився съ копіємъ на него и пробивъ ему груди. Тако св. мученикъ, якъ агнецъ заколенъ, предавъ душу свою въ руцѣ Господа своего д. 21. сѣчня¹⁾.

Поученіе. Св. Неофитъ въ всѣхъ буряхъ житя надѣявся на Господа и надѣєю укрѣпленъ, жадными карами свѣта не дався склонити до того, щобъ поклонився пекельному змѣви и образамъ его и пріѣвъ начертаніе его. Коли отже поклонники змѣи и идолѣвъ мучатся огнемъ и сѣркою, и дымъ мученія ихъ во вѣки вѣковъ воеходигъ, ѣнъ радуєся царствующи съ Іисусомъ Христомъ. Ожи-

¹⁾ Acta SS. d. 20. Ian.

вляймо въ собѣ надѣю христіаньску, щобысмо укрьпленій нею въ трудахъ и потѣшеній въ бѣдахъ пріяли нагороды вѣчній.

Молитва. Кровію твоею честною землю освятить есь и службу беззаконно приношену бѣсамъ зживечивесь и пріявесь вѣнецъ нетлѣнный на версѣ твоѣмъ, всечестне! Дятого молися, абысмо пріяли миръ и велику милость.

184. Св. м. Θεοδοτѣ въ Анкирѣ и сѣмъ св. дѣвѣ мученицѣ.

(Д. 18. мая и 7. червця.)

Имя св. м. Θεοδοτα мало знане було на западѣ. Ажъ Болландисты предложили его акта¹⁾, которыхъ авторъ Ниль оповѣдае о собѣ, що бувъ со св. Θεοδοтомъ въ вязници и наветъ притомный при его мученичествѣ и що выложивъ съ всею пильностію его исторію, щобы читателѣ мали часть со святымъ Θεοδοтомъ и со святыми божими въ небѣ. Оповѣданье Нила находимъ и въ книзѣ житій. Оно представляе добре станъ, въ которѣмъ Лактантій и Евсевій описують церковь подъ лѣтомъ 303, отже передъ оголошенемъ IV. едикта Діоклитіанового, которымъ постановлена зѣстала кара смерти загально противъ всѣмъ христіанамъ. Понеже оповѣданье Нила есть дуже довге, то ограничаемся поданьемъ головныхъ вѣстій зъ него.

Діоклитіанъ поручивъ управление въ Галатіи Θεοτεкну, челоувѣку лютому и переворотному, который обѣцявъ ему, що вкортцѣ присилуе всѣхъ христіанъ поклонятися богамъ. Закимъ же Θεοтекнъ успѣвъ обняти правленье въ Галатіи, старався поговорами перестрашити тамошнихъ вѣрныхъ. Дятого надходили ѳтъ него послы съ доносами, що приходитъ выкоренити религію христіаньску всякими родами каръ; що мае едикты повелѣваючі збурити церкви христіаньскіи и ихъ олтарѣ и привести священникѣвъ христіаньскихъ къ олтарямъ идольскимъ въ цѣли примушенія ихъ ѳтречися вѣры; и що всѣхъ, которі бы спротивилися его розпорядженямъ мае укарати конфискаціею дѣбръ, вязницею и муками. Дятого закимъ прійшовъ ѳнъ до Галатіѣ, христіане въ смутку и страху опускали мѣста и зѣставляючи свои дома на грабѣжъ невѣрнымъ, ишли шукати си притулку въ горахъ, лѣсахъ и пустыняхъ, где потѣмъ предані були нуждѣ и недостатку найпотребнѣйшихъ рѣчій. Тогды

¹⁾ Acta SS. Maji IV. d. 18. p. 149.

знаменитіи зъ братій, то есть клирики, були арештовані и обтяжені кайданами; церкви и олтарѣ Ісуса Христа були залишені и запущені. Декоторі изъ бѣжавшихъ принуждені голодомъ и недостаткомъ повертали; но були заразъ кинені до темницѣ.

Св. Θεодотъ бувъ тогды прибѣжище христіанамъ утраленымъ. Бувъ то мѣщанинъ города Анкиры, где мавъ родину, дѣмъ и мѣрный маєтокъ. Онъ провадивъ по видимому звичайне житѣе супружеске, зарабатючи на удержанье продажю вина въ свойствѣ гостинника (шинкаря.) Но его добродѣтель була внесла; бо ѣтъ молодости бувъ онъ дуже добре провадженъ ѣтъ своеи тѣтки, св. дѣвицѣ Θεкусы, котрой мученичество низше опишеся. ѣтъ неиученъ, навикъ онъ ѣтъ самыхъ раннихъ лѣтъ къ суровому покаянію, любивъ убожество и помагавъ ближнимъ, радующися съ радующимися и страдаючи со страдающими. Онъ навернувъ своими напominаніями много грѣшникѣвъ и споводовавъ многихъ поганъ и жидѣвъ приняти христіанство. Напослѣдокъ живымъ своимъ словомъ приготавливалъ онъ многихъ къ подвигу мученичества. Коли розголость надходячого Θεотекина наповнивъ всѣхъ страхомъ, и христіане утѣкали и крылися, Θεодотъ позѣставъ въ городѣ и бувъ готовъ по можности служити братьямъ. Вкоротѣ ставъ его дѣмъ притулкомъ служителей Ісуса Христа; другимъ кораблемъ Ноя, до которого утѣкали христіане передъ голодомъ и гоненіемъ, и также домомъ молитвы, где священники приносили Богу жертвы. Тымъ еще недоволенъ Θεодотъ мавъ велику опѣку надъ увязненными и заохочовавъ ихъ къ пѣднатию мученій, наветъ тогды, коли поставленъ передъ олтарями идольскими, силовані були офѣровати богамъ. По окѣнченю ихъ мученичества со смертію старався унести ихъ тѣла и похоронити, хотъ то дѣло милосердія поганьска зверхнѣсть уважала за головный проступокъ. Коли губернаторъ Θεотекинъ казавъ жерцямъ, абы осквернили хлѣбъ (збѣже) и вино примѣшаньемъ того, що богамъ офѣровано было, Θεодотъ маючи ѣтъ давна довольно чистого збѣжа и вина, дававъ на найсвятѣйшу офѣру и поживлѣнне вѣрнымъ.

Едного разу ѣтѣйшовъ Θεодотъ въ сторону села Маль (Малѣсъ) въ цѣли похороненя мощій св. м. Валента. Село то ѣтостояло 40 каменей ѣтъ Анкиры. Онъ затримався тогды близко двѣ стадіѣ ѣтъ села при нѣкѣй печерѣ съ христіанами, що его спѣткали, и бесѣдовавъ съ пресвитеромъ Фронтономъ, якъ пѣзнѣйше скажу. Коли же зъ ѣстамъ повернувъ въ Анкиру, найшовъ весь городъ зворущенъ. Поводъ дало сѣмъ дѣвѣ христіаньскихъ: Текуса, Александра, Клавдія, Фаина (Фалина), Евфрасія, Матрона и Юлія

(Юлитта.) Они ѿтъ молодости до старости жили въ постахъ, молитвѣ и чистотѣ. Зъ нихъ Текуса була тѣтка св. Θεοδοτα и мала выше 70 лѣтъ, прочіи же були мало що молодшіи. Всѣ зѣстали за вѣру христіаньску спѣймані и передъ Θεοτεκна поставлені. Коли же неустрашені вѣру свою визнавали, казавъ ихъ Θεοτεκнъ много мучити и видѣвши ихъ твердѣсть, предавъ ихъ любодѣйнымъ юношамъ. Но Текуса просьбами и слезами, указуючи старѣсть свою и своихъ сестръ, росчулила любодѣвѣвъ до слѣзъ и побудила до ѡтвороту. Правитель же Θεοτεκнъ чувши о томъ, давъ приказъ, щобы поставлені були служительками Артемиды (Діаны) и Аѣнны (Минервы) и примушені участь взяти въ умыванію идолѣвъ тыхъ то богинь. Св. Θεοδοτῆ прибывъ отже въ Анкиру, коли справа тыхъ дѣвѣ заняла всѣ умы. Въ день же поганьского торжества були святіи дѣвицѣ взяті и кожда на особнѣи колесницѣ нага стоячи, ѣхала попередъ. За ними везено идола, которіи мали обмытися, и послѣдовавъ весь нарѣдъ маючи передъ собою самого правителя Θεοτεкна. Жѣнки шалѣли, танцюючи съ роспущенымъ волосѣемъ при звуку сопѣлокъ, кимвалѣвъ и иншихъ инструментѣвъ. Такъ торжествовавъ діаволъ побѣду за глупѣсть людій. Но декоторіи розумніи заплакали, видячи великодушныхъ старицѣ покрытыхъ синцами и ранами и съ незвытяженою вытревалостію выглядяючихъ кончины подвиговъ за вѣру пѣднѣтыхъ. Св. Θεοδοτῆ того то дня ѿтъ рана до полудня пробувъ въ молитвахъ простерты на земли. Неспѣйный за кожду зъ св. женѣ замкнувся ѡнъ бувъ со сродникомъ своимъ молодымъ Θεοдотомъ, съ Полихроніемъ, братанкомъ св. Текусы, и декоторыми другими христіанами въ помешканію едного бѣдного христіанина именемъ Θεοхарида недалеко церкви св. Патріархѣвъ (якъ здаеся Авраама, Исаака и Якова), котору погане заключили. Тамъ всѣ разомъ ѿтъ рана молилися усердно, щобы Господь Богъ даровавъ христіаньскимъ дѣвамъ твердѣсть въ испѣданію и повну побѣду надъ демономъ. Молитвы ихъ не були даремніи. Въ полудне донесла имъ жѣнка Θεοхаридова, що св. жены за Христа въ озерѣ потоплені, ѡтнесли вѣнцѣ побѣды. Тогда св. Θεοδοτῆ пѣдносячися и держачися на колѣнахъ, простеръ руки до неба, влагодарячи Бога, що не презрѣвъ его слѣзъ и давъ имъ побѣду. Потѣмъ пытавъ жены Θεοхаридовой, якъ и где потоплені були св. жены. Θεοхаридова же видѣвши все на свои очи, оповѣдала, що коли св. дѣвицѣ приведені були къ озеру, Θεοτεκнъ намавлявъ ихъ, абы, якъ иншіи служительки богинь, пріяли вѣнцѣ и бѣліи одежѣ. Но святіи дѣвицѣ презрѣли его намовы съ всѣми ѡбѣтницами. Длятого по приказу Θεοτεкна

привязано имъ къ шіямъ каменѣ и ѳтвезши ихъ въ лодкахъ на глубину озера около два морги ѳтъ берега, звержено ихъ въ тоию воды. Такъ скѳнчилися ихъ слезы и терпѣнія дня 18. мая. Чувши о тѣмъ св. Θεοδοτѣ затримався до вечера совѣтуючи съ товаришами, якъ бы добути зъ озера св. тѣла. О заходѣ же сонця совѣтующимъ имъ донѣсѣ еденъ юноша, що Θεοτεκнѣ повелѣвъ воинамъ позѳстати при озерѣ и стеречи тѣла. Св. Θεοδοτѣ бувъ тымъ дуже стеревовженный и удався на молитву, а потѳмъ спочивавъ трохи (въ домѣ Евхарида). Коли же уснувъ, явилася ему св. Текуса. Припоминаючи, якъ виховувала и провадила его въ молодости, просила она, абы не зѳоставивъ тѣло еи и тѣла товаришокъ на добычу рыбамъ, но вставъ и поспѣшивъ къ озеру. Объявила же ему вразъ що за два дни удостоитеся мученическаго подвига и перестерѣгала передъ еднимъ зрадникомъ. (Тымъ ставъ, якъ пѳзнѣйше покажеся Полихроній, сродникъ Текусы). Вставши ѳтъ сна св. Θεοδοτѣ, оповѣвъ се видѣніе товаришамъ, которіи начали со слезами молитися, щобы Богъ помѳгъ имъ найти и добути тѣла святыхъ дѣвѣ. Но воины стояли на своѣмъ мѣстци. Треба було ѳтже чекати слѣдуючои ночи. Донѣро вечеромъ того дня св. Θεοδοτѣ, Полихроній и декоторіи другіи, будучи еще натще, удали ся къ озеру. Они взяли съ собою серпы, щобы ѳтрѣзати шнуры, которыми каменѣ къ шіямъ Святыхъ привязаніи були. Нѳчь була дуже темна. На небѣ хмарами покритѳмъ не було видко мѣсяця нї звѣздъ. Коли такъ въ темнотѣ ступаючи Θεοδοτѣ съ товаришами, прійшли на мѣстце казни, где головы казненихъ на колахъ стерчали або по земли валялися, обнявъ ихъ страхъ; бо нѳчію неважився тамтуда никто ити. Но они чули разъ голосъ одушевляючій ихъ и мовячій: „Θεοδοτε! ступай на передъ ѳтважно!“ Симъ голосомъ настрашеніи здѣлали они знакъ креста на чолѣ. Скоро потѳмъ видѣли крестъ свѣтлый, що блискавъ зъ восточной стороны. Видѣніе то здивовало ихъ и утѣшило. Они упали на колѣна, щобы помолитися къ сторонѣ, въ которѳй видѣли крестъ свѣтлый. Потѳмъ двинулися и ишли дальше и вже не тѳлько пѳтьма спиняла ихъ, але и проливный дожджъ, который здѣлавъ дорогу ховзкою и липкою, такъ що годѣ було напередъ поступити. Длятого знову начали молитися и наразъ увидѣли походню показуючу имъ дорогу и два старцѣ зъ сивыми головами и бородами въ свѣтлыхъ шатахъ станули передъ ними и мовили: „Держай Θεοδοте; бо Господь Іисусъ написавъ имя твое межи св. мучениками; выслухавъ твои молитвы и посылаѣ насъ тобѣ на помѳчь. Бсмо же Отцѣ, передъ которыхъ церквію тамтои ночи молявъ есь ся. Коли прійдешъ къ озеру узришь св. мученика Со-

зандра вооруженного, который прожене стерегущихъ воинѣвъ. Но не треба було тобѣ брати съ собою зрадника“. То рекши, зникли. Примѣтити тутъ належитъ, що св. Θεοδοτῆ попередной ночи молился передъ храмомъ патріархѣвъ, который безбожніи заключили, а потѣмъ удався до храма св. отцѣвъ, заставши же и той храмъ заключенный, молился на дворѣ передъ храмомъ. Явившіяся отже св. отцѣ, були тѣ самы, передъ которыхъ храмомъ молился. Ободреніи тымъ видѣніемъ Θεοδοτῆ съ товаришами ишли дальше и провадженіи явленнымъ поломѣнемъ прибыли до озера. Тамъ поднялася заразъ потѣмъ страшна буря съ громами, которая не мало устрашила жовнѣрѣвъ. Коли же таки не утѣкали, zobачили война высокого вооруженного, которого шоломъ, щитъ и броня и копіе якъ огонь блискали. Бувъ то славный мученикъ Созандеръ (о которѣмъ исторія ничего бѣльше не знае) посланный на помѣчь христіанамъ. Явленіе его прогнало воинѣвъ стерегущихъ сего мѣстца до поблизкихъ хатъ. Рѣвночасно буря отогнала волны ѣтъ берега и открыла мѣстце, где були тѣла семи дѣвѣ. Тогда Θεοδοτῆ и товариши его подѣйшли при свѣтлѣ явившогося имъ огня, ѣтрѣзали шнуры, которыми каменѣ привязаніи були до шій св. дѣвѣ, и взявши тѣла, положили на подъяремники и повезли ко храму св. патріархѣвъ, щобы похоронити св. мощи въ поблизкѣмъ гробѣ. Черезъ такъ много чудесъ прославивъ Богъ достойно мощи св. семи дѣвицъ и подавъ св. Θεοδοту способнѣсть подъяти мученическую смерть.

Слѣдующого дня стало извѣстнымъ въ городѣ, що тѣла дѣвицъ вынятіи зъ озера; но незнавъ нарѣдъ, кто поважился то совершити. Огорченіи погане, якъ достали христіанина якого въ руки, волокли заразъ ко карному допросу. Θεοδοτῆ боячися, щобы другій за него не терпѣли, хотѣвъ ити и освѣдчитися; но бувъ ѣтъ братій удержанъ. Межи тымъ Полихроній, цѣкавый знати, що въ городѣ дѣся, прибався за селянина, выйшовъ на рынокъ и бувъ пѣзнанъ тай заразъ губернатору представленъ. Губернаторъ же давъ ему заразъ почути бичей удареия и показавши мечъ обнаженный, грозивъ смертію, если не выскаже все, що знае. Тогда малодушный оповѣвъ все, що минушой ночи здѣлавъ съ Θεοδοтомъ, и сповнилися слова Θεкусы сказаніи въ видѣнію Θεοдоту о зраднику. Погане заразъ потѣмъ удалися на мѣстце, где похороненіи були св. мученицѣ, и сналили ихъ, Θεодота же шукали на смерть. На сію сумну вѣсть собравъ Θεοδοτῆ христіанъ и объявивъ имъ, що иде освѣдчитися губернатору, абы никто изъ зланныхъ христіанъ за него не терпѣвъ муки. Прощаючися потѣмъ съ собра-

ными, просивъ ихъ, чтобы молилися за него и всѣ молилися зъ нимъ довго. Коли Θεοδοτῆ съ ними молився, воззавъ со слезами къ Богу, чтобы давъ ему щасливо совершити мученическій подвигъ и принявъ пролитіе крови его въ жертву за всѣхъ Бога ради утисненныхъ, облегчивъ имъ тягаръ ихъ и даровавъ всѣмъ вѣрнымъ миръ и глубоко тишину. Напоследокъ обнявъ всѣхъ притомныхъ, которіи ѿтъ жалю розлукѣ плакали, и ознаменовавши знакомъ креста, поѣшовъ на подвигъ. На дорогѣ спѣткавъ двоихъ пріятелей своихъ, которіи просили его, чтобы скрывся, мовячи, що правитель гнѣваеся, жерцѣ требуютъ его (Θεοδοτα) смерти, и весь нарѣдъ верещитъ противъ нему, Полихроній же оскаржае за скраденіе тѣлесе. Но Θεοδοτῆ не давъ ся намовити и явився на судищи, где бувъ огонь распаленый, котлы кипѣли смолою, и колеса та рѣжніи иншіи мучительскіи орудія були цѣлкомъ готови. На все то взглянувъ Θεοδοτῆ спокойно. Θεοτεκнѣ же промовивъ до него такъ: „Все щось здѣлавъ, хоть достойне есть смерти, хочу ти ѡтпустити и ѡтзначу тя еще почестіями, если толькѣ ѡтречешъ ся Христа и пожертвуешь богамъ“. Обѣтници тѣи давъ весь нарѣдъ одобреніе громкими голосами. Θεοδοτῆ же не захитавшися нѣ на хвилю, освѣдчивъ судіи, що взыае на помѣчь себѣ Ісуса Христа, чтобы мѣгъ блудъ опровергнути и истину выложить. Потѣмъ показовавъ глупѣсть поганьства, которе каже кланятися богамъ заслужившимъ себѣ черезъ свои проступки на найганебнѣйшій кары. Дальше голосивъ воплощеніе Господа Ісуса и чудеса, которыми явивъ свое божество и найвысшу власть и силу. Коли такъ говоривъ, нарѣдъ начавъ верещати противъ нему, и жерцѣ зъ гнѣву дерли себѣ одежѣ и волосѣ и ломали свои короны, требуючи, абы заразъ казненъ бувъ Θεοδοτῆ. Розъяренный отже Θεοτεкнѣ велѣвъ поднати его заразъ на дерево. Прискочивши тогда каты, розѣбрали святого до нага и поднесли на мучилище. Употреблено бичей, желѣзныхъ ногтей, огня походень и прочихъ орудій. Онъ же середъ общаго волненія стоявъ самъ спокойный, готовъ великодушно все претерпѣти. Каты знуреній уступили, и другіи заняли ихъ мѣстце. Святой же укрѣпленный силою свыше не ослабѣвъ. Посередъ казни спѣвавъ пѣсни и голосивъ благодать Христа, за которою мученія додають ему бодрости и силы. Θεοτεкнѣ велѣвъ пролати оцетъ на его ребра и прикладати до нихъ свѣчи палающіи. Ѳтъ остроты дыму начали ноздри святого мало кривитися. Тогда поругався Θεοτεкнѣ святому и мовивъ, що по́длый шинкаръ буде скоро звытяженъ. Θεοδοτῆ же запевнивъ его, що жаднымъ мученьемъ не поконае силы Господа Ісуса Христа, укрѣпляющаго исповѣдника своего. „Того помѣчю утвержденъ, до-

давѣ мученикѣ, презираю твои и царя твоего велѣнія незаконніи“. Θεοτεκνѣ велѣвъ за то бити святого каменями въ уста и выбити ему зубы. А святой ѡтповѣвъ, що може ему языкъ и всѣ орудія бесѣды ѡтѣяти; бо рабы Христови слышаніи суть ѡтъ Бога своего, хоть тихо мовчать. Коли вже не знали мучитель, якъ дальше мучити святого, ѡтвели его до темницѣ. На дорожѣ въ темницу множество народа провожало мученика; ѡнъ же указуючи тѣло свое ранами покрыте, якъ знамена своєї побѣды, обяснявъ имъ могущество Іисуса Христа, который дѣлае вѣрныхъ исповѣдникѡвъ своихъ побѣдителями всѣхъ мукъ и поднимаетъ ихъ выше грозбъ верхностей тай указѡвъ князѣвъ. „Смотрѣть мои раны, додавъ ѡнъ, яку жертву треба принести Іисусу Христу, который першій рачивъ таке терпѣти за каждого зъ насъ“.

Пѡсля актѡвъ по 5 дняхъ, вѣроятно же ажъ по 15 дняхъ, правитель призвавъ Θεοдота знову на судъ и старався солодкими ѡбѣтницами та страшными грозбами склонити его къ идолопоклонству. Святой ѡтповѣвъ великодушно: „Твори, що хочешъ, ты не успѣешь побѣдити могущество Іисуса Христа“. Θεοτεκнѣ велѣвъ знову простерти его на мучилищи и отворити давніи раны желѣзными нѡгтями. Коли каты змучилися, а святой голосно проповѣдавъ вѣру свою, тиранъ приказавъ простерти его на роспаленыхъ горшкѡвъ черепахъ. Коли тѣ до вѣнтра тѣла подходили, святой почувъ крайню строгѡсть мученія и молився Іисусу Христу, прибѣжищу безпомѡчныхъ, ненадежныхъ надѣи. И Господь давъ ему претерпѣти не только сію муку, але еще и третье протягненье на мучилищи. Якъ праведному Іову, такъ и Θεοдоту лишився только языкъ цѣлый, славячій Іисуса Христа; бо невѣрніи лишили ему языкъ ко ѡтреченю вѣры, незнаючи силы Бога нашего. На послѣдокъ Θεοτεκнѣ по вычерпаню всѣхъ своихъ средствъ увидѣвъ, що есть звытяженнымъ, и выдавъ на св. мученика вырокъ смерти слѣдующими словами: „Θεοдота, защитника Галилеянъ, врага же богѡвъ противячогосѣ повелѣніямъ незвытяженныхъ царей и мене презрѣвшаго, власть моя повелѣваетъ поддати мечному сѣченю, трупъ же его огнемъ спалити, щобъ ѡтъ христіанъ не бувъ погребенъ“. Цѣлый городъ бувъ свѣдомъ, якъ святой съ незвытяженою вытревалостію пріѣвъ смерть за Христа Господа. Пріѣшовши св. Θεοδοтъ на мѣстце казни, благодаривъ Іисуса Христа, що давъ ему звытяжити змѣя и сокрушити змѣеву голову, молився о мирѣ церкви, потѣшавъ притомныхъ христіанъ, напоминаючи, абы славили Іисуса Христа, и обѣцявъ, що непрестанно буде молитися за ними въ небѣ. Если сѣмъ святыхъ дѣвѣ пострадали 18. мая, то пѡсля актѡвъ

св. Θεοδοτѣ совершивъ свое мученичество около 25. мая. Но вѣроятно вмѣсто 5 днѣй узавзненя его треба поставити 15 день и ѡнъ умеръ ажъ 7. червця, въ который церковъ вторично совершае его память.

По выповненню приговора кинено тѣло св. Θεοдота на стосѣ дерева и подпалено дерево; но огонь не касався тѣла, и свѣтло небесне просіявше надъ нимъ не позволяло слугамъ дальше подпаляти дерево. Θεοтекнѣ увѣдомленъ о томъ приказавъ воинамъ, щобы стерегли тѣла и головы святого и не дали ихъ христіанамъ унести. Воины положили отже на землю тѣло съ головою близко кучѣ, котору собѣ поставили, и покрыли тѣло сѣномъ и галузьями. Въ самъ же вечеръ того дня прибувъ зъ села Маля въ Анкиру священникъ Фронтонъ въ цѣли похороненя тѣла нашего мученика. Бувъ то той пресвитеръ, которого, якъ выше сказано, св. Θεοδοτѣ недовго передъ смертію своею видѣвъ коло села Малъ. Втогда то св. Θεοδοτѣ подавъ пресвитеру тому перстень зъ палця своего и вырѣкъ слѣдующій слова: „Постараюся, що вкоротцѣ будешъ мавъ до похороненя мучениче тѣло, або лучше сказати Богъ постарается о то. Ты же, отче, прошу тя, поснѣжно приготуй ему ѡтновѣдне мѣстце, которымъ есть ось та печера“. То распорядивши Θεοδοτѣ, розлучився съ пресвитеромъ и повернувъ въ Анкиру, где якъ мовилисмо, молився за сѣмъ дѣвѣмъ подъявшихъ мученичій подвигъ и похоронивъ ихъ тѣла. Коли потѣмъ за то шуканый на смерть, прощався съ Христіанами, щобъ ити на судъ, просивъ ихъ, най коли змогутъ, дадутъ мощи его священнику зъ села Маля, который прійде съ его перстенемъ. И точно по симъ пророцтвамъ по смерти святого Θεοдота прибувъ пресвитеръ Фронтонъ до Анкиры съ перстенемъ его, щобы дѣстати мощи ему обѣцаній. А провадивъ осла, которого обтяживъ выборнымъ виномъ. Коли же въ дуже пѣзный часъ переходивъ черезъ сторону ту, где воины стерегли тѣла, спѣткнувся его оселъ и воины пришедши на помѣчъ, запросили его до своей кучѣ. Онъ пріять отже ихъ запросины и вступивши до нихъ, частовавъ ихъ виномъ. Тогда воины оповѣдали ему о мученичествѣ св. Θεοдота, що показався въ исповѣданю Христа твердымъ ѡтъ желѣза и мѣди; бо коли желѣзо и мѣдъ за помощію огня образуются по воли человекѣской, ѡнъ жадною силою и штукою не дався змягчити и склонити ко воли правителя. Слышачи то Фронтонъ, бувъ певный, що мощи покрытій сѣномъ и галузьями, который воины ему показували, суть то мощи ему обѣцаній и просивъ въ духу Бога, щобы помѣгъ ему забрати ихъ съ собою. Онъ не боронивъ отже вина воинамъ, который урачившись добре, упилися

и послули. А еденъ зъ нихъ званый Митродоръ добре вже бувъ побитый за тѣла семи дѣвѣ, и всѣ выразили пресвитеру свою болязнь, щобы за мощи того желѣзнаго мужа не пріяли раны. Коли же всѣ безпечально спали, взявъ Фронтонъ тѣло св. Θεοδοτα, положивъ на осла, и вложивши св. мученику на палець его перстень, просивъ, щобъ ишовъ на мѣстце, которе самъ назначивъ ко своему похорону. Потомъ сѣно и галузи розложивъ на своѣмъ мѣстци, такъ якъ передъ тымъ лежали, абы войны не заразы спостерегли, що не ма вже тѣла. Осель, мовять акта, веденый черезъ Ангела ишовъ мановцями просто до села Маль и станувъ на мѣстци, которе назначене було ѿтъ св. Θεοδοта на погребеніе его. Фронтонъ же дѣдня начавъ шукати осла своего и заводити, якъ колибы дѣйстно утративъ осла. Потѣмъ же пріяхши вѣсть ѿтъ прихожихъ, що осель остановився на онѣмъ мѣстци, вернувъ назадъ, зѣставляючи вино и полишаючи жовнѣровъ въ тѣй мысли, що мають еще тѣло Θεοδοта. Коли пріишовъ на мѣстце, где иногы съ Θεοдотомъ бесѣдовавъ, найшовъ тамъ осла стоячого съ мощами и вѣрныхъ коло осла. Съ ними отже похоронивъ св. мощи въ пещерѣ собѣ всказанѣй и пѣздифѣше создавъ тамъ церковь пѣдъ призваніемъ имене св. Θεοδοта.

Нилъ написавъ ту исторію по окѣнченю гоненія, коли вже та церковь св. Θεοδοта выбудована була, отже р. 312. Память св. Θεοδοта съ семи св. дѣвами празднуемъ д. 18. мая. Кромѣ того особно почитаетъ св. Θεοδοтъ яко священномученикъ, епископъ Анкиры, д. 7. червця во воспоминаніе перенесенія его мощей въ Константинополь.

Поученіе. Св. м. Θεοδοтъ выповнивъ совершенно заповѣдь надѣѣ, котора мовить: „Отъ стражи утреннія до нѣщи, отъ стражи утреннія да уповаеть Израиль на Господа“. Надѣею божою укрѣпленный выповнявъ великіи дѣла милосердія для ближнихъ и великіи дѣла любви божои. За то сподобився тои благодати божои, що мученія додавали ему бодрости и силы. Его приклады най насъ побудять до надѣи божои и любви и терпѣливости.

Молитва. Просіавъ благохвалный ликъ (хоръ) страстотерпиць семи дѣвѣ мудрыхъ, которѣ красою божественной чистоты приоздобленѣй, на судищи вызнали Христа, обручника своего, и со свѣтломъ добрыхъ дѣлъ внишли въ чертогъ небесной славы. — Свѣчами опалая, мучениче Θεοдоте, и ранами покрытый пробувъ есь въ любви Христовѣй и нынѣ съ семи мудрыми дѣвами торжествуючи побѣду, моли о спасеніи душъ нашихъ.

185. Св. муч. Акакій. (Д. 7. мая.)

Св. Акакій бувъ христіанинъ зъ христіанъ. Походивъ зъ Каппадокії зъ роду священничаго и бувъ вихованый ѿтъ священникѣвъ. Взятый до вѣйска, зѣоставъ сотникомъ. Онъ видѣвъ бѣльше товаришей своихъ ѣтносячихъ корону мученичества и, якъ потомъ заповнявъ судію, бачивъ славу даровану имъ по смерти въ небѣ, чи то въ божественнѣмъ видѣнію, чи черезъ чудеса збувшієся въ ихъ страданію. Для того бувъ дуже одушевленъ наслѣдовати ихъ. Коли отже трибунъ (полковникъ) Флавій Фирмъ въ гоненію Максиміана Галерія, зятя Діоклитіана, державъ смотръ вѣйска и обовязовавъ христіанъ жертву принести идоламъ; многіи далися ошукати або перестрашити, Акакій же маючи тогды около 25 лѣтъ, освѣдчивъ голосно, що єсть христіаниномъ зъ христіанъ, а кушений ѿтъ Фирма къ идолопоклонству три разы, противився становчо.

Фирмъ потѣмъ ѣтославъ его по роспорядженію царскому звязаного къ воеводѣ Бибіану (Вивіану) до Перинѣа (або Иракліѣ), столицѣ Фракії, котора ѣтдалена ѿтъ Византії 60 миль. Святый явився передъ Вивіаномъ лицемъ веселый и освѣдчивъ, що єсть христіаниномъ, который готовъ радше все можливе терпѣти, нѣжъ идоламъ жертвувати. Хоть не бувъ въ книжкахъ ученъ и умѣвъ тѣлько святе писмо читати, однакъ просвѣченъ Духомъ Святымъ ѣтповѣвъ дуже мудро воеводѣ на то, що закидовавъ вѣрѣ христіанскѣй. Коли воевода дорѣкавъ ему, що нерозумно называє Отця небесного Богомъ и Сына Ёго Христа Богомъ, а потомъ утверждає заразъ, що єдинъ єсть истинный Богъ; Акакій дуже добре выложивъ ему науку о трехъ особахъ божихъ въ єднѣй истотѣ и привѣвъ ему прикладъ зъ житя чоловѣческаго, который гдѣякимъ способомъ олицетворяє ту науку. Мовивъ бо ему такъ: Якъ нынѣшній нашъ царъ Максиміанъ має сына Максентія, и оба суть двѣ особы єдної же природы чоловѣчєй, и ихъ царство єсть єдино нероздѣльное, бо сынъ почитаєся черезъ отця, а отецъ черезъ сына: такъ подѣбнымъ способомъ и о Бозѣ, коли єдна и незмѣнна єсть божя истота Отця и Слова и Духа Святого, єдинъ єсть истинный Богъ, которому кланяємся. За ту твердѣсть вѣры по приказу Вивіана каты пѣднесши святого, четверочастно привязали ко чотыремъ столпамъ и перве по плечамъ, а потѣмъ обернувши его, по черевѣ били цѣлкомъ суровыми жилами такъ окрутно, що земля полита була кровію. Святый ничого не говоривъ тѣлько слова: „Іисусе Христе помози менѣ смврненному рабу твоему. Господи

не ѡтступи ѡтъ мене“. Потѣмъ на вопросъ судіѣ, чи хоче вже жертвувати, ѡтповѣвъ, що сія мученія творять его сильнѣйшимъ и ѡтважнѣйшимъ; дали ему скоштовати, яка то роскошь за Ісуса Христа терпѣти; що съ умноженъемъ мукъ умножится благодать божя. За то поломано ему щоки оловяними грудями и низвытязеного ѡтведено до темницѣ, где заключенъ збѣставъ въ еднѣй казни по обтяженю тѣла его оковами и забитю нѡгъ въ колоды. Въ тѣмъ состоянню провѣвъ святой цѣлый тыждень пѡддержанный надѣєю божою и потѣшенъемъ свыше. За недѣлю прійшовъ до воеводы приказъ ѡтъ проконсуля провинціѣ европейскои Флаккина, щобы прибувъ на встрѣчу ему въ Византію и привѣвъ съ собою переступникѡвъ. Ведено отже вкупѣ съ иншими и св. Акакія. На дорожѣ давъ Богъ почути святому тягаръ немочи человѣчои, бѡль ранъ отриманыхъ, тяжкѡсть оковъ, труды такъ довгои дороги. Но святой не теряючи надѣѣ, выпросивъ си ѡтъ воинѡвъ трохи ѡтпочинку и молився Богу, щобы пѡддержовавъ его немѡчь до совершения мученичества черезъ вырокъ судіѣ. И наразѣ дався чути гоголосъ съ облака мовячій: „Крѣпнися и мужайся Акакіе“. То чудо навернуло всѣхъ вязнѣвъ спутникѡвъ Акакія, и они слухали его наставленя. Слѣдуючои же noci въ гостинници видѣли они свѣтлыхъ Ангелѡвъ, которіѣ съ нимъ бесѣдовали. Прибувши въ Византію вязнѣ, слѣдуючои noci мали знову видѣніє Ангелѡвъ; видѣли, якъ Ангелы съ нимъ собесѣдовали и умываючи теплою водою его раны, ищѣляли ихъ. На другій день по приказу Вивіана заключено Акакія во внутрѣнній казни, обтяженого оковами съ забитыми въ колоды ногами. Но другіѣ узники заглядаючи зъ внѣшнои казни черезъ ѡкно до Акакія, видѣли его свѣтлостію небесною озореного и Ангелѡвъ служачихъ ему. Тоже видѣвъ и сторожъ Касій черезъ ѡкно; но коли входивъ въ темницу, абы запытати ихъ, заставлявъ самого Акакія забитого въ колоду молячогося или часомъ спячого. За сѣмъ днѣй призвавъ воевода Акакія и видячи его здорового и веселого якъ борця, картавъ сторожа Касія, що противъ приказу повелѣвауючому морити вязня выкормивъ его якъ до борбы съ судією. Святой же озвався и мовивъ: „Моя сила до борбы съ тобою хоронится ти въ небѣ передъ правдивымъ подвигоположникомъ Христомъ, который мене оздоровивъ словомъ своимъ“. Вивіанъ казавъ заразѣ выбити святому зубы за то, що не пытанный говоривъ. И сталося по его воли. Дармо потомъ заклинався сторожъ Касій, що сурово поступавъ съ вязнемъ симъ, и оповѣдавъ чудеса, которыхъ бувъ свѣдкомъ. Вивіанъ велѣвъ его выхлостати ремѣнями вооружеными оловомъ; утверждавъ бо, що пѡдкупленный

єсть ѿтъ христіанъ. Хлостаный сторожъ кричавъ, що говоривъ саму правду. А коли судія ему рѣкъ: Оскаржуєшь отже его, що єсть волхвъ, ѿповѣвъ сторожъ: Мовивъ ємъ то, щомъ видѣвъ, а не знаю, чи єсть волхвъ. Воевода велѣвъ потѣмъ знову тяжко хлостати Акакія по плечахъ и черевѣ¹⁾. Въ актахъ читаємъ, що въ надмѣрныхъ боляхъ тои хлосты потѣшивъ Христосъ мученика, промавляючи слова потѣхи къ нему, и що каты оставилися на тѣ слова безъ голосу и руху. Самъ Вивіанъ здумѣвъ и незнаючи, що робити, велѣвъ ѿставити святого къ Флаккину, анеипату Θракіѣ, который тогды пробувавъ въ Византіи. Заразомъ пѣславъ Флаккину акта тяжбы, который свѣдчили, якъ строго поступавъ противъ Акакію. Понеже Флаккинъ мавъ жѣнку христіаньску и лѣпше бувъ расположенъ къ христіанамъ, то перечитавши акта, скартавъ окрутнѣсть поступаня єъ воинномъ высшего чина и не передаючи святого новымъ мученямъ, осудивъ его на мечну смерть. Коли прійшовъ Акакій за городъ на мѣстце казни, преклонивъ колѣна и голосно благодаривъ Бога въ Троици святѣй единого мовячи: „Слава Тобѣ Боже,... що рачивъ єє почитити чоловічка черезъ пришествіє Єдинородного Сына и Сошестіє Св. Духа и сподобивъ єє теперъ мене негѣдного мученичой смерти“. Потѣмъ преклонивъ голову пѣдъ мечъ и бувъ усѣченъ д. 8. мая. Тѣло его похоронили христіане побожно. Въ честь св. Акакія збудовано вчасно оказалии храмы. Близко орѣха выше згаданого поставлено каплицю. За часѣвъ цѣсаря Юстина I. или II. стояла тамъ вже знаменита церковь²⁾.

Поученіє. Св. м. Акакій въ страданю своѣмъ мовить менше бѣльше тѣ слова къ каждому зъ насъ: Ты, сыну мѣй, взмагай въ благодати, котора о Христѣ Іисусѣ. Злопострадай якъ добрый жовниръ Іисусъ Христовъ. Никто бо не увѣнчається, если не буде законно трудитися. Поминай Господа Іисуса Христа воставшого ѿтъ мертвыхъ и Святыхъ, который за Него пострадали якъ лиходѣи избранныхъ ради, щобъ и сїи спасеніє улучили о Христѣ Іисусѣ со славою вѣчною. (Порѣв. 2. Тим. 2.)

Молитва. Крестъ понѣєь єє на раменахъ неуклонно,

¹⁾ Ёще р. 408. по свѣдоцтву Сократа показано орѣхъ, до которого привязанъ бувъ тогды Акакій. Тогоже року цѣсарь Аркадіѣй недовго передъ смертію своєю прійшовъ, чтобы тамъ помолитися Богу.

²⁾ Житіє св. Акакія представилисмо вѣрно изъ его актѣвъ, который краснѣ и соиздательнѣ суть и мають знамена старости и правдивости. (См. Acta SS. Maji II. d. 8.)

св. Акакіе, послѣдуючи Христу, который вводитъ насъ ко жизни нетлѣнной, къ свѣту невечеряющему и вѣчной славы.

186. Св. м. Александеръ въ Пиднѣ. (Д. 14. марта.) И св. мм. Θεοδουλъ и Агаѳоподъ. (Д. 5. цвѣтня.)

I. Св. м. Александеръ. Утверждаютъ, що св. Александеръ бувъ зъ початку поганиномъ и наветъ гонителемъ христіанъ. Но Богъ навернувъ его и давъ ему славу терпѣти за имя Христово. Онъ зоставъ стятый въ области Македоніѣ, городѣ Пиднѣ коло Солуня, по приказу Максиміана кесаря (Р. 303). То пѣсля латиньскихъ актѣвъ, которіи суть дуже простіи и короткіи. Греки въ минеяхъ мовять, що св. Александеръ перве бувъ въ тмѣ поганьства, потѣмъ же ѡтвергъ невѣріе и возсіявши якъ свѣтла звѣзда, збивавъ блуды поганьскіи и проповѣдавъ Христа съ многою свободою, за що бувъ много и тяжко мученъ и наконецъ стятый. Пишуть также, що Богъ даровавъ ему благодать исцѣляти недужныхъ, которіи вѣрою къ его предстательству прибѣгають¹⁾. Пѣсля нашего часослова сей св. Александеръ пострадавъ въ Θракіи въ царство Авреліана р. 272.

II. Св. мм. Оеодулъ и Агаѳоподъ. Якъ мовилисмо на початку року 303 опублікованъ бувъ першій едиктъ Діоклитіана противъ христіанъ. Той едиктъ приказовавъ взборонити христіанамъ собранія богослужебніи, спалити ихъ церкви и св. книги, заграбити церковніи добра, позбавити исповѣдникѣвъ Христа всѣхъ достоинствъ и мѣщаньскихъ правъ и позваныхъ христіанъ мученіями, присидовати къ ѡтреченю вѣры. Той едиктъ выповняли зверхности всеюды строго, особливо въ Африцѣ, где найшли ся межи вѣрными такіи, которіи за немногій хвилѣ часовой жизни предали поганамъ книги святіи на спаленіе и за то ѡтъ христіанъ именовъ предателей напаятнованіи зѣстали. Но иншіи волѣли ити на муку и смерть, нѣжъ впасти въ тую провину. Въ иншихъ областяхъ, пише Евсевій, мали христіане бѣль видѣти, якъ бурено ихъ церкви и на публичныхъ пляцахъ палено ихъ божественній письма. Въ то время, вѣроятно въ мѣсяцъ цвѣтню (р. 303.) въ Солуню, городѣ Македоніѣ пѣдъ судією Фаустиномъ пострадали два клирики христіаньскіи Θεοδουλъ Чтець и Агаѳоподъ Діаконъ. Маемо ихъ дѣи, которыхъ стиль есть поважный и тонъ взнеслый, но вѣсти здаются розширеніи

¹⁾ См. Acta SS. Martii II, pag. 339.

довольными украшеніями¹⁾. Дятого задоволимся записати зъ нихъ тѣлько головніи рѣчи.

Св. Θεодулъ (которого имя значить рабъ божій и св. Агаѣподъ (= который має добріи ноги) були два истинніи служителѣ Бога, которіи для Него и Его Слова ѡтрекли ся всѣхъ змысловыхъ утѣхъ. Оба були соединеніи не вяззію крови, но якъ наиббльше единствомъ духа и добродѣтели. Агаѣподъ бувъ дуже старый и провѣвъ всю жизнь прикладно. Θεодулъ же бувъ еще молодой, походивъ зъ одной ѡтъ первыхъ родинъ Солуня и служивъ церкви, читаючи вѣрнымъ писанія Апостолѣвъ и Пророкѣвъ и проганаючи часто бѣсѣвъ знакомъ Спасителя. А мавъ братіиъ повныхъ побожности и ревности христіаньскои, Капитона, Митродора и Филосторга. Якъ повстало гоненіе, Θεодулъ и Агаѣподъ не выходили зъ церкви; молили ся Богу, щобы положивъ таму безбожности, и пропо-вѣдали слово бже. Дятого були увязненіи и поставленіи передъ губернаторомъ Фаустиномъ. Сей видячи ихъ ѡтвагу въ поставѣ и ѡтповѣдахъ, старавъ ся позыскати перве молодого Θεодула черезъ лагѣднѣсть. Немогучи же его намовити до идолопоклонства, казавъ его ѡтвести и увѣрявъ Агаѣпода, що его товаришъ ѡбѣцявъ жертвовати. Агаѣподъ же заявивъ на то, що надто добре знае своего друга, абы таке о нѣмъ увѣривъ. Фаустинъ отже велѣвъ обохъ Θεодула и Агаѣпода ѡтпровадити до темницѣ; бо боявся, щобъ ихъ постояниѣсть не укрѣпила иншихъ христіанъ, которіи мали еще переслухаными быти. Много особѣ послѣдовало двомъ святымъ до вязницѣ, щобы ихъ намовити до невѣрія. Єдніи зъ нихъ жалѣли молодости Θεодула, другіи ругалися старости Агаѣпода, который еще не знае, мовили, избрати то, що ему на пользу. Но святіи внимаючи голосу божому въ сердцахъ ихъ слышиному, не слухали людскихъ поговорокъ. Такъ прійшли до вязницѣ, самота которой позволила имъ горячо и усердно молити ся и розмавляти съ Богомъ. Понеже многіи приходили къ нимъ, щобы прияти ѡтъ нихъ поученія, то поспѣшено ся рѣшити ихъ справу и поставлено на судъ передъ Фаустиномъ. Святіи съ радостію явили ся на судищу, и Θεодулъ заявивъ судіи, що если треба поклонати ся балванамъ, то тымъ бѣльше належится кланяти рукодѣльникамъ, що ихъ утворили. Фаустинъ велѣвъ его заразъ розѡбрати, якъ щобъ взяти его къ допросу на мучилище. Но нѣ боязни мукъ, нѣ прикладъ декоторыхъ христіанъ, що звытяженіи болемъ передъ его очима вѣли

¹⁾ См. Acta SS. Apr. I. d. 4.

жертвеннѣи мяса, не могли зломати его постоянности. Фаустинъ рѣкъ ему, що мусить выдати священнѣи писаня; а онъ ѡтповѣвъ, що готовъ ему дати, коли ѡтрече ся идолѡвъ и схоче св. писъмо читати, щобъ утвердити ся въ вѣрѣ. И при тѡмъ стоявъ нерушимо, незважаючи на ѡбѣтницѣ и грозбы притомныхъ. Видячи Фаустинъ безуспѣшнѡсть вѣсѣхъ намовъ, казавъ взяти святыхъ на мучилище; но святѣи и въ мукахъ не змѣнили своей вѣры. Длѣтого ѡтведено ихъ знову до темницѣ. Рѡжнѣи знаемѣи послѣдовали имъ плачучи, а Θεοδουλъ напминавъ ихъ, чтобы лучше жалѣли себе, нѣжъ тыхъ, которѣи вже готовѣи суть прѣяти корону за свои подвиги. Слѣдуючои ночи оба святѣи мали въ снѣ то саме видѣнѣе. Снилось ся имъ, що плынуть кораблемъ на бурнѡмъ морю; волны качаютъ и заливаютъ корабль; вѣ въ нѣмъ застрашенѣи и тревоженѣи, декоторѣи кидаютъ въ море и топятся; они же за спасительнымъ управленѣемъ кермача щасливо пристають до берега и одѣтѣи въ бѣлы одежѣ, сѣяючи шаты, горѣ поднимаются до небесъ. Пробудившиися оповѣдали они единъ другому сонъ и благодарили Господа. Корабль очивѣсто означавъ церковь Христову, бурливѣи волны морекѣи означали тоню гоненѣи и покусъ свѣта сего, котору лѣчно есть вѣрнымъ перейти, керманьчъ щасливо везучѣи святыхъ до берега означавъ Иисуса Христа; трусливѣи, которѣи зъ корабля кинулися въ море, знаменовали вѣрныхъ, що опустивши церковь, предаются свѣту и погибають. Укрѣпленѣи тымъ видѣнѣемъ святѣи легко оперлися новымъ налѣганьмъ Фаустина, которѣи на другѣи день взявъ ихъ къ третѣму допросу. На вопросы его не ѡтповѣдали святѣи ничего иного, якъ то: „Мы христѣане, готовѣи все терпѣти за Иисуса Христа“. Длѣтого Фаустинъ освѣдчивъ имъ смутно, що понеже не жертвуютъ богамъ, будутъ киненѣи въ море. По выголошеню сего выроку звязано имъ руки на плечи, привязано до шѣи каменѣи и всажено ихъ въ лодь, котору провожали погане на иныхъ лодяхъ, чтобы по воли Фаустина наставляли святыхъ ко принесеню жертвы. Коли все не помогло, каты уготовилися выповнити распорядженѣе судѣи. Тогда Αγαθοподъ возносячи очи до неба, мовивъ на голосъ, що иде очиститися другимъ крещенѣемъ, чтобы цѣлкомъ чистый узыскавъ Иисуса Христа. Наконецъ кинено святыхъ въ море. Море же ѡторвало шнуры ѡтъ каменѣвъ привязанныхъ къ шѣямъ святыхъ; тѣла святыхъ вскорѣ выплыли на берегъ много красшѣи, нѣжъ за житя були и зѡстали ѡтъ вѣрныхъ съ честѣю похороненѣи. Святѣи скончались д. 5. цвѣтня, которого память ихъ празднуемъ.

Поученѣе. Коли свѣтъ и дѣволъ стараются насъ ѡтъ Иисуса Христа и его церкви ѡттягнути, мовмо: „Я христѣанинъ, я належу

до единой святой, соборной, апостольской церкви, и готовъ за Іисуса Христа и за истину все терпѣти⁴.

Молитва. Братя по благодати Духа выховалистеся въ Θεσσαλονικίη, которая почитае пеленки вашѣ; въ молитвахъ и постахъ житіе проводячи, славный конецъ пріятисте водою. И церковь первородныхъ нынѣ уясняячи, молѣте Христа Бога, грѣхѣвъ оставленіе даровати празднующимъ любовію память вашу.

187. Св. м. Θεοδοτία и три сыны еи. (Д. 29. липця).

Маемъ двоякіи акта св. Θεοδοτίη: 1) зъ актѣвъ св. м. Анастасіѣ¹⁾, 2) акта выданіи Комбефисіемъ, которіи дуже короткіи суть²⁾.

Послѣ актѣвъ св. Анастасіѣ узорѣшительницѣ (почитаной дня 22. грудня) св. Θεοδοτία була зъ Никей вдовиця маюча трехъ сыновъ и стала звѣстною черезъ добродѣтель и побожнѣсть свою въ тыхъ часахъ, въ которыхъ св. Анастасія подвигалася, около р. 303. Чуючи о св. Анастасіи, удалася съ дѣтьми зъ Никей въ Македонію и мешкала тамъ съ Анастасією. По муч. смерти св. Агапіѣ, Хіоніѣ и Ирины и св. Θεοδοτία була позвана за вѣру и поставлена передъ цѣсаремъ Діоклитіаномъ въ Македоніи. Тогда нѣкій, знатный достойникъ Левкадій полюбивъ ѣѣ и за позволеніемъ Діоклитіана придержавъ у себе гдѣяке время. Коли же становчо не хотѣла заключити съ нимъ супружества, ѡтославъ ѣѣ до анеипата (проконсула) Виѣиніѣ Никитіи и Анастасію предавъ судіи за то, що сносила съ нею. Св. Θεοδοτία отже съ сынами стала на судъ передъ губернаторомъ Виѣиніѣ въ городѣ Никей. Первородный еи сынъ Еводій бувъ рѣзгами сѣченный за Іисуса, а она зѣстала за-суджена на посоромленіе. Но Ангелъ Господень поскромивъ тяжкимъ ударомъ любодѣя, который хотѣвъ нарушити еи встыдливѣсть, и она съ сынами за вѣру зѣстала осуждена на смерть огненну, котору и претерпѣла въ печи со сынами. Такъ послѣ актѣвъ св. Анастасіѣ. Акта св. Θεοδοτίѣ у Комбефисіи выповѣдають коротко ту саму исторію, неспоминають же ничего о Левкадію. Адо утверждае, що св. Θεοδοτία съ сынами спалилася дня 2. серпня. Онъ пише очевидно изъ актѣвъ св. Анастасіѣ и показуе черезъ то старѣсть тыхъ актѣвъ.

¹⁾ См. Acta SS. Ang. d. 2.

²⁾ См. низше ч. 221.

Поученіе. Щобысмо во всѣхъ покусахъ такъ щасливо, якъ св. Θεодотія, звытяжили діавола, свѣтъ и тѣло, возбуждаймо и укрѣплаймо въ собѣ надѣю на помѣчь божу, розважаючи все-вѣдѣніе боже, которе зрить нашѣ бѣды и небезпеченства; всемогучѣсть божу, котора має на поготовлю для насъ всяке помѣчне средство; добротливѣсть божу, котора хоче намъ помочи; вѣриѣсть божу, котора выповнить все, що намъ черезъ Ісуса Христа обѣцяно есть.

Молитва. Ранами и жаромъ огня обостривши твоѣй помыслъ, поконалась тмы начальника мужески и взлетѣлась къ небеснымъ мешканямъ, вѣно обручнику твоему, мученице, принесши страданіе.

188. Св. мм. Кирикъ и Юлитта. (Д. 15. липця).

Θеодотъ, епископъ Иконіѣ, прошений шукати правдивыхъ дѣлвъ св. Кирика и Юлитты, подавъ при кѣнци 6. вѣку зъ преданія единой родины оновѣданье, которе уважаемъ за достовѣрне.

Пбеля того то оновѣданя Юлитта родила ся въ Иконіи ликаонскѣй зъ роду княжеского. Она выдалася за мужа и мала сына, который назывався Кирикъ. Коли цѣсарь Діоклитіанъ переслѣдовавъ церковь, показався правитель Ликаоніѣ именемъ Домитіанъ дуже ревнымъ гонителемъ христіанъ. Длятого Юлитта взяла трилѣтнего сына своего Кирика и провожана двома служеницами зъ Иконіѣ утѣкла до Селевкіѣ исаврійской, а зъ ѡтамъ прійшла въ Тарсъ, столицю Киликіѣ. Но гонителѣ ѡткрыли ю въ Тарсѣ и привели съ сыномъ, которого тримала на рукахъ, передъ трибуналъ правителя Александра. Двѣ служачіи ѡтбѣгли; но зъ далека послѣдуючи госпожи, прійшли видѣти, що съ нею буде. Александръ запытавъ Юлитту о имя; она ѡтповѣла, що есть истинною христіанкою. За ту ѡтповѣдь велѣвъ судія вырвати ѣй сына зъ обятій и дати его собѣ, а саму протягнути на мучилищи. Каты выповняючи приказъ, простерли Юлитту на мучилищи и били окрутно жилами воловыми; но не добули зъ неи иного отвѣта, якъ що есть христіанкою и не жертвуетъ демонамъ. Межи тымъ дитя насильно ѡтняте ѡтъ матери и плачуче взявъ правитель на свои колѣна и старався утолити крикъ и слезы его поцѣлуями и ласканьемъ. Но оно ѡттручало его, старалося вырвати и устромило нѣгтъ свои ему въ лице, взываючи: Христіанинъ. Довго же вырываючися изъ его обятій, начало ударяти его пятами

въ боки. Тогда стративъ судія терпѣливѣсть и скинувъ малого Кирика съ высоты сѣдалища своего на землю. Голова невинной дитины розбилася о степенѣ трибуналу и все мѣстце зросилося кровію ея. >

Видячи то Юлитта, котору на время ѡтрѣшено ѡтъ мучилища, наповнилася благодатію божою и дяковала Богу, що сынъ ея, званый свыше, скорше ѡтъ неѣ пріѣвъ вѣнецъ безсмертный. Та свѣта утѣха мученицѣ еще бѣльше розгнѣвала судію. Онъ велѣвъ дерти зъ неѣ шкѣру и пролати вѣ на ноги кипячу смолу. Но що зыскавъ? Страстотерница Христова пробула непохитана, презираючи житѣе и смертъ, визнаючи Іисуса Христа, которымъ Богъ вѣки сотворивъ, и обявляючи желаніе злучитися съ сыномъ своимъ въ царствѣ небеснѣмъ. Наконецъ приказавъ Александеръ естѣи вѣ голову. Заткано вѣ отже каганцемъ губу, чтобы не говорила до народа, и выпроваджено на обычне мѣстце. Коли станула тамъ, просила, чтобы позволили вѣ помолитися. Отримавши же позволеніе, пала на колѣна, згадала милосердье, которымъ Господъ Іисусъ рачивъ освободити ей сына ѡтъ бѣдъ житѣя сего и присовокупити славу свѣтыхъ своихъ, и благала, най погляне милостиво такожь на вѣ недостойну и дасть вѣ мѣстце межи мудрыми дѣвами, чтобы вѣчне благословила Его съ Богомъ Отцемъ, Сотворителемъ и Вседержителемъ и съ Свѣтымъ Духомъ. Якъ выповѣла аминь, спикюляторъ (катъ) ставъ вѣ голову дня 15. липця. Тѣло ея съ тѣломъ сына выкинене було за мѣстомъ. Слѣдующого же дня ноцію высше реченѣ двѣ слуги забрали тѣ св. мощи и похоронили ихъ съ честію въ печерѣ коло Тарса. Ёдна зъ нихъ жила до того времени, коли Константинъ В. даровавъ миръ церкви восточной (р. 323). Она ѡткрыла той скарбъ укритый, и кождый тиснувся, взѣти часть св. мощей на лѣкъ душъ, и прославляно Бога дивного во Свѣтыхъ¹⁾.

Всѣ мученикословы, и наветъ св. Іеронима, пѣдъ д. 16. червця свѣдчатъ о чрезвычайной лютости правителя Александра; мовѣтъ бо що онъ вѣнчавъ около 404 мучениковъ съ Кирикомъ и Юлиттою. (См. Тиллемонта томъ V.).

Память св. мм. Кирика и Юлитты чествуетъ Римская церковь дня 16. червця. Наша же церковь записала ихъ нѣдъ д. 15. (27.) липця и поетъ ихъ службу д. 14. тогожь мѣсяца, чтобы дня 15. свѣтло праздновати память св. равноапостола князя Владимира.

¹⁾ См. Acta SS. Junii d. 16.

Поученіе. Въ памяти св. Юлитты почитаймо зъ едиои стороны благоразуміе св. м. Юлитты, що уступаючи гонителямъ, покинула дѣмъ, добра и родину; а зъ другой стороны хвалѣмъ твердѣсть еи и мужество, которымъ по воли божѣй пріяла съ сыномъ своимъ муки и смерть. Родичи най споминають св. Юлитту, коли передъ ихъ очима дитя ихъ умирае або зрѣкаеся свѣта и славы его.

Молитва. О св. мученице Юлитто! нѣ утрата дѣбръ земскихъ, нѣ суровѣсть мучителя, нѣ слабѣсть женска, нѣ смерть наймильшой дитины, нѣ тяжкіи муки и раны возмогли захитати мужества твоего и терпѣливости. Яко лоза плодовита принеслась гроздъ зрѣль царевнѣ вѣковѣ, сына твоего славного Кирика и усердно пріялась за Христа муки и смерть; длятого со мудрыми дѣвами пріявъ тебе царъ славы Христосъ въ небесный чертогъ и вѣнцемъ славы украсивъ Тебе. Того моли пѣвцямъ твоимъ подати милость, спасеніе и жизнь вѣчну.

189. Св. м. Романъ. (Д. 18. листоп.).

Если соберемъ все, що Евсевій историкъ (Евс. о мученикахъ палестинскихъ), св. Іоаннъ Златоустъ¹⁾ (въ двохъ бесѣдахъ которі державъ въ праздникъ св. Романа), Прудентій и Евсевій Емисенскій о св. мученику Романѣ написали, то житіе и страданье сего св. мученика представляеся намъ отъ такъ.

Св. Романъ бувъ діакономъ въ Кесаріи палестинскѣй. Онъ находився въ Антіохіи, коли тамже розрушано церковъ. Онъ видѣвъ тамъ многихъ христіанъ ѣгнавшихъ ѣтъ вѣры христіаньскои; видѣвъ, якъ не тѣлько міряне мужи, жены и дѣти громаднѣ ишли жертвовати идоламъ, но и декоторіи служителѣ церкви звѣтяженіи страхомъ челоувѣческимъ падали въ блудъ невѣрія. Болесне то видовище побудило его тягари другихъ носити: пѣддержовати хитающихъ ся, пѣддвигати падшихъ, поучати невѣжей, радити сомнѣвающимъ ся. Неуважаючи на свое небеспеченство, зганивъ онъ голосно тыхъ, що жертвовали и згромадивши около себе всѣхъ падшихъ, одушевивъ ихъ ѣтвагу такъ, що поставленіи були въ состояніе повернути до борбы и звѣтяжити побѣдителей своихъ.

¹⁾ См. Migne t. 27.

Длятого демонъ розлючений щасливою зміною тыхъ, що передъ тымъ хиталися, и тыхъ, що були упали, обернувъ свое бѣшенство противъ св. Роману, и святой нашъ бувъ ятый на приказъ епарха Асклипіада пѣдъ цѣсаремъ Галеріемъ Максиміаномъ, который бувъ тогды въ Антиохіи. Коли воины его провадили, не лякався, но ишовъ радостно, ажъ станувъ передъ судією. Судія начавъ заразы дорѣкати ему, що накланявъ христіанъ до непослушеньства къ императору. Святой несперечивъ того; но згодився терпѣти за то все, що окрутнѣсть судіѣ зарядить. Асклипіадъ отже велѣвъ простерти его на мучилищи и шарпати его тѣло до внутренностей. Но его упереджено, що Романъ есть изъ знатного, свѣтлого роду. Длятого судія змінивши приказъ объявивъ, що хоче пѣдсудного казнити, якъ отличеного мужа, и распорядивъ, абы битый бувъ бичами вооружеными оловомъ. Онъ употребивъ противъ святому всѣ мученія, который мѣгъ вынайти, и показавъ запальчивѣсть свою шаленымъ взоромъ, скреготомъ зубѣвъ, вытяганнямъ рукъ до катѣвъ и вставаньемъ изъ сѣдалища. Коли святой не уступавъ и мовивъ, що не послушае князя злое повелѣваючого и послѣдуе Іисусу Христу, который есть истиннымъ царемъ, судія взявъ то за ворохобню и повелѣвъ повѣсити Романа на мучилищи и розшарповати тѣло его ажъ до обнаженія костей. Каты отже мучили святого, ажъ засапалися и притупили остріе желѣзъ до костей его, а онъ не тераючи внутренняго покою оплаковавъ нещастье своихъ непріятелей и голосивъ блаженство, которе находитъ въ своихъ терпѣняхъ. Розгнѣванный судія велѣвъ покалѣчити ему лице, а святой дяковавъ мовячи, що та лютобѣсть судіѣ отвирае ему бѣльше устъ замѣстъ еднихъ, чтобы голосивъ славу Іисуса Христа.

Потѣмъ перестали каты мучити святого и Асклипіадъ грозивъ ему, що каже его живцемъ спалити. Тогды святой неустрашенный тою грозбою голосивъ высоту религіѣ христіаньскои и призвавши Бога на помѣчь, кѣнчивъ тымъ, що если судія хоче, то може ѣтнестися до суду малои дитины.¹⁾ И дѣйстно велѣвъ Асклипіадъ припровадити маленьке дитя, чи то изъ торжища, чи таки изъ судища, бо тамъ було притомне. Оно называлось Вараль або Варулъ (Varulas). Романъ запытавъ его, чи подобаетъ кланятися еному Богу,

¹⁾ Историкъ Евсевій не споминае исторію дитины. Подаемъ ту исторію посли св. Златоустого, Прудентія и Евсевія Емисенского и зъ миней, который выразно говорятъ, що св. Романъ нашъ „яко даръ избранный жертву прииѣтъ Владыцѣ младенца (немовля) закалаема“.

чи многимъ. Дитя ѡтповѣло, що тѣлько одинъ есть Богъ, и нимъ есть Иисусъ Христосъ. Судія здивованый тымъ отвѣтомъ пытавъ дитя, кто научивъ его того, що говорило. Ѳтповѣло, що мама научила. Маму отже привести велитъ судія и при нѣй положить дитя на мучилище тай рѣзкою сѣчи до крови. Коли то выповняно, плакали не тѣлько притомнй зритель, но и самй каты. Тѣлько мати дитины дивилася лицемъ погѣднымъ, и якъ дитя въ своѣй казни жадало пити, глянула на него сурово и сказала ему, щобы не пожадавъ ничего бѣльше якъ живой воды живота вѣчного, и не мысливъ о ничѣмъ иншѣмъ, якъ о коронѣ, котору Иисусъ Христосъ обѣцявъ мученикамъ и даровавъ дѣтямъ Виелеемскимъ. То напѣмненье такъ поскутковало, що дитя терпѣло съ бѣольшою веселостію и крѣпостію, нѣжъ передъ тымъ. И св. Романъ взятый бувъ на мучилище и мученый страшно; но не жаловався, а дорѣкавъ лѣности и слабости катѣвъ.

Потѣмъ заключено его въ едиѣй темниці съ дитятемъ. Пѣзнѣйше судія осудивъ его на сожженье, а дитя на усеѣченье. Романъ принявъ съ радостію той вырокъ; но коли его ведено на мѣстце страченя, обернувся до судіи и рѣкъ, що ѡткликуюся къ Иисусу Христу, не що боится смерти, але щобы показати, якъ маленькою есть вся сила человѣча. Мѣстце казни було недалеко города. Дитя занесла туда власна его мати, котора безъ слѣзъ ѡтдала его жадающему кату; даючи же сыну послѣдній поцѣлуй, просила, щобы згадовавъ ѣѣ и бувъ заступникомъ еи въ небѣ. Потѣмъ ѡтсѣвала декотрі стихи псалмѣвъ и простерши руками своѣй фартушокъ, приняла кровь его и голову, котору сейчасъ обняла руками¹⁾. На другѣмъ мѣстци того самого пляцу приготовано стоъ дерева и поставлено на нѣмъ Романа и звязавши ему руки на плечи, привязано его до столца на кострѣ. Но ѡнъ запевнявъ, що не умре тою казнію. И дѣйстви слова его збистилися; бо Господь хотѣвъ чудами прославити угодника своего и оживити вѣру малодушныхъ христіанъ въ Антіохіи. Ото неспѣдѣвано захмарилося небо, и падавъ великій дожджъ, который помимо всѣхъ усилій человѣческихъ не позволявъ пѣдиалати дрова. Понеже цѣсарь Галерій бувъ тогды въ Антіохіи, то донесено ему о тѣмъ и ѡжидано его приказу. Межи тымъ святой весело шутивъ зъ гонителей пытаючи, где есть огонь. Нарештѣ цѣсарь ѡтповѣвъ, що треба пустити того, которого Богъ очевидно освободивъ. Святой бувъ отже ѡтвязаный и завозванъ до

¹⁾ Прѣдентій и минеѣ.

цѣсаря. Асклипіадъ же приписуючи неожиданный проливный дожджъ чародѣйству, не трудно убѣдивъ о тѣмъ цѣсаря, и приказано ѡтрѣзати Роману языкъ, которымъ образивъ людій не покоряющихся Богу. Святой принявъ сей вырокъ судіѣ безъ страху. На судищи же бувъ притомный единъ хирургъ христіанскій, который упавъ бувъ въ балвохвальство бѣльше зъ немощи, нѣжъ зъ переворотности. Прудентій зове его Аристомъ. Той то хирургъ приглядався подвигу Романа, щобы потѣшитися видомъ побѣды его, а мавъ при собѣ орудія своеи штуки, що впровадило его въ нову бѣду. Бо судія (Асклипіадъ) чуючи, що то хирургъ, зъобовязавъ его, утяти св. мученику языкъ ажъ до кореня. Святой съ радостію вытягнувъ свѣй языкъ и державъ отвореній уста. Доповнивши хирургъ приказу, сховавъ собѣ языкъ яко средство на выльченье подвійной своеи раны. Романа же ѡтославъ судія до вязницѣ. Но коли приведено мученика до вязницѣ, надзиратель незнаючи ничего о ѡтрѣзаню языка, запытавъ Романа, якъ ся называе. „Называюся Романъ“, ѡтповѣвъ св. мученикъ яснымъ и выразнымъ голосомъ. Слава того нового чудесе прійшла до ушъ судіѣ и самого цѣсаря. Пѣдозрѣвано заразы хирурга, що зле выповнивъ приказъ, чи то зъ приклонности ко христіанству, чи же пѣдкупленъ бувъ за гроши. Длятого бувъ всейчасъ увязненный и коли прійшовъ на судъ, судія хотѣвъ его осудити на смерть. Но ѡнъ на свое оправданье внѣсъ просьбу, щобы посмотрено въ уста Романові, и показавъ судіѣ языкъ, который ѡттявъ Роману. Кромѣ того утверждавъ хирургъ, що Романъ по ѡтрѣзаню языка ажъ до кореня безъ чуда не мѣгъ остати живымъ. И сейчасъ зроблено опытъ на единомъ переступнику : ѡттято ему языкъ, такъ якъ Роману. И переступникъ умеръ въ тойже хвили.

Св. Романъ бувъ потѣмъ стереженный бѣльше мѣсяцѣвъ въ заключено, маючи ноги въ колоду забиті ажъ до 5. дѣры. Ѣнъ говоривъ въ вязници съ учениками о крестѣ и побѣдѣ Христа Спасителя. Зъ его устъ выходивъ голосъ надприродный, божій, духовный. И хотъ передъ урѣзаньемъ языка зъ природы белькотѣвъ, съ трудомъ тѣлько высловляючися, по утратѣ языка говоривъ легко и чисто, такъ якъ бы не було ему ѡттяте орудіе бесѣды, а тѣлько усунена завада и перешкода. „Право Христосъ Роману языкъ безплотный даровавъ, мовить св. Іоаннъ Златоустъ; чувству бо ангелскому душѣ не пристоивъ языкъ тѣлесный. Въ жертву Господу принѣсъ есь, Романи, языкъ твоѣ, а той на взаимъ даровавъ тобѣ съ лихвою голосъ и вымовництво... Коли за Христа урѣзуеся языкъ, за языкъ же бесѣдуе Христосъ“.

Пѣдчасть увязненія св. Романа настало торжество 20-лѣтняго царствованія Діоклитіана. По звичаю всюдѣ увѣдѣнено заключенныхъ; св. же Романа не увѣдѣнено; но якъ лежавъ простертый и запятыи въ колодѣ, такъ такъ удушено его вервомъ (посторонкомъ.) Тымъ чиномъ достигнувъ до кончины мученической, которои усердно собѣ желавъ, дня 17. листопада р. 303.

Поученіе. Страданіе и смерть св. Романа учать насъ, що свѣтъ зле платитъ за груди на хвалу богу и для спасенія душъ пѣднѣтѣ. Чудеса, которыми Богъ вже въ семъ житіи св. Романа прославивъ, кажутъ намъ заключити, якъ велику славу уготовавъ Богъ въ небѣ всѣмъ любящимъ Его. Длѣтого „доброе творячи, не утрапляймося (ненавистію свѣта); во время бо свое пожнемъ (плоды працѣ своей), не ослабѣючи. Тымже поки время имѣемъ, дѣлаймо благое ко всѣмъ, бѣльше же къ единовѣрнымъ“. (Гал. 6, 10.)

Маленькій Варула выразивъ Богу ту честь и славу, котору безбожный судія заперечивъ, и выповнилися слова письма: „Изъ устъ младенецъ (немовлятъ) и ссущихъ совершилъ еси хвалу“ (досконалу хвалу здѣлавъ есь Собѣ о Боже!)

Молитва. Святая память твоя, о св. м. Романа! веселитъ всю замешкану землю. Въ офѣру принесши Богу тѣлесный твоѣи языкъ, пріѣвъ есь надприродный и духовный, которымъ божественный выточивъ есь ученія. Наслѣдивши же ними вѣчне блаженство, моли Бога о спасеніе душъ нашихъ.

190. Св. мм. Прокопій, Алфей и Закхей. (Д. 8. лица).

Евсевій (въ книжцѣ о мученикахъ палестинскихъ, гл. 1.) числитъ трехъ мучениковъ, которѣ р. 303. вслѣдствіе двохъ першихъ едиктовъ царя Діоклитіана въ Кесаріи палестинской претерпѣли мученическую смерть, именно св. Прокопія, Алфея и Закхея.

Св. Прокопій имѣвъ честь першимъ бути мученикомъ въ Палестинѣ въ десятѣмъ загальномъ гоненіи. Маемо у Руйнарта акта сего св. мученика. Они згаджаются съ оповѣданьемъ Евсевія (въ 1. гл. о мм. палест.) и здаются первѣстно написанными бути по гречески ѡтъ самого Евсевія, пѣзнѣйше же на латиньскѣи языкъ переведеными. Пѣсля тыхъ то актовъ св. Прокопій бувъ зъ Іерусалима. Іерусалимъ же тогды звався Ілія (Елія); бо цѣсарь Адріанъ збудовавъ на опустѣломъ мѣстци Іерусалима збуреного черезъ Тита, сына Веспасіановаго, новый городъ, который назвавъ своимъ именемъ Елія (Αἰλία.) Походячи зъ Еліѣ св. Прокопій, пробувавъ

въ Скитополю на Іорданѣ, где служивъ церкви въ свойствѣ чтеца, выкладаючи библию (по гречески написану) въ сирійскомъ языкѣ, и выповнявъ чинъ заклинателя (Екзорцисты), вкладаючи руцѣ на бѣнующихъ и на оглашенныхъ, готовячихся ко крещенію. Онъ конуеся мѣрно наукъ мірекихъ, но много вправляеся въ божественныхъ. Отъ дитинства же мавъ старанье хоронити чистоту и выповняти добродѣтели поровесвенніи. Хлѣбъ и вода були его поживльнємъ, которе принимавъ тѣлько разъ на два або три дни, а деколи ажъ по седмици дній. Тѣло свое знуривъ воздержаніемъ такъ, що видѣлося майже мертвымъ; душу же укрѣпивъ словомъ божимъ такъ, що ѡтти прибувала и тѣлу сила. Розмышленье священныхъ писаній въ той способъ охватило его духъ, що пробувавъ въ нѣмъ неутомимо день и нѣчь. Помимо же того все готовъ бувъ служити ближнимъ съ добротливостію и лагодностію и показовавъ черезъ то, що щирою покорою низшимъ ѡтъ прочихъ ся творить.

И Господь Богъ изволивъ вѣнчати его за то мученичествомъ, не досвѣдчаючи много муками. Ятый бо въ Скитополю, заведенъ бувъ съ товаришами до столицѣ Кесаріѣ и поставленъ передъ игемономъ Флавіаномъ, который на самѣмъ входѣ въ городъ нудивъ его жертвовати богамъ. Но святыи нашъ воззавъ заразъ тыми словами: „Нѣтъ многихъ богѣвъ; одного тѣлько Бога проповѣдаю, которому жертвовати належитъ тымъ способомъ, якій самъ опредѣливъ“. Немаючи ничего ѡтповѣсти на такъ мудріи слова Флавіанъ, жадавъ ѡтъ него, абы що найменше жертвовавъ чотыремъ императорамъ. Прокопій же ѡтповѣвъ ему словами поета греческого Гомера: „Не добре есть многовладство. Единъ есть Владыка тай Панъ“. (Иліады II. 204—205.) Флавіанъ взявъ то за зневагу царей и хутко посылаючи его до неба, повелѣвъ усеѣчи ему голову, 7. червця, а пѣсля иншихъ на початку липця, р. 303¹⁾.

Въ тоже время, пише Евсевій, въ Кесаріи палестинскѣй украсилися мученичествомъ святіи Алфей и Закхей. Потѣмъ якъ удары бычей и строганя нѣгтей, лютіи кайданы и злученій съ ними болѣ, протяганье нѣгъ въ колодѣ до 4. дѣры день и нѣчь и инші мученія претерпѣли, зѣстали на конецъ за неустанне визнаванье одного Бога и одного царя Іисуса Христа себѣчній, дня 17. листопада. Въ календари греческомъ записаніи суть дня 18. листопада. Въ минеи Венеційскѣй читаемъ о нихъ такъ: Закхей бувъ діаконъ церкви Гадерекон. Приведенъ на судъ съ желѣзнымъ тяжкимъ

¹⁾ См. Acta SS. Jul. II. d. 8. p. 556.

ланцухомъ на шіи претерпѣвъ лютіи муки и бувъ всадженъ въ темницю. До тойже прійшовъ потѣмъ Алфей, также тяжко скараный за Ісуса на судъ. Нанослѣдокъ оба були стяті.

На тыхъ вѣстяхъ еще не есть конецъ; маемъ бо еще акта св. м. Прокопія воеводы, ѡтмѣний ѡтъ высше положеныхъ св. Прокопія Чтеца, въ минеи Венеційскѣй и у Болландистѣвъ (Iul. d. 8), которыхъ еденъ уступъ (именно о знамени креста, що его Прокопій велѣвъ зрѣбити) читано на соборѣ Никейскѣмъ вселенскѣмъ II. Хоть акта св. Прокопія воеводы пѣдозрѣний суть о баечнѣсть, однакъ мусимъ ихъ въ скороченію тутъ подати; понеже власне ті акта узгляднюються въ службѣ св. великомученика Прокопія дня 8. липця.

Св. Прокопій воевода бувъ сыномъ отца христіаньского Христофора, который вчасно умеръ, и матери поганки Θεодосіѣ. Ѳтъ матери въ поганьствѣ выхований, назывався Неанія (Неаній.) Цѣсарь Діоклитіанъ будучи въ Антиохіи, зробивъ его воеводою и пѣславъ зъ Антиохіѣ съ двома спирами (когортами) воинѣвъ въ Александрію, абы мучивъ христіанъ. Коли же Неаній на тѣмъ походѣ минувъ Апамію сирійску, звавъ его Ісусъ Христосъ, якъ иногда Савла на дорожѣ, къ вѣрѣ, показавши ему (Ананію) пресвѣтлос знамя креста. Потѣмъ въ Скитополю велѣвъ Неаній зрѣбити собѣ знамя креста зъ сребра и золота по образу того, которе видѣвъ. Пришедши же въ Іерусалимъ, побѣдивъ силою креста агарянъ. А одушевленный тою побѣдою сокрушивъ идола, который его мати почитала. Тогды роздражена мати оскаржила его передъ Діоклитіаномъ въ Антиохіи, а цѣсарь написавъ о тѣмъ заразъ къ игемону Палестины Улкію (Улкіону) Юстѣ. Юстѣ же невольочно ѡтправився въ Іерусалимъ, велѣвъ исповѣдника Христоваго Неанія злапати и ѡтпровадивъ его съ собою въ Кесарію Филиппову. Въ Кесаріи приказавъ Юстѣ повѣсити Неанія на мучилищи и пѣгтями желѣзными строгати его тѣло. Скатованого такъ святого кинено до темницѣ; но Господь посѣтивъ св. мученика, исцѣливъ зъ ранъ и крестивъ его водою, назвавши его Прокопіемъ (Успѣвающимъ) Дальше прославивъ Богъ святого нашего великимъ чудомъ, которымъ наверхулися двѣ сперы жовнѣрѣвъ и понесли за вѣру мученическу смерть съ трибунами своими Нискостратомъ и Антиохомъ. Пѣзнѣйше наверхулися дванацать женъ сенаторского рода и мати Прокопія Θεодосія, и сіи по рѣжныхъ мученяхъ зѣстали посѣченіи за вѣру Христову. По не многихъ потѣмъ дняхъ игемонъ Юстѣ казавъ еще разъ тяжко мучити Прокопія, поранити лице его нѣгтями желѣзными и шію бляхами

оловяними крушити и кинути его въ темницю. Но тиранъ той вкоротць пораженъ бувъ пропасницею и погибъ люто. По его смерти же наступивъ Флавіанъ, который приказавъ св. Прокопія тяжко мучити и стати дня 8. липця въ городъ Кесаріи. Вѣроятно отже св. Прокопій воевода есть никто иншій, якъ св. Прокопій чтець, которого правдивіи акта поданіи суть выше.

Поученіе. Св. Прокопій прикладомъ своихъ постѣвъ побуждае насъ до мѣрности въ ѣдженію и питію. Если бо ѡнъ, такъ якъ всѣ святіи, черезъ строге воздержанье старався Богу досыть-учинити за грѣхи свои и пановати надъ змысловостию своею, то мы немѣрностию не можемъ надѣяться постигнути нагороды жизни вѣчної.

Молитва. Въ воздержанію, розмышленію слова божого и выповненію добродѣтелей проводивъ есь житіе, взираючи къ обѣщанымъ божественнымъ нагородамъ просвѣщенымъ помысломъ, мучениче Прокопіе! Для того Христосъ Спаситель вѣнчавъ тебе неслѣпнымъ вѣнцемъ, подвиги добре скѣнчившого и вѣру заховавшого. Того моли о спасеніе душъ нашихъ.

191. Св. м. Винкентій. (Д. 11. листок.).

Св. м. Винкентій, есть оздобою и славою Испаніи. Св. Августи́нъ говоривъ (по свѣдоцтву Поссидія) пять бесѣдъ на его праздни́къ и маемъ еще 6. бесѣду ѡтъ тогоже св. отця; но сію приписують иншій св. Леону. Прудентій составилъ гимнь (пѣснь) во честь св. Винкентія и подавъ исторію его житія и страданія. Кромѣ того маемъ акта св. Винкентія, которій въ головныхъ точкахъ згаджается съ бесѣдами св. Августина и съ повѣстію Прудентія¹⁾. Изъ тыхъ жерель отже подаеся тутъ житіе св. м. Винкентія.

Св. Винкентій походивъ зъ Сарагоссы ѡтъ знатной родины. Въ ранній молодости учився ся ѡнъ пильно наукъ мірекихъ и церковныхъ пѣдъ руководствомъ блаженного Валерія, епископа Августополя (Сарагоссы), пѣзнавъ добродѣтель, утвердився въ вѣрѣ и укрѣпився противъ ворожихъ засѣдокъ. Видячи его добродѣтель епископъ Валерій, поставивъ его діакономъ и понеже помимо своєї учености тѣлько съ трудностію высловлявся, то поручивъ ему проповѣданье слова божого, а самъ прикладався бѣльше къ молитвѣ и розмышленію слова божого. Зъ довжности проповѣданія слова

¹⁾ См. Acta SS. Jan II. d. 22.

божого Винкентій вивязовався дуже добре, хотъ бувъ еще досыть молодой. Но годилося,⁷ мовить св. Левъ, щобы сей засѣвъ слова б. одержавъ свое совершенство черезъ мученичество сѣвача. Въ царство отже Діоклитіана и Максиміана по 2. и 3. едиктѣ противъ христіанъ, особенно же противъ ихъ церковныхъ служителей, при кѣнци р. 303 губернаторъ Датіанъ (Даціанъ) слышавши о св. діаконі Винкентію и епископѣ Валерію, велѣвъ привести ихъ зъ Августополя до себе въ городъ Валенцію. Винкентій по св. литургіи бувъ тогды упоеный чашею Господнею, отъ которой пивъ; длятого готовъ бувъ терпѣти лютость судіи шалѣющого отъ гнѣва и не переступити правилъ скромности; умѣвъ ѣтважно противитися тирану и побѣдити его со смиреніемъ. Не менше ѣтважно ишовъ Валерій. Обоихъ ведено до Валенціи пѣшихъ, обтяженныхъ желѣзными ланцухами, и старанося зломати ихъ мужество голодомъ и жаждою и трудами подорожи. Коли же прійшли до Валенціи, зѣстали по довѣмъ заключеню въ темници поставленіи передъ Датіаномъ. Сей сначала старався позыскати ихъ лагѣдностію и обѣтництвами. Понеже Валерій по причинѣ трудности языка не ѣтповѣдавъ, то Винкентію дано за обоихъ говорити. Тогды повный Духа Святого освѣдчиъ судіи, що поганымъ богамъ не поклонится и готовъ естъ за свою вѣру все пострадати. Датіанъ же ображенный его свободою велѣвъ ѣтировадити Валеріа изъ судища, щобы побесѣдовати съ молодымъ діакономъ, то естъ задати ему всѣ роды казній. Валерій зѣставъ сосланъ на выгнанье, а Винкентій бувъ взятый къ допросу. Тогды пише св. Августинъ, „видѣно судію шалѣющого изъ злости, ката немилосердного, мученика же Винкентія непобѣдимого, зносячого силою Христа неимовѣрно окрутній казни“. На-самъ-передъ простерто святого на мучилище майже до розѣрванія составѣвъ и розшарповано его тѣло нѣгтами желѣзными, ажъ явилися внутренности и печѣнка. Но святой замѣстъ плакати и нарѣкати радовався и веселився и закинувъ камъ, що нестане имъ серця и силы, абы мучити его. Розсердженный черезъ то Датіанъ велѣвъ катѣвъ побити. И дальше мучено святого, который съ новою крѣпостію зносивъ всѣ муки. Видячи потомъ Датіанъ мученика майже цѣлкомъ розшарпаного, пересвѣдчився, що не мавъ причины гнѣватися на своихъ людій, и начавъ солодкимъ голосомъ просити святого, щобы коли не хоче жертвовать, выдавъ священъ книжки. Винкентій же ѣтповѣвъ: „Огонь, въ который хочешъ св. книжки кинути, тѣлько менѣ уготованный естъ. И напоминаю тя, судіе, употреби противъ тѣлу моему всеи строгости твоеи, бо ничего не боюся бѣльше, якъ фалшивого спо-

жалѣня твоего⁴. Датіанъ розъяренный осудивъ его за то на новый допросъ черезъ огонь, поломѣнѣ и желѣзне ложе. Положено отже святого на желѣзне ложе, которе заосморене въ зубы на способъ пилы, червонѣлося отъ огню пѣдъ нимъ розпаленого. На тѣй машинѣ лежавъ святой руками и ногами звязанный, и бито еще его та прикладано ему розпаленѣ бляхи до членѣвъ. Тукъ, що топився, умножавъ силу поломѣней и великѣсть терпѣній. Надто кинено соли на раны мученика, и сія прыскаючи по его тѣлѣ, несла потиски болю до его внутренностей. Въ такъ окрутнѣй казни пѣдносивъ св. Винкентій очи до неба, пріймавъ послѣднє совершенство яко сосудъ избранный, здѣланный зъ превосходной землѣ, и находивъ въ души своѣй небесну радѣсть и утѣху. Напротивъ судія въ развитію власти на хвилю полученѣй чувствовалъ свою ганьбу и все нещастье душъ гордон, котора хоче поставити волю свою и не може. Датіанъ, пише св. Левъ, горѣвъ отъ желанія помститися на Винкентію за его вытревалѣсть; но видячи его всецѣлоло обложеного ранами ѣтославъ его до вязницѣ, где приказавъ положити его на черепа горшкѣвъ обсыпаний землею и забити ему ноги въ колоду. Но въ темнѣй казни оказавъ Богъ св. мученику благодатну щедрѣсть свою. Ангелы предстали ему и обѣщали корону жизни вѣчной; тѣма страшна вязницѣ освѣтилася яснымъ свѣтомъ, твердѣ и колючѣ камычки змѣнились въ солодкѣй и пахучѣй цвѣты; колода отворилася, выпустила ноги святого, и ѣнъ вѣтавши, переходжався и съ ангелами спѣвавъ божественнѣй пѣсни. Сторожѣ темницѣ спостерегли чудо черезъ щелины дверей темницѣ и були такъ тронутѣ, що навернулися къ вѣрѣ. Датіанъ же слышавши о тѣмъ, ятый бувъ наразъ боязнію и вѣтекlostію, болемъ и вѣтѣдомъ, такъ що не мѣгъ отъ слѣзъ воздержатися. Но нехотячи признатися до вины, пріявъ знову зрадливу лагѣднѣсть; велѣвъ положити святого на лѣжку и подавати ему всяку пѣльгу и ѣтраду, щобы потомъ мѣгъ на нѣмъ дати волю своему ѣшенству. Тогды прибѣгли вѣрніи, зладили святому якъ найлѣпше лѣжку, осушили и цѣловали раны его. Декоторѣ збирали кровь зъ тѣла его хустинами, щобы сховати собѣ вѣ на охорону безпечну. Акта святого пишуть, що се послѣднє дѣялося вже по смерти Святого. Датіанъ розмышлявъ еще, якъ мучити исповѣдника Христоваго; но сей разъ якъ положили его вѣрнѣй до лѣжка, ѣтдавъ Богу духъ своѣй. Коли люди начали давати тѣлу его гдѣяку ѣтраду, не желавъ ѣнъ ничего бѣльше, якъ розлучитися съ тѣломъ и бути съ Христомъ. И Господъ выслушавъ молитву угодника своего и пріявъ его до хвалы своей д. 22. сѣчня р. 304.

Св. Винкентій побѣдивъ Датіана и по смерти. Сей бо тиранъ велѣвъ выкинути его тѣло на жиръ звѣрятамъ. Но Господь пѣславъ ворона (крука), абы боронивъ тѣло ѿтъ звѣрей и птицъ приближающихъ ся. и той воронъ ѿтогнавъ ѿтъ св. тѣла даже вовка, который усунувшися, стерѣгъ потѣмъ тѣло съ деякимъ удивленьемъ и поважаньемъ. Датіанъ же не хотѣвъ уступить тому чуду. Онъ казавъ зашити тѣло въ мѣшокъ привязанный до камня млынського, вывезти на повне море лодію и кинути въ воду. Но коли перевозники здѣлали по его воли и повертали, удивилися дуже, видячи тѣло плаваюче съ каменемъ млынскимъ и пристаюче много скорше ѿтъ нихъ до берега, где зникло изъ очій ихъ. Море бо собрало вокругъ тѣла пѣсокъ и утворило ему рѣдъ гроба. То мѣстце ѿкрывъ Святый одному человѣку и еднѣй вдовѣ, которѣй явився. Увѣдомленій нею вѣрніи похоронили тѣло честно въ малѣмъ храмѣ. Якъ утихло гоненіе (р. 305), перенесено тѣло почесно до едной церкви внѣ города Валенціѣ и положено пѣдъ олтаремъ, где Богъ подававъ людямъ съ вѣрою приходячимъ безчисленніи ласки молитвами св. Винкентія на хвалу Іисуса Христа.

Поученіе. Св. Винкентій въ страданію своѣмъ учитъ насъ, що найлѣпшимъ средствомъ ко мужеству и крѣпкодушію христіанскому есть любовь божя. Крѣпка якъ смерть була любовь его, и жадна сила не здужала его розлучити ѿтъ любви божой.

Молитва. Мученикъ твоѣй Винкентій, Господи, не ѿвергся Тебе за жадну нагороду и жадну кару свѣта, нѣ ѿступивъ ѿтъ заповѣдій твоихъ; того молитвами помилуй насъ.

192. Св. мученикъ и архидіаконъ Евплъ. (Д. 11. серпня).

Помимо окрутнотого гоненія воздвигнутого противъ христіанъ р. 303. вслѣдствіе першихъ трехъ едиктѣвъ Діоклитіана вѣра Христова неуставала ширитися. Замѣръ Діоклитіана не бувъ постижень. Для того опубліковано р. 304. четвертый едиктъ, который завYROковавъ смерть на всѣхъ не хотячихъ принести поганьскихъ офѣръ и справивъ страшенну рѣзню межи христіанами во всѣмъ государствѣ Римскѣмъ, изъявши Галлію и Испанію и Британнію, где кесарь Константій Хлоръ шляхетно поступавъ съ христіанами.

Начинаючи ѿтъ провинціѣ сицилійской, стрѣчаемъ великого подвижника Христового, св. архидіакона Евпла.

Межи рѣжними изданіями актѣвъ св. Евпла уваги достойнѣйшіи суть чотыри: 1) акта у Баронія, 2) у Котелерія поданіи на

першомъ мѣстци, 3) у Момбритія, 4) у Руинарта. Всѣ тѣ виданія такъ згаджаяться межи собою, що здаються походити зъ одного жерела. Акта ѡтъ Метафраста, що находятся у Липомана и Сурія и въ минеяхъ, суть менше ширїи. Мы тримаємся изданія находячогося у Котелерія, которе подають Болландины яко судовїи акта обробленїи якимсь христїаниномъ.

Св. Евиль, мовять сїи акта, бувъ діакономъ и терпѣвъ въ Кантѣ, городѣ сицилійскѡмъ. Схваченный ѡтъ сѣпакѡвъ точно втогды, коли читавъ вѣрнымъ св. евангелїе, бувъ запроваджений съ книжкою евангелїя передъ трибуналъ правителя Сицилїи Калвисїана дня 29. цвѣтня р. 304. Явившися въ сали малого допроса передъ заслоною, котора ѡтдѣляла мѣстце тайного посѣдженя судїивъ, рѣкъ на голосъ, що есть христїаниномъ и жаеае умерти за имя Христа. Калвисїанъ же казавъ ему внити на тайне судище, где сенаторъ Максимъ, единъ зъ прїятелей правителя, видаячи евангелїе въ рукахъ Евїла рѣкъ: „Не пристойтъ ему держати письма, которїи нарушають повелѣнїе цѣсарске“. Потѡмъ Калвисїанъ казавъ Евїлу дещо перечитати изъ евангелїя. И отворивши Евїлъ книжку, читавъ: „Блажени изгнани правды ради, яко тѣхъ есть царствїе небесное“, а на иншѡмъ мѣстци: „Иже хоцетъ по мнѣ ити, да отвержется себе и возметъ крестъ свой и по мнѣ грядетъ“. Коли тѣ и инші слова перечитавъ, запытавъ Калвисїанъ: „Що то мае значити“? Евїлъ ѡтповѣвъ: „Се законъ Господа Бога моего, который есть менѣ наданъ“. „Ѳтъ кого“, пытавъ Калвисїанъ. „Ѳтъ Іисуса Христа, Сына Бога живого“, рече святой. Калвисїанъ прїнявши то вызнанье до вѣдомости, судивъ предати св. діакона мучителямъ; но ѡтложивъ карне послуханье на день 12. серпня. Коли же прїйшовъ той день, и святой предстоявъ знову судїи, судїя запытавъ его, чи позѡстае въ вызнаню своѡмъ. Святой ознаменовавъ чоло свое знакомъ креста и освѣдчивъ, що пробуеае въ тѡмже и помимо заказѡвъ императора придержуе тай читае священнїи письма. На дальшїи вопросы судїи мовивъ, що св. письма содержатъ животь вѣчный, а кто ихъ предае поганамъ, позбавляеае жизни вѣчнои. За то велѣвъ Калвисїанъ мучити его. Въ мукахъ святой Евїлъ дяковавъ Іисусу Христу, що удостоивъ его за имя свое страдати и просивъ о помѡчѣ. Якъ Калвисїанъ напминавъ его поклонятися богамъ, щобъ освободитися, ѡтповѣвъ: „Поклоняюся Іисусу Христу, мержуся демонами... Творѣтъ що можете, приложѣтъ муки къ мукамъ. Я христїанинъ“. По довгѡмъ мученю приказавъ Калвисїанъ катамъ, абы остановилися и рѣкъ святому: „Покланяйся богамъ, нещасный: Марсу, Аполлону и Ескулапію. Нѣтъ,

ѣтновѣвъ святой, покланяюся Троици святѣй, кромѣ которой нема Бога“. „Боги, которіи не сотворили небо и землю, най погибнуть ѣтъ землѣ. Я христіанинъ“. Судія не перестававъ налѣгати на него, щобы жертвовавъ богамъ, а святой ѣтновѣвъ: „Жертвую теперь себе самого Іисусу Христу, Богу моему, и не маю ничего бѣльше творити. Всѣ ваші усилія даремніи. Я христіанинъ“.

Калвисіанъ приказавъ теперь еще окрутнѣйше мучити святого, а сей начавъ знову говорити: „Дякую Ти, Господи Іисусе: поможи ми: Тебе ради терплю сіи муки“. Онъ повтарявъ тѣ слова бѣльше разъ, ажъ устали его силы, и видѣно тѣлько уста движучіися безъ голосу. Коли вже св. мученикъ по многихъ страданяхъ ѣтновѣвъ пальму мученичества и корону вѣры захованои, судія пѣшовъ за завѣсу, подиктовавъ приговоръ и знову вийшовши, читавъ изъ дощѣлки: „Евпла христіанина презираючого едикты царей, боги хулячого и не каючогося повелѣваю мечемъ казнити, ведѣтъ его“. Тогды привязано заразы святому книгу евангелія до шіѣ, съ которою схватанъ бувъ, и окличникъ (геролдъ) ишовъ передъ нимъ вzywаючи: „Сей на имя Евплъ есть христіанинъ, непріятель богѣвъ и царей“. А Евплъ повный духовной радости мовивъ неустанно: „Благодареніе буди Христу Богу.“ Нарѣдъ подивлявъ ѣтвагу мученика, а мученикъ величавъ добротливѣсть и славу Бога во слугахъ, которыхъ удостоивъ покликати до себе, и молился за христіанъ послѣдующихъ ему межи поганами.

Прійшовши на мѣстце казни, павъ на колѣна и молился довше время. Потѣмъ простираючи руцѣ до неба: „Благодареніе, рече, воздаю Ти Господи Іисусе, що твоя могучѣсть потѣшила мя, и не попустивъ есь душу мою погибнути съ безбожными и даровавесь ми ласку, визнавати имя твое. Соверши теперь то, що Ты здѣлавъ во мнѣ, щобы зухвалѣсть непріятели посоромилася“. Дальше напоминавъ вѣрныхъ, абы молилися и боялися Господа ѣтъ всего сердца. Наконецъ знову падаючи на колѣна, приклонивъ шію катови, который ѣтявъ ему голову. Тымъ чиномъ пріявъ святой вѣнецъ нетлѣнный ѣтъ Іисуса Христа, Бога нашего. Тѣло его унесли христіане и набальсмовавши, положили до гробу въ городѣ Катанѣ. Запевniająть, що много чудесъ дѣялося у его гроба¹⁾.

Поученіе. Св. Евплъ посередъ невѣрныхъ людій, спомороченыхъ змысломъ, ѣтчуженыхъ ѣтъ жизни божой за закамѣлѣсть ихъ сердець, являеся якъ великое свѣтило, озоряючи все вкругъ

¹⁾ См. Acta SS. Aug. II. d. 12. p. 710.

себе світломъ вѣры и побожности. Въ найтяжшихъ мукахъ наповняеся онъ благодарностію ко Богу; дякує Богу за сотвореніє и ѡткупленіє и освященіє и за муки задані єму, которі причинялися до добра єго, що любивъ Бога. А перёдъ самою смертію визнає, що Богъ єсть дѣйствующій въ нѣмъ и хотѣти и дѣяти бо-гоугодно и просить, абы Богъ совершивъ, що здѣлавъ во нѣмъ. Тронуті прикладомъ св. Евпла, ѡтложѣмъ старого чоловѣка, которій псуєся въ похотяхъ своихъ, обновляймося животворячою силою благодати даної уму нашому. Со страхомъ и трепетомъ содѣловуймо спасеніє наше, щобысмо были неповинні и цѣлїи, дѣти божїи непорочні посередъ рода переверотного, слово божє придержачи на похвалу Христа Господа и Святыхъ єго.

Молитва. Себе самого, якъ баранецъ, принѣсє єсь Богу въ жертву благовонну, хочачи заколотися за Христа, насъ ради волею обнищавшого и умершого на крестѣ; Того моли о спасенїи душъ нашихъ.

193. Св. м. Лукія дѣва. (Д. 13. грудня.)

Св. Лукія (по гречески Φωτεινή, Свѣтла) вѣнчалася короною мученичества въ Сиракузахъ сицилійскихъ въ Кампанїи. Пѣсля актѡвъ єи и похвальної бесѣды св. Меводїа мати єи на имя Евтихїа черезъ чєтыри лѣта терпѣла на токъ крови. Лукія же побуждена поговоромъ о чудесахъ содѣяныхъ предстательствомъ св. м. Агаѣїѣ намовила матеръ, абы разомъ ишли въ Катану ко храму св. мученицѣ. Прїйшовши тамъ Лукія, постаралася, абы принесена була безкровна жертва за матеръ и змѣшала єъ молитвами свои слєзы при гробѣ св. Агаѣїѣ. Коли же и обняла та оцѣловала побожно грѡбъ св. мученицѣ, впала въ легкій сонъ. И мала видѣніє, въ которѡмъ св. Агаѣїа въ небѣ межи ликами ангелскими и дѣвичими въ найурочѣйшѡй постатї выповѣла їй сїя слова: „Лукіє дѣво, цѣлѡсть котрої запрашає мене назвати тя сестрою, чому просишь черезъ мене ѡтъ Христа, нашого обохъ обручника, матери своѣї исцѣленя? Ты сама за ненарушеный цвѣтъ своего дѣвства одержала оно и виджь, вже поздоровѣла. Но и що наступить тобѣ освѣдчаю. По мученицѡй коронѣ, котору вскорѣ прїймєшь, Христа обручница со мною въ невѣстникѣ на небѣ внидєшь, и якъ черезъ мене городъ Катанскій ся прославляє, такъ черезъ тебе Сиракусскій украсится“. То рекши, ѡтѣйшла взнеслая, а Лукія пробудившиєя, найшла родительску здоровою. Потѡмъ одержала Лукія ѡтъ матери

позволенье посвятити Ісусу Христу дѣвство свое и продавати свои добра та роздавати убогимъ. Не по многихъ же дняхъ св. дѣва оскаржена ѡтъ обручника, була схватана яко христіанка, и Пасхасій, губернаторъ Сицилії, осудивъ ю, щобы дана була на публичне посоромленье. Но коли хотѣли ю ѡтировадити, мовятъ акта, показалася нерушимою; жадна сила не могла ѣѣ и на единъ крокъ рушити. Дятого распалено огонь около неи, поливано ѣѣ смолою, живицею и елеємъ кипячимъ; она же не чувствовала жадного болю. Нанослѣдокъ чи пробита, чи стята мечемъ ѡтдала духъ Богу¹⁾.

Поученіе. Св. дѣва Лукія учить насъ уповати всемъ сердцемъ на Бога, который наветъ Сына своего єдинородного на смерть за насъ давъ и ничего потрѣбного або полезного до спасенія намъ не ѡтмовить. Во всехъ ѡтже дорогахъ нашихъ уповаймо на Бога, о мудрости своѣй не возносѣмся, а законъ божій маймо завше передъ очима.

Молитва. Обручника Христа кровію освятившись, прехвальная, пролялась кровь свою за Него, и свѣтлого удостоилась ся чертога Ёго, которого моли ѡтъ зѡнеута и бѣдъ избавитися вѣрою творячимъ всечестну память твою.

194. Св. священном. Мокій (Муцій.) (Д. 11. мая, у Лат. 13. мая.)

Имя греческе Мокій (ѡтъ *μωκος*) означае то що высмѣвачъ; дятого въ минеяхъ греческихъ хвалится св. Мокій за то, що высмѣвавъ нещасный блудъ поганскій и ѡтъ безбожныхъ мечемъ казненный зѡставъ.

Пѡсля синаксаря Константинопольскаго рукописаного и лат. актѡвъ у Болландистѡвъ и гр. миней²⁾ св. Мокій бувъ священникомъ въ македонскѡмъ городѣ Амфиполіу за цѣсаря Діоклитіана. Понеже пересвѣдчавъ нарѡдъ поганскій, вѣровати въ Ісуса Христа, бувъ злапанный и на судъ поставленный передъ анѣипата (проконсула) Европы Лаодикія. Той судія велѣвъ его за имя Ісуса тяжко мучити и въ распалену пѣчь кинути. Господь же здѣлавъ то чудо, що святой Мокій выйшовъ зъ печи неушкоджений, и що выбухающій зъ печи огонь спаливъ ворогѡвъ его разомъ съ судією. По 26 дняхъ прибувъ новый судія Максимъ, который взявши Мокія

¹⁾ См. Acta SS. Febr. d. 5, минею Венеційску и книгу житій.

²⁾ См. Acta SS. Maji II. d. 11. p. 610.

на судъ, велѣвъ его двома колесами ломати и стерти. Но святыи бувъ знову въ чудесный способъ выбавленный. Потѣмъ осудивъ правитель его на съѣдженіе черезъ звѣрей. Коли же звѣрь не шкодили Мокію, отправлено его ко Филиппію игемону въ еракійскій городъ Пиринѣ (Ираклію), а зъ ѳтамъ въ Византію, где уѣчено святому голову мечемъ д. 11. мая. Тогда похороненъ бувъ Мокій на милоу ѳтъ Византіѣ.

Коли пѣзнійше Константинъ Великій взышовъ на престолъ Римскій и принявъ вѣру христіанську, сотворивъ Византію столицею державы Римской пѣдъ именемъ Константинополя. Онъ поставивъ тамже много церквей и межи ними церковь св. священномученика Мокія, въ котору перенесено мощи того святого. И въ день смерти св. священном. Мокія д. 11. мая торжествовавъ Константинъ В. обновленіе Константинополя.

Поученіе. Понеже свѣтъ не здужавъ св. Мокія обѣтниками и роскошами обманити, то старався его низложить силою и муками. Но святыи звытяживъ свѣтъ то силою божію и чудесами, то терпѣливостію и добровѣльно принятою смертію за Христа. Онъ учитъ насъ отже, що начало премудрости есть страхъ Господень, що тѣ мають добрый розумъ, которіи боятся Бога царя царей и Господа Господій; они не погибнуть съ безбожными ѳткидающими карнѣсть; но пріймутъ вѣнецъ неувядаемъ обѣцанный тымъ, що боятся Бога.

Молитва. Въ Византіи подвиговъ кончину и побѣды вѣнецъ пріялъ еси; дерзновение же маючи къ Спасу, огорожай насъ молитвами твоими; свѣтъ низпосли сердцамъ поющихъ св. память твою и настави ихъ на дорогу спасенія.

195. Св. м. Васса и сыны еи Теогній, Агапій и Пистъ.

(Д. 21. сеприя.)

Пѣсля миней Васса була женою одного жерца идоlesкого въ Едессѣ македонскѣй, ѳтъ которого мала трехъ сынѣвъ: Теогнія, Агапія и Писта. Она выховала ихъ въ набожности христіанскѣй, и мала бѣль видѣти, якъ всѣ на доносъ своего отця съ нею анеипату Викарію (пѣсля иншихъ проконсулу Клавдію) представленіи и замученіи були (въ Едессѣ въ царство Максиміана.) Потѣмъ найшляхетнѣйша Васса була заключена, а по семи дняхъ мусѣла послѣдовати Викарію на иншій мѣстця Македоніѣ. Мучитель вымы-

слявъ страшній смертній казни на ню; но она выходила неушкождена изъ всѣхъ чудеснымъ способомъ. Здивованіи погане выпустили її, и она прійшла на островъ Еллиспонта на имя Галонтъ, где христіане приняли ю до себе. Викарій же довѣдавшись о томъ, писавъ о нѣй завѣдателью Еллиспонта, абы такую волшебницу не збоставивъ въ живыхъ. Длятого завѣдатель велѣвъ ю споймати, и коли не хотѣла богамъ жертвовати, давъ приказъ сокрушити її члены палицами и потѣмъ ѡтечи її голову¹⁾.

Поученіе. Св. Васса жадною казнію не склонилася до того, щобы служила идоламъ и надѣялася на нихъ; но позбѣстала вѣрна до смерти пану своему Богу. И мы служимъ все вѣрно Богу, мо-вячи съ исаломникомъ: „Се яко очи рабъ въ руку Господій своихъ тако очи наши къ Господу Богу нашему дондеже ущедрить ны“.

Молитва. Страхомъ божимъ огорождена, св. м. Вассо, не устрашилась ся повелѣній богомерзкихъ и ранъ та бѣдъ различныхъ; длятого внишлась ко свѣту божественному въ радость Госнода твоего и по кончинѣ щасливѣй выточаешь капль исцѣлений вѣрою почитающимъ св. память твою.

196. Св. м. Антонина. (Д. 1. марця.) И св. мм. Капитолина и Еротіада. (Д. 27. жовтня.)

І. Св. Антонина пѣсля миней императора Василія въ царство Діоклитіана и Максиміана въ Никеи виѣннійскѣй свободно вызнала на судъ Господа Ісуса Христа; длятого була мучена и въ темницю кинена. Потѣмъ знову къ допросу взята, була повѣшена и по бокамъ строгана. Коли же помимо того поганьскій блудъ презирала и истину голосила, велѣвъ Максиміанъ розбрати її до нага и бичовати. Но Ангелы выбавили її ѡтъ тои казни, побивши катѣвъ. По семъ положена була на розпаленѣй решѣтцѣ; но не пріяла найменшой шкоды тѣлесной. Наконецъ въ мѣху затворену кинули св. мученицю въ озеро Никей. И тако совершила подвиги свои.

Пѣсля миней Венеційскои тогдашній губернаторъ въ Никеи звався Прискилліанъ, и св. Антонина була передъ нимъ на судъ поставлена. Въ тѣйже миней страданія святой иначе описуются,

¹⁾ Acta SS. Aug. IV. pag. 417.

и кажеся, що пробула два лѣта въ вязниці, а коли зѣстала киненою въ море, вийшла жива изъ воды и була каменована та меchemъ усѣчена¹⁾.

П. Св. Капитолина со слугою своею Еротіадою (Еротейдою) пострадала въ царство Діоклитіана підъ правителемъ Зиликеноіемъ. Пѣсля миней Венеційскихъ була то ѡтлична дама въ Кесаріи капнадокійской, котора роздавши маєтокъ убогимъ и увѣльнивши робѣвъ своихъ, визнала мужественно вѣру истинну передъ правителемъ З. За тоє же була по короткѣмъ заключеню стята виѣ города д. 27. жовтня.

Еротіада же слуга еи, будучи при осудженю панѣ, начала ревновати противъ несправедливости судіѣ. Длѣтого була затримана, привязана до 4 столпѣвъ и люто сѣчена, перве жилами воловыми, а потѣмъ рѣзгами. Дальше по короткѣмъ заключеню була кинена въ пѣчь горячу; но вийшла зъ огня, непотерявши и єдного волоса. Понеже то чудо наворачнуло многихъ поганъ, то судія поспѣшно осудивъ ю на усѣченє, которе претерпѣла д. 28. жовтня²⁾.

Поученіє. „Вы друзи мои есте, аще творите, елика азъ заповѣдаю вамъ“, рѣкъ Господь. Св. Антонина и св. Капитолина и Еротіада, хотъ належачі до другѣвъ Господа, претерпѣли муки и смерть. Ихъ страданіє най буде намъ побудкою до многи терпѣливости по словамъ притчей Соломоновыхъ: „Сыне не пренебрегай наказанія Господня, ниже ослабѣвай ѡтъ него обличаемый; егоже бо любитъ Господь наказуетъ“...

Молитва. Обручника вашего Христа мужественно визнаючи, украсилистєся ранами твердого єго страданя; длѣтого приближилстєся источнику всѣхъ дѣбръ, очищеній ѡтъ всякой злобы, и пріалистє безсмертну славу.

197. Св. священном. Кипріанъ, єпископъ Антіохіѣ и св. дѣвомученица Юстина. (Д. 2. жовтня.)

Св. Григорій Богословъ зѣставивъ дуже вымовну бесѣду похвальну о святѣмъ Кипріанѣ; но непонятно, длѣчего тримавъ єго за єпископа Кареагинского и помѣшавъ дѣи єго съ дѣями Кар-

¹⁾ Св. минею Венец. підъ д. 12. юнія и Acta SS. Mart. I. d. 1.

²⁾ Св. Тиллем. V.

еагинского. Для того въ тѣмъ оповѣданіи старатися будемъ зъ бесѣды св. Григорія опустити все, що принадлежитъ очевидно до св. Кипріана Кареагинского. — Пѣзнѣйше нѣжъ св. Григорій, Евдокія, донька Леонтія, философа Аѣинского, ѳтъ р. 421. сопруга цѣсаря Ѳеодосія Малаго, составила много пѣсній, и mezi ними найдено (якъ пише Фотій) три о св. Кипріанѣ нашѣмъ. Фотій зробивъ вытяги зъ тыхъ пѣсній, и находимъ въ нихъ любопытніи подробности зъ житя св. Кипріана, занятій запевне изъ лучшихъ актѣвъ сего святого, нѣжъ тѣ, которыхъ употреблявъ св. Метафрастъ. Маємъ бо акта св. Кипріана ѳтъ Метафраста, которій однакъ не мають великои вартости. У Болландистѣвъ читаємъ акта нарядженій ѳтъ новшого безименного автора¹⁾.

Не можемъ сомнѣватися, що св. Григорій Богословъ и Евдокія заняли много зъ книжки „Исповѣданье св. Кипріана“, где самъ святой оповѣдає, якъ навернувся до религій христіаньскои. И та книжка дѣйстно показуєся написаною на початку 4. столѣтія передъ вѣкомъ Константина В.

Слѣдує теперъ житіє св. Кипріана изъ вѣстій у Фотія, св. Григорія Назіанского и исповѣданія Кипріанового.

Изъ свѣдоцтва Евдокіѣ видко, що св. Кипріанъ съ Юстиною пострадали пѣдъ Діоклитіаномъ около р. 304. Св. Кипріанъ похотѣвъ зъ Антіохіѣ, зѣставъ тамъ епископомъ и бувъ тамже ятъ ѳтъ гонителей. По всему правдоподобію треба тутъ розумѣти Антіохію не Сиріѣ и не Феникіѣ²⁾, но Писидіѣ.

Въ молодости бувъ Кипріаръ юноша знатный свѣтлымъ родомъ, высокимъ талантомъ и богатетвомъ; но мерзанный невѣльникъ демонѣвъ, и пристрастный поклонникъ балванѣвъ, которымъ родичами своими зъ дитинства зѣставъ посвященный. И никто не бувъ лучше обученъ въ магіи (чародѣйствѣ) и во вѣсѣхъ мистеріяхъ поганѣства, якъ ѳнъ. Щобы научитися служити демонамъ, Кипріанъ не щадивъ жадного труда, предпріявъ далекіи подорожи и выдавъ много грошей. ѳнъ достигъ ажъ до Индіѣ и научився всего, що волшебство має найдивнѣйшого. Въ 30. року житя прійшовъ до Халдеѣвъ и научився у нихъ звѣздословія. Скънчивши же бѣгъ науки, повернувъ до Антіохіѣ досконалый во всякій злѣбъ чародѣй, душегубецъ, пріятель и невѣльникъ сатаны. Демоны по-

¹⁾ Acta SS. Sept. VII. p. 195.

²⁾ О Антіохіи Феникіѣ не маємъ жадного свѣдоцтва, що була тогды городомъ епископскимъ.

казовалися ему часто черезъ рѣжніи мари, підхлѣбляли ему и робили ему много чести. Ихъ дѣйствомъ прибиравъ онъ рѣжніи виды и змѣнявъ такожъ иншимъ особамъ вишню постать. Нарештѣ захотѣвъ уважанымъ бути за Бога або що высшего ѡтъ Іисуса Христа. Що найгѣрше, выповняючи свою бѣсовску штуку, убивавъ онъ мужей, женъ и дѣтій и приносивъ ихъ кровь демонамъ; порывався такожъ на встыдливѡсть дѣвиць и нарушавъ святіи права супружествъ. Тѡлько на христіанахъ чары его показовалися безсильными. Но нї то не взрушало его, нї голосъ сумлѣня, нї напоминаня христіанина Евсеїя, который въ молодости ходивъ съ нимъ до школы. Онъ позбѣтававъ все въ своѣй злобѣ, силою демонѡвъ злое содѣлюючи, и ненавидѣвъ дуже христіанъ. Шутивъ зо св. письма, высмѣивавъ священнослужителей, злорѣчивъ тайнамъ божественнымъ, хуливъ Іисуса Христа и церковь Ёго, здѣлався гонителемъ истины и побожности и старався въ рѣжныхъ краяхъ воздвигнути переслѣдованя вѣрныхъ. Кромѣ того обтяжався чужими грѣхами, собираючи ученикѡвъ и наставляючи ихъ въ мерзостяхъ своихъ.

Онъ бувъ великимъ збродняремъ, человекомъ пекельнымъ. Но Богъ здѣлавъ его примѣромъ безконичного милосердія своего въ слѣдующій способъ.

Въ Антиохіи, гдѣ онъ пробувавъ, жила тогды дѣвица шляхетного роду, ѡтличнои красоты на има Юстина (Юста, справедлива), котора наворачнувшись ѡтъ поганѣства ко Христу, споводовала наверненье своихъ родичей. Сія була цѣлкомъ Христу ѡдана и крылася передъ свѣтомъ, но помимо того единъ юноша именемъ Аглаидъ распалився грѣшною къ нѣй любовію и старався свое пристрастіе пѡдступомъ заспокоити. Наконецъ же удався онъ до Кипріана, который также палавъ пристрастію до Юстины и употребивъ всеи волшебной своей штуки, чтобы заспокоити себе и пріятеля. Въ сей цѣли побуждавъ демонѡвъ до несеня собѣ помочи ѡбѣтницами поклоненій и жертвоприношень и узыскавши такъ взгляды пекла, пѡславъ до св. Юстины найсильнѣйшихъ и налютоуѣйшихъ демонѡвъ. Ёго исповѣданье примѣчае, що употребивъ всѣхъ родѡвъ демонѡвъ и самого ихъ князя, чтобы кусити святую черезъ 70 днѣй.

Юстина же терпячи ихъ напады, молилася пресв. Дѣвѣ Маріи, абы помогла ѣй въ небеспеченьствѣ чистоты, и къ молитвамъ приложила посты, ляганье на твердѡмъ посланію и строгости покаяня. Демоны не могли опертися такимъ подвигамъ блаженнои и були звытяженіи. Кипріанъ же не тративъ надѣѣ. За помочию демонѡвъ, якъ самъ пише, перемѣнився онъ разъ въ жѣнку, нишій

разъ въ птицю. Но якъ станувъ при дверехъ Святои, обманъ щезавъ. Разъ перемѣнивъ Аглаида въ воробця и велѣвъ демонамъ поставити его на ѡкиъ Святои. Но якъ Юстина подивилася на того воробця, демонъ не стерпѣвъ ей взору и утѣкъ, а воробецъ ставши Аглаидомъ, съ нуждою держався руками верху дому и бувъ въ опасности спасти. Юстина видячи то, змиловалася надъ нимъ, казала ему дати драбину и папоминала его, щобъ змѣнивъ житье и поправився. Коли же злѣзъ, казала его выгнати, не хотѣла бо его выдати въ руки справедливости на смерть чарѡвникамъ назначену. — Тыми неудачами не ѡтстрашився еще Кипріанъ; ѡнъ употреблявъ еще новыхъ способѡвъ, абы побѣдити Святую. Разъ черезъ лукавство демонѡвъ внала Святая въ тяжкую недугу; лѣкарѣ тратили надѣю исцѣленя ей, и вся родина плакала, но она зробила знакъ креста и сказала ѡтважно: „Я не умру, чувствую бо що пропасниця не есть внутри, але приходитъ зъ внѣ, якъ вѣтеръ пѡддуваный. И знакомъ креста нивечила силу пекла. Самъ демонъ прійшовъ до Кипріана, зѡзнаючи пораженье свое и ганьбу, що не здужавъ добути дверей Святои, абы впровадити его или Аглаида, и мусѣвъ держатися, якъ песъ, который гавкае зъ далека и не смѣе приблизитися. Кипріанъ мученый своею пристрастію и натрутливостію Аглаида, жадавъ ѡтъ демона, чтобы що найменше увѡльнивъ ихъ ѡтъ мыслей про Юстину. И князь бѣсовскій, пише Кипріанъ, приказавъ духу блуда, абы оставивъ ихъ; но духъ блуда не мѡгъ его послухати; бо князь бѣсовскій мавъ власть тѡлько до злого.

Роздражненный своею страстію и огорченный, тымъ, що не мавъ средства зарадчого, пѡрвался Кипріанъ побити демона и пѡднѣвъ, мовить самъ, руку на него, та мнимо давъ ему разъ позаушъ. — Потѡмъ демонъ, который безъ сомѣнїя боялся, щобъ чоловікъ такъ ему придатный зъ рукъ его не выховзнувся, прійшовъ до Кипріана въ видѣ Юстины. Но Богъ не допустивъ нарушити чести служеницѣ своей, и якъ тѡлько Кипріанъ, мыслячи мовити до неѣ, выголосивъ имя еѣ, мара щезла.

Наконецъ отворилися Кипріану очи; ѡнъ зачавъ пѡзнавати и презирати немѡчь демонѡвъ и чародѣйства. Тогда оскаржавъ демона, що погубивъ его душу, и выкидавъ ему его безсильнѡсть. Демонъ же кинувшиися на него, вѡйшовъ въ него, поваливъ его на землю и душивъ его. Въ тѡмъ нещастію прибѣгаючи Кипріанъ къ Богу Юстины и Иисусу Христу, выголосивъ Его имя и перекрестився. И сейчасъ покинувъ его непріятель душъ, та щезъ якъ якій дымъ. Кипріанъ пѡднѣлся и видѣвъ еще демона, который

съ мечемъ въ руцѣ здавався наступати на него, щобъ убити его. Но Кипріанъ зробивъ знакъ креста надъ своимъ серцемъ и побѣдивъ его силу.

Демонъ же, читаемъ у Фотія, не стративъ еще надѣй его завоювати, и старався привести его до роспуки. Мовивъ бо ему: „Христось помѣгъ тобѣ, щобы взяти верхъ надо мною, и позбавити тя моєи пріязни; но не за довго оставить тя; бо ненавидить безбожнихъ. А коли тебе оставить, дамъ я тобѣ, якъ заслугуєшь, зраднику, що пѣзнавши моє таємности, идешъ до христіанъ, абы тріумфовали надо мною“. Въ тѣй покусѣ еденъ слуга божій Тимошей зъ числа тыхъ, которіи его звидовали, освободивъ его ѳтъ порожного страху, запевняючи его, що то нова ложъ старого завидѣй, которого ошуку вже пѣзнавъ. Бо Ісусъ Христось клятвою обѣцявъ прийати каючихъ ся грѣшникѣвъ. Най отже, мовивъ ему Тимошей, уповає на милосердіє Ісуса, особливо коли вже досвѣдчивъ его. Кипріанъ потѣшении тими представленьми, набравъ ѳтваги поступати на дорозѣ спасенія и стараньемъ друга Евсевія сповѣдався передъ многими людьми въ Антіохіи беззаконій своихъ со слезами и воздыханьемъ. Помимо того демонъ найшовъ еще способъ кусити его. Бо сама згадка блудѣвъ поповненихъ возбуждала въ Кипріанѣ таке омерзѣннє, що зачинавъ тратити надѣю спасеня. Уже три дни провѣвъ бувъ безъ стравы и покарму, коли давный его пріятель Евсевій словами писанія и св. исторіями розѣгнавъ ту темноту, котора налягла була на него, и освѣтивъ его свѣтломъ надѣй, що Богъ ѳтпустить ему все грѣхи. „Бєли твоє грѣхи тяжші суть ѳтъ грѣхѣвъ другихъ людей, мовивъ Евсевій, то пытаю, чи суть бѣльші ѳтъ милосердія божого. Ты кажешъ, що взявъ єсь Богу много душъ; но если очистишь ся упованіємъ, которє на Бога положишь, то многи приведешъ до него“. Напослѣдокъ звытяженъ Кипріанъ упавъ Евсевію на шію и цѣловавъ его, называючи его своимъ отцемъ. Евсевій взявъ его до себе и казавъ ему ѣсти, а на другій день дѣдня запровадивъ его до церкви. Тамъ бувъ Кипріанъ захваченый, коли видѣвъ на земли небеснє згромадженнє слѣвающихъ хвалы божієи єдиними устами и єдинымъ серцемъ, такъ що голоса многихъ зливалися въ єденъ голосъ. Но єпископъ (Анѣимъ) не принявъ его, поки слѣдуючого дня не собравъ волшебніє книжки и не спаливъ ихъ публично. — Незадоволенъ поступами своимъ Кипріанъ роздавъ свои богатства церкви и убогимъ. Потѣмъ за вставленьемъ Евсевія бувъ окрещенъ. — И Аглаидъ пѣзнавъ манту демонѣвъ и роздавши убогимъ маєтокъ, прієвъ христіанство. — А Юстина утѣшена наवरне-

нємъ Кипріана засвѣтила лампу, казала утяти си волосє въ приносъ Богу и продавши всѣ свои оздобы, роздала узыскані гроши съ посагомъ убогимъ. Родичи же еи посвятили свѣй дѣмъ на потребы церкви.

По крещенію (читаемъ у св. Григорія и Прудентія о коронахъ мучениковъ) здѣлавъ Христосъ Господь чудесніи змѣны въ Кипріанѣ. Бѣшенство нечистоты его смиряея раптовно, темнота ума зникае, грудь наповняея любовію, лице зневѣстѣле прибирае выразы поважной строгости. Волосє сплывающе на шію обстригаеся на коротке. Онъ бесѣдуе скромно, весь занятый естъ небесными рѣчами, держитъ правило св. евангелія, же Христу, вникае въ глубину богословія и въ короткомъ часѣ перестигае тыхъ, що довго передъ нимъ начали. И Богу, пише Фотій, подобалося, дати ему дарованье чудотвореня; онъ исцѣлявъ много недужныхъ, освобождавъ много бѣснующихъ и, свѣдчивъ самъ Кипріанъ, ѡтводивъ неправедныхъ ѡтъ грѣшныхъ утѣхъ, якъ ѡтъ жерель горечи, та приводивъ ихъ къ Христу. Онъ (мовить дальше Фотій) выбравъ собѣ въ церкви послѣдніе мѣстце при дверехъ; но Богъ не полишивъ его довго дверникомъ, бо вкоротцѣ вывышено его на степенъ пресвитера, а по 16 лѣтахъ возведено на престолъ епископскій въ Антиохіи (Писидій), щобъ управлявъ сею церквію по Анѣмъ.

Исторія не подае намъ о нѣмъ ничего бѣльше кромѣ мученичества, которе пѣдъявъ р. 304. Онъ бувъ схватанъ въ Антиохіи и заведенъ въ Тиръ передъ судію Феникіѣ, который пѣсля актѣвъ звався Евтолмій. Св. Юстина ята була въ тотъ самъ часъ въ Дамаску, куды переселилася зъ Антиохіѣ (писидійской). Обое, пише Фотій, поставлені були въ нѣкомъ городѣ передъ тымже судією, бо Богъ хотѣвъ ихъ вкупѣ вѣнчати мученичествомъ. Понеже не дали послуху безбожнымъ приказамъ судіѣ, Юстина сѣчена була жилами воловыми, а Кипріана повѣшено и розшарповано ему боки нѣгтями желѣзными. Потѣмъ були особно заключені и знову переслухані тай засуджені до котла въ кипятокъ смолы, тука и воску. Но сила божя выбавила ихъ въ тѣй казни. Тогда единъ засѣдатель, священникъ демонѣвъ, утвердився въ вѣрѣ, що Кипріанъ, иногды его товаришъ въ чародѣйствѣ, волшебствомъ спасаеся ѡтъ болести и смерти. Длятого щобъ уменьшити славу его, спробовавъ перейти черезъ огонь. Но нещасливый якъ тѣлько по призываню демонѣвъ пустился черезъ огонь, зѣставъ заразъ пожертый и згорѣвъ на порошокъ. Судія незнаючи, що святымъ дальше робити, пѣславъ ихъ въ Никомидію Вѣнниѣ къ Діоклитіану, который велѣвъ стяти ихъ на березѣ рѣки Галлъ, що плыне коло того города.

Еденъ слуга божій на имя Θεоктистъ говоривъ до Кипріана передъ его смертію и ѡтиѣсъ за то также корону мученичества. Тѣла Святыхъ унесли щасливо моряки христіанскіи передъ сторожею и завезли въ Римъ, где една св. дама именемъ Руфина выставила имъ дуже хорошу церковь. Порохи Святыхъ тыхъ, пише Григорій Назіанзскій, проганяли демонѡвъ, исцѣляли хорыхъ, объявляли будучиѡсть. Бѡльше о мощахъ у Болландистѡвъ выше цитованыхъ.

Поученіе. „Якоже представилисте члены ваші, абы були невѡльниками нечистоты и беззаконія: тако и нынѣ (по наверненію) представте члены ваші слугами справедливости въ освященіе“. То суть слова св. ап. Павла. (Рим 2, 6). Ихъ выповнивъ св. Кипріанъ по наверненію своимъ. Послѣдуймо ему и св. Дѣвици Юстинѣ на дорозѣ добродѣтели.

Молитва. Помѡчницю маючи чистую Богоматерь, украсилась ся, Юстино, добродѣтелями, честное дѣвство хоронячи неушкоджене. Злобы перве небезпечный поборникъ ставъ напоследокъ церкви истиннымъ учителемъ; служитель зрады идоlesкой явився священноначальникомъ вѣры; блудникъ и прелюбодѣй принявъ цѣломудріе и чистоту, побужденый добродѣтелію честной дѣвы. Обоихъ молитвами спаси насъ, Господи.

198. Св. мм. Минодора, Митродора и Нимфодора. (Д. 10. вересня).

Святі тѣ были дѣвицѣ, рѡдніи сестры зъ Виѡниѣ, которі замешкали на пустѡмъ холмѣ коло Пивѡй и просіяли тамже якъ добродѣтелями, такъ чудодѣянія дарами. Ихъ вѣру оскаржено передъ Фронтонѡмъ, который пѡдъ царемъ Максиміанѡмъ управлявъ Виѡниією. Фронтонъ же призвавъ одного зъ своихъ радцѣвъ (ассесорѡвъ) и давъ ему приказъ спѡймати св. дѣвицѣ и судити. Святі дѣвы були отже безпроволочно яті и передъ ассесора поставлені. Ассесоръ видячи ихъ скромнѡсть и небесну красоту, побуждавъ ихъ ласкавыми словы и пышными обѣтницами ко идолопоклонству. Но вѣра святыхъ показала ся выша всѣхъ ласканъ и грозбѣ судіѣ. Минодора (Менодора) объявила ему въ имени всѣхъ, що временнй утѣхи и мученія, которі свѣтъ сей мае, презирають, що Христові суть и за него готові умерти. За такъ красне вызнанье вѣры взято ю заразъ на муки. По выдаленію двохъ сестеръ до нага розбѣрана сѣчена була двѣ годинѣ ѡтъ четырехъ катѡвъ и не дала зъ себе звука болю. Судія вzywавъ ю потѡмъ, абы жертво-

вала. Она же шляхетне ѡтповѣла ему: „И що иншого кромѣ того здѣлано мною? Чи не видишь, що всецѣлу пожертвоваламъ ся Богу моему“? — Тогда розлюченый судія предавъ ю еще срожшѡй хлостѣ, въ которѡй скѡнчила, возвавши великимъ голосомъ: „Господи Иисусе Христе, мое радованье, мое коханье, къ Тебѣ, надѣи моѣй, приобѣгаю, прійми въ покою душу мою“. — По четвертѡмъ дни взявъ судія Митродору (Метродору) и Нимфодору ко допросу карному и хотячи ихъ звытяжити видомъ скаранои сестры, показавъ имъ мертвое еи тѣло. Они же на той видъ якъ наибѡльше возгорѣли ревностію ко Богу и освѣдчили судіи, що по прикладу пострадавшои сестры дадутъ обручнику своему Христу въ вѣно страданье и смерть, щобы внити въ прибытокъ его славы. Видячи судія, що ласкавымъ способомъ не склонить ихъ ко ѡтреченю вѣры, давъ заразъ Митродору зъ особна на муки, Повѣшено ю на дерево и двѣ годинѣ опалаяно свѣчами. Коли показалася непобѣдимую, велѣвъ судія зняти ю и крушити ѣй кости желѣзными дручками. Она же на всѣмъ тѣлѣ гнетена и крушена промавляе до обручника своего, абы готовивъ для неи прибытокъ, и поручае въ руки ангелѡвъ Ёго духъ свѡй. — Судіи позѡставала еще надѣя звытяжити Нимфодору. Велѣвъ отже ю припровадити, повѣсити на дерево и строгати нѡгтями; бо просьбы и грозбы показалися даремными. Коли довше тихо терпѣла тѣ муки, глупый судія знову словами наступае на ню и черезъ проповѣдника взывае, абы ѡфрѡвала и выбавилася ѡтъ мукъ. Она же рекла: „Себе Господу своему я пожертвовала, за которого и терпѣти роскошь, умерти же корысть“. Розъяренный судія велѣвъ ю тогда желѣзными дручками сокрушити и поламати. — По смерти еи безбожный судія воюе противъ тѣламъ святымъ и кидае ихъ въ нѣчь распалену. Но Господь въ страшный спосѡбъ укаравъ его и послугачѣвъ наглою смертію и дождемъ угасивъ нѣчь огненну¹⁾. Тогда вѣрніи выняли святѣ тѣла зъ печи и похоронили ихъ разомъ въ еднѡмъ гробѣ коло Пией. Пѡзняѣше воздвигнено церковь надъ тымъ гробомъ, и дѣялися многіи чудеса на славу Богу и похвалу св. мучениц²⁾.

Поученіе. На пустыниѡмъ холмѣ въ уединенію небесною красою просіявшии дѣвицѣ учать, що дѣвство найкрасше процвѣтае

¹⁾ Минѣе оба тѣ чуда опускають.

²⁾ Такъ послѣ актѡвъ ѡтъ Метафраста. Зри Acta SS. Septembr. III. d. 10 p. 490.

на пустыннѣмъ устороню. Посередѣ же свѣта хіба тѣлько чудо охоронитъ чоловѣка ѿтъ суетныхъ роскошій.

Молитва. Огонь претерпѣли и многообразніи муки и смерти, всечестніи и розличными ранами украсившіся, злучилися съ божественнымъ обручникомъ Ісусомъ; ддятого вѣнчавъ ихъ многими дарованьми, Ісусъ, Спасъ душъ нашихъ.

199. Св. мм. Агаѳоникъ, Зотикъ, Теопретій, Акиндинъ, Севирианъ и Зинонъ. (Д. 22. серпня).

Сїи св. мученики схватанїи були въ цѣсарство Максиміана въ Никомидїи и окрестныхъ городахъ черезъ комита Евтолмїа. Зъ Никомидїѣ прїйшовши Евтолмїй въ торгую мѣстцевѣсть Карпинъ, найшовъ св. Зотика съ учениками визнаючихъ Христа и осудивъ ихъ на смерть крестну. Потѣмъ вернувъ въ Никомидїю и чуючи о Агаѳоникѣ, що ширить вѣру и наворачує Принкина, спѣймає обохъ и Агаѳоника побивши тяжко, провадивъ съ Принкипомъ и иншими вязнями христїаньскими къ цѣсарю въ Фракію. Прїйшовши же въ Потамъ, убивъ св. Зинона, Теопретїа и Акиндина, которїи не могли вже ходити ѿтъ попереднихъ мученїй. Дальше коло Халкидона убивъ св. Севириана, который проповѣдавъ Христа. Въ Византїи же взявъ къ допросу св. Агаѳоника съ Принкипомъ и прочими. Агаѳоникъ бувъ тяжко битый за городомъ и потѣмъ съ товаришами ѿставленъ до Силиврїѣ, где цѣсарь Максиміанъ велѣвъ всѣмъ ѿсѣчи головы¹⁾.

Поученїе. Якъ рѣльники, воины и купцѣ въ надѣи корыстїи часовыхъ пѣднимають и поносять тяжкіи, ба даже съ небезпеченьствомъ житя злученїи труды, такъ св. мученики покрѣпленїи надѣєю обѣцянои намъ небеснои щасливости поносили найтяжшїи бѣды и рѣжнообразнїи смерти. Возбуджаймо въ собѣ часто надѣю христїаньску, щобысмо могли имъ послѣдовати на дорожѣ спасенїя.

Молитва. Небеснои славы несомнѣнно ожидаючи, всѣ добра земскїи оставивъ есь и ѿтъ всего серця небесе и землѣ Владыку любячи, мученическу смерть прїявесь; тымже почитаемъ св. память твою вѣрно, о славный мучениче Агаѳонике!

²⁾ Такъ писано въ минеахъ Венеційскихъ и Василїа императора См. Acta SS. Aug. IV. d. 22. p. 519.

200. Св. м. Климентъ, епископъ Анкирскій и св. м. Агаѳангелъ.

(Д. 23. сѣчня.)

Св. Климентъ, имя котораго означае лѣторосль винограда, родився въ Анкирѣ, городѣ галатійскѣмъ. Еще въ пеленкахъ утративъ невѣрнаго отца своего, а въ 12. роцѣ житя своего и свою христіанську матеръ, котора научила его уповати на Бога и приготовила къ мученическому подвигу. По смерти матери възраставъ онъ въ дому певной христіанки Софіѣ. Въ 20. року збѣставъ епископомъ Анкирскимъ. Р. 284. пріѣвъ Діоклитіанъ царство и може заразъ слѣдующаго року св. Климентъ начавъ терпѣти та боровся 28 лѣтъ съ рѣжными тиранами, терпѣвъ найгѣрчѣйшіи муки и ставши Ангеламъ и людямъ зрѣлищемъ подвѣленія достойнымъ, ѣтивъ корону мученичества. На самъ передъ донесено о нѣмъ Домитіану Намѣстнику въ Галатіи. Тогды дивенъ Климентъ бувъ взятый ко допросу и претерпѣвъ (въ Анкирѣ) окрутніи муки. Потѣмъ ѣтослано его въ Римъ къ Діоклитіану императору, ѣтъ котораго знову великодушно терпѣвъ лютіи муки и въ страданію своѣмъ навернувъ многихъ до вѣры. Діоклитіанъ здивованный видомъ мужа непобѣдимой терпѣливости, крѣпкого и вытревалаго тѣла ѣтославъ его въ Никомидію къ Максиміану. Коли же Климентъ сѣдавъ въ корабль, абы ѣтиплыти въ Никомидію, прилучився до него еденъ зъ вѣровавшихъ пѣдъ нимъ въ темници, родомъ римлянинъ на имя Агаѳангелъ (Добрыи ангелъ.) Прибувши оба въ Никомидію, поставленіи були передъ Максиміаномъ, который ѣтдавъ ихъ начальнику города Агриппину. Пѣдъ Агриппиномъ св. Климентъ, маючи вже за товариша болѣвъ Агаѳангела, претерпѣвъ въ Никомидіи третій допросъ, и оба въ страданію прославились чудесами, такъ що многіи погане навернулись. Допросъ четвертый претерпѣвъ Климентъ знову съ Агаѳангеломъ въ отечествѣ своѣмъ Анкирѣ, пѣддавшися страшнымъ мукамъ. Къ пятому допросу ѣтослано Климента съ товаришемъ въ городъ Амисъ коло Синопіѣ при чорнѣмъ морю до намѣстника Домитія. Коли туда ѣтходили, послѣдовала имъ Софія съ хлопцями, которыхъ Климентъ, якъ еще у неѣ мешкавъ, пріѣвъ въ еѣ дѣмъ, годовавъ, одѣвавъ, учивъ и приспособивъ їѣ вмѣсто сынѣвъ. Понеже тѣ хлопцѣ не хотѣли розлучитися съ св. Климентомъ, то посѣчено ихъ, а мучениковъ ѣтослано въ Амисъ. Тамъ велѣніемъ Домитія киненіи були въ яму негашеного вапна. Но они стояли цѣлый день неушкожденіи въ вапнѣ, хвалячи Господа, а въ вечеръ просіяло имъ свѣше

свѣтло и освѣчало ихъ черезъ всю нѣчь, Два воины Фенѳонъ и Евкарпъ, которіи стерегли ихъ, дивовалися тому блеску и великодушію мученикѣвъ, признали Христа и кинулися въ вапно. Коли бувъ день, губернаторъ велитъ тѣла осужденныхъ выкинути, и вскорѣ доносятъ ему, що двоухъ осужденныхъ и убѣжавшихъ къ нимъ жовнѣрей вытягнено здоровыхъ и неущкодженыхъ. Тогда правитель осудивъ тыхъ двоухъ жовнѣрей на пропѣтіе и предавъ ихъ тѣмъ казни, а двомъ нашимъ мученикамъ велѣвъ вытати изъ тылѣвъ по два пасы и приказавъ бичовати ихъ по цѣлѣмъ тѣлѣ. Якъ и то претерпѣли великодушно, правитель пробовавъ, умучити ихъ на двоухъ роспаленыхъ лѣжкахъ. Но зъ ласки Найвысшого встали они зъ тыхъ лѣжокъ здоровіи и незвытяженіи. — Допросъ VI. провадивъ съ Климентомъ въ Тарсѣ самъ Максиміанъ. Но нѣ его нѣ товариша его Агаѳангела не поколебавъ вѣры. Святіи претерпѣвши новіи муки, навернули многихъ черезъ свою вытревалѣсть. Немаючи виншю рады Максиміанъ ѳтославъ ихъ въ темницю, гдѣ пробули чотыри лѣта. Потѣмъ були св. мученики еще пѣдъ трема мучителями страшно мученіи и Максиміанъ засудивъ ихъ на вѣчнѣ заключеніе. Пѣдчасъ того увязнення, пише св. Метафрастъ, наставъ императоръ Максиминъ, который велѣвъ св. мученикѣвъ еще разъ ѳтпровадити въ Анкиру. Тамъ взявъ правитель Лукій на самъ передъ Агаѳангела къ допросу и по тяжкихъ мученіяхъ велѣвъ его стати д. 5. листопада. Тѣло Святого похоронила Софія. Превосходный же борецъ Христовъ Климентъ бувъ що дня ѳтъ невѣрныхъ немилосердно бичованный; но почію ѳтъ Ангелѣвъ пріймавъ исцѣленіе.

Наконецъ въ праздики св. Богоявленія удалося Софіи увѣлѣнити его изъ заключенія и ѳтпровадити на торжество до церкви. Тамъ правивъ святой св. литургію и проповѣдавъ слово бже, а потѣмъ бувъ черезъ бѣльше днѣи на вѣлѣнѣи стопѣ. Коли же пѣзнѣйше въ одну недѣлю правивъ службу бжеу и нахилился на св. дары, ворвався въ церковь начальникъ Александеръ съ воинами и приказавъ одному зъ нихъ, щобы ѳтрубавъ священу голову Климента. По сѣченю же святого погане (о твоя терпѣливости Христе царю!) опрокинули непорочне приношеніе на землю и потоптали грѣшными ногами. При тѣмъ способѣности два служителей церковнѣи при олтари, діаконы Христофоръ и Харитонъ пріями мученическу смерть. Софія похоронила тѣло св. Климента въ самѣмъ храмѣ при мощахъ св. Агаѳангела и коло нихъ положила тѣла двоухъ діаконѣвъ, который съ Климентомъ совершили подвигъ д. 23. сѣчня. — Въ Константинополѣ выбудовавъ Васлій македонянинъ

Святымъ церковь въ части Пера и зложивъ въ нѣй голову св. Климента. Коли въ 13. вѣцѣ Латинники здобули Константинополь, принесли зъ ѳттамъ чашку св. Климента до Парижа, зъ ѳтки даромъ королевою Анны въ опацтво Валь-де-Грасъ прійшла.

Относительного року смерти св. Климента треба знати, що маемъ двоякій акта того святого у Болландистовъ¹⁾, именно еднй изъ старон рукописи греческой безименного автора, другй ѳтъ Метафраста. И первй и вторй мовять, що подвигъ Климента продовжався 28 лѣтъ; но пѣсля первыхъ св. Климентъ скѣнчивъ мученичество пѣдъ Максиміаномъ около р. 309, а пѣсля вторыхъ пѣдъ Максиміномъ ок. 312.

Поученіе. Вспоминаючи 28-лѣтне мученичество св. Климента, принимаймо терпѣливо противности которй изволить Богъ на насъ допустити; не нарѣкаймо и не уставаймо въ бѣдѣ заразъ сначала; но радше оѳруймося Богу абы бѣльше и бѣльше терпѣти, и просѣмъ ѳтъ Бога терпѣливости.

Молитва. Четыри седмицѣ лѣтъ битый, строганый и всякимъ способомъ мученый за Христа, честный явивъ есь ся передъ Богомъ, Ангелами и людьми; сѣтію проповѣди евангелеской уловивши Агаѳангела, здѣлавесь его товаришемъ своихъ подвиговъ и побѣдъ; и нынѣ свѣтомъ твоихъ святыхъ исправленій озаряешь хвалачыхъ св. память твою и благословячихъ Господа.

201. Св. м. Платонъ. (Д. 18. листоп.)

Св. Платонъ походивъ зъ Анкиры, города галатійского, ѳтъ знатныхъ родичей христіанськихъ, братъ св. м. Антиоха. Вже въ молодости начавъ ѳнъ одѣдичене по родичахъ богатство роздавати убогимъ и визнававъ Христа публично. Того ради ятъ ѳтъ невѣрныхъ, приведенъ бувъ на судъ (въ царство Максиміана) къ игемону Агриппину. Дорѣкаючи Платону, рѣкъ судія: „Чи не знаєшь царскихъ неперемѣнныхъ уставѣвъ повелѣвающихъ христіанамъ, щобъ або жертвы богамъ приносили або погубленй були“? Понеже святой непохитно визнававъ Христа, бувъ положеный на землю и по всѣмъ тѣлѣ ѳтъ 12 воиновъ окрутно битый. А по семохъ дняхъ заключенія опалано его на ложу мѣдяномъ (и бичовано съ верху, та опалано ему рамена и боки распалеными кулями.) Но Господь исцѣливъ его чудесно. Напослѣдокъ дерто

¹⁾ Acta SS. Jan II. d. 23. p. 458.

зъ него пасы ѳтъ плечей и строгано его тѣло до не пѳзнаня вида. По тѳмъ заключень бувъ 'святый въ темници, зъ ѳтки по 8-дневнѳмъ (ведля инныхъ по 18-дневнѳмъ) нефдженію выпроваджений, презрѣвъ подану си пищу, мовячи, що божимъ словомъ кормленъ есть довольно; визнавъ еще разъ Христа, спасеніе свое, и пріявъ радѳсно приговоръ на смерть вечную, котору пріявъ благодарячи Бога виѣ города дня 18. листопада. Его тѣло украли Христіане и похоронили на мѣстци честнѳмъ, где потѳмъ дѣялися чудеса¹⁾).

Чудеса, которіи по смерти св. Платона за его причину дѣялися подтверждаютъ акта собора Никейского, вселенского второго, приводячи часть посланія св. Нила къ Еліодору молчалнику. Св. Ниль въ тѳмъ урывку посланія своего говоритъ о едиѳмъ зъ 10.000 чудесъ содѣланныхъ предстательствомъ св. Платона и примѣчае, що власть сего святого являлася удивительною во всѣхъ сторонахъ тымъ, що черезъ него къ Богу прибѣгали. О реченѳмъ чудѣ св. Ниль нише тамъ слѣдующе. На горѣ Синайскѳй поселилися були двѣ особы зъ Галатіѣ, старый отецъ и его сынъ, и провадили богобоязненне монашеске житъе. Но одного дня сынъ съ нѣкими другими монахами взять бувъ въ неволю ѳтъ поганныхъ варварѳвъ, которіи звязавши свои оѣры, поволокли въ безцѳтѣшну сторону. Тогда старый отецъ въ печерѣ своѣй, и сынъ его въ неволи прѳстирали руки къ небу, умоляючи Бога черезъ своего краяна св. м. Платона. И се звязаному чуваючому нашому молодцю являеся св. мученикъ Платонъ, сидячи на коню и потягаючи за собою другого коня уготованого для всадника. Юноша пѳзнае заразъ св. мученика изъ образѳвъ его часто видѣныхъ; всейчасъ звязаному спадають оковы, якъ паутина розрѣшений; и потѳмъ мигненьемъ божимъ всѣвши на коня порожного ѳтважно и весело ѣде за мученикомъ проводникомъ. По короткѳй же ѣздѣ оба мѳвь крилатіи приспѣли ко старому отцю, що молився, и св. мученикъ зѳставивши сына тужачому отцю, зникъ изъ очіѣ ихъ.

Поученіе. Добре есть и спасительно Святыхъ почитати яко вѣрныхъ слугъ и пріятелей божихъ и призывать ихъ, чтобы намъ помогли своими молитвами къ Богу.

Молитва. Палаючи весь любовію сотворителя твоего, не чувствовавъ есь болѣзній тѣлесныхъ. Не дбавесь о бичи, огонь и желѣзній орудія и здирану кожную шату; голодъ и жажду и за-

¹⁾ Такъ пѳсля минѣ Венеційской и не дуже вѣрныхъ актѳвъ у Болланд. См. Acta SS. Iulii d. 21. Акта подлинніи не дойшли до насъ.

ключеніе въ темниці терпѣвъ есъ и благодарячи Бога, голову на усѣченіе подавъ есъ. Длятого радѣстно нынѣ собравшіся, въ пѣсняхъ почитаємъ память твою, хвалячи и умолячи Господа.

202. Св. м. Мина въ Котнаиі. (Д. 11. листоп.)

Пѣсля св. Метафраста (у Сурія и въ книзѣ житій пѣдъ днемъ 11. листопада) святой Мина родомъ бувъ египтянинъ, вѣрою христіанинъ, саномъ воинъ, который (черезъ пять лѣтъ) въ царство Діоклитіана и Максиміана пробувавъ въ Фригіи, въ столиці Котнаійскѣй (Котнейскѣй.) Видячи христіанъ мученыхъ и уби-
ванныхъ, покинувъ вѣйско и ѡтѣйшовши на горы пустынный, пробу-
вавъ тамъ въ постѣ, чужаню и молитвахъ. По довѣомъ же времени
бывъ въ Котнеи празникъ поганамъ, и св. Мина провидѣвши ду-
хомъ кѣньскіи гоны, борбы глadiatorѣвъ и поганіи игры на честь
нечестивыхъ богѣвъ, розгорѣвся ревностію божію и удавшися
въ городъ вишовъ въ амфитеатеръ и воззавъ: „Обрѣтохся не
ищущимъ мене, явленъ быхъ не вопрошающимъ о мнѣ“. (Ис. 65
и Рим. 10.) Притомный же князь Пирргъ велѣвъ его заразъ яти
и слышавши ѡтъ него, що естъ рабъ Христовъ, поклонникъ едного
правдивого Бога, ѡтославъ его въ темницю. Слѣдующого же дня,
коли Мина не хотѣвъ ѡтречися вѣры, велѣвъ его по нагу жилами
воловыми бити, нѣгтями желѣзными строгати, раны волосянымъ
платомъ терти и потѣмъ опалати. Дальше приказавъ волочити свя-
того вояка Христоваго по желѣзныхъ колючкахъ а потѣмъ по шіи
и лицу бити. Наконецъ осудивъ яко вѣрного христіанина на мечне
усѣченіе, которе святой пріявъ внѣ города (д. 11. листопада)
около 304. року. Тѣло святого було спалене, а останки собрали
вѣрніи, занесли въ Египетъ въ отечество святого и положили на
честнѣмъ мѣстці. — Пѣзнѣйше найденіи були тѣ св. мощи и поло-
женіи въ церкви созданѣй въ Александріи въ имя сего святого, где
совершались чудеса многіи. (См. Тимоѣея архіеп. Александрійск.
сказанье о чудесахъ св. м. Мины у Сурія тамже.)

Поученіе. Св. мученикъ Мина найшовся проповѣдникомъ
покаянія не шукающимъ его поганамъ, явнымъ ставъ тымъ, що не
пытали за нимъ. Весь день въ тяжкихъ мукахъ проповѣдавъ имъ
вѣру, не такъ словомъ, якъ терпѣніемъ всякихъ казнѣй за Христа.
Но они були закамѣнѣли сердцемъ и не внимали. Мы же розва-
жаймо его житіе и страданіе и почитаймо що рѣкъ его память
такъ, щобысмо черезъ наслѣдованье его добродѣтелей ему по-
дѣбными стали.

Молитва. Трезубцями стриканий, воловыми жилами битый и огнемъ нуреный украсивсь ся кровію своею яко багрянницею и ставъ есь самовольнымъ заколеніемъ и жертвою чистою и совершенною, св. мучениче Мино, Владыцѣ твоему; Того моли о спасеніи нашѣмъ.

203. Св. м. Харитина. (Д. 5. жовтня.)

Св. дѣва Харитина вихована була ѳъ Клавдія. Коли выросла, ѳтличалася такъ красотою тѣла, якъ добротою душѣ. Одушевлена же любовію Іисуса Христа посвятила Ему свое дѣвство. Понеже въ продовженю времени многихъ ученіемъ и примѣромъ приводила къ вѣрѣ, предано ѣѣ ипатику (консулярному) Домитію (Дометію) въ царство Діоклитіана. Домитій за тверде визнанье вѣры приказавъ, щобъ оголено ѣѣ голову, а коли голова наразѣ украсилася чудесно волосѣмъ, велѣвъ насыпати ѣѣ грани на голову. Но въ тѣй казни дѣзнала свята дѣва чудеснои пѣльги. Тогды безбожный судія казавъ востромити ѣѣ въ сосѣця роспаленій рожны и опалати боки лямпами палаючими. Исповѣдаючу же еще Христа повелѣвъ затопити съ каменемъ у шіѣ въ морю. Но тѣлько камѣнь успѣли каты утопити, а св. мученица ступаючи по водахъ, вийшла на берегъ и поздоровила судію упертого, що еще не узнавъ дѣйствующого въ нѣѣ Христа. То чудо не навернуло Домитія. Наслѣдуючи упѣръ бѣсовскій, предавъ ѳнъ св. дѣвицю новымъ мученіямъ, а видачи ся посоромленимъ новою неудачею, присудивъ дѣвицю безветыдникамъ. Но святая помолившись умерла, закимъ кто зъ блудникѣвъ мѣгъ до неѣ приблизитися. Тѣло еѣ велѣвъ судія въ море кинути; но по трехъ дняхъ вынесли оно волны на берегъ и Клавдій похоронивъ его, славячи Христа Бога. Св. Харитина умерла дня 5. жовтня. Пострадала вѣроятно въ Амисѣ Понта надъ чорнымъ моремъ. Акта еѣ ѳъ Метафраста, зъ которыхъ тѣ вѣсти заняті, не со всѣмъ суть достовѣрні¹⁾. Що о нѣѣ читаемъ въ минеяхъ не есть лѣнше запоручене.

Поученіе. Житіе и страданіе св. дѣвицѣ Харитины возбуждае насъ всѣмъ сердцемъ уповати на Бога и не довѣряти своѣй мудрости. Возрѣтъ на св. Харитину и на всѣхъ праведныхъ, которіѣ передъ нею подвигалися вѣрою, и зобачте, що кто вѣровавъ

¹⁾ См. Acta SS. Octobr. d. 5.

Господеви, не постыдѣвся, кто пробувъ въ страсъ Его не бувъ оставленъ, и кто призвавъ Его не бувъ презрѣнъ ѿтъ Него.

Молитва. Головы остриженьемъ и угля распаленьемъ оскорбляючіи тя мучитель, мудрая Дѣво, не похитали розуму твоего крѣпости. Вжегшое душу твою божественное желаніе погасило лютый варъ мукъ. Всѣми борена способами мученій, ѿважно претерпѣлась лютѣсть колеса палячого, рожнѣвъ розжженія, въ глубину вверженъе и зубѣвъ, честная, и нѣгтей выкорененъе, Христа величаючи во вѣки. Розсѣвшогося врага у стѣпъ твоихъ мученическихъ зрячи Христовою благодатию, хвалена Ему приносимъ. (Слова службы св. Харитины.)

204. Св. м. Орестъ. (Д. 10. листоп.) И св. м. Варлаамъ. (Д. 19. листоп.)

I. Въ царство Діоклитіана много лютівся противъ христіанъ нѣкій игемонъ Максиминъ (Максимъ.) Коли достигъ въ сторону каппадокійску, донесено ему о нѣкомъ христіанинѣ (дѣкару) въ городѣ Тианѣ, который звався Орестъ. Сего за вызнанъе вѣры тиранъ велѣвъ бити рѣзгами по нагу такъ люто, що ѿкрылися внутренности. (Потѣмъ велѣвъ опалити его ребра розженнымъ желѣзомъ, возліати оцетъ на раны и солию посыпати ихъ.) Потѣмъ державъ его черезъ сѣмъ днѣй въ темници (морячи голодомъ и жаждою.) Напослѣдокъ вбито св. мученику гвоздѣ (двацять числомъ) въ пяты и привязавши до коня дикого выгнано коня, который ѿтъ Тианы 24 милѣ волочивъ святого страстотерпця по дорогахъ и поляхъ, по терню и камняхъ. (Тѣло святого кинено въ рѣку Фива; но явився нѣкій мужъ свѣтлый, который собравъ мощи его и похоронивъ на горѣ коло Тианы.) Такъ мае книга житій, сличена съ минеєю Венеційскою. Но що взате естъ въ скобки, того нема въ миней.

II. Правдоподобно въ Кесаріи каппадокійскѣй пострадавъ св. Варлаамъ селянинъ родомъ зъ Антиохіи сирійскон. Два найвымовнѣйшій отцѣ, св. Василій Великій и св. Іоаннъ Златоустъ, украсили его мученичество своими бесѣдами. Губернаторъ, подъ которымъ пострадавъ звався Саприкій. Варлаамъ, мовить св. Василій, бувъ простой селянинъ, который не мавъ доброго вихованія и выражався цѣлкомъ по простацку. Но Іисусъ Христосъ, который здѣлавъ зъ простыхъ неученыхъ рыболовцѣвъ мужей способныхъ учить всю замешкану землю, даровавъ такожъ Варлааму мудрѣсть небесну, котора не набуваеся звичайнымъ поученіемъ.

Онъ бувъ вже старый, коли увязнено его за вѣру. И бѣды довгого заключеня въ темниці утвердили его любовь до истины, котору пѣзнавъ, а собесѣдованье съ Богомъ научило его, якъ треба боротися съ бѣсами и побѣждати ихъ хитрости та насилія. Тымъ стала ему темница мѣстцемъ роскошій и школою мученичества, мовить св. Іоаннъ Златоустъ. Онъ вийшовъ зъ неї мужественнѣйшій, нѣжъ бувъ передъ увязненємъ, и коли станувъ передъ судією, пише св. Василій, всѣ слова его въ допросѣ були якъ остріи стрѣлы, которыми воинство бѣсѣвъ пѣйшло въ розсынку. Судія посмѣявся зѣ способу, которымъ высловлявся; но убоявся ангелского его крѣпкодушія. Судія велѣвъ бичовати его; но не добувъ зъ устъ его жадного слова гнѣву або нарѣканя. Каты біючи змучилися бѣльше, нѣжъ онъ страдаючи. Бито его жилами воловыми немилостиво (каже св. Василій); но сила вѣры его возрастала, и онъ думавъ, що обыснують его рожамы. Судіѣ гнѣвъ уважавъ за тѣнь дыму; вымыслами розличныхъ мученій тѣшився якъ рѣжностію цвѣтѣвъ. Розшарпано его желѣзными пѣгтами ажъ до обнаженя реберъ, мучено ажъ до заумираня тѣла, натягано ажъ до нарушеня составѣвъ и не здужано, не реку, ослабити его постоянности, но нї радости его уменшити. (Доти св. Вас.)

Тогды то вдохнувъ діаволь слугамъ своимъ, которіѣ бѣтъ селянина звытяженіи не хотѣли узнати Бога правдивого, новый способъ мученія. Они приказали Варлааму держати руку простерту надъ олтаремъ идолексимъ, где розпаленный бувъ огонь; потѣмъ насыпали ему на долонь кадила съ углями розжареными, щобы святой болемъ принужденъ бувъ стрясти съ руки кадило въ огонь на олтарь и гдѣякимъ способомъ досытъчинивъ ихъ божищамъ поганымъ. Но святой не хотѣвъ и того задоволеня дати безбожнымъ. Укрѣпленный отже внутреннимъ огнемъ любви божіи державъ руку непохитну надъ матеріальнымъ огнемъ, такъ довго, мовить св. Іоаннъ Златоустъ, доки углье перепаливши долонь, не выпало черезъ дѣру, котора въ руцѣ утворилася. Десница мученика, примѣчае тутъ св. Василій Великій, звытяжила отже огонь, которого силъ уступае крѣпость желѣза и мѣди и твердѣсть каменей. По тѣй побѣдѣ ѡтнесенѣй надъ поганьскимъ невѣріємъ закінчивъ святой временно житье и узыскавъ вѣчне; переставъ терпѣти и начавъ утѣшати ся вѣчною ѡтрадою¹⁾.

Грѣбѣ его въ день его праздника бувъ почитанный въ Кесаріи

¹⁾ См. Migne t. 27, п. т. 18.

собраньемъ безчисленнаго народа, якъ доведѣемся изъ бесѣды св. Василя В., котору сей св. отецъ въ той день державъ. Въ Антиохіи не менше почитано св. Варлаама, и тамъ величавъ его знову св. Іоаннъ Златоустъ. По свѣдоцтву Теофана около р. 480. була въ Антиохіи церковь св. м. Варлаама.

Поученіе. Не есть намъ теперь борба съ тиранами убивающими тѣло; но есть завше война „къ началомъ и ко властемъ и къ міродержителемъ тмы вѣка сего, къ духовомъ злобы поднебеснымъ“. Не маемъ за вѣру углье розжарене въ лонѣ держати и звытяжити; но есть все розженный полонѣнь пожадливости, который тысячь разъ прогнанный, тысячь разъ зъ ненацька наступае на насъ. Пріймѣмъ отже всѣ оружія божіи, такъ якъ иногда св. Варлаамъ сидячи въ темници, щобымо могли въ день лютый покусъ противитися и все содѣявши стояти. (Ефес. 6, 10—14.)

Молитва. Столпа твердѣйшій и мѣди крѣпчайшій былъ еси; твоя бо непреклонна десница углье жгуще побѣдила преславно, хотя огнемъ желѣзо побѣждаемо разрушается. Нынѣ же престолу Найвысшого предстоячи, зовешъ Владыцѣ: Благословенъ еси Боже Отецъ нашихъ.

205. Св. Юлитта. (Д. 30. липця.)

Св. Юлитта була зъ Кесаріѣ каппадокійской. По словамъ св. Василя В., который державъ о нѣй похвальну бесѣду, мала она много земель, стадъ и слугъ; була знатнѣйшою женою. Единъ же неправедный богачъ тогоже города черезъ насиле забравъ ѣй весь маєтокъ, и она запѣвала его до суда. Явившися на судищи той неправедникъ, спускався на очернения, на ложныхъ свѣдѣковъ и на дары дані судіямъ. Головнымъ же его правнымъ средствомъ противъ Юлитты бувъ закидъ побожности христіаньской, котору визнавала. Бо тогдашній владѣтель оголосивъ христіанъ безчестными, неспособными пріяти помѣчь права и справедливости. И дѣйстно судія признавъ запѣваному слушнѣсть, що Юлитта яко христіанка не мае права жаловатися. Потѣмъ велѣвъ судія принести олтарь и кадило и освѣдчивъ Юлиттѣ, що если не ѡтречесе вѣры христіаньской, не мае ожидати помочи права и справедливости. Тогда святая возвала, що вырѣкается дѣбрь своихъ и готова умерти; но не выповѣсть жадной хулы противъ Богу, сотворителю своему. Понеже помимо всѣхъ упоминаній все то само повторяла и кадила богамъ принести не хотѣла, судія розярился дуже. Но

чимъ бѣльше объявлявъ онъ свѣй гнѣвъ и готовѣсть ятися остаточныхъ средствъ, тымъ ѡтвѣжнѣйше благословила она Бога, который позбавляючи ѣъ земныхъ дѣбръ отвирае дорогу до вѣчныхъ. На послѣдокъ неправедный судія кромѣ потерѣ дѣбръ осудивъ ю на смерть въ огню. Она выслукала съ радостію вырокъ той и радовалася ажъ до смерти. Она николи не поспѣшала до жадного часового утѣшенія такъ скоро, якъ до оногo огню. Притомныхъ женъ напминала, щобы не дрѣжали передъ бѣдами за религію приходячими и не вымавлилися немочію пола своего. Потѣмъ съ радостію скочила на стосъ дровъ. И Господь сотворивъ ѣй ту саму честь, котору здѣлавъ св. Поликарпу, Поломѣннѣ утворили около неи нѣбѣ хижу свѣтла и увѣльнивши душу ѡтъ вязѣвъ тѣлесныхъ, зѣставили тѣло еи сродникамъ неушкоджено. Оно було потѣмъ похоронене въ найкрасшѣй церкви города и освящае, мовить св. Василій, такъ мѣстце, якъ и тыхъ, которіи на мѣстце приходятъ. „Сама земля зѣстала поблагословена прибытіемъ блаженнои и выдала найвыборнѣйшу воду зъ лона своего.. Та вода есть для здоровыхъ средствомъ охорони, для мѣрныхъ жереломъ утѣхи, недужнымъ розрадою. Добродѣйство здѣлане иногды Елисеємъ мешканцямъ Іерихона высвѣдчила намъ (жителямъ Кессаріѣ капподійскои) мучениця, бо замѣнила зъ природы солону воду стороны своимъ благословеніемъ въ солодку, чисту и вѣсѣмъ змысламъ пріятну воду“. (Слова св. Вас.)

Поученіе. Вы мужи не полишайте въ страсъ божѣмъ позаду женъ. И вы жены не ѡтступайте того образця, но твердо держѣтсѣ страху божого; понеже дѣломъ пересвѣдчилиестея, що и немѣчь природы не есть перешкодою, всяке добре дѣло совершити¹⁾.

Молитва. Въ памяти св. мученикѣвъ твоихъ, Господа, радуется вся тварь, и намъ подай тыхъ молитвами миръ и велику милость.

206. Св. м. Папа. (Д. 16. марця.) **И св. мм. Провъ, Тарахъ и Андроникъ.** (Д. 12. жовтня.)

I. Св. м. Папа начавъ мученичество пѣдъ цѣсаремъ Максиміаномъ и губернаторомъ Магномъ въ Ларандѣ, где родився, про-

¹⁾ См. бесѣду св. Василія В. о муч. Юлитѣ, Migne t. 18.

довжавъ въ Діокесаріи и совершивъ въ Селевкіи Исавріѣ або Писидіѣ Минея Венеційска подае о нѣмъ слѣдуючіи вѣсти. Св. Папа, видячи кораблекрушеніе всеи замешканой землѣ, представъ правителю и визнаваъ ѡтважно Христа. За то простерты на земли бувъ сѣченый рѡзгами по тѣлѣ, а потѣмъ по лицу. Пѡднятый же въ гору мученъ бувъ желѣзными нѡгтями и потѣмъ поганянь въ сапогахъ пригвождженныхъ къ ногамъ черезъ довгу дорогу. Наконецъ бувъ привязанъ до неплоднаго дерева. которое здѣлавъ плодоноснымъ, и умеръ на тѣмъ деревѣ. Городъ Ликаоновъ радуется, маючи его тѣло.

II. Въ Киликіи якъ здаеся р. 304 пострадали св. мм. Провъ, Тарахъ и Андроникъ пѡдъ анѡипатомъ (проконсуломъ) Нумеріемъ Максимомъ. Маеми достовѣрнии акта тыхъ святыхъ у Болландистѡвъ и въ книзѣ житій. По бѡльшій части занятіи суть зъ судейскихъ записокъ. Бо христіане Маркіанъ, Феликсъ и Веръ (Веруль) дали 200 денарѡвъ (около 8 золотыхъ) нѣкому воину Сабасту за то, що переписали ихъ. Ѳтъ себе же додали то, чого неставало о кончинѣ св. страдалцѣвъ.

Исторія св. мм. Прова, Тараха и Андроника пѡсля тыхъ актѡвъ есть слѣдуюча.

Тарахъ родився въ Клаудіюполю Исавріѣ и бувъ воиномъ но Христа ради взявши ѡтпустку, покинувъ вѡйско. Коли взятъ бувъ къ допросу, мавъ 65 лѣтъ. Провъ бувъ молодшій ѡтъ него, и рожденый въ Памфиліи, посѣдавъ великіи добра, которіи оставивъ, щобъ Богу служити. Андроникъ въ тоже время бувъ еще молодшій и походивъ изъ Ефеса ѡтъ знатной родини. Першій разъ взятіи були они къ допросу двома воннами въ Помпеюполю, городъ киликійскѡмъ, передъ судію Флавія Нумерія Максима. Второй разъ д. 25. марця поставлено ихъ передъ тымъ самымъ судією въ Таресъ городъ киликійскѡмъ. Тутъ начавъ Максимъ допросъ ѡтъ найстаршого Тараха и пытавъ его три разы о имя, а Тарахъ ѡтповѣдавъ, що есть христіаниномъ. За то бувъ битый въ уста. Битый же рѣкъ: „Повѣдаю имя мое христіанинъ, которе лучше менѣ есть ѡтъ имене родичами ми даного; если же и сіе хочете увѣдати, Тарахъ нареченъ есмь ѡтъ родичей. А якъ служивъ емъ въ вѡйску, называно мене Викторомъ“. Потѣмъ приказавъ ему судія, щобъ офѣровавъ богамъ, которымъ и царѣ обладаючи вселенною поклоняются. Понеже Тарахъ того не хотѣвъ, бувъ знову тяжко въ лице битый. Оправдаючи ся отже поволався на законъ свѡй христіанскій, который лучшій есть ѡтъ згубнаго цѣсарскаго повелѣвающаго кланятися идоламъ. За то бувъ въ шію битый, а коли освѣдчивъ, шо не ѡтступитъ ѡтъ вѣры, сказавъ Максимъ: „Стягнѣтъ зъ него одежѣ

и бійте его рѣзками^а. И сталося по приказу сему, Тарахъ же битый хваливъ собѣ тоті раны, за которі бѣльше уповае на Бога и Христа. Потѣмъ страшнѣмъ допросѣ отвѣдоно святого до темницѣ.

И рѣкъ Максимъ приведѣтъ менѣ другого. То выповнивъ сотникъ Димитрій мовячи: „Господине, се предстоитъ передъ тобою^а. Глянувши Нумерій Максимъ на приведенного, запытавъ его о имя и довѣдався, що має два имена, едно честнѣйше Христіанинъ, а второе ѣтъ людій наречене Провъ (Пробъ, Праведенъ). Понеже и Провъ не ѣтступивъ ѣтъ вѣры, бувъ розбѣбранный и сыровыми жилами битый, ажъ кровь ся ляла на землю. Коли напомнимъ его, щобы мавъ милосердіе надъ собою, ѣтповѣвъ: „Тѣло мое посередъ васъ, щобысте его мучили. Менѣ же суть муки ѣтрадою^а. По даремнѣмъ напѣмненю судія велѣвъ обернути его и въ черево бити. Тогды рѣкъ св. мученикъ: „Поможи ми Господи^а. (На запытанье Максима, где есть Господь ѣтповѣвъ: Видишь Его черезъ то, що презираю твои муки). И запевнявъ мучителя мовячи: „Коли тѣло мое Христа ради терпѣтъ, душа ся нецѣляе и оживляе^а. Незвытяживши мученика судія, велѣвъ ему обѣ руцѣ и позѣ ременемъ тѣсно звязати и въ темници въ строгѣмъ заключеню его держати.

Рѣвно сурово поступивъ Максимъ съ св. Андроникомъ, которого по тяжкѣмъ мученю на шіи и ногахъ звязаного полишивъ въ темници безъ всякой помочи, но Господь на соромъ и жалъ судіи нецѣливъ страдалця.

По гдеякымъ времени Нумерій Максимъ въ знатнѣмъ мѣстѣ киликійскѣмъ Мопсеветіи взявъ страдалцѣвъ нашихъ къ третьему допросу и пѣддавъ ихъ страшнымъ мукамъ. Тараху за твердый ѣтвѣтъ велѣвъ сокрушити уста камѣньемъ и выбити зубы. А потѣмъ коли на тортурѣ святого жилами воловыми сѣкли, и ѣтъ мовчачи терпѣвъ, казавъ его знову бити въ уста, чому мовчѣтъ. Дальше положено Тараху огонь на руки, которі черезъ то спалилися, и повѣшено его надъ дымомъ острымъ и вяно ему въ нѣсъ ѣцетъ съ солію и свнапомъ (гѣрчицею). Рѣвно тяжко мучено Прова и Андроника. Но и они твердо визнавали вѣру свою и не ѣтступили ѣтъ неѣ. — Четвертый допросъ ѣтбувся съ ними въ мѣстѣ киликійскѣмъ Авазарѣ; во и теперь бувъ Максимъ погромленный. Святіи за ничо мали его муки. Межи инными Тарахъ радо претерпѣвъ ѣтрѣзанье ушій, Провъ выколѣтіе ѣчій и вбиванье въ руцѣ росналенныхъ гвоздѣвъ и вкладанье въ уста мяса жертвенного, Андроникъ ѣтрѣзанье языка. Каждый рѣвно крѣпко визна-

вавъ вѣру въ одного правдивого Бога и въ его помѣчь и нагороды будучою жизни.

Тутъ кѣнчатся въ актахъ записки нотарей судейскихъ и слѣдующе исторія прочихъ страданій св. мучениковъ нашихъ написана черезъ згаданныхъ наочныхъ свѣдковъ Маркіана (Маркія), Феликса и Вера.

Напослѣдокъ Нумерій Максимъ призвавъ Терентіана, жерця киликійского и повелѣвъ слѣдующого дня дати игры гладіаторскіи, щобы на нихъ святіи звѣрямъ въ снѣдь даніи були. Коли другого дня собравшійся народъ въ цирку увидѣвъ нашихъ мучениковъ скатованыхъ, принесеныхъ на раменахъ и киненыхъ середъ позорища, начавъ ѡтъ грозы галасовати и дорѣкати звѣрскѡй лютоисти правителя, и многіи розбѣйшлися, оставивши позорище. Правитель же велѣвъ ихъ записати и пустити звѣрей на мучениковъ. Но о чудо! звѣрь ему не потакнули. Медвѣдь, который того дня вже трехъ людій убивъ, лѣгъ до ногъ св. Андроника и лизавъ его раны. Андроникъ дражнивъ его; но ѡнъ пробувъ въ кротости. Тогда Максимъ непосѣдаючи ѡтъ гнѣву, повелѣвъ убити медвѣдя при ногахъ Андроника. И выпущено грозну львицю, котора рыкаючи и сямъ и тамъ бѣгаючи, перестрашила зрителей; но коли прійшла до ногъ Тараха, положила ся на колѣна и нѣбы зъ почитанія склонила голову. Правитель посоромленный велѣвъ слугамъ роздражнити ѣѣ, но она ярилася тѣлько противъ народу, такъ щобы треба було впустити ѣѣ до клѣтки. Длѣтого звытяженный правитель, давъ приказъ посѣчи св. мучениковъ, и мечамъ посѣченіи совершили нашій святіи свое мученичество д. 11. жовтня. Три выше нареченіи христіане приглядали ся того дня мученичеству ихъ съ горы зъ далека, стоячи на скрытомъ мѣстци.

Понеже Максимъ ѡтходячи зъ позорища, зѡставивъ десять воинѡвъ, стеречи тѣлесъ мучениковъ, и повелѣвъ тѣла змѣшати съ трупами казненыхъ преступникѡвъ, то три христіане згаданіи умильно молили Бога, щобы давъ имъ тайно взяти тѣла святыхъ и съ честію похоронити. Потѡмъ приступивши близше, видѣли огонь розгнѣченный и сторожей вечераючи. Тогда приклонивши колѣна, знову молилися, и наразъ потряслася земля, и пѡднылася такъ страшна буря съ дождемъ и громами и блыскавицями, щобы сторожи утѣкли. Христіане отже приближилися къ тѣламъ, а понеже огонь загасъ, внесли руки къ небу. Въ слѣдъ за тымъ явилася имъ звѣзда, указуючи мощи святыхъ. Увидѣвши тѣла святыхъ, взяли ихъ и послѣдуючи свѣтлу звѣзды предидучою, зайшли въ нѣку сторону горы Аназарба, Тамъ зникла звѣзда, а они най-

шовши печеру въ скалѣ горы, похоронили св. мощи съ молитвою и пѣснями и затворили старанно вхѣдъ до печеры. Три дни по похоронѣ пѣйшли до мѣста и чули, що Максимъ ѡтѣхавъ, а передъ ѡтѣздомъ укаравъ сторожѣвъ за то, що не найшлися тѣла мученикѣвъ.

Потѣмъ три христіане, которіи похоронили тѣла Святыхъ, постаралися о судовіи акта дотычающіся sprawy мученикѣвъ, переписали ихъ и доложивши то, що саміи видѣли и ѡтѣ очевидцѣвъ слышали, предали вѣрнымъ дѣи св. трехъ мученикѣвъ, щобы гдѣ-якимъ способомъ мати участь въ ихъ страданяхъ и заслугахъ. Тѣи саміи выслали такожь декоторыхъ христіанъ до вѣрныхъ въ Иконіи съ посланіемъ, заудѣляючи имъ акта св. мученикѣвъ и просячи, щобъ по перечитаню сообщеніи були христіанамъ въ Писидіи и Памфіліи¹⁾.

Поученіе. Если востане на насъ вѣйна, лютитися буде свѣтъ, скреготати пекельный змій, мовмо съ св. Тарахомъ: „Хвалю си тѣи раны и бѣду, бо въ нѣй бѣльше упавою на Бога и Христа Его“. И съ св. Провомъ мовмо: „Мнѣ мученія ѡтрадою суть. Коли тѣло мое Христа ради терпитъ, душа моя ся нецѣлае и оживляе“. И съ псаломникомъ заключаймо: „Спасеніе праведныхъ ѡтъ Господа, и поможетъ имъ и избавитъ ихъ и изметъ ихъ ѡтъ грѣшникъ и спасетъ ихъ, яко уповали на Него“.

Молитва. Три св. мученики якъ звѣзды ѡтъ востока просіявши, плоти свои за Христа на муки предали и кровію землю обагрили; посоромили хитрости и насилія беззаконныхъ, подвигъ страдалческій добре совершили. Тымъ на небесахъ ликують, просячи намъ прегрѣшеній оставленія и великои милости.

207. Св. м. Калліопій. (Д, 7. цвѣтня).

Року 304. и въ попередныхъ лѣтахъ государство Римске, якъ видѣлимо, було выставлено на лютѣсть Діоклитіана и двохъ Максиміанѣвъ, которіи якъ три окрутніи звѣрѣ роздырали оно зъ вѣхъ сторѣнъ. „Майже вся замешкана земля, пише Сулпицій, була омочена священою кровію мученикѣвъ, понеже (христіане) громаднѣ бѣгли къ тому славному подвигу и съ наибѣльшою жадностію шукали смерти такъ дорогон“. Здавалося, що вся церковь

¹⁾ См. Acta SS. Octobris tom V. d. 11. p. 560.

спішилася оставити землю, щобъ отойти до неба. Поважніи начальники стоячіи на стражи права не употребляли своего духа и прилѣжности до ничего иного, якъ чтобы вынайти нову казнь и муки на вѣрныхъ Христовыхъ и ревновали о томъ, кто перевысшитъ другихъ лютостію. Лактанцій пише: „Невозможно представить подробно, що ся діяло во всѣхъ частяхъ свѣта (Римского). Каждый правитель послуговався по своему гумору властію си даною.. Були такі, що спішилися на здогнѣ житѣ намъ отобрати. Еденъ зъ нихъ здѣлавъ въ Фригій цѣлый народъ мучениками (велѣвъ церковь христіанами наповнену — пѣсля Евсевія даже мѣсто замешкане христіанами — спалити). Но що до тыхъ тутъ, чимъ бѣльше було ихъ безчеловѣчіе, тымъ пріязнѣйше було для насъ. Найстрашнѣйшіи були, тѣ, що подлещовалися фалшивымъ видомъ добротливости.... Видѣвъ я въ Вионіи одного изъ тыхъ губернаторѣвъ въ проливѣ радости и величанія, якъ колибъ покоривъ себѣ цѣлу націю чужу: и то (слухайте) для того, що единъ христіанинъ, который черезъ два лѣта сопротивлялся съ великою отвагою, на послѣдокъ здавался ему покорити. Напрягають отже всѣ силы якъ бышло имъ о ихъ честь, и мучать тѣла найдокучливѣйшими болями; но стерегутся того, чтобы не дати имъ въ тыхъ боляхъ умерти“.

Страшніи суть вѣсти о множествѣ павшихъ офѣръ. Кто могъ бы всѣ посчитать? Изъ записанныхъ одною есть св. Калліопій. Пѣсля своихъ дѣлѣвъ родився онъ въ Пергій памфилійскѣй. Позбавленный отца еще передъ рождествомъ, бувъ выхованный въ побожности черезъ свою мать звану Теоклія. По еи совѣту отпавився въ мѣсто киликійске Помпеополь, щобъ ухилитися отъ гоненія; но понеже не тавъ тамъ вѣры своей и признанія, бувъ ятый и поставленный передъ губернатора тамошней области (Нумерія) Максима. Намовы и грозбы начальника оказались на нѣмъ безсильными, а въ допросѣ освѣдчивъ, що хоче умерти христіаниномъ. Коли ломано ему кости шелегами (нагаями вооружеными оловомъ), не чувствовалъ горечи страданій за потѣшенія Духа Святого и сладкѣсть покою будущаго о Іисусѣ Христѣ. Натягнуено его такожь на колесо и съ долу палено огнемъ, читаемъ въ минеи Венеційскѣй; но колесо предтательствомъ Ангела стануло, огонь угасъ, и святыи страшно розшарпанныи на членахъ збѣставъ киненный въ темницю.

Мати святого въ городѣ своѣмъ увѣдомлена о его заключенію, поспѣшила до него, не щобъ ослабити его вѣру, но абы укрѣпити его на предстоячій ему подвигъ. Она роздала свѣй мастокъ убо-

гимъ, увôльнила рабôвъ и рабинь своихъ и прилѣжала ему, спѣваючи съ нимъ псалмы. Видячи сына ледви живого, ~~и~~ вила и благодарила Бога, що зрить себе матерію мученика. И свѣтло въ ночи возсіявшее, тай голосъ слышанный съ неба укрѣпивъ святого на предстоячіи муки. Коли потôмъ святой взять бувъ къ новому допросу и твердо визнавъ вѣру передъ игеомомъ, бувъ осужденъ на крестную смерть. Мати же его дала катамъ пять золотыхъ, щобы не роспали его, якъ Ісуса Христа, но стрôмголовъ; бо зъ покоры не судила его гôднымъ одной кары съ Ісусомъ Христомъ. Акта додають и то, що не тôлько способомъ смерти уподобився Калліопій Господу, але и временемъ скону; бо бувъ роспять въ Великій четверъ передъ пасхою и умеръ на другій день въ пятокъ (о девятôй годинѣ рано). Напоследокъ и мати его обнимаючи страдалческе тѣло и славячи Бога, въ мирѣ предала духъ Богу¹⁾.

Поученіе. Родичи повинні дѣти своихъ любити ôтъ сердца, и о добро ихъ тѣлесне и духовне старатися. Дѣти ôтѣхавши зъ дому родительского, не мають употребляти свободы своєї ко злему, по тымъ прилѣжнѣйше займатися наукою и побожностію.

Молитва. Мученикôвъ похвало, свѣтліи побѣды ôтнѣсь есь надъ лестію поганьскою; страсти Господніѣ уподобивъ есь ся, совершаючи мученичество на деревѣ крестнѣмъ. И нынѣ прославленный въ небѣ, востави ôтъ грѣхопадений вѣрою почитающихъ память твою.

208. Св. преподобном. Пелагія. (Д. 4. мая).

Маємъ у Болландистôвъ²⁾ по гречески и по латинѣ выданіи акта св. дѣвы и мученицѣ Пелагіѣ, которая замучена зôстала въ царство Діоклитіана въ городѣ киликійскôмъ Тарсѣ. Но выробленіи зъ преданія нарôдного, содержатъ они и неправдоподобніи обставы. Длятого подаю тутъ зъ нихъ тôлько головнѣйшіи вѣсти.

Во время гоненія Діоклитіанового епископъ и чудотворецъ Клинонъ прійшовъ въ Тарсѣ и окрестивши тамъ многихъ людѣй, скрився передъ гонителями въ поблизкихъ горахъ. Тогда една дѣвица въ Тарсѣ по имени Пелагія, которая була знатного роду

¹⁾ См. Acta SS. d. 7. April. и миневъ Венец.

²⁾ Acta SS. Maji I. d. 4. pag. 454. et pag. 747.

и необычайной красоты, чуючи о утѣцѣ епископа и где пробувае, пожелала видѣти. Она була научена вѣры истинной и обручившися Христу, хотѣла приняти св. крещеніе. Въ тоже время нѣкій юноша сынъ (або може тѣлько сродникъ Діоклитіана) посылавъ до неѣ, умильно просячи, щобы за него выдалася. А она ѣтмовила ему совершенно и не таила, що обручилася Сыну божому. Щобы ухилитися ѣтъ юношѣ и найти епископа Клинона, обернулася до матери съ просьбою, най ѣтпуститъ ѣѣ на село къ питательниці, ѣтъ которой выкормлена була. Мати зъ початку не позволяла ѣѣ ѣтходити, но пѣзнѣйше далася умолити и выправила ѣѣ съ великою свитою. Дѣйстно на дорожѣ смотрѣніемъ божимъ спѣткала Пелагія епископа Клинона, пѣзнала его и крестилася ѣтъ него при служенію двоухъ Ангелѣвъ въ водахъ жерела, которе чудесно вытрынуло передъ ними. По крещенію же сѣла на носила и ѣтпиралася до питательницѣ. Коли прибула до еѣ дому, сѣя видячи великіи змѣны въ обычаяхъ Пелагіѣ, пѣзнала, що стала христіанкою и потѣшилася тымъ дуже; но боячися гнѣву сына цѣсарского, ѣтпустила ѣѣ чимъ скорше назадъ до матери. Повернувши до дому Пелагія, по времени гдѣякомъ напоминала мать свою, щобы пѣзнала истинного Бога. Но мати еѣ не хотѣла о тѣмъ и слухати. Межи тымъ сынъ царскій чувши, що Пелагія незмѣнно посвятилася Христу, несомнѣвався, же она по обычаю христіаньскому вытрѣвае въ исповѣданію Христа. Длѣтого стративъ ѣнъ всю надѣю, впавъ въ роспуку и убивъ себе мечемъ своимъ. Мати же Пелагіѣ переражена тымъ випадкомъ нѣи о чѣмъ иншѣмъ не гадала, якъ ѣтвернути ѣтъ себе и родины своѣи гнѣвъ царя. Взяла ѣтже дочку съ собою и предала Діоклитіану яко виновницю нещастя. Діоклитіанъ же полоненный красотою Пелагіѣ, полюбивъ ѣѣ и загадавъ взяти собѣ за жѣнку. Длѣтого усердно намавлявъ св. дѣвницю, абы ѣтрекшися Христа, приняла руку его, ѣбѣцяючи ѣѣ передъ всѣми вельможѣми цѣсарску корону. Но она становчо ѣтповѣла, що не ѣтречеса Христа и не хоче его короны; бо мае на небесахъ уготованѣ три короны: корону за вѣру въ Христа, котору визнае, корону за надѣю и любовь, которыми заслюблена естъ Христу, и корону за терпѣнія, що ихъ пѣднимае для Бога. Слышавши таку рѣчь царь, велѣвъ распалити пѣчь мѣдяну, котора имѣла видѣ вола. Коли же сей вѣлъ искрився вже зъ далека якъ огонь, приказавъ роздѣгнути св. дѣву и нагу поставити. Тогда неждучи она рукъ нечистыхъ, розѣбралася сама до нага, покинула одежѣ свои передъ царемъ и зробивши на собѣ знакъ креста, прибѣгла къ волу распаленому, якъ ко пристанищу спасенія. Пѣсля дѣвѣвъ своѣихъ внишла

она сама въ роспалену пѣчь, укрѣплена Духомъ Сватымъ. И кондакъ св. Пелагій въ часословѣ мовить, що вѣйшла мужеско въ роспаленый сосудъ (конобѣ.) Пѣсля синаксарія греческого була она въ пѣчь всаджена; „Діоклитіанъ кинувъ ѣвъ въ пѣчь“. Такъ предала св. Дѣва душу непорочну въ руцѣ безсмертного обручника своего. И въ ту годину пролялася на весь городъ пріятнѣсть вони якъ ѡтъ дорогого мира. — Два воины видѣвши св. кончину мученицѣ Христовой, визнали Христа и були ѡтведені въ темницю. Останки тѣла св. мученицѣ по приказу царскому выкинено звѣрямъ на горѣ Линат-ѣ; звѣрѣ же не тыкали ихъ, и епископъ Климонъ по объявленю божому прійшовъ и похоронивъ ихъ съ почестію на вересѣ горы, создавши тамъ оltарь пѣдъ призваніемъ ея имене.

Поученіе. Св. м. Пелагія дае намъ прикладъ надѣѣ христіанской желаніемъ найвышого добра Бога черезвычайно великой и дѣятельной. Наслѣдуймо святу дѣвомученицю. Пѣдносѣмъ часто очи свои до отчины небесной, где готуются намъ неувядаеміи вѣнцѣ; возбуждаймо въ собѣ найвыше желаніе узыскати Христа Бога; просѣмъ си ѡтъ невычерпаного милосердія божого ласкъ духовныхъ и тѣлесныхъ потрѣбныхъ и конечной постоянности въ добромъ, тай ревно дѣлаймо все, що ѡтъ насъ залежить ко спасенію душъ нашихъ.

Молитва. Якъ земля добра принявши словесніи сѣмена, мученице Христова, сторичный сихъ плодъ принесла еси. Здужалась розрушити лютѣсть ворожу, прехвальна Пелагіе, укрѣпившися крестомъ владичнымъ и благодатію. Нынѣ радуешъ ся воистинну, сочетавшися обручнику твоему, которого стрѣчалась съ свѣтломъ добрыхъ дѣлъ и мученичества заслугою; Тому молися о спасеніи душъ нашихъ.

209. Св. мм. Зиновій и Зиновія, сестра его. (Д. 30. жовтня.)

Пѣсля дѣѣвъ составленыхъ ѡтъ Метафраста и пѣсля миней Зиновій, и сестра его Зиновія родилася въ киликійскѣмъ городѣ Егій (Егеи) ѡтъ родичей христіанскихъ Зинодота и Ѳеклѣ. Зиновій выучившися штуки лѣкарской, пріявъ ѡтъ Бога даръ чудесныхъ исцѣленій и оздоровлявъ неисцѣльно больныхъ. Зъ маетку же, который по родичахъ весь припавъ на него подававъ убогимъ щедріи милостынѣ; бо его сестра вырекшися всего жила въ нищетѣ евангелской. Таковыхъ ради добродѣтелей и чудесъ бувъ ѡнъ выбранный въ родимѣмъ мѣстѣ своѣмъ на епископа; но не переставъ якъ

душѣ такъ и тѣла лѣчити. Еденъ князь индійскій, которого жѣнка ненесѣльною недугою рака одержана була, учувши о нѣмъ ѡтиравився нарочно до него съ женою и дѣтьми въ Етею и уллучивъ черезъ молитвы Зиновія исцѣленіе жены. Межи тымъ лютилося гоненіе Діоклитіаново, которе въ Киликіи переводивъ въ дѣло игемонъ Лисія. Сей заразъ въ началѣ управленія показавъ дику свою суровѣсть на трехъ христіанскихъ братахъ, которіи звалися Клавдій, Астерій и Неонъ. Они були мученіи якъ найтяжше и наконецъ роспяти вни города. Съ ними пострадала и сестра ихъ Θεонилла¹⁾. Память ихъ праздуеся также 30. жовтня. По смерти ихъ донесено Лисію о вѣрѣ Зиновія и чудесныхъ исцѣленіяхъ нимъ здѣланныхъ. Онъ казавъ отже яти святого и поставивши его передъ трибуналомъ своимъ, давъ ему до выбору животь або смерть; животь, если поклонится богамъ; смерть, если не дасть послуху едиктамъ цѣсарскимъ и пробуде въ вѣрѣ христіанскій. <Св. Зиновій освѣдчивъ, що не поклонится богамъ поганьскимъ, и животь безъ Христа назвавъ смертію, а смерть Христа ради животоми>. Длятого бувъ обнаженный, на деревѣ повѣшений и нещадно битый. Коли его сестра Зиновія о томъ учула, прибѣгла заразъ и обявляючися христіанкою, оскаржала суровѣсть судіи. Судія же велѣвъ ю также до нага розбрати и бити, а потѣмъ положити разомъ зъ братомъ на желѣзне лѣжку, пѣдъ которымъ распалено огонь. Святіи орошеніи благодатію Христовою съ радостію терпѣли ту муку и були еще киненіи въ кипятокъ смолы. Коли же неушкодженіи зъ ѡттамъ выйшли, Лисія осудивъ ихъ на мечну смерть, котору понесли дня 30. жовтня около 304., або може много борше, около 290. року. Тѣла ихъ поверженіи вни города ночью погребали священники Кай и Гермогенъ съ клиромъ и съ многими побожными христіанами, положивши ихъ въ еднѣй печерѣ²⁾.

Поученіе. Запамятаймо си слова св. Зиновія: „Животь безъ Христа есть смерть, а смерть за Христа есть животь“, и такъ возлюбѣмъ Бога, щобысмо готовіи були за него все що дасть терпѣти. Волю, мовивъ св. Бонавентура, Бога ради терпѣти, нѣжъ себе ради утѣшатися.

Молитва. Чудодѣйствами сіяючи, іерарше, мученическими лучами свѣтло облиставъ есь и мракъ прелести до кѣнця ѡтогнавъ есь. Сестра единокровная твоя Зиновія тобѣ единомудренною пока-

¹⁾ См. выше ч. 158.

²⁾ См. Acta SS. Octobr. XIII. d. 30. a pag. 253.

залася, и призволила съ тобою пострадати. Нынѣ же вѣнчаній славою вѣчною молѣтъ Бога за нами.

210. Св. м. Пелагія въ Антіохіи. (Д. 8. жовтня.)

Исторію сей св. мучениці занимаемъ изъ св. Амбросія, св. Іоанна Златоустого и Евсевія. Св. Пелагія була въ Антіохіи молода дѣвиця около 15 лѣтъ маюча. Коли услышала першій розголость гоненія Діоклитіанового, замкнулася у себе. Но наразъ явилися воины, повелѣваючи ити съ ними до судіѣ. Она була сама една; но чимъ бѣльше оставлена ѿтъ людій, тымъ бѣльше вспоможена ѿтъ Бога. Приготована на всѣ роды мученій, но обавляючися стратити дѣвство и допѣро по тѣмъ пріяти за Христа муки и смерть, постановила по божому вдохновеню задати собѣ смерть. Не могла терпѣти, щобъ нечиста рука коснулася ей, чтобы взбрѣ не совѣмъ чистый почивъ на нѣй. Выйшла отже ѿважно до воинѣвъ и просила, чтобы позволили ѣй змѣнити одѣнѣе и украситися оказало, якъ для почтенія судіѣ пристояло. И Богъ давъ, що воины не пѣзнали ей замѣру. Потѣмъ вѣйшла въ свою комнату и просила Бога, чтобы давъ ѣй ласку явитися передъ Нимъ чистою и непорочною. По молитвѣ же украсилася якъ найоказальше, вийшла на высоту дому своего и укрѣплена ѿтъ Іисуса Христа кинулася въ низъ, чтобы тымъ чиномъ убѣжати сѣтій ворожихъ, скинути одежину грѣшного тѣла и одѣятися шатою безсмертія. И безпороволочна смерть ей показалася skutкомъ волѣ божой. Греки празднують ей память д. 8. жовтня, которого то дня почитаютъ такожъ преподобну матеръ Пелагію жившую на початку 5. столѣтія¹⁾.

Поученіе. Якъ невѣста при столику своѣмъ сидитъ и заглядаючи до зеркала, украшаеся прилѣжно: такъ повинні мы прилѣжно поучатися въ законѣ божѣмъ и по заповѣдямъ и совѣтамъ его украшатися, щобымо найшлися „чистити и непреткновенный въ день Христовъ“.

Молитва. Не було порока въ красотѣ твоѣй, св. мученице Пелагіе, нѣ морщины въ души твоѣй; длятого Христосъ пріявъ тебе въ небесніи селенія, щобысь молилася за насъ.

¹⁾ См. Acta SS. Iunii II. d. 9. a pag. 153.

211. Св. преподобном. Февронія. (Д. 25. червця.)

Маємъ стариннй акта сеи святой у Болландистѣвъ изъ рукописй библіотеки Ватиканской по гречески и по латинѣ¹⁾, у Сурія дня 15. червця и въ книзѣ житій изъ четіихъ миней. Болландисты хвалять тѣ акта, иншія ученіи недовѣряють имъ. Коротке содержанье тыхъ актѣвъ есть слѣдующе.

Св. Февронія жила въ женскѣмъ монастыри римского города Сибы або Нисибы (Сивы, Сиваполя) на предѣлахъ ассирійскихъ и римскихъ. Въ монастыри тѣмъ собранныхъ було до 50 постницъ пѣдъ управленіемъ ей тѣтки, старои Вріены, по которѣй занимала нѣка невѣста Өомаида второе мѣстце. Св. Февронія ѣтъ маленькости выросши въ тѣмъ монастыри мала 18 лѣтъ, коли по велѣнію цѣсаря Діоклитіана строгій мучитель Селинъ, маючи при боку своѣмъ братанка Лисимаха, страшенно лютився противъ христіанамъ въ Палмиренскѣй сторонѣ и въ Месопотаміи. Она була невычайно красна; но старалася увядити тѣло свое строгими постами, короткимъ сномъ, лѣганьемъ на голѣй земли або твердѣй дощѣ. Едного разу була она тяжко недужна, а надѣйшла вѣсть, що мучитель Селинъ съ братанкомъ своимъ Лисимахомъ и воинами приходятъ въ Сибу, мучити христіанъ. Тогда христіане, даже священники и клирики и самъ епископъ, оставивши все и бѣжавши, крылися, где могли. Страхъ перенявъ и монахинь, такъ що всѣ бѣжали и зѣставили въ монастыри больну Февронію утѣкати немогучу съ Вріеною и Өомаидою, которіи неоставляючи больнои, за Христа умерти готові були. Коли Селинъ съ товаришами прибувъ въ городъ, заразъ многіи христіане зѣсгали кинені въ темницю, а другого дня Февронія була розлучена ѣтъ двохъ старыхъ монахинь и поволочена на судъ. Өомаида же въ мірскѣй одежи посѣвши на судище, абы була свѣдкомъ мученичого подвига Февроніѣ. Приведенѣй на судъ обѣцявъ Селинъ дати братанка своего Лисимаха за супруга и весь свѣй маєтокъ въ посагъ, если ѣтречеся Христа. Додавъ и то, що Лисимахъ вкоротцѣ зѣстане епархомъ. Если же бы тревала въ вѣрѣ христіаньскѣй, грозивъ муками и скоро послѣдующою смертію. На то ѣтповѣла Февронія, що має обручника безсмертного, а за посагъ все царство небесне, и не хоче знати жениха тлѣнного. Розгнѣванный тымъ отвѣтомъ судія приказавъ заразъ, чтобы поставлено бѣ майже нагу передъ всѣхъ

¹⁾ Acta SS. Iunii d. 25.

очима, и коли не ѳтступала ѳтъ своего визнаня вѣры, велѣвъ четверчастью ю до 4 палѣвъ растягнути, огонь пѳдъ нею распалити и черезъ четырехъ жовнѣрей рѳзгами сѣчи. Святая ѳтже була довго такъ мучена, и тѣло ея съ кровію сплывало на землю. По претерпѣла съ незвытяженою ѳтвагою тѣ и инші муки, которѣ ѣй задавано. Межи иншими хирургъ вырвавъ ѣй 17 зубѳвъ, ажъ зѳмѣла. Дальше була сѣккана по членамъ и наконецъ ѳтрубано ѣй голову, якъ здаеся д. 15. червця р. 304. По смерти ея мучитель Селинъ ѳтѳйшовъ въ палату и не могучи себе стерпѣти, розбивъ собѣ голову о столпъ мармормый та вызѣнувъ повинну душу.

По смерти его Лисимахъ, который, хотъ поганинъ, по христіанскѳй матери своѣй бувъ жичливый христіанамъ и, якъ мѳгъ, щадивъ ихъ, велѣвъ позбирати части тѣла св. Февроніѣ и занести въ монастырь, тай давъ христіанамъ свободу повертати изъ убѣжищъ своихъ. Тогда повернули въ монастырь бѣжавшіи сестры и почтили мощи святой, упавши на землю, поклономъ и слезами. Прійшовъ такожь епископъ съ клиромъ и монахами и по ѳтправѣ набоженства похоронено святу на честнѳмъ мѣстци въ монастыри. Една дама Іерія, многіи войны и инші зъ поганъ навернулися ко Христу, коли розважили геройскую вѣру и добродѣтель святой Февроніѣ. Лисимахъ съ своимъ комитомъ Примомъ дали окреститися и стали монахами. Іерія окрестившися, вступила въ монастырь на мѣстце Февроніѣ.

На день страданія св. Февроніѣ и набоженства, которымъ почитаеся, по словамъ актѳвъ сходятся монастырь женъ и велике множество людѣй, особенно за чудо, которе бывае. О пѳвночи бо, коли молитвы ѳтправляются, являеся св. Февронія на своѣмъ мѣстци ко третѣй молитвѣ, и никто не важится ея коснутися. Бо першого року, коли такъ явилася, и Вриена, взываючи. „Вотъ дочка моя Февронія“, спѣшила обняти ѣѣ, сейчасъ зникла святая. Длятого никто бѳльше не дерзае къ нѣй приблизитися, но якъ ся явить, всѣ исполняются утѣхою по причинѣ видѣнія си даного. — Епископъ ѳтже города въ продовженіи шести лѣтъ красну церковь св. Февроніи выбудовавъ и прійшовши съ иншими епископами въ монастырь, хотѣвъ св. мощи Февроніѣ до той церкви перенести. Но Господъ громомъ и землетрясеніемъ показавъ имъ, що мучениця не хоче изъ монастыря выйти, и епископъ возмѳгъ тѳлько еденъ зубъ святой въ торжественнѳмъ походѣ перенести до новосозданной церкви. По перенесеніи же зуба збулися тамъ многіи чудесніи исцѣленія недужныхъ.

Врієна по освященю церкви жила еще два лѣта, и на еи мѣстце наступила Омаида, котора поучившися о всѣмъ дотычно Февроніѣ, чого сама не видѣла, ѡтъ Лисимаха, написала всю исторію еи.

Житіє св. Февроніѣ на латиньскій языкъ перевѣвъ Іоаннъ діаконовъ въ 9. столѣтію.

Мощи св. Февроніѣ, мовять Болландисты, перенесені були, якъ здаєся, въ Константинополь по занятію Сиваполя черезъ Персѡвъ р. 363. Городъ Таранто (Тарентумъ) въ Калабріи думає имѣти мощи св. Февроніѣ, обходить ей память 15. червця, и показываютъ тамъ едно рамя св. Февроніѣ въ сѣбнѡмъ хранилищи.

Поученіє. „Надѣючійся на Господа якъ гора Сіонъ не подвижнется“. Видячи тѣ слова псаломника справджені въ житію св. Февроніѣ, стараймося возмлагати въ надѣи. Ожидаячи обѣцяного намъ блаженства вѣчного, возбуждаймо въ собѣ ѡтвагу, що уповаючи на Бога, за поміцію божію поконаємъ всѣ трудности, противности и покусы и улучимъ обѣцяное намъ царство небесне.

Молитва. Розжегшися любовію Обручника твоего и взираючи къ обѣцяному ти вѣну царствія небесного, претерпѣла еси искорененіє зубѡвъ, усѣченіє рукъ и сосцъ и ноги и головы; горети крови промѣняла еси на царствіє боже, всехвалная, вопіючи: Благословенъ еси Боже во вѣки.

212. Св. м. Евдоксій. (Д. 6. вересня.)

Греки дня 6. вересня почитаютъ двоухъ св. мученикѡвъ: Ромула и Евдоксія. Пѡсля книги житій и минеѣ Венеційскои воевода Ромиль (Ромулъ) пострадавъ въ царство Траяна; бувъ за вѣру стятый (р. 108.) Тогды Траянъ заславъ его христіаньскихъ воинѡвъ числомъ 11.000 въ заточеніє и погубивъ ихъ гѡркою смертію. Десять тысячъ роспято въ пустыни горы Араратскои въ Арменіи, остальныхъ же тысячу погублено иншими муками. Акта св. Ромула читаємъ у Болландистѡвъ¹⁾. Тамже заразъ на слѣдуючій стороници помѣщені суть Акта св. Евдоксія ѡтъ Метафраста наступуючого содержания.

Св. Евдоксій бувъ въ цѣсарство Діоклитіана комитомъ, который съ женою своею Василисою визнававъ вѣру Христову. Пра-

¹⁾ Acta SS. Sept. II. p. 511.

витель Мелитинскій въ Арменіи увѣдомленъ о нѣмъ, выслать заразъ по него воиновъ. Коли же сіи его довго всюды шукали и найти не могли, онъ убранный въ простѣ шаты споткався съ ними. И незнаючи его воины, запытали, чи не слышавъ, где крыеся комитъ Евдоксій. Тогда Евдоксій видячи, же вже часъ есть указатися и вызнати явно Христа, запросивъ ихъ до себе и общяючи имъ, що открье имъ Евдоксія, угостивъ ихъ щедро; а по угощеню рѣкъ имъ: Я есмь Евдоксій. Здивованіи воины не хотѣли его выдавати правителю. Но онъ попращався съ жѣнкою и дѣтьми и добровольно послѣдовавъ имъ до правителя. Правитель оточенный многими воинами взявъ его на судъ и приказавъ ему, чтобы по закону цѣсарскому поклонявся богамъ Римскимъ. Понеже Евдоксій рѣшительно спротивився тому закону, то правитель желаючи заразъ настрашити такожь всѣхъ единомышленниковъ его межи воинами, глянувъ сурово на нихъ докола себе и рѣкъ имъ: „Которіи зъ васъ не заховують повелѣній цѣсарскихъ, най знаютъ, що позбавленіи суть съ нимъ воинскихъ достоинствъ“. Правитель думавъ, що межи воинами мало христіанъ було. Но якъ Евдоксій на ті слова заразъ откинувъ поясъ комитскій, воины окружаючи правителя числомъ 1104 за его прикладомъ и собѣ отвергали знаки чести воинской; явились христіанами. Игемонъ незнаючи, що въ тѣмъ випадку робити, пославъ до царя и ожидавъ его приказу. А царь велѣвъ начальнѣйшихъ зъ нихъ тяжкими муками укарати, а прочихъ зоставити до суду сената. Длятого правитель знову призвавъ Евдоксія на судъ и грозячи ему муками, жадавъ, чтобы принѣсъ жертву богамъ. Коли же Евдоксій его грозбы якъ дитинячіи пугала презрѣвъ и только вѣчніи рѣчи въ устахъ и въ умѣ мавъ, правитель казавъ его протягнути и бити сыровыми ремнями, а такъ скараного кинувъ до темницѣ. По кѣлькохъ же дняхъ взявъ его ко третѣму допросу и казавъ бити его въ шію ремнями вооружеными въ кулѣ желѣзній и выбивъ его члены изъ составѣвъ. Пѣдчасъ тои казни стоявъ Евдоксій, якъ вежа нездобута. Наконецъ звѣтяженный тиранъ осудивъ святого на мечне посѣченье.

Коли каты привели св. Евдоксія на мѣстце казни, возвѣвъ онъ очи и руцѣ къ небу и моливъ Бога, чтобы милѣостиво глянувъ на его жертву, не презрѣвъ немногои сеи крови проливанои, но принявъ ѣѣ якъ жертву Авля и приношенія Авраама и крови ѣтъ вѣѣка св. мучениковъ. Потѣмъ узрѣвши свою жену, напѣмнувъ ѣѣ, щобъ выповнила все, що ѣѣ бувъ поручивъ, и поховала его на вѣѣзанѣмъ мѣѣстѣ. Узрѣвши такожь одного пріѣѣтеля своего Зи-

нона, который плакавъ, мовивъ ему: „Не плачь, Богъ не роздѣлитъ насъ, але якъ въ единой лоди перевеземося ко животу“. Слышавши тѣ слова Зиновъ, заразъ визнававъ передъ всѣми Іисуса Христа. Длятого зъ приказу судіѣ бувъ еще передъ Евдоксіемъ стягнутый. По Зиновѣ усѣчено св. Евдоксія и иныхъ святыхъ мучениковъ.

Жѣнка Евдоксія Василисса прибѣвши, пріяла кровь мужа въ руно и взявши его тѣло похоронила на всказаномъ си отъ него мѣстци. За той чинъ ставилася на судъ передъ правителя и признала Христа Спасителя. Но судія завидуючи ѣй мученического вѣнца отогнавъ ѣѣ отъ суда. Въ семи же дняхъ пріятель и ученикъ Евдоксія Макарій вслѣдствіе сонного видѣнія Василиссы поійшовъ до судіѣ, освѣдчивъ, що есть христіанномъ, и бувъ стягнутый. Василисса же, умерла природною смертію въ добромъ исповѣданію.

Поученіе. Тяжкіи муки поносивъ св. Евдоксій за Христа; но всѣ тѣи муки выдавалися ему тѣлько дитинячимъ пугаломъ въ зрѣванію съ огнемъ вѣчнымъ, который чекае невѣрныхъ и неправедныхъ; и суть недостойніи славы вѣчной, котора за нихъ вѣнчае св. Евдоксія. Розважаймо часто тяжкѣсть вѣчныхъ каръ въ пеклѣ и тяготу славы вѣчной, щобымо не боялися за имя Іисуса, що потерѣти и радѣсно поносили труды и бѣды на дорожѣ добродѣтели.

Молитва. Выйшло було повелѣнье безбожного царя въ весь міръ не служити живому Богу, но балванамъ (идоламъ); ты же, славный Евдоксіе, по имени визнававъ Христа Бога посередъ судей неустрашенно. Тяжкіи муки и отсѣченье шіѣ претерпѣвши, оскарживъ есь зраду силующихъ тя, отречися жизни безконечной и возлюбити жизнь суетну бѣльше, нѣжъ Господа Бога.

213. Св. мм. Евстратій, Авксентій, Евгений, Мардарій и Орестъ.
(Д. 13. грудня). **Св. мм. Евгений, Кандидъ, Валеріанъ и Аквила.**
(Д. 21. сѣчня).

I. Старинні дѣи св. Евстратія, Авксентія, Евгения, Мардарія и Ореста написані по гречески черезъ одного монаха Севастіѣ Евсевія, угладивъ св. Метафрастъ¹⁾. Есть въ нихъ много знаменитыхъ вѣстій, но суть также мало вѣроятніи рѣчи. Головніишіи факта представляются въ слѣдующій способъ.

¹⁾ См. у Сурія д. 13. грудня.

По причинѣ розрухѣвъ въ малѣй Арменіи и Каппадокіи послали царѣ Діоклитіанъ и Максиміанъ во время гоненія тамтуда вожда Лисію и правителя Агриколая съ повелѣніемъ строго судити христіанъ; бо втогда вѣсь розрухи приписовано христіанамъ. Дятого повстало тамъ страшне гоненіе на христіанъ и св. пресвитеръ Авксентій съ многими въ городѣ Саталіонѣ бувъ схваченый и заключеный. Въ день же на судъ назначеный знакомитый мужъ города на имя Евстратій, достойникъ вѣйсковый 28 лѣтъ служившій въ вѣйску, прійшовъ къ увязненымъ въ темницю и сказавъ имъ: „Помолѣтся о мнѣ; бо и я хочу нынѣ бути участникомъ вашего подвига“. Вѣсь отже помолилися на колѣнахъ и потѣмъ поїшли на судъ къ Лисію. Коли станули на судищи, по́днѣсь Евстратій голосъ и ставъ исповѣдати вѣру Христову. Лисія же сейчасъ велѣвъ сняти зъ него знаки воинскои чести и по́ддавъ его го́ркимъ мукамъ. Евстратій претерпѣвъ все великодушно и несподѣвано збѣставъ исцѣленъ силою Господнею. Втогда еденъ изъ его товаришей именемъ Евгеній объявивъ Лисію громкимъ голосомъ, що и ѓнъ христіанинъ та проклинае ложныхъ богѣвъ, и за се бувъ ѓнъ якъ и Евстратій окованый ѓтведенъ въ темницю, до которой дано и прочихъ святыхъ. Слѣдуючого дня ѓтиравлявся Лисія въ далеку дорогу до Никополя, города малои Арменіи, и велѣвъ вести за собою узникѣвъ нашихъ. Евстратія обуто въ желѣзній сапоги, въ которыхъ стерчали остріи гвоздѣ. По двохъ дняхъ прійшли въ отечественный городъ Евстратія и Евгенія. Тамъ изъ горожанъ, которіи вийшли видѣти Евстратія, нѣкій убогій человекъ именемъ Мардарій подѣйшовъ смѣло ко узникамъ и визнавъ, що есть христіаниномъ. За то бувъ съ ними заразъ ѓтведенъ въ городску темницю. Лисія же сѣвши на судъ, страшно гнѣвався на святыхъ и сперва осудивъ на мечну смерть пресвитера Авксентія, а потѣмъ стрѣмголовъ повѣсивъ Мардарія и мучивъ его до смерти. Евгенія тоже замучивъ окрутно. Авксентія стято въ послудне.

По казни св. мученикѣвъ Авксентія, Мардарія и Евгенія удався Лисія на осмотръ вѣйска. При упражненяхъ (вправахъ) же вѣйсковыхъ одному молодому и дуже красному и звинному воину выпавъ золотый крестъ висячий на груди, коли нахилився, въ цѣль метати копіемъ. Воинъ той звався Орестъ. „Що то?“ спросивъ Лисія. Орестъ ѓтповѣвъ: „Я рабъ роспятого Владыки и Бога моего и ношу крестъ Его на удаленіе всякого лиха“. Лисія казавъ его за то звязати и съ Евстратіемъ провадити до Никополя. Коли же прибывъ съ ними въ Никополь, много воинѣвъ освѣдчили ему, що суть христіанами; дятого Лисія не важився двохъ святыхъ вязнѣвъ

тамъ казнити; но отправивъ обохъ въ городъ Севастію ко Агриколаю. Той замучивъ Ореста на ложі распаленѣмъ, а Евстрагія казавъ еще отправодити до темницѣ. Тамъ святой передъ смертію своею зробивъ завѣщаніе. Въ ночи же потѣшенъ бувъ черезъ звиданье св. Власія, епископа Севастійского, который въ темници ѡтслуживъ св. литургію и подавъ ему св. причастіе. Коли святой Евстратій пріявъ небесну перлу, освѣтилася темница, и слышанъ бувъ голосъ мовачій: „Евстратіе право подвигавъ есь ся, прійди напослѣдокъ до неба и прійми твою корону“. Цѣлу ту нѣчь провѣвъ епископъ съ Евстратіемъ, дѣдня же попрощавшись съ нимъ отойшовъ. Потѣмъ Агриколай засѣвъ на судъ и поставивши передъ собою св. мученика, со слезами просивъ его, абы хотъ для ока людского поклонивса божкамъ. Но святой пробувъ непоколебимый и бувъ засудженъ на смерть въ печи огненной (д. 13. грудня). Поки готовили все ко огненной казни, говоривъ онъ молитву, котора читается по полунощници въ субботу. По распаленю же печи перекрестився и съ неадмомъ въ устахъ войшовъ въ пѣчь. Тѣло Святого неушкоджено въ огню взявъ св. епископъ Власій и перенесши въ родиме его мѣсто похоронивъ разомъ съ тѣломъ св. Авксентія и Ореста и Мардарія и Евгенія честно.

II. Св. мм. Евгеній, Кандидъ, Валеріанъ и Акила (Аквила). Сіи святіи пострадали въ царство Діоклитіана и Максиміана ѡтъ Лисіѣ дукса (воеводы). Св. Кандидъ, Валеріанъ и Аквила ятіи були въ горахъ Трапезунта, въ которій убѣжали во время гоненя. Они претерпѣли за вѣру свою перве заточеніе и увязненье въ крѣпости Колхиды коло Каппадокіѣ въ краю Лазикійскѣмъ. Потѣмъ були заверненіи въ Трапезунтъ, жилами по нагу битіи, нѣгтями желѣзными строганіи и свѣчами горючими опаленіи. Незвытяженіи же устрашили своихъ мучителей силою въ собѣ дѣйствующою и були ѡтведеіи въ темницу. По не многихъ дняхъ злапано св. Евгенія и бито его тяжко за визнанье Христа Господа. Потѣмъ веденъ бувъ за дуксомъ въ храмъ idolскій, где молитвою на порохъ сокрушивъ идола. За то бувъ шнурами ростягнутый и палицами много битый. Также знову повѣшенный бувъ строганныи нѣгтями желѣзными и опаленъ свѣчами, по чѣмъ поляно его раны оцтомъ съ солію змѣшаннымъ. Напослѣдокъ кинули мучителѣ всѣхъ четверыхъ мучениковъ въ пѣчь огненну. И якъ святіи вышли неушкоджени, зѣстали мечемъ посѣченіи¹⁾.

¹⁾ См. mineю Венеційску и Acta SS. Jan II. d. 21.

Поученіе. Мы повинні Бога надъ все любити. Якъ св. апостолъ Павель Филиппіямъ (Филип. 3, 8—19), такъ и кождый изъ святыхъ мученикѣвъ выше хваленихъ мовить намъ сіи слова: (Для Христа Ісуса, Господа моего) всего позбувъ емь ся и вмѣняю собѣ за смѣтьє, щобымъ Христа узыскавъ... Съ усердіємъ гоню къ почести високого званя божого о Христѣ Ісусь... Подобніи ми бывайте, братя, и смотрите тако ходящихъ, якоже маєте образъ насъ. Мнози бо ходять — враги креста Христова, которымъ кончина погибель, которымъ богъ чрево, и слава въ соромѣ ихъ, котріи земскіи рѣчи любять и помышляють.

Молитва. Мученикѣвъ пятѣхъ славу земеку презрѣвшихъ Христовыми ранами якъ цвѣтомъ рожанымъ обложенихъ, и ѡтъ Бога почестіями вѣнцѣвъ обдаренихъ молитвами, Христе царю, спаси душѣ нашѣ.

214. Св. мм. Іеронъ и прочіи 32 съ нимъ въ Мелитинѣ.

(Д. 7. листопада).

Маємъ дѣи тыхъ св. мученикѣвъ ѡтъ Метафраста у Сурія и въ четинхъ минеяхъ д. 7. листопада. Но сіи акта не совсѣмъ достовѣрніи. Дятого подаємъ зъ нихъ тільки короткѣй вѣсти.

Св. Іеронъ (Гіеронъ) народився въ Тианѣ, городѣ Каппадокії. Во время гоненя Діоклітіанового зѣоставъ нѣкій Лисія губернаторомъ въ Каппадокії, а Агриколай правителемъ въ Арменіи. Лисія же слышавъ о св. Іеронѣ, що єсть христіанинъ и незвычайно сильный мужъ, и пѣславъ заразъ по него воиновъ, абы его ѡддати до войска. Коли же воины розбѣйничо напали на Іерона, сей будучи рѣльникомъ, злапавъ топориско и обливаючися кровію и потомъ прогнавъ всѣхъ, а потѣмъ добровѣльно поставився передъ губернаторомъ въ Мелитинѣ (надъ Евфратомъ положеномъ городѣ, котрый зовеся нынѣ Малатія). Губернаторъ велѣвъ его заключити и съ нимъ 33 христіанъ¹⁾. Въ вязниці св. Іеронъ укрѣпивъ своихъ соузникѣвъ. Коли приведено ихъ другого дня на судъ, велѣвъ Лисія ѡтсѣчи Іерону руку по локоть за прогнанье воиновъ, а прочихъ вязнѣвъ приказавъ нещадно бити воловыми жилами. Якъ святіи то претерпѣли ѡтведено ихъ назадъ въ темницю. Еденъ же изъ заключенихъ именемъ Викторъ, сродникъ святого Іерона, знемѣгъ ѡтъ

¹⁾ У Сурія читаемъ 31. христіанъ заключенихъ съ св. Іерономъ.

пріятыхъ ранъ и убоявшись дальшихъ мукъ, обѣцявъ тайно нотарію, дати село свое и справивъ то, що вымазано его имя изъ спису христіанъ увязненихъ и випущено ночью зъ темницѣ. Выйшовши изъ заключеня Викторъ, умеръ нагло и не уратовавши житя часового, позбавився вѣнца мученическаго. Коли стало рано, Іеронъ оплакавъ его долю и призвавши сродникѣвъ Антонія и Матроніана, ѡтказавъ сестрѣ своѣй посѣлѣсть свою въ Педисію, а все проче зѣоставивъ своѣй овдовѣлой матери. По четырехъ дняхъ Лисія знову призвавъ святыхъ на судъ. Коли не хотѣли идоламъ кланятися, велѣвъ ихъ бити строго прутами и незвытяживши ихъ вѣры осудивъ на мечне усѣченіе. На дорозѣ ко мѣстцю казни спѣвали они псаломъ: Блаженіи непорочніи въ путь ходящіи въ законѣ Господни и потѣмъ поручивши душѣ свои Богу, пріяли ѡтважно смерть за Христа Господа. Христіане въ непогѣдну нѣчь похоронили ихъ тѣла. Голову св. Іерона губернаторъ не хотѣвъ выдати безъ великой оплаты. Нѣкій же сенаторъ на имя Хрисафій по желанію губернатора ѡтажнивъ голову святого золотомъ и давши золото рѣвнои ваги, пріявъ голову. Пѣзнѣйше выбудовавъ Хрисафій на мѣстци, где святіи скончались, церковь и въ нѣй положивъ св. голову. Руку же св. Іерона взяли въ непогодливу нѣчь Антоній и Матроніанъ и бѣжавши въ своій городъ, ѡтдали ю матери святого, котора положила голову на мѣстци означенѣмъ черезъ завѣщанье святого.

Поученіе. Блаженіи непорочніи въ путь ходящіи въ законѣ Господни. Ихъ добродѣтель свѣтитєся несказаною красотою, котора звертає на себе очи неба и землѣ; нею осягають добра вѣчніи и вже тутъ на земли мають въ нѣй невычерпане жерело покою и задоволеня и славу независтну, бо въ вѣчную память будетъ праведникъ.

Молитва. Ликъ мученикѣвъ трицяти и двоухъ съ святымъ Іерономъ просвѣщає днесъ церковь чудными зарями; тымъ празднуючи честну ихъ память, просимъ ѡтъ Христа Спаса, абы ихъ молитвами выбавивъ насъ ѡтъ бѣдъ и привѣвъ насъ къ животу вѣчному.

215. Св. м. Созонтъ въ Помпеополу. (Д. 7. вересня.) И св. мм. Тимоѣей, Агапій и Ѳекла въ Газѣ. (Д. 19. серпня.)

I. Нумерій Максимъ (Максиміанъ) въ Киликіи, пѣдъ которымъ замучено св. Калліопія, Прова, Тараха и Андроника, єсть той що

мученіями вѣнчавъ св. Созонта. Созонтъ бувъ зъ Ликаоніѣ. Съ мала ревный христіанинъ пасъ стадо и запевненный въ снѣ о благодати божій и будучій славѣ отпраивився въ Помпеополь, городъ киликійскій. Щобы показати немѣчь идолѣвъ, вѣроятно по вдохновенію божіюмъ ѳнявъ ѳнѣ тамъ руку ѳтъ золотого идола и роздробивши ѣѣ, роздавъ убогимъ. Коли за той чинъ инші терпѣнтіи мали, признався до чину и поставленъ на судъ передъ правителя Максима, мученъ бувъ до смерти. Межи иншими бувъ обутий въ чоботы, въ которыхъ стерчали гвоздѣ. Ходячи же въ нихъ, ступавъ съ великою радостію, и хвалився тою мукою о Господѣ, хотъ потекли струѣ крови его. Напослѣдокъ кинено его до огню, зъ которого добули братья мощи его за помочию чудесъ¹⁾.

Молитва. Оружіемъ честного твоего креста, Господи Іисусе, вооружившися страдалецъ, побѣдивъ твердо противніи силы и посоромивъ мучителей и за Тя пострадавши, съ Тобою, Христе мой, царствуетъ завше.

II. Евсевій въ книжцѣ о мученикахъ палестинскихъ (въ гл. 3.) мовить, що въ вторѣмъ року гоненя (р. 304.) св. Тимоѳей въ Газѣ ѳтнѣсь вѣнецъ мученичества. Бо претерпѣвши ѳтъ лютого Урбана, губернатора Палестины, всякіи муки, бувъ малымъ огнемъ сожженъ, давши прикладъ незвытяженои терпѣливости. (Около р. 400. мощи его почитано въ Газѣ въ церкви его имени).

Въ тоже время, пише Евсевій (тамже въ гл. 3.) показали Агапій и Ѳекла (дѣвиця палестинска) найшляхетнѣйшу постояннѣсть. Они були дикимъ звѣрямъ на жиръ выкиненіи. Чи обое заразъ совершили мученичество, не пише Евсевій (въ гл. 3.), а низше (въ гл. 6.) оповѣдае мученичество одного Агапія такъ, що декоторіи ученіи то о нашѣмъ Агапію розумѣють и исторію нашего Агапія въ слѣдуючій способъ представляютъ. Агапій не пострадавъ разомъ съ Ѳеклою. По осужденію своѣмъ являвся ѳнѣ часто въ амфитеатрѣ; но губернаторъ все ѳткладавъ выповненье выroku. Ажъ коли цѣсарь Максиминъ р. 306. прибувъ до Кесаріѣ и на дню рожества своего торжествовавъ игры, выведено св. Агапія на арену и въ притомности того цѣсаря выпущено на него медвѣдицю дня 20. листопада въ пятокъ. Но медвѣдиця не ѳтняла ему житье. Длѣтого еще дыхаючій занесеный бувъ въ темницю, а слѣдуючого дня привязано ему каменѣ до нѣгъ и кинено его въ море.

¹⁾ Acta SS. Sept. III. p. 15.

Після мартирологія Римского св. Оекла выкинена звѣрямъ, була роздerta ихъ зубами и ѳтѳйшла къ обручнику своему, а св. Агапій по многихъ мученяхъ бувъ захований на бѳльшій подвиги. Після минеѳ Венеційской св. Агапій и св. Оекла по тяжкѳй хлостѳ зѳстали выкинени звѣрямъ въ снѣдъ и разомъ пріяли ними корону мученичества; що отже Евсевій пише о св. Агапію въ Кесаріи р. 306. пострадавшѳмъ, треба о иншѳмъ Агапію толковати.

Поученіе. Св. мученики горѣли любовію надприродною ко Богу. И намъ до спасенія потрѣбна естъ надприродна любовь къ Богу. Мы повинні любити Бога за помочію благодати божої яко подателя ласки и щасливости небесной зъ замилованя, такъ чтобы всѣ силы душъ перенялися и украсилися любовію божію.

Молитва. Роспаливъ есѣ насъ въ любовь твою, многими-лостивый Слове божій, научивши насъ пѳзнати трисвѣтлое едине божество и розліавши Духомъ твоимъ Святымъ любовь въ сердцахъ нашихъ. Тымже Тя славимъ еѣ безначальнымъ Отцемъ и Святымъ Духомъ твоимъ.

216. Св. м. Уаръ и тѳ що сѣ нимъ. (Д. 19. жовтня.)

Въ царство Максиміана бувъ въ Египтѣ хоробрый воинъ зъ роду знатного и побожного именемъ Уаръ (Варъ), который въ тайности служивъ царю небесъ. Сей во время гоненія обходивъ темницѣ и окупуючи собѣ вступъ золотомъ, служивъ св. исповѣдникамъ Христовымъ, который страдали за вѣру. Едного разу чувъ ѳнъ, що заключено сѣмъ пустынникѳвъ, учителей христіанскихъ, и заразъ поспѣшивъ до нихъ, провѣвъ сѣ ними цѣлу нѳчь въ набожныхъ розговорахъ и служивъ имъ черезъ довге время. Коли же единъ зъ нихъ умеръ въ темниці, Варъ вступивъ на его мѣстце и послѣдовавъ св. вязнямъ на судъ. Тамъ були всѣ перве безъ милости биті, а Варъ строганъ по бокамъ и иншими способами сѣ пять годинъ мученъ умеръ на судищи. Тѣло его выкинене виѣ города погребала нѳчію нѣкая вдова Клеопатра въ домѣ своѣмъ. Другого дня були шѣсть святыхъ пустынникѳвъ мучені всякимъ способомъ и наконецъ посѣчені мечемъ. И ихъ тѣла выкинено публично на жиръ звѣрямъ; но христіане унесши ихъ, похоронили честно.

По кѳлькохъ лѣтахъ, коли гоненіе утихло, Клеопатра перенесла мощи св. Вара въ Палестину и почитала ихъ на селѣ своѣмъ въ Едрѣ. Понеже и инші христіане приходили на грѳбъ святого,

создала она храмъ въ имя св. Вара, до которого перенесено его мощи. Не довго же потѣмъ умеръ сынъ ея Іоаннъ, которому выеднала була у царя начальство воинске. Коли о тѣй смерти плачучи, уснула при гробѣ святого Вара, явився ѿ св. мученикъ съ прославленнымъ ея сыномъ и освѣдчивъ ѿ, що за ея труды и заслуги появъ сына ей въ воинство небесного царя. Потѣшена тымъ видѣніемъ похоронила она тѣло сына своего при гробѣ св. мученика. Сама же роздавши маєтокъ своѣй убогимъ, жила при церкви св. Вара, служила Богу въ постѣ и молитвахъ и по семи лѣтахъ ѣтѣйшла ко Господу¹⁾.

Поученіе. По прикладамъ св. м. Вара най буде любовь наша ко Богу дѣятельна; выповняймо ѿ дѣлами богопочитаня и дѣлами милосердія къ ближнимъ.

Молитва. Возвысивесь ся на деревѣ, подобячися Христу, и на тѣмъ висячи, предавъ есъ душу Богу вѣнчавающему тя, страстотерпче, законно подвигавшогося. Не перестававъ мучитель пребезумный роздробляти тѣло твое ранами, поки въ руки божіи не предавъ есъ святу твою душу. Ѡтъ Египта перенесла тя Клеопатра въ Палестину, богатячи весь той край многоцѣнными дарами исцѣлений, любовію тя почитаючій.

217. Св. м. Савинъ (Аскласъ або Авивъ.) (Дня 16. марця.)

И св. м. Пафнутій. (Дня 19. цвѣтня.)

І. Савинъ (Сабинъ) бувъ знакомитый мужъ (воинъ въ дуксовѣмъ чинѣ). вѣрный ученикъ Христовъ и проповѣдникъ вѣры. Коли пѣдъ царемъ Діоклитіаномъ повстало велике гоненіе въ Египтѣ, опутивъ ѣтъ свое мѣсто Ермополь въ Тебаидѣ египетскѣй и удавшись на село, крився въ малѣй хатинѣ, где заховуючи пѣстъ, день и нѣчь занимався молитвою. Въ тѣмъ времени ято много христіанъ на велѣніе правителя Арріана и шукано Савина. Наконецъ нѣкій убогій зрадивъ мѣстце его пребываня за два золотыхъ. Найдено его отже и приведено его звязаного съ иншими шестію братьями ко Арріану, коли сей бувъ на дорозѣ зъ Ермополя до другого мѣста. Святой визнававъ Христа неустрашенно мовячи, що не боится тыхъ которіи мучать тѣло, но того который душу и тѣло сказати

¹⁾ Такъ пѣсля миней. Болл. говорятъ о св. Варѣ пѣдъ днемъ 19. Октября УІІІ. ѣтъ сторон. 423.

може на вѣчній муки. За то велѣвъ Арріанъ его повѣсити и дерти зъ него пасы, которіи висѣли ажъ до нѣгъ¹⁾. Святый не выповѣвъ нї слова въ тѣй окрутнѣй казни, такъ що Арріанъ подивлявъ его незвытяжну вытревало́сть. Единъ же зъ притомныхъ на имя Висамвонъ (Бисамонъ) рѣкъ, що смерть приближаючися, ѡтняла судъ мученику. На то ѡтповѣвъ Савинъ: „Я не потерявъ судъ и николи не ѡтступлю ѡтъ Бога, сотворителя моего“. Тогда приказавъ Арріанъ, щобы ѡтрѣшено его и ведено напередъ него до Антинополя, куда самъ ѡтправлялся. Туда отже бувъ веденъ Савинъ и затримався на березѣ рѣки. Правитель же вѣвши въ корабль, хотѣвъ перевестися до Антинополя; но св. мученикъ помолившися Христу, остановивъ его середъ рѣки, такъ що правитель не поступивъ напередъ, доки по требованю св. мученика иншимъ кораблемъ не выславъ ему на письмѣ слѣдующе визнанье: Единъ Богъ Савиновъ Іисусъ Христосъ. По написаню и пересланю тыхъ слѣвъ заразъ було тихо на рѣцѣ, и корабль приставъ ко берегу. Вылѣзши же правитель зъ корабля и прійшовши въ Антинополь, сѣвъ на судилище и повелѣвъ привести св. Савина. Потѣмъ оскарживши его за волшебство (чары), велѣвъ его привязати до четырехъ колѣвъ въ воздухъ и пѣдъ черево та ребра пѣдложити огонь. Якъ то сталося, плоть святого таяла якъ вѣскъ. Святый не отвиравъ устъ, тѣлько щобы визнати вѣру свою и надѣю неизреченои щасливости уготованой Святимъ. Напослѣдокъ Арріанъ знетерпѣливленъ его вытревало́стію приговоривъ его на смерть черезъ потопленье въ рѣцѣ. Привязано отже камѣнь святому Савину и кинено его въ рѣку (Ниль.) И хотъ сталося велике чудо въ корысть мученика, вырокъ судіи зѣставъ выповнений. Вѣрніи же нашли тѣло святого на тѣмъ мѣстци, где святый передъ смертію своею казавъ имъ его шукати, и погребали оно ведля послѣдньої волѣ святого, що збулося дня 23. сѣчня 305. р. въ Антинополѣ (Антиное.) (Такъ пѣсля актѣвъ у Сурія и въ рукописи Супрасльскѣй и пѣсля миней.)

II. Св. Пафнутій бувъ монахъ, который походячи зъ Египта, бѣольшу часть житя провѣвъ въ пустыняхъ. Но коли дуже многихъ поганъ наvertsавъ къ Христу, шукано его на смерть. И многіи зѣстали за него ятї. Тогда Пафнутій пріявъ повелѣніе черезъ Ангела, щобы самъ представився игемону и визнавъ Христа передъ нимъ. Пафнутій отже удався до игемона, который заразъ приказавъ

¹⁾ Пѣсля Супрасльскои рукописи Арріанъ велѣвъ его стрѣгати, и коли святого строгано все тѣло падало на землю.

обтяжити святого оковами. Потѣмъ взявъ его къ допросу и повѣсивши на мучилище, велѣвъ его такъ розшарповати, що внутренности выпадали на землю. Но Ангелъ вложивъ ихъ святому назадъ на свое мѣстце и оздоровивъ его. Игемонъ здивованный тымъ чудомъ пославъ до императора Діоклитіана св. мученика разомъ съ тыми, що увѣровали. Императоръ же приказавъ св. Пафнутія прибити до пальмы. И такъ скѣнчивъ житєе свое святой нашъ на пальмѣ. Тогоже самого дня сѣчено 547 свѣдкѣвъ Христовой вѣры. Такъ пишутъ минеѣ императора Василя подъ днемъ 25. вересня о св. м. Пафнутію. Латиньска церковь обходитъ память св. м. Пафнутія дня 24. вересня, Греки же почитаютъ дня 19. цвѣтня память св. Пафнутія епископа и мученика, о которѣмъ мало що знаємъ, если не есть той самъ, що д. 25. вересня ѡтъ нихъ почитаеся¹⁾. Маємъ у Болландистѣвъ²⁾ акта св. м. Пафнутія, который въ основѣ подають повышшу исторію, но розширену небыличными додатками. Пѣсля тыхъ актѣвъ игемонъ звався Арріанъ, который зъ иншихъ актѣвъ знаный есть яко окрутный гонитель христіанъ въ Фебаидѣ, области горѣшнього Египта. Пѣсля актѣвъ число мученикѣвъ пострадавшихъ съ св. Пафнутіемъ було 546, но не були съ нимъ одного дня замучені.

Поученіе. Св. мученика въ мукахъ потѣшали свою бѣду надѣєю будучои щасливости. И мы въ нещастію зриймо къ нагородамъ вѣчнымъ въ тѣмъ намѣренію, абы Бога досконало любити и якъ наибѣльше прославляти.

Молитва къ св. м. Савину. Звязавши ся любовію Избавителя, раны многообразні и розтерзаня претерпѣвъ есь, святой мучениче; въ рѣку же ввержень святой конецъ въ нѣй пріявъ есь. Нынѣ же ирославленный на небѣ источаешь исцѣленія и рѣшаешь недуги вѣрно притекающимъ къ тебѣ, Савине блаженный!

218. Св. мм. Филимонъ, Аполлоній и Арріанъ. (Д. 14. грудня.)

Акта сихъ святыхъ у Болландистѣвъ мовять, що по смерти св. Асклы (Савина) и Леонида Арріанъ позѣстаючи еще въ своѣмъ

¹⁾ Канонъ гр. въ день 19. цвѣтня прославляє св. священномученика Пафнутія; называе его іерархомъ, который испивъ чашу Господню черезъ мечъ по рѣжныхъ мукахъ. Канонъ сей составленъ очевидно по случаю перенесенія мощей сего святого мовитъ, що мощи тѣ выдавали миро (олій) въ оборону помазующимся нимъ съ вѣрою. Acta SS. Apr. II. d. 19. p. 620.

²⁾ Acta SS. Sept. IV. d. 24. pag. 681.

невѣрію, повелѣвъ яти всѣхъ христіанъ въ Антиною, городъ Тебаиды египетской. Тогда ято 37 особъ зъ клиру, межи которыми находился діаконъ Аполлоній. Що дальше говорятъ акта, не совсѣмъ есть достовѣрне; длятого найперше подаемъ о Аполлонію вѣсти заняті изъ Руфина.

О Аполлонію діаконъ изъ оповѣданя старыхъ отшельникѡвъ пише Руфинъ, писатель 4. вѣку, то що слѣдуе.

Коли повстало гоненіе Діоклитіаново въ Египтѣ, едино занятіе Аполлонія було звидовати братію и напоминати, щобы шляхетне терпѣли мученичество. За то бувъ онъ ятый и заключеный. Многі погане приходили ругатися его бѣдѣ, межи ними и Филимонъ, славный гудецъ, который знаменито гравъ въ сопѣлку. Той дорѣкавъ святому яко чоловіку гѡдному ненависти всего свѣта. Ему не ѡтповѣдавъ Аполлоній ничего бѡльше якъ тѣ слова: „Мѡй сыну, молю Бога, щобы ти простивъ и не памятавъ того, що о мнѣ говорити приходишь“. Филимонъ взрушенный до живого тыми словы визнавъ Іисуса Христа, пѡшовъ на судище и передъ всѣмъ народомъ зганивъ несправедливѡсть судіи Арріана на супротивъ христіанъ. Дармо старався Арріанъ лагѡдностію навернути его до давнихъ переконанъ и велѣвъ его мучити. Потѡмъ бувъ Аполлоній яко зводитель приведеный и мученый. Напослѣдокъ оба були публично кинені въ огонь розгнѣченный. Аполлоній же середъ огню выголосивъ сію молитву: „Господи, не предай шаленьству тѣхъ лютыхъ звѣрей исповѣдникѡвъ имене твоего, но покажи силу твою, щобы спасти насъ изъ рукъ ихъ“. На тѣ слова окруживъ святыхъ оболокъ и загасивъ огонь росю. То чудо удивило нарѡдъ такъ, що всѣ съ судіею воскликли: „Великій Богъ христіанъ, не ма иншого кромѣ него, онъ есть безсмертны“. — Коли вѣсть о тѡмъ несподѣванѡмъ наверненю достигла до Александріи, префектъ Египта огорченный новиною повелѣвъ, щобы Арріана и двоухъ мужей, которыми навернувся къ вѣрѣ, приставлено зъ Антиною въ Александрію. Но якъ приведені були въ Александрію, Аполлоній начавъ поучати въ религіи прибочну сторожу префекта, и гвардисты на вернувшись, явилися съ трема вязнями передъ префектомъ и признали Христа. Префектъ же видѣвши ихъ непоколебимѡсть, велѣвъ ихъ кинути въ море разомъ съ трема приведенными. Такъ запечатали вѣру мученичествомъ своимъ святіи Аполлоній, Филимонъ, Арріанъ и гвардисты (протекторы) року 305. Тѣла ихъ выкинуло море на берегъ, и вѣрніи поховали ихъ совокупно въ единомъ грѡбѣ. Руфинъ додае, що видѣвъ ихъ грѡбъ и що на нѣмъ и въ его часахъ дѣялися чудеса.

Минея Венеційска¹⁾ оповѣдає мученичество св. Аполлонія, Филимона и Арріана въ слѣдующій способъ. Единъ изъ 37 христіанъ злapanыхъ въ Антинойскѣмъ городѣ бувъ св. діаконъ Аполлоній. Сей наворачувъ Филимона гудця, идучого богамъ офѣру принести, коли давъ ему убраться въ свои (Аполлонія) одежѣ. За то навораченіе Аполлоній бувъ поставленъ передъ игемона и тяжко мученъ. Именно підтято ему жилы нѣгъ и волочено по цѣлѣмъ мѣстѣ. Филимона же повѣшено яко знамя ко стрѣлянню. Но стрѣлы его не касалися, а една трафивши игемона, пробила ему око. Тогды св. Филимонъ исцѣливъ игемона и предповѣвъ, що по мученичествѣ его игемонъ возме троха землѣ изъ гробу его на око ослѣплене и отримає зрѣніє. Потѣмъ були оба мученики стяті. Игемонъ же по дняхъ прійшовши на грѣбъ св. мучениковъ, исцѣлился по предсказаню Филимона. Дятого самъ съ товаришами увѣривъ и крестився. Но Діоклитіанъ чувши о его навораченію, велѣвъ чотыремъ протекторамъ, абы его привели, и приведенного казавъ тяжко мучити. Коли же святой чудесно выбавлялся ѳъ казнѣй, приказавъ потопити его въ мори разомъ съ протекторами, которі въ страданію его за чудеса збувшіися вѣровали. Тѣла ихъ зашиті въ пяти мѣхахъ вынесли делфины на берегъ Александрійскій, и слуги Арріана взявши, похоронили ихъ. Доти минея.

Акта у Болландистѣвъ згаджаяются съ тымъ розказомъ. Мовять, що по рѣжнихъ чудесахъ, которыми прославивъ Богъ Филимона и Аполлонія, Арріанъ пораженный стрѣлою въ око велѣвъ ихъ стяти и оба були похоронені на мѣстѣ, где вже почивали св. мм. Аскла (Савинъ) и Леонидъ. Слѣдующого же дня Арріанъ пѣйшовъ на грѣбъ ихъ и помазавши собѣ око болотомъ здѣланнымъ зъ пороху взятого ѳъ гроба ихъ, исцѣлился, такъ якъ ему ѳъ св. Филимона предсказано було. Понеже велѣдствіє того чуда того же дня наворачувся, Діоклитіанъ пѣславъ 4 протекторѣвъ (гвардистѣвъ), абы его на судъ припровадили. Протекторы поставили его передъ Діоклитіаномъ, но чудесами которыхъ потѣмъ були свѣдками, наворачулися къ Христу. Тогды императоръ велѣвъ Арріана и протекторѣвъ въ мѣхахъ до половины наповненихъ пѣскомъ кинути въ море. Тѣла святыхъ чудесно пристали до Александріѣ, где слуги Арріана ихъ выняли зъ воды и вложивши въ корабль, ѳъвезли въ Антиной, абы похоронити при грѣбѣ св. Асклы, Леонида Филимона и Аполлонія. И похоронъ ѳъбувся дня

¹⁾ Після Метафраста. См. у Сурія д. 14. грудня.

14-ого марця. А Господь Богъ прославивъ то мѣстце чудесами¹⁾).

Поученіе. По прикладу св. Аполлонія прощаймо ворогамъ, и тымъ, которіи насъ ганьбятъ и проклинають, просімъ прощенія и оставленія того грѣха по словамъ Христа Спасителя, который мовить: „Любите враги ваша, благословите кленущія вы, добро творите ненавидящимъ васъ и молитесь за творящихъ вамъ напасть“.

Молитва. Свѣтильники явилистея на земли, розганяючи многобожія тьму, божественніи страстотерпцѣ; сего ради совокупившися съ небесными силами, всѣмъ просѣтъ очищенія, свѣтоносну память вашу похваляющимъ.

219. Св. мм. Витъ, Модестъ и Крискентія. (Д. 16. мая.)

О св. Витѣ пишутъ, що страдавъ въ Луканіи, маючи 12 лѣтъ подъ Діоклитіаномъ съ св. Модестомъ, пѣстуномъ своимъ и съ св. Крискентією. Исторія его у Сурія и Болландистѣвъ може уважатися сказкою. Мощи его, повѣдає досыть достовѣрный памятникъ, перенесено зъ Рима до Франціѣ, а зъ ѳттамъ до аббатства Корвей надъ рѣкою Весеръ въ Саксоніи, где прибули д. 13. червця 836. р., сотворивши на дорожѣ 40 чудесъ. Чехи повѣдають, що мощи св. м. Вита находятся въ катедральной церкви св. Вита въ Празѣ. Перенесеніи були зъ Павіѣ въ Прагу р. 1355. Но правдоподобно суть то мощи иншого святого.

Акта св. Вита, Модеста и Крескентіѣ у Болландистѣвъ²⁾), зложеніи въ 6. або 7. вѣцѣ и найденіи въ Римѣ въ 8. вѣцѣ, представляють исторію тыхъ святыхъ слѣдующимъ способомъ.

Въ царство Діоклитіана и Максиміана въ Сициліи хлопецъ Витъ ѳтъ Отця своего Гиласа бувъ битый за вѣру Христову. Донесено потѣмъ губернатору Валеріану, що Витъ Христа почитає. Длятого губернаторъ призвавъ отца и приказавъ ему, абы сына ѳтвѣвъ ѳтъ вѣры Христовой. Но св. Витъ началъ чудеса творити. Чувши то губернаторъ, повелѣвъ привести его до себе и визнающего Христа казавъ палицами бити. Но катамъ изсохли руки и самому губернатору изсохла рука. Тогда хлопецъ Витъ исцѣливъ

¹⁾ См. Acta SS. Mart. I. d. 8.

²⁾ См. Acta SS. Junii III. d. 15. a pag. 491.

губернатора о имени Иисуса. Губернаторъ же пробуваючи въ невѣрію, ѿдавъ его отцю, абы склонивъ его до балвохвальства. Потѣмъ Гиласъ замкнувъ сына въ комнату и заглянувши разъ въ комнату, видѣвъ съ нимъ Ангелѣвъ и зѣоставъ небеснымъ свѣтломъ ослѣпленный. Но св. Вить исцѣливъ невѣрного отца. Ангелъ же Господень явился Модесту, учителю св. хлопця, и приказавъ, абы съ хлопцемъ, который мавъ около сѣмъ лѣтъ, выйшовъ до моря, и ведучи ихъ Ангелъ, казавъ имъ всѣсти въ корабль ѿ Бога уготованный. И ѿплывши, прійшли въ Луканію на мѣстце зване Алекторій. Тамъ були они кормленіи черезъ ѱрла и навернули многихъ. Діоклитіанъ же, которого сынъ мученъ бувъ ѿ демона, призвавъ ихъ въ Римъ. Въ Римѣ св. Вить увѣльнивъ сына Діоклитіановаго ѿ демона. Но Діоклитіанъ загадавъ, щобы Вить жертвовавъ, и съ Модестомъ замкнувъ его въ темницу. Потѣмъ казавъ св. Вита кинути въ пѣчь огненну, а якъ неушкоджений зъ печи выйшовъ, выставивъ его льву на жиртѣ. Св. Вить льва уласкавивъ именемъ Христовымъ и навернувъ 1000 людій. Втогды Діоклитіанъ велѣвъ его мучити съ Модестомъ и Вита питателницею Крискентією, котора проповѣдію Вита навернула. Но Ангелъ увѣльнивъ ихъ, и наразъ найшлися (въ Луканіи) коло рѣки Силеръ пѣдъ деревомъ. Тамъ умерли они, и 3. дня похоронила ихъ тамъ нѣка Флорентія на мѣстци званѣмъ Маріана. Подѣбно пишуть минеѣ.

Болландисты догадуются, що св. Вить съ Модестомъ и Крискентією пострадали въ Сициліи; бо за тымъ суть старій мартирологія; иншій же Вить зъ Луканіи пострадавъ въ Римѣ и бувъ похороненъ коло Рима, а авторъ актѣвъ злучивъ исторіѣ обохъ въ исторію едного.

Поученіе. Странаніе хлопця св. Вита най побудить насъ, щобысемо Бога бѣльше и бѣльше любили.

Молитва. Въ темницу верженіи и за вѣру мученіи не зѣшлисте зъ правои дороги; длятого пріялисте побѣдніи вѣнцѣ и молитесь за душѣ нашѣ.

220. Св. мм. Агапія, Ирина и Хіонія. (Д. 16. цвѣтня.)

Маемъ бѣльше исторій тыхъ св. мученицъ. Подаю тую, котора зъ актѣвъ св. Анастасіѣ узорѣшительницѣ ѿ Метафраста въ минеяхъ принята есть.

Святіи сестры Агапія, Ирина и Хіонія жили со св. старцемъ, священникомъ Зонломъ коло города Аквилеѣ. Тымъ временемъ цѣ-

сарь Діоклитіанъ пробуваючи въ Аквилеи, пріявъ вѣсть, що въ сто-
ронѣ Рима многіи визнають вѣру Христову. Тиранъ заразъ ѳпи-
савъ на то, щобы всѣхъ мучити, и если не намовятся, убити,
а Хрисогона, ихъ учителя, до него ѳтослати. Хрисогону послѣдо-
вала тогды благородна жена Анастасія и прибывши до Аквилеѣ,
служила святому. Діоклитіанъ же взявши св. Хрисогона на судъ,
велѣвъ его стяти (и святой пострадавъ за Христа д. 24. листо-
пада.) Его тѣло похоронивъ св. старецъ Зониль въ своѣмъ дому.
За трицять дній умеръ старый Зониль. По иншихъ девяти дняхъ
на приказъ Діоклитіана схватаніи були св. Агапія (Любовь), Хіонія
(Снѣжна бѣлѣсть) и Ирина (Спокойнѣсть), которыхъ житіе совер-
шенно ѳтповѣдало значеню ихъ греческихъ именъ. Збулося то, що
Господь священнику Зонлу передъ его смертію предпѣвѣвъ. Цѣсарь
велѣвъ снѣйманихъ собѣ представити и упрекавъ ихъ за вѣру.
Коли же шляхетно тревали въ исповѣданю Христа, були ѳтведеніи
въ темницю. Увязненныхъ ихъ и иншихъ христіанъ посѣщала св.
Анастасія, потѣшала и вспомогаала. Она бо ѳфрѣвовалася була Богу
на службу переслѣдованихъ христіанъ и желала все богате на-
слѣдіе свое въ ихъ корысть выдати. — Діоклитіанъ же ѳтправля-
ючися въ Македонію, велѣвъ провадити за собою всѣхъ окованихъ
христіанъ, межи ними Агапію, Хіонію и Ирину въ городъ Солунъ.
Тамъ предавъ ихъ игемону Дулкетію. Дулкетій же увидѣвши три
святіи сестры, заслѣпився желаніемъ похоти тѣлесной такъ, що
не трафивъ до темницѣ, где св. дѣвы пѣдъ опѣкою божою псалмы
спѣвали, но заблудивъ до кухнѣ, здѣлався смѣшнымъ и попавъ
въ облуканье и презрѣніе всѣхъ. Слышавши о томъ императоръ
ѳтдавъ св. сестры комиту Сисиннію, абы судивъ ихъ. Но святіи
и передъ Сисинніемъ твердо визнавали вѣру. Длятого Сисинній
заключавъ наймолодшу Ирину и поставивши на судъ Агапію и Хи-
онію, запытавъ ихъ о книжки христіаньскіи. Они ѳтповѣли ему,
що въ умахъ своихъ мають книжки, зѣ ѳтеки вороги Христа взяти
ихъ не могутъ. Сисенній рѣкъ: Выповнѣтъ приказъ цѣсарскій
и жертвуйте. Они ѳтповѣли: Мы Богу жертву хвалы приносимъ,
а діаволу николи не ѳфрѣуемъ. Тогды Сисенній осудивъ ихъ на
сожженье. Коли ихъ кинено въ огонь, мѣлячися предали Богу
душѣ свои; но тѣла ихъ зѣстали ненарушеніи ѳтъ поломѣней, и св.
Аѳанасія, котора за христіаньскими вязнями послѣдовала до Со-
луны, похоронила ихъ честно.

На другій день взявъ Сисинній Ирину къ допросу. Коли же
она освѣдчила, що якъ сестры еи, и она спѣшитъ перейти черезъ
огонь въ прохолоду царства небесного, Сисинній осудивъ ѣѣ, абы

нага выставлена була любодѣямъ. Презрѣвши его грозбы Ирина, проваджена була ѿ войнѣвъ на блудилище. Но Ангелы въ строю воинскѣмъ явилися воинамъ и рекли: „Приславъ насъ Сисинній, поставити вѣ на иншѣмъ мѣстѣ“. И взявши Ангелы ѿ нихъ Ирину, запровадили на верхъ одной горы и поставили тамъ. Коли Сисинній учувъ, якъ его приказъ поруганъ есть, вирушивъ къ горѣ съ товаришами, и одинъ зъ нихъ выпустивши стрѣлу, застрѣливъ вѣ, молячуся и предаючи духъ Богу. Агапія и Хіонія пострадали дня 3. цвѣтня, а Ирина дня 5. цвѣтня. Пѣсля Болландистѣвъ було то р. 290., пѣсля Тиллемонта р. 304. Св. Анастасія похоронила св. Ирину при сестрахъ еи.

Маємъ инакшіи акта св. сестръ Агапіѣ, Хіоніѣ и Ирины у Баронія и Сурія, и тѣ акта уважаются ѿ ученыхъ достовѣрными. Въ нихъ не ма згадки о св. Хрисогонѣ и св. Анастасіи. Мовится же, що святіи Агапія, Хіонія и Ирина були сестры родомъ зъ Солуны. Во время гоненія Діоклитіанового оставили свѣй дѣмъ и жили въ горахъ. Но були схватані и послані до губернатора Дулкетія. Съ ними проваджено Агаѣона исповѣдника и три христіанскіи жечы Касію, Филиппію и Евтихію. Дулкетій велѣвъ перве спалити Агапію и Хіонію. По сожженю же ихъ поставивъ Ирину цѣлкомъ нагу на блудилищу. Но благодать божя охоронила вѣ чисту и безъ змазы. Никто не важився оскорбити ей встыдливости. Наконецъ осудивъ Дулкетій святую на сожженіе, которе претерпѣла дня 1. цвѣтня на мѣстѣ высокѣмъ, где еи сестры коронованіи були. Такъ мовять акта у Баронія и Сурія. И въ службѣ св. мм. Агапіѣ, Хіоніѣ и Ирины въ минеяхъ д. 16. цвѣтня мовится, що всѣ три „претерпѣвши огненное томленіе мужески, пріяша вѣнецъ богѣпенъ и неждиваемую славу со мученики“.

П о у ч е н і е. Святіи сестры Агапія Хіонія и Ирина возлюбили Бога надъ все яко найвыше добро. По ихъ прикладу розважаймо, що ничо изъ красотъ земскихъ не рѣвнаеся Богу; що Богъ має безконечно численнѣйшій и взнеслѣйшій свойства, которіи наше сердце захватити и желанія нашій выповнити могутъ.

М о л и т в а. Надъ видиміи рѣчи невидиміи возлюбивши, поборолисте ворогѣвъ видимыхъ и невидимыхъ. Огня не устрашилистея; длятого исцѣленій божественну росу источаете. Благодать намъ съ небесе, мученицѣ Господній, выеднайте ваше восхваляющимъ свѣтоносе торжество.

221. Св. великомучениця Анастасія фармаколитрія (узорѣшителниця).
(Д. 22. грудня).

Феодоръ Чтець, который живѣ въ началѣ 6. вѣку мовить, що підъ императоромъ Леономъ и патріархомъ Геннадіємъ (межи р. 458. и 471.) мощи св. м. Анастасіѣ перенесено зъ Сирміѣ, столицѣ Иллиріѣ, въ Константинополь и положено тамже въ церкви св. Анастасіѣ, котора иногда служила св. Григорію Богослову за архикаедральну церковъ.

Маємъ акта св. Анастасіѣ ѡтъ Метафраста у Сурія, підъ д. 25. грудня. Після нихъ если денещо додамо зъ иншихъ авторѡвъ, житіе и страданіе св. Анастасіѣ представляеся намъ въ слѣдующій способъ.

Анастасія була прехороша дочка одного знатнѣйшого поганина въ Римѣ, который звався Претекстатъ. Мати ея була христіанкою и называлася Флавія (пѣсля миней Фавста¹⁾). Она виховала Анастасію въ истинной религіи и зѣставила дальше поученіе ея св. Хрисогону, мужу богодухновенному, который бувъ першимъ дворявиномъ Діоклитіана въ Римѣ и потаємно визнававъ религію Христову. Рано познакомилася Анастасія съ горестями; бо мати ея умерла дуже вчасно, а отецъ примусивъ її выдатися за язычника Публія, мужа обычаѣвъ крутыхъ. Хоть взята була въ дѡмъ его, найшла однакъ возможнымъ хоронити дѣвство свое, и почитается длятого яко дѣва¹⁾). Маетокъ же ей мужъ ея марновавъ съ людьми нечестными. Тымъ смутилася святая и шукала потѣшенія въ вязницяхъ, которіи тогды христіанами наповнені були. Она ходила до вязницъ, підкупляла сторожѡвъ и служила слугамъ Христовымъ, умываючи имъ руки и ноги, очищаючи головы, обвязуючи имъ раны и опатруючи ихъ потреби. Длятого и называея узорѣшителниця. Межи увязненными, которыхъ святая посѣщала бувъ и св. Хрисогонъ, которого Діоклитіанъ два лѣта въ темници державъ. Коли мужъ св. Анастасіѣ довѣдався о дѣлахъ милосердія, которіи творила, оскорблявъ її и наконецъ заключивъ строгаю стражію, щобы никого не посѣщала. Но она найшла средство сноситися тайно съ св. Хрисогономъ; посылала черезъ одну старуху листы до него и описуючи ему свои страданія про-

¹⁾ Св. Анастасія въ листѣ ко св. Хрисогону пише, що підъ предлогомъ слаботи ухилилася ѡтъ ложа невѣрного мужа.

сила его о молитву. Св. Хрисогонъ въ єднѣмъ ѡтвѣтнѣмъ писемъ напоминавъ бѣ пребывати въ терпѣливости и надѣи христіаньскѣй. „Находячися и нуждаючися въ буряхъ сего житія на zvolнованѣмъ морю, писавъ, великодушно жди Христа маючого прійти и бурю утишити єднимъ словомъ. Сама къ собѣ зывай съ пророкомъ: „Чому смутна єсь, душо моя? чому тревожить мя? Уповай на Бога, яко исповѣмся ему, спасеніє лица моего и Богъ мой“. (Пс. 41, 6). — Чуйно отже и осторожно уклоняйся ѡтъ всякого грѣха и потѣшенія ѡтъ Бога проси. Скоро бо тобѣ ѡтъ Него возсіяє мовъ въ темнѣй ночи ясный свѣтъ и по тучи прійде время утѣшной погоды, а по жизни сей жизнь безконечная¹⁾». Св. Хрисогонъ предсказавъ бѣ также скору смерть мужа. И дѣйстно вкоротцѣ умеръ Публий на дорозѣ до Персїѣ, куда ѡтправився яко посолъ Діоклитіана, Святая же Анастасія освободжена зъ его неведѣ вдалася знову на услуги вѣрныхъ увязненнымъ. А коли Діоклитіанъ Хрисогона по страченю иншихъ христіанъ привести до себе въ Аквилею велѣвъ, пустилася съ нимъ Анастасія въ дорогу, щобы ему служити. Въ Аквилеи бувъ Хрисогонъ статый, даючи Христу свѣдоцтво кровію своею. Тѣло его и голову покинено на березѣ моря; но мешкавшій тамъ священникъ Зоиль найшовъ ихъ и похоронивъ въ льоху дому своего. Потѣмъ явився св. Хрисогонъ въ снѣ старцю Зоиль, мовячи, щобъ св. Анастасія приготавляла къ мученическому подвигу три сестры Агапію, Хіонію и Ирину, которіѣ съ Зоилемъ мешкали; понеже Діоклитіанъ довѣдаєся о нихъ и скаже ихъ злупати. То само предвидѣла св. Анастасія, посѣтила три св. сестры и провела съ ними єдну нѣчь. Трицять же днѣй по смерти м. Хрисогона умеръ Зоиль, а 9 днѣй пѣзнѣйше були три сестры Агапія, Хіонія и Ирина ѡтъ Діоклитіана увязненіи и заведеніи въ Солунъ до Македонїѣ. Туда послѣдовала имъ св. Анастасія и похоронила ихъ тѣла, коли совершили мученичество. Коли же Діоклитіанъ по смерти трехъ св. сестеръ повертавъ зъ Македонїѣ, представлено ему коло Сирмїѣ св. Θεодоту съ трема сынами. Св. Анастасія укрѣпила ихъ ко мученическому подвигу и була сама ята ѡтъ поганъ и приведена до Флора, префекта Иллиріѣ, который представивъ бѣ яко жену высококого роду самому цѣсарю Діоклитіану²⁾. Коли св. Анастасія передъ Діоклитіаномъ свою вѣру твердо визнавала, була предана Улпіану, архіерею Капитоля. Сей дуже при-

¹⁾ У Никиф. XIV. по гл. 58.

²⁾ Болландисти утверждають, що то бувъ Пробъ, префектъ Иллирика підъ котрымъ пострадавъ св. Иринеи єпископъ Сирмїйскій.

лѣжно намавлявъ фѣ, абы ѡтрекала Христа. Видячи же твердѡсть еи вѣры, рѣшився выдати ю на муки, перве же осквернити.

Но коли окаянный хотѣвъ коснутися еи нечестно, ослѣпъ, занедужавъ и шукаючи помочи въ храмѣ идолокѡмъ, вызбѣнувъ душу. По смерти его св. Θεодотія була ѡтведена въ Никею Вѣоинїи и пострадала тамъ съ сынами д. 2. серпня, а св. Анастасія прїйшла назадъ въ руки префекта Флора, который рѣшився заморити фѣ голодомъ. Но свята Анастасія, пише Метафрастъ, укрѣплена Духомъ Святымъ, тревала безъ покарму двѣ тридесятки днїй. Здивованый тымъ правитель осудивъ фѣ на потопленье въ морю. Но коли воины, выповняючи вырокъ на морю, провертѣли корабль, где була свята Анастасія съ 120 осужденными, корабль управленийъ предстательствомъ святои Θεодотїи держався на водахъ и приставъ ко берегу со всеми осужденными, которїи заразъ навернулися къ Христу. Узнавши то правитель велѣвъ всехъ замучити. Святая Анастасія майже пѡсля всехъ памятникѡвъ совершила свое мученичество огнемъ. (Дня 25. грудня вѣроятно року 304).

Една дама Аполлонїя (Аполлинарія), пише Метафрастъ, выпросила си тѣло еи, котре пробуло въ огню неушкоджено, и похоронила оно въ своѣмъ виноградѣ. Коли же гоненїе утихло, выставила фїи церковь, где пробувало, доки не зѡстало перенесене въ Константинополь.

Поученїе. Святая Анастасія мае имя, котре означае воскреснїе. Въ еи памяти розважаймо, що воскреслисмо съ Іисусомъ Христомъ и маеми высотъ небесныхъ шукати, где есть Христость, одесную Бога сидячи. „Горняя мудрствуйте, а не земная. Умросте бо и животъ вашъ (благодати и славы) сокровенъ есть со Христомъ въ Бозѣ“. (Колос. 3, 2 - 3).

Молитва. Побѣдосного воскресенїя тезоименитая, ты побѣдила ворогѡвъ терпѣнїемъ бѣдъ и скорбїй Христа ради пѡднятыхъ. Того моли спасти душъ нашїхъ.

222. Св. мм. Тимоѡей и Мавра (Д. 3. мая).

Ихъ дѣи подають Болландисты по гречески и латинѣ¹⁾. По-неже не цѣлкомъ ширїи то дѣи видятся бути, подаю зъ нихъ тѡлько головнїи вѣсти.

Тимоѡей бувъ Чтець мѣсточка званого Перапы въ Θεбаидѣ. Его отецъ звався Пойкилїй (Пикилїй) и бувъ священникомъ. Тимо-

¹⁾ Acta SS. Maji I. pag. 376. et 741.

ошей оженився съ 15-лѣтною Маурою, дочкою рукодѣльника. Двацать же днѣй по весѣлю ятый ѿтъ сѣнаковъ шукающихъ христіанъ представленъ бувъ губернатору Арріану, который грозьбами побуждавъ его до идолопоклонства, мовячи: Чи не видишь окрестъ себе орудія мучительскіи? Святый ѿповѣвъ ему на то: Чи не видишь Ангелѣвъ божихъ окрестъ мене укрѣпляющихъ мене? Игемонъ зажадавъ потѣмъ ѿтъ него выдачу священыхъ писаній. Коли же святый того не хотѣвъ здѣлати, Арріанъ велѣвъ его страшно мучити и потѣмъ стрѣмголовъ повѣсити и обтяжити каменемъ привязанымъ до шибъ.

Сказано же правителю, що Тимошей недавно оженився. Для того пославъ правитель заразъ по жену его и приказавши дати ѣй гроши, рѣкъ ѣй, що если хоче мати якій зыскъ и мужа выбавити ѿтъ смерти, най побудитъ его, щобы жертвовавъ. Мавра зъ початку не мала Духа божого и говорила до мужа своего по желанію судіѣ. Но святый напомянувъ ѣѣ, щобы свои грѣхи очистила шляхетнымъ вызнаньемъ имене Іисуса передъ игемономъ. И слова тѣ мученика опамятали Мавру. Она поѣшла до губернатора и оскаржила его, що хотѣвъ душу ея погубити сребломъ. Губернаторъ же за такъ неустрашене исповѣданье вѣры правдивой велѣвъ Мавру страшно мучити. Коли съ радостію все зносила, велѣвъ ѣѣ кинути до кѣтля, въ которѣмъ кипѣла вода. Но Богъ здѣлавъ то чудо, що свята найшла кипяткъ водою прохолоды для себе. Потѣмъ невѣрный судія велѣвъ святую опалати горючою сѣркою и смолою.

Напоследокъ безбожный судія давъ вырокъ, щобы Тимошей и Мавра лицемъ къ лицу противъ себе роспятѣ были на крестахъ. И то заразъ выповнено. Акта мовять, що святіи пробули на крестахъ 9 днѣй и 9 ночій, потѣшаючися и напоминаючи взаимно. Десятого же дня о 12 годинѣ переставилися къ лучшій жизни. (Року 305).

Поученіе. Святый Тимошей видѣвъ Ангелѣвъ божихъ окрестъ себе, которѣ его укрѣпляли ко страдалческому подвигу, и пробувъ въ любви Бога. Стараймося и мы до кѣнца вытревати въ любви божій, розважаючи, що Богъ первый насъ возлюбивъ и даровавши намъ Сына своего Еднородного, поставивъ намъ Ангелѣвъ хранителей.

Молитва. Намъ любовію ваше страданіе почитающимъ, ѿважніи мученики Христовіи, выпросѣтъ розрѣшенье грѣхѣвъ, житія поправу и лютыхъ промѣну на добра царства божого.

223. Св. священном. Яннуарій и Діаконы Прокулъ, Сосій и Фавстъ (Фестъ), Десидерій чтець, Евтихій и Акутіонъ. (Д. 21. цвѣтня).

Исторія ихъ писана въ X. столѣтію изъ старшихъ не цѣлкомъ достовѣрныхъ актѣвъ черезъ Іоанна, діакона церкви св. Яннуарія въ Неаполѣ. Приводимъ зъ ней тѣлько головнѣйшія факта, ѳтсылаючи впрочѣмъ читателя до Болландистѣвъ¹⁾.

Св. Яннуарій правдоподѣбно похолоивъ зъ Неаполя. Коли ѳнъ бувъ епископомъ Беневента, схватавъ Драконтія, правитель Кампаніѣ, въ мѣстѣ ПUTEОЛИ Сосія, чоловѣка особлившой побожности зъ церкви Мисинатекои коло Неаполя и скаравши его за имя Іисуса бичами, заключивъ въ темници. Потѣмъ діаконъ Прокулъ и два знатнѣ мѣщане тогоже города Евтихій и Акутіонъ (Акутія) начали ганити негодиве поступанье поганъ съ св. Сосіемъ и приходячи до темницѣ, потѣшали его. За то по приказу Драконтія були и они схватані, бичовані и кинені въ ту саму темницю.

По времени наступивъ на мѣстце Драконтія судія Тимоѳей. Той будучи въ мѣстѣ Ноля, довѣдався о св. Сосію и трехъ товаришахъ его и чувъ за св. Яннуарія, що ѳтвѣдавъ Сосія въ темници и побуждавъ къ вытревалости. Розлученый тымъ доносомъ Тимоѳей, велѣвъ заразъ представить си св. Яннуарія и за исповѣданье Христа кинути въ пѣчь огненну. Коли же святой здоровъ выйшовъ зъ печи, велѣвъ его мучити и заключити. Пѣзнѣйше Фавстъ, діаконъ св. Яннуарія, и Десидерій чтець, чувши о заключеню св. Яннуарія, прійшли до Ноля, нарѣкали на гонителѣвъ и були яті тай съ Яннуаріемъ представлені Тимоѳею губернатору. Тимоѳей приказавъ ихъ окути и провадити передъ своимъ повозомъ до города ПUTEОЛИ, щобы тамъ съ Созіемъ, Прокуломъ Евтихіемъ и Акутіемъ послужили на жиръ звѣрямъ. И заразъ слѣдующого дня выкинено ихъ звѣрямъ; но звѣрѣ выпущені не хотѣли ихъ тыкати. Тогда Тимоѳей видячи удивленье народа, велѣвъ выпровадити мученикѣвъ зъ амфитеатру на публичный пляць, где по приказу его були стяті (пѣсля греческихъ миней дня 21. цвѣтня).

Христіане зъ рѣжныхъ мѣстъ прійшли взяти ихъ тѣла. Прокула, Евтихія и Акутіона похоронили въ ПUTEОЛІ, св. Яннуарія въ церкви коло Неаполя, св. Фавста и Десидерія въ Беневентѣ, а св. Сосія въ городѣ Мисенатскѣмъ (Мисенумъ).

¹⁾ Acta SS. Sept. VI. pag. 874.

Св. Яннуарій, которого мощи суть теперь въ катедральній церкви Неаполя, отъ времени перенесеня ихъ прославляеся чудомъ постояннымъ. Именно есть фляшечка полна его спекшоися крови, котору зъ землѣ собрано. Если приблизится до головы святого та фляшечка, то кровь въ нѣй таетъ, стаетъ плынною и кипить мовъ свѣжо проляна. То чудо науково констатоване въ нашомъ времени. Кромѣ того св. Яннуарій черезъ довгій вѣки подававъ страждущимъ безчисленнѣ добродѣйства. Межи чудесами предстательствомъ его содѣянными замѣчательне есть выбавленье Неаполя отъ поломѣней, которѣ выбухали изъ горы Везувія и чудо воскресеня сына единой вдовицы Максимины.

Мощи св. Сосія по спустошеню города Мисенумъ черезъ Сарацинѣвъ старанося открити. Но ажъ р. 910. удалось то Іоанну діакону, который и оповѣдае исторію найденя ихъ. По откритю мощи збѣтали зложенѣ подъ олтаремъ церкви св. Северина въ Неаполѣ, где содѣялися безчисленнѣ чудеса. Греки мало згаджаются со Іоанномъ діаконѣмъ въ оповѣданю исторіѣ тыхъ св. мученикѣвъ и не заслугують на бѣльше вѣры. (О мощахъ и чудесахъ можна обширно читати у Болландинѣвъ).

Поученіе. Почитаемъ мощи Святыхъ зъ двохъ причинъ: 1. Понеже ихъ тѣла були храмами Духа Св. и знову востануть ко вѣчній славі; 2) понеже Богъ часто ними творивъ чудеса.

Молитва. Въ темници затворяемъ на дни многи и на огонь пометанъ и звѣрямъ данъ и мечемъ уеѣкаемъ, досточудный мучениче Яннуаріе, непреклоненъ умомъ силою божественною перебувъ есь, и яко незаходиме сонце, провадишь за собою мовѣ божественнѣ звѣзды множество мученикѣвъ. Длятого величаемъ твои борбы духовнѣи и подвиги и мужество и чудесъ незмѣрну тону.

224. Замѣна владѣтелей въ государствѣ Римскѣмъ. Св. священном. Ермолай и съ нимъ св. мм. Ермиппъ и Ермократъ. (Д. 26. липця).

Около 1. мая року 305. наступили несподѣванѣ замѣны въ управленю государства Римского. Діоклитіанъ зломанный сильною недугою подяковавъ за тронъ и усунувшиися въ 59. року житя въ отечество свое Далматію, живѣ до р. 313. коло Салоны яко мужъ приватный. Велѣдствіе того повернувъ и товаришъ его Максиміанъ Геркулей до приватного житя. Якъ то сталося, заразы Галерій Максиміанъ и Константій Хлоръ збѣтали августами и приняли собѣ кесарей, Константій Севира, а Галерій Максимина. Но

уже р. 306. умеръ августъ Константій Хлоръ, а его преемникомъ окликали воины его сына Константина. Противъ Севира въ Римѣ повставъ Максентій, сынъ Максиміана Геркулея и зять Галерія. И старый Максиміанъ пожаловавши абдикаціѣ, пріѣвъ назадъ пурпуру. Противъ нимъ вырुшивъ Севиръ въ поле, но бувъ звытяженный и принужденый отворити собѣ жилы. Максиміанъ же Геркулей заключивъ союзъ съ Константиномъ и давъ ему въ супружество дочку свою Фавсту. А Галерій Максиміанъ видячися заслабымъ, абы ѳотметити смерть Севира, нарѣкъ своего товариша бронеѣ Ликинія августомъ. Розгнѣванный тымъ Максиминъ, гнобитель Сиріѣ и Египта, вынудивъ и собѣ степень августа. Такъ Римске панѣство мало наразъ шѣсть цѣсарей: на западѣ Максиміана Геркулея, его сына Максентія и его зятя Константина, а на востоцѣ Галерія Максиміана и его помѣчникѣвъ Ликинія тай Максимина. Но Максиміанъ Геркулей выступивъ перве непріятелеки противъ сыну своему Максентію, а принужденъ утѣкати до зятя Константина кувъ противъ нему зраду, окрутный гонитель христіанъ. Зрада же не поведася и ѳнъ повѣсився въ мѣсяцю лютѣмъ р. 310. Вѣроятно и его коллега Діоклитіанъ самоубійствомъ закончивъ гонительске житіе свое въ Далматіи р. 313.

На востоцѣ лютилися противъ христіанъ Галерій Максиміанъ и Максиминъ съ великимъ ѳышенѣствомъ. Галерій по мукахъ на тортурѣ приказовавъ пѣдпалати жертвамъ своимъ христіанѣскимъ пѣдъ стопами малый огонъ и печи ихъ такъ довго, доки не обнажилися имъ кости. Потѣмъ гашено поломѣнь походень и жаромъ позѣбавленымъ опаляно всѣ члены тѣла. Давано же ѳѣрамъ полыкати свѣжой воды и скрапляно ихъ лица, щобы пѣддержати ихъ житѣе. Ажъ коли значну часть дня намучилися, допусѣкано духоту до внутренностей и позволено имъ умерти. — Рѣвно лютый бувъ Максиминъ, но сей засѣдавъ также на чистоту женѣ, и многіи зъ нихъ волѣли мученичею смертію умерти. Р. 307. Максиминъ знуреный убиванѣемъ христіанъ казавъ ихъ зѣбавляти при житію, ѳѣвѣкати же имъ нѣсъ, уши, руки, ноги. Або вынимати имъ око десне и насыновати тамъ огню и желѣзомъ опалати пѣдколѣнокъ. Претерпѣвши то христіане позбавлялися чести и осуджались на работы въ рудахъ. Ликиній въ Ретіи и Иллиріи также гонивъ христіанъ.

Бъ мѣсяцю лютѣмъ р. 310. Галерій Максиміанъ впавъ въ окрутную недугу, котора тревала надъ еденѣмъ рѣкъ. По причинѣ великои пажерливости вся маса тучного тѣла его переходила въ росякладъ, безчисленне множество хробѣвъ выдобувалися изъ его вну-

тренностей и незыснмый смрѣдъ роспросторився вкругъ него. Униженный тою недугою р. 311. выдавъ Галерій едиктъ позволяющій христіанымъ выповняти религію, ѳбтбдовати церкви и взывающій ихъ, щобы молили Бога за него и за державу. Но его нещире покаяніе мало помогло ему; ѳнъ умеръ въ страшныхъ боляхъ въ маю р. 311.

Якъ довѣдася о тѣмъ Максиминъ, приспѣшивъ зъ Египта и пріявъ Азію въ посѣданье. Потѣмъ ѳтновивъ ѳнъ гоненіе, споводовавши города, абы просили выдаленя христіанъ изъ посередъ себе.

Максиминъ хвалился дуже щасливостію своего панованя. Но ѳтъ слѣдуючої зимы его суета показалаея посоромленою черезъ необычайну посуху, котора справила великій голодъ, на который даже заможніи умирали. Въ слѣдъ за голодомъ лютилася джума, и въ додатку еще инша хороба, ѳтъ которой воспалялися очи и безчисленнй люди, мужи, жены и дѣти позбавлялися взроку, якбы въ кару за невинныхъ христіанъ, которымъ Максиминъ велѣвъ выколоти едно око. Голодъ губивъ такъ многихъ людій, що улицѣ були покрыті трупамй. Псы роздирали декоторіи зъ нихъ, и треба було убивати псѣвъ, щобъ не навывкали до мяса челоувѣческаго и потѣмъ на живыхъ не кидалися. Джума же убивала тыхъ людій, которыхъ богатство хоронило ѳтъ голоду. Въ тѣмъ нещастіи ѳтзначилися христіане явными доказами милосердія и узыскали наветъ у противникѣвъ узнанье. Коли такъ лютився голодъ съ джумою, терпѣвъ Максиминъ много въ вѣйніи съ Армянами, которіи хвашили оружіе противъ нему въ оборонѣ религіи своеи христіаньскои. По свѣдоцтву бо Созомена наверхулася Арменія до вѣры (пѣдъ королемъ Тиридатомъ стараньемъ св. Григорія просвѣтителя) еще передъ Константиномъ Великимъ.

Р. 313. Максиминъ бувъ звытяженный ѳтъ Ликанія и успособився по видимому добре для христіанъ. ѳнъ позволивъ, щобы свободы христіанъ на западѣ пѣдъ Константиномъ и Ликиніемъ перейшли на христіанъ. Вкоротцѣ же потѣмъ умеръ Максиминъ на страшну хворобу, въ которой выплыли ему очи. Наконецъ визнавъ ѳнъ, що трафляе его заслужена кара за люте гоненье христіанъ, и тако вызѣнувъ душу. По его смерти выгубивъ Ликиній его дѣтій и сродникѣвъ и послѣдователей и давъ христіанамъ свободу визнавати свою религію.

По тѣмъ короткѣмъ выкладѣ о владѣтеляхъ въ государствѣ Римскѣмъ и о гонителяхъ вѣры Максиміанъ (Галерію) и Макси-

минѣ на востоцѣ повертаю до св. мучениковъ, которіи подъ ними страдали.

До многихъ офѣръ гоненія Максиміана Галерія належать св. мученики Ермолай, Ермишъ и Ермократь. После миней императора Василія и после актовъ св. Пантелеимона св. Ермолай бувъ пресвитеромъ, а св. Ермишъ и Ермократь були причетниками церкви Никомидійской. Они позбали изъ тысячій христіанъ поубиваныхъ Максиміаномъ въ Никомидіи и крылися въ единомъ домику. Св. Ермолай мавъ способність бесѣдовати съ лѣкаремъ Пантелеимономъ и павернувъ его къ вѣрѣ. Коли потѣмъ сѣйmano св. Пантелеимона и взято ко допросу, довѣдано ся ѣтъ него о Ермолаю. Въ слѣдъ за тымъ бувъ св. старецъ схватанный съ Ермишомъ и Ермократомъ. Въ истязанію визнали всѣ три ѣтвально Іисуса Христа и поругавшися сквернымъ идоламъ, назвали ихъ поклонниковъ несчастными. Дятого мучитель предавъ ихъ рѣжнимъ мукамъ и осудивъ на мечне посѣчене, которе пріяли, благодарячи Бога.

Поученіе. Св. мученики зъ любви къ Богу положили душѣ свои. Любѣмъ Бога по ихъ прикладу; бо Богъ насъ такъ возлюбивъ, що и сына своего Единородного на смерть давъ за насъ.

Молитва. За честну Троицу три вкупѣ пострадавши мученики, со тьмами Ангелѣвъ нынѣ на небесѣхъ веселятся и молять о насъ Бога, щобысмо звытяжили ворогѣвъ спасенія нашего и пріяли вѣнецъ нетлѣнный.

225. Св. великомученикъ и цѣлитель Пантелеимонъ (Пантелеонъ.)

(Д. 27. липця.)

После миней и актовъ ѣтъ Метафраста у Болландистѣвъ¹⁾ Пантелеимонъ, которого имя означае все милостивый, народився въ Никомидіи. Бувъ сыномъ поганина Евсторгія и христіанки Евбуліи. Родичи называли его Пантолеонъ, що значить по всему левъ. Коли Пантолеонъ еще бувъ дитиною, умерла ему мати, и ѣтъ позбавленъ христіаньского поученія вихованный бувъ ѣтъ отца въ балвохвальствѣ. Вданъ же бувъ отцемъ въ науку славному лѣкарю Евфросину, подъ которымъ зробивъ великіи поступы въ хитрости лѣкарскѣй. Въ то время познавъ Пантолеона нѣкій старецъ

¹⁾ Acta SS. Jul. VI. d. 27. pag. 397.

пресвитеръ именемъ Ермолай и начавъ поучати его въ вѣрѣ христіанскѣй. Пантолеону подобалася та вѣра тымъ бѣльше, що припоминала ему науки и молитвы матерній. Ходячи отже до учителя Евфросина, Пантолеонъ вступавъ до Ермолая и посилявся его вѣроу. Едного же разу идучи ѳъ учителя Пантолеонъ, зобачивъ дитину при дорозѣ умерлу, а коло ней ехидну (ящѣрку), котора дитину убила. Зъ початку злякса, но потѣмъ пригадавъ си чудеса Христовіи и помолився Христу, щобы дитя ожило, а ящѣрка здохла. И заразъ такъ ся стало. Тымъ чудомъ такъ утвердився Пантолеонъ въ вѣрѣ, що заразъ побѣжавъ до Ермолая и оповѣвши ему чудо, просивъ и получивъ св. крещеніе.

Потѣмъ пробувъ Пантолеонъ сѣмъ днѣй при Ермолаю, черпаючи богато ѳъ жерель спасенія, а осмого дня указався отцю и учителю, вымавляючи, якъ мѣгъ, свою небытнѣсть. ѳъ того же часу старався отця до вѣры навести и омерзити ему балвохвальство. Въ то время прійшовъ до Пантолеона единъ слѣпецъ, который выдавъ на лѣкарей много грошей и потерявъ черезъ ихъ лѣки слабе свѣтло очіи своихъ. Пантолеонъ же призвавши имя Христове въ притомности отця своего, исцѣливъ слѣпця и тымъ чудомъ наведувъ до вѣры отця своего и исцѣленого слѣпця. Вскорѣ потѣмъ отецъ Пантолеона переставився, а Пантолеонъ одержавши по нѣмъ великій маєтокъ, роздававъ его убогимъ и безъ заплаты лѣчивъ хорыхъ. Тогды цѣлый городъ Никоидійскій обернувся до него съ недужными своими, и ѳнъ не такъ лѣками, якъ благодатію Христовою исцѣлявъ всѣхъ. Лѣкарѣ же начали ему завидовати и зненавидѣвши его, оскаржили передъ цѣсаремъ Максиміаномъ, що ѳтводитъ людій ѳъ богѣвъ и ширить вѣру Христову. На доказъ твердження своего привели до цѣсаря слѣпця, которого святой именемъ Христа исцѣливъ и къ вѣрѣ наведувъ. Запытанный ѳъ цѣсаря слѣпецъ визнавъ, що довго лѣченный бувъ ѳъ лѣкарей и утративъ слабе свѣтло очіи своихъ, но що Пантолеонъ призываньемъ имене Христоваго его исцѣливъ. Цѣсарь же рѣкъ ему: „Не будь такъ глупый и того Христа аніи споминай; бо знаю, що боги тебе оздоровили“. А онъ слѣпецъ исцѣленный не ѳтступивъ ѳъ своего признанія истины, и розгнѣванный цѣсарь велѣвъ его стяти. Св. Пантолеонъ купивъ его тѣло и похоронивъ коло отця. Потѣмъ святой взятый бувъ ѳъ цѣсаря къ допросу и ганеный за вѣру свою обѣцявъ именовъ Христовымъ исцѣлити которого небудь хорого, коли священники поганьскіи и лѣкарѣ именовъ богѣвъ своихъ не исцѣлятъ того хорого. И заразъ принесено хорого розслабленого жилами, который самъ рушится не мѣгъ, такъ

якъ лѣжку пѣдъ нимъ. Волали надъ нимъ балвохвалцѣ, призываючи Ескулапія, Діану и Ювиша, а коли ничего не выволали, св. Пантолеонъ пѣднеси очи и голосъ къ небу, помолвися и явши хорого за руку рѣкъ: „Въ имя Іисуса Христа, который пѣдноситъ упалыхъ встанъ и будь здоровъ“. И хорый на то слово вставъ и покинувши лѣжку, побѣгъ до дому.➤

Тымъ чудомъ многіи навернулися. Но цѣсарь треваючи въ невѣрію предавъ святого нашего мученію. Св. Пантолеонъ бувъ повѣшенный и желѣзными нѣгтями драпанный и свѣчами опалянный. Но заразы дѣялися рѣжній чудеса. Господь увѣльнивь святого изъ рукъ катѣвъ и потѣмъ изъ кипячого олова и изъ моря и ѣтъ дикихъ звѣрей и ѣтъ колеса, которымъ мучитель святого сокрушити загадавъ. Здивованный цѣсарь приписавъ тѣмъ чудеса чарамъ, учувши же ѣтъ святого Пантолеона о старцю Ермолаю заразы ведѣвъ его шукати. Вкоротцѣ поставлено передъ тираномъ св. Ермолая съ двома его учениками Ермиппомъ и Ермократомъ. Всѣ три визнали ѣтъважно свою вѣру и молитвою своею справили землетрясенъе и сокрушили идолы. Но заслѣпленный цѣсарь предавъ ихъ мукамъ и казавъ мечемъ убити.

Св. Пантолеонъ бувъ еще гдѣяке время въ заключенію, а потѣмъ на судъ призванъ за вытревале исповѣданъе Іисуса Христа осужденъ бувъ на ѣтсѣченъе головы, которе претерпѣвъ д. 27. липця. Въ смерти чувъ голосъ божій обявляющій ему, що ѣттеперь мае Пантелеймономъ (всемилостивымъ) званъ бути; бо дуже многіи черезъ него получаютъ милѣсть божу. Тѣло его погребали христіане съ честію на хвалу Бога въ Троици единого.

Певно есть, що за часѣвъ Θεодорита мавъ св. Пантелеймонъ церковь пѣдъ призванъемъ имени своего и праздникъ; бо то слѣдуе зъ бесѣды 8. Θεодорита о мученикахъ¹⁾.

Поученіе. „Возлюбиши Господа Бога твоего всѣмъ сердцемъ твоимъ“... То есть найголовнѣйша заповѣдь въ законѣ, котору св. Пантелеймонъ ѣтъ наверненя своего якъ найпильнѣйше выповнявъ. Стараймося ту заповѣдь по прикладамъ того святого точно выповняти, абысмо були участниками жизни вѣчнои въ небѣ.

Молитва. Всесвѣтлая память св. м. Пантелеймона сіяетъ якъ солнце кѣнцямъ и подаетъ непрестанно вѣрнымъ исцѣленія, недуги ѣтгоняючи и страсти исцѣляючи; молитесь бо завше Христу, даровати намъ велику милѣсть.

¹⁾ О св. мощахъ Пантелеймона и чудесахъ смотри Болландистѣвъ.

226. Св. м. Юліанія дѣва. (Д. 21. грудня.)

Маємъ акта сеи святои мученицѣ написанъ ѡтъ Метафраста и иншіи старшіи выданіи ѡтъ Болландинѡвъ¹⁾. Понеже тѣ акта не совсѣмъ достовѣрніи, то подаея тутъ исторія св. м. Юліаніи въ короткости такъ, що где повстае суперечка межи св. Метафрастомъ и старшимъ ѡтъ него авторомъ, послѣдуемъ св. Метафрасту.

Юліанія дѣвица народилася при кѡнци 3. столѣтія зъ поганьскихъ родичей въ мѣстѣ Никомидіи вифонійскѡй, где отецъ еи Африканъ бувъ дуже богатый и знакомитый. Якъ тѣлесна краса, такъ и дѣльнѡсть еи духа розвивалася вчасно, и она була дорога своимъ родичамъ. Но поганьска религія не задовольяла еи; длятого слышачи о Христвѣ и евангелію, съ вѣрою и радостію пріяла она религію христіаньску. Коли же знакомитый мужъ именемъ Елевсій, которому ѡтъ 9. року обрученою була, въ царство Максиміана зѡставъ епархомъ и съ нею вѣнчатися хотѣвъ, жадала ѡтъ него, щобы принявъ вѣру христіаньску. Бо мовила ему: „Що бы то було за супружество, тѣломъ съ нимъ соединитися, а духомъ розлучитися“? То було обручнику и отцю дѣвицѣ несподѣванкою. Они старалися найперше лагѡдностію вѣ до супружества намовити, а потѡмъ ялися найсуровшихъ средствъ. Отець мучивъ вѣ заключеніемъ и пѡддавъ ю строгѡй хлостѣ. Коли же то не помогло, ѡтдавъ вѣ въ руки обручника епарха (губернатора.) Епархъ скоро пересвѣдчився, що даремній будуть его просьбы и намовы, и длятого замѣнивъ давню любовь свою къ неи въ пекельну ненависть. Онъ жадавъ ѡтъ неи, щобъ принесла Артемидѣ (Діанѣ) офѣру, а за непослухъ велѣвъ вѣ обнажити, за ноги и руки четверочастно протягнути и рѡзгами бити, потѡмъ же за волосєе на кѡлька годинъ повѣсити, желѣзомъ и огнемъ мучити и такъ скатовану сняти съ мучилища и звязану кинути до темницѣ. Сюда прійшовъ до неи молячоися самъ духъ пекельный, притворившися въ ангела свѣтлости. „Тяжко терпишь, Юліаніе, рѣкъ вѣи духъ злобы; сила твоя не знесе бѡльше мукъ. Богъ видитъ немѡчь тѣла твоего и каже ти объявити, що маешь судии повиноватися и жертвовати“. Тогды затревожена мучениця возвала ко Господу изъ глубины сердца, щобъ не давъ вѣи поховзнутися, и Господъ даровавъ вѣи власть наступати на всю ворожу силу. Сейчасъ исцѣлена и ѡтъ

²⁾ См. Acta SS. Febr. II. d. 16. a pag. 868.

оковъ освободжена схватала она ворога и присиловала збзнати, кто бувъ, ѡтъ кого посланъ, и добула зъ него жалобы и нарѣканя на начальника тмы сатану, що непредвидѣвши такои побѣды дѣвицѣ, пѣславъ его на ту поругу. Межи тымъ пославъ правитель, щобы мучениця ставилася передъ него, если бы еще жива була. И се чудо! выпровадили зъ темницѣ дѣвицю здорову. Она була такъ красна, якъ коли ю спѣймали, и волокла за собою чорта якъ вязня, которого просячогося на послѣдокъ покинула въ гнѣйномъ мѣстѣ на дорозѣ подыбаномъ.

Правитель взявъ исцѣленіе мученицѣ за справку чарѣвъ и казавъ ю кинути въ великій огонь; но мучениця заляла огонь слезами и привела 630 душъ до признанія вѣры Христовои, за котору и мученическу корону ѡтнесли. Еще покушався тиранъ зломати вѣру дѣвицѣ въ котлѣ, въ которомъ ю варити велѣвъ. Коли же и тутъ ничего злого фѣи не сталося, казавъ ю стати. Мечемъ отже посѣчена ѡтѣйшла Юліанія къ Господу въ 18. роцѣ житя.

Тѣло св. мученицѣ пѣсля св. Метафраста забрала нѣкая римлянка именемъ Софія съ собою въ Римъ. Въ актахъ же у Болландистѣвъ читаемъ що буря загнала корабль съ мощами тыми ажъ до границъ Кампаніѣ, и зложено ихъ въ городѣ Путеоли, зъ ѡтки перенесено ихъ пѣзнѣйше до Куманы.

Поученіе. Мечнымъ усѣченіемъ взышовши на небеса св. Юліанія, перестерѣгае нашихъ красавицъ, щобы съ еретиками и иновѣрцами не заключали супружествъ и вѣсѣхъ насъ напоминае, оставити тѣлесніи страсти и восходити къ небеснымъ дворамъ, где она же и царствуе, просячи намъ грѣхѣвъ прощенія.

Молитва. Тѣлесніи роскоши оставивши, обручилася сотворителю своему. За вѣру Христову немилосердно протяжена, сѣчена булась рѣзками. И въ розжженный котель лютый судія тя вметае; Ангеломъ же Господнимъ спасену въ пѣчь огненну ты кидае, зъ ѡтки неушкоджена выйшовши, навернулась къ Христу 500 мужей, которіи заразъ съ 130 женами за вѣру посѣченіи упредили тя въ царствіи небесномъ.

227. Св. священном. Автономъ. (Д. 12. вересня.)

Св. священном. Автономъ живъ въ царство Діоклитіана. Авторъ его актѣвъ у Болландистѣвъ¹⁾ двѣстѣ лѣтъ по смерти сего святого

¹⁾ См. Acta SS. Sept. IV. d. 12. a pag. 14.

видѣвъ его тѣло незѣпсуге. Писавъ около 520 р., но акта тѣ не сугъ вѣры неоспоронои.

Пѣсля тыхъ актѣвъ св. Автономъ бувъ епископомъ въ Италиі. Около р. 303. во время гоненія Діоклитіана ухилився въ Сореосъ до Вионіи, где усердно проповѣдає слово бже и наворачувъ много душъ. Выходивъ же зъ ѣтамъ въ рѣжніи стороны, сѣючи щасливо сѣмя слова бжого и выкореняючи терньє безбожія. Коли разъ повернувъ въ Сореосъ и прійшовъ въ мѣстци „Лимни“, наворачувъ тамъ многихъ. Но погане напали на него при олтари въ выбудованѣй нимъ церкви св. архангела Михаила въ городѣ Сореосъ и зарубали его, коли совершавъ св. литургію. (Пострадавъ передъ р. 323).

Въ царство Константина В. нѣкій Северіанъ создавъ прекрасну церковь надъ гробомъ св. Автонома. Коли пѣшло въ непамять, що въ тѣй церкви моци святого почивають, була она розорена. Но пѣзнѣйше найдено тамъ св. моци нетлѣнный и создано на тѣмже мѣстѣ нову церковь. (Около р. 500).

Житієписецъ св. Автонома писавъ частію изъ старшого памятника, которого авторъ зъ невѣжества много помѣшавъ и много опустилъ, частію изъ устного преданія клиру служачого при церкви св. нашего мученика. Бесѣдуючи о чудесахъ, которіи моцями св. Автонома совершались, додає, що самъ видѣвъ тѣ моци нетлѣнный. Видъ лица бувъ цѣлый, кожа крѣпка со всѣмъ волосѣмъ. Тѣлько очи троха отвертї здавалися то указовати, що хоть видить, таки право смерти хоронячи, удає тишину. И проче тѣло хоронилося цѣле, нерозстроєне. Такъ Господь прославивъ святого своего въ тѣлѣ, которе було храмомъ Духа Святого и хвалило Бога.

Поученіє. Св. Автономъ любячи Бога, не тѣлько самъ хваливъ и благословивъ Его, але старався также, щобы имя бже ѣтъ другихъ хвалилося и почиталось. Наслѣдуймо того святого въ любви и стараймося о ширенѣ славы бжои межи людьми.

Молитва. Вєсь ворожій туль выпорожнивъ єсь, св. м. Автономе, и показавъ єсь, що вороги на дармо вооружилися на тя. Представивъ єсь ся церкви святителемъ побожнымъ и страдалцемъ вѣрнымъ; длятого славячи св. твою память, просимъ, моли о насъ єдиногo чєловѣколюбця Бога.

228. Св. м. Агапій ись нимъ шѣсть св. мученикѣвъ. (Д. 15. марця).

Пѣсля Евсевія не довго по осужденю св. Агапія и Оеклы (см. выше ч. 215. II.) торжествовали погане великій праздникъ,

и часто говорено о тѡмъ, що на играхъ въ позорищу праздника ради уготованныхъ кромѣ борцѣвъ имъ назначеныхъ являются такожь христіане, которіи найновше осужденіи були въ снѣдъ звѣрѣямъ. Коли та поголоска все дальше и ширше росходилася, шѣсть юношей христіанскихъ одушевились желаніемъ мученичества въ той способъ, що звязавши собѣ руки, поспѣшили до правителя Урбана, который власне хотѣвъ ити въ амфитеатеръ, и вызнали, що суть христіане и не бояться звѣрей. Еденъ зъ нихъ звався Тимолай, родомъ зъ Понта евкеинского, второй зъ Триполя феникійского звався Діонисій, третій на имя Ромуль (Ромиль) бувъ иподіаконъ зъ Діосполя палестинского; кромѣ тыхъ були два египтяне Паесисъ и Александеръ и единъ юноша зъ Газы также именемъ Александеръ. Правитель съ товаришами своими удивився не мало ихъ мужеству. Онъ приказавъ ихъ заразъ заключити въ темницу, где присовокупилися имъ не по многихъ дняхъ еще два иншіи. Единъ звався такожь Агапій и передъ ними претерпѣвъ страшніи муки за вѣру, а другій на имя также Діонисій хотѣвъ ихъ осмотрити рѣчами потрѣбными до утриманя. Всѣ тѣ святіи ѡсемъ числомъ були потѡмъ дня 24. марта р. 305. въ Кесаріи стятіи. Понеже въ цѣлѡй церкви чествуются, то видко, що по вдохновеню божому предалися осужденію. Минѣе ставятъ вмѣсто Паеса юношу званого Публія и мовять, що второй Діонисій бувъ египтянинъ, слуга Агапія.

Поученіе. Добрый христіанинъ выповняе не тѡлько заповѣди божіи и рады евангельскіи ѡтповѣдно своему званію, але послѣдуе также вдохновенямъ божимъ, черезъ що дѣлаеся участникомъ ѡтеческой ѡпѣки божою и особенныхъ ласкъ божихъ. Святіи мученики, о которыхъ тутъ бесѣда, булибы запевне були за вѣру оскарженіи и тяжкимъ мукамъ подданіи. Коли же послѣдуючи вдохновеню божому, предалися саміи на судъ и осужденіе, легче совершили съ великою славою бѣгъ мученичества. — Но коли хочемъ ити за тымъ, що вдохновеньемъ божимъ бути здаеся, мусимъ уважати, чи не есть то рѣчь, котору намъ свѣтъ або діаволь поодае.

Молитва. Седмочисленный ликъ святыхъ мученикѡвъ пострадавъ крѣпко за святу Троицу и совокупився тьмамъ небесныхъ умѡвъ. Тыхъ молитвами ущедри насъ, челоуѣколюбче.

229. Св. и славный великом. Димитрій, мироточець. (Д. 26. жовтня).

Житіє и страданіє св. великом. Димитрія извѣстне єсть намъ изъ записокъ Фотія, изъ житія, которе въ 9. вѣцѣ Анастасій библіотекаръ изъ греческого на латиньске перевѣвъ, изъ оповѣданя греческой рукописи незнаного автора и изъ житія написаного ѡтъ Метафраста¹⁾.

Св. Метафрастъ оповѣдає исторію св. великом. Димитрія дуже просторонно. Начинаючи ѡтъ первыхъ лѣтъ Димитрія, утверждає о нѣмъ, що бувъ сыномъ побожного христіанина зъ высокого роду; що родився и виховався въ Солуню, столиці Македоніѣ; и що возмужавши пріявъ ѡтъ императора Галерія Максиміана чинъ аниппата (проконсула) Греціѣ. Изъ всѣхъ памятниківъ певнымъ показуєся, що святой нашъ великомученикъ во время гоненія Діоклитіанового въ мѣстѣ Солуню явно станувъ по сторонѣ христіанъ и свѣтломъ добрыхъ своихъ дѣлъ являвъ избраніє свое. Послѣдуючи вдохновеніямъ божимъ, ширивъ ѡнъ много вѣру Христову и представився всѣмъ наставникомъ побожности. Що до виѣшности его мовить Метафрастъ, бувъ ѡнъ мужъ надобного лица и шляхетного возрѣня и ѡтъ самыхъ раннихъ лѣтъ перевышавъ всѣхъ ровесниківъ своихъ добродѣтелями.

Коли императоръ Галерій Максиміанъ прійшовъ въ Солунь и выславъ воинѣвъ шукати исповѣдниківъ Христовыхъ, мовять всѣ памятники, воины не потребовали св. Димитрія шукати; бо ѡнъ не кривеся, що належить къ Іисусу Христу душею и тѣломъ. Пѡймавши его отже привели къ Максиміану, который ишовъ дивитися на бои гладіаторѣвъ, що по мерзкому звичаю римлянъ едни другихъ убивали для забавы зрителей. Императоръ же той незатримуючися про Димитрія, велѣвъ заразъ кинути его до вязницѣ коло публичной банѣ недалеко амфитеатру (позорища). По кровавыхъ же играхъ вийшовъ дуже злый и сердитъ; понеже боець на имя Лій, которого дуже любивъ, зѣоставъ убитый. Длятого, коли мовлено ему знову за Димитрія розъяренный приказавъ его сбости копіями. (Около 306 року дня 26. жовтня).

Пѣсля актѣвъ св. Димитрія ѡтъ Метафраста при смерти св. Димитрія бувъ его слуга именемъ Луппъ. інъ пріявъ кровь святого мученика наплечникомъ его и омочивъ въ нѣй такожъ пер-

¹⁾ См. Acta SS. Octobr. IV. d. 8. а р. 50.

стенъ, который носивъ на руцѣ, и творивъ потѣмъ тыми многіи исцѣленія чудесніи. Коли же о нѣмъ доводъдася Максиміанъ велѣвъ убити его съ нѣкими иншими вѣрными.

Тѣло св. Димитрія погребане було на мѣстѣ смерти, где христіане збудовали вчасно церковь. Грѣбъ св. великом. Димитрія прославився потѣмъ чудеснымъ запахомъ, который зъ него выходивъ, и чудеснымъ миромъ, которе изъ тѣла святого сочилось, и множествомъ чудесъ содѣланныхъ за призваніемъ святого Димитрія¹⁾.

У Болландистѣвъ маемъ исторію тыхъ чудесъ написану ѡтъ Іоанна архієпископа Солуньского, писателя 7. вѣку, и продолженія исторіѣ той ѡтъ двухъ безименныхъ авторѣвъ пѣзнійшого времени.

Изъ оповѣданія Іоанна Солуньского подаеся тутъ слѣдующе. Морей пѣсокъ и дожджу капль почислити або чудеса здѣланій предстательствомъ св. побѣдоносця Димитрія выложити рѣвно невозможно есть. — Якъ знаете, недавно поразивъ Господь за беззаконія нашѣ Солунь и всю окрестнѣсть все пожирающею джумою. Всѣ безъ вынѣтку хлопцѣ и мужи умирали и позѣбавали самѣ старцѣ. Горожане отже дѣткневѣ такою казнію прибѣгли до церкви честного м. чудотворця. И о чудо! многіи були исцѣленіи черезъ св. мученика, бо святой звидѣвъ ихъ ночью и исцѣливъ въ короткѣмъ времени. Напротивъ иншихъ поминувъ въ нѣчнѣмъ посѣщеню и сѣи або заразъ умерли, або мусѣли довгу недугу перебути. И то тѣ, що въ домахъ своихъ недужіи позѣбавали на ложахъ своихъ, майже всѣ померли, такъ що многіи мерцѣ лежали непогребаніи; а тѣи, котріи прибѣгли къ храму св. мученика майже всѣ зѣстали исцѣленіи. Бо ото Богъ отворивъ очи одному изъ недужныхъ въ храмѣ св. Димитрія въ Солуню лежачихъ и той захваченный ночью узрѣвъ св. Димитрія убраного въ знамениту шату, якъ съ одержаною царскою властію нѣбы инатъ (консулъ) обходивъ людіи и удѣлявъ имъ ласки, а поминувъ со смуткомъ тѣлько мало зъ нихъ, которіи вкоротцѣ потѣмъ померли. — Въ двухъ випадкахъ голоду пановавшего въ Солуню помѣгъ св. Димитрій утѣсненымъ крайнамя своимъ въ чудесный способъ, бо мигѣмъ божимъ приславъ городу корабль наладованъ збѣжемъ. — Р. 597. вождъ Аварѣвъ розгнѣвавшись на цѣсаря Маврикія, выпровадивъ огромне

¹⁾ Въ праздникъ св. Димитрія дня 26. жовтня обходимъ такожъ память великого землетрясенія, которе збулося въ Константинополю въ царство Льва исаврійского р. 740.

вѣско противъ Солуню и опустошивши вѣ околицѣ, которыми ишовъ, станувъ несподѣвано передъ городскими стѣнами. Коли же другого дня засвѣтало, и неприятели драбины до стѣнъ приложили, явився на стѣнахъ св. м. Димитрій вооруженный въ убраніи воинскѣмъ и поразивши первого варвара, который выходивъ на стѣну, скинувъ его и спадающимъ нѣмъ струнувъ многихъ иишихъ, що по драбинѣ выходили. Тогда вѣ тамъ притомніи варвары ѳтекочили ѳтъ стѣнъ, и горожане якбы божимъ мигомъ майже вѣ съ оружіемъ прибѣгли къ стѣнамъ. Зъ рѣжныхъ же причинъ було ихъ мало, и городъ находився въ наибѣльшѣмъ утѣску. Но знову св. Димитрій являючися оборонителемъ мѣста своего, показався неприятелямъ на чолѣ великого вѣска выходячій изъ города и наповнивъ ихъ такъ великою тревогою, що съ наибѣльшимъ посѣхомъ розсыпалися въ утечку и городъ увѣльнили ѳтъ осады.

Подѣбно по свѣдоцтву безименного автора выбавлявъ св. Димитрій бѣльше разъ мѣсто Солунъ ѳтъ нашествія варварѣвъ.

Тѣ и многіи ииші чудеса можна читати у Болландистѣвъ обширно. Тамже на заключеніе подаются вѣсти о масти або олѣю который чудесно вытѣкавъ изъ гробу св. Димитрія и исцѣлявъ недужныхъ вѣрою его употребляющихъ. И се чудо тревало еще въ 13. и 15. вѣцѣ по Христѣ, бо маемъ на то по одному свѣдку изъ тыхъ столѣтій.

Цоученіе. Истинно великій есть, кто Бога любитъ. Св. Димитрій любовію божію зыскавъ наибѣльшу славу не тѣлько на небѣ, но и на земли межи народами. Длятого стараймося усвоити собѣ любовь божу, неустанно просячи еи ѳтъ Бога. „Аще кто ѳтъ васъ лишентъ есть премудрости, да проситъ ѳтъ дающаго Бога вѣсѣмъ“, мовитъ св. ап. Яковъ.

Молитва. Днесъ наповняемся радостію духовною, видячи непрестанно текуче жерело мира твоего. Божественного свѣтла повный, св. мучениче, розганий темноту страстій нашихъ; подавай намъ молитвами твоими, яко во дни благообразно (взорово) жити и оглядати божій свѣтъ неприступный.

230. Св. м. Несторъ. (Д. 27. жовтня).

Пѣсля св. Метафраста послѣдній повѣдъ къ осужденію св. великом. Димитрія бувъ слѣдующій. Императоръ Максиміанъ любивъ нелюдскіи игры глядіаторѣвъ въ амфитеатрѣ и мавъ любимого бойця именемъ Ліа (Лнея), по роду Вандаля, мужа незвычайно

силы и зручности, которому построить высокій и просторый помѣсть и приглядався съ утѣхою, якъ тойже все звытяжавъ противникѡвъ, кидаючи ихъ на землю и убиваючи. (Его заставляно бороти и убивати христіанъ, зъ которыхъ многихъ убивъ.) На то съ незадоволеньемъ дивився еденъ юноша Солунскій на имя Несторъ и рѣшився ити противъ любимця царского, желаючи смирити гордость Лиеву и надѣючися, що молитвами чудотворця Димитрія подужае силу Лиеву. Передъ подвигомъ отже удаеся до св. Димитрія въ темницу, объявляе ему свое намѣреніе и просить благословленія. Святой же Димитрій ознаменовавъ его знакомъ креста и предповѣвши, що побѣдитъ та буде за Христа замученъ, поблававъ его на велита. И такъ сталося. Несторъ пошовъ на побоище и воскликнувши: „Боже Димитріевъ помилуй мя“, начавъ бѣи и вкоротцѣ задавъ Лиєви смертельну рану. Но розгнѣванный царь велѣвъ заразъ призвати побѣдителя и запытавъ его, якою волшебною штукаю або чією помічю звытяживъ славного борця. Несторъ ѡтповѣвъ, що единъ помічникъ его есть Богъ Димитрія, Богъ христіанъ. Коли дальше Несторъ проповѣдавъ того Бога, Максиміанъ приказавъ его посѣчи мечемъ, и узнавши, що Димитрій благословивъ его до борбы, осудивъ Димитрія на смерть. Рано д. 26. жовтня высланіи воины вѣшли въ темницу и умертвили молячогося Димитрія кошіями.

Понеже та исторія до минеи принята есть и въ службѣ святого Нестора порушаеся, то треба мыслити, що св. Димитрій по вдохновеню божьему благословивъ Нестора, чтобы визнавъ на позорищу правдивого Бога, убивъ гордого гладіатора Ліа и пріавъ за исповѣданье Христовой вѣры вѣнецъ мученическій.

П о у ч е н і е. Не позволено есть безъ порученя зверхной власти убити злочинцю. Но вѣльно каждому боронити своего жита съ убійствомъ несправедливого нападника.

М о л и т в а. Безбожности угасивъ есь поломѣнь росю кровій твоихъ и жертву живу въ воню запаху принѣсь есь Господу, мучениче Несторе, зываючи: Благосзовенъ еси Боже отцѣвъ нашихъ“.

231. Св. мм. Аникитъ и Фотій. (Д. 12. серпня.) **И св. мм. Евлампій и Евлампія.** (Д. 10. жовтня.)

І. Пѣсля гр. минеи во время гоненія Діоклитіанового въ городѣ вионійскѡмъ Някомидіи живъ единъ комитъ на имя Аникитъ (Незвытяженный), который наповнившись ревностію божьою

вызнавъ передъ царемъ Иисуса Христа. За тое же бувъ окрутно битый воловыми жилами. Но Господь прославивъ его передъ мучителями рѣжными чудесами. Тогда злучився со св. мученикомъ въ признаню Христа нѣкій его сродникъ (братанокъ) именемъ Фотій (Свѣтлый) и оба були заключенъ въ темницу. Побѣдѣше оба святїи були строганїи желѣзомъ, опаланїи свѣчами, битїи камѣнемъ; но дѣзнали надзвычайнои помочи божои, котора выбавляла ихъ ѡтъ рукъ мучителей. На конецъ по трилѣтнѣмъ заключеню велѣвъ невѣрный царь, кинути ихъ въ нѣчь огненну. (Около 306. року.) Тѣла святыхъ побѣстали неушкодженїи въ печи и були вытягненїи. Потѣмъ въ тѣй самѣй печи пострадали еще многїи христїане¹⁾. Звѣрей стремленїя, мовимъ, въ службѣ св. Фотія и Аникита, не убоялистеся, вѣрнїи кѣтлѣвъ не страхалистеся, анї членѣвъ ѡтѣченя, нї мучителей грозбѣ, зываючи: „Благословѣтъ все дѣла Господнїи Господа“.

II. О св. мм. Евлампію и Евлампіи читаемъ акта зъ греческихъ рукописей зрѣвнанїи съ актами Метафрастовыми²⁾. Коротке содержанье тыхъ актѣвъ есть слѣдующе.

Въ царство Максиміана живѣ въ Никомидїи знаминитый христїаньскїи юноша Евлампїи. Коли оголошено дуже лютый едиктъ въ Никомидїи противъ христїанамъ, крывея ѡнъ съ иными вѣрными въ нѣкѣй печерѣ за мѣстомъ. Но вскорѣ бувъ ѡнъ посланъ ѡтъ прочихъ въ Никомидїю, абы купявъ пищѣ. Коли прибувъ въ городъ, зѣставъ затриманый и возваный ити офѣровати богамъ, которыхъ празникъ обходили погане 3. марця. Понеже вызнавъ вѣру свою, бувъ запровадженный до начальника городекого Максима. Сей же велѣвъ его на мучилище повѣсити и (по бокамъ) строгати, дальше бичовати и по хлостѣ положити на распаленѣмъ ложу. Но Богъ удержавъ жизнь мученика чудеснымъ способомъ и давъ ему сокрушити молитвою идолъ едного бога поганьского. Удивленный тымъ судїя взявъ святого къ новому допросу.

Молода же сестра св. мученика, котора звалася Евлампїя, чула о его страданїю и поспѣшивши на мѣстце подвига, злучилася съ нимъ въ исповѣданю вѣры. Дятого була разомъ съ нимъ ѡтъ невѣрныхъ мучена, а ѡтъ Бога чудесами прославлена. По семъ безбожный судїя осудивъ обоє на ѡтѣченье головы. Коли же ихъ приведено на мѣстце казни, Евлампїя умерла, закимъ коснувся ен

¹⁾ См. Acta SS. Aug. II. d. 12.

²⁾ См. Acta SS. Octobr. V. d. 10. a pag. 67.

мечъ ката, и мертвой отрубано голову. По ней сеченый бувъ Евлампій. При способности ихъ страданія навернулося 200 душъ къ Христу, который еще передъ ними за Христа пріяли смерть мученическу. (Такъ пише и минея Венеційска.)

Поученіе. Любовь божя въ насъ есть сила, которая черезъ практику укрьплена; для того возбуждаймо въ въ собѣ часто, чтобы въ день лютый покусъ такъ яенымъ поломънемъ палала, якъ его видимъ въ страданіи св. мучениковъ.

Молитва. Васъ страдалецъ славніи не могли розлучити отъ любви Христовой умноженіи муки, ни огонь ни раны ни котловъ вренія ни острота меча; но пострадавши за Христа, обогатилистеся вѣнцемъ нетлѣннымъ и пріялисте царство небесне съ вѣми добрами, о истинно преблаженніи!

232. Св. мм. Адріанъ и Наталія. (Д. 26. септія.)

Коли городъ Никомидійскій, збореный кровавымъ гоненіемъ христіанъ подъ цѣсаремъ Максиміаномъ, всецѣлый со окрестностями предаваея идолопоклонству и зъ далека смердѣвъ офрами погаными и дымомъ ихъ, донесено гонителямъ ловячимъ христіанъ, що декоторіи зъ христіанъ крыются въ единомъ вертепѣ, где почію спѣваючи, чутися дають. Гонитель отже безпроволочно взяли съ собою воинѣвъ и прійшовши тамъ, схватили 23 христіанъ, которыхъ заразъ повели въ городъ къ цѣсарю. Святіи отъ нихъ веденіи здыбали Максиміана, коли ишовъ оффровати идоламъ. Видячи же ихъ цѣсарь, велѣвъ застановити повѣзъ и возвавъ ихъ, абы оправдалися. Они же щире признали, що уважають его повелѣніе о идолахъ глупостію и смѣются изъ сатаны, который дѣйствуе въ сынахъ погибели. То рекши охочо предалися на муки и терпѣли все великодушно мовячи, що чимъ больше пострадають, тымъ больше буде ихъ заплата въ небѣ. Императору здавалося то смѣшнымъ, що тѣ, которымъ онъ заразъ здѣлаетъ головы зъ плечъ, ожидаютъ вѣнцѣвъ на небѣ, и напоминавъ ихъ, чтобы ся не губили дармо. Они же ревнующи о славіи божьей рекли: „Въ погибель самъ поѣдешъ, тиране, вороже истины; понеже такъ окрутно мучишь божихъ робѣвъ, который не здѣлалъ ничего злого“. По окрутной хлостѣ велѣвъ цѣсарь ихъ оковати и по записанію ихъ именъ отвести въ темницу.

Тогда Адріанъ, начальникъ отдѣлу воинѣвъ, дивовався ихъ мужеству и терпѣливости и запытавъ, якіи бы тѣ нагороды були,

за которіи зносять такъ тяжкіи муки. На ихъ ѡтповѣдь, що по словамъ св. писма око не видѣло, ухо не слышало, и на сердце человѣче не прійшло, що уготовавъ Богъ любячимъ Его (Ис. 64, 4.), приступивъ Адріанъ до нотарей записующихъ имена мучениковъ и рѣкъ имъ: „Положѣтъ, прошу, и мое имя съ мужами сими святыми; бо и я христіанинъ“. Онъ бувъ трохи поучень въ вѣрѣ христіаньскій женою своею Наталією, которая тайно визнавала Христа. Бувъ же тамъ самъ цѣсарь Максиміанъ притомный и заволавъ Адріана, абы чимъ скорше ѡткликавъ вызнанье вѣры. Коли Адріанъ твердо стоявъ въ исповѣданію, велѣвъ его обтяжити кайданами и ѡтвести съ 23 мучениками въ темницу. Наталія же увѣдомлена о томъ, прійшла до него въ темницу, тѣшила зъ его навернення, ободряла его и поручала науцѣ и молитвамъ союзниковъ святыхъ. Потѣмъ поздоровивши мужа, съ радостію вернула до дому.

По кількохъ дняхъ Адріанъ подкупивъ сторожей, абы пустили его до дому, ѡтвѣдати жену свою. Коли прійшовъ до Наталіѣ, она зъ початку настрашилася, думаючи, що ѡтступивъ ѡтъ вѣры, абы увѣльнитися ѡтъ казни; длятого и не хотѣла ѡтворити ему дверій. Но онъ освѣдчивъ ѣй, що маючи незадовго ити на судъ, приходитъ вызвати ѣѣ, абы була при его подвижѣ. То слышавши, ѡтворила ему и по привитанію и короткѣй розмовѣ ѡтпроварила его до темницѣ. Тамъ пробула она сѣмъ днѣй и служила св. мученикамъ, которыхъ найшла въ оплаканѣмъ станѣ. Тѣла бо ихъ гнили ѡтъ одержавныхъ ранъ, и червы выходячи, лазили по нихъ.

А коли прійшовъ часъ суда, приволочено двацять и трехъ разомъ на судъ и приведено звязаного Адріана за ними. Понеже двацять и три вже не способніи були пріяти новыхъ ранъ безъ утраты жизни, то поставлено передъ императоромъ самого Адріана, розбравши его до нага (и давши ему въ руки орудія мучительскія.) Тогда святіи мученики съ Наталією мовили ему радоватися, що здѣлався гѣднымъ ити съ крестомъ въ слѣдъ за Іисусомъ Христомъ, и наминали, абы не уважавъ на легкое нынѣшньої печали, но на тяготу славы вѣчной. Св. Адріанъ твердо визнавъ передъ Максиміаномъ Іисуса Христа и бувъ сукатыми палицами битый. Святіи двацять и три чувши ѡтъ Наталіѣ, що ея панъ вже для Бога начавъ терпѣти, молилися за него, и онъ твердый вѣрою рѣкъ цѣсарю: „Чимъ бѣльше умножаешь мои муки, тиране, тымъ бѣльше увеличаешь нагороды у Бога“. Розъяренный тиранъ велѣвъ чотыремъ мужамъ бити его по животѣ. Незвытяживши же мученика, велѣвъ ѡтвести его съ прочими до темницѣ. Воины ѡтже еднихъ тягли,

ившихъ же стояти немогучихъ волокни до темницъ. Святая же Наталія піддержуючи Адріана, говорила ему: „Щасливый еси, Господине мой Адріане, понеже терпѣвъ еси за Христа пострадавшего для тебе. Се идешь видѣти Его славу; бо тѣ, що суть товаришами Его терпѣній, будутъ и славы участниками“. Коли святіи прибули въ темницю, Наталія съ инными женами служила имъ. А якъ женамъ взборонено приходити до темницъ, то приходили перебраніи по мужески. Напослѣдокъ повелѣвъ тиранъ поломати мученикамъ кости. (Свѣта Наталія вытревала при мужу своимъ до послѣднього его дху и сховала си ѳттѣту его руку.) Дня 26. серпня всѣ святіи мученики нашіи предали Богу душъ свои, и каты кидали ихъ тѣла въ пѣчь огненну. Но Богъ загасивъ огонь дождемъ съ неба и давъ, що Христіане вынявши неушкоджені тѣла завезли до Византіѣ.

(По кѣлькохъ дняхъ единъ честный мужъ пославъ до Наталіѣ, просячи, абы була ему созругою. Она же одержавши три дни на размыслъ, молилася Богу нильно у руки мужа своего, и пріяла въ видѣнію раду ѳтѣхати до Византіѣ за тѣломъ мужа, щобы тамъ ѳтпочала. Выбравшися ѳтже якъ найскорше съ рукою мужа ѳтплыла до Византіѣ и прибувши въ той городъ умерла при тѣлѣ свѣтого Адріана и тѣлахъ прочихъ мучениковъ и була съ ними похоронена тамже на предмѣстїю Аргірополю.) — Розрѣжнати треба Адріана, сына Проба, убитого ѳтъ цѣсаря Ликинія, и Адріана, мужа Наталіѣ. Оба пострадали въ Никомидіи и мощи ихъ перенесено въ Аргірополь коло Византіѣ. Греки обохъ почитаютъ дня 26. серпня¹⁾).

Поученіе. Жена повинна почитати мужа своего яко своего пана и слухати его. Повинна любити его любовію надприродною, приводити его ко Богу и спасенію вѣчному.

Молитва. Жены богомудрой словеса пріѣвши до серця, св. Адріане мучениче, устремивъ еси ся усердно ко мученіямъ. Съ созругою вѣнецъ славы пріѣвши, моли Христа Бога, спаситися душамъ нашимъ.

233. Св. великом. Θεодоръ Тиронъ.

(Д. 17. лютого и въ I. суботу великого поста.)

Пѣсля актѣвъ и миней треба розрѣжнати двохъ св. мучениковъ Θεодоровъ: 1) единъ зъ нихъ прозванъ естъ Тиронъ, служивъ

¹⁾ См. Acta SS. Sept. III. pag. 269.

въ когорть „тиронѣвъ“ (новобранцѣвъ), бувъ зъ стороны Амасіѣ отъ мѣсточка Хуміалѣвъ и зѣставъ за Христа киненый въ пѣчь огненну, где и скончався, въ цѣсарство Максиміана и Максимиана (р. 306.); второй св. Θεοδoръ называеся Стратилатъ (воевода), родився въ Евхантиѣ, городѣ Понта, пострадавъ въ царство Ликиніа (р. 319.), бувъ роспятий на крестѣ, чудесно снятъ и исцѣленъ, потѣмже по приказу Ликиніа стятый. Оба же святіи зѣстали похороненіи въ Евхантиѣ. — По причинѣ тѣй городъ Евханта прославленный пріявъ привилей увѣльнення отъ юрисдикціи Митрополита Амасіѣ. Пѣзнѣйше Іоаннъ Тзимискъ, благодарячи Θεοдору стратилату за побѣду ѡтнесену надъ Скиѣами, збуривъ церковь создану надъ мощами св. Θεοдора до основанія еи и создавъ ишу велелицу, котору выпосаживъ грунтами, а городъ Евхантскій назвавъ Θεοдopoпoлемъ. (Р. 971.).

Но акта тыхъ св. Θεοдoрѣвъ мученикѣвъ и минеѣ не довѣляютъ насъ перекопати, що дѣйстно св. Θεοдoръ Тирoнь и св. Θεοдoръ Стратилатъ суть два рѣжніи мученики. Правдоподобно бо есть тѣлько единый Θεοдoръ мученикъ въ Евхантиѣ похороненъ, о которѣмъ повстали рѣжніи историчніи оповѣданія. И въ службѣ св. м. Θεοдора Тирона дня 17. лютого очевидно тойже идентификуеся съ Стратилатомъ; бо тамже сѣдаленъ по 3. пѣсни канона о св. Θεοдoрѣ Тирoнѣ мовить, що бувъ на крестѣ воздвиженъ, претерпѣвъ очей извертѣніе; а 3. тропарь 7. пѣсни канона мовить о нѣмъ, що цѣлый спалився огнемъ мученій. Тріодъ же постна въ службѣ св. м. Θεοдора Тирона въ день 1 суботы поста мовить, що Максиміановыми ласканьми не уклонився отъ вѣры и богиню лжеименяту съ требищемъ попавивъ. Служба св. м. Θεοдора Стратилата д. 8. лютого мовить, що дерзнувъ на смерть огненну; но потѣмъ бееѣдуе о роспятию его на крестѣ и избоденю очей.

Помимо же той непевности, чи треба розрѣжнати св. мученика Θεοдора Стратилата отъ св. Θεοдора Тирона, низше въ IV. книжцѣ Житій подамъ то що читаемъ о святѣмъ м. Θεοдoрѣ Стратилатѣ, а тутъ подаю исторію св. м. Θεοдора Тирона изъ похвальной бесѣды выголошеной св. Григоріемъ Ниссійскимъ и изъ актѣвъ отъ Метастаста, которіи находятся у Сурія пѣдъ днемъ 9. листопада.

Св. Григорій Ниссійскій державъ красну бесѣду въ честь св. м. Θεοдора Тирона въ день его праздника надъ его гробомъ. Въ тѣй бесѣдѣ оповѣдае о св. Θεοдoрѣ, що походивъ, якъ праведный Іовъ, зъ восточной стороны. Тамже взятый бувъ до вѣйска и прійшовъ съ тымъ полкомъ, до которого его записано, въ нашѣ стороны, т. е. въ сторону Амасіѣ, города въ Понтѣ. Коли же

рантовно повстала война по закону и рѣшенію сатаны, въ которѣй всякъ христіанинъ на смерть веденъ бувъ, тогда сей три и чѣтыри разы блаженный Θεοδoръ показавъ отличну побожнѣсть свою, носячи, най такъ скажу, на чолѣ написане исповѣданье вѣры. Не бувъ бо вже новобранецъ добродѣтелию, ани несвѣдомый воинской вправы и борбы, но мужественный и ѳважно выставляющійся на небезпеченства. Длѣтого правитель съ трибуномъ (полковникомъ) зѣбѣшовшися, якъ иногды Иродъ съ Пилатомъ, поставили на судъ роба (Христа) роспѣтого и оскаржили его за упоръ противъ закона императора (Максиміана и его товариша.) На то ѳповѣвъ имъ святой: „Богѣвъ не знаю (бо не суть дѣйстно), а вы мылитесь, которіи лживыхъ демонѣвъ (бѣсѣвъ) божимъ именемъ чтите, менѣ же Богъ есть Христосъ, Единородный сынъ божій; за побожнѣсть отже и вызнанье того и кто ранить най рѣже; и кто бичуе, най сѣче; и кто палить, най поломѣнь приложить; и кто тыми словы моими ображаеся, най языкъ выйме; бо тѣло довшно поединокими членами воздати Сотворителю терпѣливѣсть“. Та ѳповѣдъ впровадила тиранѣвъ въ здумѣнье; коли же радили, що робити, единъ воинъ хотячи пописатися дотепомъ своимъ, рѣкъ святому: „Чи есть, о Θεοдоре, сынъ Богу твоему? и родить тойже, якъ чоловікъ, чувствомъ плоти подлеглый“? Отповѣвъ мученикъ: „Богъ мой не родивъ, обычаемъ чоловіка тѣлеснымъ чувствамъ подлеглого; но визнаю Сына и говорю о такомъ рождествѣ, которе пристойне есть Богу; ты же, окаянику и нерозумный, чому не встыдаешься, визнавати жену богомъ и поклонятися ѣй яко матери 12 дѣтій, плодитѣй въ способъ свиней або заяцѣвъ“? По тѣй ѳтиравъ поганьству данѣй судіѣ подъ позоромъ лагѣдности дали Θεοдору мале время до намыслу. Но воинъ Христовъ уживъ данои си зволоки до дѣла ѳважного и мужеского. И вотъ вамъ, що зробивъ. Небыличнѣй матери богѣвъ (Кибеля званѣй) бувъ храмъ поставленный въ столиці Амасіи. Святой отже во время даного си безпеченства той храмъ подпаливши, сжегъ при добромъ вѣтрѣ и давъ тымъ чиномъ безбожнымъ и лиходѣйнымъ ѳповѣдъ, которой по намыслѣ ѳтъ него ожидали. Потѣмъ не крывся святой съ тымъ, що зробивъ; но коли безбожніи галасовали, жалуючи храма и статуѣ, хвалилися удачею чину своего. Длѣтого судіѣ розъяреніи поставили Θεοдора знову на судъ, а ѳнъ знову визнавъ Христа Бога выразно. Абы его переробити, судіѣ ѳбѣцали ему шляхетство и достоинство архіерейске. ѳнъ же ѳбѣявъ имъ на то: „Я уважаю священникѣвъ идолѣвъ (балванѣвъ) за нещасныхъ служителей порожныхъ рѣчій, а ихъ архіерейѣвъ омерзивъ емъ си; бо той що межи злыми бѣль-

шій есть и перве мѣстце занимае, бѣднѣйшій есть. Дятого перестаньте обѣцати менѣ згубнѣй рѣчи. Я волю въ дому божѣмъ помѣтоватися, якъ мешкати въ селеняхъ грѣшникѣвъ. Я жалѣю также о цѣсаряхъ, що приняли имя архіерейске и вельдствіе того смутне и неприѣмне одѣные архіереевъ на свою порпуру задягають, неразъ же приближаются до нечистого олтаря, замѣсть императорѣвъ робятся поварами (кухарями), убиваючи птицѣ и бушуючи въ внутренностяхъ бѣдныхъ скотѣвъ и валяючи свою шату нечистою кровію, якъ рѣзники и продаючи мясо“. — Теперь судіи ѡтложили маску лагѣдности и назвавши святого безбожнымъ и поругателемъ цѣсарей, перве казали его повѣсити на дерево мучительске и розшарпавати его тѣло. Тогда святой въ рукахъ катѣвъ окрутно занятыхъ ничего не уронивъ изъ великодушія своего и припѣвавъ до мученій стихъ псаломника: „Благословлю Господа на всякое время, всегда хвала Его въ устахъ моихъ“. Такъ скараного пріяла вязница, где чудеса дѣялися около св. мученика; бо ноцію слышанъ бувъ голосъ множества спѣвающихъ псалмы и видѣнъ бувъ зъ двору блескъ палающихъ походень. Сторожъ темницѣ напуганный видѣніемъ надзвычайнымъ вскочивъ до казни, но никого не обачивъ кромѣ спочивающо мученика и прочихъ звязанныхъ спячихъ. На послѣдокъ выдано на святого вырокъ осуждающій на спаленье въ огню¹⁾ и св. мученикъ превосходною и щасливою дорогою ѡтѣйшовъ къ Господу, а намъ зѣоставивъ память подвига своего на науку, народы собираючи, церковь поучаючи, демонѣвъ проганяючи, просячи полезныхъ намъ ѡтъ Бога, дѣлаючи сіе мѣстце лѣчницею недугѣвъ, пристанію утрапленныхъ, подорожныхъ ѡтпочинкомъ и славнымъ мѣстцемъ згромадженія церковного; бо николи не устаетъ множество приходячихъ и сюда приналежацій гостинець має видъ муравлей, бо иншіи приходятъ, иншіи ѡтходятъ. Святой сей мученикъ, якъ вѣруемъ, лѣта минувшого утишивъ бурю нападу варварскаго и застановивъ та загладивъ страшну войну Скиѣбѣ (Татарѣвъ), показавши имъ злыхъ проганячій и всесильный крестъ Господень, за который самъ пострадавши, узыскавъ сію славу. (Дѣти изъ похвальной бесѣды св. Григорія Ниссійскаго²⁾).

Маемъ дѣи св. мученика Θεодора Тирона ѡтъ Метафраста, который здаются очевидцемъ написаній. Пѣсла тыхъ дѣѣвъ полков-

¹⁾ Св. Григорій Ниссійскій, описуючи храмъ збудованный надъ гробомъ св. м. Θεодора Тирона и образы въ храмѣ, дае намъ зрозумѣти, що св. Θεодоръ умеръ въ печи огненной.

²⁾ См. Migne tom. 25.

никъ, пѣдъ которымъ св. Θεοδoръ служивъ и бувъ судженый, назывався Бринкасъ (Вринка.) Коли судіѣ дали св. Θεοдору мале время до намыслу, обернули заразъ гнѣвъ свѣй противъ декотрымъ мѣщанамъ въ Амасіѣ и казали ихъ заключити въ темници. Θεοдoръ посѣщавъ ихъ, учачи ихъ и ободряючи, якъ довго були въ заключеню. Потѣмъ спаливъ святыи храмъ небыличной матери богѣвъ, (который поставленъ бувъ надъ рѣкою Ирисъ.) За то бувъ ятый и приведеный на судъ до правителя Публіѣ, который запытавъ его, чому спаливъ богиню вмѣсто поклонитися ѣй, такъ якъ полководецъ Вринка приказовавъ. Святыи ѣтповѣвъ: „Не ѣтрѣкаюся того, щомъ здѣлавъ. Ваша богинѣя безсильна, и огонь спаливъ ѣѣ“. Послѣдовало заключеніе святого скараного бичами, явленіе Христа и чудо ангелеского явленя въ темници. Дальше бувъ св. мученикъ взятый на мучилище и розшарпованныи нѣгтами желѣзными, пѣдчасъ которой казни хваливъ Бога. Судіѣ здивованныи терпѣливостію святого рѣкъъ ему: „Чи не соромно тобѣ уповати на чоловѣка, который умеръ ганебно на крестѣ“? Святыи ѣтповѣвъ: „Соромъ сей най буде менѣ и всѣмъ призывающимъ Господа моего Іисуса Христа“. Нарѣдъ же видѣчи постояннѣсть мученика, требовавъ его смерти, и судіѣ жадаючи ѣтъ мученика, щобы жертововавъ идоламъ, грозивъ ему еще бѣльшими муками та рѣкъъ: „Щожъ ты хочешь, чи съ нами бути, чи съ Христомъ твоимъ“. Святыи ѣтповѣвъ: Съ Христомъ моимъ бувъ я, есмь и буду. Впрочѣмъ дѣлай, що хочешь“. Судіѣ отже видѣчи мученика не до звытяженя осудивъ его на огонь. Потѣмъ бувъ святыи запровадженный на мѣстце казни, где ознаменовавъ чоло свое и всѣ члены знакомъ креста и коли огонь окрестъ него горѣвъ, ѣтдавъ духъ Богу дня 17. лютого. „Мы видѣли, пише авторъ дѣѣвъ, святую душу его якъ блискавицю вознесуюся на небо“. Една побожна жена Евсевіѣ одержала тѣло его и помазавши мастями, похоронила у себе въ городѣ Евхаитскѣмъ (день дороги ѣтъ Амасіѣ) и по всѣ лѣта совершала его св. память. (Такъ пѣсля актѣвъ.)

Св. Григоріи Ниссійскій, якъ выше сказано, свѣдчитъ, що за его време тѣло св. Θεοдора Тирона спочивало въ церкви знаменитѣи и що грѣбъ святого звидовано черезъ весь рѣкъъ особенно же въ день праздника его, и строгѣсть зимы не вепиняла богомольного путешествіѣ народа; бо много чудесъ творилося предстательствомъ святого.

Пишуть, що св. Θεοдoръ Тирoнъ мавъ три церкви въ Царгородѣ, зъ которыхъ найславнѣйша близко Софіѣ создана зѣстала въ 5. вѣцѣ. И въ тѣй то церкви творено праздникъ святого нашего особенно въ I. субботу великого поста.

Причину праздника въ I. субботу великого поста представляе Никифоръ въ Синаксарѣ на I. субботу поста и въ своѣй исторіи (X. 12.) слѣдующимъ способомъ. Юліанъ ѡтступникъ, который р. 362. переслѣдовавъ церковь, хотѣвъ мешканцѣвъ Константинополя привычаити до ѣдженія идоложертвенныхъ. И не знаючи, що почати, велѣвъ въ I. субботу вел. поста, коли христіане наибѣльше очищалися и внимали Богу, осквернити потайно всѣ рѣчи съѣстныхъ, продаваній на торзѣ, кровію жертвъ поганьскихъ. Но св. Θεοδoρѣ Тирoнѣ явився епископу царского города Евдокію (хоть сей не бувъ православнымъ), ѡткрывъ ему леств безбожного царя и повелѣвъ убогимъ христіанамъ, которіи не мали жадныхъ зѣстныхъ припасѣвъ, роздати варену пшеницю, колива (κόλλιβα) въ Евханта звану, абы не потребовали ничего зъ торжища куповати на пропитанье свое того то дня. Епископъ такъ зробивъ и заховавъ стадо Христова неосквернене, а царь посоромленный позволивъ потѣмъ по обычаю продавати на торжищу. Ѳтъ оногo вѣремене отже церковь обновляючи память добродѣйства, почитаетъ св. Θεοδoра Тирoна въ I. субботу великого поста коливками (вареною пшеницею.) То чудо св. Θεοδoра посвѣдчае св. Нектарій въ гомиліи, котору не много пѣзніѣше выголосивъ.

Св. Іoаннѣ Дамаскинѣ изъ св. Анастасія Синаита оповѣдае, що Сарацины внишовши въ одну церковь св. м. Θεοδoра въ единомъ селѣ четири милѣ ѡтъ Дамаска, допустилися тысячныхъ проступкѣвъ и пустили стрѣлу противъ образу св. мученика. Образъ же святого въ рамя пробитый сейчасъ пустилъ кровь, которая до нижнього краю канула. Но безбожніи симъ чудомъ не далися ѡтвести ѡтъ дальшихъ выкочень; ддятого въ немногихъ дняхъ погибли всѣ двадцать и четири родины, которіи въ церкви пробували. Св. Анастасій, который то чудо оповѣдае, живъ за царей Юстиніана и Маурикія. Ѳнъ пише, що декоторіи очевидцѣ сего чуда жиють еще, коли пише, и що самъ видѣвъ той образъ и дѣру въ нѣмъ ѡтъ стрѣлы и слѣды крови¹⁾.

О мощахъ св. Θεοδoра Тирoна пишутъ, що его голова почитается въ Гаэтѣ, иншіи останки въ Бриндиси. Если же Θεοδoрѣ Тирoнѣ есть той самъ, що Θεοδoрѣ Стратилатъ, то его мощи находятся и въ Венеціи въ церкви San Salvatore.

Поученіе. Св. Θεοδoрѣ черезъ возрастающе пѣзнанье Бога возмaгавъ все бѣльше въ любви божій и достигнувъ къ соединенію съ Богомъ въ небѣ. Стараймося и мы поступати въ пѣзнанію Бога,

¹⁾ См. Migne t. 47. Or. de imag. III.

щобы по словамъ св. ап. Павла любовь наша еще бѣльше и бѣльше избыточествовала.

Молитва. Яко красне заколенье самъ себе Господеву привѣвъ еси, всеблаженный Θεодоре, и огнемъ мученій всецѣлый сожжеся еси, славне, взываючи: Отцѣвъ нашихъ Боже благословенъ еси.

234. Св. мм. Евтропій, Клеоникъ и Василискъ.

(Д. 3. марта и 22. мая.)

Имя Евтропій толкуется благоденственъ (моральный), а Клеоникъ значить то, що хвала побѣды (*κλέος τῆς νίκης*). О святыхъ мученикахъ тыхъ именъ не знаемъ ничего только то, що въ минеяхъ писано есть, и що въ дѣяхъ св. Θεодора Тирона сказано. О святѣмъ же Василиску (которого имя означае то що царикъ, малый король) маемъ дѣи, которіи носятъ имя очевидца Евсигнія, вѣроятно того самого, который маючи 110 лѣтъ закинувъ Юліану ѡтступнику вѣру Константина Великого, бо бувъ подъ тымже воиномъ, и за то зѡставъ мечемъ посвѣченный, та д. 5. серпня почитается. Дѣи тѣ здаются походити зъ IV. вѣку.

Слѣдуетъ теперь насампередъ исторія св. Евтропія и Клеоника изъ миней, а потѣмъ исторія св. Василиска изъ его дѣѣвъ, которы не суть безъ пѡзнѣйшихъ причинковъ и для того ту только въ скобочено представляется.

Въ греческихъ минеяхъ всѣ три святіи сїи называются товаришами бранѣ и сродниками св. Θεодора Тирона, которіи походили зъ Каппадокіѣ. Святый же Θεодоръ Тиронъ пѡсля Григорія Ниссійскаго бувъ зъ востока (зъ Сиріѣ), якъ Іовъ, а пѡсля рукописанныхъ своихъ актѡвъ приведенъ бувъ съ св. Клеоникомъ изъ Тира. Пѡсля миней св. Евтропій, Клеоникъ и Василискъ по смерти св. Θεодора Тирона представленіи були въ Амасіи судіи Асклипіодоту, наслѣднику Публія мучившаго Θεодора. Асклипіодотъ казавъ привязанныхъ ихъ до столпѡвъ сѣчи сыровыми жилами, и то выповнили каты такъ, що ажъ змучилися. Евтропій же бувъ еще по устахъ битый. Потѣмъ зѡстали св. мученики явленіемъ Господа Іисуса и св. м. Θεодора Тирона исцѣленіи и тымъ чудомъ направилися многіи до вѣры, но були за признанье Христа посвѣченіи. Дальше старався судія уняти собѣ Клеоника обѣтниками, предлагаячи ему много золота и сѣрѣбла и шатъ дороговѣнныхъ. Но святый ѡтправивъ его словами евангелія: „Яка польза чоловіку узискати

весь міръ, если погубить душу свою“? и мовивъ ему: „Що медлишь? осуди насъ на смерть; бо ничо не розлучить насъ ѿтъ любви Христовой“. Подѣбно Евтропій и Василискъ не далися ошукати, и Богъ прославивъ св. страдалцѣвъ заразъ двома чудами, опрокиненіемъ идола и выбавленіемъ трехъ святыхъ ѿтъ проляного на нихъ кипятку смолы и асфалта. (Но игемонъ приписавши все волхвованю христіаньскому, велѣвъ ихъ нѣгтями желѣзными драпати и гѣрчицею съ солію въ оцѣхъ роствореною поливати имъ раны.) На послѣдокъ безбожный правитель осудивъ св. Евтропія и Клеоника на смерть крестну, котору претерпѣли за городомъ, умоляючи и благодарячи Бога дня 3. марця.

Святый же Василискъ по смерти св. Евтропія и Клеоника страдалъ въ темниці. Онъ проводивъ дане си время въ молитвахъ, жалѣючи о своѣй розлучѣ съ святыми мучениками, съ которыми бувъ спѣйманъ и мученъ, а не вѣнчанъ. Но Іисусъ Христосъ явився ему ночью (въ Амасіи въ темниці) и рѣкъ ему: „Не скорби якъ послѣдній зъ твоихъ товаришей; бо упереджаешь многихъ иныхъ. Иди, попрощайся съ матерію своею и сродниками, и коли вернешься, заразъ отримаешь корону мученичества. Не бѣйся же мукъ и казнѣй, бо я есмь съ тобою“. По тѣмъ видѣнію коли засвѣтало, упросивъ святый сторожей темницѣ, що его ѡтпроводили до села Куміалѣ недалеко ѿтъ Амасіѣ, попрощатися съ матерію и сродниками; бо сіи тамъ мешкали. Коли его мати и сродники услышали, що святый вязень иде до нихъ, выйшли ему на стрѣчу и принимали его съ необычайною радостію. На другій же день згромадилися всѣ знаемі въ дому ихъ и св. Василискъ державъ знамениту бесѣду, упоминаячи всѣхъ о тѣмъ, що належить намъ внити въ царство небесне многими терпѣніями. „Пробуйте, рѣкъ имъ на послѣдокъ, въ вѣрѣ Христа Господа, мене же не будете бѣльше видѣти въ часовѣй сей жизни“. Тогда всѣ просили его со слезами, щобы, коли скѣнчитъ бѣгъ свѣй, молився за нихъ и за всѣхъ христіанъ, най устане гоненіе и идолопоклонство, и най вся земля наповнится славою Христовою.

Межи тымъ по погибелі игемона Асклипіодота на мѣстце его прибувъ въ Амасію мучитель Агриппа и передъ всѣмъ занявся приношеніемъ жертвъ. На другій же день роспытававъ (новый игемонъ Агриппа) о заключенныхъ и увѣдавши, що нема Василиска, скартавъ темничного ключаря и приказавъ ему пѣдъ карою смерти, абы назадъ приставивъ збѣгшого врага богѣвъ и противника приказѣвъ царскихъ. За товаришей темничному ключарю давъ магистріана и воинѣвъ повелѣваяючи имъ, щобы Василиска и иныхъ

взяи́въ привели въ городъ Команъ, куда самъ ѣдправлялся. Магистріану же рѣкъ: Теперь познаю, чи есь ревнитель по богамъ и дѣльный чоловікъ, если схватаешь того бѣжавшого богохульника. Магистріанъ надѣючися зыскати довѣріе игемона черезъ зле обходженіе съ Василискомъ, казавъ зробити мѣдні сапоги съ стерчачими внутрь гвоздями и удався до села Куміальского въ товариствѣ ключаря темничного, кѣлькохъ жовнѣрей и писмоводитя трибуналу Евсигнія, чоловіка вѣры христіаньской, который хотѣвъ ити съ ними и пѣзнѣйше написавъ сіе житіе. Они здыбали Василиска вертаючого до Амасіѣ, но таки велѣвъ магистріанъ обтяжити святого двома ланцухами, заложити ему нашейники и обути въ сапоги, которыхъ гвоздѣ входячи ажъ до костіи пустили ему кровь изъ нѣгъ струями. Въ тѣмъ состояніи силовали его воины ити и сѣкли его бичами, такъ що видѣно кровь его проливаючуся на 12 стѣпѣ далеко. Сопровожали святого мати, братья и сродники плачучи, мати же возбуждала его, терпѣти гѣркій тѣ муки въ короткѣмъ семъ времени, щобы за помочию Ісуса Христа получивъ вѣчній нагороды въ небѣ. Потѣмъ повернула добрая мати до дому. Святый прощавъ и своихъ трехъ братіи со сродниками и пріятелями, просячи ихъ, абы вертали до дому. „Чому, рѣкъ имъ, оскорбляете мене своими слезами? Кобы подобалося Богу, щобымъ мѣгъ много разъ умерти за Господа нашего Ісуса Христа. Прошу васъ вертайте и молѣтъ Бога о мнѣ“. Но на то, абы вертали, треба було ажъ грозного магистріана, и его воинѣвъ, который біючи ѣтогнали сродникѣвъ св. мученика. Мученикъ же веденый ступавъ на передѣ въ своихъ сапогахъ, спѣваючи неустанно хвалы божіи, такъ що магистріанъ невидѣвши силы божой въ немочи чоловічеськѣй, дивовався мужеству и ѣтвазѣ его. „Если ополчитися на мя полкъ, спѣвавъ св. Василискъ, не убѣится сердце мое“!... „Ходивъ емъ въ дорозѣ заповѣдій твоихъ, яко розширивъ есь мое сердце“... Такъ пріишли о полудни до мѣсточка званого Даккозы. Тамъ магистріанъ и товариши его числомъ 14, нечисляючи Василиска и Евсигнія, запрошеніи на ѣбдѣ ѣтъ одной вдовы на имя Трояны зѣоставили святого на дворѣ съ руками на плечи звязаными припятого до сухого клѣна (платаны.) Нарѣдъ же окружавъ выставленого его на спеку сонця и оказовавъ ему много спожалѣня, а ѣнъ спѣвавъ псалмы и просивъ Господа, абы пріишовъ ему на помѣчь своимъ всемогуществомъ, якъ иногды многимъ святымъ въ ихъ утискахъ. Межи иншимими згадавъ святую Оеклу на позорищу. И Богъ выслушавъ молитвы своего угодника. Земля потряслася сильно, и слышанъ бувъ голосъ съ неба мовячій ему:

„Не бойся, я есмь съ тобою“. Рѣвночасно сапоги мученика стопилися, якъ вѣскъ въ огню, оковы прыснули, узы розвязалися, сухе дерево, до котораго бувъ привязанъ зазеленѣлося, простираючи широкими галузями пріятну тѣнь надъ святымъ, и у стоиѣ святого, где земля червонѣлася ѿтъ его крови, вытекло жерело свѣжон и чистой воды. Тогда всѣ притомній христіане прославляли съ мученикомъ Бога. Самъ магистріанъ учувши землетрясеніе, выбѣгъ съ товарищами и бувъ свѣдкомъ чудесъ тыхъ и чудесныхъ исцѣленій та наверненій, которіѣ дѣялися. До наверненныхъ причислилася Трояна съ сыномъ Трояномъ и съ цѣлою родиною, и всѣ були потѣмъ крещеній. Писмоводитель Евсигній радовался милостію божію, которой удостоился св. мученикъ. Святой вязень съ провожающими его затримався тамъ до другого дня, котораго магистріанъ и воины роскаянѣи о тѣмъ, що зробили, просили святого, щобы ишовъ и не наражавъ ихъ на утрату жизни. Святой отже удався съ ними въ дальшу дорогу, а народъ провожавъ ихъ, доки святой не намовивъ, абы вернувся всякъ неналежачій до нихъ. Три дни минуло, якъ св. мученикъ ишовъ пѣшки въ наибольшій спецѣ, непринимаючи жадной стравы. Коли магистріанъ, просивъ его ѣсти, ѿповѣвъ: „Исповненъ есмь безсмертнаго покарму. Васъ кормить хлѣбъ, а мене слово боже; васъ веселить вино, мене же благодать Святого Духа; васъ крѣпитъ страва, мене же Христосъ; васъ насыщать мяса, мене же молитвы; васъ покоить животное, мене же мѣй Христосъ; васъ одягають шаты, мене же справедливѣсть; вы утѣшаетесь смѣхомъ, а я смѣвомъ; вы красуетесь золотомъ, а я крестомъ; вы ожидаете князя мало-временнаго, а я чекаю цѣсаря вѣчнаго идучаго на судъ и имѣющаго речи: „Прійдите благословеніи Отця моего, пріймѣте уготованное вамъ цѣсарство“. Св. Василискъ не принявъ такожъ осла, на котораго хотѣли его посадити, и запевнявъ ихъ, що Дукъ Святой подае ему всякій покѣй и ѿраду. Съ рана приближилися до Команы и чули, якъ воевода казнить христіанъ. Іисусъ Христосъ же явився св. Василиску и рѣкъ: „Не бойся бо я есмь съ тобою“. Потѣмъ смѣдали воины и магистріанъ просивъ Василиска, абы що перекусивъ. Онъ же не хотѣвъ и перебувъ на молитвѣ.

Прійшовши магистріанъ до мѣста, удався къ правителю, который въ храмѣ Аполлона съ вѣмъ народомъ приносивъ офѣру. Чуючи правитель ѿтъ магистріана, що Василискъ приведенъ есть, простивъ воинамъ, которіѣ его ѿпировали въ село Куміальске. Коли магистріанъ говоривъ о чудесахъ збувшихся на дорожѣ, не вѣривъ правитель мовячи, що то обманъ волшебства христіанскаго.

и приказавъ, чтобы приведено Василиска въ храмъ жертвовать богамъ. Воины посланіи по Василиска били его и мовили, що погибне черезъ розличніи казни, если не буде жертвовать. „Застановися, рекли, чи хочешъ умерти за Бога, которого не видимъ“. Святый отповѣвъ имъ: „Богъ, которому поклоняюся, сотворивъ все и дае довольно видѣти свое всемогущество тымъ, котріи въ него вѣруютъ, черезъ чудеса бываючи для его выбранныхъ, якихъ чудесъ свѣдками були тѣ, що прійшли со мною“. Магистріанъ и тѣ що съ нимъ свѣдчили святому и просили его о прощеніе злого обходженя съ нимъ, ба они поручилися его молитвамъ, визнавши, що тольکو страхъ смерти не позволявъ имъ его выпустити на свободу. Потѣмъ взятый ѣтъ воинѣвъ прійшовшихъ по него представился игемону въ храмъ съ великою радостію. Возванъ же ѣтъ игемона принести жертву которому небудь зъ богѣвъ стоячихъ въ храмъ приступивъ до одной великой статуи и запытавъ предстоячихъ, якъ называеся сей богъ ихъ. Отповѣли Аполлонъ. На то рѣкъ имъ святой. Имя се означае губителя и знаминае погибель тымъ, котріи въ него вѣруютъ. Правитель же запытавъ Василиска, яке имя має Богъ, которому служитъ. Рѣкъ ему Василискъ: „Отецъ называеся и вседержитель и Господь и Богъ и всѣхъ цѣсарь и Спасъ и милосердъ и щедръ и долготерпѣливъ. Тому я жру жертву хвалы“. Потѣмъ хваливъ святой добротливѣсть и всемогущество Бога явлене въ сотвореніи чоловіка и умолявъ Бога, абы сокрушивъ поставленный тамъ идолъ нѣмый и безчувственный, чтобы вывести зъ блуду воздающихъ тому же безбожніи почести. Коли скѣнчивъ мовячи аминь, земля потряслася и статуя упавши, розсыпалася въ порошокъ. То перестрашило игемона и всѣхъ зъ нимъ, такъ що утѣкли зъ храма и зѣставили Василиска самого благодарячого Бога. Тогда правитель весь розъяренный велѣвъ выпроводити святого изъ храма и упрекавъ его за сокрушеніе, идола. Святой же помолившись Богу рѣкъ правителю: „Той що сокрушивъ твоего Бога, спалитъ также храмъ сей“. И дѣйстно заразъ спавъ огонь съ неба и низивъ храмъ до основаня. Правитель же ѣтѣвши подальше, уважавъ святого за чародѣя и жадавъ, абы принѣсъ ѣфру божищу. Василискъ же рѣкъ: „Не жру балванамъ, но Богу своему“. Розгнѣванный же губернаторъ повелѣвъ его заразъ стяти. Вывели его отже изъ города и сѣкли въ притомности многого народа надъ берегомъ рѣки Ирисъ (дня 22. мая). Велике число Ангелѣвъ и Архангелѣвъ, нише Евсигній, прійшли приняти его душу, и Іисусъ Христосъ многими видѣнъ бувъ стоячій на небѣ и призывающій его до царства небесного ко ликамъ праведныхъ, межи которыми були

вже давнїй его товариши. „И мы всѣ, пише Евсигній, видѣвши сіе таинство и слышавши голосъ Господа поклонилисмося Господу лицемъ ко земли, воздаючи благодаренье, що удостоивъ насъ такъ чудесного видѣнія“. Правитель (который и воевода называеся) повелѣвъ бувъ кинути тѣло въ рѣку, но христїане взяли оно ѳтъ спекулятора (ката), давши ему 30 золотыхъ, и похоронили ночью на поли оранѣмъ, где и посѣяли заразъ ярину, абы рѣчь утаити. Еще же ночью възійшла ярина, а слѣдующого дня зацвила и принесла плодъ. Коли же мужи, що похоронили святого, жаждали и призывали имя Господа молитвами св. Василиска, коло гробу вытекло имъ жерело воды, которе потѣмъ не уставало течи.

По семъ, додають акта, демонъ опановавъ губернатора, который въ своѣй муцѣ пытавъ, где есть тѣло святого, бо не сомнѣвався, що исцѣлится если его дѳткнеся. Но никто не важився повѣсти ему, що выкуплено тѣло, декоторїи же мовили, що самъ велѣвъ, кинути тѣло до рѣки. Тогда бѣснующїй Агриппа удався на мѣстце казни, где найшовши еще одну кроплю крови, взявъ ѳѣ и освободившися нею ѳтъ бѣса, увѣривъ въ Іисуса Христа.

По времени горожанинъ Команскїй на имя Маринъ збудовавъ церковь въ имя св. м. Василиска и перенѣсь до неї св. мощи его и бывали ѳтъ нихъ чудеснїи исцѣленїя на тѣмъ мѣстѣ. Всѣ же наслаждающїися чудесъ тыхъ славятъ Отця и Сына и Духа, нынѣ и присно и въ вѣки вѣковъ, аминь¹⁾.

Палладїй (въ діалогу о житїю св. Іоана Хрисостома) пише, що на 5 або 6 миль ѳтъ Команы була церковь, где почивало тѣло св. Василиска, колишнього епископа того города, который въ царство Максимїана пострадавъ въ Никомидїи со св. Лукїаномъ пресвитеромъ Антіохїйскимъ (съ початку р. 312). Сталося же, мовить дальше той авторъ, коли св. Златоустъ во время выгнаня своего воинами веденъ бувъ зъ Кукусы до Питїонты и прїйшовши до той церкви, ночовавъ въ ей забудованю, то явився ему св. м. Василискъ и мовивъ: „Держай, брате мѳй Іоанне, завтра будемъ оба вкупѣ“. И дѣйстно св. Златоустъ умеръ слѣдующого дня на тѣмже мѣстѣ и его тѣло погребано тамже при тѣлѣ св. м. Василиска. Тутъ добре доказуютъ Болландины, що зайшла въ сей вѣсти якась помылка, котору треба исправити въ тѣмъ змыслѣ, що св. Іоанну Златоусту явився св. м. Василискъ съ м. Лукїаномъ пострадавшимъ въ Никомидїи и мовивъ: „Держай брате, завтра будемъ разомъ“.

¹⁾ См. Acta SS. Martii d. 3. и рукопись Супрасельску.

Не ма бо мученика Василиска пострадавшего съ св. Лукіаномъ въ Никомидіи.

Поученіе. „Не бѣйся мукъ и казній, бо я зъ тобою“, мовивъ Господь Іисусъ Христосъ святому Василиску“. Если будемъ на Бога надѣяться и Бога любити, смѣло можемъ речи: Маю оборонителя Бога и не прійде на мене малодушіе и роспука.

Молитва. Почтивъ есъ добрыми твоими норовами, Евтропіе, Бога найдобротливого, побѣдивесь хитрости ворожін; тимже почитаемъ тя всѣ, тобою прегрѣшеній розрѣшеніе пріяти надѣючися. Шату омочивши ѿтъ мученическихъ кровій, Клеонике, пріявъ есъ ѿтъ Христа хвалу побѣды, вѣнецъ неувядаемый, и предстоишь царю вѣковъ, осіяный струями свѣтла и прославленъ богатыми роздѣленіями дарѣвъ. — Вѣтриломъ крестнымъ, о св. Василиске, пройшовши мученія бурю, достигъ есъ тихое пристанище царства небесного, и якоже добрый купецъ, ѿтъ волнъ выбавивши скорѣ побожности, привѣзъ есъ его Христа, всѣхъ царю и Богу нашему.

235. Св. мм. Гурій, Самонъ и Авивъ. (Д. 15. листопада).

Дни тыхъ св. мученикѣтъ ѿтъ Метафраста (у Сурія пѣдъ днемъ 15. листоп.) въ головныхъ суть достовѣрній. Житіе ихъ есъ описане также въ бесѣдѣ Арееы, епископа Кесаріѣ каппадокійскои, который живъ около р. 540.

Св. Гурій и Самонъ ведля тыхъ жерель були зъ Едессы въ Месопотаміи. Гурій зъ любви къ самотѣ удалився на поблизке село и живъ далеко ѿтъ клетку свѣта до великои старости. За его вправы уморенія и покаянія не звано его инакше, якъ Воздержный. Самонъ бувъ молодшій, ѣтзначався силою духа и тѣла и приставъ до Гурія, щобы его наслѣдовати. А Господь Богъ хотячи ними почитити св. Троицю, злучивъ съ ними еще молодшого Авива, который произведенъ бувъ въ діаконы. Запахъ добродѣтелей тыхъ трехъ мужей росходився въ Едессѣ, въ окрестности и на всю Сирію.

Гоненіе Діаклетианово заскочило ихъ (р. 303.), коли Когнатъ бувъ епископомъ Едессы, Авгаръ начальникомъ городекимъ, а Антоній (Антонинъ) губернаторомъ провинціѣ. Рѣкъ пѣзнѣйше гоненіе постигло и міранъ, та Гурій съ Самономъ и многіи инші були злapanі и поставлені передъ Антоніемъ, который по даремныхъ намовахъ казавъ ихъ ѣвести до вязницѣ, где вже много христіанъ страдало. Бѣльше же зъ тыхъ вязнѣвъ вышли вскорѣ на свободу,

то за ѡтреченіе вѣры, то за незнатнѡсть свою, а святін нашій по пѡдѣщенію діавола за добродѣтель свою були дуже довго придержавій. Пѡдчасъ заключенія ихъ на мѣсто Діоклитіана на востоцѣ наступивъ Максиминъ (р. 305.), и слѣдующого року опубліковавъ новій роспорядженія противъ христіанъ. Въ тожє время наставъ иншій губернаторъ на имя Мусоній, который на порожно старався склонити святыхъ вязнѣвъ лагѡдностію и грозьбами къ идолопоклонству. Потѡмъ же велѣвъ одного и другого повѣсити за одну руку и привязати имъ великій камѣнь до нѡгъ. Такъ всѣячихъ зѡставивъ ѡтъ 9. години рано до 2. пополудню. Понеже не змѣнили вѣры, незвытяженныхъ пѡславъ до темной и глубокой казни, где забито имъ въ колоды ноги. Потѡмъ були тамъ замурованій и пробули такъ три дни, позбавленій свѣтла и наветъ каплѣ воды. По трехъ дняхъ, ѡтворено казнѣ, но задержано ихъ въ нѣй чєтыри мѣсяцѣ ѡтъ початку серпня до 10. листопада. Коли еще завше твердо визнавали вѣру, судія видячи Гурія цѣлкомъ ослабленого, взявся до одного Самона и повелѣвъ его стрѡмголовъ повѣсити за одну ногу, а до другою привязати великій желѣзный тягаръ. Св. Метафрастъ додає, що зѡгнувши колѣно мучителѣ, стиснули ему лыдку до уда обручемъ желѣзнымъ и повѣсили его за пѡдколѣнокъ, и другу ногу потягли въ низъ тягаромъ желѣзнымъ. Въ страшнѡй болєсти перебувъ святой такъ со три годинъ, немовачи и слова тымъ, що его намавляли до жертвоприношенія, но возносячи къ небу очи и творячи молитвы.

Обоихъ ѡтѡслано еще разъ до темницѣ, до которой Самона треба було занести. Тамъ пробули до 15. листопада. Рано же въ той то день представленій були святін Мусонію. Гурій прійшовъ пѡддержаний двома воинами, а Самона принесено. По деякихъ намовахъ къ идолопоклонству судія засудивъ ихъ на смерть вечную. Тогды вложено ихъ въ вѡзокъ ѡтъ смѣтѣ и гною и, коли еще всѣ мѣщанє спали, завезено за мѣсто на гору. Тамъ святін одержавши позволеніє ѡтмовили коротку молитву и склонили пѡдъ мечъ святій головы дня 15. листопада. Ихъ товаришь Авивъ совершивъ мученичество пѡдъ Ликвиніємъ около 322. р. такожъ дня 15. листопада бувъ тяжко мученый и преданъ огню ѡтдавъ духъ Богу, о чѡмъ низше (въ кн. IV. ч. 258.) бесѣда єсть.

По смиренію гоненія ссздали вѣрніи церковъ въ имя трехъ нашихъ мученикѡвъ и положили тамъ въ єднѡмъ ковчезѣ святін ихъ мощи, которій Богъ прославляєвъ чудесами. Зъ тыхъ чудєсъ маємъ записати слѣдующє.

При кѣнци 4. столѣтя прійшовъ въ Едессу нѣкій Готинъ съ римскимъ войскомъ и перебуваючи тамъ, оженився съ нѣкою Евфимією. Коли же мавъ вернути до дому, присягъ своѣй тещи Софіи въ церкви св. мм. Гурія, Самона и Авива надъ ихъ ковчегомъ, що съ ея дочкою, котора вже бременна була, въ любви жити буде яко съ законною своею жѣнкою. Но приближившися до дому своего, освѣдчивъ Евфимію на дорожѣ, що має въ дому жену и дѣти, которымъ невѣльницею довжна бути, и грозивъ їй (Евфимію) смертію, если бы о собѣ сказала що иного, якъ то, що есть въ войнѣ полонена и невѣльница. Нещасна отже Евфимія прійшовши въ его дѣмъ, служила его женѣ, котора поступала съ нею яко соперницею своею дуже строго и, коли Евфимія породила дитя мужеского пола, отруила оно. Бо ото одного разу повернувши Евфимія ѡтъ дѣла своего, видить свою дитину мертво лежащу на постели и спостерѣгае пѣну, котора вытекла изъ устъ дитяте. Заразъ дорожувавшися Евфимія, що дитина отруена ѡтъ госпожѣ дому, отерла пѣну волною и по кѣлькохъ дняхъ подала пани своѣй чашу, въ которѣй ополокала ту волну, щобъ грѣшну пробу зрѣбити, чи дитя отруене було. Выпивши чашу подану панѣ, нагло умерла. Потѣмъ пѣдозрѣвано Евфимію, що отруила їѣ, и затворено съ госпожею въ грѣбѣ. Въ тѣмъ нещастію, якъ иногда пророкъ Іона изъ черева рыбы, вzywала Евфимія до Бога и св. мм. Гурія, Самона и Авива и наразъ увидѣла трехъ сивыхъ мужей сіяючихъ небеснымъ свѣтломъ, которіи зказали їй, що приходять на помѣчу. А коли потѣмъ солодко уснула, обудившися найшла себе въ Едессѣ въ церкви тыхже св. мученикѣвъ. Благодарила отже Господа Бога за чудесне выбавленіе свое и була ѡтдана матери своѣй. Пѣзнѣйше зѣставъ Готинъ знову въ Едессу посланный, мыслячи, що тамъ никто не знае пригоду Евфиміѣ. Но Софія оскаржила его, и воевода велѣвъ его стяти. Св. Метафрастъ оповѣдає широко ту исторію, Арееѣта же тѣлько въ головныхъ обстоятельствахъ. Статися мало то около 378. р. (Обширнѣйше читати можна все у Сурія и въ книжѣ житій).

Поученіе. Если хочемъ побѣдѣти тѣло, свѣтъ и діавола, то вправляймся неустанно, такъ якъ Гурій, Самонъ и Авивъ, въ любви божѣй и уморяймо противну пожадливѣсть грѣшного тѣла нашего черезъ пѣсть, алмужну и молитвы, стараючися перенести поведеніемъ своимъ гдѣякимъ способомъ до неба.

Молитва. Всемирный днесъ намъ наставъ праздинокъ мученикѣвъ Христовыхъ озаряючій благодатію чудесъ приходячихъ къ нимъ вѣрою и съ радостію духовною и любовію благословя-

чихъ Господа. — Якоже невѣсту ѿ гробу избавилесте давно, Гуріе и Самоне и Авиве, такъ выбавѣтъ и насъ изъ гробу прегрѣшеній нашихъ.

236. Св. м. Анисія. (Д. 30. грудня).

Житіе и страданіе св. мученицѣ Анисіѣ у Сурія д. 30. грудня и въ книзѣ житій (изъ Метафраста) и въ мнєяхъ греческихъ описуєся въ слѣдующій способъ. Св. Анисія була изъ Солуня, родилася ѿ родичей богатыхъ и побожныхъ, которіи вховуючи ѣѣ въ страстѣ божомъ, померли въ ранній ей молодости. По смерти ихъ розваживши Анисія покусы и небезпечєства, на которіи наражає чоловіка богатство и достатокъ, продала поспѣлости свои и посвячаючися на услуги больныхъ и за Христа въ темници страждучихъ, роздавала потрібнымъ богатство свое. Потѣмъ жила въ великомъ убожествѣ, проводячи дни въ работѣ, а ночи въ молитвахъ. Въ то время цѣсарь Макиміанъ наскучивши собѣ допросами и истязаніями христіанъ, позволивъ всякому, кого хоче, убивати христіанъ безъ боязни. Убивано отже вѣрныхъ Христовыхъ безъ слѣдства и суду повсюды, такъ що выповнилось св. писаніе, которе мовить: „Тебе ради умершвляєми єсмы весь день, вѣрныхъ яко овци заколенія“. Едного же дня вийшла св. Анисія до церкви и була затримана на дорозѣ ѿ воина. Она якъ ѿ покусы перекрестилася и не крыла, що єсть христіанкою. Тогды воинъ казавъ ѣѣ, щоби принесла идолу офѣру и провадивъ въ храмъ поганьскій, а понеже вѣсми силами противилася, добувъ меча и пробивъ ѣѣ ребра. Саміи погане ганили єго твердосердечнѣсть, видячи заколену невинну дѣвицю. Христіане же похоронили єѣ тѣло побожно.

Поученіе. Едно зъ найлѣпшихъ средствъ взмагати въ любви божій єсть, если выповняємъ заповѣди божіи въ намѣреню Богу угодити и ближнимъ послужити. Длятого по прикладу св. Анисіѣ творѣмъ, якъ много можемъ доброго, на славу божу. Мовмо єъ св. Анисією: „Лихо ми єсть спати, коли мѣй ворогъ чуває“.

Молитва. И богатство роздавши и бѣдныхъ удоволивши, уневѣстилася єси Христу, Анисіє славна и не хотѣлася пожертви сонѣчному божищу; бо позналася Христа, сонце правды. Длятого ты мечемъ сѣѣє безбожный мучитель, и обагровишися кровми, предсталася сонцю правды и радуєиши сїєшь вѣнцемъ побѣды и свѣтлостями нетлѣнія, всєхвальная.

237. Св. м. Θεοδοσία Тирска. (Д. 29. мая).

Евсевій въ книжцѣ о палестинскихъ мученикахъ ѡтноситъ мученичество св. Θεοδοσίѣ двѣ до року 5. гоненія (307 по Христѣ) и оповѣдае о нѣй слѣдующе. Θεοδοσία двѣница була изъ города Тира. Хоть не мала еще сповна 18 лѣтъ посѣдала рѣдку мудрѡсть и заслуговала на всяке узнанье. Она будучи въ Кесаріи палестинскѡй (где пѡсля миней съ родичами жила), въ самъ день воскресеня Господнього видѣла передъ домомъ судебничимъ декоторыхъ христіанъ закованыхъ, которіи тамъ сидячи, ожидали приголошеня на судъ. Она приступила заразъ къ нимъ, бо хотѣла имъ оказати свое спожальнье и, що правдоподобне есть, просити ихъ, щобъ коли совершать мученичество и прійдутъ къ Господу, помянули ѣѣ въ своихъ молитвахъ. То уважали воины за проступокъ и схвативши святую, запровадили заразъ до губернатора (Урбана). Сей же, (за вызнанье вѣры) велѣвъ ѣй заразъ роздирати боки и груди (ногтями желѣзными) до костей. Напослѣдокъ приказавъ абы, коли еще жила и все съ усмѣхающимся и веселымъ лицемъ терпѣла, кинена була въ глубину моря. И такъ сталося. Еще дыхаюча кинена була въ море, пѡсля минеѣ Венеційской д. 29. мая. Утверждаютъ, що мощи еи тогоже дня перенесеніи зѡстали въ Константинополь.

Пѡсля миней императора Василія правитель Урбанъ велѣвъ ѡтвести св. Θεοδοсію по першѡмъ допросѣ въ темницу и тамже мучити ѣѣ голодомъ. По многихъ же дняхъ взявъ ѣѣ ко новому допросу, мучивъ тяжко и велѣвъ кинути въ море¹⁾. Греки почитаютъ память св. Θεοδοсіѣ дня 2. або 3. цвѣтня и 29. мая.

Поученіе. Выповняймо заповѣди любви Бога и ближняго, неоглядаючися на заплату або гнѣвъ людій. Маймо певнѡсть, що не безъ нагороды будемъ любить Бога, хоть не для нагороды Его любимъ. Бо ото иде день горячій яко пѣчь всѣмъ творячимъ беззаконіе. И (тогда) возсіяетъ намъ боящимся имене божого солнце правды во исцѣленіе, радѡсть и побѣду.

Мо л и т в а, Мученики твои, Господи, вѣрою утвердившися, надеждою укрѣпившися, любовію креста твоего душевно соединившися, вороже мучительство разрушили и уллучивши вѣнцѣ, съ безтѣлесными молятся о душахъ нашихъ.

¹⁾ См. Acta SS. Apr. I. d. 2. a pag. 62. где читати можна давній вѣсти о чюдесахъ св. Θεοδοсіѣ.

238. Св. мм. Памфилъ священникъ, Валентъ, Павелъ, Селевкъ, Порфирій, Юліанъ, Θεодулъ и пять египтянь : Ілія, Іеремія, Ісаія, Самуилъ и Даніилъ. (Д. 16. лютого).

Св. Памфилъ есть единъ зъ найчестнѣйшихъ священникѡвъ. Св. Іеронимъ поважавъ его дуже високо. Евсевій будучи его пріятелемъ, взявъ собѣ честь носити его имя. Онъ писавъ о св. Памфилѣ въ своѣй исторіи и въ книжцѣ о мученикахъ палестинскихъ (гл. 11.) и составилъ о нѣмъ особне дѣло въ трехъ книжкахъ, которіи однакъ погibli, вынявши выписки зъ него у рѣжныхъ авторѡвъ. У Сурія (пѡдъ д. 1. червня) маемъ исторію мученичества св. Памфила ѡтъ Метафраста. Тутъ подаемъ фѣ изъ Евсевія, св. Іеронима и Метафраста.

Св. Памфилъ бувъ изъ знатной родини. Образованый въ Биритѣ и Александріи занимався дуже успѣшно реторикою и философією и отличався чинами государственными. Но презрѣвъ всѣ надѣи міра и просвѣтивъ житіе свое всякою добродѣтелію, черезъ свою щедрѡсть къ убогимъ, черезъ маловаженъе рѣчій земскихъ и черезъ поведеніе достойне мудрця христіаньского. Такъ ставъ онъ окрасою церкви Кесаріи палестинской, которая почтила его священствомъ. Съ особенною ревностію служивъ онъ ближнимъ своимъ, и не було поблизко ученого, который бы не бувъ его пріятелемъ¹⁾. Много працѣ наложивъ онъ на студіованъе св. письма и переписозавъ власноручно дѣла Оригена. Св. Іеронимъ свѣдчить, що въ краяхъ межи Сирією и Египтомъ читано екземплярѣ св. письма палестинскіи исправленіи по срѡвнаню рукописей черезъ Оригена и опубликованіи черезъ Памфила и Евсевія. Кромѣ того заложивъ онъ бібліотеку, котору посвятивъ церкви Кесаріи палестинской, которая хоронилася еще въ часахъ св. Іеронима.

Тойже св. Памфилъ установивъ академію (товариство ученыхъ) и школу въ Кесаріи, где св. м. Аппіанъ приготавливався до мученичества, учачи св. письма пѡдъ руководствомъ св. Памфила.

Напослѣдокъ ученѡсть такъ смиренна и житіе такъ добродѣтельне св. Памфила зѡстали вѣнчаніи мученичествомъ, тымъ славынѣйшимъ, що тревало два лѣта. Зачалося бо съ кѡнцемъ р. 307., коли Урбанъ бувъ еще губернаторомъ Палестины. Той велѣвъ его собѣ представить и жадавъ, чтобы жертвовавъ; по даремныхъ же

¹⁾ Такъ оправдавъ онъ свое имя, которе означае в сѣхъ пріятеля.

намовахъ предавъ его страшнымъ мукамъ. Но нѣгтъ желѣзнѣ, которыми розшарповано боки св. мученику, не возмогли ничего справити и покрыли ганьбою судію. Потѣмъ ѡтпроваджено святого до темницѣ. Тамъ позѡстававъ два лѣта (307 – 309) съ иншими исповѣдниками, именно съ Валентомъ и Павломъ. Валентъ бувъ поважана достойный старецъ, діаконъ церкви Елійскои (Іерусалимскои), чоловікъ здѡбный и ученый, который умѣвъ на память священне писаніе совершенно. Павелъ бувъ достойникъ вѡйсковый зъ Ямніѣ, пріятель Евсевія, мужъ повный полоумїинои ѡтваги, который за вѣру еще передъ тымъ давъ си выпалити пѡдколѣнокъ.

Всѣ три: Памфилъ, Валентъ и Павелъ сидѣли въ темницѣ два повніи лѣта. Въ то время губернаторъ Урбанъ за многіи несправедливости свои наложивъ головою; цѣсарь Максиминъ велѣвъ его стяти. И наступивъ губернаторъ Фирмилианъ, пѡдъ которымъ св. Памфилъ съ товаришами совершивъ мученичество.

Способиѡсть до ихъ мученичества дало пять вѣрныхъ изъ Египта, который зъ любви ѡтпроваджали исповѣдникѡвъ засыланныхъ въ рудники Киликіѣ и повертаючи зъ ѡттамъ затриманіѣ були на входѣ воротъ Кесаріѣ. Понеже не крыли истины, кто суть и зъ ѡтки приходять, зѡстали поставленіѣ передъ тираномъ и по шляхетнѡмъ визнаню вѣры ѡтведеніѣ до темницѣ. На другій день 16. лютого велѣвъ судія Фирмилианъ привести ихъ собѣ со св. Памфиломъ, Валентомъ и Павломъ. Перше на пробу поставивъ вытревалоѡсть египтянъ, который змѣнивши поганьскіи свои имена на святіи, называлися Ілія, Іеремія, Ісаія, Самуиль и Даніиль. По предпріятію всякихъ мученій запытавъ судія найзнатнѣйшого зъ нихъ, зъ ѡтки есть, где его отеческій городъ. Сей ѡтповѣвъ, що есть зъ Іерусалима. То есть ѡвъ розумѣвъ вышній Іерусалимъ, мать всѣмъ вѣрнымъ. Правитель же впавъ на мысль, що христіане будують си якійсъ городъ цѣлкомъ ворожій римлянамъ. По збуреню бо жидѡвского Іерусалима построено въ половинѣ второго вѣку въ царство Адріана натомѣсть новый городъ, который назывався Елія (Ілія) Капитолина, и имя Іерусалимъ въ третѣмъ вѣцѣ мало знане було. Длятого правитель пытавъ мученика дуже прилѣжно, що то за городъ и где ва свѣтѣ лежитъ, и къ выбаданю правды употребивъ мученій. Но не выдубувъ изъ святого ничего бѡльше, якъ що то есть отчина истинныхъ почитателей Бога и находится на востоцѣ ко входу сонця. Коли святой исповѣдникъ перебувъ всѣ можливіи мученія и не ѡтступивъ ѡтъ першого визнання, зѡставъ засужѣный на ѡсѣченье головы. Прочіи египтяне перейшли также всѣ мученія и були убитіи рѡвнымъ способомъ.

Потѣмъ прійшовъ Фирмилианъ на Памфила и двоихъ товаришей его. Узнавши же, що съ невытяженою ревностію выдержали вже пытки, не терявъ съ ними больше часу, но запытавъ, чи прецѣ разъ послушаютъ. Понеже повторили свое послѣднее вѣроисповѣданіе, осудивъ ихъ на ту самую кару на котору попередныхъ.

Въ то время находився межѣ людьми, которіи окружали трибуналъ, (18-лѣтній) юноша на имя Порфирій, слуга и воспитанникъ Памфила, досконалый послѣдователь пана своего и ѡтъ него якъ сынъ выхованный. Той учувши вырокъ смерти на Памфила и товаришей его выданный, возвавъ великимъ голосомъ, щобъ ему позволено было ихъ похоронити. Судія же перекидаючися звѣремъ дикимъ и еще чимось страшнѣйшимъ, запытавъ его только о то, чи есть христіаниномъ, а на потакуючу ѡтповѣдь его велѣвъ мучителямъ, абы его всѣми силами мучили. Мученіе тревало довше время и Порфирій зносивъ все, якъ колибъ бувъ камѣнь або кавалокъ дерева. На послѣдокъ пѣзнавъ судія порождѣность всего труда и осудивъ его, абы просторымъ огнемъ бувъ спаленый. На ту казнь ишовъ добрый юноша, якъ борець, що мае ѡтнести корону; творивъ рѣжніи порученя своимъ пріятелямъ съ повною свободою и веселостію духа и заховавъ той самъ спокѡй, коли привязано его до столпа. Коли же окрестъ него досыть далеко поставленный стѡсъ розпалено, старався поломѣнъ ѡтъ всюды устами вдыхати. А якъ огонь его самого касатися начавъ, выдавъ зъ себе голосъ, призываючи на помѡчь Ісуса, сына божого. Такъ скѡнчився его подвигъ.

О его смерти донѣсь св. Памфилу на мѣстѣ казни едентъ исповѣдникъ изъ войсковото стану именемъ Селевкъ и поцѣловавъ одного изъ исповѣдникѡвъ. Но бувъ заразы ѡтъ войнѡвъ схватанный и заведеный до губернатора, который безпроволочно давъ приказъ, съяти его. Такъ ставъ Селевкъ спроводникомъ св. Памфила до царства небесного. Онъ бувъ родомъ зъ Каппадокіи и осягнувъ знаменитый степень почести въ войску римскѡмъ, бо бувъ необычайно великій и сильный и удивительно хорошій мужъ. На початку же гоненія въ борбѣ за вѣроисповѣданье ѡтзначився претерпѣньемъ хлосты. Потѣмъ утративши свое войскове достоинство, посвятився выповненню добродѣтелей христіаньскихъ и показався отцемъ та помочникомъ сирѡтъ, вѡвъ и всѣхъ опущеныхъ. Для того удостоився прилучити ся до святыхъ мученикѡвъ выше похваленыхъ и умеръ тогоже дня, що они, яко десятый борець за вѣру.

Селевку послѣдовавъ на пути до неба еденъ святой старецъ зъ дому губернатора именемъ Θεодуль. Его почитавъ губернаторъ за высокій его вѣкъ и за его вѣрибѣсть и привязанье къ собѣ. Но коли донесено, що по прикладу Селевка обнявъ нѣкихъ мученикѡвъ, губернаторъ такъ розгнѣвався, що осудивъ его (яко невѣльника) на крестъ.

Не ставало еще одной особы до числа дванацяти, которе освящене есть черезъ пророкѡвъ и апостолѡвъ. Но Юліанъ зъ Каппадокіѣ довершивъ собою число сіе. Бувъ то сумлѣнный и побожный чоловікъ, который во всѣмъ являвся превосходнымъ мужемъ, повнымъ Духа Святого. Онъ прибувъ того самого дня до Кесаріѣ, которого нашъ мученики совершали свой святой подвигъ. Учувши же, що ся дѣе, не вступавъ до мѣста, но прибѣгъ заразъ на мѣстце подвига и видячи тѣла святыхъ простертѣ на земли, оббѣмавъ ихъ всѣхъ за порядкомъ съ неописаною радостію. За то же схватили его стоячи на стражи при тѣлахъ и привели до Фирмилиана, который предавъ и его просторому огню. Юліанъ утѣшився тымъ вырокомъ и воздавши на голосъ Богу хвалу, пріѣвъ корону мученичества.

Тѣла 12 святыхъ по велѣнію губернатора були выставлені на жиръ звѣрямъ. Но коли чудеснымъ зарядомъ божимъ черезъ 4 дни и ночи жаденъ звѣрь и жадна птица не тыкали ихъ, були взятѣ и честно похоронені. Смерть претерпѣли всѣ дванацять д. 16. лютого р. 309. Фирмилиана, лютого судію, не минула за-служена кара. Онъ зѡставъ мечемъ сѣченый¹⁾.

Поученіе. Якоже возлюбивъ насъ Іисусъ Христосъ, коли предався за насъ на смерть, такъ возлюбили Его святіи мученики, предаючися за имя его на смерть. Наслѣдуймо любовь, котору оказали святіи мученики ко Іисусу Христу. Будьмо готовѣ за имя Іисуса все терпѣти, що Богъ дастъ.

Молитва. Яко свѣтила въ мѣръ сіяете и по смерти, св. мученики; подвигъ добрый совершивши, и маючи дерзновение, Христа умолите, абы помиловавъ душѣ наши. Всѣхъ вѣрою творячихъ пресвѣтлу твою память, дванадесятный личе, нынѣ поминай и помолися Христу, абы съ тобою сподобилися царствовать въ небѣ.

¹⁾ См. Евс. о мученикахъ палест. гл. 11. Acta SS. Iunii tom. I. d. 1.

239. Св. самобратній муч. Амфіанъ и Едесій. (Д. 2. цвѣтня.)
И св. м. Кирилла. (Д. 5. липця.)

І. Св. Амфіанъ и Едесій були братя изъ города Патары ликійскої¹⁾. На науки посланіи ѿ родичей въ Виритъ ѡтзначалися тамъ мудростію и чистотою житія. Повернувши же въ Патару, видѣли отця своего и сродникѡвъ въ поганьскѡй безбожности и нетерпячи того довше, тайно всѣхъ и все оставили. Веденіи же Духомъ божимъ прійшли въ Кесарію и вдалися тамъ въ науку св. пресвитеру Памфилу, который пѡзнѣйше зѡставъ мученикомъ. Ѳтъ него поученіи крестилися. Въ то время Максиминъ (II.) пріяхъ востокъ ѿт Максиміана Галерія, стрія своего. Коли повелѣніемъ Максимина въ Кесаріи поименно призывано мѣщанъ въ бѣсовскіи храмы, тогды Амфіанъ внишовши въ идольскій храмъ, наминавъ игемона Урбана, который жертву приносивъ идоламъ, щобъ на-вернувся къ единому истинному Богу. За то бувъ заразъ ѿт жовнѣровъ схвачень, пріяхъ безчисленніи удары, бувъ на земли помѣтанъ и ногами топтанъ и потѡмъ киненый въ темницю. Другого же и третього дня бувъ еще тяжшими муками досвѣдченый и наконецъ киненый въ море, где и умеръ. Но по смерти его море воскипѣвши, вынесло его тѣло на землю передъ ворота городскіи д. 2. цвѣтня, абы мѡгъ похороненый бути.

По семъ ято много христіанъ, съ ними и Едесія, брата св. Амфіана. Едесій зѡставъ засуджень на руды въ Палестинѣ. Пѡзнѣйше бувъ Едесій заведенъ въ Александрію, где за ревнованье ѡ вѣрѣ по рѡжныхъ мукахъ зѡставъ потопленъ въ морі. (Такъ книга житій и минея Венеційска.) Евсевій въ книжцѣ о мученикахъ палестинскихъ (гл. 4. и 5.) пише о обохъ тыхъ св. мученикахъ подѡбно; но о Едесію зъ особна, не згадуючи его молодшихъ лѣтъ. О Амфіанѣ мовить, що самъ мешкавъ съ нимъ въ єдиномъ домѣ, и що ѡнъ ничого никому несказавши. правдоподобно по божому вдохновеню приступивъ, къ Урбану, коли сей вино жертвенне про-ляти хотѣвъ. Святый, каже дальше Евсевій, злапавъ губернатора сего за руку и перешкодивъ ему въ жертвоприношенію, даючи ему усердне братске напѡмненье, абы ѿт того глупства навернувся до єдиного правдивого Бога. За то бувъ святой юноша (мавъ около 20 лѣтъ) ѿт свиты губернатора схваченый, якъ ѿт дикихъ звѣрей на всѣ стороны порываный, безчисленными ударами товчений

¹⁾ Евсевій о Амфіанѣ (Апфіанѣ) пише, що бувъ зъ Пати, города Ликійского.

и въ темницю киненый, где ему росперто ноги въ мучительскій колодѣ. Слѣдующаго же дня розшарповано его боки бѣльше разъ желѣзными нѣгтями до костей и внутренностей. На лицо и въ каркъ доставъ только ударѣвъ, що до непѣзнаня запухло ему лице. Коли же еще тревавъ въ вѣрѣ, обвязали мучитель по даному имъ приказу его обѣ ноги льняными въ олѣю намочеными хустками и запалили ихъ. Тогда огонь пожиравъ его тѣло и достався до костей, такъ що вохкѣсть въ тѣлѣ якъ вѣскъ ростомилася и поволѣ канала. Потѣмъ коли не поколебався въ вѣрѣ, мучитель призналися звѣтяженными и дали его до темницѣ, зъ которой третьаго дня бувъ знову передъ Урбана поставлений, и коли визнавъ знову Христа, вже ледви живой киненый въ глубину моря. Заразъ потѣмъ сталося велике чудо. Въ морю и во всѣмъ воздухѣ розширилося такъ велике движеніе и потрясеніе, що земля и цѣлый городъ ѣтъ того задрѣжавъ. Рѣвночасно же съ тымъ чудеснымъ и раптовнымъ землетрясеніемъ выкинуло море тѣло блаженного мученика, такъ якъ бы не здужало его удержати, на землю передъ брамы мѣста (въ пятокъ д. 2. цвѣтня.)

Не довго потѣмъ, мовить дальше Евсевій, рѣвну долю претерпѣвъ Едесій, рѣдний братъ Амфіана. По частѣйшѣмъ признанію вѣры и довгѣмъ заключенію бувъ ѣтъ засланный въ рудники Палестины. Зъ ѣттамъ же прійшовъ въ Александрію, где приступивъ до губернатора (Іерокля), который страшно лютився противъ христіанъ, обсыпавъ тогоже въ словѣ и дѣлѣ ганьбою и наругою и за то по тяжкихъ мукахъ осягнувъ ту саму кончину, що братъ, то есть бувъ киненый въ море.

II. Св. Кирилла (Кирилла) пѣсля нашего часослова пострадала р. 310. Она жила вдовою 28 лѣтъ. По смерти Теодора Киренского за вѣру поставлена передъ судію перве була бичована, потѣмъ довго держала углѣе горяче съ кадиломъ на руцѣ и не струсела углѣе на олтарь идолекій, щобы не завалося, що богамъ приносить кадило. Наконецъ обагрена кровію своею ѣтъйшла на стрѣчу небесному обручнику своему Христу. Въ тоже время пострадали за Христа св. Лукія и Ароа¹⁾ (Роа).

Почуеніе. По прикладамъ святыхъ тутъ похваленыхъ окажѣмъ Іисусу Христу любовь нашу чувствомъ, словомъ и дѣломъ, заховуючи заповѣди Его. Іисусъ мовить намъ: „Имѣючій заповѣди мои и заховуючій ихъ, той любитъ мя“.

¹⁾ См. Acta SS. Iul. II. d. 5. pag. 224.

Молитва. Болѣзнями Святыхъ пострадавшихъ за Тебе умоленъ буди, Господи, и всѣ нашѣ болѣзни исцѣли, человеколюбче молимся.

240. Св. мм. Ермилъ и Стратоникъ.

Около 309. р. збулося мученичество Ермила (Гермила) и Стратоника въ горѣшній Месіи, пѣсля актѣвъ неизвѣстнаго автора преданныхъ ѡтъ Метафраста¹⁾ въ слѣдующій способъ.

Св. Ермилъ бувъ діакономъ. Его поставлено на судъ передъ Ликинія царя, который казавъ его за вѣру бити по лицу нѣкими мѣдяными орудіями и задавъ ему безчисленныхъ разѣвъ раны. Потѣмъ ѡтведено св. мученика до темницѣ, надзиратель которой, званый Стратоникъ, бувъ святому пріятелемъ и мавъ прихильность для христіанской вѣры, но не важился еще визнавати ѣѣ. Въ темниці потѣшивъ Богъ святого черезъ Ангела. По трехъ же дняхъ заключенія бувъ св. Ермилъ велѣніемъ царя выведеный изъ темницѣ и того то первого дня простертый на землю и ѡтъ шести воинѣвъ тяжко битый; второго дня по приказу Ликинія бувъ по черевѣ битый и шарпанный нѣгтями орлѣми. Коли тымъ чиномъ отворомъ стояло вже чрево и сердце святого, Стратоникъ глядаючи на него, сумовавъ и наветъ проливавъ слезы. Донесено же о тѣмъ Ликинію, который призвавши Стратоника, запытавъ чи есть пріятелемъ Ермила. Тогда визнавъ Стратоникъ голосно не тѣлько свою пріязнь, но и вѣру Христову, и рѣкъ: „Боюся одного Бога, который сотворивъ небо и землю“. Дятого бувъ заразъ битый люто по всѣмъ тѣлѣ. На нѣчь же ѡтведено обохъ до темницѣ. Слѣдующаго дня велѣвъ царь рѣзати еще и мучити Ермила. Коли же святой съ другомъ своимъ пробувъ въ исповѣданю вѣры, тиранъ осудивъ обохъ, щобъ потопленіи були въ Истрѣ (Дунаю.) Веденіи на потопленіе воспѣли св. мученики славу Богу промовившему до нихъ въ мукахъ и потѣшившему ихъ обѣщанымъ вѣнцемъ славы. Святіи спѣвали: „Слава во вишнихъ Богу и на земли миръ въ человецѣхъ благоволеніе“.

Рѣка пріяла ихъ тѣла, по смерти же ихъ вынесла на мѣстце пусто, где третьаго дня спостерегли ихъ христіане и унеши, похоронили на 18 стадій (пару миль) ѡтъ города Сингидонъ.

¹⁾ См. Acta SS. d. 13. Ian

Святїи нашї разомъ визнавали вѣру, разомъ сидѣли въ темниці, разомъ були потопленї, разомъ погребанї, разомъ прославленї.

Поученіе. Любовь Іисуса просвѣщала, очищала св. мучениковъ и потѣшаючи соединяла ихъ въ единъ духъ съ Господемъ. Про то головнымъ нашимъ стараньемъ повинно бути зыскати любовь Іисуса и зыскану держати до послѣднього дху.

Молитва. Вѣтриломъ Христовыхъ мукъ, мученики славниї, преплывши тоню житейску, устремились ко пристанищамъ покою, где лики мучениковъ и праведныхъ соборы утѣшаются, где незаходимый свѣтъ и радѣсть празднующихъ о Христѣ Господѣ.

241. Св. великом. Екатерина. (Д. 24. листопада.)

Не маемъ и одного пункта досыть запорученого въ исторїи ея житїя и страданїя. Дѣи у Сурїя суть ѡтъ Метафраста. Пѣсля тыхъ дѣвѣвъ Екатерина була дѣвиця Александрійска богата, высокого роду, рѣдкої красоты и мудрости, котора навернувшись къ Христу, ѡму чистоту душѣ своей и тѣла хоронила. Коли цѣсарь Максиминъ (дѣи мовять Максентій, що не може бути, бо Максентій не обладавъ востокѣмъ и Египтомъ) прїйшовъ въ Александрію и въ церквищу поганьскѣмъ при великѣмъ здвигу народа поклонны и офѣры творивъ, св. Екатерина удалася до церквища и приступивши къ цѣсарю, напоминала его, абы ѡтъ блудѣвъ поганьскихъ навернувся къ Христу Богу. Здивованный цѣсарь докѣнчивъ заботонной своей службы и давъ їй довше послуханье, а неумѣючи ѡтповѣсти їй на мудру ея бесѣду, рѣшивъ собрати мудрцѣвъ, которї бы їй доказали, що заблудила ѡтъ истины. Въ слѣдъ за тымъ на возванье царске прибуло 50 мудрцѣвъ поганьскихъ въ городъ, которї публично съ нею бесѣдовати замѣрили. Но по довгѣмъ диспутѣ признали їй побѣду, и що не возможно противорѣчити истинѣ нею голошенѣй. Цѣсарь же розгнѣвавшись на нихъ, осудивъ ихъ на смерть въ огню, котору великодушно за Христа и претерпѣли. По ихъ смерти св. Екатерина презрѣвши обѣтницѣ и грозбы цѣсаря, була строго бичована и на 12 днѣй въ темниці заключена, где ю тиранъ голодомъ моривъ, а Христось чудесно укрѣплявъ. Жена же цѣсаря Августа, слышавши о св. Екатериинѣ, посѣтила ю въ темниці при помочи воеводы Порфирїя и его товаришей, и проповѣдїю Екатерины всѣ навернулися къ Христу, якъ Августа такъ Порфирій съ товаришами. Потѣмъ була св. Екате-

рина ко второму допросу взята. Предкладавъ їй цѣсарь за змѣну вѣры панованье и роскоши и страшивъ ю муками. Коли до идолопоклонства намовитися не дала, була привязана до колеса съ острыми зубцами и ножами, абы черезъ обертанье колеса окрутно згнула. Но Ангелъ божій ѓтрѣшивъ св. дѣвицю ѓтъ колеса и погубивъ нимъ много изъ поганъ. Тогда жена цѣсаря взрушена тымъ чудомъ прибѣгла до цѣсаря, напоминала его, щобы увѣльнивъ невинну дѣвицю, и була за се засуджена на смерть мечную, котору претерпѣла дня 23 листопада. По еи смерти пріѣвъ и Порфирій съ товаришами (200 воинѡвъ) мученическу смерть за Христа Господа.

Напослѣдокъ була св. Екатерина еще разъ поставлена передъ цѣсаря и за постоянну вѣру засуджена на смерть мечную. На мѣстце казнишла съ нею велика гурма народа, зъ которой многіи плакали надъ нею. Прійшовши тамъ святая, сотворила коротку молитву и неустрашенымъ лицемъ подала шію на усѣченье и була стята. Дѣи додають тутъ, що тѣло еи взяте ѓтъ Ангелѡвъ перенесене зѡстало на гору Синайску и тамъ похоронене ихъ руками. И въ службѣ святой Екатерины кажеся, що Христосъ преложивши еи святое тѣло на гору Синайску, хоронить оно тамъ. Може бути що тѣло св. мученицѣ на гору Синайску перенесене зѡстало, бо тамъ найдено еи св. мощи, голову и руку. — Св. Елена выбудовала на Синаи монастырь пѡдъ призываніемъ имени св. Екатерины. Въ охорону богомолцѣвъ, которіи путешествовали до церкви того монастыря, установлено въ 11. вѣцѣ чинъ св. Екатерины зъ горы Синайской. Знамена св. Екатерины на образахъ суть: пальма, мечъ, корона (указуюча еи походженье ѓтъ царского роду), книжка, особенно же зломане колесо. Зломане колесо уоминае ученыхъ, що всяке челоувѣче знанье и умѣнье есть обломкомъ. Имя св. мученицѣ сеи означае то, що всечиста (*Ἀειπαρθενικὴ*).

Поученіе. Св. Екатерина ѓтзначалася науками, такъ що почитается патронкою шкѡлъ и христіаньской умѣтности. Дѣвицѣ, которымъ позволяютъ обстоятельства, най занимаются науками и поученіемъ другихъ. Однакъ обычно бѡльше пристойтъ невѣстѣ мовчанье, набоженство, ручна робота и господарка домова.

Молитва. Память всесвященную, Екатерино всехвальная, честного страданя твоего совершаючи, славимъ голосами неустаннымъ Господа даровавшего тобѣ тверде терпѣнье и показавшого тя побѣдоносною и подавшего тобѣ слово и устрашившого красомовныхъ мудрцѣвъ, Іисуса челоувѣколюбця и Спаса душъ нашихъ.

242. Св. Петръ, патріархъ Александрійскій. (Дня 25. листоп.).

Въ Египтѣ и Ѳебайдѣ по свѣдоцтву Евсевія тысячи мученикѡвъ прославили церковь Христову въ гоненію Діоклитіана. Безчисленне множество мужей, женъ и дѣтій презрѣли временне житіе сіе и купили си цѣсарство небесне тысячеобразными смертями. Терпѣли тортуру, вѣгтѣ желѣзни, нагаѣ, воду, огонь, роспятіе звычайне або роспятіе до горы ногами. Въ Ѳебайдѣ жены нагїи за одну ногу привязанїи пѡдношенїи бували въ воздухъ и выставлялися такъ взорамъ свѣта. Мужей привязовано ногами до галузей деревъ силою до себе притягненихъ, которїи потѡмъ выпущенїи повертали до природного своего положеня и роздирали невинныхъ. Видѣно великіи ѡтдѣлы мученикѡвъ, которїи числомъ до 100 або 130 особъ позбавленїи одного ока съ подрѣзанными жилами еднѡи ноги выходили въ рудники, абы освятити страданьемъ своимъ ившїи кѣраи. Декоторїи въ Либїи дали собѣ спалити руки огнемъ надъ олтаремъ идолескимъ, щобы не страсти на олтарь кадило. Евсевїи звидѣвши въ то время Египеть, самъ видѣвъ, якъ мечи притуплялися або ломалися, коли сѣѣкано христїанъ, и якъ каты змученїи довгою работою змѣнялися. Якъ здаеся, такъ богату благодать пролявъ Господь на Египеть черезъ святыхъ пустынникѡвъ, що началися тамъ множити и черезъ клиръ церкви Александрійскон, котора заложена ѡтъ св. Марка мала школу керовану ѡтъ найславнѣйшихъ мужей и святыхъ ученыхъ епископѡвъ.

Межи епископами по св. Марку и св. Дїонисїю ѡтзначився найбѡльше св. Петръ, о которѡмъ намъ бесѣда. Пишуть, що сей архїерей пѡдчасъ торжественнои св. литургїи часто не сѣдавъ на престолъ епископскѡмъ (св. Марка), но на пѡдножію его. Запытаний же о причину того ѡтповѣвъ, що часто на престолѣ видить свѣтъ небесный и деяку силу небесну пробуваючу и длятого видячи себе недостойнымъ, не вѣжится тамъ сѣсти¹⁾. Евсевїи въ своѣй исторїи называе св. Петра божественнымъ учителемъ набожности христїаньскои и удивительнымъ епископомъ такъ за взнеслїи его добродѣтели, якъ за глубоки вѣдомости въ св. писмѣ. Тойже историкъ свѣдчитъ о нѣмъ що пѡдчасъ гоненїя ѡпѣковався всѣми церквами (въ Египтѣ, Ѳебайдѣ и Либїи).

Гоненїе Діоклитіаново повстало, коли св. Петръ несповна три лѣта управлявъ церквію Александрійскою. Гоненїе сіе тревало

¹⁾ Анастасїи книгохран. у Мивы XII.

отъ 303. р. до 312. Около 306. р. було вже велике число христіанъ, которіи не постояли въ исповѣданію вѣры и уступаючи мученіямъ впади въ балвохвалѣство. По тѣй причинѣ св. Петрѣ выдавъ свои каноны (правила о покаянію), которіи являютъ его мудрѣсть пастырску. Маємъ зъ нихъ 15 назначающихъ падшимъ покуту и припускающихъ ихъ до причастія. Въ канонахъ тыхъ осуждаеся зухвалѣсть тыхъ, що самовольно представилися судіи и въ подвижѣ упали, и не хвалится ѣтвага инныхъ, которіи безъ потреби пѣдъяли подвижъ о вѣрѣ и въ борбѣ постояли. Въ 11. же правилѣ каже св. Петрѣ Александрійскій, що не намѣряе ганити ревниѣсть тыхъ христіанъ, которіи въ першѣмъ огню гоненія, видячи св. мучениковъ спѣшачихъ до неба, освѣдчилися христіанами и пѣддержали свое признанье ѣтвагою такою, яка тѣлько ѣтъ Бога походити може, тымъ менше ганить иншихъ, которіи видячи христіанъ падающихъ, освѣдчилися христіанами и въ мученіяхъ ѣтнесли побѣду надъ діаволомъ и его служителями.

Маємъ о св. Петрѣ Александрійскѣмъ розличніи акта. Зъ нихъ наилучшіи суть тѣ, которіи читаємъ у Мвня¹⁾. Пѣсля тыхъ то актѣвъ коли роздоръ церковный въ Египтѣ ширився по поводу епископа Мелетія, св. Петрѣ ѣтлучивъ Мелетіанъ ѣтъ церкви. Въ тоже время ѣтлучивъ ѣтъ церкви за прихильнѣсть къ Мелетіанамъ также Арія, которого поставивъ бувъ діаконѣмъ. Пѣзнѣйше слышавши цѣсаръ Максиминъ о епископѣ Петрѣ, казавъ его пѣймати и окованого стеречи въ темници. Вѣрніи же, особенно монахи и дѣвицѣ, въ неимѣвѣрнѣмъ числѣ прибѣжали заразъ по увязненію своего епископа до темницѣ и чували при входѣ еи, абы погане тайно его не выпровадили на страченье. Въ тѣмъ услышавъ проклятый Арій, що пастырь вѣрный который его выклявъ, сидитъ въ темници, змысливъ зрадливу покуту и надѣючися по смерти Петра зѣстати епископомъ Александрійскимъ, умоливъ двоухъ пресвитерѣвъ Ахиллу и Александра и иншихъ знатнѣйшихъ зъ клиру Александрійскои церкви, щобы всталися за нимъ до св. Петра въ цѣбли поеднаия его съ церквію. Но Господь знаючи лукавство Арія и его замысли, не занежавъ объявити оно св. Петру въ темници тои ночи, по которѣй мали прійти за Аріємъ просити. Коли отже другого дня пресвитеры Ахилла и Александеръ съ иншими внишли до темницѣ и просили за Аріємъ, св. Петрѣ съ неохотою

¹⁾ Migne tom. 12. Acta sincera s. Petri episcopi Alexandrini et martyris, Anastasio bibliothecario interprete.

отвернувся и піднееси руки до неба, отповѣвъ имъ, що Арій тутъ и въ будучомъ вѣцѣ отъ славы Господа нашего Иисуса Христа, Сына божого, завше буде отдѣлений. Потомъ святой отвѣвъ на сторону пресвитерѣвъ Ахиллу и Александра и мовивъ имъ: „Сей ночи коли я по обычаю молився Богу, наразъ освѣтила темницю свѣтлость небесна, и я обачивъ Господа нашего Иисуса Христа, нѣбы 12-лѣтнего хлопця, которого яености не мѣгъ я знести, одѣтого дуже бѣлою шатою, но роздертою отъ верху до самого долу, и тримаючи ю Спаситель обома руками зведenu на грудехъ, гдѣяку наготу свою указовавъ. Видѣвши то мовивъ емъ съ великимъ страхомъ: Господи кто Тобѣ роздеръ такъ шату? Господь же отповѣвъ: „Арій роздеръ ми вѣ, длятого же указавъ емъ ся тобѣ, абысь до участія св. тайнъ его не припущавъ; бо ото завтра прійдутъ до тебе декоторі за нимъ просити, а ты не принимай его, а скажи Ахиллѣ и Александрови, которі по тобѣ епископами будутъ, абы его не принимали до общенія церковного“. Отожь я вамъ то оповѣдаю, що менѣ приказано; если вы того не здѣлаєте, я чистый буду“. И то рекши св. Петръ, преклонивъ колѣна и помолився съ ними. По молитвѣ же попрощався съ ними и прочими клириками и отпутивъ ихъ въ мирѣ.

По семъ прозорливый пастырь знаючи, що выславѣ трибуны намѣрають его убити и въ той цѣли могутъ здѣлати кровопролитіе межи вѣрными на входѣ въ темницю, пославъ до нихъ одного изъ старшихъ чувяючихъ при нѣмъ и казавъ имъ повѣсти, най сей ночи прійдутъ съ заду темницѣ и на мѣстци въ стѣнѣ, гдѣ учують его стуканье, най прокопавши, возмутъ его тайно. Воины пріяли сію раду съ великою радостію; прійшли тайно до темницѣ, выпровадили св. Петра черезъ пробиту стѣну, такъ якъ самъ имъ порадивъ, и завели его на мѣстце Вуколъ, гдѣ св. Марко претерпѣвъ мученическу смерть, и единъ зъ нихъ мечемъ отрубавъ ему голову дня 25. листопада (вѣроятно р. 311.) По тѣмъ вѣрніи собравшиися взяли тѣло и похоронили на кладбищу коло церкви катедральной, гдѣ отъ тогды чудеса совершались.

Св. епископъ Петръ есть мучениковъ и гоненій печатію, бо единъ зъ послѣднихъ въ Александріи пролявъ за Иисуса Христа кровь по приказу зверхности. Въ его актахъ читаемъ, що выпросивши си отъ воинѣвъ время на молитву, молився надъ гробомъ св. апостола Марка, и една дѣвица имѣвши поблизко свой домикъ чула голосъ съ неба мовачій ему: Петръ початокъ Апостоловъ, Петръ конецъ мучениковъ епископѣвъ Але-

ксандріѣ. Потѣмъ святой вѣйшовъ до двоухъ трибунѣвъ, зъ которыхъ еденъ, якъ вже сказано, убивъ его мечемъ.

То що св. священномученикъ Петръ предпѣвъ о выклатѣмъ Арію сповнилося точно. По смерти св. Петра наступивъ на его мѣстце Ахилла, который принявъ Арія въ общеніе церковне и постановивъ пресвитеромъ. Въ р. 313. умеръ Ахилла, и Александеръ зѣставъ епископомъ Александрійскимъ. Пѣдъ Александромъ же Аріѣй начавъ сѣяти кукѣль науки своей, фалшиво розумуючи о божествѣ Христа Спасителя и роздираючи церковь, шату Христову. Александръ упоминавъ его часто, чтобы не фалшовавъ науки преданой церкви ѣтъ Апостолѣвъ; коли же Аріѣй пробувавъ упорно въ своѣмъ ученію, Александръ выклявъ его съ общенія церковного, вытрунувъ зъ церкви, котора поклоняется божеству Христовому (р. 321.). Но Аріѣй и тѣмъ не давъ ся опамятати и зѣєднавъ собѣ многихъ приверженцѣвъ въ Александрію и Азію. Чтобы злему зарадити собрався р. 325. вселенскій соборъ въ Никей, который ѣткнувъ науку Арія и осудивъ на сожженіе письма его. Самъ Аріѣй зѣставъ прогнать въ Иллирію. Прогнанный же здужавъ царя Константина перехитрити и непоковъ довго еще церковь ажъ Господь р. 336. погубивъ его ганебною смертію.

Поученіе. Мовить св. Іеронимъ: „Аріѣй бувъ единою искрою, а мало не цѣлый свѣтъ спаливъ“; бо его ересь неописанѣй шкоды нанесла церкви Христовѣй. Св. епископъ Петръ радивъ ту лиху искру загасити; но его наслѣдники занедбали. — Чтобы не впасти въ блудъ противъ вѣры, визнаніе наше най опирается все на повазѣ церкви католицкой съ которою есть Іисусъ Христосъ и буде до скончанія свѣта по неложному ѣбѣтованію своему. Кто разъ презрѣвъ повагу церкви, той перервавъ шевъ начальный въ шатѣ Христовѣй и за тѣмъ швомъ поротися ему буде все ажъ до самого кѣнця.

Молитва. Всѣхъ просвѣщенъ, блаженный священномучениче Петре, сподобивъ есь ся видѣти Христа показуючого роздѣрту на собѣ одежу. Христу же принесшися кровію своею, имѣешь житіе въ небесныхъ селеніяхъ: длѣтого подай ми просвѣщеніе молитвами своими, исповѣдати завше католицку вѣру.

243. Св. мм. Киръ и Іоаннъ, и сз. м. Анастасія съ трема дочками.
(Д. 31. сѣчня и 28. червця).

Болландисты пѣдъ д. 31 сѣчня подають акта тѣхъ св. мученикѣвъ изъ старои греческой рукописи. Анастасіѣй же книгохрани-

тель, писатель 9. вѣку, давъ переводъ латинскій тыхже актѣвъ, которіи написаніи вѣроятно въ 7 вѣцѣ.

Посля тыхъ актѣвъ св. Киръ бувъ горожаниномъ Александрійскимъ во время гоненія Діоклитіанового и выповнявъ лѣкарскую штуку въ лѣчниці на мѣстци, где за часѣвъ автора актѣвъ стоявъ храмъ трехъ юношей Ананіѣ, Азаріѣ и Мисаила и слынувъ чудесными исцѣленіями недужныхъ прибѣгающихъ до него. Коли св. Киръ посѣщавъ хорыхъ и подававъ лѣки тѣламъ ихъ, старався заразомъ душѣ ихъ лѣчити черезъ поученія о Бозѣ истиннѣмъ. Длячого губернаторъ увѣдомленный о нѣмъ велѣвъ его злапати. Но святой бѣжавъ въ Арабію, где убранный якъ монахъ проводивъ житіе цѣлкомъ Богу посвящене и творивъ исцѣленія душѣ и тѣлесѣ чоловѣческихъ посредствомъ молитвъ и поученій. Слава его привела къ нему одного воина зъ Едессы на имя Іоанна. Сей по причинѣ гоненія покинувъ достоинство свое и маетоку и прійшовъ въ Іерусалимъ, а тутъ слышавши о св. Кирѣ и шукаючи его, отправився въ Александрію, зъ Александріѣ же въ Арабію. Въ Арабіи найшовъ св. Кира и привязавшись къ нему, загрѣвався его прикладами къ добродѣтели. Въ тѣмъ усилилося гононіе и оба святіи чули, що губернаторъ Сиріанъ въ Александріи велѣвъ яти одну жену христіаньску именемъ Аѳанасію съ трема доньками ея, 15-лѣтною Теоктистою, 13-лѣтною Θεодотою и 11-лѣтною Евдоксією и ѳтавивъ ихъ въ городъ Канопъ (10 стадій ѳтъ Алекландріѣ). Желаніе утвердити святыхъ исповѣдницъ въ вѣрѣ и одушевити къ подвигу мученическому побудило св. Кира и Іоанна ити къ нимъ до Канопѣ. Понеже пришедши до Канопѣ, наставляли св. женъ увязненныхъ ко мученическому подвигу, Сиріанъ велѣвъ ихъ спѣимати, и щобы зломати ѳтвагу ихъ и св. женъ, страшно мучити обохъ въ притомности св. невѣстъ. Коли же оба святіи съ утѣхою все муки терпѣли, були звѣльненіи, а мати Аѳанасія съ дѣвницами дочками зѣстала взята къ допросу. Но и святіи невѣсты сїи охочо претерпѣли все мученія утвержденіи постоянностію св. Кира и Іоанна. Длячого осудивъ ихъ безбожный судія на усеѣченіе, и они радо склонили пѣдъ мечъ свои головы.

По ихъ смерти призвано знову св. Кира и Іоанна на подвигъ, и коли презрѣли просьбы и грозбы судіѣ, сеѣчено ихъ мечемъ д. 31. сѣчня р. 311.

Мощи св. мм. Кира и Іоанна и св. мученицъ, що съ ними пострадали, були за св. Кирилла архіепископа въ Александріи въ церкви св. Марка въ двоухъ гробницяхъ: въ еднѣй Кира и Іо-

анна, въ другій Аѳанасіѣ и ея дочокъ¹⁾. Після актѣвъ сто лѣтъ по мученичествѣ св. Кира и Іоанна въ царство Θεодосія молодшого св. Кириллъ казавъ перенести мощи св. Кира и Іоанна и св. Марка евангелиста до Мануѣи, двѣ стадіѣ ѿтъ Канопѣ, щобы прогнати ѿтамъ множество демонѣвъ. И то сталося д. 28. червця, которого празднуемъ перенесеніе мощій св. безеребренникѣвъ Кира и Іоанна. Після миней коли Теофилъ, попередникъ св. Кирилла, патріархъ Александрійскій, хотѣвъ въ Канопѣ создати изрядну церковь въ имя Апостолѣвъ, найдено мощи св. Кира и Іоанна, и перве перенесеніе мощій збулося въ царство Аркадія. Коли піднято зъ землѣ св. мощи, безчисленніи зъ собраного народа сподобилися чудесного исцѣленя своихъ недугъ. Пізнѣйше св. Кириллъ создавши въ Мануѣи церковь въ имя св. Кира и Іоанна, перенѣсь д. 28. червня мощи тыхъ святыхъ до неї и заразъ прогнаніѣ зѣстали духи нечистіѣ, которіи мали въ Мануѣи капище и жилище²⁾. Після того що чытаемъ у Миня на мѣстци цитованѣмъ церковь создана въ Мануѣи мала имя св. Евангелистѣвъ. Пишуть що въ послѣдствіи мощи св. безеребренникѣвъ Кира и Іоанна перенесено въ Римъ, а зъ ѿтамъ въ Монахіумъ до церкви св. Михаїла.

Въ житію св. Іоанна Милостивого патріарха Александрійского, который путешествовавъ до гробу св. Кирила и Іоанна, чытаемъ, що тогды (въ 7. вѣцѣ) пилигримство до гробу святыхъ Кира и Іоанна було обычне особамъ побожнымъ. У гроба св. безеребренникѣвъ дѣялися великіи чудеса, изъ которыхъ надъ 15 списаніѣ суть у Болландистѣвъ. Книга житій подае кѣльканацятъ.

Поученіе. Св. безеребренники Киръ и Іоаннъ суть намъ прикладомъ набожности, т. е. внутреннего принесеня и предаеня ко почитанію правдивого Бога. Наслѣдуймо ихъ усердно.

Молитва. Посвятилистися, святіи, на службу Богу; коли же мучитель сндовавъ васъ оффровати балванамъ, выдалисте радше себе на муки и гѣрку смерть Христа ради, который за насъ пожертвовався якъ овча, и ревнуючи терпѣніямъ Христовымъ, претерпѣлисте весело всѣ мученія. Ихъ молитвами спаси насъ всѣхъ, Христе Боже!

¹⁾ Migne tom. 40 pag. 582.

²⁾ См. книгу житій и минею Венеційску.

244. Св. преподобном. Лукіанъ пресвитеръ Антіохійскій.

(Д. 15. жовтня).

Після актѣвъ у Болланда¹⁾, которіъ суть досыть достовірні, св. Лукіанъ народився въ Самосатѣ сирійскій отъ христіанськихъ родичей. Вихованій отъ нихъ въ побожности, коли умирали, мавъ 12 лѣтъ. По ихъ смерті Лукіанъ, котораго имя означає мужа свѣтлого вѣрою и житіємъ, роздавъ маєтокъ своїмъ убогимъ, а самъ займався науками. особливо же изученіємъ св. письма, и провадивъ житіє иноче дивною строгости. На удержаніє свое и запомогу убогимъ зараблявъ переписуваніємъ книгъ; бо мавъ особливій даръ до того. Коли зоставъ пресвитеромъ Антіохійскимъ, отворивъ школу въ Антіохіи (для біблійныхъ наукъ). Понеже видѣвъ, що св. письмо по недосмотру черезъ переписчикѣвъ потерпѣло многіи перемѣны, то занявся исправленіємъ св. тексту и задавъ си великій трудъ, щоби перевести св. книги старого завѣта на греческій языкъ изъ еврейского, бо еврейскій знавъ дуже добре. (Після св. Іеронима въ книжцѣ о писателяхъ церковныхъ, гл. 77. то изданіє св. книгъ розширилося на востокъ дуже и называєся Лукіановымъ. Но въ продовженію времеи и оно потерпѣло рѣжніи змѣни). Отъ вѣсти о выданію св. письма черезъ Лукіана переходять акта заразъ до исторіѣ его спѣйманія и мученичества въ слѣдуючій способъ. Въ страшнѣмъ гоненію Діоклитіана, въ которѣмъ св. Анѣимъ съ многими претерпѣвъ мученическую смерть въ Никомидіи, цѣсарь Максиміанъ страшно шалѣвъ противъ церкви Христовѣй и старався загладити имя христіанское. Чуючи же о Лукіанѣ, котораго слава далеко росходила, хотѣвъ здѣлатися его паномъ, и пѣславъ своихъ людѣй, абы его спѣймали. Лукіанъ довѣдавши ся о тѣмъ, не кинувся самовѣльно въ небезпеченство; но выйшовши зъ города, крився гдесъ на селѣ. Нѣкій же Савелліанскій священникъ зрадивъ его. Схватано отже святого и заведено въ Никомидію. На дорозѣ наворачувъ св. Лукіанъ 40 воиновъ, которіъ ѣтступили були отъ вѣры, наукою же его такъ одушевилися, що бѣльше зъ нихъ претерпѣло по тѣмъ за Христа славне мученичество, а прочіи понесли тяжкіи муки. Въ Никомидіи бувъ св. Лукіанъ поставлений передъ Максиміаномъ, который по даремныхъ просьбахъ и грозбахъ велѣвъ его кинути

¹⁾ Въ томъ I: дня 7. сѣчня.

до темницѣ. Тамъ то (читаемъ въ послѣднихъ двохъ главахъ актѣвъ) мучено святого рѣжными способами. Именю скованого по нагу положено на потовченыхъ черепахъ, а страдалецъ маючи руки и ноги простертїи не мѣгъ ся рушати. Кромѣ того мучено его голодомъ, неподаючи ему иншихъ стравъ, якъ идоламъ пожертвованїи, которыхъ не хотѣвъ принять. Такъ пробувъ св. мученикъ 14 днїи въ темници голодомъ мореный, незалишаючи однакъ своихъ молитвъ обычныхъ и потѣшаючи тыхъ, которїи съ нимъ за Христа заключенїи були. Вѣрнїи сомнѣвались, чи прожіе до Богоявленїя и чи будутъ гѣднїи праздновати съ нимъ то свято. Но ѣтъ предпѣвъ имъ, що умре въ наутріе Богоявленїя. И такъ сталося. Въ день бо Богоявленїя бувъ еще въ живыхъ, и вѣрнїи желаючи съ нимъ послѣднїи разъ торжествовати св. литургїю, досталися якимсь способомъ до темницѣ. Но святой лежавъ на взнакъ, немогучи ся и рушати. По своему же великодушїю велѣвъ имъ, щобъ мовѣ стѣны церковнїи обступили его. Коли его окружали, якъ стѣны олтарь, литургизавъ, употребивши своихъ грудїи вмѣсто олтаря, и здѣлавъ себе и ихъ причастниками св. таїнъ. <На другїи день, то есть 7 сѣчня (р. 312), прїйшли ѣтъ императора видѣти, чи жїе; а ѣтъ вытягнувшись, кѣлько мѣгъ, рѣкъ имъ три разы: Есмь христїанинъ, и съ послѣднимъ словомъ ѣтдавъ духъ Богу.>

Тѣло его по приказу Максимїана кинено въ море. Но оно побувши тамъ 14 днїи, отождъ такъ довго, якъ страдавъ въ темници, 15. дня вынесене було делфиномъ на берегъ коло Никомидїи. Тогды ученики его упередженїи соннымъ видѣнїемъ прїйшли и взявши его тѣло, похоронили честно. Пѣзнѣйше св. Елена, мати Константина В., повертаючи изъ Іерусалима, создала коло гробу св. Лукїана мѣсто и оказалу церковь пѣдъ призванїемъ его имене. Доти оповѣдають акта.

Теперь належить дещо зъ иншихъ жерель привести. Александеръ, епископъ Александрійскїи, (у Θεодорита ист. I. 3) запевняе, що Лукїанъ за ересь Павла, Самосатского епископа, пѣдъ трема епископами Антіохійскими ѣтлученый бувъ ѣтъ церкви. То трудно розумѣти о нашѣмъ св. муч. Лукїанѣ, и мусимъ положить, що современно живъ въ Антіохїи иншїи Лукїанъ, который за ересь довго ѣтлученый бувъ ѣтъ церкви.

Вопросъ потѣмъ есть, коли св. Лукїанъ совершивъ свое мученичество. Акта мовятъ, що то було въ царство Максимїана (Галерїя). Но изъ исторїи Евсевїя слѣдуе, що святой Лукїанъ начавъ мученичество въ царство Максимїана, а совершивъ по его смерти пѣдъ царемъ Максимїаномъ (р. 312.) Въ книжцѣ бо VIII, гл 13.

числить Евсевій св. Лукіана съ Анѳимомъ до тыхъ, що пострадали въ ц Діоклитіана и Максиміана р 303, и мовить тамъ, що Лукіанъ бувъ во всѣмъ поведенію отличнимъ священникомъ зъ Антіохіѣ, который въ Никомидіи передъ царемъ голосивъ небесне цѣсарство Христа перве словами черезъ апологію, а потѣмъ дѣломъ. Въ IX. же книжцѣ, гл. 6 пише, що Лукіанъ, пресвитеръ Антіохійскій, пѣдъ всякимъ взглядомъ превосходный мужъ строгаго способу жизни и великои спрытности въ священныхъ писаніяхъ, бувъ приволоченъ въ Никомидію, где тогды побувавъ Максиминъ (по смерти Максиміана), и що державши тамъ передъ владѣтелемъ оборонну вѣры рѣчь, зѣоставъ киненый до темницѣ и убитый. Миней Венеційска за актами мовить такъ: „Лукіанъ роздавши мастокъ убогимъ, прійшовъ въ Никомидію, где укрьплявъ св. исповѣдниковъ вѣры и перенисавъ цѣлый старый и новый завѣтъ. Того велѣвъ Максиміанъ заключити и въ заключенію заморивъ его голодомъ“.

Св. Іоанъ Златоустъ выголосивъ похвальну бесѣду о св. Лукіанѣ¹⁾. На початку бесѣды свѣдчить, що праздникъ св. Лукіана обходжено д. 7. сѣчня, которого теперъ Греки почитаютъ память св. Іоанна крестителя, ѣткладаючи праздникъ св. м. Лукіана на 15. жовтня. По вступѣ же бесѣды переходить св. Іоаннъ Златоустъ до мученичества св. Лукіана и говоритъ слѣдующе. Коли постояннѣсть того святого не похиталася въ виду всѣхъ казній, мучено его голодомъ, который звѣстно есть якбы катъ внутрь въ жолудку спядчій и всѣ члены зъ ѣттамъ глджучій Якъ страшна смерть голодова, видимъ зъ прикладѣвъ декоторыхъ матерій, которі зъ голоду дѣточокъ своихъ пожерти ѣтважилися. По Лукіанъ муку голоду терпѣвъ великодушно, и коли хитрый тиранъ казавъ ему предложити еѣтъ заставленный идоложертвенными мясами, не рупавъ ихъ; ба видомъ ихъ возбуждався ненаведѣти нечистѣй поганьскій офѣры и почитати найсвятѣйшу Христову олтаря офѣру. Якъ увидѣвъ лукавый тиранъ, що ніякъ не успѣвае, бере его второй разъ къ допросу на судище и при помочи мученій часто запытовавъ; ѣнъ же на всякъ вопросъ ѣтповѣдавъ, Христіанинъ есмь, и мовячиму мучителю Зъ ѣтки есъ родомъ, Христіанинъ есмь, каже; Якои профессіѣ есъ? Ѣтъ которыхъ родичей? Ѣнъ же на все мовивъ, Христіанинъ есмь, тымъ еднымъ словомъ въ голову діавола ударяючи. Бо хотъ

¹⁾ См. Migne t. 27. pag. 519.

опытний бувъ и въ мірскихъ наукахъ, знавъ що въ подвигахъ того рода не потреба красомовства, но вѣры и любви. И если рѣчь точно збадаемъ, дуже мудру дававъ ѡтповѣдь. Бо мовячи, Христіанинъ есмь, визнавъ отчину и профессию и рѣдь свѣй. Отчину визнавъ, бо христіанинъ не має города на земли, зъ вышнього Іерусалима есть; станъ и характеръ визнавъ, бо христіанинъ маючи житіе на небесахъ, не потребуе профессіи на земли; рѣдь и похождение визнавъ, бо мы горожане святыхъ, домашніи Бога, и намъ всѣ святін суть сродниками. (Гал. 4, 26. Филип. 3, 20. Ефес. 2, 19.) Еднымъ отже словомъ досконало визнавъ и кто бувъ, и зъ ѡтки, и ѡтъ котрыхъ, и що пораблявъ, и съ тымъ словомъ скѣнчивъ житіе.

Отноительно гробу св. преподобномученика Лукіана историкъ Руфинъ и хроника Александрійска мовять, що той грѣбъ бувъ коло Дрепаніѣ города, который Константинъ Великій въ честь св. нашего мученика красно ѡтбудовавъ, увѣльнивъ ѡтъ податкѣвъ и назвавъ Еленополемъ. По свѣдоцтву Евсевія въ Еленополю було то, що Константинъ Великій просивъ Крещенія.

Поученіе. Во время покою, мовить св. Іоанъ Златоустъ, въ воинскихъ рѣчахъ упражняймося, щобысмо коли заскочить насъ вѣйна, также славне побѣды знамя вывѣсили. Голодъ презрѣвъ св. Лукіанъ, то и мы роскоши презрѣмъ, мучительство черева вывернѣмъ. Передъ князями и царями святой свободно бесѣдовалъ, то и мы передъ богатыми и знатными ѡтважно и розсудно визнаваймо вѣру свою и высмѣймо блуды ихъ, если они свои блуды выхваляють, а нашу вѣру понижаютъ; и якъ цѣсарь на головѣ корону, такъ и мы всюда признанье вѣры носѣмъ. Не самими же словами, але и дѣлами то творѣмъ, оказуючи во всѣмъ житіе достойне признанья, щобысмо ученія вѣры неправедностію дѣлъ не обезчестили, но во всѣмъ славячи Господа и въ семъ вѣщъ и въ будучѣмъ ѡбщаній намъ почести пріяли.

Молитва. Любовію Христовою розпалень, всемудрый Лукіане, до смерти противостоявъ есь суровости мучителей. Вырѣзанымъ образамъ не поклонивесся; во огонь же скорбій ввержень въ печи мучительскѣй пробувавъ есь орошаемый духомъ, силою Найвысшого, богомудрый мучениче!

245. Св. мм. Александеръ и Антонина дѣвица.

Антонина була христіаньска дѣвица зъ города Кродамнъ (котре звалося Кордамны.) Пбймана и представлена игемону Фисту вызнала ѡтважно вѣру Христову. За то по тридневнѡмъ заключеню въ блудилищнѡмъ домѣ була ногами топтана и назадъ въ блудилище ѡтироваджена. Нѣкій же воинъ Александеръ, юноша маючій около 23 лѣта (пѡсля минеѣ Венеційской 28 лѣтъ), пбйшовъ по божому повелѣнію до игемона, просивъ о позволеніи внити къ Антонинѣ и припущеній до неѣ, давъ ѣѣ воинске свое убранье, щѡбъ непѡзнана выйшла. Святая отже ненарушена дѣвица убралася въ его хламиду, покрыла свою голову и выйшовши, бѣжала якъ серна. изъ тенетъ (сѣлецъ.) Потѡмъ велѣвъ игемонъ Александра бичовати рѡзгами и ѡтировадити въ темницу. Коли же по второй разъ взявъ его къ допросу и пытавъ, гдѣ Антонина, прійшла она сама на судище и упрекала судію. Тогды судія приказавъ бичовати ѣѣ рѡзгами и напминавъ, щѡбы съ Александромъ принесла жертву богамъ. Понеже обое того не хотѣли, ѡтсѣчено имъ край рукъ (пѡсля минеѣ Венеційской и нѡгъ) и повѣшенихъ бито окрутно тай опаляно имъ ребра походнями. Дальше св. мученики киненіи були въ яму, въ котрѡй дрова со смолою горѣли. Напослѣдокъ засыпано ту яму землею. Сталося то 3. мая въ субботу о 3. годинѣ по полудни. Въ Фиста же влѣзъ духъ нечистый и мучивши его сѣмъ днѣй, выперъ зъ него душу. Тогды устало гоненіе.

Мощи св. мученикѡвъ нашихъ зѡстали перенесеніи въ Константинополь¹⁾.

Молитва. Мученики божественніи сотворѣниѣ все освѣчаютъ свѣтлостію чудесъ, недуги исцѣляючи и глубоку тьму скорбѣй ѡтганяючи. Христу молѣтся о насъ неустанно.

246. Св. мм. Мина, Ергогенъ и Евграфъ. (Д. 10. грудня.)

Мина, прозванный Калликеладъ (краснорѣчивый), родомъ Аенней, бувъ потайнымъ христіаниномъ. Посланъ зъ Византіѣ ѡтъ царя Максимина въ Александрію, въ цѣли смиренія повстаючого розруху и абы таму положити проповѣди евангелія Христоваго,

¹⁾ См. синаксарь греческій у Болл. Acta SS. Maji I. d. 3. lat. pag. 381, graece pag. 744.

зробивъ згоду межи тамошними горожанами черезъ мудріи свои упоминанія. Потѣмъ визнаючи вѣру христіаньску, творивъ чудеса и навертавъ невѣрныхъ. Коли царь о тѣмъ довѣдався, пославъ въ Александрію Ергогена съ воинскою силою. Ергогенъ, который отличався милостынями къ убогимъ, упередженный бувъ на дорожѣ въ соннѣмъ видѣнію, що має вступити въ службу истинного, вѣчного царя. Достигнувши же въ Александрію, на другій день за сѣвъ на судищи, велѣвъ привести св. Мину и давъ ему свободу выголосити о Христвѣ все, що имѣвъ на свое оправданье. А третього дня взявши его къ допросу, за признанье вѣры велѣвъ ѡтѣчи пѣдошвы его нѣгъ по самѣ кости, вырѣзати ему языкъ, выколоти очи и знову кинути до темницѣ. Четвертого же дня видѣвши Ергогенъ, що святой чудесно исцѣленъ приходитъ на судище съ воинами навернеными, которіи по него посланіи були, и що все множество притомныхъ людій здивоване тымъ чудомъ славить силу Христову, начавъ и собѣ пѣзнавати истинного Бога. Потѣмъ навернувся къ Богу, окрестився, принявъ священіе епископске и творячи чудеса ширивъ вѣру христіаньску. Небавомъ донесено о всѣмъ цѣсарю Максимину, который гнѣвомъ дышучи, прибувъ самъ въ Александрію съ 10.000 вѣйска. Св. Ергогена съ Миною поставлено заразъ на судъ, ѡтрубано ему руки и ноги и прободено его чрево. Кромѣ того по приказу цѣсаря кинено ѡтрубаніи руки и ноги на огнище распалене, а останки тѣла потоплено въ рудѣ. Потѣмъ св. Мина повѣшенный бувъ съ даху вязницѣ съ каменемъ до нѣгъ привязанымъ, такъ тяжкимъ, що составы его рвалися, и ѡнъ омѣлѣваючи умовкъ и не дыхавъ. Но слѣдующого дня оба (!) надзвычайнымъ зарядомъ божимъ прійшли исцѣленіи на судъ. Тогды нѣкій Евграфъ, который впередъ бувъ служителемъ св. Мины, наповнився ревностію божію и визнавъ публично передъ царемъ, що есть христіаниномъ. За безбоязненну его бесѣду зѣрвався царь и посѣкъ его власною рукою. Напослѣдокъ по приказу царя ѡтрубано головы св. мученикамъ Минѣ и Ергогену, которыхъ царь уважавъ за волхвѣвъ.

Святіи ихъ мощи чудомъ божимъ перенесеніи зѣстали въ Византію и були тамъ похороненіи. Господь же прославивъ ихъ чудесами.

Недовго по смерти св. мученикѣвъ нашихъ ослѣпъ царь Максиминъ и битый невидимою рукою умеръ люто. (Такъ трохи небылично дѣи ѡтъ Метафраста у Сурія и въ книжѣ житій. Згаджаєся и минея Венеційска).

Поученіе. Господь Богъ есть истинный, вѣчный царь, панъ безконечного величества, котораго со святымъ страхомъ визнавали св. мученики, а цѣсарь Максиминъ не хотѣвъ узнати, доки не погибъ ѿ наказующей Его справедливости. По прикладу св. мучениковъ наповнѣмся страхомъ божимъ, щобымо черезъ неувагу нашу Бога не образили и ласки Его не потеряли.

Молитва. Пою твои, Мино, божественніи страданія, ччу Ермогенови подвиги, почитаю смерть Евграфа. Вамъ то жити бувъ Христось; умерти було прибрѣтеніе безмѣрно. Длятого причислилися мучениковъ ликамъ, свѣтомъ чистѣйшимъ просвѣщеніи, всехвальніи.

247. Мученики мало извѣстніи.

Дня 1. вересня св. мм. Еводъ, Каллиста и Ермогенъ. Миней Венец. и Синаксаръ въ трифолою мовять о нихъ, що були рѣдніи братя и жили во время проповѣди евангелскои; окрестившиися были за вѣру поставленіи на судъ и совершили мученичество черезъ мечное усеѣченіе. Пѣсля иншихъ Каллиста була невѣста.

Дня 29. сѣчня память св. мм. Романа, Филовея и прочихъ въ Самомосатіи. Пѣсля миней Венеційскои Филовей, Иперехій, Авивъ, Юліанъ, Романъ, Яковъ, и Переторій были мученики неизвѣстнаго времени. За признаніе вѣры потовчено имъ дручками рамена и стегна, покалѣчено ихъ окрутно, обтяжено оковами и кинено въ темницю. Потомъ были святіи знову выведеніи и строганіи. Дальше повѣсили ихъ мучитель та гвоздями пробилъ имъ головы, такъ що святіи предали Богу душѣ.

Дня 4. лютого память незвѣстнаго намъ мученика Ядора. Пострадати мавъ ѿ Нумерія въ царство Декія р. 253.

Дня 19. лютого память св. мм. Максима, Θεодота, Исихія и Асклипіодты. Стадлеръ пише о нихъ въ своѣмъ лексиконѣ, що пострадали въ Θракіи може пѣдъ царемъ Максиміаномъ.

Дня 29. цвѣтня память св. девяти мучениковъ въ Кизицѣ, городѣ Азіи меншой коло Троады при Еллеспонтѣ. Ихъ имена суть: Θεогнидъ (Θεογνίης), Руфъ, Антипатеръ, Θεοстихъ (Εὐτυχής), Артемъ, Магнъ, Θεодотъ, Θавмасій и Филимонъ. Якъ гора Сіонъ непохитніи собралися они въ Кизицѣ ѿ различныхъ сторонъ и претерпѣвши тяжкіи муки были сѣченіи. Коли вѣрніи въ царство Константина В. создали имъ тамъ храмъ и положили въ нѣмъ

ихъ нетлѣнній мощи, дѣялися чудесніи исцѣленія, которыми мало не цѣлый городъ навернувся къ Христу Богу¹⁾.

Дня 13. мая записанъ есть въ календари нашѣмъ св. м. Александеръ кипрскій, о которѣмъ гдѣ инде не находимъ жаднои згадки.

Дня 28. мая св. священном. Елладій. Онъ бувъ епископъ на востоцѣ. Во время гоненія ятый ѡтъ поганъ съ великою свободою визнавъ Христа и по рѣжныхъ мукахъ бувъ киненъ въ огонь, въ которѣмъ пробувъ неушкожденый, черезъ що навернувъ многихъ до вѣры. Напослѣдокъ бувъ посѣченъ мечемъ²⁾.

Дня 3. червця въ греческихъ минеяхъ записанъ неизвѣстный впрочѣмъ мученикъ Лукіанъ Тарсійскій.

Дня 17. червця почитаются Исавръ діаконъ и товариши его Василій, Иннокентій, Ермій, Феликсъ и Перегринъ. Св. Исавръ, Василій и Иннокентій походячи зъ Аѳинъ, прійшли въ Аполлонію, городъ македонскій, и застали тамъ въ единой пещерѣ Феликса и Перегринъ и Ермія, которыхъ поучили въ набожности. Потѣмъ були оскарженіи передъ Трипонтіемъ епирхомъ, который велѣвъ ихъ спѣхати. И перве посѣченіи були Феликсъ, Перегринъ и Ермій. Исавръ же Василій и Иннокентій прославилися въ страданію чудесами, которыми межъ иншими навернулися городона начальники Руфъ и Руфинъ. Наконецъ Исавръ, Василій и Иннокентій були посѣченіи³⁾.

Дня 22. червця память св. мм. Галактіона и Юланіѣ. Пѣсля року церковного о. Мартинова у Болландистѣвъ св. Галактіонъ бувъ мученикъ въ Константинополѣ.

Дня 5. липця мученица Анна, котора мала пострадати р. 304.

Дня 7. липця почитается Киріакія мученица, котора пострадала въ Никомидіи въ царство Максиміана.

Дня 18. липця св. мученикъ Иакинѣ. Сей пострадавъ въ Амастридѣ Пафлатоніѣ. По тяжкихъ оскорбленіяхъ ѡтъ розлюченого народа пріятыхъ бувъ по велѣнію судіѣ бичованый, претерпѣвъ вырыванье зубѣвъ и по тяжкихъ иншихъ мученіяхъ умеръ въ вязницѣ⁴⁾.

Дня 29. липця и въ греческихъ минеяхъ записана Серафима (Серафія) мученица. Пѣсля миней во время лютого гоненія воздвѣ-

¹⁾ См. книгу житій и Acta SS. Apr. III. d. 29. pag. 617.

²⁾ См. Acta SS. Maji d. 27.

³⁾ См. Acta SS. Iunii d. 17.

⁴⁾ См. Acta SS. Iulii IV. pag. 221.

гнутого царями Римскими въ селѣ Винденскѣмъ жила Серафима, дѣвица зъ Антиохіѣ. Оскаржена за вѣру передъ ижемономъ Вирилломъ, засуждена була послужити хотѣнію двоухъ юношей. Но они взявши ю до себе, якъ громомъ пораженіи пали на землю и лежали такъ до другого дня, которого св. Серафима була взята знову на судъ, молитвою воставила принесенныхъ юношей, но помимо того була опаляна двома свѣчами, палицами бита и наконецъ мечемъ посѣчена. Тѣло ея похоронила благородна жена Савина.

248. Заключение третьей книжки Житий Святыхъ.

Отъ царей Декія и Валеріана (отъ р. 268.), пише Евсевій, демонъ, якобы уснувъ, и зоставивъ церковь въ мирѣ ажъ до послѣднихъ лѣтъ Діоклитіана, и станъ христіанства особенно на востоцѣ бувъ утѣшенный. Но времена покою привели христіанъ до лѣности и рѣжныхъ грѣховъ. Дятого Богъ, що карае тыхъ, которыхъ любитъ, допустивъ на нихъ тяжку пробу гоненія отъ р. 303. до р. 313. Гоненіе охватило все станы народѣвъ. Множество осужденныхъ и смертію казненыхъ за вѣру стало безчисленнымъ. Христіане були въ рѣжныхъ частяхъ свѣта и краяхъ выставленіи вестеклости найдикшихъ тиранѣвъ. Пекло зворушено добутками, которіи церковь що дня творила, поостряло неустанно противъ неи власти міра, а Господь застерегаючи собѣ самому честь удержанія и укрѣпленія церкви, допускавъ, щобъ гоненіе сіе, якъ послѣднее, такъ и наилютѣйшее было. Вѣрніи наповнилися мужествомъ свыше въ чудесный способъ. Убѣгаюся, мовить Сулпицій Севиръ, больше о пальму мученичества, нежели нынѣ о митры и достоинства церковниі. Мірскіи люди, обтяженіи журбами часовыми, ревновали съ епископами на здогоны о вѣрѣ Христовѣй. И передъ вѣками отъ Бога къ триумфу церкви назначене время приближилось. Господь въ продовженію двоухъ столѣтій яено показавъ, що все власти землѣ не могутъ Его церкви разрушити. Коли же несомнительнымъ явилося, що церковь отъ Бога постановлена, тогда наконецъ призваніи зѣстали до неи царѣ земскіи, и Константинъ, сынъ Константина Хлора, здѣлався еи оборонителемъ и поборникомъ.

Р. 306. окликаныи наслѣдникомъ отца своего Константинъ зѣставъ вкоротцѣ Августомъ. Р. 310. повѣсився его соперникъ Максиміанъ Геркулей, лютый гонитель христіанъ. Р. 311. умеръ Галерій, еще лютѣйшій гонитель, на страшну хворобу. Въ томже року

на западъ прійшло до війни межи Максентіємъ, синомъ Максиміана Геркулея, который тримався въ Італіи и Африцѣ, и Константинѣмъ. Максентій зоставъ побитый и погибъ (дня 28. жовтня 312. р.), а Константинъ ставъ самодержцемъ запада и еще р. 312. съ Ликиніємъ, Августомъ европейского востока, оголосивъ пріязный едиктъ для христіанъ, що кождый може свободно выповняти религію, котору визнає. Еще пріязнѣйшій едиктъ оголошено р. 313. въ Медіоланѣ и кождому позволено пріяти религію христіаньску; также и то постановлено, щобы ѳтданіи були христіанамъ гвалтовно ѳтобраніи церкви и добра, а тимчасовіи посѣдателі пріяли ѳшкодованье зъ касы паньствоваої. Тогды мусѣвъ Максиминъ на востоцѣ улегчити ярмо христіанамъ наложено. Коли же прійшло до війни межи нимъ и Ликиніємъ, зоставъ побитый пѳдъ Адріанополемъ (313.) Вскорѣ потѳмъ умеръ ѳнъ на страшну хорубу. Константинъ же и Ликиній зѳстали самодержцями государства римского, въ которѳмъ христіане мужествомъ своимъ, великодушіємъ и вытревалостію на завше ѳтнесли побѣду надъ поганьствомъ пѳдъ очевиднымъ покровительствомъ божимъ. Справдилось въ очахъ всѣхъ слово Спасителя сказане имъ: „Въ мірѣ скорѳни будете; но держайте, яко азъ побѣдихъ міръ“. (Іоан. 55, 33.)

Молитва до Святихъ пѳсля св. Августина. Щасливіи святіи божіи всѣ, которіи вже перейшлисте сеї смертельности море и присталисте къ пристанищу всегдашнього покою, безнеченства и мира. Безнечий же будучи за себе, майте попеченіє о насъ. Поминайте насъ передъ лицемъ Найвысшого, который насъ избравъ; поможѣтъ намъ бѳднымъ, що еще на сеї глубинѣ житейскої зъ всѣхъ сторонѣ обуреваніи есмы. Вы найкрасшій ворота, що внеслистеся въ высоту велику, помагайте намъ лихѳй пѳдлозѣ далеко низше лежачимъ. Подайте намъ руку и пѳдвигнѣтъ насъ, щобысмы мужественний були во війнѣ; молѣтся неустанно за нами недбалыми, уломными, немѳчными. Молѣтъ Христа Бога, щобысмы вспоможеніи вашими заслугами, черезъ то море велике и просторе, где есть змій найокрутнѣйшій, все готовый пожирати, посередѣ мѣстцѣ небезнечныхъ съ цѣлымъ кораблемъ и всѣми товарами прійти сподобилися до пристанища спасенія и покою и неустанного мира и вѣчної безопасности¹⁾.

¹⁾ Meditationes. I. Aug.

Содержаніе другого выпуска.

Книжка третья. (Геройскій вѣкъ церкви Христовой).

103. Гоненіе Адріаново и его жертвы св. Симфороса, св. Ерміона, св. Флоръ и Лавръ и св. Аріадна. 104. Св. великом. Евстаѣій Плакида и жена его Татіана и дѣти ихъ Агапій и Θεопистъ. 105. Св. священном. Фока епископъ и огородникъ Синопійскій. 106. Св. священном. Елевѣерій. 107. Св. м. Софія и доньки ея Вѣра, Надежда, и Любовь. 108. Св. Александеръ папа и св. апостолъ Кодратъ. 109. Гоненіе Марка Аврелія Антонина (загальне IV.) и его жертвы: святіи Фоѣнъ, Мелетій стратилатъ, Θεодоръ въ Пергій и св. Діонисій, епископъ коринѣйскій. 110. Св. рѣвноапостолъ Аверкій, епископъ Іерапольскій. 111. Св. муч. Гликерія. 112. Св. м. Ермей. 113. Св. мм. Викторъ и Стефанида. 114. Св. преподобном. Параскевія. 115. Св. священном. Поликарпъ. 116. Св. Юстинъ и апологитъ и другій философъ и муч. Юстинъ и св. мученики съ нимъ. Блѣскаючій легіонъ. 117. Гоненіе Септимія Севира (загальне V.) и его жертвы Леонидъ, Перпетуа и Фелицитасъ, Христина и Ириней. 118. Св. свящм. Харалампій, епископъ Магнисіѣ. 119. Гон. пѣдъ цѣсаремъ Александромъ Севиромъ и св. свящм. Ипполитъ, епископъ Портуенскій. 120. Св. м. Кикилія. 121. Св. м. Татіана. 122. Гоненіе Максима Θрака (загальне VI) и гоненіе Декія (загальне VII.) Межи жертвами Декія св. Галактіонъ и Епистимія, Христофоръ съ Аквиліною и Каллиникією и св. Миронъ и св. Кириллъ. 123. Св. м. Трифонъ. 124. Св. мм. Θирсъ, Левкій и Каллиникъ. 125. Св. великом. Меркурій. 126. Св. мм. Карпъ, епископъ Θиатирскій, Папила діаконъ и Агаѣадоръ и Агаѣоника, сестра Папилы. 127. Св. сѣмь отроки въ Ефесѣ. 128. Св. м. Кононъ градаръ. 129. Св. м. Исидоръ въ островѣ Хіосъ. 130. Св. мм. въ островѣ Критѣ десять. 131. Св. мм. Кодратъ, Киприанъ, Анектъ и Крискентъ. 132. Св. мм.

Кодратъ, Саторнинъ и Руфинъ. 133. Св. мм. Петръ, Діонисій, Андрей, Павелъ и Христина въ Лампсаку. Ираклій, Павлинъ и Венедимъ въ Аѳинахъ. 134. Св. священном. Вавила и три хлопцъ, ученики его въ Антиохіи. И св. священном. Вавила въ Никомидіи съ 84 дѣтьми. 135. Св. м. Полиевктъ. 136. Св. м. Агаѳія. 137. Св. священном. Никонъ и спострадавшіи съ нимъ ученики его. 138. Св. м. Анастасія римлянка. 139. Св. м. Епимахъ. И св. мм. Терентій и Неонила съ 7 дѣтьми. Св. Акакій, епископъ Мелитинскій и исповѣдникъ. И св. Парамонъ со 375 мм. 140. Св. мм. Терентій, Африканъ, Максимъ, Помпей и прочіи 36. 141. Гоненіе Валеріана (загальне VIII.) и его жертвы: св. мм. Евгенія, Василла, Протъ и Иакинѳъ въ Римъ. 142. Св. Кипріанъ, епископъ Карфагинскій. 143. Св. м. Агрипина. 144. Св. м. Никифоръ. 145. Св. мм. папы Стефанъ и Сикстъ II. и св. діакопъ Лаврентій. 146. Св. о. нашъ Григорій, Неокесарійскій чудотворецъ. 147. Два св. священномученики Ѳерапонтъ. 148. Гоненіе Авреліана (загальне IX.) и св. мм. Лупъ и Меводій и Филуменъ. 149. Св. м. Мамантъ. 150. Св. мм. Павелъ и Юліанія. 151. Преп. отецъ Харитонъ. 152. Св. м. Лукилліанъ и тѣ що пострадали съ нимъ. 153. Св. м. Сава стратилать. 154. Св. мм. Трофимъ, Савватій и Доримедонтъ. 155. Св. мученики Хрисанѳъ и Дарія въ гоненію Нумеріана. 156. Св. м. Ѳалалей.

157. Цѣсаръ Діоклитіанъ и его товариши. Св. м. Александръ Римскій. 158. Св. мм. Клавдій, Астерій и Неонъ и Неонилла. 159. Св. священном. Артемонъ пресвитеръ. 160. Св. мм. Максимъ, Дада и Кинтиліанъ. 161. Св. м. Севастіанъ съ дружиною. 162. Св. и чудотворцъ безсребренники Косма и Даміанъ. 163. Св. м. Діомидъ. 164. Св. м. Юліанъ Тарсійскій. 165. Св. м. Бонифатій. 166. Св. мм. Онисифоръ и Порфирій. Св. м. Параскевія въ Иконіи. 167. Св. великом. Варвара. 168. Св. м. Иринархъ. Св. м. Александра. 169. Св. м. Акилина. 170. Св. священном. Аѳиногенъ и десять учениковъ его. 171. Св. мм. Трофимъ, Ѳеофилъ и тѣ, що съ ними. 172. Св. мм. Сергій и Вакхъ. 173. Св. м. Андрей стратилать и съ нимъ 2593. 174. Св. мм. Каллистратъ и дружина его. 175. Св. священном. Ириней, епископъ Сирмійскій. 176. Св. мм. Юліанъ и Василисса.

177. Взрывъ десятого загальнаго гоненія и св. мм. Петръ, Дороей, Горгоній, Мардоній, Мигдоній, Индісъ, св. мм. 20000 и св. мученица Домна. 178. Св. священном. Анѳимъ. 179. Св. мм. Ѳеопемитъ и Ѳеона. 180. Св. мм. Елевѳерій съ Леонидомъ; св. м. Василисса и св. м. Евфрасія. 181. Св. великом. Георгій и св. м.

Александра, жена Діоклитіана. 182. Св. великом. Евфимія всехвальная. 183. Св. м. Неофитъ. 184. Св. м. Θεοδοτὸς въ Анкирѣ и съѣмъ св. дѣвъ мучениць. 185. Св. м. Акакій воинъ. 186. Св. м. Александеръ въ Пиднѣ. И св. мм. Θεοδουλъ и Αγαθοποδъ. 187. Св. м. Θεοδοτία и три сыны ея. 188. Св. мм. Кирикъ и Юлитта. 189. Св. м. Романъ. 190. Св. мм. Прокопій, Алфей и Закхей. 191. Св. м. Винкентій. 192. Св. м. и архидіаконъ Евплъ. 193. Св. дѣвомучениця Лукія. 194. Св. священном. Мокій. 195. Св. м. Васса и сыны ея Θεογνій, Αγαθій и Πιστὺς. 196. I. Св. м. Антонина въ Никеи. II. И св. мм. Капитолина и Ερωτιάδα. 197. Св. священном. Кирианъ, епископъ Антиохіѣ и св. дѣвомучениця Юстина. 198. Св. мм. Минодора, Митродора и Нимфодора. 199. Св. мм. Αγαθονикъ, Зотикъ, Θεοπρεπί, Ακινδινъ, Северіанъ и Зинонъ. 200. Климентъ, епископъ Анкирскій, и св. м. Αγαθανгелъ. 201. Св. м. Платонъ. 202. Св. м. Мина въ Котиеи. 203. Св. м. Харитина. 204. Св. м. Орестъ и св. м. Варлаамъ. 205. Св. м. Юлитта. 206. Св. м. Пана и св. мм. Провъ, Тарахъ и Андроникъ. 207. Св. м. Καλλιόπις. 208. Св. преподобном. Πελαγία въ Тарсѣ. 209. Св. мм. Ζηνοβίη и Ζηνοβία. 210. Св. м. Πελαγία въ Антиохіи. 211. Св. преподобном. Φεβρονία. 212. Св. м. Ευδοκείη. 213. Св. мм. I. Αβксентій, Ευγενίη, Μαρдарίη, Ευστратίη и Орестъ; II. Ευγενίη, Κανδιδὴ, Βαλεριανὴ и Ακвила. 214. Св. мм. Ιερωνъ и прочіи 32 съ нимъ въ Μελитинѣ. 215. I. Св. м. Созонтъ въ Помпеополю. II. И св. мм. Τιμοθέη, Αγαθίη и Θεκλα въ Газѣ. 216. Св. м. Уаръ и тѣ що съ нимъ. 216. Св. мм. I. Савинъ, II. Παφνυτίη. 218. Св. мм. Φιλιμονъ, Απολλωνίη и Αρριανъ. 219. Св. мм. Βιτὴ, Μοδεστὴ и Κρισκентія. 220. Св. мм. Αγαπία, Ιρινα и Χιονία. 221. Св. великом. Анастасія фармаколитрія. 222. Св. мм. Τιμοθέη и Μαυρα. 223. Св. священном. Яннуарій и діаконы Прокулъ, Сосій и Фавстъ, Десидерій чтець, Евтихій и Ακυτίонъ. 224. Замѣна владѣтелей въ государствѣ Римскѣмъ. Св. священном. Ερмолай и съ нимъ св. мм. Ερμιππὴ и Ερмоκратъ. 225. Св. великом. и цѣлитель Пантелеимонъ. 226. Св. м. Юліанія дѣва въ Никоμιдіи. 227. Св. священном. Автономъ. 228. Св. м. Αγαθίη и съ нимъ св. мм. Τιμοлай два Александры, Ромилъ и два Διονισίη. 229. Св. великом. Димитрій и св. м. Λουππὴ. 230. Св. м. Несторъ. 231. I. Св. мм. Ανικитъ и Φοτίη. II. Св. мм. Ευλαμπίη и Ευλαμπία. 232. Св. мм. Αδριανъ и Наталія. 233. Св. великом. Θεοδωρъ Τυρονъ. 234. Св. мм. Ευτροπίη, Κλεονикъ и Βασилискъ. 235. Св. мм. Γυρίη, Σαμονъ и Αβιβъ. 236. Св. м. Ανισія. 237. Св. м. Θεοδοσία Τυρσка. 238. Св. мм. Παμφιλъ, Βαλεντίη, Παβελъ, Σελεвокъ, Πορφυρίη, Юліанъ, Θεοδουλъ и пять египтянъ: Ιλιά,

Іеремія, Исаія, Самуиль и Даниїль. 239. I Св. самообратнї мм. Амфіанъ и Едесій. II. Св. м. Кирила. 240. Св. мм. Ермилъ и Стратоникъ. 241. Св. м. Екатерина. 242. Св. Петръ, патріархъ Александрійскій. 243. Св. мм. Киръ и Іоаннъ и св. м. Аванасія съ трема дочками. 244. Св. священномъ Лукіанъ, пресвитеръ Антиохійскій. 245. Св. мм. Александеръ и Антонина двѣица. 246. Св. мм. Мина, Ермогенъ и Евграфъ. 247. Мученики мало извѣстнї. 248. Заключение третей книжки Житій Святыхъ.

ПОПРАВКИ.

Стор. 337.	вмѣсто смергъ	читай	смерть
„ 340.	„ двойца	„	двоица
„ 368.	на долѣ	цитуюся	Сурій подѣ д. 12.
	червця,	а Болл. д. 1.	червця.
„ 387.	вмѣсто Тиръ	читай	Тиръ
„ 414.	(въ нотѣ) вм.	Лукіѣ	чит. Лукіи
„ 416.	вмѣсто игмону	читай	игемону
„ 416.	„ хорнивъ	„	хоронивъ
„ 459.	„ святого, По	„	святого. По
„ 464.	„ Рѣкъ 282.	„	Рѣкъ 285.
„ 496.	„ сѣчна	„	сѣчня
„ 507.	„ неухилила	„	неухилилася
„ 507, 510	„ Георгіа	„	Георгія
„ 596.	„ Краскентію	„	Крискентію
„ 621.	„ вытревали	„	вытревала

ЖИТІЯ СВЯТЫХЪ

ВЪ СВЯЗИ ИСТОРИЧНОЇ

для звеличенія Памяти тыхъ Угодникѣвъ Божихъ,
которыхъ имена въ нашѣмъ греко-словенскѣмъ
Календаріи записаніи.

СѢМЬ КНИЖОКЪ ВЪ ДВОХЪ ТОМАХЪ
съ

указательными списками именъ по порядку азбучному и календаріи му.

Черезъ

Іосифа Мѣльницкаго,

Доктора св. Богословія, совѣтника гр. кат. Митроп. Консисторіи, вице-
ректора генеральной семинаріи духовной.

ТОМЪ ПЕРВЫЙ.

Книжки 1—4. Исторія Житій Святыхъ ѿ Сотворенія міра до повной побѣды Хри-
стіанства въ имперіи Римскѣй.

Выпускъ третій. — Книжка I V.

Вѣкъ св. великихъ царей Константина и его матери Елены. Побѣда хри-
стіанства въ государствѣ Римскѣмъ.

у Львовѣ 1893.

Накладомъ автора.

Зъ друкарнѣ Наукового Тов. имени Шевченка
гдѣ зарядомъ К. Беднарского.

Позваляе ся печатати и препоручае ся яко полезне сочиненіе для Душпастьрей, учащои ся молодежи и побожныхъ христіанъ, такъ про популярный и созидательный выкладъ якъ и про вычерпуючій рѣкъ церковный доборъ исторій и благопотребнѣи для ученикѣвъ примѣчанія

Львѣвъ 22 Вересня 1892.

Отъ гр. к. Митроп. Ординаріята.

Сильвестръ

Митрополитъ.

Книжка четверта.

Вѣкъ св. великихъ царей Константина и его матери Елены. Побѣда христiанства въ государствѣ Римскѣмъ.

„Поминайте наставники ваши, иже глаголаша вамъ слово божіе, иже взирающе на скончаніе жителства, подражайте вѣрѣ ихъ“.
(Евр. 13,7)

249. Гоненіе Ликинія и его жертвы св. м. Аммуна діаконъ съ 40 дѣвами, св. мм. Аіеалъ и Аммуна и св. м. Гордій.
(Дня 1. вересня и 3. сѣчня.)

Ликиній р. 307. ѡтъ Максиміана Галерія именованъ кесаремъ, щобъ повелѣвавъ въ Панноніи, а потѣмъ р. 308. въ Карнунтѣ Панноніѣ поставленъ императоромъ гонивъ христiанъ, такъ якъ и Галерій до р. 311. По смерти же Галерія ставъ паномъ Иллирій, Греціѣ и Фракіѣ, и съ Константиномъ, который давъ ему свою сестру Констанцію за жену, соединився въ мѣсяцю марцю р. 313. въ Медиоланѣ, где выдали едиктъ користный для христiанъ. Потѣмъ мавъ ѡнъ войну съ Максиминомъ и побѣдивъ его, призвавши Бога христiанъ, та въ червцю р. 313. внишовъ въ Никомидію, где благодаривъ Бога петинного и опубликовавъ едиктъ Медиоланскій. — Но впослѣдствіи ѡтъ р. 315. началъ ненавидѣти Константина и христiанство, прогнавъ зъ палаты христiанъ, приказавъ христiанамъ ихъ згромадження и выдавъ противъ нимъ законы. Такъ по кѣлькалѣтнѣй перервѣ повстало на востоцѣ нове гоненіе. Св. Василій, епископъ Амасіѣ и многіи иншіи понесли мученическу смерть. Року же 323. выбухла война межи Ликиніемъ и Константиномъ, въ которѣй Ликиній стративъ двѣ битвы. Коли вже не мѣгъ дальше оборонятися, за посредництвомъ жеңы шукавъ и найшовъ улакавленье у Кон-

стантина, но понеже здѣлався пѣдозрѣннымъ, зѣставъ по велѣнію Константина убитый р. 324.

Пѣсля миней въ гоненію Ликинія пострадавъ Аммонъ (Аммонъ) діаконъ съ 40 дѣвами, которыхъ обучавъ въ Адріанополу. Сіи, мовить синаксарь въ трифолою, оклеветаніи були за вѣру Христову передъ игемономъ еракійскимъ Равдомъ, который велѣвъ ихъ много мучити, абы поклонили ся идоламъ. Повѣшено же св. Аммуна и строгаю по ребрамъ и возложено ему на голову рожженный шеломи. Коли ѳъ тои казни (чудесно) выбавився, ѳѣсланъ бувъ со св. дѣвами въ Ираклію ко Ликинію царю, и повелѣніемъ того мучителя десять дѣвъ зѣстали въ огонь вверженіи, ѳемъ съ учителемъ своимъ стятіи, десять мечами на лиціи покарѣченіи и въ сердца пробитіи, шѣсть мечами посѣченіи, а прочіи шѣсть тымъ убитіи, що вложено имъ въ уста распаленіи желѣза. Почитаются дня 1. вересня, котораго воспоминаются также св. мм. Аіѳалъ и Аммонъ. Сіи по словамъ тогоже синаксаря и миней греческихъ оскарженіи були за вѣру такожъ передъ Равдомъ, игемономъ еракійскимъ; коли же не хотѣли идоламъ жертвовати, були волуями битіи и до смерти мученіи.

Св. Гордій мученикъ, почитанный дня 3. сѣчня, пострадавъ вѣроятно пѣдъ Ликиніемъ; бо св. Василій, который зѣставъ епископомъ р. 370. и державъ похвальну бесѣду на память святаго сего мученика, покликуеся на живыхъ еще свѣдѣковъ мученичества его. Представлю тутъ коротко, що св. Василій о св. муч. Гордію ошѣвдае.

Св. Гордій бувъ христіанинъ зъ Кесаріѣ, столицѣ Каппадокіѣ. Онъ служивъ въ войску и одержавъ степень сотника; бо ѳъзначався ѳтвагою душъ и незвычайною силою тѣла. Коли лютилася страшна буря гоненія, не принѣсь жертвы идоламъ, но покинувъ поясъ воинскій съ вѣсмъ, що въ свѣтъ миле есть, и уеунувся въ непроходну пустыню. Тамъ вѣльный ѳъ журѣ и принадъ свѣта очищавъ сердце ѳъ всякои злобы, удостоився видѣти Бога вѣрою и пріѣвъ черезъ внутренній просвѣщенія великихъ таинствъ откровеніе. Благодатію Святаго Духа, Духа истины, розваживъ короткѣсть и марнѣсть житія, распаливъ въ собѣ желаніе вышнього званія; постами, нѣчнымъ чуваньемъ, молитвою и размышленіемъ приготавливался на подлежащій си подвигъ. Не судивъ бо, що хорошо есть крытися въ пустыни, коли единовѣрцѣ бѣдуютъ и нуждаются и умираютъ за Христа въ городѣ. Нарештѣ видячися вже довѣльно къ подвигу мученическому приготавливанымъ, зыйшовъ до борбы въ то время, коли наставъ въ Каппадокіи дуже лютый губернаторъ, и въ той день, въ который

наро́дъ Кесаріѣ занимався видовискомъ бѣгу коней и звинностію возникло́въ. Тогда́ отже видѣно его съ поблизкою горы сходя́чого. По до́вго́мъ побуванію въ пустыни выгля́давъ онъ досыть дико. Воло́сье его було брудне, борода довга, одежа нехудога. Мѣ́хомъ (воло́сяницею) бувъ покры́тый, пали́цю державъ въ руцѣ. Но надъ всѣ́мъ тымъ сіяло свѣ́тло ласки и оздобы; бо Ду́хъ Святы́й провади́въ его. Зы́йшовши съ горы переходивъ онъ середъ народа, якъ левъ ду́фачу́чи, и поступи́вши на середину позори́ща, вы́голосивъ слова Исаі́ѣ пророка: „Явленымъ ставъ я тымъ, що́ мя не шукають, и найшовемся тымъ, кото́рї за мною не пыта́ли.“ (Ис. 65, 1.) Святы́й хотѣ́въ тымі́ словами сказа́ти, що́ доброво́льно приходи́тъ на подвигъ мучени́ческій по при́кладу Иису́са Христа возлюбивша́го насъ и волею преда́вшего ся за насъ въ руки пересту́пникѣвъ.

Всѣ́ звернули́ очи свои́ на смѣ́лого чолові́ка, и якъ по́знано, що́ то Горді́й, христі́ане утѣ́шилися, а по́гане кричали, жада́ючи сме́рти свя́того. Губернато́ръ же тамъ притомны́й приказа́въ чере́з геролдо́въ наро́ду и музи́цъ умо́вкнути и поста́вити передъ себе́ свя́того. А коли́ поспы́тавши услы́шавъ ъ́тъ него́, кто́ и зъ ъ́тки е́сть, д́ля́чо́го покину́въ ста́нъ жови́ѣрскій и бѣ́жавъ въ пустыню и якъ сердечно́ жа́лае за Иису́са Христа умерти, ставъ куси́ти его́ перве́ гро́зьбами. „Призо́вѣте ката́“, мови́въ, „где́ су́ть оло́вяні́ бля́хи, где́ би́чи? Най́ положа́тъ его́ на ко́лесо, най́ кату́ють на мучи́лищи. Принесе́те ору́дія мучи́лищні́. Ди́кія звѣ́рѣ, о́гонь, ме́чь, крестъ, я́ма най́ буде́ на пого́товью. Шко́да, же збро́днярь еди́нъ разъ то́лько умре́.“ „Исти́нно тяжко́ ми е́сть“, переби́въ ему́ Горді́й, „що́ не могу́ бо́льше разъ за Христа умерти. Д́ля́чо́го що́ ко́снете, що́ заба́вляете́ ся? Ра́нами по́кры́йте мое́ тѣ́ло; мучѣ́тъ, якъ хо́чете. Сѣ́йте на мене́ мно́го, абы́мъ пожа́въ мно́го; за ра́ны одержу́ нетлѣ́нія въ воскресе́нію, за те́ми́цю рай, за осужде́ніе съ злочинца́ми житі́е съ Ангела́ми.“ — Коли́ страхо́мъ не могли́ его́ звы́тяжити, змѣ́нили́ спосо́бъ мы́сленя и по́дхлѣ́бляли́ ему́. Губернато́ръ обѣ́щавъ ему́ да́ры ъ́тъ себе́ и цѣ́саря. Коли́ же и та про́ба даремна́ була, бо Горді́й не хтѣ́въ промѣ́няти ца́рствіе́ небе́сне на ма́рницѣ́ свѣ́товї́; тогда́ гнѣ́въ правите́ля не ма́въ вже́ гра́ницѣ́. Онъ обна́живъ ме́чь и осуди́въ праведника́ на сме́рть. Цѣ́ле позори́ще потѣ́мъ бѣ́гло на мѣ́стце ка́зни, и що́ изъ жителе́й по́зѣ́стало въ горо́дѣ, про́ляло́ся по́ за му́ры мѣ́ста, абы́ видѣ́ти вели́ке оно́ зрѣ́лище, дивно́е Ангела́мъ и всѣ́мъ сотворѣ́нямъ, и стра́шне демо́намъ. < Коли́ святы́й Горді́й прибли́жился́ вже́ до́ ворѣ́тъ неба́ и чере́з сме́рть ма́въ пе́рейти въ живо́тъ, обсту́пили́ его́ прі́ятелѣ́ и нама́вляли́, абы́ поверхо́вно пови́новався́ правите́лю, и задово́лился́ тымъ, що́ въ се́рци

вѣруе въ Иисуса Христа. Но ѡнъ пробуе непохитный въ исповѣданію, мовячи имъ, що языкъ его сотворенный ѡтъ Христа не може ничего противъ Сотворителю своему говорити; що сердцемъ вѣруемъ въ оправданіе, а устами исповѣдуемъ въ спасеніе; що изъ устъ нашихъ будемъ сужденіи, изъ слѣвъ оправданіи, изъ слѣвъ осужденіи. И привѣвъ имъ слова Спасителя; „Иже отвержется мене предъ челоуѣки, отвергуся и азъ его предъ Отцемъ моимъ иже есть на небесѣхъ“. А кончивъ тымъ, що хоть бы земскіи добра всегда пробовали, то таки мусѣлибыемо предпочтити и волѣти небесніи; теперь же земскіи добра суть короткон тревалости, отже глупостію есть черезъ старанье о земское ѡткнути блаженство тыхъ дѣбръ, котрыхъ надѣмся. Сказавши тѣ слова страдалецъ, назнаменовся знакомъ креста и поспѣшивъ на усѣченіе съ радостію; бо не думавъ, що понадае въ руки катѣвъ, але що приходитъ въ руки Ангелѣвъ, котрой его заразы по сѣченю перенесутъ ко животу вѣчному. — Такъ бесѣдовавъ о св. Гордію св. Василій до народу своего.

По свѣдоцтву миней св. Гордій усѣченъ бувъ дня 3. сѣчня р. 320. Потѣмъ почитано его на мѣстци казни, якъ читаемъ въ бесѣдѣ Василія Великого; и якъ пчолы за матерію своею изъ уливъ вылѣтають, такъ нарѣдъ кесарійскій выходивъ въ памяти нашего мученика дня 3. сѣчня за мѣсто, абы дуже численно заняти гоны мученическіи. Чудо бо мученика промѣнювало имъ смутокъ поры зимовои въ веселіе весенне. И при способности тамошнього здвигу народа державъ св. Василій бесѣду, содержаніе которой тутъ подане есть.

Поученіе. Наслѣдуймо св. м. Гордія въ исповѣданію Христа Спасителя. Коли же прійде намъ що терпѣти за имя Христове, успокоюймо ся словами псаломника; „Господь мнѣ помѣщикъ и не убоюся, что (нибудь) сотворитъ мнѣ чолоуѣкъ“. „Не убоюся зла, яко Ты со мною еси.“ (Пс. 117, 6. 22, 4.)

Молитва. Поимъ Господеву страсотерпця укрѣпившому на противоборныхъ и украсившому его вѣнцемъ побѣды; силою бо и оружіемъ всѣхъ царя укрѣпленный поконавъ вражду мучителей.

250. Св. м. Марина. (Дн. 17. липця.)

Страданіе св. мученицъ Марины едніи ѡтносятъ въ гоненіе Діоклитіана и Максиміана, другіи въ гоненіе Юліана, мы въ гоненіе Ликинія. Акта греческіи сии мученицъ рекомо ѡтъ наочного свѣдка Θεотима написаніи и ѡтъ св. Метафраста обробленіи не пріймають

Болландисты и подають иншіи подібніи латинськіи. Тутъ подаю исторію св. Марины въ такѣмъ скороченію, що съ греческими и латинскими актами згаджаєся.

Св. Марина родилася въ сторонѣ Антиохіи сиридійскои ѣтъ родичей добродородныхъ, но невѣрныхъ. Отець ей на имя Едесій бувъ жрець idolскій. Мати умерла ѣи еще въ членахъ. Коли святая наша мала 12 лѣтъ, було велике гоненіє на христіанъ; но помимо того мала она способність слышати ѣтъ одного чоловіка божого науку о воплощенію сына божого, о его житію и о спасенію рода чоловіческого черезъ Его смерть, воскресеніє и вознесеніє на небо. Розваживши св. Марина ту науку, увѣрила въ Іисуса Христа и распалилася любовію божою. Въ 15. роцѣ увидѣвъ ѣѣ на поли Олимпрій (Оливрій), енархъ (префектъ) сторѣнъ восточныхъ, коли ѣхавъ въ Антиохію сиридійску. Онъ подивлявъ отличну красоту дѣвицѣ и полюболивши ѣѣ, хотѣвъ взяти за жѣнку; услышавши же, що есть христіянкою, взявъ ю по короткѣмъ заключенію съ собою въ городъ къ допросу. Слѣдующого дня станула Марина передъ нимъ и его совѣтниками на судищу, и презрѣла все его обѣтницѣ и грозбы. Коли енархъ наставлявъ ѣѣ выречися религіѣ христіянскои яко нещасного заблудження ума ведучого на муки и смерть, ѣтповѣла ему: „Що грозишь ми карами, безбожный судіє! Чому страшишь мене, а презираешь Христа и Его религію. Небо есть Ему престоль, земля же по́дноже, и власть Его безконечна. Длятого не могу такъ высокаго пана покинути и бездушнымъ, марнымъ балванамъ шію преклонити, славу дати. Безбожныхъ повелѣній цѣсарскихъ не заховаю, грозбъ твоихъ не боюся, живымъ божищамъ чести не ѣтдамъ.“ Слышавши то енархъ, шалѣвъ ѣтъ гнѣву и приказавъ ю сѣчи рѣзгами. Каты выполнили то такъ строго, що кровь лялася и многіи зритель плакали. Потѣмъ повѣсили святу дѣву на мучилищи и строгаи острыми нѣгтями (трезубцами.) На нѣчь заключено ю въ морочнои темниці. Тамъ молитвою звѣтяжила видѣніє пекельного змія, который напавъ на ню, хотячи ѣѣ пожертви. Коли же пораженный ей вѣрою зникъ, святая дѣва сподобила ся небесного посѣщєня, котре укрѣпило ю чудесно на дальшій подвигъ.

Слѣдующого дня рано була знову приведена на судище; повѣшена на мучилищу и опалєна свѣчами; но огонь не касався ей. Тогда закамєнѣлый судія повелѣвъ звязану ю кинути въ сосудъ наповненный водою и утопити. Но св. мученица молитвою розрѣвала узы якъ паутину и выйшовши изъ воды, короткою промовою на-вернула множество людій притомныхъ, которіи визнаи Христа и були за визнанье Его вѣри мечемъ посѣченіи. — Наконецъ безбож-

ный судія осудивъ св. дѣвицю на усеѣченіе, которе съ духовною потѣхою пріяла дня 17 липця.

См. Acta SS. Julii. д. 20., где много о мощахъ сей святой мученицѣ читати можна.

Поученіе. Имя Марина означає зъ моря взята, разумѣся, перла мученическа. У Латинникѣвъ називаєся она про то Маргарита, по польски *Malgorzata*. Панянцѣ тѣй, истинной перлѣ, указався пекельный змій, хотячи бѣ пожертв. Господь допустивъ то, абысмо знали, що коли люди насъ до безбожности и грѣху ведутъ и мучать, не такъ съ людьми, якъ съ чортомъ потыкается маемъ; бо чортъ есть той, що людій злыхъ на насъ подбужає, и есть той, которого звытяжаючи праведній черезъ Господа Иисуса Христа, якъ вужа и василиска, льва и змія топтають. Про то въ гоненіяхъ и покусахъ молѣмся за людіи, которіи насъ гонять и пакости намъ творять, а ненавидѣмо діавола и грѣхъ его.

Молитва. Нй огонь, нй рани, нй мечное сеѣченье не ѡтлучило тя, Марино славна, ѡтъ любви Христовои. Длѣтого память твоя веселить всѣхъ, сіяючи зарями чудесъ и подаючи благодать. Молитвами св. мученицѣ Марины, Христе, спаси душѣ наши.

251. Св. м. Каллиникъ. (Дня 29 липця.)

Св. Каллиникъ, имя которого означає красну побѣду, пострадавъ подѣ судією Сакердономъ въ Ганграхъ пафлагонійскихъ. Рѣкъ смерти сего святого не можна на певно означити. Его дѣи здаются обробленными бути ѡтъ Метафраста пѣсля старшого памятника ¹⁾. Коротке содержанье ихъ есть слѣдующе.

Святой мученикъ сей родивъ ся въ Киликіи и бувъ выхавый въ побожности христіанскѣй. Бажаючи спасенія душъ, переходивъ многіи села и города и проповѣдавъ евангеліе царства божого. Въ Анкирѣ же, городѣ Галатіи, бувъ спѣйманъ ѡтъ поганъ и представленъ на судъ князю Сакердону, который за доброе его неповѣданье вѣры велѣвъ его по нагу нещадно скотескими жилами бити. Потѣмъ повѣсили мучителѣ святого на мучилищи и строгаи нѣгтями желѣзными. Дальше знявши его обули въ желѣзні сапоги гвоздями внутрь заосмотреніи и повели въ Гангры, городъ пафлагонійскій отстояцій ѡдѣмьдесятъ стадій. Святой шовъ попереде бы-

¹⁾ См. Acta SS. Julii VII. д. 29.

стрыхъ коней, которми ѣхавъ самъ судія, задовольючи лукаву свою душу видомъ страждучого праведника. Коли каты зробили съ 60 стадій, уставали ѳъ жажды, а св. Каллиникъ, видячи ихъ бѣду, на умильне ихъ прошеніе о помѳъ молитвою выпровадивъ имъ воду изъ скалы при дорозѣ и ожививъ ихъ. И то жерело потѳъ текло неустанно. Прохолодившіе же каты, удалися въ дальшу дорогу и доставили святого до Ганіръ. Тамъ приказавъ князь кинути святого въ пѣчь огненну, и помолившіе св. Каллиникъ киненъ бувъ въ огонь, въ которѳъ предавъ праведну свою душу въ руцѣ божіи д. 29 липця. Тѣло его неушкоджене ѳъ огню похоронили върніи.

Молитва. Мучениче богомудрый, Каллиниче, ты желавъ радше благочестно умерти, нежели нечестно жити, и наслѣдуючи Христа, предавъ есь ся на смерть добровѳьно. Невидимого врага за помічію божою святаживъ есь и длятого получивъ безсмертіе и вѣчне блаженство.

252. Св. великом. Θεοδoръ Стратилать (воевода.) (Д. 8. лютого и 8. червця.)

Дѣи св. Θεοдoра Стратилата ¹⁾ мавъ списати Уаръ (Авгаръ), слуга св. Θεοдoра. Пѳеся тыхъ дѣѳвъ треба розрѳжнити св. Θεοдoра Стратилата ѳъ св. Θεοдoра Тирона, о котрѳъ выще була бесѣда пѳдъ ч. 233. Но дѣи тѣ не совѣсмъ суть достовѣрніи. Сoderжаніе ихъ коротке естъ слѣдуюче.

Θεοδoръ (= Божій даръ) Стратилать походивъ изъ знатной родини, родився въ городѣ Евхантѣ коло Амасіѣ, столечного мѣста Понта. Въ молодости вѣлавився тымъ, що призвавши имя Христа Бога, вѣѳвъ на коня своего, наступивъ на змія опустошавного окрестности Евхантекіи и обезголовивъ змія. (За хоробрѳсть свою бувъ Θεοδoръ назначенъ воеводою въ городъ Понта Ираклію.) Жіючи въ Иракліи многихъ навертавъ ко Христу, которому служивъ. Коли царь Ликиній въ Никомидіи о тѳмъ слышавъ, ѳтправився въ Ираклію и приказавъ ему, абы передо вѣсмъ народомъ принѣсъ богамъ оѳѳру. Тогды святой просивъ царя, абы впередъ позошено знаменитшихъ богѳвъ золотыхъ и сѣбѳныхъ ему до дому. Пріѳвши же богѳвъ, роздробивъ ихъ и роздавъ убогимъ. По двохъ дняхъ царь

¹⁾ У Болл. Acta SS Febr. II. д 7.

жадавъ знову, абы Ѳеодоръ публично поклонився богамъ и ко великому огорченю своему учувъ ѡтъ него, що немѡчній его боги дали ся на части роздробити. Длѣтого шалѣючи ѡтъ гнѣву царь, велѣвъ святого жилами воловыми бичовати, потѡмъ строгати, опалѣти и голодомъ въ вязниці морити. По пяти же дняхъ (пѡсля минѣъ Венец. по семи дняхъ) бувъ святой на крестѣ роспѣтый, и стрѣляно въ его очи. Но ночью Ангелъ божій снѣшовъ съ неба, снявъ его съ креста и нецѣливъ. Коли по тѡмъ святой Ѳеодоръ пѡдъ крестомъ проповѣдавъ славу божу, навернулося къ Богу 82 людѣй, а потѡмъ 300 воинѡвъ. Но Ликиній все невѣрный пѡславъ ката, которому святой добровѡльно передався въ руки, уговоривши нарѡдъ, абы не бунтовался противъ зверхности. Такъ претерпѣвъ св. Ѳеодоръ уцѣченіе головы 7. лютого (р. 319.) Тѣло святого перенѣсъ Авгаръ (Уаръ), такъ якъ ему поручено было, въ Евханту и похоронивъ тамъ въ дому родителей (св. Ѳеодора) дня 8. червця. Длѣтого дня 8. червця празднуемъ перенесеніе мощѣй св. Ѳеодора Стратилата изъ Иракліѣ въ Евханту, поблизкій городъ въ Понтѣ.

Пишутъ (новшіи авторы), що св. мощи тѣ перенесено р. 1256 до Венеціи.

Поученіе. Христіане и мученики николи не повставали на зверхнѡсть, ані радили бунтоватися противъ ней, хоть часомъ несправедливымъ и невѣрнымъ начальникамъ силою сопротивитися могли. Длѣтого и мы повинуюмося все законнымъ начальникамъ не тѡлько добрымъ и лагѡднымъ, но и злымъ тай несправедливымъ, доки намъ не приказуютъ щось очевидно злого.

Молитва. Страсть Господню воображаючи, роспѣвъ есь ся, славный мучениче, и огнемъ мученій всего себе спаливши, пѡднявесь ся къ высотѣ небесной и достигъ есь къ Богу, концу и початку желаній твоихъ.

253. Св. мучениковъ čtyридесять въ Севастіи. (Д. 9. марця.)

Св. Григорій Ниссѣйскій въ бесѣдѣ о нихъ называетъ ихъ вѣжами гѡрода божого. Маемо въ трехъ бесѣдахъ похвалы ихъ голошеній устами сего св. отца. Св. Василій Великій, братъ св. Григорія Ниссѣйского, выголосивъ о нихъ одну знамениту бесѣду. Кромѣ тыхъ бесѣдъ есть о нихъ еще одна бесѣда св. Гавдентія, который зѡставъ епископомъ Бриксіейскимъ (Бресцѣй) около р. 385., и одна бесѣда св. о. Ефрема посвящена ихъ памяти. Дѣи ихъ у Сурія и Болландистѡвъ тѡлько съ осторожностію можна употребляти. Длѣтого хо-

чемъ тутъ зложити исторію св. čtyридесяти мучениковъ головно изъ словъ св. отцовъ и писателей церковныхъ и въ скобкахъ додати денецо изъ дѣвъ у Болландистовъ и въ рукописи Супрасльскѣй, котора походить изъ 11. вѣку.

Св. Ефремъ и Созоменъ wyraзно повѣдаютъ, що святіи čtyридесять мученики терпѣли въ гоненію Ликинія (р. 320.) въ Севастіи городѣ малои Арменіи. Св. Василій и св. Гавдентій свѣдчатъ, що ѡзначалися крѣпостію и великостію тѣлъ, ѡвагою и досвѣдченіемъ въ войнѣ, були въ цвѣтѣ молодости и маючи щастье бути добре поучеными христіанами, провадили святе и непорочне житье. По свѣдоцтву досыть wyraзному св. Григорія Ниссійскаго приналежали они до того полка, который принявъ вѣру вельдствіе божественнаго видѣнія и подѣ Маркомъ Авреліемъ одержавъ чудомъ божимъ дожджъ съ неба и побѣду, а стоявъ въ единомъ мѣстѣ коло Севастіи арменской. Евсевій пише, що той полкъ бувъ еще за его часѣвъ. — Превосходна же добродѣтель нашихъ 40 воиновъ, каже св. Григорій Ниссійскій, возбудила заздрѣсть бѣсовъ, который не могли знести въ ранній молодости ихъ старческой дозрѣлости. Коли отже въ царство Ликинія повстало лютое гоненіе на христіанъ, по подбужденію демонѣвъ губернаторъ и воевода (Агрикола) вельвъ всему войску, принести богамъ офѣру. Тому безбожному повелѣнію сопротивилися шляхетніи наши воины числомъ čtyридесять, ѡтдѣляючися за благодатію божію ѡтъ поганьскихъ товаришей. Длѣтого були заразы поставленіи на судъ передъ игемономъ (губернаторомъ Агриколомъ). Судія сей представивъ имъ приказъ цѣсарскій и старався склонити ихъ къ идолопоклоньству перве грозьбами, а потѣмъ похлѣбствомъ и обѣтницами. Но они стояли твердіи и непохитій вѣрою и освѣдчилися готовыми всякій родъ мученія за вѣру терпѣти.

(Судія державъ ихъ за то довше время въ заключенію. Потѣмъ прибувъ въ городъ (Севастію) дуксъ на имя Лисія, который сѣвши съ игемономъ на судъ, казавъ камѣнемъ бити ихъ по лицахъ за ихъ вызнанье. Коли же сѣпаки взявши камѣнье, хотѣли бити святыхъ, достали такой заворотъ головы, що билися межи собою, а камѣнь киненный на святыхъ самымъ дуксомъ ѡтбился и ударивъ его въ лице. Длѣтого святіи побѣдную пѣснь спѣваючи, повернули до темницъ, где псалмонѣніемъ и молитвами приготавливали ся къ предстоящему подвигу. По пѣночи же явился имъ Спаситель мовячи: „Вѣрующей во мя, хоть и умре, живъ будетъ. Длѣтого мало терпѣтъ, чтобыте вѣчными вѣнцами увязлистеся.“ Другого же дня осудивъ ихъ Агрикола вѣхъ на смерть и звязанныхъ за шіи вельвъ вести за мѣсто ко озеру, которе якъ поле битвы ожидало ихъ.

Имена св. čtyридесяти суть: 1) Квиріонъ (Кирій), предводитель въ спѣвѣхъ и молитвахъ, 2) Кандидъ, начальникъ въ ѡтповѣдахъ, 3) Домнъ, 4) Мелитонъ, 5) Домитіанъ, 6) Евнонкъ (Евникъ), 7) Сисиній, 8) Ираклій, 9) Александеръ, 10) Іоаннъ, 11) Клавдій, 12) Аѳанасій, 13) Валентъ (Валеріанъ), 14) Иліанъ, 15) Екдикій, 16) Акакій, 17) Вивіанъ, 18) Илій, 19) Θεодуль, 20) Кириллъ, 21) Флавій, 22) Севиріанъ, 23) Валерій, 24) Худій (Худіонъ), 25) Сакердонъ, 26) Прискъ, 27) Евтихій, 28) Евтихъ, 29) Смарагдъ, 30) Филоктимъ, 31) Аетій, 32) Николай, 33) Лисимахъ, 34) Θεοφιλъ, 35) Ксаней, 36) Аггій, 37) Исихій, 38) Гайи, 39) Горгоній (Гордіанъ), 40) Леонтій. Такъ поданіи суть ихъ имена въ актахъ у Болландистовъ. Въ трифолою въ службѣ нема Кандида, а вмѣсто Леонтія есть два разы Горгоній.

Пѣселя св. Василія Великого на грозьбы судіѣ передъ вырокомъ смерти ѡтповѣли святіи мученики въ слѣдующій способъ: „Ничо зъ красныхъ и дивныхъ рѣчій сего свѣта не може зрѣвнатися съ вѣчною щасливоостію праведныхъ въ небѣ; бо все, що въ свѣтѣ есть, мимоиде, а що праведнымъ обѣцяно, пробувае. Я бажаю тѣлько одной короны, короны справедливости; тѣлько ко почести вышнього званія стремлюся, казни пекла боюся. Огонь тамошній страшить мя; а той, которымъ грозите, есть намъ товаришь (сотворенъ на пользу нашу) и вѣсть презирателей балвановъ почитательно пощадити. За стрѣлы немовлять уважаю вашіи удары. Бо ты бієшь тѣло, которе тымъ оказальше вѣнчане буде, чимъ бѣльше знесе; а если борше ослабне, то увѣльняеся ѡтъ такъ гвалтовныхъ судій, которіи боязнь божу въ збродню вмѣniają. Маєте дѣло съ неустрашеними поборниками истины. Ото готовіи есмо тутъ колесоваными бути, мучеными, спалеными быти и всякій родъ мукъ перетерпѣти.“ Якъ такі бесѣды услышавъ гордый и лютый игемонъ, пише дальше св. Василій, впавъ въ великій гнѣвъ и найшовъ заразъ окрутне средство, продовжити и огорчити святымъ смерть; понеже зима була, то чекавъ на таку нѣчь, въ котору морозъ при пѣвночнѣмъ вѣяннѣ вѣтру найвышій степень осягнувъ, и приказавъ, абы всѣ нагіи пѣдъ голымъ небомъ до смерти мороженіи были. А знаєте, якъ незносный сей родъ мученія. Тѣло бо ѡтъ остуженія крови перве синѣе, потѣмъ трясееся ажъ до скреготу зубѣвъ и корчитися, дальше ѡтъ крайнихъ членѣвъ зачинае замерзати. Тепло прогнано зъ крайнихъ частій усуваеся во внутренній части и збѣставляючи крайніи части мертвыми, справляє болести тымъ, до которыхъ стягаеся, доки помалу смерть черезъ замерзненіе не наступитъ. — Тогда отже осууженіи були святіи наго переночовати пѣдъ голымъ небомъ на озерѣ,

которые цѣлкомъ замерзли было, такъ що можна было безопасно по нѣмъ ходити и бѣжити. Жегучій же пѣвничный вѣтеръ колысавъ на смерть все живуче. — Якъ тѣлько святін воины услышали вырокъ осуждена, каждый ѳткнувъ съ радостію послѣдню наготы одежу и спѣшачи на смерть заохочовалися, якъ бы ко роздѣленію добычъ военноп. „Нѣтъ“, мовили, „не одежу скидаемо, но ѳтлагаемо старое черезъ похоты блуду зѳнесутого чоловіка. Благодаримъ тя Господи, що съ тою одежею и грѣхъ ѳткидаемо... Що воздамо Господеви? понеже такожь позбавленъ бувъ шатъ своихъ и послѣдней одежъ... Гѳрка есть зима, но солодкій рай; болестно замерзнути, але мило спочивати. Потерпѣмъ мале время и огрѣе насъ лоно Авраама. Нужь едѣтебнѣку нѣчь промѣняймо на животь вѣчный... Кѣлько то товаришей нашихъ упало въ битвѣ, вѣриѳость заховуючи царю смертельному; а мы не малибыемо дати житѣ сѣе за вѣриѳость ко истинному Господу? Якъ многій въ злочинѣствахъ схватаній казненій суть смертію злочинцямъ довшною, а мы за справедливѳость не пріймемо смерти? Не обернемся, молю, товариши, не дамо плечей діаволу... Понежи разъ умерти треба, то умираймо, абы вѣчно жити. Най буде ѳфѣра наша передъ лицемъ Твоимъ, Господи, и да будемъ пріятіи яко жива и мила ѳфѣра; понеже сею студенію мовъ цѣлопаленье жреній есмо.“ (Такъ пише св. Василій).

Св. Григорій Ниссійскій утверждаетъ що то дѣялося во время четиридесятиницѣ, и що св. воины три дни терпѣли ту муку, теряючи единъ членъ по другому. Но св. Василій ѳтповѣдно дѣямъ говоритъ тѣлько о еднѳй ночи, котору святін провели на морозѣ, потѣшаючи и заохочуючи высше наведенными словами. Веѣ же, пише св. Василій, просили Бога единодушно мовячи: „Четиридесять пріишлисмо на поле подвига; дай намъ, Господи, четиридесятимъ вѣнчатися; бо то число освящено Твоимъ 40-дневнымъ постомъ, тай постомъ пророковъ Мойсея и Ілїѣ“. И Богъ выслухавъ ихъ, но иначе, якъ мыслили. Ото коло озера мучители приготовали були теплу кунѣль для тыхъ зѣ осужденыхъ воиновъ, которіи бы змѣнили свое постановленье и хотѣли пріяти пѣльгу въ муцѣ. И въ близкости чувавъ единъ сторожъ, готовый пріяти прибѣгающихъ къ нему воиновъ. Коли же святін постоянно страдали, ѳткидаючи приготовану злобно ѳтъ мучителей ѳтраду, сторожъ той мавъ надзвычайне видѣніе. Ото, вои небесніи еходили съ высотъ неба, маючи подати св. мученикамъ великіи дарунки ѳтъ царя веѣхъ. И роздѣляли подвижникамъ дары, а едного пустили стулиречь яко негѣдного почестій небесныхъ. И той то ухилився заразы ѳтъ мукъ, перейшовъ до неприятеля, прибѣгъ до кунѣли и стративъ въ нѣй житѣе, для кото-

рого здѣлався ѡтступникомъ. Бо тѣло его росплылося въ теплѡй купѣли. Тогда розваживъ сторожъ свое видѣніе, и, якъ ѡтступникъ потерявъ вѣнецъ небесный, а не мѡгъ задержати живота часового. Розваживши же все сторожъ, не намыслился далѣ, ѡткидае свои одежѣ и прибѣгае къ святымъ, взываючи: И я христіанинъ. (Пробудилися прочіи сторожи и здумѣлися.) Наверненьемъ своимъ выповнивъ сторожъ въ боевѡмъ шину (страдалцѣвъ Христовыхъ) мѣстце ѡтступника и потѣшивъ святыхъ, которіи жалѣли о погибеліи одной овечки Христовой. — И коли при розсвѣтѣ дня святіи страдалцѣ еще дышали, зѡстали преданіи огню, а що огонь полишивъ, кинено въ рѣку, такъ що святіи могли сказати: „Пройшлисмо огонь и воду и вѣвъ есь насъ въ покой.“ (Пс. 65, 12.) Доти изъ бесѣды св. Василія Великого, который не споминае того, що тутъ дѣи говорятъ; именно що на другій день рано прійшли съ игемономъ и дуксомъ мучителѣ и найшовши сторожа со св. мучениками спячого и слышавши, що ся стало, вытягнули святыхъ на берегъ и дручками перебивали имъ ноги, а умирающихъ складали на возы и ѡтвезли на спаленье.

Якъ пѡсля св. Василія такъ и пѡсля актѡвъ единъ изъ святыхъ страдалцѣвъ (на имя Мелитонъ) показався прочихъ сильнѣйшимъ и бувъ длятого ѡтъ сѣпакѡвъ складающихъ тѣла на колесницю полишенный въ надѣи, що еще змѣнитъ волю. Но ѡнъ мавъ матеръ вдову, котора выховала его въ мудрости небеснѡй и прійшла на мѣстце его подвига. Сія истинна мати мученика видячи лествъ катѡвъ, приближилася до сына, напминала его выдержати до кѡнця, бо Христосъ помагае ему, и пѡднявши сына на руки, рекла ему безъ слѣзъ: Мѡй сыну иди въ добру дорогу съ твоими ровесниками и товаришами; не розлучайся съ хоромъ и не явися пѡзнѣйше, нѣжъ прочіи передъ Господемъ. Потѡмъ своими руками положила его на колесницю. Діаволь посоромленный мусѣвъ ѡтѡйти, а она провожала такъ выхованого сына съ шляхетнымъ зданьемъ ся на волю божу. Акта примѣчаютъ, що милый Мелитонъ умеръ ѣи на рукахъ, и мертвый бувъ на вѡзѣ положеный.

Потѡмъ якъ спалено тѣла святыхъ мовятъ акта, дуксъ и игемонъ пѡдмовленіи ѡтъ діавола, велѣли останки святыхъ кинути въ рѣку, котора була пезамерзла. Но по трехъ дняхъ епископъ Петръ мавъ ѡбъявленье божье, велѣдствіе которого прійшовъ съ клиромъ на берегъ рѣки, и при чудеснѡмъ сіяню озаряющѡмъ мѣстце, где лежали св. мощи, винято ихъ изъ рѣки и зложивши въ трумны, похоронено съ почестію. Пѡсля актѡвъ ятѣ були святіи дня 26. лю-

того, а переставили ся д. 5. марта. — Но ѿтъ найдавніѣйшихъ временъ память ихъ празднуется д. 9. марта.

Звѣстно есть о мощахъ св. 40 мучениковъ, що св. Григорій Ниссійскій мавъ часть ѿтъ нихъ. Его мати положила мощи тыхъ святыхъ на селѣ своѣмъ въ Понтѣ въ церкви коло монастыря, где посвятилася Богу съ дочерію Макриною и великимъ числомъ дѣвъ. Св. Григорій Ниссійскій оповѣдае, що будучи еще юношою и мірскимъ, въ ночи передъ положеніемъ мощей въ онѣй церкви мавъ видѣніе, по котрому св. мученики нашѣ хотѣли его укарати за то, що съ малою побожностію прибувъ на торжество положенія ихъ мощей. Оповѣдае также чудесне исцѣленіе хромого воина прилучившагося тамъ за причиною св. мучениковъ, о которѣмъ слышавъ изъ устъ исцѣленого самого, — Часть мощей тыхъ була также въ Кесаріи Каппадокійскѣй, зъ которыхъ дещо дѣставъ св. Гавдентій. По свѣдоцтву Созомена (ист. IX. гл. 2.) за часѣвъ Θεодосія малого въ Константинополѣ вслѣдствіе объявленія божого даного св. Пулхеріи найдено мощи св. мучениковъ нашихъ сихъ и установлено праздникъ ихъ обрѣтенія. По свѣдоцтву Прокона императоръ Юстиніанъ исцѣлился ѿтъ недуги своєї тѣлесной черезъ приложеніе св. мощей 40 мучениковъ, котріи найшлися въ церкви св. Ирины ¹⁾).

Поученіе изъ св. Вас. В. Почитаймо усердно память св. сорока мучениковъ. Честь дана вѣрнымъ симъ рабомъ божимъ буде ознакою и возбужденіемъ живчливости ко спольному вѣхъ Господу и очевидно есть, що почитатель святыхъ въ пригодахъ подобныхъ буде ихъ наслѣдовати. Ублажай ѿтъ сердца того, котрый перетерпѣвъ мученичу смерть, щобысь волею ставъ мученикомъ и безъ гоненія, огня, бичныхъ ударѣвъ переставляючи ся, однакъ тои самон нагорды якъ они сподобився. — Тутъ не два ачѣ дванацать, але четиридесять маешь блаженныхъ, которіи единодушно, единымъ сердцемъ и съ тою самою терпѣливостію и постоянностію истинну вѣру визнавали. Длятого якъ въ войнѣ непобѣдиміи були, такъ непостижиміи суть въ похвалѣ. Они суть якъ тѣсно скупленіи вежѣ, которіи подають намъ оборону напротивъ нападѣвъ ворожихъ. Они не ограничилися однимъ мѣстцемъ, но вже суть гостинно принятіи на многихъ мѣстцахъ и прикрашають многіи краи. Юноши най наслѣдуютъ тыхъ ровесниковъ своихъ; отцѣ най желають бути отцями такихъ дѣтій; матери най розважають прикладъ матери одного зъ нихъ (Мелитона).

¹⁾ См. Acta SS. Martii д. 10.

Молитва. О хоре святѣй, честный и незвытаженный полче! спольнии рода чловѣческаго сторожи, могучии предстателѣ, найсильнѣйшии послы, звѣзды круга земского, цвѣты церковнии! Мужи въ раннѣй молодости житѣе презираючи, Бога надѣ все любячи и въ членахъ своихъ прославляючи! — Прехвальнии мученики, васъ нѣ земля покрыла естъ; но небо пріяло васъ, и отворилея вамъ райскіи двери! И вже внутрь есте за завѣсою найсвятѣйшого мѣстца! Христови молѣтея, даровати намъ оставленіе грѣхѣвъ и многу милѣсть. Падшихъ пѣдносеѣтъ, сомнѣвающимся порадыте, хитающихся укрѣпѣтъ, удвойте желаніе побожныхъ, щобысмо якъ вы воздвигли знамя побѣды страху божому и однимъ вѣнцемъ справедливости вѣнчалися о Іисусѣ Христѣ, Господѣ нашѣмъ, которому честь и господство ѡтъ вѣку до вѣку.

254. Св. священном. Власій. (Д. 11. лютого.)

Власій, епископъ Севастіѣ, съ многими иными Христовыми борцями прославивъ своимъ мученичествомъ Севастію, городъ давнѣйше приналежавшій до Каппадокіѣ, а потѣмъ прилученый до Арменіѣ меншой. Акта его рѣжніи находимъ у Болландистѣвъ¹⁾. На первомъ мѣстци поставленіи суть тамъ акта зъ найстаршихъ рукописей, которіи употреблявъ Метафрастъ и угладивъ своимъ способомъ. Понеже тѣ акта не совсѣмъ суть достовѣрніи, то мусимъ исторію св. Власія коротко представить.

Насампередъ изъ актѣвъ св. м. Евстратія споминаемъ то, що коли св. Евстратій подвигався до крови за имя Іисуса Христа, св. епископъ Власій навѣстивъ его ночію въ темницѣ. Евстратій поручивъ ему тогда свое завѣщаніе, и св. епископъ литургизавъ въ темници, подавъ ему св. Евхаристію и провѣвъ съ нимъ цѣлу ночь тую.

Пѣзнѣйше, мовять вже акта св. Власія, якъ многіи изъ Севастійскихъ христіанъ бѣжали въ лѣсы и пустынь, и ихъ епископъ уступивъ изъ города и замешкавъ на пустынной горѣ, котора звалася Аргесъ. Тамъ проживавъ ѡнъ въ печерѣ. Тамъ найшли его воины молячогося, коли шукали звѣрей для выданя игоръ на казнѣ христіанамъ уготованныхъ. Они увѣдомили о нѣмъ заразы правителя Агриколая и мовили потѣмъ святому: „Выйди и ходи съ нами до мѣста бо игемонъ зове тебе.“ Святый же возрадовавшися рѣкъ имъ:

¹⁾ Acta SS. Febr. I. d. 3 a pag. 334, где читати можна много о мощахъ и чудесахъ того святого.

„Добре, діти мої, поїдемо разомъ, бо Господь помянує мене явився ми три рази ночію, говорячи: „Встань и принеси ми жертву по обычаю твоего священства.“ <Воины отже запровадили св. епископа до правителя Агриколая. По дорожѣ исцѣляє святой не тільки людей, но и звѣрята.>Тогда привела къ нему нѣкая мати сына своего, которому, коли ївъ рыбу, остъ станула въ горлѣ. Святой помолвившись, исцѣливъ хлопця (и одержавъ благодать ту, що успішно призиваєсь при недугахъ горла.) Коли св. епископъ станувъ передъ правителемъ и визнає вѣру, бувъ ѡтосланъ въ темницю. Слѣдуючого же дня правитель сперва ласкавыми словами наставляє его къ ѡтреченю вѣры, а потѣмъ казавъ бити его палицами и назадъ ѡвести въ темницю. Потѣмъ зновъ мучено св. епископа тяжко. Повѣшено бо єго на дерево и строгано его желѣзными гребенями. Коли по сихъ мученіяхъ ведено его до темницѣ, сѣмъ побожныхъ невѣстѣ ишли въ слѣдъ за нимъ и збираючи падаючі зъ ранъ его каплѣ крови, помазовалися нею. За то були заразъ придержані, понесли за вызнанье вѣры тяжкіи муки и прославившись чудомъ выбавлення изъ огненной печи, претерпѣли мученическую смерть черезъ усѣченіе мечемъ. По ихъ смерти велѣвъ правитель знову выпровадити св. Власія изъ темницѣ и осудивши его на потопленье, ѡтдає его 68 воинамъ, абы выповнили вырокъ. Но св. Власій выхватившись воинамъ зъ рукъ, бѣгъ по водамъ и вызвавъ воинѣвъ, щобъ по призваню своихъ богѣвъ также по водахъ ходили. Воины же спробовавши то, потопилися. Потѣмъ св. Власій повернує съ яенымъ лицемъ, якъ Ангель, на берегъ, и правитель осудивъ его на смерть вечную. Съ нимъ осудивъ двоихъ малыхъ сынѣвъ еднои изъ св. семи мученицъ, которі (сыны) съ нимъ въ темницѣ сидѣли. Приведенъ на мѣсто казни св. Власій помолвися о всемъ мірѣ, особенно же о тыхъ, що будутъ почитали его память, и получивши заповѣненье, що та просьба выслухана єсть, склонивъ пѣдъ мечъ голову д. 3. лютого. По нѣмъ сѣчено мечемъ и двоихъ хлопцѣвъ згаданныхъ.

Поученіе. „Встань и принеси ми жертву по обычаю священства твоего“, рѣкъ Господь къ св. епископу Власію. А намъ черезъ апостола Павла говорить: „За щедроты божіи къ вамъ, ѡгъ которыхъ то щедротъ походить все, що доброго маєте, представте самі себе, особенно же тѣла свои жертвою живою, святою благоугодною Богови; не пожемо убиваючи себе, но дѣянїями побожности, вѣры, надѣѣ, любви и покаянїя оживляючи, освящаючи и очищаючи“. (Рим. 12, 1.)

Молитва. Власіе, мудрый святителю, со страдавшими съ тобою женами и дѣтьми божественными помози ся о насъ, щобысмо

по вашому примѣру представилися Богу жертвою живою, святою и благоудною и благословеніями свыше вѣчатися удостоили.

255. Св. м. Севіріанъ. (Д. 9. вересня.)

Св. Севіріанъ бувъ воиномъ въ Севастіи, городѣ малои Арменіи. Онъ мавъ великіи добра. Маючи же еще бѣльше вѣры и побожности, роздававъ онъ маєтокъ своій убогимъ, особливо тымъ, которіи страдали за Христа. Дятого навертавъ свѣтломъ добрыхъ дѣлъ своихъ многихъ невѣрныхъ къ Христу и піддержовавъ немѣчныхъ и хитаючихся христіанъ. Онъ мавъ бути также по Бозѣ той, що побудивъ 40 воиновъ до шляхетного визнаваня вѣры передъ мучителемъ Агриколаемъ. То були его заслуги передъ Богомъ, а проступки передъ безбожними людьми. Коли въ царство Ликинія на мѣстѣ Агриколая наступивъ лютий воевода Лисія (о которѣмъ читаемъ въ житію св. Іерона, см. ч. 214.), съ шість мѣсяцѣвъ по страдалческій смерти св. чотыридесяти мучениковъ прійшло время святому Севіріану, и собѣ выйти ко подвигу мученическому, понеже другихъ на се возбуждавъ. Доносено о нѣмъ Лисіи, и сей велѣвъ его яти. Но святой нашъ не чекавъ, ажъ посланіи прійдуть по него; самъ представився Лисіи и ѣтважно визнавъ Христа. Тогды приказавъ Лисія бити его по нагу жилами воловыми и розшарповати его боки нѣгтями желѣзными. Потѣмъ ѣтбѣлавъ его въ заключеніе. Идучи черезъ мѣсто до темницѣ, святой страдалецъ указовавъ свои раины и поучаючи возбуждавъ вѣрныхъ, щобы стояли твердо въ вѣрѣ Христовѣй. По семъ киненъ бувъ до вязницѣ. По малѣмъ же времени взято его знову на судъ. Понежѣ все неустрашенъ визнававъ Христа, Лисія казавъ товчи лице его камѣнемъ и второй разъ розшарповати боки нѣгтями желѣзными. Наконецъ приказавъ тойже безбожный судія, вести его ко стѣнѣ города, привязати ему еденъ огрѣмкій камѣнь до шіѣ, а другій до нѣгъ, опоясати его и такъ повѣсити съ высоты стѣны. Висячи такъ св. страдалецъ, озвався къ Лисіи въ сін слова: „Еслибесь знавъ, що черезъ тѣ часовини муки выбавляемся ѣтъ вѣчныхъ казній и заслугоуемъ царствовати съ Христомъ, то самъ желавъ бысь то перетерпѣти, що менѣ задаешь“. Коли такъ бесѣдовавъ, воевода дивовався его красомовству. Но святой ѣтповѣвъ ему, що благодать божья есть, которая съ нимъ подвигається и изъ устъ его говорить. Потѣмъ благодаривъ Бога и поручивши Христу всехъ, що за имя Христове гоненіи суть, предавъ Богу свою душу. Вѣрвиіи же, такъ якъ святой на передъ имъ опо-

вѣвъ, взяли ночью его тѣло и поѣхали похоронити его въ его селѣ, мовить св. Метафрастъ. Слѣдуютъ у Метафраста два чудеса содѣланіи за представительство св. Севиріана. Дѣи св. Севиріана у Болландистѣвъ (Acta SS. Sept. t. III. p. 355.) суть добре написаніи, якъ здаея ѡтъ современного добре поученного о тѣмъ мученичествѣ писателя. Согласно дѣи ѡтъ Матафраста читаемъ у Сурія и въ книжѣ житій нѣдѣ днемъ 9. версеня.

Поученіе. Св. мученикъ прикладомъ своимъ учитъ нас, щобыемо по словамъ псаломника дяковали Богу на всякое время, отже въ щастіи и нещастіи, въ житіи и смерти.

Молитва. Бичовати повелѣвъ ты за Христа нечестивый судія, о св. Севиріане, и за слова истины сокрушивъ ти уста камѣнемъ острымъ. И на дерево поѣнявши, нѣгтами желѣзными велѣвъ строгати твои боки. Напослѣдокъ къ камнямъ тяжкимъ привязавши, повѣсивъ ты на стѣнѣ лютый и немилосердный. Ты же утверждаючи благодатію божіею сердце свое, благодаривъ за все Бога, моливъ еси ся за вѣрныхъ и предавъ Богу душу. И нынѣ царствующи съ Іисусомъ, моли ѡ спасеніи душъ нашихъ.

256, Св. мученикѣвъ четиридесять и пять въ Никополь армянскѣмъ. (Д. 10 липця.)

Акта сихъ святыхъ не щирѣи по додатковими оздобами нарядженіи по гречески и латинѣ читаемъ у Болландистѣвъ¹⁾. Коротке ихъ содержаніе есть слѣдующе.

Въ царство Ликинія по оголошенію лютого едикта противъ христіанъ, знаменитіи мужи христіанскіи въ Никополь арменскѣмъ Леонтій, Маврикій и Даніилъ съ четиридесятьми другими урадили не ожидати гонителей, но добровѣльно ити на судище и признати имя Христово. Запаніи отже ставляются въ тѣмъ мѣстѣ передъ воеводою игемономъ Лисіемъ. Коли мужественно признали Христа и проклинали идолы, були по приказу судіи каменями по устахъ бити, а потѣмъ обтяженіи ланцухами желѣзными зѣстали киненіи до темницъ, где черезъ бѣльше днѣи безъ покорму пробуваючи, ѡтмавляли псалмы, молячися Богу. Дальше воевода призвавши святыхъ, то ѡбѣтниками то грозьбами понуджовавъ до жертвоприношенія поганого, по надармо. Розгнѣванный отже воевода велѣвъ мучити ихъ

¹⁾ См. Acta SS. Julii III. d. 10.

люто, и святїи до полудня були тяжко мученїи. О полудни же вданїи були въ темницю, гдѣ черезъ окоще покрѣпилися водою, котру подала имъ пѣка побожна жена, на имя Васїянъ. Въ темницѣ молячимся имъ явился Ангелъ со свѣтлостїю небесною. Тогда два сторожи темницѣ осѣяни тымъ свѣтломъ направилися къ Христу и злучилися со страдалцами. Имена сторожѣвъ суть Менеа и Белеградъ (Вилирадъ). Слѣдующаго дня воевода чуючи, що сторожи станули по сторонѣ увязненныхъ, поспѣшивъ съ воинами за городъ и засѣдаючи на обычнѣмъ мѣстѣ недалеко рѣки Ликосъ, приказавъ представити си всѣхъ чотыредесятъ и пять исповѣдникѣвъ. Коли станули передъ его трибуналомъ, не досвѣдчавъ муками сталоости двохъ сторожѣвъ темницѣ новонаверненныхъ, но выдавъ заразъ на всѣхъ вырокъ смертнй: „Симъ суду моему предстоячимъ чотыредесятъ и пяти челоуѣкамъ христїаньскои вѣры... перве сокироу руки и ноги ѳтѣчѣи повелѣваю, а потѣмъ най предадутся огню на сожженье. Останки же ихъ въ рѣку най будутъ киненїи.“ Сей приговоръ всеичасъ бувъ безъ милосердія выповненый (дня 10 липця.) Насампередъ ѳтрубовано святымъ руки и ноги, и они страдали неизреченно ѳтъ ранъ и жакды въ сонѣчнѣмъ зноу. Единъ зъ нихъ именемъ Сиснїи лежачи въ крови своѣй, моливъ Бога, щобы зъ близкаго камня вытекло жерело для его прохолоды, и заразъ вытекла ему вода оживляюча. Тогда пивъ святой ѳтъ струѣ тои и благодарячи Бога за се покрѣпленье просивъ, абы невидимо изливалася роса благодати божои на всѣхъ страждучихъ съ нимъ. Сторожи же ѳтрубавши св. мученикамъ члены, еднихъ вже мертвыхъ, а другихъ еще дыхающихъ кидали въ огонь на дрова. Коли и за Сиснїемъ оглядалися, щобы его взяти, самъ призвавъ ихъ ѳтъ жерела своего, и казавъ занести себе на огонь. Останки святыхъ собрано изъ попелу и кинено въ рѣку; но воды не перешкодили вѣрнымъ вышукати и выдобути святїи тѣ моцїи изъ рѣки. Потѣмъ хоронено прилѣжно святїи тѣ моцїи, и якъ настали времена мирнїи, побудовано храмъ для почитаня ихъ, абы були въ охорону прилѣгающимъ къ предстательству св. 45 мученикѣвъ вѣрнымъ.

Поученїе. Св. чотыредесятъ и пять мученики пѣддалися охочо многимъ терпѣнїямъ, щобы на перекоръ невѣрїю поганьскому величество божѣ святити и славити. Розважмо въ ихъ мученичествѣ созидательный прикладъ ревности христїаньскои и послѣдуймо ему, коли прїїде и намъ за имя божѣ що терпѣти.

Молитва. Благословено воинство царя небесного; бо хоть були смертelnїи страстотерпцѣ, но ангелскїи санъ поспѣшилися до-

стигнуты, о тѣлахъ недбавши, и страстьми безтѣлесныхъ истотъ чести удостоилися. Молитвами ихъ Господи спаси душѣ наши.

257. Св. священном. Василій, епископъ Амасійскій и преп. дѣва Глафира, рабиня царицѣ Ликиніевои. (Д. 26. цвѣтня.)

Послѣ рукописи греческой цитованой у Болландистовъ подъ днемъ 26. цвѣтня св. апостолъ Петръ идучи до города Рима, вступивъ до Амасіѣ, мѣста понтицкаго, где затримався доше и наукою своею просвѣтивъ нарѣдъ. Отходячи же зъ ѡтамъ, постановивъ Никетія епископомъ. А однимъ изъ знаменитшихъ преемникѡвъ Никетія бувъ Фидимъ, который посвятивъ св. Григорія чудотворця на епископа Неокесаріѣ. По Фидимъ же въ IV. вѣцѣ выйшовъ на епископскій престолъ въ Амасіи, столицы Понта, святыи нашъ Василій и подвигався въ тяжкихъ часахъ Діоклитіана, Максиміана, Максимиана тай Ликинія, котораго діаволь употребивъ до замученя Василія. Доти изъ згаданой рукописи.

Св. Аѡанасій называе Василія, епископа Амасійскаго, Великимъ. Сей епископъ засѣдавъ на соборѣ Анкирскѡмъ р. 314 и трохи нѣзиѣше на соборѣ Неокесарійскѡмъ, а р. 320 подъ цѣсаремъ Ликиніемъ бувъ вѣнчанъ мученичествомъ. Маемо о нѣмъ дѣи изъ оповѣданя очевидцѣвъ ѡтъ Іоанна, пресвитера Никомидійскаго, который говоривъ съ нимъ передъ его смертію. Подаю тутъ зъ тыхъ дѣѣвъ то, що найголовнѣше.

Зѡставши епископомъ Василій, управлявъ церквію Амасійскою ревню въ гоненію Діоклитіана продовженѡмъ черезъ Максиміана Галерія и Максимиана. По Максиминѣ наставъ царь Ликиній, который подруженный бувъ съ Констанцією, сестрою Константина Великаго, и пановавъ въ Никомидіи. Зъ початку показовався ѡнъ пріяннымъ для религіѣ христіанской; но вкоротцѣ предаючися прелюбодѣянню, зненавидѣвъ ту религію и прогнавъ христіанъ зъ палаты. Коли же послѣдовавъ налогу своему, звернувъ увагу на робу царицѣ Констанціѣ, котора звалася Глафира (т. е. Гожа) и була христіанка. Неѡтмавляючи своѣй пристрасти царь ничого, велѣвъ заразъ чиновнику своему Бенину склонити Глафиру до того, чтобы безбоязненно входила до спальнѣ царя. Глафира же була такъ осторожною, що роеповѣла все царици и за порадою еи опутивши двѡръ, уйшла до мѣста Амасіѣ, где ѡткрыла всю тайну св. епископу Василію. Въ то же время строилася въ Амасіи христіанська церковь. Глафира отже офѣровала на постройку церкви все золото и сребро, которе мала

отъ Констанціѣ, и написала листъ до неѣ, щобъ увѣдомити ѣѣ о своѣмъ жительствоѣ и о потребахъ будованой церкви. Въ отвѣтъ на то донесенье царицы послала въ Амасію богатіи дары съ писемомъ къ епископу, поручаючи его покровительству Глафиру. Но по времени переписка та збѣтала отъкрыта черезъ цѣсарского чиновника Бенигна, который безпоровочно завѣдомивъ цѣсаря, гдѣ Глафира пробуе. Тогда цѣсарь Ликиній ятый дивною шалостію давъ губернатору Понта приказъ, чтобы доставивъ ему до Никомидіѣ епископа Василія и дѣвицу Глафиру окованныхъ. Но закимъ то выповнено, Глафира умерла. Напротивъ св. Василій бувъ посланъ до царя въ Никомидію, куда послѣдовали ему два его діаконы Θεотимъ и Паресій. Коли прибули въ Никомидію, <Василій затворенъ бувъ въ темниці, а діаконы замешкали недалеко у христіанина Елпидифора. Елпидифоръ же то грѣшми то просьбами выеднавъ си у сторожа темницѣ то, що свободно було ему и его гостямъ отвѣдовати св. епископа въ темниці. Іоаннъ пресвитеръ, писатель сеи исторіѣ мовить, що и бнъ за посередництвомъ Елпидифора свидѣвъ св. епископа въ темниці и пытавъ его, чи право вѣрують тѣ, которіи утверждаютъ, що Сынъ божій есть одной истоты съ отцемъ небеснымъ и рѣвно якъ Отецъ вѣчный. Тогда святой Василій знаменито выложивъ ему науку церкви о двохъ природахъ сына божого, божествѣ и челоувѣчествѣ, и склонивъ его (Іоанна пресвитера) приетати ко выбраному стаду правовѣрныхъ.> (Же св. Василій нарочно вызнававъ науку церкви о сынѣ божѣмъ, слѣдуе изъ свѣдоцтва св. Аѳанасія, который числитъ св. Василія, епископа Амасійского до тыхъ, що зъ початку четвертого столѣтія вѣру свою о единосущности Сына божого съ Отцемъ небеснымъ чисто и несомнительно вызнавали.)

Коли надходивъ день, въ который св. Василій мавъ прійти на судище ко допросу, призвавъ бнъ о пѣвнocy Елпидифора и двохъ своихъ діаконѣвъ до себе въ темницю. Они прійшли и, якъ звыкли, спѣвали съ нимъ псалмы. Межи иншими спѣвали псаломъ 138, и св. епископъ прійшовши до стихѣвъ 9. и 10., съ особеннымъ притискомъ выголосивъ слова: „Аще вселюся въ послѣднихъ моря, и тамо рука твоя наставитъ мя, и удержитъ мя десница твоя.“ Онъ предсказавъ тымъ способомъ то, що буде выкинутый въ море. По молитвѣ же на розсвѣтъ освѣдчивъ діаконамъ, що Богъ объявивъ ему его смерть и будущу славу, и по откровенію божому даному собѣ распорядивъ, чтобы по его смерти на епископа Амасійского выбрали Евтихія, сына Каллистрата. (И того имя читаеся въ пѣдписахъ собора Никейского.)

Вскорѣ потѣмъ бувъ св. епископъ Василій поставлений на судъ передъ Ликинія, который обвинявъ его тяжко за то, що притримовавъ Глафиру и не давъ ему о тѣмъ ничего знати. Святый выголосивъ тогды дуже справедливу оборону, но не хотѣвъ богамъ оффрувати. Дятого бувъ тяжко битый и внѣ города на березѣ моря мечемъ стятый. Его тѣло и голову въ самъ день 28. марця, кинено въ волны морскіи. Но Ангелъ божій звѣстивъ въ соннѣмъ видѣнію Елпидифору и діаконамъ, где и якъ мають шукати тѣ святіи мощи, и они нашли ихъ въ морю коло Синопіѣ, приморского города Понта. Велику радѣсть справило имъ тогды то чудо, що вытягли тѣло святого разомъ съ головою и видѣли вправдѣ на шіи рану ѿт меча, но голова не була розлучена съ прочимъ тѣломъ, которое выдавало зъ себе дуже пріятный запахъ. По похороннѣмъ рыданію уготовавши и зладивши все потрѣбное, завезли они найденіи мощи въ Амасію и похоронили ихъ тамъ въ новѣй черезъ самого св. Василія созданѣй церкви дня 26. цвѣтня. Дятого память св. Василія Амасійского празднуемъ въ той то день похорону его, а не въ день смерти.

Поученіє. Праведникъ и передъ смертію не тратить покою внутреннього; мовить бо съ псаломникомъ: „Аще вселюся въ послѣднихъ моря, и тамо рука твоя наставить мя, и удержитъ мя десница твоя.“ „Аще пойду посередъ сѣни смертныя, не боюся зла, яко Ты со мною еси“. (Пс. 22.)

Молитва. Надъ всѣми страстьми царствовавесь, святый священномучениче, и стаду твоему словесному вождъ бувъ есь; святителямъ и страдалцямъ удобреніє, царство небесное получивши, поминай насъ почитающихъ святую твою памать.

258. Св. мученикъ Авивъ. (Д. 15. листопада.)

Св. Авивъ бувъ діаконъ зъ области Едессы въ Месопотаміи, а родився въ Оелесси. По мученичѣй смерти своихъ товаришей Гурія и Самона підъ Максиміаномъ р. 306. пострадавшихъ (см. выше ч. 235.) перебѣгавъ бѣгъ весь городъ Едессу, щоби поученіями изъ св. письма взятими одушевити христіанъ и укрѣпити въ надѣи и набожности. То творивъ такожъ въ гоненію Ликинія. Но Лисаній губернаторъ довѣсь о нѣмъ царю Ликинію, который приказавъ святого убити. Дятого шукано Авива всюды. Наконецъ боявся сей святой, щоби крыючися не прогнѣвавъ Бога, и ѿдався въ руки Θεотекна, который запровадивъ его къ Лисанію. Коли святой ѿважно

вызнавъ вѣру свою, Лисаній велѣвъ его повѣсити и строгати нѣглыми желѣзными. По страшнѣмъ семъ мученію запытавъ его Лисаній, яку має зъ того користь, що за вѣру свою терпять такі муки. Авивъ ѡтповѣвъ, що христіане не уважають на теперѣшніе мимоидуче, но на будуче вѣчне; бо надѣются славы перевысшающей всѣ терпѣнія сего житя. Судія видячи его не до звытяженя, осудивъ его на огонь. Мѣстце казни було за городомъ. Туда послѣдовала св. мученику его мати со сродниками. Прійшовши же святой на то мѣстце, желавъ благословенія божого всѣмъ и давши сродникамъ послѣдніе цѣлованіе, кинень бувъ въ огонь, въ которѣмъ ѡтдавъ Богу духъ свѣй. Коли огонь загасъ, взяли сродники его тѣло, (ненарушене ѡтъ огню), помазали миромъ, обвили кошовнымъ простираломъ и похоронили при св. мученикахъ Гурію и Самонѣ. Св. Авивъ пострадавъ р. 322. шѣстьнацять лѣтъ по нихъ, въ той самъ день, що они, се есть 15. листопада. Недовго по его смерти устало гоненіе, бо р. 323. дня 18. вересня побѣдивъ Константинъ В. царя Ликинія ¹⁾).

Поученіе. Въ боляхъ и страданію не уважай на нынѣшній бѣль, но на будущу славу. „Еже бо нынѣ легкое печали нашея по преумноженію въ пресцѣпаніе тяготу вѣчныя славы содѣлюаетъ намъ.“ (2. Кор. 4. 17.)

Молитва. Чуда святыхъ твоихъ мученикѣвъ за стѣну не обориму даровавши намъ, Христе Боже, тыхъ молитвами охорони насъ ѡтъ непріятелей, выбавъ насъ и спаси яко єдинъ блага и челоуколюбца.

259. Св. священном. Θεοδοτῷ, єпископъ Киринійскій въ Кипрѣ. (Д. 2. марца.)

Пѣсля миней святой сей бувъ пѣдъ Ликиніємъ (р. 320.) поставленъ передъ игемономъ Кипра Савиномъ и за вызнание вѣры сыровыми жилами сѣченый тай желѣзными орудіями розшарпованый. По пяти же дняхъ заключенія темничного положено его на желѣзне лѣжко, пѣдъ которымъ горѣвъ огонь. Дальше мусѣвъ святой нашъ съ гвоздьми въ ноги вбитыми ходити. Коли нарѣдъ послѣдуючи ему слухавъ его словесъ, и многи наворачталися къ Христу, игемонъ велѣвъ его ѡтировадити до темницѣ. Зъ той выйшовъ святой ажъ пѣдъ

¹⁾ Порѣв. Сурія пѣдъ д. 15. листоп.

цѣсаремъ Константиномъ В. д. 19. сѣчня р. 324. А умеръ два лѣта по́знѣйше дня 2. марца.

Молитва. Днесъ вѣрно празнуемъ, боюносе, всеблаженную твою память и отшествіе ко челоуѣколюбцу Христу и радѣстно спѣтаемъ тобѣ пѣснении вѣицѣ. Отче святителю Θεодоте, здѣлавшиися всеосожженіемъ божественнымъ, чудодѣйствіемъ орошаешь кѣицѣ земекіи; Христа Бога моли, даровати намъ велику милѣсть.

260. Св. священном. Патрикій, епископъ Прусы, и дружина его. (Д. 19. мая.)

Св. Патрикій бувъ епископъ Прусы въ Виѣнниі. Его дѣи у Болландистѣвъ¹⁾ не суть зле написаніи. Пѣсля нихъ проконсулъ (снархъ Юлій ѣтиправляючися до теплыхъ купѣлій, велѣвъ съ собою провадити вязиѣвъ за вѣру Христову оскарженныхъ, епископа Патрикія и трехъ его пресвитерѣвъ Акакія, Менаандра и Полиена (Полиаіна). Коли же прибувъ до теплыхъ купѣлей мѣста званого Θермы, поставивъ передъ собою святого епископа съ пресвитерами и наставлявъ его, щобъ узнавъ добродѣйство божка Ескулапіа (Асклипія), яко даровавшего людямъ тѣ воды. Но святыи передъ всѣмъ народомъ въ довѣи бесѣдѣ приписавъ се добродѣйство одному правдивому Богу. Розгнѣванный тымъ Юлій велѣвъ его кинути въ воду на мѣстци, где кипяча выходила. Святыи же пробувъ тамъ, якъ на мѣстѣ прохолоды безъ найменшого ушкодження. То еще бѣльше розсердило судію. Онъ казавъ его вытягнути и съ трема пресвитерами стати. И уѣчено ихъ дня 18. мая. Христіане же похоронили его на мѣстци Еврипиі званѣмъ. Акта не выразио говорять о пресвитерахъ съ нимъ пострадавшихъ; но книга житій и минея Венеційска такъ, якъ тутъ представлено.

Молитва. Церкви предстатель, Патрикіе, по нѣи душу положи въ со Акакіемъ, Менаандромъ и Полиеномъ божественнымъ. Пѣніе Богу возсылаючи завше, насъ поминай яко страдалецъ честный.

261. Св. м. Матрона. (Д. 27. марца.)

Сія свята мученица була слугою одной жидѣвки, жены воеводы въ Солунію, на имя Павлилъ (Плаутилъ). Павлилля дуже

¹⁾ Acta SS. April. III. d. 28. pag. 576 et pag. LXV.

часто била ѣѣ за потайне визнаванье вѣры Христовою. Едного разу св. Матрона провожала Павтиллю до синагоги; но не вѣйшла съ нею и вернувшись, удалася до церкви христіаньскою. Коли потѣмъ Павтилля запытала, чому не вѣйшла до синагоги, но радше пѣйшла до церкви христіаньскою, Матрона ѣтповѣла ѣтважно: „Понеже Богъ жіе въ церкви христіаньскою, а ѣтступивъ ѣтъ синагоги жидѣвскою“. Тою свободою невѣсты Христовою якъ наибѣльше розгнѣвана жидѣвка побила ю тяжко и звязану затворила въ темнѣю избѣ. На другій же день св. Матрона найшлася розрѣшена ѣтъ узъ силою божою и славяча Христа Господа. Жидѣвка же знову звязала ю и сѣкла ремнями мало не до смерти, но чѣмъ черезъ три дни полишила ѣѣ въ тѣйже избѣ, затворивши и запечатавши двери. Но по трехъ дняхъ Матрона найдена була тамъ знову розрѣшена чудесно ѣтъ узъ. Тогда лютая госпожа била ѣѣ крѣпкими палицами, доти поки свята не ѣтдала Богу невинну душу. Тѣло ея ѣтъ госпожѣ съ высоты дому звержене на дѣль погребали христіане честно. Госпожа же Павтилля вскорѣ по смерти св. Матроны погибла люто, упавши припадково въ еосудъ пѣдъ машинну, коли вытискано винограда¹⁾.

Молитва. Благочестно пѣддавшись воли Вседержителя Бога, честна Матроно, не послужилася злѣю и забобоннѣю набожно сти госпожѣ; но претерпѣвши темничне заключенье и ранъ роженье, переставилася ко Богу. Воистинну съ Христомъ злучилася, безсмертнымъ своимъ обручникомъ, процвѣвши свѣтло божественными его ранами и честною кровію мученья сіяючи.

262. Св. священномученики, епископы въ Херсонѣ. (Д. 7. марта.)

Исторію сихъ святыхъ оповѣдаю по прилѣжнѣмъ зрѣванню памятникѣвъ у Болландистѣвъ²⁾, вѣстій въ мине Венеційскою, оповѣдана въ книзѣ житій и рукописи Супрасельскою.

Въ 16. лѣто царствованя Діоклитіана (р. 300.) епископъ Іерусалимскій Ермонъ пѣславъ бѣльше епископѣвъ въ рѣжній стороны голосити евангеліе. Зъ тыхъ то епископѣвъ два именемъ Ефремъ и Василій прійшли въ таврійскооскиеску сторону и трудилися довше время въ Херсонѣ (Херсонісѣ, Корсунѣ), проповѣдаючи единого

¹⁾ Такъ минеъ греческіи и Адонъ, епископъ Віенны. См. Acta SS. Mart. II. d. 15. pag. 396.

²⁾ Acta SS. Mart. I. d. 7.

истинного Бога. Св. Ефремъ выйшовъ потѣмъ изъ Херсона, отпра- вився надъ Дунай межъ Скиѣвъ (Турѣвъ) и по многихъ трудахъ проповѣдническихъ бувъ за Христа дня 7. марта стятый. Василій же въ Херсонѣ черезъ проповѣдь евангельску возбуди въ на себе гнѣвъ народа, потерѣвъ бѣіенія и руганія и мусѣвъ зъ города усунути въ пещеру. Но милостивый Богъ однимъ чудомъ опамятавъ безбожныхъ. То чудо оновѣдае въ рукописи Супрасльскѣй ось такъ. Ото нѣкимъ родичамъ знатымъ въ Херсонѣ умеръ сынъ еди- накъ. Коли же они плачучи на гробъ его уснули, явився имъ въ снѣ сынъ, упоминаючи ихъ о заблужденіяхъ поганьскои вѣры и по- велѣваючи имъ удатися до прогнаного проповѣдника истиннои рели- гіѣ. То и зрѣли тѣ родичи, удалися до св. Василія и обѣщали ему, що навернутя до проповѣданого нимъ Бога, если верне имъ сына живого. Тогда св. епископъ пѣйшовъ съ ними на грѣбъ ихъ сына и по ѳваленію камня внишовши до грѣбу, ѳправивъ надъ усоп- шимъ чинъ крещенія и проливаючи на него воду въ имя пресв. Троицѣ, воскресивъ его. Потѣмъ и родичи воскрешеного пріяли крещеніе. Діаволь же утѣсенный щиренемъ вѣры возбуди въ на св. епископа невѣрныхъ еллиновъ и жидѣвъ, которіи пришедши въ пещеру его, зачепили его за ноги и волочили по гостинцю городскому, поки не ѳдавъ Богу душу. Его тѣло повержене виѣ города псамъ на фду пробуло довше время нетыкане ѳтъ звѣрей и було ночію похоронене ѳтъ вѣровавшихъ дня 7. марта. Доти изъ згаданой рукописи.

По смерти св. Василія замученого тымъ способомъ за пропо- вѣданье слова божого ѳтъ невѣрного народа довѣдалися о вѣмъ три инші епископы именемъ Евгеній, Агаѳодоръ и Елпидій, которіи разомъ зъ Ефремомъ и Васи́ліемъ ѳтъ епископа Іерусалимского Ер- мона посвященіи, трудилися въ еллиспонтекѣй сторонѣ. Порадившися отже, ѳправилися морскою дорогою въ Херсонъ и учачи умножали число вѣрныхъ. Но діаволь завидячи успѣхамъ вѣры, воставивъ на нихъ жидѣвъ и еллиновъ, котріи звязавши св. епископѣвъ, побили тяжко и повергли мертвыхъ виѣ города д. 6. марта. Христіане же похоронили св. тѣла честно.

По гдѣякѣмъ времени епископъ Іерусалимекій (може Макарій) пославъ епископа Евѣрія, который пѣдъ покровительствомъ Констан- тина В. збудовавъ христіанамъ въ Херсонѣ церковь и управляючи мудро ихъ церквію, понѣвъ мученическу смерть, зѣоставъ киненый въ рѣку Дананисъ (Данаприсъ, Диѣнеръ) дня 6. марта. — По вре- мени же, читаемъ въ рукописи Супрасльскѣй, въ царство Констан- тина В., вѣрніи Херзонскіи просили того цѣсаря, абы пославъ имъ епископа. И на мѣстѣ св. Евѣрія, обранъ бувъ Константиномъ епи-

скопъ Капитонъ, который съ 5 стами воиновъ вѣрныхъ приспѣвши, принятый бувъ отъ вѣрныхъ въ Херсонѣ съ радостію. Погане же, которымъ Капитонъ начавъ проповѣдати Христа, жадали отъ него, щобы на подтвержденіе своей науки, влѣзъ въ одну изъ двохъ городскихъ печей служащихъ имъ на выпаланье ваина. „Добре,“ рѣкъ имъ св. епископъ, „въ имя Іисуса Христа сотворю то; но дайте дѣтій вашихъ воинамъ въ залогъ съ тымъ, що если увидѣвши чудо, не увѣруете въ Христа, то дѣти ваші звергнутся въ пѣчь горячу безпощадно.“ И годъ було всемъ слово то. Длятого епископъ приступивши къ одной печи горючей, помолвися и перекрестився и, коли діаконъ вырѣкъ: Во имя ѿца, влѣзъ въ пѣчь поломѣнну и пробувши тамъ довше, выйшовъ неушкоджений, носячи въ лонѣ своемъ троихъ углѣвъ. Погане здумѣлися и упавши лицемъ на землю, величали Бога христіаньского. Тогда святой епископъ обучавъ наvertsающихся и окрестивъ всехъ. Потомъ трудился еще гдѣеке время, проповѣдаючи евангеліе и строячи св. тайны, и щасливо скѣнчивъ бѣгъ житія дня 22. грудня.

Поученіе. По прикладу св. отцѣвъ подвигавшихся въ Херсонѣ стараймося съ чистымъ и простымъ замѣромъ славы божіей трудитися по званію своему. Іисусъ мовить: „Тако да просвѣтитися свѣтъ вашъ передъ челоуѣки, яко да видятъ ваша добрая дѣла и прославятъ Отца вашего, иже на небесѣхъ.“

Молитва. Память днесъ празднуемъ св. Епископовъ въ Херсонѣ потрудившихся и пострадавшихъ за Христа и прославленныхъ чудесами. Василій призваніемъ божественнымъ воскресивъ мертвеца. Капитонъ же посередъ поломѣней стоячи, видѣнъ бувъ неопаленый. Тыхъ молитвами милость даруй намъ, Христе Боже, и причисли насъ къ стоянію овецъ по правѣй сторонѣ твоѣй.

263. Св. священном. Григорій, просвѣтителъ Арменіѣ. (Д. 30. вересня.)

Житіе св. Григорія отъ Метафраста по латинѣ читати можна у Липомана и Сурія, по церковнословенску въ книзѣ житій. Оно есть только скороченьемъ другого обширѣйшого житія, которое маемъ въ греческомъ языкѣ у Болландистовъ подъ именемъ рекомовесного Атавантела изъ рукописи Флорентійскои¹⁾. Понеже житіе

¹⁾ Acta SS. Sept. VIII. d. 30 pag. 295.

написане Агавангеломъ показуеся розширеннымъ пересадными нарядами якогось новшого писателя, то выписуемъ зъ него толькѣ тѣ вѣсти, которіи истинными досыть безпечно назвати можна.

Въ царствѣ перскѣмъ живѣ нѣкій Пароніъ на имя Анакъ, кровный короля армянскаго. Сей подмвленный черезъ Артасира, короля перскаго, подступомъ убивъ Кусара, царя армянскаго (ок. 241. року). Велѣдствіе того Артасиръ завоёвавъ Арменію (ок. 252. р.), сына же Кусара, который звался Тиридатъ, не успѣвъ убить; бо сей утѣкъ съ учителемъ своимъ въ римску сторону. Хотя по убійтѣ Кусара Анакъ съ товарищами погибъ, и гублено его родину, однакъ выбавилися ѿ смерти два его сыны. Однимъ же зъ нихъ бувъ св. Григорій, котораго житіе тутъ подаеся.

Григорій народився около 240. року. Онъ возраставъ въ предѣлахъ державы римской и перебуваючи въ Кесаріи каппадокійскій, пріѣвъ вѣру христіаньску та заключивъ тамъ законне супружество. Зъ того супружества породили ся ему два сыны; но по рождествѣ ихъ онъ повдовѣвъ и ѿдався въ службу самому Богу. Въ то время Тиридатъ, сынъ Кусара, мавъ вже мужескій зрѣсть и служивъ въ римскѣмъ воинствѣ. Коли же св. Григорій о нѣмъ слышавъ, удався до него и ставъ ему служити, абы покутовати за грѣхъ отця; знавъ бо ту тайну, що отецъ Тирадата погибъ черезъ подступъ Анака. Тиридатъ же, незнаючи о нічѣмъ, полюбивъ Григорія, хотя не подобалася ему того христіаньска вѣра. По кількохъ лѣтахъ Тиридатъ второй того имене, вступивъ на престолъ армянскій за помочію Римлянъ и взявъ съ собою вѣрнаго слугу Григорія (ок. 290. року). Но будучи загорѣлимъ поганиномъ, вскорѣ хотѣвъ его склонити до балвохвальства, а коли Григорій крѣпко держався вѣры, поддавъ его страшнымъ мукамъ. При тѣй спосѣбности узнавъ Тиридатъ, що отецъ Григорія бувъ убійникомъ Кусара короля. Дятого велѣвъ Григорія кинути въ найсуровішу вязницю, въ которій сей святий при надзвичайній помочи божій провѣвъ 14 лѣтъ.

Въ тоє же время прибула изъ римской державы въ Арменію нѣка дѣвица именемъ Ринсимія съ многими инокинями, убѣжавши рукъ гонителей. Тиридатъ же слышавши о красотѣ ея, давъ приказъ, абы приведена була до его спальни. Но Ринсимія съ товаришкою своею Гаяною рѣзко противилася нечистому замѣру короля и зѣстали за добродѣтель и вѣру въ страшный спѣсѣбъ замученій. Кромѣ нихъ при тѣйже спосѣбности понесли многіи инші вѣрніи мученическу смерть. Но вскорѣ за нихъ постигла Тиридата божья кара. Еднаго бо разу онъ и товарищи его на ложахъ зѣстали опановані ѿ лютыхъ демонѣвъ, но чѣмъ позбавлені употребленія

розуму якъ звѣрѣ скиталися по горахъ. Но Господь не хотѣи ихъ погибѣли, обявивъ въ снѣ сестрѣ Тиридаты, що поки Григорій не буде выведенъ изъ рова, Тиридатъ не исцѣлѣе. БезпрОВОЛОЧНО отже выслано мужей, которіи нашли Григорія въ городѣ Артаксатъ въ ровѣ и выпровадили зъ ѡттамъ. Коли святой ишовъ съ ними въ городъ Валероктистъ (Ваггарсѣабатъ), Тиридатъ и товариши ѡтъ демонѡвъ провадженіи и мученіи вышли ему на стрѣчу. Маючи ихъ передъ собою святой, преклонивъ колѣна, молился о нихъ и привѣтъ ихъ до розуму. Потѣмъ пытавъ ихъ о мощахъ тыхъ святыхъ, которыхъ за Христа убили, и позбиравъ останки св. мученикѡвъ. Въ слѣдующіи же дни говорилъ королю и народу о истинной вѣрѣ, за котору святіи претерѣли смерть. Побнѣйше привѣтъ Тиридаты и товаришей его молитвою до повного здоровья и свободы и подорожуючи проповѣдавъ евангеліе, наворачувъ многихъ къ Христу, буривъ храмы идолскіи, ставивъ кресты и церкви. Коли такъ приготавливавъ короля и народъ до крещенія, бувъ съ посланіемъ королевскимъ и знаменитою свитою ѡтѣсланъ въ Кесарію Каппадокійску, где св. Леонтій рукоположивъ его въ епископы. По посвященію своѣмъ св. Григорій вернувшись до отчины, проповѣдавъ усердно св. евангеліе и вскорѣ весь народъ армянскій принявъ вѣру Христову. Покаяніе короля було щире; принявши крещеніе съ королевскою и безчисленнымъ множествомъ народа, начавъ ѡнъ свято и справедливо жити, строивъ церкви, закладавъ школы, ширивъ св. вѣру.

По наверненію народа армянского св. Григорій передавъ епископство сыну своему Аростану (Аростаку), и якъ собрався соборъ Никейскій, пославъ его на соборъ. Самъ же не перестававъ ученикѡвъ наставляти и занимався дѣлами набожности до блаженной своей смерти. інъ умеръ около 326. р., маючи 86 лѣтъ. О мощахъ его читати можна у Болландинѡвъ.

Поученіе. „Грядите, яко уже готова суть вся“, мовить св. писаніе. Коли вышовилося время, Господь Богъ призывавъ, якъ народъ армянскій, такъ и насъ нѣбѣи на вечерю до набожного и спокойного житя черезъ заповѣди свои святіи и рады евангелескіи и внутренній вдохновенія при служеніи Пророкѡвъ, Апостолѡвъ и такихъ святыхъ, якъ Григорій Просвѣтитель. Послѣдуймо званію и милымъ запрошенямъ тымъ божимъ, щобысмо здѣлалися участниками дѡбръ божихъ тутъ и въ будущѡмъ вѣку.

Молитва. Обручника безсмертного Тя Ршсимія любячи, здираньє кожѣ тѣлесной пріймає; понеже впередъ роздерла страстій (намѣтностей) темну верету черезъ воздержаніе и покуту. Съ нею же подвигалася хорошо Гаянія-завѣщаніятна, дѣвъ приводячи со-

борь (збѣръ) прехвальный, который пострадавши за Христа, звытяживъ силы пекла. — Яко зоря поранна возсіяла намъ, о св. Григоріе, память твоя, благодатій свѣтъ носячи. Ты бо свѣтла божого явивъ есь ся пріятелемъ и ко свѣту взышовши невечерному, озаряешь насъ свѣтла струями божественными.

264. Св. великій царь и рѣвноапостолы Константинъ и Елена. (Дня 21. мая.)

І. Св. Константинъ Великій.

Въ началѣ четвертого столѣтія успѣхи проповѣди евангельской были такъ великіи, що императоръ Діоклитіанъ и Галерій Максиміанъ ялися найстрожшихъ средствъ и воздвигли окрутне гоненіе противъ христіанамъ, которе черезъ десять лѣтъ треваючи во всѣхъ областяхъ державы римской, окѣнчилося ганебными смертями гонителей и тиранѣвъ и совершеннымъ тріумфомъ религіѣ христіаньской. Стрѣвожилися народы, зникли со шумомъ царь противячіися истинѣ. Давъ голосъ свѣй Найвысшій изъ небесъ, подвиглася земля. Кровь христіаньска потоками проляна показалася сѣменемъ на розмноженіе истинныхъ почитателей Бога. Господь силъ съ ними, заступникъ ихъ Богъ Якововъ. Сильный царь покорился истинѣ евангелія и помѣгъ красному дому божому, церкви Христовѣй, заняти приналежне ѣй становиско и торжествовати побѣду совершенну.

Царемъ сильнымъ тымъ, который ставъ поборникомъ истинной вѣры, бувъ Константинъ Великій, которого исторію на ѣтповѣдній части подѣлену тутъ выложити стараюся.

І. Рѣдъ Константина В. и его молодѣсть.

Константинъ бувъ ѣтъ матери Елены единымъ законнымъ сыномъ Константія Хлора, который по вывышеню своѣмъ на степень Кесаря розлучився съ Еленою и оженившись съ Θεодорою, Максиміана Геркулея дочкою, мавъ еще дочку Констанцію, котора выдалася за царя Ликинія, и трехъ сынѣвъ, именно Далматія, Анабалліана и Константія. А Константій, сведеный братъ Константина, оженившись мавъ двухъ сынѣвъ на имя Галла и Юліана, прозваного Отступника, за то, же ѣтрекшиися Христа, уклонився въ заблужденіе поганъ. — Коли царь Діоклитіанъ и Максиміанъ Геркулей

гонили христіанъ, отецъ Константина, Константій Хлоръ, самъ єдинъ мавъ тільки розуму, що въ підвластнихъ собі провінціяхъ Галлії, Іспанії и Британнії не виконувать лютихъ єдиктівъ императорівъ тихъ. Року же 305. Константій зоставъ самъ императоромъ (Августомъ) и застановивъ совершенно гоненіє христіанъ въ своихъ областяхъ. Но въ тожє время улюблений его сынъ Константинъ пробувавъ на дворѣ Діоклітіана въ Никомидії, и цѣсарь Галерій Максиміанъ умотрюючи въ нѣмъ своего соперника, поручавъ ему небезпечніи підприємія, аби позбутися молодого богатыра. Коли о тѣмъ чувъ Константій Хлоръ, зажадавъ повороту сына черезъ найдосаднѣйшіи письма, и Галерій бувъ принужденъ єдного дня дати свое формальне призволеніє на то, щоби Константинъ слѣдующого дня ѡтѣхавъ. Но Константинъ розваживши, яку бѣду тиранъ за єдну нѣчъ ему зробити може, вирушивъ заразъ, якъ тільки тойже положився до лѣжка; и ѡтѣхавъ съ найбільшимъ поспѣхомъ. Онъ бувъ также такъ прозорливый, що на дорозѣ убивавъ почтовіи конѣ, аби за нимъ гонити не було можна. Другого дня велѣвъ Галерій за нимъ гнати. Но Константинъ черезъ свою прозорливістьъ достигнувъ до отця своего, который кѣнчивъ власне бѣгъ житя своего. И здавався щасливо умирати; бо въ обятіяхъ наймильшого сына.

Заразъ по смерті Константія Хлора окликала армія 25. липця 306. р. въ Англії Константина въ 32. роцѣ его житя императоромъ. Онъ же тимчасово пріївъ тільки титулъ Кесаря и узыскавъ ажъ слѣдующого року ѡтъ Максиміана Геркулея почесть Августа вразъ съ его дочкою Фавстою въ супружество. Такъ приближався день Господень, и божїи совѣты о государствѣ римскѣмъ и церкви Христовѣїї началися виконувати. Константинъ на то соединявъ въ собі отличніи свойства мужа великого. Бувъ взросту взнеслого, шляхетної поставы; посѣдавъ незвичайну мудрѣсть и знамениту живѣсть духа; не творивъ нічого безъ рады и скоро виконувать ухвалы повзятї. Хоть въ поганьствѣ вихований, пріївъ онъ ѡтъ своєї побожної матери Елены и лагодного отця прихильність ко релігії христіанъ, которыхъ благородство и великодушїє подивляти неразъ мавъ спосѣбність

2. Вѣйна межи Константиномъ Великимъ и Максентіємъ царемъ. Божественне видѣніє Константину данє и его побѣда надъ Максентіємъ.

Р. 311. по лютихъ смертяхъ двохъ страшныхъ мучителей христіанъ Геркулея и Галерія, коли третій мучитель Діоклітіанъ въ

смутку и роспуцѣ и презрѣнію проводивъ свою старость, выбухла война межъ Константиномъ и Максентіемъ. Максентій держався въ Африцѣ и Италіи и здѣлався ненавистнымъ въ Римѣ черезъ свою лютость и любострастіе и грабѣжи. Небудучи въ силахъ Римляне терпѣти насилія того тирана, просили Константина, абы выбавивъ ихъ отъ него и принявъ ихъ въ свое по́дданство. Константинъ же давъ собо́у сердечно помочи имъ; но видячи, що Максентія силы далеко бо́льші, не важився нарушити покою. Максентій же побужденный гордостію и зухвальствомъ самъ вышовъъ ему войну и вывѣвъ его зъ нерѣшимости. — Тогда Константинъ старався слаббѣть своей силы заступити скоростію и неозвончно вирушивъ противъ Италіи. Его армія числила около 24.000 мужей и далеко нерѣвна була числомъ своимъ силѣ непріятеля. Константинъ чувствовалъ отже потребу надзвычайной помочи божьей и призывавъ Бога христіанъ благодаючи, щобы давъ ся ему по́знати. И молитва та зѣстала выслухана. Бо заразъ по полудни, коли на чолѣ своего воинства при веселой и чистой погодѣ (зъ Германіѣ) къ Риму поступавъ, узрѣвъ войнъ на небѣ крестъ огненный надъ сонцемъ носячийся и читавъ на нѣмъ слова: „Симъ побѣждай“. Цѣла армія, якъ цѣсарь, видѣла тое рѣдке зъявище, никто же бо́льше не занимався нимъ, якъ цѣсарь. Онъ розмышлявъ о томъ весь день. Слѣдуючон же ночи явився ему Ісусъ Христосъ въ снѣ съ тымъ самымъ знакомъ и велѣвъ по тому образу здѣлати знамя, щобы було ему забороломъ противъ непріятелю. На розсвѣтѣ отже призвавъ цѣсарь своихъ рукодѣльниковъ и сидячи посередъ нихъ, описавъ имъ видъ знамене и приказавъ имъ золотомъ и дорогими каменями таке знамя утворити. Евсееій видѣвъ ту крестоносну хоругвь, котору Римляне *labarum* назвали, и описуе ю въ слѣдуючій способъ. Бувъ то родъ копія (списа) маючого въ горѣ поперечку, котора надавала ему образъ креста. На поперечцѣ висѣла золотомъ и честными камѣничками высаджана квадратовъ льняна тканьина, котора на горѣшней своей части носила погрудье Богомъ любленого цѣсаря якъ и его дѣтій. Верху горѣшного кѣнца креста стоявъ вѣнокъ золотомъ и честными каменями сіяючий, середъ которого утвердженіи були двѣ початковіи буквы имене Христоваго въ той способѣ, що Р въ серединѣ черезъ Х перетиналося. Тѣ буквы навикъ цѣсарь также по́знѣше на шоломѣ носити, а хоругви тутъ описанон употреблявъ всегда яко оборонного средства противъ всякон ему противостоячон силы. Онъ выбравъ въ прибочной своей сторожи 50 найхоробрѣйшихъ и найпобожнѣйшихъ мужей, щобы носили ю по

перемѣнно. Понеже цѣсарь Константинъ въ тоже время постановивъ почитати только явившагося ему въ снѣ Бога, то призвавъ сразу священниковъ христіанскихъ и съ удивленіемъ слухавъ отъ нихъ поученія о едиnorodномъ сынѣ божіомъ и о крестѣ Его, знамени Его побѣды надъ смертію и символъ безсмертія, и начавъ потѣмъ читати прилѣжно книжки св. письма. Чудо явленого креста есть одно изъ наиповѣрнѣйшихъ въ исторіи. Евсевій пишучи о томъ въ оно время, коли еще жили несчисленныя особы, котры наочными свѣдками его були, выразно каже, що пишетъ изъ устного оповѣданія самого цѣсаря и додає тѣ слова: „Если бы кто иншій оповѣвъ намъ сіе чудесное явленіе, то не нашло бы вѣры; но понеже побѣдоносный цѣсарь самъ оповѣдавъ намъ, который ту исторію пишемъ, и свои слова присягами утвердивъ, то кто мавъ бы недовѣрять еще сему его росказанію, особенно коли и послѣдующее время справедливо росказанье?“

Одущевленный небеснымъ тымъ видѣніемъ цѣсарь наступивъ съ душностію великою на першій, второй и третій боевой шикъ тирана, розгромивъ ихъ съ легкостію и ворвався далеко во внутрь Италіи. Вкоротцѣ станувъ онъ передъ воротами Рима. Тогда же Максентій по ганебныхъ посоромленіяхъ невѣсть и многихъ грабѣжахъ и кровопролитіяхъ содѣланныхъ въ Римѣ вырुшивъ противъ Константину передъ ворота того города; но видячи, що крѣпость божья по сторонѣ Константина, и желаючи спастися, явля бѣгу черезъ мѣсть надъ рѣкою Тиберомъ кораблями устроены, но зарядженіемъ божимъ погибъ въ засѣдцѣ непріятелямъ уготованой. Мѣсть спущено невчасно, и корабль съ воинами потонули въ глубинѣ рѣки. Першій утонувъ сей окаянникъ, а за нимъ жовнѣры его прибочной стражи. Було то дня 28. жовтня р. 312. „Покрыли ихъ волны, погрязли якъ огрѣмка мяса олова въ водѣ глубокой“. Константинъ же Великій спѣваючи въ духу пѣсни Богу славно прославившомуся, звергнутому коня и всадника въ море, съ триумфомъ, внишовъ въ городъ цѣсарей. Веѣ разомъ сенаторы и прочіи знатніи города съ цѣлымъ народомъ Римскимъ приняли его якъ освободителя зъ неволи радостными восклицаніями и неописаннымъ ликованіемъ. Онъ же приписуючи всю хвалу Богу, велѣвъ, щобы посвящена ему сенатомъ статуя стояла на пляцу Рима наибольше оживленомъ и замѣсть скиптра въ руцѣ держала крестообразное копіе, и пріяла вырытый написъ о слѣдующихъ словахъ: „Черезъ спасительное то знамя, памятникъ истинной силы, выбавивъ я вашъ городъ отъ тираньского ярма,

и звернувъ емя сенату и народу римскому прадѣдный блескъ и славу“¹⁾.

Отъ того то времеи вышла религія христіанська изъ обій-
стя домового въ широкіи публичніи круги и начала проникати ду-
хомъ своимъ законы державніи, право народѣвъ и звы-
чаи народніи. Относно законѣвъ державныхъ
народѣ не есть вже для цѣсаря, но цѣсарь для народа, якъ отецъ
для дѣтій. Засада лагодности и рѣвности начинае властивою бути
законодательству. Право сильнѣйшого уступае. Король не есть вже
деспотомъ, тираномъ, но помазанникомъ божимъ и яко першій по-
чуваеся до довжности служити всѣмъ. Що касаеся права на-
родѣвъ, поганьство узнавало для упорядкованя отношеній наро-
дѣвъ законъ мѣцнѣйшого и мовило слабшимъ: „Горе звѣтяженнымъ!“
Проваджено отже вѣйну, абы добычу зробити, невѣльничѣвъ здобути
и край неприятельскій опустошити и зничити. Отъ коли же хри-
стіаньство выступило въ публичнѣсть, начало господствовать правило
общои любви и звѣтяженнымъ не ѳтмавляються взгляды справедливо-
сти и милосердія. Вѣйна не провадитеся вже для убитя и зниченя
противника, но для охорони своєї жизни и утвердження мира.
Зъ тогоже злагодження вѣйны послѣдовало знесенє невѣль або раб-
ства. Наконецъ христіаньство умягчило норовы людскіи и усу-
нуло ихъ давнє одичанье. Многоженство и чужолоство було жере-
ломъ невѣль и нещастя въ родинахъ поганьскихъ. Христіаньство
выключило то нещастье и ту ганьбу зъ родинъ. Кромѣ того хри-
стіаньство знесло окрутніи игры гладіаторѣвъ, которіи убивалися
для розрывки зрителей. А натомиеть поставило дома для воспыта-
нія опущеныхъ дѣтій, для угощеня подорожныхъ, для утриманя и
лѣченя хорыхъ. Святіи епископы и св. богатіи міряне не щадили
ничого на такій выдатки и наступила удивительна змѣна обычаѣвъ.
Знатніи сенаторы и ихъ жены и дочки, которіи въ поганьствѣ не ра-
чили и подивитися на невѣльничѣвъ и бѣдныхъ людій, по наверненю
своѣмъ любили ихъ, назвали ихъ братами и уважали за честь слу-
жити имъ.

Дякуймо Господу, що по великаньскихъ борбахъ св. мучени-
кѣвъ въ амфитеатрахъ и на кострахъ распаленыхъ и на судищахъ
заставленыхъ орудіями мучительскими подклонивъ вѣрѣ царя Кон-
стантина и иншихъ сильныхъ царей и князей, пѣдъ которыхъ по-
кровительствомъ и опѣкою христіаньство проляло благословеня свои
на народы и родины.

¹⁾ См. Евс. Житіе Константина I, гл. 28—40. Руфина Житіе Константина I, 17.

Давъ есь, Иисусе, всеильный Спасе душъ нашихъ, царю Константину знамя истинной силы, крестъ твоѣй честный, которымъ на-вернувшись до вѣры, царствовалъ праведно на земли, и выпровадивъ народы изъ тьмы и зрады поганьскои. Длятого празнуючи его память, славимъ челоуѣколюбне твое смотреніе.

3) Свободы дарованіи Константиномъ религіи христіанської и его старанье о ширеніи ея спасательныхъ влѣяній.

Не довго по смерти Максентія прійшовъ цѣсарь Ликинній зъ востока до Италіи, абы утвердити союзъ своѣй съ самодержцемъ запада Константиномъ черезъ заслуженіе его сестры Констанціи. Потѣмъ еще р. 312. выдали оба императоры прихильный едиктъ для христіанъ того содержанія, що каждому вѣльно свободно выповняти религію, котору визнае. Еще прихильнѣйшій едиктъ для почитателей правдивого Бога выдали оба императоры въ Медиоланѣ р. 313. Тымже едиктомъ позволили каждому пристати до христіанъ и распорядили, абы христіанамъ ѣдано несправедливо ѣнятій добра, а тимчасовыхъ посѣдателей винагороджено изъ касы паньствоуи. Свобода, котору церковь черезъ цѣсарскій едиктъ получила, и особенне покровительство у Константина дали вкоротцѣ иншій видъ цѣлому государству римскому. Имя христіаньске не було вже зневажливе яко безбожне. Выгнаніи и ѣзжавшіи христіане повертали гурмами. Вѣрніи згромаджалися безпечно, и душпастирь являлися попереду нихъ. Богослуженіе не ѣсправляно вже въ темныхъ пещерахъ, но пѣдъ склепеленіями золотомъ и честными каменами сіяющими. Все брѣнѣло ѣтъ небесного спѣву. Держано торжественнѣйшее бѣсѣды, которѣ пѣдносили общу радѣсть и ликование. Константинъ призвавъ служителей Бога на своѣй двѣрѣ и оказывавъ имъ наибѣльше пошанованье. Хотѣ ихъ ѣдѣнне и вѣншнѣсть убога була, ѣдавъ съ ними при єдиномъ столѣ и провадивъ ихъ съ собою на своихъ подорожахъ въ тѣмъ пересѣдченю, що за нихъ буде его Богъ благословити. Церквамъ же удѣлявъ богатіи запомоги изъ своихъ средствъ, обновляючи ихъ, розширяючи и украшаючи. Щедрѣсть его для духовенства и бѣдныхъ слугъ Христовыхъ була невычерпана. Коротко ѣтъ вѣстававъ со сонцемъ, и доки сонце не спочало, свѣтивъ вѣсмъ приходячимъ къ нему променями своєю добротливости. Майже невозможно було приблизитися ему и не получитьи якоїсь ласки. Коли єпископы въ рѣжныхъ краяхъ рѣжныхъ були

миѣній, згромаджавъ ихъ въ зборы, на которыхъ самъ являлся, абы тыхъ ѳтзначити, котрѣ покажутся згодливими и миролюбными. Яко мудрый владѣтель Константинъ не выдаливъ цѣлкомъ поганъ ѳтъ себе. Хоть выразно освѣдчився за религією христіаньскою, не залишивъ однакъ ѳтъ разу храмѡвъ поганьскихъ и заявивъ, що никого не хоче примусовыми средствами ѳтъ вѣры поганьскои ѳтвести. Но заказавъ потаємніи неморальніи набоженства и приказавъ збурити тѣ поганьскѣ храмы, котрѣ були школою роспусу. Еще дальше поступаючи, заказавъ поганьскимъ губернаторамъ участь брати въ публичныхъ оффрахъ.

Желаючи Константинъ спасительный впливъ религіѣ христіаньскои обезпечити и умножити, вже р. 313. увольнивъ духовныхъ ѳтъ принятія утяжливыхъ городскихъ урядѡвъ; пѡзнѣйше позволивъ, щобъ невѡльники правосильно въ церквахъ могли на волю ѳтпускатися; роспорядивъ, чтобы епископы, коли спорячи ся стороны незадоволенѣ суть рѣшеніемъ судѣѣ свѣтского, могли еще разъ правосильно рѣшати. Церквамъ позволивъ завѣщанія принимати, и самъ на утриманье духовенства въ Африцѣ даровавъ величезну суму. При розписаню общого податку вынявъ католическу церковь, а не увольнивъ поганьскихъ храмѡвъ. Жидамъ заказавъ имѣти христіаньскихъ невѡльникѡвъ. Зиѣсъ кару роспятія за почитанье Спасителя. Застерѣгъ христіанамъ свободне и достойне святкованье недѣлѣ и поодинокимъ полкамъ назначивъ своихъ духовныхъ съ шатромъ ко богослуженю христіаньскому.

4) Вѡйна религійна Константина съ Ликиніемъ.

Пѡдъ такъ щасливими ѳтношеніями скѡнчилось перше десятилѣтїе панованя Константина и було торжествоване на западѣ. Но сумніи вѣсти приходили зъ востока, которымъ обладавъ Ликинїй. Сей князь ѳтвернувся ѳтъ Константина и шукаючи собѣ приклонникѡвъ межи поганами, выдалявъ христіанъ зъ палаты и ѳтъ урядѡвъ и поступивъ до того, що бурено храмы христіаньскіи, позбавляно вѣрныхъ ихъ маетку и даже смертію казнено. Длятого всѣ були того миѣнія, що на двѣ части подѣлене римске царство рѡвнается кули земскѡй, и на одну половину, на мешканцѣвъ востока, налягла темнота, коли народамъ другои половины сіяе ясный день. Зъ того выбухла религійна вѡйна межи двома владѣтелями. Константинъ велѣвъ носити побѣдительне знамя креста передъ своимъ воинствомъ и провадивъ съ собою епископѡвъ яко посередникѡвъ

своихъ къ Богу, а Ликиній смѣючися зъ того побожного воинского аппарату, окружився египетскими знахорами и поганьскими священниками. Було то р. 323. Ликиній оффровавъ отечественнымъ своимъ богамъ и воскликнувъ: „Нынѣшній день объявить, чи мы ошибаемся, или христіане, и рѣшить спѣръ межі нашими богами и роспѣтымъ ихъ Богомъ“. Обѣ арміѣ спѣткалися коло Адрианополя. На розсвѣтѣ дня наступала армія Константина на непріятеля; попередъ неишла св. хоругвь лабарумъ, и на хоругвахъ всѣхъ полковъ видѣно сіяючій крестъ святой. Межі тымъ Ликиній держався на горѣ, где розложився бувъ обозомъ, и ругаючися побожному своему сопернику, грозивъ, що загладитъ злочинцѣвъ ѡтрекшихся отечественныхъ богѣвъ. Но несподѣвано явився ѡтдѣлъ войска Константинового на мѣстци, где его наименше ожидаю. То наповнило непріятелей такимъ страхомъ и переполохомъ, що обозъ Ликинія збѣставъ здобутий, и бѣвъ полишивши на полю битвы около 30.000 своихъ, мусѣвъ спѣшно утѣкати. Въ послѣдующихъ же битвахъ бувъ рѣвно свѣтяженный, и тѣлько за посередництвомъ жены своей Констанціѣ, сестры Константина, успѣвъ узыскати помилованье у своего великодушного противника. Ликиній задоволися тымъ, що даровано ему житье. Но р. 324. пробовавъ бѣвъ еще разъ своего щастя, и Константинъ розсудивъ для общаго покою позбавити его жизни. Щастье оружія рѣшило за Богомъ христіаньскимъ, и Ликиній не мавъ вже чого жити.

- 5) Константинъ самодержецъ государства римского и щасливѣсть народѣвъ пѣдъ его панованьемъ.

Коли Константинъ по звѣтяженю Ликинія збѣставъ самодержцемъ государства римского, признався совершенно до вѣры христіаньской, но ѡткладавъ крещеніе свое на пѣзнѣйше время. Онъ наминавъ всѣхъ своихъ пѣдданныхъ не такъ яко цѣсарь, но яко апостоль, щобы перейшли ѡтъ темноты балвохвальства ко свѣтлу евангелія. Его ласки для христіанъ стали частѣйшими и найвысшій уряды и достоинства поручавъ христіанамъ. Для достойной ѡтправы ихъ богослуженія старався ѡ ѡбѣудованье старыхъ церквей и построенье новыхъ величавыхъ храмѣвъ, назначаючи имъ довѣлнѣй приходы изъ маекы городѣвъ. Понеже щедрѣсть та руководилася мудростію, то скорше обогачала державу, нѣжъ вычерпывала еи средства. Тымчасомъ небо простирало свои благословенія на цѣле государство римске. Достатокъ и добробытъ пановавъ всюды въ про-

винціяхъ. Поля приносили богатіи жнива, повѣтре було здорове, всѣ народы жили въ покою и задоволеню. Порядокъ и слушнѣсть пановали во всѣхъ станахъ; не було внутреннихъ розрухѣвъ и виѣшнихъ воинъ.

Отъ р. 325 до 335 Константинъ создавъ си на мѣстци старои Византії на граници двохъ частій свѣта втору столицю звану перше Новый-Римъ, а потѣмъ Константинополь и Царьгородъ, и украсивъ то мѣсто многими церквами, межи которыми ѣтзначалася церковь Апостолѣвъ. Созданіе же Константинополя показалося церкви Христовѣй некористнымъ. Бо епископы КПоольскіи маючи легкій приступъ до двору цѣсарского, здужали помимо незнатного початку своего престола випередити повагою епископѣвъ столицъ апостольскихъ въ Александріи, Антиохіи и Іерусалимѣ и такъ довго соперничили съ первопрестольниками епископами Римскими, доки не повставъ нещасный роздоръ межи восточными и западными церквами. Константинъ, который дуже любивъ миръ церквей, не мѣгъ того предвидѣти. Онъ старався усильно о згуду епископѣвъ, и немѣшаючися во внутренніи справы церквей, заступавъ ихъ мірскіи справы царскимъ своимъ раменемъ. Пѣдъ покровительствомъ такого императора показався впливъ религії Христовои, якъ выше сказано, спасительнымъ не тѣлько въ житію поединокихъ людій, но и въ развитію народѣвъ. Не було нужды народнои, котрѣй бы христіанство не зарадило, ани раны, котрѣй бы не приложило пожаданий пластырь.

Заботами Константина Великого заступана церковь поправила вкоротцѣ житіе и обычаи народѣвъ и змѣнила лице землѣ и сама двинулася до невиданои оказалости и славы. Выполнилися предсказанія пророкѣвъ: „Послеши духа твоего и созиждутся, и обновииши лице земли“. (Пс. 103, 30.) „Свѣтися, свѣтися, Іерусалиме; слава бо Господня на тебѣ возсіяла. И пойдутъ народы свѣтлостію востока твоего. Возведи окрестъ очи твои и виджь собранныхъ дѣтій твоихъ; прійдутъ всѣ сынове твои изъ далека. Тогда возрадуешься и убоишься и здумѣешь ся сердцемъ, коли преложить на тя богатство моря и народѣвъ... Всѣ отъ Савы прійдутъ, носячи тебѣ золото и кадило и камѣнь честный и спасеніе отъ Господа благовѣстятъ. ...Кіи суть, що якъ облаки лѣтають, и якъ голубы съ птичками своими? Мене острова ожидали... И созиждутъ сынове инородніи стѣны твои, и царѣ ихъ предстанутъ тебѣ. За гнѣвъ бо мѣи поразивъ я тебе и за милость мою возлюбивъ емъ тя... И положу тя въ радѣсть вѣчну, веселіе родомъ родѣвъ“. (Ис. 60.)

6) Слабій стороны Константина и его заботы о умирении и соединении церквий.

Закидують Константину Великому, що не досить рѣшительно збравъ съ забытками поганьства; що хоть бувъ отвертымъ христіаниномъ, однакъ въ певныхъ околичностяхъ не умѣвъ напротивъ поганьства піддержати свое лучше пересвѣдченье. Крімъ того обвиняють его за лютість. Р. 324. казавъ Константинъ своего швагра Ликинія убити, а по нѣмъ и его сына Ликиніана, вѣроятно для того, що були небезпечніи для общого спокою. Рѣкъ 326. бувъ кровавий въ его родинѣ; бо Константинъ велѣвъ убити своего сына Криспа (побѣдившого Ликинія підъ Византією въ сраженію морекѣмъ) и предавъ свою жену Фавсту смерти въ поломѣнно горячѣй купѣли. Но на оправданье Константина кажуть, що Фавста фалшиво оскаржила своего пасерба Криспа передъ Константиномъ, якобы підмалвлявъ їй до нечистоты, и по смерти невинного Криспа зѣстала осуждена справедливымъ судомъ на смерть.

Підъ Константиномъ Великимъ рѣля евангелеского господари находилася въ найлѣпшѣмъ состоянію; но ѣтъ не многихъ лѣтъ цѣлкомъ скрыто ворогъ засѣявъ на нѣй кукѣль, щоби церковь Христова, коли ѣтѣхне свободно по тяжкихъ гоненіяхъ, заразь на печаль пріяла печаль. Ото Аріій, священникъ и душпастирь въ Александріи, збунтовавшися противъ св. Александру, архієпископу Александрійскому, который управлявъ тамошнѣю церквію ѣтъ р. 313., учивъ на перекоръ ему, що Іисусъ не естъ Богомъ нашимъ, по першимъ сотворѣньемъ божимъ. Св. Александеръ старався лагѣдностію его до покаяннѣя навернути. Коли же то не помагало, выключивъ его зъ церкви на численнѣмъ зборѣ епископѣвъ въ Александріи р. 321. Но Аріій презираючи клятву церковну, собиравъ собѣ приверженцѣвъ въ Африцѣ и Азіи и зѣднавши еи ласку епископѣвъ Евсевія Никомидійского и Евсевія Касарійского (историка), найшовъ помѣчь на дворѣ Константина Великого, который тогда много занимався справами церкви и на западѣ въ Африцѣ донатистѣвъ съ церквію годивъ. Межи тымъ Константинъ зѣставъ паномъ восточной части государства римского черезъ побѣду ѣтнесену надъ Ликиніемъ р. 323. въ мѣсяцю вересню. Онъ оглядався тамъ заразь за епископами, которіи въ духу мира вихованіи могли бы успѣшно дѣйствовать въ цѣли умирения церкви африканьской на западѣ. Для того велике було его розчарованье, коли узыскавши восточніи край, довѣдався, що восточна церковь еще на небезпечнѣйшу недугу боляе. Добрый цѣсарь ажъ заплакавъ надъ смутами церковными и хо-

тячи злomu зарадити, написавъ зъ Никомидіѣ листъ до св. Александра и Арія, щобъ побудити ихъ до згоды и спокою. „Отворѣтъ менѣ,“ мовить наконецъ въ тѣмъ посланію, „дорогу на востокъ черезъ поєднанье душъ вашихъ; понеже завалилисте ми тѣ черезъ суперечки и диспуты ваші. Зробѣтъ менѣ ласку, ktorою ѳтъ васъ прошу; найвозможу зобачити скоро васъ и всѣ народы мои въ радости и веселію и воздати Богу подяки и похвалы за вашу згodu и свободу.“ Той листъ пославъ цѣсарь въ Александрію черезъ Осія, епископа Кордубенского. Но Осій повернувъ къ императору нескруавши ничего. Длятого по совѣту найзнаменитшихъ епископѣвъ императоръ постарався о скликаньє вселенского собора епископѣвъ до Никей въ мѣсяцю червцю р. 325.

На соборъ въ Никей прибувъ самъ св. Александеръ помимо старости своей и привѣвъ въ сопроводѣ своѣмъ молодого св. діакона Аѳанасія. Ученіє Арія було ѳткинєне, и его письма зѳстали на огонь осудженіє. Епископъ Мелетій, который спротивлявся св. Александру, пѣддався ему. Арій бувъ ѳтъ цѣсаря засланъ въ Иллирію. И съ нимъ рѣвно мыслячи чєтыри епископы були выгнані, до которыхъ належавъ Евсевій Никомидійскій. А Евсевій Кесарійскій пѣдписавъ акта собора. Св. Александеръ повернувъ щасливо въ Александрію, но за пять мѣсяцѣвъ умеръ, назначивши на наслѣдника своего св. Аѳанасія, который мавъ тогды около 30 лѣтъ.

Выгнанный Арій черезъ двузначне исповѣданье вѣры за посередництвомъ єдного аріанского священника виробивъ си у Константина позволенье повернути; но св. Аѳанасій не принявъ его до церкви. Рѣвно и Евсевію Никомидійскому позволивъ цѣсарь повернути. Приверженцѣ же Арія не задоволїлися ихъ поворотомъ; но кинувши на своего противника Евсеатія, патріарха Антіохійского, справили то, що цѣсарь Константинъ выгнавъ его и велике число священникѣвъ тай діаконѣвъ въ Филиппы до Македоніѣ. Кромѣ того аріанє такъ хитро и завзято подвигалися противъ великого Аѳанасія, що повелѣніємъ цѣсарскимъ выгнанъ бувъ въ Галлію р. 335. Потѣмъ старалися за помѣчию перехитренного Константина, впровадити свого Арія въ Константинополю въ церковь св. Апостолѣвъ на перекоръ св. епископу Александру, который крѣпкій ставивъ опѣръ принятію Арія въ общєніє церковне. Но Господь въ навечеріє намѣреного ними торжественного похода, рѣшивъ спѣръ еретика Арія съ святымъ епископомъ Александромъ черезъ наглу и ганєбну смерть Арія (р. 336.) Тогды Константинъ удивився правосудію божому и не сомнѣвався вже бѣльше о тѣмъ, що Арій бувъ истиннымъ еретикомъ. Православни же собралися численно до церкви,

где св. епископъ Александеръ при общій радости, торжественно отслуживъ св. литургію, благодарячи Бога за то, що охоронивъ его стадо отъ вовка въ бѣдѣй шкѣрѣ приходячого.

7) Крещеніе Константина Великого и его свята кончина.

Исторіографъ Никифоръ (VII. 35.) дуже рѣшительно утверждаетъ, що Константинъ В. крещенъ бувъ въ Римѣ отъ папы Силвестра заразъ по побѣдѣ надъ Максентіємъ отнесеній, и що мнѣніе, по которому ажъ передъ смертію окрещенъ збѣставъ отъ епископа Никомидійскаго, есть выдумкою поганъ, котору аріане на похвалу своен ереси ухватили и украсили. Вправдѣ и церковь въ службѣ св. Константина и св. папы Силвестра голосить, що Константинъ бувъ крещенъ отъ папы Силвестра; но ученіи таки прихилиются до мнѣнія, що Константинъ крещенъ бувъ въ Никомидіи не довго передъ смертію. Причины ихъ суть слѣдующіи. Перше, мовять, вѣсть церковна о крещеніи Константина черезъ Силвестра есть взята изъ небыличныхъ актѣвъ св. папы Силвестра. Вторе, трудно есть посуджати историка епископа Евсевія о тенденційну ложь, коли яко собесѣдникъ Константина (въ кн. IV., гл. 61—63 о житіи Константина) слѣдующе пише: „(Константинъ впавши въ тяжку недугу) посѣщавъ теплі купѣли Константинополя; отти прійшовъ въ Еленополь. Тамъ пробувавъ довше въ церкви мученикѣвъ и возсылавъ горячіи молитвы къ Богу. Коли же почувствовавъ, що зближаеся его кончина,... упавъ на колѣна къ земли и благаючи просивъ Бога о отпущеніе грѣхѣвъ, исповѣвъ въ церкви грѣхи свои и удостоився тамъ пріяти возложеніе рукъ съ торжественною молитвою (оглашенныхъ, бо не вступивъ бувъ еще въ клясу оглашенныхъ). Оттамъ удався до предмѣстя Никомидіи и скликавши епископѣвъ, рѣкъ имъ слѣдующе. (Я отъ давна мавъ замѣръ креститися въ рѣцѣ Іорданѣ, но Богъ хоче тутъ теперь удѣлити менѣ безсмертіе подаючи печать.) По тыхъ словахъ цѣсаря епископы совершили св. обряды и здѣлали его причастникомъ св. таинствъ. Такъ Константинъ першій зъ цѣсарей збѣставъ свѣдоцтвами Христовыми отрожденный и божественною печатію совершенства оздобленный. Потѣмъ (изъ глубины сердца наповненого божественнымъ свѣтломъ и радостію) возсылавъ поднесеннымъ голосомъ молитву благодаренія и додавъ сін слова: „Теперь вѣмъ себе истинно щасливымъ; теперь жию въ пересвѣденіи, що являюся достойнымъ безсмертнои жизни, щомъ пріявъ

божественне свѣтло⁴. Коли полковники и воеводы плачучи нарѣкали, що теперь оставленными мають бути, ѡтповѣвъ такожь имъ, що ажь теперь пріявъ истинный животъ; и самъ знае, якій припадають ему добра. Дятого мае горяче желанье небеснои отчины и не хоче ѡтложити отшествія своего ко Богу своему. Константинъ умеръ (р. 337.) въ полудне на праздникъ Сошествія Св. Духа⁴. Доти изъ Евсевія. Св. Іеронимъ изъ того заключивъ, що Константинъ бувъ крещенъ черезъ епископа оной стороны, Евсевія Никомидійского (который будучи приклонникомъ аріанѡвъ, р. 341. на соборищу Антіохійскѡмъ отверто перейшовъ къ аріанамъ.) Но не можна мыслити що Константинъ умеръ въ общенію съ аріанами. Бо св. Амбросій на похоронѣ Θεодосія такъ говорилъ: „Теперь (Θеодосій) есть собѣ королемъ, коли е въ царствію Христовѡмъ; коли пріймае сына Гратіана, коли пристае до Константина, который хотя въ сконѣ благодатію крещенія пріявъ оставленье всѣхъ грѣхѡвъ, однакъ найшовъ великой заслуги мѣстце; понеже першій зъ императорѡвъ вѣровавъ и по собѣ наслѣдіе вѣры князямъ зѡставивъ.“

Канонъ св. Константина, который показуется стариннымъ твореніемъ, мовить, що сей святой прославленъ бувъ чудесами содѣланными при его гробниці. „Моли о душахъ нашихъ, кажется тамъ, рѡвноапостоле Константине, изъ которого гробницѣ исцѣленія проливаются¹).“

Тѣло св. Константина було заразъ по смерти торжественно перенесене въ Константинополь и положене въ построенѡмъ черезъ него храмѣ св. Апостолѡвъ.

Поученіе. Розважмо тутъ изъ исторій выше положенныхъ найголовнѣйшій факта относячіися до установленія христіанства. Дванацять рыболовцѡвъ безъ выхованя, безъ грошей, безъ охороны, по роду жида, отже ненавидѣній и презрѣній въ очахъ всего міра; — въ вѣку Августа, наибѡльше просвѣщенѡмъ и наибѡльше переломленѡмъ; — загадали установити христіанство на знивеченье поганства и жидѡвства, на перекоръ философамъ боронячимъ своихъ засадъ, на перекоръ актерамъ высмѣвающимъ въ театрахъ правѡвѣрну праведность, на перекоръ цѣсарямъ, которіи найтяжшими муками казнили ѡтступленье ѡтъ поганьскои религіѣ; — и въ сей цѣли тѣ рыболовцѣ выйшовши въ свѣтъ якъ баранцѣ посередъ вовкѡвъ, проповѣдали жида росятого Іисуса Христа, згѡршенье для

¹) См. Acta SS Maji V. d. 21. pag. 13.)

жидовъ и безуміе поганамъ. И що справили смѣлымъ своимъ выступленьемъ? — Ото въ немногихъ лѣтахъ розширилася религія проповѣдана ними во всѣхъ частяхъ свѣта, и миліоны людій всякого взросту и вѣку и пола и краю навернулись къ Христу такъ становчо, що выставилися на ненависть своихъ крайновъ, понесли тяжкіи муки и страшній смерти. И по замордованію миліонѣвъ мученикѣвъ цѣсарямъ выпадають орудія мучительскіи изъ рукъ, и Константинъ навернувшись къ Іисусу распятому, дае покій и свободу церкви Христовѣй. И христіанство обновляє лице всеи землѣ. Душѣ, идеѣ, звичаи, законы, люди и все общество змѣняеся. И вже черезъ 18 вѣкѣвъ поклоняеся міръ распятому Христу, признаваючи ся до того, що черезъ почитанье Христа здѣлався о много болѣе просвѣщеннымъ, добродѣтельнымъ, свободнымъ и doskonaлымъ. И всѣ народы только черезъ то почитанье возникаютъ изъ одичанья и пониженья, а всѣ ѳтвергаючи то почитанье позбѣтають въ одичанію и пониженію, и всѣ оставляючи то почитанье повертають въ одичанье и пониженье.

Щожъ слѣдуетъ изъ всѣхъ тыхъ незбитыхъ фактовъ исторіи? 1) Що Іисусъ Назорейскій есть сынъ божій и самъ Богъ, такъ якъ проповѣдавъ. 2) Що наука Его есть ѳтъ Бога и удивительно досыть чинить всѣмъ требованіямъ розуму и сердца. 3) Що безбожніи наиболѣе безуміе говорятъ, коли голосять: „Свѣтъ есть навѣрненый черезъ 12 жидѣвъ безъ чудесъ ко почитанію распятого жидѣ Іисуса, который не есть Богомъ, но простымъ мудрецемъ-чоловѣкомъ“. 4) Що всѣ прекословія ставляніи религіи Христовѣй суть фалшиві; бо нема противорѣчительныхъ истинъ. 5) Що всѣ прекословія противъ нашої религіи суть доказами еи божественности; бо показываютъ якъ трудно есть пересвѣдчити, и якъ потрібніи суть чудеса, щобы міръ помимо всѣхъ страстей и прекословій и противностей принявъ истину вѣру.

Молитва. Самъ царь царей съ небесе знаменіемъ крестнымъ уловивъ тебе, Константине, снмъ, рекши, побѣждай вогровъ твоихъ. Длѣтого шукавъ есь Его усердно съ матерію богомудрою и найшовши, якъ желавесь, сопротивныхъ въ ѳгство обернувесь. Потѣмъ же порфиру повинувъ есь Христу, познавши Его Бога и всѣхъ благодѣтеля. Пролявши же благословенія евангельскіи на народы, ѳтѣйшовесь съ радостію къ Христу, зѣставляючи по собѣ князямъ наслѣдіе истинной вѣры.

¹⁾ См. Die katholische Religionslehre von Gaume V. Band.

II. Св. цариця Елена.

Св. Елена уродилася около р. 248. вѣроятно въ городѣ вниійскѣмъ Дрепаніи, который то городъ Константинъ В. на честь еи Еленополемъ назвавъ. Она була незнатого роду. Збѣстивши же женою Константія, которого Діоклитіанъ р. 292. достоинствомъ Кесара почтивъ, повила ему около р. 274. сына Константина. Но Константинъ по вывышенію своимъ на достоинство Кесара мусѣвъ ся розвести съ нею, щобъ оженитися съ пасербицею Максиміана Геркулея. Року же 306. Константинъ, сынъ Константія и Елены, по смерти отця своего бувъ окликаний императоромъ, призвавъ Елену на двѣрь свѣй, почтивъ їѣ яко свою мать и давъ їй титулъ Августы. — Ътти починаючи житє св. Елены описовати, подѣлимъ оно на три части.

1) Св. Елена Августою. Подорожъ предпринята нею со щедростію княжою на востокъ. Обрѣтеніе и воздвиженіе честного креста (празнуеме д. 14. вересня.)

Пѣсля Евсевія Елена наворачулася къ Христу доперва вслѣдствіе навернення сына (около р. 311., коли мала около 65 лѣтъ.) По наверненію же творила великіи поступы въ побожности. А еи сынъ Константинъ не здужавъ ся удержати все на высотѣ добродѣтели христіаньскои. Коли повелѣвъ стратити хороброго сына своего Криспа, которого мавъ ѡтъ першого супружества съ Минервиною, св. Елена ѡтбула подорожъ до Рима и усердно выпоминаючи ему сіе переступленье, побудила его до покаянія. Пѣсля Кодна¹⁾, Константинъ строго покутовавъ за той поступъ черезъ 40 днѣй. Мовять, що вслѣдствіе доганы ѡтъ Елены Константинъ осудивъ на смерть свою другу супругу Фавсту, черезъ которой клевету погибъ многонадежный Криспъ. Св. Елена съ певностію не желала такъ строгаи казни для неи.

По тѣмъ нещастію и иншихъ подѣбныхъ въ родинѣ потѣшивъ Богъ св. Елену чудеснымъ вынайденіемъ честного креста, на которѣмъ умеръ за насъ Христосъ Господь. Теофанъ († 818.) пише, що Константинъ В. на соборѣ Никейскѣмъ поручивъ св. епископу Іерусалимскому Макарію шукати креста Господнього; но якъ Тео-

¹⁾ „De originibus CPolitanis“.

фанъ, такъ найстаршій автори самѣй св. Еленѣ приписують ту славу, що недовго передъ своєю смертію шукала и нашла св. крестъ Господень. Не ма ничего бѣльшими повагами запорученого, якъ обрѣтеніе ч. креста, хоть въ обстоятельствахъ не згаджаяться автори.

Після св. Павлина зъ Нолѣ, Евсевія Кесарійского, Θεодорита, Руфина, Сократа, Созомена и св. Амбросія обрѣтеніе ч. креста збулося въ слѣдуючій способъ.

Св. Елена (по путешествію Римскѣмъ р. 326.) не безъ упомѣненія и вдохновѣнія божого предпріяла подорожъ до Палестины. Она желала видѣти ту землю чудесь, воздати тамъ Богу благодареніе за великіи благодѣянія б. на своѣмъ сынѣ и внукахъ и ѡткрыти святіи мѣстця, особливо св. грѣбъ Христовъ заваленый и закрытый ѡтъ безбожныхъ. Бо въ часахъ гоненій постарався діаволь черезъ безбожныхъ людій благословенну печеру, зъ которой возсіявъ міру свѣтъ воскресенія Господнього, темнотѣ и забутію предати. Поганяніи ѡтже ѡтъ князя тьмы безбожніи звозили изъ всюды землю на гору Голгоу въ Іерусалимъ, заваливши нею пляць св. гроты (гроба Господнього) и насыпавши землю довольно высоко тай выложивши тѣ камнями, сховали губоко підъ землею памятку такъ дорогу христіанамъ. Кромѣ того цѣсарь Адріанъ, который по розоренію Іерусалима черезъ Тита збудовавъ натомѣсть новій городъ Елію, поставивъ на онѣмъ насыпѣ храмъ безвѣстной богинѣ Венеры, повный мертвыхъ балванѣвъ, и велѣвъ на проклятія гѣдныхъ олтаряхъ гідкіи офѣры приносити. И тѣ дѣла безбожныхъ тревали черезъ 180 лѣтъ. Не найшовся жаденъ губернаторъ, жаденъ воевода, жаденъ цѣсарь, который бы знищивъ тѣ памятники зухвалоости ихъ. Ажъ св. Елена побуждена ѡтъ духа божого постановила очистити святіи мѣстця ѡтъ забыткѣвъ поганѣства и украсити ихъ славными будѣвлями. Не уважаючи на свою старѣсть досягаючи 80 лѣтъ, просила у своего сына на то повномѣчія и розполагаючи великими богатствами, вирушила къ Іерусалиму и переходила съ цѣсарскою лѣпотою и властію цѣлый востокъ. Несчислений добродѣйства подавала она на тѣй подорожѣ такъ цѣлымъ громадамъ, якъ поодинокимъ особамъ, которіи до неї прибѣгали. Найбѣльше же справдила свою гойну щедрѣсть на бѣдныхъ, нагихъ и безпомѣчныхъ, которымъ достарчила потрібного. Иншихъ увѣльнила зъ вязницѣ, такъ само въ рудахъ нуждаючихся изъ ихъ терпѣній. Такихъ, которіи черезъ лихву богачей утисненіи були, пріяла въ свое покровительство, а заточеныхъ призвала до отечества ихъ.

Коли прибула въ Іерусалимъ и вступила на гору Голгоу (Калварію), пытала гдѣ мѣстце страсти Господньої, гдѣ грѣбъ Господа,

где то дерево на которѣмъ даровавъ міру животъ. Отповѣли ѣй, що вся гора до непѣзнанія того всего обезчещена, и що святыи крестъ, не знати где, закопаныи. „Виджу“, рекла тогды св. Елена, „що хотѣвъ есь здѣлати, сатано! ты хотѣвъ закопати и скрыти мечъ, которымъ стятый есь. Но що зыскавъ есь? чи не то, щобысь вторый разъ нимъ обезголовленный бувъ? Звытяжила тебе Марія, котора уродила побѣдителя, и теперъ будешь звытяженный, а невѣста откыре зраду твою“. Потѣмъ призвала св. Елена найспособнѣйшихъ жидѣвъ и христіанъ, и сіи указали ѣй пляцъ, на которѣмъ стоявъ храмъ Венеры, яко мѣстце росятія и гробу Господа. Всейчасъ збурено дѣло ошуки съ фундаментомъ его и будынки згѣршенія разомъ съ идолами зничено. Тымъ не задоволилася святая, але дала приказъ матеріялы збуреного храма спрятати и далеко вывести, а потѣмъ касала глубоко землю роскопати. Коли же по выдаленіи першого пѣзнѣйшого помоста вторый старый въ глубинѣ землѣ явився, тогды неожиданно прійшовъ на явъ священный памятникъ воскресенія Господнього, и найсвятѣйшу гроту осіяло свѣтло сонѣчне. Кромѣ того при гробѣ Господнѣмъ найдено три кресты и таблицу, на которѣй Пилать поставивъ написъ по жинѣску, греческу и латинѣ: Іисусъ Назоряннинъ, царъ юдейскій, и гвоздѣ, которыми найсвятѣйшии члены Христа пробити були. Радѣсть же изъ найденного скарбу замутилася отъ трудности розрѣжнити крестъ Господень отъ крестѣвъ розбѣйникѣвъ. Въ той журбѣ пише Руфинъ, подавъ св. Макарій, епископъ Іерусалимскій, на то средство. Знаючи, що въ городѣ Іерусалимѣ була една знакомита жена дуже недужна, сказавъ св. Еленѣ; що треба занести все три кресты до недужной. Коли то сталося при цѣсаревѣи и всехъ притомныхъ упавъ на колѣна и просивъ Бога, щобы рачивъ исцѣлити жену дотыкомъ того креста, который послуживъ до откупленія цѣлого міра. Потѣмъ приближено къ недужной два кресты, а якъ они пѣчого не вдѣли, недужна третимъ крестомъ дѣткнена, сейчасъ пѣднеслася цѣлкомъ здорова и сильнѣйша нѣжъ коли иногда була. (Такъ Руфинъ.) Утверждаютъ, пише Созоменъ, що потѣмъ приближено крестъ Господень и до одного мертвого, который дѣткненный тымже заразъ воскресъ. Св. Павлинъ (въ посланію 11.) и св. Сулпитій Севиръ (въ ист. книзѣ II.) споминають тѣлько чудо воскресенія мертвого. Найшовши царица Елена крестъ Господень, пише св. Амбросій, поклонилася св. дереву, и то не самому дереву, що було бы блудомъ поганьскимъ, но въ томъ св. деревѣ почтила царя небесъ пригвоздившогося на томъ деревѣ. Коли отже кланяемся кресту, то Іисусъ Христосъ есть той, которому хочемъ поклонитися, и церковь пред-

кладає намъ то орудіє страсти Господньої въ тѣй цѣли, щоби по́днести сердца нашѣ ко Христу пострадавшему и умершему за насъ. Потѣмъ, якъ св. Елена поклонилася кресту Господню, вийшовъ св. Макарій на ви́сше мѣстце и сотворивъ перве воздвиженье св. креста, щоби все притомні хотъ здалека могли видѣти св. крестъ и воздали ему довжне почитанье. И наро́дъ видѣвши св. крестъ, зывавъ: Господи помилуй. И ѳъ того часу установлено празди́къ воздвиженя ч. креста.

Свята Елена налюбовавшися надъ св. деревомъ ѳ́ткупленя, взяла зъ него одну часть, щобъ занести ю до сына и зъ неѣ частичку на его коронѣ вставити, а остальное дерево святе замкнула въ скриню сѣ́бну и поручила епископу Іерусалимскому. Вскорѣ по тѣмъ повелѣла она коло св. іроты на мѣстци роспятія Господнього поставити величественну церковь (св. креста и воскресенія Господнього), где старанно хоронився крестъ Господень. Тѣ́лько епископъ мѳгъ зъ него дати малу частинку зъ особлившон ласки. Св. Кириллъ Іерусалимскій пише, що вже за его време́не (около 25 лѣтъ по вынайденю Креста Господнього) кусники св. дерева крестного розширилися въ цѣ́ломъ свѣ́тѣ, а св. Павлинъ зъ Нолѣ († 431.) утверждає, що крестъ Господень роздѣ́ленный на мно́гі части не уменшаєся и єсть предложенъ наро́дамъ къ почитаню во всей своѣй цѣ́лости.

Греки що найменше ѳ́тъ 5. и 6. вѣ́ку торжествують д. 14. вересня празди́къ ѳ́брѣ́ненія и воздвиженя ч. креста, якъ то показуєся зъ житія св. Евтихія, патриарха Кі́польского ¹⁾. Но въ семѣмъ вѣ́цѣ, установлено праздновати сей празди́къ во всей церкви съ найбѣ́льшою оказало́стію. Греческіи историографы Феѳанъ и Георгій Кедринъ пишуть о тѣмъ слѣ́дующе. За царя Фоки Хозрой, царь перскій, по́дбивши Египетъ и Африку и здобувши городъ Іерусалимъ, взявъ съ собою въ полонъ до Персіѣ́ много христіа́нъ (межи ними патриарха Захарію) и честный крестъ Господень, который хоронився въ церкви воскресенської на Калваріи въ Іерусалимѣ. Потѣмъ умеръ цѣ́сарь Фока, и наслѣ́дникъ его Ираклі́й приѣ́хавши до помочи молитвъ всеи церкви, сточивъ съ Хозроемъ много битвъ и въ продолженю семи лѣтъ зломавъ сове́мъ силу Хозроя, который потѣмъ бувъ убитый ѳ́тъ своего сына Сироя. Сирой же прі́явши власть, зробивъ миръ съ Ираклі́ємъ и вернувъ ему полоненыхъ христіа́нъ разомъ съ патриархомъ Захарією и съ крестомъ Господнимъ, передъ

¹⁾ См. Acta SS. Apr. I. d. 6. pag. 562.)

14 лѣтами забранимъ изъ Іерусалима. Сей дорогій скорбь бувъ зъ початку привезеный въ Константинополь, но слѣдующого року 629 на весну Ираклій сѣвъ въ корабль, щобы крестъ занести въ Іерусалимъ и подяковати Богу за свои побѣды. Коли же царь Ираклій прибувъ въ Іерусалимъ и прибранный золотомъ и дорогими каменями нѣсъ крестъ Господень до храма Воскресеньского на гору Голгоу, мусѣвъ застановитися въ брамѣ, котора провадила на ту гору. Бо не мѡгъ рушитися зъ мѣстця, якобы кто его тримавъ. Тогды Захарія, епископъ Іерусалимскій, рѣкъ здивованому цѣсарю: „Смотри цѣсарю, чи то не длятого невидима сила тебе здержала, що ты въ твоѣмъ цѣсарскѡмъ убраню не наслѣдуешь убожества и покоры Господа нашего Іисуса Христа, который носивъ сей крестъ.“ Услышавши то цѣсарь, заразъ скинувъ пышніи свои шаты и въ простыхъ одежахъ босо со смиреннымъ сердцемъ снадно ѡтиправивъ остатокъ оной дороги и поставивъ дерево св. креста на онѡмъ мѣстци зъ которого Персы оно взяли були. — Въ день Воздвиженія ч. Креста поминаймо, що якъ Іисусу Христу годилося пострадати и тымъ внити въ славу свою, такъ и мы мусимъ ити до неба дорогою терпѣній. Молѣмся же въ той день Богу, абыемо такъ, якъ учитель нашъ Христосъ, носили свѡй крестъ, се есть съ покурою, терпѣливостію и лагѡдностію, и щобыемо жили такъ, якъ годится дѣтямъ креста, которымъ Христосъ даровавъ животъ на крестѣ. По тѡмъ поученію вернѣмся до житія святой царицѣ Елены.

2) Исторія прочихъ орудій страсти Господньої.

Св. Амбросій запевняе, що св. Елена употребила одного зъ гвоздей св. креста ко выдѣланю узды на коня Константину, а другій дала вставити въ корону для него украшену перлами. Св. Іеронимъ пише, що она казала зробити вудила коню Константина изъ гвоздей ѡтъ креста Господнього. Теодоритъ (ист. I. 17.) каже, що коли мати царева роєпзнала крестъ Господень ѡтъ двохъ другихъ крестѡвъ, то часть гвоздей впоила въ шоломъ цѣсаря, стараючися о голову сына, щобы стрѣли непріятелей ѡтклонити ѡтъ него; а часть придѣла къ уздѣ коню; бо узглядняла не только безпечнѡсть цѣсаря, але и оно пророцтво Захаріѣ пророка (14, 26), которе мовить: „Въ день онъ будетъ, еже въ уздѣ коня, свято Го-

2) De gloria Martyrum I. 6.

споду Вседержителю.“ Пѣсля св. Григорія Туронскаго¹⁾ Елена царица гвоздѣ разомъ съ частию креста (назначеною до палаты цѣсарской) взяла съ собою въ дорогу. Коли же кораблемъ везлася черезъ адриатское море, и повстала велика буря, то еденъ гвоздѣ занурила въ море, и ѳъ того времени адриатске море стало спокѳйнѣйшимъ. Мовять, що св. Елена той гвоздѣ не вкинула въ море, но зануривши его, назадъ вытягла. Тойже св. Григорій утверждае, що Іисусъ Христосъ бувъ прибитый четырма гвоздьми ко кресту, зъ которыхъ св. Елена два дала до узды коня Константиноваго. Силы той узды, мовить св. Григорій Туронскій, дѳзнавъ царь Юстинъ напротивъ демонѳвъ (злыхъ духѳвъ).

Титулъ ѳъ креста Господняго найденый Еленою має бути нинѣ въ Римѣ, но тѳлько по части. Св. Григорій Туронскій пише такожъ и то, що за его часѳвъ находилися прочіи орудія страсти Господа: копкіе, трость, губка и корона тернова. Що касаеся короны, сія во времени св. Людвига во Франціи прославилася чудесами.

3) Созданіе храма св. воскресенія на горѣ Голгоѳѣ и память его обновленій. (Д. 13. вересня.)

Коли Константинъ Великій довѣдався о чудеснѳмъ вынайденю креста Господняго, то якъ наибѳльше занявся тымъ, абы оно мѣстце, которе на свѣтъ выдало доказъ спасительнаго терпѣня Господа, славными будѳвлями украсилося. Въ тѳй цѣли давъ ѳѣ отвѣтніи приказы Дракилліану, дѣловодцю губернаторѳвъ и настоятелю тамошньої области, и письменно поручивъ епископу Макарію, щобы радами своими причинився до украшеня найславнѣйшаго мѣстця въ свѣтъ. Посланіе цѣсаря написане до Макарія доручила тому же сама мати цѣсаря Елена и собравши изъ всеюды умникѳвъ и рукодѣльникѳвъ, поставила найоказальшу церковь на горѣ Голгоѳѣ. Церковь та названа церквію Воскресенія Господняго мала прилучену каплицю гроба Господняго и пышній потрѣбній будынки. Въ 30. року панованя Константина (р. 335.) дня 13. вересня ѳѣбулося торжество обновленій (посвященія) той церкви. Притомныхъ було до 230 епископѳвъ изъ вѣсѣхъ сторѳнъ свѣта, которіи мали за собою безчисленне множество народѳвъ изъ вѣсѣхъ провинцій. Всему тому

¹⁾ De gloria Martyrum I. 6.

множеству оказавъ цѣсарь якъ наибольшу гостиннѣсть. Зъ цѣсарскои палаты посланіи були найдосвѣдченнѣйшіи мужи, абы торжество на кошта цѣсарскіи прославити. На ихъ чолѣ стоявъ чоловікъ, который такъ сказати бувъ права рука цѣсаря, а во время управленія тиранѣвъ ѣдзначився явнымъ визнашемъ вѣры. Той то мужъ на имя Маріанъ почтивъ собраніе добротливою и жичливою оборотностію и оказавъ обѣдами. Жебракамъ же и безчисленному множеству убогихъ мужей и женъ роздѣливъ гроши и одежѣ. Наконецъ приоздобивъ ѣмъ церковь богатыми цѣсарскими дарунками. Коли ѣмъ въ описанный спосѣбъ урядъ свѣи выповнявъ, прославляли слуги божіи обхѣдъ торжества молитвою и бесѣдами. Едні хвалили ревнѣсть и любовь боголюбивого цѣсаря и велелѣпіе новосозданого храма, другіи подавали ушамъ гостей духовну учту, черезъ выклады о ученіяхъ религіѣ. Знову иншіи выясняли роздѣлы изъ святого писъма. А тіи що того дѣлати не могли, примиряли безкровными жертвами божество, возсылаючи мольбы за церковь за цѣсаря и его боголюбивыхъ дѣтій.¹⁾ — Понеже церковь Іерусалимска естъ мати всѣхъ церквей, то на память оногъ свѣтлого дня обновленій церкви Воскресенської на горѣ Голгоѣ въ Іерусалимѣ установлено празденство Воздвиженія честного креста дня 13. версеня празнуе. — Церковь Іерусалимска начинаючи ѣтъ оногъ дня, торжествовала що рѣкъ ѣтъ д. 13. версеня черезъ 8 днѣи празденіи обновленій храма Воскресенія. Въ V. и VI. вѣцѣ показано крестъ Господень тѣлько въ день Воздвиженія. Давнѣйше же за часѣвъ св. Павлина показано его въ празденіи пасхи. Впрочемъ лежавъ вѣтъ заключенный въ скарбѣю церквиѣмъ.

Въ день обновленій благодарѣмъ Христа Господа, що терпѣніемъ своимъ и воскресеніемъ обновивъ все сотворѣніе и очистивъ свою церковь ѣтъ сквернѣи идолекскихъ. Зъ благодарного же сердца обновляймо и мы себе, поминаючи, що есьмо церквиѣи Бога живого. Ѣтложивши дѣла темноты, начинаймо ходити въ новости жизни и стараймося покаенія дѣлами радѣсть сотворити Ангеламъ на небѣ.

¹⁾ См. Ѣдхорита ист. I. 16—17. Евс. Житіе Констант. III. 29. IV. 43—46.

4) Св. царица Елена старается о созданіе многихъ церквій въ Палестинѣ. Побожность ея и покаяніе. Поворотъ и блаженна смерть.

Коли св. Елена распорядила потребное къ созданію церкви св. Воскресенія на Голгоѣ, заразъ посвятила Богу два иныя храмы; еденъ при вертепѣ Рождества Христоваго, другій на горѣ вознесенія. Вертепъ освященный рождествомъ Христовымъ по свѣдоцтву св. Павлина бувъ обезпеченъ черезъ царя Адриана, который тамъ повелѣвъ побудовати храмъ Адониса божка и насадити бѣръ ему посвященный. Св. Елена отже заняла ся очищеніемъ и прославленіемъ того мѣстца и поставила оказалый храмъ, который заразъ почтенъ бувъ ея дарами и княжими дарами цѣсаря. Дальше мати цѣсаря казала выставити на горѣ оливній въ память вознесенія Господняго могучій будынки съ красною церквію ¹⁾. Но николи не здужали люди склепленіе утвердити надъ мѣстцемъ, съ котораго Іисусъ Христосъ вознісся до неба, нѣ мраморомъ выложить то мѣсце становяче середину церкви. Никифоръ утверждаетъ, що св. Елена выбудовала такожъ удивительный иныя храмъ въ Геосиманіи пресв. Дѣвѣ Маріи и въ самѣмъ святилищѣ животворящій заключила ея грѣбъ. Также св. немовлятамъ (отъ Ирода за Христа убитымъ), пише дальше Никифоръ, и где Ангелъ пастирямъ радѣсну вѣсть принѣсъ, и св. Іосифу обручнику построила священі будынки... Пришедши же въ Назаретъ и найшовши тамъ дѣмъ благовѣщенія ангелскаго, выставила надобный храмъ св. Богородительцѣ. (Священникъ греческій Фока свидѣвъ р. 1185. то мѣстце и передавъ памяти, що по лѣвѣмъ боку храма еще тогды хоронився домикъ, въ которѣмъ Ангелъ звѣстовавъ міру добру новину и Слово сталося тѣломъ. Пишуть що р. 1291. той домикъ (casa santa) зъ Назарета до Далматіѣ, а р. 1294. до Италіѣ въ область папску черезъ Ангелѣвъ перенесенный зѣставъ. Папа Павелъ II. († 1471.) надѣливъ посѣтителѣй дому святого въ мѣстѣ Лорето ѡтпустами и выставивъ за щедріи дары пилигримѣвъ нынѣшну великолѣпну церковь, котра окружае дѣмъ Лавретанскій.) Но и по побужденію сына Константина св. Елена выставила найоздобнѣйшій храмъ коло дуба Мамврійскаго, который 15 стадій къ полудню ѡтъ Геброна, а около 250 ѡтъ Іерусалима ѡтстоявъ. Тамъ бо мавъ патріархъ Авраамъ свое мешканье и тамъ видѣвъ день Христовъ и возрадовався, (Іо. 8, 56.); ибо Спаситель явився ему

¹⁾ Евс. Житіе Конст. III. 43.

тамъ съ двома Ангелами. Никифоръ утверждає, що боголюбива мати царя Константина надъ трицять церквій въ Палестинѣ создала и до наймилшого сына на западъ повернула.

Кромѣ стараня о созданіе и украшеніе церквій хвалить Евсевій въ житію св. Елены особливо ея побожність и покору. Прилѣжно до церкви ходячу можна було всюды ю видѣти. Въ скромній же одежи являлася публично въ церкви межі женами съ народомъ и оказовала свою побожність и любовь божу всякими можливими добрыми дѣлами. Θεодоритъ (Ист. I. 17.) и Руфинъ (X. 7.) записують еще слѣдующе достопамятне дѣло всякон чести достойной сєи царицѣ. Коли була въ Іерусалимѣ, собрала всѣ Бору посвященіи дѣвицѣ и посадивши ихъ на многихъ подушкахъ, служила имъ до столу въ одежи служеницѣ; предлагала имъ стравы, подавала кубки, наливала вина и носячи збанокъ съ умивальницею проливала имъ воду на руки. >

Недовго пѣзнѣйше, пише Евсевій, проживши св. Елена весь 80-лѣтний вѣкъ своѣй цѣлкомъ щасливо при добрѣмъ здоровю и выдавши богатіи плоды въ захованю заповѣдій божихъ, ѡтѡйшла къ Господу, абы пріяти нагороды за доброе, которе содѣлала. Коли приблизилася ко концу своему, зробила письменне завѣщаніе, где освѣдчила послѣдню свою волю въ користь своего вѣнчаного единого сына и его сынѡвъ Кесарей, своихъ внуковъ. Каждому зъ тыхъ послѣднихъ назначила часть приватного своего маєтку. А съ доброю ѡтвагою, примѣчає Θεодоритъ, переставилася ко другому житю, давши сыну своему еще многіи наставленя къ побожній жизни и надѣливши его благословеніями умирающей. По смерти же стала участницею чести, котра належалася найприлѣжнѣйшій и найревнѣйшій служительниці Бога вселенной. Она закончила житіє свое, знову мовить Евсевій, въ житчливій притомности сына, который всяке старанье мавъ о нѡ и ея руцѣ въ своихъ державъ. И такъ душа ея Ангелами занесена була ко Спасителю. (Р. 327. съ десять лѣтъ передъ смертію Константина Великого). Никифоръ пише, що св. Елена умерла въ Римѣ въ 81. роцѣ житя. Ея тѣло перенесено два лѣта потѡмъ въ Константинополь и положено въ памятникахъ цѣсарєскихъ церкви св. Апостолѡвъ, где якъ годило ся, всеночнымъ набоженствомъ поминальнымъ почтена була. Святій же отцѣ въ бесѣдахъ похвальныхъ вчасно ставляли тѣ яко образъ царицѣ отличной вѣрою и ревностію христіанською.

Поученіе. По прикладу св. Елены справедливо почитаємъ найменшій частички истинного Креста. Поважаймо отже и тѣ крестики, которіи по допусту божьому намъ приключаются. Слово презрѣнія, страта, смутокъ, убожество суть нѣбы частички креста Господняго, за которіи вмѣсто нарѣкати благословѣмъ Бога дающаго намъ средства и способъ досытьчинити Его справедливости за грѣхи нашѣ.

Молитва. Рано чуваючи къ незаходимому сонцю и Владыцѣ царю, богомудрая Елено, свѣтломъ божимъ була ты наповнена. Любовь и совершенне милосердіе яко багрянлицю носячи, спровадилась ся нынѣ въ вышніи царствія, где молишь ся за душѣ нашѣ.

265. Св. Силвестеръ, папа Римскій. (Д. 2. сѣчня. Латинники празнують его память 31. грудня.)

Св. Силвестеръ збѣставъ папою Римскимъ р. 314. Коли Константинъ В. собравъ епископѣвъ въ Никей, св. Силвестеръ про високу свою старѣсть не мѣгъ тамъ лично явитися и заступився двома священниками, которыхъ выславъ. Они звалися Витъ и Винкентій. При концѣ же р. 325. або на початку 326. р., собравъ папа Силвестеръ въ Римѣ збѣрѣ своихъ епископѣвъ и всего клиру и „потвердивъ (торжественно) все що на соборѣ въ Никей ѣтъ 318 епископѣвъ для чистости и добра св. матери католической и апостольской церкви установлено“. Св. Силвестеръ бувъ великимъ папою, который много для росширенія христіанства здѣлавъ. Онъ умеръ 31. грудня 335 р., управлявши церквію 21 лѣтъ и 11 мѣсяцѣвъ.

Маємъ у Сурія (пѣдъ д. 31. декабря) и въ книзѣ житій баечніи акта св. Силвестра папы ѣтъ Метафраста, въ которыхъ сѣмена историчной истини треба шукати. Коротке содержанье ихъ есть таке. Св. Силвестеръ уродженый въ Римѣ по смерти Мелхіада папы збѣставъ его преемникомъ на престолѣ св. апостола Петра и якъ свѣча на лѣхтари положена, уяснявъ церковь божу своими цнотами. — Въ то время Константинъ В. по допусту Божьому впавши въ проказу, на раду поганьскихъ жрецѣвъ хотѣвъ собѣ зрѣбити купѣль зъ крови малыхъ дѣтей; но слышачи плачь матерій, который за сыначками своими прибѣжали, взрушивъ милосердіемъ и ѣтступивъ ѣтъ своего предложеня. Въ нагороду же за то милосердіе ночью явили ся ему св. апостолы Петръ и Павелъ и казали ему шукати св. папы Силвестра. И св. папа Силвестеръ окрестивъ его и тою купѣлею очистивъ ѣтъ проказы тѣлесной, (Потѣмъ приступили

жиды до матери Константина въ Виѳиніи и просили ея, чтобы сына своего зъ блуду христіанства вывела и до принятія вѣры жидовскои наклонила. Писала о томъ Елена, и Константинъ ѳтписавъ ѳй, щобъ найрозумѣйшій жиды въ Римъ приѣхали и въ ея притомности съ Силвестромъ напою о религіи росправляли. И такъ ся стало. Св. Силвестеръ передъ царемъ и сенатомъ и матерію царевою, котра слухала за завѣсою, дуже красно и умно диспутовавъ съ жидами, выкладаючи науку о пресв. Троици и Господѣ Іисусѣ Христѣ. Слова же свои подтверждавъ výroками жидовскихъ св. книгъ. Коли говоривъ о томъ, що Іисусъ маючи въ единой своѣй особѣ два естества, божество и чоловѣчество, пострадавъ за насъ чоловѣчествомъ, а божество его пробуло безстрастнымъ, привѣвъ таке подобіе. Якъ дерево освѣчене лучами сонѣчными съчеся сокирою, промѣнѣ же не съкутся съ нимъ: такъ чоловѣчество Христове злучене съ божествомъ перетерпѣло муки, а божество ничего не пострадало. По диспутѣ царь и сенатъ признали побѣду св. Силвестру. По притомный тамъ жидовскій волхвъ Замврій обѣцявъ на подтвержденіе своєї религіѣ то чудо здѣлати, що черезъ пошептання имене Бога своего въ ухо вола убье вола; бо кто имя то слышитъ, не може жити. Св. Силвестеръ запытавъ, якъ бнѣ самъ принявъ то имя, коли оно убивае слышачого, и якъ може бнѣ то имя, другому выголосити и живымъ остатися. Хоть жидъ на то пытанье не ѳтповѣвъ въ задовольяющей способѣ, однакъ цѣсарь велѣвъ зробити пробу съ воломъ. Сильніи отже мужи шнурами держали за роги дикого вола, а волхвъ приступивши до вола, шепчувъ ему нѣке слово въ ухо. И дѣйстно вѣлъ заразъ потѣмъ рыкнувъ страшно, стряся и павъ мертвый на землю. Тогда жиды плескаючи руками кричали: Побѣдили смо, мы побѣдили. Святой же Силвестеръ казавъ имъ мовчати и рѣкъ имъ: „Написано есть въ книгахъ вашихъ: „Я (Господь Богъ) убію и житіе дарую“. Если Замврій именемъ божимъ убивъ вола, най же его воскреситъ теперь именемъ божимъ.“ Замврій не мѣгъ того чуда здѣлати; Коли же св. Силвестеръ жидамъ мовивъ, що именемъ Христовымъ воскреситъ имъ вола, если въ Христа увѣрити обѣщаютъ, все обѣщали, що тымъ чудомъ навернутся. Потѣмъ св. епископъ уклякнувши помолився тихо Богу и вставши по короткій молитвѣ, котору выголосивъ къ Іисусу, призваньемъ имене Іисуса воскресивъ вола. Вѣлъ станувъ и здѣлався ласкавымъ, такъ що не потреба було его тримати и вязати. Видѣвши то чудо Римляне хвалили Бога, которого проповѣдавъ Силвестеръ. Жиды же съ Замвриемъ упадаючи до ногъ святого, просили, абы пріявъ ихъ до вѣры. И блаженна Елена отворивши завѣсу чудомъ тымъ съ

многими иными навернулася къ Христу. — Константинъ за радю Силвестра побудовавъ много церквій. — Минея Венеційска собираючи все коротко, мовить що св. Силвестеръ ставъ творцемъ многихъ чудесъ и великого Константина крещеніемъ очистивши и вола ожививши, которого Еврей волшебствомъ убивъ, а воскресити не мѣтъ, ... по довгихъ трудахъ въ глубокой старости ѡтѣишовъ ко Христу Богу.

Поученіе. Нема ничего сильнѣйшого и крѣпшого, якъ слово бже. Словомъ божимъ затримавъ сонце Ісусъ Навинъ. Словомъ божимъ навернувъ св. Силвестеръ множество невѣрныхъ къ Христу. Блаженный будемъ, если уважно схочемъ слухати слово бже. Длятого просѣмъ Бога о желаніе и любовь слова божого, слова спасенія, и поконуємо всяке омерзѣнне, которе поветае въ насъ, коли слушаемъ слова божого.

Молитва. Чудесъ великихъ творцемъ бувши, ѡтгоняешь злыхъ духѡвъ и очищаешь недуги вѣрою просящимъ, Силвестре богомудрый! Спасай любовію совершающихъ память твою.

266. Св. Николай, архієпископъ Миръ ликійскихъ, чудотворецъ. (Д. 6. грудня и 9 мая.)

Имя св. Николая есть дуже славлене на востоцѣ и западѣ, и исторія перенесеня его мошій (у Сурія подѣ д. 9. мая) свѣдчить, що въ оно время не було другого святого, которого праздникъ ширше и дальше межи народами торжествовался, якъ праздникъ св. Николая, и которого предстательствомъ Господь Богъ бѡльше чудесъ и надзвычайныхъ ласкъ бы содѣлавъ. Но къ спожалѣню ограниченій есмо на не цѣлкомъ добре заporученій вѣсти зъ побожного преданія, которій подавъ о св. Николаю св. Метафрастъ и пѡсля него греческіи минеѣ. (См. у Сурія подѣ д. 6. грудня и въ книзѣ житій и въ минеи Венеційской подѣ тымже днемъ.)

Пѡсля тыхъ вѣстій св. Николай уродився въ Патарѣ, головнѡмъ городѣ ликійскѡмъ. Ѳгъ пеленъ явився постникомъ, бо два разы на тыждень, именно въ среду и пятокъ, ссавъ тѡлько зъ одного сосця грудій матернихъ и то разъ на день вечеръ. Весь молодой вѣкъ провѣвъ ѡнъ въ чистотѣ и побожности, учачися прилѣжно книжнои мудрости. Коли вже давъ доказы дозрѣлой мудрости, бувъ посвященъ въ Патарѣ на пресвитера по воли своего стрія на имя такожъ Николая, который бувъ епископомъ може города столечного Миръ ликійскихъ.

Около р. 300. померли св. Николаю родичи, бо выбухла

страшна джума, котора межи иными и ихъ забрала. При способно-
сти тои джумы показавъ молодой нашъ священникъ Николай не-
звычайну щедрѣсть и милосердіе. Онъ роздававъ великій мастокъ
свѣй, который одѣдичивъ по родичахъ, нещадно убогимъ. Особенно
запомѣлъ онъ одну збѣдѣлу родину милымъ и безкористнымъ спо-
собомъ. Увѣдавши бо, що нѣкій отецъ зъ доброго роду въ крайній
нуждѣ хоче свои три дочки зневажити соромными заробками, при-
нѣсь ему ночью мѣшокъ золота, который кинувъ ему черезъ ѳконце
до хаты; а якъ отецъ за сіе золото найстаршу дочку выдавъ за
честного мужа, св. Николай тымъ самымъ способомъ достарчивъ
вторѣй и третѣй его дочкѣ ѳтновѣдного вѣна. За третимъ же ра-
зомъ ущаєливленный отецъ засѣвши, дѣгнавъ незнамого добродѣя
своего и подяковавъ ему такъ, якъ годилося. Повѣсть мовить дальше,
що стрый св. Николая установивъ монастырь въ Патарѣ и пору-
чивъ управленіе его святому Николаю. Пѣзвѣвши умеръ стрый,
и епископомъ въ Мирахъ зѣставъ нѣкій Іоаннъ, а св. Николай пред-
пріавъ богомольну подорожъ въ Іерусалимъ, щобъ зъ ѳтамъ уда-
тися на пущу и жити якъ найдалше ѳтъ свѣта, найблизше же
Богу. Повѣсть мовить, що св. Николай намѣривъ поклонитися въ Іе-
русалимъ честному кресту Господнѣму; но то не дасться пѣддер-
жати, понеже ч. крестъ зѣставъ ѳкрытый доперва р. 326. або 327.
Коли же св. Николай пустился въ дорогу къ Іерусалиму и вѣвши
въ корабль ѳходяцій до Александріѣ, плывъ моремъ, предповѣвъ
корабельникамъ велику бурю, а якъ буря начала лютитися, утихо-
миривъ ѣбъ своими молитвами. Потѣмъ одинъ корабельникъ упавши
съ высоты машты убився, и св. Николай молитвою воскресивъ его.
Приставши до Александріѣ св. Николай, ставъ славно извѣстнымъ
за чудеса збувшіеся на мори, и многіи больніи приѣѣгаючіи къ нему
ѳходили потѣшеніи и исцѣленіи его молитвами. Зъ Египта пріѣшовъ
святой нашъ кораблемъ до Палестины и поклонившися мѣстцямъ
святымъ и прославившиися чудами, пріѣвъ свѣше приказъ не ити
въ пустыню, но повернути до овецъ своихъ въ монастыри. Длятого
послушный Богу Николай повернувъ до Ликіѣ въ монастырь Па-
тарскій на велику радѣсть братіи. Но коли тамъ разъ молився,
чувъ голосъ съ неба мовяцій ему: „Никѣлае не въ монастыри естъ
та нива, на которѣй принесешъ плодъ пожеланный Богу. До людіи
въ мѣръ поверни, чтобы прославилось въ тобѣ имя бже.“ Св. Ни-
колай ставъ ѳтже шукати въ городъ Мирейскѣмъ мѣстця, где бы
яко сторонный мѣгъ тихо и мирно служити Богу и людемъ. Въ го-
родъ же Мирахъ собраніи були епископы на выбѣръ архієпископа
Мирейского (которого престоль по смерти Іоанна опорожненъ зѣ-

ставъ.) И одному зъ собранихъ епископѣвъ объявивъ Богъ, що той мае бути выбранимъ, которого спостереже дѣдня першого въ церковь входячого. Понеже св. Николай першій прійшовъ тогды до церкви, то собраніи епископы выбрали его и посвятили на епископа Миръ ликійскихъ. >

<Яко епископъ св. Николай ставъ вѣрному своему стаду правиломъ вѣры, образомъ лагодности и воздержанія учителемъ. Занимався неустанно молитвою и размышленіемъ. Бувъ всѣмъ приступный, добротливый милосердный; помѣчникъ въ бѣдахъ и добродѣй въ потребахъ. > Якъ довго живъ, що року державъ соборы провинціальніи ѿ 1. дня вересня, на которыхъ прилѣжно совѣтовано о поправѣ обычаѣвъ клиру и народа. Пѣдчасъ голоду, который пановавъ въ Мирахъ (вѣроятно р. 312.), явился св. Николай ночью въ Сициліи въ снѣ одному купцю, который мавъ замѣръ ѿплыти со збѣжемъ въ Испанію, и давши ему три золотыхъ на задатокъ, велѣвъ ѿплыти въ Миры и тамъ продавати збѣже. Купецъ пробудившися и найшовши въ руцѣ три золотыхъ, не сомнѣвався послѣдовати такъ чудесному приказу.

Около 320. р. выбухло гоненіе Ликинія. (Повѣсть мовить тутъ о гоненію Діоклитіана и Максиміана; но мы для ухиленія рѣжныхъ трудностей хронологичныхъ положимъ, що тутъ розумѣся гоненіе Діоклитіана продовжене пѣдъ Ликиніемъ.) Коли то гоненіе достигло до города Миръ, св. Николай не устранился ани утѣкавъ; но другихъ до мужественного пѣднятія смерти за Іисуса Христа возбуждаючи, бувъ спѣйманъ, тяжко мученъ и съ многими заключенный въ темници страдавъ за вѣру черезъ довге время. Настали потѣмъ лучшій времена пѣдъ Константиномъ В. Коли сей царь даровавъ церкви миръ и свободу на востокѣ, св. Николай бувъ съ почестями выпущеный изъ темницъ и обнявши управленіе церкви своеи, полный ревности божои збуривъ до нащиту храмъ Діаны, очищавъ городъ Мирейскій ѿ иншихъ забыткѣвъ поганьства и провадивъ стадо свое ко спасенію, вѣчному.

Въ то время прибули три воеводы цѣсарскіи Непотіанъ, Урсъ и Ерпиліонъ съ войскомъ до нѣкого мѣста коло Миръ; бо мали зъ ѿтамъ ити до Фригіѣ, абы усмирить повставшій тамъ бунтъ. При тѣй способності воины начали грабити жителямъ тамошнимъ ихъ маєтки и приходило до битвы межи обома сторонами. Но св. Николай явился вчасно на полю схватки и повагою своею погодивъ яростію до борбы розпаленіи сердца. По смиренію же розруху принимавъ гостинно въ Мирахъ прибувшихъ воеводѣвъ. Въ тѣмъ прилѣгають декоторіи зъ Мирейскихъ горожанъ и повѣдають нашому

святому, що префектъ городскій Евстаѳій подкупленный золотомъ осудивъ на смерть трехъ невинныхъ горожанъ, которымъ есть еще едина ратунку надѣя въ своѣмъ епископѣ Николаю. На тую вѣсть святой нашъ якъ найскорше поспѣшивъ имъ на помѣчь. Довѣдавшися же на дорожѣ, що несчастливѣи вже отпровождены на мѣстце казни, удався скоро на то мѣстце и приспѣвши въ добрый часъ, повстрѣмавъ своею повагою ката ътъ выполнения выroku, доки правитель Евстаѳій не прійшовъ и несправедливый засудъ не откликавъ. Свѣдками того добродѣйства св. Николая були три згаданіи воеводы, которіи отпралялися до Фригіѣ. Приключилося же, коли тѣ воеводы умирили повстанье въ Фригіи и повернули до Византіѣ (Константинополя), що справкою завистныхъ людій зѣстали увязненіи и по довшѣмъ заключенію ътъ царя Константина на предложенье начальника (епарха) городского Алабія (Авлавія) були несправедливо на смерть осужденіи. День же напередъ учули, що завтра безъ переслухання будутъ смертію казненіи. >Втогда единъ зъ нихъ именемъ Непотіанъ згадавъ св. отца Николая, що выбавивъ трехъ невинныхъ мужей ътъ смерти, и въ горячѣй молитвѣ съ обома своими товаришами поручавъ свою справу Богу святого Николая. Надѣя та не завела осужденыхъ. Бо заразъ слѣдующей ночи явился царю Константину поважный епископъ, который назвался Николаемъ, епископомъ Мирейскимъ, и подъ тяжкою карою приказавъ выпустити трехъ воеводѣвъ. Царь утрашенный тѣмъ видѣніемъ призвавъ невольничю епарха Авлавія и чуючи ътъ того же, що и ътъ мавъ таке саме видѣніе, заразъ взявъ на судъ трехъ вязнѣвъ, чтобы оправдiti ихъ невинность и вывѣдати, що знаютъ о св. епископѣ Николаю. Невинность трехъ воеводѣвъ стала по тѣмъ явною, и они оповѣли цѣсарю, якъ св. епископъ Николай въ ихъ притомности выбавивъ ътъ смерти трехъ Мирейскихъ горожанъ, и якъ они (воеводы) его предстательство въ темници призывали. Удивленный цѣсарь тѣмъ росказаньемъ выпустивъ трехъ воеводѣвъ и вернувши имъ достоинства першіи, пославъ ихъ къ св. Николаю съ цѣсарскими дарами, абы доручили тѣ дары святителю Христовому и поблагодарили за чудесне выбавленье свое ътъ смерти.>

Изъ иныхъ чудесъ содѣланныхъ черезъ предстательство св. Николая записуемъ слѣдующе. Еднаго разу корабль плывучи изъ Египта въ ликійску сторону, тонувъ ътъ страшного волненія морского. Корабельники же знаючи, що св. Николай есть скорый помѣчникъ веѣмъ призывающимъ его, волали къ нему абы вставился за ними до Бога. И св. епископъ заразъ явился имъ, ставъ управлять кораблемъ и утихомиривъ море и вѣтры. Коли потѣмъ вы-

бавленіи пристали ко городу Мирейскому, посѣщили видѣти своего избавителя и найшовши его въ церкви, припали ко его ногамъ та благодарили его усердно. Святый же знаючи духомъ божимъ таемности ихъ сердце, напоминавъ, щобъ стереглися блуда и хоронили чистоту тѣлесну и отпустивъ ихъ полныхъ роскаяня и удивленя.

Повѣсть отъ Метафраста и миней повѣдаютъ, що св. о. Николай бувъ на соборѣ Никейскѣмъ и съ прочими епископами осудивъ Арія. Но никто съ писателей того времени не споминае св. Николая межи отцами собора Никейского, и наветъ св. Аѳанасій мовчить о нѣмъ, хоть вычисляе славнѣйшихъ епископѣвъ изъ лѣтъ 320—355. Понеже таке мовчанье авторѣвъ о св. епископѣ Николаю, исповѣднику и митрополитѣ города поблизкого Никеи, трудно вытолковати, то Тиллемонтъ есть того мнѣнія, що св. Николай живъ передъ панованьемъ Юстиніана по соборѣ Никейскѣмъ або передъ тымъ соборомъ. Мы же не хотячи откинути повѣсть Метафраста и миней о св. Николаю яко цѣлкомъ недостовѣрну, утверждаемъ, що св. Николай бувъ на соборѣ Никейскѣмъ, но за житя своего межи знатными епископами не бувъ замѣчанъ, хоть по смерти поговоръ о чудесахъ его вывысшивъ его далеко надъ всѣхъ ровесникѣвъ.

Св. Андрей Іерусалимскій, епископъ критскій, писатель VII. вѣку, збѣстивъ намъ похвальну бесѣду о св. Николаю, епископѣ Миръ, въ которѣй свѣдчитъ, що св. Николай бувъ мужъ изрядныхъ добродѣтелей, правивъ що дня св. Литургію, поучивъ въ снѣ императора, выбавивъ трехъ невинно осужденыхъ отъ кары смерти, давъ купцю въ часъ голоду въ снѣ на задатокъ три золотыхъ. Св. Андрей критскій есть намъ отже свѣдокъ, що повѣсть наша о св. Николаю есть досыть вѣроятна ¹⁾.

Проживши св. Николай вѣкъ своій въ вышповненю добродѣтелей и достигши въ глубоку старѣсть, коли приближався часъ его преставленя, готовався до того спѣваньемъ псалмѣвъ и пѣсній. Наконецъ начавъ мовити пс. 30. „На тя Господи уповахъ“ и мовячи оні слова „Въ руцѣ твои предложу духъ мой“, съ веселымъ сердцемъ отойшовъ къ Господу. „Тѣло его, пише св. Метафрастъ, есть въ Мирахъ похоронене, зъ которого витѣкае найчистѣйша благовонна масть въ исцѣленіе душъ и тѣлесъ призывающимъ его заступничество.“

Повѣсть Метафрастова оповѣдае тутъ исторію о діаволѣ, который въ видѣ жены явився корабельникамъ плывучимъ до города

¹⁾ См. Migne t. 48 pag. 986.

Мирейского и поручивъ имъ въ бочѣлцѣ пѣбы то слей на освѣченіе гробу св. Николая; коли же въ доброй мысли на покладѣ пріяли ту бочѣлку, повстала велика буря, которую утихомирили только черезъ то, що по совѣту являющагося имъ св. Николая кинули въ море бочѣлку съ всѣмъ содержаніемъ ея.

На образахъ св. Николай зрится въ св. шатахъ архіерейскихъ яко старецъ съ честною бородою и милого возрѣнія во всѣмъ святѣстѣ являющій; десницу подіишетъ къ благословенію, а лѣвою держитъ святе евангеліе. Повыше же коло него по правой сторонѣ Спаситель прославленный подае ему книгу евангелску украшену золотомъ и перлами, а по лѣвой сторонѣ пресв. Богородица простирае омофоръ на его рамена. Пишутъ, що св. Николай передъ вывѣшеніемъ своимъ на престолъ Митрополитальный въ Мирахъ и передъ смертію архієпископа Іоанна мавъ одной ночи таке саме видѣніе, которе указало ему божественне званіе въ чинъ архіерейскій.

Тѣло св. о. Николая въ 11. вѣцѣ перенесено въ Апулію въ городъ Баръ. Исторія перенесенія написана ѿ современного писателя Іоанна, архидіакона Барского, помѣщена есть у Сурія подъ д. 9. мая, и въ скороченію представляе ю синаксарь въ трифолію. Ото р. 1087. за цѣсаря греческаго Алексія Комнена, коли зъ допусту божого за грѣхи людскіи города и села востока ѿ Туркѣвъ огнемъ и мечемъ були опустошеніи, тогда и Мирѣ, городъ Ликій, стоявъ пустою; но тѣло святителя Николая ненарушене лежало въ своѣй церкви. Въ тоже время зарядженіемъ божимъ приплыли мѣщане Барскіи съ трема кораблями ко городу Мирейскому и замыслили собѣ увезти въ городъ своѣи мощи св. Николая, если то буде возможно. Замысль сей ставъ заразъ дѣломъ. Вывѣдавши, що въ церкви нема никого кромѣ трехъ монаховъ, взяли они съ собою около 40 озброєныхъ людей, и надъ вечеромъ прійшли до церкви и перве съ священникомъ своимъ Лушомъ помолілися Богу о своѣмъ предложенію, а потѣмъ сторожу поставивши передъ церквію, по указанію трехъ монаховъ нашли грѣбъ св. о. Николая и въ грѣбѣ скриню мраморну съ костями св. Николая дивнымъ благовонымъ миромъ поляными. Они выбрали потѣмъ всѣ кости, нашли и взяли голову и не маючи въ що тѣ святіи мощи забрати, увиди ихъ въ шату одного товариша и посѣвшили съ ними до кораблѣвъ. Едному зъ нихъ указався св. Николай въ снѣ и предповѣтъ, що 20. дня приплывуть до города Барского. И такъ сталося. Они прибули до Бари въ недѣлю 9. мая р. 1087. Тамъ съ великою честію архієпископъ Урсонъ съ духовенствомъ и людомъ перенѣсъ оніи св.

мощи до церкви св. Бенедикта, а по трехъ лѣтахъ положивъ ихъ въ церкви, котору создавъ въ имя св. Николая. Дня того, которого перенесено мощи св. Николая до церкви св. Бенедикта, 30 хорыхъ злѣчивъ Господь Богъ. Слѣдующого дня нецѣлилося еще бѣльше хромыхъ, слѣпыхъ, нѣмыхъ и бѣснующихъ, и була велика утѣха не только въ провинціи Барскѣй, але во всей Италіи. — Очевидцѣ утверждаютъ, що чудо мира тревае до нынѣ. Мощи св. Николая находятся въ Барскѣмъ городѣ въ церкви его имени въ золотѣмъ сосудѣ, зъ которого однимъ отворомъ вытѣкае миро, неоскудне жерело ласкъ, и губкою почерпуюся.

Поученіе. Имя Николай есть греческе и означае мужа, который звытяжае народъ. И дѣйстно св. Николай звытяжавъ народъ, наvertsаючи грѣшникѣвъ проповѣданьемъ слова божого и до нынѣ звытяжае ихъ славою чудесъ своихъ. Щасливѣи всѣ, которѣ слушаючи слова божого, даются нимъ такъ звытяжити, що хоронять оно; нещасливѣи которѣ, якъ иногда Фараонъ и жидаы въ пустыни, опираются слову божому. Бо слово бже не поверне безуспѣшно къ Богу, але затвердитъ ихъ сердце и здѣлае закаменѣлымъ и колись на судѣ оскаржитъ ихъ и осудитъ. И на судѣ съ словомъ божимъ злучится такій св. отецъ Николай, моваючи имъ: „Если бы въ Сидонѣ и Тирѣ сталися були тѣ чудеса, которѣ межи вами дѣялися, воистинну були бы ся навернули“.

Молитва. Чоловѣче бжій, слуго Господень, мужу желаній, столпе церкви, питателю вдѣвъ и сирѣтъ, помочниче всѣхъ засмученыхъ, пастырю и вожде всѣхъ блудячихъ, святой Николае, не уставай молитися за насъ Богу, щобъ слово бже поперте прикладами твого житія стало намъ словомъ живота и оправдало насъ на судѣ бжѣмъ и дало намъ мѣстце въ мешканяхъ, где всѣ праведніи утѣшаются.

267. Св. о. нашъ Митрофанъ (дня 4. червця) и св. о. Александеръ (д. 2. червця и 30 серпня), архіепископы Константинополя.

По общему мнѣнію новшихъ Грековъ св. Митрофанъ бувъ епископомъ Византіѣ ѳтъ р. 315 до 325 або 326; передъ нимъ бувъ тамъ епископомъ его отецъ Дометій, который послѣдовавъ епископу Титу, а основателемъ епископскаго престола въ Византіи бувъ св. апостоль Андрей, который поставивъ Стахія епископомъ въ Византіи. Но повѣсть о св. апостолѣ Андрею, основателю епископскаго престола въ Византіи, здаеся занятою бути изъ подробленого письма

„Избраніе св. 70 апостолѣвъ Дорофея епископа Тирского“ и не має историчнои підстави. Самій греческій писателѣ не держатся еи. Хроника Александрійска, котору выдавъ Дю Канжъ, мовить: „Першій предстоить церкви Византійскій Митрофанъ черезъ десять лѣтъ.“ И того будемъ ся держати, бо Византія належала перве до Митрополита Ираклейского и ажъ за царя Константина пріяла своего епископа. Пишуть, що св. Митрофанъ умеръ въ 117. роцѣ жизни. На соборѣ Никейскѣмъ не мѣгъ притомнымъ бути задля глубокои старости. Такъ читаемъ въ бібліотецѣ Фотія, где еще слѣдуючіи вѣсти изъ нѣкои книжки, котору читавъ и въ скороченію подавъ Фотій, записаніи суть. На соборѣ Никейскѣмъ заступавъ св. архієпископа Митрофана Александеръ, пресвитеръ КПольскій, а Павелъ проводячи 12. рѣкъ жизни, бувъ тогды чтецемъ тоиже церкви. По соборѣ же св. Александеръ, патріархъ Александрійскій, хотъ 70-лѣтній старецъ, ѡтправився въ Тирацію и Иллирію, щоби тамъ оголосити постановленія собора въ задатокъ покою и мира, а мавъ зъ собою перше реченого Павла чтеця и Аѡнасія, архідіакона Александрійского. Передъ всѣмъ посѣтивъ св. Митрофана. Тогды предповѣвъ св. Митрофанъ императору слѣдуюче: „По объявленію божьому менѣ даному умру за десять днѣй, и по мнѣ пріиме достоинство епископске Александеръ (пресвитеръ), а по нѣмъ Павелъ чтець“. А глядаючи на Александра, епископа Александрійского, рѣкъ ему: „И ты, брате, зѣставишь превосходного наслѣдника по собѣ.“ И взявши архідіакона Аѡнасія за руку, мовивъ: „Ото хоробрый воинъ Христовъ; сей буде твоимъ преемникомъ“... Дальше оповѣдає авторъ тыхъ вѣстій, якъ ересеначальникъ Арій повернувъ зъ вигнання и якъ ганебно закѣнчивъ житіє въ Константинополію за царя Константія, и кѣнчить тымъ, що Александеръ, наслѣдникъ св. Митрофана, 23 лѣтъ провѣвъ въ епископатѣ, а проживъ 98 лѣтъ. Но самъ Фотій недовѣрявъ тымъ вѣстямъ.

Пѣсля Теофана св. Александеръ Константинопольскій, проживъ до р. 340; если же управлявъ церквію 23 лѣта, то вступивъ на престолъ епископскій въ КПолю по Митрофанѣ 318 року¹⁾. Никифоръ (ист. VII. 14—15). утверждаетъ, що св. Александеръ во время собора Никейского бувъ вже епископомъ КПольскимъ и про сла-

¹⁾ Пѣсля Сократа и Созомена св. Александръ мавъ вже 75 лѣтъ, коли зѣставъ епископомъ КПольскимъ, управлявъ тою церквію 23 лѣтъ и умеръ въ 98 роцѣ жизни. Но 23 лѣта его епископства не суть певніи. Може бути, що ѡнъ зѣставъ епископомъ ажъ по соборѣ Никейскѣмъ.

бѣсть на соборѣ заступався черезъ двоихъ пресвитерѣвъ. Той же авторъ за Созоменомъ оновѣдає слѣдуючу вѣсть. Коли по соборѣ Константиновъ прійшовъ до Византії, декоторі философы ганили ему, що оставивъ религію отцѣвъ своихъ, и просили, абы съ епископомъ могли о тѣмъ диспутовати. Тогды св. Александеръ, хоть не вправлений въ штуцѣ риторекѣй, принявъ диспутъ, жадавъ однакъ, щобы философы одного до диспутованія выбрали. А якъ выбранный ѣтъ нихъ хотѣвъ говорити, здѣлавъ его въ имени Ісуса нѣмымъ и тымъ ѣтихъ побѣду. Св. Александеръ при кѣнци жизни своей черезъ свое мужество и упованіє на Бога положивъ конецъ хитростямъ ересаначальника Арія, якъ слѣдуюча исторія показує.

Соборъ Никейскій осудивъ Арія и его приклонникѣвъ, а императоръ Константинъ постановивъ всѣхъ заслати въ заточеніє. Тогды декоторі зъ нихъ, якъ Евсеій Никомидійскій, притворно и облудно ѣтреклієся ереси Арія, а Арії сосланъ бувъ въ Иллирію. Констанція же, сестра Константина, умираючи вѣставилася у Константина за Аріємъ; бо була пѣдетупнымъ словами ѣтъ одного аріанскаго священника увѣрена, що Арії згаджаєся съ соборомъ Никейскимъ. Потѣмъ Константинъ призвавъ назадъ Арія, который прійшовши въ Константинополь съ зрадливымъ Евсеіємъ, фалшиву присягу зложивъ передъ цѣсаремъ, що ничего иншого не учитъ, якъ науку отцѣвъ Никейскихъ. Цѣсарь не пѣдозрѣваючи его ретельности, заразъ пославъ его почестно въ Александрію. Но тамъ Александеръ епископъ съ Аванасіємъ едино мыслячи, не прієвъ ѣступника и Арії знову начавъ безпокоити Египетъ. Року же 336. Константинъ завозавъ Арія въ Константинополь. Арії прійшовши, знову запевнявъ, що держить вѣру Никейскихъ отцѣвъ, и приклонники его напирали на епископа Александра, щобъ принявъ Арія до общенія церковного, и грозили св. епископу, що если не послухає, скинуть его съ престола и поставятъ на его мѣстце повѣльнѣйшого си мужа. (Созом. II. 29.) Въ тѣмъ утиску совѣтовавъ вѣрнымъ св. Яковъ Нисибійскій, который тогды бувъ въ Константинополю, щобъ прибѣгли къ Богу постомъ и молитвою, и всѣ ѣбѣцали то творити черезъ сѣмъ днѣй. Святый же Александеръ замкнувся въ церкви св. Ирины и падаючи лицемъ на землю передъ олтаремъ, молився Богу со слезами черезъ бѣльше днѣй и ночіѣй. Тымчасомъ Константинъ хотячи пересвѣдчитися, що Арії держить истинну вѣру призвавъ его до палаты и запытавъ, чи послѣдує признанію католическому въ Никей опредѣленому. Тогды той окаянникъ пѣдсунувъ императору на письмѣ досыть праве признаніє вѣры и важився присягнути, що иншон вѣры николи не учивъ письменню або устно и

що ніколи не говоривъ того, за що его осуджено въ Александрії¹⁾. Константи́нъ же пересвѣдчившись о правѣмъ визнаню Арія, прикликавъ єпископа Александра и приказавъ прийняти Арія въ общєнїє церковне. Бувъ же то день суботный. Св. Александеръ на дармо умолявъ императора, абы не дався ошукати зрадливыми словами ересеначальника; не скуравши же ничего, удався до своєї церкви къ царю царствующимъ, дуже опечаленый тою гадкою, що ересь по видимому вниде въ его церковь съ Аріємъ. Со слезами просивъ бѣти Господа, щобъ взявъ его до Себе або увольнивъ ѿтъ Арія и его подступѣвъ. По молитвѣ же повернувъ святой со слезными очима до дому около 3. години по полудни. И еще того самого дня рѣшивъ Богъ той великій спѣръ святого съ еретикомъ. Коли бо приклонники Арія съ Евсеіємъ на чолѣ ѿложили введеніє Арія въ церковь на недѣлю, а тимчасомъ съ тріумфомъ черезъ царствующій городъ проводили Арія, который бувъ цѣлкомъ здоровъ и на вѣсѣмъ походѣ балакавъ суетно и нерозумно; наразъ пѣдъ вечеръ утае имъ Арій неспѣдвано; пытає, чи не ма ту (а бувъ коло пляцу Константина) виходка для общої выгоды; иде до указанного ему мѣстця по за палату и зѣставивши при дверехъ виходка слугу, омѣває, извергає съ кровію кишки, селезенку и печѣнку, и упавши на землю головою впередъ, розпукнися же черезъ половину тѣла, умирає нагло — другій Юда Искаріотъ, пѣзбавленный жизни не хобобою звичайною, но молитвами св. отцѣвъ²⁾. Слуга давъ знати заразъ Евсеію и прочимъ пріятелямъ пана своего, що панъ не выходитъ, и они на дармо ожидавши, щобъ выйшовъ на ихъ просѣбы, найшли его въ описанѣмъ состоянію. Вѣсть о смерти начальника еретикѣвъ рознеслася блискавицею по цѣлѣмъ городѣ. Православніи прославляли правоеудіє бже, которе показало, що ересь аріанска негѣдна внити въ церковь божу на земли и въ царство вѣчне на небесахъ, а Евсеііаны падковали надъ уломностію природы чловѣчєскої и, понеже годѣ було приписати ту смерть самѣй уломности природы, похоронили своего Арія покриты ганьбою и встыдомъ. На другій день по смерти Арія собралися католики численно до церкви и св. єпископъ Александеръ ѿслуживъ св. литургію, прославляючи Бога охоронившого его паству ѿтъ вовкѣвъ губячихъ.

Поученіє. Имя Александеръ означає того, що вооруженою рукою ѿпєрає мужей нападаючихъ. Св. Александеръ оправдавъ

¹⁾ Св. Аѳанасій въ посланію до Серапіона

²⁾ Θεοδωρίτῃ IV. 1. Αἰν. κτῆ Σεραπ. и Сокр. I. 38.)

отже имя свое, коли молитвами своїми ѡтперъ ѡтъ себе и стада своего Арія и послѣдователей Арія. „Уважайте на себе“, мовить Ісусъ, „щобыте не гѣршили кого зъ недосконалыхъ христіанъ; мовлю бо вамъ, що Ангелы ихъ на небесѣхъ всегда видять лице Отца моего“ (и готові суть молитвами своїми стягнути кару божу на васъ.) Арій не уважавъ на себе и на перекоръ доброму пастырю Александру и иншимъ св. отцямъ гѣршивъ ихъ словесне стадо; длятого святіи молитвами своїми стягнули на него грѣмъ справедливости божои.

Молитва. Молитвами святыхъ отцѣвъ нашихъ, Господи Ісусе Христе, Боже нашъ, хорони насъ ѡтъ всякои упертости и помилуй насъ.

268. Св. Евстаѣй, архієпископъ Антіохійскій исповѣдникъ.

(Д. 21. лютого. У Латинникѣвъ 16. липця)

Понеже св. Аѡнансій дае св. Евстаѣю имя исповѣдника, то вѣра тогоже мусѣла бути випробованою вже въ гоненію Діоклітіана або Ликинія. Бувъ то мужъ високого вѣдѣнія, порывающого краснорѣчія, отличной добродѣтели, повный ревнованія о чистотѣ вѣры. Гдѣяке время бувъ онъ епископомъ Веріѣ въ Сиріи, зъ ѡтки перенѣсся до Антіохіѣ, головного мѣста того краю (по смерти тамошняго архієпископа Филогнія р. 324.) Яко архієпископъ Антіохійскій св. Евстаѣй бувъ притомный на соборѣ Никейскѣмъ, и то по свѣдоцтву Факунда бѣльше почитанный нѣжъ иншіи епископы того собора. Престоломъ знаменитый, житіємъ святой, ревностію великій мужественно визнававъ онъ божество Христове и твердо боронивъ истинной вѣры противъ лжеученію аріанскому. Св. Іоаннъ Златоустый выголосивъ одну бесѣду на его похвалу, въ которой межи иншими такъ говоритъ: „Коли аріанска ересь, якъ джума яка ѡтъ египетскихъ околлицъ на городъ нашъ напасти готовилася, той чуйный и уважный ѡтпиравъ находячу войну; и якъ мудрый лѣкаръ, закимъ недуга въ его мѣстѣ повстала, збиравъ лѣки, и священный корабль церкви съ многою безпечностію управлявъ, на всѣ стороны ся шибаючи, везучихъ и везеныхъ всѣхъ ободряючи и до чуйности та уваги побуджаючи, такъ якъ бы розбѣйники вже наступали и скарѣ вѣры ѡтѣбрати усиловалися. Незадоволений же тымъ, що стерѣгъ своей церкви, посылавъ до всѣхъ другихъ, щобы наставити вѣрныхъ, ободрити, укрѣпити и заткати непріятелямъ всѣ входы“.

Ревнуючи о вѣрѣ св. Евстаѣй, отверто наступивъ на Евсевія

Кесарійского и на иныхъ приклонникѣвъ Арія, закидуючи имъ, що нарушаютъ вѣру Никейску. За то пометилися они на нѣмъ тымъ, що закинули ему савелліанисмъ, ересь сперечившу науку о трехъ особахъ божихъ. Отъ слѣвъ прійшло потѣмъ до дѣлъ. Они постановили прогнати его зъ Антіохіѣ. Выповненіе того замѣру взявъ на себе Евсевій Никомидійскій, который много значивъ у цѣсаря. Въ той цѣли отправился онъ съ Θεогнисомъ, епископомъ Никейскимъ, до Палестины въ Іерусалимъ. По дорогѣ же прійшовши въ Антіохію, отогравъ тамъ ролю друга Евстаѣіеваго. А коли прибывъ до Палестины, змовився тамъ съ Евсевіемъ Кесарійскимъ и съ другими противъ св. Евстаѣію. Потѣмъ удалися всѣ до Антіохіѣ и держали тамъ соборъ, на которѣмъ по свѣдоцтву Θεодорита черезъ одну подкуплену блудницу фалшиво оскаржили св. Евстаѣія за блудъ, що здѣлавъ ю матерію. Святой жадавъ, абы по словамъ св. Павла не принимали на священника скарги безъ двоихъ свѣдкѣвъ; но они задовольлися присягою блудницѣ; и хотъ потѣмъ блудница впавши въ тяжку хворобу, роскаялася и при свѣдкахъ зѣзнала, що зъ подмовы ихъ фалшиво оскаржила епископа Евстаѣія, зложили святого и справили то, що цѣсарь Константинъ св. Евстаѣія, съ великимъ числомъ священникѣвъ и діаконѣвъ выгнавъ до Θρακίѣ (330.) По зложенію св. Евстаѣія мало що не прійшло до кровопролитной битвы межи народомъ и вѣйскомъ. Мѣстце св. Евстаѣія обсаждали Евсевіяны своими сторонниками, которымъ многіи православніи поддалися. Но понеже лучшіи изъ клиру и мірянъ католицкихъ позѣстали вѣрными св. Евстаѣію, то повставъ роздоръ въ церкви Антіохійскѣй межи приклонниками св. Евстаѣія, которіи звалися Евстаѣіанами, и тыми католиками, котріи поддалися епископамъ установленымъ отъ аріанѣвъ. Року же 360. бувъ св. Мелетій выбранный единогласно отъ аріанѣвъ и католикѣвъ на епископа, и въ тѣмъ року уставъ повѣдъ роздора межи католиками. Но заразъ по 30 дняхъ выбрали аріаны Евзоя на епископа въ Антіохію, и св. Мелетій по приказу цѣсаря поійшовъ въ заточеніе. Тогда отдѣлилися отъ аріанского епископа Евзоя и тѣ католики, що черезъ 30 лѣтъ по выгнанію Евстаѣія мали церковне общеніе съ аріанами. Но коли тѣ католики Мелетію позѣставляли вѣрными, Евстаѣіяны не узнавали Мелетія и выбрали си на епископа пресвитера Павлина. Такъ установився въ Антіохію нещасный роздоръ межи католиками. Едній зъ нихъ звалися Евстаѣіанами, а другіи Мелетіанами. Той роздоръ трывавъ ажъ до р. 415.

Св. Евстаѣій, щобъ повернути до его исторіѣ, умеръ около 338. року. Року 482. зъ Филиппісійского города, где умеръ, перенесено

его мощи до Антиохіѣ. Святый сей збѣстивъ много цѣненій дѣла, и написавъ богато посланій, за що заслуживъ причисленымъ бути до отцѣвъ и учителей церкви.

Поученіе. Богъ дозволивъ во время св. Евстаѣя, що истинна и апостольска наука въ многихъ була поборена, а ереси утѣшались безпечнымъ спокоємъ. Длaczego такъ? Щобьемо видѣли слаббсть ересей, которі безъ гоненій и противности самі розстроюются; и узнали силу вѣры истинной, котора борена умножаея трудомъ борючихъ ю. На св. Евстаѣя изъ вѣхъ сторбнъ напали непріятелѣ, щобы звытяжити его вѣру; но ничего иншого не зыскали, якъ що показали въ его немочи силу божу, котора вѣ трудности поконуе.

Молитва. Морокъ розоривъ есь ересей и возсіявъ есь вѣмъ кбнцямъ землѣ зорѣ твоихъ ученій, Евстаѣе всеблаженный. Нынѣ же предстоячи пресв. Троици, моли спастися душамъ нашимъ.

269. Св. отцѣ на первомъ соборѣ вселенскомъ сошедшіися въ Никеи. (Нед. VII. по пасцѣ д. 28. мая.)

Якъ Константинъ збѣставъ паномъ востока римскаго, найшовъ церковь божу зворушену схизмами (роздорами) и ересьми. На востоцѣ Епископы були роздѣлені по причинѣ священника Арія, который въ Александріи хуливъ на Господа Іисуса Христа, учачи о нѣмъ що не естъ Богомъ, но творомъ божимъ найпершимъ, за що збѣставъ ѡтъ своего епископа Александра зложеный и изъ церкви выклятый. Кромѣ того Египетъ бувъ еще роздѣленный черезъ Мелетія, епископа Ликопольскаго, котораго Александеръ зложивъ за ѡтступничество во время гоненія и рѡжніи хибы, та не мѡгъ покѡрити своему выроку. Була также суперечка межи католиками, чи можна празновати пасху въ еденъ день съ жидами, и що дѣлати, абы вѣ католики едного и того самого дня праздникъ пасхи обходили. Палаючи ревностію о единствѣ и мирѣ церкви. Константинъ Великій узнавъ потребу по совѣту Епископѡвъ скликати соборъ Епископѡвъ зъ вѣхъ сторбнъ свѣта, который бы якъ армія бѡжа уставившіея противъ силамъ пекла, привели вѣхъ католикѡвъ до згоды и единомыслія. Въ тѡй цѣли ѡтѡславъ письма почестніи во вѣ стороны къ Епископамъ, запрашаючи ихъ на означеный день до Никеѣ, головного города Визиніѣ. Заразомъ старався приготувати имъ до сѣи подорожи потрѣбніи выгоды.

Соборъ начався около 19. червця р. 325. Згромадилось же на соборѣ 318 Епископѡвъ. Писателѣ церковніи замѣтили, що число

ихъ рѣвне числу робѣвъ Авраама, съ которыми сей патріархъ выправившись на царей восточныхъ, ѿѣбравъ ѿтъ тыхже Лота и прочихъ полоненныхъ съ всею добычею. Кромѣ Епископѣвъ було на соборѣ нечисленне множество священникѣвъ, діаконѣвъ и иншихъ особѣвъ, которіи провожали Епископѣвъ. Глубока старѣсть споводовала св. Силвестра, папу Римского, що заступивъ себе на соборѣ черезъ посланныхъ священникѣвъ Вита и Винкентія. Кто бувъ представителемъ Папы и предсѣдателемъ собора, не можна теперь на певно сказати. Осей Кордубскій мѣгъ нимъ бути, бо св. Аванасій называе его головою и проводникомъ всѣхъ соборѣвъ, и его имя находится перше въ підписахъ собора Никейского; но безъ титулу посольства Римского, хотъ Викторъ и Викентій, которыхъ підписы заразъ по его підписѣ слѣдуютъ, освѣдчають, що підписують въ имени своего епископа Силвестра, достойного Папы. Греки почитаютъ три разы въ рѣкъ св. Ипатія, епископа Гангрского въ Пафлагоніи, и пишутъ, що засѣдавъ также на соборѣ въ Никей, а по соборѣ бувъ ѿтъ Новатіанъ засѣвшихъ на него, въ горахъ каменами и мотыками пріятый и киненый до рѣки, а потѣмъ ѿтъ нѣкои жены каменемъ добытый. Загально сказавши, достойники церкви собраніи въ Никей были саміи отличніи мужи; едни ѿзначалися мудростію и краснорѣчіемъ, другіи строгостію жити и добродѣтелями. Многи по словамъ св. апостола Павла носили на тѣлѣ своемъ пятна страстий Христовыхъ. Декотріи, якъ св. Павелъ Неокесарійскій, мали за Христа покарѣніи обѣ руки. Иншіи, якъ св. Пафнутій, епископъ вышней Фиванды, мали выпаленный подколѣнокъ, або выколѣне дене око, якъ тойже святой. Еднымъ словомъ було то згромадження исповѣдникѣвъ Христовыхъ и мученикѣвъ святыхъ, собраніе свѣтель міра, великихъ подвижникѣвъ церкви. Но не браковало тамъ и послѣдователей Арія, которіи, якъ Евсевій Никомидійскій, съ нуждою укрывали злобу сердець своихъ. Θεодоритъ начисливъ въ тѣмъ собраніи 13, а Руфинъ 17 епископѣвъ, которіи были приклонни ками Арія.

Самъ Арій по волѣ Константина явился на соборѣ и не соромився на вступити собранію выголосити хулы своѣи на сына божого, що есть сотворѣнне боже, що не бувъ всегда, що выведенъ зъ ничего. Епископы замыкали собѣ уши, а декотріи судили, що треба заразъ прокляти такий толкъ; но приверженцы Арія взяли его въ оборону.

Коли такъ вступно совѣтовано, прибувъ на соборъ самъ императоръ въ навечеріе передъ торжественнымъ засѣданьемъ. На другій день собраніи отць пріишли до палаты и заняли мѣстця по обоимъ сторонамъ наибольшой сальи и ожидали тихо и скромно императора. Коли явился со своими христіанскими слугами, всѣ піднялися и ви-

дѣли его убраного въ баграницю, сіяючого ѿ золота и діамантѣвъ. Душа его була не менше оздоблена добродѣтелию; бо проходивъ съ очима внизъ спущеными скромно и смиренно; прійшовши же до горѣшнаго мѣся собранія ажъ на прошенье и позволенье отцѣвъ засѣвъ межи ними на малѣмъ золотѣмъ сѣдалищи. По его велѣнію усьло также цѣле згромажденье. Тогда епископъ, который сидѣвъ первый по правѣй сторонѣ, пѣднѣвшися, выголосивъ бесѣду, въ которѣй воздавъ хвалу Богу за все добра, якими осыпавъ ихъ князя. Коли скѣнчивъ и знову усьвъ, промовивъ императоръ по латинѣ, не вѣтаючи изъ сѣдалища. Онъ оказавъ зъ одной стороны радѣсть, що находится въ тѣмъ собранію, зъ другой же стороны заявивъ бѣль сердца, що церковь по упокоренію своихъ ворогѣвъ есть роздѣлена, що христіане борются межи собою, и взывавъ всехъ до покою и згоды. Потѣмъ начали св. отцѣ разбирати вопросы, которіи мутили покой церковный, и ихъ засѣданія продолжались черезъ два мѣсяцѣ. Въ разсудженію sprawy Арія ѣтзначився наибѣльше св. Аѣанасій, архидіаконъ св. Александра, архіепископа Александрійскаго. Съ удивительнымъ быстроуміемъ ѣткрывъ онъ все зрады и штучки еретикѣвъ; неустрашеный противився Евсевію Никодимійскому и инымъ покровителямъ Арія и дуже удачно боронивъ догматы вѣры. Ѡтъ того то часу зажеглись Аріане противъ нему непримиримою ненавистію.

По дозрѣлѣмъ розсмотрѣнію преданій апостольскихъ зложили св. отцѣ символъ вѣры, который до нынѣ говоримъ; но привели его тѣлько до слѣвъ 8. члена „И въ Духа Святаго“. Щобы выразно выключити ересь аріанску, вызнали „Сына божія едиnorodнаго, ѣтъ Отца рожденнаго (т. е. въ истѣтъ Отца необходимо основаного) прежде всехъ вѣкъ, свѣта ѣтъ свѣта (вѣчно сіяючого, такъ якъ свѣтло сонѣчне ѣтъ сонца завше сіяе), Бога истинна ѣтъ Бога истинна, рожденна, не сотворена, единосущна Отцу (единой истѣты съ Отцемъ), имже вся быша“ (котрымъ все творы сталися.) Символь сей закончили св. отцѣ проклятіемъ науки Арія. О Духу Святѣмъ поставили тѣлько слова „И (вѣрую) въ Духа Святаго“; бо еще не було жадной противячоися Ему ереси або суперечки. Но и тыми словами выразили добре свою вѣру въ божество Духа Святаго. Символь той (опредѣленье вѣры) зѣставъ представленый императору, который принявъ его почтительно и загрозивъ всемъ противникамъ выгнаньемъ и заточеніемъ. Тогда оба Евсевіи съ товаришами старались по возможности погодити слова символа съ своими думками. Аріій же съ декоторыми послѣдователями не пѣддався собору и бувъ заточеный до Иллиріѣ, зѣѣтки выдубуеся ажъ 330 року. Его письма проклятіи приказавъ царъ всюды спалити пѣдъ карѣю смерти. Зъ епи-

скопѣвъ прихильныхъ Арію тѣлько два волѣли пойти въ выгнанье, нѣжь підписати рѣшенія собора. По трехъ же мѣсяцяхъ послѣдовали имъ противники собора Евсеій Никоидійскій и Θεогнистъ Никейскій.

Суперечка о святкованю Пасхи збѣтала также розрѣшеною. Церкви въ Сиріи и Месопотаміи празновали завше по звичаю жидѣвскому то свято 14. дня луны марцѣвой и не уважали на то, що тымъ способомъ пасха часто припадала не въ недѣлю. Прочіи же христіане празновали пасху въ наступуючу недѣлю. Щобы ту незгоду усунути, приказали св. отцѣ Никейскіи празновати постоянно пасху въ ту недѣлю, котора по пасцѣ жидѣвскої (т. е. по 14. дню луны мѣсяця марца), по рѣвнодѣньствіи весеннѣмъ и по повнолунію весеннѣмъ припаде. Понеже астрономическая наука процвѣтала въ Александріи, то св. отцѣ розпорядили, що епископъ Александрійскій має постаратися о опредѣленіе дня пасхи вчасно кожного року и означити его престолу Римскому, котрого письмами означеніе то до дальшихъ церквій бы приходило. Св. Амбросій пише, що соборъ Никейскій ухваливъ такожь 19-лѣтній кругъ для зрѣвнаня лунного года съ сонѣчнымъ, который почивае на основанію того, що въ 19 лѣтахъ сонце и луна мало що не на то само мѣстце повертають. Зъ той причины называеся то число золотымъ.

Дальше погодивъ соборъ тыхъ, що порѣженіи були черезъ роздоръ Мелетія въ Египтѣ. Постановивъ: „Мелетій въ Ликополю має позбѣтати въ чинѣ епископѣкѣмъ, но воздержатися ѿ дальшихъ рукоположеній и правовладства“.

Наконецъ выдавъ тойже соборъ 20 канонѣвъ (правилъ) въ справѣ карности церковной.

По свѣдоцтву Сократа и Созомена хотѣли отцѣ собора Никейского установити право, щобы Епископамъ, Священникамъ, Діаконамъ и Иподіаконамъ не вѣльно було жити съ женами, съ которыми звѣнчалися, будучи еще міряними. Но св. Пафнутій, хоть самъ пробувавъ все въ дѣвствѣ, спротивився рѣшительно тому предложению, мовячи, що треба придержуватися того звичаю, по которому ті, що вступили въ клиръ безженніи, пробувають безженними, а ті, що посвятилися, будучи женатыми, не розлучаються ѿ своихъ женъ. Декоторіи же ученіи сомнѣваюся о истинѣ сего вѣсти.

По воли Константина В. притомный бувъ на соборѣ Ацесій, епископъ новатіанѣвъ. Коли цѣсарь запытавъ его, длячого ѿтдѣляеся ѿ церкви, ѿповѣвъ, що католики неправо припускають до святыхъ таинъ людій, которіи по крещенію согрѣшили; бо перковъ не має власти ѿпущати такимъ грѣхи; но треба ихъ напominати,

абы каялися и ожидали ѡтпущенія грѣхѡвъ ѡтъ самаго Бога. На то рѣкъ тому епископу Константинъ: „Адесіе, зроби собѣ драбину и лѣзь по нѣй самъ одинъ до неба“. Соборъ же Никейскій осудивъ ту строгѡсть новатіанъ; но позволивъ приняти ихъ до церкви, если покаившіся, письменно обѣщаютъ послѣдовати во всеѣмъ ученію церковному.

На соборѣ Никейскѡмъ находилися такожъ философы поганьскіи, еднѣи зъ цѣкавости, другіи съ замѣромъ пошкодити справѣ христіаньскѡй. Они много диспутовали зъ отцями. По свѣдоцтву Сократа, Руфина и Созомена особенно одинъ зъ нихъ докучивъ отцямъ своимъ хитростями, и никто не мѡгъ ему заткати уста, бо ѡнъ выховзався своею вымовою изъ найтъснѣйшихъ вузлѡвъ. Напослѣдокъ одинъ св. старецъ изъ числа исповѣдникѡвъ отримавши призоленіе отцѣвъ, такъ промовивъ до него: „Въ имя Іисуса Христа пѡзнай, философе, истину. Есть тѡлько одинъ Богъ, который сотворивъ небо и землю и давъ душу човѣку, утворивши его зъ мулу землѣ. Сей Богъ сотворивъ все рѣчи видиміи и невидиміи силою Слова своего и укрѣпивъ ихъ освященіемъ Духа своего. То слово и та мудрѡсть, котору называемъ сыномъ, умилосердилася надъ упадкомъ людѣи и народилася зъ дѣвицы. Тойже сынъ божій претерпѣвши смерть, освободивъ насъ ѡтъ смерти и воскресши, даровавъ намъ животъ вѣчный и, якъ вѣруемъ, прійде въ послѣдній день судити дѣла нашѣ. Философе, чи вѣруешь, що все то такъ есть? Сила тыхъ слѡвъ удивила философа такъ, що ставъ нѣмымъ, якъ коли бы николи не учився диспутовати, и мусѣвъ признати истину слѡвъ старця. Тогда же рѣкъ святой: „Если все то вѣруешь, пѡднесяся, ходи со мною до церкви и прійми знакъ и печать тои вѣры“. Философъ же, обертаючися до своихъ ученикѡвъ и иншихъ слышателей, рѣкъ имъ: „Слушайте все, що визнаваете умѣтнѡсть. Якъ рѣсправляно со мною словами и розумованіями, збѣнавъ емъ тѣ слова и розумованія штукаю вымовництва и розумованъ. Но коли на мѣстце слѡвъ вступила сила выша ѡтъ людскои, слова людскіи не могли выдержати тои сили; човѣкъ не здужавъ опертися Богу. Дятого если кто зъ васъ мѡгъ въ тѡмъ диспутѣ почувти то, що я, най вѣруе въ Христа и послѣдуе сему старцю, которымъ Богъ говоривъ“. Такъ философъ той збѣставъ христіаниномъ и вмѣнивъ собѣ то въ честь, що давъ ся побѣдити истиною, котра спасае. Декоторѣ за св. Метафрастомъ мовять, що старцемъ онимъ бувъ св. епископъ Спиридонъ. Пѡсля Созомена и Сократа наверненіе философа приключилося передъ засѣданіемъ торжественнымъ собора, которе ѡтбулося въ палатѣ.

«Коли Константинъ В. прибувъ на соборъ, декоторі зъ епископѣвъ, клиру и монахѣвъ, немаючи страху божого, подавали ему жалобы единъ противъ другому. Для рѣшеня тыхъ спорѣвъ цѣсарь вызначивъ имъ день и въ той день сѣвши на своѣмъ тронѣ, державъ бесѣду, представляючи имъ, що Богъ давъ Епископамъ власть судити народы и самого цѣсаря, здѣлавъ ихъ богами, и що не отвѣтно есть, абы онъ, цѣсарь, чоловікъ судивъ тыхъ богѣвъ. „Наслѣдуймо“, кѣнчивъ императоръ, „добротливѣсть божи, прощаючи собѣ взаимно, и соединилмося всѣ пріязнію братекою, щобы шукати спокѣйно и единомысленно истиннѣ вѣры, для которыхъ собралисмося“. Наконецъ запаливъ императоръ при свѣчѣхъ всѣ поданя, мовячи: „Истинно, если бымъ своими очима видѣвъ священника або монаха грѣшачого (противъ найсвятѣйшимъ предписанъ чистоты), пурпурою своею накрывъ бымъ его, абы не збѣршилися тѣ, которі бы его могли видѣти“. Ту исторію межи иными оповѣдає Θεодоритъ и епископъ Леонтій въ житію св. Іоанна милостивого. > На нещастье цѣсарь Константинъ не позбѣставъ вѣрнымъ сеі засадѣ и пѣзнѣйше осудивъ найсвятѣйшихъ епископѣвъ досыть легкомысленно.

Соборъ окѣнчився дня 25. серпня въ 20. роцѣ цѣсарства Константина; тревавъ отже мало що бѣльше двохъ мѣсяцѣвъ. По окѣнченю собора (слѣдующого року дня 25. липця) торжествовавъ Константинъ 20-лѣтню памятку своего царствования. Евсевій Кесарійскій державъ въ той день императору похвальну бесѣду посередѣ собраня св. епископѣвъ. Константинъ угостивъ потѣмъ епископѣвъ въ своѣй палатѣ. Они зѣстали середѣ двохъ рядѣвъ жовиѣрѣвъ впроваджені въ онъ страшный палацъ, зъ которого недавно передъ тымъ вышли такъ кроваві едикты противъ нимъ, и тая сторожа стояла пѣдъ зброею на ихъ честь, котора такъ довго провадила христіанъ на зарѣзъ. Головні зъ нихъ бѣли съ самымъ императоромъ; прочіи же при столахъ по обѣмъ бокамъ. Видѣвши императоръ декоторыхъ достойникѣвъ съ выколенимъ правымъ окомъ и чуючи, що ту казнь пріяли за твердѣсть вѣры, оцѣловавъ имъ раны, абы черезъ то узискати особенне благословеніе божє. Головно пишуть то о св. Пафнутію, которого Константинъ часто запрашавъ до своєї палаты.

Напослѣдокъ собравши Константинъ епископѣвъ державъ до нихъ пращальну бесѣду, наминаючи ихъ, щобы любилися межи собою и молилися за него ко Богу. И ѣпустивъ ихъ съ письмами до губернаторѣвъ, щобы въ кождый церкви певна скѣлькѣсть збѣжа клирикамъ, дѣвницямъ и вдовамъ и убогимъ подана була.

Св. Аѣнасіій пише, що сеі соборъ вывѣснѣвъ знамена побѣды надъ всѣми ересями ѣтнесеною; що самъ единъ довѣе зничити всѣ

ереси и утвердiti истины вѣры. Св. Златоустъ представляе сей соборъ зложеннымъ изъ святыхъ и исповѣдниковъ вѣры. Григорій, священникъ Кесаріѣ, пише, що за его време не заслуги отцѣвъ собора Никейскаго покрывала той городъ ѿ Персебѣвъ, которіи ударили на него всеми силами и способами и не могли его здобути; и що коли декоторіи полоненіи мовили имъ, що суть зъ Никей, не важилися имъ ничего злого робити. Длѣтого поминаемъ память отцѣвъ собора Никейскаго дня 28. мая и обходимъ ихъ праздникъ въ недѣлю передъ Сошествіемъ св. Духа.

Послѣ синаксаря въ тріоди цвѣтної по окѣнченію собора передъ розвѣздомъ св. отцѣвъ собравъ цѣсарь ихъ всехъ въ Византію; понеже хотѣвъ сей городъ здѣлати городомъ своимъ столечнымъ. И св. отцѣ обшѣдши весь городъ и молитвавши его довольно, ѿбѣшли въ свои стороны. Константинъ отже зробивши такіи початокъ, назвавъ Византію Константинополемъ и новымъ Римомъ. Давъ ему три чверти милѣ простору, который розшираѣтъ побѣйше. Созданіе предпріято р. 326, а 11. мая р. 330 бувъ вже Константинополь готовъ посвященнымъ быти. И память его посвященія або обновленія празнуеся д. 11. мая. Новосоздане мѣсто мало рѣжніи пляцы. Найзнаменитѣйшій зъ нихъ мавъ имя ѿ основателя Константина, котораго статуя тамъ стояла на величезномъ столпѣ зъ порфира. Константинъ велѣвъ выбудовати въ томъ городѣ множество палацѣвъ, которіи ѿступивъ магнатамъ государства. Константинополь мавъ свѣй сенатъ, магистратъ и станы народа цѣлкомъ по подобію стараго Рима и мавъ тѣ самыя свободы. Все храмы идольскіи старои Византіѣ зѣстали збуреніи або перемѣненіи въ церкви. И создано великолѣпніи церкви, которіи своимъ велелѣпіемъ проповѣдали величество бже. Найзнаменитша була посвящена вѣчній мудрости; длѣтого называлася Софія. Она стоить до нынѣ, якъ зъ початку збудована и ѿ цѣсаря Юстиніана ѿбудована була. Друга церковь коло палаты цѣсарекон на честь дванацѣти Апостолѣвъ создана рѣвналася съ нею своими богатыми и штучными оздобами. Константинъ назначивъ ту церковь на мѣстце своего погребанія и поставивъ си тамъ надгробный памятникъ посередъ дванацѣти другихъ, которіи велѣвъ на честь Апостолѣвъ Христовыхъ воздвигнути. Кромѣ церквей стояли всюды въ Константинополѣ создательніи памятники. Тутъ видѣно образъ добраго пастыря, тамъ Даниїла середъ львѣвъ, и на кождѣмъ знаменитѣмъ мѣстѣ якесь изображеніе изъ св. писма. Все дышало истинною религією и набожностію. Коли такъ Константинъ Великій освятивъ новосозданный городъ, не браковало сему благословеніи церковныхъ; длѣтого на память незрѣваннаго въ томъ взглядѣ ревни-

теля вѣры цѣсаря д. 11. мая празнуемъ обновленіе Царя-града.

Поученіе. То що насъ спасае и ушасливляе естъ истина, и ничего нема славнѣйшого, якъ пересвѣдчитися о истинѣ. Арію безумному недостаточна була и повага собора Никейского, абы пересвѣдчился о истинѣ. А намъ най буде повага того собора рѣшающею всяке сомнѣніе о божествѣ Христа Спасителя. Черезъ то зыскаемъ животь вѣчный, що пѣзнаемъ единого правдивого Бога и которого пославъ Іисуса Христа.

Молитва. Препрославленъ еси, Христе Боже, свѣтила на земли, отцѣвъ нашихъ основавшій и тыми къ истинной вѣрѣ всѣхъ насъ наставившій, многомилостиве, слава Тобѣ.

270. Преп. отецъ и мученикъ Зотикъ. (Д. 30. грудня.)

Пѣсля греческихъ миней Зотикъ прійшовъ съ Константиномъ Великимъ зъ Рима въ Константинополь, бувъ тамъ почтенъ урядомъ магистріанскимъ и пріяхъ чинъ священнической. Съ Зотикомъ пріишли тогды зъ Рима инші отличніи мужи, якъ Сампсонъ и Студій. Приключилося же, що въ Константинополю повстала такъ звана свята зараза, и опубликовано законъ, абы кто впаде въ ту заразу, киненъ бувъ до моря. Святый Зотикъ запобѣгаючи такъ лютому постановленю, удався до цѣсаря и мовивъ: „Дай, великодержавный царю, робу твоему много золота, щобы кораблемъ отпраився на покупъ перель и честныхъ каменей до шатъ и оздобъ цѣсарскихъ.“ Пріяхши же много золота Зотикъ, выдававъ оно на выкупъ зараженныхъ, которыхъ безъ милосердія топлено, и на удержанье ихъ въ шпиталю внѣ города ѳъ него устроеномъ. И тѣ дѣла милосердія выповнявъ святый безъ перешкоды, якъ довго живъ Константинъ. По смерти же Константина сынъ и наслѣдникъ Константина, Константій потягнувъ нашего святого до отвѣчательности за золото взяте и перлы тай дорогіи каменѣ не доставлені; донесено бо Константію, що зараза бѣльше и бѣльше ширится по причинѣ шпиталя заложенного Зотикомъ. Тогды Зотикъ вызнавъ смѣло, що за царскіи гроши вдѣявъ, и выпровадивши Константія за городъ, показавъ ему заложеноу больницю и прокаженныхъ съ походнями выходячихъ на ветрѣчу царю. Була же межи ними и недужна дочка цѣсаря. Понеже Константій не любивъ Зотика за его католицку вѣру, то за такіи перлы велѣвъ его привязати до дикихъ муловъ, которіи гоненіи по поляхъ задали святому смерть мученическую. На мѣстѣ, де умеръ,

вытрысло жерело, водою которого исцѣлялися всякіи болѣзни. И мулы голосомъ чловѣчимъ промовиши, дорѣкали суровости цѣсаря, который роскайавшися, велѣвъ похоронити святого честно и поставити больнымъ дѣмъ выгѣднй.

Императоръ Леонъ называе Зотика мужемъ преблаженон памяти, который первый въ Константинополю выповнявъ чинъ иконами церкви, отца убогихъ, и заложивъ першій шпиталь.

Юстинъ II. збудовавъ въ Константинополю церковь и шпиталь св. Зотика для калѣкъ и прокаженныхъ.

Поученіе. „Иисусъ Христосъ вчера и днеся, тойже и во вѣки“. Побуджавъ насъ часто словомъ своимъ и благодатію до дѣлъ милосердія ко ближнимъ и теперь черезъ исторію житія св. Зотика побуджае насъ до милосердія. Будьмо милосерднн, щобысмо ѳтъ Иисуса помилованіи були.

Молитва. Проказу, священный отче, исцѣляючи, устройъ есь лѣвчицу, въ которѣй лѣчивеся всякъ недугъ молитвами твоими. И нынѣ молися о исцѣленію душъ нашихъ.

271. Св. Спиридонъ чудотворецъ, епископъ Тримифійскій. (Д. 12 грудня.) И св. Трифиллій, епископъ Левкусіѣ (Дня 13. червця)

І. Св. Спиридонъ.

Сей святой бувъ единъ зъ найславнѣйшихъ епископѣвъ, котріи участвовали въ обрадахъ собора Никейского. Его житіе у Сурія (пѣдъ д. 12. грудня) зъ Метафраста представляе и невѣроятніи факта; однакъ любопытнѣйшее зъ него належить тутъ вспѣмнути. Бѣльше запорученіи суть вѣсти о св. Спиридонѣ у Руфина, Сократа и Созомена. Длѣтого головно тыхъ авторѣвъ будемъ ся тутъ тримали. Руфинъ свидѣвъ востокъ при кѣнци 4. вѣку и ѳткликуеся на оповѣданія очевидцѣвъ. Сократъ писавъ изъ росказаній кипрскихъ людій.

Пѣсля св. Метафраста и другихъ авторѣвъ св. Спиридонъ бувъ родомъ зъ Кипра, пастырь овецъ, дуже щедрый, людскій, гостинный, простодушный, поважный, мѣрнй и отличався особенно покорою.

Руфинъ причислае сего святого Пророкамъ и здаеся утверждати, що св. Спиридонъ въ гоненію Максиміана Галерія давъ си за вѣру Христову вынати праве око и выпалити пѣдколѣнокъ, по чѣмъ засла-

ный бувъ въ руды на работы. Пѣсля Руфина, Созомена, Сократа и Метафраста св. Спиридонъ оженившись, скоро овдовѣвъ и хоропивъ чистоту, представляючися образомъ добродѣтели. Мавъ же св. Спиридонъ одну дочку именемъ Ирину, котора пробула дѣвою до смерти. По смерти жены своей св. Спиридонъ за превосходну добродѣтель изъ пастыря овецъ, збѣставъ душпастыремъ, епископомъ кипрского города Тримнеунта. А мавъ тѣлько смиренія, що непозбавляючи своен опѣки безеловесное свое стадо, провадивъ оно на пасовиско, и занимаючися въ станѣ епископа земледѣліемъ, совокупно съ наемниками жавъ ниву свою. Коли однои ночи злодѣи прійшли до его ѡвчарнѣ, були невидимою рукою тамъ затриманѣ до слѣдующого дня. Святой найшовши ихъ невидимою силою звязанныхъ, привѣвъ ихъ до признанія вины, розвязавъ ихъ молитвою и даровавъ имъ одного барана, мовячи, що не потребовали красти, но мали просити. Всѣ доходы свои дѣливъ на двѣ части, зъ которыхъ одну дававъ убогимъ, а другу въ заемъ ѡтступавъ просячимъ. Своими же руками не пожичавъ ничего; но приходячимъ показывавъ скринку и мовивъ, щобы ѡтамъ взяли то, чого требуютъ. Подѣбно тѣмъ що приходили ѡтдати занятѣ гроши, клали ихъ власноручно до скринки. Еденъ чловѣкъ принесши пожиченѣ гроши, удавъ, що вкладае ихъ до скринки, а не вложивъ ничего. Но Господь ѡткрывъ скоро его невѣрибѣ; бо небавомъ той самъ чловѣкъ въ новѣй потребѣ прибѣгъ до щедрости нашего святого и ѡтѣсланъ до скринки, не найшовъ тамъ ничего. Коли же то мовивъ святому, рѣкъ ему святой: „Если бысь звернувъ бувъ выпожичене золото, то бысь легко найшовъ оно нынѣ. Ты же шукаешъ у мене того, що позѣстало у тебе; виджь отже, що ты, а не я ошуканный.“ <Тогда чловѣкъ той видячи ся оскарженнымъ за тайный грѣхъ, признавъ свою вину, а святой сказавъ ему на прощенью тѣмъ слова: „Користъ зыскана зрадою и ложію не есть користию, но очевидною шкодою.“ >

По словамъ Созомона св. Спиридонъ съ цѣлымъ домомъ въ четиридесятницю тѣлько въ певнѣй дни принимавъ покормъ и пошивъ въ прочіи дни, неѣдячи ничего. Прійшовъ же до него въ св. время то еденъ подорожный дуже збѣдженный на дорожѣ. Святой велѣвъ заразъ своѣй доньцѣ, щобъ умыла ему ноги и дала ѣсти. Св. дѣвица ѡтповѣла, що нема въ дому нѣ хлѣба нѣ муки, бо той припасъ въ пѣсть не потрѣбный; но есть свиннина солію заправлена. Тогда святой нашъ помолвися и просивши Бога о прощеньи, велѣвъ зварити свиннину. Коли предложено зварене мясо, св. Спиридонъ запросивши гостя до стола, ѣвъ самъ и напоминавъ гостя ѣсти. Сей же ѡттягався и мовивъ, що есть христіаниномъ. „Тымъ менше“, рѣкъ

Спиридонъ, „маєшь ѳтягати ся. Бо св. писмо учить насъ, що все єсть чистымъ чисте“. Зъ тои исторіѣ видимъ, що вже въ 4. вѣцѣ заховувала церковь чотыридесятницю, по не съ жидѣвскою забобонностію; бо нужды рады позволяла ѳети скоромно.

(Пѣдчасъ того, якъ св. Спиридонъ бувъ на соборѣ въ Никен, где наворачувъ короткою промовою єдного философа), умерла его донька Ирина. Святый зносивъ тую страту великодушно. Прійшовъ же до него єденъ зъ пріятелей и мовячи, що повѣривъ усѣпшій Иринѣ въ залогъ золоту оздобу, жадавъ звернення залога. Св. Спиридонъ, незнаючи ничего о залозѣ, шукавъ его всюды, ненайшовши же, ѳтправлявъ пріятеля съ ничимъ. Коли же пріятель начавъ плакати и зъ роспуки тырмосити собѣ волосє, св. Спиридонъ мило-єєрдїємъ тронутый пѣйшовъ до могилы и призвавъ дочку по имени, ѳтповѣдаючи же запытавъ, где подѣла залогъ. „Що пріяламъ“, рекла, „закопаламъ на тѣмъ а тѣмъ мѣстци, абы безпечнѣйше хоронилось“. Поученый тыми словы святый зѣоставивъ дочку въ гробѣ, абы спочивала до второго пришествія Христоваго; а самъ вернувшись, найшовъ залогъ и ѳтдавъ єчудованому властителю.

Св. Спиридонъ живъ до р. 344; бо св. Аѣанасій числить его до єпископѣвъ кипрскихъ пѣдписавшихся на его невиннѣсть посвѣдчену соборомъ Сардикійскимъ. Пѣсля актѣвъ ѳтъ Метафраста св. Спиридонъ упокоився въ начало жнивъ, въ которе жнучи поле свое, почувствовався нездоровымъ и предпѣвъ свою кончину. Руфинъ и Созоменъ пишуть, що промовчали много иншихъ чудесъ, которіѣ о св. Спиридонѣ оповѣдано. Для того до вѣстїѣ приведеныхъ ту головню изъ Сократа¹⁾ и изъ Созомена²⁾, прилучаю еще денєцо изъ Метафраста.

Св. Спиридонъ во время посухи, мору и голоду на Кипрѣ спровадивъ дожджъ молитвами своими. Въ тоже время прійшовъ єденъ убогій чоловѣкъ до святаго и просивъ, абы пожичивъ ему гроши. Святый же пѣйшовъ въ огородъ, перемѣнивъ тамъ змїя въ золото, якъ инюгда Мойсей перемѣнивъ змїя въ лѣску, и приѣсь убогому золото. Убогій прїявши золото, удавъ до єдного скупого богача, который мавъ принасы збѣжа, и давши тому въ залогъ золото, пожичивъ збѣжа. Потѣмъ прїйшло время богатыхъ жнивъ. Убогій ѳтдавъ богачеву збѣже и ѳтѣбравши заставленє золото, занѣсь золото до святаго Спиридона, который пѣйшовъ съ нимъ заразъ въ огородъ и пе-

¹⁾ Migne t. 25. Hist. I. 12.

²⁾ Тамже Hist. I. 11.

ремѣнивъ золото назадъ въ змія, якъ Мойсей перемѣнявъ въ змія лѣску.

Единъ пріятель св. Спиридона бувъ ложно оскаржений и засуджений на смерть. Святый Спиридонъ отже молився за него и спѣшивъ ему на помѣчь. Но було то зимою порою, и рѣка виступивши изъ корыта (русла) своего, заляла далеко дорогу. Тогды святый велѣвъ ѣй именемъ божимъ уступити и отворивши собѣ и иншимъ дорогу, прійшовъ въ часъ до судіѣ, который побужденый славою сего чудесе не смѣвъ противитися Спиридону и увѣльнивъ его друга.

Кромѣ того оповѣдає св. Метафрастъ, якъ Константій царь въ Антиохіи тяжко занедужавъ, а св. Спиридонъ прійшовши съ своимъ ученикомъ св. Трифилліємъ, исцѣливъ его (около 338 р.); и якъ потѣмъ св. Спиридонъ воскресивъ мертвого хлопця нѣкои жены и, коли жена зъ радости умерла, якъ воскресивъ и жену тую. Наконецъ оповѣдає св. Метафрастъ, якъ св. Спиридонъ ходивъ до города кипрского Кирены съ Трифилліємъ, который бувъ вже епископомъ Каллиникіѣ, и якъ учивъ его презирати земскіи добра, а любити небесніи. По тѣмъ зѣоставъ Трифиллій епископомъ Левкусіѣ, найбільшого города въ Кипрѣ.

Мощи св. Спиридона зѣстали перенесені до Константинополя, а зъ ѣттамъ до мѣста Корфу, где доси почитаются.

Поученіє. Праведный Іовъ потѣшаючися въ бѣдѣ своей, мовивъ: „Вѣмъ яко присносущенъ естъ, иже имать искупити мя: на земли воскресити кожу мою терпящу сія.“ (Іов. 19, 25.) И мы, коли празнуемъ воскресеніє Господа Іисуса Христа, и коли въ житіяхъ святыхъ читаемъ о воскресеніяхъ мертвыхъ, мовмо: „Вѣмъ, що вѣчный естъ мой Спаситель, который має мене выкупити ѣтъ вѣхъ бѣдъ моихъ и воскресити и прославити; длятого хочу ему постоянно и вѣрно служити.

Молитва. Ѡтъ паствы яко Давида тебе пріявши Сотворитель, поставивъ пастыремъ словесныхъ овецъ, простотою и лагодністю сіяющего. Преславное житіє твое міру тя преславнымъ здѣлало; длятого съ радостію совершаемъ память твою, славячи Господа, который и изъ гробницъ твоихъ моцій точивъ вѣмъ исцѣленій струѣ.

II. Св. Трифиллій.

Святый сей провѣвъ много време́не въ Беритъ (Виритъ), где учився права. Въ царство Константина В. прославився красомовсвомъ. Коли же здѣлався ученикомъ св. Спиридона и збѣставъ епископомъ Левкусій (Левтеона), трафилоса, що въ собраню книрскихъ епископѣвъ выкладавъ ѡтъ Марка (гл. 2.) св. евангеліе о розслабленѣмъ и при словахъ „Востани и возми одръ твой“ вмѣсто слова о дръ (краббатонъ) употребивъ краше слово ложе (скимподіонъ). Св. Спиридонъ немогучи знести тои свободы, зганивъ ему фъ заразы. Рѣкъ бо ему при веѣхъ: „Чи ты лѣпшій ѡтъ того, который сказавъ краббатонъ, абысь ся вѣтыдавъ употребити его слова?“ И рекши то, въ очахъ народа зѣскачивъ съ престола епископскаго. Акта св. Спиридона подають ту исторію такъ, якъ Созоменъ (I. 11.), и мовять, що св. Спиридонъ, рѣжними своими радами вылчывъ Трифиллія зъ веѣхъ похибокъ и вывѣвъ на высоту добродѣтели. — Св. Трифиллій находится межи епископами, которіи підписали соборъ Сардикійскій. Суида споминае исторію житія и чудесъ св. Спиридона написану Трифилліемъ въ ямбическихъ стихахъ.

Маємъ у Болландистѣвъ ¹⁾ изъ гр. синаксарія житіе св. Трифиллія написане вѣроятю передъ 9. вѣкомъ. Пѣсля того житія св. Трифиллій уродився въ Константинополю ѡтъ одного изъ первыхъ достойникѣвъ римскихъ. По смерти отца выпровадився съ матерію въ Іерусалимъ. Потѣмъ приставъ до св. чудотворця Спиридона, научився ѡтъ него добродѣтели и пріявъ такожъ даръ чудотворенія. Пѣзвѣвши збѣставъ епископомъ Левкусій. Еще передъ своимъ посвященіемъ на епископа явився вѣсонѣмъ видѣнію царю Константію, который недужень шукавъ помочи божои; представився ему яко епископъ до него посланный и заповѣвъ ему исцѣленіе. На престолѣ епископскѣмъ ѡтзначився вмѣлыми выкладами ск. писъма и житій святыхъ и просіявъ чудесы. Живъ дуже убого, роздаючи власноручно убогимъ свои гроши, ѡткопуючи тыхъ, що черезъ землетрясеніе засыпаніи були, и одаровуючи ихъ. Накладомъ матери своєї поставивъ монастырь, въ которѣмъ и мати по его совѣту пріяла монашеску одежу. Св. Трифиллій выбудовавъ собѣ церковь катедральну, въ которѣй збѣставъ похороненымъ.

Волосѣ мавъ жовтаве, церу бѣлу, очи небесні, бороду красну и высокій взрѣтъ. Бувъ милый и привѣтный. Якъ Самуилъ при-

¹⁾ Acta SS. Jun. III. d. 13. pag. 175.

співъ до высокон старости и повный дній духовныхъ ѡтѡйшовъ къ Господу, молитися о стадѣ своѣмъ.

Коли Агаряне около р. 640. достигли до Кипра, шукаючи золота и среббла, отворили его грѣбъ и нашли его тѣло нетлѣнное и чудесно пахуще. Помимо того же пѡдняли его и ѡтяти голову и, хоть заразы чудесно выплила кровь, выволокли тѣло изъ церкви и старалися спалити оно на стосѣ дровъ. Но сіе такъ довго не удавалося имъ, доки одинъ изъ варварѡвъ не заволавъ: „Въ имени Іисуса Христа дозволи спалити себе“. Свѣдкомъ сего бувъ авторъ житія, который мовить, що самъ видѣвъ на пѡвъ спалену голову и части его мощій, который надгорѣли.

Молитва. Хвалу Богу вѣрою принесѣмъ всѣ, украсившому угодника своего добродѣтелями многообразными. Бувъ бо милосердный, чистого помыслу, нескверной вѣры, нелицемѣрною любви, постома Ангеламъ удивительный; и обходячи окрестніи стороны, Христовымъ пѡзнаньемъ просвѣщавъ людіи потемнѣныхъ.

272. Преп. о. нашъ Парөөній, епископъ Лампсакійскій.

(Д. 7. лютого.)

Житіе св. Парөөнія написавъ Криспінъ, который называетъ себе ученикомъ того святого. Онъ оповѣдае безчисленніи чудеса святого своего учителя по всѣмъ обстоятельствамъ съ такою простотою, що читатель принужденъ есть вѣрити и хвалити Бога дивного во Святыхъ своихъ.

По его свѣдоцтву св. Парөөній (которого имя значить то, що Дѣвственникъ) бувъ зъ Мелитополя, города въ Еллиспонтѣ на граници Визиніи и Мисіѣ, сыномъ діакона Христодуля (Христофора — пѡсля миней.) Онъ начавъ ѡтъ 18. р. житя чуда творити; но кривъ ту ласку по возможности. Занятіемъ его звычайнымъ було рыболовство, зъ которого вспомогавъ убогихъ. — Коли епископъ Мелитополя именемъ Филетъ (въ минеяхъ Филиппъ) слышавъ о его добродѣтеляхъ, посвятивъ его въ священники и повѣривъ ему чинъ хорепископа. Миней повѣдають, що передъ посвященіемъ повелѣвъ его учить науки книжной. Въ чинѣ повѣренѡмъ собѣ святой подвигався ревнио и творивъ многіи чудеса о имени Іисуса Христа. Слава его простираючи ся далеко, споводовала архіепископа Кизика, столечного мѣста въ Еллиспонтѣ, которому архіепископу имя Асхолій (пѡсля миней Ахиллій), абы поставивъ его епископомъ Лампсака въ Еллиспонтѣ. Городъ Лампсакъ бувъ тогды (передъ р. 337.) еще

цѣлкомъ поганьскій, а св. Парөөній зѣоставши епископомъ, навѣрнувъ его поволѣ до вѣры христіаньскои черезъ свои науки, напoминаня, молитвы и чудеса. По гдѣякомъ времени намѣривъ святыи пастырь збурити тамъ храмы идольскіи и создати церковь истинному Богу. Длѣятого ѡтправився ѡнъ въ Константинополь ко цѣсврю Константину В. и просивъ о помѣчъ рамене мірекого. Цѣсарь принявъ его почитательно, выславъ въ Лампсакъ повелѣніе разрушити храмы поганьскіи и даровавъ ему велику суму грошей на созданье церкви. Коли потѣмъ Святыи вернувся въ престольный свѣи городъ, безъ перешкоды збуривъ храмы идолѣвъ и занимався будованьемъ церкви. Длѣя построения въ нѣи олтаря назначивъ вѣнъ еденъ дуже красный камѣнь зъ храма идольскаго. Коли же везено сей камѣнь, воли сполошилися и нѣкій Евтихіанъ впавши пѣдъ колесницю и камень, зѣоставъ люто розмязганныи. Чувши то Святыи, удався съ побожными мужами на мѣстце и молився о нѣмъ горячо. Коли же еще молився, промовивъ мертвецъ: Слава Тебѣ Христе Боже, що и мертвыхъ воскрешаешь. И вставъ здоровъ и взявши воли провадивъ вѣзъ съ каменемъ ажъ до дверей церковныхъ. На вѣсть о тѣмъ чудеси, приносили люди зъ всюды больныхъ до св. Парөөнія и ѡнъ исцѣливъ ихъ. — Другіи мертвецъ, которому Святыи нашъ вернувъ житье, бувъ нѣкій мужъ на имя Аланъ. Той опанованныи ѡтъ демона повѣсився въ церкви созданіи черезъ св. Парөөнія надъ мѣстцемъ Оглашенныхъ и упавши на помѣсть, лежавъ мертвыи. А св. Парөөній помолвившися о нѣмъ, ожививъ его и прогнавъ ѡтъ него бѣса. Третій, котораго воскресивъ св. Парөөній, бувъ ученикъ нѣкаго діакона именемъ Максимъ, который умеръ на дисентерію. — Поминувши инши чудеса, слѣдуе теперъ сказати о тыхъ, которіи збулися въ Иракліи. Св. Парөөній длѣя залагодження, нѣкон sprawy прибувъ до Иракліѣ, столечнаго города ѡракійскои области. Тамъ ѡтвидѣвъ ѡнъ архіепископа смертельно больнаго и пытавъ его о иричину недуги, а въ ночи пріявъ обявленье ѡтъ Бога, що недуга була карою за лакомство и несправедливѣсть. Слѣдуючото дня прійшовъ ѡнъ знову до больнаго и упомянувши его о недужѣ душѣ казавъ, чтобы безпроволочно роздавъ убогимъ все, що ихъ есть. Тогда архіепископъ сидячи на носилахъ, удався ко храму св. м. Гликеріѣ и раздававъ убогимъ собране золото. Господь же помиловавъ кающагося и исцѣливъ его въ трехъ дняхъ. Св. Парөөній пробувъ въ Иракліи довше время и сотворивъ много чудесъ. Коли мавъ ѡтплыти зъ Иракліѣ предповѣвъ архіепископу, що тойже умре вкоротцѣ, и по нѣмъ наступитъ его архідіаконъ Ипатіанъ. И дѣйстно сталося такъ еще тогоже року передъ жнивомъ.

Преп. о. Парееній поживъ якъ Ангелъ въ семь вѣку, сіявъ чудесами и навернувъ многихъ ѿт идолопоклонства ко Богу живому. На конецъ по короткій недузѣ спочавъ о Бозѣ д. 7. лютого и бувъ ѿт епископѣвъ съ почестями похороненъ. По смерти же не перестававъ молитвами творити чудеса, проганяючи бѣсѣвъ, очищаючи прокаженныхъ и исцѣляючи всякъ недугъ силою и благодатію Господа нашего Ісуса Христа.

Поученіе. Абысмо колись со святыми въ небѣ царствовали, мусимъ теперъ съ ними постоянными, вытревальми бути въ выповненню обовязанностей христіанськихъ. Претерпѣвый до конца той спасется. Много людій добре начинае, а мало вытревае. „Буди вѣренъ до смерти, и дамъ ти вѣнецъ живота“. (Апок. 2, 10.)

Молитва. Храмъ тя Богу показала живуча въ тобѣ благодать божя, преподобный Парееніе, богоносный чудотворче! Всѣ вѣрныхъ страсти очищаешь, духѣвъ лукавыхъ изгоняешь, мертвыхъ воскрешаешь: длятого хвалимъ тя яко великого тайника благодати божон.

273. Св. священном. и чудотворецъ Ипатій, еп. Гангрскій. (Д. 31. марця.)

Сей угодникъ божій взявъ участь въ соборѣ Никейскѣмъ. Въ минеи Венеційскій о чудотворній его силѣ читаемъ слѣдуючу исторію. За цѣсаря Константія, сына и наслѣдника Константина Великого, прилѣзъ зъ ѡткисъ величезный 60 локоть довгій змій ко цѣсарскому скарбцю и пробуваючи при входѣ, зробивъ цѣсарю велику печаль, бо никто не смѣвъ приблизитися. Царь призвавъ отже нашего святого, который пришедши, упавъ на колѣна, молився довше время, а потѣмъ вставъ и велѣвъ роспалити стѣсъ дерева на пляцу Константина Великого. Коли стѣсъ роспалено, святой вийшовъ до змія и призвавши имя Господа, вложивъ змиеви въ губу палицю свою пастыреку тай рѣкъ змиеви: „Въ имя Господа моего Ісуса Христа послѣдуй менѣ“. Тогда змій взявши въ уста палицю, послѣдовавъ святому, который тымъ чиномъ приволѣкъ его къ костру, а потѣмъ повелѣвъ ему войти въ огонь. Змій не ѡтмовивъ ему послушанія, але кинувшиися въ огонь, згорѣвъ. Всѣ притомніи славили Бога, а

¹⁾ Acta SS. Febr. II. d. 7. p. 38.

царь почтивши святого отлично, велѣвъ поставити его образъ въ царскѣмъ скарбцю на ѡтверненіе всякоі противности.

Коли по тѣмъ чудеси святой зъ Константинополя повертавъ до Гангры, города пафлагонійскаго, злобніи новатіаны засѣвши въ нѣкѣмъ увозѣ, ударили на него дручками и мечами и задали ему многіи раны, по чѣмъ скинули его съ высокаго берега въ дебрь надъ рѣкою. Святой вже ледви живой поѣдѣсь еще ѡчи и руки до неба и молился за ворогѣвъ своихъ. Жена же нѣкая аріанскоі ересы добила его ударомъ камня. Потѣмъ всѣ участники того убійства були ѡтъ злыхъ духѣвъ опанованіи и тяжко мученіи. Тѣло же святого лежало тамъ, где убійники его скрыли передъ своею утечою. Но еденъ рѣльникъ слышавши славословіе небесныхъ силъ, ѡткрывъ св. мощи, и житель Гангрскіи довѣдавшися о всѣмъ, що ся стало, прійшли и похоронили святого на мѣстѣ честнѣмъ. При гробѣ святого ищѣлилися его убійники, и дѣялися инші чудеса.

Поученіе. Безчисленне есть множество бѣдъ и противностей, которіи добрыхъ и злыхъ зарѣвно трафити могутъ. И едно на нихъ лѣкарство и средство есть терпѣливѣсть. „Терпѣнія имате потребу, да волю божу сотворше, пріймете ѡбѣтованіе“, мовить про то св. апостоль Павелъ.

Молитва. Возсіявъ есь въ мірѣ, святителю Ипатіе, чудеса просвѣщаючи вѣрныхъ и ученіемъ и житіемъ своимъ. Слава укрѣпившему тя Богу, слава вѣнчавшему тя и дѣющому тобою всѣмъ ищѣленія.

274. Смуты аріанскіі. Воспоминаніе на небѣ явившагося знамене честнаго креста. (Д. 7 мая.)

По смерти Константина Великаго (р. 337.) наступили его сыны, на востокъ Константій, а на западъ Константинъ II. и Константъ. Константинъ II. управляючи крайнимъ западомъ, бувъ незадоволений своимъ удѣломъ, ворвался въ Италію, котора належала до брата его Константа, и погибъ въ еднѣй спотычцѣ р. 340. Такимъ чиномъ Константъ зѣоставъ самодержцемъ запада римскаго, а его братъ Константій задоволься востокомъ. Константъ бувъ щирымъ католикомъ, а Константій здѣлавался приклонникомъ аріанъ. Дятого хоть по смерти Константина Великаго св. Аѡанасій и инші епископы католицкіи повернули зъ выгнанія, удалося есесвіанамъ въ Александріи для аріанѣвъ поставити своего епископа Писта, а самъ Евсевій Никомидійскій захвативъ въ Константинополѣ престоль св. Павла,

которого выбрали були католики по смерти епископа Александра (р. 340.) Св. Павелъ бувъ прогнанный ѳтъ цѣсаря Константія. Потѣмъ неспочиваючи евесвіаны, удавалися противъ св. Аѳанасію до императора Константія и до папы Юлія. Папа по ихъ желанію постановивъ въ половинѣ р. 341. торжествовати соборъ въ Римѣ для розсудженія ихъ жалобъ внесенныхъ противъ св. Аѳанасія. На соборъ приспѣвъ Аѳанасій и св. Павелъ и инші покривдженіи епископы. Но евесвіаны пѣдъ смѣшными вимѣвками ѳтказалися прійти на той соборъ и пѣдъ позоромъ посвященія новосозданой церкви въ Антіохіи держали тамъ соборище (р. 341.) и осудили Аѳанасія, которого мѣстце потѣмъ при помочи вѣйска занявъ ихъ приклонникъ епископъ Григорій. Соборъ въ Римѣ скликанный ѳтъ папы Юлія ѳтбүвса р. 341. По строгѣмъ изслѣдованю були выгнаңи епископы за невинныхъ узнаній. Въ то время умеръ Евсевій, усурпаторъ (самозванецъ) престола КПольского и нарѣдъ КПольскій на ново оголосивъ своимъ епископомъ св. Павла, а евесвіаны поставили соперникомъ ему Македонія. Македоній же, той самъ, що давъ имя еретикамъ противячимся науцѣ церкви о Св. Дусѣ, бувъ старый чоловѣкъ, который довго служивъ яко діаконъ або священникъ церкви Константинопольскѣй пѣдъ епископомъ Александромъ. Зъ ѳтти повстали въ городѣ частіи розрухи и кровавіи стычки народа на два таборы подѣленого. Коли императоръ Константіи, пробуваючи тогды въ Антіохіи, учувъ о тѣмъ забуреню народа, давъ приказъ Гермогену, енералу кавалеріи, щобы идучи въ ѳракію, по дорожѣ въ Константинополю выгнавъ Павла изъ церкви. Гермогенъ старався то выповнити; но зѣоставъ ѳтъ розъяреного народа КПольского убитый (р. 342.) Потѣмъ самъ императоръ прибувъ до Константинополя, но съ мятежниками обѣйшовся досытъ ласкаво; задоволився бо тымъ, що ѳтнявъ городу съ половину збѣжа даромъ доставляного изъ Египта, и що казавъ Павла прогнати, а Македонія полишити. Нарѣдъ же любячи дуже Павла, поставивъ его назадъ на его мѣстце заразъ по ѳтѣздѣ Константія. Императоръ же пробуваючи знову въ Антіохіи, давъ приказъ Филиппу, начальнику прибочной сторожѣ цѣсарскои, абы Павла прогнавъ зъ мѣста, а Македонію ѳтдавъ церковь. Велѣдствіе того приказу бувъ Павелъ (р. 343.) потайно до моря ѳтпровадженный и засланный въ Солунъ съ тымъ приказомъ, щобы не важився прійти въ стороны восточніи, но мѣгъ вступити до Иллирика и въ области по тамтѣй сторонѣ лежаңи, а Македоній съ Филиппомъ въ еднѣмъ повозѣ сидячи, бувъ завезенный до церкви. Нарѣдъ же сейчасъ наповнивъ церковь, бо такъ аріане, якъ католики найприлѣжнѣйше старалися ю заняти. Коли потѣмъ Фи-

липпъ съ Македоніемъ провожаніи воинами входили въ церковь, и мѣстця всѣмъ не ставало, воины думаючи, що нарѣдъ умышленно опираеся, начали ударяти мечами, такъ що погибло до 3150 особъ, едній убитій ѡтъ воиновъ, другіи удушеніи въ етиску. При такъ страшнѣмъ пролитію крови выйшовъ Македоній, якъ нѣкому нѣчого невинный, на престолъ епископекій. Аріаны здобувши тымъ чиномъ престольну церковь въ КПолю, держали ю близко 40 лѣтъ.¹⁾

Межи тымъ и католики старалися о поправленіе своєї долѣ. Св. Аѡанасій со слезами описавъ цѣсарю Константу бѣды, которіи наробили еретики на востоцѣ, и Константъ писавъ до Константія, жадаючи, щобы по примѣру своего отца скликали соборъ вселенскій. Понеже Константіи не мѣгъ ѡтмовно ѡтповѣсти, то въ осени р. 343 збѣшовся великій соборъ въ Сардицѣ въ Иллирику, который тревавъ до весны р. 344. Явилося тамъ около 170 епископовъ, зъ которыхъ 76 принадлежали до партіи евсевіанскои. Предсѣдателемъ бувъ Осій. Видячи евсевіаны на соборѣ тѣмъ порядокъ и страхъ божій, и що справа ихъ упаде, жаловалися заразы, що ихъ противники Аѡанасій, Павелъ и прочіи ѡтъ нихъ осужденіи припущеніи суть до собора яко епископы. Отцѣ мовили имъ на то, що Аѡанасій и прочіи осужденіи ѡтъ нихъ розрѣшеніи збѣтали на соборѣ Римскѣмъ. Евсевіаны же незадоволилися тымъ отрѣтомъ и убѣжали ночью изъ Сардики. Та утеча утвердила отцѣвъ въ пересвѣдченю о невинности ними осужденныхъ епископовъ, такъ що Аѡанасій, Павелъ, Маркеллъ, Асклепа и иншіи збѣтали оправданіи и возстановленіи, а проводиріи евсевіановъ обложени клятвою церковною, и тѣ, которыхъ надѣлили епископствами, оголошеніи интрузами (узурпаторами). Кромѣ того отцѣ въ Сардицѣ ухвалили рѣжніи правила карности церковнои, межи ними право апелляціи (ѡткликанеся) до епископа Римского. Но збѣглии епископы держали соборище въ Филиппополю, где осудили папу Юлія, епископа Осія и иншихъ, о чѣмъ заразы писали на веѣ стороны. Потѣмъ повстали замѣшательства въ церкви и гоненія на католиковъ. Напослѣдокъ Константъ зажадавъ ѡтъ Константія, щобы возстановивъ Аѡанасія и его товаришей прогнанныхъ и грозивъ Константію войною. Саміи евсевіаны не радили Константію опиратися, и ѡнъ призывавъ назадъ всѣхъ выгнанныхъ, именно Аѡанасія, епископа Александрійского, Павла Константинопольского, Маркелла Анкирского и Асклепу Газского (р. 346.) По поворотѣ св. Павла до КПоля, усурпаторъ его престола Маке-

¹⁾ Порѣв. Созом. III. 7. 8. 9.

доній усунулся до церкви, котору самъ въ Константинополю бувъ создавъ.

Р. 350. въ мѣсяцю сѣчню една підпора католикѡвъ цѣсарь Константъ бувъ убитый черезъ ворохобного Магнентія, который захвативъ западъ римскій. Тогда евсевіаны начали знову підбурювати Константія противъ Аѳанасія и католикѡвъ. Маркеллъ зѡставъ прогнанъ зъ Анкиры. Св. Павелъ заточень бувъ зъ КПоля до Месопотаміѣ въ ланцухахъ, а зъ ѡттамъ въ Емесеу до Сиріѣ и наконецъ замучень въ Кукусѣ въ пусткахъ горы Тавра. На мѣстце его вступивъ Македоній, который при помочи епарха Филиппа начавъ страшно лютитися противъ католикамъ. Тогда св. Маркіанъ и Мартирій понесли смерть мученичу. Въ тоже время злучилися заключеніе и смерть св. Луки въ Адріанополю и осужденіе св. Феодула и Олимпія. Битва підъ Мурсою, въ которѡй Магнентій зѡставъ пораженный, дала способнѡсть аріанамъ утвердитися въ ласцѣ Константія и новій бѣды навести на церковь Христову.

До образа сумныхъ оныхъ временъ належитъ приложити и то, що ѡтъ р. 340 черезъ 40 лѣтъ лютилося страшне гоненіе на христіанъ въ Персіи и що по смерти Константія ѡтъ р. 361 до р. 363, Юліанъ ѡтступникъ мавъ ѡтновити гоненіе христіанъ въ государствѣ римскѡмъ.

Въ такъ тяжкѡй добѣ въ царство Константія, р. 351, дня 7. мая, въ время св. Пятдесятницѣ, коли въ Іерусалимѣ по смерти св. Максима св. Кириллъ управлявъ церквію, явивъ Господь Богъ надъ Іерусалимомъ великій крестъ изъ свѣтла утвореный. О тѡмъ свѣдчитъ самъ св. Кириллъ въ посланію къ Константію. Явленіе началось коло 9. години рано и треваючи бѡльше годинъ, було видѣне ѡтъ всѣхъ христіанъ и поганъ и жидѡвъ въ Іерусалимѣ. Вѣрніи спѣвши заразъ до церкви воздати славу Христу Спасителю. Бувъ то великій крестъ зъ такъ ясного свѣтла, що сонце не могло его здѣлати невидимымъ. Простирався же ѡтъ горы Калваріѣ до горы оливной, т. е. по свѣдоцтву Созомена (IV. 5) на 15 стадій (милю и три чверти) и бувъ ѡповѣдно тѡй довготѣ широкій. Созомень пише, що то знаменіе дуже многихъ поганъ и жидѡвъ навернуло ко Христу. Знаменіе то указовало истину религіѣ христіаньскои и предвѣщало церкви католицкѡй тяжкій бѣды ѡтъ еретикѡвъ и поганъ и побѣду, котору церковь мала во всѣхъ гоненіяхъ надходячихъ ѡтнести черезъ наслѣдованіе Христа Спасителя.

Поученіе. <Невѣрніи, которіи нарочно противятся евангелію, не мають спокою; бо предають свою судьбу самому припадку. Если есть вѣчне щастье, зрѣкаются его; если есть вѣчне нещастье,

очивисто vystавляються на оно. И еретики, которі религію собѣ по своему разуму урабляютъ, якъ аріане, не мають спокою; бо чоловікъ оставивши простоту вѣры, запутуєся въ блуды и противорѣчія, такъ що самъ съ собою не згаджаєся. Щасливіи суть ті, що невидѣвши Христа, вѣрують въ Него и мовять Ему: „Господь и Богъ мой“. Вѣра ставляє ихъ разуму спасительнй границѣ, обмежаючи всѣ ихъ розумованя единою засадою тою, що такъ Богъ обявивъ, и церковь до вѣрованя предкладає. Вѣра хоронить ихъ ѳъ непостоянности, ѳъ ложы и заблужденія; бо Богъ не може ошукати и не може помылитися. >

Молитва. Якъ въ раи дерево живота всадивъ єсь, Христе, такъ побѣдотворный крестъ Твѣй свѣтовидно возсіявъ єсь надъ городомъ Іерусалимомъ, оскаржаючи невѣріє безбожныхъ, и наставляючи насъ дорогою вѣры къ незаходячому свѣту и ко миру всякъ умъ перевысшаючому.

275. Св. мученики и нотари Маркіанъ и Мартирій.

(Д. 25. жовтня.)

Коли Македоній по усуненю св. Павла узрѣвся паномъ церкви Константинопольскою, здвигъ противъ католикамъ страшне гоненіє. Пѣсля Сократа и Созомена начавъ ѳнь заразъ виганяти католикѡвъ изъ городѡвъ и церквій. Щобы присиловати ихъ до общенія съ нимъ, употребляно всѣхъ родѡвъ мученя и казній. Еднымъ забирано маетки, другихъ виганяно въ заточеніє, декотрыхъ патиновано розпаленымъ желѣзомъ на чолѣ. Рѣжніи особы умирали на мучилищахъ, другіи, коли ихъ выпроваджано на заточеніє. Инші були казнені смертію. До тыхъ, которі смертію казнені зѡстали, належитъ иподіаконъ Мартирій и чтець пѣвецъ Маркіанъ. Они були нотариами (секретарями) и домашними св. Павла; длятого оскаржено ихъ, що пробуваючи съ Павломъ, пѡдбурили нарѡдъ и споводовали замордованье Ермогена. Святіи великодушно приняли смерть, на котору ихъ засуджено. (Созом. IV. 3.)

Пѣсля миней святіи наші претерпѣли ѳъ префекта преторіѣ Филиппа пытки и заключеніє въ темниці, где позбавлені свѣтла сонѣчного голодомъ и холодомъ мучені були. Наконецъ выпроваджені на судъ, намавляніи були, приняти ересь аріанску. Понеже не ѳтступили ѳъ католическою вѣры, були осуждені на смерть и за мѣстомъ мечемъ посѣчені.

По свѣдоцтву Созомена святін похоронені були на мѣстѣ передъ стѣнами города, де казнено зброднярей; но Богъ прославивъ ихъ чудами. Длятого св. Іоаннъ Златоустъ, который пѣзифише бувъ епископомъ КПолюскимъ, нехотячи имъ ѳтмовити почестій мученичества, коли самъ Богъ ихъ чудами почтивъ, начавъ будовати надъ гробомъ ихъ церковь, котору окѣнчивъ наслѣдникъ Златоуста Сининій.

Маркіанъ малюеся яко старецъ бородатый, а Мартирій яко юноша, оба въ мірскихъ одежахъ.

Акта ихъ ѳтъ Метафраста можна читати у Сурія и у Болландистѡвъ пѡдъ днемъ 25 жовтня. Суть досыть обширній, но не содержатъ ничего бѡльше, якъ тутъ подано изъ Созомена и миней.

По такихъ справкахъ Македоній загадавъ рушити трумну Константина В. зъ церкви св. Апостолѡвъ, котора передъ 20 лѣтами посѣбно збудована самымъ Константиномъ, потребовала репараціѣ. И що помысливъ, выповнивъ помимо оппозиціѣ великои части народа, казавши тѣло Константина перенести до церкви св. м. Акакія (пострадавшего въ царство Максиміана Галерія.) Коли же нарѡдъ услышавъ, що мощи перенесені суть до тои церкви, збѣглося до неи множество народа, и повстала суперечка межи одобряющими поступъ и осуждающими. Ѳтъ слѡвъ прійшло до бійки и великого пролитія крови. Константию же, который бавивъ на западѣ, дуже неподобалася дерзѡсть Македонія, що безъ его призволеня рушивъ тѣло его отця. Длятого прибувши р. 359. до КПоля, усунувъ спарха Филиппа и казавъ зложити съ достоинства Македонія.

Молитва. Яко два свѣтильнии свѣтла просвѣщае всю землю божественными свѣтлостями страданій вашихъ, Маркіане мудрый и Мартиріе, тьму морочнои ереси аріевои ѳтганяючи и вѣрныхъ къ наслѣдованю Христа Бога наставляючи. По погребенію вашѡмъ исцѣляете недуги приходячихъ къ вамъ съ вѣрою и завше съ Христомъ жиючи, о насъ Того молитє, спасти душѣ нашѣ.

276. Св. Павелъ, архіепископъ Константинопольскій, исповѣдникъ. (Д. 6. листопада.)

Пѣсля миней Павелъ походивъ зъ Солуня и бувъ нотаріємъ архіепископа Александра, діакономъ церкви Константинопольскои. Созоменъ (Ш. 3) пише, що св. Александеръ передъ смертію запытанъ бувъ ѳтъ клирикѡвъ о наслѣднику, и що ѳповѣвъ имъ тѣ слова: „Если шукаете мужа побожного и здѡбного до научаня, то

маете Павла; если же волите оборотного чоловіка и здѣбного до пересправъ съ судіями, то такимъ есть Македоній“. — Коли церковь КПольска була занепокоена ѳтъ аріанѳвъ, ихъ сторонникъ Евсевій Никомидійскій справивъ, що Константинъ Великій вигнавъ Павла до Понта (около 336 р.) То по свѣдоцтву св. Аѳанасія. Но недовго потѳмъ умеръ Константинъ В., и св. Павелъ вернувши зъ вигнаня, зѳставъ епископомъ по смерти Александра р. 340. Тогды повставъ въ КПолю великій розрухъ; бо аріаны противилися Павлу всѳми силами и хотѳли имѳти Македонія епископомъ. Длѳтого цѳсаръ Константій прибувши въ городъ КПоль, скликавъ соборъ епископѳвъ аріаньскихъ. Св. Павелъ бувъ на тѳмъ соборѳ зложеный и мусѳвъ уступити зъ Константинополя, а его мѳсце занявъ Евсевій Никомидійскій. Осужденый же Павелъ удався до Рима, где заставъ св. Аѳанасія также ѳтъ престола прогнаного. Оба шукаючи справедливости въ Римѳ, зѳстали на тамошнѳмъ соборѳ оправданѳ (р. 341.) и при посередництвѳ цѳсаря Константа повернули на престолы свои. Св. Павелъ бувъ востановлений на престолѳ своѳмъ р. 341. по смерти усурпатора Евсевія ходатайствомъ Константа, повагою папы Юлія и ревнованьемъ народа КПольского. Но аріаны спротивившися, оголосили своимъ епископомъ Македонія. Той выбѳръ ихъ справивъ въ КПолю великій розрухъ, въ которѳмъ енераль кавалеріѳ Гермогенъ маючи приказъ прогнати Павла, бувъ ѳтъ розъяреной черни въ своѳмъ мешканю схватаный, убитый и шнуромъ волоченый по мѳстѳ (р. 342.) Коли цѳсаръ Константій, пробуваючи въ Антіохіи, о тѳмъ слышавъ, ѳтправився сейчасъ въ КПоль и прибувши борзо до того города черезъ хутку змѳну коней, ласкаво обѳйшовся съ народомъ, который плачучи и благаючи выйшовъ ему на встрѳчу; но обернувши Константій гнѳвъ свѳй на Павла и Македонія, Павла велѳвъ прогнати, а Македонія нѳ утвердивъ на престолѳ нѳ скасовавъ, но полишивши его въ Константинополю, ѳтѳхавъ до Антіохіѳ. Св. Аѳанасій пише, що св. Павелъ пѳдъ Константіемъ заточенъ бувъ въ ланцухахъ въ Синѳеру до Месопотаміѳ, а зъ ѳттамъ въ Емесу до Сиріѳ. Може бути, що то заточеніе збулося въ се время, и що св. Павелъ бѳжавъ зъ Емесы. Досыть намъ знати изъ Созомена, що по забуреню Константинополя, которе закѳнчилось смертію Гермогена, Аѳанасій, Павелъ и инші вигнанѳ епископы пріѳшли въ Римъ, були ѳтъ Папы Юлія оправданѳ и съ увѳрительными письмами на востокъ до церквѳй своихъ ѳтосланѳ. Нарѳдъ Константинопольскій принявъ св. Павла повертаючого съ письмомъ папы дуже радостно. Но аріаны

пѣдбурили Константія противъ Павла за Македоніемъ, который держався въ еднѣй церкви въ Константинополю; и Константій приказавъ начальнику своєї гвардіи Филиппу, абы прогнавъ Павла и установивъ на его мѣстѣ Македонія. Велѣдствіе того приказа бувъ св. Павелъ тихцемъ выпровадженный изъ города и засланъ въ Солунь, абы не повертавъ бѣльше на востокъ, а Македоній засѣвъ на его престолѣ не безъ великой журбы за страшне кровопролитіе, которе справили воины при способности его введенія въ престольну церковь мѣжь народомъ (р. 343.)

Потѣмъ скликанъ бувъ соборъ Сардикійскій, который оправдавъ и возстановивъ Аѳанасія, Павла и иныхъ выгнанныхъ православныхъ епископѣвъ. Познѣйше цѣсарь Константъ убѣдивъ Константія ѳддати каждому зъ нихъ свою его церковь. Св. Павелъ повернувъ отже на своѣй престолѣ, и его соперникъ Македоній уступивъ ему, задовольяючися еодною церквію (р. 346.) Потѣмъ управлявъ св. Павелъ спокѣйно церквію КПольскою. Но р. 350 по смерти цѣсаря Константа велѣвъ Константій послати св. Павла на выгнанье. Тогда бувъ св. нашъ злapanый и заведеный въ Кукусъ армянскій, где забѣнчивъ житье. „Чи недугою, чи насиліемъ утративъ житье,“ пише Созомень, „я не знаю; но еще и теперъ говорятъ, що македоніаны удусили его шнуромъ“. (Соз. IV. 2.) Но св. Аѳанасій выразно пише, що еретики казали св. Павла удусити, до чого послуживъ имъ яко катъ спархъ Филиппъ. Пѣсля гр. миней св. Павелъ бувъ удавленъ своимъ омофоромъ, якъ здаеся въ листопадѣ р. 350. Такъ справилися аріаны съ еднымъ изъ отличныхъ поборникѣвъ истинной вѣры.

Мощи св. Павла перенесено до Анкиры, а зъ ѳттамъ въ КПоль, где положеній зѣстали въ церкви, которую создавъ бувъ Македоній еще передъ тымъ, якъ уеурповавъ епископство. Перенесенье то збулося въ мѣсяцю серпню р. 371. Теперъ почивають мощи св. Павла въ Венеціи, въ церкви св. Лаврентія ¹⁾).

Поученіе. Нема для безбожного покою. Хоть сяде на славетнѣмъ престолѣ, лютая журба сѣдае съ нимъ. Если же подавить свое сумлѣнье, то мае спокѣй въ грѣсѣ, который есть тяжшимъ ѳтъ всякого неспокою; бо приносить ему закаменѣлость и дѣлае покуту неможливою. Правдивый покѣй, постоянный и незмѣнный мають тѣмъ, которіи любятъ Бога и выповняють его заповѣди. Бо противности, смутки, гоненія, оскорбленія чести и страты маетки, хоть

*) См. Acta SS. Junii II. d. 7. pag. 37.

бѣтнимають намъ власть и силу доброе на хвалу божу творити, по-
звалають однакъ для Бога терпѣти и Бога хвалити.

Молитва. Преподобный отче Павле, добродѣтелию одѣявшись,
мужественно поборовъ есѣ всяку бѣсовску и варварску супротивну
силу и вѣрою укрѣпленъ, утвердивъ есѣ стадо твое во исповѣданю
пресв. Троицы. Дятого молися, щобы въ мирѣ божѣмъ хоронилися
душѣ нашѣ.

277. Св. отецъ нашъ Аѳанасій Великій, патріархъ Алексан- дрійскій. (Д. 2. мая.)

I. Молодѣсть Аѳанасія и вывышенъе на престолѣ епископскій.

Понеже житіе сего святого бѣтъ Метафраста ¹⁾ мало достовѣрне
есть, то занимаемъ исторію св. Аѳанасія изъ дѣлъ св. Григорія На-
зіанзскаго и изъ историкѣвъ Руфина, Θεодорита, Сократа, Созомена
и изъ розсѣдѣвъ новшихъ авторѣвъ. Св. Аѳанасій уродился въ Але-
ксандріи около 298. р. бѣтъ благородныхъ и богатыхъ христіанскихъ
родичей. Въ своѣмъ родимѣмъ мѣстѣ усвоивъ си бѣтъ обширне обра-
зованъе обнимающе богословіе и мірскіи науки. Вчасно звернувъ бѣтъ
на себе увагу епископа Александрійскаго Александра, который зро-
бивъ его своимъ секретаремъ и р. 319. посвятивъ его на діакона
або, якъ Θεодоритъ называе, архидіакона. Въ тѣмъ чинѣ здѣлався
Аѳанасій помѣчникомъ епископа Александра найперше противъ Ме-
летію, епископу Ликопольскому, который за рѣжніи проступки осу-
джений, бѣтъдѣвшись бѣтъ церкви Александрійской и ширивъ роздоръ
въ Африцѣ. Потѣмъ помагавъ Аѳанасій Александру противъ ересе-
начальнику Арію. Въ борбѣ съ Аріемъ Аѳанасій показався отлич-
нымъ подвижникомъ; бо бѣтъ ранной молодости занимався такъ при-
лѣжно розмышленіемъ св. писма обохъ завѣтовъ, що усвоивъ собѣ
досконале знаніе св. книжокъ. Бѣтъ посядавъ дары природы и ла-
ски ко повоеваню аріанизма, найхитрѣйшою ересею, котору ширили
оборотніи достойники церковніи пѣтъ покровительствомъ мірскихъ
властій. Особенно посядавъ святой нашъ все проникающе быстрѣсть
ума, незрѣвану прозорливѣсть, глубокою покору, мудру привѣтли-
вѣсть и неустрашену крѣпость духа, въ которой славою своею ува-

*) Sur. 2. Maji.

жавъ за Ісуса наставляти голову свою и дати житье. Длятого взявъ его съ собою Александеръ на соборъ Никейскій и маючи его все побѣчь себе цѣнивъ высоко его раду и помѣчь. По свѣдоцтву св. Григорія Насіанзского, Аѳанасій такъ ѳтзначався въ Никеи, що являвся першою особою собора. Его быстроуміємъ и ревностію зѳстали ѳткрытіи всѣ хитрости Арія и приклонникѳвъ тогоже. Длятого аріаны повзяли до него велику ненависть, котора усилилася дуже, коли вийшовъ на престолъ патріаршескій въ Александріи. Александеръ бо умираючи, вzywавъ его пророчимъ духомъ за наслѣдника своего, и дѣйствию вкоротцѣ по смѣрти Александра желаніємъ народа Александрійского бувъ ѳнъ принужденый посвятитися на епископа Александрійского д 18. сѣчня р. 328. Тогды рѣкъ Духъ Святый до св. Пахомія: „Я постановивъ Аѳанасія, щобы бувъ стовпомъ и лѣхтарнею церкви; ѳнъ буде мати много терпѣти тѣснотъ и клеветъ ѳтъ людій за оборону вѣры и побожности; но укрѣплений Ісусомъ Христомъ поконае всѣ противности и покусы и буде голосити церкви истину евангелія“.

II. Поведеніе епископске св. Аѳанасія и перше его заточеніе.

Після опису св. Григорія Назіанзского, поведеніе епископске св. Аѳанасія було во всѣмъ превосходне. „Неутомимый въ чуваню и спѣваню псалмѳвъ постивъ и молився мовъ безтѣлесный; бувъ покровителемъ всѣхъ утрапленыхъ, чоломъ мѣднымъ напротивъ гордыхъ и вельможъ, ѳтцемъ привѣтнымъ для покѳрныхъ. Дѣвицѣ почитали его яко посередника своего звязку съ Ісусомъ Христомъ, жены замужніи яко учителя мѣрности, пустынники яко провѳдника до царства небесного, свѣтскіи люди яко законоположителя, убогіи яко щедрого подателя потрѣбныхъ рѣчий, богатіи яко сторожа ихъ дѳбрь“. Князѣ земскіи, пише Руфинъ, повстали на его згубу, народы и царства зробили заговоръ противъ нему, арміѣ ополчилися на него; но ничего не вдѣяли; ѳнъ самъ стоявъ противъ всѣмъ, маючи помочника и покровителя Бога.

Перву способѳнѳсть до переслѣдованя Аѳанасія давъ ворогамъ божества Христова поворотъ Арія. Бо ото около р. 330. Константинъ Великій на просьбы своей сестры Констанціѣ, позволивъ Арію повернути до отчины. Съ Аріємъ повернули такожъ аріанскіи епископы Евсевій Никомидійскій и Ѳеогнисъ Никейскій, которіи недовго по соборъ Никейскѳмъ за ворохобніи начинанія прогнаніи були. Укрѣ-

плєні потѣмъ аріаны старалися заразы пѣметити на католицкихъ епископахъ, а ересеначальникъ Аріѳ жадавъ, абы повернувши въ Александрію, бувъ тамъ принятъ въ общеніе церковне. Аѳанасій же знаючи, що Аріѳ не ѳтрѣкса еще своего лжеученія, не хотѣвъ его до церкви принять. Тогда пріѳтелѳ Аріѳ уняли собѣ цѣсаря Константина въ той способъ, що грознымъ посланіемъ затребовавъ ѳтъ Аѳанасія, абы принявъ Аріѳ въ общеніе церковне. Но Аѳанасій пояснивъ цѣлу справу, и императоръ задовольнився тымъ поясненіемъ, не наставлявъ дальше на пріѳтіе Аріѳ. — Приверженцѣ же Аріѳ въ главѣ маючи Евсевія Никомидійскаго, соединили ся съ мелетіанами и начали разомъ чернити Аѳанасія передъ императоромъ, приписуючи св. епископу рѣжніи проступки. Но Аѳанасій оправдався совершенно, и многіи изъ его противникѣвъ въ Египтъ встыдомъ покрытіи упокорилися и повернули до общенія церкви. Потѣмъ посѣщавъ св. Аѳанасій церкви собѣ пѣдданіѳ. Коли пріѳшовъ до Табенны, где св. Пахомій управлявъ великимъ числомъ монахѣвъ, вышли всѣ св. пустынники съ св. Пахоміемъ ему на встрѣчу, сѣѳваючи псалмы и пѣсни и принимаючи его радостно яко великаго Святителя и исповѣдника. Тымже временемъ аріаны ѳтотхнувши трохи, знову обернули всѣ оружія логи и злости противъ Аѳанасію и такъ довго клеветали на него передъ Константиномъ, доки императоръ не призволивъ на созваніе собора епископѣвъ восточныхъ, щобы судити Аѳанасія. Соборъ згромадився въ Кесаріѳ палестинскѣѳ р. 334., а слѣдующаго року перенѣсся до Тира, где вороги Аѳанасія, маючи по своѣѳ сторонѣ комита и на заволанье воинѣвъ и катѣвъ, осудили Аѳанасія на пѣдставѣ ложій и клеветъ, хотъ святыѳ съ властивымъ си быстроуміемъ всѣ закиды и скарги противникѣвъ опрокинуть и смѣшными показавъ. Потѣмъ св. Аѳанасій судномъ утѣкаючи зъ Тира, прибувъ до Константинополя, где виѣсъ жалобу до цѣсаря Константина противъ несправедливому выроку непріѳтелей своихъ. Константинъ постановляючи наново розсудити его справу, завозвавъ до Константинополя его противникѣвъ. Они же не теряючи надѣѳ, выслали ѳтъ себе въ КПолю посланникѣвъ, которіѳ явившися очернили Аѳанасія, що грозивъ на збытки цѣсарю остановить пересылку збѣжа зъ Александріѳ до КПоля. Цѣсарь ѳтъ давна зле розположенъ противъ Аѳанасію увѣривъ имъ, коли ихъ проводирѣ Евсевій Никомидійскій слезы и извиненія святаго збивавъ клятвеннымъ освѣдченіемъ, що Аѳанасій хотѣвъ то зробити и має на то силу и способы. Вслѣдствіе такихъ клеветъ Константинъ осудивъ Аѳанасія яко чоловіка осужденаго еднымъ соборомъ и возмутителя покою церковнаго въ Галлію на вигнанье, и святыѳ усту-

паючи ворогамъ (около р. 335.), усунувся до Тревира, где пробувавъ два лѣта и 4 мѣсяцѣ. Та кара була ласкою для св. Аѳанасія, бо взяла его зъ посередѣ скаженихъ ворогѣвъ, межи которыми не бувъ и житя певный. Коли святой нашъ прибувъ до Галліѣ, Константинъ, сынъ Константина Великого и кесарь, принявъ его въ Тревирѣ добре и щедро подававъ ему все потрѣбне до утриманя. И епископъ тамошній св. Максиминъ оказовавъ ему велику пріязнь. Межи тымъ Константинъ Великій не позволивъ обсадити престолъ епископскій въ Александрію, и церковь Александрійска, вѣрна Аѳанасію, рѣшительно противилися принятію Арія до общенія церковного ажъ до нещасной смерти того ересеначальника и въ молитвахъ своихъ къ Богу просила повороту своего Пастыря. Великій пустынникъ Антоній бѣльше разъ писавъ до цѣсаря Константина за св. Аѳанасія и заклинавъ цѣсаря на все, абы не вѣривъ клеветамъ аріанѣвъ и мелетіанѣвъ и освободивъ Аѳанасія. Но ті письма не мали пожаданого успѣха. Константинъ В. ажъ р. 337., коли тяжко занедававъ, велѣвъ призвати Аѳанасія назадъ на престолъ епископскій въ Александрію. По смерти же Константина В. пріяли царство три сыны его, середущій Константій на востоцѣ, найстаршій Константинъ на крайнѣмъ западѣ, наймолодшій Константъ въ Италію, Иллирику, Македонію, Грецію, Критъ, Сицилію, Сардинію и въ восточныхъ частяхъ Африки. Святой Аѳанасій маючи покровителя цѣсаря Константина, здужавъ ажъ въ половинѣ 338. р. оставити Тревиръ и удалися до Египта.

III. Вторе кѣлькалѣтне заточеніе св. Аѳанасія и его поворотъ въ Александрію и торжество побѣды.

Коли св. Аѳанасій повернувъ до Египта, найшовъ церковь Александрійску нетерпѣливо ожидаючи его прибутя. Его поворотъ наповнивъ всѣхъ епископѣвъ египетскихъ искренною радостію. Но радѣсть въ Египтѣ не тревала довго. Бо евсеіане не погодилися съ фактомъ возстановленя Аѳанасія. Они жаловалися, що осужденный ѡтъ нихъ на соборѣ въ Тирѣ Аѳанасій важився повернути на престолъ безъ розрѣшенія епископѣвъ на соборѣ, закидали Аѳанасію рѣзніи проступки, назначили на престолъ епископскій въ Александрію нѣкого Писта и послали до Папы Юлія въ Римъ ѡпоручникѣвъ, абы позыскати собѣ Папу. Папа приставъ на скликанье собора и вызвавъ на соборъ якъ Аѳанасія, такъ и его противникѣвъ. Аѳанасій послѣдуючи сему вызваню, прибувъ въ Римъ р. 339. По

его противники дали ему тамъ пѣвтора року на себе чекати. Межи тымъ погибъ Константинъ II, покровитель Аѳанасія, и царство римске роздѣлили межи себе Константинъ на западъ и Константій на востоцѣ (р. 340.) Евсевіаны же пользуячися ласкою Константія, начали проганяти епископѣвъ католицкихъ. А коли папа приговорився въ тѣй справѣ на соборъ пѣдъ своимъ управленіемъ, собралися евсевіаны самовѣльно въ Антиохіи 341. р., судили справу Аѳанасія въ притомности прихильного собѣ цѣсаря Константія и зложивши Аѳанасія, вмѣсто избраного разъ Писта обрали Григорія каппадокійского на епископа Александріѣ. Въ тоже время св. Аѳанасій опустилвъ Римъ и прійшовъ въ Александрію на время св. поста и празникъ Пасхи и мавъ утѣху собрати тамъ до ста епископѣвъ Египта, Фиванды, Либіѣ, которіѣ узнали невинность своего патріарха и написали о тѣмъ окружне писаніе до всѣхъ епископѣвъ. Но несподѣвано префектъ Египта казавъ публично прибитіи едиктъ, которымъ оголосивъ, що нѣкій Григорій зъ Каппадокіѣ приходитъ зѣ двору цѣсарского, щобы заняти мѣстце Аѳанасія. И дѣйстно небавомъ прійшовъ Григорій зъ Антиохіѣ и при помочи войска старався опановати церкви Александрійскіи. Въ церкви св. Квирина священіи дѣвицѣ були одертіи и приведеніи въ опаснѣсть смерти; пустинники були копаніи ногами и на смерть топтаніи. Рѣжніи особы зъ клиру и народа потерпѣли тяжкіи кривды, и декоторіи велѣдствіе тяжкого ушкодження померли. Погане и жидаи находячіи ся межи мотлохомъ обезчестили страшно церковь и крестильницю, а Григорій въ нагороду за свою побѣду ѣдававъ имъ въ добычу все, що въ церкви цѣнного находилося. Потѣмъ аріаны причинили въ самъ великій страстный тыждень еще окрутѣйшіи насилія. Якъ иногды Каяфа и Пилать заговоръ зробили на Господа и Христа Его въ пятокъ: такъ и подражателѣ ихъ Григорій и правитель съ множествомъ поганъ въ Великій Пятокъ напали на одну церковь въ Александріи, и за слышаніи протесты оскорбленого народа много знатныхъ особъ обоого пола зъ народа були схватаніи, публично хлостаніи и увязненіи. Дальше въ самъ пресвѣтлый день Пасхи увязнено бѣльше католикѣвъ, абы перемѣнити имъ день радости въ день слѣзъ, бо аріаньскій Григорій не мѣгъ почтити день, въ который Господь всѣхъ увѣльнивъ насъ ѣтъ вязѣвъ смерти и новую жизнь намъ даровавъ. Аѳанасій же видячи такіи насилія, при особлившій помочи божій бѣжавъ ѣтъ нехибнои смерти и ѣтѣйшовъ въ Римъ. Вчасно же выславъ до всѣхъ православныхъ епископѣвъ окружное писъмо, въ которѣмъ описуе бѣды нанесеніи аріанами церкви, такъ якъ тутъ представленіи суть, и просить епископѣвъ, щобы хоронилися общенія

съ виновниками тыхъ насилій и черезъ то побудили ихъ хоть до пѣздного покаянiя. — Недовго потѣмъ, якъ прибувъ св. Аѳанасiй до Рима, собралосѣ тамъ выше 50 епископѣвъ, которiй узнали Аѳанасiя невиннымъ. Папа же Юлiй на жалобы есесвiанѣвъ написавъ до нихъ превосходне посланiе, которе есть красною оборонною бѣсѣдою о Аѳанасiю. Кромѣ того розсудивъ папа справу св. Павла и иншихъ прогнанныхъ епископѣвъ, и видѣчи ихъ правотѣрибѣсть, каждому ѳтдавъ назадъ его церковь. Тогда Аѳанасiй и Павелъ прiяли назадъ свои церкви (р. 341.) Въ то бо время умеръ Евсевiй захватившiй престолъ св. Павла въ Константинополѣ. Но коли тамъ же католики возстановили св. Павла на епископство, а арианы обрали си Македонiя, повставъ розрухъ въ которѣмъ погибъ енераль Ермогенъ. Константiй велѣвъ для того св. Павла знову прогнати зъ города, а полишивъ Македонiя. Прогнанный же св. Павелъ удався въ Римъ и небавомъ повернувши до Константинополя съ увѣрительнымъ писъмомъ папы, бувъ съ радостiю ѳтъ народа прiятый. Тогда знову клеветали арианы передъ Константiемъ на осужденныхъ ѳтъ себе епископѣвъ и справили то, що св. Павелъ зѣставъ засланъ въ Солунь, а св. Аѳанасiй выбавившися утечою, крывѣя прилѣжно, бо императоръ грозивъ ему смертiю. Потѣмъ призванъ ѳтъ папы удався назадъ до Рима. И якъ папа Юлiй, такъ Аѳанасiй просили цѣсаря Константа о скликанъ великого собора епископѣвъ, чтобы таму положить насилiамъ арианѣвъ. Велѣдствiе того писавъ Константъ до брата Константiя, и скликано р. 343 соборъ до Сардики (Софiѣ въ Болгарiи.) Коли тутъ арианы видѣли, що не ма для нихъ надѣѣ успѣха, уйшли до Филиппополя, где осудили папу Юлiя, Аѳанасiя, Осiя и иншихъ католическихъ епископѣвъ. Въ Сардицѣ же собранiй епископы немѣшаючисѣ ѳтступленъмъ есесвiанѣвъ, розважили справу Аѳанасiя и иншихъ есесвiанами осужденныхъ епископѣвъ, признали тыхъ же невинибѣсть и ѳтлучили ѳтъ церкви знатнѣйшихъ епископѣвъ арианскихъ. Потѣмъ жадавъ Константъ ѳтъ Константiя, абы выповнивъ рѣшенiя собору Сардикiйского и грозивъ на випадокъ непослуху вѣйною. Константiй же заклопотанный вѣйною съ Персами по совѣту самыхъ есесвiанѣвъ писъменно призавъ назадъ св. Аѳанасiя, св. Павла и иншихъ прогнанныхъ епископѣвъ (344.) До того побудила его не мало збродня Стефана, арианского епископа въ Антиѳохiи. Той бо желаючи пѣмститися на двохъ епископахъ собора Сардикiйского, которiй прибули въ Антиѳохiю съ писъмомъ Константа до Константiя, наймивъ черезъ своихъ клирикѣвъ едну безвѣстыдницю и постаравѣя о то, що впроваджена зѣстала до ихъ спальнѣ. Коли же сiя думаючи, що узритъ якого юношу по-

хотника, несподѣвано обачила поважного старця епископа, строжилася такъ, що наробила крику и уможливила судіямъ по нитцѣ дойти до цѣлого клубка интригъ аріанскихъ. Пѣзнѣйше умеръ аріанскій епископъ Григорій, соперникъ Аѳанасія, по чомъ Константій написавъ еще три почительніи листы до Аѳанасія. Маючи такі запевненія прихильности Аѳанасій, удався зъ Аквилеѣ до Константа въ Галлію, а зъ ѳтамъ до папы въ Римъ и попрощавшись, ѳправився въ Антіохію до Константія, который пріявъ его со знаками жичливости и потверджаючи присягою свои ѳбѣтницѣ, ѳтѣславъ его до Александріѣ. Закимъ же Аѳанасій ѳправився до Александріѣ, просивъ его Константій, абы зъ вдячности къ нему (императору) ѳтступивъ въ Александріи аріанамъ одну церковь. „Дуже радо,“ ѳповѣвъ императору Аѳанасій, „но понеже тутъ въ Антіохіи (по вигнаню Евстаѳія) католики съ которыми сообщаются, не мають жадной церкви, то прошу ѳтъ твоєї императорской милости подѣбного благодѣянія для нихъ, щобы аріаны ѳтступили имъ одну церковь.“ Константій найшовъ тое жаданье дуже справедливымъ. Но евсевіаны, которыхъ епископомъ въ Антіохіи по зложеню негѣдного Стефана бувъ тогды Леонтій, розважили, що една церковь въ Александріи при пастырскѣй чуйности такого Аѳанасія ничего имъ не поможе; нехотячи ѳтже католикамъ въ Антіохіи ѳтступити и одной церкви, не журилися бѣльше потребою своихъ единовѣрцѣвъ въ Александріи. Св. Аѳанасій ѳтже повертавъ въ спокою до Александріи. По дорожѣ прійшовъ въ Іерусалимъ. Тамъ принявъ его св. епископъ Максимъ дуже добре и згромадивъ въ его справѣ соборъ епископѣвъ, который узнали его правовѣрнымъ и написали почительне о нѣмъ посланіе до церкви Александрійской и до епископѣвъ египетскихъ. За то гнѣвалися евсевіаны безмѣрно на св. Максима. — Року 346. дня 21. жовтня торжествовавъ св. Аѳанасій вхѣдъ свѣй въ Александрію. Нарѣдъ упорядкований по поламъ, вѣку и профессіи двигався на его встрѣчу дорогою одного дня якъ рѣка плодотворна, которая спокѣйно точить свои пурты. Цѣлый городъ ночью сіявъ проявами общої радости. Неописана радѣсть водворилася въ Александріи, где епископы и народы зъ цѣлого Египта сходячися, тѣшилися не тѣлько поворотомъ св. патріарха своего, но и тымъ, що освобѣдивъ ихъ ѳтъ тяжкого ярма еретикѣвъ. Тогды зъ вдячности къ Богу повстало такъ святе ревнованье, що каждая родина и всякій дѣмъ бувъ церквію набоженства и молитвы. Дѣвци на выданю посвящали Христу свое дѣвство, юноши рѣшались провадити житье пустынное. Сироты и вдовицѣ ѳтъ любви стѣкающагося народа були приодѣяні и

насыченій. Епископы тиснули ся до Аѳанасія то съ выразами радости и почитаня, то съ извиненіями о прошлѣмъ своѣмъ поступанію и съ просьбами о пріязнь и общеніе на будуче. Пѣзнійше нѣкій Аммонъ заохоченый проповѣдію св. Аѳанасія постановивъ зѣстати монахомъ и усунувся до Табенны, гдѣ заложенный бувъ монастырь черезъ св. Пахомія, которымъ по смерти Пахомія св. Ѳеодоръ управлявъ. Аммонъ провѣвъ тамъ три лѣта пѣдъ св. Ѳеодоромъ и довѣдався бѣтъ прозорливого сего начальника, що гоненіе аріанске умножится дуже, и закимъ скѣнчится, настане царь поганьскій, который схочетъ уничтожити религію Христову; но Іисусъ Христосъ посоромитъ его зухвалѣсть и положитъ также конецъ гоненію аріанскому.

IV. Дальшій подвиги св. Аѳанасія, его третє заточеніе и послѣдовавшее гоненіе на православныхъ.

Року 352. умеръ папа Юлій и наступивъ д. 22. мая того року папа Либерій. Пѣдъ конецъ тогоже року зѣставъ Константій паномъ Рима и Италіѣ, по тѣмъ якъ Константъ въ борбѣ съ Магнентіемъ еще р. 350. зѣставъ убитый. Року же 353. Магнентій ѣтобравъ собѣ житіе, и Константій ставъ самодержцемъ государства римского. Тогда аріаны начали весь міръ пѣдъ ноги брати и старалися св. Аѳанасія зъ Александріѣ усунути. Пѣзнійше есесіаны скинувши маску, освѣдчили, що суть аріанами. Константій, ихъ приклонникъ, на соборѣ Арелатскѣмъ р. 353. и на соборѣ Медиоланскѣмъ р. 355. присиловавъ велике число епископѣвъ осудити Аѳанасія и зѣрвати съ нимъ общеніе, а тыхъ епископѣвъ, которіѣ оперлися тому требованію, пославъ въ заточеніе: незвытяженного Павлина зъ Тревира, постоянного папу Либерія, ѣтважного Луцифера Калариского, столѣтнего Осія и иншихъ казавъ ѣтпроводити на выгнанье. На ихъ мѣстѣ прійшли ученики роздора и ереси по велѣнію цѣсарскому, при помочи войска. Народы оказовали свѣѣй бѣль слезами и столами. Если не слухано лжеепископа, слѣдовали грабѣжи, увязненія, заѣдки и пѣдступній насилія. Но вѣра апостольска не упала; бо и тѣ епископы, которіѣ зъ боязни або честолубія сообщалися съ аріанами, визнавали божество Сына божого, коли тѣлько могли. Папа Либерій по дволѣтнѣмъ заточенію въ Ѳракіи и старецъ Осій мали, якъ пишуть, также на время уступити насилію цѣсарскому и пѣдписавши невыразніѣ формулки вѣры, пріяняли общеніе восточныхъ епископѣвъ; но потѣмъ возставши, обороняли крѣпко истину и справедливѣсть. Въ то время аріаны були пѣдѣлены вже на двѣ стороны,

една чисто аріанска, котра утверджала, що сынъ божій не есть сообразный съ Отцемъ, друга пѳваріанска, котра становила сообразность або подѳбнѳсть сына.

Опоравшись аріаны съ многими епископами католицкими, клеветали на Аѳанасія передъ Константіемъ, що сносился съ тираномъ Магнентіемъ, коли сей захвативъ западну часть государства римскаго. Та клевета справила Аѳанасію много смутку и непокою; ѳнъ проводивъ безсонній ночи, диспутуючи и опровергаючи клеветы и просячи Бога о ласку, абы очистился ѳтъ той клеветы. И Господь помѳгъ ему, що р. 356 дуже добре ѳтдаливъ ѳтъ себе пѳдъ тымъ взглядомъ все пѳдозрѳнія. Но аріаны не переставали пѳдбуряти Константія противъ святому и найперше старались пѳдступами его поконати. Коли же Аѳанасій не уступавъ зъ Александріѳ, скинувъ воевода Сиріанъ маску и д. 9. лютого р. 356. о пѳвночи окруживъ вооруженою силою 5000 мужей церковь св. Θεоны, где св. Аѳанасій съ народомъ творивъ бѳдѳніе по причинѳ св. литургіѳ слѳдующаго дня. Потѳмъ воины съ аріанами ворвались въ церковь съ голыми мечами и накрытыми головами. Въ замѳшательствѳ, которе тогды повстало, велѳвъ св. Аѳанасій, щобы діаконъ читавъ псаломъ (135.), а нарѳдъ припѳввавъ: яко во вѳкъ милость его. Коли же воины пѳднесли военный крикъ, начали стрѳляти зъ лукѳвъ, грабити и обдирати и убивати, св. Аѳанасій опустилъ свѳй тронъ и уведенный клириками и монахами, пользуячися нѳчною темнотою, убѳжавъ щасливо воиновъ шукающихъ его, а по короткѳмъ тайнѳмъ пробуваню въ Александріи уйшовъ въ пустыню. Въ пустыняхъ пробувавъ потѳмъ святой нашъ бѳльше нѳжъ шѳсть лѳтъ. На мѳстце его р. 357. поставили аріаны Георгія Каппадокійскаго, который зачавъ люто гонити правовѳрныхъ. Около 90 православныхъ епископѳвъ Египта и Либіѳ прогнано або заслано въ заточеніе, священникѳвъ и монахѳвъ на смерть бичовано. На мѳстце же прогнанныхъ епископѳвъ католицкихъ введеніѳ зѳстали негѳднѳй аріанскіи творы. Всѳхъ способѳвъ употребляно, щобы Аѳанасія спѳймати. Константіѳ обѳцявъ за его голову велику нагороду и казавъ его переслѳдовати ажъ до Еѳіопіѳ. Якъ здаеся, тутъ належить помѳстити то, що Руфинъ и Созоменъ пише, що св. Аѳанасій довго крився въ еднѳмъ водовмѳстилищи, где не видѳвъ сонця и зъ ѳттамъ тѳлько по вдохновеню божому бѳжавъ, коли гонитель приспѳли, абы его спѳймати. Около р. 360. воевода Артемій (пѳзнѳйше мученикъ) съ ѳтѳломъ вѳйска шукавъ Аѳанасія межи монахами Табенны. Ненайшовши святого, просивъ монахѳвъ, щобѳ помолитися за него; они же нехотючи молитися за приклонникѳвъ Арія, вышли зъ церкви. Зѳ-

ставши же самъ въ церкви Артемій, вийшовъ небавомъ незвичайно стревоженный и оповѣдавъ, що мавъ божественне видѣніе, въ котро́мъ то́лько съ великою нуждою одержавъ продовженъе житя своего. — Въ пустыни написавъ св. Аѳанасій свою исторію аріановъ до монаховъ и апологію до цѣсаря Константія, едно зъ найкрасшихъ дѣлъ своихъ.

Р. 359. виконавъ Константіи послѣдній свѣй замахъ на вѣру православну; скликавъ хитро устроеныи подвійный соборъ въ Римини для запада (въ Романіи на березѣ адріатского моря) и въ Селевкіи для востока. Въ Римини собралосѣ около 400 епископовъ, межи которыми було то́лько съ 80 аріановъ. Но вслѣдствіе ко́лькамѣсячного насилія и католики приняли двозначный символъ, который поминувши згадку о божествѣ Христа и единосущности Его съ Отцемъ, то́лько загально выповѣдавъ, що сынъ божій есть сообразный (подб́бный) Отцу по писаніямъ. „Тогда пише св. Іеронимъ, вздыхала вся замешкана земля и дивоваласѣ що есть аріанскою“. Но по свѣдоцтву Θεодорита и св. Иларія папа Либерій и два епископы не пристали на постановленія того собора и вкоротцѣ и обаламученій епископы осудили его. Константіи же въ цѣли выповнення постановленій Риминійскихъ здвигъ велике гоненіе, въ которомъ папа Либерій кривсѣ гдесь коло Рима до смерти Константія.

Р. 360. Македоній за лютбсть свою о́тъ самыхъ аріановъ зложеный зъ достоинства епископского и выгнанныи зъ КПоля начавъ освѣдчатися противъ божеству Духа святого и давъ имя сектъ Духоборцѣвъ, которій яко особ́на партія выступили по смерти Константія.

Д. 3. листопада р. 361. умеръ Константіи, который до ќнця пробуваючи въ безбожности аріансќй, давъ креститися о́тъ аріанина Евзоя. На мѣстце Константія збѣставъ цѣсаремъ Юліанъ, который о́тъ христіаньскои вѣры о́тступивъ до поганьскои. На вѣсть о то́мъ п́днялися погане на епископа Георгія въ Александріи и замордовали его. Юліанъ же хотѣчи п́мститися на внухахъ Константія, заразъ зъ початку панованія своего наступивъ на головніи п́дпоры аріанизма и желаючи зыскати жичливбсть народовъ тай заразомъ ослабити христіанъ черезъ внутренніи борбы, призвавъ назадъ всѣхъ, которіи за религію выгнании були. Такъ Антіохія пріяла повертаючого Мелетія, Іерусалимъ своего Кирилла, Египетъ своего Аѳанасія. Вслѣдствіе того вѣра Никейска всеюды заняла свое становиско и позбѣстало то́лько мале число аріановъ. Въ Константинополю же, где аріансќй Евдоксій управлявъ церквію, католики по свѣдоцтву Сократа мали то́лько малу церковь, а по свѣ-

доцтву Созомена не мали жаднои церкви. Начальники же пѣваріанѣвъ повернувши зъ вигнаня, осудили чистыхъ аріанѣвъ и названіи Македоніанами утворили нове стоваришенъе Духоборцѣвъ, непріятелей божества Духа святого.

Коли св. Аѳанасій повернувъ до Александріѣ, католики приняли его съ великою радостію, и понеже далеко численнѣйшіи були ѣтъ аріанѣвъ, то вкоротцѣ заняли всѣ церкви, такъ що аріанѣ мусѣли собиратися въ домахъ незнатныхъ. Истина майже прогнана водворилася тамъ трудомъ св. Аѳанасія. Онъ позыскавъ си всѣ души лагѣдностію и любовію. Онъ будивъ лѣнливыхъ, картавъ запальчивыхъ, перестерѣгавъ немѣчныхъ и подававъ падшимъ средства поправки. Заразъ по своѣмъ поворотѣ (р. 362.) державъ онъ соборъ исповѣдникѣвъ епископѣвъ въ Александріи, гдѣ прощено всѣмъ, которіи збрукалися общеніемъ аріанѣвъ, но ѣтрекшіися ихъ, хотѣли визнавати вѣру Никейску. Спасительне то постановленъе приняте зѣстало всюды на востоцѣ и западѣ. Тѣлько Люциферъ Калярискій держався строжшихъ мѣръ и ѣтдѣляючися ѣтъ Аѳанасія и католикѣвъ одобряющихъ поступованъе Аѳанасія, утворивъ схизму люциферіанѣвъ.

У. Четверте и пѣте заточеніе Аѳанасія и его щаслива смертъ.

Волшебники, чарѣдѣи, ворожбиты, философы поганьскіи и всѣ приклонники поганьства, которіи въ царство Юліана якъ вужи выходили изъ норъ своихъ, видячи Аѳанасія ревнующого о вѣрѣ христіаньскѣй, стали клеветати передъ Юліаномъ на Аѳанасія, що не покоить Египетъ и естъ непріятелемъ богѣвъ. На тѣ скарги Юліанъ выдавъ заразъ приказъ, абы Аѳанасій опустилъ Александрію. Повѣдъ до того подавъ той, що Аѳанасій цѣсарскимъ велѣніемъ бѣльше разъ прогнанный не мавъ права заняти свое епископство безъ особнаго призволеня императора. Коли христіанѣ Александрійскіи о цѣфненъе того приказа цѣсаря просили, бувъ онъ тымъ тѣлько бѣльше роздражненный и д. 24. жовтня р. 362. выдавъ новый приказъ, щобъ Аѳанасій нетѣлько Александрію, але и Египетъ опустилъ. Теоодоритъ запевняе, що Юліанъ выдавъ кромѣ того едиктъ убити Аѳанасія. Святой ѣтже бувъ принужденъ съ поспѣхомъ выходить зъ Александріѣ. Прощаючися же съ вѣрными рѣкъ духомъ пророчимъ для потѣшенія ихъ, що то тѣлько мала хмара, котора скоро перейде. Потѣмъ поручивъ церковь свою старанію найздѣбнѣйшихъ своихъ прі-

ятелей и всѣвши въ корабль при березѣ Ниля, ѳплывъ до Ѳиваиды. Коли же подорожовавъ, и припадково приставъ до берега, чувъ ѳтъ прохожихъ, що комить по приказу Юліана доганяе его. Тогда всѣ товариши радили святому утѣкати въ пустыню. Но ѳнъ по совѣту божому рѣшився ити на встрѣчу своимъ врагамъ, щобы, мовивъ, знали, же опѣкуючийся нами Богъ есть бѳльшій ѳтъ гонячого насъ чоловѣка. Велѣвъ отже судно навести назадъ. Видѣвши гонителѣ повертающей корабль, не дорозумѣлися, що то тѣ самі, которыхъ гонять, и запытали ихъ, чи не знаютъ, где Аѳанасій. Достали же въ отвѣтъ сїи слова: „Видѣлисмо его досыть близко, и не може бути далеко.“ На тѣ слова гонителѣ стрѣлою устремилися напередъ, доганяти Аѳанасія, а Аѳанасій повернувъ до Александріѣ и пробувъ тамъ схованный у одной старой дѣвицѣ, которая любезно служила ему. Потѣмъ усунувся святой нашъ до Антиноя, куды прїѣшли два великіи пустынножителѣ: Памво, отецъ нитрійскихъ пустынникѳвъ, и св. Ѳеодоръ, игуменъ Табенны, которіи намовили его ити до Ѳиваиды къ св. Ѳеодору (р. 363). По тому совѣту св. Аѳанасій всѣвъ съ ними на судно покрыте, и монахи св. Ѳеодора тягли судно; бо вѣтеръ бувъ противный. На дорожѣ же св. Ѳеодоръ видячи Аѳанасія засмученого, рѣкъ ему, що Юліанъ буде въ Персіи убитый, и наступить христіанскій князь превосходный, который однакъ не буде довго пановати. Длятого радивъ теперь св. Ѳеодоръ Аѳанасію потайно ити до двору въ Антиохію, щобы тамъ упередити нового императора, закимъ тойже прибуде; запевнявъ же св. Аѳанасія, що новый императоръ прїѣме его радушно и позволитъ повернути до своей церкви. Аѳанасій по тому совѣту знову вернулся тайкомъ до Александріѣ, где славный мудрецъ христіанскій, слѣпый Дидимъ, скорбячи о бѣдахъ церкви и невкусивши нѣчого до вечера, въ божественнѳмъ видѣнію услышавъ голосъ такъ мовячий: „Скажѣтъ Дидиму, що въ ту годину убитый есть Юліанъ. Най Дидимъ то донесе Аѳанасію и потѣмъ стане ѳсти.“ Прїявши ту вѣсть черезъ Дидима Аѳанасій, бувъ заразъ въ состоянію прїяти правленіе церкви своей, закимъ еще поголоска того, що сталося въ Персіи, дѳйшла до Александріѣ.

Юліанъ погибъ въ Персіи д. 26. липци р. 363., и заразъ слѣдующого дня Ювіанъ бувъ окликанный ѳтъ воинѳвъ императоромъ. Ѳтъ нового императора просивъ незволочно Аѳанасій возстановленя на престолѣ епископскѳмъ и одержавъ почтительне посланіе, при-

¹⁾ См. Болл. 14. мая.

звляюче прийняти управління церкви Александрійскої. Другимъ посланіємъ просивъ Іовіанъ Аѳанасія о точне поученіє въ вѣрѣ и о раду для упорядкованя справъ церковныхъ. Для того святий згромадивъ соборъ єпископѣвъ Египта, Ѡиванды и Либіѣ, съ которыми написавъ посланіє до цѣсаря залучаючи символъ вѣры Никейскій и поручаючи той символъ цѣсарю до оборони. Въ тѣмже посланію вложивъ св. Аѳанасій науку о божествѣ св. Духа. Св. Григорій Назіанзскій подивляючи ту науку, называє ю даромъ величественнымъ, гѣднымъ того, що царю бувъ принесений. Іовіанъ же принявши съ радістю то посланіє, еще р. 363. запросивъ св. Аѳанасія до палаты въ Антіохію. Святий послѣдовавъ вызваню цѣсарскому и бувъ дуже добре прийнятий. Аріаны старалися Аѳанасія позбавити ласки цѣсаря; но императоръ неслухаючи ихъ, ѡпустивъ Аѳанасія въ Александрію съ почетомъ.

Іовіанъ умеръ на велику скорбь католикѣвъ вже въ 7. мѣсяцю царствованя своего д. 17. лютого р. 364. Его наслѣдникъ Валентиніанъ визнававъ вѣру Никейску; но задовольнячися западомъ державы римскої, ѡтдавъ востокъ брату своему Валенту, который скоро ставъ приклонникомъ Аріанѣвъ, хотъ до р. 367. не переслѣдовавъ православныхъ. Пѣдчасъ того покою, якъ здаєся, свідавъ св. Аѳанасій Египетъ и Ѡиванду ¹⁾. Коли приближавъ ся до Гермополя, вийшовъ ему на встрѣчу св. Ѳеодоръ, игуменъ Ѳабенны, съ знатнѣйшими своєю братіѣ. Пѣзнѣйше звідавъ св. Аѳанасій монастирѣ Ѳабенны и благословивъ Бога за благодать даровану имъ. Св. Ѳеодоръ умеръ недовго потѣмъ д. 27. цвѣтня р. 368. Въ тоеже время покою написавъ св. Аѳанасій житіє св. Антонія В., и Господь давъ, що превосходне се дѣло дѣйшло до насъ. Символъ же приписаний св. Аѳанасію не здаєся походити ѡтъ него, хотъ представляє его науку.

На початку р. 367. принявъ Валентъ крещеніє ѡтъ Евдоксіа, головы аріанѣвъ и єпископа Константинопольского. Для того починаючи переслѣдовати католикѣвъ, выдавъ едиктъ, по которому всѣ ѡтъ цѣсаря Константія прогнаніи, а ѡтъ Юліана назадъ призваніи єпископы мали опустити свої церкви. Коли префектъ Египта хотѣвъ той едиктъ до Аѳанасія застосовати, и нарѣдъ поступаючи ажъ до мятєжа боронивъ Аѳанасія, святий не безъ особенного обявленя божого вже пятый разъ опустивъ свою церковь, усуваючися дуже тайно зъ Александріѣ на село, где черезъ 4 мѣсяцѣ пробувъ схо-

¹⁾ См. Болл. д. 2 мая.

ванный въ гробъ своего отца. Въ ту же саму нѣчь, въ которую вышелъ зъ Александрій, прійшовъ правитель съ воеводою и перешукавши цѣле помешканье епископске, къ удивленю всѣхъ не нашли Аѳанасія. Пѣзвѣише Валентъ бувъ принужденъ обстоятельствами написати правителю, що Аѳанасій може позбѣтати спокѣино на престолѣ епископскѣмъ въ Александріи, и святой нашъ повернувъ до своен церкви и мавъ вже спокѣи тамъ до щасливон своен смерти, хотъ по за Египтомъ на востоцѣ лютилося гоненіе противъ правовѣрныхъ.

Р. 370. възшовъ св. Василій Великій на престолъ епископскій въ Кесаріи каппадокійскѣй. Коли зѣткнувся съ нимъ гонитель католикѣвъ Валентъ, зломалася ѣтвага гонителя безпокоити такихъ епископѣвъ. — Якъ св. Аѳанасій почитавъ Василія, такъ и Василій оказовавъ Аѳанасію наибѣльше поважанье, хотъ лично не видѣлся съ собою. Св. Василій называе Аѳанасія своимъ духовнымъ отцемъ, которого бѣльше и бѣльше любити учить проводжене время и до свѣдъ; называе его лѣкаремъ, которого поставивъ Богъ для лѣченя ранъ церковныхъ.

Послѣдній свои спокѣиній лѣта провѣвъ св. Аѳанасій въ неустаниѣй борбѣ противъ ереси и ревно старався водворити миръ и единомысліе межи вѣрными. Напоследокъ по житію повнѣмъ смуть и борбъ, трудѣвъ и стараня достигъ святой нашъ къ тихѣй и щасливѣй кончинѣ въ обятіяхъ вдячного своего народа р. 373. Коли передъ смертію говорено ему о наслѣднику, выбравъ Петра, товариша своихъ путій и трудѣвъ, и сей выборъ бувъ всѣми одобренный. На конецъ, пише св. Григорій Назіанзскій, сей великій архіерей, сіе око всеи замешканой землѣ, сей стовпъ и свѣтильникъ церкви, сей другій предтеча Іисуса Христа бувъ вызванъ ѣтъ пресв. Тройцѣ, за котору подвигався, трудился и терпѣвъ такъ довго, абы прійшовъ и въ царствѣ небеснѣмъ пріять корону справедливости назначену ему за богатыреку борбу вѣры (д. 2. мая.)

Тутъ приведу слѣдуючу вѣсточку изъ Луга духовного Іоанна Мосха (гл. 198.) <Запытано разъ св. Аѳанасія, що судить о тыхъ, который принимаютъ крещенье безъ щирон вѣры и покаянія. Святой ѣтповѣвъ, що и они пріймають печать крещенія и суть истинно крещеніи; приточивъ же для поясненя сказаного то, що коли за часѣвъ св. Петра, епископа Александрійского, по причинѣ великого помору много особѣвъ изъ страху смерти дали окреститися, явився Ангелъ св. Петру и рѣкъ: „Чи все посылати будешь намъ такі мѣшки запечатаніи и назначеніи, а внутри ничего не содержачі?“>

Пѣсля гр. миней пѣдъ д. 18. сѣчня св. Аѳанасій бунъ серед-

нього возрасту, мѣрною тушѣ и похилый, пріятно возрѣня, мавъ пристойну лисину, нѣсъ вогнутый, бороду не довгу, но розрослу и лица покрываючу, губу малу, волосея на головѣ сиве, жовтаве. Мощи его перенесено въ Константинополь.¹⁾

Поученіе. Св. Аѳанасій пріявъ богато дары Духа Святого, Духа истины, которого міръ не може пріяти, бо не видитъ Его, ані знае Его. Той Духъ бувъ св. Аѳанасію Духомъ истины, Духомъ освященія, Духомъ крѣпости. Если и мы хотимъ участниками бути Духа Святого, не противмося Его божественнымъ вдохновениямъ, якъ иногда твердосердечніи жидаы, и по нихъ необрѣзаній сердцемъ аріаны; но просѣмъ Бога, абы пославъ намъ своего Духа въ цѣлѣй его повнотѣ, и помышляючи все що честне, святе и похвальне есть, уморяймо Духомъ дѣла плоти, которіи суть: нечистота, вражды, споры, гнѣвъ, незгоды, зависти, піяньство, ереси и подобніи тымъ грѣхи.

Молитва. Бѣды претерпѣвъ есъ и гоненія и выгнанія много-временній, ясно проповѣдаючи Христа единосущного собезначалному Отцу; длятого ты учителя востинну великого неложно сказуе церковь Христова, отче Аѳанасіе, безсмертія тезоиминитый, которого имя означае безсмертного.

278. Св. мм. Урванъ, Θεодоръ, Менедимъ и тѣ, що съ ними пострадали. (Д. 5. вересня.)

Валентъ маючи ити р. 367. на вѣйну противъ Готамъ, прінявъ крещеніе ѿ аріаньского епископа Евдоксія, который черезъ 11 лѣтъ гнобивъ церковь Константинопольску. По заключенію же покою съ Готами Валентъ начавъ гонити католикѣвъ р. 369. Коли Евдоксій умеръ, католики выбрали си Евагрія на епископа. Но Евагрій заразъ по рукоположенію своѣмъ бувъ выгнанный повелѣніемъ цѣсарскимъ, и аріаны начали страшно переслѣдовати католикѣвъ въ КПолю. Абы тому гоненію таму положити, католики выслали ѿ себе 80 клирикѣвъ, межи которыми Урванъ, Θεодоръ и Менедимъ найзнатнѣйшіи були. Якъ сіи прийшли въ Никомидію, где императоръ бавивъ, подали ему на письмѣ жалобу ѡтносячуся до ихъ sprawy. Но императоръ Валентъ не тѣлько не взрушився

¹⁾ См. Тиллем. VIII. Acta SS. Maji I d. 2. ѿ стор. 186, а о мощахъ стор. 250.

тымъ представленъмъ нужды католикѣвъ, але давъ епарху тайный приказъ убити всѣхъ посланникѣвъ. Епархъ же боячися повстаня, если бы такъ много побожныхъ мужей безъ суду убивавъ, удавъ, що высылае ихъ на заточеніе и выправивъ ихъ кораблемъ на море, що они ѣтважно терпѣти рѣшилися. Но коли находилися середъ моря, корабельники по повелѣнію си даному пѣдпалили корабль и скочивши на лодъ, ѣтѣхали. Тогда святіи маючи боротися съ огнемъ и волнами, при добромъ вѣтрѣ вправдѣ пристали до берега; но вже не було имъ ратунку. Корабль охваченный ѣтъ огню згорѣвъ съ ними ¹⁾. Церковь греческа празднуе ихъ память дня 5. вересня.

Поученіе. Почитаймо св. едйносущную и нероздѣльную Троицю и говорѣмъ и дѣлаймо такъ, якъ пристойтъ тымъ, которіи въ оборонѣ почитаня еи пострадати суть готовіи. Яко истинніи ученики Спасителя визнаваймо отверто Его имя. Безбожнѣсть най не мае того задоволена, щобы насъ здѣлала боязливыми и нѣмыми. Духъ божій поможе намъ и дастъ силу мѣръ побѣдити.

Молитва. Царя беззаконного не хотячого почитати пресв. Троицѣ, блаженніи, мудро посоромилисте, мученики знаменитіи; и пройшовши огонь и воду внишлисте въ радѣсть и покій Господа своего, о мѣръ молячися.

279. Преподобный о. Афратъ. (Д. 29. сѣчня.)

Р. 372. прійшовъ цѣсаръ Валентъ до Антиохіѣ, где убивъ многихъ католикѣвъ рѣжными способами. Найрадше повелѣвавъ ихъ топити въ рѣцѣ Оронтѣ, котора плыла по пѣдъ стѣны города и палаты на пѣвночъ города. Коли прогнавъ ихъ зъ церкви городской, собиралися на богослуженіе у пѣдножа горы коло города, где були пещеры, въ которыхъ иногды мавъ укрыватися св. апостоль Павель. Но и зъ ѣттамъ прогнано ихъ; длятого собиралися пѣдъ проводомъ священникѣвъ Діодора и Флавіана на березѣ рѣки. Понеже и тутъ еретики не давали имъ спокою, то реченіи священники провадили ихъ на пляцъ маневрѣвъ, а зъ ѣттамъ гнаніи згромаджалися на поляхъ. Тогда головнымъ помѣчникомъ тыхъ священникѣвъ бувъ св. Афратъ (Афраатъ.) Ѣтъ уродився въ Персїи изъ знаменитого роду. Омерзивши же собѣ безбожнѣсть персеку, прійшовъ въ городъ Едессу и замкнувся въ домику найденѣмъ за городомъ, абы приносити Богу

¹⁾ См. Созом. VI. 14.

достойніи плоды покаянія и набоженства. Коли же буря еретическая ворушила Антіохію, удався до того города и замешкавши въ монастыри коло города, научився трохи по греческу, почѣмъ учивъ людей всякого сословія вышней мудрости. А живъ самотно о самѣмъ хлѣбѣ и доперва въ глубокой старости поживавъ ярину по заходѣ сонця. Коли разъ знакомитый мужъ на имя Анѣемій хотѣвъ даровати ему одежду, котору принѣтъ бувъ зъ его отечества Персеіѣ, святой въ отвѣтъ оповѣвъ ему подобіе слѣдующаго приключенія: „Положивъ емь собѣ, рѣкъ, законъ мати при собѣ только одного комѣриина и товариша жизни; длятого черезъ 16 лѣтъ доси мешкавъ емь съ однимъ чоловікомъ, которомъ и дуже полюбивъ; не выдалю отже ѡтъ себе того милого товариша, хоть вже о его мѣстце стараеся единъ мѣй краянъ зъ Персеіѣ. То есть одежда моя стара, котору ѡтъ давна ношу, есть менѣ мильша ѡтъ твоей превосходной перской одежѣ, и коли не стерплю посѣдати двѣ одежѣ, не покину своей старой одежѣ, щобы одѣятися въ твою одежду подходячу изъ моего отечества Персеіѣ.“ Звытяженный тою притчею Анѣемій не натручовавъ больше одежѣ перской святому.

По смерти Юліана ѡтступника и по короткомъ панованію Іовиніана налягла на Антіохійску церковь, якъ сказалисмо, найтяжша буря гоненія пѣдъ императоромъ Валентомъ. Въ той бури бувъ св. Афратъ по при священникахъ Флавіанѣ и Діодорѣ для правовѣрныхъ Ангеломъ сторожемъ. На время оставивши свою усторонь, вооружавъ ѡнъ вѣрныхъ своею наукою и набожностію, поражаючи заразомъ противникѣвъ не только святостію житя своего, але и мудрыми словами и чудесными дѣлами. Коли разъ императоръ спѣткавъ его спѣшачаго на згромадженъ вѣрныхъ, запытавъ его, чому то оставивъ пустынное житѣе и дае ся видѣти на торжищи. Святой ѡтповѣвъ ему на то смѣло въ той способъ: „Если почитуешь ми, о цѣсарю, за грѣхъ то, що я оставивъ пустынный спочинокъ, то осуди самъ себе; бо ты кинувъ на дѣмъ божій огонь, а я хоть бымъ бувъ дѣвчина замкнена въ невѣстнику, не могу приглядати ся повстающему пожару, поки ѡтъ поломѣней его не погибну; но мушу носити воду, сямъ и тамъ бѣгати и гасити пожаръ. Длятого, цѣсарю, згромаждаемъ ученикѣвъ побожности и подаемъ имъ прокормъ небесный, пасемъ ихъ на лугахъ спасительныхъ.“ Цѣсарь не мавъ ничего ѡтповѣсти святому на тѣ мудры слова. Но единъ зъ евнухѣвъ грозивъ святому смертію. Коли же вскорѣ той евнухъ погибъ въ купѣли несчастнымъ wypadкомъ, цѣсарь не важився послати святого на выгнанъе, чого жадали еретики. — Потѣмъ тяжко занедужавъ улюбленный кѣнь царскій, а конюшій маючи тверду вѣру, въ полудне

запровадивъ коня до мешканя Афрата, который молитвою и водою ознаменованъ знакомъ креста и олѣмъ благословеннымъ исцѣливъ неисцѣлимого коня. Императоръ удивился и признавъ, що Афратъ есть мужъ удивительный; но не переставъ шалѣти противъ исповѣдникѡвъ Единородного Сына божого, ажъ р. 378. по несчастнѡй битвѣ съ Готами сточенѡй спаленный збѣставъ въ халупѣ, до которои прибѣгъ.

Межи иншими безчисленными чудами св. Афрата було то, що нѣкого мужа увѣльнивъ ѡтъ чарѡвъ едной злочинной жены и привернувъ его любовь къ законнѡй супружѣ, и що саранчу пустошачу поля ѡтогнавъ ѡтъ поля одного православного чоловіка водою ѡтъ себе благословеною, которою приказавъ скропити предѣлы поля.

Содѣлавши множество много такихъ чудесъ св. Афратъ, и представивши запахомъ Христовымъ всей церкви, переставився къ Богу нагороджающему всѣ труды праведныхъ.¹⁾

Поученіе. Въ житію св. Афрата видимъ, що любовь божя совершае великіи дѣла. Если любовь не дѣлае великихъ дѣлъ, пише св. папа Григорій, то не есть любовью.

Молитва. Пустынный житель и въ тѣлеси Ангелъ и чудотворецъ показавъ есь ся, богоносный отче нашъ; слава освятившему и прославившему тя и дѣйствующему тобою всѣмъ исцѣленія.

280. Св. великом. Никита. (Д. 15. вересня.)

Готы (Скиѡы) выйшовши изъ нынѣшней Швеціѣ, осѣли на пѡвнѡчѣ ѡтъ Дунаю. Уже р. 325. на соборѣ Никейскѡмъ являеся епископъ и митрополитъ готскій Теофилъ и пѡдписуе акта собора. Длѣтого треба вѣрити Созомену и Филосторгію, що Готы наворачнулись къ Христу по поводу своихъ отправъ на Малу Азію и походовъ сягающихъ ажъ до Каппадокіѣ, на которыхъ полонили и взяли съ собою многихъ священникѡвъ, проповѣдникѡвъ вѣры (около 260 р.) И св. Василій пише, що сѣмена религіѣ христіаньскои розширенои межи Готами походятъ зъ Каппадокіѣ ѡтъ блаженнаго Евтихія, который силою дарѡвъ Св. Духа змягчивъ сердца тыхъ варварѡвъ. — По епископѣ Теофилу вѣлавився межи Готами его наслѣдникъ Улфила. Онъ перевѣвъ Готамъ библію на ихъ языкъ, вынявши книжки царствъ, щобы Готы чтеніемъ воинъ и борбъ не зажжегалися бѡльше

¹⁾ См. Филовея Θεοδωριτα, Migne t. 42 pag. 1506.

до житя военного. — Непостижимымъ судомъ божимъ мавъ со смертію Валента упасти аріанизмъ межи Римлянами и на востоцѣ, а заразити варварскіи народы и черезъ нихъ опановати цѣлый западъ на два столѣтія. Орудіемъ же того гнѣву божого здѣлався Улфила при способности войны Аѳанариха, князя Остроготѣвъ поселеныхъ въ нынѣшній Валахіи и Молдавіи, и князя Висиготѣвъ Фритигерна. Въ той бо войнѣ побѣжденный Фритигернъ призвавъ на помѣчъ Валента и зоставши побѣдителемъ, принявъ аріанску вѣру самъ и епископъ ему подданный Улфила (около 376. р.) Пѣзнѣйшіи сношенія Висиготѣвъ съ Валентомъ доконали злого, и аріанска ересь перейшла ѿ нихъ до Остроготѣвъ и Гепидѣвъ и, якъ здаеся, до Вандалцѣвъ и Бургундіецѣвъ.

Коли Фритигернъ побѣдивъ и прогнавъ Аѳанариха, вѣра христіанска успѣвала добре межи Готами. Въ то время трудился много для розширенія христіанства великородный и славный межи Готами мужъ Никита, которого имя означае побѣдителя. Онъ бувъ поученъ въ вѣрѣ и крещенъ ѿтъ епископа Теофиля. Но звѣтяжесный Аѳанарихъ повернувъ вкоротцѣ назадъ, и якъ Фритигернъ судился обовязаннымъ бути до вдячности къ Римлянамъ, такъ Аѳанарихъ распалився ненавистію до нихъ и зъ тои ненависти по заключенію мира съ ними р. 369. начавъ люто гонити христіанъ. Тогда св. Никита не перестававъ проповѣдати слово бже и мавъ ту отвагу, що напѣмнувъ самого Аѳанариха за его безбожіе и лютобсть. Вслѣдствіе того зоставъ осужденый на сожженье и умеръ въ поломѣняхъ мученическою смертію р. 372. Пѣсля актѣвъ ѿтъ Метафраста (у Сурія подъ днемъ 15. вересня) погане сокрушили святому перве члены и ажъ потѣмъ кинули его въ огонь.

Кромѣ св. Никиты въ тоже время пострадавъ межи Готами св. Сава; и 26 христіанъ прибѣжавши до еднои церкви, зѣстали тамъ спаленіи. Почитаются д. 26. марця. Черезъ то гоненіе религія христіанска зѣстала майже загладжена въ области Аѳанариха, а коли Остроготы съ Висиготами помирилися, остальніи католики перейшли до аріанизма. Аѳанарихъ за свою лютобсть бувъ казненъ нападомъ Гуннѣвъ, которіи р. 376. розгромили его войска. Выгнанный наконецъ ѿтъ своихъ подданныхъ, утѣкъ въ Константинополь, где умеръ въ царство Θεодосія р. 381. И цѣсаря Валента за люте гоненіе католикѣвъ постигла заслужена кара. Зараженъ черезъ него ересію аріанскою Готы зразилися несправедливостію римскихъ высланиковъ и хватили оружіе противъ нему. Тогда Валентъ дармо перестерѣганъ черезъ св. Исаакія, безъ роскаянія о гоненію католикѣвъ вырушивъ противъ Готамъ въ походъ, сточивъ съ ними д. 9.

серпня р. 378. битву, стративъ въ тѣй битвѣ майже цѣлу армію и, коли раненый скрився до одного дому, зѣставъ тамъ ѡтъ непріятелей разомъ съ домоу спаленый.

Що касаеся св. мученика Никиты, Аванарахъ по мученическій его смерти велѣвъ позбавити его погребенія. Но единъ мужъ зъ Кликиѣ Маріанъ, который пробувавъ въ Готіи и подруженный бувъ съ св. Никитою, унѣсъ при надзвычайнѣй помочи божѣй въ непогѣдну нѣчь тѣло святого до своего дому и повертаючи въ отечество, взявъ тѣло съ собою. Прибувши же до Моисевстиѣ погребавъ въ домѣ своѣмъ, и Господь прославивъ св. мученика многими чудесами. Пѣзнѣйше создали горожане тамошніи церковь и похоронили въ нѣй тѣло св. Никиты.¹⁾

Поученіе. Св. мученикъ Никита не знавъ о рѣчахъ вѣры учено диспутовати, но знавъ пѣсля вѣры жити и за вѣру умерти. По установленію христіаньскои религіѣ не жадае Богъ ѡтъ насъ мученичества, но жадае, абысмо выповняли, то що вѣруемъ, и абы смо въ духу и истинѣ почитали единого Бога въ трехъ особахъ.

Молитва. Блудѣвъ поганьскихъ побѣдивши силу стояніемъ твоимъ и пріявши побѣды вѣнецъ, съ Ангелами радуешь ся, св. Никито. Моли съ ними Христа Бога о всѣхъ насъ.

281. Св. мученикъ Сава Готинъ. (Д. 15. цвѣтня.)

Св. Сава бувъ Готинъ зъ роду и ѡтъ молодости полюбивши законъ Господень, ѡтзначався лагѣдностію, покорою, скромностію, цѣломудріемъ, ницетою духовною, набожностію и любовію храма божого, где читавъ прилѣжно псалмы и старався приоздобити дѣмъ божій. Коли повстало гоненіе и силовано христіанъ ѣсти мяса идоламъ пожертвованій, декотріи погане, щобы спасти своихъ кривныхъ, подавали имъ мяса, которіи, хоть идоламъ непожертвованіи, идоложертвенными назвали. Тогды св. Сава помянувъ слова апостольскіи: „Аще кто вамъ речетъ се идоложертвенное есть, не ядите“ (1 Кор. 10.); длятого освѣдчивъ ѡнъ публично, що кто ѣсть такій мяса, ѡтрѣкаеся вѣры. Тымъ чиномъ справивъ, що не всѣ впали въ сѣтъ діаволеку; но тии которіи наставляли христіанъ ѣсти такій мяса, выгнали святого изъ города своего. Пѣзнѣйше же призывали святого назадъ.

¹⁾ См. Acta SS. Sept. V. d. 10. pag. 38.

Въ другомъ гоненію погане того самого мѣста хотѣли князю своему присягою подтвердить, що нема христіанъ межи ними. Но св. Сава освѣдчивъ всѣмъ публично: „Никто най за мене не кле- неся; бо я христіанинъ.“ Длятого бувъ ѿнъ самъ единъ поставленъ передъ судію, который однакъ довѣдавшися, що святой ничего ббльше не посѣдае, якъ то що на собѣ носить, пустилъ его яко чоловіка нѣ помѣчного нѣ шкодливого.

Въ третѣмъ гоненію третьою ночи по празднику Пасхи (который припадавъ дня 8. цвѣтня) бувъ св. Сава схватанный со священникомъ Санзалемъ ѿтъ Авариды, сына князя Ротеста. Оба були взяті изъ лѣжокъ; но Санзала посажено на колесниці, а Саву цѣлкомъ нагого волочено по тернахъ, который попаленіи стерчали по поляхъ, и бито его бичами и палицами. Слѣдующого дня (въ среду) видѣли погане съ удивленьемъ, що Сава не мавъ на тѣлѣ жадной раны; длятого мучили его еще лютейше. Наконецъ Аваридъ приказавъ его погубити. Тогда выпущено священника Санзала, а Саву заведено до рѣки Мусей (Миссово), чтобы его тамъ утопити. Коли сторожи надъ рѣкою радилися, чи бы его не пустити яко невинного, святой напоминавъ ихъ, най выповняютъ приказъ; бо видитъ по другій сторонѣ воды Ангелѣвъ, который чекаютъ на него, чтобы пріяти его въ славу и блаженство. Сторожи незабавляючися дальше, кинули святого въ воду и удусили деревомъ тяжкимъ привязаннымъ ему до шиѣ. Такъ скѣнчивъ св. Сава подвиги свои въ 38. р. житія дня 12. цвѣтня въ четверъ свѣтлой седмицѣ року 372.

Тѣ що утопили святого Саву, выняли его тѣло зъ воды и выставили въ снѣдъ звѣрямъ. Но вѣрніи найшовши оно нетыкане, похоронили честно.

Въ то время, коли св. Сава пострадавъ, пробувавъ въ Готіи Юній Соранъ, вождь римскій посланный ѿтъ Валента въ Скиѣю на помѣчь Фритигерну противъ Аванариха. Юній Соранъ будучи сродникомъ св. Василия В., писавъ тому же о гоненію христіанъ пѣднѣтомъ черезъ Аванариха, а св. Василий ѿповѣдаючи на той листъ, просивъ Сорана о надбѣланье ему моцій новыхъ св. мучениковъ. Безъ сомнѣнія вельдѣствіе тои просьбы св. Василия Соранъ поставя о то, що доставъ тѣло св. м. Савы при помочи Асхолія, епископа Солуньскаго, который якъ здаеся, тогда бавивъ въ Готію, абы ободряти гоненныхъ христіанъ. Пріавши же тѣло св. мученика Соранъ, пославъ оно въ отечество свое Каппадокію разомъ съ превосходнымъ посланіемъ церкви Готійскои написаннымъ до церкви

Каппадокійскої о мученицествѣ св. Савы. И изъ того то посланія подалимо повѣстїи вѣсти о св. м. Савѣ.¹⁾

Поученіе. Если кто ѣсть звичайне мясо, которе ближніи уважають за идоложертвенне, то гѣршишь черезъ то ближнихъ; удае, що участвуе въ службѣ идолѣвъ, и побуждае другихъ до маловаженія вѣры христїанскої. Во всѣхъ дѣлахъ нашихъ по прикладамъ св. Савы уважаймо на то, щобымо ближнихъ не гѣршили, но до почитаня божого побуждали.

Молитва. Мученіемъ бѣгъ житія окѣнчивъ есь и вѣру заховавъ есь; длятого радостно празднуемъ твою память, Христа величаючи.

282. Св. Фрументій, архієпископъ Абиссиній.

(Д. 30. листопада.)

Коли Богъ внутри удержовавъ церковь черезъ св. Аѳанасія, розширявъ ю также на внѣ межї невѣрными. Ото еденъ мудрецъ зъ Тира (именемъ Меропъ) въ цѣляхъ науки предпрїявъ подорожъ до крайної Индії (Еѳіопїѣ, Абиссинїѣ.) На поворотѣ затримався при едиомъ озерѣ Абиссинїѣ и впавъ въ руки варварѣвъ, которї еднихъ зъ товаришей его потопили, другихъ съ нимъ самымъ убили, а прочихъ звязали и привели до короля Абиссинїѣ (въ городъ Аксумъ.) Межї полонеными були и молодї братя мудрця Едесїи и Фрументїи. Король абиссинїйскїй видѣвши красоту юношей тыхъ, здѣлавъ ихъ чиновниками своими. По смерти же короля того пѣдъ панованьемъ его сына оба юноши сподобилися еще бѣльшой чести и одержали позволенье повернути до отчины. Тогды Едесїи ѳтправився въ Тиръ до родичей, а Фрументїи предкладаючи ширенье славы божой надъ любовь родичей, ѳтѣйшовъ въ Александрію до св. Аѳанасія и просивъ, послати епископа онѣй сторонѣ. Аѳанасїи же узнавъ Фрументїя найспѣсѣбнѣйшимъ до навернення народа абиссинїйского и посвятивши Фрументїя на епископа, ѳтославъ его до Абиссинїи. Фрументїи ѳтже посвятившися образованію темного народа, взявся ревню до дѣла и при помочи благодати божой и дара чудотворенїя привѣвъ цѣлый нарѣдъ къ Христу. Въ малѣмъ времени, маючи помѣчника Бога, окрестивъ безчисленныхъ поганъ, посвятивъ имъ священникѣвъ и выбудовавъ церкви, збуривши идолскїи храмы и сокру-

*) См. Acta SS. Apr. II. d. 12. pag. 87.

шивши идола. Король и дворяне дивовалися, зъ ѡтки прибула ему наразъ благодать чудотвореній, которои давнѣйше ^ѣне посѣдавъ. А ѡнъ приписавъ ту благодать священству и самому Христу. Проживши потѣмъ съ наверненымъ народомъ много времени, насталявъ всѣхъ и прикладами и словами на дорогу спасенія и маючи около сто лѣтъ, ѡтѣшовъ къ Господу. Его мощи подавали исцѣленія тымъ, котрѣ съ вѣрою къ нимъ приходили. (Такъ читаемъ въ минеи Венеційскѣй.)

Поученіе. „Въ имя Отца и Сына и Святого Духа“ велѣвъ Иисусъ Христосъ крестити всѣ народы и кѡлькома словами выразивъ наибѣльше и найславнѣйше таинство нашої религіѣ, таинство пресв. Троицы. Сіе таинство вѣруемъ, хотъ о нѣмъ наименьшого понятія имѣти не можемъ, поки Богъ намъ оно не объявилъ. Длятого наибѣльшу честь воздаемъ Богу, коли вѣруемъ и визнаемъ сіе таинство; бо визнаемъ божу истину и свое невѣжество и признаемъ, що найдоскональше пѣзнанье Бога, которе сотворѣнье умне узискати може, есть ѡтъ Бога завше такъ ѡтдалене, якъ конечное ѡтъ безконечного.

Молитва. Якъ небо исповѣдавъ еси, св. Фрументіе, славу божу; якъ рѣка пролявъ есь на изсохшіи творы струѣ твоихъ ученій. И яко звѣзда озаряеши церковь. Друже Христовъ ближнѣйшій, моли о спасеніи душъ нашихъ.

283. Св. исповѣдникъ Яковъ, епископъ Нисибій.

(Д. 31. жовтня.)

Единъ зъ найславнѣйшихъ святыхъ Месопотаміѣ бувъ Яковъ уроджений въ городъ Нисибіи. Выбравши си житіе пустынне, зимою пробувавъ ѡнъ въ печерѣ, а прочое время року межи деревами на найвысшихъ горахъ безъ покрова. інъ живився овочами и зѣлемъ и не употреблявъ огня. Теодоритъ оповѣдає два чудеса, которіи св. Яковъ сотворивъ въ Персіи, коли звидовавъ тамошнихъ христіанъ. Геннадій, который живъ при кѣнци 5. столѣтія, пише, що св. Яковъ бувъ единъ изъ исповѣдникѡвъ въ царство Максиміана або скорше Максимиана, до которого Месопотамія принадлежала. На послѣдокъ за превосходну свою добродѣтель св. Яковъ зѣставъ епископомъ и не только строгостію жизни сіявъ, але и опѣковався убогими, вдовами и сиротами. Въ р. 325. участвовавъ въ соборѣ Никейскѡмъ. Коли Константинъ В. повелѣвъ св. Александру, щобы въ Константинополю принявъ Арія до общенія, находився св. Яковъ

въ КШолу и соединившись съ Александромъ противъ ересеначальника, помѣгъ звытяжити его. Въ лѣтахъ 338, 346 и 350 Сапоръ II, король перекій, державъ въ облозѣ Нисибію; но святой нашъ ѡтражавъ его молитвами своими. Коли святой умеръ, Константій казавъ его похоронити въ городѣ Нисибіи противъ римскому звычайу, щобы и по смерти бувъ предстателемъ города того. Но императоръ Юліанъ велѣвъ забрати тѣло святого изъ города, и кѡлька мѣсяцѣвъ пѡзнѣйше здобули Персы Нисибію.

Молитва. Чистотою душевною вооружившись и неустанну молитву яко копіе пріавши, крѣпко ѡтпиравъ есь поганьскіи полки, отче нашъ; моли ся о спасенію душъ нашихъ.

284. Преп. о. нашъ Симеонъ, архіеп. перскій. (Д. 17. цвѣтня).
И св. Садоѣъ, его наслѣдникъ, и що съ ними пострадали.
 (Д. 20. лютого и 19. жовтня.)

Писатель Бардесанъ, который живъ при кѡнци второго столѣтія, пише, що тогды находилися христіане въ Парѣи, Медіи и Персіи. Въ четвертѣмъ вже столѣтію по свѣдоцтву исторіѣ христіаньска религія була вже дуже розширена въ Персіи, и тамошніи волхвы тайжиды возбудили противъ христіанамъ найлютейше гоненіе. Выдачи удивительне розмноженъе христіанъ, донесли королю Сапору II. (Саворію), що Симеонъ, архієпископъ Селевкіѣ и Ктесифонта, спріяе Римлянамъ и що зраджае имъ тайны краевѣ. Тогды розлютившись Сапоръ, наложивъ на христіанъ великіи податки, повелѣвъ ѡтрубати головы священникамъ и служителямъ церковнымъ, ограбити и розорити церкви, спалити монастырѣ, а припровадити до себе на судъ Симеона яко зрадника царства перского и отеческои религіѣ. Потѣмъ злапано св. Симеона съ двома пресвитерами Абдехалою и Ананіємъ и поставлено передъ королемъ. Св. Симеонъ въ оковахъ безъ боязни явился передъ тираномъ и не ѡтдавъ ему обычного поклону, бо якъ объявивъ королю, представленъ бувъ въ оковахъ, абы ѡтречися религіѣ правдивои. Король нудивъ его, поклонитися сонцю, не намовивши же его, ѡтѡславъ до темницѣ. Коли св. Симеонъ веденъ бувъ до темницѣ, подыбавъ при дверехъ палаты Усѡазана (Хусдзата), который выховавши Сапору, бувъ первымъ чиновникомъ двору его. Хусдзатъ видѣвши надходячого Симеона, поклонився ему низко; но святой вытыкавъ ему строго, що изъ взгляду чоловѣчого ѡтрѣкса вѣры. То сурове напѡмненъе такъ тронуло Усѡазана, що заразы скинувъ зъ себе свое богате одѣнье, пріавъ чорну одежу и усѣвъ при

дверехъ палаты, плачучи и вздыхаючи. Коли же король призвать его и запытавъ о причину жалобы, освѣдчивъ, що оплакуе душу свою за то, що ѡтрѣкса Христа и покланявся притворно сонцю. Розгнѣванный тою змѣною король по даремныхъ намовахъ осудивъ Усѣазана на ѡтсѣченье головы. Безъ ѡтволоки отже ведено найвѣрнѣйшого слугу королевского на смерть. Онъ же згадавши згѡршенне дане христіанамъ, пославъ одного пріятеля до короля, щобы король въ заплату за заслуги его (Усѣазана) казавъ окликати, що Усѣазанъ зѡставъ осужденый на смерть не за яку невѣрнѡсть ко королю або державѣ, но за саму вѣру христіаньску. И Сапоръ призволивъ на то, абы дати пострахъ христіанамъ. По тѡмъ закончивъ Усѣазанъ славно житіе свое мученическою смертію и то въ четверть въ навечеріе памяти страсти Господньої р. 341. Симеонъ же чувши о тѡмъ въ темниці, благодаривъ Бога, а слѣдующого дня въ Великій пятокъ боронивъ онъ свою вѣру передъ королемъ съ великою ѡтвагою и зѡставъ осужденый на ѡтсѣченье головы. Того самого дня осуждено на смерть иншихъ ето христіанъ частію епископѡвъ, частію священникѡвъ и служителей церковныхъ, и розпоряджено, щобы Симеонъ бувъ при казни вѣхъ и послѣдній понѣсъ смерть. — Коли св. мученики прійшли на мѣсце казни, св. Симеонъ наминавъ ихъ, щобы черезъ ѡтважне пріятіе смерти за Христа здѣлалися учасниками воскресенія Христоваго, и по смерти сотиѣ св. мученикѡвъ пострадавъ св. Симеонъ съ двома старыми священниками своими Абедехалою (Аведеломъ) и Ананіемъ. Послѣдній дрѡжавъ трохи, коли прекланяно пѡдъ мечъ голову его; но надзиратель руководѣльникѡвъ двору именовъ Пусикъ (Фусикъ) рѣкъ ему: „Будь ѡтважний и примкни на хвилю свои очи; бо заразъ обачишь свѣтло божє“. Заледви же Пусикъ вырѣкъ тѣ слова, бувъ ятый и ѡтведеный до короля, котрый казавъ пробити ему горло и отворомъ тымъ выдерти языкъ и зъ тѣла его здерти шкѡру. Потѡмъ була злапана донька Пусика, Богу посвячена дѣвица, и (по тяжкихъ мученіяхъ) зѡстала еята.

По свѣдоцтву Созомена слѣдующого року вийшовъ новыи едиктъ повелѣваючий убивати вѣхъ исповѣдникѡвъ Христа. Тогды безчисленне множество христіанъ сѣчено топоромъ и многіи пострадали въ палатѣ, межі ними Азадъ (Азатъ), съ котрымъ, якъ мовять новші Греки, пострадали 1000 христіанъ. Двѣ же сестры св. Симеона съ єдною слугою були перерѣзані въ двое.

На мѣсце св. Симеона наступивъ св. Садоѣъ або Садокъ. Его имя означає любителя царя. И истинно любивъ онъ царя царей, за которого пострадавъ съ 128 мучениками. Заледви бо єдинъ рѣкъ

управлявъ церквію Селевкіѣ и Ктесифонта, Господь обявивъ ему, що вскорѣ послѣдовати має св. Симеону. Въ чудеснѣмъ снѣ видѣвъ Садоѣ св. Симеона сіяючого славою небесною и призываючого его словами: „Я вчера (тамтого року) взышовъ (на небо), а ты взыди нынѣ (сего року.) Утѣшенный тымъ видѣніемъ собравъ вѣтъ священникѣвъ и діаконѣвъ и увѣдомивши ихъ о близкій своѣй смерти, наминавъ, щобы приготувилися до мученичества св. житіемъ. И дѣйстви въ другѣмъ роцѣ гоненія прибувъ Сапоръ до Ктесифонта, и велѣвъ яти Садоѣ съ 128 особами рѣжного пола. По пятомѣсячнѣмъ же заключенію, въ которѣмъ були страшно мученіѣ, зѣстали вѣѣ за-судженіѣ на утѣченіе. Идучи на смерть снѣвали слова псаломника: „Суди намъ Боже и розсуди справу нашу ѣтъ языка непобожного.“ (Пс. 42.) Прійшовши же на мѣстце казни, благодарили Бога и величали славу божу, поки послѣдній не пріѣвъ смерть за Христа. (Д. 20. лютого около 343. р.) Самого же начальника ихъ Садоѣ ѣтведено въ оковахъ до иншой провинціѣ, где зѣставъ стѣтый. Пѣсля минеѣ Венеційской въ страданію св. Садоѣ однимъ чудомъ навернулося къ Христу 1270 осѣбѣ¹⁾.

Гоненіе Сапора II. ѣтъ р. 339. тревало 40 лѣтъ. Пѣсля Созомена число мученикѣвъ того гоненія выносило 16.000, и еще иншіѣ безчисленніѣ були посѣченіѣ.

Поученіе. Кто злою радою або примѣромъ другихъ привѣвъ до грѣха, зѣ любви обовязанъ естъ постаратися о наверненіе зведенныхъ, якъ може, словами и примѣрами и молитвами. И если згѣршеніе було публично, то має публично усуненымъ быти. Усѣазанъ давъ намъ красныѣ прикладъ, якъ о направленіе згѣршенія публично даного дѣбати треба.

Молитва. Составимъ лики, блажащи богоносного Симеона и Усѣазана, Аведелома и Аванія и съ ними подѣбныхъ мужески пострадавшихъ мученикѣвъ и ихъ молитвами ѣтъ Христа просѣмъ благодати и милости и согрѣшеніѣѣ избавленія.

285. Св. мм. Іона, Варахсій, св. Ія и тї що съ ними пострадали. (Дня 28. марця, 4. серпня, и 2. листоп.)

Не довго по св. Садоѣ въ гоненію Сапора пострадали св. Іона и Варахсій. Пѣсля актѣвъ своихъ були он два братя, мужи пра-

¹⁾ Сч. Acta SS. Apr. II. d. 21. pag. 842

ведніи. Слышавши о гоненію на христіанъ повставшѣмъ, прійшли на мѣстце, где безбожніи волхвы гѣрко мучили христіанъ. Найшли же тамъ 9 мужей христіаньскихъ увязненныхъ и вѣйшовши въ темницу, утѣшали ихъ и ободряли къ страдальческому подвигу. Вкоротцѣ же святїи тї девять були замученїи, а Иона и Варахисій були запѣзванїи на судъ за вѣру Христову.

Насампередъ взято Іону къ допросу. Коли не хотѣвъ ѡтречися Христа и поклонятися сонцю, огню и водѣ, бувъ окрутно бичованый и шнуромъ за ноги зачѣпленный тай выволѣченъ на лѣдъ, где тревавъ на морозѣ цѣлу нѣчь. Тымъ часомъ прійшовъ св. Варахисій къ допросу и за мужественне вызнанье вѣры бувъ мученый распалеными мѣдными грудями пѣдъ обома пазухами и ростопленымъ оловомъ пролянымъ на очи и въ ноздри и въ уста и въ уши, по чѣмъ въ темници бувъ повѣшенный за ноги. Слѣдующого дня приведено знову Іону на судъ. Коли усердно проповѣдавъ свою вѣру и любовь о Христѣ, обтяли ему мучитель палцѣ нѣгъ и рукъ, здерли ему съ головы кожу съ волосемъ, ѡтрѣзали языкъ и кинули его въ котель до кипячої смолы. Но смола кипяча не ушкодила св. мученика. Удивленїи тымъ чудомъ безбожніи стягнули на мучилици винтомъ (шпругою) цѣле тѣло его и поломавши ему такъ всѣ кости, перерѣзали его на двое и кинули въ озеро.

По смерти Іоны Варахисій не ѡтступаячїи ѡтъ вѣры бувъ нагїи волоченый по терню и напоеный кипяткомъ смолы предавъ Богу душу. (Такъ оповѣдаеся мученичество 11 тыхъ святыхъ въ актахъ у Болландистѣвъ пѣдъ д. 29. марця, въ рукописи Супрасельскѣй и въ минеяхъ.)

Греки въ минеяхъ пѣдъ днемъ 11. вересня и пѣдъ д. 5. серпня згадуютъ св. Ію. Пѣсля мартирологїи Римского и гр. миней була она съ 9000 полоненыхъ христіанъ пѣдъ королемъ Сапоромъ замучена. Миней додають, що Ія зѣстала мечемъ стята. Въ КПолю була стара церковь посвящена пѣдъ призванїемъ св. Іѣ, котору Юстинїанъ казавъ ѡтбудовати.

Дня 4. серпня празднуемъ память св. преподѣбномуученицѣ Евдокїѣ, котору декоторїи писатель за Ію тримають, неѡтрѣзняючи одной ѡтъ другой. Пѣсля миней Венецїйской пѣдъ д. 3. серпня була то Римлянка зъ востока и полонена ѡтъ Персѣвъ, прійшла въ ихъ сторону. Знаючи дуже добре св. письмо, наминала всѣхъ полоненыхъ къ добродѣтели и привела немало перекїихъ женъ до пѣзнаня Бога. Но оскаржена за то, була бичована воловыми жилами и пробула въ темници два мѣсяцѣ. Потѣмъ терпѣла еще строжшу хлосту и по 6 мѣсяцахъ зѣстала окрутно замучена. Розѣбрано

бо бѣ до нага и обложено тростинами, якъ висока, довгими и окручено шпигатомъ, по чѣмъ гвалтовно вытяганіи тростини една по другій поролі ея тѣло. Дальше мучителъ повѣсилі святую и окрутили бѣи цѣле тѣло шнурами и посередствомъ деревъ стиснули такъ сильно, що ломалися кости. Видѣвши же, що вже ледви дыхає, ѡтрубали бѣи голову.

Поученіе. Святіи мученики досконалымъ послушаніємъ положили себе самыхъ въ руки божіи, такъ якъ вѣскъ або глина въ руки художника кладеся. Твой есмь азъ, мовили съ псаломникомъ, спаси мя, якими самъ знаєшь судами, яко оправданій твоихъ я шукавъ. И мы зрѣкаючися своєю волѣ, посвятъмься Богу и здѣлаємося черезъ то божими.

Молитва. Мученики Твои Господи въ страданію своѣмъ пріняли вѣщѣ неуывдаеміи ѡтъ Тебе Бога нашего; маючи бо крѣпость Твою, сокрушили демонѡвъ. Для того ихъ молитвами, Христе Боже, спаси душѣ нашѣи.

286. Св. мм. Акидинъ, Пигасій, Анемподистъ, Аѡоній, Елпидифоръ и другіи. (Дня 2. листопада.)

Маємъ у Болл. двоякіи акта тыхъ св. мученикѡвъ¹⁾: єдиій ѡтъ св. Метафраста, другіи ѡтъ старшого автора, ѡтъ которого занявъ св. Метафрастъ свои вѣсти. Акта тѣи написаніи изъ преданія перексихъ христіанъ представляють слѣдуючу исторію. Акидинъ, Пигасій и Анемподистъ були учитель христіанъ правдоподобно изъ клиру въ Ктесифонтѣ. Они зѡстали оскарженіи передъ Сапоромъ за ширеніе вѣры Христової, визнали мужественно Христа и були за то перве-палицями битіи, а потѡмъ въ воздухъ розтягненіи и огнемъ паленіи. Незвытяженіи же муками хвалили Бога, и Богъ прославивъ ихъ въ дальшѡмъ мученичествѣ великими чуждами. Вслѣдствіе тыхъ чудесъ навернувся мучитель Аѡоній и бувъ стятый. По нѣмъ осудивъ Сапоръ четырехъ воинѡвъ, которіи не здужали въ морю потопити трехъ нашихъ св. мученикѡвъ, бо сила божья выбавляла ихъ ѡтъ смерти. Воинамъ тымъ ѡтрубано руки и кинено ихъ въ море. Они же топлении вызвали Господа и молили, абы причислилися до св. мученикѡвъ. Дальше бояринъ Елпидифоръ промавлявъ ѡтважно

¹⁾ Acta SS. Nov. I. d. 2 p. 445

за христіанами и бувъ посѣченный съ трема товаришами и 300 вѣровавшими воинами. Напослѣдокъ взявъ Сапоръ трехъ нашихъ св. мученикѡвъ еще разъ къ допросу. При способности же допроса розгнѣвався на мать свою такъ, що ударивъ бѣ въ лице. Зневажаена тымъ царева мати прибѣгла заразъ до св. мученикѡвъ, злучилася съ ними въ исповѣданю вѣры и проклѣяла сына тирана. Сапоръ велѣвъ заразъ въ пѣчь кинути св. трехъ мученикѡвъ, а она пошла добровѣльно за ними въ пѣчь огненну. И ведучи ихъ воины 28 числомъ увѣрили, що не треба боятися иншого огня якъ пекельного, тай визнавши Христа, вѣйшли съ трема св. мучениками и матерію короля въ пѣчь огненну, маючи ту вѣру, що вгодять симъ Богу. Сталося то дня 2. листопада. Св. останки мученикѡвъ тыхъ зложено на мѣстци Ириніє, где потѡмъ проливавъ Богъ ласки на приходячихъ къ нимъ съ вѣрою. — Греческіи имена св. мученикѡвъ тыхъ не творять намъ трудности, если згадаемъ рѣжніи сношенія Грековъ съ Персами и основаніе царства греческого въ Персіи черезъ Александра Великого. — Число мученикѡвъ, которыхъ память празнуєся дня 2. листопада, выноєить 341

Молитва. Днесъ сонця правды Христа служителѣ провадили къ побожности почитателей и поклонникѡвъ матеріального сонця и огня. И насъ взывають къ вѣрѣ и любви, мовячи: „Прійдѣтъ, подвигами нашими поживѣте и видѣвши вѣрою вѣнцѣ и почести нашѣ, терпѣніємъ бѣжѣтъ на предлежацій вамъ подвигъ, щобыте участниками були вѣнцѣвъ нашихъ и насъ имѣли молитвенникѡвъ къ Господу.“

287. Св. мм. Акепсима епископъ, Іосифъ пресвитеръ и Анѳаль діаконъ. (Д. 3. листопада.)

Пѣсля Созомена (II. 11.) Акепсима епископъ бувъ ятый, коли Сапоръ по замученю своего любимця Азада самыхъ учителей христіаньскыхъ епископѡвъ и священникѡвъ убивати велѣвъ. Акепсима мавъ тогды около 80 лѣтъ. Коли веденый бувъ до мѣста Арвиль и по дорожѣ переходивъ черезъ дѡмъ свѡй, единъ пріятель шепнувъ ему, щобы распорядивъ що о дѡмѣ. На то ѡтповѣвъ святой: „То вже не мѡй дѡмъ, я иду до другого, который есть въ небѣ.“ Въ Арвиль (Арбелтъ), надъ Тигрисомъ положенѡмъ мѣстѣ, подъ которымъ Александеръ окончательно погромивъ короля Дарія, бувъ св. Акепсима окрутно бичованый и въ тяжкихъ желѣзахъ киненый до темницѣ; бо не хотѣвъ кланяти ся сонцю и огню. Другого дня схва-

тано священника Іосифа, который мавъ около 70 лѣтъ, и служителя церковного Аноала. Понеже и они (злапаніи съ діаконами Азаданомъ и Абдінеусомъ) не хотѣли кланяться сонцю и огню, були люто бичованіи и заключеніи въ тѣи самѣи темниці, въ которѣи страдавъ Акенсима. По пяти дняхъ князь волхвѣвъ велѣвъ трехъ святыхъ нашихъ шнурами вязати пѣды пахи по бедрамъ и голенямъ и деревцями такъ сильно скрутити шнуры, що здалека слышано, якъ крушилися ихъ кости. То мученіе тревало ѡтъ 3. до 6. часа. По тѣмъ святіи занесеніи були назадъ до темницѣ, где пробували три лѣта въ крайнѣи нуждѣ въ голодѣ и холодѣ. Пѣзвѣише князь волхвѣвъ за позволеніемъ Сапора велѣвъ ремнями суровыми такъ строго бити Акенсиму, що святый треваючи въ исповѣданію вѣри, ѡтдавъ духъ Богу (дня 10. жовтня около 349. р.) Тѣло его лежало на улиці, и ажъ по трехъ дняхъ удалося христіанамъ унести и похоронити оно. Прочіи святіи страдалцѣ були также окрутно бичованіи, по чудомъ избавленіи ѡтъ смерти пріішли назадъ до темницѣ въ городъ Арвилъ, где страдали еще шѣсть мѣсяцѣвъ. Потѣмъ пріяли нову хлосту. Наконецъ связано св. Іосифу на плечи руки и закопано его по бедра въ землю, абы стоявъ, и злапаніи христіане примушеніи були метати на него каменѣи и такъ много накинули окрестъ него каменей, що тѣлько голова святого видна була. Тѣлько една дѣвиця христіаньска именемъ Идандуль оперлася лукавому жаданію поганъ и не взяла жаднои участи въ выповненію тои смертнои казни. Коли же голова святого межі каменями еще рушалася, единъ воинъ розбивъ ю великимъ каменемъ. Для честного похороненя тѣла святого сталося велике чудо.

Св. Аноаль бувъ ѡтвезеный въ село Патріасъ и бувъ тамъ также руками христіанъ каменованый (въ мѣсяцю червнію.) Тѣло его похоронили монахи. На мѣстци же его смерти выросъ муртъ нецѣляющей недуги, и черезъ пять лѣтъ дѣялися тою рослиною рѣжніи чудеса. Но невѣрніи петерпячи чудесъ, которыми ихъ религія опровергалася, вытали рослину и спалили ¹⁾.

Поученіе. Христіане, которіи каменовали Іосифа и Аноала боялися показати свою вѣру и дѣлали на укѣръ вѣрѣ. Въ святѣмъ крещенію исповѣдали мы вѣру устами другихъ, а теперъ обовязаніи мы устами своими при данѣи способности визнавати тую вѣру и николи не можемъ на укѣръ вѣрѣ дѣлати.

Молитва. Акенсима ѡтважный, и славніи Іосифъ и Аноаль

¹⁾ См. Acta SS. Apr. III. pag. 23.

най хвалятыся. Мученія тоню перейшли они вѣрою и пристали ко безпечальному животу, къ пристанищу небесной свѣтлости въ славу неизречену.

288. Св. м. Өекла, Марѳа, Марія, Маріамна и Еннеимъ.

(Дня 9. червця.) *свѣтъ свѣта Печерскіи*

Въ дняхъ Сапора (П.) короля коло мѣсточка Асы бувъ нѣкій богатый пресвитеръ Павелъ, маючій при собѣ пять дѣвиць, которіи служащи церкви день и нѣчь, хвалили Бога. Донесено о нихъ архиволхву короля, и сей призвавши св. дѣвиць съ Павломъ, грозивъ имъ, що ѡтбере имъ всѣ добра, черезъ що легко намовивъ Павла, щобы ѣвъ кровь и поклонився сонцю. Святін же дѣвиць по имени Өекла, Марѳа, Марія, Маріамна и Еннеимъ не боялися ничего потеряти за вѣру, и коли ѡтступникъ пресвитеръ намовлявъ ихъ до ѡтреченія вѣры, наплювали ему въ очи. Тогда по приказу архиволхва були рѣзками люто скараніи. Понеже вытревали въ вѣрѣ и исповѣданю, архиволхвъ чигаючи на гроши Павла, давъ ему приказъ, абы святымъ дѣвамъ мечемъ ѡтрубавъ головы, если хоче выбавити свѣй мастокъ. Лукавый ѡтступникъ взявъ ѡтже мечъ и вѣйшовъ до св. дѣвъ, абы постиннати имъ головы. Видѣвши его, тревожилися святін и мовили: „О несчастный! Хоть есь пастыремъ нашимъ, приходишь якъ дикій, встеклый вовкъ на овечки! Знай же, що мечемъ ѡтходимъ къ животу вѣчному; ты же стратишь душу свою вразъ съ грѣшми, вкоротцѣ бо стрычкомъ погибнешъ и пойдешъ до спѣвученика своего Юды.“ То и иншіи рѣчи мовячи, були святін себѣченіи ѡтъ Павла. Но потѣмъ архиволхвъ зрадливо промовивши до Павла, ѡтославъ его мовъ друга до побѣдной своєї комнаты на нѣчь, въ ночи же пославъ до него рабѣвъ своихъ, щобы его стрычкомъ удушили. А слѣдующого дня осудивъ его яко самоубійцю, абы выкинутый бувъ въ смѣтъ собакамъ, и гроши забравъ собѣ ¹⁾.

Поученіе. Если пастыръ свою парохіанку намовивъ до грѣха, доужень естъ сповѣдатися того ѡбстоятельства, що намовлена була его парохіанкою; бо изъ пастыря здѣлався ѣи вовкомъ.

Молитва. Овечки словесніи баранку и пастырю привелисте ся мученіемъ, вѣру заховавши; тымъ днесъ радостно празднуемъ вашу память, Христа величаючи.

¹⁾ См. Acta SS. Junii II. d. 9. pag. 170)

289. Гоненіє Юліана ѡтступника. Св. мученики въ Аскалонѣ и Газѣ и св. м. Кириллъ. (Д. 29. марца.). И св. м. Варваръ. (Д. 6. мая.)

Покѡй дарованый церкви Константиномъ В. споводовавъ збѣсутьє карности межи христіанами, и они потребовали очищаючи хлосты. Таку подавъ имъ по части цѣсарь Константій, сынъ Константина, а съ безвзглядною лютостію Юліанъ ѡтступникъ, стрѣчный братъ Константія. Юліанъ стараньемъ Константія бувъ выхованный въ религіи христіаньскѡй до 20. року житія и причисленъ до клиру, выповнявъ чинъ чтеця. Но потѡмъ черезъ сношенія съ философами и волхвомъ Максимомъ потайно ѡтступивъ ѡтъ вѣры. По смерти же Константія р. 361. пріявши власть самодержця государства римского, прибывъ до Константинополя и оголосивъ едикты для возстановленія почитанія божкѡвъ поганьскихъ. Щобы піддержати роздоры межи христіанами, прикликавъ изъ вигнанія всѣхъ христіанъ, которіѡ ѡтъ Константія заточеніѡ були. Пересвѣдченный, що отвертї гоненія тѡлько ему самому пошкодять, перве лагѡдностію побуждавъ христіанъ до змѣны вѣры. Потѡмъ же выдалявъ христіанъ изъ двору и арміѡ. А коли судивъ, що укрѣпивъ довольно свою власть, виганявъ изъ городѡвъ епископѡвъ и служителей церковныхъ, выключавъ христіанъ изъ урядѡвъ и употребивъ противъ твердымъ исповѣдникамъ хлосты и мучительства. Кромѣ того заказавъ христіанамъ учить и учитися и накладалъ на нихъ тяжкіи податки, мовячи: „Щасливій нищїи духомъ яко тыхъ естъ царствіє небесное.“ Коли христіане вносили жалобы на несправедливѡсть его чиновникѡвъ, ѡповѣдавъ, що евангеліє обовязує христіанъ, терпѣти бѣды, которіѡ имъ ся наносятъ. Подѡбно насилія невѣрного народа противъ христіанъ мали за собою его желаніє и повагу. Такимъ чиномъ и безъ нарочного гоненія многіи исповѣдники вѣры пріяли мученическу корону въ рѡжныхъ сторонахъ. Св. Григорій Назіанзскій свѣдчить, що палата Юліана въ Антиохіи крыла велике число мертвыхъ, которыхъ Юліанъ тайно убивъ, еднихъ для волшебныхъ жертвъ, другихъ за ихъ побожнѡсть. Пбеля тогоже св. оця Юліанъ велѣвъ кинути ночью въ рѣку Оронтъ такъ многихъ христіанъ, що майже загативъ ними рѣку. Року 363. два воины именемъ Боносій и Максимиліанъ були мученіи и стятї за то, що не хотѣли зняти знамя креста изъ штандарта, щобы на его мѣстце поставити идола. — Въ Палестинѣ Юліанъ давъ поганамъ зневажити и поломати статуѣ поставленїи въ Кесаріи Филипповѡй черезъ кровоточивую не-

вѣсту, представляючи Ісуса Христа подающего ѣи руку надшій на колѣна. Въ тѣмже краю роспорядивъ Юліанъ все потрібное до ѳтбудованія церкви Іерусалимской, щобы посоромити пророцтво Ісуса Христа о всегдашнѣмъ запусѣнію еи. Тогда жиды взялися всеми силами съ властивою еи упертостію до дѣла; но буря повставша въ еднѣи хвили рознесла матеріалы нагромаждені, огонь съ неба спадшій пожеръ орудія, землетрясеніе и огонь зъ землѣ бухающій знищили всю роботу и погубили значне число робѣтниківъ, а крестъ яеный явившійся на воздухъ, и крестики на одежахъ робѣтниківъ видніи, которіи не давалися змыти, доказовали, що то були чудеса содѣланіи для потвердженія религіѣ христіаньской ¹⁾. Амміанъ, писатель поганьскій, выразно говоритъ, що страшнй клубы огню часто коло фундаментѣвъ вылѣтаючи спаливши кѣлька разъ робѣтниківъ, здѣлали мѣстце неприступнымъ, и устало съ великимъ накладомъ начатое дѣло ѳтбудованія церкви. Пѣсля тогоже писателя збулося то р. 363. Юліанъ съ бѣльшенствомъ жидѣвъ помимо тыхъ чудесъ пробувъ въ невѣрію. Зъ прочихъ жидѣвъ декоторіи навернулись къ Христу, а многіи потерявши надѣю востановленія обрядовыхъ практикъ закона, пристали до поганъ. — Якъ огонь, пише св. Григорій Назіанзскій, все посуваеся въ передъ, пожираючи що подыбае, и сушащи та чорнячи то, чого еще не постигъ: рѣвно и Юліанъ грозными дѣлами и словами зажигаеся все бѣльше и бѣльше противъ христіанъ.

Но Господь Богъ прирѣвъ на слезы и кровь проливану страдалцѣвъ, на молитвы и вздыханія zagrożеныхъ вѣрныхъ, и вкоротцѣ погибъ Юліанъ со шумомъ, который нарѣбивъ. Пролявши много христіаньской крови ѳтступникъ, двигнувся зъ Антиохіѣ на войну противъ Персамъ и погибъ въ 32. роцѣ житя на полю битвы сточенои съ Персами. Передъ смертію же по свѣдоцтву Созомена и Ѳеодорита здужавъ признати побѣду Христу, воззавши: „Галилеянинне, ты побѣдивъ.“ Его наслѣдникъ Іовіанъ заключивъ миръ съ Персами и повернувши въ отечество, гонивъ раны заданіи церкви.

Изъ жертвъ гоненія Юліановаго записуемя тутъ перве св. мученикѣвъ въ Газѣ и Аскалонѣ. Городъ Газа въ Палестинѣ бувъ дуже близкій Маюму мѣсту. За Константина В. мешканцѣ Маюма навернулись до вѣры и Константинъ даровавъ за то Маюму титулъ города и назвавъ его Констанцією. Напротивъ жителѣ Газы пробули въ невѣрію. За то любивъ ихъ Юліанъ и позбавивши Маюмъ правъ

¹⁾ Созом. ист. V. 22. и Сократъ и ишій.

городскихъ, поддавъ его Газѣ; но подъ взглядомъ церковнымъ позбѣтали оба города роздѣленіи, маючи своихъ епископѣвъ. Жителѣ Газы подъ Юліаномъ здвигли у себе люте гоненіе на христіанѣ и проляли не мало ихъ крови. Коли Юліанъ чувъ о томъ, сказавъ тѣ слова: „Не велика рѣчь, если единъ Еллинъ убіе десять Галилеянъ.“ Длѣтого жителѣ Газы и близкого Аскалона допустилися еще бѣльшихъ лютостей. По свѣдоцтву Θεодорита (III, 3.) въ Газѣ и Аскалонѣ распороли погане животы священникамъ и Богу посвященнымъ дѣвцамъ, наповнили ихъ ячменемъ и выкинули ихъ свинямъ въ ѣду.

Збродню, котору поповнили въ Феникіи, пише дальше Θεодоритъ, не можна безъ слѣзъ оповѣдати. Въ Иліюполю на Либанѣ бувъ единъ діаконъ Кириллъ, который въ царство Константина многі тамъ почитаніи идола розрушивъ. Того не забули ему погане подъ Юліаномъ; но убили его за то и вынявши зъ тѣла его печѣнку, зѣбли ѣѣ. Однакъ скоро постигла ихъ заслужена кара; бо тѣ, которіи взяли въ семъ участь, стратили всѣ зубы наразъ и утратили языки, що покрылися имъ боляками и погнили, и потеряли наконецъ взрокъ свѣи, абы проповѣдали величество переслѣдованой религіи.

Тутъ належитъ еще сказати о двоихъ святыхъ имене Варваръ, которыхъ память дня 6. мая почитаемъ. Единъ зъ нихъ послѣ миней бувъ розбѣйникомъ незвѣстнаго времени, покайся и живючи въ пустыни, бувъ застрѣленъ ѣтъ купцѣвъ, которіи его за звѣря тримали. Другій бувъ воевода въ арміи Юліана ѣтетуника. Онъ ѣтзначився въ войнѣ противъ Франкѣвъ; бо убивъ нѣкого велита и рѣшивъ черезъ то битву на користь Римлянъ. Но побѣдѣше нудивъ его Юліанъ до идолопоклонства и по тяжкихъ мукахъ казавъ его стати въ Муѣонѣ (Меѣонѣ), городѣ пелопоннискѣмъ. Съ нимъ пострадали за вѣру воевода Вакхъ и два воины Каллимахъ и Діонисій.

Поученіе. Не тѣлько той есть зрадникъ истины, кто говоритъ ложь, но и той который, коли потреба, не визнае истины, мовитъ св. Іоаннъ Златоустъ. Длѣтого по прикладу св. мученикѣвъ ѣтъважно визнаваймо всѣ нашу религію и почитаймо все, що гдѣякимъ способомъ до неѣ ѣтносится, и не допустѣмъ того, щобъ ворогъ нашої религіи нашими руками на мѣстѣ креста ставивъ идола.

Молитва. Просвѣтившися благодатію, святіи мученики, земніи кѣнцѣ наставляете къ истинной вѣрѣ; длѣтого вѣрою васъ ублажаемъ.

290. Св. Марко, єпископъ Арєвусійскій (Д. 29. марця.)

До време́не Юліана ѡтступника мешканцѣ Арєвусіѣ, мѣсточка сирійского, були незнавї; пѣдъ Юліаномъ же ѡтзначилися лютостію противъ своему єпископу Марку, которого ненавидѣли за наверне́нє многихъ поганѣ и за то, що въ царство Константія корыстаючи зъ призво́леня права, збуривъ єденѣ дуже богатый и ѡтъ ныхъ поважаний храмъ ідо́лскій, а нато́мѣсть поставивъ церковь христіаньску. Обжаловано его за то передъ Юліаномъ, и Юліанъ сказавъ его на ѡтбудо́ванє храма збуреного або на сплату его цѣны. Марко же нехотючи и немогучи то выповнити, усунувся зъ очіѣ обуреного народа. Но коли услышавъ, що много осібъ за него загроженї суть тяжкими мученїями, представився народу и подався на все́ возможніи муки. Тогда погане невзрушивши́ся благородствомъ достойного старця, кинулися на него люто, розбѣрали его и бичовали, а потѣмъ поволокли его улицями города. Все́ невѣрніи взяли въ тѣмъ участь: мужи, жены, дѣти и даже начальники города заслѣпленї невѣріємъ. И намучивши его по дорожѣ доволѣно, кинули его въ зловонніи клоаки. Дальше выняли его зъ ѡттамъ (и повѣсивши на мучилище) ѡтдали его хлопцямъ, щобы єднї другимъ его подавали и прїймали писалами своими безпощадно ¹⁾. Кромѣ того стиснули ему уда шнурями до самыхъ костіѣ и утали ему тонкими по крѣпкимъ нитками уши. Наконецъ нагого полили медомъ и солоною потравкою и въ кошу вербѣнѣмъ пѣдъ голымъ небомъ повѣсили въ часъ наибѣльшого опалу на паству пчоламъ и осамъ. Помимо же все́хъ мукъ нестративъ св. старецъ веселости духа и шутивъ собѣ еще изъ мучителей мовячи, що зрадѣвъ, видячи себе въ выеоту пѣднятого, ихъ же далеко пѣдъ собою повзучихъ въ поро́ху землѣ. А мѣгъ освободитися ѡтъ дальшихъ мукъ штукаю золо́та; бо мучитель побѣдженї его вытревало́стію спускали зъ сумы означеной такъ много, що наконецъ тѣлько маленькою квоты жадали, котору декоторї особы притомнї бѣльше разъ за него зожити готовї були. Но ѡнъ не хотѣвъ и наименшимъ пѣняземъ причинитися до ідо́лопоклонства и недавши ничого, звѣтяживъ поганѣ. Здивованї его крѣпостію духа пустили его и пѣзнѣйше стали его учениками, наvertsаючи́ся до вѣры. — Страданїя Марка покрыли Юліана ганьбою; бо св. старецъ

¹⁾ Пѣсля мѣсеѣ Венеційской погане предѣли св. Марка хлопцямъ щобы иглами его колоди.

сей, коли по смерті Константина воины сродниківъ Юліана убили, выбавивъ его и брата его Галла ѳъ погибели, сховавши ихъ въ церкви. — Ото все, що св. Григорій Назіанзскій, Теоодоритъ и Созоменъ оповѣдають о шляхетнѣмъ страдалцю Марку Ареѳусійскѣмъ. Не можемъ промовчати, що исторія представляе нашего св. Марка впутаного въ вѣрованье и сплетені аріанскіи. Но понеже якъ греческа, такъ латинська церковь причислила его лику святыхъ, не можемъ сомнѣватися, що Марко вчасно перейшовъ ѳъ еретикѣмъ до табору православныхъ.

Мо л и т в а. Зорею мысленною просвѣщенный ѳѳгннавъ есь нѣчь злую безбожности, мучениче преславный Марко! Священнодѣтель принѣтъ есь себе въ жертву совершенну Господеву, муками всецѣлый опаленый. Нынѣ же на высокости предстонишь Господеву и молишь за насъ Господа и Бога нашего.

291. Св. м. Евпсихій. (Д. 9. цвѣтня.)

Въ царство Юліана ѳѳступника цѣла Кесарія каппадокійска була христіаньскою кромѣ малого числа поганъ. Зъ трехъ храмѣвъ идолскихъ христіане еще передъ панованьемъ Юліана збурили були два. Коли же Юліанъ зѳѳставъ императоромъ, збурили и остальныхъ храмъ званный Фортуна (Тихисъ.) Юліанъ страшно за то розгнѣвався. Церкви обложивъ великимъ податкомъ; служителей церковныхъ записавъ въ число воинѣвъ пѳдчиненыхъ префекту стороны, а мірскихъ христіанъ пѳддавъ яко селянъ податкамъ утяжливимъ. Кесарія зѳѳстала позбавлена привилеѳвъ столечного мѣста и була прозвана первѣстнымъ своимъ именемъ Мазака, и клявся имъ ѳѳступникъ, що знищить ихъ мѣсто и не зѳѳставитъ имъ (Галилеянамъ) головъ на плечахъ. Но на щастье ихъ погибѣ Юліанъ на походѣ противъ Персамъ, и его грозьбы остали мертвымъ словомъ¹⁾.

Що касаеся тыхъ, которі взяли участь въ збуреню храма злощасной Фортуны, еднѣ зѳѳстали казненѣ смертію, другіи були выгнаніи зъ краю.²⁾ До казненыхъ смертію належить Евпсихій. Онъ походивъ изъ знаменитой родины и ѳѳъ недавна заключивъ бувъ супружество. Коли же разъ погане спѣшили до храма ко приношеню жертвы, розгорѣвся ревностію божію, взявъ съ собою дру-

¹⁾ Соз. ист. V 4

²⁾ Созом. V. 11.

гихъ христіанъ и прибувши до храма, сокрушивъ идолъ и збуривъ храмъ до основанія. За то поѣлая миней по повелѣнію Юліана бувъ ятый и увясенный, а поѣзійше взятый къ допросу, довго мученый и усеѣченный мечемъ. По смерти Юліана нарѣдъ Кесарійскій побудовавъ надъ гробомъ Евсикіа красну церковь. Св. Василій называе его перазъ всеблаженнымъ мученикомъ и дае ему за товаришей св. Дамаса и иныхъ славныхъ, которыхъ не именуе. На праздникъ ихъ дня 7. або 5. версеня запрашавъ св. Василій найсвѣтлѣйшихъ епископѣвъ. Зъ того вносятъ, що то бувъ день ихъ мученичества, которе длятого мусѣло збутися р. 362., бо р. 361. пановавъ Юліанъ тольکو одинъ мѣсяць, а р. 363. не сповна 6 мѣсяцѣвъ и не дочекавъ мѣсяца версеня 363.¹⁾

Мо л и т в а. Слѣваешъ Христу по ребрамъ гребенныи стружемъ до внутреннихъ твоихъ и кожъ одираемый терпишь мужественнымъ помысломъ. Мечемъ же усеѣченъ вмѣсто крови молоко и воду источаешъ чудно и божественными ходатайствы веѣмъ подаешъ велику милость. (Изъ миней).

292. Св. священном. Тимоѳей, епископъ Прускій.

(Д. 10. червця.)

Св. Тимоѳей поѣлая греческихъ синаксарей²⁾ бувъ епископомъ Прусы, города Виенійскаго на граници Фригіѣ и Мисіѣ коло горы Олимпа. Онъ управлявъ превосходно церквію въ царство Юліана ѡтступника. Отличаючися чудотвореніями, убивъ разъ великаго смока пустошачаго околищъ Прусы, кинувши на него покровецъ ѡтъ честныхъ дарѣвъ. Ишовъ бо съ хлѣбомъ благословенымъ до нѣкои побожнои жены Василисы; коли же на дорожѣ напавъ на него смокъ, то помолившися, высыпавъ благословенный хлѣбъ до полы одежѣ, а покровецъ звиненый кинувъ на звѣря, котораго потѣмъ повертаючи до дому, найшовъ мертвымъ. Но Юліанъ слышавши его чудеса и се найновіше, по котораго содѣланю, якъ здаеся, Тимоѳей доперва зѣоставъ епископомъ, призвавъ его до себе и силовавъ, ѡтречися Христа. Понеже блаженный неперемѣнно визнававъ единого Господа и Бога Ісуса Христа, бувъ стятый (дня 26. мая р. 362.)

¹⁾ См. Acta SS. Apr. I. d. 9. pag. 819.)

²⁾ См. Acta SS. Junii II. d. 10. pag. 270.

Молитва. Пѣній и молитвъ голосъ услыши, мучениче Христовъ; свѣси покровъ твоѣй даруй всѣмъ вѣрою хвалящимъ тя.

293. Св. мм. Мануилъ, Савель и Исмаилъ. (Д. 17. червця.)

Св. мученики Мануилъ, Савель (Сабель), и Исмаилъ були зъ Персїѣ отъ матери христїаньскоѣ, а отца невѣрнаго. Братя по души и тѣлу отъ молодости упражнялися побожностїю и добродѣтелїю. Въ цѣли заключенїя договору пославъ ихъ перскїй король до цѣсаря Юліана отступника въ Константинополь. Прибувши на двѣрь отступника святїи братя, мали у него мешканье и пропитанье и сообщался съ нимъ прилѣжно по порученїю собѣ даному. Коли же потѣмъ Юліанъ отпращивался въ нѣке мѣсто Вивинїѣ, велѣвъ имъ, щобы послѣдовали ему на сей подорожи. Прибувши съ ними Юліанъ до того мѣста, которе коло Халкидона положене звалось Тригѣонъ, начавъ праздновати торжество демонѣвъ, приносячи жертвы идоламъ и наклоняючи многихъ до мерзости того безбожїя. Тогды святїи братя жалѣли о заслѣпленїи отступника и молили Бога, абы заховавъ ихъ отъ участїя въ идолопоклонствѣ и навернувъ блудячихъ ближнихъ. Но Юліанъ довѣдавшись о ихъ побожности, велѣвъ ихъ перве увязнити, а потѣмъ призвавши ихъ, жадавъ, абы утвердили договоръ принесенїемъ жертвы тымъ Богамъ, которыхъ онъ почитаетъ. Понеже признали свою вѣру и не хотѣли того учинити, велѣвъ ихъ страшно мучити. Святїи за тверду свою вѣру були люто бичованїи, на рукахъ и ногахъ гвоздьми пробитїи, потѣмъ же повѣшенїи и строганїи. Но Ангелъ божїй прїйшовъ къ нимъ и укрѣпивъ ихъ. Юліанъ же хотячи ихъ намовити до идолопоклонства, перве кусивъ еще зъ особна молодшихъ Савела и Исмаила ласкаными и муками (опалынемъ ихъ бокѣвъ). Коли же звытяжили отвагою мучителей, и св. Мануилъ бувъ еще зъ особна мученый, пробитый гвоздьми и тростями острыми. Явивши же святїи непохитну свою вѣру и побожнѣсть, були осужденїи на утѣченїе, которе по короткѣй молитвѣ претерпѣли на мѣстци званѣмъ „Константиново“ дня 17. червця р. 362. Такъ пѣсля дѣѣвъ отъ Метафраста у Сурїя (пѣдъ д. 17. червця) и пѣсля дѣѣвъ у Болл. (пѣдъ тымже днемъ).

Молитва. Юліана, отступника, который откинувши вѣру Христову, всякими способами старався ю прогнати изъ сердець чловѣческихъ, зрадливому мучителю, побѣдилисте вѣрою и любовїю Христовою, св. Тройцѣ воины, и вѣчанїи вразъ мученичествомъ молитвы творите о всѣхъ насъ.

294. Св. священном. Василій, пресвитеръ церкви Анкирской. (Д. 22. марця.)

Св. Василій бувъ священникъ въ Анкирѣ, столечнѣмъ мѣстѣ Галатіѣ. Выхованый въ побожности христіаньскѣй провадивъ дуже святе житіє и въ царство Константія противився Евдоксію, епископу Константинопольскому, и ереси аріанскѣй. Якъ Юліанъ зоставъ цѣсаремъ, Василій въ мѣстѣ Анкирѣ публично напминавъ христіанъ, абы хоронили дорогій екарбъ вѣры, и запевнявъ ихъ, що настояща буря перейде скоро. Видячи же возстановлене почитанье идолѣвъ въ Анкирѣ, голосно просивъ Бога, щобы посоромивъ ворогѣвъ истины и не давъ слугамъ своимъ попасти въ ихъ сѣти. Тогда единъ зъ поганъ обуреныхъ тымъ выступленьемъ на имя Макарій рѣкъ святому: „А ты кто, що нівечишь религію узаконену похвально ѡтъ императора“! Святой же ѡтповѣвъ: „Не я нівечу ю; но Богъ неба загладитъ ложну вашу религію.“ На то схватили погане святого и поставили передъ губернаторомъ Сатурниномъ, который напминавъ его, що треба слухати цѣсаря. „Такъ есть ѡтповѣвъ Василій треба слухати цѣсаря, но того, що на небѣ, въ которого руки земскій царь вашъ кождою хвилѣ попасти може“. Сатурнинъ взявъ то за образу величества царя и казавъ повѣсити святого на мучилищу тай розшарповати ему боки. Святой дяковавъ Богу, що тымъ способомъ ставляе его стопы на дорожѣ живота, и рѣкъ правителю: „Моя надѣя есть въ истиннѣмъ царю и ничо не приведе мене до змѣны.“ <Змучившися каты, ѡтпустили его до темницѣ. Тогда единъ лихій чоловікъ именемъ Феликсъ спотыкаючи святого провадженого до темницѣ, радивъ ему услухати и ухилити ся ѡтъ мукъ заслуженыхъ. На то ѡтповѣвъ святой: „Иди окаяннику съ радою. Ты въ темнотѣ и неспособный еси видѣти нѣ свѣтла божого, нѣ своєї темноты.“ > Потѣмъ прійшовъ въ вязницю и день и нѣчь спѣвавъ и прославлявъ Бога. Сатурнинъ увѣдомивъ о нѣмъ Юліана, который въ его справѣ заразъ пославъ до Анкиры двоихъ ѡтступникѣвъ Елпидія и Пигасія. Сін прилучили до себе въ Никомидіи жреця Асклинія. Прибувши же до Анкиры, заразъ пытали о Василію, и другого дня Пигасій вѣйшовъ до темницѣ, намавляти святого до идолопоклоньства; но бувъ принятый ѡтъ него справедливыми доганами за ѡтступничество. Длятого щобы Пигасію задосить учинити, губернаторъ взявъ Василія ко новому допросу и жадавъ ѡтъ него, щобы жертвовавъ богамъ. Василій же перекрестившиися рѣкъ ему только сін слова: „Дѣлай, що ти ся подобає“. За то бувъ святой простер-

тый на мучилищи и строганный немилосердно. Въ той муцѣ рѣкъ суди: „Твори все, що тільки схочешь. Мене не поконаешь ні ты, ні твої совѣтники; бо со мною Іисусъ Христосъ, который ми помагає.“ Непобѣдивши святого, Сатурнинъ велѣвъ ему наложити на руки и шію тяжкіи оковы и стеречи его въ темници до приѣзду Юліана.

Мало днів потѣмъ прибувъ Юліанъ до Анкиры. Року бо 362. ѣдучи зъ Константинополя до Антіохіѣ, по дорожѣ прийшовъ до Анкиры и казавъ заразъ поставити святого передъ себе. Коли обвинявъ святого за фалшъ и заблужденіе, святой отверто вытыкавъ ему ѡтступничество ѡтъ вѣры и предповѣдавъ ему, що за кару утратить царство временне, закончить житіє въ найбільшѣмъ болю и буде позбавленъ похорону. Юліанъ взявъ то за образу своего величества и ѡтдавъ его комиту Фрументину съ приказомъ выдерти ему що день сѣмъ ременѣвъ зъ кожѣ тѣла. Святой терпѣвъ великодушно сію окрутну кару; но по кількохъ дняхъ коли вже съ переди и съ заду висѣли ему ременѣ, перервавъ роботу ту катѣвъ, мовлячи Фрументину, що хоче бесѣдовати съ императоромъ. Комитъ помисливъ, що святой хоче жертвувати и съ радостію представивъ его царю въ храмъ Ескулапія. Василій же станувши передъ ѡтступникомъ царемъ, запитавъ его: „Чи не сказали его Величеству ворожиты, чого приходжу сюда въ храмъ?“ Юліанъ ѡтповѣвъ: „Суджу, що познаешь свій блудъ и хочешъ поклонитися богамъ“. „Знай, о царю, перебивъ ему святой, що ваші боги, то ідоли глухіи и слѣпіи.“ И ѡторвавши единъ ремѣнь ѡтъ тѣла своего святой, кинувъ твердосердечному Юліану въ лице (пѣсля минѣвъ Венеційскои въ лице ФлаVENTІЮ, товаришу Фрументія.) „Прійми“ рѣкъ тогды святой, „о Юліане, и ѣджъ; понеже сей кормъ приносить ти утѣху. А менѣ жити Христосъ, и умерти за Него пріобрѣтеніє.“ По такъ доразнѣмъ напѣмненію ѡтступника царя черезъ святого Фрументій настрашений казавъ святого выпровадити зъ храма и безъ приволоки на судищи дерти зъ него шкѣру такъ люто, що всѣ при томніи жалѣли и сумовали. Однакъ святой благословивъ Бога дающого немѣчнымъ силу и просивъ о ласку вытревалости конечной. Вечеромъ ѡтведено святого до темницѣ, а слѣдующого дня ѡтѣхавъ Юліанъ, неприпустивши до себе Фрументія. Сей бувъ длятого еще бѣльше розгнѣванный на святого; поставивши же его публично передъ себе, чудовався, видячи его совершенно исцѣленнымъ. Господь бо якъ иншихъ мученикѣвъ, такъ и Василія прославивъ чудомъ исцѣленія. Но понеже невѣрный судія вже якъ левъ готовый на ловъ устремився бувъ на святого, то неуступаючи чудесно явленѣй

силъ божій, промовивъ до Василія такъ: „О найглушій зъ всѣхъ людій! чи принесешъ ми жертву по приказу царя? Будешъ намъ послушный? Чи хочешъ умерти середъ мукъ?“ Напротивъ святой указуючи совершенно свое исцѣленіе, жадавъ, щоби судія увѣдомивъ Юліана о силъ Бога, которого той цѣсарь оставивъ, предавшия демону. Коли потѣмъ Василій дальше визнававъ свою вѣру, повелѣвъ Фрументій мучити его розпалеными рожнами. И положено святого на черево тай задавано ему лютую муку, підчасъ которой не жаловався, але дяковавъ Богу за благодать вѣры и доброго исповѣданія и просивъ, щоби удостоився хоронити сей скорбъ разомъ съ дарованымъ си именемъ христіанина, доки не узыскае вѣчный ѡтпочинокъ обѣщанный Господомъ Іисусомъ Христомъ. По окѣнченю же той молитвы ѡтдавъ духъ Богу (пѣсля актѣвъ дня 29. червця 362. р., а по мнѣнію Болландистѣвъ д. 29. сѣчня 363. р.) Акта св. Василія, изъ которыхъ, подалисмо сїи вѣсти, носять ознаки истины, хоть бесѣды въ нихъ здаются составленными ѡтъ самого писателя актѣвъ ¹⁾).

Поученіе. Стараймося хоронити скорбъ вѣры и любви божїи съ дарованымъ намъ именемъ христіанъ до смерти. Въ той цѣли зрѣйкаймося самолюбїа и постигаймо черезъ вѣру и любовь соединеніе сердець и замѣрѣвъ по образу первыхъ христіанъ, о которыхъ писано есть: „Народу же вѣровавшому бѣ сердце и душа едина.“ (Дѣян. 4, 32.)

Молитва. Отнятіе кожѣ терпѣвъ есь, св. священномучениче Василіе; въ добромъ исповѣданю прїявъ есь щасливый конецъ и ко городу небесному вѣнценосецъ взышовесь. Предстоячи же нынѣ Богу царю, моли Его, щоби имя Христа наречене на насъ не було намъ въ осужденіе, но явилося оправданнымъ черезъ дѣла вѣры и любви въ житїю нашѣмъ и смерти.

295. Св. великом. Артемій воевода. (Д. 20. жовтня.)

Императоръ Юліанъ прибувъ до Антиохїѣ, якъ здаєся, при кѣнци липця р. 362. Една съ першихъ его справъ було осудженє Артемїа воеводы Египта, который въ царство Константіа наступивъ на мѣстце Севастїана и ревновавъ о христїаньскѣй вѣрѣ. Онъ знищивъ много идолѣвъ и, якъ самъ Юліанъ пише, воєвавъ противъ

¹⁾ См. Acta SS. Mart III. d. 22. pag. 379.

божку Серапіеу такъ рѣзко, що погане Александрійскіи повстали на оборону бога своего. Понеже Юліанъ не мѣгъ ему того даровати, то сконфисковавъ ему все добра и призвавши его въ Антиохію, велѣвъ бѣѣчи ему голову. Коли то услышали погане въ Александріи, кинулися на аріанского епископа Георгія и замучили его. (Такъ послѣ Амміана и Θεодорита ист. III, 18.)

Маємъ акта св. великомученика Артемія составленій ѿ св. Іоанна Дамаскина изъ исторій церковной Филосторгія, послѣдователя ереси евноміанской, и изъ некоторыхъ иныхъ авторѣвъ ¹⁾. Въ актахъ тыхъ находимъ слѣдующіи вѣсти о св. Артемію. Константинъ В. умеръ въ Никомидіи, по заговору своихъ братій, который отруили его. Еденъ зъ нихъ именемъ Константиій мавъ двоихъ сыновъ: Галла и Юліана. По смерти же Константина зѣставъ его сынъ Константиій паномъ цѣлого государства римского и зробивъ Галла кесаремъ въ Антиохіи сирійскѣй. Но коли Галлъ надуживавъ власти си данои, Константиій знявъ съ него пурпуру и напоследокъ казавъ его убити, брата же его Юліана оженивъ съ сестрою своею Еленою и поставивъ на его мѣстѣ. Потѣмъ пославъ Константиій Юліана въ Галлію, а самъ удався до Иллирика и живъ въ городѣ Сирміи. Зъ Сирміи же ѿправився въ Фракію и слышавъ тамъ ѿ нѣкого епископа, що тѣла св. апостолѣвъ Андрея и Луки почиваютъ въ Греціи, и то Андрея въ Патрахъ Ахаѣ, а Луки въ Фебахъ (Фивахъ) беотійскихъ. Утѣшенный тою вѣстію призвавъ заразъ воеводу Артемія и яко найпобожнѣйшому мужу поручивъ ему перенесеніе тыхъ мощій въ Константинополь. Артемій выповнивъ точно порученое си дѣло перенесенія мощій, а Константиій надъ гробомъ своего отца въ Константинополю ѿ основанія выбудовавъ оказалу церковь св. Апостолѣвъ, где зложивъ перенесеніи мощи св. апостолѣвъ Андрея и Луки разомъ съ мощами св. апостола Тимофея изъ Ефеса Іонійского перенесеными. Въ нагороду же за перенесеніе св. мощій давъ Константиій Артемію управленіе Египта и достоинство дукса (воеводы.) Недовго потѣмъ ѿправився Константиій въ Антиохію сирійску и готовився до вѣины съ Персами. Юліанъ же въ Галліи незадоволений достоинствомъ кесаря присвоивъ собѣ власть императореку и собравши вѣйско, начавъ пѣдбівати собѣ провинціи римской державы въ Европѣ. Коли то услышавъ Константиій, якъ найскорше собиравъ вѣйско противъ ворохобнику и самъ вирушивъ въ дорогу до Никомидіи, абы вчасно прійти въ Константинополь.

¹⁾ См Migne t. 48., pag. 797

Но на дорозѣ нагла недуга опановала его, и ѡнъ не мѡгъ дальше ѣхати. Чуючися же близкимъ смерти, призвавъ аріанскаго епископа Антіохіѣ Евзоя и принявъ ѡтъ него крещеніе. По крещенію же не живъ довго, но умеръ по сороклѣтнѡмъ панованію. Вѡйсکو почтило его обычнымъ рыданіемъ и по торжествѣ похороннѡмъ тѣло его замкнене въ трумнѣ перевезено въ Константинополь и зложено тамже въ церкви Апостолѡвъ. Самъ Юліанъ провадивъ тѣло до той то церкви, где коло отца мало положитися. А по похоронѣ повернувъ до палаты и вложивши на голову свою цѣсарску корону, начавъ самъ єдинъ управляти римскимъ царствомъ. — Першимъ его дѣломъ було пѡмститися на тыхъ, которіи виноватіи були въ смерти Галла або якимъ будь способомъ ему докучили. Потѡмъ начавъ возстановляти религію поганьску. На правителя востока выбравъ вую своего Юліана, который за то ѡтрѣкса Христа и прибывши въ Антіохію, начавъ гнобити христіанъ. Пѡблизіше прійшовъ самъ Юліанъ въ Антіохію, дышучи гнѣвомъ на исповѣдникѡвъ истиннаго Бога. Першими офѣрами его лютоści стали два пресвитеры Антіохійскіи Евгеній и Макарій оскарженіи за вѣру. Тыхъ ѡтдавъ Юліанъ катамъ, абы дали имъ до 500 ранъ. Коли же святіи мученики товченіи були найтяжшими бичными ударами, притомный бувъ на судищи нашъ святой воевода Артемій, который призванъ съ всѣмъ вѡйскомъ на вѡйну противъ Персамъ изъ Египта, прибывъ до Антіохіѣ. Жалѣючи о святыхъ мученикахъ Артемій, промовивъ заразъ за ними ѡтважно до императора и стягнувъ на себе весь гнѣвъ его. Сейчасъ безбожный ѡтступникъ велить ѡтѡбрати ему поясъ и до нага розѡбранаго ѡтдае катамъ, которіи привязавши ему шнуры до рукъ и нѡгъ съ четырехъ сторѡнъ, протягаютъ его и чєтыри разы ѡтмѣняючися, черево его и плєчи жилами воловыми сѣкутъ. И видѣти можна було надзвычайну терпѣливѡсть святого; бо нї въздоху не давъ зъ себе чути, а земля наповнялася его кровію. Самъ Юліанъ удивився его терпѣливости и казавъ его съ прочими святими до вязницѣ ѡтпроводити, абы подумати, якими казнями ѡтѡбрати житіє мученикамъ. Тогды святіи веденіи до вязницѣ спѣвали: „Выпробовавъ єсь насъ, Боже, розжегъ єсь насъ, якъ розжигается серебро“... Позѡстає отже еще, щобы, коли пройшлисмо скрѡзь огонь и воду, Ты насъ вывѣвъ въ прохолоду“. (Сє. 65, 10.) Потѡмъ въ вязници св. Артемій съ подвижниками Христовыми Евгеніємъ и Макаріємъ воздававъ Богу хвалу и благодареніє. Юліанъ же другого дня роздѣливъ Артемія ѡтъ Евгенія и Макарія и сихъ заславъ въ Оасу Арабіѣ. Тамъ зѡстали оба по повелѣнію Юліана стятии дня 20. грудня. На мѣстци же казни ихъ, где вели-

кій бувъ недостатокъ воды, вытекло жерело, которе (мовять акта) лѣчить всяку недугу и доси пробуваючи, имя святыхъ носить.

Що касаєся св. Артемія, Юліанъ роздѣливши его ѿтъ Евгенія и Макарія, намавлявъ еще много до идолосложенія, а потѣмъ казавъ его довго мучити незвѣтяживши же праведника, ѿбѣславъ въ темницю, а самъ удався до Дафніѣ, найоздобнѣйшого и найпріятнѣйшого мѣсточка Антиохіѣ. Въ темниці св. Артемію явився Господь нашъ Іисусъ Христосъ, потѣшивъ его, ободривъ надѣєю царства небесного и исцѣливъ ѿтъ всѣхъ ранъ. Потѣмъ пробувъ св. Артемій 15 днѣй въ темниці, невкушаючи ничего; бо живився благодатію Духа Святого. По пятнадцати же дняхъ згадавъ его безбожный Юліанъ и осудивъ на ту кару, щобы межи двома частями еднои скалы ростертый бувъ. Страшную тую казнь выповнили каменярѣ на святѣмъ мученику. Коли же святой розгнѣтений межи двома частями скалы пробувавъ день и нѣчь, вельѣвъ Юліанъ розлучити скалы; бо мысливъ, що зобачить противника богѣвъ и поломаного и мертвого. Тымъ часомъ Артемій, якъ бувъ нагій и поломаний, вийшовъ живой, и проповѣдаючи силу божу, голосивъ Юліану кары вѣчній. Но Юліанъ неопам'ятавшись и тымъ чудомъ, осудивъ его на ѿсѣченье головы. Вельѣдствіе того выroku бувъ святой Артемій стятий въ пятокъ дня 20. жовтня на предмѣстю Дафнійскѣмъ. Мощи святого перенесено въ Константинополь. А Юліанъ съ войскомъ ѿбѣйшовъ на войну до Персіѣ где погібъ люто и давъ мѣсце гѣднѣйшому ѿтъ себе князю Іовіану. Такъ оповѣдає св. Дамаскинъ мученичество св. Артемія и выразно каже, що св. Артемій ненавидѣвъ ересь аріанску. Въ житю же св. Пахомія читаємъ, що Артемій, воевода египетскій, бувъ приклонникомъ аріанѣвъ и гонителемъ католикѣвъ; но коли при способности гоненія воздвигнутого на св. Аѳанасія напавъ на монастирь Табенны, мавъ тамъ божественне видѣніе, которе его поскромилло и до истинной релігії очивисто привело.

Поученіе. Если кто стыкаєся съ такимъ човѣкомъ, якъ Юліанъ ѿступникъ, и не може напротивъ нему съ любовію и миромъ успѣшно боронити права своего, мусить держатися рады, котору дає Христосъ мовячи: „Если кто ударить тя въ правую твою тварь, оберни ему и другую.“ Всѣ представленія и науки, которіи св. Артемій выголосивъ передъ ѿступникомъ цѣсаремъ, роздражнили его тѣлько бѣльше и зажегли до безчовѣчной лютости.

Молитва. Недугѣвъ насъ избави, мучениче, искушеній и страстій и скорбій; къ тебѣ бо прибѣгаємъ, подражателю Спасовъ Ар-

теміе. — Трудна твоя точащи непрестанно исцѣленія, вѣрныхъ со- зывае, любовію почерпати тѣлесне здоровье и душевное, молитвен- ниче о хвалящихъ тя.

296. Св. м. Евсигній. (Д. 5. серпня.) И св. преподобнм. Дометій. (Д. 7. серпня).

I. Св. Евсигній пѣсля миней бувъ воинъ родомъ зъ Антиохіѣ, собесѣдникъ св. Василиска и писатель его страданій въ царство Максиміана. Онъ служивъ такожъ пѣдъ Константиномъ В. Пробувши же въ вѣйску 60 лѣтъ, оставивъ чинъ свѣй и повернувъ въ Антиохію, где мешкаючи, достигъ до царствованя богоненавистного цѣсаря Юліана ѡтступника. Коли безбожный Юліанъ (р. 362.) прійшовъ въ Антиохію, мавъ Евсигній около 110 лѣтъ и оскарже- ный за вѣру, бувъ передъ нимъ поставленный на судъ. Неустраше- ный же грозьбами царя визнававъ передъ нимъ свою вѣру и тво- ривъ ему гѣркїи упреки за богоотступленье. Тогда Юліанъ розгнѣ- ванный велѣвъ его бичовати и ѡтсѣчи ему голову. И такъ св. м. Ев- сигній скѣнчивъ страдальческе свое житіе за имя Христово¹⁾.

II. Юліанъ ѡтступникъ на походѣ противъ Персамъ прибувъ зъ Веріѣ сирійскої до Іераполя 9. марта 363. р. Пѣсля хроники Александрійскої на дорожѣ до того то города видѣвъ много людїй згромадженихъ передъ едною печерою и слышавши, що тамъ про- буває побожный пустынникъ Дометій (Домитій), до которого веѣ люди идуть, велѣвъ ему сказати, абы самому Богу старався подобати и не припускавъ до себе людїй. Но святой ѡтповѣвъ, що не може ѡтъ себе проганяти тыхъ, которыхъ вѣра до него прова- дить. Юліанъ же незадоволений тымъ отвѣтомъ казавъ заткати вхѣдъ до печеры и святой замкнений въ печерѣ закѣнчивъ житіе славнымъ мученичествомъ.

Пѣсля миней Дометій бувъ зъ Персіѣ въ царство Константина В. и прїявъ крещеніе тай одежу монашеску въ еднѣмъ монастырѣ города Нисибїѣ на пограничу Греціѣ и Персіѣ. Пѣзнѣйше прійшовъ въ монастырь св. Сергія и Вакха въ Θεодосіевѣградѣ, где поста- влено его діакономъ. Коли же архімандритъ хотѣвъ его произвести и въ священство, ѡтѣйшовъ перве на одну гору пустынну, а по- тѣмъ замешкавъ въ еднѣмъ вертепѣ рукотворенѣмъ и творячи чудеса

¹⁾ Акта св. Евсигнія суть небыличніи. См. Acta SS. Aug. II. d. 5. pag. 70

приводивъ людій къ истинной вѣрѣ. Коли прійшовъ въ ту сторону Юліанъ, дождався о св. Дометію и казавъ привести его до себе. Тогда посланніи прійшовши въ печеру, застали св. Дометія съ двома учениками отправляющаго шестой часъ и мовили ему ити къ царю. Коли же святой не хотѣвъ перервати си молитву и ничего имъ не отвѣдавъ, заразъ устремилися на него якъ львы и кидали каменѣ на него и на учениковъ, доки не наповнили печеру камнями и не завалили їѣ. (Такъ по послѣ рукописи Супрасльскои, по послѣ минеѣ Венеційскои и книги житій; но въ минеи и книжѣ житій писано есть, що посланніи отъ Юліана въ 3. часъ напали на св. Дометія и его учениковъ.)

Молитва. Постнически впередъ подвигавъ есь ся на горѣ и умнѣи вороговъ ополченія погубивъ есь. На послѣдокъ ко страдалчеству одѣявесь въ панцирь справедливости и посоромивши отступника, вѣнчавъ есь ся отъ Бога, преподобномучениче Дометіе.

297. Св. священном. Дорооей, епископъ Тирскій (Д. 5. червця.) И св. исповѣдникъ Іоаннъ воинъ. (Д. 30. липця.)

I. Св. Теофанъ пише, що Дорооей, епископъ Тира, авторъ превосходныхъ писаній на латинскѣмъ и греческѣмъ языцѣ, претерпѣвъ въ царство Діоклитіана многіи бѣды, заточеніе и муки; повернувши же зъ заточенія, бувъ притомный на соборѣ Никейскѣмъ и по соборѣ управляючи церквію въ Тирѣ, проживъ до времени Юліана отступника, по дѣ которымъ (въ 2. роцѣ царства отступника) уйшовъ въ Одиссополь (до Фракіѣ), где въ глубокой старости, маючи 107 лѣтъ за Христа бичными ударами и иными карами замученъ збѣставъ. Такъ само говорятъ о св. Дорооею и минеѣ.¹⁾

II. Въ царство Юліана пострадавъ также Іоаннъ воинъ.

Минеѣ словенорускіи называютъ его мученикомъ и мовять, що бувъ передъ Юліаномъ оскарженный за вѣру и отвѣденъ въ Константинополь, где по рѣжныхъ мукахъ понесеныхъ на дорожѣ мучивъ еще много томится и страдати въ темниці, коли Юліанъ воєвавъ противъ Персамъ. По колькомѣсячныхъ же страданіяхъ его Юліанъ погибъ въ Персіи, а наслѣдникъ Юліана Іовіанъ давъ спокѣй христіанамъ. Тогда Іоаннъ освобожденъ зъ темницѣ посвятися

¹⁾ См. Болл. д. 5. юнія

на службу Богу и ближнимъ и достигши до глубокой старости по-
чавъ въ мирѣ.

Впрочомъ якъ въ минеяхъ нашихъ, такъ и въ греческихъ оповѣдаеся исторія св. Іоанна вонна въ слѣдующій способъ. Іоаннъ бувъ начальникомъ ѡтряду войска въ царство Юліана. Вѣроятно Юліанъ не знавъ, що Іоаннъ есть ревнымъ христіаниномъ и пославъ его съ ѡтрядомъ вѣйска, щобы угнетавъ христіанъ. Іоаннъ же прибувши на мѣстце назначене, ставъ по виду гонити христіанъ, а тайно творивъ имъ добро; однимъ дававъ знакъ утѣкати передъ увязненіемъ, другимъ помагавъ утѣчи по увязненію и посѣщавъ та потѣшавъ тыхъ, которыхъ городскіи начальники увязнили. Провѣвши такъ житіе въ дѣлахъ любви, упокоився и бувъ похороненъ по желанію своему на кладбищи чужоземцѣвъ. Коли люди вже о нѣмъ забули, обаявися ѡнъ нѣкѡй невѣстѣ, оповѣвъ ѣй дѣла жизни свои и сказавъ имя свое. Пѣсля миней греческихъ потѣмъ святой нашъ содѣловавъ многіи чудеса. Властивымъ же его предстательству було спиняти утечу невѣдльничѣвъ.

Молитва. Даръ Богу, всеблаженный Дороее ¹⁾, самого себе принѣсъ есъ честнѣйшій житіемъ совершеннымъ и честнымъ мученіемъ. Съ святымъ Іоанномъ, которого имя означае благодать божу, моли за нами Христа Бога, щобысмы участниками були божіи свѣтлости, славящій память вашу.

298. Св. м. Емиліанъ. (Д. 18. липця.)

Имя Емиліанъ означае то, що занимательный або милый.

Пѣсля миней св. Емиліанъ бувъ робъ нѣкого поганина въ царство Юліана ѡтступника въ Доросторѣ або Доростолѣ, городѣ Мисіѣ (Месіѣ.) Визнаючи вѣру Христову, при добрѣй способности вѣйшовъ въ храмъ идолекій и powyвертавъ олтарѣ, поломавъ статуѣ та пороскидавъ жертвы, щобы показати ложибеть вѣры поганьскои. Понеже потѣмъ придержаній були за то рѣжніи особы, которіи взятіи були къ допросу карному, то св. Емиліанъ прійшовъ и признався, що самъ всездѣлавъ. Длятого судія Капитолинъ (Капитолій), викарій Ѡракіѣ, велѣвъ его за исповѣданіе вѣры тяжко хлостати и не звытяживши его, предавъ огню въ печи. Тогда св. мученикъ бувъ киненый въ огонь и середъ огню благословячи Бога, ѡтдавъ Богу

¹⁾ Имя Дороеей означае даръ божій

святую душу. — Акта св. м. Емилиана ¹⁾ не суть достовѣрны. Пѣся нихъ жена викарія Капитолина була христіанкою и просила мужа, щобы позволивъ похоронити тѣло святого, которе пробуло въ огню ненарушене. Капитолинъ позволивъ, и христіане взяли тѣло св. мученика съ псалмами и пѣснями и похоронили на мѣстци Гедина званомъ недалеко ѿтъ Доростола.

Пѣся св. Проспера св. Емилианъ пострадавъ р. 362. (дня 18. лица.)

Молитва. Роспаленъ желаніемъ Спасителя твоего Христа огня не убоявъ есь ся, о блаженный Емилиане! И въ огню орошенный духомъ спѣвавъ есь: Препѣтый отцѣвъ Господь и Богъ благословенъ еси.

299. Преподобніи оо. въ Синаи и Раиѣ убитѣ ѿтъ Сарациновъ. (Д. 14. сѣчня.)

Дня 14. сѣчня празнуемъ память трехъ ликѣвъ преподобныхъ св. отцѣвъ. Першій пѣся минеѣ императора Василия пострадавъ въ царство Діоклитіаново на горѣ Синайскѣй. Вторый пострадавъ вѣрояно въ царство Валента около 371. р. на горѣ Синайскѣй и въ славномъ монастыри пустинѣ Раиѣ, котора ѿстоитъ ѿтъ горы Синайской два дни дороги. Третій ликъ св. отцѣвъ пострадавъ на горѣ Синайскѣй въ концѣ 5. столѣтія при блаженномъ постнику Нилѣ. Св. Нилъ описавъ намъ ихъ исторію, и мовить, що вже въ его времени дня 14. сѣчня праздновано память ихъ разомъ съ памятію нѣшихъ святыхъ, которіи впередъ далеко давнѣйше на Синаи убитѣ зѣстали. О третѣмъ лику св. отцѣвъ, що пострадавъ при св. Нилѣ, буде бесѣда въ томѣ II. А тутъ говоримъ о першомъ и второмъ лику.

Пѣся греческихъ миней въ царство Діоклитіана вышли Сарацины мешкаючи на горѣ Синаи и убили многихъ преподобныхъ отцѣвъ, которіи на тѣй горѣ мешкали. То бувъ першій ликъ преподобныхъ отцѣвъ синайскихъ.

Вторый ликъ преподобныхъ св. отцѣвъ пострадавъ въ единъ день и на горѣ Синайскѣй и въ монастыри Раиѣскѣмъ. Исторію тыхъ св. отцѣвъ написану ѿтъ пустынника Аммонія выдавъ по гре-

¹⁾ У Болл. д. 18. юлія.

чески Комбесисій въ Парижи р. 1660. Читати ю можна также въ книзѣ житій, где однакъ ѡтносится во времена Діоклитіана; бо въ новшихъ минеяхъ не суть розрѣженій св. отцѣ пострадавшій на Синаи въ царство Діоклитіана ѡтъ святыхъ отцѣвъ, которыхъ исторію написалъ Аммоній.

Оповѣданье пустынника Аммонія есть дуже поважне и созидательне и по свѣдоцтву типика св. Савы було читане ѡтъ монахѣвъ при столѣ въ праздникъ тыхъ святыхъ. Содержаніе его есть слѣдующе.

Пустынножитель Аммоній пробувавъ въ Каноніи коло Александріѣ. Единогo же разу, коли мучитель на всякъ день христіанамъ бѣды наносили, и св. патріархъ Петръ зъ мѣстця на мѣстце бѣгавъ (вѣроятно за царя Валента), Аммоній не могучи на то дивитися, удався въ Іерусалимъ и посѣтивши св. мѣстця, пѣйшовъ съ иншими христіанами на гору Синайску. Тамъ найшовъ дуже побожныхъ пустынникѣвъ, котрі жили самими дактилями або подобными овочами, употребляючи хлѣбъ тѣлько до св. литургіѣ. Они проводили цѣлый тыждень въ своихъ келіяхъ до суботы вечера; въ субботу же вечеръ ишли до церкви и ѡтправляли нѣчніи молитвы, а въ недѣлю рано принимали св. тайни Христови, по чѣмъ повертали до своихъ келій. Настоятель ихъ на имя Дуласъ бувъ дуже терпѣливый и лагѣдный, такъ що многіи называли его Мойсеємъ. Несподѣвано же Сарацины зѣрвали покѣи и дня 28. грудня кинувшись на святыхъ пустынникѣвъ, убили многихъ, котрі не могли утѣчи до вежѣ поставленой на ратунокъ въ тѣй околиці. Въ вежи схоронився Дула съ Аммоніємъ и съ иншими, котрі находилися недалеко ѡтъ неі. Сарацины хотѣли вежу штурмовати; но Г. Богъ явивъ имъ высоту горы всю въ поломѣняхъ огню и перестрашивъ ихъ тымъ такъ, що оставляючи оружіе и велблудѣвъ, чимъ скорше утѣкли. По утечі ихъ тѣ, що були въ вежи, дяковали Богу за свое освобожденье и пѣшли шукати братій своихъ и нашли 38 убитыхъ, а двоихъ дуже зраненыхъ по имени Исаію и Саву. Старанося мертвыхъ похоронити, а раннихъ лѣчити. Но Исаія умеръ вже на другій день вечеръ. А Сава умеръ въ послѣдній день року. Онъ и на хвилю не зводився надѣєю исцѣленія, але благодарячи Бога, за то що претерпѣвъ, жаловавъ, що не удостоився умерти съ товаришами своими, и молився, щобы Богъ нимъ довершивъ число сорока мученикѣвъ. И Господь выслушавъ его молитву.

Еще плакали и скорѣбли прійшовшіи зъ вежѣ похоронити убитыхъ товаришей, коли прійшовъ единъ чоловікъ съ вѣстію о смерти постникѣвъ въ пустыни Ранескѣй. Есть то сторона ѡтдалена ѡтъ

горы Синайской на два дни дороги, котору св. письмо называе Елимъ (Чис. 33.) Видѣно тамъ еще 12 жерель згаданныхъ въ св. письмѣ, но число 70 пальмъ было значно розмножено. Тамъ жили 43 пустынники въ пещерахъ подъ начальствомъ св. авата Павла зъ Петра. Декоторѣ зъ нихъ живилися самымъ хлѣбомъ. Подъ горою мали церковь окружену муромъ до 12 стѣпъ высокимъ, въ которѣи въ недѣлѣ принимали тапнства Христови. Коли же они не мыслили о ничѣмъ, якъ о молитвѣ и дѣлахъ покуты, триста Блеммійцѣвъ¹⁾ пускалися на море, очивисто, щобъ прійти на ихъ сторону. Святіи зѣстали заразъ о тѣмъ увѣдомленіи и понимали грознѣсть своего положенія; но здаючися на волю божу, прибѣгли до церкви и отпра-вляли всенощное. Слѣдующого дня варвары приставши до берега, поразили мешканцѣвъ тамошнихъ, которѣ ставляли имъ опѣръ. Потѣмъ же вырушили къ церкви, надѣючися найти тамъ богатства. Межи тымъ святіи со слезами молились Богу, чтобы подавъ душамъ ихъ то, що найполезнѣйше. Ихъ настоятель Павелъ державъ бесѣду, чтобы заохотити ихъ, приняти весело сію способнѣсть мученической смерти, и якъ всѣ ѡтповѣли, що готовѣ суть пити чашу спасенія, обернувся на вхѣдъ и простерши руцѣ къ небу просивъ Іисуса Христа, чтобы укрѣпивъ ихъ и принявъ милостиво жертву, котору волю ему приносятъ. Аммоній пише тутъ, що якъ всѣ ѡтповѣли Аминь, услышали слова мовѣ ѡтъ олтаря выходящій: „Придите ко мнѣ всѣ труждающіися и обремененіи, и азъ вы упокою“. То взрушило ихъ; бо понимали, що не мають мыслити, тѣлько о небѣ. И дѣйстно варвары вылѣзши по драбинѣ на муръ окружающій церковь и отворивши браму, ворвалися до нихъ въ церковь. Они яли пустытника Іеремію, который бувъ коло дверей и запытали его, где есть начальникъ. Ѣтповѣвъ имъ, що не покаже имъ; длятого звязали Іереміи ноги и руки и выпустили на него много стрѣлъ. Павелъ видячи то, вийшовъ до нихъ скоро и повѣвъ, що есть той, которого шукають. Коли запытали его где суть гроши, ѡтповѣвъ имъ коротко, що не посѣдае ничего кромѣ лихон одежѣ, котру на нѣмъ видять. Тогда начали ему пакости творити и мучивши его цѣлу годину, розрубали ему голову. Дальше внишовши около 3. години пополудню въ церковь, порубали всѣхъ пустынникѣвъ кромѣ одного, который сховався въ кутъ за купу галузей пальмовыхъ и выбавившися тымъ чиномъ, ѡповѣвъ всѣ подробности сеи исторіи.

¹⁾ Блеммійцѣ мешкали надъ Нилемъ къ червоному морю и вѣроятно принадлежали до Сарацинѣвъ.

Варвары хотѣли взяти съ собою одного зъ пустынникѣвъ, который бувъ добре збудований 15-лѣтний юноша и звался Сергій. Но Сергій выхованный ѿ дитинства межи пустынниками начавъ плакати, а потѣмъ вырвавъ мечъ ѿ одного варвара и ударяючи нимъ другого такъ ихъ розгнѣвавъ, що потяли его на куснѣ. Умираючи Сергій рѣкъ: „Благословенъ Господь, который не оставивъ мене въ рукахъ грѣшникѣвъ.“ Наконецъ варвары пролявши много кровы и ненайшовши земскихъ богатствъ, повернули до своего корабля; но сей бувъ вже совершенно розбитый wypadкомъ, оповѣданьемъ котрого не хочу затримоватися. Теперь поняли розбѣйники, що суть отвѣчательніи за то, що наробили. И не ожидали довго заплаты за служеной. Бо ото на розголосъ того, що сталося, 600 Сарацинѣвъ зъ Фаранъ приспѣли и потяли лиходѣвъ на кусники, не даруючи житя никому зъ нихъ.

Що же дѣеся въ церкви по ѿходѣ варварѣвъ? Пустынный схованный выходитъ зъ помежи галузя и оглянувши посѣченїя тѣла, находитъ всѣхъ братіи мертвыми съ изыятіемъ Римлянина Домна, который еще живъ, но скоро умеръ на раны свои; Андрея, который исцѣлявъ и Орїона, который упавъ бувъ на землю мовъ мертвый, но только одѣжъ мавъ розтяту. Такъ изъ 43 пустынникѣвъ только три ухилилися ѿ смерти, а чотыредесятъ ѿтѣшли къ Господу.

Сарацины же, которї казнили Блеммїйцѣвъ, будучи христїанами прїйшли съ своимъ вождемъ Обедїаномъ, помогли тремъ живымъ и ѿдали мученикамъ послѣдїи услуги. На похоронъ принесено зъ Фаранъ дорогїи шаты, въ которї обвиненїи зѣстали тѣла святыхъ. На мѣстце погребеня несенїи були святїи съ псалмопѣніемъ при ознакахъ особлившого пожалованя. Всѣ же притомніи на похоронѣ держали пальмы въ рукахъ. И похоронено мученикѣвъ въ едномъ гробѣ коло церкви. Но Домнъ умеръ тогоже дня по похоронѣ ихъ и бувъ положеный побѣчь нихъ въ особнѣмъ гробѣ.

Пустынный, который бувъ сховався, не хотѣвъ зѣстати въ Раноѣ, хоть проживъ тамъ около 20 лѣтъ. Онъ усунувся на гору Синайску до авата Дуласа, который прїявъ его съ великою жичливостію. Аммонїй же повернувъ въ стороны египетскїи и мешкаючи въ Малѣй келїи коло Мемфисъ, написавъ намъ вѣрно, якъ двѣ чотыредесятки ѿцѣвъ въ еденъ день пострадавши за Христа, одержали пальму побѣды. — Для описаня совершенства Раноескихъ подвижникѣвъ оповѣдае Аммонїй исторїю давнѣйшихъ двоухъ тамошнихъ постникѣвъ, которї звалися Мойсей и Іосифъ. Мойсей зъ Фаранъ провѣвъ 73 лѣта въ иночествѣ, творивъ чудеса и исцѣлявъ

всякіи болѣзни. Обедіанъ, вождь Сарацинѣвъ, о которѣмъ була бесѣда, бувъ черезъ Мойсея освобожденный ѳтъ демона. Коли въ часть великого посту ведено бѣснующого Обедіана къ Мойсею, который по звичаю своему бувъ замкнений на цѣлый пѣсть въ келіи, не взявши съ собою ничего болѣе якъ мѣру воды и 20 дактилѣвъ, демонъ вже милю ѳтъ келіѣ, рѣшився оставити свою офѣру и покидаючи бѣсного заволавъ: „Нужда! къ кому ведутъ мя! Я не здужавъ намовити того старця, щобы хоть на годину зломавъ свое правило“. Обедіанъ тогды освобожденный ѳтъ бѣса исцѣлився и невидѣвши святого своего освободителя, наверхъ, такъ якъ многіи иншіи. Подѣбно надзвычайный чоловікъ бувъ Іосифъ, который ѳзначався также ученостію.

Пустыня Раиѣска залюднилася пѣзнѣйше новыми подвижниками и дала церкви великихъ мужей.

Исторія сія написана Аммоніемъ по египетски. Священникъ же Іоаннъ перевѣвъ ю на греческій языкъ, просячи всѣхъ читателей тои исторіѣ, абы молилися за него.¹⁾

П о у ч е н і е. При найменшѣмъ небезпеченствѣ смерти впадаемъ въ страхъ и боязнь и есмо безъ потѣхи. Если хотимъ такъ ѳтважно и свято умерти, якъ св. отцѣ Синайскіи и Раиѣскіи, мусимъ такъ якъ они, утверждатися въ вѣрѣ будущей жизни и воскресенія мертвыхъ; мусимъ по ихъ прикладу отложить привязанье и любовь до дѣбръ земскихъ и заниматься дѣлами покаянія; и мусимъ противъ природной боязни смерти шукати въ религії потѣшенія божого. Такъ жиючи услышимъ въ смерти голосъ: „Прійдите къ мнѣ всѣ труждающіися и обремененіи и азъ вы упокою.“

Молитва: ѳтъ мірскихъ журбѣ убѣжавши, ревно занялистеся дѣлами покуты и набоженства; длятого постническими трудами вѣнчаніи пріялисте и короны мученичества. И нынѣ внишовши въ радѣсть Господа своего, поминаете вѣрою хвалячихъ васъ.

300. Св. Ефремъ Сиринъ, преподобный отецъ и учитель церкви. (Д. 28 сѣчня.)

Всѣ ученіи згодилися на то, що св. Ефремъ бувъ найздѣбнѣйшимъ и найсвѣтлѣйшимъ мужемъ своего времени, который черезъ

¹⁾ См. Болл. д. 14 януарія.

неустанне читанье и розмышленье св. письма безъ мірскихъ наукъ выобразовався на великого учителя церкви. Житіе того святого занимаемъ изъ слѣдующихъ жерель ¹⁾: 1) изъ оповѣданія о наверненіи св. Ефрема, написаного монахамъ черезъ самого Ефрема або черезъ нѣкого его ученика; 2) изъ Ефрема сповѣди, 3) изъ Ефрема за-вѣщанія, 4) изъ бесѣды св. Григорія Ниссійскаго о житіи св. Ефрема, где Ефремъ называеся учителемъ всей замешканой землѣ; 5) изъ житія св. Ефрема незвѣстнаго автора, 6) изъ житія св. Василя рекомо отъ св. Амфилохія, 7) изъ писаній св. Ефрема.

І. Молодѣсть св. Ефрема и его увязненіе.

Св. Ефремъ (котораго имя означае то що плодоносный) родился 338. р. въ городъ Низибін въ Мезопотаміи. Родичи его были бѣднѣи и низкаго походженія, но отъзначилися исповѣданіемъ вѣры передъ судіями, вѣроятно въ царство Діоклитіана. Они выховали Ефрема въ страхъ божіе. По словамъ бо св. Григорія Ефремъ отъ колыбели посвященъ бувъ Богу и отъ первыхъ своихъ лѣтъ слухавъ божественнаго голосу. Въ ранній молодости объявивъ Богъ св. Ефрему богатство духовныхъ плодѣвъ, которіи мае принести; бо онъ мавъ видѣніе винограда прорастающаго изъ своего языка и напояющаго всю землю и годующаго птицѣ, которіи приходили. Съ глубокимъ смиреніемъ признаеся Ефремъ до зухвалыхъ поступковъ въ молодости. Но при помочи божіи освободився онъ вчасно отъ всѣхъ грѣхѣвъ молодости своен, а то по поводу слѣдующей пригоды. Еднаго разу, мовить самъ святой въ своій сповѣди и оповѣданію къ монахамъ, ишовъ онъ надъ вечеромъ черезъ лѣсъ, будучи еще хлопцемъ, и спѣткавъ корову еднота чужоземця, котора була тѣльна. Взявъ отже корову каменами напастовати и передъ собою гнати, доки корова не устала и перевернулася; по чомъ въ ночи отъ звѣрей зѣджена була. Бѣднѣи властитель шукаючи коровы, пытавъ о нѣй Еврема, но бувъ отъ него еще лаяный и ганьблений.

Ефремъ мысливъ, що на тѣмъ скѣнчилося. Но мѣсяць пѣзнѣйше бувъ онъ посланъ отъ своихъ родичей до ихъ дому на поли и спѣзнившиися ночовавъ у одного бѣчаря. Сей же упився, и въ ночи вовки нападаючи на стадо, розгнали стадо. Тогды властитель стада злапали бѣчаря и за его вимѣвки также Ефрема и поставили обохъ передъ судію,

¹⁾ См Acta SS. Febr. I. d. 1. pag. 49.

который ихъ въ двухъ рѣжныхъ вязницахъ держати велѣвъ. — Въ темници познакомився Ефремъ съ двома вязнями, зъ котрыхъ еденъ бувъ мѣщаниномъ, а другій селяниномъ. Осмого же дня по заключенію видѣвъ Ефремъ въ снѣ Ангела, который запытавъ его, що робить въ темници. Отповѣвъ ему на се пытанье съ плачемъ, що оскарженный есть, якобы бувъ въ змовѣ со злодѣями и обѣкравъ стадо, въ чомъ однакъ не провинився. Ангелъ же усмѣхаючися рѣкъ ему: „Знаю, що ты въ семъ не провинився; но знаю такожъ добре то, що зробивъ есь передъ не многими днями. Рѣвно и тѣ, котрі съ тобою заключені, оскаржені суть за инші зброднѣ, а за инші заслужили си на заключеніе и кару. Длятого признай, що Богъ есть справедливый, и що Его суды бездна многа. Спытай бо мужей заключеныхъ съ тобою, и зрозумѣешь, що они въ свою пору заключені. Жій въ побожности и познаешь, що провидѣніе боже управляє всѣмъ.“ Коли Ефремъ по тѣмъ снѣ пробудився, взявъ пригатовати собѣ всѣ свои дѣла, и якъ бѣдного чоловічка коровы позбавивъ, и якъ демонъ лукавый мало що не пересвѣдчивъ его, що въ свѣтѣ всѣмъ обладае припадокъ. По тѣмъ росповѣвъ сонъ свѣй товаришамъ болю и изъ ихъ оповѣданя показалося, що мѣщанинъ фалшиво оскарженный за чужолоство, а селянинъ фалшиво за чоловікоубійство; но оба поповнили инші тяжкои кары гѣдній проступки. Бо мѣщанинъ подплаченный отъ двухъ братій зложивъ въ судѣ ложне свѣдоцтво на ихъ сестру, вдовицю побожну, що она жіе любодѣйно, и она зѣстала осуждена на утрату части по отцю ѣй спадаючої. Та збродня его оставала довго безъ кары. Ажъ одного разу приходитъ онъ по щось до своєї сосѣды. Сія же точно тогды поповнила чужолоство съ однимъ изъ згаданныхъ братій, и коли отчинялися двери, спустила любка черезъ ѣкно. Коли же прійшовъ мѣщанинъ, дала ему то, чого потребовавъ и просила, абы спустивъ ѣѣ черезъ ѣкно; бо вѣритель хоче ю увязнити. Мѣщанинъ спустивъ ѣѣ; но въ тѣмъ надѣйшовъ мужъ ея, который оскарживъ его въ судѣ за чужолоство и всадивъ въ темницу, а самъ пѣшовъ сидѣти въ иншій, щобы понести кару за очерненіе, если бы не доказавъ ему злочинства закиненого. Въ той то отже способѣ прійшовъ мѣщанинъ до темницѣ, где и Ефремъ мавъ съ нимъ сидѣти. Що же касаеся селянина, другого товариша Ефрема, той провинився въ тѣмъ, що видячи потопаючого чоловічка, которого якійсь лиходѣй въ рѣку кинувъ, не подавъ руки потопаючому. Той грѣхъ бувъ довго безъ кары. Но другій зъ выше реченыхъ братій покохавши жѣнку ближнѣго, заколовъ его одного разу и самъ утѣкъ, а вмѣсто него запано нашего селянина, бо стоявъ близко убитого мужа, и всаджено

его яко виновника до мѣщанина въ темницу. Коли оповѣли тую свою исторію, Ефремъ пересвѣдчився, що его сонъ ѿ Бога, бо справджаєся на трехъ рѣжныхъ особахъ. — Слѣдующого же дня взятый бувъ Ефремъ съ обома товаришами къ допросу. Насампередъ товариши Ефрема були взяті на мучилище и строго бичовані, по чомъ ѿведено ихъ назадъ въ темницу. Пѣдчасъ ихъ муки Ефремъ дрѣжавъ зѣ страху и плакавъ гѣрко, а притомніи покепкуючися мовили ему: „Що плачешъ хлопче? Ты не боявєсь ся поповнити свое злочинство, а теперъ плачешъ, коли то тобѣ на ничо не придасть ся.“ По ѿведеню товаришей не дѣлано Ефрему ничего; но полишено его дивитися, якъ потягані були къ допросу пять ныхъ схватаныхъ въ злочинствѣ людій. Першими зъ тыхъ пятьхъ були знаємі вже намъ два брата. Они призналися до збродіѣ, на которѣй кождый схватанъ бувъ, и черезъ мученія присиловані признати вѣ свои злочинства, обявили и то, що скривдили сестру свою; бо пѣдплативши дживого свѣдка позбавили вѣ наслѣдія. Кромѣ того единъ зъ нихъ признавєся виннымъ чужолоства, а другій чоловѣкоубійства, и сказали, що за чужолоство мѣщанинъ, а за убійство селянинъ невинный до суду ѿставленый зѣставъ. Наконецъ вызнали, где тѣ жены, зъ котрыхъ една съ первымъ зъ нихъ чужолоство поповнила, а друга кромѣ прелюбодѣйного звязку споводовала мужоубійство. По тыхъ вызнаняхъ ѿведено обохъ братіѣ до темницѣ, щобы призвати на судъ обѣ жены, и взято къ допросу прочихъ трехъ оскарженныхъ. Единъ зъ нихъ бувъ обвиненый за пѣдпалєньє збѣжа чужого, а два другіи за то, що участвовали въ чоловѣкоубійствѣ. Почаствовано ихъ не многими бичами и непризнавшихся до вѣны ѿведено до темницѣ, куда ѿославъ судія и Ефрема безъ истязанія.

Допросъ мавъ кѣнчити наслѣдникъ судіѣ, который прибувъ ажъ по двохъ мѣсяцахъ. Въ темницѣ мали отже увязнені часть познакомиться, и два брата не могли надивоватися, що сидятъ разомъ съ чоловѣкомъ, который ложно свѣдчивъ на ихъ сестру. Ефрема уважано за чоловѣка божого. И знову явивєся ему той самъ Ангелъ и рѣкъ: „Добре! Ефреме, чи напоследокъ пересвѣдчивєся ты, що Богъ управляє свѣтомъ по дуже справедливому суду?“... „Такъ, господине“, ѿповѣвъ Ефремъ... „Но понеже зробивєсь со мною милосердіє и потѣшаєшь мене явленємъ своимъ, змилуйєся надо мною, робомъ твоимъ, и возьми мене зъ тои вязницѣ, щобымъ мѣгъ здѣлаться монахомъ и служити Іисусу Христу, Господу моему.“ Ангелъ ѿповѣвъ ему: „Еще разъ прійдєшь къ допросу и будєшь увѣльнений“. Коли Ефремъ замѣтивъ Ангелу, що не може знєсти

грозьбъ судіѣ и болѣвъ пестязанія, додавъ Ангелъ: „Лучше було тобѣ ничего не робити противъ дожности и не прійти сюда. Теперь же що могу здѣлати для тебе? Однакъ не бѣйся, не будешь много терпѣти. Прійде иншій судія, который освободитъ тя.“ Еще и то объявивъ Ефрему Ангелъ, що три послѣдніи вязиѣ винніи суть иннымъ зброднямъ, нѣжъ тѣ, за которіи ихъ оскаржено. Ефремъ сказавъ имъ то, и два зъ нихъ объявили ему, що коли единъ лиходѣй убивъ сосѣда своего, чтобы привластити собѣ его виноградный садъ, то они посвѣдчили въ судѣ, що убитый умеръ, спавши съ высокои скалы, и що виноградный садъ принадлежитъ истинно до сосѣда его. Третій же зъ нихъ признався, що въ гнѣвѣ такъ сильно трунувъ одного чоловіка, що тойже мимо его волѣ спавъ съ даху высокого дому и убився. Наконецъ Ефремъ видѣвъ въ снѣ знову Ангела, который рѣкъ ему: „Завтра будешь уволенный, а прочіи будутъ судженіи, якъ заслужили.“ Дѣйстно другого дня всѣ вязиѣ поставленіи були передъ новымъ судією, который мѣщанина и селянина отпустивъ оправданныхъ, а двѣ жѣнки взявъ на пытки, чтобы довѣдатися, чи не допустилися иншой зброднѣ. И една зъ нихъ вызнала, що підложила огонь въ збѣже того чоловіка, который открьвъ ей чужолоство, а прибіжавшіи люди схватили вмѣсто неи чоловіка, що утѣкавъ передъ огнемъ. По тѣмъ вызнанню показалось, що підсудимый оскарженный за підложеніе огню бувъ невиненъ, и онъ зоставъ заразъ освобожденный. Друга жѣнка вызнала, що единъ зъ двохъ знаныхъ намъ братіи, которіи очернили овдовѣлу свою сестру, бувъ любовникомъ ей, найшовши же тѣ разъ съ другимъ чоловікомъ, убивъ чоловіка того и кинувъ на роздороже. Коли же нарѣдъ стѣкався, бѣгли два мужи за злодѣемъ, который укравъ козла, и оба були схватаніи яко виновники убійства. Судія пыгавъ, где тѣ два мужи, и видячи ихъ передъ своимъ трибуналомъ отпустилъ ихъ оправданныхъ. А двохъ братіи и двѣ жѣнки осудивъ на жиръ звѣрямъ. Теперь прійшла черга на Ефрема, который стоявъ въ ланцухахъ майже нагій. Судія пѣзнавъ, що то сынъ добре знаныхъ ему родичей, и бувъ прихильный Ефрему; но хотячи поступати по строгости права, запытавъ, якъ прійшовъ въ заключеніе. Чуючи же отъ него, якъ було, велѣвъ ѳвчаря взяти на мучилище и присиловавъ его бичами сказати всю правду. Такъ показалася невиннѣсть Ефрема, и онъ зоставъ заразъ выпущенный, провѣвши въ вязниці около 70 днѣи.

Отъ того часу ставъ Ефремъ глубше вникати въ себе и съ сердцемъ сокрушеннымъ воспоминававъ свои грѣхи. Сновидѣнія не надули его гордостію, но утвердили его вѣру въ провидѣніе бже.

Поломѣнна любовь къ Богу, глубоко покора и скруха сердца вступили на мѣстце давного недбалѣства и ложной безпечности.

II. Ефремъ усеуваеся до монастыря, его добродѣтели и встрѣча двухъ блудницъ.

Слѣдующей ночи по освобожденію своѣмъ видѣвъ Ефремъ въ снѣ того самого Ангела и чувъ ътъ него тѣ слова: „Поверни до своего краю, покутуй за свои грѣхи и не сомнѣвайся болѣе, що есть око чуваюче надъ всѣми рѣчами“. Ангелъ додавъ еще великіи грозбы, если бы не послѣдовавъ сему приказу. Болѣе не видѣвъ Ефремъ того Ангела, выповнивъ же его приказъ безотволочно. Найшовши бо нѣкого старця на единой горѣ пробуваючого, кинувся ему до ногъ, оповѣвъ ему все, що ся ему стало, и выпросивъ си призволенье старця жити съ нимъ разомъ.

Потѣмъ живъ Ефремъ гдѣяке время въ единомъ стоваришеніи монаховъ съ нѣкимъ побожнымъ мужемъ Юліаномъ, которого смерть мавъ познѣйше оплаковати. Онъ уморявъ змысловіи свои жадности постомъ, чуваньемъ, лѣганьемъ на земли и залишеньемъ выгѣдъ житейскихъ. Хоть зъ природы до гнѣву склонный, ставъ лагѣднымъ, терпѣливымъ, мирнымъ. Вотъ вамъ единъ прикладъ его лагѣдности взятый изъ Созомена исторіѣ (III. 16.) Едного дня коли Ефремъ по звичаю своему ѣбувъ пѣсть кѣлькадневный, служацій приносивъ ему ѣбѣдъ и выпустивъ зъ рукъ горшокъ со стравою звареною на землю. Тогда служацій одержанъ бувъ встыдомъ и страхомъ, а святой не теряючи покою духовного рѣкъ ему: „Не лякайся, брате, я не стративъ ничего. Мушу же прійти до стравы; бо страва не приходитъ до мене.“ И всейчасъ сѣвши коло черепѣвъ горшка, ѣбдавъ съ лицемъ веселымъ. А якъ далекій бувъ ѣтъ ътъ порожной славы и хвальбы можна познати изъ слѣдующого оповѣданія тогоже автора (Созомена). Едного разу выбрано св. Ефрема на епископа певного города, и прійшли посланники съ тою вѣстію, которій хотѣли его на силу ѣтипровадити къ посвященію. Коли святой то предвидѣвъ, заразъ побѣгъ на рынокъ, где удаючи чоловѣка съумашедшого ѣтстрашивъ ѣтъ себе посланниковъ. Потѣмъ утѣкъ и крывся такъ довго, доки иншіи не бувъ рукоположенный на епископа города оногo. — Св. Ефремъ мавъ благодать слѣзъ, и слезы плыли ему зъ очій неустанно. Онъ оплаковавъ грѣхи людскіи и свои бѣды. Едного разу, оповѣдае намъ самъ, коли сидячи спокѣйно въ особнѣмъ розмышленіи проливавъ слезы о недбалости съ кото-

рою переходимъ тою житейску, піднѣсь наразъ очи до неба и захваченный видѣвъ величество бже съ небесною славою, которе тварило ему великій упреки. „Чому, о душе, презираешъ небесный твоій чертогъ славной свѣтлости повный,“ мовивъ ему Господь, „чому, о душе обручена менѣ, не любишь мене пречистого и безсмертного обручника своего? Чому, о душе презираешъ добра уготованіи ти въ свѣтъ славы?“ Тогда Ефремъ перенятый страхомъ и дрѣжачи, шукавъ, гдѣбы схватися. Напоследокъ упавъ до нѣгъ Господа и просивъ со слезами умильно, щобъ его помиловавъ. Сіе приключеніе написавъ братьямъ, щобъ, якъ каже, молитвами своими одержали для него милость божу. { Іншого разу, якъ знову самъ оповѣдає, вийшовъ зъ Едессы съ двома братьями и видячи погодне звѣздисте небо, згадавъ вторе пришествіє Господа и славу Его угодникѣвъ, котріи тогды просіяють неизреченнымъ свѣтломъ. Мысль та порушила его такъ сильно, що вздрыгнувъ и заплакавъ рясными слезами. Коли братя пытали о причину, ѳповѣвъ имъ: „Боюся дуже, паймильшій мои дѣти, щобы тѣ, которіи видять мою виѣшність и называютъ мя блаженнымъ, наконецъ не покепковалися зъ мене, якъ узрять мя мученого въ вѣчныхъ поломѣняхъ. Бо знаю мою лѣньсть.“

Р. 350 бувъ св. Ефремъ въ Нисибіи, коли сей городъ обляжений бувъ ѳтъ царя перскаго Сапора, и съ св. Яковомъ Нисибійскимъ ободрявъ тамошнихъ мешканцѣвъ напоминаніями и молитвами. По смерти же св. Якова удався св. Ефремъ до Едессы, гдѣ почивало тѣло св. апостола Ѳомы, щобы тамъ почитати мощи Святыхъ и сообщатися съ единымъ здѣбнымъ мужемъ. Коли приближався до Едессы просивъ Бога, щобы першій, котораго здыбає говоривъ до него зъ св. писма. Но перша стрѣтила его невѣста въ воротахъ города, котора видѣлася бути блудницею. Онъ дивився на ню для того со смуткомъ зведеною надѣю. Она же звернула на него очи съ великою смѣлостію. Тогда рѣкъ їй; „Чому вдивилась ся такъ въ мене?“ — ѳповѣла: „Бо я жена зъ мужа утворена. Ты же спусти очи на землю, съ которой есь взятый“. Здивованный Ефремъ такъ мудрымъ ѳвѣтомъ прославлявъ Бога, даровавшего ему пожитокъ духовный, черезъ кого найменше сподѣвався.

Потѣмъ виншовъ въ городъ и замешкавъ въ дому, коло котораго нинша блудница мешкала. По кѣлькохъ дняхъ выглядаючи изъ ѳкна, рекла она ему: „Благослови мя, отче“! Онъ же ѳповѣвъ: „Най Богъ благословить тебе.“ Она додала: „Чи не достає тобѣ чого въ тѣй гостинниці?“ „Такъ,“ ѳповѣвъ святой, „не достає ми камѣня и глины, щобы залѣпити то ѳкно, котрымъ выглядаєшъ.“ Она же еще не заветыджена, соромнымъ способомъ сказала, чого

хоче. Тогда рѣкъ святой: „Если того хочешь, ходи въ полудне на рынокъ.“ „Але то соромъ, коли люди будутъ видѣти,“ отвѣла жена. А святой зъ того слова начавъ ѣи указовати страхъ божій и мовивъ: Если ветыдаемся людѣи, то много бѣльше треба намъ ветыдаться и бояти Бога, которого око видить найтайнѣйшій нашъ мысли. Жена була тымъ такъ взрушена, що прѣйшла до него просити, щобы показавъ ѣи дорогу до спасенія. И святой старецъ утвердивъ ѣѣ въ добромъ предложеню тай бѣославъ въ монастырь межи покутницѣ¹⁾.

III. Св. Ефремъ збѣстае діакономъ Едесскимъ. Его труды, чудеснѣ дарованія и письма.

Св. Ефремъ пробувавъ довше въ Едессѣ и бувъ произведеный въ діаконы. Въ тѣмъ чинѣ проповѣдавъ онъ людѣмъ покаянiе и и съ великимъ знанiемъ вѣроученiя церковного збивавъ заблужденiя еретикѣвъ. За вѣрнѣсть свою къ Богу отримавъ онъ даръ видѣнiя и розуму проникаючого рѣчи божественнѣ. Пѣсля Григорiя Ниссiйского по преданiю единъ свѣтлый мужъ мавъ о св. Ефремѣ таке видѣнiе. Ангелы сходячи съ небесъ, держали книжный свитокъ записанный ввутьри и вѣи и вопрошали, кто на земли достоинъ прияти той свитокъ. По довшѣмъ же численю способныхъ святыхъ згодилися вѣи, дати свитокъ смиренному Ефрему, и всейчасъ вручили ему свитокъ. Мужъ поученый тымъ видѣнiемъ прѣйшовъ потѣмъ до церкви и слышавъ, якъ св. Ефремъ съ дивнымъ помазаньемъ и порываючою вымовою проповѣдавъ тамъ слово боже. Духъ Св., пише дальше св. Григорiй Ниссiйскiй, давъ Ефрему такъ чудесне жерело умѣтнѣости, що хотъ слова якъ рѣкаплыли изъ устъ его, були таки неудольнии выразити его мысли... И длятого великiй сей старецъ просивъ Бога сдержати струѣ благодати, которiй косный языкъ не мѣгъ выразити. ➤ Онъ мавъ даръ сprovedжати скруху зъ сердца своего до сердець ближнихъ и ѣтмалювавъ въ письмахъ своихъ судъ страшный такъ живо, що читателю або слышателю его слѣвъ до совершеного пѣзнаня того суду ничего бѣльше не бракуе, якъ абы рѣчь передъ его очима дѣйстно збулася. Навѣтъ зъ веселыхъ похвальныхъ бесѣдъ звертавъ на покаянiе и журбу о послѣднѣмъ дню, и его бесѣда всюды змѣшана со слезами, мовить св. Григорiй Ниссiйскiй. Слава преп. о. Ефрема возрастала все бѣльше. Длятого жадаючи ся скрыти, усунулся до монастыря; но не оставивъ довшнѣости діаконата, та ходивъ до мѣста, проповѣдати по-

¹⁾ Объ тѣи исторiи о женахъ читаемъ у Болл. въ житiю ѣтѣ безыменного автора.

каянiе, тай принимавъ въ своѣй келiи приходячихъ для поученiя и созданiя своего.

Зъ ревности о вѣрѣ збивавъ св. Ефремъ заблужденiя еретикѡвъ, якъ Савеллiя, Арiя, Македонiя и Новатiана. Съ особливою прилѣжносцю, пише Созоменъ (III, 16.), выступавъ св. Ефремъ противъ Бардесана и его сына Гармонiя, который выкладалъ свои лжеученiя въ поетичной формѣ, поѣдавши матернiй своѣй языкъ метрамъ и ритмамъ по прикладамъ Грекоѡвъ. Щобы ему противдѣйствовать, Ефремъ студировавъ его метры и ритмы и поѣля нихъ зложивъ пѣсни повнiи правдъ вѣры католической на хвалу Бога и Святыхъ. Онъ опровергавъ не только ереси своего времени, додае св. Григорiй Ниссiйскiй, але напередъ руйновавъ и тѣ, которiй мали допѣро повстати (якъ ереси Несторiя, Евтихiя и Пелагiя).

Около р. 361. выголосивъ св. Ефремъ свою найкрасшу гомилiю о евангелеской перлѣ. Поученiя св. Ефрема утвердили истинну вѣру въ Едессѣ такъ, що Юлианъ ѡтступникъ анiй важився кусити тамошнихъ жителей, а цѣсарь Валентъ, пробуючи ввести межи ними лжеученiе Арiя, выгнавъ ихъ епископа Барса и 88 мужей изъ клиру и ничого не скуравъ.

IV. Св. Ефремъ посѣщае св. Василия въ Кесарiи. Его послѣднiй дѣла, смерть, ученики и письма.

Около 372. р. навѣстивъ св. Ефремъ св. Василия въ Кесарiи. Самъ бо пише въ похвальнѡй бесѣдѣ о св. Василию, що коли прiйшовъ въ Кесарiю, абы посѣтити Василия, чувъ голосъ божiй, который говорилъ: „Встанъ Ефреме, и иди прiняти мысли и поученiя, котрыми можешъ поживитися.“ „Господи,“ ѡтповѣвъ святой, „где могу ихъ найти“? Голосъ ѡтповѣвъ: „Маю въ дому моѣмъ дуже красныи сосудъ и дуже величныи, котрый достарчитъ тобѣ сего покорму“. Здивованыи тымъ удався Ефремъ до церкви, где св. Василий молився о своѣмъ народѣ и кормивъ его божественною своею наукою. По св. литургiи св. Василий духомъ божимъ познавъ притомность Ефрема и запросивши его до себе, чувъ ѡтъ него, длячого похваливъ его (Василия) передъ всѣми людьми. Потѡмъ по привитаняхъ ѡцѣловавъ св. Василий Ефрема и предложивъ ему стѡлъ заставленный вѣчными истинами и мавъ способность чути его мудрости слова. Безименный авторъ житiя Ефремоваго мовить, що св. Ефремъ прiйшовши въ церковь, где учивъ Василий, спостерѣгъ очима духа бѣлого голуба сiяющого небеснымъ свѣтломъ, который сидѣвъ

на правомъ рамени св. Василія и въ ухо подававъ ему рѣчи проповѣданій. Захваченный тымъ Ефремъ ставъ хвалити голосно Василія, который запросивъ его до себе. Въ житію Василія, котораго авторомъ має бути св. Амфилохій, читаемъ, що св. Василій немогучи розмовитися съ Ефремомъ незнаючимъ греческого языка, молився годину и одержавъ для него даръ греческой бесѣды, по чомъ посвятивъ его на пресвитера, а его товмача на діакона. И въ минеяхъ императора Василія писано есть, що Василій поставивъ Ефрема пресвитеромъ. Но коли Созоменъ пише, що Ефремъ бувъ тільки діаконмъ, рѣчь есть сумнительна, чи коли збѣставъ пресвитеромъ.

Повернувши св. Ефремъ въ Едессу, проводивъ жизнь свою въ пустыннѣмъ уединенію. Не довго передъ смертію своєю, пише Созоменъ (ист. III, 16.), по причинѣ голоду утискающаго Едессу посиѣшивъ святой нашъ въ городъ, щобы помагати страждучимъ. Понеже самъ не мавъ ничего, склонивъ богатыхъ напомниманіями до того, що отворили свои скарбы для поратованя убогихъ. Роздачу же ихъ милостынъ принявши на себе, поставивъ около 300 лѣжокъ въ публичныхъ колонадахъ и начавъ живити тыхъ, которіи зъ голоду захоровали. Приймавъ ласкаво также чужестороннихъ и тыхъ, которіи по причинѣ голоду изъ сѣль стѣкалися. Онъ кормивъ голодныхъ, доглядавъ недужныхъ, погребавъ мертвыхъ, шафуючи нещадно гроши богатыхъ и отвираячи богатимъ за то царство небесне, которе обѣцяне есть милостивымъ. — Цѣлый рѣкъ провѣвъ св. Ефремъ въ тыхъ трудахъ. Коли же наставъ урожай съ доволностію, повернувъ до своєї келіѣ, где за мѣсяць по короткій слабости умеръ.

Передъ смертію своєю поучавъ св. Ефремъ численнихъ своихъ гостей зъ города и здѣлавъ передъ учениками своими завѣщаніе, которе читаемъ у Болландинѣвъ. Въ завѣщанію тѣмъ освѣдчае урочисто побожне свое росположенъ къ Богу и его церкви; благословить городъ Едессу и учениковъ своихъ, на двоихъ же зъ нихъ кидаетъ страшне проклятiе и проклиная всѣхъ еретикѣвъ. Потѣмъ грозить тьмою кромѣшнѣю тому, кто бы помазавъ его смиреню; понеже грѣшнику и робаку честь не належитися. Жадає, щобы похороненъ бувъ на кладбищу съ сокрушеними сердцемъ убого, якъ чловѣкъ презрѣнія гѣдний; но поручаєся молитвамъ вѣрныхъ и просить, щобы сотворено ему поминаніе еще 30. дня по смерти. Немаючи що убогимъ збѣставити, закликає своихъ знакомыхъ зъ Едессы, абы то, що назначили на его похоронъ, ѣтложили для убогихъ. Единъ зъ притомныхъ презрѣвъ то послѣдне розпорядженъ и бувъ заразы опанований ѣтъ демона. Видѣно его падающаго на землю,

качаючого ся коло лѣжка, точаго пѣну и кричаго страшно. Святый велѣвъ ему вызнати, дѣлаго впавъ въ то нещастье, и бѣсцуючій вставши, вызнавъ, що принѣсъ дуже дорогу шату, абы въ ню убрати святого, но слышачи, що безусловно то заказуе, постановивъ зѣставити собѣ одежу, бо и такъ мае дати зъ ѡтки убогимъ. Выслушавши то святый, приказавъ ему еще разъ, абы давъ убогимъ то, що назначивъ на похоронъ. Потѣмъ помолвився за него и положивши на него руки, оздоровивъ его. Дальше една молода жена протиснулася до лѣжка святого и упавши на колѣна просила, щобы позволивъ зробити труну, въ которѣй хоче поховати тѣло его. Святый позволивъ ѣй съ тымъ, щобы тѣлько не мраморна була труна; бо порожня слава не поможе ему. — „Сказавши тѣ слова и многіи инші,“ читаемъ наконецъ въ завѣщанію, „блаженный Ефремъ ѡтдавъ духъ Богу; умеръ о Господѣ въ найлѣпшѣмъ состоянію жизни.“ Було то р. 373.

По его смерти нѣкій чоловікъ на имя также Ефремъ, которого взяли въ полонъ Исмаилиты, зѣставъ чудесно предстательствомъ его освобожденный. И той то чоловікъ побудивъ св. Григорія Нисійскаго составить похвальну бесѣду на св. Ефрема. По свѣдоцтву св. Іеронима ѡтъ р. 392. письма св. Ефрема були такъ славніи, що въ декотрыхъ церквахъ читано ихъ публично по св. писанію. Фотій записуе изъ оповѣданія Сиріанъ, що св. Ефремъ сочинивъ бѣльше нѣжъ 1000 дѣлъ. Созоменъ пише, що св. Ефремъ безъ учителя наразъ прійшовъ до такои учености, що найтруднѣйшіи теоріѣ философическіи легко понимавъ, а силою и красотою бесѣды далеко по собѣ полишивъ писателей греческихъ, которіи не такъ мудростію мыслей, якъ штучками риторескими и игрою слѣвъ ѡтзначаються. Наконецъ пише Созоменъ: Мовятъ, що св. Ефремъ написавъ всего около 3000000 виршей.

Поученіе. Св. апостоль Павелъ наминае насъ, абысмо не смутились згадкою смерти, такъ якъ прочіи немаючіи упованія. Згадкою смерти повиннисмо по прикладу св. Ефрема побуджатися до покаянія и до убожества духовного. Кто мусить умерти и привязуеся до дѣбръ земскихъ желаніемъ и любовію, заслугоу чути слова судіѣ найвышого: „Безумне, въ сію ночь душу твою истяжутъ ѡтъ тебе; а яже уготоваль еси, кому будуть?“

Молитва. Часъ суда завше провидяци, плакавъ есь гѣрко, Ефреме; но словами и прикладами учивъ есь и наставлявъ ближнихъ на дорогу спасенія и нынѣ побуждаешъ лѣнивыхъ до покаянія. Осіянный свѣтломъ вѣчныхъ правдъ съ восторгомъ взывавесь: „Сдержи теперь, Господи, волны твоен благодати, щобысь сею напоивъ мя богато въ будущій жизни.“

301. Св. священном. Евсевій, еп. Самосатскій.

(Д. 22. червця.)

Сей мужъ, котораго имя означае побожнаго, р. 361. бувъ епископомъ въ Самосатіи, городъ приналежащій до митрополіи Антіохійскои. Въ то время ѡтзначився ѡнъ великодушіемъ въ слѣдующій способъ. За стараніемъ его р. 360. якъ аріаны, такъ и католики выбрали св. Мелетія на епископа Антіохійскаго и актъ выбору зложили въ руки Евсевія. Но Мелетій вже въ першій бесѣдѣ, котору державъ до народа Антіохійскаго, освѣдчився противъ аріанамъ за истинною вѣрою. Для того аріаны и цѣсарь Константій видячися заведенными тымъ выборомъ, прогнали Мелетія, и на его мѣстце прійшовъ аріанинъ Евзой. Тогда католики все ѡтлучилися ѡтъ Евзою; но коли многіи позбѣтавали вѣрными Мелетію, а прочіи выбрали си за епископа Павлина, повставъ роздоръ межи католиками. (См. выше ч. 268.) Императоръ же Константій пробуваючи въ Антіохіи, начавъ поддерживать сторону аріанску и пославъ до Евсевія въ Самосату посла съ приказомъ, чтобы ѡтдавъ актъ выбору Мелетія на епископа. На сіе жаданье ѡтповѣвъ Евсевій рѣшительно, що не може выдати того акту иначе, якъ при всехъ тыхъ, которіи ему той актъ повѣрили. Константій же розгнѣванный тымъ ѡтвѣтомъ ѡтправивъ второй разъ посланника до него и грозивъ ему листовно, що если не послушае, то доручитель листу має приказъ ѡттяти ему праву руку. Тогда Евсевій перечитавши листъ, заразъ наставивъ посланнику ѡбѣ руки, мовячи, що може ихъ ѡттяти, бо ѡнъ не ѡтдастъ акту того, который есть яснымъ доказомъ законнаго wyboru Мелетія и злобы аріанскои. Посланникъ цѣсарскій не ѡттявъ рукъ Евсевію, бо мавъ выразный приказъ не дѣлати пѣсля угрозы на писемъ Евсевію дорученон. Однакъ Константій слышавши о томъ поступѣ св. епископа, подивлявъ его великодушіе и хваливъ оно передъ многими.

По смерти Константія въ царство Юліана ѡтступника, который люто гонивъ христіанъ, св. Евсевій неустрашенный твердо боронивъ истиннои вѣры, но мавъ еще несчастіе сообщатися съ аріанами.

Въ царствованье же Іовіана, коли св. Мелетій повернувъ на престолъ свѣй въ Антіохію, и католическіи епископы явно занимали свои престолы, святыи нашъ Евсевій ѡтцурався ѡтъ общенія аріанскаго и соединяючися совершенно съ католиками, пѡдписавъ символъ Никейскій. (Р. 363.) Бѡльшій труды пѡднѣвъ св. Евсевій для церкви въ царство Валента, который пріймаючи крещеніе ѡтъ Ев-

доксія, епископа КПолюского, присягою зневолився до ширеня аріанізма. Епископы католицкіи принуждені зѣстали ѿ Валента опустити свои престолы. Св. Мелетій бувъ выгнанный въ Арменію; Пеллагій, епископъ Лаодикійскій, въ Арабію. Тогда, пише Θεодоритъ, епископъ Кира (города тоиже провинціѣ, що Самосата), св. Евсевій видячи бѣльшенство церквѣи осироченыхъ по выгнанію своихъ пастырей, взявъ убрание воина и прикрывши си лице воинскимъ капелюхомъ, переходивъ Сирію, Феникію и Палестину, где посвящавъ священникѣвъ, діаконѣвъ и иныхъ служителей церковныхъ. Но исторіографъ Никифоръ (XI., 21.) ѣтноситъ то до царства Юліана ѣступника. — До заслугъ св. Евсевія належитъ и то, що при его спѣвдѣланію р. 370. св. Василій Великій бувъ выбранный на епископа Кесаріѣ каппадокійскон. Въ два роки пѣзнѣйше свидавъ Василій Евсевія въ Самосатѣ и кошовавъ трохи, якъ самъ пише, солодкого и милого меду тои церкви. Потѣмъ писавъ до него листы, запрашаючи его до Кесаріѣ; но Евсевій не мѣгъ сему желанію досѣтичинити.

Пѣдчасъ гоненія Валента св. Евсевій пѣзѣставъ въ спокою на престолѣ своѣмъ до р. 373, которого пріѣвъ приказъ цѣсарскій уступитися до Ѣракіѣ. Коли же Валента посолъ прибувъ съ тымъ приказомъ въ Самосатію до него пѣдъ вечеръ, святой перестерѣгавъ посла, абы никому бѣльше о тѣмъ не говоривъ; бо нарѣдъ зъ ревности о религіи кинувъ бы его въ рѣку. Потѣмъ ѣтслуживъ вечерню, и якъ настала нѣчь, выйшовъ тихо изъ Самосаты съ єднымъ служачимъ, которому давъ нести подушку и книжку. Пріѣшовши же до рѣки Евфрата, котора текла коло стѣнъ городскихъ, всѣвъ въ лѣдъ рыбаареку и ѣтильвъ до мѣста Зевіма, до которого достигнувъ слѣдующого дня рано. Слуга по ѣтировадженію его до рѣки повернувъ до мѣста и оповѣвъ, що ся стало. Тогда мешканцѣ Самосаты начали плакати за дорогимъ пастыремъ своимъ и вкоротцѣ покрыли рѣку Евфратъ човнами, щобы доганяти его. Найшовши же его въ Зевімѣ, благали со слезами, щобы не оставлявъ ихъ и не полишивъ стада своего встеклымъ вовкамъ; но ѣнъ представлявъ имъ, що довжній повинуватися зверхностямъ. Понеже не могли его завернути, давали ему на дорогу золото, сѣрѣбло, одежъ и робѣвъ. Святой пріѣвъ ѣтъ самыхъ довѣреннѣйшихъ пріѣтелей мало що на дорогу и утвердивши ихъ черезъ проповѣдъ слова божого и молитву, путешествовавъ до Дунаю. Самосатяне же повернули въ городъ, одушевляючися къ мужеству напротивъ вовкѣвъ идущихъ на нихъ.

Пріѣшовши въ Ѣракію св. Евсевій, замешкавъ коло Дунаю. А на его мѣстце въ Самосатѣ поставили аріане Евномія, дуже ла-

гідного чоловіка, который видѣвши ненависть и образу людей до себе, усеунуся зъ того города. Потѣмъ аріани поставили въ Самосатъ епископомъ нѣкого Лукія. Сей будучи предметомъ общою образы въ Самосатѣ, помѣстився на тамошнихъ жителей; бо поставяся о прогнанье знаменитшихъ особъ изъ клиру. Святый же Евсевій томився на вигнаню и пріявъ тамъ посланія отъ св. Григорія Назіанского и св. Василія та писавъ самъ до св. Василія. — Коли въ лѣтахъ 377—378 Готы пустошили Фракію, житіе св. Евсевія було въ великій небезпечности. Тогда Господь выбавивъ святого нашего особлившимъ зарядомъ провидѣнія своего, и св. Василій объявивъ ему письменно радѣсть свою о его чудесномъ выбавленю изъ грозныхъ опасностей и выразивъ свою надѣю, що Господь пріиме слезы церкви и воздыханя вѣрныхъ и дасть ему повернути изъ вигнаня до словесного стада. То чого св. Василій надѣявся, сповнилося. Бо вкоротцѣ погибъ цѣсарь Валентъ, а его наслѣдникъ Іратіанъ даровавъ церкви повный миръ, и св. Евсевій повернувъ на престолъ свой въ Самосату.

По поворотѣ своѣмъ св. Евсевій не мавъ довго прожити для добра церкви своен. Онъ розвинувъ заразъ велику дѣятельность, абы въ соединенію съ другими католицкими епископами обсеадити опорожненіи престолы епископскіи. И ему удалось поставити рѣжнимъ церквамъ епископѣвъ. Но коли посвятивъ Мариса на епископа мѣсточка аріанского Долихѣ въ Сиріи и входивъ въ то мѣстечко, щобы утвердити епископа на престолѣ, една аріанска жена довела конецъ его святѣй жизни, скинувши на него съ даху цеглу и розбивши ему голову. Не сама же жена була причиною смерти св. епископа, але и иншіи аріани дѣлали съ нею. Видячися близкимъ смерти св. епископъ, закъавъ всѣхъ притомныхъ, абы не запѣвали до суду жену, котора задала ему смертельную рану. Онъ хотѣвъ въ смерти наслѣдовати Спасителя и первомученика Стефана, который молился за своихъ убійцѣвъ. Выбавившись отже святый нашъ изъ рукъ варварскихъ въ Фракію, упавъ въ бою, коли уставлявъ переломаніи шики католикѣвъ до борбы противъ аріанамъ (р. 380.) На его мѣстце выбрано его братанка, блаженного Антіоха, который пѣдъ Лукіемъ претерпѣвъ вигнанье за Христа. — Тѣло св. Евсевія збѣтало перенесене въ Самосату, и похоронене тамже при участи жалѣющого и плачущого правовѣрного народа. Пѣзнѣйше перенесено св. мощи Евсевія въ КПолю до церкви св. Іоанна Евангелиста, где прославилося чудесами.¹⁾

¹⁾ См. Acta SS. Jun. V d. 22. pag. 204. Θεοδωρ. ιστ. II, 27. 28. IV, 12. 13. V. 4. Никаф. XI. 21. XII, 5. Софрат, III. 25.

Поученіє. Св. Евсевій прийавъ смерть безъ страху и нарѣканія и безъ завязтку на виновникѣвъ ей; бо розважавъ прикладъ Спасителя, котрый ставъ чоловѣкомъ, абы за насъ вкусити смерти; и розважавъ приклады святыхъ угодинокѣвъ божихъ, которіи смерти не такъ боялися, якъ пожадали, щобы прійти къ Богу своєму. Стараймося и мы розважаньемъ прикладѣвъ Спасителя и Святыхъ поконати въ собѣ всякій нерозумный страхъ, коли приближится година нашої смерти.

Молитва. Пѣнями занимаючися, святителю, и мольбами усьпѣвъ есь страсти, и намъ вѣрнымъ бодрый явивъ есь ся хоронитель, благочестно почитаючимъ тя и творячимъ твою память. — Рано сіявъ есь, проповѣдаючи возсіявшего ѡтъ Отця передъ денницею Ісуса, свѣтильниче церковный, святителей украшеніє, страдалцѣвъ удобреніє! Небесніи добра наслѣдовавши, предстоишь престолу сотворителя спѣваючи: Благословенъ еси, Господи Боже, во вѣки.

302. Св. Мелетій, єпископъ Антіохійскій и исповѣдникъ. (Д. 12. лютого.)

Св. Мелетій (котрого имя означає то, що старанный) походивъ изъ знакомиої родини въ Мелитинѣ, городѣ Малої Арменіѣ. Святостію житія ѡтзначався дуже; но до р. 361. не піднявъ ничого для оборони вѣры, и аріаны уважали его за своего приклонника. По свѣдоцтву Сократа бувъ ѡнъ зъ початку єпископомъ Севастіѣвъ въ Малій Арменіи, зъ ѡтки перенѣсся до Виреѣ (Береѣ) въ Сиріи. Наконецъ зѣставъ архієпископомъ Антіохійскимъ. Дальшу исторію житія его роздѣляємъ на три части.

I. Св. Мелетій зѣстає єпископомъ Антіохійскимъ и освѣдчаєся за истинною вѣрою. Перше его заточеніє и роздоръ въ Антіохіи.

Р. 330 бувъ св. Евстаѣій єпископомъ Антіохійскимъ; но зложный ѡтъ аріанѣвъ мусѣвъ ѡтійти въ Фракію на вигнанье. На его мѣсце ставляли аріаны своихъ сторонникѣвъ и установили на послѣдокъ Евдоксія, котрый р. 360 перенѣсся на єпископскій престолъ въ Константинополю. Въ протягу же тыхъ трицяти лѣтъ въ Антіохіи католики були подѣленіи на двѣ стороны; бѣльшинство

бо зъ нихъ узнавало єпископѣвъ аріанскихъ и мало общеніе церковне съ аріанами, а прочіи підъ проводомъ Павлина и иншихъ священникѣвъ ѡтдѣлившись ѡтъ нихъ, собиралися окреми́нно ко богослуженію и называлися евстаѳіанами або павлиніанами. Они були лучша часть церкви Антіохійскої и съ ними державъ св. Аѳанасій, коли прибувъ до Антіохіѣ. Року же 360. собравъ цѣсарь Константій въ Антіохію єпископѣвъ, которіѣ передъ всѣмъ радили о тѣмъ, кого бы поставити єпископомъ церкви Антіохійскої. Понеже якъ аріаны, такъ и сообщавшіися съ ними католики Антіохійскіи судили, що Мелетій имъ спріє, то всѣ згодилися на его вибѣръ и зложили актъ wyboru въ руки св. Евсевія, єпископа Самосатского. Безпроволочно послано за Мелетіємъ до Виреѣ, и ѡнъ зѣставъ съ великими почестями принятый въ Антіохію. До нынѣ маємъ бесѣду, котору Мелетій державъ при способності своего введеня въ церковь Антіохійску. Самъ Константій подавъ тогды ему и инымъ бесѣдникамъ за тему слова Притчей (8, 22): „Господь созда мя начало путій своихъ въ дѣла своя“. Св. Мелетій бесѣдуючи о тѣмъ, выложивъ оглядно правило истины и визнавъ вѣру въ святую и єдиносущную Троицу. Святый Златоустъ запевняє насъ, що въ протягу 30 днѣй прогнавъ ѡнъ зъ церкви Антіохійскої заблудженіе ереси и привернувъ їй духовне здоровье. Но аріаны заведеніи въ своихъ надѣяхъ оскаржили Мелетія передъ Константіємъ и справили то, що св. єпископъ бувъ прогнанный до отечества своего, въ Мелитину Арменіѣ. На мѣстце его поставлено Евзоя, найстаршого и искреннѣйшого ученика Арія. Тогды и тіи католики, которіѣ по вигнаню св. Евстаѳія сообщалися съ аріанами, ѡтреклися ихъ общенія; но не злучилися съ евстаѳіанами по той причинѣ, що позѣставляли вѣрными св. Мелетію и узнавали его за своего пастыря, коли напротивъ евстаѳіаны, строжшіи католики неособжавшіися николи съ аріанами, не узнали Мелетія за своего пастыря, закидаючи ему давнѣйше общеніе съ аріанами. Такъ утворили евстаѳіанешизму, ѡтдѣляючися безъ важной причины ѡтъ бѣльшинства католикѣвъ въ Антіохію, которіѣ названіи мелетіанами, незвычайно любили св. Мелетія. (Любовь свою къ Мелетію оказували мелетіаны тѣмъ, що давали имя его своимъ дѣтямъ и уважали то оздобою своихъ родинъ, безпечностію домѣвъ и спасеніємъ тыхъ, которіѣ носили имя Мелетій.) Образъ св. Мелетія ставляли въ своихъ комнатахъ, стараючи ся потѣшити изображеніємъ Мелетія. Роздвѣйство же ихъ съ евстаѳіанами побѣлылося, коли Павлинъ зѣставъ посвященный на єпископа, и бувъ uznанный ѡтъ евстаѳіанъ за єпископа Антіохійского.

II. Поворотъ св. Мелетія до Антіохіи, незгода межі католиками и судьба св. Мелетія підъ царями Юліаномъ, Валентомъ и Гратіаномъ.

Въ царство Юліана ѡтступника, котрый для умноженія незгоды межі христіанами призавъ назадъ всѣхъ єпископѣвъ вигнанныхъ ѡтъ Константія, св. Мелетій повернувъ до Антіохіѣ (р. 362.) Его приняли мелетіаны съ радостію и весь востокъ признавъ его законнымъ єпископомъ Антіохіѣ. Напротивъ евстаѣіаны повинувалися єпископу Павлину, котораго узнававъ св. Аѳанасій, островъ Кипръ и весь католическій западъ. Аріаны же були ѡтлучені ѡтъ обохъ єпископѣвъ. Они держали підъ Евзоємъ, своимъ єпископомъ, всѣ церкви въ Антіохіи съ изъятіємъ одной, котору Евзой добровѣльно ѡтступивъ Павлину на богослуженіе. А св. Мелетій уступивши зъ города, собиравъ народъ свій за городомъ въ стародавній церкви Апостолѣвъ. — Коли Юліанъ ѡтступникъ идучи съ воинствомъ противъ Персамъ, прійшовъ въ Антіохію, мавъ способність пѣзнати ревнѣсть Мелетія, и що навертає погань до вѣры. Для того ѡтложивши притворну лагѣднѣсть ѡтступникъ, вигнавъ Мелетія, и святой ѡтбѣшовъ второй разъ на заточеніе. — Но вже р. 363. погибъ Юліанъ, и наступило 8-мѣсячне царство католическаго Іовиціана. Св. Мелетій повернувъ въ Антіохію и утѣшався ласкою цѣсарскою. Втогда укрѣпилися такъ католики противъ аріанѣвъ, що св. Мелетій съ св. Евсевіємъ Самосатскимъ и св. Пелагіємъ Лаодикійскимъ торжествовавъ въ Антіохіи соборъ, на котрѣмъ згромаджєныхъ двадцать и сѣмъ єпископѣвъ визнали єдиносущнѣсть Сына съ Отцемъ и подтвердили вѣру Никейску, хотъ декоторі зъ нихъ р. 359. въ Селевкіи съ Акакіємъ Кесарійскимъ пѣдписали були исповѣданье аріанское. — Року 364. наставъ цѣсарь Валентъ, котрый вже слѣдующаго року почавъ строго переслѣдувати католикѣвъ, щобы ихъ присилувати до общенія съ аріанскимъ єпископомъ Евзоємъ. Но св. Мелетій, пробувавъ въ Антіохіи еще р. 367. и въ трехъ послѣдующихъ лѣтахъ; бо въ то время принявъ ѡтъ него св. Іаннъ Златоустъ крещеніе и чинъ чтеця и не опускавъ Мелетія черезъ три лѣта. Ажъ р. 370. або 371. бувъ св. Мелетій ѡтъ цѣсаря Валента заточєный. О третѣмъ семъ заточєнію святого знаємъ тѣлько то, що перебувавъ въ Арменіи недалеко ѡтъ Каппадокіѣ и мавъ потѣху єноситися съ св. Василиємъ. — По смерти Валента р. 378. ѡткликавъ Гратіанъ вигнанныхъ єпископѣвъ зъ за-

точення, и Антіохія третій разъ витала свого єпископа Мелетія. Весь городъ вийшовъ на его встрѣчу, и въ здвигу народа многіи судилися щасливими видѣти его лице або слышати его голосъ.

По свѣдоцтву Θεодорита св. Мелетій вернувши изъ третього заточенія, намавлявъ до згоды свого соперника Павлина, котрый не опускавъ Антіохіѣ. „Соберѣмъ, мовивъ, ѡвцѣ нашѣ въ одну ѡвчарню и стережѣмъ ихъ посполу. Если тронъ єпископскій єсть намъ причиною суперечки, то поставмо на нѣмъ євангеліє и сѣдаймо по обохъ его сторонахъ. Кто зъ насъ прожїє довше, буде єдинимъ пастыремъ цѣлого стада.“ Но Павлинъ не хотѣвъ прияти того предложенія. Втогды дукѣ Сапоръ будучи судією переговорѣвъ, ѡтнявъ церкви ѡтъ аріанѣвъ и ѡтдавъ ихъ св. Мелетію. Такъ пише Θεодоритъ. Въ то время (р. 379.) императоръ Гратіанъ поручивъ Θεодосію провадження вѣины съ Готами и по блистателнѣй побѣдѣ нимъ ѡтнесенѣй зробивъ его императоромъ на востоцѣ, а самъ поспѣшивъ до Италіѣ.

Кѡлька мѣсяцѣвъ по смерти св. Василія р. 379 державъ св. Мелетій великій соборъ єпископѣвъ въ Антіохіи, на которѣмъ приято науку церкви о пресв. Тройцѣ и осуждено заблужденія Аполлинарія. Св. Іоанъ Златоустъ повернувъ зъ пустынѣ и св. Мелетій произвѣвъ его въ діаконы (ок. 381. р.)

III. Соборъ єпископѣвъ въ Константинополю, вселенскій вторый. Св. Мелетій, его предсѣдатель, умирає, и его тѣло переносится въ Антіохію.

Р. 380 прїйшовъ цѣсарь Θεодосій до Константинополя. Онъ велѣвъ заразъ сказати тамошнѣму аріанскому єпископу Димofilу, щоби принявъ вѣру Никейску, если хоче свое мѣсце задержати. А понеже Димофилъ спротивився тому жаданю, то ѡбрано ему всеѣ церкви и ѡдано св. Григорію Богослову, котрый тогды бувъ пастыремъ Кѡльскихъ католикѣвъ. Такимъ чиномъ зѡстали аріаны прогнаніи зъ церквей Царьгорода, котрі занимали черезъ сорокъ лѣтъ. Потѣмъ совѣтовавъ св. Григорій императору, абы постарався зарадити ѡбѣдамъ церковнымъ черезъ скликанье собора єпископѣвъ. Року отже 381. въ мѣсяцю маю згромадився соборъ восточныхъ єпископѣвъ 150, зъ которыхъ дуже многіи були святыми и исповѣдниками. Западніи єпископы не були призваніи; бо не були поддаными Θεодосію. Явилися же изъ призваныхъ пѣваріанѣвъ, которі

македоніанами звалися, трицять и шість. Они заразъ зъ початку собору освѣдчилися противъ вѣрѣ Никейскій и опустили соборъ и зѣстали выклатїи. — На соборѣ въ Константинополѣ мавъ предсѣдателемъ бути св. Мелетій, єпископъ Антіохійскій. Коли же прибувъ въ царскій городъ и хотѣвъ съ иншими єпископами представитися императору, сей, нише Θεοδορίτѣ (V. 6—7), повелѣвъ, щобы никто не представлявъ ему Мелетія великого; бо хотѣвъ его роспѣзнати изъ воспоминаній єдного своего сонного видѣнія. Кѣлька бо днїи передъ тымъ, якъ царь Гратіанъ прийнявъ Θεодосіа за участника царства и ѡтдавъ ему востокъ, сніло ся Θеодосію, що видить св. Мелетія, єпископа церкви Антіохійскої, котрый одѣває его въ порфиру цѣсарску и вкладає ему на голову вѣнецъ царскій. И дѣйстно изъ того сну, якъ тѣлько 150 єпископѣвъ прїйшло въ палату, сейчасъ пѣзнавъ Θеодосій св. Мелетія и зѣставляючи прочихъ єпископѣвъ, прибѣгъ до Мелетія великого, и якъ дитина родичей милуюча довго утѣшаючися видомъ отця, оббїмавъ его и оцѣлювавъ ему очи, уста, груди, голову и правицю, котора, якъ оповѣдавъ всѣмъ, въ соннѣмъ видѣнію увѣначала его.

Першою задачею собора було поставити єпископа церкви Константинопольскій, и всѣ згодили ся на св. Григорія Назіанского, котрый помимо своєї скромности и покоры мусѣвъ уступити общому желанію и бувъ торжественно установленый. Св. Мелетій яко начальникъ собора благословивъ св. союзъ Григорія съ церквію КПолюскою, и то було послѣдне его священнодѣйство; бо заразъ потѣмъ заслабъ и умеръ св. Мелетій при кѣнци мая р. 381. Въ короткѣмъ времени пробуваня своего въ КПолю показавъ святой нашъ передъ єпископами народѣвъ въ собѣ образъ добродѣтельного пастыря, кормивъ часто народъ превосходнымъ борошномъ и напоемъ слова божого, вzywавъ всѣхъ до згоды и спокою и притягавъ своєю лагѣдностію всѣхъ сердца до себе. По смерти его бувъ предсѣдателемъ собора новый єпископъ Константинополя Григорій Назіанскій и, якъ ѡнъ вкоротцѣ подякувавъ за єпископство КПолюске, занявъ его мѣстце Нектарій. Святой Григорій Назіанскій яко предсѣдатель собора старався передъ всѣмъ о то, абы по смерти св. Мелетія тогоже соперникъ Павлинъ бувъ узнаний єпископомъ Антіохійскимъ; но собранїи єпископы спротивилися и выбрали на єпископа Антіохїѣ Флавїана, черезъ що продовжили згѣршенье роздору въ церкви Антіохійскій; бо Павлинъ якъ Мелетію, такъ и Флавїану не хотѣвъ уступити. То було для св. Григорія першою побудкою оставити престолъ єпископскій въ Константинополѣ. — По залагодженю справи єпи-

скопства КПо́льскаго и Антіохійскаго приступивъ соборъ до предметѣвъ вѣры. Никейскій символъ вѣры признано правиломъ вѣры. Но понеже по соборѣ Никейскѣмъ повстали двѣ ереси, ересь аполлинаристовъ, которіи узнавали въ Іисусѣ Христѣ только неповну природу човѣчу (тѣло съ неба сшедшее, а душу только чувственну) и ересь македоніанѣвъ, которіи сперечили божество Духа Святого, то соборъ Константинопольскій розширивъ символъ Никейскій певными додатками и представивъ его въ тѣй формѣ, въ которій до нынѣ говорится. Отноительно Іисуса Христа додавъ соборъ КПо́льскій слова и воплотившагося отъ Духа Свята и Маріи Дѣвы — распятого же за насъ при Понтійтѣмъ Пилатѣ — и погребена — и сѣдшаго одесную Отца — егоче царствію не будетъ конца. Отноительно Духа Святого соборъ КПо́льскій до слѣвъ и (вѣрую) въ Духа Святого додавъ: Господа животворящего, иже отъ Отца исходящаго, иже съ Отцемъ и съ Сыномъ спокланяема и сславима, глаголавшаго Пророки. Наконецъ противъ всѣмъ ересамъ додавъ соборъ КПо́льскій: Во едину святую, соборную и апостольску церковь и прочіи слова, якъ ихъ говоримъ до Аминь. — Черезъ призволеніе папа Римскаго и западныхъ єпископѣвъ на часть догматичну одержавъ соборъ КПо́льскій степень и повагу вселенскаго собора. Но въ VI. вѣку додано до символа Никео-Константинопольскаго отвѣтно вѣрѣ церковній еще одно опредѣленіе, абысмо визнавали Духа Святаго отъ Отца и Сына исходящаго. — По опредѣленію вѣры выдавъ соборъ КПо́льскій также законы до карности принадлежащіи. Понеже громады бѣльшого мѣста съ громадами окрестныхъ мѣстечостей підчиняючися своему єпископу, становили єпархію або дієцезію єпископску, то вчасно по прикладу подѣлу политичнаго краѣвъ соединилися сусѣдніи єпископскіи дієцезіѣ підъ митрополитомъ, т. е. єпископомъ столечнаго мѣста (митрополіѣ), въ бѣльше стоваришеніе єпархіѣ або дієцезіѣ митрополитальнѣи. Такъ повстали митрополіѣ Рима, Антіохіѣ и Александріѣ и инші. Соборъ Никейскій потвердивъ єпископамъ Рима, Александріѣ и Антіохіѣ першенство ихъ межі митрополитами, щобы підъ своею властію мали бѣльше дієцезій митрополитальныхъ. А соборъ КПо́льскій канонѣмъ 3. постановивъ, абы єпископъ Константинополя имѣвъ першенство чести по єпископѣ Римскѣмъ. О верховній власти папы Римскаго надъ всѣми церквами не було бесѣды; бо никто не сперечивъ той власти. — Коли все въ той способъ распорядивъ соборъ КПо́льскій, то просили єпископы цѣсаря, абы піддержавъ ихъ по-

становленія імператорскою властію. — Память второго вселенского собора въ КПолю собравшогося празнуемъ дня 22. мая; длятого съ перервою исторіѣ св. Мелетія тутъ обширно о тѣмъ соборѣ говорилисмо. Тенерь же повертаемъ до св. Мелетія, который бувъ предсѣдателемъ того собора на першихъ его засѣданяхъ.

Смерть св. Мелетія справила много жалю веѣмъ єпископамъ въ КПолю собранимъ и самому императору. Тѣло святого було набальсамоване изъ щедрости нѣкои дамы, щобы могло перенесенымъ бути въ Антіохію. Безчисленне множество народа провожало его со свѣчами и якъ далеко зрѣніе постерѣгало, видѣло огонь свѣтелъ. Спѣвано псалмы на бѣльше хорѣвъ въ рѣжныхъ языкахъ. Роздирано полотно, которымъ покрыте було его лице, щобы роздѣлити многимъ яко средство охорони. Веѣ, который ѣзначалися красомовствомъ, держали жалѣбніи бесѣды. Св. Григорій Ниссійскій зѣоставивъ намъ бесѣду свою, котору выголосивъ, коли тѣло святого Мелетія було еще въ КПолю. Въ Антіохіи пріѣвъ нарѣдъ тѣло святого своего єпископа съ незвычайными знаками жалю и болю и похоронивъ коло святого Вавилы въ церкви на честь того мученика созданній по тамтѣй сторонѣ рѣки Оронта мало передъ тымъ черезъ нашего святого. До той церкви мавъ св. Мелетій особлившу склоннѣсть, неустанно писавъ до императора Феодосія и до префектѣвъ о потрѣбный накладъ и ходивъ до ней що день помимо опалѣвъ лѣта и часто самъ прикладавъ руку до дѣла. — Любовь народа къ найлѣйшому тому пастырю не угасала по его похоронѣ и еще кѣлька лѣтъ пѣзнѣйше съ великимъ ревнованьемъ собирався нарѣдъ коло его гроба. И ѣтъ того начинавъ св. Іоаннъ Златоустъ бесѣдовати, коли 5 лѣтъ по смерти св. Мелетія въ день его праздника державъ похвальну рѣчь о нѣмъ. Св. Григорій Назіанзскій въ пѣсни о своѣмъ житію пише, що Мелетій бувъ наипобожнѣйшій єпископъ, простый, отвертыхъ обычаѣвъ, повный Бога, лагѣдный, мужественный, скромный, являющій зрителямъ деяку духа плодonoснy ниву, въ котрѣмъ ѣтповѣдала рѣчь имени, и имя рѣчи; бо имя було ему медове и норовъ медовый (*μελιτος υخر και τροπος και τοινομα*). См. Болландистѣвъ.¹⁾

Поученіе. Едно зъ найзнаменитшихъ прошеній нашихъ къ Богу есть то, абы пріѣшло намъ царствіе божє; длятого не страхаймося нерозумно смерти, безъ котрой не можемъ внити въ царство божє; але просѣмъ, абы смерть наша була смертію правед-

¹⁾ Acta SS. Febr. II. d. 12. pag. 385.).

ныхъ, впровадила насъ въ царство боже и дала намъ участіе и наслѣдіе со всѣми святыми.

Молитва. Якъ дерево насаждено при жерелахъ водъ явивъ, есь ся, святителю Мелетіе, и плоды добродѣтелей предлагавъ есь ближнимъ благодатию Бога, который просвѣтивъ душу твою и поставивъ тебе свѣтильникомъ всѣхъ просвѣщающимъ.

303. Св. Кирилль, епископъ Іерусалимскій, исповѣдникъ и учитель церкви.

(Д. 12. и 18. марця.)

Кирилль (що значить малый киръ, панъ) бувъ сынъ знакомитыхъ родичей. Посвяченный ѡтъ епископа Іерусалимскаго Максима на пресвитера, выповнявъ чинъ катихита и державъ для поученія людій готовячихся ко крещенію двадцать и три катихизы, который и намъ на письмѣ зѡставивъ. Коли же около 348 року умеръ епископъ Максимъ, св. Кирилль зѡставъ выбранный на его мѣстце и посвященный ѡтъ Акакія, епископа Кесарійскаго и митрополита тамошньої провинціи (р. 351.) Акакій же бувъ проводиромъ Евсевіанѡвъ, который хотъ прихильнй аріанизму, не були ѡтлучені ѡтъ церкви. Початокъ епископства св. Кирилла бувъ прославленный чудомъ явившогося на небѣ креста, о чѡмъ выше есть бесѣда. И заразъ ѡтъ початку мусѣвъ св. Кирилль страдати; бо повстала борба межи нимъ и митрополитомъ Акакіемъ. Акакій за приклоннѡсть свою къ аріанамъ бувъ зложеный ѡтъ собора Сардикійскаго, и власть митрополитальна поручена була Максиму и его наслѣднику Кириллу. Длятого св. Кирилль не хотѣвъ пѡддатися Акакію яко митрополиту самою политичною властію собѣ накиненому и зѡставъ за то прогнанный зъ Іерусалима (при кѡнці 357. р.) Созоменъ (IV. 25.), пише, що непріятель св. Кирилла вызыскали слѣдующій фактъ на осужденіе святого. Въ Іерусалимѣ повставъ великій голодъ, пѡдчасъ котрого многіи выглядали помочи своего епископа Кирилла. Тогда святой въ браку грошей распродалъ скарбы и оздобы церковніи, и межи иными певну оздобу даровану церкви ѡтъ одного мужа, который потѡмъ пѡзнавъ ту оздобу на акторцѣ на сценѣ и довѣдався, що оздоба зѡстала продана ѡтъ епископа. По осужденію своѣмъ ѡткликався св. Кирилль до повнѣйшого собора; но уступаючи силѣ Константія, удався въ Тарсъ киликійскій до епископа Силвана. Силванъ сообщався тогда съ пѡваріанами, который учили,

що сынъ божій истотою есть подѣбный Отцю. Но святыи нашъ на-
вернуть Силвана до правовѣрія. Въ р. 359. удався св. Кириллѣ на
соборъ изъ цѣлого востока собранный въ Селевкіи. На початку
жовтня взявъ той соборъ справу Кирилла подѣ обраду и запозвавши
безуспѣшно Акакія на судъ кѣлька разъ, осудивъ Акакія и оправ-
давъ Кирилла. Св. Кириллѣ повернувъ потѣмъ на престолъ свой въ
Іерусалимъ; но вже слѣдующого року Акакій подѣ покровитель-
ствомъ Константія згромадивъ соборище своихъ приклонникѣвъ,
зложивъ Кирилла и виробивъ ему декретъ выгнанія. — Коли р. 361.
цѣсарь Юліанъ позволивъ выгнаннымъ епископамъ повертати, св.
Кириллѣ прійшовъ назадъ въ Іерусалимъ и ставъ тамъ свѣдкомъ
великихъ чудесъ. При кѣнци бо р. 362. Юліанъ ѣтутупникъ жела-
ючи посоромити пророцтво Іисуса о всегдашнѣмъ и совершеннѣмъ
розоренію церкви Іерусалимскои, приготавливъ съ жидами ѣтбудо-
ванье церкви. Тогда св. Кириллѣ покепковався изъ замаху жидѣв-
ского противъ волѣ божои и, якъ вже передѣ 25 лѣтами въ 15. ка-
тихизѣ, при многихъ свѣдкахъ освѣдчивъ жидамъ, що коли стара-
ются ѣтбудовати церковь, розстроятъ тѣлько останки церкви, абы
точно по слову Спасителя не позѣставъ камѣнь на камени. Но при-
дурковатіи жида собравши много тысячіи робѣтникѣвъ, цѣлый день
заялися розореніемъ послѣднихъ розвалискъ будовы церковнои, а
потѣмъ взяли ѣтъ фундаментѣвъ нову будову ставити. Господъ же
по свѣдоцтву Сократа (III, 20) имъ на перекуръ содѣлавъ три ве-
ликіи чуда. Перве ночью велике землетрясенье выкинуло камѣнь
изъ старыхъ фундаментѣвъ церкви и порозмѣтало ихъ разомъ съ
сусѣдными домами. Вторе огонь съ неба спавши, спаливъ все ору-
дія рукодѣльникѣвъ; цѣлый день же лютився противъ молотамъ,
долотамъ, пиламъ, сокирамъ, топорамъ, все поломѣнями пожираю-
чи. Трете слѣдующои ночи, коли жида въ своѣмъ упорѣ тревали,
явилися на ихъ одежахъ знаки креста, которіи потѣмъ слѣдующого
дня не далися змыти. Θεодоритъ (III, 15) мовить, що поветали та-
кожь страшніи вѣтры и вихры, которіи рознесли на все стороны
много тысячь четвертокъ іисеу и вапна нагромадженого, и выбухъ
огонь зъ фундаментѣвъ, который многихъ робѣтникѣвъ спаливъ, и
на небѣ видѣно єдного дня крестъ спасенія въ промѣняхъ свѣтла,
крестики же явленіи на одежахъ були чорніи.

Въ царство Іовіана позѣстававъ св. Кириллѣ въ своѣи церкви;
но въ царство Валента перемогли аріаны, и святыи бувъ знову со-
сланныи на выгнанье, зъ которого повернувъ по смерти Валента въ
царство Іратіана. Коли Θεодосій зѣставъ императоромъ (19. сѣчня
379.), св. Кириллѣ управлявъ церквію Іерусалимскою въ мирѣ и

проживъ еще ъсемь лѣтъ при стадѣ своѣмъ. Р. 381. бувъ святой нашъ притомный на соборѣ въ Константинополѣ, вѣсми поважанный яко борець истины, повный вѣры и дарѣвъ Духа Святого. Умеръ д. 16. марта около р. 386., управлявши церквію 35 лѣтъ, зъ которыхъ около 16 провѣвъ на выгнанію. Славный памятникъ въ церкви поставивъ собѣ св. Кириллъ черезъ свои 23 оглашенія (катихизы), въ которыхъ выразно и сильно голосить божество Сына и Духа Святого, выкладае истины вѣры католическои и обясняе обряды церковніи.

Поученіе. Св. Кириллъ пѣднѣвъ три або може четири выгнаня за то, що передъ вѣсми старався о царство бже, а довжностямъ свѣта тѣлько по воли божѣй ѡтповѣдавъ. Мы творимъ на оборотъ: пристойности, правиламъ и звычайамъ свѣта стараемся передъ вѣсми досыть учинити, а по тѣмъ стараемся, если можемъ о царство бже. Длѣтого есмо рабами свѣтскихъ урудокъ, вмѣсто щобы пановати надъ ними; житѣе наше есть повне розсѣянїя и неспокою и не можемъ въ молитвѣ до Бога вознестися. Замѣшательство свѣта и неспокой николи насъ не оставляе. Стараймося ѡтже бути таинственными животными, о которыхъ пророкъ говоритъ, абысмо мали и крила и ноги; крила, молитвою возносятся къ Богу; ноги, ходити по землѣ на дѣло свое до вечера, ѡтъ часу же до часу ити въ пугте мѣстце на выгнанье, абы розважити, кто есмо, и на що есмо.

Молитва. Блыскавицями слѣвъ твоихъ попаливесь хворостъ, ереси, памятный Кирилле, и вѣрныхъ просвѣтивесь, почитати пресв. Троицю особами въ единици истоты. И яко вѣрный робъ божѣй умноживши талантъ ти повѣренный, угодивъ есь Владицѣ, которому ѡтложивесь въ руки духъ твой, богоблаженный Кирилле.

304. Св. Василій Великій, архієпископъ Кесаріѣ каппадокійскои.

(Д. 1. сѣчня.)

Св. Василій родився передъ 330. р. въ Кесаріи, столечномъ мѣстѣ Каппадокіѣ велѣдствіе молитвъ своего отця. Его отецъ на имя также Василій, славный красомовця и адвокатъ, и его мати Еммелія ѡтзначалися истинною побожностію и дѣятельнымъ чоловѣколюбіемъ, а его дѣдъ незвѣстнаго намъ имени и его бабка именемъ Макрина мусѣли въ гоненію Максимиана черезъ сѣмь лѣтъ въ едномъ лѣсѣ крытися (ѡтъ 305—311 р.) и були позбавленіи своего

маєтку. Помимо того за благословеніємъ божимъ родичи св. Василія стали заможными и мали добра въ Понтѣ, Каппадокіи и Малой Арменіи. Они мали десятеро дѣтій, зъ которыхъ единъ сынъ вчасно умеръ. Изъ четырехъ прочихъ ихъ сынѡвъ первый нашъ св. Василій збѣставъ епископомъ въ Кесаріи; второй Навкратъ выбравши си станъ пустынний, якимсь нещаснымъ випадкомъ въ 27. року ѡтъ роду утративъ житє на ловахъ; третій Григорій вийшовъ на престолъ епископскій въ Ниссеи, а наймолодшій Петръ ставъ епископомъ Севастіѣ. Межи вѣсьми дѣтьми найстарша була донька Макрина. По смерти своего обручника уважалася она за вдову и посвятилася самому Богу. Четыри же сестры еи пѡшли замужъ. Найславнѣйшимъ изъ цѣлон той святой родини ставъ нашъ Василій. Провидѣніе божє, которє въ кождѡмъ вѣку посилає святыхъ способныхъ зарадити недугамъ и потребамъ чєловѣческимъ, явило въ 4. вѣцѣ по Христѣ св. Василія Великого запорою противъ аріанскои безбожности майже поганьству рѡвнои, мовить св. Григорій Ниссійскій. Василій Великій бувъ якъ висока вежа съ походнями, що показує ночью блудящимъ на мори дорогу до пристани. Его житіє тутъ роздѣлю на три части.

I. Молодѡсть св. Василія и его поведєніє до епископского посвящєня.

Залєдви прійшовъ Василій на свѣтъ, якъ впавъ въ тяжку недугу. Его же отецъ вымоливъ его исцѣленіє, такъ якъ вѣрою одержавъ то, що народився. Ісусъ Христосъ явився доброму отцю въ снѣ и рѣкъ, якъ иногда до сотника: „Иди сынъ твоѣ исцѣлѣвъ.“ — Первіи лѣта дитинниі провѣвъ св. Василій у своєи бабки Макрины коло Неокесаріѣ. Она була учениця св. Григорія чудотворця и виховала Василія въ науцѣ св. Григорія. Якъ св. Василій пѡдрѡсь, взявъ его отецъ зъ села до себе въ Неокесарію въ Понтѣ и вдавъ его на науку риторики. По смерти отця ѡтправився Василій на дальшу науку въ Кесарію, незвѣстно, чи Каппадокіѣ чи Палєстины. По довшѡмъ же побутѣ въ Кесаріи удався въ КШоль, гдє пѡзнавъ славного ритора Либанія, а зъ ѡттамъ въ Аєнины (около 348), гдє заключивъ съ св. Григоріємъ Назіанзскимъ стислый дружєскій союзъ. Находячися посередъ роскошного поганьского свѣта и въ кружѣ весєлыхъ товаришей, оба святіи постановили уникати збѣсєута свѣта и стремитися къ усвоєню высшєи мудрости. „Мы знали тѡлько двѣ улицѣ“, пише св. Григорій Назіанзскій, „єдну до церкви и къ служителямъ олтаря; — другу, котру однакъ менше поважалисємо, до

публичныхъ школъ и къ учителямъ умѣтностей. > За пять лѣтъ побуваня своего въ Аѳинахъ оточився Василій дивнымъ блескомъ всѣхъ наукъ, отже и медицины, и украсився несказаною святостію обычаївъ. Но „хоть вихованный бувъ въ пышнѣйшій умѣтности свѣта, таки не пустивъ николи матернихъ грудій церкви.“ „Онъ ободовався по приказу Мойсея всѣми богатствами Египта, т. е. науками мірекими, щобы ихъ посвятити Богу и употребити до украшеня истинного кивота, которымъ есть церковь.“ (Пише св. Гр. Нисс.) Найзнатѣйшій изъ тыхъ, що въ Аѳинахъ съ св. Василіємъ училися, бувъ Юліанъ, который пѣзнѣйше зоставъ цѣсаремъ и ѳстступивъ ѳтъ вѣры. Около р. 353. рѣшився св. Василій повернути въ отчину свою. Студенты и учитель Аѳинъ употребили всѣхъ средствъ, абы его межи собою затримати; но ѳнъ вывинувся побѣдительною вымовою изъ обятій ихъ и зоставляючи друга своего Григорія въ Аѳинахъ, повертавъ до Кесаріѣ каппадокійскои. Прибувши же до Кесаріѣ, учивъ тамъ ідеяке время съ похвалою вымовнищтва. Потѣмъ не безъ намовы зѳ стороны сестры своєї Макрины рѣшився зыйти съ прехвальнои катедры, роздати свѣй маєтокъ убогимъ и посвятитися Богу въ пустыни. Щобы же довжності пустынника якъ найлѣпше выповняти, предпріявъ около р. 356. подорожъ до Сиріѣ, Месопотаміѣ, Египта и Палестины. Пѣсля автора житія Василіевого приписаного св. Амфилохію (пѣсля Лжеамфилохія) повертаючи зъ тои подорожи Василій, прійшовъ въ Аѳины, и навернувши тамъ булого своего учителя Еввула, ѳтправився съ нимъ въ Іерусалимъ, где окрестився съ Еввулемъ ѳтъ епископа Максима въ Іорданѣ, по чѣмъ оба прійшли въ Каппадокію. Но та вѣсточка противорѣчить хронологіи. — По поворотѣ зъ Египта выповнявъ св. Василій въ Кесаріи каппадокійскѣй (р. 358) пѣдъ епископомъ Діаніємъ чинъ чтеця. Потѣмъ усунувся до Понта, где напротивъ монастыря женскаго збудованого ѳтъ его матери Еммеліѣ и сестры Макрины поблизо церкви сорока мученикѣвъ (надъ рѣкою Ирисъ недалеко Неокесаріѣ коло села Аннесось, где бабка Макрина его виховала) установивъ монастырь для мужей. И вчасно собралися коло него побожніи мужи, которіи пѣддавалися его правиламъ и пользовалися его радами. Тутъ посѣтивъ его св. Григорій Назіанзскій и провѣвъ съ нимъ пару лѣтъ. При кѣнци же р. 361 повернувъ до отця своего и бувъ примушень приняти священіе преевитера. Потѣмъ шукаючи потѣшенія, прійшовъ назадъ до Василія въ пустыню; но повернувъ въ Назіанзъ на празникъ пасхи. Св. Василій провожавъ его въ Назіанзъ, зъ ѳтки ѳтѣйшовъ на свою пущу. Спосѣбъ его житя бувъ дуже строгій и побожный. Св. Григорій Назіанзскій въ

двохъ посланіяхъ не може нахвалити побожности, згоды и милого псалмопѣнія Василія и его товаришей. А дотычно воздержанія мовить, що ихъ покормъ бувъ хлѣбъ простый съ юшковъ и терпѣли такъ великій недостатокъ, що если бы не помогла була мати Еммеція, мусѣли бы були зъ голоду умерти. „Василій бувъ безъ жены, безъ маетки, безъ тѣла и майже безъ крови, дуже блѣдый. Не потребувавъ огню кромѣ сонѣчного и выставлявся на найбѣльшій морозы“, пише св. Григ. Наз. Василій ѡтрѣкся бувъ вже употребленія маетки, але не посяданія. <Коли же поблизкій городъ (вѣроятно Иборъ) терпѣвъ великій голодъ, Василій продавъ свои земскіи добра и кормивъ убогихъ безъ взгляду на ихъ религію.> (Пише св. Григ. Нисс.) Руфинъ свѣдчить, що св. Василій во времени пробування своего на пустыни выходивъ ѡтъ часу до часу въ города и села Понта, проповѣдавъ евангеліе благодати и наверненихъ учивъ будовати монастырѣ и собиратися въ религіійні товариства. Тымъ чиномъ ставъ ѡнъ начальникомъ згромадженъ монашескихъ, ширителемъ добробуту и просвѣты, основателемъ монастырей въ Понтѣ и Каппадокіи и загально монашества греческою церкви.

Кромѣ того противився аріанскѣй ереси и вызванный ѡтъ епископѣвъ ѡтправився (р. 359) въ Константинополь, чтобы тамъ побороти Аетія и аріанѣвъ. На великій его жалъ Діаній, епископъ Кесарійскій, підписавъ формулу Риминійску (См. выше ч. 277.) и привѣзъ ѣѣ съ собою гостинця до дому (около 360 р.) Дятого зѣрвавъ Василій съ нимъ общеніе и не выходивъ зъ пустыни до него. Розрывъ съ Діаніємъ тревавъ до р. 362., въ которѣмъ занедужавши тяжко Діаній, призвавъ до себе Василія, выразивъ жалъ о тѣмъ, що по простодушію підписавъ формулу аріанску, и повернувъ до общенія съ нимъ. Ѣтъ того часу по 4-лѣтнѣмъ житю въ пустыни пробувавъ Василій вѣроятно въ Кесаріи, а управленье монастыря Василіевкого пріявъ братъ Василія, св. Петръ изъ Севастіѣ.

Коли въ половинѣ р. 362 цѣсарь Юліанъ ѡтступникъ переходивъ малу Азію, написавъ грозный листъ до своего товариша науки Василія, жадаючи ѡтъ него 1000 фунтѣвъ золота. Тогда св. Василій ѡтписавъ ему: „Рачъ пощадити насъ; бо заледви тѣлько посядаемъ, кѣлько на нынѣшне утриманье потрѣбно. Штука повареска въ дому нашѣмъ занедбана, и нѣжъ не касаеся крови. Изъ стравъ найвыборнѣйшій суть намъ листки ярины съ кусникомъ хлѣба и слабымъ виномъ, абы не заголомшилися змыслы нашѣ ѡтъ обладованого жолудка и ѡтъ роскоши не занедбали справъ своихъ.“ — По смерти Діанія въ Кесаріи выбрано на архієпископа Евсевія, едного изъ знатнѣйшихъ горожанъ. Ѣнъ бувъ на силу приведенъ, чтобы кре-

етився, и пріявъ рукоположеніе. Коли цѣсарь Юліанъ то слышавъ, бувъ сердитый и грозивъ Евсеію. — При кѣнци р. 362 архієпископъ Евсеіѣ принудивъ Василія приняти чинъ пресвитера. Василій давъ ся посвятити; но бувъ зъ того незадоволений, о чѣмъ написавъ Григорію Назіанзскому, который потѣшивъ его посланіємъ своимъ. Яко пресвитеръ пробувавъ Василій въ Кесаріи до р. 363. Черезъ свою вымову, которою вырѣшавъ Платону и Димосеену, черезъ знаніе св. письма, которого безъ перервы учився бѣмъ лѣтъ, и черезъ свою ревнѣсть о вѣрѣ и чистотѣ обычаѣвъ ставъ бѣтъ истиннымъ свѣтломъ и оздобою церкви Кесарійскои. Но Евсеіѣ позавидовавши святому, поступаѣвъ противъ него непріязно. Коли то обуріло численнихъ почитателей Василія, сей, абы не бувъ поводомъ забурень, уеунувся зъ Кесаріѣ при кѣнци р. 363. до Понта и провѣвъ тамъ въ монастырю своѣмъ три лѣта. Св. Григорій послѣдоваѣвъ ему тамтуда и живъ съ нимъ тамъ ажъ до р. 364. Коли въ цѣсарство Валента на востоцѣ верхъ брали аріаны, и цѣсарь легко мѣгъ въ Кесаріи установити аріанскаго епископа, то за посередництвомъ Григорія Назіанзскаго поєднався Евсеіѣ съ Василіємъ (р. 366), и Василій повернуѣвъ въ Кесарію, гдѣ такъ утвердивъ католикѣвъ въ вѣрѣ и згодѣ, що аріаны не пробовали тамъ своего счастья. Втогды запріязнився вже дуже Евсеіѣ съ Василіємъ. — Р. 368. бувъ въ Кесаріи голодъ, и св. Василій роздаѣѣвъ нещадно убогимъ гроши, которіѣ наслѣдивъ по матери. Кромѣ того упоминаніями отворивъ шпѣхлѣрѣ богатыхъ и служивъ убогимъ самъ, подаючи покормъ и науку. (Григ. Наз. бесѣда 20.)

Р. 370. умеръ епископъ Евсеіѣ, и декоторіѣ выбирали на его мѣстце аріана, иншіѣ звинного свѣтоваго чоловіка, многіѣ св. Василія, который еще за житя епископа Евсеіѣ державъ все управленіе тамошньої церкви. Понеже не було певности, що Василій достане бѣльшенство голосѣвъ, то епископъ Назіанза Григорій, отецъ св. Григорія Богослова, споводоваѣвъ св. Евсеіѣ Самосатскаго, поѣхати въ Кесарію, абы поперти сторону Василія. Коли же помимо притомности Евсеіѣ въ Кесаріи такъ неставало Василію одного голоса, то старый епископъ Назіанзскій неуважаючи на свою слабѣсть, велѣѣвъ перенестися на носилахъ до Кесаріѣ и прибувши вчасно, рѣшивъ выборъ Василія. По выборахъ же старый епископъ Григорій благодатію божою подужавъ и подаѣѣвъ Василію священіе епископеке. Противники Василія гнѣвалися за то на Григорія и злорѣчили ему; но святой старецъ звѣтяживши ихъ своими дѣлами, не давъ ся побѣдити ихъ языками, но лагѣдностію и терпѣливостію такъ уняѣвъ собѣ ихъ, що пріішли до его нѣгъ и просили прощенія.

II. Поведеніе епископске св. Василія и стычка его съ префектомъ Модестомъ, съ цѣсаремъ Валентемъ и съ викаріемъ Евсевіемъ.

Римска держава роздѣлялася на чѣтыри префектуры пѣдъ начальствомъ префектѣвъ преторіѣ, а префектуры пѣдѣленіѣ были на дієцезіѣ, которыхъ начальники называлися викаріями, а кожда дієцезія мала бѣльше провинцій (областій) пѣдъ начальствомъ правителѣвъ (игемонѣвъ) або анѣпатѣвъ (проконсулей.) По всему правдоподобію за часѣвъ св. Василія В. Кесарія Каппадокійска была столицею римскои дієцесіѣ Понта, котора обнимала Каппадокію, Галатію, Арменію Малу, Понтъ, Пафлагонію, Визевію. Длѣтого св. Василій яко архієпископъ Кесаріѣ бувъ екзархомъ и выповняючи патріаршіи права, мавъ многіи труды и печали поносити. Св. Григорій Назіанзскій въ пѣсни о своѣмъ житію мовить, що св. Василій мавъ пѣдъ собою 50 хорєпископѣвъ, и не можемъ сомнѣватися, що то были истинніи епископы ему пѣдчиненіѣ. Коли же простиравъ свое стараніе на всѣ церкви собѣ пѣдчиненіѣ, наибѣльше занимався своею церквію. Желаніе кормити свое стадо словомъ божимъ заставляло его, проповѣдати мале що не що день, ба часомъ два разы на день рано и вечерѣ. А слушателѣ его были такъ численніѣ, що порѣвнуе ихъ до моря; бо якъ волны морскіи приходячи до берега ломлются, такъ ихъ голоса въ ухахъ ѣбѣваются. Въ єдиѣмъ посланію своѣмъ пише св. Василій, що его нарѣдъ пѣднимаетея нѣчію и дѣдня иде до церкви, гдѣ молится и роздѣлѣвшись на два хоры, попеременно спѣває псалмы, по псалмахъ же съ розсвѣтомъ дня єднодушно говоритъ псаломъ исповѣданя. Въ другѣмъ посланію представляючи рѣжніи установы церквѣѣ касательно св. причастія, говоритъ такъ: „Установа моеи церкви єсть причащатися въ сєреду, въ пятѣкъ, въ субѣту и недѣлю кождѣи сєдмицѣ и єще въ праздники св. мученикѣвъ.“ По при тыхъ заботахъ о освященіє душъ собѣ повѣренныхъ св. Василій въ єєдиненію съ иншими св. епископами борѣвъ єрєсь аріанску и старався о усунєнє роздѣру церковного въ Антіѣхіи. — Р. 371. повєставъ спѣръ о божєство св. Духа пѣднесєный чєрєзъ пѣваріанѣвъ, которіѣ вѣгда начали называти Духа свѣтого служитєлємъ мало рѣжнымъ ѣтъ Ангєлѣвъ. Прѣтивъ тымъ толкамъ св. Василій прошєный ѣтъ св. Амфилохія писавъ єсѣбну книжку о св. Духу, котору єкѣнчивъ р. 375. и доказавши, що Оцєъ, Сынъ и Духъ Свѣтый єуть єдиѣиѣи истѣты посѣромивъ єрєтикѣвъ. „Коли ту книжку читаю“, пише св. Григорій Назіанзскій, „находжу въ нѣѣѣ Бога, которѣму покланяюся. — Св.

Василій почерпавъ зъ крыницѣ самого Духа Святого то, що тутъ написавъ.“ — Оть пасхи р. 372. впавъ св. Василій въ тяжку недугу, котора тревала 50 дній, и тѣлько житя ему зѣстала, кѣлько потреба було для чувствованя болю.

Цѣлу великѣсть своєї добродѣтели явивъ св. Василій, коли цѣсарь Валентъ по узысканю многихъ епископѣвъ для аріанскої ереси р. 371. противъ св. Василію, славному поборнику вѣры католицкої, вирушивъ въ Кесарію до Каппадокіѣ, котора то провинція (по словамъ св. Василія) доперва проливала слезы ѣтъ пожару охватившого бѣльшу часть востока. Передъ собою императоръ въ Кесарію пославъ префекта преторіѣ Модеста съ епископами аріанскими и поручивъ имъ намовити Василія, абы соединився съ аріанами. Но св. Василій стоявъ непохитный во вѣсѣхъ покусѣхъ. Коли префектъ призвавъ его до себе, святой стоявъ передъ нимъ яко лѣкаръ душъ и отецъ духовный и освѣдчивъ ему становчо: „Сотворенный ѣтъ Бога не могу поклонятися сотворѣнню.“ На то же рѣкъ ему Модестъ: „За когѣжъ тримаешъ ты насъ?“ (що по воли цѣсаря почитаемъ Іисуса Христа тѣлько яко сотворѣнье.) „За нищо воистинну“, ѣтповѣвъ Василій, „коли то приказуете.“ (Пише св. Гр. Наз. въ бесѣдѣ 20.) Потѣмъ рѣкъ святому Модестъ: „Но ели повинуешся Валенту осягнешъ достоинства двору и почести церкви и будешъ вывысшенный на той степень, що я.“ „Маю честь бути тобѣ рѣвнымъ“, ѣтповѣвъ святой, „бо мы есмо, ты и я, сотворѣня божіи. Но рѣвно за честь вмѣняю собѣ рѣвнымъ бути послѣднѣму зъ людѣй.“ Тогды розгнѣвавшись префектъ, пѣднявся съ трибуналу и крикнувъ: „Що ты не боишься моего могущества? — Знай, що могу сконфисковати твої маетокъ, укарати тя выгнаньемъ, муками и смертію.“ На тїи же грозбы ѣтповѣвъ святой: „Ѣтѣбрати маетокъ не можешъ ѣтъ того, котрый ничего не посѣдає кромѣ подертыхъ и зношенихъ шатъ и не многихъ книжокъ. Ели заключишь мене въ темницю, то буду бѣльше задоволенный на днѣ казни, нѣжъ дворяне въ палатѣ побѣчъ князя. Выгнаня не боюся; бо Господня естъ земля, и я всюды дома и всюды прихожіи гѣсть. Относительно казнѣи и мукъ, где наложишь ми ихъ? Не маю тѣла спѣсѣбного прїяти мукъ. Першій ударъ естъ самъ тымъ, що вся держава твоя може задати ми, абымъ терпѣвъ. Наконецъ смерть буде ми добродѣйствомъ; бо приведе мя до Бога, которому жию.“ Удивленный префектъ тою бесѣдою воззавъ, що никто еше не важився такъ смѣло бесѣдовати съ Модестомъ. „Може бути“, ѣтповѣвъ Василій, „що ты не мавъ еше такого дѣла съ епископомъ.“ (Такъ опѣвѣдає Григ. Наз. въ бес. 20.) На дальше налѣганье Модеста, кото-

рый требовавъ отъ Василія, щобъ если хоче мати цѣсаря въ числѣ своихъ слушателей, выкинувъ изъ символа слово единосущный, отповѣвъ нашъ святой: „И единого слова не могу змѣнити въ символѣ вѣры; не такъ для церкви, якъ для императора важне есть, щобы бувъ въ истинной церкви.“ (Оповѣдає Гр. Нисс. противъ Евномія.) „Подумай до завтра“, рѣкъ Модестъ Василію. Було же то о пѣвночи. „Не ма потреби“, отповѣвъ Василій, „завтра буду такой, який нынѣ.“ (Руфин. II, 9.) Вскорѣ за тымъ (при кѣнци р. 371.) самъ императоръ Валентъ прибувъ до Кесаріѣ. Святой Василій и по прибутію императора опирався Модесту и другимъ, которымъ поручена була пересправа. По даремныхъ же намовахъ удався Модестъ до Валента и рѣкъ ему: „Мы побѣждені черезъ управителя той церкви. Есть то мужъ вышій всѣхъ грозбъ, непобѣдимый въ розговорахъ, нерушимъ въ намовахъ. Не можна отъ него ничего узискати, хибѣ силою моцію.“ Императоръ же не позволивъ насилія творити Василію и не хотячи по истинной вѣрѣ сообщатися съ нимъ, не залишивъ внѣшно сообщитися черезъ притомнѣсть свою въ церкви катедральной Василія въ день богоявленія (дня 6. сѣчня 372 р.) Онъ прійшовъ съ свитою на богослуженіе въ церковь и занявъ мѣстце середъ католицкого народа. Коли же слышавъ спѣвъ псалмѣвъ громомъ отбиваючійся въ святыни, и видѣвъ безчисленный побожный нарѣдъ тай служителей церковныхъ полныхъ страха божого Ангеламъ подобныхъ, святого же Василія середъ нихъ тѣломъ нерухомого, взрокомъ взнеслого, духомъ соединеного съ Богомъ: зрѣлище таке невидане еще отъ Валента здивовало его незвычайно. Голова ему закрутилася. Зъ початку не зауважано того. Но коли во время приношенія честныхъ дарѣвъ мавъ самъ нести свѣй приносъ до олтаря и поступивши на передъ, видѣвъ, що служитель церковній незнаючи постановленія св. Василія, не выходятъ, пріяти его дары, то захвѣявѣя, начавъ дрѣжати и бувъ бы повалився на землю, если бы ктось зъ клиру не піддержавъ бувъ его, подавши руку. Святой же Василій по благоразумію своему не откинуть его приноса, хоть по строгости правила церковного мѣгъ откинути.

Можна було отже надѣятися, що Валентъ освѣдчится за святымъ епископомъ. Но аріаны переробили цѣсаря, абы вигнавъ св. Василія. Роспорядженъе було вже видане. Святой Василій выбирався вже въ дорогу, и ожидано тѣлько кѣнца ночи, абы его отпровадити. Но въ ту саму нѣчь занедужавъ тяжко шестолѣтній одинакъ цѣсарскій именемъ Галать, а мати Доминника тревожена сонными видѣніями мовила, що сынъ ихъ за кривду святого епископа страдає. Императоръ бувъ отже принужденъ шукати помочи

въ вѣрѣ осужденного Василія. Призвавши Василія, мовивъ ему: „Если истинный суть твои ученія о вѣрѣ, моли Бога, абы сынъ мой не умеръ.“ На то рѣкъ ему святой: „Если вѣровати будешь, императоре, якъ я, и даруешь миръ церкви, жити буде твой сынъ.“ Императоръ сначала призоливъ на все, и сынъ его мавъ ся лѣпше. Но коли аріаны знову нашли вѣру у Валента, сынъ его умеръ. (Наз. бес. 20. Сокр. IV, 26.) Θεодоритъ (IV, 16.) додає тутъ, що Василій призванъ до хорого царского сына обѣцявъ ему исцѣленіе, если крещенъ буде ѿъ правовѣрныхъ. Но императоръ думаючи, що присягою зъобовязанъ естъ аріанамъ, давъ имъ крестити сына, и сынъ умеръ заразъ. Перестрашенный тымъ Валентъ збѣжавъ Василія въ его церкви. Тогда, пише дальше Θεодоритъ, роскайся цѣсарь, прійшовъ до церкви и слухавъ науку св. Василія, который казавъ ему такожъ прійти внутрь завѣсы, где мавъ свое сѣдалище, и розмавлявъ съ нимъ о вѣрѣ. По той розмовѣ здивованный цѣсарь мудростію святого даровавъ ему красніи землѣ для убогихъ, которыми опѣковався Василій. Но пѣзнійше Валентъ пѣддався знову обманчивымъ аріанамъ и велѣвъ предложити собѣ декретъ выгнаня на Василія. Коли же хотѣвъ той декретъ пѣдписати, не мѣгъ и единъ почеркъ зрѣбити и перо зломалося, и якъ друге и трете перо зломалося, а бѣтъ таки хотѣвъ пѣдписати безбожный декретъ, начала его права рука дробжати и трястися. Тому перестрашенный подеръ несчастный папѣръ обома руками. И св. Ефремъ у Котелерія свѣдчитъ, що Валенту втогда три пера зломалися. — Св. Григорій Назіанзскій (въ бес. 20.) мовить: що въ тѣмже времени префектъ Модестъ занедужавши тяжко, призвавъ Василія, перепросивъ его за колишню образу, одержавъ его молитвами исцѣленіе и збѣжавъ его другомъ.

По такъ щасливѣмъ выходѣ борбы Василія съ Модестомъ и Валентомъ ѣтихъ святой нашъ еще блистательну побѣду надъ викаріємъ префекта Евсевіємъ, которого діаволь роздражнивъ противъ святому. Св. Григорій Назіанзскій оповѣдає (въ бес. 20.) о тѣмъ слѣдующе. Една вдовица високого роду напастована ѿъ нѣкого жениха прибѣгла пѣдъ покровъ церкви до олтаря, а св. Василій взявъ ю пѣдъ свою опѣку (и ѣтѣславъ въ монастырь сестры свои Макрины.) Викарій же призвавъ Василія на судъ, велѣвъ ему здерти мантию и подерти на кусѣ и грозивъ бичами тай желѣзными нѣгтями. (Пѣсля Григорія Ниссійского межѣ иными заверещавъ, що выдре ему зъ внутренностей печѣнку. Святой же усьмѣхаючися рѣкъ ему: „Много мене тымъ зъобовяжешь; бо печѣнка ми долѣгає, то если выдрешъ ю, освободишь мя ѿъ досытъ болест-

нон части.“) Но вскорѣ розійшлася вѣсть въ мѣстѣ, що святыи епископъ въ крайнѣй опасности у викарія. <Тогды вѣс уважали небезпечнѣсть епископа своєю власною. Несказана отже запальчивѣсть завладѣла вѣсми, рукодѣльники же оружія здѣлалися богатырами дня. Люди всякого стану и зросту и пола обоого збѣгаются. Каждый вооруженъ тымъ, що впало ему въ руки. Походитъ въ рукахъ; каменѣ, дручки на доручу. Вѣсми единъ бѣгъ, единъ крикъ, единъ запаль, едно одушевленіе. Гнѣвъ держитъ мѣстце сильныхъ жовнѣровъ и степень вожда въ галасливѣй тѣй арміи. Даже невѣсты не лишаются позаду, но поступаютъ ѣтважно вооруженіи веретенами. Вѣс уважаютъ за святыи обовязокъ свѣи въ куснѣ подерти нещасливого противника ихъ епископа и того назвуть найславнѣйшимъ, кто першій на тирана положить руку. На видъ такъ обуреного народа опускае судію вся гордѣсть и зухвалѣсть, ѣнъ унижаеся и стае проситися, и св. Василій выйшовши безъ ранъ побѣдителемъ, застановивъ запальчивѣсть множества и выбавивъ житіе смиренного своего мучителя. >

III. Прочіи подвиги св. Василія, его блаженна смерть и чуда.

Коли р. 371. постановлено, абы Тиана була столицею второи Каппадокіѣ, и абы часть сената и часть знаменитшихъ горожанъ тамтуда въ Подандъ перенеслася, то Анѣимъ, епископъ Тианекій, жадавъ прилученія парохій принадлежащихъ новѣй провинціи до своени епархіѣ. Святыи же Василій боронивъ своихъ правъ противъ его претенсіямъ. Тогды Анѣимъ насильно начавъ грабити доходы церквей везеніи въ Кесарію. Абы зарадити тому лиху, постановлявъ св. Василій бѣльше епископѣвъ и признававъ каждому городу свои доходы. Межи посвященными тогды епископами бувъ и другъ св. Василія Григорій Назіанзскій, который рѣшився приняти управление церкви города Сасимъ. Но видячи Григорій, що тѣлько вооруженою силою може прійти въ посѣданье своего епископства, вырѣксе того же и ставъ помѣчникомъ старого отца своего въ Назіанзѣ. Якъ здаеся, р. 374. умеръ его отецъ, а св. Василій приѣхавъ до Назіанза на похоронъ, на которѣмъ сынъ Григорій выголосивъ похвальну бесѣду о усошѣмъ отцю.

Около р. 372. навѣстивъ Василія св. Ефремъ, якъ о тѣмъ выше въ житію св. Ефрема сказано.

<Въ старанію о спасенію душъ не забувавъ св. Василій на тѣлесни потребности своего стада. Славный естъ шпиталь, который збу-

довавъ коло города Кесаріѣ, якъ свѣдчить св. Григ. Наз. (Бес. 20.) Той шпиталь бувъ установленый головно для прокаженныхъ, которыми найбільше займався св. Василій, не брився же ихъ цѣлювати. Великѣсть того зданія, которе окѣнено р. 373, и множество ремѣеникѣвъ при нѣмъ и число службы дали повѣдь св. Григорію Назіанзскому, що назвавъ его новымъ городомъ. И якъ выше сказано, Валентъ даровавъ Василію для убогихъ недужныхъ великіи добра земскіи. Св. Василій збудовавъ также величаву церковь и приналежачій до неи дѣмъ, которого поверхъ назначенъ бувъ для епископа, а дѣлъ для клиру або монахѣвъ.

Въ лѣтахъ 374 и 375 посѣщавъ св. Василій всю дієцезію свою, въ р. 375 ѣздивъ свѣи монастырь, которымъ управлявъ его братъ Петръ.

Отъ р. 373. зѣставили аріаны Василія въ спокою. Но виѣ Каппадокіѣ мала церковь католицка тяжку войну. Евсевій Самосатскій бувъ выгнанный до Оракіѣ (около 374. р.) Мелетій бувъ прогнанный въ Арменію Малу. Зъ другѣвъ св. Василія едні страдали, другіи змѣняли ему вѣрнѣсть. Св. Василій въ посланію 61. описуе бѣды того времеи въ слѣдующій способъ: „Бѣде тутъ всечестнѣйшіи братя, и утруджена естъ частыми нападами церковь; хитаея якъ корабль середъ моря ѣтъ наплыву волнъ неустающихъ, доиъ Господь милостиво на насъ не погляне... Отцѣвъ ученія презираются, апостольскіи преданія въ нищо вѣмняются, вымыслы новшихъ людій господствуютъ въ церкви, пастырѣ проганыются, тяжкіи вѣвки впроваджуются, церкви позбавляються клиру, пустыни наповненіи плачущими...“

Р. 375. Валентъ гонивъ пустынникѣвъ, а св. Василій потѣшавъ ихъ черезъ свои посланія къ нимъ. Въ то время едінъ изъ давнихъ пріятелей Василія на имя Евстаѣи Севастійскій приставъ явно до аріанѣвъ, и его послѣдователѣ чернили св. Василія. То побудило святого выдати противъ нимъ оборону своен вѣры, где порѣвнуе своихъ противникѣвъ до вѣка, що нездужавши звѣтяжити невинного баранця словомъ и доказомъ, легко побѣдивъ его зубами. — Много потѣмъ непокою наробивъ Василію едінъ изъ пріятелей его Аполлинарій, епископъ Лаодикейскій, начавши ширити еретическіи блуды. Въ справѣ Евстаѣи и Аполлинарія выслано посольство въ западну церковь, которе однакъ показалося безуспѣшнымъ. Якъ здаея, при способности того посольства Василій ѣтписавъ св. Амбросію, который донѣсь о своѣмъ вывешенію на епископскій престолъ въ Медиоланѣ. Василій жививъ ему щастя, що ѣтъ славныхъ дѣлъ и заботъ міра Господь взявъ его ко пасенію стада своего.

По смерти Валента підъ Адріанополемъ (р. 378.) наступивъ цѣсарь Гратіанъ, и настали лучшіи часы для церкви, которій утѣшили тільки послѣдніи дни Василія. Въ р. бо 378. занедужавъ нашъ святой тяжело и чувствовалъ, що має выбиратися ѿъ временныхъ до вѣчныхъ. „Чувъ такожъ голосъ съ неба: Умри и къ намъ в з ѿ й ди... Коли же майже мертвъ бувъ и безъ душѣ... наразъ очутився, щоби съ словами побожными умиравъ и найвѣрнѣйшимъ почитателямъ своимъ, которіи мали выведеніи бути на церковній степенѣ, наложивъ руку и удѣливъ Духа... Потѣмъ знову лежавъ безвладный... А несчисленіи люди зъ города тиснулися до его мешканія. Тымъ, которіи его окружали давъ святой побожніи науки и закончивъ житіє свое (дня 1. сѣчня 379. р.) словами: „Господи въ руцѣ твои ѿдаю духъ мѣй.“ (Пс. 30, 6.) То по свѣдоцтву св. Григ. Наз. Его тѣло до гробу несли святіи провожаніи ѿъ безчисленнаго народа. Каждый старався захватити деяку часточку его одежъ, або дѣткнутися трумны або видѣти вѣъ або достатися въ тѣнь еи. Пляцы публичніи, галеріѣ, дома до третього поверха були повніи людій. Воздыханія и плачъ заглушали спѣвъъ псалмѣвъ. Наветъ погане и жида старалися почитити святого, и стискъ бувъ такъ великій, що бѣльше особъ задушено, которыхъ однакъ уважано щасливими за щастье, що умерли съ св. Василіємъ. (Гр. Наз. бес. 20.)

Св. Григорій Назіанзскій лежавъ тогды тяжело хорый въ Селевкіи. Но по трехъ лѣтахъ державъ ѿнъ въ Кесаріи свою похвальну бесѣду о св. Василію, котора есть 20. межи его бесѣдами. Маємъ иншу бесѣду ѿъ св. Григорія Ниссійскаго такожъ въ Кесаріи выголошену, въ которій порѣвнуе св. Василія до наибѣльшихъ Святыхъ старого и нового завѣта и называе его Учителемъ и Великимъ Василіємъ.

Василій (имя котораго походить ѿъ греческаго βασιλειος, корольскій, княжій) бувъ взросту великаго, жовтавий, мовчаливый; носивъ довгу бороду, котора въ послѣднихъ лѣтахъ трохи посивѣла. Ѿнъ бувъ великій підъ кождымъ взглядомъ: великій ученый, великій воздержникъ, великій красомовця, великій подвижникъ вѣры, великій служитель литургіѣ, великій опѣкунъ убогихъ. Изъ посланій его до Либанія видимъ, що посылавъ на свѣй коштъ всѣхъ молодцѣвъ, которыхъ мѣгъ, въ Антіохію, щоби підъ Либаніємъ училися риторикѣ.

Изъ писаній св. Василія по книзѣ о св. Духу на особенну похвалу заслугують его довшіи и коротшіи правила составленіи для монаховъ и девять гомилій о шестодневнѣмъ творенію божѣмъ (Ексанмеронъ, шестодневникъ.) Посланія св. Василія суть найму-

дрѣйша и найпоучительнѣйша часть его дѣлъ, написаніи съ нестрѣвнаною тонкістю и краснорѣчіємъ и содержатъ здумѣваюче множество рѣчій. Не було ереси и не буде, котора бы не була зруйнована богословскими дѣлами св. Василія „сожжена, якъ иногда Содома огнемъ съ неба спадающимъ.“

Св. Прокль, который не довго по смерти св. Іоанна Златоустого бувъ патріархомъ КПольскимъ, въ книзѣ о преданію литургіи свѣдчитъ, що св. Василій скоротивъ литургію св. Якова, и що св. Іоаннъ Златоустъ, коли помимо того еще многіи по причинѣ довготы св. литургіи ѳттягалися ѳтъ службы божои, литургію св. Василія представивъ коротшою. Що св. Василій дѣйстно написавъ св. литургію, свѣдчитъ также св. Григорій Наз. (въ 20. бес.) и соборъ Трулланскій (гл. 32.) и Петръ діаконъ, писатель 6. вѣку. Авторъ житія св. Василія, которе приписане св. Амфилохію вже р. 870. на латиньскій языкъ переложене було, утверждаетъ, що св. Василій заразъ по своѣмъ рукоположенію на епископа написавъ свою св. литургію. (См. Тиллем. IX и Acta SS. Iun. III. a pag. 295, о мощахъ св. Вас. a pag. 400. Бесѣду св. Григ. Наз. читати можна у Миня tom. 20. pag. 970.)

Лжеамфилохій оповѣдає рѣжніи чудеса содѣланіи св. Василіємъ, изъ которыхъ выпишу слѣдующіи. Сенатора дочку пожелавши нѣкій его служащій, давъ діаволу рукописне ѳтреченье Христа и св. крещенія и обѣщавъ бути съ діаволомъ въ день суда и дѣлити съ нимъ вѣчніи муки. За то діаволь черезъ духѳвъ блуда распаливъ дѣвицю любовію ко служащому такъ, що отецъ еи принужденъ бувъ выдати ѳѣ за служащего того. Но по вѣнчанію невѣста удалася до св. Василія, который привѣвъ несчастливаго еи мужа до сповѣди и по сповѣди заключивши его въ церкви за царскими вратами, ѳтвѣдавъ его тамъ пару разы и подавъ мало покорму, а 40. дня звытяживши діавола, выпровадивъ чоловіка изъ церкви и пріявъ до своего мешканя. Слѣдующого потѳмъ дня собравъ нарѳдъ, сотворивъ бѣніе, провѣвши же всю нѳчь съ народомъ въ молитвахъ, впроваджовавъ невѳльника діавольскаго до церкви. Діаволь же собравъ всѣ силы свои, чтобы ѳтѳбрати добычу свою зъ рукъ св. Василія; но коли весь нарѳдъ съ Василіємъ простеръ руки къ небу и взывавъ сокрушенымъ сердцемъ Господи помилуй, спала рукопись юношѣ оного зъ воздуха до рукъ св. Василія, который заразъ подеръ ѳѣ и впровадивши молодого мужа въ церковь, по причащенію честныхъ таинъ ѳтдавъ его женѣ. Потѳмъ оповѣдає Лжеамфилохій, якъ св. Василій посѣтивъ едного святаго пресвитера, который съ сопругою своею заховавъ чистоту дѣвочу, и якъ у того-

же пресвитера оздоровивъ чоловіка прокаженого. Дальше мовить, що св. Ефремъ зъ пустині прійшовъ въ Кесарію и видѣвши св. Василія, того молитвами пріавъ даръ языка греческого и збѣставъ рукоположенъ ѡтъ Василія въ пресвитеры, а его товмачъ въ діаконы. Межи иншими оповѣдає также о Іосифѣ, жидовинѣ лѣкарю, который запевнявъ умираючого Василія, що не дочекає завтрѣшного дня, и обѣцявъ пріяти крещеніє, если бы то не съиетлося. Василій же выпросивъ собѣ ѡтъ Бога продовженіє житя и слѣдуючого дня рано призвавши жидовина, вставъ съ постели смертнои удався съ жидовиномъ въ церковь и окрестивъ его съ всею родиною его. По службѣ же божій повернувъ до дому (дня 1. сѣчня) и положившися до лѣжка, переставися. Тогды припавъ жидовинъ на груди его со слезами и рѣкъ: „Истинно, слуго божій Василіє, и теперъ ты бы не умеръ, еслибысь самъ не хотѣвъ.“

Поученіє. По установленю и узнаю религіѣ христіаньскои потрібне було еще удержаніє и розширеніє еи. Длятого въ 4. столѣтію пославъ Богъ на оборону и розширеніє церкви великихъ святыхъ. Единъ зъ наибольшихъ бувъ св. Василій; ѡнъ боронивъ церкви своими писаніями, дававъ людямъ добріи приклады, старався ихъ бѣду улегчити черезъ догляданіє хорыхъ, поставивъ противъ нападамъ пекла добре воинство монаховъ святыхъ и черезъ миссіѣ старався о поправу и о освященіє и добробытъ народа. Ѣнъ самъ единъ сотворивъ такъ великіи дѣла, що если бы три або четири св. мужи разомъ ихъ совершили були, заслуговали бы на вѣчну хвалу.

Молитва. Явивъ есь ся основаніємъ церкви, подаючи всѣмъ истинное ученіє и святіи примѣры и руководячи всѣхъ ко царству небесному, небоявленный Василіє преподобный.

305. Св. о. Григорій Богословъ, архієпископъ, исповѣдникъ и церкви учитель.

(Д. 25. сѣчня.)

Св. Григорій (= Чуваючий) за свою велику ученѡсть называеся Богословомъ. Родичи его жили въ Каппадокіи, звалися Григорій и Нонна и почитаются яко святіи. Ихъ сынъ Григорій матеръ свою Нонну называє устами истины за превосходну еи щирѡсть, а о щедрости еи говоритъ, що мовила часто до дѣтій своихъ: „Хотѣла бы я мати власть продати васъ и себе съ вами, щобы дати цѣну убогимъ.“ (Наз. бес. 19.) Хотя сама була замужна, почитала однакъ вельми дѣвство и сильно подвигаючися молитвою и постомъ,

почитала дуже особы и мѣтця священій. <Въ церкви не говорила кромѣ нужды, не оберталася плечима до олтаря и не важила ся плонуту на помѣсть церковный. Въ нещасныхъ пригодахъ було первое подякуе Богу, а потѣмъ зѣтхне принуждена закономъ природы и сушитъ добуваючіяся слезы священимъ знакомъ; се есть знакомъ креста, знаменаючи нимъ свои очи.> Съ кождымъ же днемъ праздничнымъ ѡтлагала знаки жалю и смутку и радовалася о Господѣ. (Тамже.) Побожіѣсть така св. жены побудила ея мужа Григорія, котрый бувъ еще поганиномъ, до принятія вѣры и побожно-сти. Довго опирався ѡнъ ея радамъ и наовамъ; но ея молитвы ѡтнесли напоследокъ пожадану побѣду. Ему приенилося разъ, що спѣває слова псалма 121: „Возвеселихся о рекшихъ мнѣ: въ домъ Господень пойдемъ.“ Тогда корыстаючи зъ доброго настроенія духа, которе той сонъ зѣставивъ въ мужу, св. Нонна нетрудно переконала его, що вже часъ ему принять св. крещеніе. Понеже въ то время выбиралися епископы Каппадокіѣ на соборъ Никейскій, то Григорій неопѣзняючи ся дальше, просивъ ѡтъ св. Леонтія, епископа Кесарійскаго, крещенія, коли сей іерархъ ѣдучи въ Никею, затримався въ Назіанзѣ. <Якъ добре приготовленъ бувъ Григорій до св. крещенія, явивъ Богъ чудомъ. Коли бо выходивъ зъ воды крещенія, бѣльше особъ видѣли его оточеного небеснымъ свѣтломъ, а св. Леонтій рѣкъ притомнымъ: „Того котораго дѣлаю христіаниномъ, маю посвятити еще на епископа.“> Последовавши же житіе новокрещеного Григорія ѡтновѣдало явленому въ крещеніи его свѣтлу. (Наз. 10 и 19.) Около р. 329. бувъ ѡнъ вже правиломъ праведности христіанскою и вийшовъ на епископскій престолъ Назіанзскій, котрый занимавъ съ похвалою черезъ 45 лѣтъ. > Св. Григорій, его сынъ, называе его другимъ патріархомъ Авраамомъ, оздобою епископскаго чина и головнымъ украшеньемъ и мовить, що мати его оказовалася найдостойнѣйшою такого мужа. (Пѣснь о житіи своѣмъ 1.)

Такъ достойнии супруги мали трое дѣтій: Григорію, Григорія и Кесарія. Житіе середущаго ихъ сына св. Григорія написавъ нѣкій священникъ Григорій около 940. р. изъ дѣлъ тогоже. Последуючи автору Григорію и узглядаючи особенно пѣснь, котору о житіи своѣмъ зложивъ самъ св. Григорій, представимъ тутъ житіе его въ двохъ частяхъ.

I. Перві лѣта св. Григорія Богослова до священническаго его рукоположенія.

Св. Григорій нашъ народився около р. 320. въ области города Назіанза, котрый Римляне называли Дюкесарією. Мати его св.

Нонна немаючи сына, випросила єи єго ѿ Бога прилѣжною молитвою, въ которѣй и обѣщала даровати єго Богу. (Наз. пѣснь 1.) Яко Богу дароване дитя бувъ св. Григорій старанно вихованый для Бога. <Коли выучився читати, подаровала єму св. Нонна книжку священного письма и обнимаючи єго рекла: „Поминай, що я вымолила тебе ѿ Бога и що о тѣмъ молюся, абысь бувъ досконалий.“ Малый Григорій ѿповѣвъ тымъ желаніямъ матери своєи, якъ скоро позволивъ єму єго вѣкъ.> Кромѣ примѣрѣвъ побожныхъ родичей єдно сонє видѣніє сильно подѣйствовало на єго душу и розпалило въ нѣй якъ зъ малої искры великій огонь любви къ добродѣтели христіанськой. Снили бо єя єму, якъ самъ оповѣдає (въ 5. пѣсени), двѣ дѣвицѣ въ довгѣмъ бѣлѣмъ одѣннѣ, которыхъ очи спущеніи и зачервонѣлиіи лица и скромно зложеніи уста не були цѣлкомъ покрытіи заслоною. Они взяли єго на руки и оцѣловали, а коли запытавъ ихъ о имя назвалися чистотою и воздержаніємъ, товаришками Ісуса Христа и пріятельками тыхъ, що зреклися супружества, абы провадити житє небесне. „Но и ты, сыну“, додали, „соедини духъ твоій и лице съ нашимъ духомъ и лицами, щобысьмо очищеного тебе и просвѣченого перенесли на небеса и поставили передъ свѣтломъ безсмертної Тройцѣ.“ По тыхъ словахъ они ѿлетѣли къ небеси, и взоръ Григорія довго слѣдивъ за ними, а духъ єго не перестававъ розбирати сіє видѣніє и возбуждатися нимъ къ истинѣ и чистотѣ. Въ десятѣмъ року житя поѣхавъ Григорій въ Кесарію каппадокійську, учитися риторикѣ. Потѣмъ съ братомъ своимъ Кесаріємъ ѿправився въ Палестину и остановився тамъ въ Кесаріи для продовженія науки, коли братъ єго ѿдѣшовъ въ Александрію. Пізнѣйше и самъ удався въ Александрію и пробує тамъ гдєяке время. Но любовь мудрости споводовала єго знову розлучитися съ братомъ и ѿплыти до Аѣни, серединного города тогдашнього ученого міра, хотъ було то въ половинѣ листопада, времени плаваню небезпечнѣмъ. За ту смѣлѣсть мусѣвъ тяжко покутовати. Бо коло Кипра збѣрвалася страшна буря, которая треваючи 20 днѣй, недавала надѣѣ ратунку. Тогда плаваючіи підняли безпотьшный крикъ и саміи закамѣнѣлиіи грѣшники научилися призывати имя Ісуса. Григорій же нашъ не бувъ єще крещенъ и видячи себе въ небезпеченствѣ утраты вѣчного блаженства, молився усердно, обѣщаючи посвятитися Богу. Въ тоже время и родичи Григорія причуваючи опасность сына, молилися за нимъ сердечно. И якъ сонніи видѣнія указали плаваючимъ, Богъ давъ умолитися мольбами родичей Григорія и єго обѣтами; буря улягла и наступила тишина велика. Коли плаваючіи видѣли, що молитвами Григорія выбавля-

ютя ѿтъ смерти прихилилися къ истинній вѣрѣ, закимъ пристали до берега. Вскорѣ потѣмъ пристали до берегѣвъ Рода и дальше до Егини. Ѳттамъ ѡтправився нашъ св. Григорій маючи около 27 лѣтъ въ Аѣины, где завязавъ велику пріязнь съ св. Василиємъ Великимъ, съ которымъ познакомився бувъ въ Кесаріи. Такъ стисла пріязнь звязала ихъ, що „здавалися мати одну душу носячу два тѣла.“ Въ Аѣинахъ пробували кѣлька лѣтъ, учачися поезіѣ, краснорѣчія, грамматики, математики, философій, музики и медицины. Они були еще въ Аѣинахъ, коли Юліанъ, пѣзнѣйшій цѣсарь, р. 355. прибувъ, щобы въ тѣмже городѣ кѣлька мѣсяцѣвъ прилѣжати наукамъ. Григорій предвидѣвъ тогды бѣды, которіи сей князь мавъ свѣту наробити¹⁾.

Зъ Аѣинъ удався св. Григорій (ок. р. 356.) до Царьгорода, где заставъ брата своего Кесарія, съ которымъ небавомъ повернувъ до родичей. Кесарій потѣмъ ѡтправився назадъ въ Константинополь и зѡставъ першимъ надворнымъ лѣкаремъ царя Константія. А Григорій позѡставъ у родичей и промышляючи, якъ по обѣту своєму ѡтречися свѣта и приняти небесный спосѣбъ житя, передъ всѣмъ давъ окреститися въ 30. р. житія. Пѣдчасъ побыту своего въ Аѣинахъ не бувъ еще крещенъ; бо описуючи землетрясенье, которе тогды приключилося въ Аѣинахъ, пише: „Вся Греція колебалася, и я трепетавъ за мою душу, котора не була еще омыта банею крещенія.“ (Пѣсьнъ 2.) По крещенію своѣмъ старався Григорій едине о добродѣтели христіаньску. Онъ принявъ правила строгаго и уморенаго житя. Его одежа була проста и груба; онъ лягавъ на плоску землю, хоть терпѣвъ дуже на еденъ бѣкъ, и даръ слѣзъ не дававъ ему спати. Въ день працювавъ онъ, въ ночи же спѣвавъ Богу похвалы. Тѣ строгости житя здѣлали его слабымъ; но онъ съ радостію зносивъ свои недуги. „Моя найважнѣйша справа“, пише онъ (послан. 32 и слово 29), „есть не мати жадной sprawy... Ничого не могу зрѣвнати съ тымъ способомъ житія, по которому человекъ мертвый змысламъ не участвуетъ въ рѣчахъ земскихъ, вынявши саміи необходиміи рѣчи, не сообщается съ никимъ бѣльше якъ съ Богомъ и съ собою, провадитъ жизнь вышшу всего змыслового и має въ умѣ всегда образъ божихъ рѣчій дуже живый и якъ наибѣльше ѡтъ маръ сего житя очищенный.“ На иншѣмъ же мѣстци (слово 8.) мовить о собѣ такъ: „Уста мои отворивъ емъ и приволѣкъ емъ Духъ. Посвятимъ тому божьему Духу все, що маю и що есмь,

¹⁾ Наз. пѣсьнъ 1, 2, 4; бес. 19, 20.

мои дѣлания и мой спочинокъ, мои слова и мое мовчанье. Всѣмъ, чого бажаю, есть то, щобы явъ мене и наставивъ и носивъ мою руку, мой духъ, мой языкъ къ тому, що добре и приємне очамъ Его, и щобы ѳтягавъ ѳтъ того, ѳтъ чого треба уклонятися. Я есмь орудіе бже, но умне орудіе, которе маючи за начальника и двигателя Духъ самого Бога, есть благодатию Бога въ повинѣи съ нимъ згодѣ. Вчера вотхнувъ ми мовчанье, и я хоронивъ оно. Нынѣ освѣчае ми духъ и побуждае бесѣдовати: постараюся то творити, якъ ему угодно.“

Зваживши, що по службѣ, котору винниемо ѳтдати Богу, першимъ обовязкомъ побожности есть почитати родичей, которѣ дали намъ житье и привели къ пѳзнаню Бога, вдався Григорій на услуги своихъ родичей тымъ бѳльше, що Кесарій находився при дворѣ императора, а Горгонія була замужна. Для родичей зрѣкся тымъ часомъ самотности, которои шукавъ передъ всѣми рѣчами. Около р. 361. бувъ св. Григорій примушенный повагою отця приняти священіе пресвитереке. (Якъ громомъ пораженный тымъ достоинствомъ утѣкъ ѳнъ заразъ зъ дому родительского въ Понтъ къ другу своему Василю, съ которымъ проживъ много щасливыхъ днѣи. Хата ихъ не мала ни даху ни дверей, покормомъ ихъ бувъ сухій хлѣбъ съ солію и зѣлемъ. Они сообщалися въ тѣлеснѣи праці и духовныхъ виправахъ, ломали и тесали каменѣ, садили и пѳдбивали дерева, молилися, спѣвали псалмы и вглублялися въ тоню слова божого. Но Григорій не мѳгъ довго пробувати на тѣи самотѣ; ѳнъ мусѣвъ повертати до родичей, которѣ потребовали его помочи. ѳнъ самъ описуе, якъ немило було ему покидати затишъ св. Василя, и якъ потѣмъ трудно було ему управляти рѣбами и маеткомъ отця, платити податки и пересправляти съ несправедливими судіями. Иншого рода трудности повстали, коли Григорій отецъ зъ простоты сердца своего улягъ хитростямъ аріанѳвъ и пѳдписавъ Риминійску ихъ формулку.

II. Священническое и епископское поведѣніе Григорія и щаслива его кончина.

Св. Григорій Богословъ якъ наибѳльше почитавъ священство и уважавъ оно вышшимъ своихъ силъ, якъ сонце, блеску которого не знесутъ очи. Однакъ 80-лѣтний его отецъ неспѳдѣвано въ Рѣздво р. 361. приступивъ до него въ церкви и рукоположивъ на пресвитера. Григорій сынъ бувъ безпѳтѣшный, коли увидѣвъ вложеный на ся тягаръ, до которого молитвою, покутою и размышленіемъ при-

готовитися перше хотѣвъ. Щобы найти средства до осягненія потрібной досконалости священнику, усунувся святий нашъ до возлюбленого Василія въ праздникъ Богоявленія. Но вже на праздникъ пасхи видѣвъ ся принужденнымъ повернути до старого отца. — Межи тымъ братъ св. Григорія служивъ при дворѣ Юліана ѡтступника, который тогды збѣставъ императоромъ. Св. Григорій, братъ его, занепокоемый тымъ написавъ ему превосходный листъ и представивъ ему небезпечность той службы. И дѣйстно вкоротцѣ кусивъ Юліанъ Кесарія до идолопоклонства, Кесарій же побѣдивъ ту покусу передъ великимъ числомъ особъ освѣдченъемъ, що есть христіаниномъ и хоче все нимъ бути. И по той безкровной побѣдѣ повернувъ до родичей. — По смерти Юліана (363.) написавъ св. Григорій Богословъ при помочи або за порадою Василія двѣ найславнѣйшій бесѣды противъ Юліана, который суть памятникомъ побѣды христіанства надъ поганьствомъ. Якъ здаєся ті бесѣды написані тогды, коли св. Василій черезъ заздрѣсть епископа Евсевія споводованыи бувъ опустити Кесарію и разомъ съ Григоріємъ усунувся до Понта (при концѣ 363. р.

По поворотѣ зъ Понта удалося св. Григорію поеднати пустыникѣвъ Назіанзскихъ съ отцемъ епископомъ. Въ пѣсняхъ 47. и 14. величає оны чудесну добродѣтель головнѣйшихъ изъ тыхъ пустыникѣвъ. Братъ св. Григорія Кесарій по смерти Юліана збѣставъ призванный на двѣръ Іовіана и въ царство Валента выповнявъ при дворѣ цѣсарскѣмъ чинъ высокій. Коли р. 368. чина того ради бавивъ въ Nikei, приключилося тамъ велике землетрясеніе, которе майже всѣхъ жителей того города погребало въ его руинахъ. Кесарій гдѣ-кимъ чудомъ выбавився зъ одной розвалины. Св. Григорій и Василій писали потѣмъ до него, якъ до чоловіка, которого Богъ воскресивъ, абы самому Богу посвятився. Кесарій ѡтписавъ брату, що рѣшився покинути службу земского царя и ѡтдатися небесному. Но закимъ здужавъ выповнити то предложеніе заскочила его смерть, (около 369. р.) Св. братъ его Григорій державъ довгу надгробну бесѣду о нѣмъ при отцѣ своѣмъ и матері, котора стояла въ одежахъ свѣтлыхъ. Онъ описавъ цѣлый ѡбѣгъ праведного житя брата, выразивъ смутокъ и жалѣ родичей, потѣшавъ ихъ и напощивъ народъ, щобы презрѣвъ марницѣ свѣта и старався о добра небесній. Потѣмъ видовавъ брата часто въ снѣ вознесенного и сіяющего славою. Греческа церковь почитає память св. Кесарія д. 9. марця. — Мало пѣзнѣйше умерла сестра его св. Горгонія, котора була замужня и мала дѣтій. Родичи перенесли и ту страту благородно, а св. Григорій въ надгробной бесѣдѣ збѣставивъ намъ превосходный образъ

добродѣтелей святой, которой память римска церковь дня 9. грудня почитае.

Р. 372. уступивъ св. Григорій Богословъ соединенымъ желаніямъ отца своего Григорія и друга Василія и принявъ въ Кесаріи отъ Василія посвященіе на епископа Сасимъ, мѣсточка сумного и опослѣдженого; но не могучи безъ борбы обняти правленіе той церкви, повернувъ въ Назіанзъ и помагавъ отцю своему ажъ до его смерти. Григорій же, отецъ его умеръ р. 374., проживши около 100 лѣтъ. Греки почитаютъ его память д. 1. сѣчня. Мало пѣзнѣйше умерла св. Нонна, жена его, память которой почитается д. 5. серпня.

Св. Григорій Богословъ по смерти отца принявъ на время управленіе церкви Назіанзской; коли же его недуги не позволяли ему выповняти урядъ епископскій, усунувся зъ Назіанза до Селевкіѣ исаврійской въ монастырь св. Феоклѣ. Першій день р. 379. принѣсъ св. Григорію жалобу; бо другъ его Василій умеръ, и онъ самъ лежавъ недужный. Тогоже року цѣсарь Іратіанъ поручивъ Θεодосію Великому царство восточне и св. Григорій звытяженный просьбами католикѣвъ опустивъ свою затишъ въ Селевкіи, щобы ити въ Константинополь, где католицка вѣра черезъ Аріанѣвъ принуждена 40 лѣтъ скитатися по горахъ и пущахъ начала свободнѣйше отдыхати.

Св. Григорій бувъ тогда, якъ самъ пише, ослабленный строгими постами и довгою недугою, лысый, въ бѣднѣмъ одѣнію монашескомъ, позбавленный всѣхъ средствъ и боровся съ наибольшимъ убожествомъ. Но въ упованію на Бога прибувши до КПоля, начавъ трудне дѣло возстановленія католицкой вѣры, и Богъ помагавъ своему вѣрному службѣ. Сила божья являлася въ его немочи. Самъ оповѣдае (пѣснь 6.), що часто именемъ Христа проганявъ демонѣвъ и неразъ исцѣлявъ недужныхъ, вкладаючи руки на головы ихъ. Мешканье мавъ онъ у сродникѣвъ. Въ домѣ также одного отъ сродникѣвъ его була каплиця, до которой собиравъ католикѣвъ на богослуженіе и проповѣдь слова божого. Тому дому молитвы дано имя Анастасіѣ; понеже истинна вѣра тамъ нѣбѣ воскресена пріяла нову жизнь. Коли аріаны увидѣли великіи успѣхи проповѣдій св. Григорія, нападали на него не только клеветами, але и каменями. Едного разу гурма аріанскихъ монахѣвъ, притворныхъ дѣвицъ и жебракѣвъ напала на церковь Анастасія. Они обезчестили святе мѣстце, гнали за Григоріємъ съ каменями, творили пакости другимъ католикамъ, зъ которыхъ декоторыхъ якъ мертвыхъ оставили на мѣстци, и поволѣкли святого до судіѣвъ. Судіи зъ боязни передъ цѣсаремъ

увôльнили его, а ôнъ не жадавъ удовлетвореня¹⁾). Помимо такихъ противностей св. Григорій неустрашенный продовжавъ свое дѣло апостольске и заступавъ справу вѣры найвымовнѣйшими бесѣдами, которіи носятъ надпись „О Богословію.“ Не менше мудрыми бесѣдами укрѣплявъ святой обычайность христіаньску. Ôнъ бесѣдовавъ такъ достойно и превосходно о рѣчахъ божихъ, що названо его Богословомъ. — Великій смутокъ зробивъ святому Григорію циническій философъ Максимъ, который здужавъ узыскати его пріязнь и похвалы, а потôмъ рôжними штучками зробивъ часть народа собѣ приклонною и ôтъ египетскихъ епископôвъ рукоположенъ бувъ на епископа КПоляского. Хоть якъ нарôдъ такъ духовенство обуреніи неправнымъ выборомъ прогнали Максима зъ города, св. Григорій рѣшився уступити зъ КПоля и бувъ тôлько просьбами и крикомъ преданого си народа сдержанный.

Р. 380. прибувъ цѣсарь Θεодосій до КПоля и прогнавъ аріанôвъ изъ всѣхъ церквій, которіи ôддані зôстали католикамъ. Св. Григорія почитавъ Θεодосій якъ найбільше и хотѣвъ его поставити по желанію народа патріархомъ, но Григорій не хотѣвъ безъ поваги собора тоє достоинство пріяти. Аріаны же прогнаніи зъ церквій Царьгорода такъ сердилися на св. Григорія, що выслали на него розбôйника; но рука божя сдержала рамя злочинця и св. Григорій своею лагôдністю побудивъ его до покаянія. Черезъ свою лагôдность позыскавъ св. Григорій такъ много послѣдователей, що стадо правовѣрне множилося и наповняло церкви собѣ ôддані. Дармо отже смѣялися еретики зъ Григорія, що не буде имѣти заповнити кимъ сѣни церквій ôтобранихъ. — Славою Григорія притягненіи прійшли кромѣ иншихъ въ КПоль Еватрій изъ Понта и св. Іеронимъ и здѣлалися его учениками.

Въ р. 381. императоръ Θεодосій по совѣту св. Григорія Богослова згромадивъ въ Царьгородѣ епископôвъ востока, щобы потвердити вѣру Никейску, дати Царьгороду епископа, осудити заблужденія Македонія и конецъ положить роздору церковному въ Антиохіи. Повагою того то собора зôставъ св. Григорій вывышенный на престолъ Царьгородскій. Приключилося же, що заразъ зъ початку собора умеръ его предѣдатель Мелетій, епископъ Антиохійскій. По похоронахъ св. Григорій, будучи вже предѣдателемъ собора, требовавъ, щобы для усуненя роздору въ Антиохіи Павлинъ, соперникъ Мелетія, зôставъ его наслѣдникомъ. Но молодіи епископы противилися тому мудрому совѣту, привели на свою сторону стар-

¹⁾ Наз. посл. 14.

шихъ и справили, що Павлинъ не бувъ узнаний ѳтъ восточныхъ епископѳвъ, и що выбрано Флавіана на наслѣдника Мелетія. Роздоръ въ церкви Антіохійскѳй мавъ отже продовжатися. Для того, постановивъ св. Григорій подяковати за епископство въ КПолю. Пізнѣйше прибули на соборъ епископы Египта и Македоніѳ, которіѳ підъ маловажними предлогами оспоряли вывышенье Григорія на престолъ епископскій въ КПолю. Тогды св. Григорій зломаний недугою и знеохоченый помыслами евоихъ противникѳвъ освѣдчивъ собранымъ епископамъ: що ничо не есть ему такъ миле якъ покой и згода церквѳй. „Если мѳй выбѳръ непокой возбуждае, нужъ“, рѣкъ съ усмѣхомъ, „мовлю съ Іоною пророкомъ, возьмѣтъ мене и киньте въ море! Но я не возбудивъ бурѣ. Обтяженный лѣтами и недугою мушу певно тужити за спочинкомъ. Най мѳй наслѣдникъ съ ревностію боронитъ вѣры!“ Потѳмъ Григорій просивъ цѣсаря о ѳтпущетку и державъ въ великѳй церкви (св. Софіѳ) превосходну прощальну бесѣду до народа въ притомности всеѣхъ епископѳвъ, здавъ справу зъ урядованя своего и выложивъ причины, для котрыхъ складае свѳй урядъ. Относно енаслѣдника здавъ на Господа старанье, „поставити барана на мѣстце Исаака.“ И лѣпше не мѳгъ предновѣсти наслѣдника своего претора Нектарія, честного старця высокаго роду и всеѣми любленаго, котораго епископъ Антіохійскій Флавіанъ цѣсарю въ списѣ здѳбныхъ мужей на послѣднѣмъ мѣстце представивъ. Нектарій не бувъ еще крещеный; но цѣсарь выбравъ его на епископа, и народъ обстававъ за тымъ выборомъ. Для того бувъ Нектарій заразъ окрещеный и, коли еще ходивъ въ бѣлѳй шатъ новокрещеного, ѳтъ всеѣхъ ѳтцѳвъ собора, также со згодою Григорія, выбранный. Θεодосій пославъ потѳмъ посланникѳвъ до папы, просити о потвержденье. Святый же Григорій готовячися до ѳтѣзду зъ КПоля, зробивъ завѣщаніе найгѳднѣйше уваги Епископѳвъ и посѣдателей богатыхъ приходѳвъ. Въ нѣмъ робить своимъ загальнымъ наслѣдникомъ нѣкого священника Григорія, по въ тѳй цѣли, щобы всеѣ добра свои дати католическѳй церкви Назіанза, а заказуе выразно своимъ сестрѣнницямъ, абы ніякъ не мѣшали его або церковь, и перепрашае одну зъ сестрѣницъ, свою дорогу Алипину, що ничога зъ дѳбръ своихъ не лишае ѳй; бо належать до убогихъ. — Наконецъ ѳтиправився св. Григорій зъ Царьгорода въ Назіанзъ. Трохи пізнѣйше въ оборонѣ чести своєї написавъ надобно житье свое въ стихахъ.

Послѣднихъ сѣмъ лѣтъ своихъ провѣвъ св. Григорій въ своѣмъ домѣ коло родимаго своего села Аріанза въ повѣтѣ Назіанзскѳмъ при своѣмъ городѣ, жерелѣ и лѣску, въ товариствѣ кѳлькохъ

пустынникѣвъ, занимаючися добродѣтелями и блаженнымъ размышленіемъ. Способъ своего житія въ тамошній затишїи описуе такъ: „Мое мешканье есть пещера, где самотне житье провоожу. Маю только одну одежу, не маю ни сапогѣвъ, ни огня. Жїю только надѣвѣ. Извергъ есмь и наруга людїй. Лѣгаю на соломѣ, накрываюся мѣхомъ. Моя пѣдлога вся омочена слезами, который проливаю неустанно.“ (Пѣснь 5.)

Плодомъ послѣдней самоты св. Григорїя суть поезїи, который зложивъ, щобъ выбити вѣрнымъ зъ памяти и рукъ еретическіи стихи Апполинарія. Пѣсля Сунды св. Григорїй умеръ проживши 90 лѣтъ (около 389. р.)

Около р. 950. перенесено его мощи на приказъ Константина Порфирогенета въ КПоль до церкви св. Апостолѣвъ, зъ ѣтки во время крестныхъ походѣвъ въ Римъ до церкви св. Петра прїишли.

Въ единой недужѣ, котору Богъ допустивъ на Григорїя, святой немогучи литургизати, ни иншихъ побожныхъ дѣлъ творити зложивъ пѣснь 61., где освѣдчае демону: „Якою небудь раною поразишь мое тѣло, душа моя пробуде все незраненою твоими нападами“; потѣмъ творить Богу превосходну молитву о исцѣленіи своѣмъ, чтобы немоцїи не гѣршились. Въ послѣднихъ лѣтахъ по совѣту лѣкарей уживавъ теплыхъ купѣлей; по готовячися на смерть рѣкъ тѣлу своему: „Чому вяжешъ мя къ собѣ? Христосъ зове мене; зѣстанъ ты, где ты кинуть.“ Въ бесѣдѣ 11. примѣчае, що абы мѣрковатися въ щастїю звыкъ бувъ читати плачь пророка Іеремїѣ.¹⁾ О письмахъ св. Григорїя пише Филаѣей, патріархъ КПольскїй, що Григорїю приписуеся яко гдеякимъ способомъ щось пятогого богословіе; властивїи суть ему глубоке знанїе, высокій слова, и свойственный естъ ему даръ немногими словами великое и взнесле обняти. Кардиналь Ф. Борромей пише о нашѣмъ святѣмъ: „Во вѣхъ дѣлахъ св. Григорїя сіяе майже неимовѣрне знанїе вѣхъ рѣчїй чоловѣческихъ; ѣнъ умѣ свѣдоцтвами мудрѣвъ свѣтскихъ етъ такъ великимъ розумомъ и оглядностію послуговатися, що по моему мнѣнію еще никого не було, кто бы въ употребленію доказательныхъ мѣстцъ на рѣвну заслуживъ похвалу.“ > О стихахъ св. Григорїя пишуть: „Григорїя стихи суть правдиво Гомеричный, повнїи нѣжности и легкости; знаходится въ нихъ взнеслѣсть, которая ѣтзначае ихъ ѣтъ вѣхъ иншихъ сего рода поезїй церковныхъ писателей. Они були бы гѣднїи, чтобы ихъ читано въ публичныхъ школахъ.“

¹⁾ См. Acta SS. Maji II. d. 9. pag. 369

Поученіе. Св. Григорій ѿтъ молодости посвятить свое житє и силы и дарованія Богу. Не старався занимати мѣстца и выповняти уряды, до которыхъ не бувъ званъ ѿтъ Бога. А старався въ совершенствѣ своего званія чимъ разъ бѣльше успѣвати. Для того яко добрый и вѣрный робъ божій удвоивши таланты свои на хвалу божу и пользу ближнихъ, внишовъ въ радбѣсть Господа своего. И зъ насъ каждый по его примѣру най старается пробовати въ станѣ, въ которѣмъ призванъ есть, и уникаймо всякого иншого совершенства, абысмо найшлися вѣрными рабами божими.

Молитва. Пѣзнаніемъ св. Троицы просвѣтивъ есь всю замешкану землю и ѿтогнавъ есь морочну нѣчь безбожныхъ ересей. Грозный мечъ проповѣдническихъ словесъ твоихъ и пастырска твоя софѣлка звытяжившая риторѣвъ трубы завѣшеніи суть въ церкви на вѣчную память. И самъ умомъ просвѣщенымъ достигши источника свѣтлостей, утѣшаешься нимъ и молишься о мирѣ всего міра и о спасенію душъ нашихъ.

306. Память трехъ Святителей.

(Дня 30. сѣчня.)

Пѣсля греческихъ миней въ царство Алексія Комнена (1081—1118) повставъ въ Константинополю споръ межи учеными взглядомъ трехъ Святителей: Василія В., Григорія Богослова и Іоанна Златоустого; сперечали бо ся ученіи, который зъ трехъ святыхъ есть наибѣльшій. Но саміи святіи рѣшили той диспутъ, являючися Іоанну, епископу Евхантскому, который тогда ѿзначався умѣтностію и святостію. Въ явленію тѣмъ сказали ему святіи: „Мы едино о Бозѣ и не маемъ межи собою жадного спору. Въ своѣмъ времени писалисмо то, що було позиточне для спасенія людій, такъ якъ Духъ Божій провадивъ насъ, и училисмо того, чого научилисмося. Не ма межи нами первого и второго. Най отже люди о тѣмъ не спорятъ и най о насъ не роздѣляются. Мы любили миръ и згodu за житія своего и любимъ ю еще по смерти своѣй. Тому въ едень день злучи насъ и зложи намъ праздничну службу, показуючи, яко едино есмо у Бога. А мы разомъ постараеться, щобы совершаючи память нашу пріяли помѣчь во спасеніе; бо маемъ ласку у Бога.“

То объявленіе споводовало Іоанна Евхантского установити праздникъ трехъ Святителей, а прочіи греческіи епископы пѣшли за его прикладомъ. Въ мѣсяцю сѣчню выбрано тремъ Святителямъ 30. день; бо въ тѣмъ мѣсяцю дня 1. память св. Василія, 25. Гри-

горія, а 27. Іоанна Златоустого. Іоаннъ Евхаетскій не залишивъ зложити на честь трехъ Святителей ѡповѣдні канони и пѣсни, въ которыхъ достождовжно хваляться.

Постать и постава тѣла трехъ Святителей описуються въ мнѣняхъ такъ: „Св. Златоустъ бувъ низкій, мавъ велику вывышену голову, ладный нѣсъ, дуже блѣде бѣле лице, очи впаліи пукастї, чоло велике много поморщене, великіи уши, бороду рѣдку, малу, сиву, лица впаліи ѡтъ постѣвъ. Живъ 63. лѣтъ и управлявъ церквію черезъ 6. лѣтъ. — Св. Василій бувъ высокій, простый, худый, чорнявий, съ надобнымъ носомъ, подобный до замысленого, съ немногими морщинами на чолѣ, мавъ подовгїи лица, впаліи виски, постриженъ майже до шкѣры, съ бородою довгою на пѣвъ сивою. Єпископомъ зѣставъ въ 40. р. житя и пять лѣтъ управлявъ церквію. (Довжно бути 8 лѣтъ.) — Божественный Григорій бувъ мѣрного взросту, блѣдавый, трохи надобный, возрѣня лагѣдного, съ густою бородвю, дуже лысый, бѣлого волося, конецъ бороды его бувъ чорнявий... Живъ 80 лѣтъ.“ (См. Acta SS. Iun. III. d. 14. pag. 414.)

Поученіе изъ Ѳомы ѡтъ Кемписъ. Не бадай заслуги Святыхъ, нї росправляй о тѣмъ, кто ѡтъ другого святїйшій, або кто бѣльшій бувъ въ царствѣ небеснѣмъ. Господь єсть той, що сотворивъ всѣхъ Святыхъ, выбравъ изъ міра, призвавъ благодатію, приволѣкъ милосердіємъ, перепровадивъ черезъ рѣжніи покусы, давъ имъ постояннѣсть и вѣнчавъ ихъ терпѣливѣсть. Господь має хваленъ бути во всѣхъ Святыхъ и въ поединокихъ, которыхъ такъ славно предъуставивъ и вывысивъ безъ предъидучихъ ихъ заслугъ. Кто уймає якому изъ Святыхъ, уймає Богу и прочимъ въ царствѣ небесѣ. Вѣь одно суть черезъ звязокъ любви, то само мыслять и хотять и въ Бозѣ взаимно ся милуютъ, а Бога бѣльше нїжъ себе и свои заслуги любять. Дятого не бадай того о заслугахъ, що переходить твою вѣдомѣсть; но передъ всѣмъ о то старайся, щобъ ты хотъ найменшимъ мѣгъ найтися въ царствѣ Бога.

307. Св. Григорій, єпископъ Ниссійскій, учитель церкви.

(Дня 10. сѣчня.)

Св. Григорій Ниссійскій, братъ св. Василия В., родився около р. 331. въ Кессарїи кашпадокїйскѣй. По ѡкѣнченю наукъ оженився ѡнъ съ побожною дѣвицею Ѳеосевїею и служивъ съ нею ревно Богу. По заключенію того содружества перве прїявъ чинъ чтеця церковного и взявъ выкладати въ училищи риторику. Потѣмъ по-

святися на пресвитера, а жена его ѿ того часу жиючи съ нимъ якъ сестра съ братомъ, зѣстала діаконисею. Но она умерла не за довге время.

Вчасно еденъ сонъ зробивъ на Григорію велике вражѣнє. Онъ бувъ ѿт своєї матери Еммеліѣ покликаний ко празднованю памяти сорока св. мученикѣвъ, коли его мати мощи тыхъ святихъ хотѣла положити въ церкви побудованѣй недалеко ѿт своего дому коло села понтекого Аннеса. Прибувши же тѣлько съ неохотою на сѣторжество въ навечеріє, положився спати и уснувъ, хотъ прочіи вѣрніи въ поблизкѣмъ огородѣ при мощахъ св. мученикѣвъ молитвами и пѣснями славили Бога. Тогды спочиваючи безъ печали, мавъ сонъ, що хоче ити въ огородъ къ собранію вѣрныхъ; но вхѣдъ стереженъ єсть ѿт воинѣвъ, которіи взборонили ему вступъ и тѣлько на умилъну просьбу єдного товариша своего не дали ему памятного палицами своїми. Пробудившися же Григорій подумавъ надъ сномъ, зганивъ свою озяблѣсть, поспѣшивъ въ городъ и смочивъ горячими слезами гробницю, въ которѣй мощи 40 мученикѣвъ положеніи були. Такъ оповѣдає самъ въ бесѣдѣ, котору яко єпископъ на память тыхъ св. мученикѣвъ выголосивъ. Чи велѣдствіє того сну принявъ церковный чинъ чтеця, не можемъ знати. Вѣдомо же єсть, що черезъ покусу діавола не тревавъ въ службѣ церкви, но начавъ учити красомовства. Его пріятель св. Григорій Назіанзскій (въ посл. 43.) вымавлявъ ему то письмомъ, которе, якъ здаєся споводовало его, ѣддатися знову службѣ церковнѣй и поступити на степень пресвитера.

Р. 371. (по смерті Θεосевіѣ) бувъ святий Григорій въ Кесаріи майже присилований ѿт своего брата Василія, посвятисися на єпископа Ниссіѣ города западнои Каппадокіѣ. Въ цѣсарствѣ Валента терпѣвъ ѣнъ гоненіє ѿт аріанѣвъ и мусѣвъ часто опускати свѣй престолъ. Найбѣльшу вражду оказавъ противъ него пѣдбуренный ѿт аріанѣвъ Димосеєнъ, викарій Понта. По приказу того мужа бувъ Григорій ѿт воинѣвъ увязненный пѣдъ ложнымъ предлогодъ спроневѣренныхъ якихсь грошей; но вѣроятно выбавився бѣгствомъ ѿт того несправедливого насилія (р. 375.) Въ слѣдующѣмъ р. поставили аріанѣы єдного зѣ своихъ єпископомъ на мѣстци Григорія. Ажъ р. 378. въ царствѣ Гратіана прійшовъ нашъ святий до спокѣйного управленія церквію своею котору украсивъ до кѣнца жизни.

Сначала р. 379. оплакувавъ св. Григорій смерть брата своего Василія, а при кѣнци тогоже року его сестра Макрина, настоятелька женського монастыря въ Понтѣ, умерла въ его обятіяхъ. Заразъ по своѣмъ поворотѣ зѣ Понта въ слѣдствіє рѣшенія собора Аттіохійского ѣтправився св. Григорій въ Аравію, абы зарадити непоряд-

камъ въ тамошнихъ церквахъ. При тѣй способності свидѣвъ св. мѣстця въ Палестинѣ. Однахъ въ посланію до одного пріятеля въ Каппадокін пише, що нема жадного обовязку до такого пилигримства, а корысти духовного созданія походячи изъ такои богомольнои подорожи переважаються небезпечностями єн.

Св. Григорій Ниссійскій участвовавъ въ рѣзкихъ соборахъ єпископѣвъ и ѳтзначився на вселенскѣмъ соборѣ въ Константинополю (р. 381.) якъ ученостію своєю, такъ краснорѣчіємъ. При кѣнци житія своего посѣтивъ ѳнъ второй разъ святі мѣстця въ Палестинѣ. По р. 394. не споминають вже св. Григорія яко дѣйствующей особы. Мусѣвъ ѳтже умерти по соборѣ КПольскѣмъ р. 394., на котрѣмъ еще участвовавъ, маючи около 64 лѣта. ѳнъ бувъ подѣбный до св. Василія, но понизкій и не мавъ сивизны.

Повага, котору св. Григорій узыскавъ въ церкви, показуєся тымъ, що соборъ VII. вселенскій, Никейскій II., назвавъ его Отцемъ Отцѣвъ.

Зъ писаній того св. отця, которыми ѳтзначився, но не вырѣнавъ св. Василію и св. Григорію Назіанзскому, споминаємъ тутъ шестодневникъ, достойне доповненье гомилій подѣ тымже именемъ составленыхъ черезъ св. Василія; — книжку о сотворенію чоловѣка; — ѳємъ гомилій о блаженствахъ; три росправы о христіаньскѣй досконалости. Отличнѣйшіи межи его превосходными бесѣдами похвальными суть бесѣды на 40 мученикѣвъ, на св. Стефана, о св. Ѳеодорѣ Тиронѣ, мученику при императорѣ Максиміанѣ, о св. Ефремѣ сирійскѣмъ, о св. Мелетію Антіохійскѣмъ, надгробное слово на цѣсареву Флакиллу и надгробное слово на брата Василія. Упачніи суть житєписи нимъ сочинені: Григорія Чудотворця и Макрины сестры. Замѣчательна єсть наконецъ его книжка о дѣвствѣ, где однакъ признає, що не посѣдає того добра, съ которымъ запѣзно ознакомився.

Поученіє. Наказаніє, которє св. мученики грозили дати св. Григорію въ соннѣмъ видѣнію, перестерѣгає насъ, абысємо не предавалися лѣности, коли єсть способність и время почитати Бога и Святыхъ его въ соединенію съ побожными христіанами. Якъ нива и якъ виноградъ єсть душа чоловѣческа; если занедбаєшь дѣла побожности, опустѣєтъ и поростє травою всєя и будє оставлена.

Молитва. Учителю святый Григоріє! огонь бувъ ты попалєющій хворостъ ерєси. Свѣтъ мисленный всєлившися въ тя, ѳтче, свѣчу ты неугасающую мірови поставивъ єдиногò свѣта рєвно пою-

чого, свѣта божественного трисонѣчного, которого превозносимъ во вѣки.

308. Преп. мати Макрина.

(Д. 19. лица.)

Св. Макрина була первородна дитина родичей св. Василя Великого, Василя и Еммеліѣ. Еммелія ей мати, чувала старанно надъ ей вихованьемъ и несповоляючи їй читаня поствѣвъ поганьскихъ, казала учитися отвѣтно вѣку слѣвъ св. писанія, особливо зъ примудрости царя Соломона и псалмѣвъ Давидовыхъ. <И быстроумна дѣвчина векорѣ мала въ устахъ псалмы Давидові, спѣваючи ихъ, коли вставала и лѣгала, коли прикладала ся до працѣ и ѡтпочивала, коли ишла до столу и ѡтходила. Упражнялася же такъ добре ручною роботою, якъ и виравами духовными. Ѳтзначалася особливо виробами льну; но не творила ничего зъ порожности, и любила самі прості и некоштовні оздобы. — Коли мала 12 лѣтъ процвѣла такою красою, що найздѣбнѣйші малярѣ не могли ѡдати уроды лица ей. По при красотѣ и шляхетностѣ роду ей тай богатство споводовали знаменитыхъ юношей старати ся о ей руку. Василій отецъ ей выбравъ одного зъ отличнѣйшихъ и обѣцявъ ему дати Макрину въ супружество, коли дѣйде лѣтъ ѡтповѣдныхъ. Но Богъ ѡткликавъ до себе доброго юношу передъ заключеніемъ намѣреного супружества, а Макрина по смерти обручника довѣдавшися о своѣмъ зарученю съ нимъ, освѣдчила отцю своему, що хоче позѣстати дѣвою. Сродникамъ мовячимъ їй о заключеню супружества ѡтповѣла, що обрученій одному не пристойтъ видатися за другого. „Обручникъ мѣй“, рекла, „не есть мертвый; но жіе передъ Богомъ, и надѣюся его видѣти по воскресенію. Смерть его не есть нищо иншого якъ тѣлько подорожъ въ далеку сторону, такъ що несправедливѣсть була бы не хоронити ему вѣры.“ Отецъ не противився постановленю доньки, и она пробувала при матери, служащи їй покѣрно, якъ една зѣ слугъ. > Особенно по смерти отця була она овдовѣвшій матери небѣтступною служителькою, потѣхою во вѣсѣхъ смуткахъ и учителькою братьямъ та сестрамъ. Пѣдъ руководствомъ Макрины наймолодшій братъ ей Петръ научився читати и поступивъ въ наукахъ и обычаиности такъ, що зѣставъ епископомъ и управлявъ монастыремъ. Напоминаніемъ святон Макрины и брата ей Василія и Навкратія побуждений, оставили мѣръ и посвятилися Богу. — Коли вже прочіи сестры пѣшли замужъ, Ма-

крина намовила матеръ свою, абы покинувши выставный спосѣбъ житя, служеницѣ пѣдданѣ собѣ зрѣвала съ собою и разомъ съ ними съ дѣвицами житѣ провадила. И такъ жили обѣ съ преподобными дѣвицами 5 лѣтъ. Несподѣвано же велика рана поразила цѣлу ихъ родину смуткомъ и печалію. Ото наймильшій братъ Макрины Навкратій выбравшися на ловы, абы старымъ пустинникамъ достарчити поживы, мертвый зѣставъ занесеный назадъ до нихъ. Мати его Еммелія три дни дороги ѳддалена услышавши ту смѣръ, помимо своей высокои добродѣтели улягаючи природѣ, зѣмляла, и якъ шляхетный якій борець, непредвидѣною раною поражена лежала. Тогда Макрина держала ся на ногахъ незвытяжена и возбуждаючи и оживляючи духъ матери, непобѣжденою крѣпостію къ мужеству и терпѣливости наставила. Потѣмъ обѣ въ товариствѣ преподобныхъ женъ дальше проводили житѣ, Ангелѣвъ наслѣдуючи. Не було межи ними пѣдозрѣнія; всяке пожаданье чести, славы и пѣдобныхъ пустотъ, всяка пыха и гордѣсть далеко ѳткнениѣ були ѳтъ нихъ. Утѣху свою покладали въ воздержанію и мѣрности, маетокъ и богатство въ убожествѣ и въ тѣмъ, що всѣ земскіи зазасыбы якъ порохъ ѳтъ тѣлъ своихъ стрясли. Сама небесныхъ рѣчій забота и неустанна молитва занимала ихъ. Взнесле, и высоке було ихъ житѣ; бо простѣ и взнесенѣ духомъ жили съ небесными силами.

Въ тѣмъ стара мати заслабла и лягла на постѣль смертну. Коли же згадала любезно непритомныхъ своихъ дѣтѣй, притомныхъ молотвами принесла Богу. Петръ и Макрина съ єдини и другой стороны лѣжка сидѣли напротивъ себе, а недужна руками касаючися ихъ, тѣ послѣднѣ слова сказала къ Богу: „Тобѣ, Господи, свящю и начатки и десятину живота моего. Начаткѣвъ бо мѣстце держитъ ми сія первородна, а десятины сей послѣднѣй десятый сынъ. Тобѣ же закономъ обоє належатея. Най ѳтже прѣйде святѣсть на сію первородну и на сего десятого.“ Такъ окѣнчила благословеніе и житѣ, приказавши перве сынамъ, щобъ внесли ѣѣ въ грѣбъ ѳтцѣвскій. И они сотворивши повелѣное, якъ впередъ, такъ и въ прочѣмъ житю верхъ мудрости одержати старали ся. — Р. 370. зѣставъ св. Василій В. архієпископомъ Кесаріѣ каппадокійскон. Провѣвши же 8 лѣтъ и начавши девятый на престолѣ, ѳтѣйшовъ къ Господу, поспѣльно ѳтчинѣ и церкви зѣставляючи спосѣбнѣсть до жалобы. То нещастье порушиду Макрину, но не звытяжило. Якъ золото въ рѣжныхъ огняхъ чищене, не выдала она зъ себе жаднои нечистоты, но ѳтложила всякій примѣсъ сторонный. По смѣрти св. Василія минуло 8 мѣсяцѣвъ або трохи бѣльше, коли

зволано соборъ Антіохійській, на котрѣмъ бувъ и св. Григорій Нисійскій, писатель сего житія. По соборѣ пожелавъ онъ посѣтити св. Макрину; бо съ ѣсмы лѣтъ не видѣвъ ей по причинѣ бѣдъ и пакостій, которіѣ выгнанъ зъ отчини ѣтъ еретикѣвъ, мусѣвъ терпѣти. Коли же по довгій подорожїї приближився до усторонї, въ которій блажена Макрина ангельске житіє проводила, день передъ свиданьємъ ей въ спочинку мавъ видѣніє, що носить на рукахъ своихъ мощи мученикѣвъ, ѣтъ которыхъ сіяла свѣтлѣсть, якъ ѣтъ чистого зеркала противъ сонця положеного. Сіє видѣніє представилося ему три рази тоїже ночи и збулося въ смерти св. Макрины. Достигнувши бо до монастыря св. Макрины, по молитвѣ и благословенію въ монастырскій церкви вѣйшовъ въ комнату Макрины и пайшовъ ю дуже недужною, не на ложу або постели, але на землї на дощѣ мѣхомъ (одежою каючихся) покритої лежачу и спираючу голову на дощѣ въ способѣ пульта пѣднесеній также волосиницею покритої. Встати противъ брату епископу немогучи, а честь ему учинити хочащи, пѣднеслася на лѣктяхъ и ожидала его на своій дощѣ. По привитаньхъ недужна простираючи руки къ Богу, дякувала за благодать того посѣщенія. Потѣмъ въ розговорѣ згадали усопшого брата Василя, и Григорій не мѣгъ ся сдержати ѣтъ плачу, а она начала боговдохновеными словесы бесѣдовати о природѣ чоловіччкѣй, о потребѣ и пользѣ терпѣній и будущѣмъ блаженствѣ душъ. Григорій радъ бувъ слухати такъ назидательно бесѣды; но по волї ей удався на спочинокъ, которого однакъ не мѣгъ зажити, бо мощи мученичїи, которїи въ снѣ видѣвъ, предвѣщали ему близку кончену преподобнои сестры. Коли потѣмъ другій разъ прїйшовъ до неї, святая вычисляла ему всѣ добродѣйства, которыми Богъ ихъ родину осынувавъ, и наминала брата, абы памятавъ на добродѣйства, которїѣ получилъ ѣтъ Бога. Слѣдуючого дня пропащенїя усилилася и преподобная очивисто кѣнчила житїє. Но духъ ей до заходу сонця не тративъ ничего зъ бодрости своєї. Повна радости, кѣлько силы її позволяли, говорила зъ Григоріємъ о Бозѣ и рѣчахъ небесныхъ. «А потѣмъ ослаблена вже не съ Григоріємъ и людьми, але съ своимъ небеснымъ обручникомъ бесѣдувала тихимъ голосомъ, мовлячи: „Ты Господи, удаливъ ѣтъ насъ страхъ смерти; ты здѣлавъ конецъ житя сего початкомъ истинной жизни. Ты кажешъ на время уснути нашимъ тѣламъ и воскресишь ихъ послѣднїю трубою. . . . Ты давъ боящимся тебе знаменіє св. креста на згубу ворога и обезпеченїє житя нашего. Вѣчный Боже, которому ѣдана єсмь ѣтъ чрева матери моеї, которого душа моя любила всею крѣпозтію, которому ѣтъ дитиньства досї посвятиламъ

тѣло и душу, придай ми Ангела свѣта, абы провадивъ мя на мѣстце прохолоды, где есть вода живуща, на лоно отцѣвъ святыхъ. Якъ чоловіку оному на крестѣ съ тобою висячому давъ сь рай утраченный, помяни и мене Господи днесъ въ царствіи твоѣмъ. . . .

Еслимъ заблуждаючи немочію природы согрѣшила въ словѣ або дѣлѣ або мысляхъ, маючий власть отпущати грѣхи на земли даруй ми и прости, абымъ оживлена була и выйшовши зъ тѣла сего, найшлася безъ змазы. Прійми душу мою въ руцѣ твои яко кадило передъ лицемъ твоимъ.“ То мовячи zarazомъ положила знакъ креста на очи, уста и сердце. Потѣмъ утративши бесѣду, устами рушала, продовжаючи молитву. Якъ взяло ся смеркати и принесено свѣтло, отворила очи, желяючи мовити вечерню молитву, и рушючи устами молилася; а по молитвѣ давши знакъ рукою, що хоче перекреститися, закѣнчила съ молитвою житє, довго и глубоко ѿдохнувши. Тогда св. Григорій, такъ якъ при першій встрѣчи просила, положивъ на св. ей лице руку для затвореня ей очей, абы тѣлько выповнити то, що приказала. Бо очи ей красно були замкненіи и не потребовали лѣшого уложеня; и уста добре затвореніи и руки пристойно на грудехъ лежачіи и все тѣло добре уложено не потребувало поправляющей руки. Доти окружаючи святую дѣвицѣ бѣль въ души заперши, держали ся тихо. Коли же узрѣли святую безъ дыханя, пѣднесли неустающей болестный крикъ, такъ що св. Григорій не знавъ, що робити. Плачучи бо мовили: „Загасло свѣтло очей нашихъ; ѿнятый свѣтъ, который ишовъ передъ нами, розорене забороло житя нашего, взята печать цѣломудрія, розбръванный союзъ згоды, сокрушена пѣдпора немѣчныхъ, зникла опѣка хорыхъ. Пѣдъ твоимъ проводомъ нѣчь була намъ днемъ, сіяючи блескомъ жизни твоеи; теперь же и день буде намъ темнотою.“ Тяжше прочихъ рыдали тѣ невѣсты, которымъ стала матерію и кормильскою; бо во время недостатку и голоду на дорогахъ лежачихъ пѣдняла, годовала и къ чистому поведенію наставляла. Св. Григорій тѣлько съ великимъ трудомъ наклонивъ плачущихъ до того, що перемѣнили плачъ въ молитву и спѣвъ псалмѣвъ. Потѣмъ ѿправивши ихъ, зѣставъ съ некоторыми близшими товаришками св. Макрины. Межи тыми була нѣкая Вестіана, честна красотою и богатствомъ отлична вдова, и Лампадія, настоятелька хору дѣвицъ. Лампадія освѣдчила, що блаженна Макрина якъ въ житію не дбала о тѣлесній оздобѣ, такъ и ко погребенію своему ничего не приготовила. Тогда св. Григорій казавъ принести децо тѣ того, що самъ къ погребенію приладивъ. Честное тѣло убирала Вестіана и положивши руку на шію, ѿвязала крестъ и перстень, що ихъ препо-

добна все на своѣмъ серци носила. Св. Григорій затримавъ си на памятку перстень и довѣдався ѿ Вестіаны, що підъ печатію перстень скрита єсть часть креста Господнього, дерева жизни. Потѣмъ убираючи Вестіана тѣло въ чисту шату погребальну, указала св. Григорію на грудехъ преподобнои близну (знакъ исцѣленой раны) и оповѣдала, що блажена Макрина будучи еще при матери, доставила тутъ болячку, для которой исцѣленія зѣ встыдливости не ѿважилася ѳкрыти грудь лѣкареви, но провѣвши єдну нѣчь въ молитвахъ и слезахъ просила мать, абы рукою перекрестила ѣй болячку; коли же то мати здѣлала, болячка зникла, и зѣстала тѣлько оная близна яко нашєъ помочи божои. Иишій чудеса св. Макрины тѣлько побѣжно згадує святой братъ єи, щобы не гѣршились маловѣрніи. Оповѣдає же просторонно чудесне исцѣленіє слѣпной дѣвчины черезъ молитвы св. Макрины, которое слышавъ изъ устъ отца дѣвчины, знатного достойника вѣйскового. Лице преподобнои по смерти сїяло незвычайною красою. Єпископъ стороны Араксїй єъ священнымъ соборомъ при стеченїи безчисленного народа прїйшовъ на похоронъ. Сотворено при мощахъ святои бѣвнїе, якъ при мученикахъ. На другїй же день положено тѣло на носила и передню часть взяли на рамена Григорїй и Араксїй, а задню взяли два иишїи церковніи достойники и поступали къ гробу. Наокколо тїснувся народъ. Попередъ ишли діакони и служители церковніи єъ восковыми свѣчками въ рукахъ и єдиногласно ѳтъ першихъ до послѣднихъ брєнѣвъ спѣвъ псалмѣвъ. Походъ трєвавъ майже цѣлый день; бо дорога ѳтъ монастыря до гробу родичей св. Макрины выносила до 8 стадїй, а чимъ разъ побѣльшаючїйся здвигъ народа не позволяєвъ носачимъ тѣло борзо ити. Коли прїйшли до гробу, Григорїй єъ Араксїємъ взяли тѣло єъ носилъ и положили побѣчь матери Єммелїѣ, котора лежала коло мужа своего. Такъ выповнились усердніи желанїя св. Макрины и єи матери; молили бо все Бога, щобы по смерти ихъ тѣла разомъ лежали. По похоронѣ припавъ св. Григорїй до гробу, оцѣлувавъ порошокъ и повертавъ смутный и заплаканный, утѣшаючися тѣлько памятію добродѣтелїй и чудесъ преподобнои своєи сестры.¹⁾

Поученїе. Дѣти най передъ всѣмъ учатся того, що належить до спасенїя вѣчного. ѳтъ св. Макрины учѣмъ ся добре жити и побожно умирати. Коли згадалиємо уморєне и строгє житїє сєи

¹⁾ См. Григ. Нисс. о житїю св. Макрины. Migne t. 25. pag. 594.

святою, уважаймо на себе, щоби коли серця нашѣ не обтяжались обжирствомъ и пїянствомъ и печальми житейскими.

Молитва. Бога всѣмъ сердцемъ возлюбивши, взялась на рамя свое крестъ Его честный, и усердно послѣдуючи Ему, найшлась прощеніе грѣхѣвъ и пріялась жизнь вѣчну, Макрино преподобная!

309. Св. Амфилохій, архієпископъ Иконійскій.

(Дня 23. листопада).

Св. Амфилохій, прїятель св. Василія и Григорія Назіанзского, походивъ ѡтъ благородныхъ родичей зъ Каппадокіѣ. Вчасно посвятився ѡнъ науцѣ права и вымовництва; но помимо отличныхъ успѣхѣвъ въ тыхъ наукахъ зрѣлся ихъ, щоби въ усторони мѣцевости Озизалиеъ въ Каппадокіи занятыя молитвою и розмышленіемъ и доглядати старого отця своего. Р. 373. приключилося божимъ смотрѣніемъ, що Амфилохій бавивъ въ Иконіи псевдїйскѣй, коли тамъ выбрано достойного мужа на опорожненный престолъ епископскій, и всѣ голоса якъ народа, такъ священникѣвъ згодили ся на выбѣръ Амфилохія, а ѡнъ хоть хотѣвъ, не мѣгъ убѣжати. Бувъ отже посвященный на епископа того города (р. 374.) Св. Амфилохій противился съ святою ревностію ересямъ своего вѣремене. Въ лѣтахъ 381 и 383 бувъ въ Константинополю на тамошнихъ соборахъ и подвигався противъ македоніанамъ и аріанамъ. Понеже помимо змагань православныхъ аріаны мали въ КПолю еще много приклонникѣвъ, то по свѣдоцтву Созомена св. Амфилохій прїйшовъ на двѣрь цѣсаря Θεодосіа и старався склонити цѣсаря до того, щоби заказавъ аріанамъ религійниі собранія. <Цѣсарь же, который два лѣта впередъ заказавъ бувъ аріанамъ собиратися въ городѣ, не судивъ заказати ихъ собранія по селахъ. Но святой не ѡтступаючи ѡтъ своего жая, кѣлька днѣй пѣнѣйше прїйшовъ съ другими епископами въ палату, абы почтити цѣсаря, и зложивъ ему съ другими довжне поклоненіе, а не хотѣвъ съ другими поклонитися цѣсарскому сыну Аркадію; видячи же его новопріятого въ удѣлъ царства и коло отця сидячого поласкавъ его рукою и рѣкъ ему: Добрый день, мѣй сыну. Тодгды Θεодосій ображенный тою смѣлостію велѣвъ св. епископа съ досадою выгнати зъ палаты, а святой гоненный обернувшись до него, сказавъ ему слѣдующіи слова: „Рѣвнымъ способомъ, цѣсарю, и Отецъ небесный гнѣваеся на тыхъ, котріи Его Сыну не ѡтдають тои самои чести, що ю приносятъ Ему самому,

и не сомнѣваются называть Сына меншимъ отъ Родителя.“ Θεοδοсій подивляючи сїи слова, призвавъ назадъ епископа и просячи о прощеніе, признаєтъ, що высказавъ истину. И небавомъ цѣсарь выдалъ законъ заказующій аріанамъ и инымъ еретикамъ собиратися публично въ церквахъ або приватно въ домахъ. (Созом. VII, 6.)

Св. Амфилохій посвятивъ св. Василию В. свою книжку о св. Духу (ок. 375.) Маємъ больше посланій Василія къ Амфилохію. Въ едномъ зъ нихъ зъ р. 375. Василій на випадокъ смерти своей поручае Амфилохію свою церковь. Св. Амфилохій умеръ около 394. р. Довго передъ его смертію свѣдчивъ о нѣмъ св. Григорій Назіанзскій, що яецѣлявъ недуги молитвами своими, призываніемъ пресв. Троицы и приношеніемъ жертвы. Тойже св. отецъ называе его славнымъ мужемъ, ангеломъ истины.¹⁾

Молитва. Амфилохія божественного священное торжество, богومудріи, прийдѣтъ, вѣрою празднуемо, укрѣпленій того ученіемъ и благословеніемъ. Невѣстоводець (дружба), богоносный отче, бувъ есь церкви Христовой; добротою словесъ сію украсивъ есь и красотою православія уяснивъ есь.

310. Св. Амбросій, архієпископъ Медіоланскій, учитель церкви.

(Д. 7. грудня.)

Имя Амбросій означае то, що безсмертный. Св. Амбросій родился около 340. р. въ Галліи, где отецъ его на имя также Амбросій бувъ префектомъ преторіѣ. Понеже отецъ вчасно умеръ, то овдовѣвшая мати отпратилася съ дѣтьми (съ донькою Марцеллиною, котора визнавала дѣвство, и сынами Амбросіемъ и Сатиромъ) до Рима. Павлинъ въ житію нашего св. Амбросія оповѣдае, що коли малый Амбросій видѣвъ, якъ мати его и сестра и съ нею друга дѣвиця цѣловали въ руки епископѣвъ, жартуючи наставивъ и свою руку та мовивъ: „Оцѣлуйте и мою руку, бо и я буду епископомъ.“ Коли дорѣсь, отдавався наукамъ пѣдъ найславнѣйшими учителями и бувъ по окѣнченію наукъ черезъ нихъ впроваджений въ государственну службу, въ которѣй ѣтзначався своимъ ораторскимъ талантомъ и зѣоставши губернаторомъ Лигуріѣ и Емилиѣ (провинцій, которѣ становили либонъ архієпископство Медіоланеке), заслуживъ си черезъ правѣсть, лагѣднѣсть и чуйнѣсть на общую любовь. Его

¹⁾ См. Тиллем. IX.

брату Сатиру поручено такожъ правленъ провинціѣ, въ которѣмъ ѡтзначався рѣвною добродѣтелію. Но на великій смутокъ Амбросія умеръ онъ вже около р. 378.

Коли р. 374. въ Медіоланѣ умеръ аріанскій епископъ Авксентій и прійшло до выбору нового епископа, Амбросій бувъ притомный яко намѣстникъ императора Валентиніана и взывавъ дуже мило народъ до спокою и згоды. Его бесѣда повна мудрости и умѣркованія такъ всемъ подобалася, що якъ католики, такъ аріане згодилися его выбрати на епископа, хоть не бувъ еще окрещенъ. Павлинъ утверждае, що една дитина въ тлумѣ народа заволала: Амбросій епископъ, и що за нею весь народъ взывавъ: Амбросій буди епископомъ. Дармо Амбросій голосивъ имъ противній представленія и заразъ по выходѣ зъ церкви поставивши трибуналъ, показовавъ свою лютбѣ и пѣнѣйше припустивъ до себе жены злого поведенія; народъ стоявъ при своѣмъ и кричавъ: Твоѣй грѣхъ най спаде на насъ. Тогда Амбросій хотѣвъ утѣкати; но утеча не удалася ему, бо вырुшивши о пѣвночи, такъ заблудивъ, що рано найшовся въ брамѣ Медіолана, котора Римскою пазываеся. Ѡтшукавши его народъ, давъ ему сторожу и ѡтправивъ посланникѣвъ до императора Валентиніана съ донесеніемъ о требованію народа. Валентиніанъ ѡтповѣвъ: „То мене тѣшитъ, що поставленъ ѡтъ мене губернаторы и судіѣ уважаются гѣдными епископского чина.“ Онъ давъ свое призволенъе и приказъ поскорити. Амбросій бувъ отже заразъ окрещенъ и вже 8. дня по крещенію на епископство посвященный д. 7. грудня р. 374.

Яко епископъ начавъ Амбросій все довшности верховного душпаствѣря знаменито выповняти. Онъ дававъ мило каждому послуханъе, потѣшавъ утѣсенныхъ, пѣддержовавъ убогихъ и ставъ примѣромъ христіанскоѣ любви и побожности. Въ недѣлѣ и свята не залишавъ поучати и будовати народъ, за що все съ почитанъемъ и любовію привязалися до него.

Р. 375. умеръ Валентиніанъ I. и на его мѣстце наступили его сыны Гратіанъ и Валентиніанъ II. Р. 379. Гратіанъ будучи въ Сирмії, иллирійскѣѣ столиці, оголосивъ вожда Феодосія Августомъ. Коли Амбросій противился науцѣ аріанскѣѣ и давъ ѡтпѣръ аріанскѣѣ царици Юстинѣ, женѣ умершого Валентиніана и мачисѣ Гратіана, сія зненавидѣла его. Вскорѣ одпакъ прибѣгла по его помѣчь. Бо правитель Галліѣ Максимъ повставъ противъ цѣсарю Гратіану и убивши его р. 383, оголосився царемъ тай готовився ити на Италію.

Упрощенный тогда царицею Юстиною Амбросій вставився за еи сыномъ Валентиніаномъ II, который мавъ около 13 лѣтъ. Святый

нашъ удався до Максима и краснорѣчіємъ своимъ ѡтклонивъ его ѡтъ намѣренои вѣины. За то ѡтплачовалася Юстина съ сыномъ Амбросію гоненіємъ ѡтъ р. 385. Коли бо Амбросій и едиои церкви не хотѣвъ ѡтступити въ Медіоланъ аріанамъ, послала до него воиновъ, которіи черезъ еденъ день и нѣчь облѣгали его въ церкви (въ велику среду р. 385.) Амбросій мовивъ: „Набоєъ не хотѣвъ ѡтступити царици спадщини отцѣвъ своихъ, а я ѡтдамъ наслѣдіе Ісуса Христа?“ Р. 386. дано Амбросію приказъ выйти зъ Медіолана и ити, куда хоче; но ѡнъ не послухавъ и не оставивъ церкви своєї. Гоненіе ѡстановивъ Богъ черезъ ѡкрытіе моцїй св. Гervasія и Протасія, и черезъ славу чудесъ, которіи творивъ ними.

Пѣзніѣше выступивъ Максимъ знову въ ворожіи способъ и ишовъ на Италію (р. 387.) Амбросій же упрошений царицею посольствовавъ въ еи справѣ, но сей разъ безъ успѣха. Въ р. 388. Θεодосій Великій звѣтяживъ Максима, и Валентиніанъ II. бувъ утвержденный на тронѣ.

Якъ мало св. Амбросій поводовався страхомъ челоѣческимъ показуеся изъ слѣдуючої пригоди. Р. 390. въ Θεссалоницѣ зворушенный нарѣдъ убивъ воеводу Боєрика, а императоръ Θεодосій на просьбы Амбросія обѣцявъ даровати той проступокъ народу, который оплаковавъ свою вину. Вскорѣ же вслѣдствіе пѣдшептѣвъ нѣкихъ дворянъ Θεодосій такъ розгнѣвався, що давъ приказъ убивати нарѣдъ (собранный въ цирку), черезъ що пѣсля Θεодорита около 7.000 людїи всякого взросту и званія погибло. Амбросій немогучи рѣвнодушно знести того поступку, писавъ до царя, выразивъ ему о тѣмъ свѣи смутокъ и вызвавъ его до покаянїя по прикладу царя Давида и освѣдчивъ съ клятвою, що самъ Богъ въ еднѣмъ видѣнїи и еще иншимъ способомъ зборонивъ ему (Амбросію) въ Медіоланѣ припустити царя виновного такого кровопролитїя до общенїя церковного. Но Θεодосій незважаючи на то ѡтлученіе ѡтъ святыхъ таинствъ, прибувши до Медіолана, вже въ слѣдуючу недѣлю поспѣшивъ съ великою свитою дворянъ до престольнои церкви, щоби бути на св. литургїи, котору мавъ св. Амбросій торжествувати, и царь бувъ готовъ укарати всяке сопротивленіе. Чувши о тѣмъ св. Амбросій, вийшовъ въ священыхъ шатахъ къ дверемъ церковнымъ и пѣсля Θεодорита промовивъ до императора въ слѣдуючїи способъ: „Чи естъ правдоподобне, о царю, що не знаешь великости кровопролитїя тобою сдѣланого? — Може могущество цѣсарского достоинства не дае ти признати грѣха, и власть морочитъ ти розумъ. Но якъ уломна и зинкома природа наша, уважати треба, и глянути належитъ на порохъ предкѣвъ, зъ которого повсталисмо и до ко-

торого повернемъ. И не маешь заслѣпитися блескомъ порфиры тай забути немочи покрытого нею тѣла. Ты о цѣсарю, пануешь надъ людьми рѣвною природы; такъ, надъ слугами одного надъ всѣми Бога и Сотворителя. Якими отже очима дивитися будешь на храмъ сиѣльного Пана, якими ногами поступишь на освященный сей помѣсть? Якъ, прошу, прострешь руцѣ, що еще скроплені суть несправедливо пролітою кровію? Якъ приймешъ ними найсвятѣйше тѣло Господне? Якъ приближишь честную кровь до устъ своихъ, коли за гнѣвъ такъ много крови незаконно пролявешъ? Вернися отже и неважся дальшими грѣхами першій побѣльшати, але прийми союзъ обовязанности, который Господь всѣхъ рѣчий ти накладе. Той союзъ есть исцѣляющій и буде ти средствомъ ѳтзыскати здоровье душѣ.“ Тою бесѣдою тронутый императоръ просивъ прощенія и привѣвъ прикладъ Давида, который до чужолоства приложивъ чоловікоубійство. Ѳповѣвъ же ему св. епископъ: „Послѣдовавъ есѣ Давиду грѣшачому, послѣдуй ему каючомуся.“ Сокрушенный императоръ упавъ на землю, со слезами визнаючи грѣхъ свѣй и принявъ публичну покуту. (По свѣдоцтву Амбросія и Августина.) Коли же уплывавъ 8. мѣсяць покуты и приближалосѣ торжество Рождества Христоваго, выславъ императоръ передъ собою служителя своего Руфина, просити приспѣшеня поеднаня, и хотѣ Амбросій Руфину, участнику въ збродни кровопролитія, ѳтмовивъ послуханя, не хотѣвъ императоръ вертатися, по ишовъ до помешканя Амбросіевого и вѣйшовши въ комнату мовивъ: „Прощу тя, щобысѣ розрѣшивъ мя ѳтъ союзѣвъ и не затворяй ми двери, котору найдобротливѣйшій Богъ всѣмъ каючимся ѳтворивъ.“ Амбросій выдачи, що императоръ правдиве каесѣ поеднавъ его съ церквію; но перше мусѣвъ императоръ зѣобовязатися до выдѣня закона, по которому кождый вырокъ смерти або конфискаціѣ дѣбръ завYROкованый на мѣщанина ажъ по 30 дняхъ мавъ выповнятися. Тымъ бо хотѣвъ Амбросій сдержати императора склонного до гнѣву ѳтъ несправедливыхъ насилій. Поеднавшися съ церквію императоръ, занявъ (по свѣдоцтву Теодорита) въ церкви Медіоланскѣй мѣстце коло хору передъ народомъ за клиромъ; бо до хору и святилища не припустивъ его Амбросій, хотѣ въ церкви КПолюскѣй позволяно цѣсарю причащатися за царскими вратами передъ олтаремъ. Потѣмъ и въ церкви Константинопольскѣй Теодосій по принесеню дара своего на олтарь ѳтъ олтаря зѣ кратъ выходивъ и не хотѣвъ позѣстѣти за кратами.

Р. 392. Валентиніанъ бувъ убитый въ Галліи ѳтъ Комита Арбогаста, который нѣкого Евгенія окликавъ императоромъ. Евгеній уступаючи жаданямъ поганъ, возстановивъ культъ богинѣ Викторіѣ.

Для того коли р. 393. Евгеній приходивъ до Медіолана, Амбросій уступивъ и удався до Флоренціѣ, гдѣ воскресивъ Пансофа, сына Децента, который гостинно св. епископа у себе принимавъ. Но вже около 1. сернія р. 394. повернувъ св. Амбросій до Медіолана, не-сомнѣваючися о тѣмъ, що Θεодосій побѣдить Евгенія, Арбогаста и Флавіана префекта, которіи желали катедру Амбросія въ стайно перемѣнити. Дѣйстно Θεодосій на початку вересня р. 394. побѣдивъ ворохобникѣвъ и писавъ св. Амбросію, щобъ за такъ знакомиѣн успѣху оружія своего публично благодаривъ Бога. Тогда Амбросій виѣзъ его листъ до олтаря и приносячи жертву, державъ его въ руцѣ, чтобы письмо царя представляло тогоже въ приношенію. Р. 395. д. 17. сѣчня умеръ Θεодосій въ объятіяхъ св. Амбросія. За-кимъ его тѣло ѳвезено въ Константинополь, Амбросій въ притом-ности его сына и наслѣдника Гонорія державъ свою знамениту бе-сѣду о смерти Θεодосія.

До заслугъ св. Амбросія належить, що на вернувъ св. Авгу-стина до православія около р. 387; що перве листовно старався Θεодосія склонити до ѳткликания несправедливого выroku приказую-чого епископу Каллиника въ Оергоенѣ ѳтбудовати збурену ѳтъ подзущеного народа синагогу жидѣвеку, и що потѣмъ черезъ про-повѣдь держану въ Медіоланѣ передъ цѣсаремъ таки въ церкви передъ принесеньемъ жертвы отримавъ ѳтъ цѣсаря ѳбѣтницю ѳт-кликания того выroku; що осудивъ поступокъ двохъ епископѣвъ въ Галліи, которіи побудили Максима тирана, абы смертію укаравъ Прискилліяна еретика; що ширивъ житіє монашеске на западѣ; що запровадивъ милозвучный спѣвъ и зломавъ силу аріанѣвъ. — Богъ прославивъ св. Амбросія еще въ житію рѣжними чудесами.

Фритигія, королева Маркоманѣвъ (Богемцѣвъ) слухами о свя-тости Амбросія побуждена пріяла вѣру Христову и просивши ѳтъ него науки, одержала превосходный листъ въ формѣ катихисма. Потѣмъ ѳтправила сама до Медіолана, видѣти св. мужа; но не пайшла его вже межи живыми.

Св. Амбросій бувъ великій постникъ, молився неустанно, все свои гроши роздававъ убогимъ. Съ незвытяженою твердостію лущивъ велику лагѣднѣсть и горячу любовь къ ближнимъ. Съ грѣш-никами, которіи приходили исповѣдати грѣхи свои мавъ таке спо-жалѣнье, що самъ плакавъ съ ними, и все несчастіи находили у него помѣчь и утѣшеніє. Однакъ одного грѣшника нероскаянного не довго передъ своею смертію предавъ сатанѣ, который заразъ въ кавалки дерти почавъ несчастного.

«Шляхетный епископъ, который межи учителями латиньскои церкви перше мѣстце занимае, предповѣвъ ученикамъ свою смерть, мовячи: „Только до Пасхи буду съ вами.“» Коли передъ смертію захоровавъ, комитъ Стилико, который пѣдъ Гоноріемъ управлявъ западомъ, мовивъ публично, що Италія погібне, если той св. мужъ умре. Онъ пославъ для того знатныхъ мужей, просити святого, чтобы у Г. Бога упросивъ собѣ продолженя жизни. «А святой ѡтповѣвъ имъ: „Я живъ межи вами такъ, що не встыдавъ бымъ ся позѡстати въ житію; но такожь не боюся смерти; бо маемо доброго Пана.“» Едного дня лежачи св. Амбросій недуженъ, молился съ Бассіаномъ, епископомъ Лодійскимъ, и видѣвъ Господа Іисуса Христа приходячого съ веселымъ лицемъ, и въ кѡлька днй по тѣмъ переставился р. 397, дня 4. цвѣтня, маючи 57 лѣтъ. «Въ день смерти своєї, которымъ була велика субота, молился простерши руцѣ въ образъ креста, ѡтъ 5. години вечеръ до ѡддана духа. Видѣно, що рушавъ устами, а голосу не слышано. Въ тѣмъ Гоноратій, епископъ Верцелскій, который спочивавъ вже на поверѣ, три разы слышавъ голосъ мовячий: „Встань, поспѣши скоро; бо теперъ ѡтійде.“» Вставши отже, подавъ святому тѣло Христово. Якъ св. Амбросій принявъ святой даръ, ѡтдавъ духъ Богу, якъ здаеся съ пятка на суботу. По смерти его ѡтбувалося св. крещеніе тыхъ, которіи мали приступати, и пять епископѡвъ съ трудомъ одолѣли ту працю, которую св. Амбросій самъ звыкъ бувъ совершати. Много дѣтій выходячи зъ св. купѣли, видѣли святого, едній спдячого на тронѣ епископескѡмъ, другіи мимондучого, многіи же говорили, що видять звѣзду надъ его тѣломъ, которое ѡтъ досвѣта суботы до досвѣта недѣлѣ положене було въ церкви. Въ недѣлю перенесено его до базилики Амбросіанскои, где зѡставъ похороненый. Тогда ватага демонѡвъ стала кричати, що святой мучить ихъ, и крикъ ихъ не можна було знести. Оповѣдаются также рѡжніи чудеса, которіи дѣялися предствительствомъ св. Амбросія по его смерти.

Павлинъ, который на просьбы св. Августина написавъ то житіе, оповѣдае, що Амбросій, еще дитиною спячи въ дворѣ палацу отца своего въ колысцѣ съ отвореными устами, зѡставъ окруженный ѡтъ рою пчѡлъ, зъ которыхъ декоторіи спочали на лицю его и по тѣмъ то входили до губы его складаючи мѣдъ, то выходили, и на конецъ ѡтлетѣли. Относительно тои пригоды пишуть о св. Амбросію, що бесѣда его въ проповѣданію и писанію була якъ крыжка меду. Онъ має дуже солодку и милу и оздобну вымову. Межи письмами его цѣнятся высоко особенно его розмышленія о псалмахъ, выкладъ евангелія св. Луки и три книжки о довжностяхъ служителей. (См. Тиллем. X.)

Поученіе. Θεодосій не бувъ бы понявъ великости своен провини, если бы Амбросій легко давъ бувъ ему розрѣшеніе. Снада- нѣсть велика розрѣшенія не дае намъ повзяти довжного омерзѣн- ня грѣха. Дятого о очищенныхъ по сповѣди грѣхахъ не будьми безъ страху; но молитвою, постомъ и алмужною стараймоя досыть учи- нити Богу и переблагати ображене Его Величество.

Молитва. Свѣтлу тя звѣзду церковь маючи, убѣгае всякон тьмы и зрады, и озорена свѣтлостьми твоихъ ученій ублажае тебе, св. Амбросіе, вѣрно почитаючи тя.

311. Св. Епифаній, архієпископъ Саламинскій въ Кипрѣ, учитель церкви. (Д. 12. мая.)

Имя Епифаній значить явленный, знатный. Св. Епифаній нашъ уродився въ Юден коло Елевѣрополя около 308. р. Пѣсля житія положеного у Метафраста и пѣсля миней бувъ ѡнъ сыномъ едного жиди убогого, который умеръ еще въ дитинствѣ его. Мати потѣмъ утримовала Епифанія и съ нимъ одну дочку працею рукъ. Коли же терпѣли великій недостатокъ, несподѣвано прійшла имъ потрѣбна помѣчь. Единъ богатый законоучитель именемъ Трифонъ взявъ Епифанія до себе, давъ его учити въ книгахъ закона и усы- новивши его, зѣоставивъ ему весь маєтокъ свѣй. Въ тѣмъ времени умерла мати св. Епифанія, и ѡнъ взявъ сестру свою до себе. Пев- нымъ случаемъ зѣйшовся потѣмъ Епифаній съ еднымъ инокомъ Лукіаномъ, который наворачувъ Епифанія ѡтъ жидѣвства до вѣры Христовой, по чѣмъ и сестра Епифанія увѣрила и окрестилася раз- омъ съ братомъ. Вскорѣ по крещенію Епифаній давъ сестру до монастыря и роздавши маєтокъ, вступивъ самъ въ монастырь Лу- кіана, оного учителя своего, где вправлялся въ добродѣтели хри- стіанскѣй и вкоротцѣ сіявъ святостію, которору Богъ прославивъ чудесами. (Дѣти зъ житія положеного у Метафраста.)

Будучи еще юношою ѡтѣйшовъ св. Епифаній въ Египетъ. Тамъ, якъ здаеся, сталося, що подыбавъ двѣ жены зъ секты Гностикѣвъ, которі (жены) закинули на него свои сѣти. Тѣлько черезъ вздохи и взыванія изъ глубины сердца къ Богу засланіи змѣгъ ѡнъ вывинутися изъ ихъ рукъ. За то выголосивъ Богу пѣснь похвальну, а они покепковалися зъ него и дорѣкали собѣ взаимно, що не здужали спасти того молодого чоловіка. Потѣмъ допѣсь ѡнъ о нихъ до епи- скопѣвъ, и около 80 осѣбъ тои мерзкой ереси выгнано изъ города,

щобы его не заражали¹⁾. Въ Египтѣ св. Епифаній пользовался ученіемъ пустынникѣвъ и занимался ревно чтеніемъ св. писма и духовными виравами. Св. Іеронимъ свѣдчить, що кромѣ греческаго языка знавъ сирійскій, еврейскій и египетскій и по части латинскій. Около р. 330. вернувся святой нашъ до Палестины и поставивъ коло Елевѣорополя (межи Іерусалимомъ и Аскалономъ) монастырь, которымъ началъ управляти. Пѣзнѣйше принявъ также чинъ священника. Въ Палестинѣ видовавъ св. Іларіона, который тамъ пустынно житіе заповадивъ. — Пѣдчасъ гоненія католикѣвъ пѣдъ царемъ Константіемъ опускавъ св. Епифаній часто свою келію, щобы помагати правовѣрнымъ. Въ монастыри своѣмъ бувъ онъ такою повагою, що ѣтъ всѣхъ всюдѣвъ люди приходили, просити его о добру раду.

Въ р. 367. бувъ онъ выбранный на епископа Саламины (нынѣшняго города Порто Констанца) въ Кипрѣ, где пѣсля Палладія 36 лѣтъ управлявъ потѣмъ церквію. Въ житію положенѣмъ у Метафраста читаемъ, що св. Епифаній навѣстивъ въ Кипрѣ св. Іларіона (который тамъ пробувавъ въ лѣтахъ 364—372), и що св. Іларіонъ заповѣдавъ ему ити въ Саламину, знаючи Духомъ божимъ, що має тамъ бути епископомъ. Епифаній же неслухаючи данои си рады, ѣтплывъ до Асколона. Но страшна буря загнала корабль съ нимъ назадъ до берега Кипра. И коли св. Епифаній въ Саламинѣ бавивъ, то Папъ, епископъ Китріѣ, мѣста коло Саламины положенаго, по ѣбъявленію божому привѣвъ его до церкви и посвятивъ на епископа. (Такъ у св. Метафраста.)

Яко епископъ Саламины и митрополитъ острова Кипра Епифаній не змінивъ строгаго способу житя своего. Онъ утѣшався такъ загальнымъ поважаньемъ, що пѣдчасъ гоненія Валента въ р. 371. майже самъ єдинъ бувъ тымъ правовѣрнымъ епископомъ, котораго еретики въ тыхъ сторонахъ не важилися зачѣпати, щобы не пошкодити своѣй справѣ. По свѣдоцтву св. Іеронима коли св. Епифаній являвся публично, то гурма людій обоаго пола и всякаго вѣку тиснулися до него; цѣловано его руки, вырывано френзлѣ зъ его одежѣ. Заледви мѣгъ знести приплывъ и ѣтплывъ налѣгающаго народа. — Коли р. 381. выбрано Флавіана на мѣстце усопшаго св. Мелетія архієпископомъ Антіохійскимъ, церкви острова Кипрекаго съ западною церквію и съ Египтомъ освѣдчилися за тымъ, щобы узнанъ бувъ Павлинъ законнымъ епископомъ въ Антіохіи. Въ р. 382. путешествовавъ св. Епифаній съ епископомъ Антіохійскимъ

¹⁾ Епиф. Панар. 26 гл., 17, 18.

Павлиномъ въ Римъ, чтобы бути на соборѣ тамошнѣмъ. Р. 394. проповѣдавъ ѡнъ въ Іерусалимѣ передъ патріархомъ Іоанномъ противъ Оригена и то побѣдило его дуже съ патріархомъ Іоанномъ который бувъ прихильный Оригену. Въ р. 401. удався св. Епифаній въ КПоль, где однакъ не хотѣвъ сходитися съ св. Іоанномъ Златоустомъ, которого тримавъ за послѣдователя Оригена. Зъ ѡттамъ вертаючися не постигнувъ престольного своего мѣста, але умеръ на дорожѣ р. 403.

Современніи св. отцѣ, якъ Ефремъ, Василій, Іеронимъ, Августинъ говорятъ о Епифанію съ высокимъ почитаньемъ. Въ своихъ письмахъ показуе Епифаній много учености и пильности; пбеля Фотія стиль его не есть дуже добрый, и обычно тѣлько слабо збивае еретикѣвъ. Найважнѣйше его дѣло „Панаріонъ“ подае исторію 100 ересей и збивае ихъ изъ письма и преданія церковного.

Богъ прославивъ св. Епифанія чудесами. Созоменъ (ист. VII. 27.) оповѣдае, що коли святой нашъ щедрій милостынѣ подававъ изъ доходѣвъ церкви, и икономъ церкви ганивъ его яко марнотравника, то несподѣвано прійшовъ до иконома незнаемый чоловікъ и давъ ему мѣшокъ золота, и не довѣдаюся, кто бувъ незнаемый. Тойже авторъ оповѣдае о св. Епифанію пригуду, котора и св. Григорію, Неокесарійскому чудотворцю, приключилася. Ото два жебраки видячи идучого Епифанія, умовилися чтобы еденъ зъ нихъ удававъ мертвого, а другой просивъ ѡтъ приходячого Епифанія милостынѣ, чтобы поховати тѣло. Тогда св. Епифаній просячому подавъ милостыню мовячи ему: „Похорони его, мой сыну, и не забавляйся плачемъ. Твой товаришъ не встане бѣльше. Треба терпѣливо зносити рѣчь, которой не можна зарадити“. Потѣмъ ѡтѣйшовъ святой и обманитель дармо тручавъ ногою товариша и термосевъ, чтобы вставъ, нещасный бувъ мѣртовый и не повернувъ до житя.

Житіе св. Епифанія будто бы писане ѡтъ учѣника его Іоанна, положене у Метафраста, не видится бути подлиннымъ; длятого подано ту мало що зъ него. Прочіи вѣсти заняті изъ старыхъ авторѣвъ особенно св. Іеронима и Созомена ¹⁾.

Молитва. Бувъ есъ пріятилище божественной благодати, преподобный Епифаніе, и роздавъ есъ мудро богатство временное Христу и богативеся небесными добрами. Словомъ и прикладомъ учивъ есъ насъ, що и кавалокъ хлѣба и чаша воды може заслужити небо, если подаеся ближнему зъ щирон любви къ Богу.

¹⁾ См. Тиллем. X. Acta SS. Maji III. d. 12.

312. Св. о. нашъ Порфирій, архієпископъ Газскій.

(Д. 26. лютого.)

Житіє св. Порфирія написане Маркомъ діаконономъ, который бувъ его ученикомъ и товаришемъ черезъ 30 послѣднихъ лѣтъ. Знаменитіи авторы хвалять поважність, вѣрність и простоту сего житія. Для того даемъ тутъ зъ него досить обширный вытѣгъ.

Святой Порфирій уродивъ ся въ Солунію около 353. р. изъ знаменитой родины. Онъ обучався въ наукахъ и усвоивъ собѣ велике знанье св. писма. Желаніе вгодити Богу споводовало его менше ббльше въ 25. роцѣ житя, оставити мастокъ свбй для меншихъ братій и усунути ся до славного монастыря Скитского въ Египтъ. По пяти лѣтахъ въ Скитѣ проведеныхъ свидѣвъ св. мѣтця въ Іерусалимѣ и усунувся въ единъ вертепъ близко Іордана, где другихъ пять лѣтъ провѣвъ, ажъ недуга звана Скиръ и инші бѣды примушили его повернути въ Іерусалимъ. Марко родомъ зъ Азіѣ, писатель сеп исторіѣ, прибувъ тамъ такожъ для посѣщеня святыхъ мѣтцъ и подивляючи его терпѣливбсть въ зношенію бѣдъ, злучився зъ нимъ, щобъ ему служити. Святой пославъ его до Солуня по часть мастку належашуся ему у братій, котора выносила около 4.500 золотыхъ. Марко повернувъ до него по трехъ мѣсяцяхъ и 12 дняхъ, а онъ тымчасомъ исцѣлився чудеснымъ способомъ сілою Ісуса Христа. Пріявши же спадокъ ѳтъ Марка, роздавъ все межи убогихъ и монастырь Іерусалимскій и египетскій, такъ що вкоротцѣ мусѣли жити зъ працѣ рукъ. Весь покормъ святого состоявъ зъ чорного хлѣба и ярины. Въ будни ѣдавъ ажъ по заходѣ сонця, въ празники же ѣдавъ о полудни, уживаючи олѣю, сыра и ярины и принимаючи чашу роствореного вина по причинѣ болѣзни жолудка. Такъ кормився черезъ цѣле прочое житье.

Коли его добродѣтель просіяла, епископъ Іерусалимскій посвятивъ его въ 40. роцѣ жизни въ пресвитеры и повѣривъ ему св. скарбъ креста Господнього. По трехъ лѣтахъ Іоаннъ, митрополитъ Кесаріѣ палестинской, поставивъ его епископомъ Газы (р. 396.) Газа була тогды дуже знаменитымъ городомъ недалеко ѳтъ моря. Брама его надъ моремъ называлася Маюмскою. Мѣсто же Маюмъ визнавало релігію христіанську. А жителѣ Газы були поганами изъявши около 300 христіанъ, которіи мали три церкви. За часѣвъ св. Порфирія въ Газѣ було еще бемъ храмѣвъ поганьскихъ и нескднчене множество идолѣвъ въ домахъ городескихъ и сѣльскихъ. Найславнѣйшій храмъ звався Марнасъ. Въ слѣдуючій же способъ бувъ св. Порфирій выведеный на епископскій престолъ въ Газѣ. По смерти

Енея, епископа Газы, клиръ и народъ собравшиеся на выборъ нового епископа и немогучи ся згодити, послали до Иоанна, митрополита Кесарійскаго, чтобы давъ имъ епископа сильнаго дѣломъ и словомъ. Иоаннъ заразъ заповѣвъ поѣтъ и по трехъ дняхъ объявивъ ему Богъ, що выбравъ на се Порфирія, котораго побожнѣсть знано въ Кесаріи. Иоаннъ пославъ отже за нимъ до Іерусалима, и коли святой прибувъ, заразъ другого дня (въ недѣлю) посвятивъ его на епископа, неуважаючи на его слезы и опѣръ. По рукоположеніи своимъ отпразднѣвъ св. Порфирій до Газы и взявъ съ собою своего ученика Марка и одного юношу Барохаъ званого, котораго въ тяжкій недугъ пылювавъ и за помощію божіею исцѣливъ. Приключилося же, що оного року (396) велика посуха пановала. Погане черезъ сѣмь днй умилостивляли божество молитвами, офѣрами и походомъ молебнымъ до одного мѣсяца за городомъ; но никто зъ божковъ не внимавъ имъ. Тогда прійшли христіане просити св. Порфирія, чтобы приѣхъ съ ними къ истинному Богу тымъ бѣльше, що погане вже приписовали причину посухи его прибутію. Святой отже заповѣвъ поѣтъ на слѣдующій день, а въ навечеріе того дня собравъ христіанъ въ церкви св. Ирины и пробувъ съ ними цѣлу нѣчь на молитвахъ, колѣноприклоненіяхъ, чтеніяхъ и псалмопѣнію. А рано вышли, несучи крестъ попереду и спѣваючи пѣсни, поѣшли до старои церкви, где еще трицать молитвъ принесли Богу, а зъ оттамъ удали ся до церкви св. Тимофея, где такожъ тѣлько молитвъ и колѣноприклоненій зрѣли. Коли потѣмъ повернули до воротъ города о 3. годинѣ по полудню, нашли ворота замкненіи отъ поганъ. Ту кривду зносили они черезъ двѣ години вздыхаючи и плачучи доти, доки вѣтеръ полудневый наразъ не покрывъ небо облаками, зъ которыхъ по заходѣ сонця проливный дожджъ пустился. Погане взрушеніи тымъ чудомъ начали кричати: „Христосъ побѣдиль и онъ самъ есть Богъ“. И заразъ отворили христіанамъ ворота, послѣдовали имъ до церкви и не вышли, поки не пріяли печать креста ко поученію христіанскому чиломъ 176 особбъ. Приключилося то 3. сѣчна и дожджъ шшовъ до 5., а 6. обходили христіане праздинокъ Божіа явленія съ великою радостію. Тогоже року навернулося еще 105 особбъ. Но наверненіе еднихъ справило закаменѣлость въ другихъ, котріи наносили святому и его ученикамъ всякіи бѣды. Святой зносивъ все съ великою лагодностію и просивъ Бога неустанно о ихъ наверненіи. Въ то время служащій Барохаъ мало, що не переплативъ житіемъ за свою ревнѣсть. Онъ лежавъ вже на полѣ мертвый въ церкви, до которой внесено его побитого отъ поганъ. О пѣмъ молилися вѣрніи вечеръ и всю нѣчь, и св. епископъ не перестававъ

за нимъ молити Бога. Господь выслухавъ тѣ молитвы и Бароха съ еще въ ночи прійшовъ до себе. Коли потѣмъ христіане радили, що съ нимъ робити, начало свитати, и гурма погань съ начальниками ворвавшись до церкви съ великимъ крикомъ, жадала, абы выкинути трупъ и розпочинала бійку та досаджала и дорѣкала епископу. Тогы же побожный Бароха съ прійшовъ несподѣвано до силъ и наповнившись ревностію, пѣрбавъ костуръ и якъ грѣмъ спавъ на карки невірныхъ, поражаючи ихъ удало и переслѣдуючи ихъ далеко за церковь. И ѣтъ того часу боялися его погане, и страшно було имъ и имя его слышати.

Вкоротѣ по тѣй пригодѣ повеситивъ Порфирій Марка и Бароха на діаконовъ, Марка же пославъ въ Константинополь съ листомъ ко св. Іоанну Златоусту и просивъ, щобы вьєднавъ ему розрушеніе храма Марны и иншихъ (398.) И дѣйстно св. Златоустъ вставившись за тымъ, одержавъ розпорядженіе, которымъ приказано опрокинути идолы и позамыкати храмы. Марко повернувъ до Газы въ 40 дняхъ по тѣмъ, якъ ѣдправився бувъ въ КПолю, а съмъ дній пѣзнѣйше прибувъ чиновникъ Иларій съ сильнымъ ѣдѣломъ вѣйска, щобы выповнити розпорядженіе цѣсарске. Но ѣтъ дався пѣкупити и лишивъ идола храма Марны и скрытый вхѣдъ до него въ храмъ, щобы погане могли ходити до него по вырочнѣ.

Св. Порфирій мавъ еще утѣху, що 64 осѣбъ навернулося до вѣры черезъ одну жену въ городъ, котора терпячи окрутій болѣ въ пологу, розвязалася щасливо, коли нѣка христіанка отримавши запевненіе ѣтъ св. Порфирія, выголосила къ нѣй тѣ слова: „Ѣтъ, що мовать епископъ Порфирій: Іисусъ Христосъ, сынъ Бога жиживого исцѣляе тебе. Вѣруй въ Него и будешь жити“.

Понеже гоненіе христіанъ не уставало, Порфирій удався до Кесаріѣ къ митрополиту Іоанну и съ нимъ провожаний ѣтъ Марка ѣдправився моремъ въ КПолю, просити о розрушеніе храмѣвъ Газскихъ (р. 401.) По 20 дняхъ прибули до КПоля и за посередництвомъ св. Іоанна Златоустого нашли приступъ до царицѣ Евдоксіѣ. Он просили ѣѣ о предстательство въ ихъ справѣ и сказали ѣй пророцтво слышане ними ѣтъ св. ѣтшельника Прокопія на островѣ Родѣ, що она цариця вкоротѣ породить сына, которого буде видѣти императоромъ. На се ѣтповѣла Евдоксія, що если пророцтво сповнится, то скаже поставити церковь середъ Газы. — Дѣйстно небавомъ Евдоксія повила сына, который окликанъ бувъ заразъ царемъ ѣтъ ѣтца своего. Утѣшенный ѣтѣцъ, царь Аркадій, въ день крещенія сына склонився ко призовленію всего, чого жадавъ св. Порфирій: призовивъ на розрушеніе всѣхъ храмѣвъ поганьскихъ и идо-

ловъ въ Газѣ и даровавъ доходы певніи и льготы христіаньскимъ тамошнимъ жителямъ. Коли оба епископы по щасливомъ рѣшеню своен справы ѡтѣхавши зъ КПоля, прибули до Маюма мѣста, которого епископомъ бувъ св. Зинонъ, нарѡдъ Маюмскій вийшовъ противъ нихъ, спѣваючи псалмы. Христіане зъ Газы такожъ вийшли на ихъ встрѣчу, несучи знамя крестное, и утворився великій похѡдъ. Коли съ крестомъ переходили коло соромной мраморной статуѣ Венеры, въ которой пробуваючи демонъ, туманивъ нарѡдъ вырочнями, демонъ не стерпѣвъ знамене спасенія и бѣжачи опрокинувъ статую, такъ що розлетѣлася на кусники, которыми два погане ожидаючи христіанъ, абы имъ ругатися, зѡстали убиті. Сей чудесный випадокъ давъ повѡдъ 39 поганамъ навернутися до вѣры. Іоаннъ, митрополитъ Кесарійскій, ѡтпочивавъ въ городѣ Газѣ того дня и въ слѣдуючіи два дни и повернувъ до своен церкви провожаний св. Порфиріемъ и христіанами черезъ двѣ милѣ ѡтъ Газы.

Розрушенье храмѡвъ началось 10 днѣй по прибутію святыхъ епископѡвъ и тревало черезъ десять днѣй. Понеже позбѣставъ еще храмъ Марны, раджено, чи спалити его, чи перемѣнити на церковь. Тогда святой Порфирій зарядивъ молитви и пѡстъ въ цѣли пѡзнаня волѣ божои. Коли же постивши и молившися христіане пѡдъ вечеръ приносили святу жертву, една семилѣтна дитина въ имени Іисуса заводала, що треба спалити храмъ и розрушити ажъ до основаній по причинѣ збродней тамъ сповненихъ и людѣй, которѣ тамъ роспѣтіи були; додала такожъ, що нова церковь мае стати на тѡмъ мѣсці. Коли слѣджено, чи кто зъ людѣй не пѡдмовивъ дитины, повторила то само по гречески, що впередъ сказала по сирійски, хоть ни сама, ни мама еи, не знали говорити по гречески. Святой хотѣвъ дати трохи грошей мамѣ; но дитина скричала: „Стережися, мамо, абысь що не приняла и не продала дару Іисуса Христа“. Другого дня отже начали розрушати храмъ, и вкортцѣ бувъ знищений. Дальше пошукано въ домахъ идолѡвъ и книгъ поганьскихъ, и все то кидано въ огонь або въ болото. По очищенію же мѣстця храма збуреного святой установивъ пѡстъ и ранкомъ вийшовъ туда съ походомъ церковнымъ; св. евангеліе державъ самъ въ рукахъ окруженный клиромъ, а крестъ нѣсъ діаконы Барохаъ; воины шли по бокамъ, а нарѡдъ поступавъ посередѣ спѣваючи псаломъ 94. „Прійдите возрадуемся Господеви, воскликнемъ Богу спасителю нашему“... и иншіи псалмы съ аллилуєю. Коли прійшли на пляцъ збуреного храма, будовничій назначивъ мѣсце, где треба копати фундаменты по пляну надосланому царицею Евдоксіею въ образъ креста. Потѡмъ святой упавъ на колѣна и давъ знакъ до работы; кож-

дый взявся съ запаломъ до дѣла и за кѣлька днѣй фундаменты были выкопанѣ. Потѣмъ святой собравъ нарѣдъ на тоеже мѣсце и по молитвахъ и псалмахъ начавъ носити камѣнь; тогда клирики и мірскіи творили то само съ радѣстнымъ крикомъ, который давалъ ся далеко чути. Радѣсть звеличилася еднымъ чудомъ, которе споводовало наверненье бѣльше невѣрныхъ.

Церковь такъ основану и до року 407. окѣчену посвятивъ св. Порфирій въ самъ день Пасхи.

Около р. 402. мусѣвъ святой рсправитися съ едною женою Юлією, котора въ Газѣ начала розсѣвати манихейскіи блуды. По молитвахъ и постѣ диспутовавъ съ нею публично, а казавъ диспутъ списати протоколярно. Коли жена не пѣддавалася истинѣ, освѣдчивъ ѣй, що Богъ, которого поругала, замкне ѣй уста. Въ тѣмъ моментѣ ѣзнята була ѣй бесѣда и нещаслива жѣнка змѣнившися на лицѣ, начала трястися и по гдѣякомъ времени скѣнчила житье. Казнь еи навернула людѣй нею обаламученыхъ и наветъ декотрыхъ поганѣ.

Пѣзнѣйше въ забуреню погане убили сѣмъ христіанъ и ишли на дѣмъ св. Порфирія. Тогда святой зъ діакономъ Маркомъ утѣкъ и скрився въ домъ едной 14-лѣтней дѣвицѣ, котора працею рукъ утримовала свою розслаблену бабку. Дѣвица та не була христіанкою, но хотѣла бути, и помимо своего убожества занялася принятіемъ св. Порфирія и его товарища Марка черезъ два дни. Святой поучавъ ѣй и оздоровлену еи бабку и тѣтку. Понеже ѣтъ крещенія посвятилася самому Христу, давъ ѣй законну одежу. Пѣзнѣйше стала она славою и созданиемъ церкви Газскою.

Р. 415. бувъ св. Порфирій, якъ вносимъ зъ свѣдоцтва св. Августина на соборѣ Діоспольскѣмъ, который осудивъ науку Пелагія.

Св. Порфирій въ жизни любивъ дуже убогихъ, а умираючи оказавъ имъ любовь свою testamentомъ. (Установивъ, абы по смерти его подавано убогимъ городскимъ, такъ якъ звыкъ бувъ самъ творити, що день певну квоту черезъ всю четиридесятницю. Въ тѣй цѣли зѣоставивъ ѣтповѣдныи фундушъ, который мавъ перейти до церкви Кесарійскою, елибы занехано установлене подаванье алмужны).

Святой нашъ умеръ дня 26. лютого р. 421. управляючи церквію Газскою 24 лѣтъ¹⁾.

Поученіе. Святіи отцѣ нашѣ молилися и постили для упрошеня рады Божою и помочи во всѣхъ предиріятіяхъ своихъ; для того мудро управляли церквію и одержали побѣду надъ погань-

¹⁾ См. Тиллем. и Acta SS Febr. III d. 26. pag. 643.

ствомъ. Наслѣдуймо ихъ; безъ рады не творѣмъ ничего, и абы мати на все добру раду, приближаймося съ наибольшою покорою и побожностію и простотою къ Духу Святому, подателю розуму и премудрости.

Молитва. Ты святой отче Порфиріе, взявши на рамя крестъ Христовъ, достигъ еси пустыню и боровеся съ міродержцемъ діаволомъ, вооруженый молитвами и постомъ; длятого зложивъ съ нимъ мудрованье плотске, здѣлавшися храмомъ божого Духа. Житіемъ просіявши, преподобне, и словами божественными твоими, свѣтильникомъ явивъ еси ся всѣмъ людямъ, завше сіяючи дѣлами и наукою и озаряючи землѣ кѣнѣ.

313. Преп. о. нашъ Исаакій.

(Д. 3. серпня).

Въ царство Валента, который бувъ приклонникомъ аріанѣвъ, католики терпѣли великіи кривды; бо аріаны замыкали имъ ихъ церкви и не позволяли имъ отправляти набоженства. Коли же за то мавъ вже постигнути судъ божій цѣсаря Валента, возбудивъ Господь Богъ на потѣшеніе и помѣчь католикамъ слугу своего монаха Исаакія. Той по примѣру Іліѣ пророка на пущи жіючи, почувъ въ собѣ званіе божє ити въ Царигородъ и утверждати утѣсненыхъ правовѣрныхъ въ побожности. Видѣвши же тамъ всѣ кривды имъ наношеніи, просивъ Бога, абы глянувъ на нихъ милосердно и прійшовъ имъ на помѣчь. И выслухавъ его Господь; бо ото противъ цѣсарю Валенту ѡтъ рѣки Дунаю пѣднявшия народъ готійскій, начавъ пустошити землѣ римскіи, а цѣсарь Валентъ бувъ принужденъ ити противъ нимъ на войну, зъ которой не мавъ ся вернути. Коли же злый цѣсарь выѣжджавъ зъ Константинополя, зайшовъ ему нащъ св. Исаакій дорогу и мовивъ ему: „Цѣсарю отвори правословнымъ ихъ церкви, а Господь Богъ пощаститъ тобѣ дорогу твою“. Цѣсарь же презрѣвши то напѣмненіе святого, ѡтѣхавъ. Другого дня св. Исаакій дѣгнавъ цѣсаря и знову голосивъ ему: „Цѣсарю отвори правовѣрнымъ церкви и побѣдивши неприятели, вернешься въ покою“. Но цѣсарь зведеный радю своего начальнаго евнуха, и тымъ разомъ згордивъ словами св. слуги божого и тревавъ въ своимъ упорѣ. По двоухъ дняхъ отже упередивъ цѣсаря въ дорогѣ Исаакій и ухвативши поводы коня его, просивъ его о то само, грозячи ему карою божою на той выправѣ, если ся не покае. А цѣсарь не хотѣвъ его слухати и видячи докола болота и густе

тернье, черезъ кототре и звѣрь перейти не мѡгъ, ведѣвъ его тамъ кинути, щобы тамъ згинувъ въ болотѣ. Лежавъ отже тамъ св. Исаакій и не мѡгся и рушати въ гушавинѣ. Но Господь пославъ двоихъ Ангелѡвъ, которіи его зъ ѡттамъ вынесли. Коли Ангелы ѡтѡйшли, святой дяковавъ Богу за выбавленье и веденый Духомъ Святымъ, дѡгнавъ цѣсаря та станувъ передъ нимъ. Здивовався цѣсарь, що святой въ онѡмъ терню не згинувъ, а святой рѣкъ ему: „Слухай мене цѣсарю и вели отворити правовѣрнымъ церкви, абысь побѣдивъ непріятелей и вернувся съ великою славою, а не згинувъ люто въ тѡй вѡйнѣ“. Цѣсарь же затвердивши сердце свое на всѣ спасительніи упоминанія, приказавъ двомъ сенаторамъ, именемъ Сатурнину и Виктору, абы взяли святого пѡдъ сторожу и хоронили на казнь до щасловаго повороту его (цѣсаря). Тогда св. Исаакій наповнившись Духомъ божимъ, мовивъ ему: „Если вернешь ся въ покою, то я не говоривъ зъ порученя божого; но ти зведешъ битву съ непріятелями и бѣжати маешъ зъ битвы и живой огнемъ будешъ спаленый“. Потѡмъ ѡтведено св. Исаакія пѡдъ сторожу, а цѣсарь ишовъ въ дальшій походъ и сточивъ битву съ непріателемъ надъ Дунаемъ и не змѡгъ вытревати и утѣкаючи скрывся съ онимъ своимъ радникомъ до еднѡи стодола и бувъ тамъ ѡтъ непріятелей разомъ съ стодолю спаленый. Вѡйско же его розгромлене зѡбралося въ Сирмін, где по роспорядженю цѣсаря Іратіана ожидало назначеного имъ вожда Θεодосія.

Не довго по нещасливѡй битвѣ съ варварами и по погибѣли Валента, декоторіи зъ римскихъ воиновъ бѣжавшихъ зъ битвы незнаячи ничого о смерти Валента, пріишли въ КПолю и мовили св. Исаакію, най уготуеся къ отвѣту, бо цѣсарь повертае зъ вѡйны и возьме его къ допросу карному. ітповѣвъ же имъ святой: „іто сѣмъ дній вже минуло, якъ обонявъ я смрѡдъ его спаленыхъ костей“. И по мало дняхъ пріишла вѣсть о тѡмъ, що ся стало съ цѣсеремъ Валентомъ, и святой Исаакій оправданный выпущеный бувъ изъ заключенія. Потѡмъ новообранный вождъ Θεодосій собравъ вѡйско и побѣдивъ варварѡвъ (р. 378.) Вернувшись же съ побѣднымъ торжествомъ въ Константинополь, пріявъ власть цѣсарску на востѡцъ (р. 379.) и выдавъ едикты противнии аріанамъ, которіи по 40-лѣтнѡмъ панованю своѣмъ принужденіи були вынестися зъ города КПоля за мѣсто. — Тымъ временемъ св. Исаакій мавъ великіи взгляды и поважанье у сенаторѡвъ Сатурнина и Виктора, которіи видѣли, якъ пророчество его на Валентѣ сповнилося. Сатурнинъ же желаючи прислужитися святому, векорѣ збудовавъ ему дѡмъ за мѣстомъ, абы тамъ съ учениками мешкавъ и Бога хваливъ. До того

отже дому спровадився св. Исаакій и собравши немало ученикѣвъ, служивъ Богу въ молитвахъ и постахъ и добрыхъ дѣлахъ. Часто коли его убогїи просили о милостыню, немаючи имъ що дати, и плащъ съ себе здѣймавъ и имъ дававъ и иншихъ справъ шильнуючи, въ высокѣй старости духъ Господу Богу ѡтдавъ д. 26. мая р. 383. Цѣлый городъ КПолю провадивъ его тѣло съ великою честїю до церкви св. Ирины, а зъ ѡттамъ другого дня, маючи на чолѣ архіерея Нектарія, до гробу на мѣсце спочинку. Пѣзнѣйше перенесено мощи св. Исаакія въ новосозданный храмъ св. первомученика Стефана, где погребанный будучи тѣломъ, душею царствуетъ въ небѣ и молится за насъ. Авторъ житія его живъ въ VI. або VII. столѣтію.

Передъ смерїю своею св. Исаакій призвавъ братїй и назначивъ имъ на игумена блаженного Далмата, ѡтъ которого обитель его Далматскою названо¹⁾).

Поученіе. Если Богъ тобѣ нынѣ такъ якъ вчера, свое милосердіе предкладае, то не знаешь, чи и завтра будешь оно имѣти; бо Богъ карае часто страшно тыхъ, которї замыкають си уши на спасительнїи упоминанія. Цѣсарь Валентъ и многїи иншіи погибли за то люто, що надуживали милосердія божого. Не дуфай въ то, що маешь свѣтильникъ вѣры, но шильнуй, абы въ нѣмъ горѣло, и щобысь не бувъ выкиненый, якъ глупїи дѣвицѣ, що запѣзно куповали олю.

Молитва. Подѣбно Ангеламъ проживъ есь на земли, преп. о. Исаакіе, и сокрушивъ есь силы безбожныхъ крѣпостїю божественного духа. Нынѣ же ликуючи съ небесными силами, моли Бога о спасенїю душъ нашихъ.

¹⁾ См. Acta SS. Maji VI. d. 30. pag. 599.

Содержаніе

третього выпуска, четвертой книжки.

249.) Гоненіе Ликинія и его Жертвы св. м. Аммуны діаконъ съ 40 дѣвами, св. мм. Аіеаль и Аммуны и св. м. Гордій. 250.) Св. м. Марина. 251.) Св. м. Каллиникъ. 252.) Св. великом. Ѳеодоръ стратилать. 253.) Св. мм. чотыридесять въ Севастіи. 254.) Св. Священном. Власій. 255.) Св. м. Севиріанъ. 256.) Св. мм. чотыридесять и пять въ Никополѣ арменскѣмъ. 257.) Св. священном. Василій, епископъ Амасіѣ и преп. дѣва Глафіра, рабиня царицѣ Ликиніевои. 258.) Св. м. Авивъ. 259.) Св. священном. Ѳеодотъ, епископъ Кириійскій въ Кипрѣ. 260.) Св. священном. Патрикій, епископъ Прусы, и дружина его. 261.) Св. м. Матрона. 262.) Св. священномученики епископы въ Херсонѣ. 263.) Св. священном. Григорій, просвѣтитель Арменіѣ. 264.) Св. великіи царѣ и рѣвноапостолы Константинъ и Елена. Обрѣтеніе и воздвиженіе ч. креста. Обновленіе храма св. воскресенія въ Іерусалимѣ. 265.) Св. Силвестеръ, папа Римскій. 266.) Св. Николай, архіепископъ Миръ ликійскихъ чудотворецъ. 267.) Св. о. нашъ Митрофанъ и св. о. Александеръ, архіепископы Константинополя. 268.) Св. Евстаѣій, архіепископъ Антиохійскій исповѣдникъ. 269.) Св. отецъ на первомъ соборѣ вселенскѣмъ сошедшіи въ Никей. Обновленіе Царьгорода. 270.) Преп. отецъ и мученикъ Зотикъ. 271.) Св. Спиридонъ, епископъ Тримифійскій и св. Трифиллій, епископъ Левкусіѣ. 272.) Преп. о. нашъ Пароеній, епископъ Лампсакійскій. 273.) Св. священном. и чудотворецъ Ипатій, епископъ Гангрскій. 274.) Смуты аріанскіи. Воспоминаніе на небѣ явившагося знамене ч. креста. 275.) Св. мм. и нотаріи Маркіанъ и Мартирій. 276.) Св. Павелъ архіеп. Константинопольскій, исповѣдникъ. 277.) Св. отецъ Аванасій В., патріархъ Александрійскій. 278.) Св. мм. Урбанъ, Ѳеодоръ, Менедимъ и тѣ, що съ ними пострадали. 279.) Преп. о. Афратъ. 280.) Св. великом. Никита. 281.) Св. м. Сава Готинъ. 282.) Св. Фрументій, архіеп. Абиссиніѣ. 283.) Гоненіе Сапора. Св. исповѣдникъ Яковъ, епископъ Нисибій. 284.) Преп. о. Симеонъ архіеп. перскій и св. Садоѣ, его наслѣдникъ, и що съ ними пострадали. 285.) Св. мм. Іона, Варахисій, св. Ія, св. Евдокія и тѣ що съ ними пострадали. 286.) Св. мм. Акидинъ, Пигасій, Анастодістъ, Аѳоній, Елипидифоръ и другіи. 287.) Св. мм. Акенима, Іосифъ и Апоаль. 288.) Св. мм. Ѳекла, Марѣа, Марія, Маріамма и Еннеимъ. 289.) Гоне-

ніе Юліана ѡтступника. Св, мм. въ Аскалонѣ и Газѣ и св. м. Кириллѣ и св. м. Варварѣ. 290.) Св. Марко, епископъ Арееусійскій. 291.) Св. м. Евпсихій. 292.) Св. священном. Тимоѳей, епископъ Прусскій. 293.) Св, мм. Мануилъ, Савель и Исмаилъ. 294.) Св. священном. Василій въ Анкирѣ. 295.) Св. великом. Артемій. 296.) Св. м, Евсигній и св. преподобном. Дометій. 297.) Св. священном. Дороѳей, епископъ Тира. И св. исповѣдникъ Іоаннъ воинъ. 298.) Св. м. Емилианъ. 299.) Преп. оо. въ Синая и Рамѣ убитіи ѡтъ невѣрныхъ.

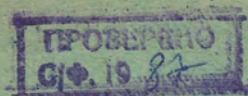
300.) Преп. о. Ефремъ Сиринъ. 301.) Св. Священном. Евсевій, епископъ Самосатскій. 302.) Св. Мелетій, епископъ Антіохійскій и второй вселенскій соборъ. 303.) Св. Кириллѣ, епископъ Іерусалимскій и учитель церкви. 304.) Св. Василій В., архіепископъ Кесаріѣ каппадокійскои. 305.) Св. о. Григорій Богословъ. 306.) Память трехъ Святителей. 307.) Св. Григорій, епископъ Ниссійскій. 308.) Преп. мати Макрина. 309.) Св. Амфилохій, архіепископъ Иконійскій. 310.) Св. Амбросій, архіеп. Медіоланскій. 311.) Св. Епифаній архіеп. Саламинскій. 312.) Св. Порфирій, архіеп. Газскій. 313.) Преп. о. нашъ Исаакій.

Поправки.

<i>Стор.</i>	<i>стрѣч.</i>	<i>что сто</i>	<i>читай:</i>
671	1 съ	долу	вѣри
676	13 „	горы	вѣры
709	11 „	долу	Горгоній.)
725	11 „	долу	Кодна
733	12 „	горы	Кодина
733	25 „	горы	Дупомъ
817	22 „	горы	Дупомъ
854	16 „	горы	Викентій
854	13 „	долу	Винкентій
856	4 „	долу	дене
857	9 „	горы	десе
258	5 „	долу	Сиріанъ
258	4 „	долу	Сиріанъ
874	9 „	долу	бородвю
			бородою
			Упачніи
			Удачнии
			опостѣтъ
			опустѣтъ
			примудрости
			премудрости
			поспѣльно
			поспѣльну
			порушилу
			порушило
			Он
			Они

2425-

2

15368

PL